PEST
Januar' 2dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
1ső szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

A' RAJZOLATOK' LERAJZOLÁSA.

RÖVIDKE RAJZOLAT EGY RAJZOLÓTUL.

Az uj év beköszönte ócska köpönyegében, vagy inkább: az ócska idő uj köpönyeget vön magára és közébünk döczögött keresztül a' kemény tél' fagyos göringyein.

* * *

A' jelen időben — in tempore praesenti — három személy van: én, te, ő; — és a' többes számban ezeknek megfelelőleg ismét három: mi, ti, ők. És így én és mi mindig elől-állunk, azaz: azt képzeljük, hogy elől-állunk, mert ha hátul vagyunk is, onnét kezdjük a' személyeket számolni, 's ekkor természetesen mi vagyunk elől 's a' többieknek hátrálniok kell. *Mi*, a' jelen körülményekhöz alkalmaztatva, vagyunk a' Rajzolatok' dolgozó-társai; — *ti*, — ha a' tisztelt olvasókat e' barátságos szólitással nem sértem, — ti vagytok a' Rajzolatok' olvasói; — *ők*, — a' világ' nagyai és előkelői, — ők azok, kik a' jelenben munkálnak, és adnak nekünk rajzolni, és nektek olvasni valót. Hagyjuk most máskorra a' második és harmadik személyt és nézzük-körül egy kevéssé az elsőt. Ugy is eleget beszéltünk már az olvasóknak magunktól és magunkból; ideje már hogy egyszer magunkról is szóljunk.

Lefösteni a' világot? igen könnyü, csak az embernek jó föstékei legyenek, hogy mindennek megadja az illő szint. Leirni a' világot? igen könnyü, csak az embernek jó fekete — de ugyancsak fekete tintája legyen. Elbeszélni a' világot? igen könnyü, csak az embernek jó nagy szája és éles nyelve legyen. De lerajzolni a' világot! ez már nehéz feladás. Azon különféle színezeteket, fény- és árny-elosztásokat olly illőleg előterjeszteni egy gyönge rajzón' segedelmével, hogy az ember tüstént első tekintetre megösmerje: emez itt a' reménynek zöld, az ártatlanságnak fehér, az örömnek piros, — amaz pedig a' halálnak sárga és a' nyomoruságnak fekete színeit viseli, — ezt mondom előterjeszteni igen nehéz munka. Minthogy pedig a' világot ösmerni csak kell, 's a' föstékek' kedvező színei, vagy a' feketitő tinta, avagy a' rágalmazó nagy szájak és éles nyelvek mellett azzal balul ösmerkedünk-meg; innét világosan kitetszik, — senki se gondolja hogy tréfa, — milly szükséges a' világot a' híven ösmertető Rajzolatokból olvasni. Ez okból keletkeztek-ki a' Rajzolatok ma éve a' semmiből, — ma van tehát az a' nagy nap, mellyben ezen megtestesült Rajzolatok születési-napukat űlik. Mire nézve én kézzel-lábbal, mint irók szoktak, sietek e' születési-napra szíves örvendezésemet bemutatni a' Rajzolatoknak, imígyen szólván: „Különösen örvendek, édes kedves Rajzolatok! hogy fris és egésséges színben láthatom, valamint el nem mulaszthatom bámuló örvendezésemet az iránt is kimutatni, miképen annyi oldalba-lökések mellett is immár egy egész évig fennálltanak, sőt a' mi több, mind azon rövidségek mellett is, mellyeket eddigi pályájukon szenvedtek, nem hogy — mint illenék — megrövidültek volna, hanem még meghosszabbodtak 's mint látom, idén két ívben fognak hetenkint megjelenni. Ejh, ejh! édes-kedves Rajzolatok, nekem némelly jó napokat szereztek, bárha hallám, hogy nem mindig a' legjobb napjaik voltak. De kivánom is, hogy az ég minél több születési-napokon keresztül hurczolja, fris és jó egésségben; áldás, békesség terjedjen-el pályájukon, 's mindenek előtt bő szüretet kivánok. Járjanak szerencsésen eddigi pályájukon, édes-kedves Rajzolataim!“

Hogy ezen örvendezésem, e' kivánataim tiszta szivemből eredtek, arról senki sem, de a' Rajzolatok legkevesebbé nem fognak kételkedni. Tudom, lelkes magyar hazámfiai követni fogják példámat 's hasonlókép fognak a' Rajzolatoknak születési-napjukra örvendezni, sőt bizom abban is, hogy nem kevesen lesznek, kik emlékül némü

ajándékokkal tisztelendik őket, teszem egy biléttel vagy egy szép nótával — egy bankbiléttel vagy egy banknótával. A' bilét pedig nem arra való lesz, hogy azzal a' Rajzolatok valahová belépjenek, hanem ki fognak vele lépni a' nagy világba, — a' nóta sem arra való lesz, hogy azok által a' Rajzolatok csöndes álomba szenderítessenek, hanem még tízszerte serényebb munkára ébredjenek.

Én nem szándékozom a' Rajzolatokat dicsérni, csak annyit kivánok nekik, hogy öregedvén észben, értelemben és bölcsességben, mind azt, a' mit ezek javallnak, mindenkor ifjui erővel vigyék-ki. Azt tudom, hogy czélunk sohasem volt rajzolni a' levegőbe, valamint azon sohasem igyekeztünk, hogy lapjainkat az olvasók örömmel tegyék-le kezeikből; sőt inkább abban álla legnagyobb örömünk, ha azokat az olvasó minél tovább ohajtá kezeiben tartani. Igyekezetünk' kitüntetése, melly szerint a' tisztelt olvasókat szüntelen mulatni és oktatni iparkodánk, soha sem szünt-meg előbb, mint a' végpontnál; — de bárha ezen kitüntetést végponttal fejeztük is be ilyenkor, minthogy a' lapnak akkorra vége lön; — ám magánál ezen igyekezetünknél mindig csak komma maradt hátra, melly azt jelenté, hogy ezen igyekezet nem szűn-meg hőn lobogni a' haza' javáért mind addig, mig életünk' nagy végpontjához jutunk — nem a' typographiában ugyan, hanem a' temetőben. Jó kedvében akartunk tartani minden olvasót, hogy jó kedvében minden olvasó megtartson bennünket. Azon voltunk, hogy olvasóink közül senki se boszankodjék ránk többször mint kétszer egy héten, azaz: mikor a' lapokat kiolvasván, többé velök mint ujsággal, nem mulathatá magát. Ha némellyek azon panaszkodtak, hogy a' Rajzolatokból kevés jelen-meg hetenkint, ezen mi hatalmasan örültünk, ujságirói hiusággal szüntelen arra magyarázván azt, hogy a' kedves olvasók örömmel forgatják a' Rajzolatokat, mivel az ember előtt csak az unalmas szokott hosszu lenni.

Akárki mit mond, de csak a' szív becsülendő az emberben és nem az ész. Ez okbul vala czélja a' Rajzolatoknak elejétől fogva, képezni a' szívet, táplálékot adni az érzeményeknek, bárha az ész' dolga sem volt elfelejtve, 's neki is nyujtánk nehány tisztább fogalmakat, mellyeket megannyi arany pénzü halak gyanánt a' zajgó világ', az ébredő haza' zavarosában halásztunk, — és épen ez legnagyobb érdeme az emberi észnek, ha zavarosból tisztát tud előteremteni, és midőn sajnálkozik a' kalitkába zárt madaron, intéseket ád a' panaszát hallgatóknak, hogy értsék, mi a' madár és mi a' kalitka. Mennyire gondoskodtunk azonban a' szívről, azt mindenki általlátandja, ha ki a' mult évi számokban csak a' versezeteket is körültekintgeti, mellyeknek — mondhatni — mindenikében legalább egyszer előfordul a' szív; már pedig az bizonyos, hogy a' miről sokat beszél vagy sokat gondolkozik az ember, arra csak mégis gondja van, nemde? ennek bebizonyitásaul elég legyen csak az előfizetőket említenem, kikről mindennap lelkiösméretesen gondolkozunk sőt szólunk is, már pedig hogy rájok minden tekintetben valamennyi ujságirónak nagy gondja van, azt senki sem fogja tagadhatni. Az érzések közül mennyire pártoltuk mindeniket, melly nemes volt, 's mennyire igyekeztünk elnyomni mindeniket, melly nemtelen volt, eléggé kitűnik, ha például az elbeszéléseket hozzuk-fel. Ezekben láthatni, miképen a' szép leánykát mindenkor csak erkölcsös és derék fiúnak adtuk nőül, 's a' nemtelennek, a' cselszövőnek soha sem juttatánk egyebet, szégyennél és gyalázatnál. Mind a' mellett is azonban a' legerkölcsösebb fiút sem házasítottuk-ki minden érdem nélkül, — egyiknek ugy mint másiknak küzdeni, kalandokat türni, fáradni és izzadni kelle, mig jutalmát a' szerelemben — ezen legboldogitóbb érzetben — feltalálta. Sőt mi több, nemcsak arról gondolkozánk, mint a' pillanat' emberei szoktak, hogy hősünket vagy hősnénket pusztán kiházasítsuk; hanem bölcsen tudván azt, hogy hideg kemencze mellett a' hő szerelem is fázik, 's az ember korgó hassal levén, nem elégszik-meg azzal, hogy szívet birjon, hanem melléje a' májat, zuzát, czombot 's minden egyéb gyomortáplálékot is szívesen veszi, — mind ezt igen bölcsen tudván, híven gondoskodtunk arról is, hogy szegény leány soha ne keljen össze szegény fiúval, hanem a' pénztelen a' pénzes mellé jusson, hogy imígy mig egyik szivét viszi kedvesének ajándékul, a' másik a' szívnek lakhelyet, meleg bundát, fütött kemenczét és táplálékot adhasson, nehogy meghüljön a' szív, vagy éhhel haljanak az érzelmek.

Mindenről tudosítottuk tisztelt olvasóinkat, a' mit csak külföldön vagy hazánkban történtnek hallottunk, mindenről nyujtánk értesitéseket, akár kellett azt az olvasóknak tudni akár nem, mindenről, még arról is, hogy a' Rajzolatok' félévi dija postán 5 pengő forint, — a' mi csakugyan mindössze is csekélység. És ha keletről egy kis

M. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

meleg szellő érkezett, és ha a' nap rövid perczekig tisztán és fényesen sütött láthatárunkon, — ezt örömmel tüstént jelentettük; — és ha hideget éreztünk, és ha a' napot felhők boriták-el, szomoru vala beszédünk. Időrül időre hirül adók, hogy a' Dunán fahídunk van, hogy magyar színházba fáradságosan kell járnunk Budára, 's a' többi, — nehogy tisztelt olvasóink megfeledkezvén, azt gondolják, hogy már ez mind máskép van. A' mi illeti, fahíd is jobb mint semmi, és a' természet' historiájában vannak gyakor példák, hogy valamelly fa addig állott a' vízben, mig végre kővé változék. A' mi a' budai színházat illeti, az, hála istennek, már induló félben van Pestre, — de különben is, a' szinészeket 's főkép a' szinésznéket az ember — ha jók és szépek — mindenütt szereti.

Végre is egész unalmas rajzolásom' befejezése oda járul, hogy a' Rajzolatoknak előfizetőkre van szükségök. Fizessenek elő tehát minél többen magyar hazánkfiai közül; fogadom, meg nem bánják, vagy ha megbánják is, akkor teendik azt, mikor már késő, a' mit pedig az ember későn bán-meg, csak annyi, mintha meg sem bánná.

Hazucha.

GYÜLÖLSÉG ÉS SZERELEM.

Novella.

GAALTÓL.

A' két ellenség .... ágyából származott
Egy szerelmes ..... pár.
Shakespeare: Romeo és Julia.

1.

Vasárnap vala, 's egy a' tavasz első napjai közül, még az éledő természet csak kevés jeleit törlé el téli álmának, 's változását, inkább a' fagy' megszünése, mint uj élet' kezdete mutatá. Pesten kezdődik történetünk, hol hőseink megösmerése végett, a' nemzeti casino termébe lépünk. Itt fényes gyülekezet gyönyörködék a' hangverseny zengedezéseiben, férfiak és asszonyok, mind színe fővárosunknak.

A' terem keleti végén egy oszlopra dülve méla tekintettel 's egymásba vetett karokkal állott egy férfi, öltözetének és magosra igazított hajának színe fekete volt, erős de fínom szabásu vonásaiból, mennyire a' rájok eső 's arczát a' természetinél még inkább barnitó árnyék látni engedé, férfiság beszélt. Elevenséget azonban csak lesütött fekete szemeinek néha fölvillanó sugarai árultak el, mert egész alakján komolyság folyt, 's ajkait, mellyeken rövid vizsgállat elég élénkséget találhatott, bajusza árnyazá be, melly szakállával együtt hollószínü volt. A' hangszerek első zendülésénél fölemelé fejét, — melly, ha a' magyar charakter olly mély eredetiségben rá nyomva nincsen, mintaul szolgálhatott volna szépsége miatt bár melly Antinous főnek; de így delisége nem a' classzikai, hanem a' keleti arczvonatokkal inkább rokon romántikai volt. — Körülnéze a' gyülekezeten, de szemeit ismét egy pontra, — a' hangászokra szegezé, mintha semmire sem akadhatna, mi figyelmét tartósabban magára vonhatná. Sőt a' muzsika sem látszék őt mélyebben érdekelni, mert közbe-közben némelly ösmerősivel suttogásba ereszkedék; de rövid szünet után megzendült Hummel' valóban varázs szellemü „Varázskürtje", lassu igénytelen bevezetés után, melly a' hajnal keveset igérő szürkületekint a' lelket legmagosabb gyönyörre vezeti, hirtelen szívolvasztó bájba simultak össze a' hangok, 's lélek igéző hatalommal fogának el minden gyöngédebb keblet, érzelmeit magosabb édesebb tájokba ragadva, hol a' phantásia rózsahonában örökké virul az elfek' királyának, 's bájos nejének, Titaniának lakhelye. Az ifjunak Wieland' gyönyörü költeményje tünt eszébe, egy második Hüonnak képzelé magát, látá a' sugár elfet rózsa és ezüst fellegén liliomszálra támaszkodva közelíteni, mint nyujtja által védenczének a' varázskürtöt a' csudákat mivelendőt, 's csupán a' khalif' kecses leánya hibázott fölingerlett képzetét teljesíteni. Ekkor mint egy érezve hézagát szivének föltekinte, mintha szemével akarná elfogni a' bájos hangokat, előbb hogy sem azok égi honokba csaphatnának, de sovárgó pillanata megütközék a' terem' egyik oldalában, 's a' hangászat' remekmüvét, a' természetnek és szépségnek egy nagyobb remeke homályosítá el keblében, 's ura lőn érzelmeinek. Egy lyánka ült a' hallgatók' első sorában; de eddig talán hasonló okokból mint hősünké, leeresztett feje nem vala látható, még az említett darab őt is magosabb éldeletre hiván tekintetét fölemele, 's legottan magára voná az ifju figyelmét. Ez szivében uj változást érezett, 's a' hangászat igéző zengzete, csak arra látszott lelkében olvadozni, hogy a' bájoló kép beköltözését diszesítse. A' lyánka fekete haja halantékait nehány függő fürtökben takará, felől egy koszoruba fonva, minden küléket nélkülezve, csak saját pompájában tündökölt ragyogva barna fényjében. Magos derült homloka egy alabástrommá vált

habhoz hasonlított, melly alatt tündöklő éjszemei 's arcza a' szerelem istennéjekint látszottak kikelni, 's a' zárt kisded ajkakon egy örök édmosoly ült, mint fakadó rózsabimbón illata. Nyakának csak felső része volt látható, eltakarva egy fejér gallér által, mellyen alá csipkesál tekergett, és habozó csavargásokban tünt-ki egyszerü kék selyem ruháján. A' lyánka szépsége magában is igéző vala, de egy titkos édes varázs, melly őt, mint egy szentet fénysugárban körülövezzeni látszott, elragadóvá tevék minden pillanatát, a' tisztelet' borzalmával töltve el minden közelítőt. Némán elmerülve nézte a' felséges leányt az ifju, de szemei nem annyira mint lelke bámulá az édes jelenetet. 'S már jó darabig lehetett ezen állapotban, midőn feszült keble szóra találván, így fordult mellete álló barátjához.

„Ki azon kék ruhás angyal bal felől?"

„Nem tudom. Minden bizonynyal idegen," vala a' sovány felelet.

„Te nálamnál járatosabb vagy e' féle tárgyakban; kérlek tudd-meg."

„Ha lehet édes Rándokym" felelé a' fölszólított, 's legott többfelé tudakozódék, de mint a' rövid feleletekből kivehető vala sükeretlenül. Rándoky ezalatt ismét a' leány nézésében andalodott, 's csak a' hangszerek elnémulván, a' hallgatók kifelé tódulása hozta őt ismét eszméletre.

Kün egy hamar támadt zivatar esőt és havat vegyest csapkodott az ablakokra, a' vendégek boszankodva és lassan hagyták-el a' termet, Rándoky a' tolongók között utat tört magának imádottjáig, ki egy öreg urral majd nem aggódva tekinte a' nedves ablakokra; már csak kevesen valának a' teremben, 's ezek is távozó félben, midőn egy ifju sebes léptekkel, 's testének nem legillendőbb hánykolódásával a' terembe inkább rohant mint jött, 's egyenesen a' lyánka felé tartott.

„Az inast már elküldtem, 's egy negyedóra mulva itt lesz a' hintó", mondá hangosan, mint egy dicsekedőn a' még jelenlévők előtt, hogy ő a' bámult szépséggel ösmeretségben van, 's magaviseletében gőgös elbizottság, 's egy nyiltszivüségnek látszó merészség, mellyek miveletlenebb hölgyek előtt tetszhetnek ugyan, de miveltek által utáltatnak, mutatkoztak.

„Addig megöl az unalom", sohajtá a' lyánka, inkább magában ugyan, de mégis hallhatón, 's mint egy kisérőjére intézve, még selyem pillái alól kedvesen látszott egy sugárt lövelleni Rándokyra.

„Hadnagy ur!" mondá az öreg', „nem tagja a' casinonak?"

„Nem", válaszolá a' kisérő, mert ez vala a' fölszólított.

„Igen szerettem volna pedig látni még kocsink megérkezik, bár lenne valaki bévezetőnk" folytatá az öreg, 's mint egy kérőleg néze szét a' teremben, melly Rándokyt, 's egy két rakosgató szolgát kivévén már kiürült. Az öreg valóján uraló magyar nyiltszivüség 's hamar barátkozás jóslák Rándokynak ajánlása szíves elfogadását. 'S ezért, a' mit különben nehezen tett volna, hirtelen feléjök fordula.

„Ezen társaság nemes alapitóji mint szíves vendéget látnak minden idegent. De ha kegyetek e' gyönyört megengedik magamat vezetőül örömmel ajánlom."

Az öreg köszönettel fogadá-el ajánlását. A' lyánka rá veté tűzszemeit, mintha merőn akarná nézni a' beszélőt, de arczait egy gyenge pirosság futá-el, midőn ennek szemeivel összetalálkozék, 's őt akadozni hallotta szavaiban, hirtelen lesüté pillanatát, mintha köpönyegén igazitana valamit, 's egy néma meghajtással köszöné Rándoky szivességét. Ezen sokat jövendölő jelekből a' hadnagy semmit sem vett észre, mert épen egy szemben álló tükörben mustrálta önbecses személyét, 's feszegeté a' jobbanállásra frakja gallérját. 'S e' felett önérdeméről elbizottságában teljes lehetetlennek tartá, hogy ott más férfi diadalmaskodjék, — ki, mint Rándoky, még csak nem is katona, — hol ő jelen vagyon. Ezen okból nem is irígykedett Rándoky vezetéseért, mert hiszen Ida, — ez volt a' barna angyal neve — ösmerte már Hegykédy Károly hadnagyot, ki lehetett volna tehát néki többé veszedelmes?

Keresztül a' többieken végre az olvasószobába vezeté Rándoky vendégeit, itt, még a' várt kocsi megérkezik, időszakiratokat, 's képműveket mutogata nékiek. Ida véletlen egy az asztalon heverő könyvet vett föl, 's bele tekinte. „Athanasius" angol román volt, Hope munkája.

„Egy derék munka" — mondá a' könyv' czímére pillantva Rándoky, — „fényesen tűnik ki testvérei nagy seregéből."

„Emlékezem, hogy Bulwer' Pelhamjában igen dicsértetik, 's így hajlandó vagyok csak jót itélni felőle."

„Ezen szavaiból következést huzva, kegyed szép kisasszony nagy tisztelője a' rajnai vándorok

édes szellemü írójának", mondá Rándoky hizelgő nyájassággal.

„Én minden románirók fölett őt szeretem olvasni", vala a' felelet majd hasonló nyájassággal ejtve, 's belőle kitetszék a' lyánkának kedve elkezdett beszédök folytatására, csupán ez bátorítá Rándokyt, tudományos mulatságában tovább haladni; ösmervén honunk leányai nagy részében hijányát minden vonzalomnak tudományos tárgyak iránt, ha az mindjárt nemüképen mulatságos lenne is.

„Bár én Scott Waltert Bulwer elibe teszem; mégis" — —

„Én Scott Waltert csudálom", vága beszedébe Rándokynak Ida, mint egy félve, hogy mulattatások más tárgyra vezettetik. „De nem leltem benne az érzelmek azon mély valóságát, azon finom gyöngédséget, mellyet Bulwer gyakran legaljasabb charaktereiből is tud kifejteni."

„Valót itél kegyed, mert ezekben Bulwer elérhetetlen; a' szelíd műveszetet a' durvább természettel bájos harmoniába tudván hozni. Románainak pedig ujabbkoru targyai érzelmek által javalják festeni charaktereit. De nagyobb és erősebb charakterek, egy szóval a' bámulandó és rendkivüli festésében Scott magosabban áll; ő maga által teszi minden charakterét érdekessé, nem mint Bulwer tettek' 's környülményekkel, 's ha a' kettő között paralellát kellene vonnom, azt mondanám: Scott Walter mindenütt charakterei rendkivülisége által gerjeszt csudálást; még Bulwer hív érzelem és szenvedély festés által, 's charaktereinek rendkivüliséget csak környülmények 's tettek által ád."

Ida kedves figyelemmel függött Rándoky szavain, mint egy virág hosszu éj után hajlik a' nap' hajnali sugárai felé. És azon tárgyhoz lépett, a' mi őt, talán a' nélkül hogy maga előtt is bizonyos lenne, leginkább vonta Bulwerhez.

„Még is megfogja kegyed engedni, hogy Bulwer Scott Waltert asszonyi charakterek' rajzolatában fölhaladja."

„Nem átaljában. Bulwer hölgyei csak az egy szerelemben élnek, a' mi ezen kivül létez körülök, ez nékik vagy épen semmi, vagy igen csekély, 's ezért sokkal gyöngédebb- és érzékenyebbek Scott Walter az élet minden pályáin forgó asszony személyeinél. Bulwer szük körbe vonja az életet, beszélyeinek nem a' végtelen tenger, nem vad sivatagok, erdők, lapok, és havasok nézhelyei, mellyekben a' szenvedelem mint a' látkör határtalan, ő egy terem, egy utcza, egy szük mező vagy más vidéken fest, 's mivel illy keskeny körök, főkép mostani épen nem regényes időnkben ritkán fejthetnek-ki valami rendkivülit, ő közönséges de mindennapi érzelmeket végtelenül megnemesítve ad. Azt lehet kettejekről mondani, hogy Bulwerhez inkább vonzódik az olvasó szive, Scotthoz az esze.

Ida folyvást mély figyelemmel függött Rándoky szavain; hanem a' hadnagy, ki unalmában az ujságokat vette és hányta, 's ide 's tova feszengett, többször szándékozék már az inyére épen nem való beszédet félbeszakasztani; de már többé nem maradhatott csendesen, részint unalomból, részint hogy önitéletének is jeleit adhassa.

„Én mind a' kettőt olvastam", — kezdé tehát — „de hamar beléjök untam. Kotzebue és Clauren, ezek az én embereim."

„Hogy hadnagy ur Claurent és Kotzebuet ezen örökké ugyan azon egyeket, imádja, soha sem gondoltam volna", vága beszédébe hirtelen Ida. A' hadnagy egy kis bosszuság jeleit adá, 's kérdé Rándokyt.

„Kegyed tehát, nem olly hő tisztelője a' német mint az angol íróknak."

„Óh igen, de csak azon nagyoknak, kik ezen tiszteletet megérdemlik. Hanem mi csupán az elbeszélő költőkrül szólunk, 's ezekben a' németeknél nem szeretem az örök epedést, sohajtozást, 's egyéb mindig visszatérő egyidomuságot."

„A' német elbeszélések legnagyobb hibája maga a' német charakter. A' németek földünk' minden tekintetben legnagyobb theoretikusai, igen kevés praktikus tehetségüek, 's ezen hijány legtapasztalhatóbb novellaíróiknál. Ők nem a' művészetet teszik az életbe, hanem az életet hurczolják a' művészetbe 's tudományba, ezen hibától maga Tieck, mindnyájok között a' legjózanabb novella-költő, sem ment egészen. Átaljában a' német írók igen kevés világösméretet mutatnak, 's ezért sokan köztök egy idétlen ideálizáláshoz hajlandók, a' mint vagy a' charakter és élet-festés hiányát képzelt ideálokkal, 's az emberi természet ösméretét tudománynyal akarják pótolni. Ezen nemben csak göthei lélek alkothat nagyot, 's ki szelleme nélkül nyomába lép, kontárrá válik. Egy arany szabályt adott ugyan nékiek legnagyobb mesterök ezen rövid szavaiban:

„Grau, Freund! ist alle Theorie,
Und grün des Lebens goldner Baum;"

de ezt szivökre venni épen nem látszanak. A' ter-

mészetin túl érzelgő charaktert pedig kiirtani nem birván, beszélyeik nagyobb része a' holdkórságban szenved, és közös mottójok lehetne Schiller haramiájinak ezen verse:

„Der Mond ist unsere Sonne."

„Pedig befolyása az olvasó közönségre a' poezis' minden nemei között az elbeszélőnek legnagyobb van. Ez okból mérhetlen kár nemzetünkre, hogy ezen nemben semmi tökéletest sem bír." — Jegyzé-meg Ida, 's hallgatott mintegy feleletét várva Rándokynak.

„Szerencsétlenségünk itt is, — mivel talentom híjával vádolni soha sem fogok egész nemzetet; — a' kevés studium és vak majmolás; mert német szomszédainkat, 's köztök is a' roszabbakat követve, azok' hibájit saját tévedéseinkkel neveltük, 's így minden theoria nélkül lévén, még a' gyakorlás is kárunkra vált."

A' hadnagy nem birta tovább utálatát, egy mint vélé unalmas beszéd ellen rejteni, 's nem a' legillendőbb hangon fakadt-ki. „Örvendhetnének az urak ha egy Clauren vagy Kotzebue válnék közülök; de nem teremnek azok a' pusztákon."

„Ha azoknál jobbat nem termenének, inkább sülyednének-el pusztáink," felelé hirtelen 's illetődve a' hadnagy ingerlő beszédétől Rándoky.

Ezen pillanatban egy szolga lépett-be, 's a' kocsi' érkezését jelenté. Ida épen nem látszék örvendeni, sőt szemeiből olvasni lehetett kedvét az érdekes mulatság folytatására. A' hadnagy azonban nem birta 's nem is törekedett örömét rejteni:

„Kisasszony, tehát vége a' tudós vitának, kérem alázza-le magát egy tanulatlanhoz is, a' kocsi itt van," mondá Idához ugyan, de beszéde közben Rándokyra pislogva. Ezt azonban Ida egészen elfoglalá, 's hallatlanul zengtek-el a' hadnagy' szavai, a' kérkedő nagyobb bosszujára, mintha ingerlő feleletet kapott volna. Az öreg ur ki egy más vendéggel eddig politikus tárgyakba mélyedt-el, most menésre készteté társaságát, köszönése közben barátságos beszédbe ereszkedve Rándokyval, ki őket a' kapuig kiséré. Idát ő és a' hadngy emelék hintóba, 's mint történetből akadt Ida jobb keze Rándokyéba, az ifju akaratja ellen szoritá azt meg hevétől elragadtatva, 's egy boldogitó lágy nyomást érze visszahatni szivébe, de olly gyöngédet, hogy alig meré azt a' kis bársony kéznek tulajdonítani, mégis a' tavasz első sugaraikint melegíté szerelme' egét, 's bimboztatá a' legszebb jövendő rózsáit. A' kocsi elröpült 's utána Rándoky sovárgó pillanata. Sokáig állott még elmerülve, 's csak az eső csapdosása verte föl álmodozásaiból. Ő szeretett, — az ifju kebel szent de mérhetetlen hevével, kedvesét még csak nevéről sem ösmerte, — képzelhető tehát érzete, midőn azt egy fiatal férfival elhaladni látá. De mégis nyugtatására szolgált, hogy Ida a' hadnagy iránt mindig hidegséggel viselteték. — (*Folytatása következik.*)

ÉNEK A' MULT ÉVRE.

I.) Isten hozzád, te, az örök semmiség' borujába burkolt és lealkonyult év! midőn először derültél ezer reménysugáriddal a' nagy mindenség' homályára, jöttek a' föld fiai és leányai, és leborulva üdvözöltek téged.

II.) Jött a' bölcs, és sötét éjből látá első napodat feltünni, midőn még körülte minden aludott és mondá: „Köszöntlek uj esztendő! költsd-fel a' föld' szunnyadozó fiait, és löveld közéjök a' boldogitó világosság' jótékony sugárit!" — .

III.) És jött a' zsarnok, és utósó napod' éjén vész koholta agyában ezer örömjátékra szánt rémképet forgatva mondá: „Üdvözlégy uj esztendő! a' te sugaraid az én dicsőségem' fogják fényleltetni, 's a' férget, melly világodnál, homály lakta köréből tündöklő termeimbe vágyik fészkelni, lábaimmal tiporandom-el."

IV.) És jött az árva, és porba borulva mondá: „Üdvözlégy uj esztendő! deritsd-rám a' vigasztalás' enyhitő malasztját, mert örök álmot alusznak szülőim, atyámfiai pedig és gyámaim kiraboltak engem." —

V.) És jött a' fukar, és kincs után reszkető kezeiben bűn szennyitette lelkét le nem mosható zsoltárát tartva sohajtá: „Üdvöz — üdvöz légy uj esztendő! hozz aranynapokat, e' rideg életben, — isten látja lelkemet! — nyomoru fogyatkozásimra sugárzandókat."

VI.) És jött az ifju nő, isteni, mint a' tavasz' első fuvatára kibíborzott hajnal, és fájdalommal töltött éjinek borujából, esdeklő pillanatot lövelle rád mikor először kisugárzál oh mult év, és mondá: „Üdvözlégy uj esztendő! szerette gyermekem' halalálos ágyánál virasztottam a' búra derült napokat, ah, küld vigasztaló angyalodat, és tartsd-meg sirbavágyó lelkemnek felét!"

VIII.) És jött az ügyvéd, és magosan tartva elédbe penészrágta oklevelét diadalmasan mondá: „Üdvözlégy uj esztendő! itt a' titok, mellyel öt-

ezer embert, a' sirig szolgálandókat nyerendek egynek." —

VIII.) És jövének az erős lelkűek, és mondák: „Üdvözlégy uj esztendő! adj erőt a' te szolgáidnak, hogy lelki nagysággal hordozhassák a' földi terheket, mig azoktul egy jobblét megmentendi őket." —

IX.) És jövének a' kicsin lelkűek, és gúnynevetéssel mondák: „Üdvözlégy uj esztendő! ha a' te napjaid is, a' mult éviekhez hasonló veszteségi napokat hozandnak, ugy jobb lesz vala az örök semmiségbe veszned!"

X.) És jövének végre az ujságírók és vén asszonyok, és olvasót tartva kezeikben sohajták: „Üdvözlégy uj esztendő! a' te malasztod ajándékozzon-meg bennünket sok olvasóval, és mi hordozni fogjuk a' keresztet, hogy dicsérhessük a' mi Urunkat, és magasztalhassuk a' te napjaid' világát."

SEMMISÉGEK.

0

Azt tartják ugyan, hogy a' hírlapokban közönségesen elég semmiség előlfordul, ha mindjárt az ember különös czikkelyt nem szentel is a' semmi' számára; 's én épen azért, mivel az olvasó sok semmit kap ollyan helyen, a' hol valamit várna, örvendeni fogok, ha e' semmit igérő czím alatt az év' folytában legalább valamicskét is találni fogna. — Semmiségeimet híven a' zeruson vagy is semmin kezdem, nehogy ha teszem az egyes számon kezdeném, az olvasó ezen semminél több valamiről olvasna semmit. Szándékom vala ugyan semmiségeimet a' százas számmal megkezdeni 's így szép csöndesen lejőni a' semmiig; igen de illyes felfordult számolásokat mások is visznek véghöz a' világon, a' mit pedig mások tesznek, miért tegyem én is azt? Aztán így végtére is a' semminél állapodnám-meg, honnét kiindultam, pedig fáradni azért, hogy végre is a' semmiben maradjunk, — bizony nem érdemes.

1.

Mivel épen a' semmiről és a' számakról vala szó, mindjárt első számom alatt a' Mathesisról szólok, 's azt mondom, hogy a' világon nincs több valódi tudomány, csak a' mathesis, a' többi mind merő ábécze, mellyben az észnek és itéletnek csupán annyi dolga van, hogy megösmerje, valljon az emlékező-tehetség megtette-e a' magáét. — A' történet-tudomány ábécze, mellyben egyedül a' nagybetűk hangzanak. A' physika azon töri fejét, valljon a' nagy *A* messziről nem látszik-e kisebbnek, mint közelről a' kis *a*. A' chemia azt állitja, hogy a' nagy *A* más alkotó-részekből áll mint a' kis *a*. A' zoologia azt véli, hogy ha a' kis *b*-vel irt borjut nagy *B*-vel irnánk, eszes állat válnék belőle. A' philosophia azzal bibelődik, valljon a' *világ* szóban nem *X* az első betü? — 'S így az egész világon mindenben csak bizonytalanságokra akadunk.

2.

*Tóth Lőrinczt*ől megjelent egy ‚Átok' czímü dráma. A' könyvárosok igen szeretik, ha az ember minél több Átkot vesz tőlük, sőt azt hirdetik, hogy a' ki tíz Átkot kész pénzben kifizet, azt a' tizenegyedik Átokkal örömest megajándékozzák. Hazucha.

EGYVELGEK.

1.) A' francziahadban nehány katona egy vendéglőben idogált. Midőn elmenni készülnének, a' csapláros nem hogy megkérné a' bor árát, sőt inkább ajánlkozék, többel is szolgálni; ezek azonban ajánlását el nem fogadák, 's mindnyájan elmentek, egyet kivéve, ki ülve maradt 's a' csapláros' pénzét kéré. Ez megijed, de állhatosan tagadá, hogy pénze nincs, mig a' becsületes hadfi így szóla hozzá: „Pénzed, barátom, van, és pedig itt lábom alatt ezen deszka födi azt, mindjárt beléptemkor észrevevém 's azért ültem mindig e' helyen. Tanácslom, vidd-el innét, és rejtsd jobb helyre, mert minden hadi pajtásom bir annyi okossággal e' részben, mint én; de nem fog veled mindenik illy becsületesen bánni."

Az angol tengeri hadvezér *Boscawen*, igen vitéz 's híres hadfi, egykor országúton egy zsiványtól feltartaték, ki pisztolylyal kezében, az admiral' pénzét 's óráját kérte. Az admirál tüstént mindkettőt átadá, de megkérte a' zsiványt, hogy óráját adná vissza, mellyért neki bizonyos kijelelendő helyen 40 guinát késedelem nélkül fog letenni. „Mi neve önnek?" kérdé a' zsivány. — „*Boscawen* admiral." — „*Boscawen* admirál?!" szólott a' zsivány. „Már ez más. A' derék *Boscawen* admirált megfosztani nem akartam. Itt pénze és órája." — Az admirál csak az órát fogadta-el, 's erőteté a' zsiványt pénzének megtartására. — „Pénzem — mondá — öné. Önkényes ajándék az, és nem ragadmány."

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

Hazánk fővárosából indulva, legelőször is azt kérdezendik hirlapunk olvasói: „mi hir van Pesten?“ — Illy kérdésre a' jövevény közönségesen azt szokta felelni: „a' város még mindig régi helyén áll.“ — Nekünk, mint ujságíróknak, nem szabad régi 's avult feleletekkel előállanunk, ujakat kell teremtenünk, ha mindjárt költöttek is; a' világ azokat szereti, kik költenek, 's a' világ dolga, hogy a' költöttekből hasznot tudjon huzni..... Ha hát becses olvasóink 's olvasónéink a' *„pesti hirekre“* pillantva azt fogják kérdeni: „mi hir Pesten?“ tüstént e' következőkkel szolgálunk:

a) A' város még mindig régi helyén — nem áll, hanem mozog; a' Duna jó téli bundát öltött magára, 's noha az egész város a' szegény Dunahátán szaladgál, bundája olly vastag, hogy meg sem érzi.

b) A' napokban egyik külvárosban tűz volt, 's a' szegény ujságiró azt mondá rá: „nem fúvom, a' mi nem éget.“

c) A' napokban „a' garabonczás diák“ Pesten szelet csinált 's esőt hajtott, 's az ujságiró azt mondá rá: adj uram meleg esőt, hogy kikelhessen a' magyar szinház a' *Duna parton.*

d) A' pénzesek nálunk tegnap óta szánkáznak; a' szegény legény gyalog is elcsúszik 's jó nagyot eshetik.

e) A' szomszéd asszonyok, ez idén csak úgy mint tavaly, irígy szemmel nézik egymást, ha az egyik szebb, fiatalabb, czifrább a' másiknál.

f) Két leányka, főkép pártáját fejkötővel cserélendő, ez idén csak úgy mint tavaly, össze tud veszni egy legényen.

g) A' „Rajzolatok“ ez idén is csak úgy mint tavaly, negyedrét alakban, szépen megnyirva fognak megjelenni.

Ezekből átláthatják kedves olvasóink és kedves olvasónéink, — mert azt csak nem hihetjük, hogy mindjárt a' „Rajzolatok“ első számánál kedvöket vesztették volna, — hogy mi egy egész ábéczerend hosszu „pesti hirekkel“ fogunk jövendőre is szolgálni; a' *„honi hireket“* pedig a' *„külföldiekkel“* ugy ki fogjuk szemelni mint a' galamb a' tiszta búzát, melly tiszta buzából aztán kedves olvasóink 's olvasónéink, ha nem is csinálhatnak vagy csináltathatnak kalácsot, de legalább a' kalácshoz használhatni fogják, 's mi minden esetre csak örülhetendünk, ha látjuk, hogy a' „Rajzolatok“ kalácshoz jutottak.

KÜLHIREK.

1.) Éjszakamerika egyesült statusainak legujabb adatok szerint, a' tengeren 103,000 emberből álló ereje van, mit most midőn e' statusok Franczióországgal villongásba vannak, nem érdektelen tudni.

2.) Egy angol technikus kiszámolá, hogy minden négy lovaskocsi, melly 100 angol mérföldet jár-be, utközben 12 font vas veszteséget szenved; ugy hogyha London és Birmingham közt naponkint 20 illyen kocsi fordul-meg 240 font vasat veszteget. (?)

3.) Lüttichben Roncart ur a' belga királynénak öntött vasból egy iróasztalt készite, melly minden eddigi készitményeiket ez érczneműből a' műveszeknek felülhaladja.

DIVATOK.

A' divatujság hasonlít egy angol gőzkocsihoz, példa gyanánt ahhoz, mellyet Voigtländer a' mult nyáron Pesten mutogatott; — mert mai világban a' gőz annyira befurta magát mindenhová, hogy még az ujságok sem mozoghatnak nélküle, divatokat pedig gőz nélkül képzelni is bajos; minden divathoz egy kis gőz egy kis füst kell, hogy egyik divat a' másikat divatból kitolhassa.

Ah, mi boldogság az, a' divatokról irhatni, a' divatokról, mellyeket a' szegény irók úgy is csak irásból és képzeletben ösmernek. Valahányszor egy fejkötőt ír-le az ember, mindig úgy rémlik előtte, mintha egy gyönyörű leányfő mosolyogna rá 's helybenhagyólag intene köszönetet a' fáradságért. — Valahányszor karkötőről van szó, — tömött, puha és gömbölyű karokat képzel az ember vállain nyugodni, olly szép karokat, olly puha karokat! — Valahányszor a' ruha' redőiről van szó, mindig egy tenyérni redőt képzel az ember, sugár leányderékon lefolyót, és mindenik redőben egy-egy ámorka úl mosolyogva, mintha mondaná: „jobb ám ülni hölgyi ruha' redői közt mint a' kemény iró-asztal mellett!“ — Valahányszor czipőt vagy papucsot ír le az ember, midenkor forró sohaj repül-föl keble' mélyiből: „ah milly édes a' papucs!“ ....

Sokan vétkeztek ugyan divatszabályaink ellen, nevezetesen némellyek igen feszesen hordák magukat; egyik mindent lenézett, másik igen magosra látott, 's a' t. A' világban felkapott divatok, mellyekről ha ma épen nem is irunk, de legközelebbi lapjainkban közölni fogjuk: mint hordozzák legujabb divat szerint az asszonyságok a' kalapot. —

DIVATKÉP.

1. sz. Házi öltözet kiszőtt kasimirből.

FELSZÓLÍTÁS.

E' mai lapunkkal megkezdvén a' RAJZOLATOK második évi folyamatját, forró köszönetünket mondjuk a' haza' azon lelkes fiai 's leányainak, szíves Pártfogóinknak, kik zsenge intézetünket keletkezésében gyámolitották, — és valamint eddig, ugy ezentúl is legfőbb törekvésünk lesz, haladni a' hatalmasan előnyomuló idővel, 's lapjainkat ugy alkalmaztatni a' velök összecsatolt sok oldalu kivánatokhoz, hogy a' haza minden Rendü olvasóinak pártfogására érdemesüljenek.

Felszolitjuk tehát a' hon' lelkes fiait és leányait, fel eddigi szíves Pártfogóinkat, kiknek intézetünk lételét 's gyarapodását köszöni, hogy most, midőn uj erővel indulandunk kitűzött czélunkhoz, a' küzdendő pályán gyámolitani szíveskedjenek: mert mit a' haza alkotott 's mit szives részvétével erős alapra kész állitani, azon mi, habár csekély erővel is, de rendithetlen hazafi buzgósággal igyekszendünk épiteni, és soha ez épületből a' bölcsesség' kövét nem fogjuk olly kútba vetni, honnan azt tán száz okos sem vonhatná-ki.

A' RAJZOLATOK félévi dija, noha folyó 1836dikra hetenkint fél ívvel szaporitani fogjuk, mind a' mellett is a' czimlapon látható marad: helyben 4 p. fort, postán küldve pedig 5 for. pengő, 's e' jutalmas ár mellett legbecsesebb jutalmunk az lesz, ha lapjainkat a' haza szíves pártfogására érdemeseknek találandja.

Pesten, januar' 2dikán 1836.

A' RAJZOLATOK'
SZERKESZTŐSÉGE.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

Rajzolatok. 1.

Pest. *1836.*

M.T. AKADEMİ
TARA

PEST
Januar' 6dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
2dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

ENGEDÉLY.

Sötéten arczomon
Ha űl az érzelem,
Sziveltim ollykoron
Kötődzenek velem;

'S leányt ajánlanak
Vagy játszi fürge nőt,
Ki fölvidítaná
A' búba sűlyedőt;

'S vitatni készek azt,
A' hív tanácsadók,
Hogy érzeménytavaszt
Nyit a' szerelmi csók,

Hogy abbul éltető
Varázsözön fakad,
Ha kéjet izlelő
Ajakra ajk tapad.

De engem a' leány,
A' nő, nem ingerel.
Az — untalan cseveg,
Ez — untalan perel

A' csókot is tehát
Örömmel engedem,
Kinek zaj és viták —
Valódi kéjelem.

BÚSTAVI.

GYŰLÖLSÉG ÉS SZERELEM.
(*Folytatás.*)

2.

Rándoky egy unalmas estet és egy kínos éjt töltött-el a' leirt találkozás után. Álmatlanságát éber álmodozásokkal sem könnyítheté szerelme' boldogsága vagy reményei felől; mert ki tudja fogja-e még valaha, és mikor látni az ösméretlen imádottat. Ki rövid, de bájos sugarakint egy tavaszi hajnalnak lengett el előtte. Igaz ugyan, hogy a' szerelem a' legcsekélyebb dolgon is örül és tündöklő jövendőt épit; de olly igaz az is, hogy a' bajnak, veszélynek leggyengébb lehellete, — csak árnyéka is kirázza bármilly erősnek vélt egéből. Igy Rándokyt bizonyosan, az igéző nyájasság, mellyet Ida viseletében maga iránt föl nem fedezni lehetetlen vala, a' viszonlátás minden távolsága miatt is a' legédesebb boldogságba ringatta volna, ha a' kérkedő hadnagy lángkardu cherubkint vissza nem ijesztené őt paradicsomától. Bő tapasztalásu életében sok leányt ösmert már az ifju; de mi volt ezeknek szépségök Idájéhoz képest? sokkal élt el kéjes perczeket; de Idának egy nyájas tekintete igézőbben hatott lelkébe mint amazoknak legforróbb szerelmük. Nem lelte ő még soha honja szépeinél azon a' természettel csendes hármoniában lévő miveltséget, mellynek sugarai egyenesen a' lélekből, 's nem valami külokokból látszottak fölragyogni, 's inkább tetszének magok világot keresni mint világitani.

Az este hátralévő része tudakozásokban folytel a' lyánka' családja iránt; minden fogadót és helyet, hol rólok valamit hallani várhatott meglátogata Rándoky de sükeretlenül. Későn tért haza, 's egész éjjel Ida képe lebegett szemei előtt; de homályositá a' hadnagy' kinos jelenete boldog érzelmeit, 's végre ugy összeforradt a' két képzemény, hogy egyiket a' másik nélkül gondolni sem tudá. Még életében illy kínos állapotban nem érzé magát, vére lángolt, agya fórt, 's hő izadság lepé-el. Nem türhetve tovább kinait, fölugrott ágyából, gyertyát gyujtott, 's egy angol politikus munkába akará temetni szenvedelmét; de minden ezen tárgyra feszített figyelme sem bírta megnyugtatni. Örömmel köszönté tehát a' hajnal' első sugarait, 's már korán a' városban volt; tegnapi nyomozásait folytatandó, fölszólítá e' végre minden ösmerőseit, de már komoran szállt-le az este homályos érzetekben háborgó lelkére egy jótékony borút takarva, és Rándoky folyvást előbbi tudatlanságában volt imádottja felől. Késő este, végre bement egy vendégházba, hová, némelly barátait rendelé, egy üres asztalhoz ült, 's mig az esteli érkezik ujságokat adatott magának, elszórt érzékkel tekingeté azokat által, midőn egy ösmerősnek tetsző hang figyelmét a' szomszéd asztalra vonta.

„Két vagy három hét mulva elhagyom Pestet, az öreg Bánóczyhoz megyek atyám testi lelki barátjához — vármegyébe (itt a' beszélő egy vármegyét nevezett) ott jól fogok mulatni.

„Kedves Hegykédi barátom!“ kezdé egy más, mert az előbbi beszélő valóban Hegykédy had-

nagy vala. „Miért hagyod-el Pestet, vagy talán Bánóczy szép leánya, kivel tegnap sétáltál, huz falura.“

„Magam is utálom a' falusi életet, na de tudjátok az öregnek is kell hizelkedni, ő pedig megkivánja, hogy az ember vetéseit, marháit, tele pinczéjét és vermeit, ugy csudálja mint mi Pesten a' váczi utczán sétáló szépeket. 'S e' felett jószágaim, mellyeknek atyám halála óta magam vagyok urok, közel fekszenek Bánóczy lakához.“

Ezen beszéd véletlen megösmérteté Rándokyval kedvese családját, hanem egyszersmind más 's nagyobb akadályt támaszta, mellyet, nehogy a' történet folyamatját gátoljuk későbben fogunk előadni. Most röviden csak azt jegyezvén-meg, hogy a' milly örömöt érzett Rándoky kedvese megösmerésén, olly bú csapott menykőkint lelkébe, megtudván annak családi környülményeit. Ezen gyászos elmerülésből ismét a' szomszéd asztali beszéd ébreszté-föl Rándokyt.

Ott tudniillik egy katona tiszt e' szavakat intézé a' hadnagyhoz: „De barátom? valjon Bánóczy szép leánya kivánatod szerint vállasztott-e?“

„Nem kellene Hegykédy Károly felhadnagynak lennem, ha egy fiatal lyánkát első pillanatra meghóditani nem tudnék, főleg Idámat, ki férfit alig ösmer,“ vala a' hadnagy kérkedő feleletе, poharát emelé. — „Jövendő mátkám egészségeért!“ — „Éljen!“ kiálták társai 's fenékig ürültek a' poharak, mire Hegykédy tovább folytatá beszédét. „Tegnap ugyan a' casinoban hozzánk nyomta magát egy csupa tanultságot gőzölgő uracska, 's ez tudós édelgéssel akart a' lyánka szivébe csúszni; de a' leánynyal közelebbről nem ösmérkedheték-meg, 's nem is fog, mert Bánóczyék ma már elutaztak. Különben kardommal examináltam volna tudósságát.“

Képzelhető milly haragra lobbantá Rándokyt ezen rá irányzott beszéd, helyheztése pedig még inkább nehezíté állapotját; mert mindeddig láthatlan maradt Hegykédy előtt, a' többi tisztek pedig nem is ösmerék. Fölkelni tehát, 's a' sértegetőt kérdésre vonni, egy hallgatózónak alacsony szerepével szennyezhette volna őt; a' sértést pedig eltürni, — ez ellen becsületérzése dühösen lázzadt-föl. Kinos habozásából maga Hegykédy szabadítá-ki, mert beszédje végén történetből megfordulván, szemei Rándokyn hültek-el. Ijedt meglepését nem rejtheté a' hadnagy, midőn Rándoky' lángoló tekintetébe akadt, de természeté valt hánykolodó kényessége el nem hagyá, 's ez adhatott neki gyakorlatlan szemek előtt bátor kinézést. „Uram!“ rebegé egy hangon, melly szemrehányás és engeszteléshez egyiránt hasonlított.

Rándoky fölkelt az asztal' másik végeig közelíte megbántójához, 's erős határozott hangon, mellyből nem bosszu de megvetés, szólott támadá-meg a' hadnagyot.

„Hadnagy ur azon tanultságot gőzölgő uracska én vagyok, kegyedet meg nem sértettem, 's azért a' gyalázóra hárítom vissza a' gyalázást. Egyébiránt kész vagyok az ur bátorságát akár ónnal akár vassal „examinálni“.“

Kellemetlen meglepetés bátor és leleményes elmét is gyakran fölzavar, nem lehet tehát csudálkozni, hogy Hegykédy kényes hányakodásának ellene tornyosuló gát gyanánt emelkedett a' „tudós“ bátorsága, akart valamit, de maga sem tudá mentség lett volna-e az vagy fenyegetés. Társaiba is egy tiszteletes benyomást tön Rándoky férfias föllépése, azért némán várták Hegykédi feleletét, de ez, bocsánat-kérést kényessége, fenyegetést talán ijedése tiltván, nem birt egyebet mint ismét ezen egy szót kidadogni: — „uram!“

Észrevevé pajtássa zavarodását egy a' többieknél öregebb tiszt 's engesztelőleg veté magát a' háborkodók közé.

„Barátom“, szóla Hegykédihez, „részehajlás nélkül vizsgálva a' dolgot, ezen urnak joga volt rád támadni, mert ingerlő beszédedet egy férfi sem türhette volna el! azért ujabb bántásokkal ne ösztönözd még inkább bosszura. „Hanem uram — folytatá Rándokyhoz fordulva — „ne vegye pajtásom ha bár illetlen de rosszul nem vélt szavait ugy, mint nyilványos és szántszándékos megsértést. A' nyelv könnyen kibotlik egyenes utából, főleg ha szerelem és gondatlan csevegés kergetik; de hidje-el a' szív és ész semmit sem tudnak csacskaságairól; 's én pajtásomról jót állok, hogy bánja azon megsértést, mellyet uraságodon gondatlanul elkövetett.“

A' beszélő szivből származott szavai tetszettek Rándokynak; de egészen engeszteltnek még sem mutathatá magát, azért erős, hanem barátságosabb hangon viszonozá: „Hogy ezen nyilatkoztatást elégtétül fogadhassam, szükséges azt a' hadnagy úr' ön szájából hallanom.“

Hegykédy örült a' dolog ezen szerencsés fordulatán, 's nem reméllvén illy könyen bonyolódhatni ki belőle, előbbi hegyke bátorsága lassankint visszatért, de még is mérsékelt hangon fe-

lelt Rándokynak: „Több nevelésem mint sem föltett czélom lehetne valakinek oknélküli megbántása, azért kinyilatkoztatom hogy illendőségből sajnálom és visszavonom előbbi szavaimat, — de csak illendőségből.“ —

„'S én csak illendőségből fogadom-el az engesztelést; mert nem akarom dolgomat egy kávéház henye látogatójinak nyelvökre tenni. Egyébiránt hadnagy úr — vármegyében ismét szemközt fogunk állani,“ felelé hirtelen Rándoky 's meghajtá magát. „Ajánlom magamat!“ ezzel indult. A' békitő tiszt utánna kiálta azonban: „Uram, az engesztelés poharát!“

Rándoky félig megfordult 's udvariasan ugyan 's de határozottan viszonozá: „Nem egyező elveimmel egy perczben veszekedni, 's a' másikban poharazni.“

„Hirtelen távozása nem jelent nagy bátorságot,“ jegyzé meg Hegykédy, de ellene szavait nem hallhatá, mert már az ajtón kivül volt.

„Tekintetes úr! hangzék utána, a' kávéház ajtajából, 's a' sebes szolgai szózat a' pinczéré volt. „Egy ember ezen czédulát adta által a' téns ur számára.“ Rándoky visszafordult, 's elfogadá az átnyujtott íratot, de részint az utczai sötétség miatt, részint a' történtektől igen elfogódva levén, nem olvasá, 's oldalzsebébe dugván haza ment.

3.

Otthon pamlagára veté magát, 's elmélyedt ismét mind azon kinos érzelmekbe, mellyek lelkét tegnaptól óta háborgaták. Alig jutott eszébe a' levél, elővevé tehát és olvasá. Durva 's nem épen tiszta papirosra volt ónnal irva, erős, de az irásban kevés gyakorlásu kezet áruló vonásokkal, a' papiros nyiratlan 's rendetlenül volt egybetekerve, végén csak közönséges viaszszal ragasztva össze. Következő tartalma igen meglepé Rándokyt.

„Tens ur! — Csudálkozni fog ezen sorokon; de talán épen olly fontosak a' téns urra mint reám nézve; azért ha magának egy tetemes dologban használni, 's egy ösméretlen boldogtalant segiteni akar jelenjen meg ma este 9 vagy 10 orakor .... külváros ...., utczájában a' rongyos kalapácshoz nevezett fogadóban; — itt magamat nem nevezhetem; de ott mindent meg fog tudni. Még egyszer kérem az istenre jelenjen meg, de csak egyedül.“

Kevés ideig habozott Rándoky, mittévő légyen, minden illy állapotban gondolható hamar átfutá elméjét, veszedelem, vagy valamellyik pajzán barátjának tréfás csalása, mellyeknek kitevé magát, 's más több e' féle rémek gyorsan elenyésztek, mert már az első pillanatban hévvel ragadá meg minden rendkivülit kedvellő lelke a' kalandos ajánlatot, annál inkább, mivel érzelmei egy tulságos feszitésben voltak szerelme által, 's ezen uj kaland várandó következésével reménylé lelkét az édes kinos tárgyról elvonni. Órára tekinte, — tiz percz hibázott kilenczig; tehát közel az elrendelt idő. Egy bérkocsit hozatott, beleült egy stilétet védelmül, és szolgáját, előlátásból magával vivén.

Sebesen haladt a' kocsi Rándoky parancsára; de még abban az ifju háborgó érzeteibe mélyedten ül, nékünk időnk és alkalmunk lehet, hősünk' az előbbi szakaszban is emlitett családi viszonyait elmondani, annál inkább, mivel ezek szerelmire nagy befolyással levén tetemes részét tevék jelenleg is Rándoky eszméleteinek. Rándoky egy régi család szülöttje volt, apja, ki részint ön hibája, részint balesetek által jószágait majd mind vagy elpazarolta, vagy elvesztette, korán halt meg, neje már jóval előbb a' sirba szállván, alig hat évű árva fiát, testvér hugára 's ennek férjeré bizá, kik magtalan házaságban éltek. Tasnády és neje örömmel fogadák a' szerencsétlen fiucskát házokba, 's ön gyermekek helyett, a' leggyengédebb szülői szorgalommal ápolák őt. Nékik köszönheté Rándoky nevelését, melly egyaránt fejté ki benne a' hasznos, mint a' fényes tulajdonságokat, nékik köszönhete egy szóval az ifju mindent; ezért nemes lelke a' sziv' legbensőbb szeretetével, és hála-érzetével függött rajtok, kevés évekkel történetünk előtt nénje is kihunyt, 's azóta bátyja birta megosztatlanul hálás szeretetét. Rándoky ifjuságát jobbára Pesten tölté iskolaiban. Később két vagy három évig külföldön utazott. Ez alatt történt bátyjával azon eset, melly most az ifju szerelmét gyilkos viharkint fenyegeté. Tasnády tudni illik rég vágyott azon megyében, mellyben többnyire ön keresményi jószágainak nagyobb része feküdt, az alispányi méltóságra, a' vármegyének egy más nagytekintetü nemesse Bánóczy volt, ki előbb egy pert nyert meg Tasnady ellen, de ezen bajokból származott gyülölségét még nyeressége sem birta kiírtani, 's arra vitte a' dolgot, hogy az első tisztvállasztásnál Tasnády minden erőködése mellett is megbukott. De ez az erős lelkű férfinak csak nevelte törekedésit, és gyülölségét, és három év mulva elleneinek minden ármánykodása mellet is alispány volt. Ez Bánóczy haragát annyira inger-

lé, hogy azóta kedvezőbben beszélt a' tatárjárásról, mint az uj alispányról, gyülölségök, melylyet mind a' kettő makacs állandósága méginkább megedzett, már közmondássá vált a' tájban. „Banoczynak a' szénája sem etetné meg magát Tasnády lovától" szokták mondani sokat jelentőleg a' környéken. E' szomoru viszony milly gyászba borithatá Rándokyt könnyü átlátni, ki egy részt szeretett bátyját félte megsérteni, ha ellensége leánya iránt szerelmét kivalland, másrészt imádottja atyjában akadt legnagyobb gátra.

4.

Ezen gondolatok mélyebben sötétültek lelkében mint kivüle az éj; midőn a' kocsi megállván inassa e' szavakkal fordult be: „Téns uram itt a' ..... utcza, Rándoky kiszállott, 's megparancsolá inassának, ha egy felóra mulva vissza nem térne, tudakozódjanak utána de vigyázva a' „rongyos kalapácsnál." És hamar eltünt az utcza homályában mellynek alacson házait, és kövezetlen sáros földét egy lámpás sem világitá a' borult éjszakában, csendét csak egy ember sárban csattogó lépései zavarták, 's ez kérdésére megmutatá Rándokynak a' rongyos kalapácsot. Nevének hiven megfelelt a' csapszék, mert tátogó kapujának szárnyai olly keményen dültek a' falhoz, mint valaha egy ivószobájokból ki jött dőzsölő. Az udvaron a' szolga lámpássa egy állást sugárzott be, mellynek zivatar fésülte szalma- és gazfedelét csak görnyedve látattak czipelni a' vályog oszlopok, alatta parasztszekerek és lovak állottak. Ez és a' teli ivószoba lármája egészen bátorrá tevék Rándokyt, 's már a' sárborított udvaron keresztül száraz útat akart keresni az ivószobába; de ennél könnyebben lelhette volna föl Rossz kapitány az éjnyugoti átmetelt. Szerencséjére egy erős de lassu elnyomott férfi hang kérdezé: „Tekintetes Rándoky urhoz van szerencsém?" — „Igen." Vala ennek válasza.

„Nagyon köszönöm tehát, hogy egy ösméretlen levelére ide fáradott, de nem lesz oka megbánni merészségét," mondá az előbbi hang, de személyéből az éj csak egy homályos vázolatot hagya megösmerni; „méltoztassék azonban magát szegény szobámba alázni." Rándoky követé az előremenőt, 's egy alacson szobácskába jutottak mellyben egy láda, asztal, két szalmaszék 's egy ágy valának a' butorok, az utóbbiban azonban, csak szalma és két durva pokrócz látszottak. Az asztalon egy vékony gyertya égett, gyergyatartó helyett egy repedt palaczba dugva. Az idegen legelőbb is a' gyertyához nyult, és koppantó hijában újjaival vevé el hamvát, alkalmat adván Rándokynak a' körülnézésre, ennek azonban csak maga a' talányos idegen tetszett föl. Közép de zömök és erős termetü ötven év körül lehetett, szenvedések erőszakos nyomai látszottak összeránczolt vonásaiban; hanem ezek inkább eldurvitták vagy legfelyebb tompiták mint sem megtörék természeti erejét, 's egészen egy embert mutatott, ki talán nem rossz lelke elemeiben, de vadulásában, jóra rosszra egyiránt hajlandó. Homlokát világos barna haj, arczait, állát pedig és ajkát vörös szakál és bajusz árnyazák. Öltözetéből alig volt valami látható mert azt egy kopott fekete szűr takará, csak egy avult szálahagyott selyemkalap hevert az ágyon.

„A' téns ur" — kezdé ismét beszédét — „bámulni fog összejövetelünkön; de minekelőtte okát kifejteném, egyet kell kérdeznem; ösmeri-e voltaképen bátyjának tekintetes Tasnády úrnak perét Bánoczy ellen?"

Rándokynak szúráskint hatott szivébe ezen fájdalmait még ott is hol talán felejteni reménylé ébresztő kérdés, de az idegen csak annál érdekesebbé lett előtte. „Ösmerem voltaképen." felelé tehát.

„Emlékezik-e tehát abból egy bizonyos Horpa nevére" tudakozodék tovább az idegen.

„Ha nem csalatkozom azon ember, kinek tanutétele, Bánóczy javára a' pert ennek részére határozta, 's ki azóta eltünt," válaszolá Rándoky.

„Téns uram azon boldogtalan én vagyok, engem és más kettőt megvesztegetett Bánóczy istentelen ügyésze a' csalásra. Uram mi hamisan esküttünk!" — Itt megállott szavában az idegen, mint egy vizsgálón milly benyomást fog tudósítása az ifjura tenni, máskor talán nagyobb mértékben lobbant volna föl ennek méltó haragja; de mostani állapotja nem engedé olly nagyságban látatni általa az ujonnan fölfödezett bűnt, mint az hidegebb vizsgálló elibe tűnt volna, azért inkább szánakozón mint bosszusan kérdé Horpát.

„Hát hazudság volt tanuságtok?"

„Igen uram;" felelé ez. Más két társam nem sokára a' vétek elkövetése után, méltó büntetésül a' sirba szállt, csak én egyedül maradtam föl még nagyobb kinokra. Nem sokára az emlitett csalás után veszekedésbe keveredtem egy helységünkbéli lakóval, czivódásunkból verekedés lett, én agyon ütöttem ellenségemet, 's azóta országszerte futok az igazság elől. Minden

nyomoruságon, minden állapoton, mellyhez csak kiség alkalmas valék általestem, de nyugodalmat, vagy csak türhető életet sehol sem leltem. Katona is voltam, a' szolgálatban akarván elölni lelkiesmeretem furdalásit; de lovamnak egy rugása tehetlenné tön ezen életmódra; 's most midőn egyébb bajaimhoz az öregség is kezd járulni, az utósó inségtől más nem menthet meg, mint a' téns ur nagylelküsége."

„'S én, kit megcsalt az ur segitsem?" Kérdé tettetett csudálkozással Rándoky, mert hirtelen átvillámlék agyán egy gondolat, mellyen egy szebb jövendő látszott alapulni. „Miért nem kéri azt, kinek javára olly szörnyen hazudott?"

„Uram Bánóczy sokkal becsületesebb mint sem tudtával eshetett volna a' gyalázatos csalás; az csak ügyésze munkája, kire az egész dolog volt bízva; azért ha most fölfedezném is nem hinné, 's én szegény nyomorult hogy bizonyíthassam be azt a' hatalmas ellen?"

"És mikint adjak én hitelt szavaidnak?" kérdé Rándoky.

„Az említett akaratlan gyilkosság már majd huszonöt esztendő előtt történt, talán el is van felejtve. Bátyja alispány, igy kieszközölheti talán hogy hazámba bízvást visszatérhessek, 's ott a' téns urak pártfogása alatt olly világos bizonyitásokat fogok előteremteni mint a' napfény. De elkerülhetlen feltétel, hogy hazámba bizvást mulathassak."

„Én erről jót állok," felelé Rándoky, 's ezt könnyen teheté, mert mint tudta azon ember kit Horpa meggyilkoltnak vélt, csak halálos kábulásba esett, 's még most is élt, még pedig Tasnády szolgálatában, de ezen környülményt jónak lelte az ifju a' gonosztévő előtt titokban hagyni.

„A' téns úrnak egy szava is elég ezt vélem elhitetni, mert az egész városban dicsérni hallottam, 's azért adattam ma azon kávéházban, hová többször láttam bemenni levelemet kezébe. Még csak azon egyért esedezem méltoztassék gondoskodni haza térésemről."

„Jól van; holnap reggel inasom egy levelet fog hozni, azzal indulhat jószágunkra Borhátra, 's ott várja megérkezésemet, mondá Rándoky. „Saját szekeremmel utazhatik."

„Téns úr csak egy kegyelmet még, — én a' legnyomorultabb állapotban vagyok" — esedezék az idegen, 's csak most lett tartása és ábrázatja egészen egy könyörgőé.

„Mihelyest elindul pénzt is kap, és jószágunkon minden szükségest meglel," viszonozá Rándoky.

„De a' korcsmárosnak" —

„Értem, adós; hijja elő." — A' csapláros hamar megjelent, 's kifizeté Rándoky Horpa tartozását. Az idegennek egy csekély sommát ajándékozva, ez térdeire borult, 's csókolni akará az ifju kezeit, illy hatása van durva lelkekre a' pénznek, Horpa ki nagyobb jótettnél, alig adá jeleit a' hálának, néhány forint előtt térdein csuszott. Rándoky nem soká mulatott, 's mindent bizonyossá tevén váratlan ösmerösével, haza tért, 's az egész éjet terve kidolgozásában tölté; mikint lehetne a' gonosztévő segedelmét hasznára fordítani, a' nélkül hogy charaktere homályositatnék, mert tiszta szerelme előmozdítására vétkes kezeket használni, ezen gondolattól sokáig borzadott a' nemes ifju, 's kivitelét csak utósó szükségre szánta.

Másnap Horpa csakugyan elindult Borhátra és Rándoky is készült az oda utazásra. — (*Folytatása 's vége következik.*)

LEVÉLTÖREDÉK PARISBÓL.

(B**e után közli P—a K—y.)

Hogy ön tegnap itt nem volt, hogy ön Othellot 's Malibrant Desdemona szerepében nem hallá, különös oka lehetett! Az egek különben jó szülötteik iránt nem mostohák. Ön ki mind azt száz ajkkal szivja-be 's száz lélekkel érzi, mit nem lön teendő, midőn már engem is annyira meghatott! Ugy érzém mintha szivem hárfa lett volna, mellyen angyalok játszának — fülem csak belülre figyelt. Illyen a' boldogok panasz-hangja midőn fájdalmat érzenek! A' felbőszült ístenségek haragja igy dúl a' halandók ellen mint ő. Igy sirnak, mosolygnak, szeretnek, könyörögnek 's busongnak az angyalok. Való lelki aggodalomban teljes erővel tartózkodám a' földi szavakhoz, nehogy állásom veszítsem 's szellemi hangoktól fölragadtassam. Malibran a' teremtés remeke, senkitől nem utánozható. Egy virány minden szende és kevély, csöndes és föllengő, édes és keserü érzetiből az embernek, terjede-el valóm körül a' szinek egész pompájában, minden szagos illatival 's kábitó szeszével a' virágok sok nemének. Illy sirást, illy sirást könyek nélkül még soha nem láttam, 's látni soha se akarnék. Midőn könyei megeredtek, keblem mintegy szabadabb lön. Enynyi édes hizelgés van tehát a' szerelemben, a' fáj-

dalom lehet illy nemes, sebhet-e illy mélyen a' megvetés, a' harag illy fönséges, a' rémülés illy rémitő, a' kérelem illy inditó lehet-e? Mind ezt nem tudtam. Ön kérdezi: beszéddel, énekkel, mozgalmokkal adá-e ő ezt így elő? Nem tudom. Minden egybe volt olvadva. Ő nem csak szájjal énekelt, testének minden tagja énekelt. A' hangok szikrakint csillámlának szemeiből 's ujjaiból elő 's hajáról ömledeztek szét. Ő még akkor is énekelt midőn már hallgatott. Én eléghetlennek tartám magamat 's látom, hogy nem vagyok az; ezután tüzre 's világra jobban vigyázok.

Harmadik fölvonásban tovább már, ki nem állhattam volna, ha csak szerencsémre szivem mögött egy kis bohó szüntelen lesben nem rejtőzék, furcsaságival azontan előlépdelő mihelyest szivem búsabb 's komolyabb. Azon jelenésben, hol Othello Desdemonára halált mond, és ez mielőtt lerogynék a' tört elfogadó, föllegekig emelkedve viharkint a' szenvedélyek egész világát földulja, a' szerelmet, gyülölséget, haragot, rémülést, gunyt, konokságot, megvetést, 's aztán a' szerelemhez ismét visszatér, 's még egyszer mindenen átkereng — akkor meleg lön egész testemben. Más okos ember nyugodtan tovább ízzadt volna 's magát bolygattatni nem engedi; de egy bölcs, minő én, teljességgel tudni akarja, tulajdonkép miért izzad. 'S azt megfejteni nem tudtam; mert a' psychologiából elfelejtém, minő szenvedelem 's indulat okoz az embernek izzadást. Ekkor eszembe ötlött, hogy Göthe' életrajzában olvastam, mikint a' valmy-i ütközetben, a' csatatértől igaz szerény távolságban, de mégis elég közel, hogy az ágyuk ropogása morajját hallhatá, a' költőnek melege lön, mint Othellóban nekem. Ebből azt következtetém, hogy félelem mi az embert izzadásba hozza. Ezen nevetnem kellett, mi is szívem terhén könnyite. És mire azután Malibran előhivatott és megjelent, 's láttam, hogy ez mind csupa játék, derülve tértem haza 's áldám a' müvésznét, kit isten annyira megáldott. Shakespeare' Othelloja, mint azt az olasz daljátékhoz alkalmazák, merő balgaság egész eredetiségig. A' muzsika ugy vélem Rossininak még legjobb műve. Egyébiránt azzal mitsem tünödtem, 's gondolom Malibran sem. De minő gyönge ideggel birnak az asszonyok, ha nincsenek előleg elkészülve. Ezen Malibran, ki ez egész este olly rémithetlenül járdalt vizen és tüzen 's minden elemet legkisebb rángás (Zuckung) nélkül kiállott, hogy megrezzent mint kis bárány, midőn egyszer a' szinfalak mögött valami — gyertyatartóhoz hasonló — lezuhant. Még egyszer prosailag ismételve: Malibran a' legnagyobb szinészné kit valaha láttam. Leghévebb megindulásban azon való őskori nyugalmat mutatja, mellyet a' görög tragédiákban csudálunk, 's mellyel hihetőleg a' hajdankor szinészei is birtak. 'S azért biztos meggyőződésben a' helyes arányról, olly bátorsággal játszék, minőre mások ereszkedni nem merészek. Ő esdekelve köpönyegébe kapaszkodik a' dühös Othellónak vagy bosszus atyjának, kezeiket a' ruha redőzetivel körül tekeri, rángatja — egy vonallal tovább 's nevetséges lenne, ugy tetszének mintha ruhájokat akarná testökrül letépni; de ő e' vonalt nem hágja-át; 's ő fönséges. És éneke! Van-e több mód, szabad-e máskép énekelni. Mennyekben az angyalok közt is többféle a' szóejtés? No ugy ő arkangyalkint énekel. — Lássa ön, én is tudok bolond lenni — szerencsémre csak prosai, mert verseket készitni nem tudok. Közelébb egyszer a' nagy franczia operába megyek, 's ez majd kigyógyit.

MAGYAR LITERATURA.

Bajza' Aurorája. — Egyetlen egy a' honunkban évenkint szaporábban megjelenő magyar könyvek közül, mellyet literaturánk' minden barátja ohajtva szokott várni, — ohajtva, mert biztosan számol rá, hogy abban a' tarka vegyület mellett a' legszemeltebb költői művekre találhat. — Már jóval karácson és uj esztendő felé, alig léphet az ember valamelly házba, hol még minden iránt, a' mi magyar, 's így a' magyar könyvek iránt is a' vonzalom, ki nem aludt — vagy inkább: a' hol e' vonzalom a' magyarhoz ébredezni kezd, hogy legfeljebb ötödik szóra ne kérdeztetnék: „látott már ön Aurorát.“ Ez legalább azt bizonyitaná, hogy a' pesti magyarok — vagy: a' magyar pestiek — ezen almanach iránt a' legnagyobb részvéttel viseltetnek, 's ha mind ezen kérdezők meg nem veszik is e' könyvet, az nem a' hidegségből hanem a' kevés megvásárlóknak azon szivességükből történik, melly szerint megvett Aurorájuk az első egy pár hét alatt megannyi ösmerős' és nem ösmerős' kezeikben jár.

Ezen kapkodtatása és koptattatása az Aurorának örömre és becsületre szolgálhat ugyan irói-nak és szerkesztőjének, de a' kiadó aligha jobban nem szeretné, ha legalább is minden tizedik pár kéz egy ujat venne boltjából koptatás alá. Valóban, az Aurora annyira közkedvességbe jutott, hogy honunkban belletristicus iró alig, tán nem

is, bátorkodhat szerencsét remélhetni a' közönség előtt, ha neve ezen almanachban, — melly mint egy műkirakási helye a' magyar költeményeknek, — egypárszor meg nem fordult; és ez nem annyira onnét ered, mivel a' magyar közönség ha valamit egyszer ösmerni tanult, azt, emelkedettebb vetélkedője mellett is, szüntelen csudálja, tiszteli, többre becsüli; hanem — igazán megvallva — onnét is, mivel Bajzának ezen Aurorája meghaladta minden almanach társait akkor is, midőn azok még voltak, 's meghaladja most is, midőn már egy sincs, — mert hogy Trattner-Károlyi' Aurorája az üstökös-csillaggal eltávozott, az már negative tudtul adatott a' t. közönségnek.

A' dolgozó társak legtöbben ösmeretesek. Az egészet Vörösmartynak egy gyönyörü balladája nyitja-meg; ezen felül e' koszorus dalnoknak még két balladája és egy pár rövidebb versezete van, mellyek közül ha az izlés nem volna képes a' legszebbet kitudni, a' nemzeti érzelem minden esetre Kemény Simont választaná. — A' szerkesztő ez uttal nehány szerelmi dalokat adott a' magáéiból az egésznek ékesitéseül. — Bústavi közleményeiben örömmel vevé ref. észre, hogy ez úttal e' kellemes lyrikusnak dalait azon igen — igen komor busongás — tán érzelgés, — melly eddig azokat bélyegzé, nem boritotta-el. — Csató Pálnak egy csínos sonettjét és egy ‚émlékkönyvbe' irt rövidke forditott versét látjuk. — Czuczor népdalaival kedves mindig — kedves az itt nyujtottakkal is. — Prózai dolgozások közt Fáy Andrásnak egy tündéres regéje, mind az illy költeményhöz illő szerencsésen eltalált nyelv, mind a' benne kifejtett szép ideák által egyike a' legérdekesebb olvasmányoknak. — Gaal szép lyráját bájolólag csak egy skálán zengedezteté át; ellenben elbeszélői síma tehetségét bőven kitünteté a' „Pusztai kaland" és „a' portugali gróf" két beszélyben, mellyek' elsejének hőse Zöld Marczi, 's melly ugyan igen érdekes, de ref. a' Rajzolatokban ugyanezen irótul kijött „Haramiacsók"ban több meglepőt találá. Kivánatos volna literaturánkban a' ‚portugali gróf'hoz hasonló több elbeszéleseket látni, mind azért, mivel illy neműek nem csupa elkoptatott szerelmi sopánkodásokat és kalandokat hanem komolyabb ösmereteket is fejtenek-ki, — mind pedig, mivel a' nemzetiség legszebben és legérdekesebben tükrözi magát a' költeményes művekben. — Kovács Pál „Hushagyó kedd"ben a' ‚Vízkereszt' folytatását adá — szeszélylyel; — a' „Polgárleány"ban pedig komolyabb elbeszélést nyujta — szerencsésen. — Vajda „Memnon' szobra" czím alatt egy gyönyörü keleti elbeszélést regél szokott kellemmel; — 's ref. ezt is, Sió-t és a' portugali gróf-ot is azért becsüli igen nagyon, hogy bennök nem csupa kesergései vagy örömei a' szerelemnek, hanem valódiabb, komolyabb, nagyobb ideák terjesztetnek-elő, illők olyanokhoz, kik már kiléptek az iskolai küszöbön. — Garay jót haladott 's ref. csak azon kis feszességről kivánná még őt leszokottnak, melly epigrammatikus kisebb verseiben találtatik. — Székács három tetszős versezetet közle. — Legujabb 's csak idei vendégek pedig az Aurorában Tóth Lőrincz és Erdélyi meg Holló — kik, mint itten ujak, igen szépet, igen jót, igen tetszőt adának. Egy megholt' naplójából vett töredék gondolatok rekesztik-be az egész, a' tavalyihoz mindenben hasonló 's azt az aczélmetszetekben (kár, hogy nem hazai tárgybeliek) meghaladó szép zsebkönyvet. Z**

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Januar' 1sején. — Minden barátja a' magyar szinháznak valamint a' budai szinészek magok is várva várták a' Duna' jéghidját, de midőn az megjött, utóbbiak igen keveset látszanak vele gondolni. Igy ma, az évnek 's bérletnek első napján, miután a' mult hónapon keresztül bérlőiket több silánydarabokkal elkedvetlenitették, egy rosz vigjátékkal léptek-föl, uj esztendőre nézőiknek egy igen is ó darabbal tisztelkedők; nem tekintvén azt, hogy a' babonás pénteknapon még jóval is igen bajos valamit kezdeni, hát még rosszal! De ha a' finomabb izlésnek nem akartak is kedvezni szinészeink, kedveztek volna legalább pénztáruknak, ezen ünnep az az karzat-napon valamelly lármás darabbal lépvén-fel. A' mai darab' választása arra mutat, hogy e' hónapra szinészeink nem igen készültek, hanem csak majd játszani fognak, a' hogy jő, istenért, isten' nevében!.... Pedig uraim a' mult hónapban egy nevezetes uj darabot sem adtak 's a' bérletszüneteket pontosan megtartották, azaz: pihentek; 's igy az ember — ha mindjárt az első számot igy nem kezdik, — biztosan reménylené, hogy e' bérletben legalább három négy jó ujsággal kedveskedendnek. Mert ref. et compagnie igen jól tudják, hogy szinészeink' kezei közt jelenleg nehány eredeti, 's nehány olly forditott darab forog, mellyek még a' pesti németeknél nem látattak; de fájdalom! ref.

et compagnie azt is igen jól tudják, hogy színészeink részint még most is az ó szabályokkal tartanak 's így igen szeretik, ha a' darab betanulódik, belőle magától próbatartódik 's aztán minden fáradság nélkül szép énekszóval előadódik. De tudván, hogy színészeink örömest fognak kevés szóból sokat tanulni, forduljunk a' darabhoz.

Holbergnek: „Kiki párjával" czimű vigjátéka három felvonásban adatott, mellyben a' helyzetek egymásután folyvást ismételtetnek, hogy a' hallgatók azokat annak rendje szerint felfoghassák, mellyben az utczára járnak tanácskozni, beszélgetni, szerelmeskedni, békülni, egybekelni 's a' t., hogy a' régi hely' egységének törvénye meg ne szentségtelenítessék — tulságos egy vigjáték, mellyet Telepi ur' tulságoskodási még tulságosabbá tevének. Lendvay ur (Jámbor), még a' boszu' legnagyobb forrásában is, olly jámborul viselte magát mintha előre tudta volna, hogy inasa valóban nem mátkáját vevé-el 's így meg vala győződve a' poetai igazságról, pedig mai világban semmi nevű igazságnak még a' poetainak sem kell sokat hinni.

Januar' 3dikán: „A' három század" énekes vigjáték. — Vasárnapi darab, van benne kevés satyra, kevesebb elménczség, legkevesebb ollyan, a' minek szindarabban lenni kellene; — mellyből az ember csak annyit vehet-ki, hogy a' megjutalmazás' tündérasszonya egy jó embert (ezt pedig természetesen a' mult században kellett keresnie) megakarván jutalmazni, orránál fogva három századon keresztül hurczol 's így a' ki 1735-ben volt egy serény iparkodó kiskereskedő, lesz 1835ben egy megbukott nagykereskedő, 1935ben pedig elmegy a' levegőbe sétálni. — A' játék csak elment volna, hanem az énekek 's főkép a' fülboszantó muzsika! valódi botránkozás. Volt a' darab' első szakaszában egy ezüst menyegzőt tartó házaspár, t. i. egy öreg férj és egy fiatal feleség, olly fiatal, hogy az ember távol sem gondolhatott rá nézve az ezüst menyegzőre, hanem legfölebb is a' mézes hetekre. E' részben a' színész urak megteszik a' magokét, 's az asszonyok is, ha a' dolog szépitésre megy-ki, jól tudnak bánni a' föstékkel, ellenben arra igen hiúk, hogy vállalt személyök' öreg korát legalább sápadt szín által előtüntessék? — Ezen kis megjegyzés elég legyen e' mai darabra, többet az egész úgy sem érdemel.

X. et Comp.

CASINOI HANGVERSENY.

Vasárnap januar' 3dikán volt mostanra utósó hangverseny a' nemzeti casinoban. Krommer' nonettje két hegedű, viola, violoncell, contrabass, fuvola, klarinett, fagot és erdei-kürtre nagy pontossággal adatott, benne legfőkép Taborszky, Pfeiffer és Preiser a' versenyző hegedű, fuvola és klarinet' részeik mesteri előadása által tüntek-ki. — Aztán közkivánságra Pfeiffer ur fiával Adolffal ösmeretes kettős fuvola concertjét játszotta, mellyben a' jeles tehetségü kis műnevendék bő tapsot nyert, miáltal atyjának, mint fia mesterének érdeme is megösmerteték. Befejezé Erkel ur Herznek egy nagy polonaise-vel, mellyet Pachlnak egy igen jó zongoráján nagy remekléssel és zajos tapssal játszék. — A' februarban ujra kezdendő concertek uj éldeleteket igérnek. Most rövid időre a' szép teremet a' farsang' barátainak 's örömeimek kell átengednünk.

R—ky.

FELSZÓLÍTÁS.

E' mai lapunkkal megkezdvén a' RAJZOLATOK két ívnyi folyamatját, forró köszönetünket mondjuk a' haza' azon lelkes fiai 's leányainak, szíves Pártfogóinknak, kik zsenge intézetünket keletkezésében gyámolitották, — és valamint eddig, ugy ezentúl is legfőbb törekvésünk lesz, haladni a' hatalmasan előnyomuló idővel, 's lapjainkat ugy alkalmaztatni a' velök összecsatolt sok oldalu kivánatokhoz, hogy a' haza minden Rendü olvasóinak pártfogására érdemesüljenek.

Felszolitjuk tehát a' hon' lelkes fiait és leányait, fel eddigi szíves Pártfogóinkat, kiknek intézetünk lételét 's gyarapodását köszöni, hogy most, midőn uj erővel indulandunk kitűzött czélunkhoz, a' küzdendő pályán gyámolitani sziveskedjenek: mert mit a' haza alkotott 's mit szives részvétével erős alapra kész állitani, azon mi, habár csekély erővel is, de rendithetlen hazafi buzgósággal igyekszendünk épiteni, és soha ez épületből a' bölcsesség' követ nem fogjuk olly kútba vetni, honnan azt tán száz okos sem vonhatná-ki.

A' RAJZOLATOK félévi dija, noha folyó 1836ra mint látni hetenkint fél ívvel szaporitjuk, mind a' mellett is a' czimlapon látható marad: helyben 4 f., postán küldve pedig 5 p. f., 's e' jutalmas ár mellett legbecsesb jutalmunk az lesz, ha lapjainkat a' haza pártfogására érdemeseknek találandja.

Pesten, januar' 6dikán 1836.

A' RAJZOLATOK'
SZERKESZTŐSÉGE.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

PEST
Januar' 9dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
3dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

GYÜLÖLSÉG ÉS SZERELEM.

(*Folytutás.*)

5.

Alig lehetett Rándoky, bátyja' azon jószágától mellyre szándékozott, két mérföldnyi távolságra, midőn a' hosszu hajtástól elfáradt lovait pihentetni egy takaros faluban megállott. A' fogadóval szembe egy meglehetős nagyságu kert nyul-el, a' falutól rostélyos keritès, 's ez alatt folyó patak által vállasztva-el, a' csermelyen egy gyalog hid vezetett keresztül, fenyü szálakból elég durván készülve. Rándoky unalmában a' kertet tekingeté, mit az átlátszó keritès miatt kényelmére tehetett, a' tavasz első lehellete illeté még lugosait, azért csak a' kora virágok díszlettek benne, az illatos hiaczint gyöngéd tarkaságában, a' szerény ibolya, 's a' narczissek sárga csillaga, a' földön még a' mindigzöld tündöklött leginkább; mert a' fü színe hasonló vala még az üdülni kezdő betegéhez, 's fák és bokrok csak fakadozni kezdének, csak jövő diszök reménye által kecsegtetők. Szerte szét emberek foglalatoskodtak, részint hasznos, részint ékitő növények körül. Rándokyt a' kert látása különös csendes örömmel fogá-el, mellyet magának annál kevésbé magyarázhatott meg, hogy a' kert sem müvészi sem természeti tekintetben kitünő nem vala. Illy eszmélkedésekben a' hidig ért, 's gondolatokba mélyedve állott, midőn egy szózat barátságos és szolgálati készséget jelentő hangon verte föl.

„Téns ur tessék besétálni a' kertbe, valóban méltó megnézni azt.“

Rándoky hátra tekinte, 's egy élemedett férfit pillanta-meg, ki egy kosár apró növénynyel a' hídra szándékozék. Ez magát tüsténi mint az uraság kertészét mutatá-be, 's unszolá az idegent kertje megtekintésére. Rándoky végre engedett, 's belépvén bő magyarázatokban hallhatá az öreg kertész ösméreteit ültetvényei felől, hamar unalmára volt a' csacsogás, őt talán visszatérni kényszeritő, ha a' kertész némelly munkások által el nem hivatik, ez tehát rövid időre engedelmet kért, tüsténi „szolgálatjára igérvén leendni a' téns urnak.“ Rándoky még nehány lépést haladott egyedül a' bokrok között, midőn egy lóczához ért, mellyen egy nagy kendő 's egy könyv feküdtek; de birtokosnéjoknak nyoma sem volt, e' bátorithatá tehát Rándokyt arra, hogy a' könyvet megtekintse. Ez „Athanasius“ vala Hope románja, a' puszta czim egész boldog világot teremte az ifju lelkébe, fölköltvén azon üdves pillanatok édes emlékezetét, mellyekben ezen könyv tárgyat adott beszédre azon ösméretlen angyali lénynyel, kit azóta lelke egyedül látszik ösmerni, a' könyv ugyan uj vala, de szorgalmas használást mutatott. Csudálkozék hősünk: mikint lelé ezen nálunk ritka románt illy helyen, de még inkább bámult, midőn az utósó tiszta lapon e' szavakat olvasá ónnal és női kéz által irva. „Pesten a' casinoi hangászatban. Vasárnap ..... (itt a' hónap és a' napnak száma voltak megnevezve és az esztendő) kevéssé pedig alább „Hummel' varázskürtje játszásakor — — —.“

A' könyv birtokosnéja tehát azon perczben azon helyen volt, mellyben és mikor ő Idáját meglátta; talán maga lehetett azon isteni teremtés? e' gondolat alig ötlött elmejébe, 's a' szerencse szárnyaikint ragadá-meg azt. Ő olly váratlan olly közel imádottjához, 's mi több reméllhetni, hogy a' bájos ösmeretlen nem felejtkezék-el róla; mert az emlitett szavak mint a' betük és sorok elszortsága mutatá mély andalodásban valának irva, mintha a' szivből 's nem az észből származnának. Nevezetesnek kellet pedig a' följegyzett napnak a' följegyzőnére nézve lenni; miért irta volna föl azt másképp? 's épen ezen könyvbe, mellyet Ida csak Rándoky által és akkor ösmertmeg. Végre ezen szavak: „Hummel' varázskürtje játszásakor“, — nem lehettek azon müdarabra irányozva; mert ugy haszontalan lett volna ezen

szó *játszásakor*. Tehát ekkor az ösméretlen valami érdekest láthatott. És mindezeknek hiv följegyzése, melly azonban már helye miatt is nem az emlékezet, hanem inkább a' szív könyebbitésére történt, mit jósolhatott egyebet, minthogy azon nap' tapasztalása igen kedves az iróné előtt. Ha tehát azon könyv, min Rándoky szerelmétől elragadtatva alig kételkedett, Idáé volt, ki lehetett más azon boldog, mint ő? ezt szerelme 's a' legszerényebb férfiban is meglevő csekély hiúság egyiránt hiteték véle.

„Ezen könyv igen szép lehet," mondá a' viszszatért kertész; „mert kisasszonyunk mióta Pestről megérkeze t mindig olvassa." Rándoky tudakozódni akart a' kisasszony neve után; de épen azon perczben pillanta-meg egy hölgyet közelíteni, negyven év körül lehetőt, jóság és csendes méltóság ültek még mindig szelid szépség jeleit mutató arczán. A' kertész őt a' „nagyságos földesasszony"nak nevezé,'s Rándoky illendőségből kénytelen volt elibe menni. Már csak az említett patak' egy ága vállasztá őket, az asszonyság már a' hídra lépett, melly fahéjjal fedett rudacskákból volt építve, 's a' nélkül sem nagy ereje sokat szenvedett régi tartás és a' téli nedvesség által, 's most alig érvén a' nem épen könnyü teher közepére, midőn erős roppanással jelenté letörését, a' hölgy nagyot sikoltott, 's a' még ép rész karzatát ragadá-meg, de már ez is recsegett, segitség nélkül bizonyosan a' mélybe szakadandó asszonyával együtt; de Rándoky, látván a' veszedelmet, hirtelen leugrott a' partról, 's átkarolá a' légben függő asszonyt, épen azon pillanatban, mellyben a' gyenge karzat ketté tört. Hősünk az ösmeretlent ájultan emelte ki az árokból az elősietett munkások segedelmével, 's a' házba kivánta őt vitetni, midőn a' kertész kisasszonyuk jövetelét jelenté. A' tájra tekinte Rándoky, 's a' futva közelítő — Ida — vala.

6.

Bánóczyné Idának anyja, mert ez vala az elájult, hamar magához tért leánya és Rándoky ápolások alatt, 's kivánatára a' házba viteték, ijedése miatt csak kevés, de nyájas szavakkal köszönve megmentőjének, és marasztva őt. Rándoky követé az elmenőket, 's örömtől dobogott szive, midőn Idát a' legforróbb és leggyöngédebb gondoskodás mellett is, mellyel anyja iránt viselteték, időt nyerni tapasztalá, őt, az ifjut édes nyájasságu szavak és pillanatok által üdvezleni. Egy szobába vezeté őt Bánóczy gazdasági tiszte, engedelmet kérve, hogy a' szerencsétlenség miatt 's a' nagyságos ur ellétében őt a' családnak egy tagja nem fogadhatja; de ez ellen épen nem panaszkodhaték Rándoky, mert hamar megkönyebbült anyjától küldetve Ida jelent-meg elfogadására. A' leányka is bocsánatot kért maga és anyja nevében, szerencsének mondva, hogy olly véletlen találkozék azzal, kinek társaságára mindig örömmel emlékezik, 's olly távol valának szavai minden kiszámolt udvariságtól, hogy azokat lehetetlen volt legbensőbb őszinteségnek nem tulajdonítani. Az ifju forró köszönetét fejezé-ki a' megemlékezésért, 's mulatások tovább folyt, mint első összejövetelkor 's tanuktól látogatott helyen történhetik. Végre egy szobaleány jött azon parancscsal Idához és kéréssel Rándokyhoz, hogy mennének a' kertbe, hol Ida a' szükséges rendeléseket tegye-meg; mert házokban a' kert asszonyi kormány alá tartozott. Rándoky karját nyujtá a' leánykának, mellyet ez tétovázás nélkül elfogadott, mindig erősítve hősünket nyájassága által azon véleményben, hogy a' könyvbe foglalt sorok őt illetik. Többször akarta már ezen tárgyat említésbe hozni; de gyöngéd érzete annyiszor tiltá megpirítani kedvesét; leküzdé tehát a' vágyot, melly bizonyodás végett boldogsága felől hőn támadott keblében, és erősebben szorítá szívéhez Hope' románját, mellyet a' hídi balesetkor oldalzsebébe dugott.

A' kertbe érkeztek, Ida több ideig el volt foglalva parancsadásaiban, mert dicséretes szokás szerint a' kertész el nem mulasztá, hol tág értekezéseivel világitni, de leginkább ellenzésekkel hátráltatni azokat. Igy közel értek azon lóczához, mellyen hősünk a' könyvet találta, itt Idát leginkább letartoztatá a' kertész. Rándoky hirtelen elugrott, 's a' könyvbe e' szavak után „Hummel' varázskürtje játszásakor" a' következőt irta: „élte legboldogabb pillanatát Rándoky Gyula." 'S azonnal előbbi helyére a' kendőhöz tevé a' románt, és visszatért a' már feléje forduló leánykához. Ida dolgait végezte, és épen hírt vőn a' házból, hogy anyja magát már egészen jól érzi; azért tehát csak mulasson vendégekkel a' kertben, a' mig tetszik. Sétálni indult hát a' boldog pár, és Ida a' könyvre mutatva mondá:

„E' volt legkedvesebb mulatságom, mióta Pestről érkeztem, és valóban méltánylom kegyed' felőle mondott dicséretét."

„Igen nagy szerencse részemről, ha a' könyv első megösmertetőjét néha szép birtokosnéjának

emlékezetébe hozta," viszonozá Rándoky, 's Ida szivétől ösztönöztetve e' szavakra tekinte a' könyv beírott lapára, de hirtelen csapá be azt megpillantván a' hozzá jött szavakat egy kellemes zavarodás lepé-el a' lánykát, felelni nem tudott, vagy felejtkezék az ifju előbbi beszédére; de épen ezen fölháborodása, mellyben semmi szemrehányás sem látszaték, bizonyitá örömrészeg hősünknek sejtései valóságát, 's eltökéllé magában határozólag használni a' kedvező alkalmot.

A' kert tavaszi levegője szelid ihletéssel hűté, mint a' szerelem sohajtása Rándoky' lángoló arczait. Ida hevületét elnyomni igyekezett, de az makacsul védte helyét a' lyánka' rózsaarczain, rajtok égi pirosban futva-el, melly mint a' hajnal tündöklő veresse a' fényes napnak, boldog és édes előjele a' szerelemnek. A' lyánka lehajlott 's egy éjviolát szakita-le, talán zavarodását rejtendő. Két rokon érzetü mivelt lélek nem fog ugyan az első pillanatban összeömleni, ha szerelmöket az első látás fölgerjeszté is, mert részint kiméllés, részint szemérem, 's egy epedő aggódás ellenzik azt; de sokáig nem tarthat különzések, egy szó egy percz képes örökre összeolvasztani érzelmeiket. Ezen állapotban volt Rándoky és Ida, mert bár első szavaik a' szokásé és illendőségé valának, de távol estek a' társas élet minden feszétől, azokat hamar az érzelem' mindegyre inkább melegedő ömledezései válták föl. Rándoky Ida szivében reményei fölett mélyebben találta magát, 's viszhangját minden érzetének; ezen környülmény de főleg a' könyv által mind a' két részről félig már megtett szerelmi vallás bátoriták őt, 's alig értek a' kertnek távolabb részén egy magányos bokrozatba, legott eltökéllé az ifju, az imádott lyánkának kifejteni mind azt, mi első találkozások óta olly édesen szorongatja kebelét.

„Édes kisasszony azon pillanat óta, mellyben egy tündérhonban képzelgő lelkemnek mint azon hazának végtelenül bájos szülöttje tünt-föl; istennéje lett kegyed minden érzelmeimnek, szabad e reménylenem, hogy ezeknek csak legkisebb részök is viszonoztatik?"

Ida' keze Rándokyéban nyugodott, üterét gyorsabban érzé verni az ifju, arczát még mélyebb piros futá-be, keble egy kifakadó forrás habjakint emelkedett, és szemei lassu sugárral vonultak a' földre; de a' mit illy nyilván vallott külseje, habozott szüzi szemérem által kötözött nyelve szavakkal kijelenteni. Imádója ajkához vonta liliomkezét, 's a' rá nyomott forró csók éltetőtüz gyanánt hatott a' lyánka érzékire, Rándoky keblére hajolt feje, 's talán akaratja nélkül, 's inkább sohajtás mint beszéd gyanánt lehetett venni szavait:

„Én szeretem kegyedet!"

Lelkeik a' viszonos vallomás után mi boldogságban merengtek légyen, festeni fölesleges, és lehetetlen volna. A' szókba fakadni akaró érzelmeket csókjaik némíták-el. De üdvességöket hamar háboritá egy közelitő zaj; a' fasorok felé tekinte Rándoky, honnan fütyölés hangzott, 's Hegykédy hadnagyot látá közöttök elléptetni. Ezen hirrel fordult Idához, a' lyánka vonásait kedvetlenség fedé-el, 's szeretőjére simulva mondá:

„Ismét itten ezen ember zavarni boldogságom szent idejét." — 'S Rándoky karjára akasztva a' magáét indultak tovább mind a' ketten, mintegy történetből találkozandók Hegykédyvel, Ida, ki arczán a' legélénkebb vidámságot mutatá, készakarva tudományos tárgyakra vivé a' beszédet, 's féltő figyelemmel függött Rándokynak minden szaván, tettetett elmerülése olly hamar természetivé vált, hogy a' hadnagyot csak akkor vevé észre, midőn ez őket hangosan köszöntve előttök megállott. Hegykédy legnagyobb zavarodásban volt, nem tudván mérgesen nézzen e' Rándokyra, vagy nyájasan Idára, már láthatlanul régen vizsgálta a' szerelmeseket, és Idában soha sem tapasztalt olly megbizott nyájasságot, mint az Rándoky iránt mutata.

„Ez Rándoky ur, kit a' pesti casinoból kegyed is ösmerni fog. Most pedig és megvallom nagy örömömre szomszédunk," mondá természeti őszinte kellemével Ida, a' hadnagy tőredezve felelt, és igen örvendett, midőn az öreg Bánóczyt, kivel egy kikocsizásból a' hadnagy hontért, közeliteni láták.

Alig tudta-meg az öreg ur vendége nevét, midőn ábrázata egyszerre elkomolyodott, a' nélkül, hogy barátságtalanná lett volna. „Igen örvendek, hogy a' történet mint egy megmentésére feleségemnek hozta ide kegyedet, 's azért köszönöm szivemből foganatos fáradozását," mondá Rándokynak; de szavaiban tagadhatlan vala egy visszavonó fesz.

„A' dolog nem olly fontos mint azt háladatosság tenné; mert életveszedelem nélkül volt, 's minden napszámos lehetett volna olly szerencsés azt véghez vinni," felelé Rándoky, de előbbi nyiltsága hideg kiszámolt udvariassággá vált nem kiség megütközve az öreg tetsző szivetlenségén egy illy szolgálat tevő iránt. De Bánóczyban in-

kább meglepés uralt, magát illy véletlenül látván lekötelezve régi ellensége öccse iránt, mint hálátlanság ennek tette miatt. Rándoky természetes büszkesége pedig ismét egész erejében emelkedett, illy hidegen látván magát fogadtatni, 's szívnyerő nyájasságát méltóság foglalta el viseletében, 's ezt tünteté ki beszédében is, melly utazása 's egyébb érdeketlen tárgyakról folyt. Igy egyik sem közeledvén barátságosabb viszonyhoz, még mélyebb és szélesebb lett mindkettőjök hibájával az őket választó üreg. Csak azon egy illendőségre erőlteté magát Bánóczy, hogy vendégét éjszakára marassza; de az ifju udvariasan hárítá-el magáról az ajánlást sürgetős hazaérkezést adván okul, 's elbúcsúzott, mint a' környülmények magokkal hozták melegség nélkül; csak egy titkos kézszoritása Idának boldogitá őt. Ezután indult már készenváró kocsijához, és még éj előtt bátyja jószágára ért, egyiránt merengve az után boldogságán és boldogtalanságán.

7.

Rándoky nehány napot gazdasági foglalatosságokkal töltött-el Borháton; de ezek között is lelke mindig azon egy tárgy felé érzé magát vonatni, melly egyedül volt mindene létének, egy ügyes, kerülő, mindenik helységben egyiránt ösmerős, végre akadt, kire levelét bizhatá. Ebbe önte mindent, mi napok óta lelkében édes gyötrelemmel kinozta, elragadón festé végső együtlétök isteni örömét, de épen olly szívszaggatón búját mostani kinos állapotjának, 's egy összejövetelt esedezett a' szeretett lyánkától. Estig a' legbajosabb várakozásban gyötrődött, midőn hirnöke, a' furfangos kerülő vidám arczczal lépett-be, mint ha tudná milly boldogságot hoz urának a' kis levelkében. Rándoky türelmetlenül ránta-ki kezéből az irást, feltöré, 's inkább szítta lelkébe mint olvasta tartalmát, ez tetszőleg hirtelenséggel volt irva, 's bár röviden, de talán még belsőbb tüzzel hasonló érzelmeket fejezett-ki, 's Ida megigéré, hogy másnap a' falujok végén fekvő erdőcskénél, hová sétálni szokott, bevárja kedvesét. Rándoky a' bámuló kerülő előtt nyomta ajkaihoz a' papirost, de észrevevén a' kelletlen tanut azt egy marok pénzzel utasitá ki szobájából.

Nem akarjuk hosszabban festeni Rándoky érzelmeit az örvendetes hiren, azért tüstént a' következő napra térünk által. Hősünk egy puskát veve, 's egész vadászilag öltözve utnak indult, a' kijelelt hely felé. A' nap már a' fák' csúcsait kezdé alkonyi sugáraival beszegni, világosan tündőkölve által a' még ritka levelü fákon, 's majd nem sárgává haloványitva azoknak ifju gyenge zöldét. Rándokynak nem kellet sokáig keresni; mert hamar szemébe tünt kedvese egy szobaleány kiséretében, mint őt a' lányka észrevevé tüstént elibe jött, hamar felolvadt hű és forrón viszonozott érzelmekben a' két rokon szív, 's egymás karjai között adák szavaikkel ömledező bizonyitását és csókaikkal leghőbb jelét szerelmeknek. Ezen boldog helyhezet kevés perczekig tartott, mert még ki sem fejlettek az első üdvezlés után egymás karjaiból, midőn az öreg Bánóczy' szava zendült-meg utánnok, ki földjeiről erre tért vissza, 's véletlen tanúja lőn a' rá nézve kellemetlen látásnak, szavaiban bosszuság küzdött az atyai szeretet által javalt szelidséggel.

„Valóban Rándoky ur nem hittem volna, hogy rövid idő alatt ennyire vigye leányommal ösmeretségét. És rólád Ida nem gondolám, hogy atyád tudta nélkül ajándékozzál meg szerelmeddel egy ösméretlen ifjut.“

„Ő anyám megmentője“, viszonozá Ida, nem mervén arczába nézni atyjának.

„Azért szüleid tartoznak hálával“, mondá kemény hangon Bánóczy, 's ezzel Rándokyhoz fordula: „Kegyed pedig ösmervén családaink ellenséges viszonait, miért tette ki magát és leányomat bajnak 's talán szerencsétlenségnek. Vagy remélheté, hogy minapi szolgálata, mellyet azonban mindig köszönök, elfogja vélem felejtetni mind azt, a' mi köztem és bátyja között évek óta történt.“

Rándoky kérésre vala hajlandó; de az öreg kemény szavai ismét felkölték benne azon büszkeséget, melly alapja volt minden tetteinek. — „Uram!“ — mondá tehát határozott hangon, melly azonban olly kevéssé volt esedező mint illetlen. „Én leányát lelkem legtisztább tüzével szeretem, 's csupán ezen hő indulat által gerjesztett remény vezetett hozzá, bájoló szépsége, 's határtalan kelleme elfelejteték vélem azon barátságtalan viszonyt, mellynek én úgy is oka soha sem valék. Az említett szolgálat pedig csak addig volt eszemben, mig megtevém, soha sem fogom idegen dolgok által alacsonyítani magos szerelmemet. De ön gyermeke boldogságáért esedezem vesse meg azon oktalan ellenkedést, melly két olly derék férfit mint kegyed és bátyám vállaszt-el, 's ne lépjen közibünk, mint elirtója boldogságunknak.“

Bánóczy megragadá leánya kezét, hosszan és hidegen néze Rándokyra, 's félig gúnyolólag félig udvariasan intézé hozzá beszédét.

„Leányom boldogsága saját gondom, egy tagjára sem biztam azt még Tasnády családjának. Azért kérem kegyedet ez utósó összejövetele legyen leányommal. — Ida menjünk! — Jó éjszakát!"

„Édes atyám!" .. rebegé Ida sűrü zokogás között; de apja hallgatást parancsolt, 's elvonta őt, nem soká az ösvény csavarodásán eltüntek Rándoky elől, ki gyönyörű egéből kirázva tért haza. — (*Vége következik.*)

UJ ESZTENDEI LEVÉL.

A' SZERKESZTŐHÖZ.

Tisztelt szerkesztő ur! Minthogy uj esztendőre mindenki viszonyosan köszönti egymást, így én is meg akarom kegyednek mutatni, hogy valamint kegyednek ugy lapjainak is a' most lefolyt évfordulathoz szerencsét kivánok. Lapjainak semmi egyébb kivántató, mint hogy annak olvasói, vagy helyesben előfizetői mindegyre szaporodjanak, mi bizonyosan megtörténend, ha a' tömöttségnek és különféleségnek első évfolyamatja alatt járt utján tovább is menni fog. — Kegyednek magának, tisztelt szerkesztő ur, december' 29dikének estéje a' legszebb, legörvendetesebb uj évi örömöket hozá, mellyen tudniillik a' pesti színpadon tömött ház mellett kegyed *„garabonczás diák"*ját láttuk. A' közönségnek hangos taps által kijelentett öröme e' valódi magyar nemzeti bohózaton kegyed előtt elég bizonysága lehetett ennyi emberek' vonzalma felől; — 's a' tetszésnek e' nyilatkozási valóban nyiltak valának, mert midőn a' száj tiszta vonzalomból nevet, nem csalfa a' szív! —

Ha a' garabonczás diák' kalandjai kegyed' lapjaiban april' 4dikéről 1835 terjedelmesen le nem irattak volna, ugy azokat ezennel közleném, de így csak nehányat fogok tulajdon észrevételim közül elmondani. — Én tudniillik a' sok gyalázó ujságlapi hírek miatt majdmajd haraguvám a' rosz garabonczás diákra, 's előre gyönyörködém büntettetésén, mellyet ő kegyelme budai gyakor megjelente után Pesten szenvedni fog, ámde nem csak ezen örömem lön semmivé, hanem még különféle eszmélkedésekbe kelle bocsátkoznom, mellyek ezen korhely garabonczás diákról legjobb ideákat ébresztének bennem. — Ugy találtam tudniillik, hogy ezen sokat rágalmazott diák magában rosz gazda lehet ugyan, de másokra nézve — valamint minden tékozló — ugyancsak jó pénzszerző, mert a' játékszíni pénztárt már gyakran megtölté. Másodszor engem és az egész közönséget ezen vitzes semmiházi igen jól mulatott és sokkal jobban, mint némelly dicsőitett pedant papírhős, ki a' maga természetelleni szenvedélyeit jámbusokban elébünk nyögdeli vagy ordítja, 's utósó esetben még opiumhelyettesnek sem használható. Harmadszor — de mért még harmadszor? — A' mi garabonczás diákunk egyesíti a' kellemest hasznossal, 's már ezzel is többet tesz, mint illőleg illy rosz és gyakran lehordott embertől kivánhatni. 'S ezért kivánjuk is neki, hogy még számos évekig űzze hasznos, mulatságos bohóságait a' festett deszkák' világában. Ha mindig olly jó személyesitőre talál, mint Megyeri ur, és olly jó környezőkre mint a' minapi volt, ugy bizonyosan soha sem fog a' jó elfogadás tőle megtagadtatni.

Kegyednek pedig kedves szerkesztő ur, meggyőződésem szerint semmi jobbat nem kivánhatok uj esztendőre, mint hogy minden év' fogytán illy atyai örömöket élhessen uj uj szülöttje' üdvözlései közt, mint mult évi december' 29dikén. — Vegye kegyed szívesen e' kivánatomat, később jő ugyan, mint szokás, de ugy vélem, a' későbbi váratlan 's a' váratlan mindig örvendetesebb.

R—KY.

LORD PEMBROKE VÉGINTÉZETE.

Angol lapok következő nevezetes töredéket közölnek lord Pembroke végintézetéből, ki I. Károly alatt, Cromwell' idejében élt:

Én, Fülöp, utósó Pembrokei és Montgommery gróf, testben gyöngye, de egészen birtokában lelkierőmnek, a' haláltól fenyegyettetem, 's mivel mindig engedelmeskedém azoknak, kik engem fenyegettek, tehát jelenleg végintézetemet tészem.

Imprimis, mi lelkemet illeti. Midőn a' király uralkodott, fiamat püspöknek szántam 's királyom' vallását követém; jövének azután a' skottok és presbiterianussá tettek. Cromwell idejétől independenssé *) lettem. Ez, gondolom, az ország' három fővallása. Ha közüle lelkemet egyik megmentheti, ugy jogot tartok rá.

Item, átadom testemet, mert nem tarthatom-meg. Temettessék-el, ehhez elég földem van, de

*) Independensek Angliában, kik azt tanitják, hogy minden különös egyháznak van hatalma lelki igazgatásra, a' nélkül, hogy egy másik egyháznak számot adni tartozznék. *A' szerk. jegyz.*

ne tegyenek az eklézsia pitvárába, hanem hajóba, mert régi nemesvérből származám.

Item, hallom, hogy kutyáimat a' királyi tanácsban akarják elosztani. Én mindig azt tevém mit ők akartak, és majd a' pairekkel, majd az alsóháziakkal dolgozám. Reméllem tehát, hogy kutyáimat jól tartandják, emlékezetem' tiszteletéül.

Item, lovaimat Denbigh grófnak hagyom, kitől hihetőleg lábai nem sokára búcsut vesznek.

Item, minden vadaimat Salisbury grófnak hagyom, mert meg vagyok győződve, szorgalmasan őrizendi, mivel csak kevés idő előtt nem akara vadas kertéből a' királynak egy szarvast adni.

Item, Say lordnak *semmit* sem hagyok, mivel tudom, hogy e' hagyományomat lélekismeretesen fogja a' szegények közt felosztani.

Item, mivel Mildemy urat fenyegettem de nem verém-meg, ez okbul a' szolgának, ki őt megveri, 50 font sterlinget adok.

Item May Tamásnak, kinek egy álarczás bálban orrát behorpasztottam, 5 schillinget hagyok. Többet is adnék neki, de mindnyájan, kik az ő *Parliamenti-történetét* olvasták, azt mondják, hogy öt schilling is igen sok.

Item, Cromwellnek egy szavamat hagyom, mivel magáéiból egyet sem tartott-meg.

Item, a' földet — elhagyom.

K. MY—HOZ.

ÉSZREVÉTELEK AZ EGRI KATALIN-BÁLRÓL.

Midőn valaki egy publicum' megitélésével lép-fel 's itéletét az egész haza előtt közre bocsátja, ugy vélem a' kritikus ollyan legyen, ki ha fölöttek nem áll is azoknak, kiket itél legalább irányban legyen vélők tudomány, ész, miveltség 's társalkodási tulajdonokkal; — birjon azon ösmeretekkel, mellyet a' korszelleme kiván, de főkép hogy itélete tiszta, világos, érzése finom legyen; — különben itélete ferde vagy sértő lesz.

K. My az egri Katalinbáli társaságot (a' Rajzolatok m. félévi 46dik számában) kritika, vagyis himezés nélkül szólván gúny alávette a' nélkül hogy minden adatokra helyes okai lettek volna, 's ez által megsérté a' publicumot, mert férfiú létére elfelejté nemcsak a' szépnem iránti tiszteletet, hanem az illendőséget is.

„*Az ifjuság részint pajkoskodék*,“ ez az első keserü megjegyzése K. M—y urnak; — 's ezt bálról mondani sokat jelent. — Nehezen tudja K. M—y ur szavának értelmét, különben nem tehetem fel, hogy így elfeledkezett volna magáról; én a' jó kedv, virgoncz, élénk, csintalan 's pajkosság közt nagy különséget látok, mellyek közül az utósó kettő már hiba az ifjuban, a' pajkosság pedig kivált leányban épen nem becsülhető tulajdon. — Már pedig a' Katalinbált, 's átaljában az egri casino' báljait Egernek csak a' nemesebb 's miveltebb része látogatja, kik ugy neveltetnek, hogy pajkosság hozzájok nem fér.

Sarkantyukkal bálba menni, mindenütt hiba, Egerben ugymint máshol, 's a' magasabb társaság illedelme ellen van; de ezt pennával le nem verjük; (!) én hiszem, hogy a' casino-egyesület erre figyelemmel leend, valamint reménylem, hogy jól nevelt ifjaink erre vigyázobbak lesznek. Csak gondolják meg jobb érzésű ifjak! melly kín az, midőn a' bálban, hová kiki múlatni megy, a' szépnem mindig félelemtől izzad, 's mindig remeg a' tánczosné, hogy ruhája reped, lábát sértik vagy épen el is esik: sajnálják tehát legalább őket, 's iparkodjanak, hogy társaságukban gond nélkül mulathassanak: higyjék-meg a' mivelt 's magát alkalmaztatni tudó ifjú sarkantyú nélkül is becsültetik, de ha ezen tulajdonokkal nem bir, a' sarkantyú nem fog sem becsülést sem szeretetet varázsolni.

Hogy G. Luiza és M. kisasszonyok szépek — azt nem tagadja senki — de azon sok szépek között mellyekkel Eger minden magyarországi kis városak felet dicsekedve diszeleg, csak e' kettőt mondani kitűnőknek a' többi' megsértése nélkül nem lehet.

„*A' bálban kevesen voltak;*“ — és ha illy kritikusok járnak oda mint K. M—y ur, még kevesebben lesznek, mert a' szemérem a' jobb érzésüeket tiltani fogja olly helyre menni, hol nem ifjak, hanem férfiu pajkoskodik.

Cs.... As.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Januarius' 5dikén: „Montefauconi Johanna.“ Kotzebue' színjátéka 5 felvonásban ismételtetett; azon lelketlen középszerüségek' egyike, mellyek fölött a' jobb izlés már is sirdalt énekel. A' czimszerepben *Kántorné* assz. ezen estnek koronája volt. Örömmel tapasztaltuk, hogy eddigi szokásakint, akár kivánta helyezete akár nem, nem mindjárt páthossal, vagy siró hangon kezdette.

Adalbert (Lendvay ur) az első felvonásbnn *szóval* nagylelkü hős, a' második' végén *tettel*, midőn öngyilkossá akar lenni, kislelkü gyáva; notabene a' felvonás' elején *Johanna*, neje is megakarja magát ölni: így szüleinél a' kis *Otto* (*Telepi Máli*) nagyobb vitéz, ki a' halállal is daczol. *Málikánk'* világi szüleit figyelmeztetjük, ne szoktassák affectált pathosra, ne fojtsák-el benne a' természetiség' csiráját még gyermekkorában, a' gyermek beszéljen egyszerü gyermekileg. *Megyeri* ur (*Lazarra*) csak hősöket ne játszék, ott van *Szentpéteri* ur. *Megyeri* urnak az a és á közt van egy közép á-ja, ezt indulatokban, felkiáltásokban igen használja, 's ekkor néha orrából is beszél. *Udvarhelyi* ur' (*remete*) gyönyörü organoma, mint a' hozzá nem értőnél az érczszavu trombita, többnyire egy hangot ad. *Marosi* ur (*Darbonai*) *mutatni* helyett ne mondja: *mútatni*. *Egressi* (*Fülöp*) *Szilágyi* (*Guntram*) urak és *Barthané* assz. (*Hildegarde*) dicséretet érdemlenek. *Lendvayné* assz. beteg.

Vizkereszt' napján, januarius' 6dikán: „Tulokmányi Máté, vagy: a' nyíri fi először Pesten.“ *Sensu strictissimo* vasárnapi bohózat ismételtetett, (németben: „Rochus Pumpernickel“), mellyben a' játszószemélyek szemükben gerendát mutatnak, hogy magunkéban a' szálkát meglát-hassuk; 's egyszersmind az is megmutattatik, hogy a' ‚*tenger*, *tüz*, *asszony*‘ kivül a' rosz orvosoktól még inkább őrizkednünk kell. Mert a' tenger ellen hajóra ülhetni; a' tüzet vizzel elolthatni; az asszony pedig, ha gonosz is, kedves egy portéka! de ha a' rosz orvos üterünket csóvált fejjel vizsgálja, száját szemét fontosan felhuzza, mint ma kedves Megyerink, a' legegésségesebb is beteg lesz, 's egy rosz 's egy jó dolog következik: a' patika és a' — sír. — A' czimszerepben Szentpéteri ur, valamint az egész jól megkaczagtatott, 's karzatunk (mert, fájdalom, földszinten 's előfizetők tán soha sem voltak olly kevesen, mint most) többnyire elégedetten ment haza. (?) — *Nyiriné* asszony' énekeit ismét örömmel hallottuk. *Pest* vármegye iránt mély tiszteletet érezünk, midőn benne épitendő színházához egy muzsikában jártos, gyakorlott kész énekesnét szerzett: de figyelmeztetni is bátorkodunk, hogy atyailag a' magyar nyelv' szorgalmasabb tanulását szivére kösse, mellyben már nehány hónapja semmi előmenetelt nem látszik tenni; a' jó kimondás végett egy ahhoz értő előtt naponkint olvastassa; 's gyakorlatul *privatim* több kisebb szerepekben leczkéztesse. Még egy más énekesnéről is jó volna előre gondoskodni, hogy *Kassát* annyira imádott 's ott olly szivesen mulató énekesnéjétől ne kénytelenitetnők megfosztani; ez felebaráti szeretet ellen is volna.

X. et Comp.

EGYVELGEK.

1.) Ha Angol-, Franczia- és Németországot összeveszszük, ugy találjuk, hogy a' halálozás' átalános sommája, melly eddig ezen nagy és népes tájakon 1 volt 30tól, jelenleg 1 csak 38tól. E' különség megkevesbíti a' halálozások' számát ezen országokban 1,900,000ról kevesebbre mint 1,200,000ra; — és 700,000 élet azaz 38ból 1 évenkint tartosságát a' megjobbitott társas állapotnak köszönheti nyugoti Europa' ezen három országában, mellyeknek iparkodásaik e' czél' elérésére a' legnagyobb sükerrel koszoruztatnak.

2.) Angolországban, mint tudva van vasárnapokon minden mulatozások el vannak tiltva, de egy londoni csendőrtiszt épen minap ajánlá, hogy e' mulatozások megengedtessenek, mert a' csapszékekben vasárnapokon sokkal több csín követtetik-el, mint a' hétnek valamellyik más napján, ellenben Europa' más fővárosaiban épen vasárnap kevesebb az illyes tett.

3.) Ha a' szultán valamelly fővezért tisztségéből el akar bocsájtani, egy követet küld hozzá, ki a' vezér' házába megy, annak asztalához lép 's a' tintát kitörli arany tollából. Egyéb semmi nem mondatik neki, de a' szegény elbocsájtott vezér e' kis jelre is igen tudja, hányat ütött az óra.

TRÉFAFÜZÉR.

1.) Az urfi, 2 órakor éjfél után utnak indulandó, kocsisának meghagyá, hogy akkorra költené-fel. A' kocsis azonban 12 órakor az urfit felrázta: „no mi baj — kérdi az urfi — elütötte a' kettőt?“ — „nem — mond a' kocsis — most még csak tizenkettő, hanem azt akarám a' ténsurfinak mondani, hogy még két óráig alhatig.“

2.) Egy tisztiválasztáskor a' taraczksütögetőnek a' pandur így adá-ki a' parancsot: „Hallá kelmed! annyiszor fog kend tiszteletünkre a' választás után lőni, mintha a' puskaport mi találtuk volna fel.“.....

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Minekelőtte a' farsang kezdődnék, a' vadászkürtnek mindenkor pénzért jószívű vendéglője még egy különös éldelettel akará szíves látogatóit meglepni, és tegnapelőtt (decemb. 7dikén) egy soiréet adot bemenetár nélkül, azaz: olyan soirét, mellybe az ember beléptekor semmit sem fizetett, de kijöttekor mégis jóformán laposodva találta erszényét.

2.) Minapában egy pár fiatal utazó Erdélyből a' legfurcsább eseten ment keresztül hazánkban. A' szép czélból gyalog utazók egy kis falu' fogadójában kiteriték földabroszukat, 's vizsgálgatni kezdék, mellyik volna a' legrövidebb út, melly őket P**ra vezetendi. De történik azonban nagy szerencsétlenség! A' falunak bölcseszű kis-birája az előtte álló öreg kancsók' homálya mellett is megpillantá a' fiatal utasokat, idegen nyelven folytatott beszédjök gyanús lön előtte, gyanuját a' soha nem látott földrajz még nagyobbá tevé 's szükségesnek tartotta a' dolgot okosabb társainak megjelenteni, kik hasonlókép mindenben megütköztek, a' mit a' kisbiró gyanusnak látott. Hogy tehát a' „spionok" el ne szökhessenek, szép csöndesen négy lovas-szekér parancsoltatott a' fogadó elébe, a' főfő tanács megragadá a' „spionokat," fel velők a' szekérre 's ló' halálában be P**ra! Itt természetesen minden világosságra jött, az utasok elérték czéljokat, mert a' legrövidebb 's alkalmasint legkényelmesebb módon jutottak czéljokhoz; de mint halljuk, a' kisbiró az egész dologgal nem vala elégedve, mert a' felfödezéseért várt nagy jutalom helyett csak — egy pár sustákot kapott ostorpénz' fejében.

3.) A' magyar olvasóknak uj évi ajándékul szolgálandó könyvek közt a' budai szinész-társaság' zsebkönyve is megjelent 's azt minden játékszínbarátnak ajánlhatjuk. Benne a' játékszíni személyzet 's a' mult évben előadott darabok felőli tudósitás mellett van egy prolog ***atól és egy vigjáték (Aprilis' bolondja) Szigligety Eduardtól.

4.) Tekintvén a' muzsikának hazánkban is naponkint inkább terjedő kedveltetését, melly szerint főkép a' zongora majd minden háznak egyik nevezetes bútorává emelkedett, nem lehet örvendetesen nem fogadni egyik honi művészünknek ezennel köz hirré teendő felfödezését, mellynek főleg kisebb szobákból álló szálásokra a' legnagyobb hasznu befolyása van. Ő az ugy nevezett szárnyzongorák' (Flügel) hosszaságát annyira rövidité, hogy az két — három araszszal 's igy az ülőhely' térével rövidebb levén, szükebb lakhelyekre is inkább alkalmaztatható. A' mesternek azonban nem vala főczélja csupán a' rövidités, mert e' mellett illy ujszerű művei birnak a' régi hosszabbaknak minden tulajdonságival, az oktávák olly b'ségben, a' hangváltoztatók is szintugy meg vannak rajtok, a' hang pedig tömöttségeből és erősségeből egy csöppet sem veszt. Még egy ajánlatossága az egésznek, hogy ezen uj találmányi zongoráiból egy, 160 pengő forintra jő, 's igy jóval kevesebbre, mint az eddigi hosszabbak. — A' felfödező 's készitő mester' neve: Zobell Ferencz, polg. zongorakészitő — lakása: király-utcza, 475. sz. alatt, második emeletben.

KÜLHIREK.

1.) Egy angol katona, ki a' törvényes korbácsütlegekkel büntettetett, nem rég, mint látszik, ezen veretés' következésében meghalt, legalább a' Jury' szavalása azt mondá a' halál okának. Ez alkalmat használni akarják, hogy az angol katonatörvényből e' kegyetlen büntetést számüzzék.

2.) Parisban minap egy divatárusné' czímerét ellopák 's helyette a' tolvajok következő felirást hagyának: „jó bornak nem kell czégér;" — azonban a' birtokos nőnek nem legnagyobb örömére.

3.) Londonban egy uj esernyőt találtak-fel, melly olly nagy, hogy alatta egy egész család, bár tizenkét személyből álló is, elférhet.

DIVATOK.

A' köntösök fehér vagy rózsaszinü ispahámbársonyból vannak szalaghimzetekkel ékesítve. A' derék redőkre van szedve legyezőformára 's az alj közönségesen elől nyilt, de illy öltönyhöz gallérokat nem hordhatni.

A' hideggel a' karmantyúk, prémes palatinok és boák beállottak.

A' zsebkendők olly széles és gazdag csipkével szegetnekbe, hogy az ebbeli költség sokaknak türhetetlen lön 's igy valeriennes-val segitnek magukon.

DIVATKÉP.

Egy másod medúsa-főt —
Egy lyányt ösmérek én;
De kihöz hasonló nincs
Több e' nagy földtekén.
Mint ugorka nyár után —
Ollyan nagy orra van,
Szája, ajka, mindene
Szörnyü, idomtalan.
Sánta, púpos 's a' mi több
Egyik szemére vak;
De kit mind e' mellett is
Szépnek kiáltanak.

A' sétányokon vele
Lejt a' sok férfi mind,
Fényes, éji bálokban
Legtöbbet ő kering.
Szín- egyházakban 's egyéb
Nyilvános helyeken,
Sok, kecses leány fölött
Fő szerepet viszen.
'S ő, csak ő dicsértetik
Mindig 's minduntalan,
Őt imádja mindenik
'S miért? .. mert pénze van!

FÖLDY.

DIVATÖLTÖZET.

2. sz. *Parisi és bécsi divatöltözetek*. A' jobrul álló hölgy: parisi öltözetben, kék selyem felruhában boával. A' balrul álló: bécsi öltözetben, himzet vagy sima szövetüben, hattyuprémmel szegélyzett rózsaszin stólával.

☞ Divatujságunkra képekkel együtt folyvást előfizethetni. Legközelebb megjelenend e' lapokkal, a' legszebb rézmetszésben, BALOGH JÁNOS Bars vármegye' követének arczképe.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Torsch m:

Rajzolatok. 2.

Pest. *1836.*

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Januar' 13dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
4dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

GYÜLÖLSÉG ÉS SZERELEM.

(*Vége.*)

8.

Egy harmad mérföldet gyalogolhatott Rándoky hon térve a' bús végü rendelkezésről, 's már közelített a' helyhez, mellyen kocsija várakozott; midőn sebes lódobogás hangzék utána, hősünk szomoru elfogódásában nehezen vette volna észre ezt; de a' lovag még jókora távolságból utána kiálta, 's nem a' legnagyobb udvariassággal megállásra kéré. Rándoky már szavából a' hadnagyra ösmert, visszafordult tehát, 's puskája ágyát a' földre nyomván merően álla szembe a' hánykolodó lóról leszálló vetélkedőjével. Lelke gyászgondjait a' harag váltá-föl, mert Hegykédyre tekintvén, annak viseletében annyi bosszantó kényességet talált, mennyit fölháborodott érzelmei eltürni képesek nem voltak, annál kevésbé, mert az most örömnek tetszheték saját szerencsétlenségén; így a' boldogtalan hadnagy épen jól érkezett, hogy tárgya lehessen a' Rándoky keblébe zárt zivatar kitörésének, melly csak azért volt eddig csendesen, mivel senkire sem öntheté haragját.

„Mivel szolgálhatok hadnagy urnak?" kérdé Randoky, de nélkülezve szavai minden nyájasságot, melly természetök szokott lenni, 's a' hangoztatás mint tartása igen beható erejü volt.

„Barátom uram engem Bánóczy küld, hogy nevében tiltsak-meg minden látogatást kegyed részéről házában," mondá a' hadnagy, de bár régen készült szavaira, még sem a' legfolyóbban mondá-el.

„Barátom? — e' szó közöttünk szívből nem származhatik, azért jobbnak tartanám nem is említeni. A' mi pedig küldetését illeti, kételkedhetném ez volt e valóban Bánóczy kitűzött szándéka, de ha igaz is, nevelt és gyöngédérzetü ember nem vállalt volna föl illy megbizást," felelé keserűn Rándoky.

Hegykédy egész magaviseletét hősünk iránt a' pesti kávéházi jelenetre épité, mint akkor már említők, vetélkedője hirtelen távozásából kevés bátorságot következtetvén; most azonban, látván őt egész férfi erőben előtte állani, hamar megcsüggedt; de itt közbenjáró nem volt, hogy pedig maga engedjen, kényessége tiltá, 's ez hosszu szokás által majdnem természetté válván, még a' félelem órájiban is némü bátor tekintetet adott néki. Most is ezen feszített szenvedelem pótolá a' természet hijányát, 's kényszerité őt megállani Rándoky előtt, azt súgván önpéldája után csüggedő szívébe, hogy ellene bátorsága csak tettetett és szavakban fekszik. Azért több merészséggel felelt Rándoky' ingerlő szavaira. „Nagyobb neveletlenség kételkedni ok nélkül más szavain; de ha Bánóczy tilalmának nem hisz, én kérem és kivánom többé kiméllje-meg azon házat látogatásival," mondá a' hadnagy meglehetősen neki tüzesedve, 's mivel már maga magát bele kergette a' bátorságba, tovább rohant ennek görcsös pályáján; mint az egyszeri czigány, kinek lovát a' tarsolyba dugott forró kása égetvén hanyat homlok vágtatott az ellenségre. „És nekem okom van ezt kivánni, mert jól tudom, kegyed leskelődik Ida után, 's az nékem van szánva, 's ma nála véletlen akadtam egy könyvre, mellynek utósó lapján a' leányka és kegyed írása egymásnak szerelmet látszottak vallani."

Rándoky a' földhöz üté puskája ágyát, és meleg de megvető haraggal viszonozá. „Uram, ha azon szenvedélyt akarja fölingerleni, melly az emberben legszelídebb; de legveszedelmesebb is, fontolja-meg előbb következéseit. — Jól van, én szeretem Idát és büszke vagyok viszonszerelmére. — Azért előbbi szavait megsértésnek veszem, 's ezért mi az elégtétel, mint katona tudni fogja."

„Kegyed párviadalt ért?" szóla kiség mégis meghökkenve a' hadnagy.

„A szó kiesett," felelé Rándoky, 's így gyávaság lenne a' tettől visszaijedni. Holnap e' koráig szerezhet tanút, 's kinek becsülete drága, fegyveresen jelenik-meg ezen helyen. — Jó éjszakát!" Ezzel hirtelen elfordult 's ellenére többé nem is nézve haladott kocsija felé.

9.

Kocsijához érkezvén Rándoky Horpát látta mellette állani, kiről majd egészen elfelejtkezett. Ő egy durván faragott faszekrénykét tarta kezében, szemlátomást nedvesség által erősen megrodhadtat. „Itt van téns uram az igért bizonyság," — e' szavakkal jött az ifju elibe, 's iratokat nyujta neki át a' ládácskából. „Ezek nyilvánossá teszik a' hamis tanutételt, elrejtve hevertek huszonöt év óta Szandán, (ez vala Bánóczy lakának neve) atyai házomban, azon helyen hová akkor dugtam, midőn Bánóczy ügyészétől átvevém, ma szerencsésen hozájok jutottam, csak könyörgöm: ugy vegye a' téns ur hasznokat, hogy én szerencsétlenné ne légyek." Rándoky elfogadván az irásokat a' hintóba ült, Horpa pedig a' bakra, és haza indultak. Otthon kevés percz alatt meggyőződék, hogy ezen irományok napfényre hozása valóban mindenben igazolják Horpa állitását, és bátyja jogait erősítik.

Két út vala most, közönséges gondolkodásu ember előtt, mellyen az uj fölfedezés Bánóczynak tudtára adathaték. Az első, mellyet a' szerelem javallani látszott, ez volt: megizzeni Bánóczynak az irományok föltalálását, és azok nyilvánositását, 's uj perinditást fenyegetni, ha leánya' kezét által nem engedi. A' másik terv a' bosszué vala, t. i. minden jelentés nélkül a' perhez fogni. De mind a' kettőt ellenzé Rándoky nemes lelke, mert szerelme tisztaságával nem tudott kedvese apját megbántó 's kényszeritő módot egyesíteni, a' második pedig alacsony bosszuállónak bélyegezte volna őt. Elvetvén tehát ezeket minden habozás nélkül leült, 's egy levelet irt Bánóczynak. Benne röviden mondá, hogy maga lett volna az öreg tiszteletére, ha mai elfogadása, 's főkép a' hadnagy által lett izenet vissza nem ijesztenék; ne gondolja azonban Bánóczy, hogy ezen levél talán ürügy legyen magát házába befurni; — ez nem — de igen fontos, és Bánóczy javára nagy behatásu dolgokat akar közleni, 's azért kéri őt, ha önhaszna, sőt becsülete is szivén fekszik, jőjön össze véle egy általa rendelendő helyen, legkésőbb holnap reggelig. Még éjszaka megérkezék a' válasz illyen tartalmu.

Tekintetes ur! — mult estei elfogadását a' kellemetlen körülmények kimenthetik, a' hadnagy által semmit sem izentem, 's ha valami illyest ejtettem előtte, nem azon czéllal történt, hogy kegyednek megmondja. Hogy kegyednek vélem közleni valója van, 's e'hez még javamra sőt becsületemre is nagy befolyásu, mondhatom nem kis bámulásra gerjesztett; de szavai olly nyomósak, hogy el nem mulaszthatom holnap reggeli hét órakorra .... csárdámnál megjelenni, melly mindkettőnk jószágától egyiránti tavolságban levén, összejövetelünkre legalkalmasabb hely. — Bánóczy.

Elolvasván a' sorokat valamennyire megnyugodva dült-le ágyára Rándoky, nem aludni ugyan, mert az idő már hajnal felé lehetett, 's Bánóczy is fentebbi levele' irására álmából veretett-föl, — hanem inkább szokásból. 'S mély eszméletekbe merült, foganatja felől a' következő, éltére elhatározó tettnek. A' párviadal azonban csak akkor jutott eszébe, midőn cselédje azon hirrel lépett be, hogy szomszédban lakó barátja, kit ezen bajra tanúnak kéretett, legfeljebb délig meg fog érkezni.

10.

Jóval a' rendelt idő előtt indult Rándoky a' kijelelt csárda felé, 's Bánóczyt már ott találta. Az öreg, mintha félt volna a' gyülőlt család' tagjával együtt lenni, több emberei által vétetté magát körül, kik olly távolságban, hogy mindennek szemtanúji lehettek, foglalatoskodni látszottak különféle tárgyakkal; de könnyen át lehete látni, hogy a' tetszőnél más ok tartja őket helyeiken, az egyetlen szobát, a' nem tudni előlátásból vagy valóban beteg csaplárosné foglalá-el, 's így Rándokynak kün tanuk előtt kelle dolgát elvégezni, kik épen mivel semmit sem hallhattak, annál inkább fesziték figyelemre láteszközeiket. Ezen bizalmatlan rendelések azonban nem annyira Bánóczy gyanakodó szivéből mint öregségi gyengeségéből származtak.

„Jó reggelt kivánok!"

„Isten hozta kegyedet," viszonozá Bánóczy az ifju köszöntését.

Rándoky erőteté magát, a' mennyire lehete minden indulatot elnyomni, és hidegnek tetszeni, de minden kényszeritése mellett is gyakran akaratjánál melegebb lett beszédje. „Én szeretem a' téns ur leányát, 's ezen tiszta indulat vezetett tegnap háza felé."

„Ha csak erről akar beszéleni, inkább némuljon-el," szakasztá félbe Bánóczy az alig kezdett beszédet.

„Kérem hallgasson-meg," — folytatá Rándoky, — „egészen más tárgy hozott ide; de a' szerelem határozta-el cselekedetem módját, nélküle máshol lennének most ezen irományok, 's ugy használtam volna őket, mint törvényeink javalják. De ha most a' világ elibe lépnék velök, igazságos követelésemet, a' tegnapi eset alacsony bosszu ködébe takarhatná. 'S mivel a' legerősebb ember sem mindig ura szenvedelmeinek, hogy minden e'béli kisértettől ment legyek; fogadja kegyed ezen irományokat, — tartalmokról szólani sem akarok, — és vesse a' konyhán lobogó tüzbe, 's csak azután alhatik, és gyülölheti békén családunkat."

Bánóczy csudálkozva fogadá-el a' papirosokat. „Hogy értsem ezt? Mit foglalnak ezen iratok magokban?" Fölbontá de rövid olvasás után elhalványult 's meredten szótalan, mind esdekelve, mind szemrehányva tekinte Rándokyra, ez előbbi hangján folytatá.

„Égesse-meg kegyed! kérem, égesse-meg! Vagy azt kivánta volna, hogy minden szó nélkül magam irtsam-el. — Oh ez emberfeletti. Nem — bosszút nem akartam állani; de csak tudatni, hogy hatalmamban lett volna. Azért kérem a' tüzbe ezen papirosokkal."

„Uram!" — rebegé Bánóczy, — „a' csudálkozás nem enged valamihez nyulni."

„Értem, fél talán hogy ezen irásokon kivül még más tanúim is vannak. Ne féljen, kivülünk lételük felől csak az egyik nyomorult álesküvő tud valamit, de elirtások után kénytelen ő is elnémulni."

„'S az ur leányomat szereti?" kérdé az öreg.

„Igen," felele Rándoky, és legnagyobb üdvességem csak emlékezni is azon rövid pillanatokra, mellyek mellette e' földet éggé változtaták; de nem kivánom kezét jutalmul mostani tettemért; csupán azért cselekedtem; mert ha perbe idéztük volna kegyedet, kedvesem azt vélhette volna, hogy apja iránt nemtelen bosszu ragadott-el. Bátyám még a' dologról semmit sem tud, 's igérem: nem is fog tudni; azért bátran a' tűzbe ezen irásokkal."

Bánóczy könyezet, és sajnálkozva 's örülve tekintett Ránkodyra, ki főleg utósó szavainál egy minden erőködése mellett is takarhatlan küzdést árult-el szerelme' és büszkesége között. Az ifju nemes lelke egészen átváltoztatá Bánóczyt, ki ámbár jogainak is makacs védője volt; de becsületét mindenek felett szerette, elhült azért, midőn az ifju kezében illy adatokat látott, mellyek bár tudta nélkül történt esetet foglaltak magokban, mégis javában, 's főkép becsületében nagy csorbát ejtettek. Félt e' felett, hogy az irások elirtása után is, a' felindulás egy pillanatában Rándoky kitörhetnék ellene; azért mind szive, mind esze javallák az ifjut saját érdekeivel minél előbb szorosabban egybekötni, 's ezen változás sugallá következő szavait.

„Büszke ifju lelkedből olvasom, a' mit szavaid tagadnak, nemes kevélységed nem fogja tiltani legalább azt, hogy egy öregnek, ha bár ellenséged is kéréseddel elibe lépjél."

Az öreg lágyult hangja, 's a' természetes jóság, melly beszédében ismét helyet foga, könyen megérteték hősünkkel Bánóczy czélzását, azért kétes kérő hangon ejté szavait.

„Nem mulatnám el, ha csak a' remény legkissebb sugara is világitaná elborult szivemet."

„Öcsém kinek tartasz, hogy illy rendkivül nemes tett után nem vagy bizonyos egész hálámról," mondá szelíden feddőleg Bánóczy.

„Mit hallok? — Istenem! — kegyed kész volna Idát nekem adni, milly magas jutalom csekély tettemért. Kérem esedezem, ne hagyjon kétségben boldogságom felől."

„Jer keblemre nemes ifju, itt mint vejemet ölellek, érdemesebb férjet nem lelhetnék kedves leányomnak," 's a' két férfi, kit ugy elszakasztott csak kevés idő előtt oktalan családi gyűlölség, egymás karjaiban lehelte a' valódi szeretet' gyönyöreit, bizonyitva hogy csak kiség nemes ellenséget is baráttá tehet nemes cselekedet. Rándoky azonban igen el volt készülve a' dolog minden lehetséges kimenetelére, mint sem hogy örőme egy még hátralévő fontos targyat elfelejtetett volna véle, 's azért folytatá esdeklését.

„Még csak egy van hátra, 's bár illy áldozat után többet kérnem nem illének; de reménylem gyermekei boldogságáért ezt is megfogja tenni. Irjon jó bátyámnak nehány sort, ajánljon néki békességet, 's jelentse szerelmünket, én ösmerem őt, örömmel fogja baráti karaiba fogadni régi ellenségét."

„Sokat kérsz ugyan; de szeretetemet annyira megnyeréd, hogy semmit sem tagadhatok meg tőled, 's azért tellyesitem kivánatodat," felelé egy atya hangján Bánóczy, 's ajánlá egyszers-

mind Rándokynak: hogy mindjárt vele jövén maga jelentse Idának szerelmük boldogítását. Most jutott az ifjunak a' szerencsétlen párviadal eszébe, 's egy uj ösztön, a' becsület, küzde még szerelmével, most fájt tegnapi hevessége; de későn, mert a' megvetett Hegykédy előtt mint gyáva állani nem akart, ha mindjárt szerelmi boldogságát kelle is koczkára tennie. Kéré tehát Bánóczyt, hogy tüstént bátyához utazhassék, őt személyesen könyebben engesztelésre birandó, az öreg végre engedett jövendő veje esdekléseinek, 's tüstént egy levelet írt Tasnádyhoz, mellyben legmelegebb kifejezésekben nem csak engesztelést, de igaz barátságot is ajánlott, a' bucsúnál még folyvást egyes könyek nedvesíték Bánóczy szemeit, 's Rándoky nehéz szívvel vált el apósától részint kételkedve szerencséjén, részint aggódva a' párviadal kimenetelén; mert bár félelmet nem ösmert; de most, — az ég kuszöbén megfosztatni attól, milly kín lehetett egy ifjunak ki ugy szeretett mint ő, 's annál szaggatóbb volt gyötrelme, mivel tudá hogy veszedelme nem csak őt üdvétől megfosztani, de Idát is keseríteni fogna.

11.

A' mint lakába érkezett Rándoky első dolga vala elkészülni a' párviadalra, mert ámbár a' hadnagy vitézsége nem vala olly rémítő, még is a' vakeset könnyen gyászos következésü lehetett. Ezért leveleket készite, mellyekben búcsúzott mindazoktól, kik életében kedvesek valának, az elsőt bátyjának írta, belőle gyermeki szeretet és hála lehellt, ezután egy két barátjának, ön vagyonát részint emlékezetül barátinak, részint jutalmul cselédeinek rendelé. Minekutánna így minden egyébtől búcsút vett, lelkét egészen Idának szentelheté, hozzá írt egy levelet, melly első soraiban a' legmagosabb boldogságot lángolta szövetségök megáldása miatt, ezután a' búra tért, mellyet elvesztése okozhatna, 's végre bőven leirván okait, a' párviadalra jött, 's mély szomorusággal vett tőle búcsút, töredezett nyelvvel volt az egész, főleg vége irva, 's az írónak zavart gondolatait mutatá; de épen ez még szivrehatóbbá teheté az általa kifejezett fájdalmat, mert nem az elme hibájából, hanem a' szív marczongoló kinaiból származott. Alig vala készen leveleivel, midőn tanunak hitt barátja megérkezék, ezt kéré meg azoknak elküldetéséért, ha ő maga a' viadalban elesnék, 's más rendeléseit megtevé.

A' délután itt volt, kocsiba ült Rándoky barátjával, 's a' rendelt hely felé hajtatott, pistolyokat és kardokat vivén magokkal; de kelletlen tanukat nélkülezni akarván jókora távolságra leszálliták és egy ürügy alatt haza küldék a' kocsist, Rándoky maga hajtván a' lovakat, hogy, ha egy megsebesítetettnek hamar elvitetésre szüksége volna, kocsijok legyen. A' párviadal tere még puszta volt, Rándoky annál nagyobb fájdalmára, mivel ő csak ott füghetett az életen, hol Idája közelében volt; itt rettenetes bizonytalanságban, fogja e valaha bírhatni üdvességét, vagy első ízlése előtt attól meg fog e fosztatni? az elhatározó pillanatnak minden késletése iszonyu kín vala. Hiszen azután vagy elhülve nem érzett többé, vagy élt, — 's élt a' legmagosabb öröm rózsaölébe szállandó. Más és hidegebb lelki állapotban eszébe sem jött volna néki félni a' halált egy párviadalban a' bátortalan Hegykédyvel, most sem rettegett ő haláltól, csak annak képzelete borzasztá el lelkét, mit fogna általa veszteni. Világos tehát hogy mostani helyhezetében örült hősünk ellenségét harmad magával közelíteni látván: ezek tanúja, 's a' szomszéd mezővárosi sebész valának, innen is kitetszik kettejek közül ki volt bátrabb, mert a' félénkség mindig előlátobb szokott lenni. Egyik sem akarván követésre vagy engesztelésre lépést tenni, mit mindkettejeknél bár igen különböző kevélységnek tulajdonithatunk; a' párviadal végkép elhatároztaték, 's kard lőn a' fegyver, tanujik okosan elmelőzvén a' gyilkosabb pistolyt.

Nem akarjuk hőseink minden csapását követni, mert mint egy mostanikori párviadalnál esztelenebb úgy annak környülményes leirásánál unalmasabb dolog nem könnyen lehet. Az e' féle villongás eleven parodiája a' középkori lovagszellemnek, 's azon homályos de regényes idők romjain pöffeszkedik, mint várai omladékain a' bolondgomba. Tehát röviden csak azt mondjuk, hogy kevés perczi küzdés után Hegykédy' kardja csengve repült el, ellenének egy ügyesen vitt vágása jobb kezébe mélljen hatván be, három ujja lógott, 's mint a' sebész mondá talán éltére haszonvehetlen lett.

„Istenem! hát nem lehetek többé katona, hogy éljek a' világon?“ sohajtá Hegykédy. De a' szokott dolgok megtörténvén, Rándoky kocsijába ült 's haza hajtott.

12.

Örömét és boldogságát teljesiteni a' kapunál épen bátyja kocsijával találkozék. Örömmel szorítá őt hosszu elválás után a' jó öreg karjaiba, 's egész szivességével kezde csevegni utazásairól,

hogylétéről 's egyéb e' félékről, mik most Rándokyt csak keveset érdekelheték, ő azért az egy reá nézve fontos 's kivánatos tárgy elbeszéléséhez fogott; de elhallgatva az egész esetet Horpával, 's mint javallatára levelében Bánoczy is tevé, a' letörött hídi történetet emelé ki, mint az engesztelés fő okát, nem mulasztván kedvesét és szerelmét a' legelragadóbb szinekben festeni. Tasnády bámult 's alig adhata hitelt szavainak, csak a' levél tette őt egészen bizonyossá, de tüstént örömmel ragadta meg a' kedvező alkalmat, mit olly könnyen öccse sem várt; mert a' felett hogy jó szive vonta az önkényt ajánlott engeszteléshez, még okossága is javallá megbékülni a' hatalmas Bánóczyval, ki őt hivatalában erősítheté, és a' házasság által ismét visszanyerte családja azt, mit előbbi perében elvesztett. 'S bár késő volt tehát, még azon este sietett öcscsével Szandára.

Dicséretes szokások a' novella és román költőknek olvasóikat azon kéj hosszu leirásával kinzani, mellyet szerelmeseik éreznek sok veszélyek után boldogulván kivánataikban; de ez igen szükségtelen, mert ha előbb szerelmöket jól festették, kiki élénken képzelheti magának az abból származott boldogságot. Mi is tehát olvasóinkra 's főkép szép olvasónéinkra, kik ugy is a' szerelmes állapotokat saját tapasztalásokból igen fogják ösmerni, bizzuk, gondolják magoknak kiki ön képzete szerint az uj házaspár' Rándoky és Ida üdvességét, csak arról téve mindnyájokat bizonyossá, hogy azok valódi boldogságát a' legmerészebb képzelet sem fogja elérni.

Hegykédy szégyenkedésből a' vidéken láthatlan lett. Horpa pedig atyai lakában, melly után olly igen vágyódott, mély némaságban élt a' történtek felől, részint mivel Rándoky parancsolá, részint mert tudta hogy irásbeli bizonyitásai már elégtek, 's megnyugtatásául adta tudtára Rándoky, hogy az agyonütöttnek vélt ember még él.

Gaal.

A' MAGASB OSZTÁLYOK
ANGOLORSZÁGBAN.

Egy amerikai beszéli: „Angolországban mindenütt feltünt előttem a' magasb osztályok' szépsége 's ha az aristocratiai társaságot ebéd felett vizsgálgatám, azt hivém, hogy „az istennek kettős alakját, mint ember 's mint nemes-ember" soha sem láttam világosabban. Két ifju és négy vagy öt fiatal hölgy volt jelen 's alig is lehetne ennyi személyt, magasb személyes kecsek által ékesítettet, találni, minthogy az egész alak és arcz egyetemben magán hordá azon felsőblény' bélyegét, mellyet nem igazságtalanul „magasabb születés" által különböztetnek. E' részben Angolország 's a' száraz-föld' tartományai közt szembetünő különbség találtatik, mert a' Franczia- és Olaszországi parasztok testök szerint korcsosult urokat jóval meghaladják, miglen az Angolországi nemesség a' földmivelőktül annyira különbözik, mint egy versenyző paripa az igás-lótul vagy agár a' juhászebtől. A' különbség az angol és franczia előkelő urak' szokásai közt hasonlón szembetünő. A' párisinak heve, melegsége, vállvonitása és kézmozgásai; az olasz' szempilláinak rángatása, a' szem' nagyobbitása vagy kisebbitése és összeesküvőkhöz illő kézmozgása a' legosekélyebb beszéd mellett is, tökéletes ellentételei az angol előkelő müveltségnek. Azt mondhatnám, egy éjszakamerikai indus, legméltóságosabb állásában inkább közelít egy angol nemes' valójához, mint akármi más személy. A' személy' 's a' vonások' tökéletes nyugodalma, a' magánuralkodás minden körülmények közt, a' lehetetlenség, hogy ő meglepettessék vagy rettentessék, a' határozottság legkisebb körülményben is, 's a' nyilvános meggyőződés, hogy egészen *comme il faut* cselekszik, mind ezek olly közösek az angol előkelővel mint az indussal. Angol gentlemant semmi sem hozhat csudálkozásba. Ha valaki mellette elájul vagy egy szolga az ételt rá önti, vagy hallja, hogy a' ház lángban áll, poharát ő mind a' mellett is ugyanazon gondossággal teszi-le. Ő elhatározá, mint viselendi magát minden előfordulható esetekben 's ugy is viseli. Ő hideg az első bemutatásnál, 's tán egy kissé feszesen hajtja meg magát, (a' mit mindig tesz), ha valakivel bort iszik, de ez az ő módja, 's ő az ollyan angolt zavart elméjünek tartaná, ki egész a' tányérra lehajolna 's mint egy franczia, minden alkalomkor nevetne. Ez által az ember egy kissé boszussá téve, ugyan csudálkozik, ha utóbb az angol, midőn a' hölgyek az asztalt elhagyják, székét közelébb vonja 's az ember általa meghivatik, egy pár hónapot nála mezei jószágán tölteni.

A' CHINAI NYELV.

A' chinai nyelv semmi más nyelvvel nincs rokonságban. Az europai nyelveknél egyiknek tudása már lépés a' másikra; de a' ki sok nyelveket

tud is, mind annak kevés hasznát veszi a' chinainál. Az irott és beszélt nyelv egészen különbözik egymástól; az, mellyet beszélnek, egészen egy tagu szavakból áll, 's mellyeknek száma igen kevés, 's ez okból különféle hangoztatás által kell őket különböztetni, 's e' hangoztatások közül némellyek olly finomak, hogy az europai fül nem is foghatja-fel őket; így p. o. e' szónak *po* több más dolgok közt jelentése: öregasszony, fogoly, okos, hajlandó, igen kevés, főzni, rist szórni, előkészítni és hasítani. A' nyelv' e' sokértelmüsége okozza, hogy a' chinaiak beszéd közt sok kézmozgásokkal és testcsavarásokkal élnek, néha ujjokkal is csinálják azon jelt, melly a' tárgyat fejezi-ki. A' nyelvben azon hangok' száma, mellyek az angolban kifejezhetők, háromszázötven, ugy hogy egy hasonló hang több mint kétszáz képzetet állit-elő. Egy szó sem ejtegettetik, nincs a' nyelvben sem nem, sem eset, sem szám, sem személy 's a' t. E' hiányon részint a' szavaknak változhatlan egymást követése által segítenek. Az ő irott nyelvöknek nem hangokat, hanem csak képzeteket kell előadni. Az irásbeli jegyek részint csupán durva előadásai a' tárgyaknak, mint p. o. asszonyt vagy gyermeket 's más illyest előtüntető jegyek. Börtönnek jegye egy zárjel 's ebben egy pont foglyot jelent. Ha a' *fa*' jele kétszer tétetik, *cserjét*, ha háromszor, *erdőt* jelent; ha az *idő*' jele ismételtetik, *örökséget* jelent. Az egyes dolgokat képező jelek közül éles-elméjüleg van sok összerakva; így az *anya* és *víz* jeleinek egyesitése teszen *tengert*, mint a' vizek' anyját; *jó* és *szó* összetéve *dicséretet*, — *kard* és *tűz* szükséget jelentenek. *Fül*' és *ajtó*' jelei által *leskelődés*, — *szív* és *kés* által *szomoritás* adatik-elő. *Szerződés szó*' és *szeg*' jelei által jelentetik; a' *szerencsét gyermekek*' és *ország*' jelei bélyegzik 's a' császár e' symbolumot gyakran különös kegyelme' jeléül adja. A' chinaiak jeleikben is olly kevéssé nyájasok a' hölgyek iránt mint életökben. *Feleség asszony*' és *seprű*' jeleivel íratik, és *biztosság* egy *körömmel asszony* felett, *rágalmazás* két *asszony*' jelével és *könnyelmüség* egy férfivel *két asszony közt*. *Elbizott* annyi mint egy *asszony* és *felfuvalkodás*; *harag* annyi mint *asszony* és *savanyú bor*. A' *szépet* azonban *asszony* és *sohajtás* által fejezik-ki, 's a' *házasulást asszony* és *venni* által.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Januar' 8dikán. A' *pesti* szinházban szinészeink az ‚őrültek' házát, Dijonban' adák. Borzasztó, gyilkos, őrülten érzelgő szin alá való játék *csak* 3 felvonásban!! Carl Margittól. Puszta materialis és empyriai szinredolgozás; az az: új díszitmények 's öltözetek, lárma, zörej, dob 's harang' félre veretése, lótásfutás, őrülés minden psychologia nélkül, nagy személyzet, gyönyörü csoportozatok 's a' t. legfőbb maximája pedig, hogy a' felvonások legnagyobb lármával 's berohanással végzessenek. Mind ezek bizonyos hatással vannak a' közönség' bizonyos részére, de a' józanabb nem tudja, kaczagjon-e, vagy boszankodjék? — A' dráma' aestheticai kivánatira semmi figyelem sincs forditva; sem characterek, sem okok, mért történt valami? vagy, mért kelle úgy történnie? meg kell elégednünk: hogy történhetett, vagy nem is történhetett; sőt azt sem szabad tudnunk, sok dolog miképen történt, környülállásosan: hogy így az áldott zavarban át ne lássa minden a' sok absurdumot. Valóban a' férfi szív minden galanteriája mellett is elborzad azon gondolatra, valljon az illyes drámairó hölgyek a' konyhában is hasonló sületlen és fővetlen dolgokat alkotnak-elő?

Eberhard Duflos' gyilkos tette után a' meggyilkolt mellett találtatik. Mint jött oda? ez talány. Talán véletlen (szép, épen drámába való), oda vetődik, látja a' spectaculumot 's elájul.

E' gyilkos történetet vagy négyen elbeszélik, még sem okosodhatni belőle. Ezen szegény őrült Ernestinéje' szavát néha néha megösmeri, képét pedig soha; azaz: szeme egészen megőrült, füle pedig csak félig, mivel a' szerző asszonyságnak az őrült fülére nagyobb szüksége volt mint szemére. — *Duflos*' levele, mellyben nejének gyilkos tettét megirja (szép okosság a' legpracticusabb gazembertől) postán? vagy mint jut Eberhard' kezébe? — ez arcanum. Ezen levél körül ítélő tehetsége még csudálatosabb: olly nagylelküen és nemesen még is ostobául bánik vele! az az: egyszerre józan bolond. Azt mondhatná valaki, a' bolondnak sok szabad; igen, fájdalom, a' világban, de nem drámában; az illy bolond bolondok' házába, de nem drámába való, *Duflos* pedig olly jó bolond, hogy a' megölt' csecsemőjét magával viszi; nem fél, hogy a' gyermekrivás elárulja szökésében. De hiszen *Duflos* ur olly sok bolondot tesz, hogy ha a' czédulán az *őrült* név Eberhard mellett nem volna, inkább őt tartanók bolondnak. Az előadás, némelly kivétellel, jól sikerült. A' több oldalu Egressi úr (Eberhard) soksok ügyességet fejtett-ki. Első berohanása 's megjózanodása igen természetes volt. Megyeri ur (Duflos) Kántorné assz.

(Ernestine) semmiből is igyekeztek valamit teremteni. *Kántorné* asszonyról, tudjuk, hogy jól öltözködik: de először elkésnie miatta, másodszor fogságába mentekor is újra öltözködnie szükségtelen volt. Legjobb charakter az egészben Darbois és Lőrincz. Telepi ur (Lőrincz) jól mulattatott, olly szépen dadog 's olly kedves részeg ő! Marosi ur, mint Darbois, nem ellenség' szeme elé való, 's ez annál boszantóbb volt, mert Lendvay úr, ki az illy társalkodási szerepekben eddig magyarjaink közt első, a' játékból kimaradt; miért? szeretnők tudni. Szentpéteri úr (D'Orvillier) Laborfalvi Róza (Amalia) midőn egymásra ismertek, örömüket hathatósabban kitüntethették volna. Az egész — egy pár elkésést kivéve — kereken ment.

Januar' 9dikén. ‚Napi parancs' szinjáték (nem víg, mint a' czédula hirdeté) 4 rövid felvonásban Töpfertől, — a' ‚királyi parancs' vígjátéknak érzelgő még is lármás testvére, egy anekdotából II. Fridrikről, amannál kevesebb elménczséggel, összeférczelve. — Mért tetszenek még is az illy középszerüségek? — mert egészen kimeritőleg játszatnak, a' szinészek könnyen mérkőzhetnek velök, sőt bizonyos humort, hajlandóságot érzenek, a' csekélyből valamit előállítani. — Szilágyi ur II. Fridriknek igen jó ábrázolója volt. Szilágyi urat mi Kassán 's máshol nehány év előtt láttuk; de azóta sok változott! akkor ő sokkal fentebb álla, 's most a' voltnak majd csak árnyéka, — miért? tán tüze kialudt, vagy el van kedvetlenítve? — — igaz, most alig látjuk őt nehány kitünőbb szerepben, de az időben ő hat sorral is tudott tapsot érdemleni. — Szentpéteri ur (tömlöcztartó), ámbár rekedt volt, a' hív öreg szolga' fájdalmát méltólag tünteté elő. — Egressi ur ma nem igen jól, — hol vala az örömsirás, midőn barátjától megtudja, hogy szerettetik? — Laborfalvi Róza szorgalmasabb lehetne. Nem elég a' szerepet elmondani; — indulatot, azok' változásait, arczon, mozdulatokon, hangban természetesen kell előtüntetni, vagy más szóval: tegye lakszobáját iskolájává 's a' színpadra csak exament adni jöjön, és ha az examen jól üt-ki, mi örömest fogunk tapsolni, — fiatal szinész vagy szinészné soha nem tanulhat eleget; és a' ki csak az időre bízza magát, hogy ez képezzen valamit belőle, az gyakran azzá lesz, a' mi lenni épen nem ohajtott, mert képeztetését nem ön akaratja vezérlé. — Lendvay ur (gr. Banevitz) játékában jó vala, de öltözete ezen különben egyik legcsinosabb színészünknek ma nem csinos sőt a' darabhoz épen illetlen volt, bajusza, mint gyalog porosz tisztnek, elmaradhatott volna. De ma átalában az egész öltözködés nevetséges volt: a' hölgyek és némelly tisztek mostani divatöltözetben valódi ellenképei voltak a' hajporos 's hajfonadékos Fridriknek. Udvarhelyi urnak tömérdek parókája mellett bajusza és szakála is vala! — Historia, uraim, historia! —

Januar 10 dikén. ‚Don Juan, vagy a' kisértő kőbálvány vendég a' pokol' tornáczáig.' — Minden kritikán alatt levő valóságos piaczi komédia.

X. et Comp.

EGYVELGEK.

Parisban egy igen különczködő ember él, Vicomte Jules de Saint Criq. Felőle ezer bohóságot és különösségeket beszélnek. Igy egyszer Tortoniba jött 's magát hüsitendő, három pohár jeget kére; egyikét elemészté, a' másik kettejét pedig csizmáiba önté. Közönségesen tévedésből sót önt czukor helyett a' theába. Egykor egy salátástálat fogott-fel kalap helyett 's annak egész tartalmát fejére öntötte. Nem ritkán reggel két órakor az angol kávéházban kés 's villa csörtetést hallottak; a' vicomte volt az, ki nagy köpönyegébe burkolva, mellyet még az ebnapokban sem tettle, egy asztalnál űle és evett, de előbb szorgalmasan minden ajtókat felzára. E' mellett valódi atyja a' bérkocsisoknak, mert ha fontos dologgal véli magát terheltnek, néha 10—15 bérkocsit is visz magával, kik utána hajtanak. Egykor a' legmelegebb nyáron láták őt sétalovaglást tenni, három köpenyeggel boritottan, gyapjusarukkal 's kiterjesztett esernyővel. Az angol kávéház' birtokosa, kinek vele mindig kellemetlenségei voltak, minthogy mindig minden ablakokat 's ajtókat fölnyita 's a' többi vendégeknek köhögést és hurutot okozott, sőt a' hölgyeket csak tekintetével is elüzé, a' házat sokszor eltiltá a' vicomte előtt, 's minthogy ez arra nem hallgatott, most bevádolta őt, hogy a' mindennapos unalmas vendégtől szabaduljon.

A' mértékletesség valóban igen is ajánlatos erény, de meg kell vallani, hogy a' kereskedésnek nem nagy előmozditója. Mióta Angolhonban 's főkép az amerikai tartományokban társaságok keletkeztek ezen kevéssel elégedő istenasszony' pártfogása alatt, különféle tárgyak' fogyasztása felette megcsökkent 's az uj templom' felnyitása sok áruló-bolt' becsukatásának volt oka. Felszámolák,

hogy Amerikában 1 millió 500,000 személy csatlakozott a' mértékletességi társasághoz és 20,000 iszákosok tértek a' vízhöz; 4000 pálinkaégetők megszüntek, 8000 pálinkaboltok becsukattak és 1200 hajó már nem visz az utra szeszes italokat. Angolországban a' mértékletesség nem tön illy hirtelen előlépéseket (— honunk ebben is hátra maradt —), mert ott csak 200,000 nyilatkozott párthíve van, 's mégis már eddig is nagy csökkenést vesznek észre azon kereskedői iparban, mellyek az emberi gyomor' szeszélyeire, fényüzésére és szenvedélyeire épitik számolásaikat.

1287ben Armagnac grófságban két személy közt hét esztendőre köttetett egy házasság. Mind két résznek szabadjában álla, a' szerződést hét év mulva megujíthatni. Ha pedig házasságuk ez idő mulva megoszland, az ezen idő alatt születendő gyermekeket elosztják maguk közt 's ha a' szám páratlan, a' feleslegesért sorsot vetendenek. Mint mondják, ezen nevezetes szerződés a' franczia király' könyvtárában van.

SEMMISÉGEK.

0

A' semmit vagy zerust (0) magyarul czifrának is hivják, hogy tudniilik az ember soha el ne felejtse, miképen sokszor a' semmi alatt nagy czifraság lappang, vagy ellenkezőkép a' nagy czifraságok alatt sokszor semmi lappang.

1.

Az ember meglátja a' leányt, eped utána és szüntelen csak azt sohajtozza: milly boldogság szeretni, — utóbb az ember megházasodik, nőül veszi a' látott leányt 's csak ekkor veszi észre: milly kín nem szerettetni.

2.

Egy prókátor bizonyos hírlapban jogvédnek nevezte magát; ugyan kérem édes prókátor uram, ki lesz már most a' jogrontó?

3.

Itt a' farsang. Az ember öt pengővel egy éjjel jól mulat 's három napig roszul érzi magát utána; — az ember pedig öt pengővel egy szegény embernek legalább két jó hetet csinálna 's azonfelül négy hétig igen jól érezné magát utána.

Hazucha.

TRÉFAFÜZÉR.

1.

Egy ur nagy kedvelője levén a' tésztás ételeknek, többi ételei közt mindennap tizenkét köpczös gombóczot emészte-meg. Egy nap azonban a' sok gombóczevés után roszúl érzé magát, mire nézve, előbbi egességét szoros koplalás által reményl'vén visszanyerni, szakácsnéjának kiadá a' parancsot, hogy „ma csak — tizenegy gombóczot készítsen, hanem egy kevéssel nagyobbakat, mint az előbbiek.“

2.

„Hány óra alatt jutunk a' szomzéd faluba“ kérdé igás kocsisát egy utazó. „Két óra alatt bizonyosan ott leszünk“ felelé emez. Azonban a' két órán felül még más kettő is elmult 's a' kivánt helyre még sem érkeztek-meg, mire nézve az utas ujra megszólitá kocsisát 's panaszképen kis zsebóráját mutatá neki elő, mellyen már négy óra multel. „Oh, téns' ram, — felelé a' kocsis, — nem olly kis órát értettem ám én, hanem amollyan jó nagyot, mint nálunk a' helység' tornyában van.“

3.

Két ur igen tanakodott egymással a' nagy kérdés felett: ‚hányadik van ma?‘ azonban tisztába nem jöhetének, egyik elsőt, másik másodikat mondott, amaz állitása' bizonyitásaul azt hozá-fel, hogy épen ma nézte a' kalendáriomban. „Na ugyan megjárta az ur, — szóla a' hallgatózó szolga a' szögletből, — hiszen csak a' kalendáriomnak higyjen!“

☞ Divatujságunkra képekkel együtt folyvást előfizethetni. Legközelebb megjelenend e' lapokkal, a' legszebb rézmetszésben, BALOGH JÁNOS Bars vármegye' követének arczképe.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Januar' 16dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
5dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' — Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. — *ELSŐ FELE.*

ALHAMBRA' RÓZSÁJA.

WASHINGTON IRVING-TŐL. *)

Ellenség' kezébe adván a' mórok Granadát, e' pompás város jó ideig a' spanyol királyok' kedvencz lakhelye volt, miglen sok egymást követő földingások által, mellyek sok házat lerontottak 's a' régi moslemi tornyokat egész alapjokig megingatták, innét elüzettek.

Sok, sok év mult-el, mellyek alatt Granada ritkán látogattaték királyi vendég által. A' nemesség' palotái üresen 's elzártan állottak; 's az Alhambra, mint mellőzött szépség, búsan és elhagyatva űle az ápolástól fosztott kertekben. A' herczegkisasszonyok' tornya, egykor a' három mór királyleány' lakhelye, osztakozott a' köz pusztulásban; és a' pók foná hálóját az aranyzott födezeten és denevérek és baglyok fészkeltek a' szobákban, mellyeket Zayda, Zorayda és Zorahayda' jelenléte ékesíte. E' torony' elroncsodását részint a' lakók' vakbuzgó nézeteinek tulajdoníthatni. Azon hír szárnyala, hogy a' fiatal Zorahaydának, ki e' toronyban hala-meg, lelke a' holdvilágnál gyakran láttatik, mint ül a' kút mellett a' teremben vagy járdal buslakodva a' pártázatok körül, és vándorok, kik a' völgytorkolatból feljövének, azt állíták, hogy ezüst lantja' hangjait gyakran hallák az éjfél' csöndében.

Végre Granada ismét királyi látogatást nyere. Közösen tudott dolog, hogy V. Fülöp első Bourbon vala, ki spanyol királyi pálczát viselt. Tudva van, hogy Elisabethát vagy Isabellát, Parma' szép herczegasszonyát másodszori házasságában nőül vevé; és tudva van, hogy a' történetek' e' lánczszövete által egy franczia herczeg 's egy olasz herczegasszony együtt ülének a' spanyol trónra. E' felséges pár' fogadására az Alhambra rendeltetett 's nagy hamarsággal fölékesíteték. Az udvar' megérkezte a' nem rég puszta palota' egész kinéztét megváltoztatá. A' dobok' és trombiták' hangjai, lovak' dobogása a' bejárásokon és küludvarokon, a' fegyverek' fénye, zászlók' lobogása őrtornyok 's ormok felett a' vár' régi harczi hírét látszott vissza idézni. — Mindazáltal szelidebb lélek uralkodott a' királyi palotában. Itt selyem öltönyök susogtak 's a' tisztelkedő udvaronczok' félénk léptei és csöndes beszédje hangzottak az előszobákban; a' kertekben apródok és udvari kisasszonyok sétáltak 's a' nyilt ablakokból muzsika' hangjai hallattak.

A' fejdelmek' kiséretében a' királynénak egy kedvencz apródja volt, Ruyz de Alarcon nevü. Ha őt a' királyné' kedvencz apródjának nevezzük, ez annyi, mint számára dicsérő beszédet tartani, mert a' szép Elisabetha' kiséretében mindenki kellem, kül kecsek és lelki tehetségek által vala felruházva. Ő épen most lépe tizennyolczadik évébe, könnyü nyulánk növésü volt és kellemetes, mint fiatal Antinous. A' királyné iránt egészen tisztelet és alázatosság vala, de szivében pajkos legényke volt, makacs és az udvari hölgyek által elszoktatva, 's a' nönemmel sokkal jobban tudott bánni, mint éveitől várni lehete.

Ezen apród egy reggel a' Generalife' sétaberkeiben csavargott, mellyek az Alhambra' határát környezik. Mulatására a' királynénak egy sólymát vevé magával. Járkálási közt egy madarat láta egy bokorbul fölreppenni, levevé a' sólyom' fejkötőjét 's elröpité azt. A' sólyom magosra emelkedett a' levegőbe, martalékjára rohant, de ezt hibázván, nem hallgatva az apród' hivására, tova szállott. Utóbbi a' szökevény madár' szeszélyes röpkedéseit szemeivel kisérte, mig látá, hogy az egy magányos távol torony' ormán, melly az Al-

*) A' halhatatlan Irving Spanyolhonban tett utazása közt több hónapot tölte Granadában; — Alhambra, vagy a' veres vár, Spanyolország' fővárosában igy neveztetik, mivel a' nap' sugárai reggel először itt piroslanak, vagy a' kövek' színe miatt, mellyekből építtetett. Ezen elbüvöltnek tartott regényes épülettel számtalan rege 's monda van egybekötve, mellyeknek egyik legkedvesbike az itt adott novella. *A' ford. jegyz.*

hambra' külső falain egy meredek' szélére épitetett, a' melly a' királyi várt a' Generalife' terétől elszakasztá, leszála. Ez valóságosan a' „herczegasszonyok' tornya“ volt.

Az apród a' völgyeletbe leereszkedett, 's közeledék a' toronyhoz, de ennek nem volt a' völgy felől bejárása 's nagy magossága minden rá juthatási próbát semmisíte. Ez okbul, az erősségnek egyik kapuját keresvén, a' toronynak a' falakon belül fekvő oldalához egy nagy kerületet tön.

A' torony előtt egy kert feküdt, nádsövénynyel kerítve, mellyet myrthusok boritának. Az apród fölnyita egy ajtócskát 's virágágyak és rózsabokrokon keresztül az ajtóhoz ment. Ez zárva vala. Egy hasadékon betekinthete 's egy kis mór termet láta stucco-műves falakkal, könnyü márványoszlopokkal, és egy alabástrom kútat, mellyet virágok környezének. Középen egy aranyozott kalitka lógott, benne énekes-madár, alatta széken egy tarka cziczus, e' mellett selyemmotóla 's más asszonyi munkabeli tárgyak, és egy szalagokkal fölékesített guitarre volt a' kúthoz támasztva.

Ruyz de Alarcon csudálkozott az asszonyi rendesség' és kellem' e' nyomai felett egy magányos — 's mint ő vélte — elhagyott toronyban. Ezek emlékezteték őt az Alhambraban szárnyaló mesékre elbüvölt termekről 's a' tarka cziczus aligha nem egy elbüvölt herczegkisasszony.

Lassan kopogott az ajtón. Egy szép arcz néze-ki felül az ablakon, de gyorsan visszavoná magát. Az apród várt azon reményben, hogy az ajtó meg fog nyittatni, de várakozása hasztalan volt; egy lépés sem hallatszott belülről, minden néma volt. Szemei csalódtak-e, vagy a' kecses tünemény a' vár' tündére vala? Ismét kopogott és erősebben. Kevés idő mulva a' gyönyörü arcz ismét kitekinte; egy virágzó tizenöt éves leánykáé lehetett.

Az apród tüstént levevé tollakkal ékesített sipkáját 's a' legnyájasabb hangon kére engedelmet a' toronyba léphetni, hogy solymát lehozza.

„Nem szabad az ajtót felnyitnom, Sennor,“ viszonzá pirulva a' kis leány, „néném megtiltá.“

„Kérlek, szép Maid — a' királynénak kedvenczsolyma az: nélküle nem térhetek vissza a' palotába.“

„Te hát az udvari uracsok közül való vagy?“

„Ugy van, szép Maid; de a' királyné' kegyét és helyemet fogom elveszíteni, ha a' sólymot elvesztem.“

„Santa Maria! előttetek udvari uracsok előtt különösen megparancsolá néném elzárnom az ajtót.“

„Kétség kivül rosz uracsok előtt; de én nem vagyok ollyan, hanem egy egyszerü, ártatlan apród, ki szerencsétlen és nyomorult lesz, ha e' kis kérelmét megtagadod.“

Az apród' szerencsétlensége megindità a' kis leány' szivét. Mégis csak nagy kár lett volna értte, ha illy csekély kérelem' megtagadása által helyét elvesztendé. 'S ő bizonyosan nem lehete azon veszedelmes lények közül, kiket nénje mint valamelly kannibálokat, fiatal lánykák' rablására egyre készeket, föste előtte; ő szelíd és jámbor vala 's olly kérőleg álla ottan, sipkája kezében, 's olly szépen néze. — A' pajkos apród látta, hogy a' védelem gyengül 's kérését olly szívindító szavakban kettőzteté, hogy halandó lányka' természetétől nem lehete várni elutasitását; igy a' torony' piruló kis őrzője lejöve 's az ajtót reszkető kézzel megnyitá; 's ha arczának az ablakban futólagos tekintése által elbájoltaték az apród, midőn az egész alak elébe lépe, egészen elragadtatott, elbüvöltetett.

Andalusiai dereka 's a' kellemes öltözet termetének teljes de gyöngéd egyenlőségét egészen kiemelék, melly még alig jutott hajadoni korába. Fényes haja homlokán lelkiösmeretes pontossággal vala megosztva 's a' tartomány' köz szokása szerint, egy most szakasztott rózsával ékesítve. Igaz ugyan, hogy arcza a' déli nap' hevétől kevéssé barnult vala, de ez csak arra szolgált, hogy arcza' gazdag virágzását kitüntesse 's olvadó szemeinek fényét emelje.

Ruyz de Alarcon mind ezt egy pillanatra átlátta, mert ideje késni nem vala, csak köszönetét mormogá 's könnyedén felszökdelt a' csigalépcsőkön, solymát keresendő.

Nem sokára visszajött, karján a' szökevény madár. A' lányka e' közben a' terembeli kút mellé üle és selymet gombolyított; de felháborodtában a' gombolyitót földre hullatá. Az apród oda ugrott 's fölemelé azt, kellemesen térdére omlott 's átnyujtá a' lánykának; de megfogá az utána nyuló kezet és lángolóbb és buzgóbb csókot nyomott rá, mint valaha parancsnoknéja kezére.

„Ave Maria, Sennor!“ kiálta a' lányka, zavarodása és meglepetése által még jobban elpirulván, mert illy módon még soha nem üdvözelteték.

A' szerény apród ezerszer bocsánatot kére 's bizonyossá tevé őt, hogy az udvarnál így szokás a' legmélyebb tiszteletet-és hódolást kifejezni.

A' lányka' haragja, ha tán haragudott, hamar elenyészett; de felháborodása 's zavarja megmaradt 's ott űle, egyre jobban pirulva, szemeit munkájára függesztve 's a' selyemszálakat, melylyeket gombolyítani akart, összezavarva.

A' pajkos apród látá a' zavart az ellenség' táborában 's örömest használandá azt, de a' szép szavak, mellyeket hallatni akart, elhaltak ajkain 's udvariskodási próbái suták és sükeretlenek valának; 's tulajdon bámulására az ügyes apród, ki a' legelmésebb 's tapasztaltabb udvari hölgyekkel olly kellemmel és erőtetés nélkül bánék, egy tizenöt éves egyszerü lány által megszégyenítve 's kiforgatva látá magát.

A' mesterkéletlen lánykának valóban szerénységében 's ártatlanságában nagyobb védelme vala, mint a' zárakban 's korlátokban, mellyeket gondos nénje rendele néki. De hol a' hölgyi kebel, melly a' szerelem' első sugallata ellen edzve volna? A' kis lányka minden mesterkéletlensége mellett is mindent érte, a' mit az apród' akadozó nyelve nem vala képes kifejezni 's szíve reszketett, midőn éltében először szeretőt — 's illy szeretőt láta lábai előtt.

Az apród' félénksége nem vala ugyan tetetett de csak rövid, 's közönséges nyugalmát és öntudatát ismét megnyeré, midőn a' távolban egy rekedt hang hallatszott.

„Néném érkezik a' miséről," szóla ijedten a' lányka: „Kérlek, sennor, távozzál!"

„Nem addig, mig a' rózsát hajad közül emlékül nem nyujtod."

A' lányka gyorsan kibontá a' rózsát hollóhajából. „Vedd," mondá zavartan és pirulva, „de menj, kérlek."

Az apród vevé a' rózsát 's egyszersmind a' szép kezet, az adót, csókkal halmozá. Eztán sipkájához tüzé a' virágot, a' solymot karjára vette 's elsietett a' kerten által, a' gyönyörű Jaczinta' szivét magával vivő.

Midőn a' figyelmes néne a' toronyba lépe, észrevevé húga' megindulását 's nemü rendetlenséget a' teremben; de egy megfejtő szó elég vala. „Egy sólyom egész a' teremig üzé martalékját."

„Uram irgalmazz! Egy sólyom, melly a' toronyba repül! Ki hallott valaha illy vakmerő állatról! Ejh, többé már madarunk a' kalitkában nem biztos."

A' figyelmes Fredegonda egy volt a' legelővigyázobb öreg szüzek közül. Ő jókora félelmet és illő bizalmatlanságot helyezett abba, a' mit „ellenkező nem"nek monda, melly érzetek a' hosszu, férjtelen élet által még nagyobbíttattak. Nem mintha a' jó asszony valaha szenvedett volna a' férfiak' csalárdsága által, a' természet olly védszert nyoma arczára, melly határaiba minden berontást eltilta; de olly hölgyek, kiknek legkevesebb okuk vigyázni magukra, legkészebbek, kecsesebb társnéikat szorosan őrzeni. A' lányka egy tiszt' árvája vala, ki a' hadban elesett. Kolostorban nevelteték 's minap hozatott-elő szent védhelyéről és nénje' közvetlen gondviselése alá adatott, kinek árnyaló ápolása alatt magányosságban növe-föl, mint nyiló rózsa virágzik a' tövisbokorban. E' hasonlitás nem egészen történetes; mert, igazat szólván, frisesége 's nyiló szépsége ezen elzártságban is magára voná a' köz figyelmet 's a' vidéken lakó népség az andalusiaiknál szokásban levő költői elnevezés szerint „Alhambra' rózsájá"nak nevezé őt.

A' gondos néne meg nem szünt, hóditó kis húga felett mind addig a' legszorosabb vigyázatot tartani, mig az udvar Granadában mulatott, 's hizelgett is magának, hogy szemessége jó sükerű. Igaz ugyan, hogy a' jó asszony a' guitárok' zöreje és dalocskák éneklése miatt, mellyek a' holdvilágitotta bokorbul a' torony' aljáról felhangzottak, néha haragos és boszús lön; de ekkor mindig meginté húgát, hogy füleit illy hiú danolgatások előtt zárja-el, biztositván őt, hogy ez az „ellenkező nem" mesterfogásainak egyike, mik által együgyü lánykák gyakran veszélyre csalatnak. Ah! mit képes együgyü lányka előtt száraz oktatás a' holdvilági esti-zene ellen.

Végre Fülöp király véget vete Granadában mulatásának 's hirtelen egész udvarával elutazott. A' figyelmes Fredegonda vigyázott a' királyi kiséretre, mint jöve az ki az igazság' kapuján 's a' városba vivő uton eltávozott. Midőn az utósó zászló tünt-el szemeiből, örömmel fordult a' torony felé, mert minden gondjai elmultanak. Csudálkozására egy könnyü arab ló vagdalta a' földet a' kertajtócska előtt: — rémültére a' rózsabokron keresztül egy ifjut tarka ruhában láta húga' lábainál. A' lépések' hangjaira nyájas istenhozzádot monda neki, könnyedén átszökelt a' myrthus- és nádkeritésen, lovára illeszté magát 's azon pillanatban eltünt.

**

A' szerelmes Jaczinta búja' nagyságában minden gondolatot elveszte nénje' boszankodására. Karjaiba rohant és sohajokra és könyekre fakadott.

„*Ay de mi!*“ rebegé: „ő oda! — ő oda! — ő oda! — és én nem fogom többé látni őt!“

„Oda? — Ki oda? Mi ifju vala ez, kit lábaidnál láttam?“

„A' királynénak egy apródja, néném, ki tőlem búcsuzék.“

„A' királyné' apródja, gyermek?‘ ismételé gyöngén a' figyelmes Fredegonda: „És mikor ösmerkedél te a' királyné' apródjával?“

„Azon reggel, mellyen a' sólyom a' toronyba jött. A' királyné sólyma volt az 's ő nálunk kereste.“

„Oh bohó, bohó lány! tudd, hogy nincs sólyom, melly csak fél olly veszedelmes volna, mint ezen fiatal szeles apródok 's épen olly együgyü madarakat, minő te vagy, legelőbb megragadnak körmeikkel.“

A' néne először boszús vala, midőn megtudá, hogy híres-neves szemességének daczára is az ifju szerelmes pár közt szívbeli társalkodás folyt majd tulajdon szemei előtt; de midőn megérté, hogy ártatlan húga, bárha így, zárak' 's korlátok' védelme nélkül, ki vala téve az „ellenkező nem“ fondorkodásinak, a' tűzpróbát bántatlanul álltaki, azon meggyőződéssel vigasztalá magát, hogy azt csak a' szemérmes, előre látó elveknek tulajdoníthatni, mellybe magát húga úgy szólván torkig bemártotta.

Mig a' néne ezen enyhitő irt tapasztá kevélységére, húga az apród' hűségének gyakran ismételt esküire emlékezett. De mi a' nyugtalan, kóborló férfi' szerelme? Tébolygó folyam az, melly darab ideig minden virággal partjain kaczérkodik, aztán tova foly 's őket könyekben olvadozni hagyja. — (*Vége következik.*)

HÁZASODHATÁSI INDITVÁNY.

Itt a' farsang, 's készen talál minket is, habár nem a' forgásra, de igen a' világ' forgandóságáról eszmélkedésekre.

Nem hozhatjuk ugyan inditványba példaképp: a' haza status-politikai összeköttetését illető dolgokat; de igen a' haza' fia 's leányai összeköttetését érdeklőket, melly tán a' status-politikára is a' népesedés' tekintetében, nem kis befolyással van.

Sok házassági összeköttetés néha csupán azért nem létesülhet, mert az ifju ‚kosártul‘ tart, vagy szerény annak hiedelmére, hogy szive választottját elnyerhesse. Mennyire szivünkön fekszik szép olvasóinknak összeköttetése mind mi velünk, — nem ugy ugyan mint nőtlenekkel, hanem mint divatujságirókkal, — mind pedig becses olvasóinkkal, tanubizonyságát akarjuk adni, midőn most, mindjárt a' farsang elején, egy éjszakamerikai példán, ‚házasodhatási inditványunkat‘ mozgásba hozzuk; azoknak, kik tán ez inditványunk szabályi szerint összekelendők, előre is elmondva: „*prosit!*“

Inditványunk' kifejtésére egy Éjszakamerikai utas szavait hozzuk-fel: „** városába érkeztem — így szól az utas, — hol egy ismerősnél bekösönték. A' család épen egy menyegzőbe készült, hová engem is magukkal vivének. Az ifju pár' esketése után, az egész gyülekezet helyet foglalt, 's a' ház' ura igen istenfélő ember levén, darab ideig az egész gyülekezeten áhitatos csend uralkodott.

Ezután felállott egy ifju ügyvéd 's a' gyülekezethöz, vagy tulajdonkép társaskörhöz kiszemelt beszédet tartva, szónoklata' végén engedelmet kért „*házasodhatási inditványát*,“ javallatba hozhatni 's azt hivé, hogy ez inditványa a' pártások és nőtlenekre nézve, a' legjótékonyabb hatással fog birni.

A' társaskör' engedelmét megnyerve, az ifju ügyvéd egy elnök' választását ajánlá, ki eskü által hiteltessék-meg: hogy mindent, mi e' hivatalos tisztében ez éjjel vele közöltetni fog, megesküdt hitére titokban tartand. A' leányok és férfiak közül, nevét, mindegyik irja egy papirosra, 's tulajdon neve mellé jegyezze annak nevét is, kivel e' társas körbül hazassági összeköttetését ohajtja. Ezen papirosok adassanak az elnöknek, ki az urakat és hölgyeket, kik egymást kölcsönösen választák, ugyanerről értesitse, azok neveit pedig kiknek választásuk nem kölcsönös, örökös titok födezze.

Ezen házasodási inditvány elfogadtatott; az elnök kinevezteték; a' nevek összeirattak; és csakhamar fényre jött, hogy e' társaskörbül, kölcsönösen, *tizenkét pár* választá egymást házassági összeköttetésre, de kinek kire esék választása, ez este az elnökön kivül az egész társaság előtt titok maradt, a' mulatozás más irányt vön, 's a' társaság végre eloszlott.

Tizennégy nap mulva — ugy mond tovább ez Éjszakamerikai utas, — ismét visszatértem ** városába, 's már ekkor hallám, hogy a' kölcsönös

választásu 12 párból, *tizenegy pár* eskü által összekelt, 's jelesen az ifju házas urak közül *nyolcz* nyilatkoztatá-ki, hogy mostani hitveseik birhatására olly nagy vala kétségük 's határozatlanságuk, hogy soha a' házasodhatási-inditvány nélkül, azok' kezeit megkérni nem fogták volna."

Örvendeni fogunk, ha ez általunk is inditványba hozott házasodhatási mód, hazánkban némi sikerrel fog birni, 's az esetre megkérjük becses olvasóinkat vagy olvasóinkat, hogy a' lakodalombul ki ne felejtsenek.

ASSZONYEGYESÜLETI BÁL.

LEVÉLTÖREDÉK IFJU J***HOZ. PEST. TÉLHÓ' 11DIKÉN 1836.

Vannak emberek, tudod, vannak ifjak, férfiak és vének, kik örökösen csak a' népzsibongásban lelnek éldeletet; kik előtt megfoghatlan az: mikép mulathatja magát valaki a' természet egyedülségében, a' nyiló tavasz örömeivel, a' kalász-érlelő nyár változatosságival, a' gyümölcsnyujtó ősz haldoklásával, 's a' virányok diszét elölő tél förgetegével, zivatarával. Vannak, kik előtt csudadolognak látszik, hogy magányos szobába vonultan, az életnek csak legkisebb örömeit is izlelni lehessen; kik a' csendes vigalmakat, szivemelő hatással nem bíróknak, 's a' bizodalmas baráti köröket, az unalom sötét fészkeinek hirdetik; kik az egyedülséget kinzó gyötrelemnek vallják. Az illy emberek minduntalan társaságokat hajhásznak; egyik örömzajt a' másikkal cserélik-föl; 's csak akkor érzik magokat némileg boldogoknak, ha vendég-rajos házban, megterhelt asztalnál, szív- 's elme-kábitó tivornyák és tánczközepette estveledhetnek-el és viradhatnak-meg; csak akkor, ha az éldeletnek minden poharát fenékig kiüritették. De van egy ellenkező párt, tagjaira nézve csekély számu, 's érdemét a' kinálkozó életörömöknek szigorú és állhatatos megvetésében helyező. — 'S gondolod-e, mellyiknek van ezek közül helyes nézete; mellyik ösmeri világi rendeltetését; mellyik közelítette-meg az életbölcseség velejét? Valóban mind a' két fél tulságoskodik; mindenik elhibázta az élet irányát. Csak az van az életbölcseség forrásához vezető ösvényen, ki éldeletek után nem eseng, de a' kinálkozókat gondos megválasztással elfogadni kész, 's életében magának legalább is annyi örömöt szerezni törekedik, hogy ha a' mulékony évek keserű perczeit azoknak édes pillanatival mérlegbe veti: ezeké legyen a' túlnyomóság; vagy, — a' mi legkevesb —, egymás között súlyegyent tartsanak. És azon halandó, kinek mérlegében az éd a' kesert, a' vigalom a' bút, az öröm a' fájdalmat, csak egy morzsával, csak egy szikrányival is fölülhaladta: ne panaszkodjék, ne fakadjon-ki az élet mostohasága ellen, ne hivja-ki viadalra a' sorsintéző kart; hanem kössön békealkut önmagával, tanuljon megnyugodni, és ne csüggjön ujlag hiú álmakon; mert ő, rendeltetése végczélját elérte, ha a' kiegyenlités után, örömeinek rovásán, csak egyetlen egy vonat maradt is fön!

Illy nézetekhez simulva szedem én le örömeimnek harmatgyöngyeit, mellyeket az élet szélvesze, sejditéseim aranyködébül, fejem fölött, irígy kezekkel záporhozó fölleggé nem sűrít. — Illy lélekállapotban fogadom a' kinálkozó éldeletet 's az el nem távoztatható kedvetlenségeket. — Illy állapotban látogatám-meg tegnap, a' pesti jótékony asszonyegyesület által, a' fényes városi tánczteremben, 106 műdarabbul állott ajándék kijátszatásával összekapcsolva adatott tánczmulatságot. És mondhatom, ha életelveim szerint, mellyeknek foganatosságát már gyakran tapasztalám, az ott uralkodott nemzetiséget a' külföldieskedéssel, az illedelmet az illetlenséggel, a' jót a' roszszal, a' szépet a' ruttal, a' köz vigalmat egyesek komorkodásaival, a' hangászat sikerültségét annak fogyatkozásaival, a' népsokaságot a' népkevességgel 's a' nyilt arczuakat az álarczosokkal, — sőt még ön csekélységem kedvtöltését is unatkozásommal, egyenlő mérlegbe vetem: a' lerovás után mindig maradt még fön annyi, habár csak egy morzsányi kedvező körülmény is, hogy ezen bált, hazánk fővárosainak közönségéhez képest eléggé nemzetinek, illedelmesnek, jó czélunak, szépnek, vigalmasnak; továbbá a' hangászatot sikerültnek, a' népességet eléggé számosnak, a' nyilt arczuakat az álarczosoknál sokszorta többnek, 's ön csekélységemet is a' szokottnál tetemesen jobb kedvünek mondhatni.

Egyébiránt, ha fővárosaink divatját netalán magatokévá akarnátok tenni mulatságaitokban: hitelesen tudósítalak, hogy nálunk a' magyar és német tánczon kivül, minden más tánczneműek ugy annyira elmellőztetnek, hogy a' mostani bál alatt játszatásra kijelelt *egyetlenegy* cotillonra is, keringőt jártak.

BÚSTAVI.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Januar' 12dikén. ‚Boszuállók', dráma 5 felvonásban. Irta Z., forditotta ifj. Molnár András,

— mi vagy azt teszi, hogy színészeink a' fordítót többre becsülik az irónál, vagy azt, hogy az iró' nevét nem is tudják. — Csak a' boszuállást kerülje az ember! nem hiában hallottuk azt már gyermekkorunktól fogva valami rút szenvedélynek föstetni, de valóban ma estve ugyan sajnosan tapasztaltuk is. Sevigni Blanca (Kántorné assz.) már tizenhét esztendeje rejteget egy titkot gyermekei és mindenki előtt — oh bár rejtette volna még tizenhét esztendeig, tán addig a' halál fölemészt bennünket 's nem kelle ez estvét boszankodva eltöltenünk! Vala pedig a' titok következő: Marchese Julio Masse (Megyeri ur) megölte Sevigni Blancának férjét. E' titkot ezen asszonyság nem más czélból látszott olly soká rejtegetni, hanem hogy nekünk ma vele egy unalmas estét csináljon. Az ifjak, Alessandro (Lendvay ur), és Ludovico (Egressi ur) természetesen elrohannak boszút állani 's még esküvel is fogadják, hogy a' marcheset megölik. Mi mindjárt tudtuk, hogy nehezen sül-ki az egész dologból valami jó, mert a' mit az ember olly erősen fogad, azt ritkán teljesíti. A' mit sejtettünk, szépen meg is történt, mert a' boszút igazság szerint nem valamellyik az ifjak közül, hanem Josephina (Laborfalvi Róza) állotta; hisz megölni valakit, mikor kézre kerítetett, igen könnyü, de kézre keríteni, ez kissé nehezebb vala, — az ifjak mindössze is csak azért voltak ott, hogy legyen egy becsületes legény, ki Josephina kisasszonyt végtére elvegye. A' játékban több szolga, szolgaleány járnak elő 's hátra, hol beszélnek, hol hallgatnak, a' mint kedvök tartja; — egyik a' kertben egy rózsató mellett leskedődik 's hirtelen csak oda ugrik Ludovico elébe 's isten tudja hová csalja őt; — a' másik (Róza) jó Bellának nevezi magát, 's mi valóban örömest elhiszszük hogy ő jó és nagyon jó, hanem azért nem szükséges minden szavára egy bókolatot csinálnia. Sevigni Blanca' állásaiban, mozdulatiban, hangjában sok pathos van; de hangoztatásában pathosa többnyire elferdül, mert a' dolgot erőteti; nem szükség érzetgerjesztéshöz kiabálás, a' kedves multak' emlékét csöndes fájdalommal is sirathatjuk, boszura pedig lassu beszéddel is lehet tüzelnünk, a' mássalhangzókat igen jó, ha az ember a' legnagyobb szenvedélyben is csak ugy ejti-ki, mint iratnak; ha a' szenvedélyre igaz ok van jelen, a' legmagányosabb mássalhangzó mellett is fellobban az, például csak a' mai boszuállókat veszszük, melly darab egy *szvel* is legnagyobb boszura ingerelt bennünket. A' két boszuálló ifjunak charakteréből valami szépet akart az ösmeretlen szerző alkotni, midőn azokat egymással egészen ellenkezőknek tevé. De ah milly törpe lön belőlök! — nem, nem törpe, mert e' szó mellett még az ép, egyenes állás' ideája fenáll, — nevetséges semmiség lön belőlök. Ludovico heveskedik 's pattog, épen mint a' kis gyermek, midőn bábjának fenyegetéseket ad, Alessandro örökké hidegvérüleg a' rendes órát emlegeti, ugy hogy midőn e' két bábcharakterü testvér együtt beszélgetett, mi mindig a' legjobb ízüen kaczagánk. Ludovicot Egressi ur, a' menynyire e' roszat lehet, jól eljátszotta; Allessandro (Lendvay ur) ellen sem volna egyéb panaszunk, hanem azt csak hiában igyekszik velünk elhitetni, hogy mikor az ember egy mély 's halálhozandó üregbe záratik, ollyan kényelmesen sétálgasson ott, a' félelemnek, borzadásnak legkisebb jele nélkül hangban és mozdulatokban. Már ezt a' marchese (Megyeri ur) máskép tevé 's megjelentekor szinte hátunk is borsódzott, pedig neki több reménysége lehetett a' kiszabadulásra, mint akárkinek; vagy tán azért nem félt Alessandro, mivel jó ember vala? hajh! higyje-el ön, igen gyakran vannak körülmények, mellyekben a' jó embernek jobban kell félni mint a' rosznak. Josephinának (Laborfalvi Róza) ismét örök tanulást ajánlunk; de ezt nem azért, mintha mai előadásával épen elégedetlenek voltunk volna. — — Még egy szót átalánosan színészeinkhöz: az idegen szavakat inkább ahhoz értőktől kérdezzék-meg előre, csak hogy jól ejtsék-ki, ma különösen a' marchese olasz szót egyik francziásan mint a' marquist másik olaszosan, harmadik sehogy sem ejté; ez az embert módfelett botránkoztatja. — —

Hogy pedig a' színész urak láthassák, menynyire szivünkön fekszik azon ohajtás, bár a' magyar színpadon minden annak rendje szerint jól sükerülne, e' botránkoztató hibának ezentúli elkerülhetése végett ezennel egy angol, franczia 's egy olasz grammatikát teszünk-le a' budai szintársaság' részére a' Rajzolatok' szerkesztőségénél, mellyet onnét minden perczben elvitethetnek.

Az is felette furcsa budai színházunkban, hogy midőn a' hangászkar magyart játszik, tüstént földszint és magasb helyeken bot- sarok-kopogásokat és sarkantyupengéseket hall az ember. Mi czél van ebben? tán fáznak a' hallgatók? 's miért egyedül csak a' nemzetire adják jeleit fázásuknak? mi legalább ha fázunk is, de a' nemzetire örökké inkább hevülünk mint sem fáznánk. Vagy

tán taktust akarnak adni a' hangászoknak? igaz ugyan, hogy erre nekik ugyancsak szükségök volna, de hisz azt nem hátulról, nem bottal, sarokkal, sarkantyúval szokás adni. Avagy csupán mulatságból a' hallgatók' füleit akarják bosszantani? Oh kérjük, bizzák csak ezt a' hangászokra, jobban tudnak ők ehhöz, mint közülünk, hallgatók közül, akárkicsoda.

Januar' 14dikén. ‚Celina, vagy a' titok' gyermeke.' Ismét egy titok három felvonásban! Semmit érő ó szabásu darab azon időkből, midőn még a' hegyes orru csizma volt divatban. Az ember a' helyett hogy sajnálkozásra vagy akármi más indulatra gerjedne a' drámai foglalat felett, magokat a' játszókat sajnálja, kik illy silányságokban kénytelenek forogni; szinte magunk is érezzük azon unatkozást, mellyel illy darabokban szinészeink föllépnek — de úgy kell önöknek, urak! egy csep sajnálkozást nem érdemelnek önök, hiszen magukon áll, hogy jobb darabokat válaszszanak előadásra. — —

E' mai darabban van két beteg, — harmadiknak nevezhetni az irót, — ki ezáltal bizonyosan már előre el akará a' szíveket silánysága iránt lágyítani. A' betegek' egyike, Dufour (Udvarhelyi ur) egy elhatározatlan — nem önmagában, hanem az iró által elhatározatlan — charakterű öreg, a' ki az embereket a' maga körében hányja-veti, mint amollyan beteg agyu nagy urak szoktak, elküldi meg visszahíjja, haragszik és ellágyul; 's mind ezt igen jól, mert különben a' darab tán még kezdete előtt elvégződnék. A' másik beteg, Francisco (Szentpéteri ur), tulajdonkép már nem beteg, hanem nyolcz esztendő előtt kivágták a' nyelvét. Az iró ur még is nagyon kegyetlen ember lehet, egy szegény embernek csupán a' végett, hogy valami dráma-formát összeirhasson, nyelvét elvágatni, — mi inkább kivánnók az illy iróknak kezeiket legalább is megkötöztetni, hogy jámbor keresztény embereknek kinzására ne legyenek. Azonfelül e' jelenet Horácz' ‚Nec Medea 's a' t., tilalmára emlékeztet bennünket, mert valóban kín ám az, egy embert kiszakasztott nyelvvel képzelni magunk előtt. A' mi ezen némának személyesitését illeti, az egészet véve Szentpéteri urtól többet várhatánk, mert bár közvetlenül vizsgáljuk is a' természetet, látni fogjuk, hogy a' némák nem csupa csekély kézmozgások által adják elő néma-jeleiket, mint ma Szentpéteri ur; hanem bőven használt kézmozgásukat testmozgásaikkal kisérik. Ezt azonban nem is azért irjuk ide, mintha valaha e' darabban tanácsunkat használtatni ohajtanók, mert bizton reméljük, hogy ettől és társaitól ezentúl megmentenek kegyelmesen bennünket jólelkü szinészeink. Megyeri és Kovácsné jól — utóbbi második felvonás' végén előtapsoltatott. Az egész előadásban több személy akadozott szerepében, — ha ennek személyes restség oka, elég rosz; ha pedig a' rendelők' gondatlansága, kik tán kelletén később osztják-ki a' szerepeket, az is elég rosz. X. et Comp.

HIRADÓ.

1.) Kis gyermekek kerestetnek kosztra, és szállásra. — A' gazda, mint szerény férfiu, háztartását nem dicséri; a' szülék megnyugtatására mindazáltal becsület-szavára igéri, hogy a' gyomor terhelésből származható nyavalyák elháritása végett a' kosztfiuk folyvásti Diaetával, 's a' tanulást hátráló főfájás elmellőzhetése kedvéért egész Majusig jó hives szobákkal lesznek ellátva. Bővebb tudósitást kaphatni a' *Mértékletesség* utcza' elején.

2.) Egy tapasztalt férfi, mint ‚*ebnevelő*' óhajtna valamelly ebkedvelőnél, vagy olly dámánál, ki többet költ ebecskéire, mint gyermekeire, hivatalba lépni. Minden hiu dicsekvés nélkül igéri, hogy ebnevendékei rövid idő alatt a' jelesb városi tökélyeknek, ugymint: a' hizelkedés', apportírozás' és nyalakodás alapos müvészeteiből nyilvános gyakorlatot teendhetnek.

3.) A' minden szépnek 's jónak pártolói nyilvános árverésre hivatnak-meg. Különféle tárgyaink közt e' következőkre figyeltetjük a' közönséget:

a) egy *ültető-gépre*, mellynek igen jótékony munkálata az olly uracsoknak ajánltatik, kik a' drága időt az otthonülés, és tanulás helyett, vagy a' kellemetlen büzü kávéházakban, vagy egész napoki koválygásban vesztegetik.

b) egy *üttető*, hiu piperkőczök számára; kik felbiggyesztvén szobájokban a' kalapot, ezt olly helyeken is, mellyeket a' nép tisztel, 's a' mellyek iránt csak e' tekintetből is tisztelettel kellene viseltetniök, le venni restellik.

c) egy *fujtató*, melly a' fellobbant ‚*szalma tüz*'e pernyéjében lappongó szikrákat ujjonnan felfujja — 's a' t. Mód Károly.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Ez uj év' fordulatán nem lesz érdektelen pesti hireink között, a' fővárosi ujságlapok olvasóinak, vagy is tulajdonkép előfizető részvényeseinek számát tudni, 's ezt a' szépnemmel együtt, mintegy 5800ra tehetni. — Több valamivel, kevesebb semmi tekintetben.

Tíz év előtt, ugyanezen olvasók' száma, Bécs és Pest, vagy az akkori Magyar Kurir és Hazai Tudósitások közt megosztva, körülbelől mintegy 1800zat tehete; e' szerint 10 év óta a' magyar ujságlapi olvasók' száma esztendőnkint 400zal szaporodott. — Ezen tizednek első felében vehetni, hogy 100—150net tön csak az olvasók' sokasodása, míg második felében 1830tól kezdve, évenkint mindig kétszerezett, háromszorozott számmal sokasodék.

Ezen olvasók' két negyed részét teszik: *gazdasági tisztek* és a' *klérus*, az esperesten vagy prédikátoron kezdve, berekesztőleg a' nevendék papságig, — a' fő-gazdatisztől kezdve pedig az irnokon át, egész a' birkásig. Ezen ujságlapi olvasók' egy negyed részét teszik ismét: ugy nevezett diplomatikusok, falusi birtokosok, megyei 's itt ott, városi kisebb tisztviselők. Végre e' részvényesek' utóső negyedének vehetni ismét: hogy 2/3dát az egyházi és világi Nagyok, egyét pedig a' *honleányai* töltik-be.

Az előadott olvasó részvényesek' számát falukra 's városokra osztva: a' városokra esők közt legerősebb a' diplomatikusok' és a' klérus' száma, a' falusi olvasó részvényesek közt pedig csalhatatlanul, minden más osztálybelieket, igen nagy mennyiségben haladja felül a' gazdatisztek' száma.

2.) Kevéssel ezelőtt egy gyapjukeresdő, ládájába zárt 8,000 banknóta forinttal fővárosunkba igyekező, egy közel faluban éji szállást vön. Másnap indultakor ládáját nagy rémülésére sehol sem találja, felölti hirtelen kabatját és siet a' falubirájához panaszra, ott azonban véletlenül oldalzsebében nyúló, a' 8000 banknóta ftot benne lelé; este tudniillik elfeledé azt zsebéből a' ládába csukni, a' ládán heverő kopott kabátot pedig a' tolvaj nem tartá elvitelre érdemesnek, 's igy a' kereskedő ugyan megcsalódott, de még jobban a' semmiházi tolvaj.

3.) Tegnapelőtt estve egy nyalka uracs bálba menendő a' gyéren világított uj-lépcsői uton sietvén a' várba föl, nagy gallérú köpönyegét hirtelen megragadtatva érzé; 's ő e' ruha darabnál becsesbnek vélt életét a' szemtelen rabló kéjének ellenszegüléssel kockáztatni nem akarván, szint' olly hirtelen kikapcsolá 's martalékul hagyva futásnak iromlott. Remegés közt 's már alig lihegve a' csendbiztosságúál megjelent 's akadozó lélekzéssel előbb is méltó boszuval kikelvén a' kevés vigyázat 's rendetlenség ellen, a' szörnyü esetet — rémülhetlen bátorságát például állítván-fel körülményesen előadá. Mindjárt két szolga — az elkövetett rablást még az éjjel nyomozandó — rendeltetvén melléje velök nagy robajjal a' vérzés történet helyére siete. — De minő meglepetés! az uton állót még ott találták 's a' köpönyek karján csügött, melly a' mi még több — fából volt. — A' lépcsők mellętti karfák egyike volt az, mellynek vége meghasadva, a' nagy gallérú köpönyeg-beléje akadván, a' bátor uracs nyakával lerántotta.

4.) Grätzben 1836 évre illy czimü zsebkönyv jelent-meg: „Cytherens Zaubergürtel. Festschmuck für *Pesth's Edle Frauen*." Ezen szép czimü ünnepiék tartalma: rövid illedelmi szabályok, emlék-könyvi versek angol, franczia, spanyol, olasz, görög 's német nyelven, fölötte szép találos mesék, hasznos oktatás társas játékokra 's kártyamesterségekre, 's még több, de már ezeknél jóval csekélyebb értékü czikkelyek. Lám mennyire ösmeri 's tudja becsülni Pest' nemes hölgyeit a' szomszéd külföld! — Ára ezen ünnepi éknek Isak 1 pengő forint. Valljon mit tartnának rólunk Grätz' nemes hölgyei, ha nekiek illy tartalmu ünnepi ékkel kedveskednénk? . . . . . P. K.

Mult hireink közt Zobell Ferencz klavírkészitő felőli jelentésünkben a' lakhely' adatjában következő igazitás tétessék: lakik Király-utczában: 574dik sz. a. harmadik emeletben. Ezen, hibás feladásból, történt tévedést annál is inkább sietük javitani, mivel a' mester' feltalálása valóban minden figyelmet érdemel.

DIVATOK.

A' keskenykaramu kalapok, paradicsom tollal ékesitettek, a' legdelibb fényöltözethez tartoznak.

Ifju hölgyek hajékeiket à la Grèque viselik. — A' fejekről a' virágok tünni kezdenek; — nagy szerencsétlenség! — hová lesz majd a' szegény *„Anagallis arvensis"* hacsak valamelly vizenyős fejü uracs' kalapja mellé nem dugatik?..

DIVATKÉP.

3. sz. *Bécsi divatöltözetek.* A' hölgy csipkével ékitett damaszt ruhában. Sálacskája hattyuprémmel szegélyzett atlaczból. Tollas bársonykalap, atlacz szalaggal. Az uracs bársongalléru kék frakban, fekete bugyogóval, mellénye kiszőtt selyem; a' hazánkban is hires *Gunkel* készitményé.

☞ Divatujságunkra képekkel együtt folyvást előfizethetni. Jövő számunk mellett megjelenend a' legszebb rézmetszésben, BALOGH JÁNOS Bars vármegye' követének arczképe.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Rajzolatok. 3.

Tersch m:

Pest.

1836.

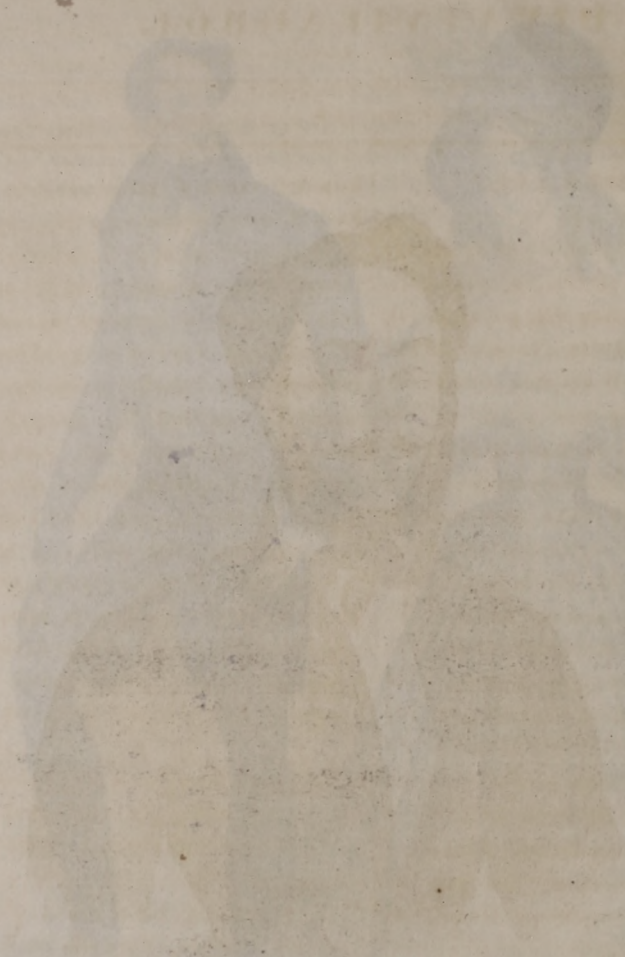

M. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Torsch m:

BALOGH JÁNOS.

Nemzeti-képtár.

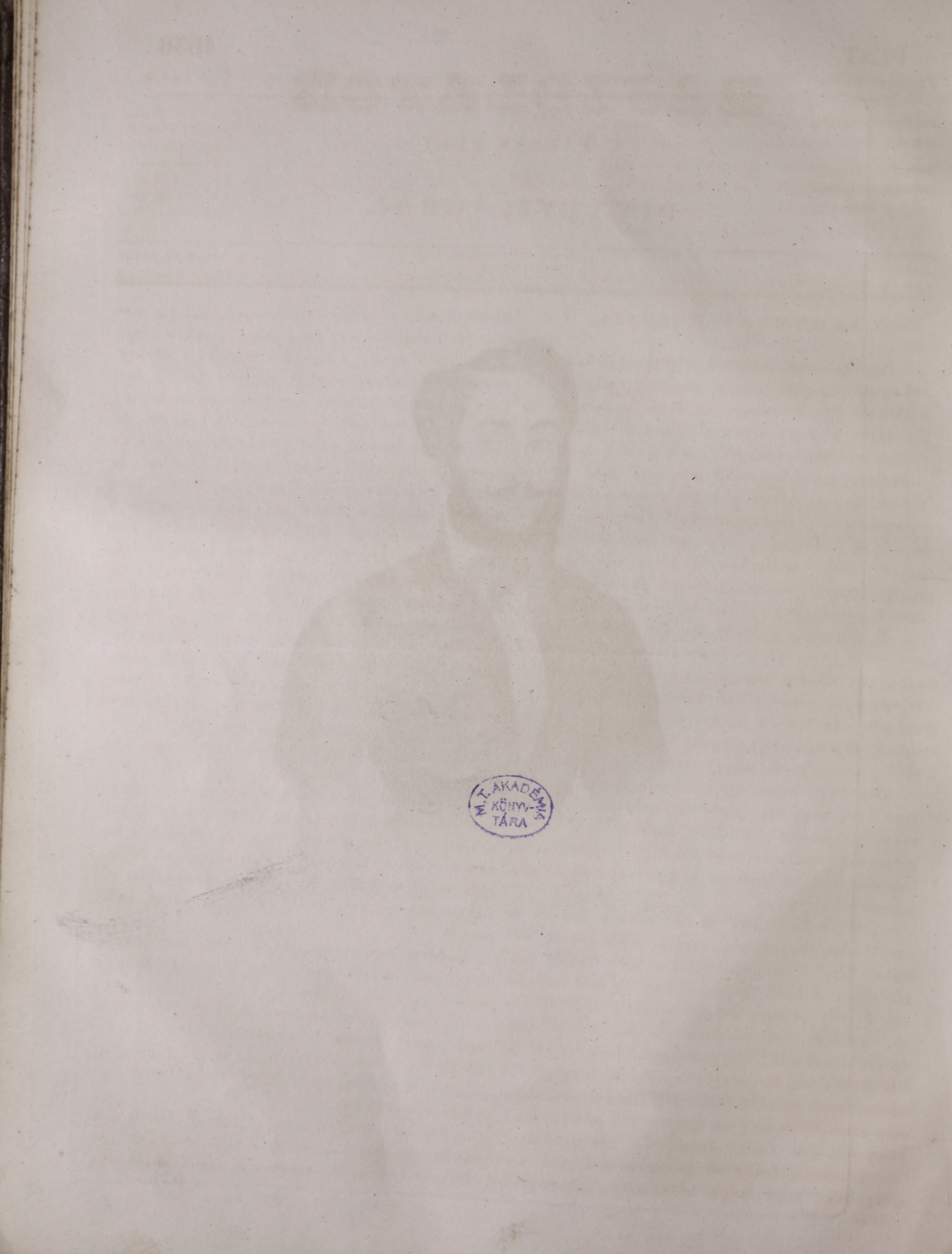
M. T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

PEST
Januar' 20dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
6dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

ALHAMBRA' RÓZSÁJA.

(*Vége.*)

Napok, hetek, hónapok folytak-el és az apródrul semmi hír. Az almák megértek, a' szőlő kinálkozott gyümölcsével, az őszesők patakokban csurogtak a' hegyekről; a' Sierra Neveda havas palástjával övedzé magát 's téli zivatar ordíta az Alhambra' szobáiban — ő még sem jöve. A' tél elmult. Ismét előtört a' vidor tavasz, daloktul, virágoktul 's illatos zephirektől kisértetve; a' hó olvadt a' hegyeken, míg egy csep sem maradt hátra, mint a' melly Neveda' magas csucsán vala, a' meleg nyári levegőtül fénylő. De még sem lehete a' feledékeny apród felől semmit hallani.

E' közben a' szegény kis Jaczinta sápadt és gondolkozó lön. Előbbi foglalatosságait és örömeit elhagyá, selyme összebontva fekvék, virágai elfelejtetének, madarának hangjai elhallattak, 's máskor olly fénylő szemei titkos sirástól zavartattak. Ha valamelly magány hajlandó arra, hogy egy szerelemkóros leány' szenvedelmét táplálja, az olly hely lehet mint Alhambra, hol minden azon van, hogy sopánkodó és regényes álmadozásokat gerjeszszen. Ez valódi paradicsom a' szerelmeseknek: milly szomorú tehát, illy paradicsomban magányosan lenni — és nem csak magányosan hanem elhagyatva!

„Ah, bohó leány," mondá néha a' komoly és szeplőtelen Fredegonda, midőn húgát zavart kedvűnek látá: „nem intettelek-e ezen férfiak' csalárdságai és fondorkodási ellen? de mit várhatál egy kevély és nagyravágyó család' ivadékától? — te, egy árva, egy alászállott és elszegényült nemzetség' magzatja? Légy meggyőzödve, ha az ifju hív volna is, de atyja, egyike a' leggőgösebb nemeseknek az udvarban, megtiltaná egybekelését olly alacsony és szegény teremtéssel, minő te vagy. Légy hát erős és üzd fejedből e' hiu gondokat."

A' szeplőtelen Fredegonda' szavai csak arra szolgáltak, hogy húga' búskomolyságát nagyobbítsák, mert ő magányaiban egyre táplálta azokat. Midőn egykor egy késő nyári éjszakán nénje nyugalomra ment, ő egyedül marada a' torony' termében az alabastromkút mellett ülve. Itt térdele először a' hűtelen apród és csókolá kezét; itt esküvék neki olly gyakran örök hűséget. A' szegény kis lányka' szíve csordultig volt bús és szerelmi emlékektől, könyei folyni kezdének és lassan, csep csep után, peregtek a' kútba. Lassankint mozgásba jött a' víz, felhabzott, ide 's tova hullámzék, mig belőle egy hölgyi alak, gazdag mór ruhákba öltözve, lassan kiemelkedék.

Jaczinta ugy megijedt, hogy a' teremből kifuta és többé vissza nem tére. Másnap reggel elbeszélte nénjének, a' mit látott, de a' jó asszony nyugtalan lelke' árnyképének nézé ezt vagy azt gondolá, hogy húga elaluvék 's a' kútról álmodott. „A' három mór herczegkisasszony' történetéről gondolkozál, kik egykor e' toronyban laktak," folytatá, „'s ez átment álmaidba."

„Miféle történetről, néném? én semmit sem tudok róla."

„Hallottál bizonyosan a' három herczegkisasszony, Zayda, Zorayda és Zorahayda felől, kik atyjok a' király által e' toronyba zárattak 's három keresztény lovaggal el akartak szökni. A' két első valóban el is szökött, de a' harmadikat elhagyá bátorsága 's mondják e' toronyban halameg."

„Most emlékszem, hogy hallék erről valamit," mondá Jaczinta; „igen, a' szép Zorahayda' sorsán gyakran siránkoztam."

„Siránkozhatol is sorsa felett," folytatá a' néne, mert Zorahayda' szerelmese ősöd vala. Soká siratá ő mór kedvesét, de az idő kigyógyitá bújából 's egy spanyol hölgyet vön hitvesül, kitől te származol."

Jaczinta gondolkozott e' szavak felett. „A' mit láttam, nem képzemény," szóla magához, „bizonyosan tudom. Ha valóban a' szelíd Zorahayda'

lelke az, melly, mint hallom, e' toronyban jár, — mitől rettegjek? Ma éjjel a' kútnál fogok maradni — tán még egyszer mutatni fogja magát.“

Éjfél tájban, midőn minden nyugodott, ismét a' terembe űle. Midőn a' harang az Alhambra' távol őrtornyában az éjfél' óráját üté, a' kút vize ismét mozogni kezde, habzott és hullámzék, mig a' mór hölgy ujra felbukkant. Fiatal volt ő és szép; öltönye gazdag a' drágakövekben és kezében egy ezüst lantot tarta; Jaczinta reszkete és közel volt az ájuláshoz; de a' tünemény' szelíd panaszos hangja és sápadt ábrándos arczának kellemes kifejezése egészen megnyugtaták őt.

„Halandóknak leánya,“ úgy szóla, „mi bajod van? Mért zavarják a' te könyeid kútamat és miért háborítják sohajaid és panaszaid az éj' békés őreit?“

„Egy férfinek hűtelenségén siránkozom én és panaszkodom magányos és elhagyatott sorsom felett.“

„Vigasztald magad; gondjaid még véget érhetnek. Egy mór herczegkisasszonyt látsz magad előtt, ki — mint te — boldogtalan vala szerelmében. Egy keresztény lovag, a' te ősöd, megnyeré szívemet és engem honába és szentegyháza' keblébe viende. Szivemben megtért voltam én, de hiánylék tőlem a' bátorság, melly hitemhöz fogható volt volna és késtem, mig késő lön. Ez okbul van a' rosz lelkeknek hatalmuk én felettem és e' toronyba leszek kárhozva, mig egy tiszta keresztény megtöri a' bűvöt. Akarod ezt tenni?“

„Akarom,“ felelé a' leány reszketve.

„Ugy jer ide és ne félj semmit; mártsd e' kútba kezedet, locsolj-meg engem a' vízzel és keresztelj engem vallásod' szokásakint; így meg fog a' bűvölés semmisítetni és tébolygó lelkem nyugalmat lelend.“

A' leány közelgett ingó léptekkel, a' kutba mártá kezét, vizet vön tenyerébe 's a' tünemény' sápadt arczára locsolá azt.

Ez kimondhatlan szelídséggel mosolygott. Ezüst lantját Jaczinta' lábaihoz ereszté, fehér karait keblére kulcsolá és eltünt; ugy hallatszott csak, mintha megannyi harmatcsep hullna a' kutba. Bámulással 's rettegéssel telve hagyá-el Jaczinta a' termet. Ez éjjel alig zárta szemét 's midőn nap' keltével egy nyugtalan álombul fölébredett, az egész csak lázálomnak látszék előtte. De midőn lement a' terembe, kilátszott a' tünemény' valósága, mert a' kút mellett reggfényben látá az ezüst lantot tündökleni.

Nénjéhöz sietett, neki mindent elbeszélendő, mi vele történt, és felszólítá őt, hogy a' lantot mint elbeszélése' valóságának bizonyságát tekintsemeg. Ha a' jó asszonynak még némelly kétségei voltak, ezek is eloszlattak, midőn Jaczinta a' hangszert megilleté, mert olly elragadó hangokat csala-ki belőle, hogy még a' szeplőtelen Fredegonda' jégkeble is, ezen örök tél' vidéke, felolvadt és örömre derűle. Csak természet fölletti muzsika tehete illy hatást.

A' lant' rendkivüli ereje napról napra hirleltebb lön. A' vándor, ki a' torony mellett elméne, ugy szólván lélegzet fosztott elragadtatásba bűvölteték. Magok a' madarak is összegyültek a' szomszéd fákon, és, ön dalaikról feledkezve, néma gyönyörben hallgatóztak.

A' hír csakhamar tovább vivé az ujságot. Az ország' dúsai és hatalmasai vetekedtek, Jaczintát vendégelhetni és tiszteletjelekkel halmozhatni, vagy inkább lantjának báját magukhoz kötelezni, a' divatvilágot csoportonkint vonzandók termeikbe. A' hová ment, gondos nénje sárkányi őrt álla oldalán és visszaijeszté a' szerelmes csudálók' raját, kik elragadtatva csüggöttek énekén. Csudateljes tehetségéről városrul városra ment a' monda. Malaga, Sevilla, Cordova — lassankint mind az örvénybe vonatott és csakhamar egész Andalusiában semmi másról nem beszéltek, mint az Alhambra' szép művésznéjéről. Hogyan is lehetett volna máskép olly muzsikakedvelő és szerelmes népnél, mint az andalusiaiak, — minthogy a' lant' hatalma tündéri 's a' művészné szerelemtől ihletett vala? —

Mig egész Andalusia így őrült a' muzsika után, a' spanyol udvarban egészen más szellem uralkodott. V. Fülöp, mint tudva van, szerencsétlen hypochondrista, mindennemü képzeti kóroknak alá volt vetve. Néha hetekig ágyban maradt és önalkotta betegségekben nyögdelt. Máskor azon volt, hogy a' trónról akar lemondani: királyi nejének legnagyobb boszúságára, ki az udvar' fénye és korona' dicsősége iránt ugyancsak nagy hajlandósággal viselteték, gyermeki férje' királyipálczáját okos és erős kézzel vezérlé.

Semmi sem vala hathatósb a' királyi nyavalyát eloszlatni, mint a' muzsika; ez okbul a' király iparkodott, hogy a' legjobb dalosok és hangászok kéznél legyenek, 's a' híres olasz énekest Farinellit királyi udvari-orvos gyanánt magánál tartá.

E' pillanatban azonban, mellyről szólunk ezen bölcs és felséges Bourbon' fejébe egy olly képzelet fészkelődék, melly minden eddigi ötleteit meghaladá. Egy hosszu képzelt betegség után, melly Farinelli' minden áriáival és az udvari hangászok' egész orchestromának tanácskozásival daczola, a' monarcha gondolatiban kiadá lelkét 's holtnak tartá magát.

Ez ugyan ártatlan dolog volt volna, sőt a' királyné és udvaronczok előtt igen igen kedves, ha megelégedett volna halotthoz illő nyugalomban maradni. De ezek' kínzására erővel azon volt, hogy a' temetési pompa vele véghöz vitessék, 's legnagyobb zavarodásukra nyugtalankodni kezdett és restségüket és gondatlanságukat, mi szerint őt olly soká temetetlenül hagyák, keserűen káromlotta. Mit lehete tenni? a' király' nyilvános parancsinak nem engedelmeskedni egy pontos udvar szolgálatra kész udvaronczainak(Höfling)szemei előtt utálatos vala, de engedni nékie, 's őt éltében eltemetni, nyilvános királygyilkolás volt volna.

Ezen irtózatos zavarban híre jött az udvarba egy müvésznének, ki egész Andalusiát elbóditá. A' királyné gyorsan hirnököket külde, őt Sanct Ildefonsoba hozandókat, hol akkor az udvar tartozkodék.

Midőn eztán nehány nap mulva a' királyné udvari dámáival azon pompás kertekben sétálgatott, mellyek folyosóikkal, útaikkal és kútjaikkal Versailles' dicsőségének semmisitésére rendeltettek, a' világszerte híres müvészné elébök vezetteték. A' királyi Elisabetha csudálkozva pillanta a' kis teremtés' fiatal és keveset mondó külsejére, ki a' világot annyira bóditá. Festői andalusiai öltönyében vala ez, ezüst lantját kezében tartá és szerény lecsüggő szemekkel, de a' szépség' olly egyszerüségében és friseségében álla ott, melly még benne mindig mutatá az „Alhambra' rózsáját.“

Mint közönségesen, a' mindig figyelő Fredegonda által kisérteték, ki a' tudnivágyó királynénak eredete' és nemzetsége' egész történetét elbeszélte. Ha a' felséges Elisabethára Jaczinta' külseje kellemes hatásu vala, még inkább örvendezett, midőn hallá, hogy érdemes habár elaljasult nemzetségből eredett 's hogy az atyja a' korona' szolgálatjában mint derék katona esett-el. „Ha tehetséged föléri hiredet,“ így szóla, „és a' rosz lelket elűzheted, melly királyodban lakik, ugy ezentul szerencsédre gondom lesz és tisztelet és gazdagság várakozand rád.“

Nyugtalanul várván müvészete' próbáját, tüstént szeszélyes férje' szobájába indult a' királyné.

Őrök' sorai és udvaronczok' csoportai közt lesütött szemmel követé Jaczinta. Végre egy nagy szobába érkeztek, feketén bevontba. Az ablakok csukvák voltak, hogy semmi napfény be ne hathasson: nagy számu sárga viaszgyertyák ezüst tartókban bús világot terjesztének és gyöngén mutaták a' szolgák' alakjait gyászöltözetben és az udvaronczokéit, kik zörejtelen léptekkel és kétségbesett arczokkal sompolyogtak. Középen egy díszágyon, kezei mellére kulcsolva 's orra egész hegyéig elburkolva, fekvék az örömest-temetkezve-lenni-akaró monarcha kinyujtóztatva.

A' királyné hallgatva lépett a' szobába, egy sötét szögletben levő zsámolyra mutatott és inte Jaczintának, hogy kezdje-el.

Először reszkető kézzel illeté ez a' lantot, de aztán neki bátorodott és játéka közben lelkesedvén olly mennyeileg pengeté lantját, hogy a' bámulás és gyönyör miatt minden jelenlevők magokon kivül voltak. De a' monarcha, ki magát már a' lelkek' világában képzelé, az angyalok' vagy sphaerák' muzsikáját véllte hallani. Lassankint változott az előadás és a' müvészné' hangja kisérte a' hangszert. Egy régi balládát énekelt az Alhambra' hajdani dicsőségéről és a' mórok' tetteiről. Egész lelke az előadásba olvadt mert az emlékekkel Alhambrára szerelme' története is egybe volt szőve. A' halotti szoba viszhangzott az életteli énektől. Ez útat is talált a' király' szivébe. Fölemelé fejét és körültekinte: felűle ágyában, szemei fényleni kezdettek — végre a' padolatra ugrott, 's paizst és kardot kiálta.

A' muzsika' vagy inkább a' bűvös lant' diadalma tökéletes volt; a' búslakodás' lelke előzeték 's némüleg egy halott hozatott uj életre. A' szoba' ablakai felnyitattak; a' spanyol napvilág' dicső fénye a' volt halotti szobába sugárlott; minden szem a' szép büvös nőt keresé; de a' lant kiesve volt kezeiből, lerogyott ő és a' legközelbi pillanatban Ruyz de Alarcon' keblére kulcsoltaték.

A' boldog pár' házassága nem sokára nagy fényüzéssel ünnepelteték; de csöndesség — hallom kérdezni az olvasót, hogyan menté-ki Ruyz de Alarcon rég hallgatását? Oh annak egyedül egy gőgös, makacs atya' ellenállása volt oka; azonfelül fiatal emberek, kik egymást valóban szeretik, csak hamar megegyeznek és minden korábbi panaszokat elfelejtenek, ha ismét látják egy-

mást. De hogyan történt az, hogy a' gőgös, makacs atya megegyezett a' házasságba?

Oh, a' királynénak egy pár szava tüstént elűzé minden aggodalmát, főkép minthogy a' királyné' virágzó kedvenczére tisztelet és jutalmak hullottak, azon felül Jaczinta' lantja olly tündérhatalommal bírt, melly a' legmakacsabb fej és legkeményebb kebel felett parancsolhatott.

És mi lön a' tündérlantból?

Oh, ez legnevezetesebb az egész dologban és nyilván megmutatja az egész történet' valóságát. Ezen lant darab ideig a' nemzetségnél maradt, de a' nagy énekes, Farinelli, által, mint mondják, csupa irigységből, ellopaték és elvitetett. Halála után olaszországban más birtokosokhoz juta, kik titkos erejével ösmeretlenek voltak, az ezüstöt felolvasztá 's a' húrokkal egy régi cremonai hegedűt vontak-be. A' húrokban van még valami régi hatalmukból. Egy szó az olvasó' fülébe, de ne mondjátok tovább — e' hegedű most az egész világot bűvöli — Paganini' hegedűje ez.

A' BRETAGNE' KERESKEDŐ NEMZETSÉGEI.

(Louvestre után.)

Mind azon ügyesség mellett is, mellyet a' bretagnei paraszt nemü tekintetben mutat, rend szerint ő még sem kereskedési iparra van alkotva, mert elevenségének hiánylása győzhetlen akadály. Azonban Amerika' különféle ágai közt, még is találkoznak ollyanok, kik e' czélra szerencsésebben vannak ellátva. Ezen országba több, egymástól szorosan elvált nemzetségek alakultak, későbben megyékkint egymástól elválók, és szomszédaiktól egészen elkülönöztetve, erkölcseikben, öltözetben és szokásukban szorosan megtarták tulajdon charakteröket. Ezt házasságok nem változtathaták, mert — mint most is — ritkán keltek-egybe megyéjeken kivül. Innét a' gyakran szemetszuró különbség a' szomszédi nemzetségek közt, innét az egyedül földmivelő népágozatok, kiket csak egy patakocska választ-el a' tiszta műszorgalmuaktól. Azon nemzetségek közt, mellyek a' legtöbb bretagneiak' házi szokásaikkal nagy ellenkezésben vannak, nevezetesen a' Roscovitákat, Arrez' nehány megyéit Vannes' tartományában és végre a' Brehati bretagneieket Treguier' földén hozhatni-fel. Roscoff egy kis tenger melléki város, melly, ha a' tenger felől jövünk, csiga gyanánt látszik a' jó remény fokának aljához ragasztva; a' hely' fekvése szerint azt hinné az ember, hogy minden lakói hajósok, de nem ugy van: Roscoffból nem kerül-ki több hajós, mint Kap Finisterre' más helyeiből, 's majd az egész népesség az itt hihetlenül kövér föld' müvelésével foglalatoskodik. A' leggyöngébb 's legízletesebb vetemények itt szabad mezőn teremnek, 's a' roscoviták ezzel egész Bretagne-ban nagy kereskedést űznek. Minden utczán találhatni őket könnyü taligájok' padján ülve 's valamelly bretagnei balládát énekelve, míg a' honbeli kis ló a' taligát gyors haladással tovább viszi. Öltözetük fehér fínom gyócs felruhából áll, melly mellett veres serge-ből készült széles övük igen kellemes hatásu. De ezen ruhát gyakran levetik 's ekkor látható a' nagy zöld mellény égszínü ujjakkal, a' testhöz szorosan fekvőkkel. Fekete hajuk festői rendetlenségben hull nyakukra, 's gallértalan ingök rézcsattal van bekapcsolva, mellyet különszínü üveg gyöngyök ékesítenek. E' könnyü, díszes öltözetben járnak a' Bretagne' utczáin forró nap, eső és hó mellett. Semmi rosz idő, semmi rosz út, vagy fáradság vissza nem tartja őket. Többen 50 órányi távolságra adják-el termesztményeiket, 's gyakran láthatni őket Rennes' utczáin spárgáikat és virágaikat árulni, valamint Bresztben és Chorlaix-ben. Sőt 1830-ban ezen szekerek' egyike egész Párisba ment.

Azonban a' Roscoviták nem csak iparkodásuk hanem ajánló viseletök és pontosságuk által is a' kereskedésben kitüntetik magukat: charakterökben semmi sincs azon keménységből, mellyet különben teljes joggal rónak-meg honi társaikon. Ő igen ért hozzá, mint húzzon-meg valamelly vevőt 's mint érintse sebesíthető oldalát, 's ő a' körülmények szerint szemtelen vagy nyájas, durczás vagy hizelgő. Ez okbul vására többnyire jól megy véghöz 's könnyen juthatna nemű vagyonhoz, ha az összetartáshoz is ugy értene mint a' kereséshöz. Igyekszik ugyan sokat nyerni, de legfőkép csak azért, hogy sokat költhessen. Midőn egy roscovitának tékozlását szemére hányták 's felszólitották, hogy valamicskét félre is tegyen, miből öregségében kényelmesen élhetne, ezen erkölcsi leczkére egész nyúgalommal viszonzá: „összegyüjteni, míg öreg leszek! ez épen annyi volna, mint a' diókat megtartani, mig fogaim nem lesznek.“ Ehhöz még hangos kaczajt is függeszte 's egy pohár égett bort öntött-fel.

Arrez' nemzetségei hasonlókép kitüntetik magukat kereskedési szorgalmuk által: többnyire fonallal, mézzel, szappannal, gyólcscsal, papir-

ral 's a' t. kereskednek's vándorolnak a' departement-ban mint Morlaix és Landerneau' kereskedőinek árusai. Semmi sem különbözteti őket a többi bretagneiaktól, mint bizonyos, járáskelés által élesitett csalfaság és kevés tudomány. Ezen kóborló kisárusokon kivül van e' hegyeken a' kereskedőknek bizonyos neme, melly különös említést érdemel, 's ezt a' rongyárusok teszik, kiket ottan *Pillawer*-eknek neveznek.

A' pillawer nem egyéb mint egy örökké vándorló rongykereskedő, minők például a' czigányok, ki azonban nem viszi családját magával. Ezt ő, mig a' tartományt bejárja, hogy rongyot keressen, mellyeket aztán a' papirgyárosoknak elad, a' hegynek valamellyik barlangjában hagyja hátra. Házról házra, kunyhórul kunyhóra jár, 's szomorú hangon mindegyre kiáltozza: ‚pilawer,' így a' házi asszonyokat jelenléte felől értesitendő. A' legnyomorultabb lakhelyeken leginkább áll-meg, mert itt legbiztosabban megtalálja, a' mit keres: a' szegénységet már messziről érezni látszik, ő egy ösmeretes kisértet, melly a' szerencsétlenek' ajtaján kopog és őket nyomorú voltukra emlékezteti. Ez okbul kerülik és gyűlölik őt és a' gazdag előtt megjelenése majd megbántásnak látszik.

„Menj tovább," így szól a' házi ur, „itt nincs rongy."

„Majd később jövök," szól a' pillawer szerencsétlenséget jósló gúnynyal és nógatja lovát, nehány lépésre megtalálandó, a' mit keres. De ott is, a' hol némelly szurtos rongyokat adnak-el neki, félelemmel és megvetéssel fogadják őt, ritkán engedik-meg neki, hogy egész a' tűzhelyig előnyomuljon; a' rongyokat a' küszöbig elébe hozzák 's itt alkudoznak vele. Teljes joggal tagadják-meg a' bizodalmat kétséges becsületétől, a' legszegényebbek is félnek tolvaji ügyességétől, mert ő, mint egy dal mondja, hit és törvény nélküli ember.

Egy népdalból a' pillawer-ről csak a' legérdekesebb versek' némellyikét adjuk-elő.

„Megy ő, megy, a' pillawer, mint örök vándor. Senki sem szereti őt. Ő az alföldön sem rokont sem barátot nem talál és bezárják az ajtót, ha őt jőni látják, mert a' pillawer hittelen ember.

„Vasárnap és hétköznap úton van ő; soha sem hallgat ő misét és isteni szolgálatot; nem imádkozik szülői' sirján, nem gyón papjának; ezért mondják az alföldön, hogy a' pillawernek sem hite sem törvénye.

„Te látod a' szenynyel borított rongyokat, mellyeket sovány lovad viszen; jól van, egykoron a' folyam' vize megmossa azokat, a' papirmalom' kalapácsai alatt összerontatnak azok, és az emberek papirost alkotandnak belőle, fehérebbet mint legszebb vászon.

„Ugy megy a' te dolgod is, pillawer. Ha egykor szegény, rongyokkal fedett testedet valamelly gödörbe fogod fektetni, elrepülend a' te lelked, fehéredten és szépülve, és az angyalok paradicsomba viszik azt."

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Januar' 16dikán; ‚Vanda, krakkói herczegné.' Hirschfeld' munkája, forditotta Láng Ádám. Van egy hasonló czimü román is, magyarra még Argirus és tündér Ilona', Florencz és Lyon' idejében forditva; úgy hiszszük majd mindnyájan, olvastuk, a' kik még nem voltak olly szerencsétlenek, kérjük, ne olvassák! — Már jó románból is olly bajos jó dramát alkotni, mint Afrika' növényeit Európába meghonositani: hát még roszbul jót? — Vanda atyjának esküvel fogadta, hogy csak lengyelei közül választ férjet, — igen a' kis bohó, nem ösmerte még akkor a' szerelem' hatalmát — azonban egy lovagi álarczban kóborló német fejedelembe szeret, de ezt nem választhatja férjül, mert nem lengyel: itt a' csomó. Kit választ tehát? — a' halált! itt a' kifejlés. Egyéb történetek: kedvese' tömlöczöztetése, Szobeszlaw' fenyegetései, a' főtettre, Vanda' halálára, nézve epysodiumok; mert a' 4-dik felvonás' végén Vanda ismét előbbi állapotjára jut, azon különséggel, hogy most kedvesét 's magát egy jobb világgal nem csak vigasztalja, mint a' 2d. felvonásban, hanem azon jobb világért annyira ég, annyira szomjazik, hogy hevét és szomját oltani a' vizbe ugrik. Azt gondolá tán a' herczegné, hogy kedvese, ki őt először a' földön egy vadkan' agyaraitól, másodszor a' tűzből kiszabadítá, most harmadszor a' vizből is kihozza? megcsalatkozott, mert most egyszer semmi sem lön reményéből — — bizony, kár is annyira bízni a' férfi' hüségében, mintha az épenségesen tűz- és vízpróbát képes volna kiállani; szerencséje Vanda kisasszonynak, hogy nem a' mi korunkban élt, mert alig hiszszük, hogy a' mai világ' szóval galant férfiai a' tüzből is kiragadták volna: jó hogy mai kiszaszszonyaink nem tartják érdemesnek a' férfiakat, érettük vízbe ugrálni, mert bizony mind belevesznének. — Tér-

jünk vissza. Tehát Vanda a' vizbe ugrik. E' darabban semmi morál, semmi poezis, semmi meglepő, semmi charakter: így színészeink jól vagy roszul játsztanak-e? az iró' árnyékára bizzuk megitélni, mi nehány általános jegyzést teszünk helyette. 1ször. A' néma személyzetet kinek kötelessége elrendelni? — ma, úgy látszik, senkié sem volt. 2szor. „*Épen itt jön ő*“ annyiszor halljuk, de többnyire még senki sem jő. 3szor. Szerepüket némellyek tanulják szorgalmasabban; vontatás, értelem-szaggatás, akadozás mind szorgalmatlanságra mutat. 4szer. Szinfalak közé és a' szegény erőködő sugóra piszegni rút szokás, az utósóra hálátlanság is; a' nézőt botránkoztatja, a' hatást rontja, 's a' tevőre 's az egészre kevés becsület. Inkább palástolják, mint kitüntessék egymás hibáját színészeink: elég tünik-ki magától is.

Januar' 17*dikén*. ‚Béla' futása' daljáték, irta Kotzebue, muzsikáját Ruzsitska. — Ma színészeink különös örömünkre e' nemzeti darabbal örvendeztetének. A' karzat — hála néked a' magasban — tömve volt; többi helyek — fájdalom! — legalább is olly üresek, mint akármikor. Jaj néked, édes magyar Thaliánk, ha még akkor sem találsz pártfogókra, midőn sujtásos dolmányban lépsz a' színpadra. Az illyes nemzeti darabok ránk nézve — megvalljuk — mindig különös hatással munkálnak, az az: mélly szomorodásba sülyedünk általok; neveztessék ez érzelgésnek, neveztessék tulságos érzésnek, nem bánjuk. Büszkék vagyunk, hogy legalább képzelgésben érzeleghetünk ott, hol érzenünk szép valót — fájdalom — nem lehet; — büszkék vagyunk, ha érzésünk a' nemzeti iránt olly bő, olly teli, hogy néha csordultát haladva elömlik egész valónkon — bár ne veszne kárba a' mi elömlik, bár ollyanokra ömlenék az, kiknek keblökben illy vonzalomnak semmi jele. De ha teli szivünkből az érzés határt haladva kiömlik is és elfoly néha hasztalanul, — hadd ömöljék, hadd folyon az, hisz nemzeti színházunk' üres parterre-jén, üres páhojaiban elég hely számunkra, hová ártalom nélkül elfolyhatnak. — Ajánljuk azonban többi között színészeinknek, hogy a' kiejtésekre jól vigyázzanak 's ne mondják: ‚*egész Béla*' udvara' e' helyett: ‚Béla' *egész udvara*.' Egészen más az, ha mondjuk: ‚az egész budai színház' tartalma,' a' mi körül-belől 2000-re fölmenne, és ha azt mondjuk: ‚a' budai színház' egész tartalma,' a' mi többnyire annyi százra sem megy-föl. — —Vegyék hálánkat színészeink, hogy a' sok silány darabok után ezzel léptek-föl. 'S mi még kritikát irnánk e' darab' előadásáról? oh nem! ezt csupa merő hálából sem tehetjük. Egyetlen egy föltételünk vala, Lóránay (Nyiryné assz.) megmondani, hogy a' nyelvet a' legszorgalmasabban tanulja, hogy járásába, állásába, lépéseibe, mozdulataiba olly virgonczságot igyekezzék önteni, melly a' híres-neves nyíri lányokéit megközelítse; akkor fogjuk aztán lelkes örömmel hallani szájából szép dalát:

Megtellett már a' magyarnak
Búval töltött pohara;

csak e' jó tanácscsal akartunk ma neki szép énekléseért hálaul kedveskedni, de ne hogy kritikának vegyék, még ezt is elhallgatjuk.

Januar' 19*dikén*. ‚A' jós-ige,“ egészen uj eredeti dráma öt felvonásban, irta Garay János, — budai színészeink által a' pesti színpadon adatott, — miről a' jövő lapban bővebben.

X. et Comp.

SEMMISÉGEK.

0.

Az már csakugyan furcsa: A' szegény emberről, kinek üres a' tarisznyája, azt mondják, semmije sincs; ha tehát semmije nincs, kell még is más valamijének lenni, ez igen természetes; mert a' semmi és valami egymással annyira ellenkezők, hogy a' hol egyik nincs, oda a' másik tüstént befurja magát. És ha a' szegény embernek minden birtoka semmi volna, semmiképen meg nem foghatom, hogyan tudnánk mi városi emberek ebből a' semmiből annyi mindenfélét a' piaczról vásárolni — de hisz a' mathesisban tanulom, hogy az embernek lehet kevesebbje a' semminél; ezt én sokáig meg nem foghattam, most azonban ösmerem azon embereket, kiknek kevesebbjök van a' semminél. —

1.

Mennyire különbözik a' férfinem a' nő-nemtől! Ha valamelly hölgy a' másikra haragszik; nem szól hozzá 's azzal vége. De a' férfi meg nem nyugszik addig, mig annak, a' kire haragszik, legalább is hajába nem ragad. A' hölgyek' haragját észrevehetni, ha nem köszönnek egymásnak; ez a' férfinek nem elég: ő még öklözni és botozni is vágyik ellenségét. Mind ez csak azt mutatja, hogy a' férfinem inkább cselekvő a' nő pedig szenvedő. Ah, pedig tudom, kis-diák koromban legjobban haragudtam a' szenvedő-igékre, mert legtöbbször térdepeltettek érettök; 's igazán mondom édes kisasszonyaim, ugy megszokám azóta

a' térdeplést, hogy most kész vagyok akármelly illy gyönyörű eleven szenvedő-ige előtt térdre hullani.

2.

Milly könnyen csalódik az ember, ha vaktában hiszen a' közmondásoknak. Minap egy ösmerősöm elveszté perét, mellyben állitása szerint igazsága volt. Elment tehát az igazságot keresni. Alig hallá-meg e' közmondást: ‚borban van az igazság,' tüstént az itczét kezdé forgatni, 's mint hallom, azóta az igazságnak fölkent vitézévé lön 's minden palaczkban egy-egy igazságot vél rejtezni. Ah barátom, nem ért még meg az a' szőlő, mellyből az igazságot kisajtolják. — Az illyes igazságfürkésző borhősöknek különben a' víz is nagy barátjuk, tökéletes békességben élnek vele, azaz: nem is nyulnak egymáshoz; — egyetlen egy kifogásuk ellene, hogy nem borízü. H.

EGYVELGEK.

1.) Egy angol tiszt, ki Olaszországban utazott, egy estve igen fáradtan egy kis faluba érkezék. Egy háznál enni kért, a' mit adának is neki 's ágyat készítettek számára, mikért a' fáradt vándor semmit vagy keveset fizetett. Másnap reggel kinálkozott gazdája, hogy őt a' legközelbi uton a' kivánt helységbe vezetendi. Ut' közben a' vándor erről is arról is kérdezősködött, 's végre azon módrul is, miképen tartja vezetője magát és családját. „Uram," viszonzá a' férfi, „én haramia és bandita vagyok", 's egyszersmind kebléből egy eldugott tőrt vett-elő, tanácslá az elbámult utasnak, hogy minél hamarább lehet távozzék, ne talán kevésbé becsületes haramiákra akadjon, de egyszersmind bizonyossá tevé őt, hogy mind azok, kik rája védelem végett bizzák magukat, mindenkor sértetlenül maradnak.

2.) 1836diki januar' 1sejétől kezdve Franciaországban vége a' lotteriának, de annak tisztviselősége végre még nagy zavarba keveredhetett volna, mert Boulogneban három számra 25,000 francot tevének. Ha e' terno kijövende, a' játszó 137 milliót nyere.

3.) Parisban jelenleg egy ugynevezett *Conserve hollandaise*-t árulnak, ez olly keverék, mellyből nyomban egy kis víz' segedelmével tökéletes kész, már megczukrozott kávét vagy csukoládét készíthetni, 's mindkettő igen jól ízlik. Ez az utasoknak nem csekély haszon.

4.) Egy angol nem rég meglátogatá azon kastélyt, hol *Sevigné* asszony lakott. Minden tárgyakat pontosan megvizsgált 's nagy részvétet mutata a' legcsekélyebb iránt is. „Ez e," kérdé, egy lépcsőhöz érve, a' felvigyázót, „ez e azon lépcső, mellyen a' híres asszony föl és le járkált?" — „Ez bizony, uram!" volt a' felelet. — „És ez valóban még ugyanazon karfa, mellyen az ő keze nyugvott?" — „Kétség kivül, uram!" — „Mind kettő igen rosz állapotban van, nem vehetném-meg?" — „Ugy vélem, igen: de a' tulajdonost meg kell kérdenem." — A' tulajdonos pedig egyezett a' vásárba, 's a' britt megfizeté a' szüette lépcsőket 's annak karfáját 18,000 franc-kal, hogy Angolországka vitethesse.

TRÉFAFÜZÉR.

1.

Egy öreg kolduló asszony minapában nehány szarvakat láta bizonyos esztergályos' lakhelye előtt. „Ah mivé lőnek az idők, felsohajta ájtatosan, — hajdanában a' jólelkü férjek' maradványait nem hányták ám így mindenfelé."

2.

Egy müvelt angol dáma az oxfordi egyetem' muzeumát nézegetvén, a' gondviselő egy kardot mutata neki azon megjegyzéssel, hogy ez azon kard, mellyel Bálaám a' szamarát meg akará ölni. „Kérem kegyedet — szóla a' hölgy — Bálaámnak nem volt kardja; csak kivánt egyet, hogy szamarát megölhesse." ‚Bocsánatot, hisz épen ez azon kard, mellyet kivánt," viszonzá a' gondviselő.

3.

„Ah!" sohajtá egy élte unt ember, „hát soha sem élem már el, hogy meghaljak?"

PIPADAL.

Füstbe dült már annyi ország,
Annyi város elveszett;
És azért ha elrepülni
Látod vídám kedvedet,

Nézd, mint lesz hamvvá dohányod,
Száll belőle lenge füst,
'S gondold a' hamvvá levéstől
Nem ment meg arany 's ezüst.

Hajh világunk milly keserves,
A' mig élhetsz illy vígan,
Hosszu a' kín, örömünknek
Csak rövid egy percze van.

Félre a' bú! gondold hogyha
Utad a' sírhoz vezet:
Füstbe dült már annyi ország,
Annyi város elveszett.

GAAL.

SZIVBIMBÓK.

IDÁHOZ

(*a' távolbul.*)

I.

Hogyha öledbe leszáll 's szeliden suttogva körülleng
A' nyugotesti lebel: Ida, fogadd szivesen.
Nem bérczek szele az; sohajoknak gyenge fuvalma,
Melly a' rokonszivnek üdvözetét rebegi.

II.

Ida ne kárhoztasd lelkemnek tiszta szerelmét,
Melly a' rokonszivbül titkon elődbe dobog.
A' nagy természet bűne az, hogy imádva szeretlek.
Ő, a' dicsőt 's jeleset híven imádni tanít.

III.

Nézd, a' lealkonyodó nap, erőben-fogyva hanyatlik,
'S jótékony meleget nyugti sugára nem ád. —
Igy mulik e' nyomorú szivnek lángérzete egykor,
Melly te utánad most etnai tüzzel eped.

BÚSTAVI.

NYILT LEVÉL.

1.

Igen tisztelt szerkesztő ur! Hivatalos kiküldetésemből ma déltájban érkezém haza, 's azon kellemetlen hirt kelle X.. barátomtul hallanom: hogy a' közönség egy része rám neheztel, mivel az általam közlött „*Vak*“ czimü novella alá nem irám, hogy *Bulwer* után van forditva. Ez annyival fájdalmasban esék, minthogy mint kezdő irónak hitelemet ronthatná, melly hiba akkori hirtelen elutaztamból történt. Barátságos indulatjában bizván, kérem szerkesztő urat, tessék legközelebbi lapjaiban nevemben jelenteni, hogy a' „*Vak*“ czim alul tévedésbül maradtak-ki e' szavak: „*Bulwer után szabadon angolbul.*“ Maradok 's a' t. Budán, januar' 13d.

NAGY IGNÁCZ.

2.

E' nyilt levelünk' folytában, értesíteni fogjuk a' buzgó honfiakat 's a' hon' leányit, kik intézetünket beküldött vagy beküldendő munkáikkal segélni törekszenek, valjon e' munkákat elfogadhatjuk 's lapjainkban közölhetendjük-e vagy sem. — Azt hiszszük minden munkás hazánkfia az utósó esetben szorgalomra nyerend csak nagyobb buzgóságot, 's méltánylani fogja azon elveket, melyek a' szerkesztőséget a' közlés vagy nem közlésre birták.

„*Uj esztendei dal*“ czim alatt küldött rímezetet, „Pa, Pe, Pi, Po, Pu“ aláirással, maga a' küldő előre láthatá, hogy késön fogjuk venni a' közölhetésre.

„*Fac simile*“ levéltöredéket, valamint e' czim alatti elbeszéléseket 1.) „*Sándor;*“ — 2.) „*A' hütelen;*“ — 3.) „*Julia*“ nem közölhetjük, a' két utósóval vett költeményt: „*Pályabér*“ és „*Csillagokhoz*“ közölni fogjuk.

„Én“ — azaz becses olvasóink ne azt értsék, hogy mi; hanem: a' szerző és Ilka, tehát ez elbeszélést „*én és Ilka*“ megenged ifju barátunk, ha nem fogjuk közölni; mert szegény Ilkát nem akarnók eltemetni.

E' költemények': „*Remény' fogyatkozása;*“ „*egy vén szűz' súlyai;*“ „*az elegtétel,*“ kihagyatásáért, reméljük, a' tisztelt szerző ur rajtunk elégtételt követelni nem fog.

„*Vasárnapi társaság*“ czim alatt becses olvasóinknak nem sokára egy kis mulatságot adandunk. — „*A' bál-gyülölővel*“ még a' farsangon elfogjuk a' menyegzői tánczot járatni. „*A' hálatlan ifju*“ pedig alig ha a' böjtre nem marad, mikor a' kisasszonykáknak annyi panaszuk van a' házasodni nem akart ifjak ellen. —

Ezekből előre is láthatják becses olvasóink, milly sok oldalu éldeletet várhatnak a' Rajzolatokbul, mellyeket mindenkori szives pártfogásokba ajánlunk.

Igazitás. Mult divatlapunkban a' *pesti hirek*' 3dikában, 2dik hasáb, 9dik sorban „nyakával“ helyett olvasni kell: „nyakáról.“

Mai számunkhoz van csatolva: BALOGH JÁNOS' Bars vármegye követének arczképe. Az eddig adottak közt, ez, az eredetinek leghivebb mása; melly megjegyzésre, mind a' derék hazafi, mind a' közönség iránti legbuzgóbb tiszteletünkből, magunkat köteleseknek éreztük.

☞ Divatujságunkra képekkel együtt folyvást előfizethetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Januar' 23dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
7dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' BÁLGYŰLÖLŐ.

Farsangi elbeszélés.

TÓTH LŐRINCZTŐL.

You have dancing shoes
With nimble soles; I have a soul of lead
So stakes me to te ground; I cannot move.
Romeo and Juliett.

Hetek multak, 's a' menyegző' rendelt napja közelgetett. Egy zivatoros farsangi reggelen bozusan lépett Gyula szobájába. — Csörgő sapkát ektek! kiálta nem kisebb méreggel, mint tyukzemes, kinek lábára hágtak, 's átadta inasának árral bemocskolt köpönyegét. — „Óh én szerencsétlen, ki egyedül állok, egyedül égő agyammal s szivemmel, 's a' féltés' kinos lángjával, melly eblemben föllobbant!“ sohajta a' különben is agyon fűtött szobában. Azután meg a' farsang llen kezdett kikelni. „Csak jól irta a' török köet Bécsben mulattakor urának, hogyha hadat kar indítni keresztények ellen, azt farsangban gye. Milly végetlen zavar, járás-kelés, ütődés erődés! 's ez mind egy rövid éj' mámoraért? Oh mberi méltóság, hova alacsonyúlsz, hova göryedsz? 's ezt nevetve, jó kedvvel? ime álarczot öt-fel az ember 's födött képpel űzi nemtelen boságait; ugy látszik, szégyenlángtól pirult arzát ügyekszik eltakarni. Ez az ördögnek szentelt nnep, 's azon idő, mikor az emberek' bolondsáa egész erejében mutatkozik.“

E' 's más efféle épületes gondolatok fordulak-meg boszús lelkében, mik egy lepkekint szálaló világfi keblében viszhangot aligha lelnének. – Fejcsóválva űlt iróasztalához, 's e' sorok ömöttek tolla alól:

Ne menj jeles leánykam!
Ne menj, hová hiuság
Ragadja szép nemed' csak.
Hol a' ragyogva fénylő
Huhák alatt be ritkán
Lakik nemes, szelíd szív.
Külső tekintet és szín
Álkép, csel és csalárdság
Uralkodik közöttük.
Ne menj! de én se mégyek.
Ha egyszerű, de tiszta
Ruhát veszesz magadra.
Ha fürtjeid lecsügnek
Gyöngéd fehér nyakadra:
Nem kell nekem hiú fény
'S lármas helyek' robajja.
Táncz 's lárma nem vidít-föl,
De föl, ha rám mosolygasz,
Concerti hang nem éleszt,
De éledek, ha hangod'
Ezüstje zeng fülembe.
Ah! rózsaajkid' édes
Természetes virága
A' nagyvilág' robajját
Gyülölni készti lelkem'.
Sajnálom a' rabembert
Kit a' divat' szabályi
Bábkint szökelni hínak.
Ne menj jeles leánykám,
Vásárra vinni képed'.

Most szép eszméletekbe merűlten, ábránda' egész hatalmával képzelte magának az édes egyet piperétlen háziruhában, ártatlanságot mosolygó égszinű szemeivel, 's egész nyájas valójában, melly minden szivet imádására ragad. Kinyujtá karjait a' kedves képet ölelni, de — a' huszártiszt jutott eszébe, 's jajdúlva kapta azt vissza, mert újjait kegyetlenül megégette a' tüzes kályhán. Milly égető ostoba szerelmed buta néne! monda újjait rázva. 'S ekkor toppant-be Béla. —

Hát te mit monologizálsz? talán ismét a' nem philosoph világon köszörűlöd szellemedet!

Igen, 's ha valaha volt, most van okom. Halld ma kalandjaim' átkozott sorát, 's megtanulod belőle, hogy a' baj soha sem jár magánosan.

2.

Már korán reggel volt miért boszankodnom, mert szépet álmodám, 's ébredve sajnosan éreztem,

hogy a' szép csak álom. — Emmát öleltem édes álmaimban, midőn egy kellemetlen rázás fölvert, 's Emma' bájalakja helyett vén mosóném állt ágyam előtt, ki szörnyü nyájas mosolygással jó reggelt kivánt, 's köhécselve jelenté azon igen érdekes ujságot, hogy fehér ruháim' elhozta. — Igy estem alá álmodott egemből, az édelgő poézis igy változott ránczos prózává jószivü Hecubám' barázdáin, mint — minden ez életben! — Igy már ébredésemkor nem rózsás géniusz öleltkörül, 's ha még elbeszélem, mennyire kinozott ma e' részeg világ, maga a' megtestesült enyeg sem veheti tőlem rosz neven, ha szobám' szögletében borús homlokkal ülök, 's most is folyvást kiabálom fejeikre a' csörgő sapkát. —

Inasom eszét is elvitte a' farsang' szele. Fehérruhámat összeégette, kávém feldöntötte, 's előbb köpönyegem' hozta, aztán frakkomat, hogy felibe öltsem. Papírt vettem elő, hogy levelet irjak, 's csak most vevém észre, hogy tintatartóm üres. Futtatom inasomat, de ez a' szobaleányba botlik, 's annyit fecseg vele a' farsangról, hogy angyali béketürés is megsokalná. Végre nagy sokára, midőn már tintába fúlni kivánnám, megjő, 's én vigasztalódva fogom kezembe a' tintásüveget. De ebem, ő is mint más isten' teremtései, a' farsangi nyavalya' betegje, ma rendkivül nyájas, felugrik rám, 's én a' helyett, hogy a' tintát tartóba tölteném, felső ruhám' áztatom-be. — Minden összeesküt hát ellenem! sohajték, 's a' megmaradt tintát is ebemre öntvén, boszúsan rohantam-ki lakombul.

Esőről csepegőre jöttem: Mert alig léptem-ki a' házból, már az egyik lábamra hágott, 's aztán sietségével mentve magát a' legszárazb hangon alázatos engedelmet kért; a' másik mellettem elnyargalva tetőtül talpig befecskendett, 's még e' fölött, egy nagy büszke tekintetet vetett rám alacsony föld' fiára loháti magasságából. — Itt zárt' hintó állt-meg 's belőle az üvegablakon át egy pár szép szem ragyogott-elő, 's ime, sár és zivatar' daczára seregesen tódult oda az ifjak' sokasága, mint napfényre legyek; csudálni előbb a' piczinke lábakat, mellyek a' zárt mozgó-házból lépcsőre szállva, a' kedves terhet leemelendik, majd a' többi tagok és testidomok' harmoniáját, mellyek méltók illy bájló lábacskáktól hordoztatni. Alig tudott kiszállni kocsijából a' körülálló fiatalság miatt, melly csak akkor távozott, midőn ő a' vizsga szemek' itélete elől elvonúlt. — Nem szeretem ugyan a' kalap alá kacsintgató ifjakat, ezen noble szemtelenség' remekeit: de mégis boszantott egy fülembe ütődő o tempora, o mores! melly egy döczögő öreg ur' szájából került-ki. „Ha visszatekintenél korod' tehetetlen őszéből az ifjuság' rózsás tavaszába gondolám — Jupiter' tarisznyái jutnának eszedbe, 's békén szippantanál burnótot szelenczédből.“ Tovább mentem. — Ott meg egy idegen szinészné, a' pesti szépvilág istennéje nézett-ki ablakán, 's tekintete' mágnese képtelen tolongást tudott okozni az utczán; egyéb szépségeknek, kik irígyke pillantatokat löveltek-fel az ablakra, bámuló szem nem jutott, mert hiszen ők honi virágok, ezt külföld' kertje nevelte. Csak akkor oszlott a' tolongás, midőn a' szinészné untig legeltetvén szemeit az őt bámulni sereglett néptömegen: diadalma' érzetében mosolyogva ott hagyta az ablakot. —

Szegény magyarom! sohajték, 's nemzeti tűzzel kebelemben mentem odább. De. Remekczukrász' boltja esett utamba, 's ismét volt min fön akadnom. Czukorból öntött, hős magyarkák néztek-ki czukorkardjaikkal az üveg alól, 's egy aszszonyság mellettem csudálatát közölte velem a' fölött, mennyire megy az emberi művészet és izlés. Csak nézze ön, monda a' tetszés' minden jeleivel, nézze azon kis magyart piros ajkaival, fekete bajuszkájával, tarka dolmányában! — nem ölelni való? — Én pedig sohajtoztam a' századon 's a' hazán, mellynek magyarsága leginkább csak fekete bajuszkában 's tarka dolmányban áll.

A' nagy tolongásból alig szabadithatám-meg szegény lelkemet egy templomba, 's oh mi üres volt! — senkinek se jut ma ideje áhitatoskodni, minden teremtés vigalomra készül, a' szépek még szebbekké akarják magokat pipérízni; a' farsangot remegő szívvel várt 's most átkozó Dorottyák neheztelnek istenre, hogy pártájokat, a' fejőkbe nőttet fejkötőre nem cserélheték, 's ma készítik kilőni utósó tompa nyilaikat. „Elég idő lesz a' hosszú bőjtben leimádkozni a' farsang' vétkeit 's bohóságit, gondolám, 's futtattam szemeimet a' templom márványoszlopi közt. — És ki tünt szemembe? az én Emmám. — Csak ő, ő az egyetlen, ki farsang' napján is időt vesz kiszálni pipere asztali közül, 's lelkét föld' rabigáiból égbe emelni. — Egy lelkes complimentet főzvén számára édes várással állottam a' templom' pitvarában, hogy a' haza menendőnek karomat nyujtsam. De ő áhitatosságát végezve, egy nem ismért ifju, 's a' mi szörnyebb huszártiszt' karjába fogodzik, 's az oldalajton kilebeg. Nyájasan és készen simult

az udvaris ifjú karjaira, 's ellengett vele, tavaszt derítve körében a' sáros utczák' rögein, keblemben pedig orkános förgeteget 's grönlandi hideget hagyva. — Sajnálj édes Bélám!

9.

Gyula kipanaszkodta magát: Béla nevetett.

Ej! ugy monda az utóbbi, hadd-el azon érzelgő különczködést, 's vigasztald magadat, mint más emberek fiai. — Én azért jövök, hogy veled az esti vigalomról értekezzem. Csak eljősz a' redouteba? — ki lesz tánczosnéd?

Senki. Én nem megyek bálba 's Emmám se megy, kit karjaimra fűzni kevély lehetnék.

Emma-e?

Igen. Ő bizonyosan érettebb 's nemesb lelkü, minthogy angyalképét vásárra vinné, vásárra, hova csak hiuság 's tetszeni vágyás ragadja a' szép nemet.

Ha ha! szegényke te! te már igenis elérett fej vagy. Emmád ma éjjel bálban lesz.

Nem! az nem lehet. Én öt kértem, hogy ne menjen, 's mint mátkámtól komolyan kivánhatom, hogy kérésemnek sükere legyen.

'S én, noha mint nem mátkámtól komolyan nem kivánhatám, hogy velem jőjön, bátor valék mégis kérni, hogy jőjön, 's ő karjaimon fog ma az egyszer lengeni 's röpülni. Azonban, ha csakugyan rá gondolnád magadat, hogy az éj' örömeiben részt vegy, egy két fordulóra, nem mondom, hogy át nem engedem. No 's hát isten veled és a' philosophia!

Igy szólt 's tánczolva tova szellent.

Gyula elbódulva állott, a' könnyelmüleg odavetett szavak menydörögve szálltak fejére; boszú 's féltés dühe gyúlt-föl keblén, méltó Othelló' éghajlatához. „'S ez hát a' baráti hűség? ez a' nő szerelem? — nincs már állhatatos erény a' nap alatt, 's én hő keblemmel hidegen, magánosan bolygok, mint szél kopasz szirttetőn, mint bagoly sötét ormokon.“ —

Félig kétségbe esve, homlokát dörgölve! csak dobogó szíve' kalapácsát hallva, csak kész és bizonyos boldogtalansága' rémképét látva minden szögletben, óriási léptekkel járt föl 's alá a' szobában és nem győzött eleget epéskedni, hogy minduntalan szoba' végére érvén, az ellen álló fal tovább mehetését gátolta. Inasának, kit elmessége miatt nehányszor megszidogatott; kiadá a' kemény parancsot minden látogatást eligazítni; egyedül kivánt lenni égő szivével dobogó keblében, 's Robinzon' szigetére szállni tova, hol elválasztva e' hűtlen világtól, remete magányban, kalendáriom nélkül, ne is tudja, mikor van az emberi esztelenség' ünnepe, melly ma minden ember-porczikát mozgásba hoz, melly olly electromi erővel hat a' korcs városi népre, mint május ihlete a' szent természet' jobb 's józanabb gyermekére. El ti tőletek! messze, messze!

De a' vigkedvü Jancsi, kit urának többszöri pálczarápéje se tudott a' keringő világ' zajában bölcs hallgatásra bírni, hangosan kezde danolni: Itt hagynám én ezt a' várost, ha lehetne, 's a' t. és Gyula kinós helyzetében is kénytelen vala elmosolyodni. — Emmára, az imádott változékonyra gondolván, utóbb is csak abban állapodott-meg, hogy Emma' hószinü karjain örömest sétálna, Robinzon' szigetéig: de mivel Emma minden olvasottsága mellett is illyes kalandokra nehezen határozná-el magát, jobbnak találta mégis honában maradni, 's angyali béketüréssel szenvedni a' farsang' kicsapongásit megnyugodva azon gondolatban, hogy egész széles keresztény világban csak igy van 's nem máskép. —

Az órák esztelenül szaladnak, ha magunkat képzelő erőnk' szárnyaira bizzuk. Ki boldog légy ott-ra számol, vagy szive' királynéját bálba röpítni készül, nem győzi szidni a' lassan mászó, ólomlábu órákat, százszor öltözik ujra, százszor néz tükörbe csudálni ön diszét 's kellemét. Gyula csak egyszer nézett bele, akkor is elszörnyedve hátrált vissza, 's Jancsinak tüstént megparancsolta, hogy herbaté 's két dunna legyen készen.

Ekkor nyolczat ütött az óra 's ő ugy fölpattant hagymázos álmaiból, mintha bomba esett volna orrára. — „Már nyolcz? 's ő bálba más' karjain? én itthon? még csak tanúja se legyek hűtlenségének? szabadon, senkitől nem őriztetve fog a' táncz' árjain fuldokló ártatlanság uj karokba szédülni; vigan leng részegítő keringésben a' fényes teremen át, ingerlő mozdulatokra illesztgeti szép tagjait, rózsalángra gyult ajka csókra nyiladoz, a' tánczmámor magasra emeli hullámzó keble' kéjhalmait! — 's én itt egyedül, búsan, betegen a' magános szobában, gonddal tölt szívvel a' zajló kebelben — 's ő? nem is gondol rám, a' vig zaj' tengerében elenyészik lelkéből képem, mig egy más ölti karjait sugár teste körül, egy más suttog hozzá a' táncz' hullámi közt titkos-édes szavakat.“

E' képzelet olly' erővel hatott hősünkre, hogy betegségét, halvány szinét, 's a' parancsolt her-

batét felejtve, azonnal föltette magában, álarczát venni, 's ismeretlen tanúja lenni mindennek, mivel a' hűtlenség örd̈öge boldogsága' egét ostromolja. — „Oh áldott álarcza! mi ellen még ma reggel is olly keményen kikeltem, így kiáltottföl, hála annak, ki téged' föltalált bár rám 's kinjaimra nem gondolt is. Mi lenne most belőlem nélküled? nemde össze égnék tüzemben, fájdalmamban? — de te el fogod takarni vonásimat, a' fájdalomtól összedúltakat; nem fogod láttatni a' gyülölt sereggel, ha fogaim' csikorgatom, 's ha szemeim haragban villognak és szikráznak, dicsérni fogja a' sokaság élénken mosolygó szemeimet.“

4.

Kilenczet ütött.

Gyula sietett az álarcza-árushoz. Néhány percz mulva dominóba búva, mosolygó alak képe fölött, fanyar érzetek keblében, bérhintóba pattant. Robogva haladt a' kocsi, de nem zörögtefelül keble' dobogását. — Kevés percz folyt-le, hogy a' fényes terem' közepén állott, örömtelen, mint virága vesztett kóró tavasz' nyiló kertében. A' terem magasztos tekintete alig hatott rá, fürgencz harlequinek' csintalan tréfái még inkább ingerelték epéjét, 's a' sok kiváncsit, a' kiösmerni akarók' egész raját a' Karaibokhoz kivánta. Föl 's alá járt, keresztül kosul, hogy minél előbb föllelhesse, szemmel tarthassa tárgyát, melly miatt a' gyülölt fényvilágba vetemedett. — De hijában járt és kelt; hijában surlodott mindenhez ki hozzá csak messziről is hasonlított. Ő nem volt ott. Oh boldog Gyula! oh hazug Béla! — „Nem jött tehát el! meghatották kéréseim, 's kedvét, szenvedélyét, hiuságát, tánczát mit olly szenvedélyesen szeret, kész volt föláldozni nekem szeretetre méltatlan komor philosophusnak.“ Ezt gondolá magában, 's most már ön magának kezdett dorgáló leczkét tartani. — Lám, mi alaptalan volt gyáva kétséged, 's nem hivod magadat szentség törőnek, ki Emmád' hűségét gyanúba hozni elég vakmerő való! pirulj magad 's Emmád előtt törpe lelkü! hogy fogsz ezentúl kristályszemeibe fölnézhetni? — de a' huszár, a' huszár! — ej! ez is üres gyanu, mint a' többi!“ — Igy nyugtatgatá magát, lábaihoz készült rohanni, bünét bevallani, 's az angyaltól, kinek keblét harag nem szentségteleníti, engedelmet kérni 's nyerni. De hajh! nem változik aprílnapokon gyakrabban az idő' szeszélye, mint ez éjjel Gyula' kedve, 's nem támad-föl rák hevében a' nevető tiszta egén gyorsabban haragos boru, mint nála béke 's nyugalom' helyébe uj vihar.

„Még egyszer fogom végig nézni a' tölt teremet“, gondolá magában, „hogy rosz szemeim' hiamet, gondolá magában, „hogy rosz szemeim' hiamet“, gondolá magában, „hogy rosz szemeim' hiamet“, gondolá magában, „hogy rosz szemeim' hiamet“

akará elszavalni az „emberi sziv' örvényei"ből, de a' sokaság közepén, mellyet szerelme' 's boldogsága' halott-seregének nézett, nem lehete mást tennie, mint fogait csikorgatni az álarcza alatt. — Szomszédi csak a' csikorgást hallották, 's nem tudván képzelni, honnét származik e' ritkán hallott hang, mindennemű gondolatokra jöttek. Nem látták ők elsötétült arczvonásit, nem szemei' lángját a' mosolygó álkép alatt. Oh! mi uj kín a' kínt néma kebelbe zárni, nem ömledezhetni az érzéssel elő, melly a' szivet tépi, nem tehetni keserű bunk' tanúivá eget, földet, csillagokat! — „De ugy kell nekem, miért jöttem bálba", monda tovább magában, „ah! miért jött ő! 's ha ő jött, nem valék én kénytelen? elmaradhat a' hű őrcsillag napjától? 's ő igy jutalmazza szerelmemet, az igazat, tisztát, rendületlent? igy szerelmem' hűségét, melly örök 's ingani tudatlan, mint az égsark' csillaga." — A' nyers trombiták vad kaczajjal gúnyolták fájdalmait, 's ő borzadozott.

Illyek voltak első érzelmei, miket a' török' szava benne ébresztett, 's csak első lángja' csillapodtával talált helyet lelkében csöndesebb eszmélet. „Nem lehet-e a' török irígy rágalmazó, ki kajánul dúlni kiván egemben, nem ő maga-e, ki körüle hizeleg, 's szivét tőlem elvonni munkás? — de mi oka volt hát engem figyelmeztetni, ha ő maga vágytársam, mi oka volt magát gyanúmnak, haragomnak kitenni? — utána kell néznem; — pillangómaszk kék szalagokkal — mozgásáról, termetéről, módjáról lehetetlen rá nem ismernem." Igy töprenkedett 's nem gondolva az uj kinokra, miket bebizonyosult hűtlensége okozand szegény szerelmes szivének, vitézül tolakodott előre a' népfolyamban. Nem sok munkájába került föllelni a' kijelelt pillangót, 's mohón vizsgálta szemüvegén lépteit. Oh méreg' 's bosszuság' ördögei! midőn a' pillangós megpillantá, nevetni látszott, 's egy karcsu huszár tiszthez fordulván, kiben Gyula a' reggeli kisérőt ismerte-meg, annak fülébe nyájas bizodalommal kezdett sugdosni, olly nyájas bizodalommal, hogy Gyula ezt látva méltó keserűségében, gyönge szemüvegén tőltötte boszuját, 's azt halálra szorította. — A' török nem volt ott, a' mi Gyulát bizonyossá tette tiszta baráti czéljáról.

Eltörött a' szemüveg, 's eltörtek a' szép remények, eltörött hite a' rényről. — „Ez a' hű szív' gyöngédsége, ez a' kimélő finomság; ez a' kereszténi szeretet, az embert igy, — igy kinozni, 's még fölibe kinevetni? — Most már nem voltak más szemei, mint a' roszacska természetiek, 's fegyvertelen kisérte nyomait. — Ő volt a' hitetlen! — azon kellemes könnyüség mozdulatiban, azon zefirlengés lépteiben, azon testalkat, mellyet a' természet jókedvében liliomokbul szőtt, azon piczike lábak, azon bájló nyájasság beszédmódjában. Ő, ő volt a' hűtelen! — 's mi biztosan csüggött a' szép ifju' karjain, mi nyájasan fogadta hizelgéseit, mi víg kedvvel lengett vele a' sorokon. „Szerencsétlenségem bizonyos! egészen kizárt szivéből, emlékezetéből. Oh farsang! oh leányszív! leánykegy! — De bosszut fogok állni, tízszeres bosszut. Minden szép leánynak, kit uton, ut-félen találok, utána fogok szaladni, mindenik körül hizelegni, naponkint háromba is szerelmes lenni, 's őt a' hűtelent elfeledni, kikerülni, vagy hideg gúnynyal üldözni; igy fogok tenni." — 'S vitézi föltétele megerősítésére olly nagyot sohajtott, hogy a' mellette elhaladó maszkok' fátyolai mind föllebbentek. — Elhagyta a' teremet, hol az emberek jobban aggódnak egy elrepedt ruhán, mint egy meghasadt szíven. — (*Vége következik.*)

A' DERVISEK ÉS FAKIROK.

Dervis annyit tesz, mint szegény, vagy magát világtól elszakasztott; közönséges neve ez a' mahumedanus barátoknak, bár rendek- 's szabályaikra nézve különbözzenek. Nevezetes rendek e' török barátok közt a' *Bektashi*, *Mevelevi*, *Kadej* és *Seyah*.

A' *Bektashik*, kiknek rendök szabálya szerint házasodni szabad, kötelesek idegen tartományokba utazni, 's azokat kikkel találkoznak, *Gazellel*, egy az isteni szeretetet jelentő énekkel, vagy isten nevének segédségüli hivásával köszönteni; nekiek mély alázattal minden jókat kivánni, mellyet *Ejvallah*-t mondva teljesitnek; melly szóval a' bajnokok szoktak élni, midőn a' legyőzetett, diadalmas ellenének a' győzedelem jelét átadja, mi által a' Bektashi barátok azt akarják jelenteni, hogy másokat magoknál jobbaknak tartanak.

A' *Melevelek*, kik hasonnevü szerzőjökrül neveztetnek, rendök szabálya szerint éltöket *forgásba* töltik, 's olly sebességgel forognak, hogy alig ismerhetni arczaikra. Mind az ének-hang (vocalis), mind a' hangszeri muzsikát gyakorolják 's ez utósóhoz különösen egy *nej*-nek nevezett indiai sipot használnak. Klastromaikban alázatosságot és szegénységét mutatnak, az őket látogató vendégeket válogatás nélkül nagy emberséggel fogadják,

sáros időben vendégeik' lábát megmossák, kávéval kinálják, 's a' tőlök ismét elválókat *Ejvallah* kiáltásokkal kikisérik.

A' *Kadej* barátok különös babonaságból testeiket szántszándékkal erőtlenitik; meztelen lábszárral 's összefogózva hat óráig, sőt egész nap is tánczolnak, szüntelen kiáltozva: *Hu! hu! hu!* melly az istennek egy neve, miután tajtékzó szájjal földre borulnak. Kupruli Achmed basa nagyvezér e' rendet, mint a' mahummedana vallás' tisztessége ellenit el akará törölni, de halála után ismét létre kapott, 's jelenleg magában Konstantinápolyban sokkal számosabb mint valaha.

A' *Seyah*-ok, noha klastromi barátok, de éltüket csaknem örökös vándorlás- és ezzel egybekötött koldulással töltik. Minden Seyahra a' klastrom előljárói adót és pedig igen tetemeset vetnek, 's mindaddig mig ez adót a' Seyah klastromának be nem küldé, oda visszatérnie tilos. Mi okból a' valamelly városba érkező Seyah, a' piaczon megáll 's elkezdi keserves hangon kiáltani: ‚*Ya Allah Sender*' 's a' t., azaz: „Isten! kérlek téged, adj nekem ötezer tallért, vagy ezer mérő riskását." — Miután a' nép a' Seyahnak alamizsnát adott, onnan más városba megyen 's így mindig tovább utazó, mig klastromának rávetett adóját beküldé.

A' Dervisek öltözeteik 's azok szinével különböznek egymástól. A' persa Dervisek égszin ruhát *kirchah*-nak hivatottat viselnek, melly szó szakadozott ruhát jelent, millyet a' mahummedanusok értelme szerint a' Prophetak hordoztak. Sokan e' barátok közül különféle szinü rongyokbul összefoltozott ruhát hordanak, mások ismét kakastolbul hordott bokrétával különöznek a' többiektől.

Egy klastromban tiz vagy tizenkét Dervis lakik; az isteni tiszteletet predikátzion kezdik, ezután *Előljáróiknak kezet csókolva, körültök muzsikaszónál tánczolnak;* melly muzsika egy dob, egy fuvola 's két vagy három énekhangból áll.

Legfőbb klastromuk van Cogni mellett, Natoliában, mellyben 300 barát lakik. Ugyan itt lakik a' generalis is, neve: *Hasken* vagy *Azen Beda*, azaz: *legnagyobb atya.* A' Derviseknek Egyptomban is van egy hires klastromuk, mellyben bizonyos *Kederle* nevü szentet nagy tiszteletben tartanak, kiről azt hiszik, hogy egy igen erős, sárkányokat és mérges állatokat pusztitó vitéz volt. Az egyptomi Dervisek azt tartják, hogy Kederle' lova, a' Krisztus' szamara, Mahummed' tevéje 's a' hét alvó szentek kutyái paradicsomban vannak.

A' *Fakirok* hasonlókép Mahummed' vallásán levő barátok Indiában; kik szanaszét járnak 's alamizsnából élnek. Ezen szerzetbeliek ha sokan vándorolnak együtt, patriarchalis főt választanak maguknak 's annak engedelmeskednek. Öltözetük testökre illesztett czitromszinü gyolcsból van, vállukon tigrisbőr csügg, hajuk csomókba fonva; mindenik egy vadászkürtöt hordoz, mellyet valamelly városba menete- vagy kiindultakor megszokott fúni.

Akármelly városba csoportosan menendők, előbb semhogy bemennének, előljárójuk nehányat az egész csoport' számára koldulandókat, — a' városba küld, kik a' szerzett alamizsnával visszatérve, a' csoport, szükségeit födező részét ez alamizsnáknak felemészti, a' megmaradt rész a' szegények közt kiosztatik, annyira, hogy másnapra ismét e' barátoknak semmijök se légyen. Előljárójuk csupán ruházatjával különbözik a' többitől, némellyiknek 200 tanitványa is van, kiket trombita 's dobszóval szokott összegyüjteni. Ezen Fakirok közül némellyek sokkal sanyarubb életet élnek mint a' hajdani Anachoreták *) és remeték. Némellyek fogadást tesznek, egész életük folytában mindenkor egy helybeni ülésre, 's ezt meg is tartják; mások örökké állnak, botra támaszkodók, vagy hónuk alá vett kötelen függők; némellyek közülök testüköt ostorozzák, metéllik; mások kezeiket fejük tetején, vagy hatukon örökké keresztbe kulcsolva tartják; sokan fél lábon állanak füstölőt tartók és füstölők 's mindezt jobbadán ruhafödetlenül. Hasonló magukat sanyargató fakirokra, más fakirok viselnek gondot, 's felölük az utasok azt mondják, hogy vízben opiummal, agyvelejüket szedítővel szoktak élni. Indiában legalább is *két millió* Fakir van.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Januar' 19dikén. A' pesti színpadon adatott: ‚A' jós ige.' Egészen uj eredeti dráma 5 felvonásban. Irta Garay János. Tartalma: Varázsnak fija Arbocz' öcscsével azon egy leányt szeretett, utósó boldogítva lön 's az első kétségbeesve végzé

---

*) *Anachoreták*, barátok a' keresztény anyaszentegyház első idejében, kik azért hivatának igy, hogy a' társaságtól különválva áhitatos magánosságban éltek. Ezen baráti magános életnek első kezdői voltak Paulus, Antonius és Hilarius, Egyptomban és Palaestinában.

A' szerk.' jegyz.

életét. Varázs ezért boszut esküvék. Később a' történet összehozá Árboczczal és öcscse' nejével a' játék előtt 16 évvel. A' nő kiváncsiságból születendő gyermeke felől jóslatát akará hallani, ki is boszuból következő jós igét monda: ‚Szép lesz születendő leányod; szerencsét (ezt nem tevé) és vészt hoz 16dik évében; kúnfinak lesz menyasszonya; 's annak gyikosa, ki még nem született, kit legjobban szeretett.' Az ige nagyjából teljesült: a' nő leányt szüle, a' szép Eduát; kit Kún László magyar király (nem királyok) megkedvelt 's őt Árbocztól ágyasának kérte, de ez a' kérést megtagadván, jószágait veszté értte és egész családjával tiltva lön az udvar' köréből; Kúnfinak — Kendeinek — is lön menyasszonya; csak a' végső vala hátra, hogy megölje azt, ki utána született, kit leginkább szeretett 's ez Elmára illett, Árbocz' leányára. Árbocz ezt megelőzendő, Eduát — Orondi grófnénál tartozkodót — Bazír csavargó Kún által meg akarja öletni, kit azonban a' már bünеit bánó Varázs és Csupor, Árbocz' komornyika feltartoztatnak 's Edua szerencsésen Árboczhoz jut. Varázs megjelenik Árbocznál 's a' sors nevében inti, hogy Eduát megölnie nem szabad; ezt pedig: vigyázzon, mert halál fenyegeti. Edua megijed; Árbocz pedig arra csavarja szavait, hogy a' sors akarja: ne Edua, hanem Elma haljon-meg. Ekkor a' két leányt Bazírral egy bérlett puszta falusi házba viszi; de Edua csak akkor követi őt, miután kedvese megigérte, hogy mindenütt nyomukban lesz. A' puszta házban álomport akar Eduának beadni, mellyből azonban Elma többet iszik; külön szobákba rendeli őket, ő maga Bazírral sírt ásni menvén. Elma estve Eduához megy, az álompor' munkálatának következésében ennek ágyába rogyva elalszik, — a' gyilkosok jőnek, Edua helyett Elmát fojtják-meg egy szurok-álarczczal és sirba viszik. Edua lármát üt, Kendei parasztokkal beront 's a' gyilkosok után siet. Árbocz, ki temetés után Bazirt is agyon üté, mindent megtud, Eduát megakarja ölni, feltartoztatik 's elvitetik. Kendei Eduával a' királyhoz siet, hogy bemutatván őt, kezéből fogadja-el mint jegyesét. Árbocz a' póroktul megmenekszik, Turtul és Kemencze gyilkosokkal a' király' élte ellen szövetkezik. A' király Kendeit tömlöczbe záratja, Eduát pedig erőszakos szerelemmel fenyegeti. Edua ettől öngyilkolással akarja magát megmenteni, Varázs által meggátoltatik; — a' királynak 's őreinek álomport adnak, hogy Edua kolostorba menekedhessék; azonban a' gyilkosok mind őt mind a' királyt megölik. Árbocz elfogatik 's varázstól későn tudja-meg, hogy a' jós ige boszuból eredt hazugság volt.

Ezen drámának nagyanyja Raupach' Raphaëlája; anyja a' ‚szurok-álarcz' elbeszélés a' „Schnellpost" czímű német divatujságból; szülésze pedig Macbeth. Miért tehát a' czédulán ezen igen-igen sokat igérő szavak: ‚*egészen uj eredeti*'? — Varázs a' régi görögök' orákulumát, isteneit és Macbeth' boszorkányait akarja pótolni, de gyönge surrogatum. Az istenek és boszorkányok megjelenhettek mindenhol, mindenkor: de hogy egy szegény anyó mindig olly à-propos jelenhessen-meg, mint itt, nehezen hihető. Át nem láthatjuk, mért nem födezi-fel a' vén anyó Árboczнak a' 2dik felvonásban, mért épen az ötödikben, hogy ő nem tud jóslani, miért erősiti-meg ujra vakhitében. Különben is Varázsnak egész története és charaktere homályos. A' király' megöletése a' dráma' alapjával, a' jós igével, ugyan positive összefügg, de a' többi négy felvonással csak negative, azaz: Árbocz nem ért eddig a' király' megölésére, mert Eduával foglalatoskodott: így az egészből szinte két dolog válik, két főtett pedig minden esetre. (*Folytatjuk.*) X. et Comp.

EGYVELGEK.

1.) A' Szluinai őrhatáron minapában egy 8 éves gyermek hala-meg, kinek testén azon nevezetes phaenomen mutatkozott, hogy benne épen semmi csontrészek nem vétetének-észre; a' kis teremtmény merő hústömeg vala. Sem járni, sem tagjait mozgatni, sem szólni nem tudott; egyetlen működés, mellyre képes vala, némi nemü nevetés volt, egyébiránt egészen erőtelennek és valódi automatnak látszott. A' szerencsétlen szülék természetesen csak örülhettek a' nyomorék' halálán.

2.) Baltimoreben egy gőzhajó „Lesecours" épitetett, mellynek czélja más hajóknak a' jégközti haladást könnyiteni. Isméti próbák mutaták, hogy e' jégtörő számos hajókat vitt a' vizre — a' szó' becsületes értelemben — egy párisi lábnyi vastagságu jégen keresztül, mi által a' hajózás kétségkivül nyomos előlépést tőn.

EPIGRAMMA (*Haug után.*)

KIKÉ A' PÉNZ?

Mégis csak különös — szól Palkó Miska-komának —
Hogy nálunk a' pénz többnyire gazdagoké.

H. Karácsony L.

HIR- 's DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) E' hó' 21dikén sodrotta, Pesten az üllői-úton, Preiszer Mátyás kötélgyártó, az itt valaha gyártott kötelek' óriási „kötélapját" a' gőzhajó-társaság' számára. — Ezen kötél' hossza 50 öl, körlete 20 hüvelk; sodratott 2270 szál zsinegből, nyom 18 mázsát. Az említett kötélgyártón és legényein kivül, ezen óriási kötél készitése 38 invalidust foglalatoskodtatott.

2.) Ugyan az nap esteli 6 és 7 óra között a' pesti parton meghasadt jégüregbe esett egy pattantyus társával, kiket azonban a' parton álló szánkások kifogtak. Hol egy két, ha miudjárt nyomorult lámpavilágtól is emberek élete függ, ott a' világitást maga az emberiség megkivánja.

3.) Tegnap Margaréta' szigeténél a' dunát átszegő jéghidon, egy két-lovas szekér Budára két hordó pálinkával szándékozó, közel a' parthoz a' jég alá szakadt; a' szesz égető' fia a' kocsissal félre ugrottak ugyan 's bajuk nem történt, de a' lovak 's a' pálinka veszendőbe maradtak. — Dunánkrul is elmondhatni, hogy e' farsangra felpálinkázta magát.

4.) Az idei bálok közt igen deli vala eddig egy a' casino-termébe tarthatott; másik a' polgári közép rendből igen csinos, mellyet a' kisdedekre ügyelő egyesület a' „hét választó"termében ada.

5.) Ez idén hihetőleg legpompásabb lesz a' jövő szerdán tartandó „jurista bál."

6.) Holnap után (25d.) *Hauer* ur a' „hét választó" teremében tánczmulatságot adand. A' terem csinosan és izléssel van kidiszitve.

N. Enyed. Nálunk a' tél rendkivül kemény 's jan. 3kán a' hideg 22 R. fokon állott; — madarak elfagyva lehullanak — emberek az ut mellett megfagyva találtatnak. — Hasonló tudósitások érkeznek Erdély' különböző részeiből; — Kolozsvárt is a' határon több emberek megfagytak, két gyermek, kik a' sós kutra sósvizért küldettek, összeölelkezetten megfagyva találtaték. —

KÜLHIREK.

1.) Konstantinápolyban kevéssel ez előtt meghalt egy *Allahverdoglu* Nazaret nevü örmény pénzváltó, 's hagyott mintegy harmadfél millio forintot. Figyelemre méltók halála' körülményei. Nazaret házat szándékozott épiteni, e' miatt a' görögökkel perbe keveredett, kik az épités' helyét magoknak templomhelyül kivánták elfoglalni; azonban a' pénzváltó nyertes lőn 's házát felépité, mellyre a' görögök elkeseredetten azt ohajták, hogy uj épülete' küszöbén első átlépte halála is legyen. Nazaret kaczagott; de miután háza elkészült, első beléptekor megbotlott, mellyre ugy megijedt, hogy fáradtan egyik szobájába érvén megbetegedett 's nem sokára meghalt. A' görögök ezt átkuk' foganatjának tulajdonitják, és ezen eset, bár semmi természet feletti sincs benne a' könnyenhivő köznépre nevezetes benyomást tőn.

2.) H. Dr. *Kent* grófság' egyik kis helységének békebirája, a' lakóktól patvarkodás és veszekedés miatt keservesen kinoztatott, 's végre is meggyőződék, hogy mind ez csupa gáncsoskodásból történt. Ez neki kiállhatatlan volt, 's eszközökhöz nyult e' hóbortosok' megtéritésére. Azóta a' patvarkodókat azzal igazitja-el, hogy majd hivatni fogja, ha hivatalos foglalatosságai engedendik. — Ezen meghivással mindaddig késik, mig jó esős idő áll-be, ekkor mind két részt előszólitatja. Ha megjelennek, küszöbénél fogadja-el, panaszaikat szorgalmatosan meghallgatja, de hajadon fővel hagyja őket, mig uszkárok gyanánt jól átáznak. A' gyógyszer használt, most az egész helységet békeszerető nép lakja.

3.) Oppeln körül Szilésziában egy száz éves asszony felakasztá magát. Minthogy övéit mind túlélte, azon megrögzött ideába esett, hogy isten őt elfeledte ez árnyékvilágból kiszólitni — mire nézve módot választá abból kisétálására.

DIVATOK.

Igen kecsesek a' legujabb divatu kalapok bársonyból, mellyeknek kis kerek karamuk egyik oldalon feltürve 's tollakkal van kiczifrázva. Gesztenyeszínüek fehér tollakkal 's a' karam alatt gyöngyökkel, vagy a' rózsaszínüek és kékek hasonló tollakkal igen jól állnak.

Ha valamelly hölgy reggel kisétál, a' bársony capote-ot hon nem hagyhatja.

A' síma ujjak tán nem sokára divatba jönek; némelly — szalagokkal czifrázott rövid ujjakat is láthatni.

Sok csipkegallért vehetni észre fekete, barna vagy zöld atlaczból, nyüsttel beszegve.

Igen szép kis kötények, bársonynyal vagy szalagokkal beszegve, a' legszebb toilette-ajándékok közé tartoznak fiatalabb személyek' számára a' szép nemből.

Parisban egy ujon felállított divat-raktárban következő czikkelyek legkapósabbak: perzsa drap, kazimir srövetből, rózsaszínü-kék czifrázatokkal fekete vagy barna alapra, pongyola-öltözetekre; — csikos bársony esti társaságokra; — mandarin-krepp, egy átlátszó, könnyü szövet, — báli ruhára; — csikolt levantin, melly lágysága és pompája által mindennemü öltözetekre alkalmas.

ÁLARCZKÉP.

4. sz. Mai számunkkal farsangi divatba adott álarczos hölgyeink' öltözete: koczkás-selyem és gros de naplesből.

☞ Divatujságunkra képekkel együtt folyvást előfizethetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Torsch m.

Rajzolatok. 4.

Pest. 1836.

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Januar' 27dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
8dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

VIG SZERELME EGY SZOMORUNAK.

FARSANGI GONDOLAT-SZÁNKÁZÁS.

Szeretni, annyit tesz, mint édeset álmodni és keserüre ébredni. — *‚Borura derü‘*, azt tartják a' választott tudósok; pedig ez is épen olly hazudság mint a' szerelem. — Örökös derüben élt az első ember, mig egyedül vala; sötétedheték ugyan rá éj, de ez is csak ohajtott holdvilágos és csillagfényü derüje volt édes nyugalmának: mert még a' szerelmet és az asszonyt nem ismerte. — De jöve most a' szerelemmel Éva asszony és a' paradicsomban tüstént lön *‚derüre boru‘*, a' földön pedig borura sohasem lön derü.

Azt hiszem, ez olly világosan van megmutatva, mint a' legsötétebb éj; mert mi a' szerelem? — egy elmés német iró kevéssel ez előtt azt mondá: „a' szerelem egy semmi, mellyből minden sziv magának egy világot alkot;“ — pedig ez nem igaz, mert a' szerelem épen ellenkezőleg: „a' szivnek egy szép világa, melly semmiből lön és semmivé lesz.“

A' szivnek szerelem-világában sötétség uralkodik, 's azért ragaszkodik egyik sziv a' másikhoz vakon, azért szereti egyik sziv a' másikat vakon. — A' szivnek szerelem-világban legfőbb nap a' hold, 's ez az oka: hogy a' szerelem-világi hold, és a' holdvilági szerelem, örökké fogytán van.

Szeretni, — a' legédesebb keserüség, minek izletét halandó kivánhatja; szerettetni pedig a' legkeserübb édesség, melly a' szivet beteggé teheti. — Midőn egy illy szegény beteg sziv a' pap' elébe kerül, azt kérdik a' szerelem betegtől: „szereted-e ezt a' becsületes leányt?“ a' szegény beteg rá esküszik, hogy „igen“; 's ha csak esztendő mulva is kérdi ismét az ember: „barátom! ugyan szeretted-e azt a' becsületes leányt?“ a' szegény férfi reconvalescens szivvel sohajtja: „ah, pajtás, forgandó a' világ! — ma nekem, holnap neked.“ —

Szeretni, — a' legmulatságosabb búbánat, de csak addig, mig az ember azt hiszi, hogy kölcsönösen szerettetik, mert mihelyest ellenkezőrül lész bizonyossá, tüstént vége a' mulatságos búbánatnak, mellyet most a' legvigabb szerelem követ, az ember örül és egész indulattal szereti, hogy a' szerelmében boldogultat, többé nem szeretheti.

Minden kölcsönös szerelemnek van két elrablott szive; két feje, ugyanannyi észszel, mellyeknek egyike sincs helyén, van két czukorédes szája; két lepecsételt nyelve; négy lekötött keze; négy szerelmi „légy-ott“okra 's „odább iramlásra“ kárhoztatott lába. — Hogy a' kölcsönös szerelemnek ezenfelül négy szeme van, azt nem is tartom emlitésre érdemesnek; mert a' szerelemnek, ha száz szeme volna is, mind a' száz szemére vak.

A' kölcsönös szerelem egy a' legfatálisabb kölcsön, mellyet akármillyen erős obligatio mellett kölcsönöz is az ember, még is mindig csalatik; példa gyanánt: az ember, hogy egész bátorságban lehessen, *primo loco* intabuláltatja magát, eljegyzi a' szép kisasszonyt, vagy már össze is esküdött vele, 's mikor az obligatio' kifizetését kéri; a' hites — *szeretett* — (tudniillik a' régen mult időben szeretett) férjét illy módon fizeti-ki: „édes fiam, az obligatio ugyan engem illet, hanem azért az interest te fogod tőle fizetni.“ —

A' kölcsönös szerelemnél semmit sem könnyebb a' világon kölcsönözni, 's tán csak ez az egyetlenegy kölcsön van, mellyet még a' magyarországi zsidótul is kölcsönbe vehetni. — Legtöbb kölcsönös szerelem köttetik farsangi időkben, 's még is ha farsang után az ember a' köteléket keresi, melly a' kölcsönös szerelmet köté, kisül, hogy az egész kölcsönös szerelemnek vagy nem

volt fonala, mellynél fogva össze lehetett volna kötni, vagy olly hosszu fonala volt, hogy az összekötést még csak álmodni sem lehete.

A' kölcsönös szerelmi kötésnek két vége van; első vége a' szerelmi kötésnek mindjárt a' szerelem' kezdeténél, második vége pedig a' szerelem' végénél van; ez utósó végét a' szerelemnek nem is szükség hogy a' szerelmes keresse, mert mindjárt eleinte tudhatja, hogy szerelmének már kezdetében is vége van.

A' szerelem egy volna a' legszebb asszonyságok közül, ha olly igen öreg nem volna; mert csak képzelje az ember: — a' paradicsomban nevekedni, vagy is inkább nem nevekedni, hanem mindjárt férjhez menő menyecskének születni, azóta mindig élni, annyi gyermeket a' világra hozni, nem csekélység 's a' legszebb asszonyságot is elvénitette volna.

Legnagyobb kár a' szerelemben, hogy nem férfinak, hanem asszonynak született, és hogy a' szegény férfi kénytelen utána járni. — Mig az ember ifju, csak könnyen szaladgál a' szerelem után, de az ember megöregszik 's vénségében azt szeretné, hogy most már a' szerelem szaladgáljon utána, pedig a' szerelemnek sem feje sem lába, 's mi legszükségesebb volna hozzá, a' ‚sziv' még csak attól is megfosztatik szerelmese által. —

Legnagyobb szerencse a' szerelemben, hogy nem lábai, hanem könnyen repülő szárnyai vannak, mert csak képzelje az ember: ha a' szerelemnek két lába volna, 's mind a' két lábába bele esnék a' podágra, sem a' pénzes öreg urak nem szaladgálhatnának a' szerelem után, sem a' szerelem nem járhatna a' pénzes öreg urak után; 's ekkor egyik szegletben a' szerelem, másikban az öreg urak jajgatnának a' podágrában, 's ugyan kérjük: ki tánczolna az egész farsangon-át, ha a' szerelem podágrás volna? — —

Van azonban a' szerelemnek egy betegsége, mellyet „sziv betegségnek" hívnak, mellyben mindazáltal mai időkben az emberek igen kevés ideig sinlődnek, benne pedig meghalni teljességgel nem szoktak. —

A' sziv betegség legragadósabb szokott lenni farsangban, 's ha egész farsangon-át minden elgyöngült, ellágyult, olvadozó beteg sziv' szerelmét lekellene irni, ugy e' kis „farsangi gondolat-szánkázás" még a' nagy-böjtben is tartana. — Részemről az egész leirt és iratlan szerelmi históriában, minden igaz keresztény atyámfiának ajánlom, hogy légyen okos és maradjon —

Aggfi.

A' BÁLGYŰLÖLŐ.

(*Vége.*)

5.

Levetvén álarczát, melly alatt annyit szenvedett, bérkocsiba ült 's hajtatott. A' hűsebb levegőn hűsebbek levének gondolati. „Hátha mégis ártatlan volna, hátha a' török csak ingerelni akart, 's a' kék szalagos pillangó még sem ő volt. Sok hasonló növés van, 's ne lenne Pesten több leányka, kellemes, karcsu, piczinlábu? ettől isten mentse Pestet, 's ezt mondani isten mentsen engem. Bizonyossá kell tennem magamat 's nem első tüzemben, alaptalan gyanút fogadva szivembe, rögtön kárhoztatnom a' ne talán ártatlant." Hajts az A* házhoz, kiálta bérkocsisához, mert az a' gondolat villant agyába, hogy magát most mindjárt megnyugtassa. — Lehetlennek látszék neki e' kínos kétségben, ez epesztő nemtudásban kihuzni a' hosszu, végtelen hosszu éjt. „Most nyomban Emmához! — Ha ő otthon van; kegyelem nekem, 's mi örömest fogom szenvedni piron gatását, mi örömest, ha összefont zsebkendővel a' vétkest megbünteti. — 'S ha otthon nincsen akkor kezet fogok az éj' lelkeivel, az éj födözze hűtlenségét, fájdalmamat, 's hallja szerelmem' hattyuénekét, ez éj, melly nekem eget 's poklot nyithat." —

Illy' eszméletekbe merülten, nem is vigyázott a' külvilágra, midőn a' kocsi megállt, 's ő abból kiszállván magát a' városnak egy ismeretlen részében találta. Sehol sem volt A* ház, Emma' lakása. Átkozott gazember! kiálta a' bérkocsisra, ki a' legnyugalmasban töltött kurtaszárú pipájára, te is szövetségben vagy azokkal, kik engem boszantani összeesküdtek? — hova hoztál? — Ő erősen állítá, hogy itt az A* ház. — A' helyett, hogy a' belsővárosba vitte volna, Theréziaváros' végére vivé. Ujra föl kelle űlnie, 's nagy sokára ért czélra a' belsővárosi A* házhoz. —

Remény 's kétség közt tántorogva lépdesett föl a' lépcsőkön, 's félénken mint tolvaj, lopódzott az előszobába. — Fortepiano-zengzet 's mellette ezüstének szállongott a' néma éjbe, 's Gyula — szinte üdvezült. — Emma' hangját, 's kedves dalát: „Eszembe vagy, ha a' hajnal szürkül" ismerte-meg. — Csalódott a' maszkban, 's az átkozott török, kit most a' szultán' háremébe kivánt

asszonyőrnek, méltatlan gyanút gerjeszte szivében. A' menny, mit a' török' hazug szavai sötét borúval vontak-be, ujra fölnyílt keblében, 's az előszoba' egyiptomi homályában hajnal' rózsalángja világított földerült lelkére. —

A' hangok' mágnesereje ajtó felé vonta. Közelebb lopódzott, 's majd füleit illeszgette a' kolcslyukra, hogy annál inkább fölfoghassa a' szeráfhangokat, mik véghetetlen bájerővel rezegtek különben is olvadásig illetődött lelkére; majd szemeit, hogy megpillanthassa a' rózsaajkat, mellyről az ének, az ő éneke ömledez, 's az alabástérkezet, melly a' boldog fortepiánon sikamolva belőle olly édes zengzetet varázsolt.

Gyula szokás szerint úszni kezdett elragadtatása' kéjhabjain, midőn költői álmát egy nem költői zörgés megzavarta. — A' bájhangok elrezegtek, 's helyökbe tompa kopogás hallatszott, mindig közelegve az ajtó felé, melly az előszoba' éjét a' világos szobától elválasztá. — Gyula sem merengett tovább érzései' árján, hanem evetgyorsasággal ugrott-be a' mellékszobába, nem is gondolva arra, hogy ez a' szobalány' lakja, 's hogy kénytelen látogatása gyanúsan üthetne-ki. De evetgyorsasága se mentheté-meg az észrevétetéstől. — Krisztinka néne, ki Emma' angyalhangjai mellett esti hymnuszát csikorogtatá, 's kivált Pamina, a' kedvelt ölebecske, ki asszonyánál még élesebb hallással bírt, észrevették az előszobában történt mozgást, 's alig hogy Pamina asszonya' öléből morogva leugrott, Krisztinka néne is késedelem nélkül vette az égő gyertyát 's tipegett élesitéletű kedvencze után az ajtó felé, 's még mielőtt Gyula a' szobalány' lakába egész testével bebuhatott volna, már kinyitotta az ajtót, de egy férfi termetet látván oda besuhanni, sikoltva lépett vissza.

6.

Gyula' helyzete, mint minden értelmes lélek gondolhatja, borzasztó volt. — Fölfedeztetni! egek, mit gondol felőle Emma, ő ki érette hiusága' ingereit meggyőzve olly nemes áldozatra kész vala, ki kedveért a' bál örömeiről lemondva, most is kedvenczdarabját éneklé, 's a' szent éjfeli órát neki 's emlékezetének szentelé! — „átkozott gyanúm!“ gondolá magában, de megérdemlem e' büntetést, ki gyanúval merém förtéztetni az ártatlanságot. Emma ártatlan, mint szent angyalok' gondolatja, mint bölcsőben álmadó kisded' mosolygása! 's én róla miket mertem föltenni! büntettessem, nem vagyok jobbra méltó.“ — Illy bőjti leczkét tartott magának megszorult lélekismérete a' farsang' végórájában, 's egy percz alatt mind ezt végig gondolván szökni akart.

De ez lehetetlen volt. Mert Krisztinka néne, cselédeket, mopszokat és macskákat fölkiabálván, a' szobát rombolni kezdé. Előre is a' kaput 's lépcsőajtót záratá-be, miután a' cselédeket végig szidta, hogy jobban nem vigyáznak. Igy minden ut el volt előtte zárva ohajtott szabadulhatásra; alá kelle magát adnia az ércztörvénynek, a' szigorú biróné' itéletének, ki kétségkivül lucrétiai keménységgel fog rá halált sipegni. Nem volt még egy ostromlott várban is nagyobb szorultság 's rettegés, mióta csak várak ostromoltatnak Trójától fogva Antwerpenig, mint most Gyula' keblében. „Oh becsületem! oh hűségem! sohajta a' sötétben, — mellynek tiszta képére vigyázatlanságom 's a' szövevényes sors illy tömött fátyolt vont. Ah! hogy fogom e' szennyes fátyolt elemelhetni, hogy fogom hűségemet 's erkölcsömet hótisztaságában megmutatni, hogy magát Emmám benne ugy tükrözhesse, mint tavaszi nap kristályfolyamok' tükrén.“ — A' történetre kelle magát bíznia 's tőle, melly e' szövevénybe keverte, reméllnie kimentetését. — Még, a' mi veszélyesb, Náni szobalány azon pillanatban ébredt-föl, 's mozgást hallván szobájában, ijjedve sikoltani kezdett, midőn nénike 's fogdmegjei a' szobát rombolni kezdék. Egek' mi aggodalom! — még a' cselédek is fogják tudni gyalázatját, 's ki fogja Pesten, évtizedünkben elhinni, hogy Gyula volt a' második különcz, ki gyermeki ártatlansággal huzta-ki az éjt egy szép szobaleány' körében. —

Két inas hozott két két gyertyát, hogy a' képzelt tolvaj el ne illanhasson. Az ajtó megnyilt. Nénike belépett 's vele Emma! — Gyula nézett, szólni akart, de ajkai nem tevék szolgálatjokat. Nénike, ki különben nem tartja helyesnek egy angol' mondását, hogy „hallgatásban áll a' legszebb mulatság“, annyira elszörnyedt e' váratlan jelenés fölött, hogy hasonlóképp egyet sem szólt: — isten, ha a' poklot vizsgálván, egy fiát a' kárhozott lelkekkel ölelkezve találná, olly tekintetet vetne arra, mint Emma Gyulára, 's végitéletkor a' kárhozat' fia ugy néz-föl a' biró' lángthrónjára, mint Gyula Emma felé, 's annak olvasztó, semmisítő pillanatát ki nem állhatván, lábaihoz rogyott.

Már micsoda hasonlítások ezek! minő méltatlanság szobalányt, kárhozott lelkekkel tenni párhuzomba! — jaj! illy hasonlitások csak illy helyzetben, csak Gyulának juthattak' eszébe. —

Az ágyából fölpattant Náni, eddig álmos zavarban, csak most vevé észre, hogy férfiak vannak a' társaságban, 's ijedve kapta magára az ágyterítőt.

7.

Végre Gyula, ártatlansága érzetében, erőt vett magán, 's megszólamlott: „függessze-föl ítéletét édes Emmám, minden szentre kérem, mig az egészről fölvilágitást adok, 's legyen kegyes, vallomásom' nyugodtan végig hallgatni. — Igy szólva fölugrott, és ment a' cselédkörből ki, a' szobába. — Szelid Emma halványan, 's remegve, Krisztinka néne gyanús fejcsóválással követték, 's a' mély csöndet, melly fölöttük' uralkodott, csak Pamina' csevegése zavarta, ki a' váratlan éji látogatóval békülni semmiképen nem akart.

„Ha édes Emmám' jó szive, ki nem ment", mondá Gyula hő kézcsókolás után, hijában mentem magamat, 's hijában esküszöm mindenre, a' mi szent. Látszó vétkemet csak egész éji kalandjaim' hű rajza fogja rólam elhárithatni, 's ha ezt tenni nem képes, ugy Emma' eddig irántam bizonyított boldogitó kegye színlett volt, mit a' kristály lelkűről föltennem nem szabad." — Most hiven 's körülményesen kezdé előbeszélni az egész éj' változásait, 's költői hévvel festette keble' hullámit, sok szenvedéseit. Elbeszéléséből lángolva tünt-ki legigazabb, leghevesb szerelme. — Emma' halvány arcza mind inkább földerült, a' rózsák arczaira lassankint visszatértek, előbb gyönge, majd szivesebb mosolyra nyiltak ajkai, 's midőn Gyula beszédét végezte, kellemes nehezteléssel pirongatta azt gyanujáért, Krisztinka néne is békülése' jeléül végig czirógatá, de azt csakugyan meg nem állhatta, hogy egy nem épen rövid leczkébe ne ömledezzen.

Gyula' boldogsága teljes volt, 's lelkesült örömében olly csevegő, olly mulattató lett most, milly néma 's bús volt előbb. Hévvel köszöntemeg Emmának, hogy a' szép nemet olly mágneserővel vonzó bált, hol hiusága' legszebb diadalmát ünnepelheté a' megbájolt, lelánczolt imádócsoport fölött, kész vala föláldozni hideg, phantaszta vőlegényének. — Neki illy' áldozat! — szinte istenült érzelmeiben. —

Most Emma fortepiánohoz ült, — Gyula a' guitárt ragadta kezébe 's érezve kezdé énekelni: „Ha haragszol, megkövetlek." — 'S Ön énekel, és guitároz? kérdé Emma meglepetve, 's ezt elég szerény volt velem mind eddig nem tudatni? — Hangjaik' harmoniáján érzéseik is legszebb harmoniába olvadtak. — Majd ismét Krisztinka néne űlt a' hangszerhez, 's az idei keringőket játszotta. — Még egyszer föltüntek Gyula' lelkébe redouti szenvedési, 's karjára fűzve Emmáját — tánczolni kezdett. — Olly jól még életében soha sem. —

Messze tőled, tolongó feszes sokaság, messze csalóka üres csillámodtól, hol annyi pompás öltözet teszi-ki vásárra birtokosnéját, annyi kaczér szem lövi-széljel erőtetett kelleme' tompa nyilait, annyi üres, agyon czukrozott hizelgés, sületlen lelketlen édeskedés rontja a' levegőt; — messze tőled, egy szűk mégis gazdag körben, ketten kedvesen, tölti Gyula farsangját, 's megszenteli a' földi kedvet. —

8.

Most belépett Papa és Mama, és egy egész báltársaság. —

Papa egy kellemes szőke leányt hozott karjain; növésre, termetre Emmához hasonlót, 's joviális kedvében nyájasan sorban ölelte az otthon mulatókat. Azután a' kellemes leánykát Gyula elébe állitván, azt, mint testvére' leányát Pólit ismerteté-meg, ki a' farsangot befejezni Pestre jött. „Még engem öreg csontot is bálba csalt a' kis csintalan, ugy monda, de kínjaimat, miket a' tolongásban szenvedett szegény testem, megboszuld rajta kedves öcsém, 's minden lökésért, mellyel áldatott roncsolt bordám, egyegy csókot követelj." — Azután meg Gyulát ajánlá a' mosolygó lány' kegyébe, 's beszédét, hasát simogatva végezvén, az inastól pipát kért.

Gyula Mama' kezét csókolni ment, de — nincs hát felhőtlen napfény ez élet' egén? — a' reggeli ifjut látá oldalánál, ki Emmát templomból haza vezette, 's most is igazán huszáros bátorsággal megcsókolta. Rózsaege ujra borongani kezdett, 's homlokára redő szállt. — De csakhamar eloszlott az, mert Mama hozzá vezetvén az ifjut, azt mint Emma' testvérbátyját vezette-föl, ki tegnap jöttmeg az ezredtől szüleit látogatni. — Oh mi hévvel szorította karjai közé az uj barátot, Emma' testvérét! mi hálásan csókolta a' jó Mama' kezeit!

Most meg Bélát pillantá-meg az érkeztek közt, ki enyelgve kérdé tőle, „kinek kölcsönözte a' bálban szemüvegét?" —

„Selma te! ugy-e te valál a' török?"

Megbocsájthatsz a' hazug töröknek? kérdé az egy szíves csókkal.

„E' pillanatban jöjön-el halálos ellenségem 's ölelni fogom. Neked pedig féltékenységem' csalfa orvosa, hálával tartozom.“ —

„Melly hűségnek őrre van szüksége, monda Mama, az nem érdemli, hogy őriztessék.“ —

A' cselédeket hajlókká tette Gyula' ajándéka az egészet tréfának venni, csak Náni a' szobalány kétkedett magában, ha tükrébe nézett. —

Gyula és Emma boldog pár levének 's örömmel emlegetik egymás ölén e' kalandos farsang éjt. — Tóth Lőrincz.

Javitás. A' „Bálgyülölőben“ 51d. lapon, 2d. hasáb, 10d. sorban *pálczarápéje* helyett „*pálczarecipéje*“, 's ugyan azon czikkfőn 9 helyett 3 számnak kellene állni.

CHINAI PÉNZEK, HAMIS PÉNZEK ÉS BANK-RENDSZER.

Az egyetlen törvényes pénz, mellynek jelenleg egész Chinában országos folyama van, egy kis váltópénz, a' chinaiak által *Li*, idegenektől *Cash*-nak neveztetett. Bárha e' pénzdarab egy lat ezüstnek csak ötszázad részét teszi, mindazáltal hamis-pénzverők és maga a' kormány által még ez is megrontatik, ugy hogy jelenleg annak értékét egy lat hatszáz hetvenötöd részére becsülhetni. A' *Li* réz.

Öntve 's nem verve van az 's egyik oldalán az időt másikon a' pénzverő-helyet mutatja. Az ezüst nagyobb vagy kisebb rúdakban jár kézről kézre, 2—100 latnyi értékűekben, 20 latosak legközönségesebbek. Minden adókat ezzel kell fizetni, 's a' kormány az önverette váltópénzeket sem fogadja-el 's így azok' megrontása által sem veszt semmit jövedelmeiből. Minden helységben találtatnak pénzváltók, ezeknek legaljasabbjai csak a' pénzek' váltásával foglalatoskodnak, de a' jobb rendűek tulajdonképi banquier-ok. Minden adószedő egyességre lép egygyel vagy mással azok közül, mellyben emezek lekötelezik magokat az adószedő által begyüjtött ezüstöt próbálni, olvasztani és nevökkel bélyegezni. Ezért bizonyos procenteket kapnak 's az ezüst' finomságáról felelni kötelesek. Igy a' vámot is a' kereskedők közönségesen ezeknek fizetik, a' mitől ezek nyugtatványt adnak, melly bizonyitja a' tartozást, hogy meghatározott időben hivatalos minőségü ezüstben a' pénztárban fizetendik. Ezután összeöntik az ezüstrúdakat és nevökkel bélyegzik azokat. Ha a' rúdakban később csalást födeznek-föl; a' banquiert sulyos büntetés várja; de még is gyakran megtörténik, hogy ezen rúdak meghamisítatnak, minthogy a' nagyobbaknak terjedtsége lehetővé teszi őket kivájni és roszabb érczczel megtömni. Illy nemü hamisitott rudak mult évben nagy mennyiségben küldettek Calcuttába 's az angol házak, mellyek azokat kivivék, nem eszközölhettek-ki kárpótlást Chinában, mert az ezüst' kivitele tiltva 's ez okbul a' chinai törvénykezés nem bibelődött a' dologgal.

Mihelyt azonban a' chinaiak az europai pénzzel megösmerkedtek, hamar megösmerék ezeknek alkalmasabb voltakat, sőt maga a' kormány is helybe hagyni látszott darab ideig azok' használását. Megengedteték a' spanyol tallérok' utánverése 's e' pénzverőházak' egyike Canton tartomány főadószedőjének feleletterhe alatt vala. Eleinte ezen utánnyomott tallérok jobbak voltak mint a' spanyolok, de lassankint mindig roszabbodtak 's a' kormány eltiltá a' verést, de az még is igen nagyon űzetik. Azt mondják p. o., hogy Schunti kerületben egy verőház áll hamis spanyol tallérok végett; melly száz dolgost foglalatoskodtat. Mindennemüek veretnek és hamisítatnak benne, némellyek ezüst- és ólomkeverékből állanak, mások ólombul és ezüst futtatásból, mások igazi tallérokból, mellyekből némelly darabok kivágattak és ólommal pótoltattak. E' pénzhamisitóknak vannak bélyegeik, mellyeket nagy költséggel csináltatnak Europában, mások Chinában metszettek, de ezek közül legtöbbeknél az irás' utánzása hibás és europai kezek által tüstént megösmerhető. E' dollárok olly közös keringésben vannak, hogy váltókká többnyire ezen kerületből választanak embereket, 's egy könyv is nyomtattaték, melly mindennemü tallérok' képeit 's a' különféle hamisitások' megkülönböztetésének szabályait foglalja magában. E' szabályokat a' váltók jól ösmerik 's közönségesen első pillanatra megösmerik a' pénz' nemét és értékét, bárha a' jó ezüsttel verettek nehezen különböztethetők. Egy nagy hamispénzverőházban, mint a' Schuntibeliben, olly nagy a' nyereség, hogy annak birtokosai könnyen megvesztegethetik a' helybeli tiszteket.

Az északkeleti partokon nagy mennyiségben forognak az ugy nevezett séma tallérok. Ezek vagy simává dörzsölt spanyol tallérok vagy ugyan azon nagyságu veretlen ezüst darabok. Merope hajó' kapitánya egy utjából e' partokról nagy mennyiséggel hozott ezekből, 's azokkal akart a'

Cantoni társaság' pénztárába fizetni, mindazáltal nem fogadtattak-el, minthogy a' Cantonban csak ezüst értékük alatt forognak. Egyébiránt a' chinaiak nem minden igaz spanyol dollárt azon áron fogadnak-el, de mivel ezen különböztetés egészen önkénytes, a' veszteség különféle helyeken különféle. Délamerikai tallérok és északamerikai dollárok nem is járnak a' chinaiak közt 's ez okbul az europaiakhoz adatnak-el.

Nehány banquierok Chinában semmi mással nem foglalatoskodnak mint pénzügyökkel, de a' legtöbbek ügyészek vagy associé-k idegen kereskedői házaknál. Nálok lehet pénzt letenni 's minden pillanatban visszavenni azt, de ez esetben kamatot nem adnak; ha pénzt kamatra veszneköl, egész 12 procentig fizetnek évenkint, de ez esetben bizonyos időhatárt kell nekik adni, mi előtt a' pénz fölvétetik. Közönségesen semmiben sem különböznek az europai banquieroktul, hanem szabadalmas bankok nincsenek. Régibb időkben a' kormány papirpénzt adott-ki, de jelenleg nem; ellenben váltólevelek csak ugy keringenek mint Europában. A' Cantonban legtöbben csak a' tartományban űzik kereskedésüket, másoknak vannak levelezőik egy vagy két tartományban 's némelyeknek vannak ügyészeik minden tartományban. Első bank a' Cantonban, melly *Anscking* firmát viseli, fő egybeköttéseik vannak Peking és Nankinggal, és közlekedéseik e' városokkal épen olly rendszeres sőt rendszeresebb mint a' kormányé. Némelly helyeken vannak kölcsönző bankok, hol rövid időre naponkint 1/2 procentre pénzt kölcsönöznek. Ezekkel szoros egybeköttetésben vannak a' házak, mellyek igen nagy számuak. Szabadalommal birnak ezek és három felekezetre osztatnak, első osztály nagy tőkepénzekkel foglalatoskodik, itten három év és három hónapnyi idő engedtetik a' beváltásra. Szabadalmukat igen drágán fizetik 's a' mellett évenkint adóznak. A' második felekezet két évig enged időt a' beváltásra, a' harmadik egyig. Ezen hosszu időszakok természetesen igen terhesek előttük, minthogy a' zálogba adott czikkelyek közül idővel igen sok veszt becséből; ha a' házban tűz támad a' zálogháznak magának kell a' kárba ment tárgyakat megfizetni, ha a' szomszédból kerekedett a' tűz, csak felényit fizeti az elégett jószágnak. A' legnagyobb kamat, mellyet venniök szabad, hónaponkint három procent, és téli hónapokban csak két procent a' ruhadarabokra, hogy a' szegényeknek könnyebb legyen a' kiváltás.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

A' jós igében jobb lett volna a' szerzőnek az alap gyanánt vett elbeszélés szerint drámáját a' 4dik felvonásban végeznie; így a' hatás is, melly ezen drámában ott legnagyobb, nem szálott volna az ötödikben jóval alább. Különben is a' királygyilkolás csak azért látszik az egészbe szőttnek, hogy Raphaëlávali hasonlatossága palástoltassék, vagy tán hogy a' játék öt felvonásos legyen. A' nézőknek a' nélkül is csak az által adatik tudtul a' negyedik felvonás' végén, hogy még az egésznek nincs vége, hogy itten a' szerző Árboczot a' színpadon végig kergetteti. Kendei az első jelenetben Csuportul megtudja, hogy a' király Eduát ágyasul kivánta, 's a' negyedik felvonásban még is ő maga hozzá viszi őt: itt vagy Kendeinek vagy az irónak volt rövid emlékezete. — Hogy a' lányok álomport ittak, csak öt év mulva tudtukmeg, midőn Eduát még akkor is élve látjuk. — Edua' levetkezése az Elmáé után szükségtelen, untató, mint minden egymásutáni ismétlés, 's többnyire nevetséges. — Bazir a' két leánynyal hosszas ideig utazik, még sem tudja őket jól megkülönböztetni; ezt az iró azzal motiválja, hogy Bazír nem is mer a' szép lányok' szemébe nézni; — csúnyaság biz az Bazírtól, ezt egy szemtelen, vakmerő 's elhidegült gazembertől nem reménylettük volna. Ebben is csak annyi hihetőség van, mint abban, hogy a' tizenharmadik században honunkban grófok vagy grófnék voltak, — az az egy csep sem.

Az indulatok főkép Árboczban szerencsésen vannak festve; már Eduában nem. Edua a' királytól egymás után kettőt tud-meg: hogy kedvese hívtelen 's hogy amaz őt ágyasává akarja. Kérdjük, mellyik lehetett rá nézve nagyobb benyomással? bizonynyal az első; lelke még is egyedűl a' másodikkal foglalatoskodik. Ismét midőn megtudja, hogy kedvese nem hívtelen, öröme igen gyönge; itt azonban a' gondolkozó művészné a' leghatalmasabb öröm' kitörésével segíthet az iró' hibáján és köteles is segíteni, mert van-e ennél lánykának nagyobb öröme?

Legkitünőbb charakter Árboczé ennek alapja 's psychologiája nagyából Macbethé. Edua és Elma ellenképek, de a' szinészeknél, Elma' részéről, nagyon egygyé olvadtak. Bazír kúnositott mindennapiság, Kemencze és Turtulnak Árboczczali jelenetök az egészben legjobb. Kendei bizonytalan. — Több helyen az irót hallottuk beszélni, olly észrevételeket, megjegyzéseket, mely-

lyek vagy akkori világbeli vagy olly charakterű személyekhöz nem illők, adván azok' szájáha; így a' 13dik századot a' 19dikkel összevegyítvén. Mi valóban igen örvendünk, ha ifju társaink egyről egyre józanul, tisztán gondolkoznak 's tudják, mi czélja, rendeltetése van az emberi nemnek; de hogy drámai személyeiknek akármellyike is olly ideákat fejtsen-ki, minőkre mostan élők közűl is sok nem jutott, ennek nem igen örvendhetünk. — A' dictio átalában virágos; tetszik magának az iró szokatlan nyers kitételekben; de az írók átalában igen sokban tetszhetnek és tetszenek is maguknak, mindazáltal a' nyerseségre nem szükség annyira iparkodnunk.

Az előadás szép szorgalomra mutatott. Megyery ur (Árbocz) indulatfestésével gondosan gazdálkodott a' negyedik felvonásra, a' dráma' középpontjára, melly után méltán elő is tapsoltatott. Lendvayné assz. (Edua) betegeskedése után ma lépvén-föl először, szerepének legkitünőbb szakát a' 3dik felvonást közelégedésre adá, utána előtapsoltatott; — de az ötödik felvonásban az öngyilkolás' ördögének körmei közt is olly szelíden, olly jámborul viselte magát, hogy mi egyszerre kitaláltuk, hogy egész dolga csupán tréfa és tettetés, 's így nem is féltettük az öngyilkolástól. Barthánéné assz. (Elma) nagyon meglepett; csak bizonyos csevegésről szokjék-le, ekkor száját összse húzza 's beszéde érthetlen, hagyjon-fel egyszersmint szinészeinknek majd nem átalános hibájával, a' testnek előre hajlongásával. Szentpéteri ur (Bazír) híven, mulattatólag. Szilágyi ur (Kemencze) nagyon fiatal öreg volt. Kovácsné illy szerepben meghaladta reménységünket, csak azt ne tüntette volna ki olly nagyon, hogy rimes versekben beszél. E' darabnak először is Pesten adatása az eredeticket igen gyanusokká tevé. Ajánljuk is szinészeinknek hogy, ha ezentul uj darabbal akarnak Pesten föllépni, tegyék előbb Budán próbakőre hatását. — — Mindenek utána azt is meg kell mondanunk, hogy a' szerző szerencsés költői talentumot és ipart és szorgalmat fejte-ki: — kivánunk neki szerencsét a' drámai pályára.

Januar' 20*dikán.* ‚Világ' divatja' vígjáték 4 felvonásban. Töpfer' munkája. Komlósi forditása. Egy a' német jobb vígjátékok közül. Charakterei, helyezetei némelly apró kifogásokkal szerencsések. Czélja igen nemes, de az eszköz hozzá egyedül gyönge. Az egész egy világ' divatja szerint elkorhelyesedett, különben becsületes és szerető férj' megtéritésére munkál; e' végre szerelem féltővé tétetik: de ebből ő csak annyit tanulhat, hogy igen rosz volna, ha neje is a' világ' divatját követné, és szarvakat szerezne; nem ismertetik, nem utáltatik-meg vele a' korhelyélet. Aztán csupa világdivat' majmolása egy szeretett ifju nő mellett hajlandóság nélkül kevés motivum a' korhelységre; 's ha ez meg van benne, puszta szerelemféltés, főkép miután kitudja hogy neje egy áldott lélek, annál kevésbé kielégitő gyógyszer. Az előadás téli időben is, midőn a' nézők sem kocsin, sem szánon, sem gyalog nem igen sereglenek, elég kereken ment. Laborfalvi Rózának (*Luiz*) Kassáról ide tértekor ajánló szerepe a' mai volt; megvalljuk azóta szépen előre haladott, de azért nem szükség többnyire előre hajolnia; legyen állandó tanulmánya a' hozzá épen nem mostoha természet.

Januar' 23*dikán.* Szilágyi Pál' jutalom játékául „A' Messinai hölgy" szomorujáték 4 felvonásban adatott Schiller után, Szenvey' forditása szerint. A' vakmerő elméjü Schillernek gyöngébb művei közül egyik, mellyben a' tüzeszü költő a' drámavilági revolutióknak jelen lépcsőjéről visszsza igyekszett ugrani egy sokkal régibb korba; az átugrandó hely igen nagy volt, az ugrás nem ment jól véghöz, 's a' nagy Schillert nem a' legtragikaibb érzettel látjuk frakkosan és czipellővel a' palástos, tunikás és cothurnusokban lépdelő görög hősök közt mozogni. De átalában véve a' dolgot, mai időben görög szabásu darabokat irni nem a' legszerencsésebb gondolat; hiánylik nálunk mindjárt az alkalmas színhely illy darabnak előadására; hiánylik a' régieknek azon phantastikai religiója, melly őket a' chorusokkal 's azok' jelentéseivel olly könnyen megbarátkoztatta; hiánylik azon fentebb müveltség, melly a' szabad szellemű görögök közt átalánosan divatozván, velök az illy darabokban fenforgó magasabb lyra' szavalásait megérteté, megkedvelteté. E' darab' foglalatja egészen költött, de e' költemény' előterjesztése határozatlanul vonúl-el szemeink előtt, 's nagyon távol van minden a' hihetőségtől. Az antik és romántika szellemei ugy össze vannak e' darabban keverve, hogy a' művelt hallgató végtére még azt sem tudja kereszténye-k-e vagy pogányok a' játszó személyek 's megelégszik, ha a' lyrai költeményeket meg annyi declamatioi példányok gyanánt kihallgatja belőle; a' nagyobb rész pedig, melly a' színházban könnyen ható éldeleteket kiván, melly még nincs annyira müvelve, hogy a' gyönyörkedésben feje és szíve egy

úton járhasson, vagy elalszik a' karzaton számtalan ásítozások közt, vagy ellene esküdve minden szomorújátéknak haza megy és kárba ment huszassáért siránkozva dörmögés közt fekszik ágyába. Átalában nálunk magyaroknál közönséges a' panasz a' szomorujátékok ellen; — igen, mert mi is — mint minden, a' mi alsóbb lépcsőin van a' müveltségnek — a' szívéldeleteknek csak felülegességei után kapkodunk; ha az érzelmek' folyamának lábolható szélein egy keveset uszkálhatunk, azt gondoljuk, már eleget tettünk, a' mélyre bemenni nem merünk, nem akarunk, 's így természetes, hogy ollyas komödiák jobban hatnak ránk, mellyek' tréfái által arczunk' némelly izmai megrázkodtatnak, mint egy mélyebb értékü dráma, mellynek hatásával egész a' lélekig kellene törnie. — Visszatérvén a' darabra: ebben minden esetre több a' lyrai mint a' drámai poezis, főkép a' karoknak némelly igen lelkes és fellengő helyei vannak. A' mi a' kart illeti, Schiller ebben is az antikot a' romantikával igyekszett egybeolvasztani; meghagyván tudniillik azt, a' régiek szerint, a' történet' folyamába résztvevőnek; de annyiban távozva-el tőlök, hogy itt mind a' két testvérnek — don Manuelnek és don Cesarnak — különös párthívei vannak, mellyek két különböző, egymással hol perelő hol békülő karrá oszolnak-át; — 's így megszünik a' kar mint egy drámai oraculum lenni, melly felül emelkedve a' halandók' dolgain mintegy felsőbb tekintője volna a' történteknek.

A' charakterekben semmi kárhoztatandó de semmi különösen kitünő is. A' testvéri békülés' festése, a' tanácskozások a' karvezérekkel, don Manuel parancsosztása a' menyasszonyának nyujtandó ajándékok iránt, és a' negyedik felvonás, azok, mellyek a' görög tragoediákhoz leginkább szitanak. — — Az egészet azonban olly műnek nevezhetni, melly birásának litteraturánk örülhet, főkép tekintvén Szenveynek derék forditását, mellynek a' legillőbb dicséretet megadni kötelességünk.

Előadása e' műdarabnak budai színpadunkon nagy kedvre és valódi szorgalomra mutatott, még nagyobb kedvvel, még nagyobb szorgalommal ment volna véghöz bizonyosan az egész, ha a' szinház nem olly igen üres. Donna Isaballa (Kántorné assz.) jól; különösen sükerült legelső jelenése. Beatrix (Lendvayné assz.) a' szelíd leányka' szerepében szokott jelességgel lépe-föl ma először — köz örömre — csak rövid betegeskedése után, a' budai szinpadon. Don Manuelnek (Lendvay ur) több pathost kivánnánk. Don Cesar (Egressy ur) jobban kielégitett bennünket. — Jegyzetül ide teszszük még nehány jelesebb színésztagok' számára, kik ma a' karvezérjei közt megjelentek, hogy, ha már különben olly jók és szívesek — a' miért valóban dicséretet érdemelnek — kisebb szerepekben is munkálni az egésznek sükereltetésére, ne tegyék magukat olly rút állásokba, minőket ma valánk látni kénytelenek: egyik görbe nyakkal, másik púpos háttal, harmadik kecskelábbal szundikált ugy szolván nem pedig állt a' szinpadon.

A' jámbusok' szavalására nézve ezeket jegyezzük-meg színészeinknek: 1ször ne pattogtassák a' verseket, ne tüntessék olly nagyon szemükbe a' hallgatóknak, hogy ők még versekben is tudnak beszélni; — ez a' hatást rontja, a' figyelmet a' tárgy' velejéről külsősegekre vonja; mert mi őszintén megvaljuk, valahányszor illy pattogtatott jambusokat hallunk, ujaink mindenkor görcsösen összevonaglanak, mint midőn gyermekkorunkban a' „simplicium leges“t scandalgattuk. 2szor Ha már csakugyan különös figyelmet akarnak nyujtani színészeink a' jambusok iránt, tüntessék-ki azt abban, hogy az iró' tollához minél hivebben ragaszkodjanak; mire nézve tartsák eszökben, hogy kötött beszédben nem mindegy: *és* vagy *'s*, — *színésznek szorgalma*, vagy *szinész' szorgalma*, — *mondok jámbust*, vagy *mondom a' jámbust*, — *aluszom*, vagy *alszom*, *neked* vagy *néked*, — *engem* vagy *engemet*. 's a' t. 3szor A' szavallást mindig a' drámában uralkodó szellemhez kell alkalmazni; a' vers közép lépcső a' próza és ének közt; 's így azt lelkesebben 's nagyobb pathossal kell szavalni mint a' prózát.

Januar' 24dikén. „A' három század“ ismételtetett. Vala szerencsénk látni, hogy előszöri adatásuk óta, ezen századok csöppet sem haladtak előre. X. et Comp.

FIGYELMEZTETÉS.

Szemlélőnk' máig megjelent számaiból kitetszik, hogy eddigi lapjainktól, mind tartalma, mind tömöttségére nézve felette különbözik, 's hogy czéljául komolyabb és hasznosb ismeretek' terjesztését tűzvén-ki, bizonyára eddig felette érzett hézagot pótol-ki literaturánk' megyéjében. Olcsósága a' legszegényebb sorsuak által is megszerezhetővé teszi; mivel pedig előfizetőink' számához mérsékelten nyomatándjuk példányainkat, azok, kik teljes számú példány birtokába jutni kivánnak, méltóztassanak mennél előbbi előfizetésről a' szokott postai uton rendelésöket tenni,

a' Szemlélő Szerkesztősége.

☞ Divatujságunkra képekkel együtt folyvást előfizethetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Januar' 30dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
9dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' HÓ.

Mindenkép csak hasonló
Vagy a' hóhoz leányzó!
Tested gyönge mint a' hó, —
Melled fejér mint a' hó, —
Szíved tiszta mint a' hó, —
Enged olvad mint a' hó, —
Ah! de az ám a' nem jó,
Hogy olly *hideg* mint a' hó —
Oh! csak ebben hasonló
Ne volnál jó leányod!

S*** G**

AZ AMAZON.

Ehret die Frauen!
Schiller.

Waldo Amalia, szerelem által meggyógyítva 's szüleinek kérésire, kiknek egyetlen gyermeke volt, elhatározá magát hogy a' vadászruhát 's a' dárdát asszonyköntössel és myrtuskoszoruval cseréli föl. Fiatal, szép, nagy lélekterhetségü 's férfias bátorságu volt 's régóta Dohna gróf leghevesebb ohajtásainak tárgya. 'S a' gróf vágyai beteltek, övé lön a' leány 's egybekelésök a' zemeni várban ünnepeltetek a' környékbeli egész nemesség jelenlétében. Megnyert nője által a' legboldogabb halandóvá tétetvén, a' társaság lelkévé lön, de a' mellyet egyszersmind a' dicső menyasszony is rendkivül megbájola egybekelvadt férfias és asszonyi kecseivel. Egyesülve találtaték ennél a' vonzó külső néha szembetünőleg férfias magatartásának kellemével, derült lélek, tudáni vágyval. Mikor pedig hajlandósága szerint választott állapotját megváltoztatá, egészen a' szeretetre méltó uraságnő lön, ki első kötelességének tarta szerelmet adni 's venni, 's első erénynek az asszonyiasságot.

Ezen ritka pár egyesülésének ünnepe végződék, a' játéktüzek kialudtak, 's mindenki örvendve sietett rövid időre elhagyott házába a' legkellemesb mulatság után. 'S csak kevés napot még, — és a' grófnak is távoznia kelle, kinek egy fontos per még azt sem engedé-meg, hogy az első szerelem szép idejét, az ugy nevezett mézesheteket fiatal nejénél töltse. Késve 's iparkodva, 's ismét vonakodva ránta-ki magát a' forrón szeretettnek karjai közül 's fölhága azon kocsira, melly őt elvigye ezen magányos várbul, mostani legkedvesebb helyérül, mig azonban vágyó pillantásokkal keresé az ablakból néki búcsut intő hitves szemeit, mignem a' kedves körbül kirántaték. Hasonló érzésektül áthatva, mindegyre az ablakban volt Amália, mignem az est elkezdé árnyékát a' tájra bocsátani. Férje iránti szerelemmel, de félelem nélkül nézé át az őszi mezőket, mellyeken nedves köd úszott keresztül 's különféle alakidomokat mutatott. Csak a' hideg erős szél, melly a' tarlókon fújt keresztül 's az ablakokat megrezegteté, hajthatá most el az ablaktól a' barátságosan hivogató kandallóhoz menendőt. Oldalánál ült a' komorna szövő-rámájánál, iránt ő — mulatságos könyvek' olvasása közben — igen engedékeny volt 's szigoru pillantásaival már távolrul megmutatá az elébe adott példánytól való eltávozást. Ő, az élet minden körülményeiben szeretet által intézkedő, itt is a' szerelmetes háziasszony volt, kinek tudományát 's elsőbbségét egész alázatosan megösmeré a' szolgáló.

Azonban a' grófné munkás lelkét nem tudá az olvasás mindegyre foglalatoskodtatni. A' theázás után, melly egy arra rendelt órában történt, kellemes hangokat csalt-ki a' zongorábul, a' homályos őszi est benyomását az által szelidítendő, melly hollófeketén szállott-le a' várra 's környékire. Zivatar düböngöttt az erdőn keresztül, gyökereikben megrázó az idősmohos tölgyeket, leteritő a' nyulánk fenyőfákat, 's a' havas esőt a' zörgő ablakokhoz hajtó. De illyen természeti tüneményekhez szokva, hangája gyönyörének adá ő magát át 's egész lelkével ezen látszék csüggeni.

Arra pedig birható nem volt, hogy komornája regéinek a' vidék bátortalanságáról hitt volna, sőt éjfél felé a' messzeeső előterembe küldé a' társasszonyt, maga pedig hálószobájába' ment.

Mégis örök idők óta az iszonyatosságok fészke volt ezen táj, — ha a' mindenütt viszhangzó hirnek hinni lehete: 's most is haramiabanda tartózkodék benne, melly nem rég az őrizetlen földmivest támadá-meg, majorokat rabla-ki 's pusztíta-el, legujabban pedig az urasági vár ellen törekvék. Egy szövetségesök pedig szolgakint tartózkodik a' várban 's híven tudósítá őket mind arrul, a' mit kitanulhata. Ezen áruló által tudákmeg a' rablók, hogy a' grófnak sok birtoka van, 's kivált sok arany 's ezüst edényeket 's drágaságokat külde ide lakodalmi ünnepéhez. Ennek elrablására most van a' legalkalmasb idő, mivel a' gróf távol van 's eltávoztával azt jelenté-ki: hogy ha megérkezik, azt egy barátságosabb fekvésü helyre viteti, meghalt anyja özvegylakára, hol egyszersmind lakni szándékozik. Ezen nyomorult olly szín alatt, hogy egy közel tanyázó földmivesnél némi végzendő dolga van, az erdőbe ment, a' haramiáknak teljes tudósítást ada, 's igen kéreté a' fejöket, rohanja-meg még azon éjszaka a' várt, annyival inkább mivel a' zordon idő maga is elősegítni látszik a' szándékot. Maga pedig belölrül megteendi a' szükséges készületeket 's megkönnyitendi nekik a' bemenetelt. Ezen beszélgetés után gyorsan bement a' várba 's éjszakára a' kaput elfoglalá mint a' neki kirendelt helyet, hol kellő időben meg is találtaték, mikor az udvarmester nehány szolgával együtt körvizsgálatot tön.

Elmult éjfél — midőn a' grófné gyanús zörej által — a' mellékszobában — felkölteték; a' mellett még iszonyuabban dult az idő mint előbb 's azt akarni látszék, hogy fölébredése ezen éjszaka legiszonyuabb részévé legyen. A' zörgés közelíteni tetszett 's durva férfihangok zavarodtak egybe. Hallgat a' nő, — de hamar pongyolába öltözködik 's kezében éjilámpát tartva a' hálószoba ajtajának megy, mellyet megnyitván fáklya világ ütközik szemébe 's egy haramiacsapatot pillant-meg egy kapitány vezérlése alatt, ki nagysága, vérszomja, szemtelensége 's vadsága által az éjszaka ördögének látszék. Az első ijedés benyomását elrejtve, itt neve egész méltóságában lép elő az Amazon, 's férfiui elszántság 's magaföltalálás példáját mutatja. Azon pillanatban, mikor az itt 's az egész lengyel földön rettenetes Ignácz parancsot ád az ő megöletésire is, — a' cselédeknél adott példa szerint, — elkezd kegyelemért esedezni, legalább nehány pillanatra, annyival inkább mivel valami fontosat akar nekik felfödözni bizonyos halála előtt. Ezen kegyet megkapta, 's — a' hős asszony terve készen áll. „Ajándékozzatok meg életemmel!“ így szólt a' bandához, — 's ollyan leleménynyel ajándékozlak-meg, melly becsére nézve legnagyobb vágyaitokat is meghaladja. Távol, hogy jöttetektől iszonyodnám, inkább örvendve látlak benneteket. Isten hoza! Bennetek kiszabaditóimat látom' a' gyülölt házassági járom alul 's ezen erdőfészekbül. Veletek megyek, elhagyva azon férjet kihez családi viszonyok 's haszonlesés köte szerelem nélkül.“ . . .

„Mese, mese, hogy bennünket rá szedjen!“ így kiálta-föl a' rabszomjús csoport egy része. „Dugjátok-be száját a' csacskának, 's üssétekle!“ hangzék majd egyszívüleg. A' kapitány is közelebb lépe kivont kardjával, de azt félre taszitá a' nő pillanatnyi kegyelemért esdekelve. Igy szólt: „Pajtások, hidjetek szavamnak! Elhagyom férjemet, kivel életemet pokolnak képzelem, 's veletek megyek! Mindent kiadok előbb, a' mi csak becses a' várban 's a' kezdetet itt teszem ezennel.“

„Kész vagy erre! szívem asszonya? — kiáltaföl a' kapitány; — hihetek-e szavaidnak? — hadd öleljelek-meg! 'S ha majd igéreted betöltése után a' hires és mindenfelé rettegett Ignácz felesége akarsz lenni, csapj-föl, csókolj-meg 's menyasszonyom vagy!“ — „Szíves örömest! — felelt Amalia: „mert maga a' sors egyesíteni akara minket! Tudd-meg, én Valdo Amalia vagyok, a' sztarai Valdo ur leánya, kit az ottani vidéken Amazon név alatt ösmernek!“ A' kapitány arczán bámulás és öröm változék; a' csapat hallgata. „Itt az eljegyző csók!“ kiálta a' grófné, biborajkait Ignácz szájához vezetve, az őt már átkarolóéhoz, 's elfogadá az igazán haramiás csókot. „Asszony! én pokolba is követlek!“ kiálta kéjelegve, „vezess kincseidhez, nyiss-meg almárokat szekrényeket, de siess, mert már elhangzott az első kakas kukorikolás! — Kövessetek, bajtársak, — így szóla embereihez, de az egyik maradjon őrön 's néha szólitsa-meg kapus barátunkat!“

Ezen szó alatt a' hűtelen szolgát érté, kinek gyanú elháritás végett a' kaput nem vala szabad elhagynia, de ki észrevétlenül fölnyita zárt és lakatot. — Igy a' gondviselés megőrzé Amaliát, ki lobogó fáklyával kezében, az örvendő 's őt szivéhez szorítgató Ignácz oldalán először is férje szo-

báiba ment. A' kincsáhitó rablók megmerevedtek az arany fényénél, mellyet a' grófné számolt erszényekkel szedett a' fiókokbul elő, 's azon parancsolattal ada ált, hogy senki semmit el ne dugjon belőle, hanem minden rakassék-le a' nagy teremben, mignem az oda halmozott kincseket könnyebb lesz egyszerre tovább szálítani. Ő pontosan tudja az egésznek becsét 's a' barlangba elérkezvén szigorú számot kiván az igazságos fölosztáshoz. Ezen parancsot a' kapitány jóváhagyása követé, 's azon fenyités, hogy az általhágót halál követendi. Most a' munka szoba legtitkosb almárfiókjai is kiürittettek, mellyek a' legbecsesb gyémántokkal voltak telve; kinyittattak az ezüstruha 's fehérnemű szekrények a' fal' üvegajtók kizárattak, 's az összekapkodott jószágok mind a' nagy terembe hordattak egyhalomra a' méhekkint ide 's oda szaladó zsiványoktul. Becses ruhatárát, fényes piperéjét, ruhadarabjait, shal-, arany- 's ezüstékeit, gyémántait gyorsan összeszedé 's az egyre inkább bámuló csapatnak parancsai ismétlése mellett általadá. Igy mentek egy szobából a' másikba. A' grófné, kezében tartva a' kulcscsomót és fáklyát, egyre törekvék adott igéretét legpontosabban betölteni 's igy minekutána a' szobák nagyobb részét átjárák 's kiüríték, nagy fokon megnyeré a' haramiák bizodalmat. Azonban a' legdurvább öröm és csudálkozás kitörései nem szakaszták még félbe az egyre munkás asszonyt, ki mindent egész dűhvel látszék űzni 's előre örülni férje megrontásán. Egyes kérdéseire: ha igéretét betölti e? a' csorda zajos igenléssel felelt, Ignácz pedig hizelegve. Már némellyek bátorkodtak is az összekelendő párnak szerencsét kivánni, a' mit Ignácz zajos örömmel fogada, Amalia pedig hova mosolygással, mig mellette kincset kincsre halmoza, hogy, a' mint teljes komolysággal állitá, férjének ugyancsak bő menyasszonyi ajándékot hozzon. Minden pillanatban nőtt a' csapat csudálkozása 's némelly zsivány nem tudá magát megtartoztatni, hogy neki hurráht ne kiáltott volna 's kezét mint jövendő kapitánynőét meg ne csókolná. A' szobák most nagyobb részint minden becses dolgoktul kiürittettek 's a' nagy terembe kelle csak menni, a' gyüjtött kincseket megnézni 's azután velök a' közel erdőbe elillanni.

De még ez nem volt minden, 's a' grófné mit sem akara hátra tartani. Azért a' nagy teremben ezt mondá dévajul 's olly biztossággal, mintha már a' banda tagja volna: „Sokat tettem már érettetek, nem csekély aranyat, ezüstöt és drágaságokat halmozánk ide össze, de mind ez semmi a' férjem többi elrejtett vagyonához képest. És ez se maradjon hátra; 's ha már eddig van valami érdemem előttetek, ezen titok fölfedezése által hozzátok és sorsomhoz egészen méltó leszek. — Hiszitek? — „Éljen Amalia! Éljen a' kapitány!“ kiáltá a' csapat. „Dicső asszony! éltem koronája!“ kiáltá Ignácz, „követlek, ha Plutus országába vezetsz is kincsekért.“

Amalia, ki azonban mindenfelé barátságosan pillantgata, mintegy diadalmasan ballagott át megölt szolgái holt tetemein 's azután a' tágos puszta csarnokokon, azon bolt felé, hol a' kincs rejtve volt 's mellyhez csapóajtó vezetett. Ez megnyittaték 's hozzá őr állíttaték, mig a' többi csapat egy szivvel követé az Amazont alá a' lépcsőkön. Az őrnek vigyáznia kelle, nem jön e' kivülrül ellenség. A' mély, homályos barlangba megérkezvén, melly a' fáklyafénytől legborzasztóbban megvilágittaték 's az iszonynak igazi tanyája volt, Amalia annak legmélyebb szegletébe sietett egy rejtek ajtóhoz. Kigyók sziszegtek, a' fény által fölijesztetve, elébök, békák ugráltak utjokon keresztül, 's a' nedves vizes föld 's a' csepegő falak épen nem szolgáltak utjok megkönnyitésére. Ügyesen, minden félelem vagy csömör mutatás nélkül tisztitá-meg az ajtót maga a' grófné a' rajta lévő mohtul, a' kulcscsomót kezdő forgatni, hogy az illő kulcsot megtalálja. Már nehányszor átpróbálá az egész sort, de egy sem illett. Morogva 's boszankodó ismételte harmadszor is a' munkát, de törekvése haszontalan maradt. Az ez által kiütött nyugtalanságot komoly pillanatával bünteté-meg, igy szóló: „hallgassatok, kislelkü nyomorékok 's hagyjatok dolgoznom! Eszembe jut, nem csekély boszuságomra, hogy a' jó kulcsot, mellyet férjem e' csomóbul kivett, az ő munkaszobájában felejtém. Ezennel itt leszek vele, 's miénk a' diadal!“ mondá 's villámsebesen fölfutott a' lépcsőkön, el férje szobajába, (az őrnek híven megmondva hova megy,) 's már messziről kiáltja, hogy meglelé a' kulcsot. Szaladva rohant a' csapóajtónak 's a' kétségbeesés egész erejével betaszítá az őrt, ki a' lépcsőkön lehengergett mig a' zsivány csapat a' grófnét hitte leesőnek.

A' zsiványok fogva voltak, mert a' grófné a' csapóajtót minden záraival becsukta 's belakatolta. Amalia pedig keblérül leesett terhével ment az előudvarba, 's ott egyik szalmafödelű csürt

meggyujtá minden oldalrul, hogy gyorsan föllobogjon. Ugy lön, vakmerő 's asszonyi erőt túlhaladni látszó merészlete sükerült, — diadalmaskodék az Amazon bátorsság, magakiösmerés 's okosság által.

A' körül fekvő faluk alig láták-meg a' lángot, midőn azonnal félreverék a' harangot 's nagy csapatokban futottak a' vár felé. Ezen lárma által fölijesztve, 's minthogy egy haramia sem mutata magát, megszökött a' kapus, és olly nyitva hagyá a' kaput, hogy a' nép egész könnyüséggel bemehete, a' tüzhöz közelitendő, hol a' grófné bádjattan összerogyott. Kevés szóval elmondá ez a' dolog mibenlétét. Szánással és csudálattal emelék-föl a' parasztok kedves parancsolónéjokat és a' kastélyba vezeték. Mindegyre zúgtak a' lármaharangok, mind egyre uj nép tódult előre, melly a' dolgot megtudván, nagyon örült, hogy a' vidék háborgató haramiái megfogattak. A' vár minden utai 's kivált a' vonóhidak 's a' bolt nagy vigyázat alá helyheztettek, mig nehány biztos ember a' grófnéra ügyelt, ki egy csendes álom által, hamar kinyugodta magát.

Más nap az egész banda a' közel városba viteték erős kisérettel, hol a' kapitánynyal együtt megkapta tettei jutalmát. Ignácz, a' vidék szörnyetege, kivéteték igy bajtermő körébül, és pedig egy hőslelkü asszony által, ki az egész tájon, a' Niemen partjain, a' föld népétül fölsőbb nemü lény gyanánt tiszteltetek 's dalokban magasztaltaték.

A' kincsek nem sokára visszahordattak helyeikre, 's a' grófné egész nyugodt vala, mikor a' türödelmetlen férj a' szerelem szárnyain sietett feléje 's már távol megismerkedett a' repülőhir által a' várban történtekkel. Tisztelete, hálája 's szerelme nem ismére határt, mikor a' szép nőt több héti távollét után átkarolhatá, ki dicséretei elől, asszonyi szeméremmel félrevonult. De nem sokára mégis elhagyá e' zordon vidéket a' boldog pár 's a' gróf megboldogult anyjának volt lakhelyére huzódott, hol soká élt még boldog egyességben, Amaliával erős fiakat 's kellemes szép lányokat nevelők.

ASSZONYI KALENDÁRIOM. *)

1. JANUAR, BOLDOGASSZONY-HAVA.

E' hónapot a' keresztények, *boldogasszony*-havának, alkalmasint azért nevezék, mivel a' pogányoknál e' hónap volt szentelve Junónak, kit ők a' házasság' vagy lakodalmazás' istenasszonyának és patronájának tartának; a' honnan az athenabeliek *Gamelion*nak, lakodalmazó hónapnak hívák. — A' keresztények inkább akarták, hogy Juno helyett, a' boldogságos szűz forogjon emlékezetben, és a' mint Spondanus irja a' viaszgyertyákról, mellyek a' pogány isteni tiszteletben szokásban valának, *kegyességből az isten anyjának tisztességére fordittattak* (ad an. 58. n. XXVIII.). Követték ebben nagy Gergely püspök tanácsát, ki igy ir (Mor. libr. VII. cap. 71. apud Hospinianum p. 15.): *a' pogányoknak ünnepeiket lassan lassan a' keresztények' ünnepeikké kell változtatni, és némelly dolgokat az ő szokásuk szerint cselekedni, mint a' fáknak ágaival vendégségekkel pompás czeremoniákat csinálván.* Erre pedig, t. i. a' pogányok' ünnepeikből keresztény ünnepeket csinálni, az is kényszeritette a' kereszténeket, mivel a' pogányok vallásaikból többnyire idős állapotjokban tértek a' keresztény vallásra, 's az ott megszokott czeremoniás rendtartásokat nehezen hagyhatták-el: azért azokhoz hasonlókat kelle felvenni keresztényi módra és jó végre.

Ebben a' hónapban előfordul:

Honorata. Ez Epifánius ticzini püspök' huga volt, ki urunk születése után 471dik estendőben halt-meg e' napon, t. i. 11dikén. Mások e' napot Higiniusnak adják, ki római püspök volt, görög philosophusból levén azzá: ez rendelte, hogy a' keresztségben légyenek keresztatyák. Megöletett 156dik esztendőben.

Piroska. A' magyarok historiájában van emlékezet Piroskáról; némellyek tartják első László magyar király' feleségének, mások leányának, mások atyafiának. Lehet az is, hogy a' diák szóból *Prisca* formáltatott e' név. Priska pedig volt egy római tanácsbelinek leánya, kit a' keresztény vallásért Claudius császár e' napon megöletett.

Sára: volt Ábrahám' felesége; de ezen név soká nem iratott kalendáriomba; hanem *Pontianus*, kit a' pogányok e' napon öltenek-meg, hogy nem akart áldozni a' bálványoknak. Néhol pedig *Saturninus* Martyr. másutt *Ferdinánd.*

Agnes: egy igen szép római nemes szűz vala, ki a' római birónak pogány vallásu fijához semmikép férjhez menni nem akarván mezítelen vettetett a' bordélyházba, onnan tüzre tétetek és sok kinzásokkal e' napon megöletett 306dik évben.

*) Ezen czim alatt egy érdemes hazánkfiától közlendő czikkelyekben, becses olvasónéink és olvasóink, azt hiszük, egész érdekkel fogják látni, a' hónapok' napjaiban előforduló asszonyi nevek, honnan vevék eredetüket.

Midőn szülői őt temetése fölött siratnák, fényes köntösben, fényes leány sereggel jelent-meg; jobb keze felől állott egy fejér bárány: honnan a' képírok Agnest bárány czímerrel szokták lefesteni.

Emerentiana: hasonlólag egy római nemes keresztény szűz volt, kit midőn Agnes' testét eltemetnék, temetése fölött kővel vertenek agyon a' pogányok. Némelly kalendáriomokba *Álamisnás János* konstantinápoli patriárka' nevét jegyzik, ki 620dik évben hala-meg, és teste Magyarországban Pozsonyban tartatik. Kezdették ezt szentelni *szűz eljegyeztetésének* emlékezetére is, a' melly napról Oláh Miklós esztergami érsek 1560dik esztendőben megujított kalendáriomában emlékezet nincsen.

Margarita: e' név ugyancsak némelly kalendáriomokba iratik, mert jobbára Károly tétetik e' napra, ki a' keresztény vallást terjesztő igen dicséretes keresztény fejedelem és császár volt, 's ki oldalfájásban hala-meg e' napon 811dik évben. Margarita pedig IV. Béla magyar királynak Domokos szerzetin levő szűzleánya volt; kit néhány magyar király akart kanonizáltatni, de mindenkor akadály esett benne 's elmult. Testének némelly részei Pozsonyban tartatnak. Koponyáját tiszta drága gyöngyökből készitett abroncsba foglaltatta *Kristina*, Eszterházy Miklós nádor' felesége; mellyen ugyancsak gyöngybül ezen irás van: *Caput B. Margaritae Virginis filiae Belae Quarti Regis Hungariae.*

Adelgunda. Királyi nemből való szűz Franciaországban 630d. év tájban, ki férjhez menni nem akarván Apáczavá lett; de a' jobb felőli mellébe rák esvén, egészen megemésztette, 's ezen napon meghalt. S*** G**

VŐLEGÉNYI AJÁNLKOZÁS.

Alulirt nemes ágyból vévén eredetem' most életem' legszebb tavaszában virágzom. Ép és egésséges testtel 's gyomorral birok; igen jóizüen enném, innám és gavallérkodnám, csak volna — — miből. Neveltetésem a' legjobb; mert magam neveltem magamat. Alakom nem annyira szép, mint kedveltető. Magamviselete inkább udvarias, mint kaczér. Izlésem különös, de jó. Szívem legujabb divat szabású. Charakteremet a' körülmények határozzák-meg. Termetem középszerü: annál, ki vállamig ér, épen fejemmel 's nyakammal vagyok magasabb. Lábaim alkalmasak a' tánczra: a' mint fújják ugy járom. Magamat mindenhez, mindenkor és mindenben alkalmaztatom. Ha valamit adnak elveszem; ha kergetnek szaladok. Kosztom ott van, hol enni marasztalnak. Hivatalom nincsen nem is volt, talán nem is lesz; de, ha megházasodhatom, nem is kell. Nagyra nem vágyok, de alant sem kivánok maradni. Minden tudományokon keresztül futottam. A' hol nem vetettem, ott is araték; néha ugyan oda is vetettem, hol nem araték. Magam magamat a' legjobb minta szerint mivelém-ki, ugy hogy már most mindenre alkalmatos és szép 's nagy reménységű jeles ifju vagyok.

Ezen vőlegényi ajánlkozásom által tehát, jó előre tudtokra adom a' kisasszonyoknak, hogy kik férjhez akarnak menni, és magokat egy szeretetre méltó férjnek eltartására alkalmasaknak érezik, még a' jelen farsang' végéig, vagy személyesen, vagy bérmentett leveleikkel magokat nálam jelentsék. Engem mindenütt megtalálhatni; mert mostanában, különféle nevek, ábrázatok és alakok alatt, az egész országban mindenfelé kóborlok.

Nősvágyi Jónás,
a' szerencse vadászó társaság' levelező-tagja.

1836dik ESZTENDŐ MINT SEMMI.

E' folyó 1836dik esztendőbül, ha a' kilenczeseket kihányjuk, marad *semmi;* mert 1 meg 8 tesz kilenczet, és 3 meg 6 is tesz kilenczet: kivetvén tehát a' két kilenczet marad ‚*semmi.*' Összeadván pedig a' két kilenczet, kijő a' két első szám, 18; mellyben kétszer — eddig tehát már négyszer van meg a' 9, négyszer kilencz pedig — avagy (a' két első számot kettőzve) kétszer 18 kiadja a' két hátulsó számot, a' 36ot. De valamint maga az 1836, ugy egyes számainak minden lehető változtatással alakitása is, mi 24 félekép történhetik, épen kilenczesekből áll. Meg van ugyanis a' *kilencz* 1836ban 204szer. 1863ban 207szer. 1386ban 154szer. 1368ban 152szer. 1683ban 187szer. 1638ban 182szer. 8136ban 904szer. 8163ban 907szer. 8316ban 924szer. 8361ben 929szer. 8613ban 957szer. 8631ben 959szer. 3186ban 354szer. 3168ban 352szer. 3816ban 424szer. 3861ben 429szer. 3618ban 402szer. 3681ben 409szer. 6183ban 687szer. 6138ban 689szer. 6318ban 702szer. 6381ben 709szer. 6813ban 757szer, 's végre 6831ben 759szer. Igy tehát ez 1836 esztendőnk, mind részenkint, mind összesen, mind pedig egyes számainak minden lehető változtatásaiban csupa kilenczesek összesége: következőleg akár a' részekből, akár az egészből, akár a' változtatott egyes számok' sommáiból há-

nyattassanak-ki a' kilenczesek — a' maradék lesz mindenkor ‚*semmi*.' Illy módon ezen *semmis* 1836-dik esztendő a' világ' kezdetére 's végzetére emlékeztethet; mert valamint semmiből lön minden, — ugy mindenből leend semmi. Igaza lehet tehát *Hegel*nek, midőn philosophiájában tanítja, hogy a' semmi minden, és a' minden semmi. Ugy van: a' bölcs előtt — ‚*minden semmi*.'

S*** G**

NYILT LEVÉL. *)

1.

Pesth, den 10. *November* 1835.

Liebe theure Josephine!

In der steten Erwartung deines Eintreffens verschob ich auch mein Schreiben an Dich von einem Tage zum andern; denn hätte mich nicht diese Erwartung zurückgehalten, so würde ich mich nach deinem Befinden in jeder Hinsicht erkundigt haben. Ich weis nicht, ob es Dir schon bekannt ist, dass die *C** B***** starb? —

In der Stadt ist Alles recht lebhaft. *Lanner* ist hier, und hielt schon eine Redoute, ich machte sie aber nicht mit, denn mir ist unwohl; für die zweite, die Donnerstag wird, stehe ich nicht —. Auch haben wir seit einem Monat jede zweite Woche ungarische Theater-Vorstellungen, welchen ich auch als eine gute Patriotin (deren es jetzt viele gibt, denn das Haus war sehr voll) beiwohnte; das erste Stück war: ‚*A' vendégi jog*', befriedigte aber das Publikum nicht ganz, indem das Stück zu ausgedehnt, und schon an sich selbst langweilig ist; *) das zweite aber (‚*A' vallomások*') spielten die Ungarn wider aller Erwartung vortrefflich; Du kannst Dir denken, im Vergleich mit dem *Fichtner*'schen Ehepaar spielte *Lendvay* und seine Frau.

Graf *Széchenyi* erlangte durch den Erzherzog Palatin eine neuere vortreffliche Baustelle für das National-Theater an der Donau, der Börse gegenüber; von dem schon zum Bau begonnenen National-Theater auf der Kerepescher-Strasse wird ein Conservatorium für ungarische Sänger und Schauspieler errichtet —. Du siehst nun die ausserordentlichen Fortschritte unserer Nation — es ist Zeit, dass wir auch anfangen ungarisch zu correspondiren: —

A' kivánt fátyolt im küldöm, szép vagy inkább szebb fehérségüt nem kaptam; ára 2 ft. 30 krj. A' czérna megdrágult 12 krjral, igy tehát egy csomó 2 ft. 12 krj., a' költség nem sok volt mindössze 's így sok pénzed maradott, mellyet magamnál tartok, mert a' levelet 3dik kéz által kell átadnom 's így nem akarok pénzt bele zárni —. Válaszolj ha magad nem jösz rövidid alatt. Csókol szerető barátnéd

Rósa.

2.

Abony, november' 14*dikén* 1835.

Kedves édes Rózsim!

Mivel minden dolgot a' vége szokta befejezni, azért én is levélkédnek utósó sorait követem, mellyek magyarul vannak hozzám intézve; és ezáltal kivánságodat is akarom egyszersmind teljesíteni, melly a' nemzeti nyelven való levelezést óhajtja; oh, csak mindenben illy szerencsés lehetnék kedvedet tölteni! — Te olly nagyon jó szivvel viseltetel irántam kedvesem, hogy ezen őszinte vonzódásod által, jobb érzésemet magadnak egészen lekötelezed; — mert ha valami éleszt bennünket, az bizonyosan azon égi baráti érzés, mellyet ugyan ritkán, de még is örömmel szemlélünk, és tapasztalunk; és a' mi lelkünket egész az Istenségig létesiti; mennyire elfelejthetetlenebb 's nagylelkü azon nemes baráti részvétel, melly bennünket minden viszontagságinkban kegyesen

*) Nyilt levelünk' által közöljük itt két kisasszonynak levelezését, melly legyen bizonysága, mennyire szivén fekszik a' szépnemnek is nemzeti haladásunk, és a' nemzeti ügyben, (itt a' játékszin' dolgában), milly férfiasan tud gondolkozni és itélni. Az első német-magyar levél' német részét leforditva is im itt adjuk:

Pest, november' 10*dikén* 1835.

Édes drága Josephinám! Szüntelen várván megérkeztedet, irásomat hozzád naprul napra halasztám, mert ha e' remény nem tartoztat, rég kérdezősködém hogyléted iránt minden tekintetben! Nem tudom, esett-e már értésedre, hogy B**** C** meghalt?

A' városban minden igen élénk; Lanner itt van, 's már egy redoutot tarta, de én nem tarték vele, mert roszul vagyok; a' másikért, melly csütörtökön lesz, nem állok jót —. Egyszersmind minden második héten magyar játékszínünk van egy hónap óta, mellyekben, mint jó honleány ('s illyes most sok van, mert a' ház teli volt) én is jelen valék. Első darab ‚*a' vendégi jog*' vala, de a' közönséget nem elégité-ki egészen, minthogy a' darab hosszadalmas és már magában untató. De a' másodikat ‚*a' vallomások*' a' magyarok minden várakozás felett jól játszották, gondolhatod, a' *Fichtnerpárral* hasonlítva játszott Lendvay és neje.

Gróf Széchenyi a' nádor ő herczegsége által már egy más derék helyet nyert a' magyar színház' számára, a' dunaparton a' börse' átellenében; a' már épitettni kezdettből a' kerepesi-uton conservatorium fog alkottatni a' magyar dalosok' és szinészek' számára. -- Láthatod nemzetünk' rendkivüli előlépteit — ideje, hogy mi is magyarul kezdjünk levelezni. — (Itt kezdődik a' levél magyar foglalatja, és az óta a' két kisasszony közti magyar levelezés.)

*) Ebből láthatják szinészink, mennyire kell az idő' kivánitival haladniok 's mennyire hibáznak, 's milly szigoru iránton az itélet, ha ezernyi ezer jó tanácsok mellet is, nem szeretnek az időtörte ösvényen járni.

ápolgat, és kisér; és ezáltal szivünk' keserves baját csak felényire keseriti; illyen jótéteményt neked kedvesem egész jó szivvel köszönhetek; melly boldognak érezném magamat, hacsak egy két órát tölthetnék is társaságodban, melly előttem olly kedves — de hasztalan! — — —

Vedd szives köszönetemet az igen kedvemre vett fátyolért, a' czérna egy kevéssé vastag, no de semmi! —

B**** halála egészen ismeretlen volt előttünk, no ő ugyan hamar elvégezte pályafutását! — Nyugodjék szegény az Urban!! —

Hogy szinjátszóink pártoltatnak, azon igen örülök — mert ugyan már régen megérdemlették! — Áldás kedvelt gróf Széchenyink fáradozásira!! —

Isten veled kedvesem és ne neheztelj, hogy vig körödbe itt ott némelly bánatmagot hintek — de szivemben akarsz olvasni igazán — és így ezt sem kerülheted ezáltal el. — Felelj mentül elébb, ezt ohajtja Téged igazán szerető barátnéd

Josepha.

3.

Tisztelt szerkesztő ur! ‚Mint élünk mi itt, Pesthez képest' — így irt mult évben innét önhöz, a' *Lumpaci-vagabundus*nak itten mikép fogadását közlő levelezője. Én a' zenditő szellemű *lumpacit* nem látám, azért igen különösnek tetszik, mivel már az előtt is, utána pedig több izben adaték, lázításnak legkissebb jele nélkül. — Itt is élünk mi! Diszlet, pipere, 's más fényüzés nemeiben Pesthez képest tán tengődünk, de hogy a' közjólét, 's időkivánatai elősegéllése iránt aránylag nagyobb lelkesedéssel lennének ott, kétlem. — Pesten, hol honunk nagyai, miveltség, tudomány közepülnek, nem kell annyi, közjólét virányait duló elő- 's balitéletek viharaival vívni, mint itt. Ezeknek csak részletes legyőzése is, a' közértelmi fejlődésnek nagy jele. — Nagyobb lelki 's természeti erő nagyobbat mivelhet. Miskolcz szent koronánk birtoka, itt magános egyesületek 's részvényes társaságok sokat tesznek. Közszeretetü érdemteljes első alispánunk lelkes felszólitásai 's fáradhatlan szorgalma által, több illy egyesületek keletkeztek. Honfi örömmel irom önnek ezek haladásait:

Általuk létesült megyénk rabdolgoztató intézete; Miskolczot olly igen disztelenitő pecze árkának, sok ezerekbe kerülő szabályozása; az utczák nevei felirása, csupán magyarul — megyénk rendeitől segitve kivilágitásuk is munkában, 's a' jövő tavaszon a' házak is megszámolva lesznek. Több évek előtt tétetett alapitvány a' szegénység felsegélésére szükség idején.

Januar' 13kán egy mükedvellő társaság a' megyei szinház javára — melly nem olly igen ronda, millyennek a' Honmüvész festé, 's a' magyar Thaliának, ki gazdag Debreczenben a' padra, Komáromban az állásba kénytelen vonulni 's főfájást okozó dohányfüstöt szagolni, igen is díszes. — Leitner ‚Jelszó' czímű nézőjátékát adá elő. — Nem akarok a' darab jó megválasztása 's előadása birálgatásába ereszkedni; csak azon örömet 's megelégedést jelentem, mellyet a' temérdek néző közönség éldelt, megyénknek e' hazafiúi örömestéjén. A' játék jövedelme 305 pengő frtot tön. Jövő februar' 3kán 's martiusban e' czélra még két színielőadást teend a' mükedvelő társaság. Szándéka megyénk rendeinek egy fényesb uj színház épitése 's a' mostaninak eladása, legközelebbi közgyülésben a' nemesség, előleges költségek fedezésére 3000, 's a' pesti *nemzeti nagy színház* épitésére 7000 pengő frtot ajánlott.

Farsangunk sok vigalmat igér. Az ujonnan színelt 's kipadolt korona fogadó teremében, három társaságos bálok tartandók, 's a' casino a' megye nagy teremében két tánczvigalmat adand, mellynek jövedelme, az éjjeli világitás elősegelésére fog forditatni. — Közjólét, nemzetiség, kitüzött iránya Borsodnak — 's ki erre törekszik él-e az, vagy teng? — Miskolcz, januar' 18kán 1836.

Erdőházy.

AZ OKOS RABLÓ.

Nehány év előtt egy indus szolga, ki hátán zsák czukrot vitt, Ceylon' szigetén szük ösvényen egy magányosan sétálgató elefánttal találkozék. Minthogy ezen iszonyú állat, ha társaságtól elválva kalandoz, néha igen félelmes, a' szolga megijedve elveté terhét, 's futással menekedett meg. Az elefántnak bizonyosan megtetszék a' zsák' tartaléka, mert ez idő óta szüntelen őrt álla azon helyen, és senkit át nem eresztett, ha előbb neki vámot nem fizete. Minthogy ezen kőszirtba vágott ut egy volt a' fővárosba vivő főutak közül, így azokos rabló mindennap biztosan számolhatott zsákmányra.

HIR- 's DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) A' fővárosi élet' mozgásaiban, a' télen át uralkodó élénkség, az esztendő többi részeihez nem mindenben hasonlító elevenséget öltt magára. Igy van ez Pesten is, noha mi nem értjük az ugynevezett fényüző világ' mozgását, mert hiszen ez, ön alkotta körében örökké kényе szerint mozoghat, hanem értjük az élelem szerzésben mozgásra kényszeritetteket.

Nyáron át kevesebb élelem kereső hang verdesi a' fővárosi ember' füleit. — Hatalmas stentori hangon bekiált a' drótos-tót: *rejni pinti-hifi!* és jó darab idő mulhatik, mig ismét az udvaron, jobbadán egy asszonyi hasitó hangot hallhatni kőpora eladásáért egypárszor kiáltót: *Reibsand!* 's az utcza' egész hosszában ritkán hallatszik más hang, mint rongyos szekérkéje mellett, egy sápadt, elaszott mészáruló embernek szünteten megujitott keserves hangja: *'kalich! kalich!*' . . . . . .

De beköszönt a' tél 's vele az élelem szerző osztálynak szükségei szaporodva, szaporodnak most a' fővárosban a' különféle hangok is, a' magasb osztálybelieket nem bajvivás, hanem bajhallásra hivók.

Egy faszekrénykét 's benne mézes csemegét hordozó suhancz, ritkán idősebb 13—14 évnél, áruját, mellyen ismét csak gyermekek kapkodnak eladandó, visitó hangon kiáltja: *jenà!* — melly visitó *jenà*ba egy fenyveseket áruló izmos tótnak hatalmas bassus hangja vegyül: *kronoweter* — — —! Majd ismét egy olajárusnak a' legerősebb kocsi zörejt is keresztül ható hangja zengi az utcza' hosszában *ulaj*, *ulaj* — — — 's az egypár percznyi szünet alatt ez éles hang között egy pokróczát ajánló rezgő bassus hang hallatik ujra: *Lauf Kotzen — Filtzstiefeln*; — — 's mind ezen 's hasonló hangok közé, csupán az örökös mozgásban levő zsidónak nyávogó hangja: *handlé, nix zu handlé*, — nem fárad-ki télen nyáron, a' város' egyik végétől másikig, minden házat átzengeni.

2.) Pesten, mint más tájakrul is hirlelik, a' darab idő óta uralkodó inlázban sinlődők' 's jobbadán el is halók' száma, az egyéb betegségekben kimultakéihoz csak nem olly arányuslyban áll, mint 1: 3hoz. Jelesen e' hónap elejétől 16dikáig, az egész városbuli 92 halott között, inlázban multki a' világból 34 személy.

3.) A' „*jurista bál*“ mult szerdán (27dikén) igen fényes és igen kiszemelt vala; mondhatni, hogy a' hazának jövendő reménye a' legszebb viseletü ifjuság itt volt egy vigadozó körben összegyüjtve, és nem hiszszük, hogy Europa' akármellyik fővárosa' egyes mulatsági körében, annyi derült homloku, virító egésségü, szabad szellem bélyegezte szép ifjakat lehetne látni.

KÜLHIREK.

1.) Bizonyos angol a' Thees folyamon malmot épitete, melly egy hátán fekvő férfi' alakját viseli. A' tulajdonos a' fejben lakik, a' szemek ablakok 's az orrlikak kürtő gyanánt szolgálnak nekie. A' malom mechanismusa a' hasban van; ez egy vizágazat által jő mozgásba, melly palaczk alakú csatornán megy e' rendes óriás' szájába.

2.) *Parry* kapitány, ki lord *Byron*' briggjét igazgatá 's utóbb a' híres költő felett egy historiai értekezést ada-ki, Bedlam-ben él. — A' szerencsétlennek őrültsége nevezetesen azon ideában áll, hogy nincs lelke 's csak az által mentheti-meg magát, ha egy más embert megsemmisit, hogy annak lelkét magáévá tulajdonitsa.

3.) *Grenoble*' utczáin minap egy tébolyodottat fogtak-el, ki az ott elmenőknek szemükbe köpött. Okúl azt adá, hogy nyálának ereje van minden roszat meggyógyitani.

4.) *Brüssel*' boulevardján napokban egy eredeti equipage minden szemeket magára vont. Ez egy igen könnyedén épitett cabriolet vala 's két dán eb által vonatott, mellyeket gazdájuk zabián kormányzott. Az ebek, mint tanitott paripák, legszorosabban engedelmeskedtek a' kormányzó' parancsainak.

5.) A' kirghisaiak a' sast róka- és kecskevadászatra forditották. A' kirghisai lovan ül 's a' vadászmadár előtte a' nyeregben, feje sipka alá rejtve. Mihelyt a' vadász az állatot meglátja, mellyet elfogni ohajt, leveszi a' ragadozó madár' sipkáját, melly tüstént martalékjára rohan, azt tetemes körmeivel megragadja, 's nem bocsátja-el előbb, mig ura el nem veszi tőle. Á' sasok' e' neme, mellyet a' kirghisaiak Barkutnak neveznek, a' népnél olly nagyra becsültetik, hogy illy vadászmadár' birásaért egy lovat vagy foglyot örömest oda adnak.

DIVATOK.

Általában mind az asszonyi mind a' férfidivatokon kevés változásokat lehet észrevenni.

A' spanyol udvar' számára minapában egy hölgyi öltözet készitetett, melly az ezer egy éjszaka' meséire emlékeztet. A' szövet fejér selyem tüll volt, csudabájas rajzolatu arany virágokkal és oldalaslag bokorba egyesülő levelekkel beszőve; e' levelek' végei aranyból voltak és gyémántokkal végződtek. A' derék sima vala, a' varrányok finom arany levelezettel borítvák. A' szegélyzet az öltönynyel magával jól egyezett 's az egész ugy néze-ki, mint egy tündér' öltözet.

DIVATKÉP.

5. sz. *Bécsi bálöltözet.* Csillámos tüllel boritott krepp ruha, selyem virágokkal himezve.

☞ Divatujságunkra képekkel együtt folyvást előfizethetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Rajzolatok. 5.

Pest. *1836.*

PEST
Februar' 3dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi díja 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
10dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

AZ IFJAKHOZ.

A' lyánka-szónak, lyánka-esküvésnek,
Édes barátim, kötve hidjetek!
Igérni gyorsak, a' hűségben késnek
Csak csalfa játszást űznek véletek.
Szerelmek rózsa, bájos illatára
A' részeg elme könnyen kábul el;
Majd hervadás száll hajnalbiborára,
'S fonyadva hull a' kéjt adó level.
Azt lepkekénynyel mindenik szagatja,
És puszta lészen díszkoszorúzatja,
A' hű fiúnak csak tövis marad.
Ők a' tavasznak tarka szép lepéi,
Midőn virulnak ennek ifju kéji,
Örömrül száll örömre a' csalfa had.
Enyelgve sziják érzetit szivünknek.
Bajokbul is varázslón üdveket;
És gunykaczajjal majd tovább repülnek,
Ha csábítások más zsákmánya lett.
Ők álmosolyján szép tekinteteknek
Mély altató port főnkbe hintegetnek:
És tüskeágyon édrül álmodunk
'S egy fáradottat kéjek' tengerében,
Szélvészbe tört hajónak romja képen;
A' házasság révébe visz karunk.
Sirt ás a' nő férjének jó szivébe;
Temetni ott avult szerelmeit;
'S epedve dűl a' hittes hív ölébe, —
— De csak hogy rájok öntse könyeit.
'S mint a' virág, ha mulva zöld tavasza,
Halállepelbe rejti-el magát;
Fagy ellen csak karolja hív urát
Az asszony, hogyha ősze béhavazza.

Azért ha hút 's kéjt szívetekbe vésnek,
Hideg 's okos legyen szerelmetek,
'S a' lyánka-szónak, lyánka-esküvésnek,
Édes barátim, kötve hidjetek!

GAAL.

ALFÖLDI KÉPEK ÉS KALANDOK. *)

GAALTÓL.

I. AZ ALFÖLD' KÉPE.

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarisve Corinthi
Moenia, vel Bacho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempe.

Horatius.

A' tengerek' végetlen vízlapa, a' borzasztó sziklamagosban és mélységekben, 's a' kellemes völgyekben egyiránt regényes hegyvidék, 's a' határtalan rónák, puszták és sikságok alkotják földünk fő részeit, 's ezeknek egymást fölváltása 's vegyülete képezik physonomiáját.

A' tenger legélénkebb képe a' teremtő szellem végtelenségének, 's legalkalmasabb annak valóját phantasiánkba tüntetni, midőn tükör-simaságában annak örökké munkás nyugalmát ábrázolja, 's menykövek között eget vivó hullámaival haragját zúgja-el. Az oczeán a' világnak eposza, mert csak az terül-el végtelen és még sem untató egyszerü felségben, de olly hirtelen is változik majd lassan sötéten és tompán háborgó-, majd a' szélveszek egész erőszakában viharzóvá. De idegen rajta a' halandó, 's rá nem az élet édes örömei, hanem mellékes, néha nemes, néha haszonvágyó ösztönök vezetik, 's ámbár veszélyei között a' legerőszakosabb elemet megzabolázó ember hatalma olly fényesen tündöklik, 's tetsző egyidomuságából a' legelragadóbb jeleneteket festi-ki a' habok istene, mégis borzasztó sőt lehetlen birodalmában egy elkülönzött életet képzelni, mert:

. . . . „Deus abscidit
Prudens oceano dissociabili
Terras,“ . . . .

A' bérczek' vidékeinek magas, regényes szépsége minden érző lélekbe bájolva hat. Országokból zarándokolnak vándorok csudálni egy tavaszló

*) Ezen czím alatt egy sor jelenetekkel fogunk kedveskedni az alföldi életből tisztelt olvasóinknak.

völgyet, egy csergő vizomlást, egy örök hó ezüstében csillogó ormot, 's annál ingerlőbbek egy bérczvidék szépségei, mert rejtve vannak, mert gyakran csak veszélylyel láthatók.

„In den Bergen ist die Freiheit!"

mondja egy német költő. 'S mi nem tagadjuk állítását; de hasonló egy körülfogott várhoz a' hegyek között létező szabadság, 's egy szobát világító gyertyakint sugarai a' szűk falakon visszatöretnek, nem ragyog az át egy világot büszkén és fényesen, mint a' felséges nap. Havasok közé csak a' száműzött szabadság rejtheti magát, tér kell nekie táj és határtalan, mint az általa hevitett lelkek magos érzete. 'S hogy gerjeszthetne egy haza szabad érzetet lelkeinkben, mellynek minden része kicsiségünket veti szemünkre. Tekintsen az ember a' havasokra, a' természet óriás müveire, mellyeknek ősz 's mindig erős fejeiken ezredek viharai törettek-meg, 's gyakran emberi lábtól hághatlan fellegmagosban tünnek-el, bámulni fogja a' természetet; de érzeni a' roppant alkotmányok ellenében ön aprôságát, itt annyi van felette, mi máskép a' földhöz tartozik, és gyakran halálos dörgéssel jelenti fenlétét, ha léttemető lavinájit robogtatja-le, vagy a' békés völgyet zuhanó árjaival önti-el. Fejünk felett látjuk azon hatalmas sziklatömegeket, 's a' szédelgő magos lenyomja érzelmeinket, 's a' keskeny láthatár szükíti és szoritja keblünket.

De álljon ki az ember egy nyilt sik tájra, hol legfeljebb is csak emberi művek magaslanak ki a' sima föllapon, tekintsen végig az el nem zárt látkörön, hol semmi sem korlátolja lelkének a' végtelenre törő érzelmeit; urnak és szabadnak fogja magát érzeni méltósága teljében, mert a' föld, melly őt legnemesebb lényének nemzé, és taplálja, hosszan terül-el alatta, mintegy lábaihoz borulva a' teremtés parancsnokának.

Ez minden sikságról elmondható; bár itt ott a' jelen és a' mult' története ellenzőt állitson is; de mennyi van a' világon a' természettel ellenkező, 's nem voltak-e, nem vannak-e még most is havasok között fészkei a' zsarnokságnak. Mi azonban hazánk alföldéről akarunk szólani, 's egy sor vázolatokban festeni e' boldog tájnak lakóit, ideje tehát a' kijelelt tárgyhoz térni.

Pestet elhagyja a' vándor, 's az alacsony homok-emelkedések lassankint enyésznek, itt ott még egy erdőcskében akad-föl az utas pillanata, de hamar ezek is eltünnek, 's egy határtalan zöld lap terül az ember előtt, 's egy különös érzet fogja-el lelkét, melly az élet minden korlátait lerázni látszik. Hiszen itt ő a' legmagosabb pont, 's ha itt ott egy falu egy magányos csárda vagy tanya, magas gyümölcsfáktól árnyazott szőlő vagy egy alacsony határdomb kitünnek az általányos lapályból, ez semmi lenyomót sem eréztet az emberrel, mert a' csekély dombocska nem épen ugy ön 's embertársai műve-e, mint a' magos templomtorony? nem maga ültette e a' fákat, hogy őt gyümölcsökkel táplálják? Igy tova minden azt hirdeti az embernek, hogy ő a' földnek ura, melly csak azért terül-el lábai alatt, hogy fölszántsa, élelmet termeni kényszeritse, és dobogó ménjével rajta elvágtasson. Maga fölött csak az eget látja tündöklő napjával kék messzeségben, mellyhez föl az áhitatos kebel fohászai szállnak, mellytől le áldást és boldogitását várja. 'S a' tájnak ezen lélekemelő ugy szólván classzikai egyszerüsége mindig magára téríti vissza az embert, mint a' mérhetlen föld legnevezetesebb pontjára.

Akadtak a' hegyitájaknak számtalan magasztalói; utazók, művészek, költők versenygenek dicsőitésökben, Mathisson, Salis és sok mások énekelik a' schweiczi jéghavasok felségét; de akadt-e egy, ki csak egy sorral is emelte volna ki alföldünk nem kisebb sajátságait; azonban ide nem is elég mathissoni lágy érzet, ide egy gazdag kebel való, melly shakespearei tüzzel, önlelkéből tudja mind azt kilobogtatni, a' mit tárgya dicséretére elzeng. Az Raphaelkint tudjon az egyszerü vászonra elragadó báju lényeket önteni; mert itt hol az ember nagyságát semmi sem korlátolja, a' mit teremt, az is ezen szabad nagysághoz illő legyen.

Azonban ha valaki ezen tanácsunkat, vagy is inkább kivánatunkat teljesitené, annak Horáczczal azt kiáltjuk: „et versate diu;" mert a' tárgy különös sajátsága semmi külső segedelmet sem hagy elfogadni. Nem lehetne itt a' német románirók szokása szerint, ha egy táj' festésében fennakadnak, Salvator Rosa komor merész ecsetéhez folyamodni, nem Claude Lorain élénk varázsához, vagy a' regényes, vad regényes, borzasztó regényes 's más efféle kedvencz kifejezésekhez.

Nem akarjuk azonban ezzel állítani, hogy az alföldnek költői oldalai nincsenek. Hiszen az egész vidék 's főleg puszta részei magosabb érzetü lélekben mint egy költői gondolat tűnik-föl, mellynek itt, ott, egy nádas mocsár, egy elvágtató csikós, egy legelő nyáj, egy magas gémü kút, 's

az elkülönzött tanya vagy csárda epizodjai. Amott merően űl a' sas, nem messziről egy juhász bundájába burkolt űlőparasztnak véli, de fölemelkedik lassan 's mindig nevekedő sebességgel szélesre feszíti szárnyait, és felhő magasában inkább érzi méltóságát, mert csak ő, 's a' nap, melly felé küzd, tüntetik ki magokat a' környéken. 'S midőn már a' déli forróság sugarai a' földet fölheviték, leszáll a' *délibába*, ezen sajátnemü tünemény, mellyhez hasonlót csak Reggio mutathat a' Fata Morganában, 's a' kelet légtünetiben. Ez, mint nemzetünk, olly idegen Európában, 's hajlandó lehetne a' magyar vélni, hogy Arpádot követte Asia sivatagjairól a' Tiszához. A' természet költővé változik, 's a' legtermékenyebb tájakat egy határtalan tóval látszik elborítani, mellynek ezüst habjai fákat, asztagokat, helységeket tükröznek vissza, 's az egész csak egy játszi tünemény, mint a' phantásia hajnalálmai mindig távozva az üldöző előtt. Ezen szép természeti jelenet ugy leng a' vidék egyidomu valóságába, mint életünkbe a' szépítő poezis.

Lassan borul el az éjszaka, 's a' nap végső sugarai is mindenfelé láthatók, az ég csillagai testvérileg tetszenek a' föld felé hajlani, ott hol az a' látkör messze határain lakunkkal összeforrad; 's mint egy üdvezletekre a' sikon számtalan tüzek támadnak, világokkal még inkább nevelők a' komoly de nem borzasztó sötétet. Ezen tüzeket a' szabad ég alatt tanyázó pórnép gyujtja, általok igen nevelve hazájok eredetiségét. Gyakran örvendve tekint feléjek a' vándor, 's csak néhány száz lépésnyire vélvén fölakarja keresni, de már egy órát is haladt, 's a' kisded láng mint egy csalóka tündér, még nem nagyobbodik nem közeledik. Mig a' hajnal első pirulása uj világot önt-el, 's csak a' mérföldnyi szántóföldek kalászai ragyogtatják vissza, illyenkor ellebeg fölöttek a' hajnali szél, maga előtt hajtva a' napsugarait, 's az egész vidék egy tengerré válik; melly fényes sárga hullámokban haboztatja a' kalászok fejeit.

Az utas halad, a' haladó nappal, más tárgyak foglalják-el lelkét, más vidékekbe jő, de mindig édesen fognak emlékezetében tünni a' termékeny alföld' áldott vidékei.

„Hol kalászok tengerében,
Hullám-hányó aranyképen
Sárga habban ing a' föld.
Ott az ember olly szabad,
Mint a' fényes égi nap;
Mint a' tajék, melly' határa
Csak az égnek kék sugára.“

PARISI KÉPEK.

SAINTE-PÉLAGIE.

Vannak fogalmak, mellyekről mindenki ugy beszél, mintha erősek és változhatlanok volnának, és még sincs semmi ingóbb, bizonytalanabb és a' változásoknak alávetettebb, mint azok. Ez egy becsületes embert kétségbe volna képes ejteni. Mindenütt így van, de legfőkép és legnagyobb mértékben Parisban.

Mi a' tisztességes élet, mi a' gazság? Mi a' becsületes, mi a' semmirekellő gazember? Mi szerzi-meg számunkra mások' becsülését, mi alacsonyít-le szemeik előtt? Ki okos, ki oktalan, kinek van genie-je, ki otromba, ki elmés fő, ki a' filkó, a' bolond?

E' messze terjedő kérdések felett nem akarok philosophusi vagy erkölcsi értekezéseket irni, megelégszem néhány aphorismákkal; észrevételeim' és elmélkedésim' határa St. Pélagie' falai.

St. Pélagie az adóssági fogház, azon hely, hová a' hitelező késedelmes adósát vitetheti, ha az adósság' kereskedési természete neki ezen végrehajtási eszközt megengedi. A' czél, melly miatt a' hitelező, ezen eszközhöz nyúl, néha fizetés, néha boszú. Az adós, régibb törvény szerint, fogva maradt, még fizetett, vagy a' hitelező' ereje megcsökkent, mert ennek kell lakást és élelmet fizetnie. Előbbi néha megesik, az utóbbi gyakran.

Azt kellene hinni, hogy St. Pélagie a' világ' legszomorubb helye. Birtokát elveszteni és szabadságát! kötött egyezéseket be nem tölthetni, és fogva lenni! van valami sajnálatra méltóbb?

Szörnyü tévedés! több mint egy tekintetben. Először és mindenek felett: Franciaországban semmi sem szomoru, a' mi társaságban történik, 's a' minél a' nemzeti érzelem le nem bilincseltetik, semmi, maga a' halál sem. Ki erről illő bizonyságot ohajt, olvassa „Stello“ban, Alfred de Vigny-től, derék leirását azon paródiának, mellyet a' lázadási törvényszék' foglyai St. Lazareben 1794ben minden estve előadtak. Harmincz, negyven személy, mind két nemből, köztök őszek és matrónák, és lányok és ifjak, kik a' gyermekkort alig haladák, dramatizálták a' Guillotine' meghágását bevezetéssel, cselekvéssel és kifejléssel, azaz: lenyakazással, kaczagás, tréfa és halomnyi vitz és szójátékok közt. Gyakran mellettök álla a' hóhér, és két óra mulva valóban meg is történt, a' mit a' játék ábrázola. Azonban ez a' vidorságot nem gyöngité, az utósó targonczára

ugyan azon mosolygással léptek, mint a' szalmaszékre, melly a' fogteremben helyét pótolá. A' lefejeztetendő nem vala magában és a' karzat soha sem üres: ez a' vídorságra elég volt.

St. Pélagie-ben nincs semmi nyaktörő, 's ugyan azon társalkodás uralkodik; itt az öröm és tréfa, mulatozás és gúny divatoznak; esznek, isznak, szeretnek, játszodnak, mind a' hitelezők' rovására. Hitemre mondom, csak ezek a' szerencsétlenek, és semmi esetre nem az adósok. De miben is fekhetnék a' szerencsétlenség?

Adóságot csinálni sem becstelenség, sem oktalanság' jele. Az mindig becsületes ember — *galant homme*, — a' ki egy jó kabáttal síma nyelvet és előkelő pártfogói kézszoritást tud összekapcsolni. Ha odáig viszi, hogy hitelezőit lerágalmazza, kiknek azon hintóval és lovakkal, mellyekkel az utczákon keresztül dörög, lekötelezettje: annál jobb, ezen ember tud élni és manierjai pompásak. A' *Code des grisettes* szerint csak egy kell még, hogy tökéletes gavallér legyen: szép ruhái már vannak, „Tud-e szépen tánczolni?" így már „*vogue la galère!*"

Adosságok a' genie' légymardosásai, melly illy aprócsepüségeken nem törődhetik, St. Pélagie a' talentomnak, a' müvészetnek, a' rendkivüli léleknek déli nyugalma, mellyek a' gyáva polgári törvények', a' nevetséges szükkeblü morál' körében nem mozoghatnak, és nagylelkü iparkodásukban világjavitásra, mindenek' boldogitására, és az egész társasági állapot' átalakitására, mindenhol rozsdásodott szivekre bukkannak, kik rosz neven veszik, ha a' jövendő' védlelke a' jelentől kölcsönöz valamit. Milly oktalanul! de az emberbarát, ki szomszédja' tallérjait sem nézi-le, vigasztalja magát és megveti a' „*profanum vulgus*-t."

A' közönség' szemei előtt csak akkor becstelenitő az adosságcsinálás, ha az ember megromlik mellette, pénzcsikarásig és pedig bohó pénzcsikarásig aljasul, mellyet rajta kaphatnak 's a' téritői intézetbe hurczolnak. Megvetve csak azon adós van, ki kötelezettsége' be nem tölte felől buslakodik, rosz gunyában jár és jajgat, miglen ez a' hitelező' szerepe; a' ki tán tagadja adosságát, vagy zálogositható jószágán elég jókor ki nem ad, ugy hogy az a' piacz' közepén törvényszolga által kótyavetyéltetik-el. Adósságot tagadni, csúnyaság, milly „izléstelen" és milly „feleslegesen oktalan" cselekvés. Mintha Figaro e' felett a' legderekabb morált e' kevés szavakban elő nem adta volna: „Inkább egész éltemben adósa leszek, mintsem egyetlen egyszer tagadjam azt."

Legfőbb az egészben, hogy illedelmesen jusson az ember St. Pélagie-be, jóval előbb, mig a' posztó' fonalai a' kabáton át nem látszanak, és az elnyütt fehérnemü az uj hitelezőt el nem ijeszti. Ha az eszes „szerencsétlen ember" e' pillanatot ki tudja számolni, 's ezt tudnia kell, ha mesterségét érteni akarja, akkor élete' uj lakhelye igen könnyen türhető. Van itt vendéglő, borárus, kávéház 's a' mi más kedvtöltések vannak, azok kivülről folynak hozzá.

Minden országnak, minden tartománynak, minden városnak meg vannak az ő jelességei; így minden foghelynek is. Egy adossági foghelyben nem hiányozhatnak az eredetiségek. A' legnevezetesb tünemény a' régi St. Pélagie-ben S***** ezredes vala, amerikai születésü, ki huszonötévig ülé az adóssági börtönt. E' férfi lassankint a' ház' vándorló történetirása, a' hely' legvénebbike, az intézet' királya lön. Mellette majd egy emberivadék sülyedt-el, a' császárság', a' restauratio' adosságai előjövének, mellette a' fogszékre ültek és ismét elenyészének; de ő maradt, és a' törvényhatoságók tisztetettel üdvözlék őt, mint rájok maradt emléket. Neki minden lehető szabadságok meg valának engedve. St. Pélagie' tetőjén egy karzat van, mellyről a' nagy Párisnak tetemes részét körülláthatni. Semmi más fogolynak nem volt szabad itt járni, de neki ez is meg vala engedve, 's őt ott minden nap meglehete pillantani, miképen ápolá egy világfi' illedelmes mozgásival emésztését. Szökésről senki sem gondolt, miért is szökött volna ő? rá nézve a' világ a' foghely' falai közt létezék, és a' szabadság semmi édesbet nem ajánlhata neki. Ő mindig ugy volt öltözve, mintha a' legelőkelőbb társaságba akarna menni, a' legfinomabb fehérnemüt viselé, nagy táblákat tarta, dorbézolt, nevetgélt, játszott, énekelt és öröme volt azoknak, kik őt környezék, és azoknak kik kivülről halommal jöttek szobáját látogatni. Csak egy pontban ragaszkodott tökéletes egyformasághoz fogolytársaival. Soha sem engedé-meg, hogy szobája kiszépitessék vagy felékesitessék. És ezen különcz szibarita' költségeit, ki fizeté azokat, minthogy nem fizethetés miatt vala fogva? Az élelmet barátai, főképen pedig barátnéi fizették, és — milly illő! — régi és uj adósai, a' régiekre nézve elég bőség vala valóban, 's ujakat még St. Pélaigie-ben is fáradság nélkül tudott szerezni. Ő, mint okos emberhöz

illő, félretett pénzzel is birt szükség' esetére, és ura volt 5—600 ezer francnyi jövedelemnek, mellyre hitelezői soha nem teheték kezeiket. Bizonyos időben ejött valamelly megbizottja és pénzt hozott neki; két, három nap mulva egy fillére sem volt, a' szakács, a' pinczér, a' kávés mindent megemésztettek. „Felette szükségem van 5000 francra," szóla egyik régi barátjához egy amerikaihoz, szükségem e' sommára, hogy ügyvivőm' kezeiből egy oklevelet kikapjak, mellytől jövendőbeli szerencsém függ. Az 5000 franc előkerítetett. Három nap mulva tudakozódott barátja a' somma' használtatása felől, 's valjon a' drága oklevél biztosságban van-e? „Ah nem," volt a' felelet, „egy ördöngös hitelező vérig kinzott 's oda adtam neki." Sem egyik sem másik nem vala igaz. Nehány pajtásival és pajtásnéival eldorbézolta azt. „Milly szeretetre méltó, milly kellemetes és derék férfi volt ő, — szóla hozzám egy dáma, kitől e' leirás' legnagyobb részét bírom, — milly tökéletes mintája egy *galant homme*-nak; az ember boldog volt társaságában és feledé az időt mellete. Ő nem volt képes a' hölgyektől valamit megtagadni — (Nem, örömestebb megtagadott mindent hitelezőitől). De aztán, mint szeretteték, istenítéték, imádtaték ő." Tartozkodása St. Pélagie-ben folytonfolytó és szakadatlan román vala, valamint szerelmi kalandokkal telt egész élete. Fogsága felett a' legszebb könyek a' legszebb szemekből hullottak, és sok sok év' lefolyta alatt minden rendü számos asszonyok lépdeltek foghelye' ajtaja felé. Ő egyszerre két testvérnek szerelmese volt, mindketten látogaták őt, és egyik sem akará őt elhagyni. Velök egy harmadik osztozék kegyében, kihöz még egy negyedik, St. Germain' városának egyik legfőbb házából eredő, hölgy csatlakozott. Utóbbi vigasztalhatatlan volt, hogy drága barátját a' fogságból ki nem szabadíthatja. Egy napon hozzá vivé gyémánt ékeit, mellyeknek becse 60,000 francra ment, és könyekkel kényszerité őt, e' zálogát szerelmének elfogadni. S***** ezredes olly lelkes vala, hogy azt el nem fogadta. De nem sokára azon pénzsommát hozta hozzá a' szép, mellyet ékeire a' zálogházban kapott. E' somma a' többiek' utján ment, és S***** fogoly maradt mint az előtt. Itt egyike Lucullusi kedvtöltéseinek. Ő igen szerette a' földi-eper' szagát. Hogy ezen éldeletet nagy kiterjedésben megszerezze magának, olly kádban fürdött, mellyben víz helyett földi-eper vala. Minekutána ezen édes elemben elég soká forgott, 's minden pórusait illőleg betölté vele és felbőrét egy tizedig eper-bőrréteggel voná-be, csak annyira törülteté-meg magát, mennyire épen szükséges volt, hogy a' legdurvább epermaradványok lehulljanak róla, eztán fínom batistinget húzott-fel 's aztán nyugágyán várta dámái' látogatásit. Nem is csudálom többé, hogy e' jegyzetek' elbeszélőnője azt mondá: ő „enni való" volt. És hitelezői? — Azok e' közben izzasztó fördőben valának.

Igy folyt-el huszonöt év, midőn 1830ban a' juliusi revolutio kiütött és St. Pélagie fogház' kapuit megnyitá. S***** ezredes is megnyeré szabadságát. De ez rá nézve nem vala ajándék. Ő sok ideig sötétben veszteglőhöz hasonlíta, ki hirtelen napfényre hozatik, ő is előbbi lakhelyére vágyott. A' világ ujjá lön körülte és ő idegen a' nagy tömegben. Király levén börtönében a' szabadságban közönséges emberré törpült, ereje, melly St. Pélagie-ben megfoghatlan fiatalságban és friseségben maradt, hirtelen fogyni kezde, és szemlátomást öregedett. Igy élt még rövid ideig és meghala. A' szabadság ölte-meg őt.

E' történet, melly nem mese, a' régi St. Pélagieben ment véghöz, melly a' *jardin des plantes* közelében fekszik, és a' politikai perek' évkönyveiben olly teremes szerepet játszik. Ez az ő másik oldala.

1830diki juliustól fogva a' *Clichy* utczában uj adóssági foghely építetett. Midőn azt 1834dik esztendőben meglátogatám, épen bevégezteték és lakosokat nyert. Mint sohajthatnak mindig a' hitelezők, midőn ide belépnek. Milly kellemesen lakhatnék itt némellyik közülök. Egy tág udvar, Paris' egyik legszebb és legegésségesebb részében, magas ugyan de szép fejér falakkal van kerítve. Közepében egy szép virágágy és egy nagy fa, melly árnyékot vet. Balra van a' szárnyépület, melly a' foglyok' lakhelyeit négy emeletben környezi, és alsóbb helyein egy hosszu oszlopfolyosója van a' vendégek' sétálhatására, ha tán az idő nem engedi, az udvarra menniök. Az oszlopfolyosó egész kiterjedésében föld alól fül, és kellemesen mérsékelt meleggel bír. Mellette földszint és a' felsőbb emeletekben vannak az igen csínos, tiszta szobák, mellyekben minden van, a' mi az embernek tisztességes, ha nem pompás lakására is kivánatos. Az épület' elölsői részében a' gondviselői és biztossági tisztségeken kivül van vendéglő és kávés, és mindenről, mi a' physicai létet szépítheté, gazdagon van gondoskodva. A' látogatások kivülről meg vannak engedve 's a' rend-

őrségi elnök akadék nélkül ád erre engedelmet mindennek, ki csak valami okot tud rá felhozni.

Ha a' St. Pélagiebeli foglyok iránti bánásmódról van szó, mindenek felett szem előtt kell tartani, hogy az adósságbeli foglyok mellett a' politziai rabok is itt vannak. Minden, a' mi a' kimélő és könnyitő fogságról mondatik, ösmeretlen marad utóbbiak előtt.

VIADAL EGY MEDVE ÉS EGY PÁRDUCZ KÖZT.

Az angol zsebkönyvben *‚Forget me not'* következő leirása van egy medve és parducz közti viadalnak: „Egy nagy medve, melly egy párducz' tanyáját kiszaglálta, rá ütött erre az öreg' távollétében és felszaggatá kölykét. A' medve, igen jól tudván, hogy illy megtámadás és ölés bizonyosan nem maradand visszafizetés nélkül, hasonlóan valamelly tapasztalt hadvezérhez az ütközetre a' legjobb helyet keresé. Egy mély üregen keresztül ugrott a' párducztanya' közelében, szorosan megvizsgálta a' tájt, hátával egy védő szirthez támaszkodott, ugy hogy ellensége csak elől-ről juthatott hozzá, és hátsó lábain állva várta a' megtámodást. Alig helyezé magát védő állapotba, midőn már a' dühöngő párducz' orditását is hallotta, melly az üreg' általellenbeni partján mutatá magát. Szemei lángokat löveltek a' szemközt ülő ellenre, maczkó azonban, semmitől sem félve, kevélyen pillanta által. Bőszülten futott neki a' párducz és szorosan kimért ugrását irányozta a' medvére, ki azonban őt tömérdek tenyerének olly hatható ütlegével fogadá, hogy amaz az üregbe leomlott. Maczkó megtartá állását, de egyik szeme' veszteségével. A' párducz ismét összeszedé magát, uj ugrást tön, de hasonló módon fogadtaték. A' megtámadás és védés irtóztató lárma közt folytattatott még darab ideig, mig végre a' párducz annyira ment, hogy körmeit mélyen a' medve' húsába vágta 's igy a' két ellenség összeölelkezve küzdött. Mindketten erősen tarták egymást, a' vér patakkint folyt, és egyik torok a' másikba harapta magát, mig az erős körmök a' lágyékokat szabdalták. Végre a' medve elveszté sulyegyenét 's a' két viaskodó legörgött az üregbe, hol a' viadal még tán egy óráig is tartott. Midőn minden elcsöndesült, a' vadász, ki e' szerelmi jelenetet távolrul vigyázta, mindkét vadat halva találta egymás' ölelkezésében.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Januar' 26dikán. *‚E' ház eladó.'* Vígjáték 1 felvonásban, Duval Sándor' munkája, Láng Ádám' magyarositása; és *‚Lepecsételt polgármester;* vagy *A' bűvös szekrény.'* Vígjáték 2 felvonásban ismételtettek. Mindkettő inkább bohózat (Posse) mint vigjáték, sőt az utóso caricatura. Az elsőben *Telepi* ur (Rózsa) sehogysem elégitett-ki; ő egy szeles gondatlan ficzkó helyett, kinek léptei könnyűk, szinte tánczolók, mozdulati gyorsak, beszéde folyó, szinte pergő; mindennapiság volt, beszélt járt, mozgott, mint az emberek legtöbbnyire szoktak. Megyeri ur Gerefát, valamint a' másodikban a' polgármestert kevesebb humorral játszá, mint egyébkor. Mint polgármesternek szükséges nagy hasa, 's hajfonadékos parókája sem volt: e' vádok alól némüleg a' hirtelen öltözködés menthetője. Telepi ur mint Lámpa semmi kivánni valót sem hagyott. Ma a' játszók magok is nevettek; igaz a' nevetés erőszakosan tör indulatinkra, de ezeknek gyeplőjét a' szinész emberül viselje.

Januar' 27dikén. A' pesti szinpadon: ‚Leánykérés szabály szerint; vagy: Ha parancsolja.' Vigjáték 4 felvonásban. Töpfer' munkája Fáncsy' forditása. E' darabot több jó helyzete, de inkább charaktereinek tarkasága teszi szerencsésé a' szinpadokon. Cselekvéseinek azonban nagyobb része igen mély, az az: homályos alapon épül, Sperber' homályos charakterén; ez épen semmi világ-ember-társalkodási ismeretekkel sem birhat, olly fonák eszközökkel nyúl czéljához, sőt eszének is legalább felét méltán kétségbe hozhatni. Szentpéteri ur dicséretesen játszá. Ranunculus leányasszonyé még homályosabb; gouvernante, gazdasszony, vagy Sperber' szeretője-e? nem tudhatni: gouvernantenak igen neveletlen, paraszt, hóbortos; gazdasszonynak nagyon urak közé tolakodott szemtelen; szeretőnek felette csekély becsü Sperber előtt; egy szóval; úgy látszik *minden* és *semmi*. Benne Kovácsné asszony a' tulságoknak olly gyakran tapsolóktul nagy helybenhagyást nyert. Bükling könnyebben öszeegyeztethető; ez egy pseudotudós, haszonleső, torkos, és szemtelen személyesség, nemével, igen összeolvasztható. Játszója (Megyeri ur), minden oldalait emberül kitüntetve folyvást kaczagtatott. A' három Born testvérek közül Lendvay ur a' kapitányt nyert tapsaira érdemesen; Egressi ur a' cinicus tudóst dicséretesen; Marosi ur az érzelgő festőt egészen ellenkezőleg adá. Képén édes andalgás, szendeség helyett komorság, dacz; epedő lágy sohajtozó hang

helyett többnyire erős; lassu, bizonytalan lépés helyett feszes volt; mellyekhez járulni kelle még félelemnek, együgyüségnek bizonyos társalkodási szögletességgel egyesülve. Az érzelgők épen nem szerepei Marosi urnak; ugy látszik, az ifju színész többnyire azt játsza, a' mihez juthat, nem a' mihez hajlandósága volna; pedig az, ki a' szerepeket osztja, a' jó reményü 's igyekezetü fiatalokra különös figyelemmel lehetne; illyenek Marosi, Szigligeti, ifju Egressi urak. — Lendvayné Sofiát, ezen indulat-átmenetelei miatt nehéz feladatu szerepet szerencsésen; a' vig kedvü tréfás Pólit Laborfalvi Róza 's az érzelgő Luizét Barthánéé assz. meglehetősen adák. Ugy látszik a' három leány' 's három testvér' charakterében nemü ugyanazonság van: Sófia a' tudós, Póli a' vidám kapitány, Luiz az érzelgő festő több vagy kisebb szerencsével leányositva. — Az öltözetekre nézve ismét szembeszökő contrast volt; Sperberen kivül mindnyájan legujabb divatosan voltak öltözve, ez hajfonadékos parókával régi franczia-szabatu frakkal, nadrággal; látunk-e most igy valakit? azt tartom öreg urat, carricaturát mostanibb szabással is játszhatni. Bükling 's a' jegyző inkább menthető.

Januar' 30dikán. ‚*Hivatlan képiró.*' Vigjáték 3 felvonásban. Irta T. G. Benne vigsággal komolyság egyesül, de olly annyira egyesül, hogy egészen elenyészik. Nincs nehezebb drámai feladás, mint Melpomene istenasszonyt Thaliával összebarátkoztatni; természetesen: mert ő asszonyságuk még az olympi trónon is megtartják czivakodó természetüket, csuda volna, ha épen a' földön összeegyeznének; mert olympusban csak Parisnak volt, egy almája, mellyel az istenasszonyok közt czivakodást gerjeszte; de az istenadta földön úton-utfélen görgenek az almák, 's mit tehetünk róla mi férfiak, mit az egész világ, ha aztán némelly asszonyságok a' legártatlanabb édes-almát is a' czivakodás' vad-almájáva alkotják?

A' régi világ' istenasszonyai az igaz, sokat perlekedtek egymással; de hiszen nekik szabad volt aztán mi gondunk nekünk az istenasszonyokra? Ők tudná isten micsoda magas hegyen laktak; ha örökké perlekedtek is, a' földi emberek nem láták azt, 's igy rosz példát sem vehetének róla; de mikor aztán mai világban a' nem-istenasszonyok is, kik legfölebb egypár istenasszony' fölkentjeinek nevezhetik magukat, úton utfélen, színen alól színen felül perlekednek, ebben a' szemfüles emberek megbotránkoznak 's nem a' legjámborabb képzetek keletkeznek keblökben.

Mind ezekből csak azt akarjuk kihozni, hogy Thaliát Melpomenével igen igen bajos össze egyeztetni, ehhöz valóban a' legnagyobb ember- és istenösmeret kell.

A' mai darabban uj helyzetnek csak vagy egy párt nevezhetni, mellyek nem szerencsétlenek; de azok' nagyobb száma ösmeretesekkel és gyermekesekkel van eltöltve. A' mi hatását illeti, kilátszik hogy a' szerző a' szinpaddal ösmeretes. Nem vala kedvünkre az egészben, hogy az nem nemzetünk' köréből van kivéve. Százszor elmondott panasz már, hogy társalkodási nyelvünk nincs eléggé kisimitva; ezt elősegíteni leginkább vigjátékiróinknak — ha kik volnának — állna hatalmukban; különben is a' magyar életben elég jelenetek találtatnak, hatóteljes vigjátékokká alakíthatandók, miért tehát csapongani a' külföldiben? — Az előadásban Telepi ur (Walter) a' kaczaj vágyasokat szokása szerint kielégité. Szilágyi ur (hajóskapitány) ma rendkivüli tüzzel játszott mind nekünk különös örömünkre, kik őt örömest a' régi kedvben a' régi húmorban látnók, mind a' közönségnek kielégitésére; — azt az egyet csudáljuk csak, hogy olly tűzben levén, még is fejét a' meghütéstől látszott félteni; mert ezt képzeljük okának, melly miatt kalapját a' szobában, ülve folytatott hosszu beszédje alatt sem vevé-le.

Januar' 31dikén. ‚Kecskeméti család Bécsben.' Vigjáték 3 felvonásban. Irta Kotzebue. (?) Aljas tulságokból gyült szemét domb, rajta sem Kecskemét, sem Bécs nem található; azonban a' gyermekek szemétdombon is mulatnak, a' szegények szemétdombon is keresgélnek!! — Hadrián' majd mindig diákul csacsog, értik-e ezt asszonyaink, karzatunk? — Játékszinen külnyelven csak nehány szó engedhető, az is csak ugy, hogy értelmét legalább gyanitsa minden. Báró Barázdabillegtenőnek, ki felpofoztatott, 's lelebukott, arczát 's nadrágát, ifjabb Molnár Thrézsi' kacsóját sajnáltuk. Telepiné és Kovácsné szerepet cserélhetének: ugy legalább egyik jó, igy mindkettő rosz vala. A' Lendvay pár (Molnár György 's Thrézsi testvérek) igyekeztek finomitani 's szebb szinekbe önteni szerepüket; bár mindnyájan követék példájukat, 's a' különben is tulságból nem csinálnak épen bajazzo-kat: higyjék-meg, szini tulság a' léleknek, mint rendetlen ételital a' testnek, csömört okoz. — Kántorné asszony beteg.

X. et Comp.

EGYVELGEK.

1.) Az izléssel épen ugy van a' dolog mint a' tengerdagálylyal és apadással, 's egy már elavult és vénhedt izlés nehány év mulva ismét föléled. A' franczia kanczellár Du Prat igen hív és lelkes követője volt maecenásnak a' szamárhús' elköltésében. De halála után, mint Maecenással történt, ismét kiment ez étnem divatból.

A' rómaiaknál Terentius Varro' idejében a' poczkok édeskedves falatkák voltak, és nyilvánosan rendeltettek poczlakhelyek, hol azokat a' legnagyobb gonddal ápolák.

Némelly népek nem találnak olly mennyei ízt a' vajban, mint az éjszakiak. Mások azt hiszik, hogy a' vaj az epét szaporítja, 's a' szerfeletti vajevés okozza, hogy az éjszaki népek hirtelenebb haraguak mint mások. A' vaj tulajdonkép nem is étel, hanem csak korcsolya, mellyen a' tulajdonképi ételt lecsusztatják.

2.) *Sandrupt*-ban nem rég egy paraszt leány a' mezőn dolgozott, egyszerre egy kemény testre botlék, melly előtte szokatlannak látszék 's atyját hivá elő, hogy találmányát napvilágra emelni segitené. Ez egy kerekded cserép edény vala 's tartalma 1450 római eredetű ezüstpénz, mellyek közt sok igen ritka és érdekes. Nyomott összesen kilencz és fél fontot.

3.) James *Grace*, Londonban varga legény és híres boxoló, minap egy nyilvános ökölviadalt rendele bemenetár mellett, mellyben ellenét olly iszonyúlag megdöngeté, hogy az két óra mulva meghala; a' győztes is hasonlókép igen rossz állapotban volt. Mind a' mellett is a' törvényszék, kemény példa által kiküszöbölendő az illy elvetemült mulatságokat, két hónapiglani fogságra itélte őt.

4.) Darab óta Párisban hirdetési-czédula kocsikat láthatni. Ezek apró kocsik, egészen betakarva jelentésekkel, mellyek estve megvilágosítatnak, 's ekkor is igen jól olvashatók. Igy egy utczából másikba járnak 's illy módon egyetlen jelentési-czédula által akármelly hírt egész Párisban nyilvánosíthatni.

5.) December' 26dikán Lyonban a' Tilsithidon egyszerre meghasadt a' jég, midőn épen sok személy korcsolyázással mulatá magát. Mindnyájan vízbe hulltanak, mindazáltal gyors segélynyujtással négy öt személyig kiszabadíttattak.

6.) François pénz kereskedő' házába minap egy tolvaj furta-be magát, 1300 francot vitt-el kész pénzben, azonfelül egy órát, több drága holmit, könyveket, mellyek azon nap vétettek a' gyermekek' számára, egy hegedűt és szerencsésen elillantott. A' meglopatott jelentést tön a' rendőrségnél, de sükertelenül és nem sokára megnyugodott a' tolvajságon, melly szerencsére, minthogy épen az előtti nap tetemes fizetéseket adott-ki, nem nagy sommát foglalt magában. Egy pár nap mulva François ur ösmeretlen kéztől egy csomót kapott a' gyorsszekeren, fölnyitá azt és pénzét az elidegenített holmik' nagy részével benne, találta. — A' megbánásnak e' példája ugyancsak ritka.

Midőn Cüstine fővezér, Speier' ostrománál viaskodott, harcz közt összetalálkozott Houchard hadvezérrel. Cüstine kiáltá bajtársának, hogy az ellencsapat nem sokára elfogva (prisonnier) lesz. Ezt Houchard tolongásban nem jól értette, 's azt gondolá, hogy Cüstine, ki burnóttal élt, elveszté szelenczéjét 's egy szippanat (prise) burnótot kér. Ő tehát hirtelenében oda veté neki tulajdon szelenczéjét, 's tovább ment. Cüstine nem foghatta ugyan meg, miut jöhet épen most Houchard azon gondolatra, hogy neki burnótot adjon, mindazáltal tulajdon szelenczéje üres levén, tetszék neki az ötlet, 's épen fölnyitá azt, midőn egy ellenséges huszár elé ugrat 's már kardot emelt fejére. Most a' szelencze 's lélekébredség nagy veszélyből menté őt ki. „Hát már egy kevés burnótot sem lehet nyugton szippantani?“ felszólalt Cüstine, a' nyilt szelenczét burnottal együtt szemébe vágta a' huszárnak, 's mi alatt ez nem láthatott és szemét törölte, fogolylyá tevé őt.

TRÉFA.

X. ur rút feleséget vön. Baráti ócsárolták izlését. „Hagyjátok abban, — felele nékik, — én őt mint régi ezüstöt, csak font számra vettem; formájával nem sokat gondolok.“

☞ Divatujságunkra képekkel együtt folyvást előfizethetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

PEST
Februar' 6dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
11*dik szám.*

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

NÉPDAL.

Bakony körül förgeteg kél;
A' lány, tovább utazni fél.
Lányka, édes, jer be hozzám;
Nyájas belül kicsiny tanyám.

Körüle bár förgeteg kél,
Benne olthatatlan tüz él;
Illyen tűz a' lángszerelem,
Melly rokonkint lakik velem.

Pihend ki útad' itt leány,
Jobb idő lesz utóbbra tán;
'S akkor haza — szép galambom
Elvezetlek jobb karomon. —

Azt mondják, hogy midőn a' lány
Először csügg legény karján,
Örül, retteg, vigad, busúl,
Majd hűledez, majd lángra gyúl.

Igy zajongott szerelmesem,
Midőn haza elvezettem;
'S hülve, gyúlva, azt igérte,
Csókot ad majd máskor érte.

BÚSTAVI.

VASÁRNAPI TÁRSASÁG.

TÁRSASKÖRI RAJZOLAT.

A' férj és feleség egy test; azért *únák magukat Kőváry* 's *Kőváryné* ollyannyira, hogy unalmok' eloszlatásául egy vasárnaponkint házuknál rendesen megjelent *társaságot* szerkesztének-össze.

P... barátom, ki tudja milly kedvelője vagyok a' társaságnak, bemutata Kővárynénak, 's a' vasárnapi társaság' tagjává avattatám.

Meg is jelenék a' legközelebbi vasárnap estve Kőváryék' házánál. A' ház' asszonyát az előszobában lelém, hol nemi ozsonabeli rendeléseket ada szobaleányának. — Kölesönös rövid köszöntések után egyenesen a' kártya-szobába vezete 's férjének, ki a' „*Csitt*“ játékot játszá (*mint számosabb része a' férjeknek illy házi mulatságok' alkalmával*) bémutata, — 's innen nem is engedvén neki időt elfogadtatásomi bókolatját befejezni karját karomhoz kapcsolá 's ugy szólván *kihurczola* a' *társalkodási szobába*, ott a' társaság' főbb tagjainak személyemet bémutatandó. — Leülénk.

Hogy tökélletes fogatot szerezzek tisztelt olvasómnak a' társaság' ezen részéről, szükség annak tagjait *egyenkint* lerajzolnom.

* * *

A' fő helyet, vagyis a' társalkodási thronust természetesen Nro 1. *Fényesy asszonyság* foglalá-el, ki nem szól máskép mint: „unoköcsém báró X.“ vagy „sógorom gróf Y.“ 's a' t. — Fényesyné tán bölcsőjétől fogva szünetlenül csak fényes és nagy rangu társaságokban vala; — nem képzelhet a' kedves olvasó hiubb asszonyt nálánál! — Pedig a' hiuság nem egyéb, mint *jele a' megalázásnak!* — a' hiu nagy fitogatással tárogatja; mi fényes társaságban vala itt, vagy amott, — mi megkülönböztetéssel élt itt, vagy amott; — 's ezzel nem vallja-e meg valódilag, hogy a' megkülönböztetésre, mellyel élt, *magát erdemesnek nem tartá*, — hogy azt ollyas valaminek ösmeri-el, mit *senki sem hinne, ha ön maga nem mondaná.* —

Fényesiné mellett ült Nro 2. egy *fiatal ember*, ki egy ideig a' külföldön mulatott, — ki *különösen Olaszországban* mindent, mi ott látható, — látott, 's a' társaságot mindig azoknak tulságos leirásával untatá. — De bezzeg megis járta ám tapasztalásival! — Z. a' tisztes öreg ur, hideg vérrel hallgatván darabig rajzolatit, kérdezőleg igy intézé hozzá szavait: „Kedves ur! mivel ön olly sokat látott olasz országban, kétség kivül, — ha jól emlékezem — a' *Tumen* nevü várban is, hol a' sok ritkaság — —“. „Ugy van,

ugy!“ — vág szavába hősünk — „ó! ott voltam“ 's egy huzomban ezer meg ezer ott találtató ritkaságokat számita-elé, mellyeket ő mind látott. — „De ugyan minek is nevezik“ — folytatá tovább Z. — „a' kis csermelyt, melly a' vár' környékét olly igen kellemesíti — ugy vélem *Tiris?*“ „Igen, igen Tiris a' neve, — oh, egy kellemes folyam! olly tiszta! olly szivemelő! olly regényes! hogy egészen elragadtatom az a' tájon töltött kedves óráim' visszaemlékezésében!“ — „Ah“ — mond tovább az öreg — „a' mégis csak különös, *hogy vár 's az alatta folyó csermely ugy együve illenek*, nevöket összetevén bohó *latin mondás* jő-ki belőle.“ — „Mi jő-ki? mi?“ kérdé a' fiatal utazott félig zavarodtan. „*Tu mentiris!*“ lön a' felelet, — 's mint főtt rák ült székében a' tapasztalt utazó. —

Nro 3. B. exprofessor, a' régiségek szenvedélyes buvárja, — zömök egy ember, ki ha valami oldalt fekvő tárgyat akara megtekinteni fejével egész teste fordula gépelykint oda. — Trüsszenjen valaki, azonnal oda fordul szép lassan, 's így kezdi rá: „A' szokás“ — ugymond — „a' trüsszenésnél egészséget kivánni olly régi, hogy annak eredetét *Aristoteles* sem nyomozhatá-ki. Ugy látszik, valami járvány betegség szülé e' szokást, mikoron a' trüsszenés egy veszedelmes crisis' elmultát jelenté, — demonstrálni azonban ezt nem lehet, — *egésségére kivánom Domine Spectabilis!*“ —

Nro 4. *Mademoiselle Amélie.* Lehúzza kesztyűjét, hogy *piczi hó kezecskéjét láthassák*, — 's talán ha édes mamája haldokolnék is — mosolyogna, mert jól tudja, hogy a' kis *gödröcskék hajnalarczáján, igen emelik szépségét.* — Ha hallgatózva forditja valakihez fejecskéjét, az annyit tesz: nézd halandó! és csudáld *mi szép kis fülecskék!* — De az igaz Amélie maga a' *szépség;* — kár, hogy leirhatatlan coquette, — igen sokat gagyog, 's egy kevéssé — *butácska!*

Amélinek teszi a' szépet Nro 5. *Báró Pézsma*, vagy is az ugy nevezett *szép báró.* — Báró ur remeke a' szellemnek, *Doctora a' cournak* 's több a' jelenkorban mindennapi kenyerünknél is, *szükségesebb* tudományoknak. — Báró ur „*a' mivelt, és érzékeny társalkodót*“ könyv nélkül tudja, *Himfy' szerelmeiből* szivrepesztőn declamál, és — a' *theátrumczédulát akármikor elmondja kivülről.* — Látnád csak kedves olvasó, a' sovár pillanatokat, mellyeket Amélie báró Pézsmára vet! — Oh, mi nagy a' különbség egy szépnek ki *csak kaczérkodik*, és egy szépnek, *ki igazán szeret* sovár pillanati között!

Nro 6. Az előbbi párnak ellendarabja *Dohosy táblabiró* vagy mint a' pajkos fiatalság őt elnevezé: „*Ország' oszlopa.*“ Halálos ellensége minden ujnak, ki borzad e' szó: „*szellem*“ hallatára is. — „Héj! az én koromban nem volt még illy romlott a' fiatalság!“ ez Dohosy táblabiró urnak mindennapi sohajtása, — *pedig őt két izben csapták-ki az iskolából.* — Az öregek szeretik elhitetni magukkal, hogy a' világ, mióta ők nem fiatalok, *sokat vesztett*, a' helyett — hogy *sokat nyert* volna.

Nro 7. *Egy példány falusi kisasszony*, rokona távulról Kőváryéknak; ez, bár annyit tud a' német nyelvhez mint csizmadia czukorgyártáshoz, még sem beszél, vagy jobban mondva kerepel máskép mint — németül. — Azt gondolám mindjárt *kificzamodik nyelve*, ugy töré a' németet, 's még most is cseng fülemben a' sok: „*izé.*“

Nro 8. Egy circiter 35 éves *gömbölyű asszonyság*, kinek *nagyra varta czipelőjét a' Schuster*, az átkozott! — és:

Nro 9. Egy *egyűgyű fiatal ember*, ki azt mondja rá: semmi az nagysád, nem látja azt senki *a' ruha alatt!*“ — mire a' kaczér *vérig marja mérgében ajakit;* — 's végre:

Nro 10. Egy *példány falusi gazda* (párja nro 7.), ki szűnetlen panaszkodik, hogy nem tudja, *miből fog élni*, — *se' széna, se' zab!*

E' társaskörben enmagam szerencsés valék egy *igen beszédes dáma* mellé juthatni; — de oh, mentsmeg uram az illy szerencsétül! — Szerelmes olvasóm! ki nem voltál a' *Schafhauseni vizrohanásnál* ideád sincs annak zajárul, ha nem űlél még illy szomszédné mellett, minő enyém vala. — Irgalmas isten! irgalom füleimnek! annyit beszélt hozzám, hogy végre *süket-némává lettem.* Boszankodva némaságomon, elfordula, 's *ön-maga is megnémula.* — Mint álombul a' zaj' szünte után, ugy riadék én is fel, — szomszédném felém fordult, 's ah egek! — ugy feltátotta száját, hogy most sem tudom bizonyosan, — *ásitozott-e, vagy — elakart nyelni?*

'S im ezek voltak e' társaskör' tagjai. Féligmeddig megösmérkedhetél velök édes olvasóm e' gyönge rajzolatimból, 's képzelheted közöttök mulatságomat.

* * *

A' háziasszony dicsekvék futólag, hogy egy „*igenigen charmant*“, mint ő nevezé, „*fiatal házibarátja*“ van, ki gyakran az egész társaságot

mulattatja bohóságival, 's bizonyossá teve egyszersmind a' felől, hogy véle, t. i. a' charmant fiuval, igen jó mulatságom leend, ha egymással megösmerkedünk. — El is vezete tüstént az étterembe, hol a' fiatalabb 's legfiatalabb nő- 's férfinem különféle *játékok*kal mulatá magát, azon igenigen charmant házibarát vezérlése alatt. Beléptemkor épen egy uj játék *választásával* foglalatoskodának.

„No, meine Herren!“ — mond *Gyurka diák* (az emlitett fiatal ember), ki a' társaságban a' „*Hanswurst*“ szerepét vivé, 's Gyurka diáknak nevezteték, — „meine Herren“ — ugymond a' *dámákhoz fordulván*, 's a' *férfiak*hoz: „meine Damen! mit játszunk? *mitbiparancsibacsolbanakba?*“

„Hi, hi, hi, hi, ha, ha, ha, ha!“ — hangzék a' társaságban.

„Játszuk a' *levelet!*“ — monda *Fanny* kisasszony, Fanny kisasszonynak *csinos irása* van.

„Játszuk, játszuk!“ mondák barátnéi.

„Ah, az nem ér semmit!“ mond *Mina* kisasszony.

„Majd még én az *ujjamat be tintázzam!*“ mond a' *szép kis kezü Luiza* kisasszony.

„*Hogy tetszik a' szomszédot!*“

„Azt, azt!“

„Nem, nem!“ — Itt Gyurka diák *kodkodácsolt* mint a' tyúk.

„Hi hi hi hi, ha ha ha ha!“

„Játszuk a' *Rímelést!*“ — mond *Leopoldina* kisasszony, ki mindig csak a' rímeléssel álmodozik, mióta egy ujságlap' szerkesztője kinyomatá nehány firkálatit. — Egy *tudákos* iró-asszony, olylyan mint egy *pápaszemes galamb*; — nincs nevetségesebb nálánál:

„*Az ajándékot és éltételt!*“

„Azt, azt, azt! nem, nem, nem!“

„No hát a' *hasonlatosságot, és különbséget!*“

„Majd még én a' *fejemet töröm!*“ morog Éldy urfi.

„Nem azt, — az nem ér semmit!“

„Azt nem!“ mondák *egy lélekkel* a' kisasszonyok.

„Az *árnyék-játékot!*“

„Azt, azt, azt, azt!“

„Nem, nem, nem!“

„Azt, azt, nem!“ — Itt Gyurka diák *kukurékol* mint a' kakas. —

„Hi hi hi hi, ha ha ha ha!“

„A' *Rímelést!*“ mond Leopoldina kisasszony.

„Az *à la Muftit!*“ mond *báró Hősy*.

„Nem! *zálogosdit* én nem játszom!“ mond *Betty* kisasszony.

„Én sem! — én sem!“

„Nem! zálogosdit nem játszunk!“ mondák a' *kisasszonyok*.

„De igen!“ mondák a' *férfiak*.

„Nem! nem!“

„Játszuk *a' gyűrűt!*“

„Nem, nem, — azt, azt!“

„No, játszuk hát a' *ki azt?*“

„A' *szobrászokat.*“

„A' rímelést,“ mond Leopoldina kisasszony.

„A' *rókát.*

A' *csendes muzsikát!*“

„Azt, azt, azt, nem, nem, nem, azt nem! — Most Gyurka diák leveti magát a' földre, *ugat mint a' kutya*, a' szépek közé ugrat *négykézláb* 's felzavarja mindnyájokat. — A' szépek nevetnek, sikoltanak, 's elfogadják — a' *csendes muzsikát.*

Gyurka diák remek fiú! — szörnyű ezermester ő. — Bárány, kecske, tyúk, kakas, — nem különben: borju, szamár, és egyéb állatok' szavát remekül tudja *utánozni!* — és vitzes! kimondhatatlan vitzes! — *Soupénál* így kinálá meg öcsét salamival: „Egyél *öcsém*-szamár hust!“ és czigány-kereket tud hányni!“ — és fára tud mászni, hogy gyönyörüség őt nézni, és elmond ezer meg ezer illyetén rímeket:

„Azért hunyja-be a' szemét
Szomszéd asszony' kakassa,
Hogy a' mit most kukuríkol
Azt könyvbül ne olvassa.“

És mi jó gondolat ötlött észébe csak a' csendes muzsika játék alatt is! — Kifutott hamar a' konyhába, 's egy *tojást* főzetett-meg keményre, — lehámozá azt, 's zsebébe tevé. — Legközelebbi alkalommal midőn egy kisasszonyon volt a' kimenetel sora, azt akará nekie feladni, hogy a' tojást zsebéből — kivegye és — megegye. — Nemde remek fiu Gyurka diák!

* * *

A' fiatal asszonyok között is folyt azalatt különféle *bohóság*. — Hozzájok érkeztemkor épen egy igen mulattató játékot kezdének, mellyben mindenkinek kelle egy *szerelmes kalandot* elbeszélni. A' sor egy fiatal csinos asszonyra jött. Vonakodás nélkül kezde bizonyos szerelmes-párról egy érzékény történetet: — „A' leánynak egy gyülölt férj adaték, de kezével nem kényszerit-

heték szivét is oda adni gyűlölt vőjének. A' menyasszony, minekelőtte elutaznék férjével, egy levélke által *titkos összejövetelre* rendelé szerelmesét. — Az alig várt óra közelget, az ohajtott kedves megjelen, — gyönyör' és érzet' tengerében úszik a' szerelmes pár. — A' mint így egyé olvadnak a' szerelem' tüzétől — az ajtón *kocogat valaki*. Félelem 's ijedség tilta a' szájnak „*szabad*"ot mondani. — Az ajtó nyilik" — (itt nagy figyelemmel hallgata a' társaság) — „'s belép — *a' gyűlölt férj!* — Ah! gondolhatják *megütközésemet!*" — itt félbe szakasztá beszédét önmegütközése. — A' jelenvoltak bámúlva néztek egymás' szemébe.

Végre báró Hősy *kártya-mesterségeket* mutata, mire az egész társaság egybe gyülekezett. Na! volt a' szegénynek baja nehány kisasszonyokkal! „Az könnyű, azt én is tudnám!" mondá nehány, 's ha a' mester szavaknál fogá őket hallgatának. — Legnagyobb bajt okoza neki az átkozott Gyurka diák; — ő t. i., háta megé lopózott a' varázsnak, kilopá zsebéből egyik *különösen szükséges előkészületét*, 's így a' legnagyobb zavarba ejté őt.

De nem is maradt-el az *érdemlett boszú!* — Varázslónk jelenté a' társaságnak, hogy mindenkinek *legtitkoltabb* gondolatit is *kitalálandja*. — Türedelmes olvasóm! ha azt láttad volna mint fogá körül ezermesterünket a' szépnem e' kinyilatkozására —! „Hogy van az? hogy van az? tanitson-meg rá!" — „Tehát jőjenek kegyetek! — mond a' varázsmester — de csendet kérek!" — 's piszszegete az egész társaság. — Most egy *pénzdarabot* vesz-ki zsebéből Hősy, (mély csendesség.) — Most tenyerére teszi *Betty* kisasszonynak, 's merően szemébe néz, — Betty kisasszony elpirul, 's a' többiek nevetnek. — Igy *Luiza*, *Mina*, *Fanny*, *Máli*, — kisasszony is elpirúl. — Végre nagy fontossággal Gyurka diák kezébe adja a' pénzdarabot, — szemébe néz, — 's meg fogja kezét, — „kegyed" ugymond „elakarta *sikkasztani* pénzdarabomat" 's ugy *megkoczczantja ujjait*, hogy Gyurka diák csak elel-orditgatá magát belé. —

Könyűsek valának a' szemek kaczagástul. —

Gyurka diák későbben megvallotta, *hogy csakugyan az volt gondolatja*, 's megbékült a' varázsmerterrel. —

A' társaság megelégedetten oszlék szét. —

E. Emil.

PARLAMENTI VÁZLATOK.

1.

JOHN HOBHOUSE.

Sir John Hobhouse, volt haditoknok és a' Board of Control' elnöke, mint szónok tekintve, erősebb a' megtámodásban mint védelemben, aztán az első esetben, főkép ha tetemes kérdések jőnek szóba, telve tűzzel és élettel. Organumát, melly inkább basszus-hanghoz szít, ekkor rendkivül fölcsigázza, és mozdulati igen energicusok lesznek. Néha mind két karját fején felűl emeli és hevesen küzd velök a' levegőben; máskor pedig, kézfejeit összekulcsolva, háta megé simítja azokat. E' helyzetben közönségesen négy öt lépésnyire vissza-vonúl az asztaltól, aztán gyorsan előrohan, kiszabadítja kezeit és jobjával hevesen az asztalon fekvő könyvekre üt. Gyakran azonban mellére kulcsolja kezét és ellenének, kire okoskodásait és csúfolódásit irányozza, félig elnyomott gúnynyal egyenesen szemébe néz.

A' védelemkor ellenben alig hihetné az ember, hogy ugyan-azon férfi van előtte. Ekkor alázatos hangon beszél, és e' közben hangját gyakran annyira elnyomja, hogy a' ház' több oldalain nem is értetik. Illy alkalmakkor igen kevés és felette békés mozdulatokat tesz. Kedvenczhelyzetinek egyike ekkor az, hogy jobb könyökét az asztalra teszi és bal karját mellé fekteti. Ekkor mindjárt észrevehetni, hogy csak kénytelenségből és nem szabad választásból beszél. Midőn magát az utósó ülés' végzete felé, Praed ur megtámadása ellen, lord Heytesburynak Indiábani tisztségbe tétele miatt védelmezte, igen zavarodottan beszélt és minden élet nélkül; gyakran akadozott, és nem csak egyes szavakat, hanem gyakran egész kerekmondásokat vön vissza, mellyek minden összefüggés nélkül valának. Ki őt akkor először hallá, szónoki talentoma iránt igen kellemetlen benyomással kellett eltelnie. A' beszéd azonban, köz itélet szerint, mellyet másnap ejtének róla, minekutána azt az ujságokban olvasók, a' hibás előadás mellett is, igen jeles volt.

Személyére nézve Sir John Hobhouse középnagyságu, és hajlandóságot vehetni rajta észre a' vastagodásra. Most 51dik évében van. Haja sötét, arcza sápadt és — főkép az igen kihajló orr miatt — erősen bélyegzett. —

Valami busongó van Sir John' vonásiban, bárha ember a' világon humoristikusabb nem lehet mint ő, ha épen jó kedvében van. Ő épen olly

ügyes mint eszes férfi, és a' kabinetben, ha nem az is, a' ki legkülönnemübb és legnagyobb lelki tehetségekkel bír, de bizonyosan a' legszabadelmübb. Mint politikus tán a' ház' legbecsületesebb és egyenesb férfiainak egyike.

A' radikalismushoz szít valamennyire, és nem átallá véleményeit még olly időben is nyiltan kivallani, midőn e' szó: ‚reformista', synonimum gyanánt tartatott mind azzal, a' mi csak alacsony, méltatlan és elvek nélküli. Ő most kevély önérzettel említi azon időt, mellyben ő 's barátja és ügyfele a' westminsteri repraesentatióban, Sir Francis Burdett, szabadelmü elvek' felállitásában, Sz. Istvánban majd csak egyedül álltanak 's mikor, hogy tulajdon szavaival éljünk, az ő politikája olly idegen volt a' magasb osztályok közt, hogy személyes barátai St. James-Street-ben elmenének mellette a' nélkül, hogy őt csak egy fejbiczczentésre érdemesítének. Hogy Sir John ülését a' Westminsterben és egy 5000 font sterlinges hivatalt ott hagyott, midőn kötelességének tartotta committensei' szándéka ellen szavalni, tudva van és politikai charaktere' becsületes voltának fénylő bizonysága.

2.

EVANS.

Evans ezredes, most az angol segédsereg' tábornoka (Spanyolhonban), irlandi születésü. Körül belől 50 éves, de a' kiállott küzdések és az utósó hadban kapott sebek miatt sokkal öregebbnek látszik. Közép nagyságu, beteges tekintetü, de erősebb mint látszik és igen bátor, mit azzal eléggé megmutatott, hogy önkénytesen veté-alá magát a' háboru' terheinek és veszedelmeinek Spanyolországban. Haja hollófekete és arczvonásai olly sötétek, hogy őt már gyakran spanyolnak vagy portugallinak tartották. Becsület érzése rendkivül gyöngéd, és igen hajlónak látszik a' párviadalra. Gyakran, ha az alsóházban személyes kitörések kerültek-elő, mint látszott, csak azért állott-el készakarva a' dologtul, hogy kihívást kapjon. A' táborban csak kevés tünteté-ki ugy magát személyes vitézség által, mint Evans ezredes. Ő igen egyszerűen sőt pongyolán öltözik, és ruhái sem szabva nincsenek jól sem soha ujdonak. Majd mindig kék felsőkabátban, sötét nadrágban és szembetünőleg rosz kalapban látni őt.

3.

JAMES GRAHAM.

Sir James Graham, egykori első lordja az admiralitásnak, a' házban a' legerősebb férfiak' egyike 's azt kellene hinni, legalább is egy teljes fél kővel többet kell nyomnia, mint akármelly más tagnak a' házban. Igen jó növésü; szép, kerek, piros, teli arcza van, fekete haja és igen jó egésségünek látszik. Szakadása előbbi elveire nézve még szembeszökőbb, mint magánál lord Stanleynál, minthogy még szabadelmübb — tulajdonkép radikálisabb — volt e' nemes lordnál is. Némellyek az általa 1830ban, közvetlen a' franczia revolutio után tartott beszédekből bizonyosan a' legerősebbek, mik valaha egy angol' ajkain kijövének; velök hasonlítva még dr. Wade' radikalismusa is mérsékletes. És még 1832ben a' cumberlandi baronet azon vitáknál, mellyek a' reformbill' átmenetelét előzték, szabadelmüségében olly dühösnek mutatta magát, hogy a' radikálisok' bálványává lön. De egyszerre a' toryrészre ment által, mellyet most épen olly buzgón pártol, mint előbb a' másikat. Ő nagy, de bizonyosan nem első rangu, talentommal bír. Következtetésiben világos, 's igen tud valamelly vitatandó tárgyat eléggé kifejteni. Beszédje megfogható és csak kevéssé van czifrázva, hamar és folyvást szól. Szava kevéssé kemény, azonban épen nem kellemetlen; hangoztatása egyforma marad 's alig vehetni némü változást benne észre, bármilly tárgy adja-elő magát. Kiejtése világos és mozdulati épen nem csillogók. Igen nagy véleményben van maga felől, és nem titkolá barátai' előtt, hogy erősen meg van győződve, miképen az ő kilépte Grey' ministeriumából annak semmisülését okozandná. Bizonyosan azt hivé, hogy atlas-vállai egyedül viselék a' nehéz terhet 's hogy azon pillanatban, mellyben azokat visszavonja, minden romjaiba dülne. Mostani helyzete igen kényelmetlen rá' nézve, és kizáratása a' hivatalból felette fáj neki. Nem mintha ő valamelly helyet lord Melbourne' kabinetjében az ő egyházi-birtok-tulajdonitási-elveivel el akarna fogadni, de megfoghatatlan előtte és nem kevéssé boszantja őt, hogy a' Melbourne-i ministerium, az ő (James Graham) ékesszólása' erejénél fogva már rég a' négy világrészekre szét nem hányatott 's az ő és lord Stanley' felügyelésök alatt uj nem alkottaték. Sir James 43-dik esztendejében él.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN FELŐL SZÓZAT ANGLIÁBÓL.

Két folyó van — mond egy angol hirlap — mellyek legrégibb idők óta isméretesek ugyan, de

egész mai napig, fontos érdekök' daczára is, nyomozatlan tárgyak valának. Jóllehet sok utazó megvizsgálta 's hajózta azokat egyes helyeken, 's folyásuk' iránya egészben véve meglehetősen ismeretes volt, még is senki azokat torkolatjokig nem kiséré, sem pontosan nem mondhatá-meg, hogy tulajdonkép milly utat vesznek az oczeán felé. — *E' folyók' egyike a' Niger, másika pedig — a' Duna.* Mi e' hasonlitással nem akarjuk ugyan állítani, hogy mindkettőnél ugyanazon nehézségeket kelle legyőzni 's ugyanazon homályt eloszlatni: azonban, mi a' kereskedési közösülést, leirást, vagy nyilványos hasznot illeti, a' Duna — ámbár a' müvelt Europa' szivén megy keresztül, szintolly kevéssé vala ismeretes, mint a' Niger (?!). melly belső Afrikának sivatag térein ömlik-el. Quin M. J. a' Dunára nézve az leve, mi Lander Richard a' Nigerre nézve. Gróf *Széchenyi István* a' köz előhaladás' szellemétől ihletve, eltökélé magában, hogy e' nemes folyamnak gőzhajózás' utján megigáztatása által hazáját az európai kereskedésnek megnyitja. Ő huzamosb ideig mulatott Angliában, hol *mint egy második 1ső Péter* a' hajózás' minden részletivel megismérkedett, 's visszatérvén Magyarországba, azokat az eddig olly nehezen hajózhatott Dunára alkalmazá. *És ime az ő nagyszerü vállalata is sikerült, valamint Nagy Péternek az övé.*" Vajha a' nemes gróf hasonlóan megértetnék Hazájában 's hasonló méltánylást nyerne! (*Társalkodó.*)

NYILT LEVÉL.

„JAVALLAT A' RAJZOLATOK IRÁNT."

Szerkesztő ur!

Nem egy helyen hallottam már azon nyilatkozást, ha a' „*Rajzolatok*" olcsóbbak volnának, örömest tartanák azokat; az olcsóbbságot pedig, ugy mondják, igen könnyü volna eszközölni, ha azon valóban igen finom papiros helyett, mellyre most nyomatnak, olcsóbbra, mint p. o. a' „*Jelenkor*", nyomatnának, és csupán a' papiroson takaritott költség huzatnék-le mostani árából.

A' Rajzképeknek meg kellene maradniok a' mostani alakban, sőt a' Rajzolatokat is ezen alakban kellene az illyenre Előfizetők részére nyomatni, csak lenne olcsóbb is az ollyat kivánoknak. — Ugy hiszem ezen javallat elfogadása által szaporodnék az Előfizetők száma. Én is, ki most másod magammal tartom, és kivülünk még más kettő olvassa, ugymint a' többi olvasó társaim is, külön tartanók az olcsóbb Rajzolatokat.

Tisztelettel vagyok, Ungvár januar' 30d. 1836.

Uraságodnak

szolgája

a' Rajzolatok 77, — lennék bár 3077ik Előfizetője.

VÁLASZ

E' RAJZOLATOK IRÁNTI JAVALLATRA.

A' „Rajzolatok" árára nézve mostani alakjában, átalánosan azt jegyezzük-meg, hogy egész civilisalt Europában, noha kezeink közt számtalan journalok fordulnak-meg, *olcsóbbat* nem tudunk, *olcsóbb nincsen.*

Egy év leforogta alatt szerzett tapasztalásunkból, ha áttekintjük, mi történt velünk, mi történt társainkkal, mintegy biztosabban szólhatunk, e' valóban magunk agyát is sokáig furta javallathoz, hogy a' „Rajzolatok" ugy nevezett ‚*közönséges kiadásban*' is jelenjenek-meg.

Legfőbb inditó ok erre, hogy nagyobb hatással munkálhatna, ha bár milly csekély mértékben is, a' józan fogalmak, az izlés, a' hasznos isméretek terjesztésében; szóval: hogy a' mit most az esküttt ur olvas, vagy tulajdonkép nem olvas, azt akkor a' kisbiró is olvashatná.

A' czél igen szent, hatása felette jótékony volna; — mi gátolja tehát a' kivihetést? — az: hogy Magyarországon nincs örökös szobába szoritó sár, mocsár és tél, hanem hogy Magyarországon nyár is van. — — Első pillanatra ez felette furcsa oknak látszik, pedig ‚criterium infallibile', azaz: valamennyi magyarországi ujságiróra nézve ‚csalhatatlan nyári csalódás.'

Midőn ez évi 5d. számunk' „hir- 's divatlapján" a' magyar ujságlapi olvasók' számát érintgettük, kitetszheték, hogy nagyobb részét gazdasági tisztek 's átaljan véve falun lakozók teszik; a' városi olvasó közönség mellett, Pestet Budát kivéve, minden magyar ujságiró ha egy városi előfizetője jött, addig mig a' másik megérkezik, bizton elmehetne sétálni legalább is Éjszakamerikáig; — ez ugyan keserü tapasztalás, azért foglaljuk mennyire lehet mézes szavakba.

Hogy városainkban ne olvasnának, nem allithatni 's igy azt lehet feltenni, hogy nem olvasnak magyarul. A' magyar ujságiró tehát egész publicumával télen nyáron a' falura szorul 's csak az a' különség, hogy nyáron át a' publicum ha falun marad is, az ujságirót itt is ott is a' fa-

luból kiszoritják, azaz, komolyan szólva: ha télen át valamennyi magyar ujságlapi szerkesztőnek együttvéve 5800 előfizetője van, nyáron mindnyájának alig marad 4000. Illy csekély számból e' nevezetes csökkenés, keresztül járja a' magyar ujságirók' ereit, 's ebből származik aztán, hogy a' legjótékonyabb hatásu lap is mint a' „Fillértár" megszünik, kiszámolhatlan kárára 's örökös szégyenére — „kinek?" ..... azt tán el szabad mondanunk, hogy a' papiros kereskedőnek.

Valóban illy eszmélkedések mellett „dificile est satyram non scribere." — Könnyü már most kitalálni mi az oka, hogy mi a' Rajzolatokat olcsóbb, vagy tán nem is olcsóbb, mert különben is csekély az ára, hanem közönségesb kiadásban nem merhetjük adni; mert tanultunk entapasztalásunkon, tanultunk a' „Fillértárnak" a' nemzetre nézve valóban siralmas példáján.

A' Rajzolatoknak, hogy ugymondjuk *aljas* kiadására, ha bár milly isteni ész volna is bennök, hihetőleg legelső szó lenne mit a' dologba hatni nem szerető magyar mondana: „olcsó húsnak híg a' leve," 's a' helyett, mi politikai 's tudományos hitvallásunk, hogy az idővel haladjunk, egy lépést hátra tennénk.

De másfelől: remény sincs hozzá, hogy a' Rajzolatok aljas kiadásban megállhatnának, mert többre, 's ez már a' *legeslegnagyobb* szám, mint 1300 előfizetőre számolni, árát pedig félévi 3 pengő frtnál, hogy annyi előfizető legyen, nagyobbra szabni nem lehetne, pedig ezen ár mellett hetenkinti *egyszeri* kiadásban enyészik-el képeivel együtt a' Fillértár, 's mi érhetné a' Rajzolatokat, bizony boszorkányság nélkül, minden jámbor, olvasni nem szerető becsületes magyarember is kitalálhatja.

Kevés idő alatt, az igaz, sokba haladtunk 's ezért is akarjuk hinni nem sokára tán adajuthatásunkat is, hogy egy divatujságért, csinos kiadásban, csinos képekkel, 's tán nem minden belső becs nélkül, nem fog a' korszellemmel haladni szerető honfi félévenkint, habár ügygyel bajjal is meggazdálkodott 5 forintot adni. (?) .....

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Februar' 2dikán. Először adatott: ‚*Félbeszakadt hangverseny.*' Vigjáték 5 felvonásban. Vosz Gyula' munkája. Forditotta Deáky Fülep Sámuel. Ezen darab' tartalma két érzet-beteg személy' meggyógyitása. Ugyanis Ihlen Eduard (Egressi ur) Tempioni Czeczilia zongorán virtuosba nyakig szerelmes, Bahn Karolina (Lendvayné assz.) pedig Fényillati' (álnév, igaz neve Lämmermayer magister) verseibe 's arczképébe; ezt akadályozni akarván gyámuk Vilmann (Udvarhelyi ur) lassankint megösmerteti imádottaik' rosz oldalával; így baloldaluk szerencsésen meggyógyul, 's a' játék' végén Karolina Eduárd' oldalbordája lesz. Ezen darabban csupán Karolinával nem igen barátkozhatni-meg; mert hogy Fényillati' verseibe 's arczképébe szerelmes, még csak *transit:* de hogy Lämmermayer magisterbe is az marad, miután csúf személyét, idétlen társalkodását, korhelységit, gorombaságit hallja és látja, erőtetett dolog. Eziránt azonban Lämmermayernél segithetni: képén, termetén semmi visszataszitó ne legyen, hanem versei előtti arczképéhez, mellybe Karolina szeret, mindenben hasonlitson; így szegény elhagyott állapotja ebben szánakozást indithat, melly ollyigen határos a' szerelemmel, Hanka pedig szerelemféltést. Szépcsinálásakor ruhája lehet a' legszokatlanabb, de viselete erőtetve is nyájos. Midőn részeg, viselheti magát botránkoztatólag, gorombán; Karolina előtt részegsége mentség marad. Ugy hiszük, az iró' gondolatja is ez volt; ha nem: az iró' hibáját, ha lehet, a' szinész javitsa-ki. E' szerint ezen szerepet épen nem Megyeri, hanem Lendvay urnak kell játszani. — Tempioni Czeczilia (Laborfalvi Róza) és St. Croix (Barthánéné assz.) életből meritett hiv charakterfestések; Laborfalvi Róza szép igyekezetet bizonyíta-be. Szilágyi urban (Tempioni) ismét örömmel láttuk a' régi tüzet éledni. Udvarhelyi ur (Vilman) akadozva 's nyakát összehuzva nem volt helyén. Telepi ur (báró Horch) gavallérokban soha sem fog tetszeni. Általában az előadás vontatva ment, 's részint a' sok öltözés miatt hattól tízig tartott.

Februar' 4dikén. ‚Nőm' férje.' Vigjáték 3 felvonásban. Rozier' munkája. Nem rosz társalkodási darab; charakterei ugyan kopottak, de helyezetei többnyire újak, és kifejlése nagyon meglepő. A' szerepek mind jó kezekben voltak. Azonban számos grammaticai hibák csapdosák füleinket; pedig milly kevés fáradságba, majd nem csak egy pár órába kerülne, hogy megszünjenek; — másodszor ma ismét többször hallottuk: „épen itt jön ő" ugyan kérjük, zárt ajtókon, és falakon keresztül miként látják, vagy ismerik-meg a' jövőket? ez ismét milly könnyen megorvosoltatnék, ha a' bemeneti jelszavak egy két sorral előbb iratnának-ki! Ugyan kérjük, ne ereszszékel füleik mellett jámbor tanácsainkat!

X. et Comp.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Tegnapelőtt este 7 és 8 óra között gróf Széchenyi a' ‚nagy hazafi' néhai kamara Elnök gróf Zichy ő exczellentiája özvegyével, Budán a' vérkápolnában összekelt.

2.) Ugy látszik, hogy nálunk is kezdik a' városi lopást, régi gyakran igen vaskos, és ujabb finomitott szabályok szerint űzni. A' napokban hir szerint egy pénzes embernél, egy igen vaskos, lelakatolt és bezárt ládát tevének-le, mellyre a' házi ur' kutyái szünetlen ugatván és morogván, belőle két fegyverekkel ellátotl bicskást ugattak-ki. Vajha minden rosz ember után kutyák ugatnának, hogy őrizkedni lehetne tőlök.

3.) E' napokban, Pesten, egy ifju ember, kinek ugymond: erkölcsisége- 's *hátrahagyott* tudományáról bizonyitványai vannak, németül, magyarul, tótul, latinul és francziául beszél, zongorát játszik, ugyanazt tökélletesen hangolja (vollkommen stimmt), 's egyszersmind ‚ló-ismérettel' bir, nevelőnek ajánlkozott: — Ugyan kérjük, egy másik ifju, ki ‚emberismérettel' bir, minek fog már ezentúl ajánlkozhatni! .....

4.) Nehány napja a' luccai királyi herczeg, Károly, és herczeg Schwarzenberg Pesten mulatnak.

5.) Mult kedden a' casino termében igen látogatott bál vala; — egypár nappal utána fényes pique-nique-jök az Ötvöseknek — (arany-ezüstmüveseknek). —

6.) Egypárnap óta a' dunai jégtorlat, meg- megindul, de ismét megállva, mindeddig a' gyalogok átjárását nem gátlá.

KÜLHIREK.

1.) Parisban a' víg-operaházbani bálok a' farsang' legpompásabb ünnepi közé tartoznak. Halommal gyülnek oda a' vendégek, köztük sok érdekes öltözetüek; az egészben legérdekesebb, hogy e' mulatságok sorsjátékkal vannak összekötve, mellyben több száz fontnyi czukorsüteményeket nyerhetni.

2.) Granville-ben egy szerencsétlen történet több családot gyászba boritá. Egy lakodalomban tudniillik igen vigan voltak 's elhatározák, hogy az ünnepet egy kis hajókázással a' tengeren fejezik-be. De a' hajók' egyikét szerencsétlenségre a' szél felborítá 's minthogy a' partoktul igen messze voltak; segiteni nem volt lehetséges. Körülbelől tiz ember vesztő általa életét.

3.) Franciaországban nem rég utonállók egy gyorsszekeret támadtak-meg; de benne csak szegény mesterlegényeket találtak. Midőn ellenfeleik' állapotját megtudák, 60 francot osztottak-ki közöttük. — Ujdon-uj neme a' jótevőségnek, melly fegyverrel a' kézben az útfélen üzetik.

4.) *Balzac* ur (franczia iró) vonakodott a' „Revue de Paris" hirlap' számára igérete szerint két novellát irni, mire nézve bevádoltaték 's a' törvényszék által arra itéltetett, hogy vagy megirja a' novellákat vagy ellenkező esetben 10,000 francot fizessen. — Hány novellát lehetne Magyarországon annyi pénzért összevásárlani! 's a' párisi lapok még is ugy vélekednek, hogy *Balzac* ur a' törvényszéket *injuria*ról fogja vádolni, minthogy prózáját olly kevésre becsülte.

5.) *St. Amand*ban nem rég egy lakatos egyik ösmerősével a' vendégházban kártyázott. Egyszerre gépelykint megnyillanak ujjai és a' kártya kihull kezeiből. „Te nyertél," szóla hozzá pajtása, „de azért nem kell elvetned kártyáidat." — Midőn a' másik semmi feleletet nem adott, rá nézett emez — társa már halva volt, guta üté-meg.

6.) *Marseille*ben nem rég bizonyos tanácsnok a' számadói-hivatáltól egy hirlap' szerkesztőjéhöz jöve, egy financzimunkát nyujta kezébe, mellyet ő irt 's kérte, hogy arról jelentést tegyen. Az ujságiró nem ereszkedett előtte ösmeretlen tárgy' itélésébe és *Bricogne* urat, ezelőtti financz-beszedőt kérte-meg, hogy arról referáljon, a' mit emez fel is válalt. De midőn nehány lapot olvasa, egy olly czikkelyhöz jutott, mellyben a' szerző a' legkeserűbb és becsületingerlőbb szavakban bélyegzé az ő financztisztbeli magaviselését; tüstént az iróhoz ment és hivatalos cselekedeteit a' legvilágosabb 's kielégitő módon fejté-meg előtte; azonban a' tisztviselése felőli nyomtatott itéleten annyira felháborodott, hogy alig ére haza, halva rogyott a' földre. Ő egynek tartatott a' legügyesebb és becsületesebb financz tisztek közül.

DIVATOK.

A' divati ujságok majd egyedül csak bál-öltözetekből állanak; némellyek' leirását itt adjuk:

Egy nőruha memphisgazeból egészen drágakövekből összerakottnak látszik; annyira csillog az azur, arany, bíbor és más szinezetektől. Illyes öltönyök sem szegélyzetet sem virágokat sem ékitvényeket nem szenvednek; egyedül egy mantilla arany- vagy ezüst csipkékkel emeli kellemét, ehhöz turbán fehér gazeból, 's fehér, sima öv. A' hajak egészen egyszerűen, arany homlokszalag, egy kővel közepén, emeli a' fejéket.

Rózsaszínü, fehér vagy kék atlaczbóli ruha, sima mantillával selyemcsipkékből gyakran használtatik bálöltözetnek.

Számosak egyszersmind a' ruhák himzett vagy likgatott tüllből; az alruha fehér atlaczból vagy selyemből van.

Bársony ruhákhoz franczia csipkélből adnak ujjakat.

DIVATKÉP.

6. sz. *Bécsi divatöltözet.* Virágokkal himzett damaszt ruha és sálocska; bársony baret tollakkal.

☞ Divatujságunkra képekkel együtt folyvást előfizethetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Rajzolatok. 6.

Pest. 1836.

M. T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

PEST
Februar' 10dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
12dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' MEGCSALT.

Egy fiú van e' földön,
Egy elhagyott fiú,
Keblében bánat tenyész,
Szívét emészti bú.

Egy kedves fiúcska ő;
De nagy hibája van:
Rosz nagyon, verset ir
Szörnyü fájdalmiban.

Most kis giliként eped,
Majd pityeregve sir,
'S nincsen részvevő kebel,
Nincsen sebére ir.

Most más honba költözik,
Majd érte halni vágy
'S szive olly bus, olly komor,
Olly czinke-módra lágy.

'S vannak, kik hazudva is
Mindent nagyitanak,
'S a' való helyett merő
Hizelgést mondanak.

'S hinni e' hizelgésnek
Ő hajh! elég hiú,
'S most szünetlenül versel
Szegény beteg fiú! —

FÖLDY.

A' KÉMÉNYSEPRŐ.

(*Igaz történet.*)

P** mezővárosi kéménysepró, — a' közel fekvő néhány helységekben is, több gazdáknak kéményeit tisztogató, — a' novemberi korán beállott hideggel egy ködös és essős napon, délután megindult hazulról, a' szomszéd helységi N** földbirtokos' háza' kéményeit kisöprendő. Az ut egy kis erdőcskén vivé keresztül, azon helységhez, hova szándékozék, igen közel feküvőn. Fütyörészve haladt előre, 's már közelgete a' helységhez, midőn a' vastag ködbül egyszerre hat farkas bukkan elébe, 's utját állja. Rettenve állmeg a' kémény' hőse, valamint szemközt vele a' szikrázó szemű ellenek is, egymást vizsgálgatva. Azonban csakhamar feltalálja magát, a' kémény' hőse; a' fejét fedező csuklyát, — melylyet a' seprők csak akkor vetnek fejükre, midőn a' kéménybe búnak, 's mellyen a' kilátás végett két nagy üveg karika szokott lenni, — fejére húzá; aztán lekapta válláról a' lajtorjácskát, azt maga előtt keresztben feszesen tartó. Illy helyzetben a' csata megkezdődék, de még csak csendesen, mert a' farkasok eleinte kémlelődtek, minemű állat lehet ezen bőrben, millyet ők még sohasem láttak, lassankint kerülgették a' kéményseprőt, ki, őket szüntelen szemmel tartva, a' maga előtt keresztbe vetett lajtorjával hasonlóképen lassan fordult. De az ellenfelek forgása mind sebesebb sebesebb lőn, 's igy a' szegény kéményseprő is kénytelen kelletlen sebesebben járta a' keringőt; olly formán mindazáltal, hogy a' keringő lassanlassan a' már közel lévő falu felé tartott, melly közben a' farkasok, néhány ütleget is kaptak órrukra a' lajtorja' végével. —

Illy kellemetlen táncz közt ért a' kéményseprő azon faluba, hova szándékozék; már késő vala 's a' legszélső háznál bátorkodott először segitségért kiáltani: de részint a' csukla, részint a' fárasztó keringő miatt egy hangot sem tuda ejteni. Azonban a' farkasok semmit sem tágítottak, annyival inkább, mivel a' faluban, mindenki aluván, csendesség uralkodott. De most néhány eb ugrált elő a' szagra, 's több bajtársaikat ugatással fölébresztve, szörnyű lármával rohantak a' hivatlan vendégekre. Ekkor egy kis rést kapott a' már csaknem lélegvesztett kéményseprő, kellemetlen tánczosai közül kiugrék 's beszaladt a' magyar szokáskint éjjel nappal tárt kapun azon birtokos udvarába hová szándékozott, 's ott egyenest a' bezárt kony-

haajtónak dőlt. Itt egy kevéssé kifúvá magát, kezde eszméletre jőni, 's mint e' háznál már eléggé járatos, a' konyhaajtó závárját egy darab forgácscsal hátra tolá, hirtelen beugrék, 's azt maga után bezárta. —

Most már a' sötét konyhában arról gondolkozott, mi tevő légyen; mivel már itt is minden aluvék, lármát ütni nem mert; azonban a' hosszas keringő miatt szerfelett ellankadva magának is nyugalomra vala szüksége. Kezde tehát tapogatózni, 's egy kemencze szája előtt leheveredett a' patkára, 's lassankint mind kényelmesebb helyre fészkelődve, a' téres szájú 's még egy kevéssé meleg kemenczében jó nyughelyre talált 's ott méljen-el is aludt.

Ugyan az este a' ház tulajdonosának két vendége érkezett, kik vacsora után magoknak szabadságot kértek másnap korán reggel, bucsúzatlan sietős utjokra mehetni. Mire a' gondos háziasszony megparancsolá szolgálójának, hogy vendégei szobáját jó korán befűtse. A' szolgáló hajnal előtt felkelt, 's álmosan egy jó csomó szalmát dugott a' kemenczébe, azt egy másik csomóval meggyujtó. Már lángot vetett a' duczka, midőn a' benn nyugvó kéményseprő, ki még álmában is keringelt a' farkasok' társaságában, a' fojtogató füstre hirtelen fölébredt 's fölegyenesedve a' kemenczét szétnyomá, 's a' vendégek szobájába (kik már akkor gyertya mellett talpon pálinkázgattak), „potztausend sapperment" kiáltással beugrék, 's ott benn elkezdé keringőjét, álmában a' farkasok előtt vélvén magát. — E' váratlan jelenetre, egy ocsmány fekete termetnek, nagy fénylő szemekkel, a' lángok közüli előugortára, a' vendégek, annyira megijedtek, hogy ajtót vesztve, a' rácsolatlan ablakon kiugráltak, torkok szakadtából kiabálva: hogy ördög van a' háznál! — Mellyre a' falu lakosi, vasvillával 's fejszékkel fölfegyverkezve, az udvarra csődültek; az ablakhoz közelíteni egyik sem bátorkodott, 's csak akkor lehete szerencséjök az ördög' látásához, mikor álmában keringőjét járva, az ablak mellett lejtett-el. Azonközben kezdett eszmélni a' szegény üldöztetett kéményseprő, 's a' gyertyavilágnál szemébe tűnvén az asztalon a' kenyér, sódor 's pálinka, csakhamar eszméletivel együtt étvágya is megjöve, 's szépen letelepedék a' reggeli mellé.

Az alatt a' kün ácsorgó nép közül többen a' paphoz szaladtak, fölverék álmából, 's kérték, hogy jönne szaporán, a' helységben tartózkodó ördög kiűzésére. A' pap kénytelen kelletlen elmene az ördöngös házhoz, hol már szinte pezsgett a' sokaság, fogát a' szegény ördögre fenő, hogy mihelyest ki idézi a' pap, azonnal agyon verik. A' pap az ablakon benézett, 's tüstént megösmeré a' reggelijét már végzett, de még is remegő ördögöt, a' falu' kéményseprőjének. Most már mosolygott is boszankodott is, de eszébe villana, hogy ha az ördögnek ösmert kéményhőst most rögtön kivezetné, azonnal agyon vernék; kevés gondolkozás után az ablaktól hátrább lépve, a' gyülekezethez fordult őket imígy szólító: „Atyámfiai! ha szavamat fogadjátok, és teljesiteenditek, mit rendelek, a' benn lévő rosz lelket kiviszem határitokból." Ezt a' község szentül fogadá. „No jó, — mondá tovább — jertek a' templomba, 's ott mind addig imádkozzatok, miglen én, dolgomat végező, vissza térendek." Ezzel a' templomot felnyittatván, hiveit mind oda zárta. Ezután sietve az ördöngös házhoz mene, hol szinte egy lélek sem maradt hon, a' szegény ördögön kivül — ki épen akkor is a' farkasokkal tépelődött elméjében — 's hozzá menvén a' pap, őt nevén szólítá, 's kérdé: „hogy merte a' népet fellázzitani?" — mellyre a' szájtátva hallgató kéményhős, esetét a' hat farkassal elbeszélé, hozzá téve, hogy még most sem merne eltávozni, mert mind untalan hallja a' farkasok orditásit. Igy a' pap, észrevevén a' mind két részről tévedést, a' kéményseprőt azonnali távozásra bírta 's együtt ki is mentek a' határbul.

Egy hét mulva, a' vasárnapi istenitisztelet után, a' pap, e' történetet előadá hallgatóinak, mellyre azok — jót nevettek. S***

TEMETÉSI SZOKÁSOK.

A' holtak iránti utósó szolgálat és tisztelet minden időben és minden nemzeteknél egy része volt a' vallásnak, ugy hogy azokat, kik e' kötelességet elmulasztották, átkozottaknak tarták. Innen a' romaiaknál *Justa*, a' görögöknél *Dikaja*, *Hosia* nevekkel fejeztettek-ki mindazon kötelességek, mellyeket természeti törvény szerint is az élők tartozának a' holtak körül tenni. Nem csudálhatni tehát, kivált a' rómaiaknál, hogy olly nagy gonddal viseltettek holtjaik iránt, mert ők azt hivék: a' lélek száz egész éviglen Elysiumba nem juthat mig teste el nem temettetik 's ez okból találhatni gyakran példáját a' pogány iróknál, hogy a' megholtak' lelkei testök eltemettetéseért esengenek: mint Homernál Elpenor' árnyéka

kéri Ulyssest. Innen nagyobb átkot nem tudtak a' régiek ellenségeiknek kivánni, mint azt, hogy testök eltakarítatlan hagyassék. Az utazók' kötelessége volt, az utfélen talált holtakra háromszor földet vetni, kikre nézve e' kevés föld elég vala, hogy őket Pluto országába bocsássa; nagy szerencsétlenségnek tarták azonban azt, ha idegen földön haltak-meg 's testök édesövéiekhöz nem temettetheték.

Törvény szerinti büntetésnél fogva a' régiek el nem temeték példa gyanánt:

1.) Nyilvános vagy titkos elleneiket, 's ezzel fenyegeti Homernál Ulysses is Socust, Hector Patroclust. Lysander az athenabeliek hajóseregét legyőzve, négy ezer felkonczoltat hagya temetetlen.

2.) Eltakaritás nélkül hagyattak a' *hazaárulók;* ez volt az Arkadeseket eláruló Aristocrates' sorsa, kinek megkövezett testét a' határon kivül veték.

3.) Törvény szerint tiltva volt az *adósok* eltemettetése; ez esetben a' test a' hitelezőknek jutott, kik adósaikat mindaddig eltemetni nem hagyák, mig kielégitve nem voltak.

4.) Megtagadtaték jelesen a' temetési tisztesség azoktul is, kik *atyai örökségüket elpazarolták;* ezen törvény Demosthenest is igen félelembe hozá halál utáni sorsa iránt, mert örökségét ő is idegen földön költötte-el, bárha a' legjobb czélból: tudomány- és tapasztalás-szerzés végett.

5.) Ide tartoztak még, a' szentségtörök, a' halállal büntetettek és — különös — azok, kiket mennykő ütött-meg, minthogy illy halált az isten' különös büntetésének néztek.

A' zsidók csak az öngyilkosok testeit fosztákmeg e' végtisztelettől; ellenben a' halállal büntetteket eltemeték.

A' mi a' kereszténveket illeti, ezek is szerették ugyan minduntalan a' tisztességes temetést; de tudván a' léleknek föntebbi rendeltetését 's ennek a' test feletti elsőségét, emerre soha nem fordítottak olly nagy figyelmet mint a' pogányok.

A' temetkezési mód olly sokféle volt mint valának eleitől fogva a' különböző nemzeteknek szokásaik.

A' régi görögök pénzt tevének a' megholtak' szájába, mellyet az alvilágot környező folyóviz' révészének — a' vén Charonnak — vám gyanánt kelle fizetni. Eziránt a' régiek igen figyelmesek voltak, mert hihetőleg az öreg Charon durczás ember lehete 's utána kiálta az embernek, 's a' ki nem fizetett, mint hitelesen tudjuk, azt át nem vivé elyseumba. — Egy mézes pogácsát is tettek a' holtnak szájába, az alvilág' tornáczán őrtálló Cerberusnak adandót, különben ez is kész volt ugatni, 's visszaugatta a' szegény embert, ki legfeljebb is egy darab száraz kenyérhéjjal kinálhatta volna meg ő kutyaságát.

A' megholtak utáni szomorkodás' kitüntetésének sok jelei voltak. Megtartoztaták magukat a' vendégeskedéstől, ruhájokrul minden éket letevének, hajukat szaggaták; néha a' földre lefekvének, ott hengeregtek, porral, hamuval hinték-be fejüket, mellöket verték, az istenek ellen panaszolkodtak sőt néha átkozódva rontá-le azok' oltárait, templomait. — A' holttestek' égetésére rakott máglyát (rogus) a' holt' rokanainak egyike gyujtá-meg 's mig a' test ége, az egész rokonság körülállta a' máglyát, mellyre a' holttest hátára illesztetett, hogy arcza az ég felé nézzen. — Dyogenes Cynicus a' többek között haldoklásában kérdezteték, miként kivánna eltemettetni: „arczczal a' föld felé" volt felelete, a' minek oka iránt ezen elmés feleletet adá: „hisz a' világ ugy is nem soká felfordul."

A' rómaiak' temetési szokásai ezek voltak: mikor haldoklott valaki, egész végelszunytáig nevét kiáltozák, mint egy próbául, valljon lelke testében van-e még. Elhalása után testét meleg vízzel megmosák, 's fehér ruhába öltöztetve az ajtóba helyezék, lábbal az utcza felé, 's a' kapu elébe czipruszokat — halál' jeleit — állitának. A' test nyolczad napon vitetett a' temetés' helyére, elől egy kesergőn sípoló férfinek vezetése mellett. Császárok' és nagy urak' testeit tanácsbeliek vivék, közönséges emberét ugy nevezett vespillók. A' test után — ha kinek voltak — méltósága' vagy vitézsége' czímerei vitettek, rokonai, szolgái leeresztett hajjal ballagtak utána a' praefikákkal vagy pénzért siránkozó asszonyokkal együtt. Nagyobb rendűeknek teste, mielőtt égetésre vitetnék, a' város' valamelly piaczán letéteték, hol felette dicsérő beszéd mondatott. Onnét vivék a' fűszerszámokkal hintett 's illatos fákból készített máglyához. A' holttest hosszu 's eléghetlen ruhában égetteték-meg, hogy urnába szedendő hamvai a' fa' perjéjével össze ne keveredjenek. Az égő máglyába hányatott minden, mi a' meghalt előtt

életében kedves volt — végre gladiátorok álltak-elő, 's az eltemetettnek tiszteletére bajt víttak, adattak illy napokon tragoediák is. A' megmaradt csontokat tejjel és borral mosták-meg. Haza menet mindnyájan megfürdöttek, illy módon a' halott körüli forgolódással fertőztetett testöket megtisztítandok; — az egészet lakomázások és halotti tor zárta-be. A' gyász' ideje közönségesen tíz hónap volt.

A' zsidóknál a' temetés igen pompás volt. Midőn valaki meghalt, rokoni és baráti megszaggaták ruhájukat, szomorúságuk' jeléül. E' részben azonban az ujabb zsidók már hidegebb fájdalmuak voltak, mert gyászjelül csak valamelly darabját vágták-el ruhájoknak. A' halott' hüvelykét tenyerébe hajtották, minthogy így keze az istennek *Saddaj* nevét mutatá némüképen, melly névnek szerintök ereje vala az ördögöket távul tartoztatni. A' testnek bebalzsamozását hihetőleg az egyptusiaktól vevék-át. Mielőtt temető-helyre vitetnék a' holttest, megmosák azt, hogy így az isten előtt tisztán jelenhessék-meg 's a' temetőben dicsérő-beszédet tartottak felette 's imádságukban hálákat adtak istennek, ki a' holtakat igazságosan itéli. Eztán a' holtnak arczát ég felé fordítva mondák: „menj-el békességgel.“ A' sátor vagy ház hét napig tisztátalan vala, ha halott volt benne 's e' tisztátalanságot a' főpap azon veres tehén' hamvával törlé-el, mellyet a' nagy tisztulás' napján szokott elégetni.

A' régi keresztények nem követék a' pogányokat a' testek' megégetésében, hanem csak egyenesen eltemették azokat, melly szokás a' keresztény császárok alatt lön közönségessé; — bebalzsamozni egyedül a' martyrok' testeit szokták. Mielőtt a' testet eltemetnék, vízzel megmosák azt, és felöltözteték, a' rokonok vagy jó barátok vivék a' temetőre; némelly nagy egyházi megyékben a' szegények' eltemetésére *copiaták* vagy *parabolariusok* viseltek gondot. Általános czeremónia a' zsoltárok' éneklése vala. A' temetőben hasonlókép szokás volt az eltemettetendő felett dicsérő-beszédet mondani. A' gyász kinek-kinek tetszésére hagyatott. Az egészben legregényesebb volt azon szokás, melly szerint a' kedvelt emléküek sirjai felett virágokat hintettek-el avagy ültettek is, melly jámbor cselekedetnél holtak' emlékeit tán alig lehet szívrehatóbban ünnepelni.

A' SULTÁN' LÁTOGATÁSA
A' KONSTANTINÁPOLI KATONA-ISKOLÁBAN.

Mihelyt a' sultán eltökélte magát, hogy rendes hadi-sereget állítson, átlátta annak szükséges voltát is hogy a' jövendő tiszteknek előleges nevelést adasson, melly őket olly állapotba helyezhetendi, hogy később magokat a' fegyverekkel járó tudományoknak szentelhessék. E' végből megparancsolá, hogy a' Macsika nevü kaszárnya iskolává alakítassék. Udvaraiban egy mecsetet, két iskolát, mindeniket 200 nevendékre, könyvtárt, fürdőt, kórházat, gyógyszertárt 's más ezen intézettől függendő épületeket emeltek. Ezen munkák Achmet Fezwi basa, a' palota' hadi-tanácsnokának igazgatása alatt viteténk véghöz 's az egésznek kormányzása rá bizatott.

Az első iskola' nevendékei megérkeztükkor examen alá vettetnek 's a' tudományok' mennyisége szerint, mellyeket birnak, nyolcz osztályokra osztatnak. A' három első olvasásra és irásra tanítatik. Ezekben gyakorolják magukat a' gyermekek a' betűvonatokat nagyban homokba róni. Negyedik és ötödikben a' gyermekek fekete táblára irnak 's vallási tudományokban gyakoroltatnak. Hatodikban a' katonai törvénykönyvet tanulják 's aztán emlékezetökből irják-le azt magoknak. Az utósó két osztály' tanitványai tanulnak grammatikát, számvetést, szép literaturát, gyakorlati földmérést és levélstylust.

Ezen iskolából száz nevendék tön exament 's a' második iskolába haladott, hol számvetéssel, trigonometriával, algebrával, földméréssel, 's az algebra' alkalmazásával foglalatoskodnak, köbmetszetekre, csillagászatra és physikára tanítatnak. Tanulnak arabul, persául és francziául. A' legmesszebbre haladottak a' testek' nehezéke felőli tanulmányokkal, katonai hídak' épitésével, tervek' felfogásával, táborok' ütésével és fegyverforgatásokkal foglalatoskodnak. Nyárban mindennap az uszásban gyakorolják magukat 's némelyek bátorkodhatnak a' bosphorus' rohanó hullámiba ereszkedni.

A' mathematikai és physikai eszközöket, melyekre ezen osztály' tanitványinak szükségök van, tulajdon maguk készitik minták után. Ők nyomtatják az intézetben szükséges könyveket is, némellyek közülök e' végre a' császári nyomtató-intézetbe mások kőmetszőkhöz adattak tanitásra, 's Achmet basa a' kaszárnyában az iskola' szolgálatjára egy tökéletes nyomtató-intézetet és egy lithographiát állitott.

A' tanitás ingyen megy, valamint általában a' nevendékek' egész tartását a' kormány viseli. Katonai egyszerű étkeket kapnak, de egésségeseket és bőséggel. Hasonlókép a' kormánytól kapnak fehérneműt 's egyéb öltönyöket. Az órák a' vallási gyakorlatokra és tanulásokra szorosan szabályozva vannak. A' nevendékek a' törvény' rendelése szerint naponkint ötször jelennek-meg a' mecsetben, nyilvános imádságokat mondandók. A' felvigyázat a' tanitványok' erkölcsi viseletére is kiterjed sőt még egymás közti beszélgetéseikre is, hogy hozzá szokjanak a' nyájassághoz, jóakarathoz és szelíd bánásmódhoz szabni magukat, mik az életben elkerülhetlenek.

A' Sultán julius' 5dikén a' kaszárnyába ment, magát személyesen meggyőzendő az iskolák' állapotjáról 's a' nevendékek' előmentéről. Több nagyai kisérték őt. Először a' könyvtárba ment, hol a' physikai műszerek' csarnokát vizsgálta-meg, onnét a' kórházba, hol a' betegekkel beszélt 's a' tisztaságot és rendet, melly ez intézetben uralkodik, csudálta. Eztán egy katonai gyakorlat tétetett láncsákkal azon udvaron, mellyre az ebédlő-terem néz, 's vele a' Sultán tökéletesen meg volt elégedve. Eztán az első iskolába ment, hol a' gyermekeket irással foglalatoskodva lelé, némelyeket elővön a' táblák közül és nagy helybehagyással mutatá kisérőinek. Ezután a' tanitókhoz fordult, dicséretekkel illeté őket, és a' nevendékekhöz, kiket inte, hogy buzgalommal folytassák tanulmányaikat, mellyek eleinte szárazok és nehezek, de utóbb örömükre válandanak 's minden tisztességre útat nyujtnak. A' második iskolában sorban állva találta a' nevendékeket, kikkel irományaikat, földabroszaikat, terveiket 's a' t. megmutattatá magának 's a' legjelesebbek' nevei után kérdezősködék. Eztán a' kathedrára lépe, mellyről a' tanitók leczkéket adtak, 's próbatételeket tartott a' számvetésből, algebrából, földmérésből, arab és persa nyelvből 's a't. Igen elégedve volt a' szabad és kész móddal, mellyben a' nevendékek feleltek 's következő beszédet tarta hozzájok: „Gyermekeim! az előlépések, mellyeket nálatok látok, tanuságul szolgálnak előttem, hogy azon költségeket, mellyekkel neveltetéstök végett az országos kincstárt terhelem, nem fogjátok kárhozatos restség által hasztalanokká tenni; használjátok az alkalmat, mellyet nyujtok nektek, tanuljatok és sokat tanuljatok, mert ez a' legjobb kincs, mit éltetek' jövendőjére szerezhettek. Isten megáldandja szorgalmatukat 's a' legnagyobb dicsőséggel fog titeket tetézni, melly hazátoknak hasznos lehet. Legyetek hivek Sultánotokhoz, ő most a' ti védőtök, gondot visel szükségeitekre, Isten akarja, hogy megjutalmazzátok őt, neki áldozván szíveteket, erőtöket és elméteket. Számolhattok rá, gyermekeim, hogy bennem szerető atyát fogtok lelni.“

Eztán a' mecsetbe ment a' Sultán, hadi-tanácsa' 's a' két iskola' kiséretében. A' fő imán oltár elébe állott 's egy imádságot monda, mellyben Isten' kegyelmét kérte a' Sultánra.

Ő excellentziája, a' belső minister, azóta egy költeményt szerze e' látogatás' tiszteletére négy versszakaszban.

LEVÉLTÖREDÉK PÁRISBÓL

(B***E UTÁN KÖZLI P—A K—Y.)

A' vasárnapi hangverseny a' conservatoire-ban ugy gondolom igen szép volt. Amugy egészen tapasztalásból nem tudom. A' páholyok második sorában ültem, melegen mint üvegházban, 's hölgyek közt elrejtve mint kertész virágok mögött. Oldalt ostoba vastag oszlopok, elől ostoba nagy kalapok gátlák a' kinézést. Ezer éves thrónokat fölforgató revolutiokat értünk már el; valljon nem fog-e valaha revolutio keletkezni ez átkozott asszony-kalapokat elűzendő. Ön kérdeni fog: de mi van concertben látni való? Hisz épen azért nem kell a' látást akadályozni, mert az a' nem láthatás foglalkoztatja szemünket leginkább. A' mi kiváltkép boszantott azonban, hátamnak támasza nem volt, 's igy mindig feszesen valék kénytelen ülni, mint ötven év előtt a' német lányka francz gouvernante-ja' fenyitéke alatt. *) Jó szeszélyem csekély megmaradt részét egy mellettem ült angol hölgy nyeré-meg. Kék szemek, szőke haj, rózsalevel szin arcz, 's mi őt elöttem legszebbé varázslá, kalap lapos olasz födéllel. Ő alkalmasint nagy kedvelője lehetett a' muzsikának, mert saját testéből egy szép házikót épitett, hogy abból háboritlanul figyelhessen. Lábait magosan az előtte volt padra helyhezé, térdeit testéhez huzta. Mellével előre ereszkedett, jobb könyökét ölébe rejté-el 's fejét meghajlott karjára bocsátá-le. A' szép hölgynek illy kerekdedségben eleje 's vége nem vala. Ő bizonyosan értett valamit a' mathemati-

*) Bár németország példája után másutt is fölhagynának idegen honu nevelőkkel, mert ők bár mindent is de honhoz tiszta érzelmet soha nem csepegtetnek növendékeik szivébe; tehát belőlük jó polgárt nem nevelnek.

P. K.

kából 's tudta hogy a' teke-alak minden lehető alakzatok közt legkevesbé jó érintésbe sima világunkkal. Testvére elől kalapját letette, a' páholyban legelől ült, mindenkitől kényelmesen látható, csupán éji fejkötőben. Elmélve találgatám, honnét van, hogy csak az angolok 's nőik maradnak külföldön is hívek szokásaikhoz 's pedig átallás nélkül. Valóban az egész teremben nem volt hölgy, ki illy házi helyzetben ült volna, mint szép szomszédném, 's olly sem, ki magát éjeli fökötöben meré mutatni, mint testvére. De minden bölcselkedés 's boszum mellett is észrevevém, hogy alant csakugyan szépen muzsikálnak. Hősi symphonia Bethoventől (én a' muzsikát inkább busongónak találtam mint hősinek), dal a' bűvös vadászból, (német szivem ugy meglágyult általa, mint tejben a' száraz zsemlje). Sextet Bethoventől. Kardal Weber Euryanthejából. Egy muzsikai-mű fuvó hangszereken. Trio Rossini Tell Vilmosából. Zongora solo, szerzé 's játszá Kalkbrenner, Ouverture Oberonbol. Ám ezen bünfészket, Parist, a' jó isten még is csak szeretheti, mert minden szépet és jót birtokából rá halmaz. A' legszebb festvényeket, a' legjobb éneklőket, a' legjelesb szerzőket. Csak egyetlen hangverseny, 's mit nem lehetett hallani egyszerre. A' világ legjobb hangászkarát. A' symphoniát olly tökéllyel, mellyet mint H.. állitá, nem is lehetett észre venni. Én ezt igy értem: hogy elösmértethessék minő tökéletes valami, némi hiányának kell lennie. Ha a' tökély' legfensőbb fokán áll, nincs nézeti tartalék. Kalkbrenner a' legjelesb zongorajátszó; Baillot, a' legjelesb hegedűs; Tülon a' legjelesb fuvolás; Vogt a' legjelesb hautboista; és Nourrit a' legjelesb franzia énekes egyetlen egy hangversenynél valának hallhatók. Az egész hangászkar nemzeti őrsereg formaruhában jelent-meg. Baillott tiszt 's Naurrit is az. Ez énekelt az hegedült vállrozsásan. Mellém a' páholyba hannoverai tiszteket ohajték a' göttingai győztesek közül 's ne tudták volna, hogy németül értek.

EGYVELGEK.

1.) Egy zsidó Augsburgban egy sült ludat aranyokkal tölte-meg és egy kereskedőnek ajándékozá, kivel kereskedési összeköttetésekben álla. Ez azt undorodásból vagy tán más okokbul egy szegény vargának adta, a' ki vigan haza is vivé. Midőn övéivel az asztalnál üle és a' ludat felvágná, teli aranyokkal találá azt, mellyeket tüstént arra forditott, hogy magának mestersége' folytatására elég bőrt 's más szükségeseket vegyen. A' zsidó csudálkozott, mi okbul nem mond a' kereskedő a' ludért semmi köszönetet, hozzá megy tehát és kérdi, mint izlett a' lud' belrésze? A' kereskedő kitünteté, hogy az egész lúddal semmit sem gondolt, 's most nyilatkoztatta-ki előtte a' zsidó, mennyi aranyat tett volt belé. A' kereskedőnek most eszébe jutott, hogy e' varga olly hirtelen gazdag lön és bevádolá őt. De a' birák ennek itélték az ajándékot.

2.) Nem rég egy franczia dáma az orvosi akademiának Párisban 20,000 francnyi sommát hagyott, azon meghagyással, hogy e' pénznek évenkénti kamatja azé legyen, ki az akademiának legjobb értekezést nyujt-be a' boszankodásnak az emberi életre tapasztalható kártékony befolyásáról. Ezen dáma bizonyosan sokat boszankodott életében; hogy a' boszankodás' theoriáját kizárólag még 20,000 franccal fizetgeti.

3.) Hajdanában a' franczia nemesség' tagjai, kik valamelly mesterségre adák magukat, elveszité jusaikat; csak két mesterség volt szabad előttök, kovácsok vagy üvegfuvók lehetének a' nélkül, hogy nemességüket elveszitsék. Ez okbul régi képeken a' kovácsoknak és üvegfuvóknak kardjaik oldalain vannak. Ezen rendtartás eltörültetett, de közszokásban azért még fentartatik; az üvegfuvók tudniillik csak gyermekeiket vagy más fuvók' gyermekeit tanitják; csak egymás közt házasodnak, és igy mesterségök' titka bizonyos familiákban marad, mellyekben atyjáról fiára háromlik. Nem rég egy fuvó Aziaban egy tanitványt akart felfogadni, a' ki nem tiszta üvegfuvói vérből eredett; a' többiek tüstént ellenszegzék magukat és kijelenték, hogy az *idegennel* nem fognak fúni. Midőn az üveghuta' birtokosa tovább is azon akaratban maradt, tökéletes lázadás ütöttki és engednie kellett.

4.) *Macska-villanyosság.* — Valamelly macskát nehány óráig meleg szobában kell tartani, hogy a' nedves gőzög kipárologjanak belőle. Aztán ölébe veszi őt az ember, mellyet előbb egy darabka kék selyemmel kell beborítani. Ha az ember igy egyik kezével nehány perczig a' macska' hátát dörzsölé, másikkal a' dörzsölés' közepette orra végéhöz ér, 's ekkor az ütést mind a' két karjában érezni fogja. De épen ezen pillanatban ideje, a' négy lábu machina electrica-t futásnak ereszteni, nehogy a' sérelemért, mellyet épen most kapott, fogait vagy körmeit jutalmazólag használja.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Februar' 6dikán. Először: ‚Kötőtűk.' Vígjáték 4 felvonásban. Irta Kotzebue. Többek' fordítása. Ezen kötőtűk a' szerző' kezében ugyan ferde egy harisnyát kötöttek; 's csuda-e, ha a' harisnya' bevégzése után a' kötőtűk tőle külön válnak? — Kotzebue egyik barátja előtt azt állitá, hogy nincs olly tárgy, mellyről szinjátékot nem irhatni; lábaiknál épen egy kötőtű hevert; ő tehát tüstént megigérte, hogy erről fogna irni. Írt is, a' mint láthatni a' *kötőtűkről*, 's rövidke előbeszédében azt mondja, ha barátja megelégszik vele, a' közönséggel nem sokat gondol. Barátja megelégedett-e? a' jó isten tudja; de hogy közönségünk épen nem, azt tapasztaltuk. — Czíme 's előbeszéde után kiváncsian vártuk, milly szövevényeket, csomókat fognak kötni a' tűk, 's ismét millyeneket fognak feloldani; — az azt rejtő ládika' feltüntével még kiváncsibbak levénk: íme — parturiunt montes, et prodit ridiculus mus. A' kötőtűk a' bonyolodásra, kifejlésre valódian semmi befolyással sincsenek, csak az egészet hoszabbítják; minden hiány néskül kihagyhatók; varró- himző-tővel vagy akármilly asszonyi munkához való szerrel fölcserélhetők; vagy illy formán majd minden szindarabba beszurhatók. — Meg nem foghatjuk; Amália hogyan nem tudja anyja' sorsát, hogy ki 's mi volt ő? Sohasem kérdezősködött felőle? vagy senki sem tudja férjén kivül? de igen, anyósa; 's ez mindent szemérehány, csak ezt nem, mennyit köszönhet fijának férjének, ki szegény anyját is felsegéle. Férje, ki olly forrón szereti nőjét, mért nem megy vele együtt a' városba mulatni? csak sir, csak sopánkodik otthon; csúnyaság! asszonynak is gyönge character, nem negyven évü férfiúnak! sőt fonák viseletét helybe hagyja, 's értte anyjával kedvetlenségbe jő; illy bolond férjet képzelni sem lehet. A' nő csupa mulatságból hónapokra elválik férjétől, kit tisztel becsül; ezen gondatlansága mellett néha még is olly komoly gondolkozásu! E' házaspár charactere a' legnagyobb arkánum. Özvegy Durlachné magában nem rosz; játszója Kovácsné assz. több tapsra érdemesiteték. — Fordítatott Kassán többektől, még pedig a' szerző' jobb darabjai közé számítva! A' különben Kotzebuei folyó, sima nyelv itt olly akadozó, hogy színészink' több nyelvbottlását ma épen nem csudáltuk; érthetetlen, homályos, csupa németizmus, teli grammatikai hibákkal, 's mind ez 1835ben!!!

Februar' 7dikén. ‚*Bors-szem Jankó.*' Tünemények vígjáték énekekkel. Irta Telepi György. Mese minden jelentés nélkül; vígjáték aljas elménczségekkel; énekek öszetűzegetve, öszvefoltozva. Páli Elektől. Javitásául ajánljuk legalább harmadát hagyatni; a' sok ismételt helyezet, szószaporitás, szél, villámlás, mennydörgés, mennykőütés miatt; más felében pedig az elménczségek mennél rövidebben tétessenek-ki, minthogy az elménczségnek legszebb tökélye a' rövidség. Nyiriné asszony' énekében örömünkre a' szavakat is értettük. Telepi Máliuak Bors-szem Jankó' szerepe egy gyermeknek igen fárasztó, azonban a' köz dicséretben 's tapsban méltán részesült.

X. et Comp.

PESTI HIREK.

1.) A' Dunán álló jégtorlat egypárszor ismét megmozdult, de a' gyalog átjárást nem gátolá, csupán a' pesti részről vitetik nehány ölnyire az átjáró csolnokon, mellyből a' jéghátára száll.

2.) Azt kérdi a' szíves olvasó mi hir még Pesten? — A. ur a' dunaparton álltában B-vel, azt mondá, hogy hideg lesz, mert a' varjuk a' jégre csődültek; B. ur pedig azt felelé, hogy nem lesz hideg, mert ő varjut nem lát; — B. ur tudniillik rövid látásu. — Hát még mi hir? — Nem tudunk semmit, a' ki pedig e' semminél többet akar tudni, az olvassa mai ‚Semmiségeinket.'

SEMMISÉGEK.

0.

Semmiházi! — ez egy olly kifejezés, melly az embernek semmi becsületére nem válik. Igen természetes, mert ahhoz, hogy valaki igen-igen becsületes ember legyen, mai világban legalább is egy ház kivántatik; de hol is tarthatná az ember különben becsületét, melly olly igen repkedő jószág? Nem győzök eléggé csudálkozni, miképen tudták azok a' régi görögök Biás philosophust annyira becsülni, a' kinek minden vagyona egy kis keszkenőbe volt botja' végére kötve 's ugy vándorlott vele egyik városból a' másikba. Tisztelet Biásnak és még nagyobb a' philosophiának, de olly philosophia, melly az embert semmiházivá teszi, bizony nem igen buzdít követésére. Bizonyosan Biás' példája után indult a' philosophia azóta annyira a' vándorlásnak, hogy ma minden házból kitúratva egyenesen az utcza' kö-

zepére szorítatott. — Van a' semmiháziságnak egy neme, mellyet alkalmasint mindenháziságnak lehetne mondani; ennek követői házzal nem birnak ugyan, azonban minden házba ugy betudják furni magukat, hogy mindenütt biztosan elmondhatják: „itthon vagyok.“ Ha a' kettő közül választani kellene, én ugyan a' semmiháziságot nem kedvelem, ellenben biztosan mondhatom olvasóimnak, hogy a' mindenháziságra sem vágyok — szerénységemet tekintvén, örömest megelégszem biz én csak egy pár házzal is a' Dorottya-utczában.

1.

A' mai lappal kapják az olvasók egy kéményseprő' történetét. A' kis gyermekeket nálunk kéményseprővel szokták ijesztgetni; — a' mint e' történetet javitás közben olvasám, örömmel vettem észre, hogy ez is beillik egy tetemes ijesztőnek, 's reménylem a' legkivánatosabb sükere leend. Azonban az illyes kéményseprők el ne ijesszék a' Rajzolatok' olvasóit, — ezek igen szükséges és hasznos emberek, sok házakban megfordulnak 's ha épen e' mai kéményseprőn nem látszik is az illy társalkodások által nyert finomság, de ki tudja idővel mi válhatik belőle! Aztán a' kéményseprők különben is ollyas emberek, kik az épületek' egyik legérdekesebb részét — a' kéményt — tisztogatni szokták; ki tudja, idővel ezen kéményseprő milly nagy tisztogatást vihet véghez a' Rajzolatok' épületében.

2.

Furcsa különség van a' mostani és régi irók között. Egy mai világi iró, ha egy harmatcsöppet rendkivül meg akar tisztelni, gyöngynek nevezi; — a' régiek előtt ugyancsak gyöngy volt legyen, mellyet harmatcsephöz hasonlitának. A' mai iró azt mondja szerelmében: „kisasszony! kegyed' szemének sugára felülmúl napot és csillagokat;“ — a' régi szerelmes' lánykájának ugyancsak tűzzel égő szeme volt legyen, ha azt mondá neki: „leányka, te a' nap' tüzéből loptad szemeid' sugárait.“ Mai világban a' természetet ott becsülik legnagyobbra, hol az a' mesterséghöz hasonlítható; — a' régiek a' müvészet' legnagyobb teremtményét hasonlíták a' természet' műveihöz.

3.

Ebéd után közönségesen kiszellőztetem szobámat. Sz** ur a' minap azt kérdi, miért cselekszem ezt. Természetesen azt felelém neki, mivel az ételszagot akarom száműzni. Már mi az, ugymond, hisz a' falusi szegény ember soha sem szellőzteti szobáját és még is egésséges marad. Köszönöm én az illyen jó tanácsot. A' szegény falusi ember' szobájában sem ebéd alatt sem ebéd után nincs ételszag; de ha volna is, bizony mindnyájan tudhatjuk, hogy a' szegény ember' háza mindenfelé szelel 's közönségesen ott, a' hol nem kellene, legjobban.

4.

Minap a' Rajzolatokban többi közt egy igen szép elbeszélés jelent-meg Washington Irwingtől. Azonban ennek forditója igen szeretni látszik a' német lánykákat, mert nyelvünk természetének ellenére, melly tán akármivel hamarább mint a' némettel képes egyesülni, a' lánykát *Maid* szóval nevezi. Valóban akár feledékenységből, akár készakarva tevé ezt a' forditó, de én megboszankodtam miatta. 'S ha a' jól választott tárgy 's az azt viszszaadó síma nyelv ki nem engesztelnének, képes volnék egész kritikát irni ellene; — de igy nem szólok semmit is, főkép mivel a' lánykáknak, bár franczia, olasz vagy angol nevüeknek is, olly hő kedvelője vagyok, hogy jelenlétökben 's mi több az ő nevök felett pörbe ereszkedni, halálos véteknek tartanám.

5.

Miért van, hogy az irók nem igen szeretnek házasodni? Ennek ugy vélem azon átalános okán kivül, melly szerint nálunk akármellyik iró hálákat adhat, ha egyedül becsületesen elélhet, még következő okai is vannak: mert a' kesergő versköltők látják: milly szörnyü kínokkal jár a' szerelem; — a' románirók tudják: milly bajjal lehet házasodni; — a' philosophusok tanulhattak Socrates' példájáról, kit szégyenszemre felesége barátai előtt leforrázott; — a' moralisták előtt pedig igen tudva van: milly sok kinnal lehet a' jót elérni. H.

☞ Divatujságunkra képekkel együtt folyvást előfizethetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Februar' 13dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
13dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' — Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. — *ELSŐ FELE.*

UJ ÖSMERETSÉGEM.

Régi ösmeretségeimet meguntam. Ujat akartam szerezni, és pedig különködéseken kapkodó szellemem szerint nem valami mindennapi, megszokott módon; hanem rendkivülileg. Mikor ösmeretségekről szólok, kérem megjegyeztetni, hogy beszédem csupán lánykákra értessék; — a' férfiösmeretségnek előttem semmi becse: egyik tudós és pedant; másik féltudós és gőgös; harmadik tudatlan és kába; negyedik szüntelen hazafiskodik és képes volna előbb az emberi nemzetet semmisíteni, mint csak egyetlen magyart megsérteni; ötödik uton utfélen a' jámbor magyar nemzet ellen lármáz; hatodik betyárkodik és minden társaságban sallangos dohányzacskójával jelen-meg, mellyet szüntelen oldalzsebében hordoz, mintha a' jó teremtő az asszony' részére kiszakasztott oldalborda' helyét azzal akarta volna nála betölteni; hetedik szüntelen érzeleg és mindazokat, kik az élet' gyönyöreiben legkevesebb részt vesznek, erkölcsteleneknek tekinti; nyolczadik lealjasul minden érzelmeiben a' legdurvább testiségig — — egy szóval a' férfiak nem embereim. Hozzá járul még az is, hogy némely férfiak, mihelyt szóba állnak az emberrel, tüstént az életet és annak titkait feszegetik; pedig illyes fejtegetéseknek épen nem vagyok barátja — mi haszna ugy is? az ember az élet' mélységébe, meddig hő lángu lelke óhajtaná, ugy sem pillanthat bele; egész vizsgálódásából csak kint és keserüséget szí magába és elégedetlenül tér vissza fürkészgetésinek félig megjárt utjáról. Higyjétek nekem olvasóim, az életnek csak felülete édes; ne ereszkedjetek a' mélységbe, ne vizsgáljátok a' rejtetteket: a' Nilus' eredete szorgalom által feltalálható; de az élet' kútfeje, az élet' legbensőbb ere, ez előttünk örökké rejtve lesz. Azért a' ki tanácsomat követni akarja: szeresse az emberiséget; de vesse-meg az embereket, — hőn lángoljon az egészért; ne méltassa egy jó pillanatra az egyest; érezzen mélyen a' szívben, de érzéseit senkinek ne nyilatkoztassa; gunynyal és kaczajjal fogadjon mindent, és a' hol szívét epesztő fájdalmak marczongolják is, ajkai nevessenek és űzzenek tréfát a' világ előtt azon mély érzetekből, mellyek keblében lángolnak — — tán mint Vezuvban az örök tűzanyagok? oh nem! — mint a' koppantóban jól el nem fojtott gyertyakanócz.

..... Mondom tehát, uj ösmeretséget akartam szerezni és pedig különös módon.

A' váczi utczán sétálék egy barátommal, — mit barátommal? nekem nincs barátom, embert illy névre nem érdemesíthetek, — egy volt csak, ki ezt megnyeré tőlem, de a' sors nem méltánylá arra a' világot, hogy olly lélek benne éljen 's a' hő szívet még kifejlése előtt férgeknek adá prédául — ő meghalt — — amaz csak jó ösmerősöm vala. Egy lányka' selyem ruhája suhogott-el mellettünk, 's mi — mint férfiak szoktak, kiket — oh a' gyávák! — a' legkisebb nesz is figyelemre gerjeszt — feléje fordulánk. Fekete selyem öltöny vonult végig a' közép termetű karcsu derékon, felül hófehér pelerinnel borítva — — ezt azonban csak képzeltem, mert az egészet egy tarka nőköpeny borítá, egészen mostani divatu, melly ugy nézett-ki sok virágaival, mint mikor szüretkor a' gyékényre teritett tarka szőlőfürtökre vetém pillantatom. De minthogy a' leányon fekete ruhát sejték, tüstént megnyeré tetszésemet, mert melleslegesen jelenthetem, hogy a' melly leányka szivemet meg akarja nyerni, csak feketébe öltözzék, ekkor tökéletesen övé vagyok; ne is aggódjék diadalmán, azt bizonyosan megnyerendi; ha nem szégyelném magam, mondhatnék példákat, mellyekből kisülne, hogy már legalább harmincz leánynak eském örök hűséget, kik e' nagy szerencsét mind csak annak köszönhetik, hogy fekete ruhában láttam-meg őket először. — Persze, hogy örök hűségen csak addig tarta, mig imádott lánykámnak tetszett fekete ruháját rózsaszínnel vagy

tarkával cserélni; — ekkor aztán az én hűségen is elröpült; hová, azt nem tudom, de hogy elröpült, azt onnét tudom, hogy azóta, bár mint erősködjem is, nem tudok három napig is egyhez hív lenni, — a' ki nem hiszi, próbálja-meg.

A' fekete ruhával olly egyenlő puskaporszínü vala a' két felől szépen csüngő hajfürt és a' két villogó szem, hogy az ember bátran elhiheté, tán mind a' három ugyanazon egy anyagból készült; — főkép a' mi a' szemet illeti, ez annyira puskapor fajta volt, hogy ingatag szívemet, daczára annak, hogy csak tegnap három leányt biztositék hű szerelmemről, szokott (a' romániró tán azt mondaná szokatlan) mozgásban hozá, 's valóban, ha az ember ezen egy szemhöz csak messziről is hozzá tartott volna valamelly tűzes kanóczot, fogadom a' szemek elsültek volna, örökös kárára gyönyörű birtokosnéjoknak és örökös hasznára és gyógyulására hihetőleg sok bele betegült ifju szívnek.

Egy szóval a' szép leányka nekem már csak azért is nagyon tetszett, mivel most tettem-föl, hogy valahol uj ösmeretséget szerezzek, és ha ingatag szívemet előre nem ösmerem és nem tudom, hogy a' mi a' színpadon történik, azt a' világban nem használhatni, utána rohantam volna én is és elkiáltandám Adolffal a' *Vallomások*ban: „*ez lesz a' feleségem!*“

De szerencsémre mind ezt ösmertem és tudtam 's ezért nem rohantam utána, hanem csak szépen utána ballagtam koronfogvást pajtásommal.

„Látod-e Pista, — szólék kisérőmhöz, — mint eltiltatnak néha a' rokon lelkek egymástól — — én ezen leánykát ugy szeretném legalább is körülcsókolni, és nem lehet.“

„Ah!“ sohajta amaz mélyen, „mennyire aljasult az emberiség! mint kifordultunk eredetiségünkből, hajdanában, ama' boldog arany korban, mellynek az irók csak emlékét hagyák-fel számunkra, hogy így a' kivánt de nem éldelhető jó után epekedve annál nagyobb legyen kínja szívünknek, hajdanában oda ment a' szerető férfi akármellyik leányhoz, kiért szíve lángolt és szólott vele érzelmeinek ingerei szerint, de most a' hideg rangbeli különzések jég gyanánt csapnak a' szívek közé és két felé tolják az összeillőket, és feldarabolják, és hasogatják és semmisítik az emberi nagyságot, melly egyikben ollyan mint a' másikban, és felvagdalják azt, mint a' favágó a' nemes büknek tömérdek sudarát, hogy apró darabjai mellett fagyalékos tagjait melegíthesse valamellyik nagyvárosi semmiházi.“

Igy az én barátom, ki meglehetős észszel, jó szívvel levén felruházva, de semmi vagyonnal nem birván, minduntalan morgolódott a' népek' mostani constitutiója ellen, meg nem gondolván azt, hogy elsőségnek csak kell lenni az emberek közt; legyen az pénz, legyen az ész által megnyerhető. És ha az ész adna elsőséget, nem hasonló joggal oda mehetne a' legelső ostoba, kinek koponyája üresebb mint a' meg nem töltött boros hordó, a' nagy természethöz, és pert indíthatna ellene, miért hogy azt, a' mi az egyenlőség' mértéke szerint az ő koponyájába jutanda, szomszédjáéba öntötte, — — nem jó az az egyenlőség. Aztán így sokkal kevesebbek az elégedetlenek, mintha az ész adna elsőséget; miért? természetesen azért, mert százszorta több, a' kinek telt erszénye van, mint kinek csak tizedrésznyire telt koponyája volna.

Meg akarám azonban pajtásomnak mutatni, hogy az emberek ma is biztosan megszólítják egymást, ha ösmeretlenek is, és a' hideg udvariság soha az emberi nemet meg nem fosztotta még attól, a' mi neki fő tulajdona, hogy tudniillik egymással bátran szólhassanak.

Kikapcsoltam magam karjából 's a' szép után sieték, ki nem messze előttünk sétaléptekkel a' színházpiacz felé igyekszett. Eszembe juta ugyan vakmerőségem, melly miatt most olly nagyot fognék véteni minden convenientiai izlés ellen, egy pompásan öltözködött kisasszonynyal minden előleges ösmeretség nélkül akarván az utcza' közepén beszédbe és ösmeretségbe ereszkedni. De ha csakugyan vannak emberek, kik árnyékjoktul meg nem ijednek, én is bátor vagyok magamról azt állítani, hogy életemben még egy szép leányka' árnyékától sőt önmagától sem ijedtem-meg soha. — — Közönségesen az emberek a' leggyávábbról szokták azt mondani, hogy tulajdon árnyékától is megijed; én azonban tudok bizonyos helyzeteket, mellyekben a' legbátrabb ember is ugyancsak megijed tulajdon árnyékától, illyes lehetne p. o. ha a' papucs alatt szenvedő kinzott férj a' szoba' közepén áll, háta megett ég a' gyertya, hirtelen betoppan az ajtón csattogó felesége 's a' rettegő férjnek árnyéka épen az édes félre esik — ah! szegény, mint megijed ekkor tulajdon árnyékától! Némelyek azt mondanák ugyan, hogy feleségétől ijedt-meg, — ah tréfaság! ugyan hogy tudna férfi egy asszonytól megijedni!

..... Oda megyek tehát kalapemelve a' szép kisasszonyhoz, és mély bókolattal egy szép „alázatos szolgája“t mondok: — természetesen,

hogy csudálkozva fogadtatom 's a' kedves alak olly vontatva adá egy fejbicczentéssel a' viszonköszöntést, hogy minden bátorságom elcsüggedt rá. Szinte szerettem volna már az alázatos szolgát visszakivánni és vele a' legszolgaibban piruló arczczal tovább állani, de részint büszkeségem, melly szerint nem akarék igy szégyenben maradva visszavonulni, részint ohajtásom a' széppel megösmerkedni, további beszédre kisztetének. Gyermekségemtőli forgolódásom a' szép-nem körül annyira megedzé arczámat, hogy körükben ha néha zavarba jövök is, de zavarodásom arczomon nem üti-ki bélyegeit 's egy viruló lányarcznak általellenében elpirulni nagyobb szégyennek tartanám, mint tartá Attila Aetius elleni ütközetének — ha csak ugyan igaz, hogy ugy van — elvesztését. Azért bátor arczczal és lassankint szivemben is bátorodva mintegy enyelegve folytatám menetközben beszédemet:

„Kedves kisasszony, kegyed szinte ugy teteti magát, mintha nem volna szerencsém már rég ösmeretségében lenni.“

Ez már nagy szemtelenség! fogja mondani az olvasó; én azonban kérem az olvasót, ne itéljen, mig a' dolog' végét nem látja; különben is mai világban szemtelennek lenni nem a' legmegvetendőbb tulajdonság, csak az ember módjával és finoman tegye azt és ugy tudja az egész dolgot befejezni mint én tevém.

‚Én az urat ösmerném?‘ — szóla álmélkodva ugyan de mosolygó arczczal a' szép, a' mi legalább is azt jelenté, hogy ha nem ösmert eddig, de nem bánja, ha meg fog ösmerni. ‚Nem emlékezhetem rá,‘ — folytatá.

„Valóban édes kisasszony, örömöm kimondhatatlan, minthogy ezennel vehetem észre, hogy a' számtalan kellemes tulajdonságok közt, mellyekkel kegyed bír, van még is egy ollyan, mellyben én felülhaladom.“

Minden olvasó, ki csak kétszer megfordult is a' világban, fogja tudni, hogy ezt e' két okból mondtam: 1ször, hogy a' bókolat által szivét a' hiuság' oldaláról magamhoz kössem, mert ha az asszonyi szív a' hiuság oldaláról le van kötve, akkor egészen elfoglaltuk azt, minthogy, mikint némelyek mondják, az asszonyi szívnek minden oldala ebből áll. 2szor, hogy igy egy pár mellékesen váltott szavak által mintegy észrevétlenül beszédbe ereszkedjünk, mielőtt arra jőne a' sor, hogy ki kelljen nyilatkoztatnom, honnét ösmerem őt.

A' lányka pirulva hallgatott, én azonban folytatám beszédemet: „Ezen tulajdonság pedig édes kisasszony, a' hű emlékezet, — dicsőségére nememnek, mellynek csak tán én vagyok egyetlenje, ki a' régi ösmeretséget el nem feledve állok egy hölgyi elme felett.“

‚Az ur igen hizeleg, — szóla sipegve a' bájalak, — mielőtt csak azt is tudhatnám, kihez — —‘

„Tehát csak ugyan nem ösmer kegyed, szép kisasszony? Valóban szégyelnem kell magamat, hogy — — De hát nem emlékszik kegyed azon szüreti vigadásra, mellyben egykor olly szerencsés valék, kegyed' körében éltem' legboldogabb napját tölteni?“

‚Kegyed bizonyosan téved. Én, mióta Pestre költöztünk, csak egy párszor fordultam-meg szüreten, de szüreti mulatságban soha nem — — kivévén szülőföldemen.‘

„Hiszen ott — édes kisasszony! — ott.“

‚Nagy-Váradon?‘

„Szolgálatjára, kedves kisasszony.“

‚Kéjlaki alispánynál?‘

„Szolgálatjára, kedves kisasszony.“

‚Ez előtt hat esztendővel?‘

„Épen annyival édes kisasszony, — mikor az a' bő szüret volt — — Nagy-Váradon, Kéjlaki alispánynál, 1830ban, — ugy, ősztájban.“

‚Természetes dolog — szóla mosolyogva a' leányka — hisz tavaszkor nem szoktak szüretet tartani.‘

„Igen kisasszony, nem szoktak. Kár pedig, mert tavaszkor minden olly szép, minden virágzik — — —“

Ekkor vevém észre a' lányka' félig csudálkozó félig mosolygó pillanatján, hogy csak nem félre beszélek. Olvasóm bizonyosan ki fogja találni, miért; — hirtelen örömöm, hogy a' furcsán kezdett ösmerkedés illy jó úton indult, okozta e' zavart, melly bizonyosan megbocsájtható. Azonban szokott bátorságom csakhamar visszatért és folytatám beszédemet; mit beszéltem pedig, a' világban jártas olvasó bizonyosan egyszerre ki fogja találni. Ugy-e azt mondám, hogy a' leánykát hat év előtt tanultam ösmerni? minthogy pedig a' lányösmeretségeket közönségesen 15—16 esztendős koruktól szoktuk számolni, innét mathematice az következett volna, hogy ha a' 6-ot a' 15- vagy 16hoz hozzáadom, lesz belőle 21 vagy 22; ennyi esztendős pedig a' leányka férfiszemmel nézve is alig lehetett, de ebből az asszonyszemek által megkivántató dézsmát is le kelle még vonni, és pedig valami ille-

delmes módon, különben a' leánykának nem igen kedves ösmerőse leszek, ha attól kellne tartania, hogy általam ösmerősi előtt kitudatik, miképen már 6 év előtt ifjuösmeretségei és csudálói valának, ez okbul világi tapasztalásom és férfiui bölcseségem nem parancsolhatának egyebet, minthogy imígy kezdjem enyelegve beszédemet.

„Meg kell vallanom édes kisasszony, ha meggondolom, azon kecses bimbóbul — de ne vegye kegyed hizelgésnek a' szívből eredt igazságot — milly gyönyörü virág lön, ugy — ugy nem tehetek egyebet, mint szívem' mélyiből örvendenem ezen találkozásnak, melly ma engem kegyed' körébe vezetett.“

‚Kegyed volt tehát az, a' ki a' szüreten a' hangászati tisztet magára vállalta, minthogy az ottani hangászok a' keringőkhöz nem igen értettek?‘

„Én valék olly szerencsés, édes kisasszony; meg is tettem, a' mi csekélységemtől kitelhetett.“

‚Az óta bizonyosan jól előment a' zongorán. Atyám örülni fog neki, mert a' hangászatnak nagy kedvelője és azon vig szüret után félesztendeig is örömmel emlékezett kegyedről.‘

— Oh vedd forró hálámat, te kopott frakkos, bársony nadrágos öreg muzsikus, a' mért taktusadó pálczácskáddal szegény ujaimat annyiszor és olly hatalmasan megkoppantgattad, hogy én feledve, a' klaviaturát szájom felé kapkodtam azokat, vedd forró hálámot, és bocsáss-meg, hogy néha gyermeki neki-mérgesedéssel ököllel vertem a' pianot és dolcet, és a' forte-mutatio helyett testem egész terhével nyomám-meg aszú lábodat, ugy hogy te rythmust és melódiát feledve eljajdulva szökél-föl székedről, — köszönet neked mind ezen mind a' más világon. —

Ezen fohászt mondám-el magamban és soha életemben nem örültem annyira, hogy valamicskét sejtek a' muzsikához. A' szép lánykához fordulva pedig folytatám beszédemet: „Lehet tehát szerencsém, kegyednek tiszteletére lenni?“

A' lányka igent monda és ezen igen szó, melly csak a' látogatást engedé-meg, boldogabb hangzatunak tetszék előttem, mint megannyi számtalan igen-ek, mellyeket életemben csapodárkodva barnáktól és szökéktől kicsalék; — ah! mert szívem — — — de minek beszéljek előre? —

Most már válnom kelle. A' lányka, farsangi holmikat vásárlandó egy boltba ment, hol előre küldött cselédje már várakozott rá, és én szomorúan elváltam.

Visszatértem azon úton, mellyen jövénk, hogy mintegy még egyszer láthassam azon négyszögű hideg köveket, mellyek a' kedves szépnek gömbölyű meleg lábnyomait érezék. Kisérőm, kitől iménti elváltam, egy bolt előtt álla, hihetőleg az elnyomott emberiség' sorsa felett ismét mélyen eszmélkedve; mert pillantási komorak valának és megvetve nézett a' mellette elmenőkre, kik nem voltak képesek ollyakat gondolni, minőket ő.

Elmondám neki egész kalandomat, és gyorsan vonám vissza azon bolt felé, mellyben szivem' szépe vásárla. — Elmentünkben betekinténk az üvegajtón, a' cseléd épen a' vásárlottakat hozá-ki és rakta a' bolt előtti hintóba. Nem sokára jöve a' lányka is, felült és a' hintó elrombolt. Én gyorsan fogtam karon emberiség' sorsán mélázó kisérőmet, egy bérkocsira pattantunk, és meghagyám, hogy távolról szüntelen a' hintó után tartson. Ez a' Leopold-városban állapodott-meg — — utczát és házat meg nem nevezhetek, nehogy az irígy férfinemből valamellyiknek eszébe jusson, oda menni és mind híven elmondani, a' mit én itt elég hűtelenül elbeszéltem, 's így végre is fáradságosan szerzett drága ösmeretségemet kezemből kiütni, sőt tán engem, mint magamat idegen körbe erőködve befúrót, szégyennel is halmozni.

Egyedül legényem az, ki e' házat ösmeri, ő belőle pedig nálam kivül soha senki egy szót sem vehet-ki, azon igen csekély okból, mert reggeltől estig teli a' feje a' borgőzzel, 's mámorában közönségesen, ha magyarul szólnak hozzá, németül felel, ha németül, akkor diákul. Különben pedig igen derék legény, magamnak vele semmi bajom, csak hogy ha valami okosat akarok vele szólani, három nappal előre jelentenem kell nála magamat, mint valami roppant nagy urnál, hogy akkorára eszének külszobája tisztán tartassék számomra.

Miért tartok tehát illyen legényt? kérdi némely olvasó. Annak is nagy oka van. Az előtt egy pár hétig azért tartottam, mert resteltem más után járni; most pedig azért tartom, mert ujon tett ösmeretségemben neki is sokat köszönhetek. Őt küldém-el egy koronás tallérral az érintett háznak házmesteréhöz, hogy számomra a' kivánt személyek' neveit és rangját és mindent, a' mi szükséges, hozza-meg; — ő a' kivántaknál többet is tön. Csudáld csak édes olvasóm! ő az említett szép leányka' testvéreinél Nagy-Varádon instructor volt philosophus korában 's így a' mit csak tudnom kelle, mindent elmondott. Hogy pedig ő hajdaná-

MAGYAR

ban philosophus instructor volt, most pedig szolgalegény, azon senki se csudálkozzék, a' ki a' garabonczás diák' előadatásán valaha jelen volt; — ott a' philosophusból csősz lett a' tündérországban, már pedig én ugy tartom, inkább szolgáljon valaki egy becsületes földi finál, mint amollyan magosságos tündéreknél.

Ezen legényem által tudtam-meg, hogy a' kedveltem leányka' atyja másfél év óta szemfájásban sinlődik, 's így alkalmasint nem fogja megtudni, hogy én nem vagyok az, a' kinek tartatni akarok; — ha pedig megtudja — — isten neki! majd fogok én ugy is a' dolgon segíteni, ha máskép nem, egy érzékeny magyart játszom neki Rózsavölgyitől.

Igy minden szükséges előkészületekkel ellátva, legközelebb teendem első látogatásomat. Örömest megmondanám a' napot is, de félek, hogy valakinek eszébe jutna meglesni, a' mit nem szeretnék, mert így egész titkom el volna árulva, ezt pedig nem akarnám, jele az, hogy itt ez elbeszéléssel megkínoztam olvasómat.

Ha a' szép lánykához tán tartósabb hűséggel viseltetném, mint az eddigiekhöz, vagy — isten mentsen — tán Hymen' oltáráig lépdelnék vele; bizonyosan elkínzandom erről tudosításommal is az olvasót. Kisasszonykáinknak pedig, kik tán illy nagy szerencsét, minő én vagyok, irígyelnének az említett széptől, jelenthetem, hogy bármint lekössem is valakihez magamat, mindig marad még annyi reserva-szerelmem hátra, hogy épen nem szükség keménységem felett kétségbe esniök.

Hazucha.

PANASZLEVELE EGY IFJUNAK
SZOMSZÉD-ASSZONYÁHOZ.

Kedves szomszéd-asszonyom!

Már tovább nem türhetem — erőt veszek ifju szemérmemen: illik-e az kegyedtől, mondom, illik-e, egy ifjut, ki még soh' sem tért-el az erény' utjáról, ennyire háborgatni? 's olly indulatokat kelteni föl keblében, mellyek őt bizonnyal utóbb is a' sátán kezére kerítik; e' hónapban kétszer gyontam-meg, naponkint járok templomba, 's kegyed lelkeért a' mult vasárnap három misét hallgaték —; de mind nem használ semmit, kegyedben a' sátán ütött tanyát, engem elcsábitandó! Ki mondotta kegyednek rólam azon gyengeséget, hogy én a' szép asszonyokba könnyen belé szeretek? Tán kedveskedni akar kegyed nekem, hogy szüntelen az ablaknál űl, hisz konyhában a' gazdaszony' helye — és a' hidegség' ellenére is kinyitja a' belső ablakot, félszemével az utczán menőkre, felével pedig, isten bocsásd bünömet, ablakomra kacsint! az igaz, szemei szépek, mondom, szépek, kékek, mint a' kökény; de rám nézve fanyarok mint kökény. Hát azért köldöttek-e engem szüleim a' városba, hogy tanulás helyett szüntelen az ablaknál üljek és kegyed' szépségét bámulgassam? tegnapelőtt a' leczkét mulasztám-el; hát nincs-e kegyednek szobalyánya, ki az ablakokat tisztogassa? hát illik-e olly asszonyságnak, mint kegyed, pongyolában derékig kinyulni az ablakon? Én az oskolában a' leczke-elmulasztást betegséggel mentém, már látom, kegyed engem, bár utcza távolság van közöttünk, hazudságra is tanít. Ugyan mondja-meg kegyed, hol tanulta azt, az ablaknál öltözködni? tőlem bizonnyal nem, tán nem láthatja eléggé kellemeit a' tükörben, ha az ablaktól eltávozik? vagy tán az öltözködés finom mesterséget akarja velem megtanultatni, az igaz, e' leczkén gyakorta óráig vagyok, 's csak azon tanusággal, hogy kegyed szépsége mindenható, 's én gyenge vagyok e' mindenhatóságnak ellenállani, és szépen eltöltőm kegyed' nézletével a' drága szép időt. Sok, valóban sok; de ez még mind semmi: ugyan mondja-meg kegyed, miért csináltatá azon szép kárpitokat, ha estenkint le nem akarja bocsátani? holnap lesz hete, vacsora után épen munkához akarék ülni, véletlen asztalom mellől kegyed ablakára pillantok, megvallom erre kegyed szoktatott, mondom, oda pillantok 's elmul minden kedvem a' tanulástól; de hogy is lehetne ez máskép? ott látom kegyedet meztelen nyakkal, látom hajait vállaira ömölve, mellét félig fedetlen; feszült kebellel simulék az ablakhoz; oh kegyednek valóban tiszta, tiszta ablakai vannak, olly jól, 's világosan láthaték mindent, a' hó mellet, a' mosolygó ajkakat, a' fehér nyakat, milly szépen ömlött-el tagjain a' pongyola! Oh, istenem, milly furcsán érezém magam! háromszor is rá akarék kegyedre kiáltani; de szavam elakadt, vagy nem, nem akadt-el szavam, hanem olly jól esett kegyedet néznem. — Eltávozott ugyan kegyed végtére az ablaktól, féloráig várakozám visszajöttére, haszontalan bár 's nem érezve a' csikorgó hideget. — Gondolhatja, milly nyugtalan éjszakám lehetett, szüntelen kegyedről álmodtam, kezeit csókolgatám, kellemeit dicsérgetém. Végre, hogy hosszas ne legyek, itt nyiltan kijelentem kegyednek, ha meg nem változtatja ke-

gyed viselete' módját: büntetésül kegyedbe szeretek és — és — elrablom kegyedet. Vagyok

legalázatosb szolgája

N. N.

közli Lukács Lajos.*)

*) Ha olvasóm bár mellyike kétkodnék e' levél valóságán, tessék hozzám sétálni, szivesen megmutathatom az eredeti kéziratot.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Ez évben kezdett kritikai jegyzeteinket mind ez ideig híven folytattuk, a' nélkül, hogy nemű bővebb észrevételekbe ereszkednénk; reménylvén mind örökké, hogyha tanácsaink egyszerre nem nyerendnek is kivánt sükert, azonban nem fogjuk azokat egészen mellőzve látni. De tovább nem hallgathatunk 's méltán elkeseredetten kiáltunkfel Ciceroval:

Quousque tandem abutimini patientia nostra?

Ugyan is bármilly erővel iparkodánk színészeinknek a' jobb utat kimutatni, mellyen a' müvészet' szent czélja felé törekedjenek, minden hasztalan volt. Színészeinken mind eddig sem szíves baráti tanács, sem érdemlett dorgálás nem fogott, — ők a' baráti tanácsot dölyfösen megvetni látszanak, e' szerint dorgálásokon egészen felülemelkedetteknek gondolják magukat, vélvén tudniillik: hogyha a' színi világban valamellyik közülök felkapott az ugorkafára, a' territóriumot egész a' nagy diófáig kizárólag birja.

Az emberi szenvedélyek' sok apró individualitásai közt legapróbb, leggyermekesebb a' hiuság. De fájdalom, ugyancsak ez az, mellyet gyönge lelküekben felette könnyen ébreszthetni, melly ha egyszer fölébredt, elbizottság járul utána, 's hol ez van, ott nyomban és fentarthatlanul következik a' mania. — Valóban ugy van: színészeink agyokba rögzött idea az, hogy ők jók, nagyon jók, bennök hiba nem lelhető 's a' tökéletességgel annyira megbarátkozottak, hogy azt bizvást labdakint forgathatják. Mi okozta mind ezt bennök? természetesen, hogy az idétlen dicsérők, kik őket itt is ott is dicsőitették, egytől egyig remekeltették, kik, ha valamellyik egy jókorát ordított, tüstént elszaladtak, 's eltrombitálták mindenfelé, hogy a' magyar színész ideálja a' világon minden szinészeknek. 'S mivel

Quo semel est imbuta recens servabit odorem
Testa diu.

Most semmi nem képes őket a' maniából kigyógyítani, lelkök annyira elgyöngült, fejökben annyira zúg a' nagy szél és kering a' gőz, szívök annyira ingerlékeny, hogy akárki bizvástabb oda mehet a' tömött darázsfészket piszkálni, bizvástabb rá szánhatja magát egy felbőszült gúlyának utját állani 's azt megtéríteni, mint csak egy szóval is valamellyiknek szinészeink közül azt mondaná, „uram — ezt adni jobban is lehetne.“ Már illyenkor:

— — — — serpitque per agmina murmur;

azaz: morog az egész színi kar, és:

Stipitibus duris agitur, sudibusque praeustis;

azaz: rá rohannak a' jámbor kritikusokra és azon mély igazságu magyar közmondásnál fogva: „mondj igazat: betörik a' fejed,“ — képesek bármit is elkövetni 's fogadhatni, hogy ha a' kritikusok' fejeit a' színészekre bíznák — na! jaj volna akkor azon szegény fejeknek! Egy szóval, egészen rájok alkalmazható, a' mit W. Irwing egy helyén — más körülményekre mondva ugyan — olvashatni: „Szájukat a' legsavanyúbb gúnymosolyra húzzák össze 's ugy néznek a' kritikusokra, mintha egy jókora darabot ki akarnának harapni belőlök.“

A' magyar társaság nehány játékot adott Pesten. A' publikomnak az előadások meglehetősen tetszettek, — a' színészeket többi közt a' Theaterzeitung jóformán megdicsérte — ezek volnának tehát azon nagy okok, mellyek őket gőgre birhatják, hozzáadván azon lármás tapsokat, dicsérethalmozásokat, félistenitéseket, mellyeket itt is ott is felkapkodnak. A' színész urak azonban nem igen látszanak azt meggondolni, hogy a' publikom és a' kritikus közt igen nagy különség van: — ha a' komikus a' színpadon bukdosik — a' publikom' nagy része jó ízűen kaczag; a' kritikus ekkor inkább undorodik, — ha a' tragikus egyet ordít — a' publikom' nagy része jó ízűen sír; a' kritikus ekkor megborzad és sajnálkozik. A' kritikusnak észszel kell a' játékot és előadást kisérni, mig a' publikom csak szívvel megy a' színházba.

Avagy azt gondolják színészeink, hogy valakinek örömébe kerül őket róvogatni? avagy azt gondolják, hogy dicsőségükben valami irígylendő van, mellynek mi lekorholására igyekeznénk? avagy azt gondolják, hogy nem szívbeli örömmel kürtölnők-el a' haza előtt: Budán csupa remeklők

vannak, — ha az igazságnak annyira baráti nem volnánk? Vannak némelly hirlapban birálatok, mellyek mind ezt megteszik, 's megtenni nemcsak a' budai, hanem némelly kóbortársaságok' szinésztagjairól is nem átalják; — de kérjük már most önöket, nem önök magok kinevetik az illy bírálatokat? Lássák csudált urak és asszonyságok, minket is hasonlókép kinevetne minden igaz műértő, ha illy hízelgő panegyrikákat tartanánk önökrül.

Nem lesz valóban felesleges, még Schlegel A. Vilmosnak nehány szavait felhozni, mellyeket ő az olasz szinészekre alkalmazott:

„Többnyire — ugymond — mesterségöknek abc-jét, a' tiszta kiejtéstést és gyakorlott emlékező tehetséget sem birják. Fogalmuk sincs arról, hogy szerepöket könyv nélkül kellene tudniok, ez okbul nálok minden darabot kétszer hallhatni; a' sugó olly hangosan beszél, mint máshol a' színész 's hogy egymástól megkülönböztessék magukat, módfelett kiáltoznak. Igen nevetséges látni, mint küzd a' sugó, ha a' közfeledékenység által valamelly jelenés zavarodni kezd 's mint egy kigyó dugja-ki fejét üregéből, hogy a' beszédet és testmozgásokat megelőzze 's a' t.“

Az igaz, hogy azt szinészeinkről épen mindig és épen mindnyájokról el nem mondhatni; de más részről mit nem mondhatna még Schlegel, ha a' magyar szinészeket ösmerné! — Azt ugyan meg kell vallanunk, hogy a' budai szinésztársaság honunkban legelső; de innét nem következik, hogy a' valódi színész' ideáljától messze ne volnának. Mert a' mi azt illeti, ha a' legroszabbak is közülők például Kamcsatkába mennének, ott alkalmasint azokat is igen jól fogadnák, 's aztán jele volna-e ez annak, hogy ők azért minden kritikán felűl vannak?

Látván tehát, hogy önökre nézve kritikáink hasztalanok, örömükre íme ezennel fölhagyunk velök. Sok is volna egyszerre sokat kivánni magyar Thaliánknak, elégedjünk-meg, ha az mostanában elmondhatja Virgil' Didojával:

Me quoque per multos fortuna labores
Jactatam, hac demum voluit consistere terra.

Elégedjünk-meg, ha áll magyar színházunk, majd jövend egy más generatio a' szinészetben, melly tán nem fog borzadni az előre menéstől. — Bocsássanak-meg önök, hogy az alacsonyabb helyekről önök végett esténkint sárban, szélben és sötétben felmászkáltunk a' színházba; — bocsássanak-meg; hogy alacsonyságunkból hegyen tenyésző magosságukhoz bátorkodánk emelkedni. Dicsérődjenek, magasztalódjanak önök mind örökké, hányódjék koszorú fejökre, emelődjenek az egekig és kiáltódjanak-ki megannyi rémitő müvészeknek, — mi sajnálni fogjuk szivünkből önöket mind örökké, mig a' dolgok meg nem fordulnak 's mig csak az illy fajta *ódik* és *ődik* szólásmódok el nem pusztulnak önök' ajkaikról 's lelkökből ki nem vész az illy mindennek önmagátóli csinálódósának, teremtődésének ideája.

Ite mei, quondam felix — — — — —
Non ego vos posthac — — — — —
— — — — — — procul de rupe videbo.

Az előadott darabok felett azonban, semmi tekintettel nem levén magára az előadásra, nem szűnünk-meg ezentúl is rövid kritikai töredékeket adni. Czélunk levén benne, hogy közönséget a' darabokkal neműkép megösmertessük 's a' hol lehet, olly intéseket hintsünk-el, mellyek haszonvehetők legyenek. Meg vagyunk felőle győződve, hogy az így elszórt magok nem fognak olly kopár kősziklákra hullani, hol azokat gőg, döly és pártoskodás azonnal széttiporná.

Februar' 9dikén. Élőször: ‚Éjfél.‘ Szinjáték 5 felvonásban. Lembert után németből forditotta Dériné. — Tartalma érdekes, 's illy szövevényes szinjátékra igen alkalmas, de kidolgozása minden tekintetben gyönge. A' történetet többnyire nem a' charakterek, mint dramában illenék, hanem a' történetek vezérlik a' charaktereket. Az első felvonás majd minden érdek-gerjesztés nélkül folyik-le; benne az éji' őrök elmenczkedése szároz, mint torkuk; a' Wiliams' gorombáskodása ízetlen, 's a' kevély Arthur' charakterét, ki azt hideg vérrel eltűri 's tovább megy, magához hivtelenné — semmivé teszi. Derfortot szilárdabb atyának kelle fösteni, hogy Emmi leánya' gyermeki bizodalmatlansága természetesebb legyen. Williams' egész gondolkozás-módja a' kifejlésben olly hirtelen, olly váratlanul fordul-meg, hogy az ember még teli sem csudálkozhatja magát egészen, midőn már a' kárpít végkép leomlik. Az egész különös tetszéssel épen nem fogadtatott. X. et Comp.

EPIGRAMMA.

INDITVÁNY.

Köz panasz: a' lyány több; — szól Telky — vegyen kiki *kettőt*
Még eddig hihető Telkynek *egy se'* vala.

H. Karácsony L.

HIR- 's DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) A' napokban egy saruvarró Budán a' sirkertben agyon lövé magát; ezen szerencsétlen sámfahős természeténél fogva hajlandó volt igen mély melancholiára, 's mint mondják, házi villongásai bősz tették az őrült öngyilkolásra.

2.) Emlitettük becses olvasóinknak, hogy a' gyakori mozgásba jött dunai jégtorlat, a' budai részre tolódván, a' pesti parton viznyilást hagyott ugyan, de azért a' jéghátát a' két városi közlekedők még mindig tapodják. — Egy bor és tán egyéb farsangi szesz kábitotta szerencsétlen embernek eszébe jutott a' viznyillás hullámival megküzdeni, a' jégszélről bele is ugrott a' Dunába, de a' közlekedést föntartó hájosok kifogák. — Egy másik ennél szerencsétlenebb vala; a' jegen szokatlan utat törendő, a' jártösvényről kitért, 's csakhamar a' jég alá zuhant. —

3.) Az ujabb, nem annyira nevelési, mint viszás fogalmu iskolának, módnélkül ferde szokása, a' szelidebb nőnem iránti gyöngéd kimélés tettben és szavakkal. Egy urficskát gyakran egész bál alatt hallhatni, valamelly sima nevelésü, minden vonásit 's mozdulatit finom miveltség bélyegezte kisasszonykát vagy hölgyet nem a' legsimább 's néha merőben gyalulatlan szavakkal mulattatni, néha pedig a' gyalulatlanság' legnagyobb mértékében a' szelid nőnemet tettleg is sérteni. — Illy igen botránkoztató példáját adá e' napokban gyalulatlanságának egy tánczmulatságban bizonyos fényes nevelésü (???) urficska, egy békén ülő kisasszony székét tudniillik megragadva, egész szemtelenséggel kiáltá inkább mint mondá: „álljon innen fel! adja ide e' széket!“ — 's a' természetesen már csak e' merész szavakra is eléggé elhült 's fel nem állható kisasszonyt az urficska még jobban elrémithető, alóla a' széket ocsmány kezekkel kivonva. — Jó volna tán az illy söpredéktül a' társaskör vigalmakat megtisztogatni, de természetesen nem akkor, miután azt megfertőzteté, hanem jóval előtte; — a' medvét, ha szinte szeliditett is, lánczon kell tartani, mert szőrét ugyan változtathatja, de uj medveszőrével is csak a' régi *maczkó* maradt. —

4.) Ma estve a' casinoi teremben a' részvényes tagok pique-nique-et tartanak.

5.) Holnap pedig (e' hó' 14dk.) a' városi nagy teremben egészen álarczos tánczmulatság lesz, hasonlóan a' Velenczében tartatni szokottakhoz. Mindenki álarczban vagy legalább az álarcz' némelly jelével (a' kalapra vagy frakra függesztendő apró álarczczal) fog megjelenni. Ez utóbbiakat a' belépők ingyen kaphatják.

KÜLHIREK.

1.) Egy uj találmány Londonban valamennyi borbélyt rettegésbe és kétségbeesésbe hozott; ez egy axyrite nevű eszköz, mellyel az ember önmagát beretva, szappan és víz nélkül beretválhatja.

2.) Egy ur, neve Heitzel, feltalálta — mind mondja — azon titkot, hogy a' léggolyót kormányozza 's a' franczia akademiának be is mutatta azt.

3.) Digoni-ban, Nievre departementban minap egy asszony férjét — egy matrózt — a' csapszékben fölkeresé. Mit tessz itt? szóla hozzá. — Bort iszom, mint látod, — volt a' felelet. — Te bort iszol? Én és gyermekeim vizet fogunk inni. — Nem sokára az asszonyt és két gyermekét halva vonták-ki a' csatornából.

4.) Egy előkelő ember Helvétziában, Bern kantonban, legközelebb 27dik gyermekét kereszteltete. A' huszonhét közül 20 életben van, mind egészséges és jó növésü. Sajnos, hogy az utósó, anyjának életébe került.

5.) Bizonyos ur, Pergamenter Fridrik nevü, egy automatot talált-fel, melly magától dohányzik. Nem igen finnyás, mert a' legroszabb kapadohányt, vagy a' csupa száraztott füvet is jóizűen megszivja, és pedig éjel nappal, egésségének legkisebb ártalma nélkül. E' gépelyt igen jól használhatni tajtékpipák' sárgává szivatására.

6.) Dultenheimban a' Rhénuson alól nem rég egy lakodalmat ültek, mellyben igen vígan valának. Midőn az esketés megtörtént, haza jövetkor azon hir által ijesztettek-el, hogy több darab marha hirtelen irtózatos vonaglások közt veszett-el, minekutána a' házikutból ivának. Ez figyelmet gerjeszte, egy macskának adtak a' vízből 's az nem sokára ugyanazon symptomák mellett hullott-el 's így kétségen kivül volt, hogy a' kút meg van mérgesítve. A' gyanu a' menyasszonynak egy nagybátyára esett, ki azt régtől fogva gyülölé és komorsága miatt, több aggódtató nyilatkozások mellett, igen szembetünt. Befogták őt, ki megvallá bűnét; de a' bünetés alól kimenté magát, éjjel a' tömlöczben a' méreg' hátralevő részét bevevén, melly tobákszelenczéjében volt elrejtve.

DIVATOK.

Tánczmulatságokban tüll ruhák mellett némelly színes anyagnak láthatók, van sok nehéz, síma vagy virágos bársonyból, mellyek' ujai leggyöngédebb és kecsesebb alakuák.

Az uracsokat nagyrészint szük nadrágban, likgatott harisnyában 's fénymázos czipőben látni. Mellények többnyire bekecsgallérral, 's a' nyakravalók közönségesen fehérek.

Ujságul lehet tekinteni az à la Stuart nőkalapokat, melylyek felette jól állnak.

DIVATKÉP.

7. sz. Három szinü övvel 's szalaggal ékitett csipkealapu ruha, ugyancsak három szinü selyemmel himezve; krepp ruha csipke gallérral; gyöngyreczés hajék és bársony baret structollal.

☞ Divatujságunkból még nehány teljes szám képekkel együtt megkapható.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Torsch m:

Rajzolatok. 7.

Pest. *1836.*

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Februar' 17dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
14dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' — Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. — *ELSŐ FELE.*

SZIRMAY ILONA' ÉNEKE
A' TATÁR RABSÁGBAN. *)

Tenger issza könnyemet,
Búm hazámba nem mehet,
Vad habokba járva.
Sírok itt, — 's ki tudja hol?
Honnomért e' könny omol. —
Én szegény kis árva.

Kínoz a' bú véresen,
Jó anyám, hű kedvesem,
Mentsetek meg engem.
Vad pogánynál rab vagyok,
Szenvedésim olly nagyok;
Tán ez óra végem.

Im leányod itt sohajt,
Egy végetlen hosszu jajt.
Tengerár keserve.
Mert szerelme hajnala,
Vész 's homályba elhala,
Bút szivébe verve.

Vajha lenne még szabad,
Ott hol a' Szamos dagad
Kedves keblen égnem.
Itt csak a' halált lesem, —
Jó anyám, hű kedvesem
Mentsetek meg engem.

GAAL.

*) Ezen dal GAAL urnak kéziratban levő hasonló czimü románjából van kivéve. *A' szerk.' jegyz.*

A' SELYEM GOMBOLY.

Egészen uj eredeti elbeszélés. — Németből, angolból és francziából fordítva, vagy is összeszedegetve. A' nagy böjtre

írta

NAGY IGNÁCZ.

Iskoláimat végezve 's a' szükséges tudományokat *hátratéve*, szüléim' körébe sieték, jövő sorsomrul velök tanácskozandó. Én részemről kész valék bármilly' életrendszert elfogadni, csakhogy általa — urrá, még pedig *nagy* urrá lehessek, mert tudtam, hogy a' magyar *csak* urnak termett. E' részben szülőim is egyhangulag gondolkozának velem 's csakhamar el lön határozva, hogy nagy ur legyen belőlem, — de mikép kellessék e' szép ohajtást létesítni? már az erősebb kérdés vala 's heves vitákat szülő. — Anyám püspökké akart tenni, atyám pedig tábornokká. Bár mint szeretém is az urrá válandást, még sem valék képes magam' ezen két rang' elfogadására határozni, az elsőre azért nem, mert, mint a' Bibliában tanulám, Ádám mellett édenben *Éva* is volt 's én már nehányszor igen furcsa nevetséges dolgokat álmodtam Évákról, olly annyira, hogy szinte ohajtni kezdém: bár mellettem is volna egy Évácska, — az uttóbbitól pedig — ámbár az Évákat épen nem számüzi — az ágyuk dörgése, vagy is inkább dörgéseik' vészes következményi rettentének-el, mert mi hasznát vehetem tábornokságomnak, ha egy gyilkos golyó földre terit?

Végre sok tanakodás után egy véletlen esemény tön sorsom iránt határozást. — Fényhegyi szolgabiró urnál levén ebéden, hallám, mikép egykor, midőn IIdik Jó'sef császár a' Bánságban utaznék, a' hajduk által sietségre nógattatván a' császár hintajába aluszékonyan befogó oláh pór, dünnyögve így felelt: „minek sietnék, hisz' a' császár még nem szolgabiró.“ — Hogyan gondolám, tehát olly igen nagy tiszteletben tartatnak a' szolgabirák? jól van, — én is az leszek. Gondolám, szüléimnek megmondám, egyezésüket megnyerém, 's nehány nap mulva már tintába mártott tollal jobb fülem mellett, méltóságos de mégis nyájasan leereszkedő tekintettel, 's nagyságom egész érzetében, járdaltam föl 's alá az x...i vármegyeház' *pompás* sötét teremében. Rangomra nézve: tiszteletbeli számfeletti alirnok valék fizetésül, minden negyedik esztendőre 366 nap igérteték.

X... szép város vala 's körében igen sok szép Évát számláló, mi természetesb tehát, minthogy az Évavágytól rég gyötrött husz éves számfeletti

alirnok itt is, ott is, amott is szemeit az ablakokra merengeté, szépek után leskelődő.

Lakásommal szemközt Bárjói tanácsnok 's volt al-ispán' díszes háza állott. Bárjói ur sok szép tulajdonokkal birt, 's egy igen szép Évácskának — neve Irma — atyja vala, mint pergő nyelvü házi asszonyomtul hallám. Ez utóbbi tulajdonsága nekem legjobban tetszett 's örömmel szerettem volna tulajdonommá tenni, mit igen könnyűnek hivék, mert ki tagadhatná-meg — gondolám — leányát a' jövendő szolgabirótul? Vevém tehát azonnal kalapom' 's déltől sötét estig olly szorgalmasan járék föl 's alá Bárjói ur' háza előtt, mintha őrnek állittattam volna oda, azonban fájdalom, siker nélkül; hét órakor látám ugyan a' tanácsnok' szinházba robogó kocsiját 's szerencsém vala lovai által fülig összesároztatni, de a' kocsi belsejében csak a' lefüggő selyem függönyöket, képzelt idvemet irigyen rejtőket, pillanthatám-meg. Búsan ballagék lakomba 's a' halvány holdhoz nehány fájdalmas sohajt bocsátó, ismeretlen imádottamhoz olly szivrepesztő rímeket raggattam össze, hogy még az első szépliteraturai folyóiratba is beillettek volna.

Másnap ismételni akarám sétámat, de még épen jókor juta eszembe, hogy ez által más fiatal kalandorok' figyelmét is a' boldogitó kincset rejtő házra vonhatnám, — félre vetém tehát előbbi szándékomat, ablakomba könyököltem, 's szemeimet merően a' szemközti ablakokra függesztvén, biztosan vártam a' jó szerencsét, szerelmi gyötrelmeimet talán mégis megszánót. Reményem nem csalt, az ablak csördült, keblem hevült, egy hó kezecske virágokkal játszott, szemem káprázott, piros ajkak mosolygtak, érzetim lángoltak, egy angyali szőke fő intve felém hajolt 's szivem örökre fogva volt. Leirnám örömest kedvesem számithatlan kecseit, hónapokig szeretnék beszélni azon édes kacsintásokrul, mellyeket fölváltva egymásra lövelgeténk; de hiába költő nem vagyok, hogy az elsőt tehessem, az utóbbira pedig nincs időm, mert — kávéházba kell mennem. Mellőzvén tehát minden mellőzhetőt, igyekezni fogok olly rövid lenni, mint roszházasok közti béke, 's *nem* olly untató mint némely egészen uj eredeti szinjáték.

A' kacsintások mindennap élénkebbek 's tüzesbek, a' mosolyok sürübbek 's többet jelentők lettek, 's én — nem is gondolván, hogy illy' hirtelen kerekedett kaczérkodó szerelem nem sok jót jelent, 's nem tanácsnok leányához illő — kéjözönben uszva tollat ragadék 's olly tüzes levelkét irtam az angyalnak, hogy szinte égett kezemben. Embert hamar lelék, a' levél Irma kezeibe szolgáltatott 's én a' legédesebb nyugtalansággal várám az igenlő választ, mert hogy én — itt tükröm előtt illesztgetém magam' — én e' jövendő szolgabiró valakitől kosarat kaphatnék, annak meggondolása is olly távol vala tőlem, mint az összeszedegetett jósigék' valósága' 's teljesültök hiedelme.

Boldog pillanat, mellyben küldöttemet mosolygva lakom felé látám ballagni levelkével kezében 's derült kedvvel szemében. Nem gondolám, hogy a' szeszélyes sors sokszor mosolyt választ kaján csapásai' palástolásául. — Azon nyugtalanul várt 's hozója' kezeiből olly hevesen kiragadott levélből megtudám, hogy azon szőke angyal, kivel annyit kacsingaték nem — de szóljon maga a' szerencsétlen levél: „Kedves Gyulám! Hihetőleg nevem nemtudása miatt irányzád édes levelkédet Irma kisasszonyhoz, azért megbocsátok. Hogy forró szerelmedet milly tüzesen viszonzom, szememből mindennap olvashatád, midőn Irma' kisasszony *stafirungján* varogatva az ablakban ülék, mert tudd-meg kedvesem, én varóné vagyok 's mindenütt hires és isméretes. Ma este, ha a' kisasszony szinházba kocsizand, a' kapu alatt várakozni fog reád beléd holtig szerelmes hived, Tősy Bibiána.“ — Nyomorultabb véget soha regényes kaland nem vön, mint ez. Magamon kivül jövék, ajkimat harapám mérgemben, mint a' prima donna midőn a' secunda donna kitapsoltatik, ökleim görcsösen vonaglottak mint hőst játszó színészéji, midőn monologja alatt a' sugó köhögni kezd, 's elnémul, — de mind hiába, a' dolgon segítni nem lehetett igyekeztem tehát mindent elfelejteni, — 's igyekezetem sikerült nem sokára; 's Tősy Bibiána sem szökött Dunába szerelmi bánat miatt, hanem nehány hónap mulva Kecskésy szabómestert boldogitá ügyes kezével.

Nehány év villám sebesen elrepült, tiszteletbeli hivatalombul valóságosba léptem, 's uj rendeltetésem helyén, csakhamar megkérém Árkosy nyugalmazott kapitány szép Emmáját. Az atya igent monda, Emma pirulva süté-le szemeit, 's egybekelésünk napja meghatároztaték. A' menyasszonyi ruha természetesen X...ben, mint legközelebb városban, készült, 's szép Emmám, minden barátnéjival együtt, igen meg vala az ügyes ollóhős munkájával elégedve. Kibontván a' szép ruhát egy rózsaszin selyem gomboly gördült belőle

a' földre épen lábaimhoz. Gyors udvariasággal emelém-fel 's átadám kedvesemnek, nem is gondolván, hogy a' szerencsétlen gombolyba Eris almáját nyujtom neki.

A' rózsaszin selyem épen jókor érkezék, mert Emmám sok varó barátnéjiknak nagy szükségök volt rá, 's tüstént legombolítván eloszták egymás közt a' kellemes prédát, a' papirost pedig, mellyre gombolitva volt, Emma, látván, hogy tele van irva, kiváncsiságból fölkapá, olvasni kezdé 's egy barátnéja kezét megragadva, eltünt a' mellékszobába, többi barátnéji követék nem sokára, 's csak Róza a' kapitány' unokahúga maradt a' szobábam. Róza olly szép volt, hogy bár melly hiven szeretém is Emmámat, még is megkelle szép kis fülébe sugnom, hogy legalább hetvenhétszer szebb mint az első majusi rózsa. Az ártatlan leányka pirulva siete Emma után, én pedig türelmesen hallgatám jövendő ipamnak már kilenczvenkilenczszer hallott elbeszélését a' waterlooi ütközetről. Épen számlálgatni kezdé a' jó öreg, hány ágyugolyó csapott-le mellette, midőn asztalhoz hivatánk, hogy magunkat feddésre érdemesekké ne tegyük, tehát siettünk a' terembe, hol már egybegyülteknek véltük az egész leánysereget; azonban bámulásunkra csak Rózát találtuk ott reánk kisért szemekkel várót. Emma 's barátnéji egész betegségi szótárral menték megnem jelenhetésüket.

Boszusan emelém-fel asztalkendőmet 's — egy összehajtott levelet lelék tányéromban, az irást első tekintetre magaménak ismerém, — X...i szép varónéhoz intézett tüzes szerelmes levelem volt a' szerencsétlen irat, alatta mátkám kezétől ezen szavakat olvasám: „E' levél örökre elválaszt bennünket.“ — Lehet-e ennél szerencsétlenebb eseményt gondolni? mért épen Kecskésy szabóval varatá mátkám a' menyasszonyi ruhát, mért kelle a' rózsaszin selyemnek épen az én szerelmes sohajtásimra gombolitva lenni, 's mért kellett a' szerencsétlen levélnek épen mátkám kezeibe akadni? — A' kapitány kérdé boszuságom okát, én nyiltan megvallám, 's a' vig öreg jó izűt kaczagván rajta, megfogá kezemet 's leánya szobájába vezete, kibékitendő a' kis akaratost. De hiába, minden igyekezete siker nélkül maradt, Emma makacson ragaszkodék elhatározásához, 's jegygyürümet visszaadá. „Maradj hát magadnak, — kiálta végre boszúsan a' kapitány — engedetlen rosz leány, 's emlékezz Csokonayra 's Dorottya kinjaira. Te pedig kedves fiam, azért még is családomba léphetsz, nézz csak Rózikára, ő unokahugom, mit gondolsz, nem szeretnéd Évaddá tenni?“ — A' kérdés csiklandós vala 's szóval nem merék felelni, nehogy valóságos ledérnek tartassam, hanem csak szemeimet irányzám Róza' ibolya szemeire, 's kimondhatlan örömmel látám, hogy — nem mondanak *nem*et. A' kapitány is látá ezt 's áldva tevé egybe kezeinket. És így véletlenül, egy ifjusági botlás által, olly nőt valék szerencsés nyerni, hogy most sem adnám az egész világ' valamennyi Évájiért.

PARLAMENTI VÁZLATOK.

BULWER E. L.

Bulwer ur nem beszél gyakran, de ha szól, beszédje nem csak előre gondosan van megfontolva, hanem egész hoszában irásba téve 's aztán olly szorgalommal betanulva, mintha valamelly nyilvános iskola' évenkinti examenében kellne azt előadnia. Ő egészen mesterséges és kiszámolt minden előadásiban a' ház előtt. Öltözete mindenkor a' legszorosabb divat szerint van; néha szerény viseletet mutat, de sokkal könnyebben kitanulhatni őt, mint sem hogy valakit rá szedhessen, csak legkisebb itélő tehetséggel birót is. Látni mindjárt, hogy más' lábán jár 's hogy ugyancsak fáradságába kerül olly tulajdonságot venni magára, mellyet épen nem bír. Szólásmódja sőt hangoztatása is igen czikornyás. Ha ez nem volna, kellemes szónoknak lehetne őt tartani. Szava, bárha gyönge, de jó hangu 's igen folyón szól. Beszédei szabályosak, tüstént láthatni, hogy nagy elmetehetségekkel biró, bárha előadásait nyomtatva jobban olvashatni, mint hallásban kivehetni. Hangoztatásán sokat ront keresgélt és hirtelen kiejtése. Kedvencz tárgya a' házban az ujságbélyeg' eltöröltetése; e' kérdés felett minden ülésben indítványt hoz-fel. Hiszem ugyan, hogy e' taxa' eltöröltetését valóban akarja, de ha tavaly Spring Rice ur' barátainak kérelmeire nem hajla, hogy indítványát visszavegye, ugy már az ujságbélyeg nem állna-fen. Akkor nagy többség volt ezen indítvány mellett a' házban, 's én igen jól emlékszem, hogy már arczaikban olvasám a' remélhető győzedelem felett az örömet. De a' titok a' dologban ez vala, hogy azon időben inditványát nem a' czélból hozá-fel, mintha azt megállapítani ohajtaná, hanem inkább hogy mutogassa magát 's egyszersmind adott szavát feloldja, melly szerint a' dolgot még az ülés' folytában előadni igérte.

Bulwer ur magas, szép férfi, arcza kellemes haja sötétbarna. Előható sasorra van 's közönségesen zöld felkabátja. Korát biztosan meg nem mondhatom, de bizonyosan nincs felül a' 35ön.

LORD PALMERSTON.

Volt hadi titoknok 's most a' külügyek' ministere. Lord Palmerston azon helyzet által, melylyet a' hivatalban foglal, az ország' szemei előtt olly tekintetet nyer, minővel a' parlamentban épen nem dicsekedhetik. Elmetehetségei épen nem fő rendüek 's azok egyedül kétségkivül soha sem emelendék őt azon kitünő helyre fejdelme tanácsosi közt, ha abban több történetes körülmények nem munkálnak. Ő középszerü szónok; néha igen tisztesen hallám őt a' házhoz szólani, de gyakran igen kellemetlen módon gagyog és akadozik 's végre is valami csekélységet ad-elő. Hangja erős és előkelő, van azonban valami durva benne, mi a' fülre kellemetlenül hat. Ő nagysága kissé rest természetű, igen tunya parlamenti ügyeiben, 's ha a' házban jelen van, magának és barátainak elveit védelmezni épen nem veszi lelkére. Kivévén valamelly egyenes megtámadást, melly ő maga vagy a' rá bízott departement ellen szól, semmi sem indíthatja őt meg.

Személyére nézve lord Palmerston magas és jó növésü. Arcza kerek 's kevéssé sötétszinü, haja fekete 's utóbbi mindegyre becsületére szolgál fodrásza' ügyességének és figyelmes voltának. Öltözete mindig legujabb divat szerinti 's ő maga általában igen hiú külsejére, ugy hogy közönségesen beszélik róla, miképen több időt szentel a' grátziáknak mint olly férfi' kötelességeihöz illenék, kinek annyi köze van Europa' sorsához. Ez okbul a' *Times* Cupido gúnynevet ragasztott rá. Körülbelől 45 éves.

ELLICE EDUARD.

Ellice ur, volt hadi minister, nem szép szónok, de ha valamelly nyomos kérdés felett szól a' házhoz, sok érzettel és élénkséggel teszi azt 's szüntelen figyelemmel hallgatják őt. Hangja erős és teljes, bárha kevéssé rekedt, a' mi nem mindig kellemesen hat a' fülbe; de neki egészen hatalmában van az 's igen hatólag tudja emelni és gyöngíteni. Közönségesen hamar beszél, hanem beszédjének folyama néha belsejében igen tolongó gondolatok által akadályoztatik. Mozdulati többnyire hevesek 's ha tűzbe jő, szerfelett használja karjait, mellyek akkor egy oldalról másikra forganak, mint a' szélvitorla valamelly szeles napon. Személyére nézve felmulja a' közép nagyságot 's igen testes. Arcza kerek, sápadt és haja sötétbarna. Vonási szívjóságot de nem magas lelki-tehetségéket mutatnak, bárha nagy eszü ember. Elvei felette szabadok de nem egészen radikálok. Őt lord Melbourne' kabinetjében egynek tarták a' legszabadabb fejek közül 's bizonyosan egy vala abban mind a' legbecsületesebb emberek mind véleményeinek legmerészebb vitatói közül. Gyönge egéssége, melly őt Olaszországba utazni készti, adatik okul lord Melbourne' barátai által, melly miatt a' nemes lord' ujon alkatott kabinetjébe nem lépe. Ellice ur valami 50 éves lehet.

CODRINGTON EDUARD.

A' vitéz admirál, sir Codrington, Devonport helyetti tag, inkább nevezetes tengeri hőstettei mint kormányfü cselekményei által. Tetteiről a' Navarini csatában emlékezni fognak, midőn már rég feledék, hogy senator is volt. Neve azonban utóbbi tulajdonságára nézve is gyakran jő a' közönség elébe. Gyakran szól, de sokat egyszerre soha. Ha tengeri ügyek jőnek a' ház elébe, akkor bizonyosan beszél. A' matróznyomás 's a' katonaságnáli korbácsbüntetés felőli kérdésekben mindig élénk részt vön. Ő nem radikális a' szó' szoros értelmében, de sokkal tovább megy, mint az ó iskolabeli Whig-ek. Heves szószóló a' kereskedésszabadság, a' koronatörvények' eltörlése, az egyenes adók' semmisitése, a' golyócskákkali szavalás és a' parlamenti ülések' megröviditése mellett. Gondolkozásmódjának szabadvolta mellett is mindazáltal a' liberálisták közt sem igen nagy tekintetü. Mi ennek oka, nem tudom szorosan megmondani. Ő nem szép szónok; manierjében semmi vonzó és semmi ollyas nincs, a' mi nagy észt mutatna. Ideái többnyire köz-helyek, mellyek azonban közönségesen ép elme által tüntetik-ki magokat. Nyelvében néha észrevehető a' tengeren járóknak durvasága; hangja világos, de nem erős, kiejtése nyilt, de még sem szabad a' vidéki dialektusoktól. Előadása minden időben és minden alkalomkor egyhangu; könnyen 's kissé gyorssn beszél. Beszédei csak csekély benyomást tesznek a' házban 's nem nyernek nagy figyelmet.

Személye tisztelet-parancsoló. Valami 60 évesnek látszik; arcza szögletes és kissé vereses, haja fehér. Feje kopaszodni kezd 's gyanithatni, hogy

ez olly koros embernél, ki annyi ideig szolgált tengeren, gyorsan fog elterjedni. Ő magas és szép termetű, 's közönségesen kék kabátot visel.

AZ ANGOL-INDUS FŐ ISKOLA'
MEGLÁTOGATÁSA CALCUTTÁBAN.

Jacquenont' bő naplókönyve, jelenleg kijő Parisban a' franczia kormány' költségén; eddig négy füzet jelent-meg 's olly fényüzéssel vannak nyomtatva, mellyet tartalmuk alig menthet-ki. A' geologiai és botanikai rész kétség kivül jobb lesz, de a' tulajdonképi utazási leirásban kellemetlenül lép-elő az utazónak bizodalmas, fecsegő és hiú természete 's tökéletes tudatlansága azon ország felől, mellyet meglátogatott. Mindazáltal e' tudatlanságnak is meg vannak bizonyos esetekben jó oldalai, minthogy olly utazóra, a' ki nem tudja, mit kelt várnia, élénkebb benyomással van valamelly ország' külsége, mintha vele jobban ösmeretes volna; ő ollyan mint a' felfödező, 's bárha minden mélyebben fekvő viszonyokkal ösmeretlen, de a' természet' és nép' első látásáról még is frisebb képet ad. Következő kivonat az angol-indus fő iskoláról Calcuttában nem érdektelen, minthogy még semmi utazó sem szóla ez intézet' meglátogatásáról, melly olly nagy befolyással lehet India' jövendőjére, 's mellyet Európában csak a' felügyelési biztosság' időszaki hivatalos tudósitásiból ösmernek.

Calcutta, junius' 7dikén 1829. „Rosz ur, ki sok ideig volt Cornwallisban a' rézbányák' előjárója 's nehány év óta az indus pénzverőház' kormányzója, megigérte, hogy ma nekem az angol-indus kollégiumot mutatja-meg, mellyben ő a' chemia' tanitója. Ez intézet részint a' kormány' segedelme, részint Calcutta' angol és indus lakóinak aláirásai, részint végtére a' kollégiomi pénzek által tartatik-fen, mellyeket a' tanulók' egy része fizet. Ez utóbbiak hindusok, osztályi különség nélkül, minden különség nélkül összekeverednek az előadásokon és játékaikban, 's ugy látszott előttem, mintha egymás közt ugyan-azon barátságban élnének, miként az europai iskolabeli gyermekek, bárha azok, nagy része fő születésének jeléül viseli a' bramini sinórt. Rosz ur lármás tetszéssel fogadtatott általok.

A' terem a' chemiai előadásokra nagy és szép, középen egy hosszu asztal áll, mellyhöz a' tanitó ül 's mellyen experimentomait teszi, körőskörül padok vannak hát- és lábtámaszokkal a' tanulók' számára, kikre, valamint a' tanitóra, egy punka által hajtatik fris szellő. A' terem lassankint megtelt tanulókkal, miglen a' tanitó experimentomaira készülve, összesen valami 40-en lehettek, 15—18 évüek, nehányan öregebbek. Mindnyájan indus módon vannak öltözködve, legkisebb közelités nélkül az europai divathoz, nehányan igen csinosan, pompásan egy sem, de mindnyája nagyon tisztán; ebben nagy egyformaság uralkodik közöttök. Nagy része igen szép arczivonásokkal birt, keze majd mindnek szép volt, rút kevés vala, mindennapi ábrázatu egy sem. A' legtöbb hoszan és repülőn viseli haját, de nehányan europai szokás szerint. Fehér musselinbe vörös vagy violaszinü szegélyel vannak öltözködve 's többen közülök eszembe juttaták állásaik' és mozdulataik' csinja által a' görög szobrokat. Rosz ur egyet közülök elébem állita, ki az iskola' legjobb mathematikusának tartatott. Kérdém tőle angolul, mennyire ment, 's ő sokkal tisztább angolban felelé, hogy az algebrát egészen a' harmadik foknyi aequátiókig érti. Rosz ur elkezdé előadását, gyakran kénytelen volt azt félbeszakasztani, hogy experimentomait tegye; e' szünetek alatt a' tanitványok láthatólag más dolgokrúl gondolgoztak; viseletök tisztességes volt, de azon nagy szorgalmat nem mutaták, mellyről nekem szóltak. Büntetésről ezen osztályban nincs szó, Rosz ur nem mint gyermekekkel hanem mint értelmes ifjakkal bánik velök. Leczke után nehány kérdéseket tevék 's ugy látszott, hogy átalános de csak felületes ösmeretekkel birnak a' chemiában. Kérdém tőlök, tudják-e, hogyan osztja szét a' vizet Lavoisier, kinek nevét igen jól ösmerék, 's hogyan mutatta-meg annak összealakulását analysis és sinthesis szerint. Feleleteik nem voltak eléggé világosak 's ez okbul elbeszéltem nekik Lavoisier' próbatéteit, 's nehogy épen tanitóvá lenni láttassam, az ő életét és halálát. Nagy figyelemmel hallgattak rám. Eztán más előadásra hivattak, de mielőtt elmennének, egyikőjök, kivel különösen, mulattam magam, pajtásaira néze, mintha tanácsot kérne tőlök 's aztán sok csinnal és nyájassággal 's legkisebb zavarodás nélkül adá elő hálájukat részvétemért tanulmányaikban.

Miután nehány számosabb fiatalabb osztályokon átmentem, hol europai és indus tanitók a' gyermekeket bengaliai indostani és angol nyelvekre tanitották, ismét találkozám az előbbiekkel, kik most történettudományi leczkét vevének. Mindeniknek Angolország' történetirása volt ke-

zében és sorjában olvasák a' czikkelyeket, kiejtésök érthető vala, de benne valami idegen nemű volt. De a' tanitó soha sem szakasztá őket félbe, nehogy a' történettanitásból nyelvtanitást csináljon. A' legfiatalabb osztályok legfigyelmesebbeknek látszanak, 's egyikben sem találtam az europai iskolákban mutatkozó unatkozást. E' gyermekek vidámak a' nélkül, hogy lármásak és durvák volnának; soha sem veretnek. A' tanitók' egyike egy fiatal portugálli, ki egy angol költeményt szerzett 's egy tudományos ujságot szerkesztet. Hallgatói 14—16 évüek, ő a' rhetorikát tanitja. Tegnap mindenik tanitványa egy kis irományt hozott-fel a' párviadalról; előbb tanitójok az ellen és mellette álló okokat kifejté előttök. Mindnyájan, egyetlen egyet kivévén, természetesen, a' párviadal mellet voltak; neháuy ellenvetéseket tevék 's csak hamar átláttam, hogy azok puszta szók ő előttök, 's hogy az europai ellenvetések csupa játék ahhoz képest, a' mit tegnap hallottak felőle. Ők a' régi történeteket és és földirást jól tudják, nehány kérdést tevék hozzájok, mellyek sok korukbeli europai tanitványt zavarba hoztak volna, 's helyes feleleteket kaptam. Az iskolában valami 500 tanitvány van, kik közül 200 Sanskritul tanulnak."

ASSZONYI KALENDÁRIOM.

2. FEBRUAR' BÖJT-ELŐHAVA.

E' hónap szentelve vala *Februar*-nak a' Tisztaság' Istenasszonyának, kit a' szülő asszonyok különösen tisztelének. A' magyarok pedig Böjtelőhavának nevezék azért, mivel e' hónapban kezdődik a' husvétot megelőző nagy böjt. — E' hónapban elő forduló asszonyi nevek:

Brigitta: Egy skótziai szüz, ki e' napon (februar' 1sőjén) halt-meg 523dik évben. Neve volt, ez egy svétziai fejedelem asszonynak is, ki igen szentnek tartaték visioit (látásait) leirta. Meghalt 1370dikben. Némelly kalendariomokban *Ignácz* iratik e' napra, ki antiochiai püspök 's sz. János evangelistának tanitványa volt: Trajánus császár az oroszlánoknak vetteté 's azok szaggaták szét Rómában.

Veronika: Az evangyéliomban emlegetett, vérfolyásból meggyógyult asszony, ki midőn Idvezítőnk vinné keresztét vérrel verélytékezve, egy keszkenőt adott arcza' törlésére.

Ágota: Egy igen szép keresztyén szüz vala Siciliában Déczius császár' idejében, kit a' pogány tiszttartó paráznaságra, azután pedig a' bálványok' tiszteletére erőtetett, de egyiket is véghez nem vihetvén mellénélfogva felakasztatá, azután eleven szenekre tétetek 's úgy halálra kínoztatott. Ennek innepét fényes köntösökben ülték-meg az ifjú asszonyok 's leányok.

Dorottya: Egy kappadócziai szüz, ki a' keresztény vallásért 282-dik évben e' napon öletett meg. Mikor a' fővételre vitetnék, és emlegetné paradicsomát 's mátkáját, nevetségből mondá hozzá egy ember, küldene néki paradicsomi rózsát: fogadta hogy küld, 's midőn a' fővételre előállott egy ösmeretlen ifjú három rózsát eresztett keblébe, mellyet át adatott a' rózsát kérő embernek. Ez okból Dorottyát három rózsával festik le.

Apollonia: Alexandriai szüz; ki nem akarván imádni a' bálványokat Decius császár idejében, fogait mind kiverték 's e' napon (9-dikén) a' keresztény hitért megégeték. Apollonia a' fogfájás 's sok egyéb nyavalyákban kinlódok patronája.

Skolastika: Egy apácza 's Sz. Benedek húga, ki e' napon (10-dikén) halt meg.

Eufrosina: Egy alexandriai főembernek szép leánya, kit anyja férhöz akarván adni, a' klastromba ment 's meghalt ugyan ez nap (februar' 11dikén.)

Eulália: E' név alatt két keresztény szüz élt, kik 303dik évben ölettek meg Spanyolországban a' keresztény vallásért. Mások e' napra *Severinus* Apátur' nevét teszik.

Juliána: Nikomediai keresztény szüz, ki nem akarván a' város' főtisztjéhez férjhöz menni mivel pogány vala, előbb veszőkkel szörnyen meg veretett, azután hat óráig hajánál fogva felakasztaták olvasztott ónban mártatott, minden csontja keréken töretett; de mind ezekből kigyógyult, a' végre e' napon (16d.) feje vétetett.

Polixéna: E' nevezet később férközék az erdélyi kalendáriumba halott az előtt *Polikronius* püspök vala irva.

'Su'sánna; Egy császári családból származott keresztény szüz, ki Galeriushoz semmiképen férjhöz menni nem akarván Diocletianus' parancsolatjából megöletett 294dik évben. Neve egy zsidóúl, görögül, diákul, spanyolúl, olaszul tudó philosophiában, sz. irásban 's az Atyák' irásában tudós sok szép könyveket irt franczia asszonynak is, ki 1633dikben halt-meg.

Concordia: A' pogányoknál isten asszony volt: a' kereszténveknél egy leány ki Déczius alatt ölletteték meg a' keresztény vallásért.

Patientia; Egy anya méhből született Concordiával. E' napon Tirusban Diocletiánus alatt a' teátrumon Krisztus követőivel a' vadállatoknak predául vetteték.

Sofonia: Egy római keresztény főasszony.

S*** G**

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Februar' 11*dikén.* ‚Két úr' szolgája.' Vígjáték 3 felvonásban. Goldoni' munkája. Magyarositotta Sághi Ferencz; vagy is inkább, az eredeti nevek helyett magyarokat irt. A' czímszerep ezen jeles vígjátéknak rugója; ha ez gyönge és élénktelen, unalmas az egész: ellenben, ha ostoba találóssága, buta tetetése, önszőtte' háloiban remegése, kiszabadultakor öröme és öntetszése' hiv nuance-okkal föstetik, lehetetlen hogy az egész ne tessék. Örömben a' hang lépcsőnkint emelkedik, 's mennél nagyobb az, annál vékonyabb ez, végre énekké, újongatássá válik; a' mozdulatok könnyük, végre tánczolók; Scalájából, valamint minden indulatéból, személyéhez az illőt eltalálni csak gondolkozó és mély studiumu színész tudhatja. A' remegés összetett indulat félelemből és ujságvágyból a' jó vagy rosz kimenetel miatt. Itt a' test, mint a' lélek remeg 's öszvehúzódott; a' mell szorult; a' beszéd akadozó; a' kéz bizonytalanul mozog, hol egymáshoz, hol a' ruhához nyulkál. Ha a' félt vész elmult; első pillanatkor nagyot lélegzünk 's az egész test nyugalmi állapotban van. Az öntetszésben, p. o. midőn valamit csalárd eszünkkel kivittünk 's magunkra maradunk: mutató újjunkat homlokunkra tesszük; az ajk kevély gúnynyal mosolyg, vagy nevet; szem és szemöldök kacsintva felvonul, a' járás ágaskodó. De ha velünk marad. kit szépen megcsaltunk, mind az olly titkon történik, milly titkos volt szövényünk 's ekkor a' gúny felé irányoztatik. Midőn Verónika 's Erdélyi, két szerelmesek, véletlenül egymásra találnak, a' bámulás' és szerelem indulatját összeolvasztva kell festeni: így az egyik láb a' testtel visszavonúl, a' karok pedig a' szeretett tárgy felé táratnak, 's a' fej is egy kicsint felé hajol, — aztán következik egy lelkes ölelés, öröm vagy örömsirás a' körülményekhez alkalmozva. Veronika' charaeterébe csintalanság és pajkosság önthet lelket.

Februar' 12*dikén.* ‚A' pajkos ifju.' Vígjáték 3 felvonásban Kotzebuetől. E' játék adatott ma Pesten. Akárkinek vagy kiknek kell arra felügyelni, minő játékok adassanak elő a' pesti színpadon, de valóban mondhatni, hogy azok többnyire igen roszul választatnak. Illy mindennapias vigjáték, mint a' mai, épen nem rendkivüli előadásra való. Bárha meg kell vallanunk, hogy a' mi a' nevettetést illeti, abban e' darab eléggé részeltet bennünket. 'S azon felül okul szolgálhat talán, melly miatt szemeltebb darabok nem adatnak, Kántorné assz. betegeskedése. De mind ez inkább a' színészeket illeti, — szóljunk mi a' darabról.

Erre nézve csak azt nem foghatjuk-meg, miért játék ezen vígjáték? bizonyosan csak azért, hogy egy estét kitölcsön; mert különben Tüzesnek, a' pajkos ifjunak, természetéből nem igen folyik az, hogy ő félne egy szeretett lánykát megkérni — a' pajkosak, főkép az illy gazdag pajkosak, nem igen szoktak félénkek lenni. Véleményünk szerint Tüzesnek azon jelenetét, mellyben asszonyruhába öltözik, az által lehetne fínomitani, hogy ez épen ne kicsapongó és bajazzoi hánykolódással hanem mérséklettel 's tartozkodással adassék; a' nélkül is a' férfinak asszonyá öltözködése mind egyre olly helyzet marad a' szinpadon, mit csak erős okok által tartunk felhozathatónak, 's ekkor is mind a' költői mind a' színi előadásban nagy finomságot követelünk tőle. A' darabnak azon helyzete, mellyben a' két fodrász összeütközik az azt előző jelenettel igen is közel jár a' sevillai borbélyhoz. Az egész darab egymásra ösmeréssel végződik 's így ollyan fajta, mellynek feloldozása egészen a' költő' önkényétől függ 's nem a' dolgok' vagy charakterek' természetéből ered; — a' kifejlésnek ez a' legkoptatottabb módja; — hajdonában meglehet, jó sükert vihetett véghöz, már ma nem igen tetszik. — A' magyar előadások' becse lassankint veszni látszik a' közönség előtt. Oka-e ennek a' farsang? nem; mert Wild farsangban is tömött házat csinál. Oka-e a' magyar színészek' játéka? nehezen, mert a' ki a' helybeli pesti színészeket, megnézi, bizvást megtekintheti a' budaiakat is. Mi tehát oka? Az, hogy a' magyar előadások már Pesten nem ujság, 's ennél fogva fájdalommal látjuk, hogy minden darabban kevesebb meg kevesebb számu hallgatókat láthatni.

X. et Comp.

TÖRÖK ANEKDOTÁK.

1.) Egy napon Nasir-ed-din Khodschah egy üstöt kére szomszédjától, 's mikor azt tulajdonosának vissza-adná, egy kis üstöcskét tön bele. Midőn a' tulajdonos kézhöz vette azt, kérdezé: mit jelent ez, Khodschah? „Üstöd," ugymond ez, „megfiadzott." Amaz elfogadá a' kis üstöt további észrevétel nélkül. Rövid nap alatt a' Khodschah másodszor elkölcsönzé az üstöt 's mindaddig megtartá azt, hogy a' tulajdonos végre oda ment kérdezősködni. Kérdését viszonyozva jelenté neki a' Khodschah, hogy az üst meghalt. „Menj tréfáddal," szóla a' tulajdonos, „hogyan halhat-meg az üst?" ‚Mit,' felelé a' Khodschah, ‚azt hivéd nekem, mikor mondtam, hogy üstöd megfiadzott, 's most már nem akarod hinni, ha azt mondom, hogy az üst meghalt?"

2.) A' Khodschah egy alkalommal nehány halat vett 's azokat megfőzte, azonban a' nagyobbakat félre tevé 's csak az aprókat adta asztalra. Fia, ki, midőn asztalhoz ültek, atyja' mozdulatira vigyázott, egyik halat füléhöz tartotta. A' Khodschah kérdezé, miért teszi ezt? Az ifju azt felelé: ‚Kérdezém őt, ha valljon nem tudna-e valamit Jónás' állapotjáról, midőn az a' czethal' gyomrában fekvék; 's ő azt mondá: „Közülünk fiatalak közül egyik sem tud semmit; de tán valamellyike öregebb testvéreinknek, kiket atyád elrejtett, tudna e' felől tudositást adni."

3.) Egykor egy ember jöve a' Khodschahhoz és mondá: „Effendi, ma módfelett szükségem van egy szamárra, légy olly szíves, kölcsönözd ide a' tiédet." — ‚Itt nincs szamaram,' felelé a' Khodschah. E' pillanatban a' jó állat ordítni kezdé az istálóban. „Oh," mondá az ember, „hát nem hallom-e szamaradat az istállóban ordítani?" — ‚Micsoda?' szóla mérgesen a' Khodschah, ‚hát egy szamár' szavát többre becsülöd az enyimnél?'

4.) Egykor Nasir-ed-din egy mecset' szónokszékére lépe és imígy szóla a' gyülekezethöz: „Oh igaz hivők, tudjátok-e, mit akarok nektek mondani?" ‚Nem', viszonozá a' gyülekezet. „Jól van" felelé, „így hát semmi haszna, ha beszélek is hozzátok," és lejött a' székről. Másodszor ismét beszédet akara tartani és kérdé a' gyülekezetet: „Oh igaz hivők, tudjátok-e, mit akarok nektek mondani?" ‚Tudjuk,' felelének a' hallgatók. „Ah, ha tudjátok," ugymond, „miért fárasszam magamat annak elmondásával?" Midőn legközelbi alkalommal ismét eljöve mecseti beszédjét tartani, eltökélé a' gyülekezet, hogy tehetségét próbára tegye; és midőn közönséges kérdését ismét előhozá, viszonyzák amazok: ‚Némelyek tudják 's némelyek nem tudják közülünk.' „Igen jó," ugymond, „tehát azok, a' kik tudják, mondják-el azoknak, a' kik nem tudják."

TRÉFAFÜZÉR.

1.

A' tisztelendő próbatételt tartván a' kántor tanitotta falu' gyermekeivel, az igazságos és igazságtalan cselekedeteket fejtegető, „tudod-e" igy kérdé az egyik gyermeket, — „édes Pistikám, mi az igazságos és igazságtalan cselekedet?"

„Nem tudom" felelé Pista. — „Figyelmezz tehát rám, megmagyarázom" mond a' tisztelendő. — „Ládd-e fiam Pista, ha Gyurinak melletted, az édes anyja, egy pereczet adna 's te kikapnád Gyurinak kezéből a' pereczet, mit cselekednél akkor?" — „Megenném a' pereczet" felelé Pista. —

2.

„Lelki táplálékul, szedd a' gyümölcsöt az ur' kertjében" inté a' czigányt, tanító papja; — „azt nem cselekszem" felelé a' more, — „csak tegnap kapott rajta az uraság kertésze 's irgalmatlanul megvert." —

APRÓ, DE FONTOS GONDOLATOK.

KÖZLI L. L.

1.

Némelly dolgot, mihelyt hallom hiszem, annyira rá van nyomva az igazság bélyege; némelly dolgot látnom 's hallanom kell, hogy hihessem; 's némelly dolgot, bárha látom és hallom, még sem hihetem.

2.

Ha az embernek életénél mindig nincs valamije becsesb, akkor az élet sem nagy becsü.

☞ Divatujságunkból még nehány teljes szám képekkel együtt megkapható.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

PEST
Februar' 20dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
15dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

ALFÖLDI KÉPEK ÉS KALANDOK.

GAALTÓL.

II. A' DRÓTOSOK.

Mikor jövünk ismét mi hárman össze
Szélnél, viharnál — — — —
Az ütközet ha vesztve nyerve lesz.
Shakespeare: Macbeth.

1.

Egy alföldi mezőváros előtt, — különbeztető jeléül csak azt mondjuk, hogy a' Tisza mellett fekszik, — ballagot egy nyári délutáni nap hevében három izzadó vándor. Öltözetök, magában ugyan elég széles, de a' magyar póréhoz hasonlítva keskeny karamu, gömbölyü tetejü kalap, mellyen azonban számos esztendők viszontagságai a' szőr' minden nyomait elirtották, de az idő' tisztes moha helyett zsirral boríták. Ingekről, melylyet derekokhoz bőröv csatolt, csak az sejtheté, hogy valaha fejérek valának, ki tudá, hogy mostani koromszínök nem eredeti; gatyájokat, melylyek zsírosságra az inggel méltán vetekedtek, bokájokhoz a' bocskor szijfüzete szoritá. Vállaikról egy barna szőröltöny lengett, 's nyakokon, mint mesterségök czimere egy vastag drót tekercs, és derekokon egy sárga gombokkal czifrázott bőr tarisznya függött. Gondoljunk még e' felől mindenik kezébe egy izmos botot, 's lelkünk előtt, fog állani a' repedt fazakoknak három bajnoka.

De forduljunk öltözetökről saját becses személyeikhez. Az első — Janó — görbe, de azért nem sasórrú, kiálló homloku és állú legény volt, apró szemei mélyen feküdtek, 's csak ugy pislogának ki, mint kemenczéből a' szén. Társa — Gyuró — mindenben ellenkezék vele, és ha azon hypothesis, melly szerint két átellenben fekvő világrészről, ha azoknak partjai egyiránt kinyulók és behorpadtak, állitjuk, hogy valaha egy földet képeztek, 's csak a' tenger hatalmától tépettek szét; ha mondjuk ezen hypothesis elfogadható; ugy azt ezen két legényre különösen lehet alkalmaztatni, mert a' mi egyiknek arczából kidomborodék, az a' másikéba épen annyira behorpadt, 's valóban ugy látszott, mintha egy szeszélyes tündér egymásból szakasztotta volna ki fejeiket; 's ha a' növények egyidomusága erősíti a' földek rokonságát, ugy erre is hajoknak lángveressége uj bizonyság volt. A' harmadik — Opolda — pedig alkalmasint jelen volt ezen erőszakos széttépésnél, 's ugy elbámult rajta, hogy arcza még most is azon elhült alakban maradt; mert képe elnyulva, harcsaszája örökké tátva, és szemei meredten valának; de ennek talán az is lehetett oka, hogy ő most tevén először lábosgyógyitó zarándokságát az alföldre, csak elhült a' bérczetlenül sima országon. Hőseink tehát a' mezőváros felé talpaltak.

„Opolda nem ehetnél még?“ kérdé Janó, ki mintegy gondviselője volt az ujoncz drótosnak.

„De bizony jó volna egy tál zsendicze, vagy pohánka“, felelé Opolda.

„De az alföldön nem eszel ám ollyat, itt jobbal élnek az emberek. — Vága bele Gyuró — egy bográcz gulyáshús!“ —

„Be jó volna! sohajtá Janó, — vagy egy tál káposzta szalonával.“ —

„Be jó volna! — sohajta Gyuró, mert most rajta volt a' sor — vagy egy lábos turos haluska.“—

„Be jó volna!“ — sohajták most mind a' ketten, Opolda pedig ha lehetett még inkább elhült e' soha sem hallott neveken, ő ugy érezheté magát, mint a' becsületes Sancho Pansa, midőn ura az elmés lovag Don Quixotte Amadis' Mambrin' és más Palladinok' hallatlan tetteivel zugá tele füleit.

„Hát még egy tál töltött káposzta“, mondá fejét csóválva Gyuró.

„Hát te, — ettél-e már te töltött káposztát?“ kérde pajtását, mintegy irígy csudálkozással Janó.

„Én — felele mosolyogva Gyuró — hát már hol ettem volna én töltött káposztát? de a' sógo-

rom' nagybátyának az öregebbik fija, a' mikor hat esztendő előtt az alföldön volt, ollyan hosszukás fejér mosdótálat drótozott egy földesurnál, épen akkor ebédeltek, hát látta, hogy eszik az urak a' töltött káposztát, csak innen tudom, milyen jó lehet az. Hát ha még egy kulacs egri borunk volna."

„Be jó volna!" sohajtá Janó.

„Hát jobb az az egri bor a' borovicskánál?" kérdé Opolda.

„Bizony, csak gondolom, hogy jobb", vala Janó' válasza.

Ezen beszédek között a' mezőváros' végére jutottak, 's már az első háznál zengeték ösmert szavaikat: „Fazekat drótoztassanak asszonyok!" — De már az első fölkiáltásra megzajdult örökös ellenségeiknek, az ebeknek, harsány ugatások. A' vándorok mint tapasztalt emberek, tudták, hogy a' tárogatót támadás fogja követni, sorba állottak tehát, botjaikat hátratartották, 's így hidegvérüen ballagtak tovább néha néha, elzugva fentebbi szavaikat. Az alföldi kutyákról észrevétetett, hogy különös tehetséggel birnak, a' tótokat akár hol is kiösmerni, 's ezen vonzalom' következésében őket mindig számosan és erőszakos ugatással kisérik; így jártak embereink is, mert már az első ház' ebei rájok rohantak, 's így minden lépten, minden kaputól szaporodék a' kiséret' száma, ha egy kettő a' távolabbiak közül kiugatván magát haza tért is, azt mindig ujak pótolák. Azonban a' hátrafeszitett botok menykőháritó gyanánt szolgáltak az állatok' dühe ellen, csak ezekbe kapkodván néhanéha a' kutyák, ha hosszu hörgő ugatásokat tettel akarták félelmesebbé tenni.

Végre mégis megjelenék egy piros kövér menyecske háza' nyilt kapujában, 's munkát ajánla a' drótosoknak, mind a' hárman beléptek. Az asszony egy hatalmas fazakot hozott elő 's egy középszerü lábost, az elsőt Janó foglalta-el, a' másik Opolda kezeibe jutott, Gyuró pedig csak ugy pihenni ült dolgozó társai mellé a' földre, hátokat a' ház' falához támasztva. Janó és Opolda letekertek nyakokról egy csomó drótot, elővevék kurta csipővasokat, 's mindenik az erősitendő edényt térdei közé fogván, gyorsan fonák azt be, főleg Janó' gyakorlottabb kezei bámulandó sebességgel hadarásztak. A' menyecske egy lábos maradék káposztát ada most nekiek, a' három öszszébb huzódék, 's a' lábos csakhamar olly tiszta lett, mintha kőporral surolták volna ki.

„No hát mivel tartozom a' drótozásért?" kérdé az asszony.

„Tiz garassal", viszonozá Janó kevés meggondolás után.

„Tiz garassal! — Ti földönfutók, — hát azt gondoljátok, hogy bolond vagyok? — Az egész város ösmeri Harcsánét, — hogy mertek ennyit csak kérni is?" kiáltá a' menyecske egyszerre veressé léve a' haragtól, 's ökleit mélyen nyomta csipeibe.

„Már pedig annyit fizet az asszony", mondá félelem nélkül Janó, mert bátorsága evés után mindig nevekedni szokott, 's e' felett látta, hogy egyedül vannak az udvaron. Azonban Harcsáné nem vala azon lény, kit három drótos saját lakában megijeszteni képes lett volna, hirtelen elővett hat garast 's az idegenek' lábaihoz veté, kiáltván:

„Ti gazemberek, czudarok, még kényszeritni akartok? itt van hat garas, — untig elég rongyos munkátokért."

„De tiz garast fizessen ám az asszony", viszonozá majd épen olly fenhangon Janó, 's bár szándéka ellen, botja valahogy megmozdult. Harcsánénak sem kellett több, türelme különben sem volt nagy, de az effélék angyali béketürést is megtörhetnek.

„Tisza, Sajó, Száva, usz! kiáltá a' bőszasszony, 's kutyái, mellyek már ugy is természeti gyülölségöknél fogva a' vendégek iránt csak kénytelenségből maradtak békén, és

indignantes magno cum murmure — — — —
Circum claustra fremunt;

nagy erőszakkal rohantak elő, Janó és Opolda alig szedheték-föl a' hat garast, 's az első kezé egy kissé meg is vérezteték. Az ellenség sebes és véletlen rohanása tenkre tette a' drótosok' taktikáját, mert már sem hátat nem fordíthattak, 's annál kevésbé állhattak össze, kiki kénytelen volt tehát magára hagyatva, homlok homlok ellen viaskodni, botjaikkal a' lehetőségig sebesen hadarázván, nagy nehezen kijutottak ugyan a' kapun, de csakhogy még nagyobb veszedelembe jussanak; mivel a' zaj az egész szomszédság' ebeit föllázitá, 's boldogtalan drótosaink nem sokára egy egész seregtől valának körülvéve, tovább haladni nem lehetett, 's minden oldalról védni kelletvén magokat, szünet nélkül forogtak, mint a' dervisek imádkozások között. Harcsáné jót nevetett a' kapuból; de egy irgalmasabb szomszéd szétveré a' kutyákat, 's annyit tágita a' szegényeken, hogy

szokott rendekbe állva, bátrabban talpalhattak odább. Azonban hogy a' város repedt edényeit jobban föllelhessék, nem sokára mellék utczákba oszlának, azon feltéttel, hogy éjszakára ismét összefognak jöni.

2.

Másnap dél felé volt, midőn három vándorunk a' Tisza' hidjánál ismét összejöttek, átkeltek tehát a' folyón mint Jozsue a' Jordanon, reméllve, hogy tulsó partja nekik is Kanaan leend, mert az innensőn rosz vala keresetük. Fáradhatlanul és mostoha sorsok ellen morogva mentek a' hosszu, magas füzektől árnyazott töltésen végig, melly gátul vala épitve a' Tisza árradásai ellen. Nehéz és tompa meleg vala, mint az magos nyárban zivatarokat szokott előzni, részint tehát kevéssé megpihenni, mivel már a' mezővárosban is sokat kóboroltak ide 's tova, részint ebédöket, melly száraz kenyérből és veres hagymából állott, elkölteni, a' töltés' oldalára tértek, ott egy terepély fűz' árnyában kiterülvén.

Nézzétek csak, — szólamla föl Gyuró, ki fekvéséből a' töltést hosszában átnézheté, — ott egy asszony jő egyik kezében kosornyában egy nagy szilkét vissz, a' másikban egy kulacs is van, 's hátán is czipel valamit, alkalmasint urának visz eledelt a' mezőre."

„Ha az a' miénk volna!" sopánkodék Janó.

„Be jó volna!" sohajtá Opolda, 's mind a' hárman a' híd felé meredtek, honnan a' boldog teherrel rakott asszony közeledék.

„Ni, ni! az ám azon menyecske, ki tegnap kutyákkal kergettetett ki udvarából", mondá Janó.

„Biz az — erősíté Gyuró — boszuljuk-meg, — senki sem lát, vegyük-el ételét."

„Az jó lesz", mondák a' többiek, 's ámbár bátorságuk nem a' legnagyobb vala, de az éhség igen lovallá őket a' merény' végrehajtására. A' fa megé vonultak tehát, 's egyszerre nagy kiáltással rohantak ki Harcsánéra 's kezéből, minek előtte összeszedte volna magát, már kicsikarták mind a' szilkét, mind a' kulacsot, Janó pedig a' legizmosabb lerántá a' töltésről a' megijedt menyecskét.

Most enni, inni volt; de azon kérdés támadott, mit csináljanak Harcsánéval, kit egy megtartani nem birt, mert ismét föleszmélvén hatalmas jeleit adta erejének. „Kötözzük-meg" — vala Gyuró bölcs tanácsa, de a' kosornyán kivül nem vala használható szer, 's ez is minden esetre elégtelen, 's mérgesen veté azt Gyuró a' fogoly' fejeré.

„Ej be szép! — mondá Opolda, — millyen rostélyos, — ni, ni, mi lenne, ha így bedrótoznók."

„Ejnye ficzkó, te okosabb vagy mint gondoltam" — viszonozá Janó — legjobb is lesz drótozzuk össze fejét, kezét, lábát.

Ugy lett. Gyuró és Opolda a' töltés' oldalára nyomták Harcsánét. Janó pedig a' legsebesebb kezü előfogá eszközeit, 's legelőbb is lábait foná össze a' visitó és hasztalan erőködő asszonynak, ezután kezeit tekerte egybe, 's végre fejére került a' sor, 's valamint a' kéznél, és lábnál a' tartóságra, ugy itt a' csinosságra, nézve egész művészségét kimutatá, 's rövid idő alatt Harcsáné' feje olly takarosan be volt fonva, mint valaha egy csupor, vagy egy fürge diák lapdája. A' menyecske tehát tökélletes tehetlenségben feküdt a' parton, 's a' mi őt leginkább kinzá, még csak szájának sem vehette hasznát, mert ezt különös szigorusággal drótozta-be Janó.

Most az evéshez láttak a' drótosok, 's a' szilke' és kulács' tartalma olly hamar pusztult-el, mint tegnap a' káposztás lábosé, a' kenyeret pedig és szalonát tarisznyájokba dugták, ebédöket holmi csipős beszédekkel fűszerezve, mellyek mind Harcsáné kellemetlen állapotját gunyolák.

„Tisza, Sajó, Száva, usz usz", mondá Harcsáné' hangját utánozva Janó.

„Na máskor fizetsz tíz garast" folytatá Gyuró.

„Most tudhatod, milly erősen vannak edényeid drótozva" végezé Opolda. 'S ezekhez hasonlók valának többi elmésségeik. Készen levén az evéssel, a' szilkét összetörték, a' kulacsot elvitték, és sebes léptekkel siettek tovább, megtorlott ellenségöket drót ketreczében hagyva.

Ez alatt barna fellegek boríták-el az eget, 's mint a' nehéz hőség már régen jelenté, a' fergeteg kitört, először kövér de ritka csepekben, kevés perczek mulva azonban sűrü záporrá változott, 's a' boldogtalan Harcsáné végre egy hosszu széles vizcseppé látszott lenni, ugy átázott testének minden része, fölkelni vagy bilincseiből kiszabadulni, minden erőködése mellett is lehetetlen vala, mert Janó valóban mesterileg drótozta össze, 's minden törekedés csak fájdalmakat okozott, a' drót husába bevágván. Illy állapotban lelte őt a zivatar' megszünése után egy paraszt, nagy nehezen föloldá, 's haza vivé szekeren. Harcsáné azóta minden drótost keményen megvizsgált; de mai napig sem akadt embereire.

CHANG-ENG,
A' SIAMI IKREK.

Külföldi lapokbul egy orvosnak következő tudositását olvassuk a' két siami testvér felől:

Ők egy darab hús által vannak összekötve, melly a' mell' alrészétől egész a' köldökig terjed. Az bizonyos, hogy a' két mell' üregei nincsenek egymással összeköttetésben, de az is tudatik, hogy a' has' üregei összeköttetésben vannak. Ha az ember ujját a' köldökön a' hasba dugja, 's az ifjak ekkor köhögnek, érezhetni, hogy a' belek mozognak azon üregben, melly a' húsdarabban van.

Ez természetesen bőrrel van behúzva, hogy ha azt a' közepén illetik, mind a' két iker egyszerre érzi az érintést, de ha e' vonaltól jobra vagy balra térnek, ugy egyedül az érez valamit, kihöz az érintés közelebb járul, miglen a' másik épen semmit nem érez.

Az angol és amerikai sebészek ismételve vizsgálgaták, ha valljon lehetséges-e, a' két individuumot műtétel által elválasztani. Azon leirás szerint, mellyet épen most adánk az összeköttetési darabról, nyilvános, hogy illy metszés a' bélhártyát sértené 's így illy műtételről gondolni sem lehet. Azonfelül meg kell jegyezni, hogy e' tárgy feletti beszélgetés mind két testvérre nézve igen kellemetlen; erről nem is akarnak hallani; távol legyen, hogy elválni legkevesebbé is kivánnának, igen fájna nekik, ha illy műtétel — föltevén, hogy az lehetséges — rajtok megpróbáltatnék. Gyakran halljuk mondatni, hogy egyes embert még soha sem láttak olly boldognak, minő e' csudálatos kettős. Ők nem is képzelhetik és nem is kivánják az egyedüles életet.

Eng és Chang (így neveztetnek a' két ikrek) egy kis faluban a' siami tengerparton, 20 órányira Bankoktul, majusban, 1811ben chinai szülőktül születtek.

Izléseik a' tápláléki szerek iránt egészen ugyan-azok; a' mi egyiknek tetszik, tetszik a' másiknak is. E' jegyzet nem csak a' táplálékokra illik, hanem a' személyekre és azon dolgokra nézve is, mellyekkel érintésbe jőnek. Ők éhséget és szomjat mindig ugyanazon órákban éreznek; azon időben álmosodnak-el és ébrednek-föl. Az egyik soha nincs ébren, mig a' másik alszik, 's csak egyiket kell érinteni, hogy mindkettő ébredjen. Ha ágyban vannak, nem kell okvetetlenül mindig azon helyzetben fekve maradniok, ha egyik a' másik oldalra akar fekünni, csak áthengereg a' másikon 's gyakran vevék-észre, hogy illy mozdulatokat tettek a' nélkül, hogy fölébrednének. Megfordulnak és tovább alusznak mint egyetlen személy.

Mozdulataikban tökéletes egyformaság uralkodik; az egyik mindig olly pontosan bánik a' másikkal, hogy csak egyetlen egy akarat által látszanak kormányoztatni, 's a' legfigyelmesebb fürkészőnek is lehetlen felfödeznie, melly részről ered az eltökélés. Életök' különféle cselekvéseiben, vagy mulatozásaikban soha sem hallották, hogy az egyik haragosán szólt volna a' másikhoz, 's az, a' ki valamit cselekedni akar, közvetlenül engedelmeskedik tulajdon akaratjának, a' nélkül, hogy szavak vagy mozdulatok által a' másiknak jelentést tenne, 's a' másik még is részt vesz a' tettben, 's késedelem nélkül követi az elsőnek eltökélését. Minthogy mindig mindenik megegyezik a' másiknak mozdulásiban 's együtt nem beszélgetnek, igen nehéz megfogni, hogyan lehet köztük illy tökéletes egyetértés.

Nyilvános dolog, hogy e' lények szorosabb rokonság által köttetnek össze, mint millyet a' sok évigleni együttlét 's egymást érintés okozhata. Gondoljunk, ha lehet, két gyermeket egy mesterséges kötelék által összeköttetni; gondoljuk, hogy így összekötve nőnek-föl, 's kényszerítve levén egymással élni, ugyanazon szokásokat teszik tulajdonokká; még is lehetlen azt gondolni, hogy valaha az izlésban illy hasonlatosságot, a' gondolkozásban illy egyformaságot, a' mozdulatokban illy szembetünő egyezést nyerjenek. — Azon esetben, mellyben a' két siami van, valami több van, mint csupa egymás melletti létel. Nekik nyilvánosan bizonyos lépcsőig ugyanazon egy testök és vérök van. Tudjuk, hogy az ikrek közönségesen hasonlítnak egymáshoz, 's testvéri szeretetben élnek 's majd mindig testileg és erkölcsileg összeszítanak; a' siami testvérek azon történetes eset által, melly őket örökre összeköté, több mint ikrek lettek, 's bárha két egészen különböző lényt tesznek, de még is csak ugy látszanak gondolkozni és cselekedni, mint egyes emberek.

NEHÁNY ÜRES SZÓ
A' PESTI TÖMÖTT BÁLRÓL, FEBR. 14DK.

Nem jó az, ha az ember mindig itthon ül, gondolám magamban. Azon elemeknek, mellyek, ha a' természet' alkotó ereje által jótevőleg egy

tömegbe összerakatnak, az embert alkotják, legfőbb sajátságai közé tartozik a' mozoghatás. A' testnek legtöbb részei, ha legnyugodalmasabban heverünk is, örök surlódásban, pezsgésben és mozgásban vannak. Az elme, a' legostobább emberben is, a' gondolatok' és ideák ezredei közt tart örökös szemlét 's szigoruan vizsgálódó generálkint nyargalja végig az ideák' sorjába állitott csapatjait a' nagy és magos fő káplártól fogva egész hátra a' szüntelen zörgő dobosig — — nagy és magas ideának pedig azt nevezhetni, melly után az apróbb agyokból számtalan kis ideácskák mozgatják magukat; szüntelen zörgő ideáknak pedig nevezhetni ollyanokat, mellyek az emberek közt leginkább uralkodnak, miért uralkodnak? épen azért, mivel zörgők mint a' dobosok, kik ide haza legtöbbször főfő személyt viselnek, ellenben ha teszem a' harcz közepette dologra kerül a' sor, hihetőleg nem nagy pusztitást visznek véghöz az ellenség közt a' dobütővel. — Az emberi lélek, ez is szüntelen mozog, 's ha a' gyáva ész nappal táplálékot nem ad neki, legalább éjelenkint elkóborol 's a' phantasiának soha ki nem meríthető térségein uj meg uj felfödezéseket tesz; — az én lelkem is számtalanszor el-elröpült már illyes felfödező utazásokra, de szerencsétlenségemre, még soha sem volt olly boldog, hogy egy uj Mexikoba vezetett volna, pedig az arany bányákat nagyon szeretem. — Az emberi szív, ez is örökké mozog és vándorol, egyik lánykától a' másikhoz, egyik ifjutól a' másikhoz.

Mind ezekből kilátszik, hogy épen nem egy theoriát tartok azon régi görög bölcscsel, ki azt állitá, hogy a' világon minden nyugton áll 's csak képzeletünk az, a' mi e' nagy mindenséget mozogni látja. Én illyes fejtegetésekbe mostanság nem ereszkedem, csak azon egyet mondhatom olvasóimnak, hogy a' képzeletnek minden esetre sokat tulajdonítok e' világ' történeteiben, sokkal többet mint valaki tán elhinné felőlem; 's ha a' dolgok' viszás és nevetséges folyását eszemmel akarom fürkészni, ez minden esetre örökké csak a' skepticismust ajánlja, — ezt minden elmebeli vizsgálódásban legjobb principiumnak tartom, mivel ha valami iránt tisztába nem jöhetek, csak azzal vigasztalom magamat, hogy ugy is kétséges dolgot fürkészek és kétséges lenne legbiztosabbnak tartandó felfödezésem is; sőt ez által elmémet minden erőködéstől menten tarthatom, örökké kételkedvén minden felett, mert igy csak oktalanság volna a' kétségekben uj kétségeket keresni? — Még jelenleg azon is ketelkedem, valljon kétkedem-e valóban? valamint azon is, valljon folytassam-e ezen elkezdett czikkelyt? 's ha folytatom, valljon tudják-e azok elolvasni, kiknek számára azt magyarul irtam? vagy fogják-e olvasni? vagy akarják-e olvasni?

De visszatérvén a' dologra, azt még is meglehetősen igaznak tartom, hogy ha ama' régi philosophus, minden mozgásnak olly nagy ellensége, mult vasárnap (e' hó' 14dk.) velem a' redoutba jövende, alig ha félig meddig meg nem engedte volna, hogy még is csak van mozgás a' világon.

Igen édes olvasóim: a' bálnap előtt jó előre ki volt hirdetve, hogy Pesten ollyan bál lesz, mint Velenczében, 's ez okbul a' ki a' pesti bálokat megunta, ide nagyon szívesen láttatik. A' dolog azonban nem ugy sült-ki egészen, a' mint igérteték, hanem egészen ugy, mint én előre kigondoltam magamban. Tudniillik: valahányszor az ember két helyett akar egyszerre lenni, közönségesen mindenünnét elmarad, 's épen ugy történt velünk is, — bálban ugyan voltunk, de sem Pesten sem Velenczében, hanem egy tömkelegben — labyrinthusban.

Én igen szeretek bolondot űzni a' világból; de minthogy e' világ minden bolondsága mellett még is olly okos, hogy csak az által enged magából bolondot űzetni, ki félig meddig maga is enged valamit nagyratermett emberi jogaiból: ez okbul, hogy könnyebben czélt érhessek, nehány év óta először — 's minthogy a' dolog megtetszett, minden esetre nem utóljára — álarczba, álöltözetbe tevém magam. Itt elmondhatnám azon százszor elmondott elménczséget, hogy a' világ ugy is örökös álarczban jár; de a' világ immár mind az álarczot mind az illy elménczséget annyira megszokta, hogy tudom nem fogna rajta még csak mosolyogni sem, 's ezt roszul is tenné, mert ha a' világ maga magát kinevetné, nem tudom ki előtt lenne még becsülete. Ugy vagyunk vele, édes olvasóim: más' rovására örömest fuladásig nevetjük magunkat; ellenben ritka ember lát olly tisztán, olly személyes interesse nélkül, hogy a' nevetségre méltót tulajdon becses személyében is méltóztatnék nevetni.

Az embernek eleinte nem jól esik nem maga' személyében forogni, azt vevém észre; de egy pár óranegyed, egy pár szóváltás által az egész tetetést ugy megszokja, hogy valóban épen nem látszik csudálatosnak, miért tetszik közönségesen olly annyira minden embernek más személyt mu-

tatni a' társalkodásban. Az álarcznak egy bűvös hatalma van: alatta minden ellenséges indulatok felolvadnak, minden személyes tekintet eltörültetik, — egy álarcz az ábrázaton és az embernek nagyobb szabadsága, nagyobb mulatási köre van, mint megannyi mindennapi arczuaknak, kik ruháikra kölcsönzött aranyokat és lánczokat függesztenek. És még is hány pedant ember van, ki rémitő sérelemnek tartaná emberi magas volta, vagy tudós méltósága, vagy állapotjának feszes helyzete ellen, ha becses mindennapi arczvonásira egy vasárnapit 's az övénél sok tekintetben ünnepélyesebbet függesztene. — — Ösmeretlenekkel beszél az ember mint ösmerősivel, és ösmerőseit ösmeretlenek gyanánt tekintheti. És már ebben is sok jó fekszik: az ember nem kénytelen az atya által rá tolt mátkának tenni a' szépet, — nem kénytelen hódoló bókolatokat halmozni ennek is annak is; hanem repül szabad lepkekint a' nagy tánczteremeken keresztül és megáll a' legszebb leányka előtt 's enyelegve kérdi: „Mit csinálnak Kolozsvárt, mióta ott láttuk egymást.“ 'S aztán ezer meg ezer szépeket mondhat-el olly bátorsággal, minővel mindennapi arcza mellett alig merészelne 's ha kedve tartja, hogy idővel felfödeztessék, egy jelt hagy hátra a' szép lányka' kezei közt, mellyet hetek, hónapok mulva fejthet-meg.

Panasz volt elég. A' tánczvágyosok panaszkodtak a' hely' szűke miatt, a' nem tánczosok a' tolongás miatt, az álarczosok a' hőség miatt. 'S még is ha a' terembérlőből panaszhangokat akarnánk kifacsarni, ez bizonyosan azt mondaná, mért nem voltak még többen.

Volt a' többi díszes álöltözetek közt egy szörnyü fejű öreg ur, kinek a' szó' legtökéletesebb értelmében csepüvel volt agya megtömve, sőt nagy része üres vala. Én azt tartom ugyan, hogy ez a' többi vendégek közt épem nem valami nagy ujság volt, de még is világ' divatja ellen látszik lenni, hogy valaki ugy kitüntesse fejének semmi vagy igen aljas tartalmát. Bárha más részről ugy vélekedem, hogy ha az ember bálba megy, ott nem szükség fejével kérkednie, ott az ember legtöbb hasznot lábaitól reménylhet, vagy legfeljebb szivétől, ha részvevőleg örvendeni akar más' örömein. Volt egy pár kokas fejü is, kik fülborzasztó kukorikolással tölték-el a' termet, csakhogy a' nagy mulatságban annyira elfelejték kakas voltukat, hogy a' rendes tizenkét óra után még nehány órát vesztegeltek a' teremben, mielőtt eszökbe jutott volna a' diszes gyülekezetet szétkukorikolni. Magyar öltözetet nem láttam, kivévén egy pár csikóst. Ebből furcsa okoskodásokat tudnék kivonni, ha a' mulatságok felett okoskodásokat akarnék tartani. Némelly ösmerősim azt mondják, ott voltam én is. Könnyen megengedem, azonban nem vala szerencsém magammal találkoznom. Különben a' mint egyszer a' tükör mellett megálltam 's beletekinték, egyenesen magamat pillantám-meg benne, és így józanul csak azt gondolhatom: ha a' tükörben voltam, ugy bizonyosan nem lehettem a' bálban.

Hangolányi Döme.

LEVÉL-TÖREDÉK.

(debreczenből.)

Kedves barátom!

Két héti utazásom után elértem végre az óriás Debreczent, 's most már rendeltetésem helyén vagyok. — Szállásom' tetszős kilátásu ablakaiból az ugy nevezett főutczára láthatni, — de mit? — 's kiket? — Egy szabásu emberek mélyen gondolkozva bolyongnak itt — ott, — meglehet azon elmerülve, valljon a' keddi vásár rakásra halmozott élelmét tárgyazó áruiknak kedvezend e? — mellyeket, másokat kirekesztő kárhozatos monopoliummal, sajátolt. — Láthatni embereket, kik szülötte helyöknél jobbat — szebbet, — 's nagyságosbat a' magyar honban nem hivén, nem képzelhetvén, mégis csigakint másznak a' porban. — Láthatni nappali, 's éjjeli csendőröket, kik aprolékos szolgálatokban megöszült 's nyugalomba tétetett személyek. — 'S ez a' városi politzia!! —

Mindennek, — mi csak e' földön létezik pallérozódni, 's kifejtődni kell, — annak senki ellent sem állhat. — Nem lész érdektelen hallanod mi történt e' részben Debreczennel is egy kurta év alatt. — A' casinói egyesület, — mellynek szállása mind kies fekvésére, mind csinos 's fényes belső elrendeltetésére nézve különös tekintetet érdemel, — annyira összeforrasztá különben az egymástól tartozkodó — örökös egyformaságban élő — 's a' társas élet' szép viszonyait ennek előtte nem ösmerő néptömeget, hogy most az abban részvevők baráti karokkal ölelik egymást, — 's elösmérve a' mult' sötét éjelét, mellyben csak tapogatózva éltek, — világosságot terjeszteni a' szegény polgárságnak csak örökös homályt látható szemei eleibe kettős iparral törekszenek. — Ez egyesület milly hasznot, diszt 's fényt árasztott már Debreczenre, — 's millyent rejthet még a' kétes jövendő számára, azt a' következés már meg-

mutatta, — 's megmutatándja ha e' pályán még nagyobb iparral haladánd. —

Közjólétet előmozditó tervek, — elmét — 's lelket kimivelő intézetek, — a' nyelv gyarapodását tárgyazó — 's a' literaturai kis világot kifejteni törekvő vállalatok, — a' megavult szokások párthivei' — 's az örökös egyformaságban tenyésző jámborok' daczára vétettek már jelenleg munkálatba, — mellyel az igazi tiszta magyar várost nehéz álmából fölébreszteni segítik. — Olvashatni ott mindenféle hirlapokat, folyóiratokat, mellyekből ha nem egészen tanulni, legalább ösmereteket szerezni, — 's ürgeként nemcsak egy szük határu lyúk belsejét egyedül boldog laknak tartani; — de külországok viszonyait, 's dulóviharjait, békelakta édes hazánk állapotjával összehasonlítani, — és igy az észt nem eltespedve henyéltetni, — hanem munkálódni, — 's rendeltetése irányának megfelelni engedni czélirányosan lehet. — Elmultak már azon vasidők, midőn a' családos házigazda tündér Ilóna — vagy Argylus historiájánál más olvasnivalót nem tarthata házánál, mert nagyatyai sem tartottak.

A' casino teremében tánczmulatságok tartatnak. — Örömmel nézdeli a' bámuló vidéki a' szegény polgárt — az életörömeit hason igazzal érezhetni tudót — a' csinosb életkörbe — mellyre még eddig kilátást sem bátorkodott csak álmodni is, — vigan tölteni egy két órát azoknak társaságukban, kikhez a' bálvélemény által még eddig tiltaték közelébb férkezhetni. —

A' casino' teremében hangverseny a' muzsikát kedvelök által, — a' társasélet örömeiben örömest részvevök mulattatásukra — 's nem dicsvágy — vagy mellesleges kinézésből, — már több izben számos nézők előtt szemléltetett. — Tehetségét, 's mivelt tulajdonit valakinek másokkal tudatni nem szégyen, — 's e' nézetből itélve Debreczen leányai készülőben vannak ajkaik bájhangzatával e' közhelyen bennünket mulatattni, 's a' földi édent előnkbe varázsolni.

Ezen egyesület jótékonyságu következményének tulajdoníthatni azt is, hogy korán elhunyt Csokonai Vitéz Mihály porait az elfeledés honából fölemelni, 's nevének, a' nyomdokosok fris emlékezetében utánozás gyanánt fenmaradandóságot emlékszobor által készíteni elhatároztatott. —

E' városnak tulajdon játékszine nincs, de lész, ha az ellenszegültek csoportja ismét azt nem kérdi, — valljon hasznos e — szükséges e azt felállitani? — A' mostan itt létező szinészi társaság N*** tanácsnok buzgó iparja által tulajdon házánál — maga költségén épitett csinos mintáju játékszinben, — sokszor jól sikerült előadásaikkal — de nem mindig rendtartó igyekezettel kivánja mulatni a' közönséget. — Pártfogás hijával nem is volna e' társaság, — 's kivált némellyeknek buzgó szenvedelmök van fennmaradhatása iránt — jólétét czélirányosabban elősegiteni, — ha a' darabok' kiválasztására nagyobb gondot forditana, 's a' jutalomjátékok' előadásakor nagyobb figyelmet — 's rendtartást gyakorolna. —

Ezekből láthatod kedves barátom, hogy Debreczen sem szundikál, — nagy iparral halad elő a' már megtalált uton. ***

DÖHLER' HANGVERSENYE.

Döhler Tódor ur, ő királyi magassága' a' luccai herczeg' udvari virtuóza, febr. 18dikán a' városi redout-teremben hangversenyt adott, miután már nehányszor a' színházban játszék. Hummel' trioját játszá E-durban zongorán hegedű (Taborsky ur) és violoncell (Vagner ur) kisérete mellett, aztán változatokat a' „Bál-éj" daljátékból vett thema felett 's befejezésül egy fantasiát ördög Robertből motiv-ok felett, mind kettő önszerzeménye és kiséret nélküli. Mind a' három darabot rendkivüli remekléssel, tűzzel, gyönyörű ütéssel és kerek előadással. Legnagyobb tetszést fantasiája nyert, mellyben érdekes vegyületben foglaltatnak ördög Robert' legszebb helyei. A' társaság számos volt, igen szemelt 's a' taps felette nagy. Egyébiránt még Wild urtól Schubert „Erl-König"-jét hallottuk 's egy költemény' szavalását Grill asszonytól, és változatokat Ruzsitska „Bélafutása" czimű énekesjátékából magyar nyelven Schebest kisasszony által. — Legközelbi vasárnap (februar' 21kén) Döhler ur a' nemzeti casino első hangversenyében, délután 4 órakor, játszani fog.

E' hangversenyek ismét minden vasárnap egész junius' közepéig fognak tartani, 's az eddigi muzsika-igazgatók, t. t. Rosty Albert és Fáy András urak mellé utósó közgyülésben e' hangversenyek' kormányzásában velök részt venni kéretett t. Rehorovszky Miklós ur, — kinek hangászi jeles ösmereteit a' Rajzolatokban eddig megjelent derék közléseiből bőven ösmerhetik tisztelt olvasóink.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) E' napokban Pesten, egy a' józan ész' harmoniáját vesztett, egyébiránt elég ösmeretlen muzsikus, szerelmi féltékenységből, azon gondolatra vetemedett, hogy magát óngolyójával fűtyöltesse-át a' más világra. E' szerelmi kalandor közel Budához tartózkodó imádottját, (egy tenyeres talpas sváb asszonyt), meglátogatva, nála egy másik, tán nem épen hivatlan vágytársra talált, 's mintha „Robert az ördög" fészkelt volna tüstént agyába, haza sietett 's csalatott szerelme, az utját Buda Pest közt átszegő jéghátán sem hülhetvén-meg, magát agyon lőtte.

Szerelmes olvasóinak! ime tanuságul itt egy szerencsétlen farsangi áldozat; — de ott fekszik hihetőleg tanuság nélkül lábaitóknál egy sokkal nagyobb áldozat; — ott fekszik a' farsang! agyon ugrálva, agyon keringelve, agyon galoppozva! — De nem akarunk a' szegény agyon ugrált farsang felett tanuságos leczkét tartani, mert azt mondhatnák *szerelmes* olvasóinak és *szerelmetlen* olvasóink: ime egy farkas halotti beszédet tart a' bárányoknak, vagy, mit tán említeni sem bátorkodunk, egy róka prédikál a' ludaknak. —

2.) A' jégtorlat e' napokban többször megindult, tegnapelőtt reggel még bátorkodott nehány ember rajta keresztül gázolni; azonban a' rudas fördőn felül a' jég megszakadt, 's mindeddig kompon és csónakon az átjárás nem vala gátolva.

KÜLHIREK.

1.) Párisi lapok következő esetet beszélnek. W** asszonyság, egy gazdag és szeretetre méltó idegen, januari ödikára 400 személyt hivott-meg egy bálra, melly mindennel vetekedjék, a' mi ünnepélyest télkezdet óta Parisban láttak. Estve nyolcz órakor meggyujtatnak a' luszterek, ezer gyertya világitja a' pompás termeket. W** asszonyság mindent körültekint, meggyőződik az egészben uralkodó rendről 's előre örvend ünnepének pompás kimenete felől. Üti a' kilenczet, a' tizet; végre tizenegy és éjfél lesz, de senki nem jő. A' háznál magukon kivül vannak, az elmaradás' okát találgatják; hanem végre csak el kelle küldeni a' derék hangászokat, 's az örömnek szentelt termeket sötétség tölté-be. Másnap reggel egyik kérdés a' másikat érte az asszonyság' hogy-léte felől. . . . Valaki, ki vagy nem igen szivelheté őt, vagy nem hivatott-el, vagy csak tréfát akart üzni, kezeibe kerité a' meghivottak' lajstromát 's mindnyájának ez egy pár sort küldé-meg: „Minthogy W** asszonyság hirtelen roszul lön, ma nem lehet szerencséje, magánál láthatni kegyedet."

2.) Egy indus népnél a' Himalayán azon szokás uralkodik, hogy minden anya, midőn leányát férjhöz adja, annak előbb mind két fülét kifurja. De mielőtt az anya e' mystikus furást teszi, jobb keze' harmadik és negyedik ujainak első izeit el kell vágatnia. A' műtevő-sebész, a' falu' kovácsa, az asszonynyal egy üllőre tételi ujait, egy tompa élü vésőt fektet az ujízekre 's kalapácsütéssel választja-el azokat. Az asszony e' kegyetlen tettnél olly nyugodtan marad, mintha körmei vágatnának-el. Egy pépnemü kenőcs tumerikból kevés nap alatt begyógyitja sebét.

3.) Nehány nap előtt egy asszony Kolmartól Straszburgig az országuton egy eléggé nehéz ládát talált, mellyet két vele találkozó ember segíte kocsijára emelni. E' személyek, kik ugyanazon uton látszottak menni, tüstént eltüntek, mihelyt a' ládát biztos helyen látták. Kolmarban az asszony' ládája szokás szerint megvizsgáltott, 's minthogy kulcs nem volt mellé, lakatosnak kelle azt megnyitnia. Nem kevéssé bámultak-el, benne egy sebekkel halmozott ember' véres derekát találván. Az eset tüstént feladatott 's a' törvényszék fürkészésével foglalatoskodik egy olly hallatlan büntettnek, mellynek véghöz vivői még ösmeretlenek.

4.) Minap Londonban egy koldus-asszonyt és egy anyát tettek fogságba, kik közül emez az előbbinek kölcsönzé gyermekét könyörületesség-gerjesztés végett. Midőn e' tett' roszaságát elébe adák, vakmerően azt felelé: „A' gyermek akadályoz szolgálatomban, így hát más oldalról kell igyekeznem, hogy valamit kereshessek vele."

DIVATOK.

A' velenczei nőköpenyegek igen divatosak; némelyek bársonyból vannak krepp, mások pouft de soie-ból csipke szegélylyel; de a' leggazdagabbak atlaczból hermelin-ékitvénnyel.

Itt ott nehány szük ujat láthatni, mellyek ellentételben, a' bálokon vagy hangversenyeken, amaz óriási ruhaujakkal, igen különösen hatnak.

Az *à la Charlotte Corday* fejkötőcskéken módfelett kapkodnak, láthatni egyszersmind sok mantilla-nyakkendőket.

Parisban a' 30—40 év előtt kikopott divatokat mindegyre gyakrabban láthatni; az izlés aligha nem ismét jókorát fog hátralépni, mivel ugy látszik, hogy XVI. Lajos' napjait vevé mintául.

A' férfi mellények többnyire bársony vagy selyemszövetből vannak, aranynyal vagy gyöngyökkel hímezve. Széles sálgallér 's egy sor gomb van rajtok. A' frakkok igen nyiltak és szélesebb gallérjok van. Rövid 's paszomántos szép szabásu kabátok mindegyre kedveltebbek lesznek.

DIVATKÉP.

PARISI DIVATÖLTÖZET.

8. sz. A' hölgy tüllel szegélyzett luxor-gaze ruhában, az uracs barna frak és fekete nadrágban, a' mutató kezét azonban divatul venni ne méltóztassanak, mert azt nem a' legjobban szabta mai uracsunkra a' rajzoló.

Javitás. Mult számunk' nehány példányaiban a' 111dik lapon a' ‚Kritikai Töredékekben' az aláirással együtt két sort ‚az első hasáb' végéről ‚a' második hasáb' végéhez kell olvasni; — „*hogy minden*" után „*darabban*" 's a' t.

☞ Divatujságunkból még nehány teljes szám képekkel együtt megszerezhető.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Torsch m:

Rajzolatok. 8.

Pest. 1836.

Μ.Τ. ΑΚΑΔΕΜΙΑ
ΚΟΡΥΤΣΑΣ

PEST
Februar' 24dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
16dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV. Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

KANTA-VÁR.

Emlékezet lebegteti
Szárnyát a' mult felett,
'S bús képzetekben rengeti,
Borongó kebeled.
Kölcsey.

I.

Bükk és cser-koszorúsan nyulik-el Pécs felett a' százados *Mecset;* — szép része ez regényes tájakkal dús hazánknak, 's édes éldeletet-adó a' természet' játékain örömest andalgónak; mászhat itt égbe nyúló kopár bérczeket, tévelyeghet homályos völgyek' rejtekein, mulathat vizomlások felett zajos viszhangokkal a' természet' kalandora 's izzó kalandjai után, bő enyhet nyer a' vendégszerető Pécs' falai között. — Korom' zsengébb éveit Pécsett töltvén, alkalmam volt nevezetesb tájaival megösmerkednem 's most is édesen simulnak-át lelkemen a' sz. Jakabon, remete-völgyön, sz. kuton, éldelt vig napok; — óránkint ültem ollykor egy hamvas szikla' üstökén, — óránkint egy leszakadt mohos szirtdarabon; — napokat tévelyegtem mint szenvedélyes vadász a' rengeteg' sűrü rejtekin, 's egy meredek sziklafal' komoly tekintete, egy fris patak' zajgó rohanása elűze tőlem minden veszély-irtózást, 's édes merengéssel nézdelém, a' bércz medrében tajtékká törött cseppek' felszökő páráiban gyönyörű szivárványnyá alakulni a' nap' arany sugarait. — Egy illy fáradságos kalandom után eltikkadva heverésztem egy lombos tölgy árnyában a' vadon' közepén; körülem csönd vala, — ingatlan csüggtek felettem a' százados tölgyek' levelei; csak ollykor felelt lassu hangon bugó párjának a' nő gerle. — Zsebembe nyultam, 's gondolkodva tárám-fel kivett könyvemet, — betekinték — szemeim elhomályosultak, 's egy sóhaj röpölt-el ajkimon: „Negyedik Béla" nevét olvasám, — negyedik Béla! hazám, hazám! de sok vihar dult feletted! mennyi nemzet felett nem izzadott nép több vért vészmezőn mint a' magyar, 's kevés állá ugy ki az idők' viharát, tovább fordité „Zápolya!" — királyt vesztett a' megszakadt nép, 's most véren vesz királyt. Bús képek, tovább lapoltam „Rákóczi", kihult kezemből könyvem, eleven tanuja nemzetem életszakainak; milly kevés édes képek mosolyognak a' magyarra évkönyveiből, midőn látja, mint voltak a' rosz magvak elhintve a' jelenbe, 's milly borzasztó alakokban érlelte őket szörnyetegekké a' jövendő. —— „Dicsértessék az ur Jézus!" hangzott most mögöttem egy tompa mély hang, mint Dodona orákuluma, 's lepetve viszonoztam „mind örökké"t, nem is látva a' szólítót „mit mivel uram! olvas?" ismételé az előbbi, de jóval szelidebb hang. — Most hátra tekintettem, 's egy élemedett korú, magos, sovány alak álla előttem. — Göndör fürtjei sűrűn árnyalták-be homlokát, melly alatt egy pár apró koromszem pislogott. „Olvasok, igen bácsi! Magyaroszág' történeteit olvasom." — „Magyarország' történeteit! hem! ösmeri tehát Kanta-vár históriáját? pedig akartam ám valamire kérni!" „Hallottam valaha felőle regélni! — és miből állana azon kérés? „Lássa uram! én nem tudok olvasni, pedig van egy irásom, apósomtól kaptam: — sokszor, ah — sokszor elolvasta ő ezt nekem, mert irás-tudó volt, de, — mióta meghalt, szinte elfeledem a' történetet; akartam kérni, hogy olvassa-el legalább egyszer előttem," monda a' pór, 's nagy vigyázattal nyult feltárt érczgombos mellényébe, 's egy rongy tekercset vőn ki belőle, 's ezt kibontogatva szinte kétkedve nyujta által egy avult irást. „Olvassa el kérem, de vigyázzon, mert könnyen elszakadhat," — „jól van jól" válaszolék 's ő szomorú képpel átadván a' papirlapot, egy sóhajjal mellém telepedett. — A' meglehetősen hosszú irat' kivonatját ime közlöm.

II.

Elesett a' szép haza a' mohácsi vérmezőn, — elesett a' remény-dús koronás gyermek, 's el véle

minden!..... Dulva lőn az ősi birtok, legázolva a' nemzeti fenség. Századokig olvasható betükkel vágá a' pártos magyar' homlokára e' gyász napot az ottománi szablya: a' vérrel villogó kard részint felkonczolá, részint megbóditá a' nemzetet, 's így szükségkép szakadni kellett azon köteléknek, melly minden egyest az egészszel, 's az egészt minden egyessel összeköti, — megszünt minden viszony, 's magyart sujtott a' magyar vas, rokont az atyafi, mert — külön jelszavok volt. —

Közönségesen egynek bukása fölemeli a' másikat; — így lett nálunk is; számos nemesi jószágokat bitangolt idegen, mig viszálkodó birtokosa alatt honfi-vért dagasztott a' harczi mén — rablók támadtak a' haza' szivében 's törvénytelen zsarnokok, kik zsákmányra lecsapó havasi saskint nyugtalaniták szikla-fészkekből a' védtelen környéket. — Egyike e' vér-nadályoknak a' vad *Kanta*, Mecset éjszaki oldalán vert fészket egy szirten. Magasan emelkedtek vára falai a' sziklatetőn durva pompával mérkőzők a' százados tölgyekkel, melylyek fedni akarák, — fedni a' szörnyet, hogy ember fenévé is lehet. — Gyakran állott *Kanta* vára emelkedtebb fokain, 's büszke önérzettel mint az éj rémkirálya sivatag birodalma felett, nézettle a' messze kinyuló tájra, melly őt rettegé: — gyakran zugta által orkán a' mecsetet, 's az ömlő zápor óriási köveket ragadott a' mélységbe, — a' villámtűz teremtés' első magvaiból keletkezett bükköket tépe-ki a' szikla szivéből; — Kanta vára' fokán állott; ördögi mosolylyal néző e' borzasztó jelenetet; — gyenge volt a' szél rohanása, bátortalan a' villám' lövellése őt poklokra taszitani, — megmaradt, 's féktelen hatalommal zsarolá a' környéket, — rettentő lőn neve; mint azon hang, mellyel Nubia párducza ordit az erdők' lesülyedt völgyein; — nem volt kastély, nem közrendű lak mentesitve dühétől.

Van egy érzés, egy lappangó tűz, ugy a' rideg, mint az olvadozó kebel mélyén, mellyet sem finomság, sem baromi vadság meg nem fojthat, melly köz a' buta Gauchóval, köz a' nyúgot mesterkélt gyermekével, 's ez — a' szerelem. Gyöngye ez az életnek 's bibor hajnal május reggelén; gyermekké varázsolja a' könnyen érzelgőt, 's emberré az érczszivüt; kéj olvadva dölt karjaiba Násó, 's gyermekileg a' hős Ulisses. — De van egy ellenmérge, a' megvetett szerelem, — melly mint féreg a' himes rózsa gyökén, — mint szög lyánka kellemein 's hullám keble haván éjszak' rideg szele, kiméletlen dul arany édenében; irgalmatlan kézzel csikar-ki minden édet, minden bájt a' roncsolt, az eltaszitott kebelből. Fagyos tél dermeszti, ki magának képzetben himes tavaszt teremte; ködbe vonul a' feléje olly édesen mosolygott szerelemcsillag: puszta homok-sivatag lesz 's kietlen rengeteg, a' rózsás oaz. — Agyrázó következéseket szül a' nem viszonzott szerelem, sok gyenge sziv roskadt-le már alatta, de, — még számosb márványkebel esküdött ellene boszut, 's vérrel áldoza.

III.

Dermesztő őszi-szél süvöltött a' zajló Balaton felől: fagy, 's nedves köd ült sebes szárnyain; rémesen mint oczeán hullámzott a' mecset, 's földig hajlongtak szálas juharai; — csikorogtak Kanta' várán a' szélzászlók.

Busan, mint Astrea, az elfajzott föld' gyermeki között, egyedül hervadt a' rabló-fészekben szép *Tünike*. Szép, mint a' habokból kilépő szerelmek' asszonya, mint kék vizekről visszasugárzott hajnal; kellemes mint első szerelmi vallása a' szög lyánkának anyja' keblén. — „Szép, kellemes! — és szomorú?“ — Szomorú mert kedvesei köréből, hol édes gondatlanságban, csak szüléinek 's szivének élt, — hol boldogságot lehelt ifju éveire minden rózsa, minden virága a' himes kikeletnek olly bájosan mosolygott felé, hol a' zuhatag' komoly zaja, 's az ér' lassú susogása, boldog szerelmét képezé. — Innen, ah innen ragadá-ki őt, mennyét duló kiméletlen kézzel a' vad Kanta. — Messze a' bérczes ormokon, túl az ősz Balaton' fokain röpültek a' távolba fohászi a' kedves szülékhez, — messzebb, ah messzebb a' haza széleire, csatavész 's vértorlatok közé, hol embervért izzad a' dühös fegyver, — a' szeretett testvér- 's a' kedvelthez; — ott bús, itt rémképeket teremte képzete: zajlott agyát vihar dulta mint Mecsetet, 's buslakodva ült az éji lámpa mellett. — Most megnyilt ajtaja, 's egy férfi lépe-bé; — termete izmosságot, arczvonási bátor férfiuságot mutattak: — tömött göndör fürtök takarák alacsony homlokát, — apró szemeiből vad tűz szikrázott, mint a' földüregét kutató hienáéiból, 's a' tetetett szelidség nem nyomhatá-el a' gonosz valót. — Kanta volt. —

Tünike visszaborzadt ege' dulója' láttára, ki csöndes lépéssel közelített felé, 's azon visszatartással, melly közös diadala szokott lenni az erénynek a' vétek felett, 's egész szerénységgel szólitá-meg: „Olly szomorún, olly busan szép Tünike?“

„Egy rabló', egy birtokom' dulója láttára vig nem lehetek!“

„Rabló! tőled csak szivet kivánok rabolni: — birtokod' feldulója? kiragadni a' szomjas' kezéből egy két csepp vizet, 's fris patakhoz vezetni: — elzsákmányoltam, mint erősebb, csekély javaidat, 's most ezerekkel árasztlak-el: — fölemellek, ha viszonzod szerelmemet, fel mint asszony soha nem volt, — tündökölni fogsz az ezer nőktül irígylendő fényponton mint Kanta' hitvese; — félve, csudálva tekint-fel rád minden hölgye Bojtavidékének, — ujjal mutat rád mint istennére a' pórnép, — suttogva rebesgeti az anya kisdedének: „A' nagy Kanta' hitvese!“ — imádni fog mindenki, mindenkinek imádni kell téged, 's bálványozni mint a' napot, — imádni foglak én is téged asszony! — szent léssz előttem, mint megholt anyám' 's elveszett testvérem' emléke; — karjaimon hordalak, — szelid, jó, engedékeny leszek, mint juh! — én az leendek, igen! ‚azzá tész engem szerelmed, engem, kit nem hajthat a' paradicsom' öröme, nem a' pokol kinja, — ki tigris-tejet szivtam az anyai emlőkbül, — kit rettenetesnek nevez a' pór. — Tünike! királynéja e' vadonnak, királynéja szivemnek! ne taszitsd visszza szerelmemet.“ — Illy édesen esdeklett a' durva is, illy lágy hangokat csalt-ki az érczbalból a' szerelem; — de, — utósók voltak ezek, — vég szikrái a' kialuvó emberiségnek. — Nemesbüszkén válaszolt Tünike: „Vissza csábitó szavaiddal, vissza te szörnyeteg! — Azért rabolsz tehát, mert erős vagy, nem kénytelenségből, csak azért, hogy erődet gyakorold a' gyöngéken! — erősek az orozlán izmai, de csak szükség, csak kinzó éhség ingerli őket zsákmányra — az állat, és te ember volnál; — javaiddal ámitasz, — átok fekszik, árvák' 's özvegyek' átka ezeken! — sulyosak a' drága gyöngyök, mellyek a' lábbal tapodott emberiség' könyüiből teremtek, 's egyedül baromvállak emelhetik; — fölemelsz engem? — Van még ostor a' természet' kezeiben, van eszköz egy nemember' megalázására, — azon nap ragyog még a' mérhetlen üregben, melly látta Néró' bukását, 's szeliden mosolyg még a' hold, melly tanuja volt a' Sextuson megboszult asszonyi-jogoknak; — irígylendő fényre emelendesz? — egy lelkes nő sem fogja irígyelni, sőt szánni a' nemzetölő' karjaiba lökött társné' sorsát, — szánni a' szerencsétlent, kire remegve néz-fel az alsóbb, kit kényszeritve imád, — szóval ki a' vad Kantával oszt női ágyat.“

„De, ha megváltoztatna is a' szerelem“ monda gyöngédebben „én, mint tudod, nem vagyok szabad, — személyem, mellyet ez esetben az emberiség' javáért karjaidba löknék, *Talaboré*, kihez vonzódás és eskü kötnek — így tied nem lehetek, — fojtsd-meg tehát érzelmedet, 's bocsássel, — veszedelmedre lehetek, bátyám 's jegyesem van.“ —

„Megfojtsam érzelmimet?“ monda Kanta lángoló dühvel: „indulatimon uralkodni régen elszoktam... Bátyád, Talabor! — nekem veszedelmesek! — ha! ha! nem ugy épült e' sasfészek, hogy idétlen galambok daczoljanak vele 's engem illyennel ijeszteni akarni, ezer pokol! — most erővel is enyim léssz! enyim, — ha ég, föld szálljon ki melletted, — makacsságod, a' kéréseimet megvető, omoljon össze az erőszakon.“ —

IV.

Háromszor harsogott most a' torony-őr' szava — egy szolga lépett-be egy idegen szállást kérő vitézt bejelentő: „Csak maga van?“ kérdé Kanta fél rettenve; „szolgájával?“ — „Vezesd őt a' várterembe, tüstént ott leszek. — — Te gőgös itt maradsz, — a' zárt falak között gondolkozhatol Talaborodról“ szólt gunymosolylyal, 's bezárva az ajtót a' terembe siete.

Nyájasan üdvözlé a' belépőt az érkezett vendég, mit Kanta büszkekomoran viszonzott: „Utam e' vadonon vitt keresztül, de részint a' vihar, részint járatlanságom miatt, nem folytathatám' tovább; — de, — különben is szives a' magyar, 's örömest oszt lakot vendégével; én Zápolya táborából jövök, melly a' közelgető tél miatt megoszolt, 's most hő epekedéssel repülök fészkembe.“

„Zápolya táborából?“ kérdé Kanta gyanakodva, nevedet érdemes vitéz, ha meg nem sértelek!

„Nem vontam rá semmi mocskot 's nem pirulok miatta, — nevem: ‚Igmándy Talabor;‘ — a' táborból Kendefi barátommal indultam, 's utunk Pécsnél vált-el.“

„Igmándy Talabor“ viszonzá Kanta, mint villámtól sujtott: „Kendefi? ő, kinek egy gyönyörű nőtestvére van?“

„Igen!“ rebegé Talabor kéjre gyulva, „Tünike, az én imádott jegyesem, — tehát ösmered őt?“

„Hir után“ morga Kanta fogai közül, mig agya pokoli terveken tépelődött.

„Hazám' védelmében izzadt homlokomrul, rövid nap alatt ő fogja letörleni a' nehéz cseppeket —

gyaivá, 's a' Haza' méltó leányaivá. — Biztosan lehet azonban reménylenünk, hogy a' nemzetiselehet azonban reménylenünk, hogy a' nemzetisedés' haladását szivükön hordozó szülék' czélirányos nevelése által, — mellynek példáji már itt is naponkint gyakoriabbak, ezen nagy hijány apródonkint betőltetik; 's eljő tán nem sokára az idő, — mert a' szürkületet hajnal, 's ezt ismét viradta váltja fel, — midőn a' Haza' kelő napja, fellegeiből kibontakozva, a' mi hegyeink közé ts besúgárzik, — midőn nem lesz ritkaság a' selmeczi szűzek' szép ajkaikról is a' honi édes hangok' ömledezését hallani. — Adja a' magyarok' istene! Alföldi Tivadar.

LEVÉLTÖREDÉK PARISBÓL.

(B...e után közli P—a K—y.)

Szóval, most az idő, pozsgás pofáju semmiházivá lenni. Vagy önnek tán inkább tetszik a' sárgaság? Jobban illenék? Válasszon számomra. De mig válasza határozást teend, ideiglen semmiházi maradok, 's nem beszélek csak a' kellemes Taglioni-ról. Ismét láttam őt tánczolni, de nekem most sokkal kevesbé tetszett, hibákat födöztemfel. Lábaiban lelke egészen. Azt ugyan először is észre vevém, de mivel akkor Flora istenasszonyt játszá, mozgékonytalanságát őskori nyugalomnak véltem, 's nem lön ellenemre. Második szerepében azonban mint bajadere lépett föl, szerelmes boldogtalan szenvedélyes bajadere, ő kéj és szenv között tánczolt, 's még is arcza 's szemei mély álomban hevertek. Vagy szemüvegem volt homályos, vagy pedig a' kedves Taglioni igen ostoba 's nem érti lábait. De lehet-e ostoba valaki 's kellemes egyszersmind. Taglioni talán igen. Ő atyjának a' balletmesternek volt tanitványa, 's ez reményteljes lánykájába alkalmasint zsenge korától kezdve bebotolta a' kellemet, a' lélekkel azonban szinte azt nem teheté. Ezt kibotolni lehet ugyan de bebotolni soha sem. La dieu et la Bajadere czimü opera volt, mellyben őt láttam. A' muzsika Auber-é. Léha árú. Rossini márvány képeste. Azonban fölséges tánczmuzsika; az ember szive kereng mellében. Eleintén nem csudálhattam eléggé, hogy az opera ámbár először láttam, olly ismerősnek tetszett. Végre eszembe jutott, hogy muzsikáját a' vaudeville szinházban 's e' télen bálokban fülétől farkáig már hallám, könnyü dalocskák 's tánczokhoz alkalmazva. Költeménye Scribetől van. Göthenek „az isten 's a' bajadere" szép legendája az, illőkép scribálva. Nekem abban csak mindig nagy kedvem telik, mi könnyüvé tudják jámbor francziáim az életet tenni. A' hivséges nehéz pénzü német hitének áldozatja még a' müvészetben is, melly csakugyan gyönyörűn adatott. Ő ha sulyos szenvedést hiven akar fösteni vagy énekelni, saját' vállára veti a' keresztet 's czipeli hegyre, magát fölfeszíti 's ugy másolja tükörből önfájdalmait. Auber és Scribe együtt készitének operát. A' fő szerep egy bajadere, ennek rendeltetése tánczolás, tehát Taglioni lányasszonynak kell a' fő szerepet vinni. De Taglioni énekelni sőt beszélni sem tud, hogy adhatnak neki operában főszerepet? 'S miért nem. Ő tánczol és nem beszél és nem énekel. Hát miért nem beszél? Néma mint a' porticii leány? Nem, ő nem néma, de nem érti a' hon nyelvét. De ha nem érti a' hon nyelvét, hogyan mulathat a' lakosokkal? Aztán láthatni, minden kérdésre megfelel pantomimmal. Ez igy van: a' bajadere érti ugyan az idegen nyelvet, de beszélésig nem jutott el rajta. Indus nyelven még azt sem tudja kiejteni igen vagy nem. Tehát egyik játszótársa fejti meg a' néma talányt, 's igy minden nehézség szerencsésen mellőzve van. Ezt azonban ne vélje Ön csekélységnek. Columbus tojása az 's Önt bizonyossá tehetem. Schiller és Göthe igy ki nem találták volna. Vive la France! Ezen operában hallottam Cinti asszonyt, igen jó énekesnét. Hosszas betegsége után e' télen most lépett-föl először. Őt olly szenvedélyesen 's lelkesedéssel fogadták, melly igen nevetséges volt 's boszantott. Hogyan fogadhaták Napoleont, midőn diadalmosan tért haza. Erösb tapsokra emberi kéz nem alkalmas. Játékszini kórságukban a' francziák gyakorta igen gyermekesek. Rá fordítják 's vesztegetik az élet egész komolyságát. Nagy szerencse rájok, boldogságukra 's az egész világra nézve hogy a' szabadság, honszeretet, hősszív 's elszántság némileg szini szellemüek, mert ugy hiszem csak e' miatt szeretik 's gyakorolják ők amaz erényeket. Játékszini kórságuk való ideg-gyöngeség, vonaglást kapnak ők, csak ezen gyöngéjük erintessék. Egy kihagyott dal, szerep fölcserélés, a' jelentet játék megmásolása, dühös zajt szülnek, melly félelmes lehet, mivel még a' rendőrség sem elég merész azt lecsititni, gyakorta a' legigaztalanabb tettre is behunyja szemét, és soha sincs bátorsága tekintetével élni, mellyet játékszinen kivül mindenkor ugyancsak használ. A' francziák társas életben különben olly udvariasak, megelőzők, engedékenyek 's engesztelhetők, a' játék-

szinben gorombák, engesztelhetlenek, és sértegetők. Csak legkevesbé sőt föltét nélkül 's vétlen háborgassa is öket szenvedélyükben valaki, kiméllés nélkül keményen megróvatik érette. 'S mindnyájan még a' nemérdeklettek is kikelnek ellene. Nem mehet előadás végbe, mellynél a' hangos és közös kiabálás à la porte! à la porte! (ki vele! ki vele!) ne hallatnék. Magamnak is voltak már néhányszor illy vitáim engem különösen mulatók. Kedvem tölt bennök. Egykor helyet foglalék, nem enyémet, de vétlen, a' széknyitó hibásan utasított. Midőn nem sokára igaz birtokosa megjelent, eleinten nem akartam engedni, de majd aztán kénytelen valék, mert béketürésem 's franczia gorombaságim csak hamar kifogytak. Minden ellenem kelt, és midőn eltávoztam, az egész erkélysor, előtte elmenni kénytelent gunykaczaj, szemrehányás 's keserű csufolódással fogadott, — vesszőt futottam egész az ajtóig. Máskor odahagyám székemet, a' pénztárnál alkalmasbbal fölcserélendőt. Divatozó szokás, ha ki megy az ember, helyén biztositásul keztyűt vagy más egyebet hagyni. Azt respectálják. Szomszédom kérdé visszatérek-e, 's ez esetre székemet jelelném meg. Válaszolám, az iránt bizonyost nem mondhatok. Tehát jelelném meg. De azt nem akartam, nehogy egy keztyü miatt visszamenni kénytelenitessem. Ő urasága csaknem kétségbe esett; hogy magamat elhatározni nem tudám, 's velem formaliter czivódni kezdett. Hangos kaczajra kelle fakadnom, 's eltávoztam őt kinjaira hagyván. 'S ő nem volt valami fiatal uracs, vagy tán müveletlen alsóbb rendű, hanem mintegy 50 éves igen előkelő tekintetü ember. Ugyan ezen este egy asszonyság kalapját páholyából leejtette. Férje lement utána hogy fölvigye. Az előadást még nem kezdették el, 's az még is bocsáthatlan háborgatáskint dorgáltatott meg, 's a' dühös kiabálás à la porte! az udvaris férjt az ajtón kiűzé.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Februar' 14dikén. ‚Orvos és gyógyszeres.' Vígjáték 4 felvonásban. Irta dr. Raupach Erneszt. Forditotta Éder György. Raupach vígjátékokat is irt és ez leggyöngébb drámai oldala; 's hogy valami újat lássék teremteni, majd mindenikben egy Till nevü állandó charaktert hoz-fel és ez vígjátékainak veszedelme. Till zavarokat csinál, zavarokat fejt-ki minden saját érdek nélkül, csupán — szenvedélyből; 's ez a' charakter-világban a' terra nova, mellyet Columbuskint Raupach találtfel. Bizonyosan, miután fel van találva, semmi nehézség sem látszik benne, mint ismét a' Columbus' tojásának hegyre állitásában: de törték 's törhették volna fejöket a' józan dramaturgusok! — Hogy ez egy boldogtalan gondolat, a' következő okok eléggé bizonyitják. 1ször Saját érdektelensége, azaz, cselekvése csupán szenvedélyből őt némüleg mindig elkülönzi az egésztől, midőn egy dramaticusnak kötelessége, a' mennyire csak lehet, drámájában mindent mennél szorosban egygyékapcsolni. 2szor A' motivátiót (azaz, az inditó okok és okozatok közti szükséges sorozatot) végkepén elzárja; mert Tillnek akár a' drama' közepén valami csak eszébe jut, ő azt — persze a' szerző mindig kezére játszik — tüstént kiviszi; 's igy az egésznek más irányt ad, mint melly rendesen az előbbi okokból származott volna. Mind ezt ismét sajátérdektelensége okozza. 3szor E' szerint mint egy machina a' dramai világot az epicumba zavarja. 4szer E' charakter nincs a' köz életből meritve, a' mi vígjátékban ismét örökké hiba. Till azon felül szüntelen észrevételeket, elménczségeket mondogat; ha illy kicsapongásokért — mert minden efféle a' drámai világban tiltott portéka — Kotzebue róvást érdemel, Raupach minden bizonynyal olly mély jegyet, millyet csak egy ács' szekerczéje vághat; mert a' Raupachéi erőtetett feszesek, hoszasok, 's a' beszélgetés' fonalával ritkán öszvefűzöttek, igy azt akadályozzák.

E' mai vígjátékra térve, ez mint a' tragi-comoedia, vigjáték és burleske; az első két felvonás vígjáték, a' két utósó burleske. Az elsők érdektelenek 's a' legkegyetlenebb kihagyással is unalmosak; az utósók szerencsésebbek. Nem is lenne épen háladatlanság a' két elsőt egészen elhagyni; a' mint egykét szóbeli felvilágositással, mellyet az utósókba kellene tűzni, el is lehetne hagyni.

A' ki az orvos és gyógyszeres elveiben a' contrasztot érti, azonnal átlátja, hogy azt igen czélirányos külsőjökre is átvinni: igy az egyik legyen magas sovány, másik alacsony vastag; a' mint egy — úgy tetszik, Peneloppe — német zsebkönyv' metszvényén láthatni is.

Februar' 16dikán. ‚Nevelés formálja az embert.' Vígjátek 5 felvonásban. Nevelés formálja az embert! Világ' kezdetétől egész a' jelenkorig az emberi alap-természetet mi tevé külön nemzeteknél, nemzetek' külön osztályainál, 's osztályok'

egyes személyeinél olly tarkává, 's egymástól olly különbözővé, mint a' nevelés? olly szent igazság ez, mellyen bővebben elmélkedni legszebb, leghasznosabb; olly thema ez, mellynek variatioi szinpadon és szinpadon kivül legohajthatóbbak! — Itt szép példa hozatik-fel: egy gróf 's egy paraszt leány felcseréltettek; a' gróf kisasszonyt a' paraszt nevelés paraszttá, 's a' paraszt leányt a' grófi nevelés legszebb szív- 's elmemiveltségüvé teszi. E' két charakter' festéséből olly virág alakult, mellyen, bár szigoru birálatnak egészen nem állhat-meg, a' kaczagni vágyok' szeme mosolyoghat, nevethet; az érzékenyeké sirhat; a' gondos méhek pedig belőle a' legjobb mézet szedhetik.

Februar' 18dikán. ‚Testvérek' ellenkezése.' Vígjáték 5 felvonásban. Kotzebue' munkája. Hiv 's meglepő charakterei miatt az iró' jobb munkái közé számithatni. De a' fordítónak — vagy kiknek! — ugyancsak rosz grammatikájuk volt.

Februar' 20dikán. ‚Rabszolgák, vagy: Isidor és Olga.' Szomorujáték 5 felvonásban. Irta Raupach Erneszt. Forditotta Újfalusi. Irányzata a' legnemesebb: a' rabszolgaságot, az emberi méltóság' baromi lealacsonyitását, mellyben életünk — mindenünk egy zsarnok' önkényétől függ, utáltatja-meg. Valóban szomoru, midőn Isidorban, egy minden nemes tulajdonokkal felruházott lelket szép világából rabszolgai születése zsarnoki karokkal a' porba ránt-le — mi több, — annak szavára, ki testvére, kinek vétkes buja atyja nyomta rá a' fattyui bélyeget is. Azonban a' minden drámai személyben szükséges belső szabadságot meghagyta a' szerző Isidorban az által, hogy Olgája és szabadsága közt választhat. E' kinos dylemma teszi nagy részint az egésznek tartalmát, sőt katastrophájját is. Ossip Aximiája egyedül ennek charakterét motiválja. Ossip különben is munkálatiban igen gyöngén függ az egészhöz, 's vele igen bajos megbarátkozni. Az egészben charakterfestést alig találhatni, többnyire indulatokét; talán ez fő oka, hogy benne bizonyos egyhanguság ömlik-el, mellyhez járul még: a' nagy bevezetés', a' beszélgetések' és egyféle indulatküzdések' hosszadalma. Mind ezeket a' lelketlen magyar forditó, ki az eredeti rózsákat hullottan, a' virágokat fonyadtan nyujtja-át, még unalmasbbá — kiállhatlanná tevé.

Februar' 21dikén. ‚Hogy' lehet ócsón élni?' Vígjáték 3 felvonásban. Lebrün után forditotta Jakab István. X. et Comp.

EGYVELGEK.

1.) A' szultán' parancsára Parisban ötszáz franczia színdarabok, e' közt 40 tragoedia, 50 dráma, 30 melodrama, 100 vigjáték és 280 vaudeville-ek, vétettek-meg és Konstantinápolyba a' serail' könyvtárába viteténck; azonban még bizonyosan nem tudatik, valljon csak olvasás vagy tán előadás végett.

2.) A' megbizottsági híradás a' La Salpetrière intézet' tébolyodottjai felől 1835re következőket közle: 602 beteg vétetett-föl, 361 elbocsájtatott és 294 meghalt. Legszámosabban hozattak-be tébolyodottak junius és september hónapokban; ez időben egyszersmind a' legveszedelmesebb symptomák uralkodtak; vallási monomania és öngyilkolás aprilban leggyakoribb, időfordulatos mania martiusban, majus és augustusban, melancholia leginkább majusban vétetik észre.

3.) Nem rég egy gőzkocsiról utközben, épen midőn a' gépelyen valamit igazgatni akart, leesett a' kormányzó, de szerencsére nem sérté-meg magát. A' gőzkocsi, minden akadéktól menten, egyre gyorsuló sebességgel nyargalt az úton, 's a' fütő, ki most egyedül volt rajta, nem tudván magán segiteni, hátul kiugrott a' kocsiból, de tetemesen megsérteték. A' gőzkocsi azonban minduntalan nyargalt 's mindenen könnyen keresztül tört, mig rendeltetése' helyén a' zárt kocsiszínhöz juta, hol az ajtón keresztül rombolt 's csak a' kocsik között állapodott-meg, mellyek közül nem kevés szenvedett kárt általa.

☞ Mai számunkhoz van csatolva NAGY PÁL' Sopron vármegye' követének arczképe.

Divatujságunkból még nehány teljes szám képekkel együtt megszerezhető.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

PEST
Februar' 27dik.

Megjelen e' divatujság betenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
17dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

KANTA-VÁR.

(*Vége.*)

V.

Tünt az éj 's magas pályáját futá már a' nap; — nyugtalanul állott Kanta vára' fokán, szemei fürkészőleg meredtek a' távolba; — most sebes vágtatva vett észre egy lovagot vára felé tartót, kiben csakhamar Farkast ösmeré-meg; — öröm 's aggódás közt sietett elébe.

„No hiuz! mit végeztél?“ kérdé habozva.

„Mindent pontosan“, válaszolt ez, „ismét egy uj áldozattal tartozom a' pokolnak, — ime a' gyűrű, 's ezen tárcza, mellyet kaczagányja beljéből vettem-ki.“

„Helyesen ficzkó — még egyet — nekem ma bár honnét papot teremts, holnap menyegzőmet üljük.“

„Felséges gondolat! — de, — a' száz arany?“

„Még ötvennel toldom — csak minden kivánatom szerint.“

„Bizd rám!“

A' szolga távozott. Kanta gondolkodva helyben maradt földre szegzett szemekkel, 's egy érzés röppene lelkén keresztül, egy szokatlan érzés — félve tekintett a' kezében lévő gyűrűre, mellyet elébb bár mi drágán is kész lett volna megszerezni: — egy vér-foltot látott rajta, 's vissza borzadt, ő ki tavakat láta emberi vérből; — de nem soká küzdött ezen emberi érzés baljában, 's most a' vadság' minden kitöréseivel kiálta-fel: „Igy kellett lenni, — így kellett a' vakmerő ifjunak lakolnia, ki Kanta elébe mert vágni, — most czélomnál vagyok; — daczolj már velem gőgös lyány! — e' gyűrü kötötte-le szivedet, 's ez kösse hozzám örökre jobodat is. — De, — nézzük e' tárczát, 's lássuk mi ékességekkel akart urfink kedveskedni jegyesének; — veres bársony, rajta K. T. betük — Igmándy Talabor — ez nem az ő neve — hah! bizonyosan Tünikéé, tőle kapta: nézzük tovább; — mi ez? — egy félkarika gyűrü — egy arczkép: — minden vonás — ez olvadó szemek e' kisded száj — e' szög fürtök előttem olly ösmeretesek — való mássa; — villám ez nem lehet: — ördögi szemvakitás, melly velem játszani akar — most is szivemnél viselem“ üvöltött Kanta a' legnagyobb szorongással, 's villám sebességgel szakasztá-fel mellényét, 's ki vőn hévvel egy képecskét, — össze hasonlitá a' kettőt, 's egynek találá; „még nem elég, — még egyet;“ 's most nagy vigyázattal vizsgálá a' kép hátulsó részét: fel lett fedezve előtte minden — a' képben tulajdon anyjára ösmert, a' fél gyűrű más része tulajdon magánál volt. —

„Testvérem lett volna tehát, az én annyira óhajtott testvérem, az én mindenütt fürkészett testvérem? — ő igen: *Kanta Talabor!* ezt mutatják a' betük; — nem török rablók tehát, hanem tulajdon bátyja' gyilkán vérzett-el. Ah! szeretett testvérem! kinek emléke olly szent volt előttem, — szent, mint anyámé. — De, — mit pityergem én mint gyermek e' csupa kép látására?! nem juthatott ez idegen kezekhez? — Igen — emlékezem: egy véres kard — az igen!“ „Farkas! hol vagy ördögök' czimborája? Te eleven képe a' kárhozatnak — vezess engem a' meggyilkolthoz: Farkas! nem hallasz engem? — némuljon-el örökre nyelved, mint a' lélek' szava elnémult balodban;“ bőgött a' dühös, 's a' vár cselédek réműlve futottak össze körüle: „Mit állatok ti buták! mint itéletkor, — lovat nyergeljetek, tüstént lovat, vagy bérczi sasokat hizlalok agyvelőtökön;“ remegve teljesíték a' szolgák parancsát — készen állott a' mén 's Kanta mint zúgó vihar robbant-el követve szolgáitól.

VI.

Egy mély út hasitja keresztül a' Mecsetet; — oldalait százados bükkök árnyazzák óriási alakokban, — itt ott kicsüggő sziklafalak rémitik lerohanással az alattok menő vándort — több helyeken

kigyózzák keresztül bérczekről rohanó csermelyek. — E' borzasztón szép uton nyargalt Kanta pokol kinokkal tele agygyal: szikrákat vágott-ki lova' ércze a' verhenyő kavicsokbul, 's arasznyi tajték ült sárga sörényén; — Kanta semmit sem vett észre — minden érzékeit a' hevült indulat foglalá el, — szemei a' látott tárgyaknak csak zavart képeit fösték lelke előtt. — Most nagyot horkantva szökött félre paripája, 's ő mint egy szendéből ébredt körül tekinte: — czéljánál volt. — Egy behorpadt szirt alatt vérében fetrengett a' keresett; — félig ált ki baljából a' gyilok mellette megölt szolgája. —

Őrülve rohant hozzá Kanta 's mellé térdelve feszitett figyelemmel vizsgálá a' halvány arczot; „ő az! ő az!" orditá réműlve „szeretett anyám' vonásai", 's most kétségbeséssel küzdve oldozá a' meggyilkolt öltözetét, 's hamar ki tünt hidegült bal karja felett a' véres kard. — „Testvérem" jajgatá, — 's „testvérem!"mel felelt vissza jajaira a' rengeteg, a' sziklák' ürege. — „Én átkozott, én testvér-gyilkos! annyira kialudt már tehát belőlem az emberiség, hogy nincs bennem sugallása, nincs elő-érzete a' léleknek? — „nincs! ah nincs! ... zugjátok csak utánam, zugjátok pokol' ördögei! — rémitsetek szörnyeitekkel — nincs kín kezeitekben, nincs rém-eszköz a' testvér-ölő büntetésére." — Igy örjöngött, igy dühödött a' gyilkos, — illy borzasztó bünhődést zsarolt-ki az ébredő lélek a' kiomolt testvéri vérért. — Szolgái, keresztbe tett fegyvereken, a' két holtat a' várba vitték, — Kanta lóra ült, 's a' testvérölés' bün sulyától faggatva reszketőn ingadozott nyergében, 's nehéz lélekzéssel követé a' szótalan bus menetet. Ott valának; — némán pattant-le lováról, 's fene dühvel rohant Tünike' szobájába: „Jöjj velem te mérges kigyó, — jöjj! nézd áldozatodat", 's karon ragadva hurczolá a' rémült hölgyet öcscse testéhez: „Nézd! te paradicsom' viperája, kit e' rémitő tett' végbevitelére a' pokol idézett hozzám; — nézd! testvéremet, ki kedvesebb volt életemnél, öcsémet áldoztam-fel értted; — nézd-meg csak, jól fogod te őt ösmerni! nó! nem ösmered?" „Talabor ez! a' te Talaborod!" ájulva rogyott-le e' szavaknál Tünike, 's élet nélkül vitték szobájába; — a' sok fáradozás, 's szorgoskodás vissza-adták ugyan életét, de elméje háborodott marada. —

* * *

Valóban testvére volt Kantának Talabor. — Atyjok halva maradt mohács' mezején, 's a' férjtelen anya, külső belső ellenség' fosztogatásaitól megmaradt csekély vagyonkájából táplálta egy öreg hű szolgával, neveletlen gyermekeit. — Több rosz lelkű honfiak hűtlenek az egyik párthoz, ugy mint a' másikhoz, rabló kardot kötöttek az ugy is megrémült gyöngébbek ellen. — Karácsony-éj volt, — borzasztón süvöltött kün az éjszak' szele, — a' szelid anya épen csendes imádságát végzé kis gyermekeivel, midőn egyszerre zaj, 's lódobogás 's vad lárma hallatik; fölröppent az ajtó, 's rémitő káromkodások közt tört-bé egy illy rabló-csapat a' csendes lakba: fegyvert ragadt a' hű öreg, de egy erős csapás, pengve vágta ki reszketeg kezéből kardját. Most az anyának estek, ki nő oroszlánkint ragadta kisdedeit ölébe, kevés vagyonkáját fölfalták a' rablók. — „Mindenemet! — csak szülötteimet hagyd-meg átkozott vérszopó-kiálta a' kétségbesett nő, midőn e' dörgő szavak közt „ez szép ficzkó, ebből derék zsiványt nevelhetünk" ragadá-le anyja karjairól a' hat éves Kantát a' banda' vezére. — Sikoltva szökött most az ördögileg kaczagó vezér ellen, 's törekedett visszaragadni gyermekét, de hasztalan! térdre omolt 's összekúcsolt kezekkel rimánkodott. „Nem — mondá a' rabló — ezt elvisszük, 's ha békétlenkedel, el a' másikat is: vessetek vissza minden zsákmányt, nekünk több van mint neki, én e' kölyökkel megelégszem", — 's elmenni készülének, az anya félájultan dült a' kisebbikre, az öreg hű cseléd pedig egy tárczát dugott az elrablandó Kanta kebelébe, 's jajgatva szoritá utóljára melléhez. A' banda fölkerekedett, 's a' gyermeket magával vivé. — Köztök nevekedett tehát Kanta tanúja iszonyú tetteiknek, 's lassan beszivá a' gonoszt, melly fejlődő éveivel mind inkább megrögzött — ügyes, eleven volt 's rettenhetlen a' vész között: büszkélkedett a' harambasa neveltjében, társai imádásig szerették, 's csakhamar vezérjük elvesztével, egy akarattal őt választák. — Büszkébb volt Kanta, mint sem lappangva raboljon — várat emelt magának Mecseten, 's innét nyugtalanítá a' környéket. — De, — minden vadsága sem irthata-ki egy érzést szivéből, 's ez: ‚anyja' 's testvére' emléke volt' — bús nézettel merengett ollykor a' multon, 's egy csendes lak', egy szerető anya', 's egy kisded testvér' képe, mint egy fátyolon át tünt lelke elébe; sokszor, ah, sokszor sóvárga rideg keble utánok, 's nem mulata el semmit kifürkészésökre. —

Mig ezek történtek Kantával, mig ő királyságot vivott ki magának az erdők' homályos biro-

dalma felett, — öcscse Talabor rózsákat szedett az élet' tavaszán az Igmándy háznál, hova anyja' halála után, mint árvát az öreg szolga vitte; — szeretve gyermektelen gyámszülőitől, becsülve a' környéktől, 's boldogitva Tünike' szerelmétől. — Nemes büszkesége, 's gyámja' nézetei Zápolya zászlója alá vivék őt, honnan érdem-koszorúval visszatérőt, szerencsétlen csillaga bátyja' várába hoza 's itt esett-el mint véráldozatja a' megvetett szerelemnek.

* * *

Kellemes tavasz váltá-fel a' telet — zöld bársony leplet ölte a' természet, — vigan csattogott zöld lombok közt a' csalogány; — a' bérczek' himzett virágairól lecsókolt illatokkal tele szárnynyal lengedezett a' tavaszi-szellő Mecset' völgyein — vidám, derült vala minden. — Nem igy Kanta-vár — néma, puszta volt ez, — hol az előtt öröm, 's durva tobzódás dőzsölt, most siri csend uralkodott; — Kanta gyászt öltve falai közé zárkózott, feledve zsákmányt, feledve szerelmet: — Tünike — a' szerencsétlen, — a' tébolyodott Tünike lassankint hervadt, — lehult arczáról az igéző kellem, kialudt minden tűz a' madonna szemekből; — óránkint ült minden nap virágokkal koszorúzva kedvese' sirján; — az őszi sárga levél már sirjára hulla-le. —

Mélyen érdeklék Kantát e' csapások, — megtörte a' sors a' vad szivet, — szelid adakozó lőn a' kegyetlen; a' fukar Kanta, nagy részét vagyonának kiosztá a' táj' szegényei között, 's a' szent földre vándorlott. —

Éveket sülyesztett a' semmiségbe, — éveket emelt-ki a' semmiből az idő. — Számos tavasz, számos tél röppent át Kanta-vár' fokain; — feledve volt egykori birtokosa.

A' két szerelmes' moh-lepte sirja egyszerre virágozni kezdett, — nefelejtseket, 's vérszin rózsákat ingatott felette az esti-szél: közbámulást gerjesztett ez a' környék' lakójiban, — több homályos elme magyarázgatá e' történet' okát, 's mint egy csudát tekinté. — — De hamar tárva lőn a' titok, — egy ősz remetét vettek észre nagy szorgalommal ápolni a' siri virágokat; — ezen őszt a' közvélemény Kantának tartá. —

Katona Antal.

NÁSZ-SZOKÁSOK
ALSÓ-BRETAGNE-BAN.

Souvestre Emil, ki magát több évek óta Bretagne-ban, tulajdon hazájában, a' történeti tudományoknak szentelé, nem rég tanulmányai' következményét egy historiai románban: „*az utósó bretagne-iak*“ adá közre. Következő kivonat a' házassági megkérésnek a' tartományban még most is uralkodó módját tünteti-elő.

Nyolcz nappal a' menyegző előtt vőlegény és menyasszony, mindenik különösen hitt vendégeket: a' menyasszony a' vőfi', a' vőlegény a' nyoszolyolány' kiséretében. A' vőfi egy hosszu fehér botot visz kezében, minden ház' ajtaja előtt megáll 's versekben hosszu beszédet tart, mellyben a' ház' lakóit meghija, hogy a' lakomára megjelenjenek, mi közben a' menyegző' napját 's helyét megnevezi és a' gazda' nevét, ki a' lakomát tartja. E' beszéd imádság és keresztvetés által gyakran félbe szakad.

Végre érkezik a' menyegző' napja. A' *verscsináló* föllép a' vőlegény' és rokonai' kiséretében. A' menyasszony' családja a' tornáczon marad, egy más verscsinálóval, kinek kötelessége, az előbbinek felelni. A' menyasszony' verscsinálója előlép 's mind azokkal együtt, kik őt kisérik, megösmerteti magát, mire hazai nyelven versekben következő beszéd kezdődik.

A' kérdő. Jó napot, földiek. Minthogy itt dolog nélkül és ünnepileg öltözve vesztegeltek, bizonyosan van időtök nehány szavakat meghallgatni. Mi utazók vagyunk, kik jó híreket hozunk. Legyetek olly szívesek, és mondjátok-meg a' ház' nevét.

A' felelő. Mindnyájatoknak, kik itt elmentek, visszaadom köszöntéstöket. Örömest hiszem, hogy becsületes emberek vagytok. Azonban csak folytassátok utatokat, mert nektek 's nekem semmi közünk egymással.

A' kérdő. Hogyan, bátya? Azt hittem volna, legalább meg fogsz híni, hogy házadba lépjek, pipámat meggyujtandó! 'S a' mennyiben köszöntésem tetszésedet nyeré, még egy korty bort és egy darabka kenyeret is várék tőled. Ezek helyett te nekem semmit sem mutatsz, kivévén házad' zárját 's itt kün hagysz a' nap' hevében állani. Mondmeg, tán pogány vagy te, vagy a' gazdag férfi' fija az evangeliomban?

A' felelő. Egy sem a' kettő közül. Aztán már felette gyakran jöttek hozzánk amollyan csavargók 's fölemészték füstölt szalonnánkat; ez vigyázókká tön bennünket. Ha azonban el vagytok fáradva egy széket teszek-ki számotokra, arra leülhettek. Megelégszel ezzel?

A' kérdő. Földi, én nem vagyok csavargó, sőt egyenesen olly megbízás' teljesitésére jövök, melly méltó egy keresztényhöz. Mert irva van a' sz. irásban, hogy az időben egy férj, Eliázár nevű, ugyan azt tevé, mit ma én teszek; továbbá irva van, hogy Eliázár becsülettel fogadtaték, 's nem hagyák őt a' ház előtt állani.

A' felelő. Igen, ha Eliázár jőne hozzám! azt szivemből átölelném, mert ez hites és vallásos ember volt. De mai nap minden utcza teli van hazugokkal és csalfákkal, kik hegyeket és tengereket igérnek 's alig adnak egy zabszemet. Ha te azokhoz hasonló csaló vagy, ugy fordulj-meg és ne közelíts e' házhoz.

A' kérdő. Eliázár, az én előképem, hű és igaz volt. Isten őt egy fiatal leányhoz vezette, széphöz mint a' pusztaság' csillagai; jótevő emberek megnyiták a' követnek házukat 's adtak neki, a' mivel éhségét csillapítaná. De ő mondá: hogy addig semmit sem vesz magához, mig küldetése' czélját elő nem adja. 'S nekem sincs időm vesztegetni való. Én ugyanazon megbizásban járok, mint Eliázár. Tetessétek magatokat, a' mint akarjátok, de e' házban egy fiatal lányka lakik. Mondjátok neki, hogy én itt vagyok azzal, kit ő inkább szeret mint mindent e' földön; itt vár az rá, hogy életét az övével örökre egyesítse. Most elég legyen a' szóváltás és tetetés! Te tudod, hogy itt e' férfi jól birja magát 's derék lelkü.

A' felelő. Ha rád hallgat az ember, azt kellne hinnie, hogy már minden tisztában van. Hát azt hiszed, minden ékesszólatod mellett, hogy azon fiatal leány, kit látsz, akárkinek nyakába veti magát, hasonlóan egy zsup szalmához, melylyet az útfélen lábbal tapodnak?

A' kérdő. Az ifju, ki őt keresi, nem azok közül való, kit megvetnek. Könnyen töri ő fel a' földet, 's egy nap több barázdát von, mint három napszámos. Ha a' kocsi feldűl, ő egyedül helyre teszi azt. Viadalban bordái vasból és öklei aczélból vannak 's kezében a' *penbasz* erősebb mint a' katona' kardja.

A' felelő. 'S kit hasonlíthatnál a' fiatal lánykához, a' kit látsz. Láttad-e, milly illödelemmel viszi fején az önfejte tejet? Ügyes és könnyü ő, mint egy virágzó ág. Soha sem esett egy pillantása sem valamelly férfira, 's ha a' táncz kezdődik, ő mint félénk szűz áll, 's egyik kezével anyja', másikkal barátnéja' kezét tartja. De a' kecses lény már rég nincs itt, rég elhagyta már atyja' házát.

A' kérdő. Te ámitasz engem. A' taxus a' czímterembe, a' rózsa a' kertbe, a' fiatal leány pedig arra való, hogy egy férj' házát fölvidítsa. Ne hozd kétségbesésbe lelkemet. Hozd-el azt, kit keresek, kézen fogva hozzám, hogy a' menyegző ne halasztassék tovább és rokonainak szelíd pillanatai rajta nyugodjanak.

A' felelő. Bátya, neked engednünk kell, mert igen sürgetsz. (A' házba megy 's egy öreg asszonyt hoz-ki). Ez-e a' rózsa, kit keressz?

A' kérdő. Ez asszony' tiszteletre méltó homlokáról látom, hogy hivatását e' világon beltölté; ámde ő azt immár elvégezé, mit a' másiknak kezdenie kell; nem ő az, kit keresek.

A' felelő. (Egy fiatal özvegyet állítván elő). Itt egy fiatal leány, szép mint a' nappal' csilláma. Arczai két rózsakint virulnak. Szemei telvék kristálylyal. Pillantása szívdobogást okoz. Ez-e az, kit keressz?

A' kérdő. Igaz, hogy ennek arcza szelíd és fris, de még is ugy látszik nekem, mintha e' kéz már gyakran nyult volna a' melegitő-üvegbe azon ital után, mellyel kis gyermekeket táplálnak.

A' felelő. Téged rá nem szedhetni. (Egy 10 éves lánykát előmutatva). Tán ez az, a' kit keresesz?

A' kérdő. Illyen volt, kit keresek, 8 esztendő előtt. Egykor e' szép gyermek egy férfi' szerencséjét alapitandja-meg. De még sokáig kell neki bábokkal játsznia; de a' másik csak a' kosárra vár, hogy a' nászlakoma' asztalára vitessék.

A' felelő. Elég! Megérdemled, hogy megkapd azt, a' kit keressz. — (A' menyasszonyt kivezeti a' házból). Itt választásod' lánykája. — Gyermekek, kezeiteket! Férfi, most egy nőd van védelmezendő és boldogitandó. Vigyázz, hogy soha ne látassék ő, idegen gyanánt, sírva házad előtt; mert isten boszut áll a' gyöngékért és sírókért.

Most mind a' két család a' menyasszony' házába lép. A' kérdő követi őket 's nehány lépésre a' tűzhelytől megáll.

A' kérdő. Üdv e' háznak 's azoknak, kik benne alszanak. Gyermek évimtől fogva, midőn anyám még karjain hordozott, kivántam egy palotába léphetni. Ma végre betelt kivánságom, mivel e' házba tevém lábomat, hol a' szépség' királynéja lakik. Itt van két lény, kik egymást szeretik és egyesülni akarnak. (*Letérdel*). Oh Krisztus, minden íge' és tudomány' kútfeje, sugald nekem, a' mit most mindkettőnek mondani fogok. (*Feláll*). Jól van, fiatal leányka, hajtsd-meg térdedet és

bocsásd homlokodat atyád' áldó keze alá. — Te sírsz? — Oh pillants atyádra és szegény anyádra; ők is sírnak . . . de mennyivel keserűbbek az ő könyeik, mint a' tieid! Ők egy leánytól válnak-meg, kit karjaikon hordoztak, 's még is e' könyeknek is meg kell száradni. Jámbor atya, lásd itt leányodat, mint terjeszti feléd térdelve karjait. Szegény anya, nyujtsd neki kezeidet. Adjatok a' váló gyermeknek egy imádságot és áldásotokat. (A' leányka rokonai' karjaiba símul, kik őt könyekkel és nyájaskodásokkal halmozzák). 'S most már elég! — Ti engedelmeskedtetek isten' parancsának. Leányka, öleld-meg szüleidet 's aztán emelkedjél-föl erőben, mert mostantól férfié vagy. Mi előtt beszédemet végezném, engedelmet kérek az itt levő családi fejektől hozzátartozóikra nézve, hogy a' menyegzőn tánczolhassanak. Kérem a' komákat, kik mind a' két fiatalt keresztségre vivék, egyezzenek-meg e' házasságba és jelenjenek-meg ők is. — A' halottakat, kik velünk rokonok, nem hívom-meg, mert kiejtett neveik igen sok szívet sértenének.

Ezek után a' kérdő egy zsoltárt mond-el, mellyet a' jelenlevők magukban utána mondanak.

PARLAMENTI VÁZLATOK.

HAY EZREDES.

Az ezredes, bárha ritkán beszél még is tetemes ember a' házban. Hasonlóan sír Grey Györgyhöz csak akkor kezd beszédhöz, ha helyzete által kényszerítve van rá. Ez minden esetre sajnálatra méltó, mert nem csak mindenkor nagy figyelemmel hallgatják őt, hanem ő maga is igen tiszteletre méltó szónoknak mutatja magát. A' hadban kitüntette magát a' félszigeten, 's ha elvei botránkozást nem szülnek (akkoriban a' torysmus uralkodék) bizonyosan ugy elő ment volna a' katonaságnál, mint vitézsége és katonai érdemei méltóvá tevék. Atyja, Hay tábornok, most a' szabad elvek' fő atyja Skótziában; ez a' 90 esztendőt felmulta. Ez is fonyadhatatlan borostyánokat szerze hadban; az atya méltó illy fiúra 's a' fiu olly atyára.

A' gyülés' összealakulásakor 1834ben Hay ezredes igen nemesül viselte magát. Ezen ülés' másod éjében, midőn azon kérdést kelle megfejteni, mellyik játszá az árulót az irlandi tagok közül (mint Hill ur, Hull helyetti tag által előadatott), megengedvén azt, hogy a' zsarnokbill Irland' békességére nézve elkerülhetetlen 's annak még is, hogy megbizóinak kedvét töltse, erősen ellen szegzé magát, — ez alkalommal, midőn Shiel ur hevesen unszolá lord Althorpot, hogy autoritását ez adat iránt nevezze, 's a' mellett egyenesen kinyilatkoztatá, hogy ha a' lord a' feladót nem akarja megmondani, ő a' nemes lordot személyesen vonja felelet' terhe alá, — felálla Hay ezredes, 's a' legméltóbb és erőteljes módon mondá Shiel urhoz, hogy ugyanazon adat véle is közölteték, mint lord Althorppal, 's hogy ő épen olly kevéssé mint a' nemes lord nevezi autoritását, hanem magát személyesen felelet' terhe alá adja. Nem könnyen tön valami hamarjában nagyobb benyomást a' házra; egy tag sem vala ott, ki szivből részt nem vön lord Althorp iránt 's midőn a' vitéz ezredesnek nemes lelkü közbejötte által a' kínos helyzetből, mellybe őt vonakodása tevé, őt nagy részint felszabadítva látták, a' ház' minden oldaláról elfojtott csudálkozás' zaja támadott.

Hay ezredes körülbelől 50 éves, személyére nézve magas és jó termetü. Haja sötét és arczszíne vereses. Vonási charakterének hív másolatja, mert azok erőt és határozottságot mutatnak. Ő egyike a' legmüveltebbeknek a' ház' tagjai közt, 's külseje egészen előkelő embert mutat. E' külsővel viselete tökéletes összehangzásban van, mert ő nyájas és előző, valamint a' nyilvános ugy a' házi életben is. Mint iró is jelesnek neveztetik; két év előtt megjelent „rajzolati" két kötetben, a' félszigeten végzett hadról, a' közönségnél nagy tetszést nyertek.

PARNELL HENRIK.

Sir Parnell, ő is egy a' had' sok volt titoknoki közül, de épen nem első rendü szónok. Szép világos hangja van, de a' hangot, mellyel beszédjét kezdi, egy cseppet sem változtatja; azonban a' ház' minden részeiben érthető. Beszédeit ide 's tova azon módon tartja, mintha iskolai éveiben betanult valamelly irott értekezést mondana-fel. Kézmozdulati beszédeihöz képest sokkal mérsékeltebbek, mintsem hatást tehetnének. Mozdulatlan áll ő 's csak hébenkorban emelinti job kezét. Ereje abban áll, hogy világos, fényteljes előterjesztést tud adni a' financziai tárgyakról; e' tekintetben senki sem mulja őt fel, sőt mondhatnám, ebben a' ház' egyik tagja sem állhat mellé. Négy év előtt megjelent munkája az adók és financzok felett legvilágosabb és terjedtebb, mi még valaha e' tárgy felett iratott.

WOOD KÁROLY.

Wood Károly ur, a' tengeri igazgatás' titoknoka, az utósó ülés' kezdetekor igen élénk részt vön Sir Peel Robert' kormányzása iránti ellenszegülésben; ez idő óta azonban csak keveset beszélt. Ő 35 éves fiatal ember 's Grey gróf tizenhárom esztendős és legifjabb leányát vevé nőül, mi neki, azon körülmény mellett, hogy 1832től 1834ig a' kincstár' titoknoka volt, e' két év alatt nagy tekintetet szerze a' házban. Ő egyik vezetője a' szabadelmü résznek, de e' tekintetben fél annyi hatósága sincs, mint Holmes urnak, midőn ő ugyanazon helyzetben volt a' tory-aknál.

Wood ur jó szónok. Mély hangu, gyönyörű szava van, de néha igen kiabál. Jelességeinek hatása néha igen gyors beszéd által hátráltatik. Ő igen folyón beszél, és soha sem szükölködik sem gondolatokban sem szavakban. Nyelve csínos 's ha irásban föltett beszédet tart igen müvelt. Visszafelelésekben igen szerencsés 's kétségkivül igen nagy eszü férfi, azonban hiánylik gondolatitól a' mélység 's ő magától a' kifejezés' ereje. Viselete czikornyás; közönséges állása, ha a' házhoz beszél abban áll, hogy karjait mellére kulcsolja, 's olly merőn áll, mintha valaki hossza' mértékét akarná venni. Ő nagy és jó termetű, hanem kevéssé sovány. Arcza szögletes, vonásai rendesek, arczszíne sötét és haja gesztenyeszínű. Öltözetében közönségesen kicsapongó.

AJÁNLAT A' RAJZOLATOKHOZ. *)

Tisztelt Szerkesztőség!

Unghvárról, a' „*Rajzolatok*“ 77. számu olvasója, a' legközelebbi 11d. számban, „*Javallatát*“ a' *Rajzolatok*' iránt, abban nyilatkoztatja ki: hogy a' mennyiben ön maga csak másod magával tarthatja a' *Rajzolatok*at, 's kivülök még más kettő is olvassa, még is drágának véli azokat, 's a' mostani finom papiros helyett, a' „*Jelenkor*“ papirossát ajánlja változtatásul a' tisztelt szerkesztőségnek, hogy annak használásával olcsóbbá válhatván, olvasó közönsége szaporodhatnék a' *Rajzolatok*nak. Szabadságukban állván iránta az előfizetőknek vélekedéseiket kinyilatkoztatni: én részemről a' „*Rajzolatokat*“ csak magam tartom, de többeknek is nagyobb terjesztésül, olvasás végett átadom; azon nyilatkoztatást vevén tőlök, hogy a' Rajzolatok' mostani megtartandó kiadás mellett, annál becsesebbek volnának, ha a' tisztelt szerkesztőség, 's előfizető közönsége, velünk egy értelemben levén, azokat hetenkint még egy fél ívvel szaporíthatnák, hogy azon fél-ív szaporodásával honi 's külhireket bővebben olvashatnánk. — Részemről egyik volnék azok közül, ki ez ajánlatot nagyon elfogadhatónak vélném, 's akkor *természetesen*, inkább többet is fizetnénk a' Rajzolatokért. *) — Ugy hiszem, az olvasó közönség némelly tagjának az a' haszna is volna ez által, hogy mindazok, kik a' „*Rajzolatokat*“ 's még abhoz más lapokat is járatnak, ugyan ezen egyben azokból tán sokat feltalálhatnának; — de *mindenkép* sok hasznára lehetne a' közönségnek!

Tisztelettel maradtam Varannon febr. 19. 1836.

P. J. Biztos.

*) Sokan vannak, kik ezen tavaly keletkezett divatujság' terjesztésében kitünő erővel munkálkodnak iránta különfélét javallók, — de mi, egyes személyetben keveset tehetvén, ajánlatunkat a' többség' határozatára bízzuk.

*) Mi a' Rajzolatok' fél ívveli szaporitását illeti, olly ohajtás, mellyet mihelyest az előfizetők száma engedend, a nélkül hogy árát felemelné, a' legnagyobb buzgósággal fog teljesíteni *a' szerkesztőség.*

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Februar' 23dikán. ‚XII-dik Károly Rügen' szigetén.‘ Vigjáték 4 felvonásban. Angolból németre Both, németből magyarra Kolozsi forditotta. — Az ujabb kori vigjátékokban a' tréfa és komolyság, a' víg és szomoru, a' költői és prózai nagyon összevegyült, 's ez által szükségképen külön fajakra oszlottak, a' mint egyik, vagy másik nyert bennek elsőséget. Posse, mellyben az iró tréfás szeszélyében öntalálmányaival játszik. Vigjáték, mellyben az iró mintegy elrejtezve, a' tréfákat a' charakterek 's ezek' helyezete szüli, 's közéjek a' lehetségig semmi komolyság sem vegyül. Ha a' komolyság nyer elsőséget az egész' összetételében, a' nézők' részvételében 's az erkölcsi tanitásokban, a' tiszta vigjáték lassankint erkölcsi vagy érzékeny szinjátékká lesz; ebből aztán csak egy lépés van a' polgári szomorujátékhoz. — A' mai vigjátékban a' tréfák szorosan a' charakterek és körülmények' szüleményei, a' szerzőt seholsem hallhatni, 's ha néhol egy kis komolyság nem vegyül hozzá, a' tiszta vigjátékok' méltó példányául szolgálna. Itt észre kell vennünk, hogy történeti és háboru idejéből levén, a' komolyságot el sem lehetett kerülni: de az annyira tréfákkal van mellékelve, hogy szinte elenyészik. A' charakterek'

kivitele iskolául szolgálhat. Károly valódi portrait. Mukkebold a' pedantság' remeke legkissebb vonásaiban is. Éva méltán viseli első anyánk' nevét, mert asszonyiság szebben festve ritka.

X. et Comp.

HANGVERSENYEK.

Az első muzsika a' nemzeti casinoban febr. 21dk. délután 4 órakor számos és fényes társaság által látogattaték. Onslov' quintettje E-moll-bul méltó kezdet vala; eztán Döhler ur, kiről e' lapokban már tisztelő emlités volt, Hummel' nagy septettjét játszá zongorán, vonhangszer-kisérettel 's mint mult előadásiban, jeles zongorajátszónak mutatá magát. Mechanicai ügyessége rendkivüli, főkép az utósó darabban ennek igen nagy hasznát veszi, mellyet igen gyors tempo-ban játszék. Zajos tappsal jutalmaztaték.

Másnap, t. i. februar' 22dk. Liedl Leopold, a' bécsi conservatorium' tagja adott egy hangversenyt délután fél ötre a' Magyar-királynáli teremben. Egy concertet játszott Pott-tól hegedűre, aztán változatokat elhangolt G-húrral Beriottól 's egy polonais-t Maysedertől szép hanggal, nagy könnyüséggel és helyes előadással, főkép nagy ügyességgel látszik birni a' nehéz passage-ok' legyőzésében. Érdemes volta nagyobb részvétet szerezhetett volna neki. — A' versenyadón kivül hallánk még Döhlertől egy solot zongorára, az altató dalt a' porticii némából Watzinger urtól 's egy szavalást Leynsitt kisasszonytól, ki igen jól tud hódítani, de gyöngébben szavalni. — Vasárnap, 28dk. Liedl ur a' casinoban játszik. — Döhler ur immár Bécsbe visszament. — Egy uj daljáték: „a' bálèj" Aubertől, most nagy lármát okoz városunkban; azonban még nehány előadást megvárunk, mielőtt felőle szólanánk.

R—ky.

EGYVELGEK.

1.) Bourg-ban minap a' törvényszék előtt egy gyönyörű paraszt leány jelent-meg vőlegényével, egy zömök, veres parasztifjuval 's azt nyilatkoztatá: hogy helybeli plébánosa semmiképen nem akarja őket egybeadni, mivel ő, a' leány, 16 év előtt az akkori buta egyházfi által tévedésből fiunak iratott a' születtek' lajstromába; 's ez okbul törvényes igazitást kiván. A' vőlegény tudakozódék, mibe kerül ez, 's minekutána a' biró a' különös esetet minden részről szemügyre vette és megfontolá, mindössze a' dijt harmincz francra tevé. „Édes gyermekem" szóla a' zömök vőlegény szép mátkájához, „ez nekem igen drága, így csak hagyjunk-fel a' dologgal." A' szegény leány sirt, a' biró szivére beszélt a' fukar vőlegénynek 's elébe adá, hogy a' lányka erről semmit sem tehet. „Ezt én igen jól tudom," mondá szárazon a' tuskó, „ő akkor csak három napos volt, de ez semmit sem használ, harmincz franc nekem igen drága, hisz ennyiért fél borjut vehetni." Ezzel szépen elbucsuzott 's a' lány még most is mindig sír.

2.) *Paganini*' testvére, ki darab idő előtt Genuában meghalt, a' legnevezetesb hangszer-gyüjteményt hagyá hátra, mellyek neki tetemes sommájába kerülhettek. Több drága szerek közt birtokában volt egy hegedű egészen gyöngyházzal ébenfával kirakva, melly az utósó persiai saché vala; Byron' kedvencz-hangszere; Stanislausé, XV. Lajos király' atyjáé; egy másik, mellyel nápolyi IV. Károly élt; *Godoy* Mánuel' hegedűje 's több más, mellyeket híres történeti nevek ékesítettek. Több évvel halála előtt két ifjut fogadott-fel, kiket a' hangászatban tanítatott 's kiknek fejenkint 10,000 francot hagyott.

NÉPDAL.

Mikor senki itthon nincsen
Akkor jöjj-el erre kincsem
Rózsát tűzök kalapodba,
Csókot, édest, ajakodra.

Ha mostohám megsejdíti,
Hogy szivünket láng hevíti:
Nyugodalmas nem lesz nekem,
Sem nappalom, sem éjelem.

Pedig, tudom, hajdanában
Ő is járt legény nyomában,
És örömmel elszivelte
Hogyha kincse átölelte.

Bústavi.

TRÉFAFÜZÉR.

Valljon lehetséges-e: hogy meghalt kegyed fia? szólítá K. ur szomszéd asszonyát; — „nem halt biz az meg kedves szomszéd ur, hanem vízbe fult az átkozott kölöncz"— felele a' keresedett anya.

D. helységben az öreg iskolamester, ki kisded tanítványait közönségesen „szamárkáinak" szokta nevezni, a' nagyságos uraság' névünnepén nehány válogatott tanítványival, alattvalói tiszteletét teendő a' kástélyban megjelenvén, e'kép kezdé mondókáját: „megjelentem kisded szamárkáimmal, hogy azok fiúi kötelességük zsengejit, nagyságodnak atyai kebelébe önthessék." Barna.

HIR- 's DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Mult 1835dik év' első negyedében a' Pesten meghaltak' száma tön 1039czet, a' második évnegyedben 1157tet; julius, augustus és septemberben 917tet, az év' utósó negyedében pedig 773mat. E' szerint összleg a' halottak' száma tön 3886. — Született pedig ugyancsak a' mult év' első felében 1557, a' másodikban 1466, 's így a' halottak száma 863mal haladá felül a' szülöttekét, melly hiányt azonban mult januar hónapban született 258 fiu 's leány gyermek' száma pótolja.

2.) Örömhirrel szárnyal mindenütt az Ország' Rendeinek a' valódi tudósok iránti nagylelkü figyelme, melly szerint hazánk' nagy érdemü tudósának Horvát Istvánnak, a' Széchenyi-országos könyvtár' őrének, fizetésén kivül, holtiglan évenkint 2000 pengő forintot rendelt. — Horvát István említett hivatalán kivül az Egyetem Actuariussa, két tudománynak (diplomatica 's magyarnyelv') helyettes professora, 's mindezeken kivül a' „Tudományos Gyüjtemény'" szerkesztője. Ennyi hivatal 's foglalatosság e' tudósnak egész napját elfoglalják, tudományos fürkészetire, mint a' regiségek 's történetek ritka talentomu 's ritka szenvedélyü búvárja az éjt szenteli, 's éjfél után három óra előtt sohasem szokott lenyugodni.

Horvát István közép termetü, izmos és köpczös férfiu, arcza kerek és halvány, szemei fürgék, külsejére keveset látszik tartani, középszerü sötétszinü posztóbul jobbadán kabátot de épen nem divatszabásut 's még kevésbé hosszan lenyúlot, kisded tetejü 's széles karamu kalapot hord. Nálunk bizonyosan nincsen, Europa' felvilágosodott népei közt pedig Broughamon kivül alig van tudományos férfiu, ki mint Horvát István, több időt szentelne tanulás, tanitás és szünteleni tudományos foglalatosságra.

3.) A' dunai jégtorlat gyakran induló félben van, de erősen szorult a' két város közé 's a' közösülést még mindig csak a' dunafördői nyilásnál tarthatni fen.

KÜLHIREK.

1.) Egy külföldi hírlapban következő uj könyvek hirdettetnek-ki: Tanácsadó a' banquerott előtt, alatt és után, vagy mesterség, gazdag emberré lehetni. Aczélmetszetekkel. — Nemzeti utmutatás azokra nézve, kik a' lépcsőkön levettetnek, hogy kar-, láb- és nyaktörésektől menten maradjanak. Zsebkönyv olly felebarátok' számára, kik helytelen útakon járnak. — Mesterség önmagát beretválni, vagy csalhatatlan utmutatás, melly szerint minden nagy sorsjátékban a' fő nyertesnek birtokához jutni. — Azon mesterség felől, mi módon lehessen egy folyóirást illőleg elterjeszteni; utmutatás, miképen kelljen éjjel hírlap' példányait az utczákon nyiltan álló ablakokba lökdösni 's másnap az előfizetési dijt előkéregetni. Értekezés a' tapsolás és dicséret-halmozásról, a' szenvedő szinészek' javára kiadta *Hebegő*, hajdan vitézlett első szerelmes.

2.) Minap egy jól öltözött ur egy bérkocsiba üle Parisban Türenne utczában 's egy piaczra viteté magát, hol kilépe, 's a' kocsist várni parancsolá. Két percz mulva visszajött 's két francot kért kölcsön a' kocsistól, minthogy egy dominot akar kibérleni 's a' zsibáros egy 40 francnyi darabjából nem tud visszaadni. A' kocsis oda adja neki a' pénzt 's eltávozék. De szép esöndesen a' börsepiaczra megy, ott más bérkocsit vesz, és Vivienne utczára hajtat, hol ugyanazon csint szintolly szerencsével ismételi. Két óra mulva összetalálkozik a' két kocsis, mind kettő az eltünt urat keresvén, 's közlik egymással kalandjaikat, mi által végre értésökre esett, hogy egy fondor csaló által hasonló módon szedettek ró.

DIVATOK.

A' nőkalapok alól a' csipkebokrozatok tünni kezdenek, 's mint mai képünkön is láthatni, azokat egy sor gyöngy váltja-fel.

Átaljan véve illyenkor a' divat bizonytalan szárnyakon lebeg, a' farsang kimultával nem tudja a' bálványistenné ha gyászt öltsön-e magára, vagy a' közelgő tavaszra rózsaszineket váltogasson a' lengedező zefirek elébe lejtendő.

A' tavaszi derülendő napokkal minden más szinbe fog öltözni, 's hogy szép olvasónéink fejéki virágai ki ne fogyanak, ime sziveskedésül küldünk egy növénymagot, mellyel már régen nem kedveskedénk, 's mellynek ismeretes neve:

NAPRAFORGÓ.

„A' paradicsom madár" — magyarázgatá egykor a' tanitó, — „szép madár; — Gyuri fiam, láttál-e már te szép madarat ?" „Igen is" feleli Gyuri, — „láttam az édes atyámat." ..... „Hogy, hogy ?" „Mikor édes uram atyám este haza jő, édes anyám mindig azt mondja neki: hol jártál te *szép madár* ?"

DIVATKÉP.

PARISI DIVATÖLTÖZET.

9. sz. Csipkével ékitett társasköri öltözet, bársony kalap tollakkal.

☞ Divatujságunkból még nehány teljes szám képekkel együtt megszerezhető.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Torsch m:

Rajzolatok. 9.

Pest. 1836.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Martius' 2dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer; esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
18*dik szám.*

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

PÁLYABÉR.

Homályos köd borong
Az árva lét körül
Fölötte bú, keserv
Öröklő gyászban űl.

A' sziv csak kínt dobog
Mig a' bus vándor él.
És tiszta kéj után
Üres fohásza kél;

Öröm — virágait
Keserv fonyasztja el,
Sirjába költözik
Tündér reményivel;

Zavartalan gyönyört
Itt lent hijába' kér
E' forró vágya czélt
Fön-égi honban ér.

Feléd oh égi hon
Sirok föl én is, ott,
Kéjid' forrásiból
Remélve balsamot.

De bár feléd sirok
Remélve balsamot,
Pályámat ég azért
Továbbra nyujthatod:

Örömmel tűröm én
Mit rám kezed kimért
Csak Róza' ajkiról
Szivhassak pályabért.

CSILLAGOKHOZ.

Ragyogva fényletek
Mély csöndes éjelen
Ezernyi csillagok
A' tiszta kék egen,

Szelíd sugáritok
Nyugodni intenek,
'S reá ki nyugoszik
Lágy álmat hintenek.

'S ki nappal gázolá
A' gondok' tengerét
Szép álma' karjain
Szunyadja szenderét.

De engem elkerül
A' szende nyugalom
Hű társ gyanánt kisér
Csak a' bú 's fájdalom

Homályos útakon
Járok mint éji rém;
Keresve enyhepart
Honnét mosolyg felém.

De bár mint éji rém
Homályos útakon
Járok, nincs enyhepart
Nem enyhül bánatom.

Ah mert a' bájalak
Kinek kökény szemén
Mosolyga csillagom,
Nem lángol már felém.

B.

SZERELEM ÉS HŰSÉG.

(*Regényes rajzolat a' mai világból, levelekben.*)

NAGY IGNÁCZTÓL.

1.

Kecskeméth, octoberben.

„Nem!" dörgött az atya felelete keményen, 's mély gyötrő fájdalommal lelkében, távozék Gyula, mert imádá Ilkát a' kecses angyalt, 's szerelme olly forrón viszonoztaték, mint csak kitelhetik egy 17 éves kisvárosi leánykától. Gyula, — még eddig nem volt soha Pesten, — örömmel feláldozta volna életét is Ilkája birhatásaért, de még is a' világ minden kincseiért sem tudta volna elcsábítani. — Szegény szerelmesek csak a' szent magányban siraták vészes sorsukat.

Végre eljött utósó találkozásuk vég percze. „Atyád," — így szóla zokogva Gyula — „mulékony kincsekkel biró vőt akar csak elfogadni, megyek tehát Pestre, fényes vagyont szerzendő."

„Ó kedvesem, — sohajta könyezve Ilka, — te Pestre sietsz, reszketek hűségedért. Emlékezendsz-e a' mulatságok zajában rólam, éretted halálra epedőrül?"

„Esküszöm!" lön az ifju ünnepélyes válasza. Mindketten térdre hulltak 's az ég elfogadá esküjöket.

2.

Pest, november elején.

Kedves Lottim, szivem édes angyala! Az idő nem változtathatja-meg soha keblemben értted lángló tüzem'! A' rokonszenv ellenállhatlan édes erejü vonzalma örökre imádó raboddá bilincsel. Nehezteléséd' jelented tegnapi zavarodásom végett, mellybe jövék, midőn Karodon sétálva Bellával találkozánk, kibe ezelőtt kissé szerelmes valék? Ugyan kérlek, ismervén kecseid mindenhatóságát, mint gondolhatod, hogy téged birván, más hölgyrül még csak álmodni is képes lehetnék? Örökké hív Gyulád. U. I. eljövök értted, a' budai szinházba megyünk, a' pipánál fogunk soupirozni. Adieu.

3.

Decemberben.

Monolog a' kocsiban.

Megfogsz-e bocsátni szeretett édes Ilkám? megcsalatva 's álnokul kizsebeltetve inkább szánakozást mint megvetést érdemlek. — Igen, igen, Ilka szelid angyal 's forró szerelemmel simul hoz-

zám, ő bizonyosan megbocsátandja kicsapongásimat. Az ő szive változhatlan hévvel dobog most is értem, 's atyja, látván állandó hő szerelmünket, nem fogja szerencsénket többé hátráltatni.

4.

Januar' 1sőjén.

Gyula beér Kecskeméthre. Barátitól hallja, hogy Ilka még october utósó napjaiban — férjhez ment. Dühösen fut élte' idve rablójához, 's kiált: „nyomorult add vissza Ilkámat!“ — „nőmet? ne említse az ur a' kaczért, három nap előtt — egy színészszel elszökött!“ — —

HAMLET.

(„*History of Hamlet*“ *czimü o-angol románcz után.*)

Hamlet minden mivelt szinpadon fényes helyen áll 's mindenütt olly lelkesedéssel fogadtatik, hogy nem vélem czéltalannak, e' lapokban, mellyek érintett tragoedia' bővebb vizsgálatába is ereszkedének már, röviden azon forrást említeni, mellyből Shakespeare' ezen remeke eredt.

Hamlet fő 's legérdekesb jeleneti nem lángagyu szerzője' költeményi, hanem történeten alapultak; e' történetek azonban olly mélyen rejtvék az ó világ rég mult századiban, hogy csaknem lehetlen a' mese 's való közti határt csalhatlanul kiszemelni. Saxo Grammaticus, tizenkettődik századbeli dán iró volt, ki Hamlet kalandjait előszer leirá, Belleforest francziára fordità, az angolok pedig „History of Hamlet“ czimü régi románczban éneklik, 's ebből alkotá Shakespeare nagy dramai rejtvényét. Tartalma következő.

„Még a' pogányság sötét időszakában senyvede Dánia, midőn Horvendillus Jüttland' királya nőül vevén Rurik dán király leányát Gertrudot, a' két említett országot egyesité. E' házassági kötésnek gyümölcse Amuletus vagyis Hamlet lön. Fengo megölvén bátyját Horvendillust, a' szép özvegyet nőül vevé 's Dania' trónjára lépett. Hamlet, hogy kikerülje nagybátyja boszuját, őrültnek tetteté magát 's halálos ellensége lön minden szinlésnek 's hazugságnak, maga pedig mindenkor szigoruan vallá az igazat, noha sokszor a' legferdébb nevetséges feleleteket adá. Fengo kételkedve Hamlet' őrültsége valóságán, mindenképen törekvék kedvélye' valódi állapotját kitanulni. Többi közt egykor elutazék Helsingőrbül, vélvén, hogy Hamlet őszintén szóland anyjával, a' gyülölt nagybátyát távul tudván, 's egyszersmind megparancsolá egy udvarnoknak, rejtezzék-el titkon a' királynő szobájában, figyeljen jól mindenre 's visszatértekor a' hallottakat jelentse. Az udvarnok, megakarván ura' tetszését nyerni, belopodzék Gertrud szobájába 's egy rakás szalmába rejtezék.

Hamlet rövid idő mulva belép, 's hallgatót gyanitván, őrültnek tetteti magát, kukurikol mint kakas 's szárnyak helyett karjait lebegtetve fölugrik a' szalmára, az alatta lappangó árulót észre veszi, kardjával megöli, testét összedarabolja, megfőzi 's kutyáknak szórja. Ezután megvallja anyjának; hogy őrültsége tettetés, szemére lobbantja botránkoztató egybekelését Fengoval, 's dorgálását e' szavakkal végzi: ne őrültségemen, hanem inkább tulajdon gyalázatos tetteiden bánkodjál. A' királynő hallgatott, de jobb érzete fölébredt.

Fengo visszatérvén Helsingörbe, Hamletet Anglia királyához küldi két udvarnok kiséretében, 's megirá a' királynak, hogy Hamletet megérkezte után tüstént ölesse-meg. Hamlet e' levelet elfogván, megváltoztatá, minek következésében, az angol király a' két udvarnokot öleté-meg, Hamletnek pedig — ki most egészen kivetkezék őrültségéből — leányát nőül igéré.

Egy év mulva ismét visszatért Hamlet Dániába; megérkezése zavarba hozá az egész udvart, mert épen az nap akarák értte — a' megholtnak véltért — a' szokott halotti ünnepléseket tartani. Előbbi őrültségét ismét fölvevén, kardot ránta 's ujjait megsebesité, mire kardja azonnal hüvelyéhez szegezteték, hogy többé kine huzhassa. Ezután vendégségre hivá az ország fő nemesit, lerészegité őket 's egy nagy szőnyeggel letakartatá, a' szőnyeg' végeit fa czölöpekkel földhöz szögeztetvén; most a' kastélyt meggyujtatta, 's az ország oszlopai — megsültek. A' tüz okozta lármát használván, csöndesen az alvó Fengo háló teremébe megy, kardját azéval fölcseréli, 's ezen szavakkal: eljött Hamlet atyja halálaért boszut állani, álmából fölriasztja a' királyt. Fengo kard után kap, de minthogy azt hüvelyéből kinem vonhatá Hamlet által védelem nélkül megöletik.

Másnap reggel, midőn a' nép összetódula, a' leégett palota' romainak szemlélésére, Hamlet egybehivatá a' még élő ország nagyokat, tetteiről hosszu beszédben számot ada, 's bebizonyitván, hogy Fengo gyilkolá-meg atyját, kéré a' népet: kiáltnák-ki Dánia' királyának. — Beszéde a' szükséges hatást megtevé, a' nép nagyobb része köny-

nyezett 's Hamlet egyhangulag Dánia' királyának kikiáltatott.

Trónra lépte után egy paizst csináltatá 's élte' nevezetesb jelenetit rá fösteté. Azután Angliába siete, hol a' királytól tettetett örömmel 's azon álhirrel fogadtaték, hogy mátkája megholt, — kéré továbbá, hogy menjen mint követje Skócziába, 's kérje-meg egyszersmind hitvesül Hermetrudis királynőt. Ezen tanácsot azért adá az álnok király Hamletnek, mert halálát vélte ezáltal eszközölni, minthogy Hermetrudis minden férfit, ki neki házassági ajánlatokat tenni bátorkodék, azonnal megölete. — Jelenleg nehezen jutna Hamlet illy veszélyes állapotba· —

„Hamlet, minden elébe gördített nehézségek 's akadályok daczára, szerencsésen végzé követségét; a' királynő látván paizsára föstött tetteit, bátorságát megkedvelé, 's mint nője Angliába követé. Oda érkezvén, a' neki igért 's holtnak hirdetett herczegasszony tudtára adá Hamletnek, hogy atyja életére törekszik. Hamlet e' nemtelenségen fölháborodván, a' királyt megöli, leányát második feleségének veszi, 's a' két nővel Dániába visszatér, hol nem sokára egy csatában Wiegelt Rurik fija által megöletik:

„Hamlet — ezek a' románcz végső szavai — ha a' szerencse érdemeivel párosul, dicsőséggel az isteneket, bátor tettekkel Herkulest, meggyőzi vala. —"

Minthogy már Hamletről van a' szó, tehát megnem állhatom, hogy e' következő, nehány év előtt egy német hirlapban olvasott, igen furcsa eseményt ne közöljem.

Bizonyos utazó Skócziában X... falu piaczán egy igen nevetséges jelenet tanuja lön. Látá t. i. „*Hamlet*" előadatását egy sereg — macska által. A' piacz közepén állott a' deszkából csinosan alakitott színház előtte pedig számithatlan népség, kivánczsian várva a' történendőket. A' függöny fölrepült 's dörgő mindig ujuló 's növekedő kaczaj alig engedék a' sugót szóhoz juthatni. Először Hamlet lépe-föl parókásan 's kardosan, „to be, ornat to be" monologgal, e' nehéz szerepet egy szerelmes, ábrándozó ifju Kandúr vivé, követék őt a' király 's Ophelia, az vörös palástban, ez hosszu selyemruhában, Laertes pedig vörös frakban lépe-föl.

Mind ezen bundás 's bekecses szinészek, 's szinésznék, hatalmas mesterük, a' sugólukban ült, 's változtatott hangon szavalá a' fölséges drámát. Szavait szinészi a' legfurcsább mimekkel 's forgolódásokkal követék. Némi zavar történt ugyan, nevezetesen, a' király olly mérges *miau*-t szavala egyszer, hogy a' sugó csaknem elnémult mérgében, Hamlet herczeg' fülét pedig *hathatósan* megharapá Ophelia kisasszony nehányszor, azonban a' sugó még *hathatósabb* korbácsa csakhamar ismét rendet eszközle. Igy mult-el a' negyedik fölvonás. Az ötödiknek különösen örvendének a' nézők, minthogy a' temetőbeni igen érdekes jelenet is, — melly *más* szinpadokon rendesen kihagyatik — el vala játszandó.

A' közönség e' részbeni örömét azonban egy csintalan ifju' bohós tette dugába dönté. Ez t. i. nehány darab sült ludat a' szinpadra csempezett. — A' függöny fölvonatott, a' temetési menet közelite, 's hah! mint szagláltak az éhes macskák érezvén a' sült' csábitó szagát. Még a' holt Ophelia is fölegyenesedék koporsójában 's leveté halotti lepedőjét. Most egyszerre, mintha a' halotti tor kezdődnék, valamennyi macska neki ugrott a' pecsenyének. Hamlet nem veszekedett a' holt Ophelia sirján Laertessel, hanem ketten egyesitett erővel tépék-ki szájából az izletes ludczombot. A' sugó' korbácsa most minden erejét elveszté, 's rettentő kaczaj közt gördült-le a' függöny, véget vetve a' szomoru vigjátéknak.

Nagy Ignácz.

KÖRÖSI SÁNDOR.

A' nagy enyedi kollegium az ösmert Körösitül, hozzá diák nyelven intézett illy tartalmu levelet közöl:

A' tiszteletes rector professor úr ezennel alázatoson kéretik, hogy a' professoratus ülésében ezen 450 az az négyszáz ötven darab aranyból álló tőkét végye által, 's által-vételéről méltóztassék két nyugtatványt a' kollegium kissebb pecsétjével megerősitendőket, küldeni; ugy szintén hogy e' tőkéről rendelkezzék a' szerint mint a' következendőkben irva van. — Irtam *Calcuttában* jul. 18. 1835. *Körösi Sándor.*

Tiszteletes Professor urak!

Hosszas hallgatásom okát ha kérditek, mint legfőbbet ezt emlitem: tudtam hogy ellenetekre volt az útra indulásom, 's ezért mint isméretlen, feledékenységben akartam maradni. — Rég hogy eljöttem, bizonytalanul bolyongék, 's czélomra vezetőt semmi bizonyost nem találtam, — de ámbár nem irtam is néktek, tudom hogy ujság lapokból, az innen Európába küldött tudományos

jelentésekből, 's még hirekből is gyakran hallottatok rólam, valamint azt is tudhatjátok ide hogy jutottam, hol valék 's mit dolgoztam, azért ezekről nem szükség néktek irnom. Sokat láttam, hallottam és tanultam, de keveset czélunkra szolgálot; — még többet kivánok. Nagy hálával tartozom az isteni gondviselésnek, hogy soha beteg nem voltam! Ámbár testemre nézve messze valék is de lelkemben gyakran társalkodám veletek. — Jollehet nem kétlem, némellyek közületek, kiknek hogy sokkal tartozom örömest megösmérem, nincsenek többé, mindazáltal emlékezetük lelkemből elenyészni soha nem fog. — Édesen emlékeztem mindig nemzetemre, de hogy megtessék, melly nagy szeretettel viseltessem édes anyám, legkedvesebb nemzetem, 's rokonaim iránt, kérlek titeket tiszt. professorok, hogy ezen summa pénzről okosan 's jó lélekkel rendelkezzetek, a' szerint mint következendőkben megirtam:

A' négyszáz ötven darab aranyról e' szerint akarok rendelkezni: Száz a' *Bethlenianum* (n. enyedi) kollegium, száz pedig a' kézdi vásárhelyi katona nevelő intézet számára — e' kétszáz arany törvényes kamatra adassék-ki, elegendő bátorság mellett, és esztendőnkénti kamatjából két stipendium alapitassék: az egyik a' n. enyedi collegiumban, *Kenderesio-Körösianum Stipendium* név alatt *Kenderesi Mihály* úrnak hozzám mutatott különös pártfogása tekintetéből — a' kié, vagy ha megholt, fijáé Kenderesi Zsigmónd (Ferencz) uré legyen a' Patronatus jusa, nem különben a' stipendiumra való kinevezés is a' három első esztendőben, (azután pedig adja mindig a' professoratus a' legérdemesebnek), a' másik pedig Kezdi Vásárhelyt *Stipendium Csomaianum* név alatt. — Hogy a' kézdi vásárhely katona nevelő intézetnek az egész száz aranyból álló tőke, vagy csak annak kamatja esztendőnkint adassék által, a' professorok ('s ezek közül főleg a' székely születésüek) határozzák-el, mint szintén azt is: kik által? kiknek? 's hány esztendőre adassék a' stipendium. — Száz arany testvéremnek *Csoma Gábornak*, vagy ha már nem élne, gyermekeinek jusson. — Száz arany pedig a' falumbéliek (Körös falu lakósai) között osztassék-ki; olly formán hogy mindenik külön család vagy ház kapjon egy aranyot. Azon kivül a' következő öt személy 1.) a' pap 2.) iskolamester 3.) jegyző 4.) fő káplár 5.) falusbiró, a' familiájokra eső részen kivül hogy még egy egy aranyot kapjanak tőlem tisztelet díjban küldöttet, akarom; — ezen öt személyt erősen kérem, hogy az esetben ha testvérem meghalt volna, a' gyermekei számára kijelelt száz aranyat, mint legjobbnak látják, jó lelki ösmérettel osszák-fel közöttök. — Nem különben testvéremnek szivére kötöm, hogy a' szerencsétlen Annát, már rég megholt kedves Kristina néném nagyobbik leányát, mindenben segitse; azt pedig hogy több rokonainkat mennyiben részeltesse az ajándékban, tetszésére bizom. — Egyébiránt, hogy a' pénz mi móddal tétessék le, hogy bánjanak véle, 's mikint szolgáltassék testvérem 's a' falumbéliek kezébe, ezt mind a' professoratus bölcsességére 's jó akaratjára bizom. Ugy szintén arra is kérem, hogy az ötven darab aranyat a' collegium pénztárában számomra tartsák-meg, míg arról rendelkezném, vagy halálom esetében hogy testvérem gyermekei közül a' legérdemesebbnek adják által, akarom. — Én ugyan az általam két stipendiumra illy módon adott 200 aranyat, soha vissza nem kivánom, de fentartom magamnak azon just míg élek — azután a' professoroktól fog függeni — hogy arról más képen rendelkezhessem, ha megtudom, hogy nem akaratom szerint intézkedtek.

Ha e' pénz körül valami nehézség adná elő magát, akarom hogy a' tőke pénz kamatra adatván, az esztendőnkénti kamatok tétessenek a' kollegium pénztárába 1840ikig, melly idő alatt ha élek reménylem én is vissza mégyek, örvendeni fogok, ha megtudom hogy e' pénz egészen kezetekbe jutott. —

Tibeti nyelven irt mind két munkámnak 10 példányát, midőn ezek Pestről Erdélybe leküldetnek, ha még kiosztva nem lennének, ezeknek az általam nagyon tisztelt férfiaknak ajánlom, írom altal 1.) *Kenderesi* Mihály úrnak, vagy fijának. 2.) *Katona* Zsigmond úrnak. 3.) *Ajtai* Sámuel úrnak. 4.) *Szentgyörgyi* Imre úrnak. 5.) *Mohai* Károly. 6.) *Kováts* József. 7.) *Keresztes* István. 8.) *Baricz* János. 9.) *Nagy* György és 10.) *Csorja* Ferencz *) uraknak — és aztán ezek által ugyan azon renddel, következő közönséges vagy erkölcsi testületeknek, vagy intézeteknek ajánltassanak az én nevemben és tiszteletem jeléül. 1.) A' fels. kir. Főkormányszéknek. 2.) A' fels. udvari Can-

*) A' fennirtak közül Kenderesi Mihály, Katona Zsigmond erd. Főkorm. tanácsosok, Ajtai László Főkorm. és főconsist. titoknok, Mohai Lőrincz és Keresztes István n. enyedi professorok, Nagy György ref. pap már megholtak. Életben vannak Szentgyörgyi Imre erd. Főkorm. tanácsos, Kovács József, Baricz János és Csorja Ferencz n. enyedi professorok. — E. H.

bellariának. 3.) A' Főconsistoriumnak. 4.) A' királyi Táblának, a' Teleki könyvtár számára. 5.) A' fejérvári Seminarium könyvtárának. 6.) A' Thesaurariatusnak a' Bruckenthal könyvtár számára. 7.) A' Főhadi vezérségnek. 8.) A' kézdi vásárhelyi katona nevelő-intézetnek. 9.) A' szigethi eklézsiának az oda való iskola számára. 10.) A' nemes n. enyedi collegiumnak. — Nem a' czélból küldöttem ezen könyveket, mintha azokat Erdélyben tanulni kellene, hanem hogy volnának mintegy bizonyságai háládatosságomnak 's ázsiai tanulmányaimnak, 's hogy mig a' tudósok ezekről ítéleteket megtészik, lássa a' világ hogy az ázsiai tudományosság kútfejei megnyitasára mi is tettünk valamit. — Éljetek boldogul általam mindig nagyon tisztelt férjfiak! Én nem szünök meg lenni

Calcutta *) jul. 18. 1835.

legengedelmesebb szolgátok

Körösi Sándor.

IFFLAND' ÉLETRAJZA.

Iffland Vilmos Ágoston, 1811től a' berlini királyi játékszinnél főigazgató, szül. 1759ben sz. György hava' 19kén Hannoverában. Mint tekintetben lévő 's vagyonos szülék' fija, gondos nevelés mellett czélirányos tanitást, 's oktatást vön, mit azonban úgy, mint talán elmetehetségei engedék, önvallomása szerint nem használa. Ugyan is drámai előadások' meglátogatása a' színmüvészetet már ifju korában vele annyira megkedvelteté, hogy iránta vonzódásból figyelmét minden más tárgyról elvonván, mint 18 évű ifju színészi pályára határozá magát. Szülei tudta nélkül, Hannoverát elhagyván, a' góthai zzínpadra lépe; 's midőn ez szét oszlott, Manheimba ment, honnan 1796ban, Fleck ur helyett, Berlinbe a' király 's nemzeti játékszinhöz igazgatónak hivatott. Itt őt az akkor uralkodó burkus király 3dik Vilmos 1811-be minden királyi játékszín' főigazgatójának nevezé, a' veres vitézi sasrend' 3dik osztályába iktatván. A' német műbirálók Ifflandot, nem hallgatván az ítélethöz nem értő magasztalók' számos szavára, évekutáni meggyőződésekből, Schakespeare', Cervantes' körébé számitják; hiszik 's vallják egyszersmind róla, hogy nem volt mind addig, ki őt vagy elérte vagy felülhaladta volna. De ezen genikkeli összehasonlítás, magától értődik.

Mit mondhatni róla józan itélet szerint. mint irórul, mint dramaticusról? annak illő meghatározását arra bizom, ki különösen több egyes darabjaira is figyel. Én itt Ifflandnak csak „a' vadászok" (die Jäger) czimű munkájáról kivánok szólani. Noha nem mondhatni, hogy ezen munkájában a' phantásia nagy, a' gondolatok merészek, mélyek, fellengősek, (mert hiszen az ellenkeznék is a' munka' czéljával, a' személyek' charakterföstéseivel) mindazáltal például szolgálhat mindenkor, 's a' német literatura jelesb virágai közé számlálható. A' dolognak egymásból folyása, emberi szív' ösméretére, sokoldalu tapasztalásra, helyes és alapos nyelvtudományra, természeti logikára mutatnak, 's mondhatni, mint Lessing' Galotti Emiliájáról, hogy talán egy jelenet sem találtatik az egészben, melly csak folt gyanánt volna ott. Ezek teszik fő postulátumait a' drámának, mellyek Iffland' ezen munkájában találhatók, 's e' szempontból itélhetünk a' darabról is. Ki több egyes darabjairól itéletet ohajt tudni, olvassa-meg Tieck' „Dramaturgische Blätter" czimű munkáját, hol alapos itélekre találhat.

Mi a' berlini játékszínnek kormányozását illeti, nem lehet tagadni, hogy ő magának az által nagy érdemet szerze; de érdemeinek világosabb bizonsága a' királynak iránta helyhezett bizodolma.

Megholt 1814ben, Augustus' 22dikén mellvíz kórban 23dikán pedig, a' hállai egyház' sirkertjébe temettetettel fényes halotti gyülekezet' jelenlétében. Eltemettetése' estvéjén a' játékszínen tiszteletadó ünnep tartatott emlékeül. Költött munkáinak 16 kötete Göschennél van, Berlinben pedig egyes darabjai 's utóljára néhány Francziából fordított színjátéka jött-ki. Mint művészetének részre nem hajló bírája, játékszint érdeklő almanachját folytatá mintegy öt évig. Éltének önszerzette leirása, melly munkáinak első kötetében olvasható, eléggé festi őt művészi pályájának első felében.

Tállyai Sóma.

HONI HIREK.

Károly-Fejérvár, februar' 16d. — Mi dicsőségesb hazafiui tett, mint a' nemzeti csinosodás előmozditása? kiszámolhat nagyobb hálára, 's a' késő kor örök tiszteletére inkább mint az, ki hasznos czélokra, és a' mivelődés oltárára teszi önkéntes áldozatjait?

Illy ujabbi hazafiui nemes tettel diszesité magát az erdélyi káptalan nagy érdemü kanonokja

*) Calcutta az ángol keletindiai (32 millió lakosu) birtok' fővárasa, külvárosival 800 ezer lakósi. — Itten van az ázsiai literatura mivelésére 1784. alkotott társaság, mellynek számára Körösi dolgozik. — E. H.

Erős Sándor ur, ki is az ide való két magyar haza első dicsőséges királya' nevét viselő iskolai előljáróságának több dicséretre méltó, hasznos és czélirányos javitásokkal diszesített korát azzal is örökité, hogy mindig jóra törekvő indulatából, és tulajdon vagyonából azon nevelő házban egy hangászati intézetet örök időkre alapított: mi szerint egy állandó tanitónak (ki egyszersmind az ide való püspöki fő egyházi hangászati kar tagja is) fizetése állandósitására a' káptalan tárába 1250 for. tett be, és addig miglen ezen alapitvány kamatozni fog, a' tanitó 150 for. évi fizetését ugyancsak tulajdon megáéból fizetni biztosította: a' hangászati eszközöket hasonlólag maga költségén 760 forinton meghozatván, azoknak megujitásokra 's a' kóták megszerzésére is külön alapítványt igért: *a' tanitási rendszert* pedig az e' végre később megállitandó jutalmak ösztönével már is olly karba helyheztette, hogy dicsérétes előmenetelének hálás érzéssel vagyunk élő tanui, különösen szabad királyi városunk iránti kegyes gondoskodásból, ezen intézetbe városunk polgárjainak gyermekei azon okból is elsőbbséggel birandanak, hogy idővel a' fő anya egyházi hangászati karba is felvétethessenek.

Ezen nemes, és bölcs czélzatu, a' hazai mivelődésre olly érdekes befolyással levő hangászati intézetet, melly által a' tanulók a' társaságnak nem csak hasznos, de magokat kedveltető tagjaivá formálódnak, és mellyre a' tanulási szűn-órák fordittatván, az ifju a' pajkossági üres időt, illy erkölcset szelidítő, jótékony és gyönyörüség teljes tanulmányra fordíthatja. E. H.

NEMZETI JÁTÉKSZIN. — Pest vármegye' tegnapelőtti közgyülésében, az épitendő nemzeti játékszin' ügye ismét előfordult, 's miután az ország Rendei a' ‚nagy hazafi' által nyert dunaparti telken a' nemzeti szinház' fölépitését elhatározák, a' kerepesi uton épülő félben álló kis szinházról az lön a' végzés, hogy a' nagygyal egyesitessék, jelesen pedig conservatoriumra forditassék; az országos kiküldöttségtől, mellynek elnöke a' nádor ő herczegsége, függvén természetesen az egyesités iránti további intézkedés, 's így azoknak is kik e' játékszinre mint uj játékszinre adakozának, azon édes hazafi örömük lehet, hogy az olly annyira szükséges, sőt ha a' szinészetben haladást ohajtunk az elkerülhetlen conservatorium' alapitását elősegéllék.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Februar' 25dikén. ‚Péter és Pál.' Vigjáték 3 felvonásban. Castelli' munkája. A' szó' szoros értelmében silányság.

Februar' 27dikén. ‚Tolvaj-kulcs, vagy: a' jutalmozás' órája.' Vogel' munkája. Forditotta Láng Ádám. Némelly alapvonásaiban ellenkezőleg Voltaire' Tancredjának utánozása. Tancredban Amenaide a' nehéz vád alól, melly becsületét 's életét veszélyezteti, a' becsület' és szerelem' érzelmétől lelkesítve vonakodik magát kimenteni, nehogy kedvesét veszélybe döntse. Itt Pál tolvajsággal vádoltatik, ez által becsületét, szüleit, kedvesét, jótevője' szeretetét, szóval mindenét elveszti, midőn egy szavával megmenthetné magát; de ő hallgat, 's békével hordja keresztjét, oh! csakhogy Eduardot, jótevője' fiját, egy elfelejtkezett, holmi kártyástól elcsábitott ifjonczot, a' valódi tolvajt édes atyja' vesszejétől megmentse, vagy épen az atyust a' gutaütéstől kimélje. Illy ritka önség nélküli embert a' leghősibb világban, a' mártyrok' korában is nehezen lelhetni. Fontolóra kell venni az illy önfeláldozásban *mik mikért* áldoztatnak-fel: itt a' *mik* a' *mikért*hez olly egyenlőségben áll, mint 100: 1hez. Ez már aztán a' hamis sentimentalismus, a' hamis pathos! — Mind ez valamint a' természetiséggel, szintugy ellenkezik az erkölcsiséggel is; egy fényes példa arra, hogy a' tolvaj' órgazdájává lenni, szép! — Hogy' nem gondolta-el Pál, ki különben józan értelmü első legény, hogy Eduardra nézve tévelgésének fölfedezése erkölcsjavitó leend; hogy Eduard mint elcsábitott, mint fija a' meglopatottnak bocsánatot nyerend; hogy egyedül atyja előtt történvén a' fölfedezés az egész titokban maradand 's a' t. Milly fonák oda tódás a' második felvonás' végén, midőn Dürval, Eduard' atyja Pálra átkot mond a' tolvajságért, 's Eduard lábaihoz omlik, így kiáltva-fel: „Atyám, engem talál átkod!“ 'S Dürval még azontúl is Pált tartja tolvajnak, fijára nem is gyanakodván: de hijában, máskép a' felvonás' vége nem csattant volna! Továbbá Pálra fogatik, hogy egy ládika-pénzt lopott-el, mellyben egy azt foglaló irás is volt, hogy e' pénzt Dürval az ő számára tette-félre; Pál felejdékenységből ki is jelenti Dürvalnak, hogy azt olvasta, 's Dürval még sem látja-át, hogy e' szerint Pál mért lopta volna el azt, a' mi ugy is neki van szánva? — Ugy látszik, minden figyelem az elrendelésre, az ugy nevezett meglepőre (Theater-Streich) van fordítva; ezek csiklandozzák a' nézők' képzőtehetsé-

gét, 's az itélőt 's az igaz érzőt elnyomják. Annyi érdeme még is van, hogy nem valami szörnyü, gyilkos, őrjöngő melodrama vagy szinjáték.

Februar' 28*dikán.* ‚Gyapju-vásár, vagy: a' wibourgi hôtel.' Vigjáték 4 felvonásban. Clauren' munkája. Forditotta Somogyi. Mellyről a' tavali lapokban már van emlités téve. Ennek ismét az előbbi darabnál annyival van több érdeme, hogy benne semmi pathos sincs. X. et Comp.

HANGVERSENY.

Mult vasárnap februar' 28dikán, a' városi nagy redoute-teremben, az itteni szegények-gyámintézete javára, 200 hangmüvész és hangkedvelőktül Haydn' oratoriuma „a' teremtés" adatott. — Ezen óriási — mind találmányában, mind kivitelében mindig uj és mindig meglepő mestermű, ismét mint mindenkor, kitünteté mesterének rendkivüli érdemét. — Haydn e' remekműt századunk' kezdetén irá, 's még is milly szivemelő benne a' melodiák' bája! milly egyszerü, 's még is milly nemes és erőteljes elhangszerezése.

E' nagy mű' kivitele, némi kis zavarokat kivéve kielégitőleg sikerült, a' publicum igen számos valamint a' tetszés nagy volt. A' magánydalokat éneklék: — *Gabrielt* — Schebest, egy mükedvelő kisasszony pedig *Évát;* Watzinger ur *Urielt,* Höfer *Raphaelt,* Rötzer ur pedig *Ádámot.* A' kardalok jól voltak elrendelve, Urbani ur igazgatá az egészet.

A' casinói választottság ujabbi rendelménye szerint, jövendőre a' casino-egyesület' hangversenyei, *déli* 12 *órakor* fognak tartatni, 's e' rendelmény következésében mindjárt a' jövő vasárnapi hangverseny a' kijelelt időben kezdetik.

R—kv.

EGYVELGEK.

1.) Nehány személy, kik Francziaországban a' revolutio' idejét átélték. *Fieschi* és a' híres *Marat* közt arczvonásokban nagy hasonlatosságot akarnak találni. — A' pairtörvényszék' üléseibe asszonyok nem bocsátatnak, hacsak tanuk gyanánt nem hivatnak-meg. Több dámák azonban az ujságvágynak nem állhatának ellent, hogy *Fieschi'* ügyét ne lássák. A' felső padlásra csúsztak, 's itt egy nyilláson néztek-le a' terembe. E' helyzetben, mellyben ugyan semmit sem hallhattak, de mindent láttak, két óráig maradának, a' szakadó eső' daczára is, melly ellen kifeszitett esernyőkkel iparkodtak védni magukat.

2.) A' híres olasz költő *Chiabrera* egykor felszólitatott, hogy egy pár verset csináljon, melyek a' szűz', a' tengeren utazók' pártfogója', képének talapzatára vésessenek; minthogy azonban két felekezet volt, kik közül egyik engyenesen olasz, másik pedig latin felirást kivánt: a' költő' a' perlekedőket azon igérettel ereszté-el, hogy mind a' két félnek eleget teend. Másnap ezen verseket nyujtá-át nekik:

In mare irato, in rapida procella
In voco te nostra benigna Hella.
(Zajgó tengeren és tomboló szélvészben hívlak segitségül, oh szelíd csillagunk),

melly valamint olasz ugy latin is, 's egyszersmind megmutatja a' két nyelv' nagy hasonlatosságát.

3.) Berry herczegnő' merészsége 's önfeláldozása. Vendeeban egy ütközetkor, hol a' herczegnő' párthívei ellen rendes katonaság viaskodék, ő maga vezérelte csatákra fegyvereseit. Egy ló kilövetett alóla, 's lefordulásakor elveszté fegyvereit; de tüstént másokat vett egy mellette fekvő elesett katonától által, 's ujra seregének elejére álla. Tizenegy óráig viaskodásban volt, és sértetlenül szabadult meg, nehány ütést, mit lovával történt rogyása okozott kivéve. Ütközet után feleinek minden szükségekről gondoskodott, tulajdon kezével kötözé sebeiket, és halottak' 's vonaglóktól környezve gondolni sem látszék magával, bárha lankadsága majd nem lenyomta lábáról.

4.) *Furcsa tévedés.* — Egy polgármester egykor azon parancsot kapá, hogy a' királynét üdvözölje; ez a' magas személyeket, kik előtt beszélnie kellett, nem ismeré, 's a' király' hugához tartotta beszédét, mellyet jól elmonda 's a' herczegasszony nyugodtan meghallgatá; de a' tévedést csak végszavai nyilvánositották, 's a' herczegasszony mondá a' polgármesternek: „Én nem vagyok királyné." — „Semmi, — felelt a' szónok, — már elvégeztem, 's lehetlen ujra előlről kezdenem, méltóztassék kegyelmes asszonyom, mit kegyednek mondtam, a' királyné előtt ismételni."

5.) *Egy franczia nő' furcsa félelme.* — 1808-ban egy franczia asszony Olaszországba utaztakor hajóval elfogatott. De fölötte vonakodott az angol

hajó' födözetére menni, minek senki okát adni nem tudta, mig végre megvallá, hogy az angolokat emberevőknek hitte, kik foglyaikat megeszik. Ez okból vonakodott a' födözetre menni, nehogy a' matrózok' étvágyát ingerelje. Egy vigasztalása maradt szomoruságában, tudniillik, hogy búzával terhelt hajón fogatott-el, és így az angolokat legalább éhség nem fogja kényszeriteni, hogy őt megegyék. — Ezen asszony franczia volt, 's ifjukorát Franczíaország' fővárosában tölté!

6.) Három bérkocsis egy csapszékben annyi pálinkát ivott, hogy kettő közülök csak nagy nehezen állhata lábán, 's a' harmadik már mozdulatlanul asztal alatt hevert. „Mivel tartozunk?“ kérdi egyik tántorgó. „Negyvenhét poharat ittak, — felele a' csapláros, — egy egy krajczárával, tesz 15 garas, 2 krajczárt.“ — „Ezer menykőt! — kiálta egyik — hisz igy jobb lett volna, meszely számra innunk.“ — „Bizony ugy kevesebbe is jött volna,“ felelt a' csapláros. Ekkor kipillanta asztal alól a' tökéletesen megrészegedett, 's dadogá: „No, már mit vesződtök? hisz azt még megtehetjük.“

7.) *A' gazdag kereskedő!* Nehány év előtt meghalt Y-ban X. gazdag kereskedő, 's nagy jószága — gyermeke nem levén — távol rokonára maradt. Ez annak átvételekor ezt olvasá naplójában, mellyet kiváncsiságból átforgata: Ma, Januar' 6dikán első bankrótot csináltam, mellyel nyerék 10,000 tallért. — Ma Februar' 8dikán második bankrótot csináltam, 's nyertem 30,000 tallért. — Ma Martius' 9dikén harmadik bankrótot csináltam, 's az ég e' mellett 60,000 tallérral álda meg. Ez talán utósó lesz.

SEMMISÉGEK.

0.

A' semmi vagy 0 zerus kerek mint a' világ, 's ér épen annyit mint a' világ, — semmit.

1.

A' kerek vagy teke-alak, minden alakzatok közt legkevésbé koptatható, 's mivel a' világ leginkább hasonlít ezen kerek 0 vagy semmi alakhoz, azért nem lehet a' világról annyi századok 's ezredek óta is, az ezer millio rongyot lekoptatni.

2.

Minden szép kisasszonynak van két zerus 0 vagy semmihez hasonlitó szeme, 's valóban ha ezen szemek' közepén nincs egy pont ⊙ mi annyit tesz mint arany, ugy e' zerus szemek nem érnek semmit. Hogy ha pedig ugy esik, hogy a' szép kisasszonynak mind a' két szemében van egy egy pont ⊙⊙, mi annyit tesz: mint két arany; az urfi elveszi a' szép kisasszonyt, elköltí az aranyokat, 's a' gyönyörü zerus szemek ismét nem érnek semmit.

3.

Ha igaz mit az öreg urak tartanak, hogy a' hajdani világ többet ért a' mostaninál, ugy a' hajdani világnak nem zerus, hanem szögletes formája lehetett, — mit az öreg urak ha meg nem mutathatnak, 's ha a' hajdani világnak is csak zerus formája volt, bizony nem ért az semmit.

4.

A' kerek vagy zerus alaknak sohasem volt több becse a' semminél; kerek az ember' irótolla, 's azért nem irhat vele semmit; kerekre csinálja még az átkozott szabó is az ember' zsebeit, 's azért nincs az ember zsebébe semmi; kerek végre az ember' szája, de ha azt akarja, hogy valamire jusson, kereken ne beszéljen, mert semmire sem jut.

5.

A' szegény legény mai világban azon igyekszik, hogy semmiből csináljon valamit, mig az urfiak azt praktizálják, hogy a' valamiből nyakrafőre csináljanak semmit.

GONDOLAT.

Ki semmitől sem fél, könnyen gonosztevő lehet; de ki mindentől fél, bizonnyal rabszolga lesz.

FIGYELMEZTETÉS.

Jövő pénteken, martius' 4dikén budai színészink által a' pesti szinpadon először adatik: ‚Korona és vérpad, vagy: álomital.‘ Drama 5 felvonásban. Dumas' munkája. Jakab István' forditmánya.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Martius' 5dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
19dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

FÖLHIVÁS.
(HANGZATKA.)

Kértelek; 's te végre csókot adtál,
Melly kioltsa lelki szomjamat,
'S visszaadja régi nyugtomat,
Mellyet e' kebeltül elragadtál.

De te egyre kínozóm maradtál.
Nem tetézted boldogságomat;
Ingerelted inkább lángomat,
Mellyet oltni, esküvel fogadtál.

Már kifáradt hosszu türödelmem.
Lányka! fölhiv elvadult szerelmem: —
Harcz, — szerelmi, döntse ügyömet.

A' tusában, ah! ne hagyj elesnem;
Hagyd öledben mennyemet keresnem,
'S ajkaidrul színi üdvömet.

BÚSTAVI. *)

EGY AKASZTOTTNAK TÖRTÉNETE.
ÖNIRATAIBÓL.

A' kaeni volt egyetem' könyvtárában nagy számu levélgyüjtemény van, mellyek közül egy különös és nevezetesben, Galland János szerzetes a' troarni apátnak következő történet' csudálatos körülményit beszéli-el.

„.....Szülőim kevés vagyonnal birtak; azonban atyámat bőven jutalmazó mestersége olly állapotba helyezé, hogy nekem sorsom föletti nevelést adhata. Feszült tervek tölték-el keblemet, mellyeket isten tudja, hogy 's mikint táplálhattam, azon évek alatt, mig intézetben valék, 's csak midőn tanulásimat végezém, vont-le a' valóság fellengésemből, mellyre költői 's philosophi álmaim emeltenek, 's kényszeritve látám magamat, a' közélet' csöndes pályáján haladni, 's a' lelkesedést, mint nevetséges köntöst, félrevetni. Magammal összeveszve 's ellenkezésben, léptem ismét szülőim' házukba, hol családom jó ideje selyemszövetekkel kereskedett. Senki sem vélte, hogy én is ehhöz fogjak, sőt eddigi tudományos pályám' folytatására unszoltak; mert atyámnak bizonyos czélzati 's tervei voltanak irántam, mellyek soha nem teljesültek, 's nékem — soha tudtomra sem adattak. Bár mint kevélykedém tudományos foglalatosságomban, örömömre szolgált mégis, üres óráimat atyám' boltjában töltenem, hol a' város' legszebb lánykáit bámulhatám, kik gyakran eljövének, szöveteket, szalagokat 's más apróságokat venni, mellyekkel a' hölgyek bájaikat nevelik, midőn azokat rejtegetni látszanak.

E' lánykák között volt egy, kinek látása csudálatosan hatott egész valómra. Mathan grófnak egyetlen leánya, egy gyöngéd teremtés, ki alig lépe még a' valódi élet' küszöbére, 's kinek pillanatja ama mesterkéletlen egyszerüséget árulta-el, melly csak azon rövid időszakot bélyegzi, midőn gyermek és szűz bucsuznak egymástól. Isabella' szeme kék volt, mint kellemes májusnap, vonásai finomak 's rendszeresek, haja sötétbarna, 's bőre olly gyönyörű fejérségü, hogy a' lepellel egybeolvadott, melly nyakát szemérmesen boritá. Ez angyali lánykának képe napról napra mindig mélyebben hatott szivembe, sétálásimkor előttem lebegett, álmaimat ő tevé édesekké; ő volt világom, ő adott életet 's fényt valómra, 's csak közelében érezhetém boldognak magamat. Éj nem követi a' nappalt gyorsabban, mint én őt mindenütt. A' kalmár' fia nem kinálhatá ugyan őt bálban kezével, 's ez öntudat töviset nyomott szivembe, de köz mulatozásokban, sétahelyeken, templomban 's mindenütt közelében valék, köntösét illetém, és soha nem vesztettem-el szemeim elől.

*) Minden tévedés elháritása végett, a' költő megbizása szerint is, (kinek valódi neve: Kunoss) szükségesnek látjuk a' t. olvasó közönséget figyelmeztetni, hogy a' Bus-*telki*, Bú-*halmi* 's más hasonnevek alatt különböző folyóiratokban megjelent versek 's egyéb munkadarabok, nem az itteni költő művei. *A' szerk.*

Kitalálta gondolatimat? összeütközött-e szeme lelkesült pillanatommal? Ezt nem hihetém, mert még semmi vallomás sem jött-ki ajkimon. Végre a' sors alkalmat adott titkom' felfödözésére. Urnapja volt. Szokásom szerint véle együtt léptem templomba. A' levegő tikkasztó meleg vala, terhes barna felhők födék az eget, mellyeken néha égetőleg törtek a' napsugarai keresztül, 's a' föstett ablakokon által bizonytalan fényt vetének a' sötét boltozatokra. A' magos oszlopokra font virágkoszoruk' illatja, a' tömjén' átható szaga, az orgonahangok, a' papok' méltóságos énekei, mind ezek olly erősen hatottak rám, hogy szivem alig viselheté szerelmének terheit.

A' *Gloria* elmult, midőn távol mennydörgés kezdődék, az ég elhomályosult 's villámok lövelték a' színes ablakokra lángaikat. A' szent énekek folyvást hangzottak, de csöndesebben — szomorubban; félelem terült minden arczra, 's az istenes gondolatok minden mellből eltávoztak, mi alatt a' rettegő fül csak mennydörgésre ügyelt. Szemeim Isabellán nyugodtak, 's különös örömet érezék, midőn őt is elsápadni látám; tán a' félelemnek ezen közérzete közelebb vonta őt hozzám? 's a' köztünk létező különséget eltávoztatá? — nem tudom. Fejét felém fordità; ekkor nehány másod perczre villámlás fogá el látásomat, 's midőn szemeim' fölnyitám, Isabella' tekintete még felém volt irányozva. A' nép Evangeliumra álla-fel, de e' pillanatban mennykő sujtott a' tetőre, azt szétbontá, 's olly borzasztó ropogással futott a' templom' hajózatára, mintha lőportorony röpülne levegőbe. Kiáltozás 's jajgatás hangzék mindenfelől, 's a' közijedés olly széditő vala, hogy senki sem gondolkozott, magát a' kéngőzbül kimenteni. Az emberek jobbadán félig eszmélet nélkül feküdtek a' padokon; csak Isabella állott összekucsolt kezekkel 's nyilt szemekkel; a' kivül, hogy tudnám, mit teszek, karaimba vevém őt, 's a' gőz által majd megfojtottat 's keblemen ájultan pihegőt a' templom' oldalajtaján utczára vivém, hol fris levegő nem sokára eszméletére hozá.

Félelmesen tekinte körül, 's nem ügyelve, az őt megmentőre kiáltá: „anyám, anyám!“ Felelet helyett visszarohantam a' templomba; de lehetlen volt beférnem, mert árvizkint rohant belőle a' sokaság; ifjak öszöket vittek vállaikon, férjek nőjeiket, anyák gyermekeiket karaikban. Végre szabadabb lőn a' bémenet, a' templomba léptem. Nagy isten! milly pillanat! gőz, kőhullám és hamu! Gyertyák eloltvák, 's ben senki, senki! Hallottam ugyan is itt ott gyönge nyöszörgést, közeledtem a' szerencsétlenekhöz, minden csöndes lőn, — ők meghaltak.

Sietve mentem vissza, hol drága kincsemet hagyám, 's bámulatomra az egész családot egybegyülve találtam, melly rám várt, tettemet köszönendő. Kocsiba kellett velök lépnem, nyájassággal 's hálálkodással halmoztak-el. Csak Isabella hallgatott, 's én szót sem szólottam hozzá, minden pillanata azt látszék mondani: 'hallgass!'

Mostantól fogva nyiltan állott előttem a' gróf' háza, 's az alkalom nem hibázék, Isabellának a' titkot, mellyet keblem zára, fölfödezhetni; mert feledni látszottak ugyan alacsony sorsomat, hanem épen a' miatt biztositva gondolák magukat, hogy soha sem bátorkodom, szemeimet a' lánykára emelni. Egészen hibás nem volt e' gondolat, egyenletlen sorsunk' látása naponkint nevelé tiszteletteljes visszavontságomat, és sok hét folyt-el, mig egy napon szerelmemről szólottam, 's majdnem akaratom ellen Isabella' vallomását is megnyerém. 'S milly boldogság vala e' vallomásban! milly kéj létezett ezentul együtt létünkön, legkisebb szóban, minden pillanatban!

Csak egy érzet vezérlette létünket, 's ezen érzet kimondhatlan boldogság vala. Sokkal szenvedelmesebb valék, mintsem érzetimet sokáig titkolhatnám; a' szülék kitalálták azokat. A' gróf eleinte hidegséggel viseltetett irántam, 's nem sokára eltiltotta házát. De késő volt; Isabella 's én pillantások által értettük egymást, 's midőn a' grófi lak' küszöbére többé nem lépheték, egy kis távolfekvő majorban jöttünk össze, hová egyik barátnéjával ment, 's hol némelly boldog estvét éltem.

Barátnéja elutazott, 's most a' kedvest csak ritkán és rövid pillanatokra láthatám. Mindketten buslakodánk, hogy többé nem lehettünk, mint eddig órákig egymásé, 's kérelmeim végre azon igéretet csalák-ki tőle, hogy estvére férfiköntösben a' közel erdőben megjelenend.

Szép septemberi estve volt; az ég könnyü aranyszegésü fellegekkel rakva, a' lég langyos és csöndes, 's az ágak közt csak néha vonult-el egy szelid esti szellő, 's játszilag illeté az őszi tarka leveleket. Sokáig vártam a' kijelelt sétahelyen, 's annyira fölhevüle képzelgésem, hogy gyakran Isabellát véltem a' homályos fényben bokrok megől kilépni, mig az álalak köd gyanánt szét-oszlék, — és midőn valósággal megjelent, elébe rohantam, mintha félnék, hogy ismét csak csalképet látok.

Fájdalom, ez uttal nem csalódtam, mert Isabella már terjegeté felém karjait, midőn a' sűrűből egy férfi előugrott, őt leszurta 's az erdőbe visszasietett. Mind ez egy pillanat' munkája volt, 's alig léptem egy-kettőt, a' gyilkost elfogandó, midőn már eltünt szemeim elől. Magamon kivül szoritám a' kedvest karaim közé, láttam, hogy bugyogva folyt vére, 's a' tőr még szivében hevert; reszketve vontam azt ki, ő nevemet rebegé, 's végsohaj röppent-ki ajkain. Szivemhöz szoritám őt, 's vérében fürödtem — de e' vér vádolóm vala; hanem akkor készebb valék árjába fulasztani magamat, mintsem azt mellemmel feltartoztatni ne igyekeztem volna.

.... Ki volt a' gyilkos? Mi készté e' tettre? Jól tudom én azt, mert van olly gyanu, melly nem csal; meg fog ő isten előtt itéltetni, kit emberek' itélete nem érhetett-el, 's ott fen bevádolom őt, ha még ott vádlóra lesz szükség. . . . Ott, ott nyilván kivilágosul, hogy ment vagyok azon irtoztató gyilkolás' vétkétől. Nem kerestem föl a' gonosztevőt, a' törvény, 's itélőim ebben vétkem' bizonyitványát lelék. Ám elhagyhatám-e a' haldoklót? . . . Könyek nedvesítik e' levelet; sírok, könyezek az emberek' itéletei fölett.

Nap' feljöttekor parasztok Isabella' holtteste mellett találtak, zavart pillanattal, gyilokkal kezemben. A' gróf' várába hurczoltak. Azt hivék, féltékenységből öltem-meg a' kedvest, 's lélekismeretem a' testhöz lánczola, mint sast, melly elnem hagyhatja szétszaggatott martalékát. Fájdalmam' bódulatában könnyebbülést lelék a' vallomásban, hogy oka vagyok a' bűntetnek; 's igazat mondottam: hiszen akkor találta őt a' gyilok, midőn karait felém terjeszté. De szavaimat máskép magyarázták, 's mint gyilkost gyilkosok' fogházába vetének. A' többi tudva van előtted, mert jelen valál pöremen; tudod, hogy halálra itéltetém, 's hogy halállal szemben is ártatlanságomat bizonyitottam.

Még két napom volt ez életben. A' világ 's minden hab gyanánt látszék előttem, melly eloszlik lépteink alatt, 's az örökség, mint nagy tenger, part és fenék nélkül, melly habjait felém csapdosá, hogy elevenen fekete, nedves sirjába temessen. Az ég egyedül tudja a' kinokat, mellyek szivemet szaggaták, érzékim megbomlottak, mig végre önmagamat kérdezém, valljon dühödésemben nem öltem meg kedvesemet? valljon a' férfi, kit az erdőből jőni láttam, ki tőrét kedvesem' szivébe mártá, nem lélekmardosás által megrontott agyomnak rémszüleménye volt? Ekkor ismét szelidebb érzetek leptek-meg, 's nehány pillanatnyi nyugalmat adának.

Szerelmünkre, az édes frigyre, melly bennünket mindig egyesített, a' névre, melly véglehellete volt, nem kevés vidámság nélkül emlékeztem. . . . . Hogy nem nyerhetém meg a' halált ajakain! De mint gonosztevő hóhér által halni, ezen irtózatos halálágyon mulni ki, a' nép' örömlármája közt még meleg vérrel sirba eresztetni, 's atyámat és anyámat megfosztani fiok' holttestétől! . . . Halálkín által izgatott agyom itt minden emberi bölcseséget felhánya. Milly keserű sajnálkozással pillantottam börtönömbül az emberekre, kik minden keresztény tanitás' daczára, csak testi élet felől aggódnak, 's miután halált halállal büntettek, azon érzettel nyugalmasan elalusznak, hogy ontott vért ontandó által megtéritének.

Minden arcznak, mellyet láttam, csudálatos kifejezése vala; mindegyiken olvashatám, hogy a' vádlott iránti minden kedvező itélet ellen előre fegyverkezve voltak. Elhatározottan, bennem gyilkost nézni, vétkem' bizonyitását még ártatlanságomnak merész állitásában is akarák látni; sőt gyóntatóm is emberi szenvedelmeivel, ő, kinek lelkem' állapotját kellett vizsgálnia, tagadásomat a' bünös' megátalkodottságának vélte.

Milly magasabb polczon látszék a' teremtett lények' sorában ekkor a' légy állani előttem, melly zugva röpkedett börtönöm' falai mellett, 's levegőjét szabadon szívta, mellytől engem magamhoz hasonlók megfosztani akartak, mintha nekiek kellene e' levegőt köszönnöm. Lassankint tompa merevültségbe rogytam, mellyből undok rémváz gyanánt nyult-fel gondolatom az elkerülhetlen halálra. Ekkor igazán hittem a' poklot; mert seprejéig érezém az irtoztató kínokat, mellyek halhatlan lélekre származhatók, 's gondolatim néha ezernyi pokolférgekkint látszának agyomban rágódni, mintha szétrágni akarnák a' velőt, melly őket szülte.

A' rettentő pillanat eljött; taligára tettek, a' lovak elindultak, 's a' kiváncsiak, kik egybegyültek, a' törvény azon lelkesült mozgonyának — a' hóhérnak — átadatásomat szemlélendők, két felől kisértek. Tán a' valódi gyilkos is ott lappangott, 's vizsgálgatá, valljon áldozatja is annyit szenved, mint ő. Emlékszem, hogy kétszer körültekinték, de szemeimet tüstént bezártam, mert csak olly arczokra ütköztem, mellyeken utálat volt föstve, 's minden ajkon ördögi mosoly lebegett, mintha mindenki örvendene halálkinomnak. A' nap jóltevőnek

látszék rám nézve, 's az ég kék és felhőtlen vala, mintha már isten mosolyogna elém. Ekkor becsuktam szemeimet, 's elmémet azon szép pillanatokra igyekszém vezérleni, mellyeket Isabellával éldelék; mert olly tiszta volt szerelmünk, hogy szebb gondolatot nem viheték isten elébe. Hirtelen megálla a' taliga, 's én még egyszer fölnéztem, az édes léttől, mellyből erővel elragadtanak, végbúcsumat veendő, 's észrevevém az oszlopot a' hurokkal és hóhérral, 's mellettem a' sokaságot, melly a' helyet elfogá. Keserű gunnyal tekintettem szét, 's a' paphoz fordulék, mert mint keresztény haltam-meg, 's az embereknek meg kelle bocsátanom. Eztán utóljára bezártam szemeimet, 's a' hóhérra támaszkodtam, hogy vesztő-helyre lépjek; a' kötelet nyakamra hurkolta, 's midőn a' pap az imádságot e' szavakkal végezé: „fiam, az ég nyilik előtted!" eltünt a' föld lábaim alól. (*Vége következik.*)

PARLAMENTI VÁZLATOK.

JOHN WILSON CROKER.

Croker ur, az admiralitás' ex-titoknoka, hat lábnyi magas, jó alkatu férfi. Tiz vagy tizenkét éve kopasz fejü már. Ő mint egy 60 éves lehet, 's e' kornak majd nem felét a' parlamentben ülte. Beszéde igen folyó, de ékesszólását nagyon disztelenîti, hogy az *r* betüt nem tudja kimondani. Szavai sohasem zavarodottak, ő sebes beszéde és éles elméje miatt jeles, mellyekkel minden elleneinek felel. Ritkán tart irásban feltett beszédet; közönségesen szokása addig várni, mig egy jeles politikus szónok kel-fel a' házban, akkor feláll, 's többnyire nagy hatással szegül ellene. Ereje főkép abban áll, hogy ellenének gyönge oldalait felfödi, 's ha ollyanok nincsenek, mellyeket hamarjában felfoghat, sohasem késik némelylyeket költeni. Ő a' háznak legálnokabb szónoka, ki ellenének erősítéseit sohasem fél hamis szinben ismételni, 's bár beszéde közt sokszor igen tisztes tagoktól feltartóztatik, kik felkelnek 's szavaik' elcsavarásáért panaszkodnak, de alig ültekle, midőn ő ismét folytatja koholt 's elleninek szájába adott szavait, mintha közbeszólás nem is történt volna. Jártasabb ügyigazgató még sem ült a' parlamentben, mint Croker ur. Komoly 's még is élénk előadása mint egy lebilincselé a' ház' figyelmét. Tagmozgatása eleven 's néha szinészi; személyének örök változó mozdulatokat ad, 's alig maradhat egy pár pillanatig ugyanazon helyezetben. Szakadatlanul forog minden oldalra, 's ezen mozgások közt a' gyülekezetnek nemcsak minden részéhez, hanem majd minden tagjához is szól. Tartása, midőn beszélt, legélénkebb, sőt mondhatni, legrángatózóbb, millyet valaha csak látni lehete. Egykor a' karzaton egy irlandi tag igen charakteristikailag azt jegyzette-meg, hogy tisztes Croker ur ugy mozgatja magát, mint egy kakas valamelly izzó lapon. Ő derék szinész, 's ha ifju korát a' szinpadnak áldozá fel, bizonyosan azon padon is, melly a' világot ábrázolja, különös hirt vivott-ki magának.

Croker ur Jeffrey ur Skoczia' lord-ügyvédje iránt, ennek a' parlamentbe felvételekor igen féltékenynek mutatkozott, 's egész erővel munkált a' skocziai ügyvéd' parlamenti becsének — melly, mellékesen mondva, épen nem volt olly nagy, mint váratott, kisebbitésére. 'S valahányszor a' ház' szabályai engedék, felelt is beszédeire, 's igazolta a' régi példaszót, hogy két kakas nem férmeg egy szemétdombon. Előbb veszekedő journalisták voltak, most veszekedő szónokok 's törvényhozók. A' skocziai ügyvéd mondá „Edinburg Reviews" az admiralitás titoknoka ellenben „Quarterly Reviews."

Croker ur' gondolkozás-módja egészen aristokratiai. Megjegyzésre méltó kicsapongása, mellyet egykor a' parlamentben tőn, felkiáltása, midőn némelly érdemes tagok Bedfortsquaret említék: „Bedfortsquare! én semmit sem tudok a' földleirásban Bedfortsquareről; még nem is tudtam, hogy illy hely is volna a' világon." Ezen affectált tudatlanságért, mintha ő csak az aristokratiai helyeket ösmerné nyugaton, a' háztól érdeme szerint ki is kaczagtatott.

SIBTHORPE EZREDES.

Az egész házban nincs nagyobb tory, mint a' derék ezredes, azonban nem csupán ezen körülmény tette hiressé, mert tulságos lénye hasonlóan igen segité, hogy a' közönség' figyelmébe jutott. Bir minden különczséggel, és utálattal a' liberalis elvek iránt, nagyon ragaszkodik a' torysmushoz, 's birja Sir Charles Wetherell' szeszélyének egy kis részét, a' nélkül, hogy elmetehetségeinek legkisebbikét is birná. Mind ez azonban sohasem hozta volna hirbe szakállal 's bajuszszal diszes ábrázatja nélkül; egyedül ez tette azzá, a' mi. Vegyétek-el bajuszát, borotváljátok vagy nyirjátok-le barkóját egyik fülétől másikig, a' derék

ezredes épen semmi sem lesz, még olly személy sem, kinek kedveért csak egy ártatlan tréfa is keletkezzék. Hasonlítani fogna ő szegény Sámsonhoz, miután Delila hajával erejétől is megfosztá.

Sibthorpe ezredes' arcza egy a' maga nemiben; körülnyületében kirí a' többi tagokéi közül. Még két vagy három senatornak telik kedve torzomborz bajuszban, 's nehánynak mérséklettebb idomu barkóban; de hasonlitsuk-össze Sibthorpe ezredes' bajusz-készületével, akaratlanul is megtagadjuk tőlök a' bajusz vagy barkó nevet. Arczának alsó része, egyenes vonalban egyik fülétől másikig orra alatt, egészen tömött szőr-erdő. Ha Sámson láthatná a' derék ezredes' bajuszát és barkóját, bizonynyal négy óráig szüntelen így sohajtoznék: „Csudálatos!" Nem is tudhatni, ha valljon van-e szája, vagy nincs — olly tökéletesen el van temetve szőrerdejétől — mig csak szólni nem kezd. De nem kevéssé kényes is bajuszára; pártjáért 's elveiért sokat tőn, sokat is szenvedett, de mig meghagyná magát borotváltatni, előbb tory, torysmus, constitutio 's minden másmi a' világ' négy sarka felé széthányathatik.

Mint szónokot nem könnyü dolog a' derék ezredest lefesteni. Néha olly lassan 's érthetetlenül hallatja magát, hogy csak legközelebbi szomszéditól értetik; néha azonban a' ház' legtávolabb részeiből is érthető. Majd igen enyelgő, és akkor ugyancsak foglalatoskodtatja a' hallgatók nevető izmait; majd ismét komoly és ünnepélyes. Ha az első szeszélyben van, akkor tréfáiban maga magával igen elégedett; de ha a' másikban látjuk, akkor el kell hinnünk, hogy erősen meg van győződve a' vég itélet' közeletéről. Tréfás szeszélyében jobb kezének tetemes dolga van, vele minden irányban vagdal, leginkább fejének, a' légben ide 's tova. Bal kezében több rendetlenül összegyürt papirost tart, mintha vizben uszván épen elmerülése előtt ragadná-meg. Lelkesedett pillanatiban azonban a' megtestesült komolyság, és sokféle állásokba teszi magát. Egyik részről másikra fordul, mintha srófon forogna, 's nem ön akaratja vagy mozgása, hanem valamelly külerő forgatná. Szebb példánya egy travesztált hősnek nem lehet, mint a' derék ezredes, ha valódi kedvében érzi magát. Itélő-tehetsége hijányában igazán szánandó 's ha valamikor egy dolognak *való* és *valótlan* oldala van, ő mindenbizonynyal a' *valótlan*hoz nyul.

LORD HOWICK.

Dicsőssége a' mostani haditoknak az, hogy minden pillanatban és minden kérdésben kész szólani; különösen szerencsés az ellenzésekben. Sokszor láttam őt felelni 's az oppositio' egyik vezér-tagjának, miután az helyét elfoglalta győzelemmel felelni illy alkalomkor másfél sőt két óráig is beszél, a' nélkül hogy ezen egész idő alatt csak egyszer is akadoznék, vagy nyugalmát elvesztené. Beszéde nagyon folyó, 's ez tán hiba, mert gondolatait nyomosabban mondhatná-ki, ha kevesebb szókat használna. Mégis minden szót a' maga helyén ejt, 's a' szőrszálhasgató sem javithatna semmit is beszédrészein.

A' nélkül hogy személyessé vagy udvariatlanná válna, lord Howick keményen tud bánni ellenével, de sohasem vegyül harag itéletéhez. Szónokká a' szó' szoros ételmében sohasem válik, mert hangja nem eléggé terjedékeny és változékony a' felsőbb szónoklathoz. Őt majd mindig az egész ház értheti, de egy kevéssé sejpit és szaván egyhanguság uralkodik, mik legjelesebb beszédeinek hatását is gyöngítik. Röviden, ő egy azon szónokok közül, kik bizonyitanak minden befolyás nélkül az érzésekre. Mozdulatiban semmi jeles sincs; mérséklettel mozog, előbb a' ház' egyik aztán másik részére pillant, 's néha-néha jobbjával az asztalra üt.

A' lord' személye magas, sugár. Jobb lábára egy kissé sántit, melly miatt, a' házhoz szólani akarván midőn felkél, kevéssé ferde tekintete lesz. Arcza halvány, 's igen elsoványodott; azonban meglehetős egésségü, bár az, ki közelebbrül nem ösmeri, külsejéről nagyon betegesnek tartaná. Haja világos barna. Lord Howick egy a' sok példa közül, mellyek Lavater' tanitmányit alaptalanoknak bizonyítják, mert a' ki arczából akarná megitélni, azon müvelt lelket, melly sajátja, nehezen gyanitaná benne. Még csak harminczhárom éves; nyolcz év alatt, mióta a' parlamentben ül, igen fontos taggá lőn 's kétséget sem szenved, miután folyvást előrehalad, hogy nehány év mulva egyik lesz a' ház' legkitünőbb férfiai közül.

VIADAL EGY EMBER 'S TIGRIS KÖZT. *)

Egy kurg **) föllép a' viadal-helyre csupán egy késsel fegyverkezve, 's egy térdig érő nadrág-

*) A' nyugati Annual-ból.

**) A' kurg nemzet a' Kaukazus' tövében levő hegyeket egész a' fekete tengerig, Tigris 's Euphrates' forrásáig lakja.

gal ruházva. Fegyverének, mellyet jobbjában tart, erős kardvasa van, majd ollyan mint az ekevas, mintegy két lábnyi hosszu 's jó három hüvelk széles, markolatja felé azonban mindig keskenyebb. Az illy kést a' küzdők nagy ügyességgel használják, a' csata előtt ide 's tova forgatván, borzasztó erővel az ellenre irányozzák, mellyet találni szándékuk. Küzdőnknek, ki most a' *Radscha* *) előtt megjelent, egy tigrissel kelle vivnia, mellyel ő majd csak meztelen 's csupán a' fentebb leirtt fegyverrel kivánt szembeszállani. Arczát, midőn a' tigris' kibocsátására jelt adott, igazán felségesnek nevezhetni. Vonataiban mintegy minden lelkierőnek összesége, emelkedett 's erős elszántság tükrözött. Teste fénylett az olajtól, mellyel bekente volt, hogy testének rugalmasságát (elasticitását) nevelje. Karjait többszer magasan emelte feje fölé, midőn jelt ada, hogy ellenét a' viadal-helyre ereszszék. Egy nagy kalitka' reteszei nyiltak most fel, egy szörnyü tigris ugrott-ki, farkával elő 's hátra csapdosó; szőre feltorzosodott 's tompa bőgéssel a' kurg előtt állott-meg. A' királyi vad előb ellenére veté szemét, aztán a' karzatra, hol a' *Radscha* is ült egész udvarával, azonban ugy látszott, hogy szabadságát épen nem érzé kényelmesnek, 's észrevehetőleg meglepé uj helyezete.

Rövid szemle után a' tigris hirtelen megfordult, 's visszatért kalitkájába, mellyből őrei, kik minden esetre oltalmozva fölötte álltanak, hijában törekedtek kiűzni. A' reteszeket most ismét betolák, 's farkára, melly a' rostélyok közt kicsüggött, rakétát erősitettek. Ekkor a' kurgnak égő kanóczot nyujtottak, a' kalitkát ismét felnyitták, 's a' rakéta meggyujtatott. A' tigris erre irtóztató bömböléssel a' viadal-helyre ugrott, 's mig a' rakéta pattogott, legnagyobb dühben ugrált ide 's tova.

Végtére morgolódva egy szögletbe vonult. Előtte a' visszavonulás' utja szegve volt, mert a' kalitka becsukatott. Mig a' rakéta elpattogott, a' kurg nyugton maradt, ellenét szemmel tartva, aztán lassu de bátor léptekkel közeledett hozzá. A' tigris felemelkedett, 's borzongó szőrrel 's elnyujtott farkkal visszavonult. Egyáltalában akaratlannak látszék a' harczra, de eltökélett ellene nem hagyá magát eligazitatni. Szemeit állandóan a' tigrisre meresztve, az előbbi kimért léptekkel hatott-elő, a' tigris pedig folyvást visszavonult, homlokát azonban ellenének forditva.

*) Helytartó' neve a' kurgoknál.

A' kurg most hirtelen megállott, 's lassan visszahátrált; a' tigris egészen felemelkedett, háta feldomborult ugrásra készülve. A' küzdő nem szünt-meg hátrálni, 's mihelyt annyira eltávozott, hogy meredt szemeit többé nem lehete megkülönböztetni, a' fenevad előre hajlott, összehuzta magát 's borzasztó bőgéssel tevé megtámadását. Ellene erre még korán elkészülve, sebesen félreugrott, 's midőn a' tigris talpon álla, hatalmos kését nagy erővel épen hatulsó lábának felső csuklójába döfte. E' vágás a' csontokat keresztül szelé 's a' tigris tehetetlen lőn egy második merényre. A' megsebzett vad irtóztatón bőgött, de hirtelen a' kurg felé fordult, ki az alatt ismét több lépésnyire elvonult és három lábán, a' negyediket, a' csupán bőrétől függöttet maga után huzván, a' kurg ellen czuszott, ki nehéz kését magasan felemelve, a' rohanást nyugottan várta. Mihelyest a' fenevad közelébe jutott, fegyverének sulyával rácsapott, 's elvált koponyával esett a' királyi vad győzője' lábaihoz, ki hideg vérrel kését a' szép bőrön megtörülte, a' *Radscha* előtt egy *Salam*mal tisztelkedett, 's a' nézők' hangos kiáltási közt eltávozék.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Martius' 1sőjén. Először: ‚Hölgyrablás.' Vigjáték 3 felvonásban. Jünger után forditotta Jakab István. Közönségünk, mondhatjuk eleget kaczagott, miért? az titok. — — Ezen kitételt azonban: „Még annak is én lennék oka, ha a' kisasszony lebetegednék!" örömest nem hallottuk volna egyik inas' szájából; sok dolgon nem ütközünk-meg a' világ' nagy játékszinén, de szinpadunkat, kérjük, *kiméljék-meg minden scandalumtól;* mert az minden iskolák' iskolája, 's a' jó erkölcsök' temploma, értsék, kiknek érteniök kell! E' játék Jüngernek épen nem jobb darabjai közül való; mert könnyüsége nagyon is könnyü, 's elménczségei igen olcsón szerzettek. Szövényében bár rég elhasznált, vannak még is némelly szerencsés módositások. Wilhelmina' charaktere azonban megfoghatatlan. A' második felvonásban van egy jelenése Rosenthal báróval, ezt a' szerző minden bizonynyal bravour-jelenésül csinálta, némellyek annak is tekintik, pedig a' legfonákabb, 's Wilhelmina' charakterét épen ez teszi semmivé. Wilhelmina benne akaratja ellen komédiát játszik a' komédiában, ő látja a' bárót, belé szeret, szerelmet vall, és szeretőt kap még pedig diákul

mondva: uno impetu, egy huzomban. Már illy hamar a' legmagasztaltabb idylium' szerelmesnéje sem kezeli-el szerelmét, hanem Wilhelminánk nem elkezeli, hanem nyakába tolja magát a' bárónak. Általában, e' darabra rá illik, hogy az ég 's föld közt történik.

Martius' 3dikán. ‚Nagy rokonság.' Vigjáték Kotzebuetól ismételtetett azon szerencsés javitással, hogy az öltözetek nevek visszatétettek Németországba; o vajha a' tisztelt szerző' némelly érzékeny szívü fijai is felküldetnének égetésre a' legközelebb indulandó gőzhajón bankók gyanánt, 's csak ezüstjét láthatnánk. X. et Comp.

EGYVELGEK.

1.) A' „Nordische Biene" februar' 14dikérül Petersburgból ezt irja: Vasárnap februar' 14dikén, a' vajashetek beálltával, elkezdődtek a' népmulatozások, 's délutáni 4 órakor egy matatványra a' hadi-piaczon, Lehman bódéjába számos nép sereglett. A' pantomiában játszó két személy, kik öltözködni vonultak félre, hirtelen észrevevék, hogy egy roszul illesztett lámpától a' bódé födezete lángot fogott. A' függöny azonnal felvonaték 's a' néző közönség, melly a' függöny felgördültével a' tüzet láthatá, szétoszlásra kéretett. A' tűz jobbrul tamádván, ugyan azon részen a' tágas ajtók megnyittattak, de a' nép balra a' keskeny nyilásokra tolakodott, mellyek csakhamar a' néptömegtül betömetve, sokan agyon gázoltattak, a' ki nem juthatók pedig, a' csakhamar beszakadt égőfödezet alatt lelék sirjokat 's 121 férfi 's 5 nőnép veszté életét.

A' tűz tovább nem terjedt, maga a' császár tüstént jelen volt e' borzasztó látványon, 's mint Petersburgból irják, valóban atyailag gondoskodott minden segély nyujtásról, mellyekkel a' tűzromok közül kiszabaditottakat megmenteni lehete.

2.) Egy pór leány, ki késő éjig késett Ypresben, 's a' zivataros időben még két órányira kelle egyedül haza mennie, következő csellel élt. Egy ösmerős szülészhez ment, 's azt hazudá, hogy egy helységükben lakó asszonyságtól küldetik, az orvost minden késelem nélkül hozzá hivni. A' szülész azonnal befogatott, a' leányt kocsijába ülteté, 's éji sötétségben 's zivatarban a' mondott helyre hajtatott. Egy csinos ház előtt megállítá leányunk a' kocsit, kiszállott, 's azon ürügy alatt, hogy a' hatulsó ajtón bemenvén a' kaput akarná megnyítni, eltünt — és vissza sem tért. Az orvos végre megunván várakozni, kopogott a' kapun, 's csak későn tudá-meg egy ittas szolgától, hogy a' kis boszorkány ugyancsak rászedte.

3.) Örvendjetek, szinházigazgatók! Egy uj csillag tünt-fel! Egy uj találmány szerint meg vagytok kimélve a' legkisebb fizetéstől is, meg a' prima dona' papucsától 's az első hős' dölyfétől, most már reménylhetni állandó repertoirt, minden ármányok megszünnek 's még — oh! — sugóra sem lesz szükség — egy igazi dramai — theatromi — igazgatósági gazdálkodó pótolék által. Faber ur *rigeli Kaiserstuhl*ban egy mechanikai gépelyt talált-fel, mellyet „*beszélőgépnek*" nevez. Mély gondolkozás, a' beszélő szerek' alkotmánya 's elrendelése, 's különféle merények után, végre boldogult Faber ur minden nehézségeket legyőzvén, olly gépelyt talált-fel, melly gyermeki hangon — betüket, szótagokat, szavakat 's a' kivánt beszédrészeket érthetőleg kimondhatja. Foganatja meglepő volt. Rendkivüli kiváncsi sokaság tódult a' lelkes müvész' házához, a' csuda gépelyt, mint nevezék, hallhatni, 's mennél több gyanuval léptünk-be az illy találmány' lehetsége iránt, annál inkább elbámultunk a' pontos hangejtésen 's a' szavak' könnyü érthetőségén. Leginkább érdekes volt az alig belépett gyermekek' arczán a' zavarodás' kinyomata, mellyel a' műszer felé ámultak, belőle egy elrejtezett gyermek' szavát vélvén hallani, midőn általa nevükön szólítattak, 's a' közelebb jövetelre hivattak. Milly szép remény biztat, ha e' gyermek felserdül. — Egyébiránt a' hires schachgépely feltalálója, *Kempelen* is 1778-ban Bécsben szerzett egy mesterséges beszélő automatot, melly egy négyszegü, fuvókkal ellátott ládán állott, 's minden szótagot pontosan 's érthetőleg mondott-ki, mihelyest a' fuvók 's billentyük a' kimondandó szókhoz képest mozgásba hozattak.

TRÉFAFÜZÉR.

1.) Egyvalaki némelly szemüvegeket 's meszszecsőket vásárolván, panaszkodék utóbb barátjának, mint megcsalta velek az Opticus. Mire az ugy engesztelé, hogy hisz ez az egész eset mind össze is csak ‚deceptio optica' volt.

2.) Az angolok ekkor 's ekkor a' ....i retirádával ugyan sokat vesztettek — regélé egy valaki; „ó hiszen — felele a' másik — csak a' *Szalad*-adót fizették le." H. Karácsony L.

HIR- 's DIVATLAP.

PESTI HIREK.

a) Kerestetik egy nemes házhoz, erkölcsösviseletét hitelesen bebizonyitható nevelő, ki katholika hitü legyen, alkalmas, magyar, német és diák nyelvben alapos tanitást adhatni. Bővebb tudósitást nyerhet a' „kérdezősködő intézetben“ (Kundschaftsamt.)

b) Egy a' társalkodásban mivelt viseletü fiatal ember, ki alapos tanitást adhat a' zongorán és franczia nyelvben, egy nagynemesi házhoz nevelőül kerestetik 's eziránt a' fen érintett intézetben bővebb utasitást nyerhet.

c) Több évre nevelőül kerestetik végre egy iskoláit végzett ifiu, ki erkölcsi viseletét, magyar, diák és német nyelvi tudományát hitelesitheti. Elsőség adatik a' nevelésben már gyakorlottaknak; utasitást vehetni a' gránátos-utczában 606d. sz. a., első emeletben, jobrul.

1.) Tegnap a' pesti német szinpadon szinészink által adatott: „Korona és vérpad, vagy: az álomital“, mellyről kritikánk bővebben fog szólani.

2.) Holnap (6d.) a' városi redoute-teremben „*zugligetiünnep*“ név alatt, a' terem bérlő nagy estvélyt (soiréet) adand, mellyben különösen a' nagy termet élőfákkal 's egyebekkel, ugy kidiszitetnek hirdeti, hogy a' buda-pesti közönséget kedvelt zugligeti mulató helyére varázsolja; mi azt hiszszük, hogy a' hegyek, rónák, 's még csak a' *disznó-fő*, (az ugy nevezett „Sau-Kopf“) sem fog hibázni e' mulatsághoz.

3.) A' Duna hidja berakatott. A' gőzhajók tegnap óta szeldelik utjaikat.

4.) A' pesti német szinháztól egy kedvelt énekesné husvétra elválandó, hirüladja, hogy kinek netalán rajta követelése volna, magát az ideig nála jelentse. Figyelmeztetjük az urfiakat, kiknek szivét e' kisasszony tán akaratja ellen is elrablotta, husvétig gondoskodjanak magokrul, mert azután sirhatnak ríhatnak elvesztett kincsök után. —

KÜLHIREK.

1.) Éjszakamerika franciaországgali villongásában, melly 25 millio francnyi követeléséből eredett, most a' francziák ellen védő hadlábra állva, a' többek közt úszó ágyú-telepeket (Batteriákat) készitet. Milly okos lett volna már rég időtül illy úszó ágyúkat készitettni, 's nemzeteknek, kik egymással hadba keveredtek, azokat szembeszállitani, hogy lődözzék agyon egymást. —

2.) Coste ur egy emlékiratot nyujtott-be a' parisi tudományos társaságnak, mellyben lehetségesnek állitja a' siami ikrek' elválasztását életveszélyük nélkül; mert, ugy mond, az ikrek' összeragadása csak aztán történt, miután mindkettő különkülön tökéletes alakot nyert.

DIVATOK.

A' parisiak még mindig báloznak, 's e' példát nálunk is nehány fényüző ház követi. — Keveset irhatunk az öltözetekrül 's megengedik szép olvasónéink, hogy egy kis történtecskét közöljünk egy báli párviadalrul:

E' napokban Parisban egy jurista vitába keveredett egy uracscsal; viadalra hivá; idő, hely, ki vala jelelve. A' jurista secundásával a' jelelt helyen megjelent, a' határozott idő mult 's az ellen nem jött; végre három óranegyed mulva vágtatva gördült egy kocsi a' viadal helyre, kiugrék belőle egy „bajazzó“, egy „keményseprő“ 's egy „bőregér.“ — A' bajazzo, a' viadalra hitt uracs, engedelmet kére elkéséséért, 's hogy illy öltözetben jelent párviadalra, mert egyenesen bálbul jő, a' kéményseprőt secundánsul, a' bőregeret ugyanonnan tanuúl hozva.

A' jurista csudálkozék ugyan, de végre kiállának viadalra 's a' tusa kezdődék; azonban a' jurista ellenének tarka öltözetére nem tarthatá-meg komolyságát, kardját félre veté, hangos kaczajra fakadt 's ellenének békét ajánlott, mit a' bajazzo természetesen elfogadott, dús regelli mellé telepedtek, 's a' szegény ördögöt is a' kéményseprőt a' bőregérrel együtt jóltartották.

DIVATKÉP.

10. sz. A' hölgy tavaszi bécsi felköntösben, a' fiucska öltözete kazimir szövet.

FIGYELMEZTETÉS.

Jövő kedden, martius' 8dikán 1836 Barthàné, Egressiné, Topner Róza, Somogyi, Szigligeti, ifj. Egressi, ifj. Udvarhelyi urak jutalomjátékául először adatik: ‚Csörgő sapka, vagy: A' jótevő zarándok.‘ Tüneményes vigjáték énekekkel, kardalokkal 3 felvonásban. Schikaneder után magyarra tette Szerelemhegyi András.

Ez ifju magyar szinészi személyzet pártfogására, felszólitjuk különösen az ifjuságot, fel minden rendü 's rangu olvasóinkat, kik a' haladó müveszetet 's ipart az ifjakban buzditani 's gyámolitani tudják.

A' HIRES SVÁJCZI-FŰ-OLAJNAK

HAJ SZÉPITÉS, MEGTARTÁS ÉS NÖVESZTÉSRE,

mellyre

Willer K. Zurzachban (Svájczban) és Mülhausenben (Felső-Elszaszban), ő felségétől, Lajos Fülöp francziák' királyától, találmányi szabadalmat nyert *Magyarországon*,

FŐ-RAKTÁRA VAN PESTEN:

Bée Jó'sefnél, hajó-utczában 632d. sz. a., holott is egy üvegecskét, bérmentes megküldéssel, 2 for. 30 krajczáron pengőben megszerezhetni.

Bővebb és hiteles bizonyitmányokkal erősített *jelentése* e' fü-olaj' sükeres hasznának, *mai lapjaink mellé van csatolva.*

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Torsch m.

Rajzolatok. 10.

Pest. *1836*

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Martius' 9dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1836.
20*dik szám.*

Előfizethetni helyben a kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

FELFÖDEZÉSEK A' HOLDBAN.

A' ‚Theaterzeitung' egy berlini hírlapból következő felette érdekes czikkelyt közöl, mellyet tisztelt olvasóinkkal sietünk tudatni: Ifjabb Herschel a' holdban uj felfödezéseket tön, mi mindent, a' mi eddig a' Selenographiában történt, igen felülmúl. A' dolog sokak előtt hihetlennek fog látszani, kik igen bölcseknek tartják magukat, de egészen meg vagyok győződve, hogy valamint a' legbárdolatlanabb tudatlanság csudálkozásra indítatik valamelly tudomány által, szintugy vannak ujabb dolgok is, mellyek felől az akkori tudomány nem tudhatja, miként nyuljon hozzá. Illy felfödezések azonban élő források a' tudomány' további müveltetésére 's arra szolgálnak, mire ujabb lángészi munkák a' müvészetnek az aesthetika' tekintetében. A' lehetőség, hogy illy felfödezések csalódások, világos; mindazáltal azt állitom, hogy a' mit láttak a' tudositás szerint, azt láthatták is, azaz, hiszem, hogy a' lehetőség itt is megvan. Higyjék tehát, vagy ne higyjék, én azt mondom-el, mit mások elmondának.

Az öregebbik Herschel abbeli vizsgálódások közt halt-meg, mint kisebbithesse telescopja' homályosságát, mellynek tetemes nagyobbitások mellett hasonlókép nagyobbnak kelle lennie. Ifjabb Herschel felfogá e' munkákat, tanácskozott Drewster-rel, 's meghatározá, hogy a' hydrooxigeni mikroskopiumot használja a' gyűlponti tárgy' megvilágositására. A' kir. társasághoz fordult, 's minthogy a' királyt a' tudomány' és hajókozás' hasznaira várandó felfödezésekre figyelmessé tevék, legjobb segitséget nyert. Herschel tehát egy 24 lábnyi átmérőjü lencsét öntetett, mellynek nagyitó ereje 42,000szer volt, 's meg vala győződve, hogy e' lencse és a' hydrooxigeni lég által legalább a' hold' entomologiáját megösmerendi.

Merkur' átmenetelét a' nap előtt kelle megvizsgálni 's ez Herschelre bizatott. Ő a' jó remény' fokához ment, ott egy csillagászi tornyot épitett czéljára, a' nélkül, hogy az üvegeket csőbe tenné. A' látmező, melly a' fal vagy a' padolat felé megy, majd 1875 négyszög lábot tesz, átmérője 50 láb. A' mozditás' mechanismusa könnyen végh̄öz vihető. Miután a' reflectorok a' mikroskop' számára Angolországból megérkeztek 's az épitési munkáknak vége volt, elkezdék az észrevételeket; de a' dolgot titokban tarták, 's mivel következményei olly csudálatosan hangzottak, a' kormány is hallgatott ez ügyben, mig dr. Herschel maga nyilvánossá teendené felfödezéseit egy tudományos munkában. Ez még eddig meg nem történt, de dr. Grautnak egy tudositása jelent-meg a' „Sun" hirlapban 's ebben meglehetősen kiterjedt de még is csak általános adatok vannak. Nehányot közlök azon felfödezésekből, mellyeket dr. Herschel a' holdban tön.

A' hold' felülete három oceánt mutat, tetemes nagyságut, mellyek függetlenek hét más nagy vízmennyiségtől, a' mellyeket tengereknek lehetne nevezni. A' tavak' száma olly nagy, hogy még számba szedni nem is próbálták. Egyike azon oceánoknak 900 angol mérföldre terjed éjszak és dél felé.

Midőn a' hold' felületét először vizsgálták a' teleskop' egész 's a' mikroskop' fél erejével, egy pompás bazalthegy tünt elő, mellynek szine zöldes barna volt 's oszlopai 28 hüvelknyiek. Egy dült darabja pipacscsal volt borítva. Később egy holdi erdőt pillantának-meg, olly fákból állót, mellyek az angolországi temetőkön látható ternyőkhöz hasonlitának, de egyébiránt egészen más neműek voltak. Eztán egy fenyves, továbbá egy regényes szép táj jelent-meg. Riccioli' *mare nubium*ja fényes fehér homoku partokkal birt, vad, magas, látszat szerint zöld márványszirtektől környezve, mellyek mindnyájan 2—300 lábnyiak, és sötét repedések voltak köztük láthatók. Csúcsaikon gipszdarabok látszattak, ösmeretlen fák' csüngő leveleivel ékesítve. A' víznek, valahányszor a' látmezőn megjelent, mély oceáni kéksége volt 's

a' szirteken fehér habokban törődött-meg. Nagy áradások' jelei százmérföldnyire is láthatók voltak a' szirtpartokon. — A' vizsgálók álmélkodtak a' hold' pompás vidékein, főkép a' roppant jegedett darabokon. Igy találtak p. o. 30—40 tökéletesen négyszögű oszlopokat, mellyek utóbb 60—90 lábnyi magosságu amethystusoknak 's a' napon lángolóknak mutatkoztak. Ezen oszlopok egy nagy pusztaságban találtattak, melly rózsaszinű kövekkel volt födve. Később egy vad, hegyes táj fordult elő, terjedtebb erdőkkel és nagyobb fákkal mint eddig láttak a' vizsgálók. A' fáknak nagy, nyelvforma levelei voltak és sárga virágai, mellyek az ágakról földig értek.

A' terjedelmes erdők' árnyában legelő állatok' csoportai látszottak, mellyek ökreinkhöz hasonlitának 's szemök felett egy husos nagy kinövésük volt, tán hogy azt a' fény' nagysága ellen védjék. Továbbá kecskenyájokat láttak egyetlen egy szarvval, mindennemü vízi madarakat 's egy alkalommal felhőcsoportozást a' hold' levegőjében.

Később egy holdi vulkánt pillantának-meg, rettentő kirontása közben, több vulkános szigetet és sok kiégett tüzokádók' romait, 's Herschel szerint ezekből erednek azon gyürüforma halomsorok és hegylánczok, mellyek a' holdban olly gyakoriak.

Egyszer tizenkét nagy erdő ment-át a' látmezőn, zölden hullámzó sikságok által elválasztva, mellyek ugy néztek-ki, mint az éjszakamerikai ligetek. Az állatok közül dr. Herschel kilencz faj emlősállatokat és öt tojókat osztályozott; elsők közül csak egy két lábu hódot említek, melly kölykeit emelkedve hordja karjaiban 's a' tűz használatát ösmerni látszik. Épen ott 38 nem erdei fa és kétszer annyi növény van megszámolva. Egy különös fán dinnyegyümölcsök látattak, az érés és növekedés' minden lépcsőiben. A' holdban minden évszakaszok egymással és egymás mellett látszottak hatni.

Egyszersmind legszebb zafirból összealakult szigeteket és partokat vettek észre; továbbá sokszoros hosszu sorait egy sárga ércznek melly a' hasadékokból vagy az elágazások' üregeiből csüggött. Ezt színaranynak tarták.

Végre egymásra következő nagy szárnyas állatok' négy csoportai jelentek-meg. Dr. Herschel holdi embereknek tartá őket, 's azok szerint, a' mit később láttak, e' véleménynél kellett maradniok. Egy olly lencsét vettek-elő, melly ezen állatokat 240 lábnyi látszatos közelre hozá 's e' szerint még következő jegyzéseket tettek. E' szárnyas emberek — Herschel őket alfaj gyanánt *verpertilio homo* névvel nevezé — körülbelől 4 lábnyi magasak, az arczot kivéve rövid, sima, rézszinű szőrrel voltak födezve. A' szárnyok vékony, rugalmas bőrbül állottak szőr nélkül 's midőn mentek, vállaktul lábikrájokig hátul összegöngyölték azokat. Arczuk, sárgás hússzínü, valamivel nemesebb vala, mint az Orang-Utangé, legalább nyiltabbnak és okosabbnak látszott. Szájak igen előre állott; azonban emberi ajkakkal ellátva, állukon sürü szakál függött. Hajuk még sötétebb volt, mint egyéb szőrük, sürün fürtözve 's két különös félkörben fekvék az előfej vakszemein. Lábaik igen vékonyoknak látszottak 's nagyon előnyuló sarkuk vala. E' szárnyas emberek' mozgásai igen szenvedélyesek és erőteljesek valának; ezt a' vizsgálók beszélgetésre és értelemre magyarázhatónak vélték, bárha következő hónapban a' szivárványtó' partain még sokkal tehetségesebb teremtményeket födeztek-föl.

E' szárnyas emberek felett dr. Herschel által olly dolgok fognak közöltetni, mellyek, a' gyarmat' polgári és katonai törvényhatóságai által hitelesítve, az álmélkodást legfőbb lépcsőre csigázhatják. Előlegesen csak annyi mondatik, hogy azon lények' némelly mulatozásai a' mi decorumunkkal roszul illenek össze.

Végre legyen még említve, hogy egy völgyben egy pompás remekműt födeztek-föl, egy templomot, egyforma háromszögüleg simított zafirból épitettet, melly napvilágnál legszebb szikrákat hányt. A' négyszögü oszlopok, mellyeken a' templom nyugvott, 70 lábnyi magasságuak voltak, 's alapzatjoknál 6 lábnyi átmérőjűek. Födele sárga érczből vala 's lángokat képezett, mellyek egy sötét golyót látszának nyeldelni. Az épület valami 100 lábnyi magas volt, de sehonnét nem lehete kivenni, valjon mi czélra van az egész épitve.

Ha e' felfödezések bebizonyosodnak, akkor a' tudományra nézve roppant lépés tétetett előre 's az előszámlált adatok' végtelen következéseit meg nem számolhatni.

Ne hogy azonban valaki igen sokat higyjen, megkérem olvasóimat, ez olvasmány után menjenek-ki és tekintsék-meg a' holdat, mint függ az egen. Azt lehetne mondani, vegyétek-le kalapotokat a' hold előtt, mert veletek szemközt tán egy holdi ember lakik 's szomszédoknak köszönteniök kell egymást — de én nem igen kösztgethetném.

'S most már várjuk-el, mit hozand a' legközelbi jövendő.

BAJZA URHOZ

A' JELENKOR-TÁRSALKODÓ 19DIK SZÁMÁBAN MEGJELENT BESZÉDJÉRE.

Kritika majd mindig reactiót szül, az bizonyos. Ha a' reactiót azok teszik, kiket a' dolog tulajdonkép illet, azon nincs mit csudálkozni; de ha idegen dologba ollyan avatkozik, kit az nem vagy igen távolról illet, ez tüstént szembetünő és figyelmet gerjesztő. A' Honmüvészben mind eddig mindig, a' Szemlélőben mind első mind második pályafutása' alkalmával jelentek-meg kritikák, 's pedig ollyanok, mellyekkel Bajza ur épen nem vala elégedve, mint említett beszédjében ön maga vallja — 's Bajza ur még sem szólt. A' Rajzolatokban is jelentek-meg kritikák egész mult évben, 's pedig ollyanok, mellyekkel Bajza ur nem vala elégedve, mint említett beszédjében ön maga vallja — 's Bajza ur még sem szólt. Különös dolog, hogy Bajza ur épen az idén és épen az X. et Comp. ellen emelkedett-föl.

Kötelességünkben áll ez ellenünk intézett ékesbeszédet megczáfolni. Ezt igen örömmel tennők, ha az egészben legkevesebb is volna czáfolni való; mert látták bizonyosan mind azok, kik ama beszédet olvasák, hogy abban ellenünk okkal megmutatva egy körömnyi sincs: az egész merő puszta állitgatás. E' szerint nem annyira az okatlan állitások' czáfolása végett, mint azért felelünk, hogy megmutassuk olvasóinknak, mi fonákságok sülnek-ki, ha valaki tán csak megszokott tollharczi vágyból, minden igaz inditó-, minden igaz bizonyitó-okok' hiánylása mellett, kezd iráshoz. Kérjük is Bajza urat, ha máskor akár ellenünk akár mások ellen illy módon harczolni akar, okokat hordjon-fel — csak okokat, mert mi ok nélkül senkinek sem hiszünk, annál kevésbé ollyan uri embernek ki ez ékes-beszédje' egész folyamában megmutatta, mi keveset lehessen szavaira hajtani.

Bajza ur ékes-beszédjének egész folyamában minden erejéből azon van, hogy megmutassa, miképen tudniillik ő igen okok és elvek szerint cselekvő, minthogy szüntelen okokat és elveket emleget. Ám elvek és okok szerint cselekvő férfinek felszólamlását a' színi birálatokra nézve nem most kellett volna kezdenie. Bajza ur maga mondja, hogy valamennyi eddigi színi birálatokkal elégedetlen volt, mért nem szóla hát eddig? Azt állitja, hogy az idétlen magasztalás, valamint az idétlen ócsárlás egyiránt kártékony. Bennünket idétlen ócsárlóknak tart 's ellenünk felszólamla 's az egyiránt kártékony eddigi idétlen magasztalók ellen nem — mit jelent ez?! Innét világosan az sül-ki, hogy Bajza ur épen nem okok és elvek szerint cselekvő, mert okok és elvek örökké egyiránt hatnak a' szerintök előre, szerintök munkálóra, örökké egyiránt ösztönzik a' lelket, az elmét, 's ingerlik azt a' jónak dicsérésére, a' rossznak korholására; 's mihelyt a' tárgy megvan, melly az okok és elvek szerint cselekvőre hat, tüstént munkának ered az 's nem várakozik 1832diktől, 1836dik év' tavaszára, hogy munkálhasson.

Bajza ur ellen kézzel foghatóbb autoritást e' részben nem hozhatunk-fel, mint tulajdon magáét, azaz: okok' hiányában semmit sem hiszünk.

Ennyit mondhatunk Bajza ur' ékes-beszédének átalános áttekintésére. Menjünk végig rendszeresen az egészen, 's meglátjuk, miket hozunk napvilágra.

Bajza ur ékes-beszédjét egy hatalmas intrádával kezdi, mellynek a' szónok' érkezését előre kellett hirdetnie. Az egész intráda pedig áll mindennapi észrevételekből és közhelyekből (loci communes) a' kritika felől, mellyeket már százszor elmondottak, melly intráda többi közt nagyon hasonlít ahhoz is, mellyel tavaly a' szinészek kezdék felszólamlásukat az Őszinte Testvérek ellen. Ez intráda' elhagyásával a' Társalkodóban 24 sornyi helyet lehet vala megkimélni, tán érdekesebb mondatokkal betöltendőt. Különben is az egészre semmi szükség nem vala, minthogy Budapest' némelly emberei közt előre ki volt kürtölve 's mi jóval ez ékes-beszéd' megjelente előtt, több szájakból hallottuk, miképen Bajza ur az X. et Comp. által korholt szinészeket pártfogása alá vendő, mellettök a' Társalkodóban egy ékes-beszédet bocsájtand közre. Ki nem látja egyszersmind által, hogy Bajza ur, midőn az X. et Comp. tagjait rovogatni akarja, biztosítani ohajtja magát a' netalán más részről történendő megrohanás ellen, ez okbul azon oldalát paizszsal fedni igyekszik, mellyen kritikai lapjainak ellenesei vagynak 's bölcsen megmutatja, hogy a' kritika még akkor is hasznos, „ha nem eléggé illedelmes hangon iratik — ha a' fájásig éles, vagy épen durva.“ Ki nem vette ezek' olvastakor észre, hogy Bajza ur érzi 's előre mentnek akarja magát tudni, a' kritikai lapok' illy nem eléggé illedelmességi vagy épen durvaságai felől?

Ez intráda után jő egy kis dolog, mellynek rövid értelme: X. et Comp. kritikái *a' szó legszo-*

rosabb értelmében többet ártanak mint használnak 's legroszabbak hazánkban minden eddig megjelent színi kritikák közt.

Erre alig lehet valamit felelnünk. Mondhatnók ugyan hasonló joggal, mint Bajza ur: X. et Comp. kritikái *a' szó' legszorosb értelmében* többet használnak mint ártanak 's legjobbak hazánkban minden eddig megjelent színi-kritikák közt. Ugy de ezt minden megmutatás, minden okfelhordás nélkül mondva szinte olly puszta állitás volna, minőt Bajza ur követ-el; pedig mentsen isten, hogy Bajza ur' hibáit és következetlenségeit kövessük. Ez okbul ujonnan kérjük Bajza urat, ha valamit állit, állitson okokkal, különben ellenfeleit azon zavarba hozza, hogy okatlan állitásaira legfeljebb egy sajnálkozó mosolylyal feleljenek.

Szól tovább Bajza ur: az illy ártásnak czéljait és inditó-okait felfogni nem képes.

Látjuk ugyan, hogy Bajza ur sokat nem képes felfogni; azonban mi igy gondolkozunk. Hogy ártani akarunk, azt tán Bajza ur csupán ártásaink' sükeréből vehette-ki; mert *corda scrutari* nekie nem adatott. Ártó sükert általunk létre hozottnak Bajza ur nem láthatott, igen ellenben használót: ha egyebet nem, legalább láthatja, hogy hében-korban bepillantanak szinészeink az általunk számukra ajánlott olasz, franczia és angol grammatikákba. Czéljainkat pedig és inditó-okainkat, mint maga vallja Bajza ur, felfogni nem képes, honnét rágalmazhat tehát azzal, hogy czélok 's okokbul akarunk ártani?

Szól tovább Bajza ur: nincs szerencséje ösmerni azon uri embert; kinek tollából ezen X. et Comp. jegyü czikkelyek kerülnek.

Bajza ur' egész ékes-beszédében ez azon egyetlen állitás, mellyet minden okfelhordás nélkül is elhiszünk, sőt az okot mi magunk adjuk az olvasók elébe. Bajza ur tudniillik mind a' mellet is, hogy ékes beszéde által a' szinészeket pártfogása alá veszi, módfelett ritkán jár a' budai szinházba. Láthatni innét, milly képtelenséget követ-el Bajza ur, midőn az általa nem látott, nem hallott előadásokra irt kritikai töredékeinket erőködik rovogatni. Ezt itt nem azért hozzuk-fel, hogy az olvasók lássák, milly igen-igen furcsa dolog az, menteni és védeni a' szinészeket, ha őket nem vagy alig ösmerjük; hanem egyedül csak azért, hogy okát adjuk, miért nincs egymást ösmerni szerencsénk.

Szól tovább Bajza ur: kritikai töredékeinkbe egy a' müvészetre nézve tanulságos gondolat sincs mindeddig.

Ismét okatlan állitás. Bajza ur vagy azt nem tudja: mi a' müvészet, vagy azt: mi tanulságos, vagy azt: mi a' gondolat. Ki e' hármat értené, ollyat nem állitott volna; a' ki pedig nem érti, hogyan merészel az müvészet' ügyében tollat fogni kezébe? Ha a' szerénység nem tiltaná, az állitás' okokkali legyőzetése végett helyeket idézhetnénk töredékeinkből. De erre Bajza ur puszta, okatlan állitása mellett épen nincs szükség. Százszorta biztosabban elmondhatjuk mi, hogy Bajza ur' ékes-beszédében egyetlen egy gondolat sincs, melly ellenünk legkisebb bizonyitási vagy meggyőzői erővel birna. Állitásából valódi elfogultság 's épen nem müvészet iránti tisztelet és buzgalom, hanem privát szenvedély és érdekletesség tünik-ki a' legnagyobb mértékben. Ugyan-ezt bizonyitják az élesség mellé tett *czéltelen*, az elméncség mellé *üres*, a' humorista mellé *ugy nevezett* epithetonok. — Ha tagadja Bajza ur ez állitásunkat, kérjük ujra meg ujra: mutassa-ki a' czéltelen élességeket, az üres elméncségeket töredékeinkben. Ha különben ez egész okatlan állitásnak okokkali legyőzéséhöz kezdenénk, ugy véljük kritikai töredékeink' nagy részét elő kellene számolnunk.

Szól továbbá Bajza ur: illyenekkel egy óta fiatal *ugynevezett* humoristáink egész az unalomig bőven ajándékozgatnak-meg bennünket.

Erre az ugy nevezett kritikusnak, ugy nevezett tudósnak csak azt mondhatjuk: tekintvén az egész literaturának divatozó vonzalmát a' humorhoz, minden esetre hamarább fog a' közönség bizonyos gyüjteményt unalmasnak érezni, mint az ugynevezett humort.

Jóval alább igy szól Bajza ur: ugy vagyon ő is meggyőződve, mint X. et Comp. mi szerint a' megrótt elbizottságot, melly sok szinészeinkben megvan, nagy mértékben előmozdították az idétlen dicsérők.

Ime mint ellenmond magának Bajza ur! Fentebb egy átalános halálos sententiát erőködik ránk dörögni, melly szerint töredékeinkben egy tanulságos gondolat sincs, 's itt még is megvalja, hogy é' részben velünk egyiránt van meggyőződve. — Mondhat-e az, ki nálunk a' színmüvészetre nézve előmenést ohajt, ennél tanulságosabb gondolatot, javaslatot, hogy hagyjanak-fel szinészeink közön-

ségesen megösmert elbizottságukkal. Lássa csak Bajza ur, a' ki például az északamerikai erdőkben egy uj telepedést akar alkotni, először irtania kell, — a' ki nálunk a' színészeknek, bármi csekély 's tőle kitelhető módon, oktatást akar nyujtani, annak is először irtania kell, 's mi volna e' részben enuél tanulságosabb gondolat?

Szól tovább Bajza ur: nem abban akad ő meg, miben a' megrótt színészek és sok olvasó kétség kivül megakadtak, hogy a' budai színészek X. et Comp. által kivétel nélkül maniásoknak, széltől zugó és gőztől keringő fejüeknek 's a' társaság egészben véve roszabbnak mondatik lenni a' felbőszült gulyánál, hanem abban, hogy X. et Comp. elégnek hiszi javalását vagy gáncsait koronkint elmondogatni, a' nélkül, hogy kötelességének érzené egyszersmint kifejteni, miért 's milly nézetek szerint itéli ezt vagy amazt.

Mi sem abban akadunk-meg annyira, hogy Bajza ur által kritikai töredékeink minden kivétel nélkül a' legkisebb tanulságos gondolat nélkülieknek mondatnak, miben a' legtöbb olvasó kétségkivül megakadt, hanem abban, hogy „Bajza ur elégnek hiszi javalását vagy gáncsait a' Társalkodóban elmondogatni, a' nélkül, hogy kötelességének érzené egyszersmint kifejteni, miért 's milly nézetek szerint itéli ezt vagy amazt.“ Egyébiránt hogy állitásunk ez volt volna: a' budai szinészek kivétel nélkül roszabbak a' felbőszült gulyánál, ez merő képtelen — nem igazság. A' Rajzolatok' 13dik számában van azon czikkely, mellyben illy nemü hasonlitást tevénk, de egészen más értelemben. — A' mi pedig azt illeti, hogy nem fejtjük-ki okokkal, miért itéljük ezt vagy amazt, erre nézve ismét kérjük Bajza urat, mutassa-ki, hol történt ez igy? Mi különben az okatlan valamint alaptalan vádra felelni kötelesek nem vagyunk. Azt bizvást mondhatjuk, hogy soha nem mondtuk: ez rosszul vala téve, a' nélkül, hogy hozzá nem tettük volna, igy kellett vala tenni; a' hol csak a' szükség megkivánta. Különben csak föltehet annyit Bajza ur a' magyar szinészekről, hogy értelmi kifejlettségök nem olly alant áll, mi szerint őket iskolás gyermekekkint kellne oktatni olly okok' felhordásával is, mellyeket józan ész egyszerre átláthat. Ha például azt mondtuk szinészeinknek: szorgalmasan tanulják az idegen nevek' 's szavak' kiejtéseit — mi szükség tovább e' szinészeti axioma' megmutatására? Kérjük Bajza urat 's ujra meg ujra kérjük, hozzonfel ellenpéldákat töredékeinkből 's hozzon-fel okokat is, akkor szólhatunk csak bővebben egymással.

Szól tovább Bajza ur: okatlan birálatainkra számtalanszor *el*csóválta fejét.

Ugyan ugy-e? akkor hát már jó formán *el* volt csóválva, midőn ékes-beszédét irta.

Hogy mi megkivántuk volna a' budai szinészektől tanácsaink' követését, jól jegyzi-meg Bajza ur. Hasonlókép kivánná tőlünk Bajza ur is, hogy tanácsát kövessük. Jó tanács' követését örökké kivánhatja az ember; de ha az ellenkező fél rosznak látja a' tanácsot, ugyan helyesen teszi, ha megveti azt. Mi ennélfogva méltán követelhettünk illyesmit szinészeinktől, minthogy tanácsainkat józan ész' és müvészet' szabályai szerint eddig jóknak hiszük; ha ellenben mi Bajza ur' ékes-beszédének tanácsain nem indulunk, már azért rajtunk semmi követelni valója; mert íme ezennel mutatgatjuk-meg, milly haszonvehetlenek azok.

Bajza ur a' következőkben ismét egy halomnyi elkoptatott közhelyeket hoz-fel. Előfordulnak e' sorokban: meggyőződés, elv, ok, igazság, éles szem, sors, 19dik század, csalhatatlan, bölcseség 's a' t. — (*Folytatjuk.*)

X. et Comp.

A' RAJZOLATOK' VÉDELME,

BAJZA UR ELLEN.

(*Lásd a' Társalk. f. é. 19d. számát.*)

> On peut dire que quatre mots sont la cause de toutes les querelles qui arrivent dans le monde: *moi*, *toi*, *mien*, *tien*.
>
> Jean Jaques R.

A' „Társalkodó'“ folyó évi 19d. számában Bajza ur a' Rajzolatokat egy kis vitába voná, melly vitában eddigelé még senkit elesni nem láttunk, csupán Bajza ur sikamlott-meg, 's e' sikamlásában a' szerkesztőnek is egy kicsit lábára hágván, megenged Bajza ur, hogy minden megrohanás ellen a' szerkesztő a' maga tyúkszemeit védelmezhesse.

Minden journal szerkesztő a' lapjaiba iktatott folyton-folyó czikkelyeket magáévá teszi, légyenek bár azok „okatlan birálatok, a' művészet' nálunk még eddig nem igen értett nemében;“ magáévá teszi még akkor is, ha Bajza ur azokra „nem egyszer csóválta-el fejét,“ 's igy, mit Bajza ur: „A' magyar szinészeti birálókhoz, különösen *X.* et Comp. urhoz“ mond, mondva van az a' szer-

kesztőhöz is, 's tán az „okatlanságot“ érdeklőleg, mondva van egy erdélyi közbeszéd' értelmében: ‚üsdd a' nyerget, hadd érezze a' ló;‘ mire ha egy „üres elménczséget“ akarna mondani a' szerkesztő, tán maga is egy „úgy nevezett *humorista*,“ azt mondaná, hogy Bajza ur meg akarta ugyan ütni a' nyerget, de sötétben vagdalt ide 's tova, és sem a' nyerget, sem a' lovat nem találta. És már most kiköti magának a' szerkesztő, habár theoretikai 's practikai műértetlenségét a' színi birálatokban elösmerné is, hogy humoristikai elménczségeit, sem Bajza ur, sem senki által a' világon eldisputáltatni nem hagyja; — az nem árt ezen elménczségeknek, hogy üresek, mert az üres elménczséget akárki könnyebben elbirja, mint a' tömöttet, vaskost, köpczöset.

Bajza ur erre hihetőleg ismét el fogja csóválni fejét, de megengedjen Bajza ur, hogy mi műértetlenek, mi tudatlanok, csak ugy szoktuk magunkat védelmezni mint tudjuk: Némelly embernek tyúkszeme van 's mindjárt megérzi ha rá hágnak; némelly ember tyúkszemtelen, 's csak akkor érzi ha fejére vagy nyakára hágnak. — Bajza urat a' szerkesztő legalább jó emberének tartja 's tartotta, mielőtt tehát Bajza ur a' Rajzolatokat mintegy megrohanta, reménylette volna a' szerkesztő, hogy Bajza ur figyelmezteté 's azt mondá vala: „Hallja kegyed, vagy hallja ön! azok a' Rajzolatok rontanak,“ — 's iráutok a' szerkesztő az okos javalatot bizonyosan örömmel fogadá; — de ez nem történt, 's az igaz, ezzel Bajza ur nem is tartozott, hanem mint a' tatárfutást egyszerre csak hirlelék, hogy a' Rajzolatok ellen égiháboru keletkezik. — A' szegény szerkesztő, nem is gyanitván', hogy a' Bajza ur foglalta olympusi magosból is pattanhat a' föld' fiára egy vaktöltés, a' mennykőfogót már készen is tartotta, be is csapott, decsak akkor látta, hogy ez csupán amollyan szinpadi mennykő, mellytől még a' gyermek sem szokott megijedni.

A' szerkesztő maga is a' 19dik század embere, nem tartja magát csalhatlannak, de másfelől azt sem tartja: — „hogy annak a' mit mond, szükségképen mindjárt bölcseségnek kell lenni, csak azért, mert *Bajza ur mondotta*“ bizonyitatlanul, 's okok nélküli meztelenséggel. — Valjon nem annyit akart-e Bajza ur megrohanása tenni: „humiliate capita vestra!“ És mi meg is hajtottuk volna fejeinket, ha látjuk vala, hogy dicsőségében szól az ur hozzánk a' magasból, — de hamis prophétát látánk a' magasban, és mi, a' 19dik század' embere, nem hittünk neki. —

A' Rajzolatok' mostani kritikái, szól Bajza ur: „semmit sem használnak ártanak inkább, melly ártásnak czéljait és inditóokát felfogni ő legalább nem képes.“ — Mit akar itt Bajza ur az „ártás czéljaival és annak inditóokával“ mondani, megenged, ha tán e' messzevágó, isten tudja mit rejtő bizonyitatlan mysticus kifejezését, a' szerkesztő sem képes maga részéről felfogni. — Ártani műértetlenségből, ez az alapos vagy ingadozó tudomány' helyes vagy hibás felfogásának szüleménye, melly hibától, mig a' tanuló ember, a' tudós pedig tanuló marad, egyik sem fog menekedhetni; de ártani inditóokbul, hogy ez ártásnak czéljai is legyenek, ez nem a' műértetlenséget, hanem a' charaktert illeti, 's ezt egy odavetett puszta szóval sem Bajza urtól, sem senkitől a' világon feszegettetni egy józan értelmü ember sem engedendi, ha bár nem más volna is, mint egy „ugy nevezett humorista.“ És egyes személy', vagy valamelly hirlap' ártalmas charakterét feszegetni, a' nélkül hogy a' feszegető ellene egy hajszálnyit bizonyitana, ez a' 19dik században, a' kritikusi megrohanásnak nem a' legillödelmesebb modorja (!) (manierja.)

Nem szól Bajza ur „a' Kassán nehány év előtt megjelent játékszini tudósitásokról, nem a' Honmüvészben megjelentekről, ezek szinte nem épitenek, mint a' többiek, de azon elsőséggel még is birnak a' Rajzolatok legujabb e' nemü czikkelyei felett, hogy nem rontanak annyira.“ — Erre a' szerkesztő nagyon szeretne ismét Bajza urnak felelni, ha megmutatná, a' Rajzolatok kritikái *miért rontanak?* de valóban puszta 's annyiszor ismételt puszta állitgatásokra, a' szerkesztőnek még csak ugy nevezett humorját sincs kedve vesztegetni.

Az idétlen magasztalás' bűnével vádolja végre Bajza ur a' Rajzolatok' redaktorát: „ki hasonlitá például *Lendvainét* az igen nevezetes és a' maga korához képest ritka tünemény Müller Sophiehoz.“ — A' Rajzolatok mult évi első felének 26dik számában, 159dik lap' 2d. hasábján ez áll: — Lendvaynénak a' naïv szerepekben, azon mondhatatlan finomsághoz, kellemhöz 's gyöngédséghöz, (mellyet Bécsben csak egy Müllertől láttunk), szivünkből szerencsét kivánunk, 's őt minden elfogultság nélkül, (vesse oda kinek tetszik a' pesti szinházat is), első rendü *szinjátszónéink* közé számoljuk.“ Ki e' szavakból azt látja, hogy Lend-

vainé Müller Sophiehoz van hasonlitva, az a' Hortobágyon elterpeszkedő szúnyogot, legalább is egy a' Dunán függő nagy lánczhidnak, vagy a' hortobágyi csárdát, legalább is Debreczennek nézi. —

Végezetül Bajza urnak a' Társalkodóba iktatott észrevételeire szólva, az egészből az tetszikki, mintha Bajza ur a' szini birálatokban reformator akarna lenni, de mivel maga is megvalja, hogy azokhoz nem ért, a' szinészeket alkalmasint azon zavarba hozá, hogy már most nem tudják, kicsoda tehát Mózessök és Prophétájok? — legalább a' szerkesztő, ki a' Rajzolatok védelmét, maga részéről Bajza ur ellen e' sorokkal befejezi, azt tartja, hogy Bajza urnak a' szinészek meletti egész védelme röviden ennyit tesz: Én vagyok a' ti Mózestek és Prophétátok, de nem tudlak titeket vezérelni a' pusztában, elhoztalak a' veres tengerig (azaz vizre vittelek), 's most már gázoljatok keresztül rajta! —

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Martius' 4dikén a' pesti szinpadon először. ‚Korona és vérpad, vagy: Az álomital.' Drama 5 felvonásban. Dumas' munkája. Német után forditotta Jakab István.

A' regibb franczia dramatikusok a' chorus' elhagyásával a' görög antik iskolához szitottak, de majd csak annyiban, hogy az aristotelesi három egységet — úgymint: idő, hely és dologét — szorosan, sokszor nevetségesen, megtartották, 's többnyire akkori tárgyakat hoztak-fel, a' nélkül, hogy a' görögök' valódi szellemét, költői irányát felfogták, vagy honositák. Századunk' elején azonban drámai országunkban is revolutio támadott, a' korcsositott antik' trónja porba dölt, 's a' korunkhoz méltó regényes lőn a' nép' legnagyobb öröme és zajos tapsa közt a' szinpad' királynéja. — Itt nem lesz felesleges az antik 's regényes közti különséget Schlegel Wilmos szerint nehány vonásokban előadni. Az antik minden különnemüt szorosan elkülönzött a' görögöknél, nálok a' vígjátéknak tréfa, a' szomorunak komolyság volt általános bélyege: a' regényes azokat választhatlanul összeegyenliti: minden ellenkezőt, természetest 's müvészit, költőit 's prózait, komolyt és tréfát, mult' emlékét 's jövendő' sejtését, földit és istenit, érzékit és szellemit, életet és halált mélyen egyé olvasztván. Az antik összehangzó képe egy szorosan meghatározott, szépen rendezett, 's magába visszatükröző eredeti világnak: a' regényes kinyomata az örökké új és csudateljes szüleményekre törő chaos' titkos szineinek, melly a' mindenség' keblében rejtezik, 's fölötte az eredeti szeretetnek lelkesitő szelleme ujonnan elömlik. Az antik egyszerübb, világosabb, 's a' természet' magokba zárt egyes müveihez hasonlóbb; a' regényes, elmellőzvén töredékes tekintetét, a' mindenség' titkaiba mélyebben ható. Költeményi fajukra nézve, az antik hasonlít egy csoporthoz a' szobrászatban, a' figurákból kivehetni a' charaktert, a' csoportozatokból a' cselekvényt; ellenben a' regényes egy nagy festett képhez, mellyben számosabb csoportok' alakján 's cselekvényén kivül a' személyek' körületei is festvék, 's nem csak a' legközelebbiek, hanem nevezetes kilátással a' távulba, 's mind ezek magikai fényben. Azonban a' szerző egy közép fénypontra irányoz minden mellékest; 's a' néző' tekintetét csak annyira hagyja rajtok nyugodni, a' mennyire e' fényponttól jobban vagy kevésbé világitatnak, vagy ők világítják azt. Már a' festészet a' szobrászattal nem vetekedhetik az alakok' lemásolásában, mert csak egy szempontból veheti-le őket; azonban több élénkséget önthet beléjek szinei által, különösen arczukon a' lelki állapot' legfinomabb vonásait is visszaadhatja, 's szemük által mélyebben hagy az érzetben olvasnunk. Nem különzi-el, mint a' régi tragoediák, a' komolyságot és cselekvényt az élet' körülményeitől, hanem minden körülményeik' tarka vegyületével együtt fogja-fel; 's midőn csak véletlenül oda vetett dolgokat látszik festeni, kielégiti a' képzetnek bizonytalan kivánatit, 's a' rendezés, közel távul, szinezet és világitás által összefüggő látvány' kimondhatlan ámulatába süllyeszt. Benne az idő' és hely' változtatása, föltevén, hogy az indulatokra tett befolyás is együtt van vele rajzolva, 's a' szini perspectivnek segedelmére van; a' tréfa és komolyság ellentisége, föltevén, hogy mivoltukban és lépcsőjükben jó arányban vannak egymáshoz; végre a' dialogi és lyrai alkotó-részek' összekevertsége, mi által a' költőnek hatalmában áll, személyeit nagyobb vagy kisebb mértékben költői lényekké változtatni: nézetünk szerint a' regényes szinművekben nem csupa szabadságok, hanem valódi szépségek.

Ezen szép tulajdonok az ujabb iskolára is rá illenek kisebb vagy nagyobb mértékben, de vannak némelly uj bélyegei is. — Darabjaik egy szorosan összefuggő egészet tesznek, de érzésük, indulatuk, charaktereik kevéssé lyraiak, inkább szi-

tanak a' közönséges társalkodási hanghoz, azért is többnyire prózában irottak. Legfőbb lépcsőn szinre szerzettek, az az: előadásuk tiszta, világos, könnyen felfogható, 's a' néző' figyelmét többnyire minden bevezetés nélkül valamelly erős benyomással megragadják, ujabbujabb váratlan következményekkel lepik-meg, mellyekből ismét ujabb sejtmények támadván, végig feszitve tartják; azért bár tartalmuk többnyire szomoru, borzasztó, szövevényességük miatt inkább hatnak a' képzetre, mint az érzésre; ámbár némelly helyük kivételt szenved, mert sokszor főkép a' játék' végén, midőn a' szövények feloldottak, valódi tragikai hatással birnak. A' rendkivülit igen szeretik. Majd minden darabjukban vannak titkos ajtók, ezeken által egyik személyt másikkal — 's igy a' nézőket is — lepetik-meg. Müveik' tárgyát leginkább a' közelebb mult századokból választják, 's azokat apró vonásaikkal együtt hiven festik; nem úgy tehát, millyeneknek kellett volna lenniök, hanem millyenek valóban voltak vagy lehettek. A' külsőségekre sokat tartanak. Titkos születésü főkép Hugo Victornak majd minden darabjában van, az incognitonak barátjai, a' pompa nálok elkerülhetlen. Szorgosan kikeresik, mi lehet hatással. Személyeik' akaratját néha erős motivátioval terhelik, 's szabad akaratjuk csak félig meddig van. Nyelvük egyszerü. Az indulatok nálok olly szavakban törnek-ki', millyenekben olly körülmények közt belőlünk is kitörnének. Müveik nem mind nemzetiek, angol, olasz, svéd 's a' t. honiak is. Ha hasonlitásba teszük az antikot a' regényessel, Shakespeare, Calderon, Göthe, Schiller azok a' regényesben, a' kik az antikben Aeschyllus, Sophocles és Aristophanes voltanak, az uj iskola pedig Euripides. Tervkészités, szini elrendelés és hatás tekintetéből, óvakodva azonban a' puszta materialis szinre dolgozástól, ez uj iskola épen úgy ajánlható, mint Shakespeare, Calderon, Göthe, Schiller a' charakterfestés és igazi dramai nagyságban.

Ezek a' helyhez képest mind töredékek; a' tárgy' bővebb kifejtése igen ohajtható.

A' mai darabra térve, az a' ‚neszlei toronnyal' együtt (Gailardet és ugyancsak Dumas' munkája) szini tömkeleg, mellyből csupán a' szerző' fonala vezet-ki. Sok csomóju szövénye a' jó elrendelés által könnyen felfoghatóvá, 's csudálatos esetei a' helyes motivatio által hihetőkké válnak. Az egész csupa tett's tetteiben mindig előre haladó. Hooward Katarina, az eredeti szerint a' czimszerep, legkitünőbb; mindjárt első feltüntekor erős, 's lehet mondani, kevéssé goromba szinnel megkülönböztetett asszonyi hiuság' ujabb példánya. Ezen gyöngeséghez folyvást hiv tetteiben, de apró nüanszaiban, az előadás szerint legalább, ugrások tapasztalhatók. Benne, körülményeinek folyvásti változottsága miatt, a' szinészué előtt tág mező nyilik tehetségeit a' mimikában és szavalásban kimutathatni. Ethelwood herczeg valódi férfiu, boszúja Katarina iránt engesztelhetlen, mondhatni, legfőbb lépcsőre hágott — már hideg. Henrik, minden esetre férfiu; mindenben, leginkáb boszujában szép, ellenképe Ethelwoodnak. A' többi szemelyek elenyésznek. Ezen darab' megszerzését ajánljuk minden szinész társaságnak; mert középszerü játszása mellett is biztosithatjuk szerencséjéről.

Martius' 5dikén. ‚Parlagi Jancsi, vagy: A' szerelem csudái.' Vígjáték 4 felvonásban. Német után forditotta Kovácsóczy. Parlagi sokkal jobb bétyár, mint mivelt úr.

Martius' 6dikán. ‚Kisértő hegyi lélek, vagy: A' három kivánság.' Vígjáték 3 felvonásban. Németből forditotta Láng Ádám. De mortuis aut bene, aut nihil! (A' holtakról vagy jót, vagy semmit se!).

A' regélő folyóirat' *pesti hir* felkapott czimében Garaytól az áll: „hogy Megyeri ur a' budai intézetet kormányozza." Ezen hirre nézve jelenthetjük, hogy a' budai társaságnak most is van vármegyei igazgatója, 's Megyeri úr csak egyik rendelő. X. et Comp.

Jelentés.

MARIÁNTSIK ÉS ZÁKO

„AZ ARANY RÓZSÁNÁL"

Pesten a' váczi-utczában,

ajánlják uj 's igen jól rendezett áru-tárukat, mellyben vannak: igen finom és jó fajta angol fénygyapjuk minden szinből, 's hozzá igen szép, izlésteli és jól szinezett himzés-mustrák akármilly nagyságbul; továbbá a' legjobb rumburgi 3 és 4 sodratu királyczérnák, minden egyéb himzésre és kötésre tartozókkal; pamut és czérna harisnyák a' legcsekélyebb fajtától a' legfinomabbig; igen puha és jól megfekvő börkeztyük akár tuczet akár pár számra; fekete lóször vagy selyemszövetü nyakkötők a' legujabb izlés szerint — 's minden igen jutalmas áron.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Martius' 12dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1836.
21dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV.

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

CSUDÁLATOS SZERELEM-TÖRTÉNET.

Hol volt, hol nem volt, — — oho tisztelt olvasóim! ne olly savanyu képet! — tudom én mint kezdik a' divatos irók elbeszélésüket! — p. o. „egy gyöngy köny csilloga szép Juli' nefelejts szemében, midőn — vagy pedig: „leány! — serkenté-fel a' bőszült anya az angyali kis Julit édes merengésiből," — vagy pedig: — hja! de ha itt csak példákot számlálgatunk-elé ugy soh' sem jutunk ám a' történet végére! — szóval; én igy akarom: „hol volt, hol nem volt," — 's nem másképp! — Tehát:

Hol volt, hol nem volt, biz én már azt rég elfelejtettem; — elég az ahhoz hogy volt egykor egy özvegy asszony, — *Margitnak* nevezék, ha jól emlékezem, — 's annak az özvegyasszonynak egy igenigen csinos, és fiatal eladó leánya, — — kit *Juliskának* nevezének. — Nefelejts szemei — hm! de minek untassam olvasóimat szépségek' leirásával? — ('s no csak valljuk-meg igazán, — nem is tudnám a' szépségeket helyesen leirni)— képzelje tehát magának olvasóim mindenike, a' minő eleven szinekkel csak lehetséges, a' legszebb szög hajú és kék szemű, sugár és eleven kis leánykát:

Sok ifjoncz sürgött ám-Juliska körül, 's vetekedék kedve' megnyerésében, — mert ki csak látá őt elmerűle kecsei' szémlélésében; — de Juliska csak egyet kedvele igazán e' világon, — Endrét a' szomszéd' suhancz-fiut szereté ő csak, csak Endre birá szivecskéjét.

Juliska semmit sem akart egyebet, mint kis macskáját czirógatni, — csak henyélni; — a' varrásban czérnája szakadott, — a' fonásban csak összezavará a' fonni valót, — a' levest vagy nagyon is, vagy épen nem sózá-meg, — a' sültnek egyfelét megpörkölé, — az üveget a' mosogatásban eltöré, 's a' t. — „Gyermek!" — mond egykor Margit asszony, ezeket már elunván, — „valdmeg igazán, te szerelmes vagy! — sokszor látlak a' szobában gondolatokba merülten, 's mindent a' mit csak tészesz, vissza felé tészesz! — mit vonakodol? — hisz' mindent tudok!" — „Hisz' igen édes anyám!" — mond a' piruló szép Juliska, — „szeretem a' — szomszéd' fiát." — „Még soh' sem szomoritál igy meg!" — rivalkodék hevülten Margit anyó, — „a' leány, ki anyja' háta megett szeret, örökké el van kárhoztatva! — hagyj másokat gonoszat cselekedni, teneked rénytükörnek kell lenned, — én akarom! — Szemtelen! — egy szót se szólj többet véle e' pillanattól fogva!" — itt tajték töre-ki a' haragos anyó' szájából, — 's ha nem teljesited parancsolatomat, — takarodjál szemem elől! — lódulj a' széles világba! — *az ördög vigyen-el!*" — „uh! uh!"

Köny-ár boritá-el a' megrémült jó leányka szemeit, 's ah! — szomoru sorsát — a' szomszéd' házába megy jelenteni; — nem, o nem engedetlenségből, — ő csak megakará mondani — szegény Endre! — hogy többé nem szólhat véled! — Alig várá a' késő estvét, hogy csendes rejtekébe vonhassa magát, 's igen ájtatosan mondá-el lefekte előtt szép imádságát: — a' bőszült anyó háborgatja őt első szunnyadozásában: „aludd-ki esztelenségedet gonoszszülötte!" — 's egyet fordula pölyhes ágyában.

Ah de éjfélkor, a' lelkek' órájában, nagy zaj hallatik, 's egy rémitő hang hasitja a' kis házba szorult levegőt! — a' zaj közelget; — halálmadár, 's bagoly huhogat a' ház körül, 's bőregerek sziszegnek az ablakban; — a' zár zörren, — az ajtó csikorog, — 's bé-toppan: — szemei tüz-szikrák! — borzas fekete hajából két szarv tündöklék, — lólábak! — nehéz lánczokkal terhelvék, — hosszu farkát zörögve vonogatá maga után. — Juliska, 's az anyó izzadságukban föröddének. — Margit asszony' ágyához közelget a' rém; — „jaj! jaj! ördög uram! engem ne keressen, — nem fordulna kegyed arra felé, ott fekszik a' gonoszszülötte!" — hangzék a' párna alól.

Az ördög megy, — Juliska pedig reszket, 's mint a' gyönge galambfi mélyen búvik fészkébe; — de a' zsákmánya után szomjuzó ördög megragadja őt, — 's nem köti lánczra mint szokás, — de kimélve karjai közé veszi, ugy intézvén-el a' dolgot, hogy szép zsákmánya ne-kiálthasson, *'s huss!* — eltünik kisértetek módjára! — az ablakon? ajtón-e? vagy kandallón keresztül? — azt minden faradságos nyomozásim után — sem tudhatám-ki.

Félholtan kezd mozogni az anyó, — kidugja fülét előbb, 's csak azután buvék-ki feje a' párna alól. — Nem látván többé az ördögöt, — „Juliska! Juliska!“ kiált minden erejéből. — Kiugrik az ágyból rémverejtékkel elboritva, — de Juliska' ágya csakugyan üres, — konyha, padlás, pincze, minden üres, — Juliska sehol! — 'S az egész helységben elterjed a' hir: „Margit asszonyomnál az ördög volt — *bizonyosan őt vitte-el!*“ —

A' helység' suhanczai búsúltak, — öregei siránkoztak, — csak hajadon szépei örültek, — „már szemiből láttuk“ — mondák — „hogy nem bárány, — *hisz' nem messze esik az alma fájától!*“ — Kétségbesés, 's a' lélekisméret marczongolá Margit asszonyomat, — „átkomra, melly hevültömben kiszöke számból, — magam sem tudom mikép, — már elviszi a' sátán kedves lányomat, — 's *mig férjem élt süket volt az átkozott!*“ — Hosszú időt tölt mély gyászban és bánkodásban, — éjjel félelem, 's rémitő alakok háborták! — Semmi gyönyöre sem vala többé, — minden iránt elhidegült, még hajdani kedv- 's időtöltései iránt is, kivévén — a' kukuricza-morzsolást.

'S épen kukuriczát morzsola akkor is, midőn egy valaki helyes dolmányban jelen-meg előtte, 's magát mélyen meghajtván, egy levelkét nyujta kezéhez mondván: „Asszonyom! én kegyednek nagy örömöt hozok! — itt a' levél — *keresztelésre hivom.* — Oh siessen kegyed! — soká szenvedett ugy is anyai szive *szeretett leányáért!*“ — „Mit? micsoda?“ — „Igen igen asszonyom, csak meg ne ijedjen, — *én vagyok az ördög*, ki leányát elvivé! — A' kis gyerkőczének, kivel ő gazdagita engem, sem lólába, sem szarva, — de sima mint én!“

A' csel, a' kis unoka, a' vizsontlátás öröme igen hata Margit asszonyra; — sir, nevet örömében, — „kegyed eléb az én ágyamhoz jött?“ — szóla reszkető hangon, — „*oh én bohó, hogy sikoltottam!*“ — 'S most az egész helység beszéli a' történetet: „Gondoljátok-el! — Margit asszonyom' ördöge, a' már rég elköltözködött szomszéd' fia volt! — 's holnap *a' kis ördög' keresztelése lesz!*“ — „Azt látnom kell! azt látnom kell!“ — mondá ez is az is.

A' hajadon leányok szájokat pittyegtetve hallgaták az egész történetet, — 's nehány egy nagyot sóhajta: „ah! *nekem is itt volna már az ideje, hogy vagy egy ördög utánam is jőne.*“

E. Emil.

EGY AKASZTOTTNAK TÖRTÉNETE.

(*Vége.*)

A' magas oszlopon a' halál — mert élhetek e' szóval — a' halál majd semmi vala; nehány heves rándulás, egy villám szemeim előtt, egy rázkódás agyomban, egyéb semmi. Azon pillanatban, mellyben létem' érzetét elvesztém, ugy valék, mintha iszonyu nagy tengerben feküdném, mellynek habjai fejem fölett különös zajjal vergődtek össze; mellemen és szempilláimon az egész föld' terhe látszék nyugodni, 's zárt szemeim elé fénytömeg lövelt minden oldalról, melly a' világot előttem sokkal szebbnek mutatá, mint elhagytam. Mint porszem érezém magam e' végtelen téreken, mint homokszem e' tengerekben, mint féreg a' kék, aranyszegélyü ég alatt, 's mellettem örökös vízrohanás' dörgése látszék zuhogni, melly zajongva rohant alá magas szirtekről, 's engem tajtékzó habjai közé készüle vonni.

Végre a' fény homályosodni kezdett, minden kép kisebb lön, és ujra szenvedni kezdék. Lelkem kilépett ezen álképek' varázsköréből, öntudatom visszatért, 's irtoztató rettegéssel félig kinyitám szemeimet; mert körültem borzasztó szitkokat 's káromlásokat hallék, 's azt hivém, hogy más világon pokol' közepén, kárhozottak között ébredek föl. Egészen felütém szemeimet, 's egy hosszu, sötét terem' végén leltem magam', mellyet gyertyavilág' homályos sugarai világositottak; a' szoba' másik szögében asztal körül, mellyen egy kis lámpa, poharak 's korsók között ége, kemény, köz arczulatu férfiak ültek: katonák voltak ezek, kik ittak 's koczkát játszottak; két lépéssel hátrább más katona őrt álla, puska kezében, feje asztal felé hajolva, kötelessége 's játék között ingadozék, aztán fegyvereit földre dobta, 's ő is koczkához fogott.

Az erőködés, mellyel mind ezt meg fogni igyekszém, végkép fölébreszte; ismét földen élve találtam magamat, 's mind annak daczára, mit szenvedtem, létem még elég kedves volt annyira előttem, hogy azt ujra elragdtatással fogadjam. Nem

kis időmbe került, mig képes valék felfogni, kik valának azon emberek. Végre megfejtém magamnak, hogy holttestemet őrzik, 's e' meggyőződés elhagyatá vélem első gondolatomat, melly szerint lábaikhoz borulni akartam. Hamarjában tehát azzal megelégedtem, hogy nyomorú őreimet magam őrizzem, 's a' szökésre alkalmas pillanatot lessek; mert örömömre láttam, hogy mind inkább hevülni kezde fejök, szitkozódásaik borzasztóbbak 's szemeik minden pohár után zavartabbak lönnek.

A' nap egészen lenyugodott, 's a' lámpa csak gyöngén világositotta a' szobát, 's ugy szolván csak az asztalra és játszókra nyujtá fényét, kik csak néha vetének egy-egy futó pillanatot az ágy felé. — Nagy, majd négyszögű ágyban feküdtem, 's ennek mennyezetéről széles, gyapju szőnyegek függöttek-le, mellyek csak láb felé valának nyitvák, 's e' résen reménylettem elszökhetni. Lassan 's legnagyobb vigyázattal csusztam-le, már egyik lábomat kinyujtám a' szőnyeg alól, és épen földre akartam szálani, midőn egyik katona korsóval kezében az ágygyal által ellenben álló ajtóba lépett, 's a' holt' lábát meglátván, elsikoltá magát 's ijedtében elejtette korsóját. Pajtásai tüstént fölemelkedtek, de bor és játék annyira megzavarta elméjöket, hogy a' másik' beszédeit többé meg nem foghaták, durva gunynyal a' cserepeket fejéhöz vágták, 's miután rá parancsoltak, hogy más bort hozzon, ismét játékhoz ülének. Minthogy a' katona többé nem látta a' lábot, mert czivódásuk alatt visszavontam, ő is csalódottnak hivé magát, és sietve eltávozék, az ajtót nyiltan hagyva maga után.

Rám nézve most egy percz sem vala elvesztendő, mert minden pillanat közelebb vitt a' felfödöztetés veszélyéhöz; rögtön elhatározám magam, földre csusztam, 's hála a' hóhérnak, ki czipőm, harisnyám' 's kabátomat elvevé, legkisebb zörej nélkül észrevétlenül kisuhantam az ajtón. Kivül észrevevém a' lármánál, melly alólról hangzott, hogy csapszékben vagyok. Csöndesen vonultam át egy sötét folyosón, és egy széles garádicshoz értem, mellyen gyorsan aláfutottam. Lejuték, a' kivül, hogy valamelly emberi lénynyel találkozzam, 's itt ajtót vagy ablakot kerestem, honnan észrevétlenül utczára juhatnék, de hiában; félelmemtől űzetve, hogy a' katonák utól érnek, végsőre vetém fejemet: az alsó terembe léptem, hol hangosan ittak az akasztott' egészségére, — lassan kinyitám az ajtót, bedugtam fejemet, 's merevedten a' dőzsölőkre pillanték.

Ha tudom vala a' fej' titkos hatalmát, tétova nélkül előbbre lépek; mert alig ismerék-meg a' jelenlévők a' sápadt arczon, a' kék nyakon a' gyilkost, az akasztottat, a' holtat, midőn a' katonák is elsápadtak, 's tetőtől talpig reszkettek. Pohár kezökben, szemeiket merőn undok termetemre függesztvén, ugy álltanak ott, mintha épen halálangyal érintette volna őket szárnyaival. Bátorodtan léptem a' terembe, 's kisértet gyanánt mentem ki az elámult csoport között a' házból, eltüntem az utczák' homályaiban, 's magam után irtozást 's kisértet-félelmet hagyék, mi által legalább hirtelenében kikerülém őreim' üldözését.

Remegve mentem tovább, egy omlott házhoz, mellyet éjelre buvóhelyül választék, gyorsan léptem-föl a' félig összedült lépcsőken, 's düledékek közt egy ablakhoz feküdtem; ámde alig görnyedtem-le, zavart hangokat hallék az utczákon, 's ablakom alatt hajdukat és katonákat láttam, kik szökésem 's ujra megkerithetésem fölett tanakodtak. Beszédökből tudtam-meg, hogy miután akasztófáról levettek, némelly kétségek támadának halálom fölett, 's a' közel csapszékbe vittenek, ott egy követ' visszajöttét várandók, ki a' helytartóhoz falura küldetett, föléledésem' esetére annak határoztatát meghozandó. Miután ismét minden lecsöndesült, ujra utczára mertem lépni, legmagányosabb sikátorokon mentem tovább, 's félóra mulva mezőségen valék. Szeretet 's szégyen közti tusakodásban emlékeztem szülői házamra; de aztán gyorsan futottam a' réteken, mig egy kereszthöz értem, melly előtt ájtatos imádságban hullottam térdre, 's isten előtt tanácsért és segédért könyörögtem; és isten fölemelé lelkemet, 's kézen vezérle.

A' többit tudod, barátom, tudod, hová temetköztem az óta, hol találtam az urnak békességét 's nyugalmát. Most szelidebben folynak napjaim, és semmi rémitő kép nem zavarja álmomat; mert a' kihalt mellben többé semmi emberi szenvedelem nem létezik. Az ur' békéje legyen véled barátom.“

LEVÉLTÖREDÉK PARISBÓL.

(B...e után közli P—a K—y.)

Lord Byron emlékirataiban sokat gyönyörködöm. Némellyeket ön számára följegyezgeték. Levelek, naplók 's az idő hézagit Moore Tamás töltiki. Byron büszke volt ősnemes származatán 's már mint gyermek iskoláiban játsztársul csak hason

rendüeket választott. Lábának hibás alkatja egész éltében kedvetlenité őt. Még nem volt nyolcz éves, midőn már szerelmet érze. Első kedveltje Duff Marie vala. De nevét angolul kell ejteni, németül mint költő szerelmese e' nagyon prosailag hangzanék. *) Dante egy majus elsőjén pillantá 's szerette-meg Beatrice-jét, midőn még gyermek volt. Canova említi mikint ő tökéletesen emlékszik, hogy már öt éves korában szeretett. Alfieri, maga is zsenge koru szerelmes, ezen korán érlelgő fogékonyságot, müvészet 's tudományokra alkotott lelkek csalhatlan jelének véli. Minő szép lelkesedéssel birnak az angolok nagy embereik ereklyéi iránt. Lord Byron atyjának különben semmi érdemünek egy leveleért öt guineet hiában igérgetének. Valljon hányat adna egy frankfurti banquier Göthe atyjának egy leveleért? A' költő fenmaradt ereklyéi közt egy régi csészealy is találtatik chinai porczellánból, mellynek Byron mint kis gyermek egy darabját haragjában kiharapta. Tizenkilencz éves koráig már 4000 romant olvasott, más számtalan iratokat mindenféle nyelven 's tudományokban ide nem értvén..... „A' barátság szerelem szárny nélkül" — mond Byron.... Ifjuságában háztartása ugyancsak pajzán volt. Ön őt bizonyosan nem fogta meglátogatni, ha szinte huga lett volna is. Atyai ősjószágán lakott, melly egykor monostor volt 's rajta ebbéli szerkezetének sok maradványit szemlélteté. Itt lakott Byron szilaj pajtásival szerzetes csuklyába öltözötten. Ha az épület udvarába lépett az ember, szükség volt óvakodni nehogy igen jobbra térjen, különben egy kunyhójában szabadon heverő medvének körme közé jutott. Balra sem volt tanácsos félre hajlani, mert ott egy dühös farkas volt lelánczolva. De ha a' medvét 's farkast kikerülte is az ember, élete nem volt azért még veszedelmen kivül. Szükség volt a' lépcsőkhöz jutván elővigyázólag jöveteléről hangos kiábálással jelt adni, különben agyon lőhették volna, mert az előcsarnokon Byron 's pajtásai gyakorlásul pisztolyt lődöztek egy régi fal fölé. A' reggeli, délutáni két óráig tartott. Ki tizenegy órakor kelt-föl semmit sem kaphatott, mert a' cselédek még mind ágyban voltak. Az ebéd éjféli két órakor végződött. Hol végáldomásul ezüstbe foglalt halálkoponyából burgundit ittak. Mire az ittas czimborák csuklyába öltözve egyenkint czellájukba mentek.... Byron ugyancsak sokat szerethetett, mert a' nőnemet gyülölé. Egykor mondá: „Én csak egyetlenegy boldog embert ismertem. Ez Beaumarchais volt, Figaro szerzője. Harminczadik éve előtt már két nőt temete-el 's három pört nyert-meg." Máskor így ir barátjához: „Kérlek csak asszonyt ne említs soha leveledben, 's minden czélzással e' nemet illetőleg hagyj-fel." Ön láthatja, Byron is medve volt — lánczon. .... Angliában a' tudós asszonyokat enyelgőleg *kék-harisnyásoknak* nevezik, alkalmasint, mint róluk föltehetni — kevés szorgalmu toilettejek miatt. Erre czélzólag irá egykor Byron naplójába: „Holnap meghivás *indigo-soiréera* a' kék Miss N..höz. Menjek? Oh! A' kék buzavirágok 's szép elmék alsó-szoknyában nincsenek inyemre; de hiában udvarisnak kell lenni." Való gondolkozás módját a' nőnemrül következő észrevétele naplójában hivebben fösti: „Asszonynak már csupa jelenléte is némileg nyugtató rám nézve, sőt még ha szerelem nem járul is közbe különös hatásu, mellyet én csekélyen vélekedő énem felől megfejteni épen nem vagyok képes. De bizonnyára elégedettebb vagyok magammal 's az egész világgal mihelyest asszonyhoz közel esem." Byron ez észrevételén nagyon örvendek, mert magam is ugy vagyok vele mint ő. 'S gondolom meg is tudnám fejteni okát, de egy rejtekébe fekszik agyomnak, mellyhez e' pillanatban nincs kulcsom. Byron gyülölte az embereket mikint az asszonyokat — szájával. Gyöngéd szíveket mint az övé a' természet gyakran guny és gáncs tövis-szövetivel oltalmazza-meg, hogy barom rajtok ne rágódhassék. De a' ki nem borjú tudja azt, 's nem retteg a' szurdaló embergyülölőhöz közeledni. Byron hiuságának kielégités vala, sőt igyekezete rosz elvü 's pajkos kedvélyü embernek tartatni. Fáradságába kerülvén szivének természeti jóságát legyőzni, hősi tettnek vélte, ha az némellykor sikerült. Emberek kik valóban roszak, azzal soha sem hántorgatják magukat. Egykor némelly szerencsétlenek részére, nem tudom mi szükség esetében, általa kérelem lett volna a' parlament elibe terjesztendő. De ő azt lelki tunyaságból abba hagyá. Erre czélzólag irta naplójába: „Baldevin nem szünik alkalmatlankodni; de oh! *nem mehetek ki, nem mehetek ki* kiábálá folyvást a' pimasz. Oh! most egy magosságon állok a' kutya Sterne-nel ki inkább siratott egy döglött szamarat, hogy sem élő anyján segített volna. Nyomorult képmutató — alacsony rabszolga — semmirekellő! Hát én, én jobb vagyok e? Nem tudok magamon erőt venni, hogy két sze-

*) Magyar értelemben az angol „Döff" kiéjtés még prosaibb.

rencsétlen javáért beszédet tartsak, 's egykét szó 's fél mosolygás ... nétől ha itt volna 's kiváuná, legbuzgóbb védjévé teendnének. Átok Laroche faucaultra, kinek mindig igaza van.“ Tudta e már ön, hogy az érzelgő Sterne illy semmirekellő volt. Én már ezelőtt olvastam — et puis fiez-vous à messieurs les savans! — Mi értékét mint költőnek illeti, arról Byron mind naplójában mind pedig leveleiben igen szerényen nyilatkozott 's én ezen szerénységét őszintének tartom. „Egy reggel fölébredék 's híresnek találám magam.“ Az irói irígykedésről e'kép szól: „A' lélek birtoka nem határtalan e? Pályán, hol czél nincs kitűzve nem mindegy-e elől vagy hátul lenni? A' dicsőség temploma az, melly a' persáké — a' mindenség, oltárink a' hegyek tetői. Én egy névtelen bérczczel vagy a' kaukasussal megelégszem, 's mindnyájan kiknek csak tetszik bizvást elfoglalhatják a' Montblancot vagy a' Chimborassót, a' nélkül hogy fölmagosodásukat részemről akadályoznám.“

BAJZA URHOZ

A' JELENKOR-TÁRSALKODÓ 19DIK SZÁMÁBAN MEGJELENT BESZÉDJÉRE.

Szól tovább Bajza ur: talán vannak a' színészek közt még is ollyanok, kik érzik és tudják, hogy még van tanulni valójok.

Megengedjük, hogy *talán* vannak; de szájjal vallani 's tettel ellenkezőt müvelni nem elég az üdvösségre. Pedig budai szinészeinknél alkalmasint így megy a' dolog. Vegyük-föl például: egy párszor emlitettük kritikai töredékeinkben, ne hallassák annyiszor e' kiejtést: *épen itt jön ő*, ha utána darab ideig senki sem jő. Szinészeink alkalmasint érzik és tudják, hogy ezen szíves tanácsunk követést érdemel, 's a' ki csak folyvást jár a' budai színházba, tapasztalhatja, hogy még sem cselekesznek szerinte.

Szól tovább Bajza ur: az idétlen magasztalás, valamint az idétlen ócsárlás egyiránt kártékony és következéseire nézve bűn.

Ezen okatlan thesisre legsimábban emez antithesissel felelhetünk: az idétlen magasztalás, valamint az idétlen ócsárlás nem egyiránt kártékony és következéseire nézve nem mindenik bűn. Hozzon-fel Bajza ur okokat thesise' védelmére, mi képesek leszünk legalább is egyirányu nyomosságuakat felhordani antithesisünk mellett. De — dato non concesso — ugyan tekintsen csak Bajza ur tulajdon kiadta kritikai lapjaira 's nézze, milly rettentő bűnök történtek ott e' mind két nemben!! — Egyébiránt mi e' két különböző sereg' egyik nemébe sem engedjük magunkat számítatni.

A' mi azon vádját illeti Bajza urnak, hogy e' bűnben a' Rajzolatok' szerkesztősége is részes, ez minket nem illet. Arról pedig van-e nincs-e befolyása kritikáinkra, nem tartozunk számot adni. A' felhordott *remek előadás*, *mesteri szinész*, *mesteri játék* többnyire a' Bajza ur által dicsért Őszinte Testvéreket illetik. Szinte az is, midőn az Őszinte Testvérek egy előadásról azt mondák, hogy benne „szinészeink csaknem egytől egyig remekeltek.“

Szól tovább Bajza ur: szinészi birálóinkban a' magasztalások szinte ugy tulságosak valának, valamint tulságosak most a' Rajzolatok' 13dik számában álló korholások. Itt is, mint többnyire, középen van az igazság.

Figyelmeztetjük Bajza urat, ha az ember e' kopott közmondással akar valamit erősíteni: *középen az igazság*, — szükség előbb tudnia, a' két extremumot. Mi ugy véljük, szinészi birálóinkban a' két extremumot kétfelől az idétlen magasztalók és idétlen ócsárlók teszik. Idétlen magasztalók volnának, kik szinészeinket remeklőknek 's a' t., idétlen ócsárlók pedig, kik őket épen semmit érőknek mondanák. E' közt a' középut, ugy véljük, épen az, mellyen mi járni iparkodánk: ugyan is épen azon fejelcsóváltató czikkelyben mondottuk, hogy a' budai szinésztársaságot általában véve legjobbnak tartjuk a' hazabeliek közt, de egyébiránt benne is számtalan korholásra méltót találunk. Nincs tán hamarjában egy kopottabb 's minden szájban forgóbb sententia, mint: középen az igazság. Ellenben nincs semmi, melly az embert a' legnagyobb bohóságokra vezérelheti, ha e' sententia után indul. E' szerint soha egy biztos állitáshoz nem juthatnánk. E' szerint minden philosophálásunk egy végtelen progressio volna. Ugyan is ha ma két ellenkező vagy ellenkezőnek látszó állitás közt a' *medium proportionalem* feltaláltuk, holnap ismét vehetjük e' közepsőt 's a' volt extremumok' egyikét két extremumnak 's ismét mondhatjuk: középen az igazság. Holnapután az ujra feltalált közép 's a' volt extremum közt megint uj középet kereshetünk 's ez így menne in infinitum. Láthatni innét, menynyire nem követésre, hanem kerülésre méltó azon állitás.

Bajza ur továbbá elbizottsággal vádol bennünket. Mert — ugymond — azért, mivel X. et Comp. tanácsai el nem fogadtattak, azt mondani,

hogy a' budai szinészek borzadnak az előre menéstől, olly elbizottság, melly kétségbe hozhatlanul bizonyítja, mennyire hiszi X. et Comp. „hogy a' territoriumot egész a' nagy diófáig kizárólag birja.“

Tanácsaink' nem jó voltát Bajza ur még egy szócskával sem bizonyitotta, 's ha illyesmit tenni erőködnék is, alig hiszük, hogy egy könnyen meggyőzői okokat hordhatna-fel e' részben ellenünk. Jó tanácsok' követését pedig méltán várhatjuk 's ezt várni épen nem mutat elbizottságra. Százszorta nagyobb elbizottságra mutat az, hogy Bajza ur elégségesnek hiszi magát, nekünk felűleges észrevételeit elmondogatni 's minden okfelhordás nélkül ezt is azt is állitgatni, a' nélkül, hogy a' budai szinészeket annyira mint mi ösmerhetné, minthogy legalább e' télen, mellyen kritikáinkat irtuk, a' budai színházban nem vala látható, legalább nekünk nem volt szerencsénk. — De hogy kitünjék, mellyik félnek nagyobb elbizottsága, tekintsünk csak Bajza ur' ékesbeszédjének praeceptori hangjára. Ő nagy pathossal azt mondja: számtalanszor elcsóválta fejét az okatlan birálatokra. Ugyan mit gondol Bajza ur? Mi kérkedő, mi elbizott hang ez? Azt véli Bajza ur, hogyha napkelettől napnyugatig mindegyre csóválandja is fejét, praeceptori fejcsóválására akárki is fog valamit hajtani? Azt álmodja Bajza ur, fejcsóválgatása akárki előtt olly nagy tekintetű lesz, hogy annak láttára feledni fogja azon okatlan állitásokkal rakott ékesbeszédét, mellyet ellenünk íra 's mellyre mi nem fejünket csóváltuk ugyan, hanem jónagyot nevettünk. Igen könnyü fejnek kell annak lenni, mellyet mindegyre csóválgathatni. Ha valaki Bajza urnak a' „Kritikai Lapokban“ megjelent czikkelyeiből azon helyeket felhordani akarná, mellyek elbizottságra mutatnak, milly roppant halomra gyülnének ez idézések! Innét sül-ki igazán, mennyire hiszi Bajza ur, „hogy a' territoriumot egész a' nagy diófáig kizárólag birja.“

Szól tovább Bajza ur: a' kritikának mulhatlanul kötelessége a' körülményeket is figyelembe venni 's a' t.

Szinészeink' állapotját mi alkalmasint jobban tudtuk, mint Bajza ur, ki azt mondja „segedelmök semmi sem volt—“ pedig olvashatá a' hirlapokban is, hogy a' vármegye fizetésök' két-harmadát meghagyta; ebből láthatni, Bajza ur mennyire ismeri állapotjokat! Hallgatójok kevés volt, ez igaz; de kritikáink-e okai? — a' hibák' és silány darabok' megróvása? — Illy időtájban tavaly is a' kritika okozta, hogy hasonlóan nem igen volt nézőjök, midőn kritika nem is volt? — Okozta az idő, a' közönség' részvétlensége, okozták a' sok silány darabok. Fordult volna meg Bajza ur egyszerkétszer szinházunkban, hallhatta volna a' közpanaszt a' darabok' silánysága ellen. 'S így nem csuda, ha hitelök nem igen volt, 's még most sem igen van. Adjanak *jobb* darabokat és mennél *jobban*, csalhatatlanul több nézőjök 's nagyobb hitelök lesz. Ezen *jobb* és *jobbaura* volt minden irányzatunk; 's így nem hitelük' rontására, hanem emelésére törekedtünk; 's azon kérdés ha van-e ebben méltalom, műszeretet? 's a' t. épen nem hoz zavarba.

Szól továbbá Bajza ur szépen Schiller szerint: a' szinésznek általában sokkal nagyobb jogai vannak megkivánni, hogy kritikusa igazságos és dologhoz értő 's a' felőle irt kritika kimeritő legyen, mint az irónak — 's a' t.

Itt ismét azt kellene Bajza urnak megmutatnia, birálatinkban szinészeink iránt hol voltunk igazságtalanok, dologhoz nem értők? Hogy kimeritő birálatokat nem adtunk, csak töredékeket, annak oka körülményünkben fekszik; mi divatujságban irtunk 's irunk, mellynek nem csupán a' szinészet czélja; 's így kimeritő birálatokhoz kezdve, még alig volnánk készen egypár darabbal; ezen hosszu megszaggatást pedig olvasóink alkalmasint meg is unták volna, 's az alatt ollyak történheténeknek szinpadunkon, mellyeket szó nélkül hagynunk, czéliránytalanabbnak tarthatók, mint némelly rég elmultak' feszegetését. 'S így Bajza ur szerint ezen dilemma állhatott előttünk: körülményeinkhez képest vagy valamit, vagy semmit se kelle irnunk: már pedig jobb valami, mint épen semmi; mert minden helyes észrevétel egy lépéssel közelebb visz a' tökéletesség pontjához. Habár csak nehány jó 's megállható észrevételt mondtunk is, tettünk legalább ott valamit, hol Bajza ur eddig nem tett semmit. — A' könyvbirálatnak ellenőre az idő, de a' színi birálatnak ellenőre a' szinész maga; ma igazságtalanul biráltatik, fellép holnap, jól játszik, 's a' közönség kikaczagja a' birálót, ha figyelmére méltatta. Ellenőre lehet a' szinészi birálónak más biráló, 's ezt magunknak is ohajtottunk volna, de ollyat ki velünk együtt járt légyen a' mutatványokra, 's állitásainkat okokkal czáfolandá: de ha ollyan birálja az előadások' kritikáit, ki jelen sem volt az előadásokon, az éjszakamerikai utazást birál a' nélkül, hogy beutazta volna — 's erre figyelmezzen anti-kritikusunk!

Szól továbbá Bajza ur: én elejétől fogva nem tudtam azt megérteni 's nem tudom még most sem, mi czél van az eddigi magyar szinészeti birálatokkal?

Mi czéljok volt másoknak? mi senki dolgába sem avatkozunk. Czélunk iratainkból eléggé kitetszhetik. Czélunk volt hosszabb tanulmány és tapasztalás által szerzett ösmereteinket practice a' szinmüvekre 's előadásra alkalmazni; körülményeinkhez képest olly töredék észrevételeket ad-

ni, mellyek használhatók légyenek; színészeinket gyöngébb oldalukra figyelmeztetni, hogy azon javitani törekedjenek. A' szinmüvek' jó vagy rosz oldalát feltüntetni szükségesebbnek tartottuk az előadás birálatánál, mert a' színésznek legfőbb azt tudnia, mit játszik, 's csak így tudhatja mint kell játszania. — Részrehajlatlanul kimondottuk egyik színésznek ugy mint másiknak minden elfogultság nélkül érdemeit ugy mint hibáit, a' ki át nézi töredékeinket, de nem egyedül a' 13dik számot, meg fog győződni. Legujabbi czélunkat pedig olvashatni a' 13dik számban.

Szól továbbá Bajza ur: a' müvészetnek olly nemében, melly nálunk theoretice egészen uj, practice pedig bölcsőjében van, nem szabad és nem lehet czélirányosan, csak kimeritő birálatokat adni.

Bizonyitsa ezt be Bajza ur, 's töredékeink azonnal megszünendenek, mert czélirántalan dolgot sem mi, sem szerkesztőnk nem foghat akarni. Hanem engedje-meg Bajza ur, ha egyszersmind ezt kérdjük, hát Bajza urnak ez elve szerint, hogyan lehetett szabad a' költészetnek olly nemében, mint p. o. a' román, melly nálunk mind theoretice mind practice épen ollyan uj mint a' színészet, kritikai lapjaiban czélirányosan nem kimeritőt, hanem csak töredéket közölni, midőn ott bővebb hely is volt kimeritőt adhatni? — Ezt mostani elvével, mi legalább nem tudjuk összeegyeztetni.

Szól továbbá Bajza ur: Szini birálatainkban elkerülhetetlenül szükséges még most minden apróságokra lebocsátkozni 's a' t.

Ezt mi is tettük, a' hol szükségesnek láttuk. — Az itt következő czikkelyt, mellyik birálatok legjobbak színi világunkban, a' közönség itéletére bizzuk.

Szól továbbá Bajza ur: ne gondoljuk, mintha ő a' szinészek' ügyvéde akarna lenni.

Mi pedig nagyjából ezt hiszük.

Ügyvédre egyébiránt nincs is szükségök, legyen ügyvédök megkettőztetett igyekezetük.

Továbbá elösmeri szinészeink' elbizottságát, 's nem akarja elpalástolni.

Mi többet tettünk, mi ennek gyógyszert is kerestünk, őket gyöngébb oldalaikra figyelmeztetvén.

Továbbá gyanítja, hogy szinészeink kedv nélkül játszottak, sokszor készületlenül állottak-fel, 's kontárkodtak.

De ennek természetesen az lön következése, hogy kevés nézőjök is sokszor kedvetlenül tért haza, 's egy része vissza sem tért. Es hogyha általok tanult régi darabokban készületlenül állottak-fel 's kontárkodtak, a' kritika volt-e oka? 's mi gondja azzal a' kritikának, hogy a' társaság most gyengébb, hogy operákat nem adhat? vagy tán ezért szükség a' társaság mellett fogadatlan prókátoroskodni?.....

Mi sem szabtuk mindig birálatinkat a' müvészet legfelsőbb kivánatihoz, mi sem vártunk csudákat: hanem olly észrevételeket mondottunk, mellyekkel azon csuda felé egy két lépésnyire közeledhessenek. Megengedjük azt is Bajza urnak, hogy játékszinünk' egész állapotja, mint most van, sok fogyatkozásokat mutat, azt is megengedi az X. et Comp. ur, (vagy is urak), hogy azokon nem egyszerre lehet segélni 's nem is ugy, ha okok és következmények' megfontolása, ismeret, elv és czél nélkül korholást és magasztalást irogatunk puszta hatalomhangon; de Bajza uran sem segél ám, ha okok' 's következmények megfontolása, ismeret, elv és czél nélkül irogat ellenünk puszta hatalomhangon, hanem mutasson Bajza ur helyeket hol korholtunk, hol magasztaltunk mi czél, elv, ismeret nélkül? Igazságosak is vagyunk, megvalljuk, hogy szinészeink sokat haladtak, mióta a' fővárosban vannak: de többet is haladhatnának, ha azon Bajza ur által is elösmert elbizottságot levetkeznék, 's ha csak nehány jobb észrevételt is elfogadnának.

Bajza ur egybe hasonlitja a' szinészeket birálóikkal; de szerencséjökre mind a' szinészeknek, mind a' birálóknak ez csak Bajza ur' individualis egybehasonlitása, mások legalább más képet vontak-ki magoknak mind szinészeink' mind birálóik' örömükre. Itt egyszersmind bátorkodunk nevetni, hogy Bajza ur, ki minket fentebb szinészeink' hitelrontóinak tart, itt őket többnyire középszerü practicus szinészeknek nevezi. Aztán elösmeri Bajza ur, hogy a' szinészeti kritika nem könnyü dolog, 's hogy ő csak mélyebb tanulás után merne hozzá kezdeni: hanem a' tőle nem látott színi előadások' kritikáinak birálatához minden mélyebb tanulás előtt is hozzá kezd. — Itt ismét bátorkodnánk még pedig egy nagyot nevetni, hacsak ez ismeret és következmények szerinti tette Bajza urnak, valamelly mélyen titkos elvéből nem folyik, mellyet X. et Comp. urak át nem láthatnak.

Hogy X. et Comp. felhagyott kritikáival, 's figyelmét a' darabok birálására forditja, ezen czélt Bajza ur legalább még elhibázottabbnak tartja; mert amott semmi, itt pedig hamis tudományt terjesztünk. Itt ismét kérjük Bajza urat, hozzon-fel azon hamis tudományokból példákat, 's bizonyitsa-be okokkal, hogy hamisak, mert mi mindeképen a' 19dik század' emberei puszta hatalomszónak nem hiszünk.

Végre némelly dramaturgusokat ajánl, mi pedig Bajza urnak, ha tetszik, többeket is ajánlhatunk; mi részünkről többeket is tanultunk és tanulunk. Színészeinket pro coronide sem Esslair, sem Seydelmann, sem Schröder, sem Anschützhöz nem mértük, nem is mérjük mind addig, mig bennök több akaratot több szorgalmat nem tapasztalunk, függjön az körülményeiktől vagy önmaguktól. Kritikáinkat azonban folytatjuk mig körülményeink engedendik, vagy mig más valaki czélirányosabbat kezd. X. et Comp.

☞ *Ferenczy* szobrászunknak mult számunkhoz csatolt jelentésére meg kell jegyeznünk, hogy kiadandó történeti rézlapjaira Pesten az előfizetést Halbauer testvérek király utczában, Budán pedig maga a' müvész fogadja-el, országház-utczában 100d. sz. a., 10 órától 12tőig.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Budai szinészink a' nádor ő herczegsége születése napját f. hó' 9dikén a' „tündér kastély“ czimü ismeretes darab előadása után ünnepélyesen ülék-meg.

A' magyar Thaliának, az eddig bujdoklott és elhagyatottnak, kit a' nádor ő herczegsége pártfogó szárnyai alá vőn, e' hála-ünnepében a' nagy számu közönség is a' legzajosabb öröm' őszinte kitörésével részesült. A' játékszin kettősen vala kivilágitva. Midőn a' függöny játék végével felgördült, 's a' nemzet szerette nádor' képe fénysugarakban előtünt, 's megzendült az ének:

„*Tartsd-meg isten nádorunkat*“

zajos és szünni nem akaró ‚éljen!‘ vegyült e' nemzeti közohajtásba, melly a' leragyogóbb fényben tünteté-elő a' nádor ő herczegsége iránti közszeretét a' nemzetnek, 's vele a' bujdoklott és gyámolitás alá vett Thaliának.

2.) Hetfőn, e' hó' 14d. Lendvay Márton jutalomjátékául adatik: „Korona és vérpad, vagy: az álomital.“ — Ezen szorgalmas szinészünk pártfogására, ki épen e' darabban a' pesti szinpadon, igyekezetének szép jeleit adá, tisztelt olvasóinkat bizodalmasan szólitjuk-fel.

a) Három fiatal gyermek mellé, egy itteni tekintetben álló kereskedőházhoz, egy iskolákat nem járó, tudományos miveltségü, meglettebb koru nevelő kerestetik. Szükséges, hogy katholika hitü legyen, hir nevében fedhetlen életü, alkalmas e' három nevendéket franczia, magyar, német és diák nyelvre tanithatni, idejét velök tölteni; miért koszt, szálás, szolgálat és illő tanitási díján kivül, egy több esztendeig tartandó hivatalról biztosittatik. — Utasitást vehetni a' „tudakozó-intézetben“ (Kundschaftsamt.)

b) Egy kisasszony ki a' házigazdasszonykodás 's egyéb szükséges asszonyi munkák' ismeretivel bir, ugy a' magyar és német nyelvet is tudja, valamelly nemes családnál ohajtna gazdasszonyul felvétetni. Bővebb utasitást nyerhetni t. Bátory ur' házában, a' bástya-utczában.

c) Pesttől egy napi járásra fekvő mezővárosba, két gyermek mellé, tisztes viseletü, a' gyermekeket német és diák nyelv, muzsika 's rajzolásra oktatható tanitó kerestetik. Utasitást ad a' „tudakozó-intézet“ (Kundschaftsamt.)

KÜLHIREK.

1.) Egy fiatal, valami tizenkét évü leány Párisban egy veszedelmes nyavalyába esett. Egy estve, két óra körül, a' krisis alatt fölemelkedett a' leányka az ágyban 's végtelen kellemmel egy dalt énekelt, mellynek versei tökéletes tisztasággal, correktséggel 's a' legvirágzóbb kifejezésekkel birtak 's mellynek melódiája is hasonló módon elragadtatást és csudalkozást szült. Midőn elvégezé, tüstént kérdezék, honnét tudja e' dalt 's ő azt felelé, hogy aludt 's nem emlékezhetik rá, mintha álmodott vagy épen énekelt volna. Nevezetes, hogy a' leány, ámbár gondolkozó és busongó természetü, a' poezisből épen semmit sem tanult, 's életében soha nem énekelt. A' beteg' szülői és két testvére, valamint az orvos, jót állnak a' dolog' valóságáról, utóbbi azt állitja, hogy gyönyörübb dalt soha sem hallott. Az elénekelt dal az isten lelkesült segitségül hivása volt 's tökéletesen illett a' beteg' állapotjához.

2.) Az aristokratia és a' szinház még ma is megtartják viszonyos vonzalmukat egymáshoz. Angolországban már számos példái voltak a' lordok és szinésznék közti házosságnak. A' franczia opera énekesnéi főfő ranggal birtak a' legelőkelőbb dámák közt. Németország hasonlókép követi e' példákat. Wittgenstein herczeg' egyik rokona, a' gazdag Bloom gróf, egy nagy hirü szinésznét karol-el a' szinpadról, Hollandban szülöttet, t. i. Hagn Sárolta kisasszonyt, vele birtokát és czimeit megosztandó.

DIVATOK.

A' szük ujjak győzedelmeskedtek, 's most csak az forog kérdésben, mikép lehessen ezen ujitást a' lehetőségig kecsessé tenni.

Valamennyi uj fejékek között kétségkivül elsőséget érdemel az *à la St. Megrin* kis kalap. Ez fekete bársonyból van, alakja hasonlít a' férfi kalapokéhoz fel nem hajtott karammal, két majd egyenesen felfelé álló fejér toll szolgál ékességéül. E' kalap à l'Anglaise hajfürtök felett kevéssé félretéve igen kecses hatásu; azonban csak fiatal virágzó arczokhoz illik.

Azoknak számukra, kik a' külföldtől a' divat semmi nemü ágában elmaradni nem akarnak, megjegyezzük ezennel, hogy Párisban az előkelő hölgyek közt mult farsang óta igen divatos gyönge huratlázban sinleni.

DIVATKÉP.

11. sz. Tavaszi felkötös gallérral atlaczból, atlaczkalap tollakkal.

FIGYELMEZTETÉS.

„A' RAJZOLATOK“RA

a' még ezen hónapban, 's legfeljebb april 10dikéig érkezendő évnegyedi előfizetést 2 for. 30 krral p. p. elfogadjuk, helyben vagy az illető posta-hivatalok által.

Ezen évnegyedi becses előfizetőinknek, három finom rézmetszetükképpel, NAGY PÁLé, BALOGH JÁNOSé 's egy még e' hónapban kiadandó köztiszteletü hazafiéval, *ingyen* fogunk szolgálni; melly három igen szép nyomatu 's rézmetszetü kép' becse az előfizetési csekély dijt kétségkivül maga is feléri.

A' RAJZOLATOK'
SZERKESZTŐSÉGE.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Rajzolatok. 11.

Pest.

1836.

M. T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

PEST
Martius' 16dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
22dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE

MINA.

Francisco Espoz y Mina, spanyol tábornok, egy korunk' legnevezetesebb emberei közül, ki egy negyedszázad alatt háromszor vonta Europa figyelmét magára, 's várakozásainak több ízben megfelelt; egy azon férfiak közül, kik hiretlen származásból a' világi fény legmagosabb lépcsőire csupán saját lelkierejük által vitták-fel magokat.

Mina 1782 Pampelona mellett egy kis faluban vagyonos családból született; de ifjuságáról semmit sem tudunk. Napoleon hoditó seregei, minekutána Europa nagy részét diadalmok fényében bejárták, átkeltek a' nagy császár vezérlése alatt a' pyreni hegyeken; de a' kevély spanyolok a' legnagyobb ember zsarnokságát sem türheték-el, nem voltak ugyan olly roppant seregeik, nem olly iszonyu hadikészületük, minőkkel a' francziák által már meghóditott nagy hatalmasságok birtak; de az egész nemzet mint egy lélek elragadtatásában kelt-fel, 's a' kés fegyver lön kezeikben, melly végre a' világ legvitézebb dandárainak ágyuit és szuronyait bayonetjeit meggyőzte. Az ország Bilbaotól Cadixig, és Corunnától Barcellonáig egy csatahely volt, hol Palafox, Alvarez, Saragossa és Gerona nem mulandó dicsőséget küzdének-ki halálos csatájokban.

Mina' neve sokáig ismeretlen maradt ezen háboruban, csak 1811 év hozta őt, legalább magosabb polczon a' harczba feldult hazájáért. Mina Xavier, Francisconak öcscse vezére lőn egy guerillacsapatnak Navarrában de 1811 elfogaték és Francziaországba vittetett. Francisco átvette a' csapat vezérlését, 's nem sokára a' francziák ijedelme lett. Mina' vitézsége, bátorsága és lélek jelensége csudálatosak, fáradhatlanul üzte a' francziák minden nyomát, 's meglepő támadások által gyengité osztályaikat nemcsak Navarrában, de Alavaban és Aragonban is, még ő maga igen kevés kárt szenvedett, mert kémei az ellenség minden tervei felől tudósíták, 's ha nagy hatalom fenyegeté, seregeit elszórá, 's kevés órák mulva más biztos helyen ismét összegyüjté. Ezen tájban tért Portugalból Massena marschall haza, Mina kiséretét véletlen megtámadá, fölkonczolta, 's maga a' marschall, — a' szerencse ölgyermeke — mint őt Napoleon nevezni szereté, alig kerülhette ki az elfogatást; de kincsei, egy milliom franknál több Mina' kezébe jutottak. Végre 25,000 franczia hozaték Navarrába, de a' rendithetlen guerillero (guerilla vezér) bátran ellenállott, 's utóbb is ő lett a' diadalmas. Minát a' kormányozó junta 1811 ezredesnek, 1812 tábornoknak nevezé, 's már 1813 13,500 katonából állott serege, 's ezzel Saragossát Monzont és más helyeket visszafoglalt.

Végre a' béke megkötteték és VIIdik Ferdinand ősei thrónjába ült. Csak most látá Mina szörnyü csalatását, mert a' király uralkodása egészen önkényes, és Mina minden fáradozása őt jobb utra téríteni hiában volt, sőt az ellenpárt' befolyása által még parancsnoki méltóságát is elveszté. Ekkor jött haza a' franczia fogságból öcscse, 's a' két Mina eltökélte az 1812 constitutiót visszaállítani. Azért Xavier Pampelonába ment, az őrsereget tervökbe vonni, Francisco pedig ismét összeszedé guerilláit, 's velök éjszaka Pampelona felé indult, hol párthivei várták; de a' guerillák nem foghatták-meg mit akarjon ezen titkos merény a' béke' közepén, zugolodni kezdének, Mina nem volt képes a' csendet helyre állítani, 's igy ismét szétoszlának. Mina Francziaországba és öcscse Angliába futottak, az utóbbi később részt vőn a' mexicoi szabadsághadban, és a' spanyoloktól agyonlövetteték. Francisco Parisba érkezett, itt elfogaték egy csendőrtiszt által, kit ezen végre a' spanyol követ bérlett, de XVIIIdik Lajos büntetésül elbocsájtá a' tisztet és Minának hópénzt adott, ez nem volt hálatlan, Napoleonnal semmi szövetkezésbe sem lépett, 's a' száz nap alatt Gentben tartózkodék. Eztán Parisban élt még a' spanyol sereg Cadixban föl nem üté a' szabadság zászlóját.

Mina lelke föllobbant midőn azon elvet, mellynek élete szentelve volt ismét emelkedni látá, Navarrába sietett, gyorsan összeszedé guerilláit, 's Pampelona felé indult, midőn a' várostanácstól tudósítást vőn, hogy ez a' constitutionak hódolt. Mina 1821 navarrai főparancsnok (Generalcapitain) lett, de katonai keménység által gyülöletetessétette magát, mi miatt a' nép vádjaira a' kormány Galliciában bizta rá a' vezérkedést, hol azonban, talán mivel a' nyugtalan ellenpártot (apostolicusok) elnyomni minden móddal igyekezett panaszok tárgya lett. Azért azon év' december havában kénytelen volt Siguenzába mint számüzött költözni. De már jövő esztendőben Madridba hivattaték, 's azon dandár kormányát vette által, melly Cataloniába az ott igen elhatalmosodott absolutisták ellen volt küldendő. A' hit' serege (így nevezé magát az önkényes uralkodást védő párt) már Seu d'Urgelben juntát állitott, és Minánál sokkal számosabb levén bizonyosan várta győzedelmét, de Mina november' 29d. 1822 megtámadá őket, 's elhatározó diadal után Francziaországba űzte, miért 1823 tábornokhelytartó lőn, 's egy tetemes haditest vezére volt, midőn a' franczia seregek az alig viruló szabadság elnyomására a' félszigetet elárasztá. Mina az egyenetlen harczot kiállani határozá a' nagy hatalom ellen, legelőbb is Seu d'Urgelt ostrom alá vetette, és februarban el is foglalta, és april óta ismét régi módja szerint mint guerillero 5000 katonával foganatosan harczolt a' francziák ellen, 's egy sulyos betegségből kigyógyulván ismét kiütött Barcellonából, de megtudván a' liberálok veszedelmét déli Spanyolországban, átlátá milly haszontalan lenne minden további védelem. Alkudozásra lépett Moncey marschallal, 's Barcellonát átadta, maga pedig párthiveivel Angliába ment. Hol és Francziaországban 1830ig tartózkodék. A' juliusi revolutio uj reményt ragyogtata a' spanyol szabadság' egén is, a' kivándorlottak összegyültek a' pyreni hegyek alján, 's berohantak hazájokba, de a' roszul számolt merény gyászos foganatu lőn, a' szabadság' hősei még egyszer elűzettek, 's Mina mint az apostolicusok' üldözőinek fő tárgya legtöbbet szenvedett, cutyákkal is nyomozták őt futásában, 's midőn egy sziklába rejtezék, az előre szaglaló vizslák már rá akadtak, de a' sűrüből két szarvas ugrott elő, az ebek természeti ösztönöket követve utánok rohantak és Mina mentve volt. Végre sok fáradság és veszély után Francziaországba érkezett, 's többet három évnél tölte a' külföldön.

Nem sokára meghalt Ferdinand, 's az igaz ügy ujra győzött, maga Madrid 's a' kormányszék kiálták-ki a' szabadság jelszavát. Csak Navarra 's a' vaszk tartományok féltvén szabadalmaikat, keltek-föl, egy jobb ügyre méltó bátorsággal don Carlos az apostolismus hive mellett. Castanon, Sarsfield, Valdes, Quesada, Rodil küzdöttek ellenök, de sikeretlenül, 's már vezérök Zumalacarreguy egy tetemes sereget vezérle, midőn Maria Christina Minára bizta hadai vezérlését, 'a' szabadság' régi bajnoka' még gyengén utósó betegségétől, ismét hazájába tért, 's hosszu távolléte után ölelte Pampelonában öreg anyját. Most azonban nem teheté Mina azt, mit tőle a' világ reménylett, majd szünetlen betegeskedés tartá őt a' városban, de ha rövid könnyebülés miatt a' carlistákkal megütközheték, övé volt a' győzedelem. Végre makacs betegsége kényszerité hivatala letételére, 's a' franczia pyreni fürdőkbe költözött. Zumalacarreguy egy proclamatióban fejezé-ki örömét hires ellene távozásán, kit egyedül tartott félhetőnek.

Mina 1835 végéig Pauban maradt, 's ott hallá, hogy Martinez de la Rosa és Torreno kormányával elégedetlen hazája föllázadt. Saragossa és Barcellona adták a' jelt, az utóbbi város ismét Minát hítta-meg Catalonia' kormányának elfogadására, 's nem sokára a' királyné is kijelenté ebbeli akaratját. Mina tehát Barcellonába ment hol azóta van. Helyheztetése épen nem kedvező, mert részint a' hegyekben igen számos carlisták ellen kell kevés katonáival viaskodni, részint Barcellona' nyugtalan 's vérengző lakóit zabolában tartani; így majdnem két párt ellensége a' tartományban, még a' harmadik, mellynek nevében a' kormányt viseli, tudniillik a' királynéjé csekély. Ezen oknak tulajdonithatni, hogy Virgen del Hort erősség elfoglalásán kivül majd semmit sem tehetett a' cataloni carlisták ellen.

Mina sok oldalról, 's napjainkban is keménység sőt kegyetlenség felől is vadoltatik, 's bár sok ellenségei' találmánya, de sok igaz is van ezen panaszban. Ő fia a' tűzegü délnek, a' háborut guerillaiban tanulta, és polgárhadakban gyakorolta, hol a' szelidség és kegyelem ismeretlen szavak voltak, hányszor vala maga is az ellenpárt által halálnak szentelve, nem látta e' sok társait, nem a' nemes Riegot, a' bátor Teripost az önkény keze által gyilkoltatni, e' felett hazájában egy józan mérséklés majd semmi tekintetben sem is-

mertetik: mindezen okok, ha nem teszik is egészen hibátlanná, de legalább nagy részt kimentik Minát; kiről mind a' mellett ismételhetjük előbbi állításunkat, hogy korunk' legnevezetesebb emberei közzé tartozik. Gaal.

AZ ORVOSI PRAXIS PARISBAN.

Sokat beszéltek és nevettek hajdan azon apró csalások és fondorkodások felett, mellyeket a' hires és boldogult P** orvos fiatal korában használt, hogy magának ösmeretségeket szerezzen. Ezen ártatlan charlatanság most már kihalt. Mindenesetre lehetlen volna azon módnak, mikint tegye magát az ember ösmeretessé és hiressé, azon módnak, mellyet az emlitett boldogult P** találtfel, számtalan tökélyeit előszámlálni. Ezrek közül csak ezt hozzuk-fel. Némelly orvosok bizonyos módon azon órát is kimutatják, mellyet tanácskozásaikra rendeltek, 's ez órára barátaikat, idegen szenvedőket, hitelezőket hínak-össze, kik hallgatva és szenvedő arczczal az előteremben vesztegelnek. Az utczán a' ház előtt elmenő csudálkozik, bámulja ezen nagy tömeget: 's ha belép, békés türelemmel várakozik; két óra mulva bebocsátatik 's tele jó reménynyel távozik-el, mert meg van győződve, hogy nem sokára meg fog gyógyulni, mivel orvosát igen sokan járják. Szobája' ajtajinak ezen sokat jelentő ellepéséhöz az orvos, ha jól érti mesterségét, még a' diszitvények bájait is függeszti. Egy homályos és komoly világ, barna függönyök, fekete bútorok, egy bús alaku diván, mellynek határozását világosan láthatni; ha egy halomnyi rendetlenül leverő nyilt könyvek, elszórt papirosok, a' studium' jelei, a' tudomány' bélyegei, a' falon Sokrates' halála, Hippocrates megveti Artaxerxes, Erasistratus és Antiochus' ajándékait; az iróasztalon Orfila' szobra; mindenütt koponyák, boncztudományi táblák, csontdarabok, a' padolaton sötétzöld szőnyeg, medve- vagy tigrisbőr, a' kandallón egy óra, a' cosiphisophust ábrázoló alakkal, két vipera egy üvegben, Voltaire és Rousseau' kis szobraik, néhány mumia 's a' mennyire csak lehet szokatlan és különös tárgyak; végre, 's ez a' legfontosabb, a' kandalló' párkányán körül 's az egész helyet elfoglalva, egész halomnyi apró pénzcsomók, vastag souskból, egy, két, három öt francos darabokból, az orvos pénztárát tevők 's néhány ide kölcsönözött napoleonaranyok, mellyeket a' kölcsönző a' tanácskozási óra után ismét magához vesz. Ide járulnak földszint feletti lakás, egy barna otthonka vagy egy kabát moltonból, ha tán az orvos a' becsületrend' keresztjét birja, finom fehérnemü, fehér kezek, egy gyürü, sápadt arcz, beesett szemek, papucsok fekete maroquinból, ajtó előtt Aesculap vagy Hygiea' szobra, egy valaki, ki minden pillanatban egy ajtón kopog, hogy ez által szembe tünjék, miképen az orvosnak egy csepp üres ideje sincsen; nagy számu apró szagos levelkék, mellyeket a' beteg' jelenlétében maga magához elküld, 's mondhatom, nem volna szerencse, ha illy szép elrendelés nevet és hirt nem szerezne. Ha tanácskozásainak vége, felöltözik az orvos, kimegy és hat vagy hét francért sebes vágtatva kocsizik a' város utczáin, mi közben a' kocsiból kihajlik, és jobbra és balra köszönget, hogy magát szembe tüntesse, 's hogy a' vele találkozók azt higyjék, mi szerint ő rendkivül el van foglalva, 's hogy ezek egymásnak ismét elmondogassák. Boldog azon orvos, ki ez apró fogásokkal még azon nagyobb eszközöket is összeköthetí, mint ebédek, lakomák! ez csakhamar hiressé teszi magát! Ösmerek egy operateurt, ki jelenleg nagy hirben van, a' ki ha csak rá néz is valakire, tüstént hajlandó, megette egész trombita czimbalom és dob-kart keresni, e' férfinak nagy neve nem elméje, hanem lakomái által jutott a' világra. Egy napon, midőn valami harmincz akademikus, tudós, journalista ült asztalánál, kiket pezsgőjével majd elfojtott, ezt mondá hozzám; „tekintse ön mind ezen embereket, egy sincs köztök, ki nekem valami hirrel ne tartoznék szolgálni. A' legcsekélyebb, a' legösmeretlenebb közöttök legalább négy sort szerez nekem a' Corsaireben. 'S valljon négy sor a' Corsaireben nem érdemel-e meg egy ebédet?“

Ezek azonban csak az előkelők és gazdagok után kapkodnak. Ezekre nézve a' becsületrendi kereszt, egy hasznos ajánló levél, egy fényes etiquette, melly bizodalmat ajánl. Ezek ha egy dicsőséges *omnibus* nincsen gomlyikukban, legaláb a' juliusi szalagot birják, mellynek csak szélét látatják, vagy az arany sarkantyu' szalagát; e' szalag valamint amaz is veres. Nem sokára látogatásaik öt franccal fizettetnek, 's e' boldog orvosok elvonulnak minden betegtől, ki egy tallérnál kevesebbet ad. Gondviselésük alatt van még egy más csoport, melly betegért koldul, mellyet az előbbi igen szegénynek tart. Ezen orvosok közt igen eredeti charakterek vannak. Imé egy közü-

lök. Olly férjfi az, kit a' cholera' idejében az újságok fárodhatatlan és haszon nem leső buzgósága és szorgalma miatt igen dicsértek. Azonban ő a' cholerásokhoz csak boreczetbe mártott posztódarabbal szája előtt közeledett 's legfeljebb keztyükben illeté őket. Az ő köre nem a' fényűzés, hanem a' szegénység. Ha téged, gazdag és előkelő kollégáját az uton jőni lát, egyenesen feléd megy 's igy szól panaszhangon: „Lássa csak ön kalapomat, galléromat, hajtókámat! milly kopott mind ez; látja ön? de önnek pénze van, ön kocsiban jár, mig én majd éhhel halok. Én látogatásokat teszek húsz, tiz, öt sousért! Tizenöt sousért eret vágok; három livresért egy lábot lemetszek. Ez ám az orvos! Ha valakit ösmer ön, ki negyven soust fizet, igazitsa őt hozzám, mindenütt dicsérni fogom önt. Én szeretem önt, ön olly nagy, olly tudós, olly jó!" Ön nem képes megfogni milly szerencsét tesz ezen ember illy módon, ő kereskedik és cserélgetést visz véghez azon emberekkel, kiket kollégái hozzá utasitnak. A' vargát egy pár csizmáért, a' szappanost a' szükséges gyertyákért, a' czinöntőt czinkanalakért gyógyitja. Azután csizmákat, gyertyákat és kanalakat elárulja, pénzt kölcsönöz rövid időre és nagy kamatra. Boldogok az örökösök, ha ő egyszer meghal.

Másik drága alapja az orvosi praxisnak a' kollégaság. Ez nem csak nevetséges, hanem ártalmas is lesz. Egykor egy néném' ágya megett ültem, ki igen terhes beteg volt. Szükségesnek láttuk még egy orvos' tanácsát kérni. Kit fog elhíni ön? kérdezém. — X urat. — Miért X, miért nem Z urat? — X a' tudomány' embere, orvos ön? kérdé ingerletten. — Nem, felelém. — No's? — No's, felelék. — Hát mind a' kettőt elhijjuk. — Azóta tudtam-meg, hogy a' fiatal orvos X úr kedvencze, ki Z kollégáját lelkéből gyülöli. A' két orvos eljöve. X mindent jónak talált, a' mit kedvencze rendelt; Z mindent gyalázott, a' mit X jóvá-hagyott. Egy rokonom tekintetét hozám-fel 's X és kedvenczéről lemondottunk; megtettük, a' mit Z rendelt, 's a' beteg meggyógyult. A' fiatal orvos, ki azóta tanitójától elvált, megvallá nekem, hogy X professor gyógy módja oktalan volt, 's hogy a' beteg tán meghalt volna. Menjünk tovább. Két hason hirü orvos meglátogat ugyan egy beteget, mindkettő tetemesen eltávozik egymástól, a' betegség' termsszete és gyógyitása felett, a' fiatalabb engedni fog az öregebbnek; az alább álló alá fogja rendelni meggyőzödését a' fentebbi redelményeinek. Ez a' törvény; ez a' szokás. Az alább álló ártana jövendőjének ha az előkelő rendszere ellen föllépni akarna. Inkább haljanak-meg tehát a' betegek, mint az orvos' szerencséje megrontassék.

Van még egy philanthropi gyakorlat is. Egy orvos példának okáért bizonyos gyógyszert találtfel, vagy vélt feltaláltnak, ez okból nejét álruhában a' szegények' kalibáiba küldi, ha valjon ott olly beteg feltalálható-e, kin a' fölfedezést megpróbálhatni. — Ha a' gyógyszer jó volt, akkor a' szegénynek, kin a' próba tétetett, semmi haszna belőle; ha rosz volt, akkor nehány nyomorunak egészségébe vagy tán életébe került. Ez szerencsétlenség. 'S végtére ki a' hibás? A' kormány, melly az emberiségre nézve hasznos találmányokat nem jutalmazza érdem szerint, miglen százezer francot hány-ki egy idegen képmetsző' ocsmány szobraiért.

Van még egy orvosi praxis, melly maga csinálja magának a' betegségeket. E' praxis közönségesen olly asszonyokon gyakoroltatik, kiket ingerlékeny fantáziájok nagy felhevültségök arra bir, hogy orvost hivassanak, ki a' töredékeny asszony' könnyen hivésében számolván tüstént egy betegséget épit benne, 's azt naponkint hat francért hat hónapig gummi-vizzel és kenyérmorzsából csinált lapdacsokkal orvosolja. Él jelenleg Párisban egy jó lelkü, értelmes és vig öreg orvos, a' ki ha ezt olvasná, bizonyosan nagyokat nevetne, mert ő két esztendeig mindent megpróbált, hogy egy herczegnét, kinek lábhüvelykén egy véredény-daganat volt meggyógyitson. 'S e' véredénydaganat egy tyúkszem vala, gondolja-el csak az ember!

Hasonlóképen vannak orvosi biztosok is. Ezek a' legszámosabb különbféleségek. Vannak köztök sebészek, kik kezeket, lábokat, holyagköveket, daganatokat, kinövéseket operálnak, 's az orvosnak, ki nekik illy foglalatosságot szerez, bizonyos kamatot fizetnek. Vannak köztök orvosi lieferánsok: ezek a' gyermek ágyasoknak dajkákat szereznek 's recipejöket valamellyik gyógyszeres' czimével végzik-be, ki szerintök egyetlen egy az egész városban, ki a' rendelt gyógyszert czélszerüen tudja készitteni. E' gyógyszeres gyakran egy tudatlan, ha nem épen csaló, a' ki csupán romlott kenőcsöket tud keverni, egy szóval egy szerencsétlen szakács. De e' gyógyszeres hizeleg az orvosnak, ebédre hivja őt, nejének li-

kőröket és gyermekeinek csemegéket küldöz; vadászatra megy és vadja az orvosé, halászik és hala az orvosé. Dicséri őt a' betegnek, vagy a' beteg' szolgálójának, ki az orvosságot gazdájának viszi. Ez orvos' arczképe szép rámában Parmentier' szobra felett függ gyógyszertárában. 'S ha minden hónap' utóján az orvos' recipéji által nyert pénzt megolvasta, ekkor a' gyógyszeres frakban, finom csizmákban és fehér keztyükben orvosához megy, hogy neki kamatját fényes aranyokban kiolvassa.

Vannak még más ágai az orvosi műiparnak, mellyekbe nem merek bocsátkozni, mert szavaimat igen el kellene burkolnom 's hitelt is alig nyernék.

PARISI LEVELEK.

1.

Parisnak valamennyi szájtátóji a' Rainaissance kávéházba rohannak, Lassave Ninát láthatni. Olly személyt, ki anyjával együtt Fieschi szerelmese volt, ki a' pokolgéptitkait tudá, bűntársait eladá, ma három főt 's azok közt szerelmeseét elesni láta 's holnap nehány száz francért önmagát bérbenadó mint szeliditett vadállat mutogattatni hagyá. Parisban kell élni, hogy illyesmiket az ember észszel felfoghasson, 's noha a' szabad prés e' nyilvános moral elleni ocsmányságot a' napokban minden oldalról becsmérelte, a' néptolongás ez elvetemedett személyt mind a' mellett is láthatni, mód nélkül nagy. Nina jelenleg Parisban a' közfigyelem tárgya; ezer meg ezer ajakról hangzanak e' szavak: „avez vous vu *Nina*, est-elle bien? — un anglais lui a offert 25,000 francs pour la faire voir à Londre; — quel ignoble spectacle, o misère, o siècle de spéculation et de prostitution! — 's még is az egész nagy és kis világ tolakodik, a' czudar lelkü bandita', Fieschi' szerelmesét láthatni; szemtelenek, kik e' kávéházi tárnoknénak (dame du comptoir) a' levet csapják; szinjátszónék, kik Nina' hirnevét irígylik; hires idegenek; pórnép, ki e' szerencsére gyalázattal jutottat gúnyokkal illeti, 's ki erre elájul, (természetesen csak komédiábul, hogy maga iránt érdeket gerjeszszen). E' népcsőditésre a' kávés Paris minden utczái' szegletére roppant nagyságu czédulákat ragasztat mellyeken olvashatni: „le propriétaire du café de la Renaissance a engagé Mlle Nina *Lassave* comme dame du comptoire: le prix d'entrée est de 1 franc par personne. Les objets de consommation se payent à part.“ — (A' Renaissance kávéház' tulajdonosa *Lassave* Nina kisasszonyt (!) tárnoknéül fogadá; bemenetár egy személytől 1 franc. Egyéb frisitő külön fizettetik.)

2.

A' parisi szépvilágnak tegnap, (martius' 1sőjén) nevezetes napja volt: az operaházban Mayerbeertől a' rég ohajtott „Hugenotok“ először adattak, Rothschild ur pedig uj hôtelében első nagy báljját adá. E' mindkét ünnepen ugyanazon egy este jelen akarék lenni, 's most képzeletim 's a' képek keringelnek fejemben 's fáradságtól alig irhatok. Itélethozásról szó sem lehet. ‚Ördög Robert'et legalább huszonnégyször kelle látni, mielőtt e' mesterműegész szépségébe lehete hatni. Műértők azt mondják, hogy Mayerbeer Hugenotái még tökéletesbek. Ő kétségén kivül a' legnagyobb élő hangmüvész; uj alakokat teremt a' hangok' országában; melodiái rendkivüliek mellyekkel ott és akkor él, mikor akarja 's hol azokra szükség. Épen ezzel különbözteti ő meg magát a' többi genialis hangmüvészektől, kiknek melodiai gazdagságuk műértelmi hiányt árul-el, kik e' bőségtől magukat elragadtatni engedik, 's igy a' hangának inkább engedelmeskedők a' helyett, hogy azon uralkodnának. Mayerbeere rá illik a' keleti összehasonlitás a' gyertyával, ki mig másoknak világit, magát emészti, ellensége is ő minden hangczikornya 's hangnyávogásnak, ugy hogy a' legnevetségesebb dolgokat beszélik róla, milly ellenszenvvel viseltetik a' macskák és macskamuzsikához. Meg vagyok győződve, hogy Mayerbeer valamelly hangczikelyért kész volna meghalni, szinte mint más talán hite' czikkelyeért: sőt azt hiszem, ha végitéletkor roszúl fuvatnék a' tárogató, Mayerbeer kész volna sirjában nyugton feküdni, 's a' közfeltámadásban részt nem venni. Csuda szépségü látvány vala tegnap, Parisnak legdelibb közönségét ünnepileg öltözve a' nagy operateremben szemlélni, reszkető várakozás, komoly tisztelet 's csaknem ájtatosságban. Minden sziv elvarázsoltnak látszék, 's ez volt az isteni hanga! —

LONDON, februar' 29d. Az általunk is egypárszor emlitett közkedvességü angol iró Marryat és Bulwer közt, Willis urnak egy kritikájáért a' journalokban erős csata támadt, mellyet nehány nappal ezelőtt pisztolyokkal kell vala végezni. Azonban a' két fél' barátai közbenveték magokat, 's a' vita vérontás nélkül elegyengetteték.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Martius' 8*dikán* az ifjabb színészek és színésznék' jutalomjátékául ‚Csörgő sapka, vagy: A' jótevő zarándok.' Tüneményes vigjáték 3 felvonásban 's a' t, alkalmasint az egész hazában ismeretes vasárnapi bohózat. Tartalma az ‚ezer egy éjszaka' meséihez nagyon hasonló 's velek egy világból meritetett. A' jutalmozottak nem csalatkoztak reményükben, 's játék' végén kitapsoltattak.

Martius' 9*dikén* fölséges nádorunk' 60-dik születés napjának ünnepére kettős kivilágotitással. ‚A' hála' ünnepe, vagy: Tündér kastély Magyarországban.' Vigjáték 2 felvonásban. A' második felvonásban Wirdisch Katalin és Szőllősy Lajos ur különös szivességből kettős magyart tanczoltak; játék' végén pedig ő fönsége' arczképe előtt tisztelettárgyazó ábrázolat mellett a' színészi személyzet kardalt énekelt. Az egész becsületére vált az intézetnek.

Martius' 10*dikén*. ‚Két férj' felesége.' Szinjáték 3 felvonásban. Két ágról szakadt ostoba gazember, egy vak öreg, egy pedant kórkatona' idétlenkedése, egy ájuldozó nő, rendetlen elrendelés, bizonytalan charakterek 's a' t. 's egy unalmas estve.

Martius' 12*dikén*. ‚Éjfél.' Szinjáték 5 felvonásban. Ismét éjfél! No de semmi, e' sötét franczia éjfélt — egy ostoba álom után — a' *három század*-ról egy gyönyörü regényes franczia reggel követte:

Martius' 14*dikén*. Lendvay' jutalomjátékául. ‚Korona és vérpad; vagy: álomital.' Drama 5 felvonásban. Dumas' munkája. Németből forditotta Jakab István. *Tartalma:* VIIIdik Henrik Vdik Jakab ellen harczczal elfoglaltan Ethelwood, dierhami herczegre bizza, hogy Howard Katalint, udvarába hozza, kit Fleming, udvari aranycsináló' fölfedezése után látott, megszeretett 's most nejül kiván venni. Ethelwood Fleminggel tudatja, hogy Katalin titokban már az övé, 's ollyat szerettetvén-meg királyával, ki többé nem szabad, egy törvény szerint halált vont fejére; mellytől azonban igéri, hogy megszabaditja, ha számára álomitalt szerez, melly által Katalin, a' világra nézve ugyan haljon-meg, de neki maradjon életben. A' szin Katalin' lakára változik, 's lakónéja' aszszonyi hiuságával 's nagyra vágyásával ösmerkedünk-meg. Ethelwood jő 's szép szín alatt az álomitalt beadja Katalinnak. Katalin, mint halott, a' dierhami sirboltba vitetik, hol Ethelwood' jelenlétében Henrik meglátogatja, siratja 's ujjára gyürüt dugván, eltávozik. Katalin magához jő, Ethelwoodtól a' történtek' okát 's hogy a' király meglátogatta 's kezére ő dugta a' gyürüt, megtudván, férje által a' dierhami kastélyba rejtetik. Azonban hiuságát a' szerző folyvást a' legszebb szinekben festi egész végig. Henrik vadászat közt kastélyában meglátogatja Ethelwoodot, 's tudatja vele, hogy Margit testvére' kezét neki szánta. Ethelwood már férj levén természetesen az ajánlatot leköszöni; miért is a' zsarnok Henrik dühös boszuban azon fenyegetéssel hagyja-el, hogy semmivé teszi, hogy megöleti. Ethelwood ezen fenyegetőzést meg akarván előzni az álomitalnak megmaradt részét beveszi, 's a' sirbolt' kulcsát, mellybe temetetni fog, Katalinjára bizván, hogy idővel szabaditsa-ki, a' világra nézve meghal. De alig hunyta-be szemét, alig szünt-meg szive verni, Katalinja a' király' gyürüjét, mellyet előbb neki engedett-át, ujjáról lelopja; befátyolozottan a' király' elé viteti magát, 's tudtára adja, hogy él, hogy álhalott volt. — Henrik ajánlatát megujitja, hogy Anglia' királynéjává teszi; 's Katalin a' férjétől rábizott kulcsot, mellyel azt kellett volna kiszabaditnia, a' sáncz' mély vizébe dobja, igy Ethelwoodot legborzasztóbban megöli, magát özvegygyé és királynévá akarván tenni. Henrik magára hagyja. Katalin hiún a' thrónba űl, 's vagyik hallani, mint fogják Anglia' királynéjává köszönteni. Erre Ethelwood egy mellék ajtón belép, 's gúnyosan Anglia' királynéjának köszönti. Katalin rettegve bámul. Ethelwood tudatja vele, hogy a' kriptának két kulcsa volt, 's a' másikkal Margit herczegasszony szabaditá-meg, kinek szerelmét ő értte vetette-meg; 's felfogadja, hogy nyolcz nap alatt vesztőhelyre hurczolandja. Az udvar megjelenik, Henrik Katalint mint királynét mutatja-be, 's oltárhoz vezeti. — Katalin pamlagon alszik, de a' rosz lelkiösmerettől nyugtalanul. Henrik gyanakodva nézi. Katalin ébred, álombódultan lábaihoz omlik, 's kegyelmet kér; azonban magához tér, 's Henriket megnyugtatja, ki nem sokára visszajöttét igérvén, eltávozik. Ekkor megnyilik egy rejtek-ajtó 's Ethelwood lép-be. Katalin a' közép ajtót bezárja. Egy gyönyörü jelenésben legkeservesebb szemrehányásokat tesz a' hivtelennek Ethelwood. A' király jő, az ajtót zárva találja. Ethelwood mindig hangosabban beszél. A' király hallja, bebocsátást kiván, 's midőn Katalin vonakodik, harczbárdját kéri, 's az ajtót Ethelwood' eltávozta után betöreti. Katalint kérdőre vonja. Katalin hallgat. Hen-

rik vizsgálódik; a' rejtek-ajtó' kulcslyukában egy beletört gyilokhegyet, 's a' pamlag körül egy sipkát talál. Katalint ujra kérdezi, semmi vallomást sem nyervén, tömlöczbe viteti. Továbbá parlamentet gyüjt, bevádolja, 's halálra itélteti. Hol azonban Susex gróf közbe veti magát, 's az ügy' eldöntése párviadalra bizatik. Susex áll-ki mint a' királyné' védje, de szerencsétlenül — életét veszti, 's Katalin pallosra itéltetik. A' vesztés' órája közelg. A' hóhér régi szokáskint belép, 's térden állva bocsánatot kér leendő martalékától. Katalin azonban egy drága gyűrüvel szökésre veszi, reménylvén, hogy igy időt nyer a' királyt megengesztelhetni. A' hóhér megszökött, a' nép nyugtalan. A' kanczellár gazdag jutalmat igér annak, ki a' hóhéri tisztet magára válalja, 's megengedi egyszersmind, hogy álarczot viseljen. Katalin a' felső kamara' elnökét egy általa a' királyhoz irandó levél' átadására kéri, 's épen kezdi a' levelet irni, midőn Ethelwood álarczosan belép, 's kérdi, ha készen van-e őt követni — a' vesztőhelyre. Mind eltávoznak. Szünet mulva, a' hátutolsó függönyök félre vonatnak. A' vesztőhely feltünik; rajta beteritve Katalin' holt teste, 's hóhérja, Ethelwood, ki álarczát levevén, magát is átadja a' törvénynek.

Némükép az egésznek tükre a' negyedik felvonásban az Ethelwood és Katalin közti jelenés; egy szép balládát énekkel itt Ethelwood, melly történetükhöz egészen hasonló. A' legkeservesebb érzések zudulnak-fel mindkettőjökben, 's az ember egészen szánakozássá olvad. Aztán Ethelwood megfogja Katalin kezét 's ezt kérdi: „Szeretett-e valaha férfi úgy, Katalin, mint én tégedet?“ Kath., ‚Soha! soha!‘ Ethel. „Tett-e valaha annyit férfi asszonyért, mint én te értted?“ Kat. ‚Soha! soha!‘ Ethel. „'S olly rútul, olly gyalázatosan valaha csalt-e meg asszony férfit, mint te engemet?“ Kat. ‚O soha! soha!‘ — 'S valóban ugy van. 'S csak illy szörnyü csalatásra lehet Ethelwood kedvese hóhérja. Itt már bánja tettét Katalin, örömest visszalépne a' királyi fényből csöndes lakába, mellyel egykor elégedetlen volt; 's mi örömest semmivé tennők a' történteket, örömest visszavinnők őt szegény lakába de lehetetlen! 's innen azon szánakozó köny, melly a' tömlöczbe kiséri. A' parlamentben 's a' hóhér' elszöktetésében élethez ragaszkodó gyávaságáért szánakozásunkhoz egy kevés harag is vegyül Katalin iránt; haragunk azonban Ethelwood mint hóhér' megjelentekor elenyészik; Ethelwood vissza hozza a' mult' képeit; Katalin bűnbánó lesz; 's a' halálban szánjuk mindkettőjöket. —

Ezen dráma a' szorosan vizsgáló előtt merő ellenképekből alakul-össze. Katalinnak a' szegény leánynak ellenképe Katalin a' királyné; charakterére nézve ellenképe Margit herczegasszony, mint a' harmadik felvonásban Ethelwood maga is előadja; szerelmében ellenképe Ethelwood, kinek ismét az Henrik 's a' t.

Még csak egy jelenésre figyelmeztetjük a' nézőket a' harmadik felvonásból. Henrik Katalin fölött szánakozva elbeszéli előtte az eleven holtak' sorsát a' sirboltban; Katalin azonban a' sirboltba zárt Ethelwoodra emlékszik, 's legiszonyubban kinlódik; mellyből aztán Henrik a' királyi fénynyel lassankint kiragadja, 's Katalin a' sirbolt' kulcsát a' sáncz' vizébe veti. E' jelenésben a' Katalinok az iszonyodásból a' büntettre minden átmenetel nélkül többnyire ugranak.

X. et Comp.

HANGVERSENY.

A' nemzeti casino' választottsági gyülésének egy uj rendeleténél fogva jövőben a' hangászatok déli 12 órakor fognak tartatni 's e' hó' 6dikán már ez elkezdetett.— Annál inkább kelle csudálkoznunk, hogy a' Honmüvész e' hangversenyeket ujra a' délutáni időre rendeltetteknek hirleli, holott erről sem a' választottsági gyülés sem a' hangászatigazgatók sem tudnak semmit is. —

E' hónap' 6dikán adatott Onslow' uj quartettje G-mollban és Beethoven' quintettje C-durban, befejezésül Liedl ur egy fantasiát játszott hegedűn Slaviktól, egy nagyon nehéz műdarabot, nagy bravourral.

E' hó' 13dikán először a' 9 éves gyermeket Székely Imrét hallottuk egy trioban zongorára Hüntentől. Nagy sebességgel játszék, szép ütése van 's az előadásban is sok tehetséget és elmét mutatott. Ha a' kezdett uton szorgalommal és állhatatosan megmarad, ugy bizonyos lehet benne, hogy a' müvész nevet megérdemlendi. Örvendetes részvéttel fogadtaték. — Ezt követte Beethoven' septettje, melly jól adatott-elő, 's bárha már gyakran hallatott, még is átalánosan igen tetszett.

Jövő vasárnap e' hó' 20dikán Taborszky ur fog egy hangversenyt adni 5 órakor a' kis redout-teremben, mire neki mind sok évi érdemei, mind az előforduló érdekes darabok miatt számos közönséget kivánunk.

R—kv.

KARIKATURA.

Lizi leányasszonynyal mamácskája bizonyosan egy komédián szájatátó favágot, vagy épen a' bajazzót csudálta-meg, mert közönségesnél kétszer szélesebb szájjal született e' kritikus világra; e'-felett, mivel Lizi is fehér cseléd, a' sok gyakorlatban naprulnapra tágult igen rugalmas szája, 's most épen fülig érő a' csókra termett. Lizike, az angyal hiú is: de minapában még is addig kukucsált tükrébe, mig végre minden önszeretet mellett is meggyőződék, hogy szája Pierotéval a' balletokban méltán vetekedik. O hány éjet töltött azóta szemeit a' néma holdra meresztő! — de ne gondolják, hogy szerelmi fohászokkal; Lizike azt nézte, valjon a' holdnak kisebb szája van-e ‚mint neki!' fajdalom, kisebb volt. Ekkor aztán háromszorosan megátkozá kegyetlen sorsát akarám mondani Zsorsát, kedvesét, ki két hete szökött-el egyik barátnéjával. Öt napja folyvást feljárt Pesten a' játékszíni karzatra, de nem azért, hogy fájdalmait 's nehéz gondolatait elűzze fejecskéjéből, nem — uj szeretőért! — És még is hijában, mert fatális szájával még a' szemüveges piperkőczök sem barátkozhatnak-meg vele. — —

Végre Lizike olly furfangos eszü lőn, hogy mind a' bécsi mind a' párisi — jelesen hozzánk is — divatujságirókhoz, iratott, hogy ezentul ne nagyitó, hanem kicsinyitő szemüveget hozzanak divatba, mellyen át olly kisded szájacskája látszassék, mint egy cseresznyeszem. Lizike, Lizike! hiszen igy szájához képest gombostűnyi szeme, vagy épen szeme sem lesz!

Tanuság e' karikaturából.

Sok versgyártó szeretne Szabó Dávid' idejében élni, hogy a' Tátrától Mátráig csudáltatnék; pedig akkor is Szabó Dávidhoz képest csak cserei Farkas András berei — 's a' t. lett volna.

Sz—ti.

EGYVELGEK.

1.) *Nesbit*, az angol hadiseregben kapitány, ki két éve Antwerpben halt-meg, öt év alatt 57 frakkot 's kabátot, 110 pár nadrágot, 110 mellényt, 8 köpönyeget és 6 pongyolát csináltatott, mellyeknek ára a' szabó számitásakint 40,000 ezüst forintra ment volna. A' készitő azonban kevéssé kirugó követelésével törvényesen eligazitatott, mert szerencsétlenségére kisült, hogy a' megboldogult csak 20 éves 's igy minorennis volt.

2.) A' ‚Gazette di Corfu' ezt irja: Nem rég történt Konstantinápolyban egy nevezetes változás, melly kezdetben a' Nagyur' igen nyugtalanitó ujitásának nézetett, tudniillik az europai viselet' behozása a' török nők között. A' javallat előbb a' Serailban élénk ellenszegülésre talált; de miután a' kecses lakónék az előitéleteken győztek, a' még esztendeje gyülölt dolgok legtöbb gondot okoznak, 's most már az europai köntösök, puffadt és domboru ruhaujjak, pelerinek, szalagok, virágok, harisnyák, keztyűk, franczia czipők szokottabbak köztök; 's némelly sultánnők az uj divatnak annyira követői, hogy már közönségesen fejkötőben és köpönyegben láthatni őket.

3.) Löwentritt ur, ki az által kapott hirre, hogy tulajdon találmányabeli öltözetével a' legsebesebb vizeken is könnyen gázolhatónak adja-ki magát, nevezetesen a' Budapestiek előtt is azáltal ösmeretes, hogy illy nemü mutatványa miatt a' felboszantott népségtől jól eldöngetteték, mostanság Németország' több városaiban igen csudáltatik.

KÁRTYA TALÁNY.

A, B, C, D kártya-asztal mellett ülnek illy renddel D A B C és whistet játszanak. C osztott, tromf a' nyugvó kártyajátékkal adatott. A' tromf coeur. A-nak következő kártyái vannak:

Coeurben: király, lovag, kilenczes, hetes.
Trèflében: kétszem, király, dáma, lovag.
Carreauban: kétszem, király, dáma.
Piqueben: kétszem, király;

és A nagy slemm lesz.

Minő kártyáiknak kell lenni D és B-nek 's miképen kell játszaniok?

FIGYELMEZTETÉS.

„A' RAJZOLATOK"RA

a' még ezen hónapban, 's legfeljebb april 10dikéig érkezendő évnegyedi előfizetést 2 for. 30 krral p. p. elfogadjuk, helyben vagy az illető posta-hivatalok által.

Ezen évnegyedi becses előfizetőinknek, három finom rézmetszetüképpel, NAGY PÁLé, BALOGH JÁNOSé 's egy még e' hónapban kiadandó köztiszteletü hazafiéval, *ingyen* fogunk szolgálni; melly három igen szép nyomatu 's rézmetszetű kép' becse az előfizetési csekély dijt kétségkivül maga is feléri.

A' RAJZOLATOK'
SZERKESZTŐSÉGE.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Martius' 19dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
23dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

TAVASZ.

A' kellemekkel dús tavasz derül,
Minden kebel készülget éldeletre;
Sok szív szerelmi kéj között hevül,
Sovárg nyugat felé, sovárg keletre.

Itt egy poeta rím közé merül
'S hevült kebellel kél uj versezetre;
Ott egy tudós könyvek' halmába dül
'S egész sulyával fekszik egy kötetre.

Itt egy leányka szed mezőn virágot,
Ott csónakázik egy vidám sereg,
Itt szép hölgy' uja közt orsó pereg.

Istók diák is éli a' világot:
Rózsás bokorban enyhhelyet talált
'S tavaszt tisztelve — mély álomba szált.

H.

EGY HÁZASSÁG PARISBAN.

HUGO VÍCTORTÓL.

(*Notre-Dame czímü történeti románjából.*)

A' tizenötödik század fogytán szokott pompával ünneplé Paris januar' hatodik napját 's a' vigkedvü francziák csoportosan tódulának a' mulató helyekre. A' sokféle mulatságok' koronája volt egy „a' szent szűz jó itélete" czimü színi mutatvány; — azonban végig nem játszathatott, bár mint törekvék is szerzője, Gringoire Péter, a' nézők figyelmét lebilincselni. A' kéneső természetü francziák, megunván a' dramát hallgatni, mindig nyugtalankodának, 's midőn végre az utczán e' szavakat hallák harsogni: Esmeralda, a' szép czigány hölgy 's fejér kecskéje, — tömegestől ott hagyák a' szinteremet, Esmeralda' tánczát 's kecskéje' tudósságát bámulandók. Szegény Gringoire Péter, látván szinmüvének ezuttali megbukását, kétségbesés 's — éhséggel küzdve hagyá magát a' kirohanó népfolyamtól elsodratni 's előbb boszus de csakhamar derült szemekkel nézé Esmeralda' fürge tánczát. —

Az éj kezdődék, 's Gringoire Péter, látván, hogy Esmeralda, követve kis fejér kecskéjétől, a' késmüves utczába fordul, hatalmas léptekkel nyomult utána, 's ugyan mért ne követhetném a' szép czigány leányt? dünnyöge magában. — Gringoire Péter költőhez igen illő dolognak tartá, egy szép leányka után futni czéltalanul az utczán, 's valamint pénze ugy lakása is nem levén mit ártott akár hol vala az éjt töltendő, mert valahol csak kellett a' szép Esmeraldának laknia, — 's ki tudja! —

Ezen „ki tudja" varázs erővel hata éhes költőnk érzékeire, 's szögletes sovány arczán sokat jelentő mosoly terült-el. —

Az utcza mindig magányosabb lön, a' lakosok elolták gyertyáikat 's csak ritkán lehete egy két elkésett embert szemlélni a' sötétben. Esmeralda 's kecskéje derekasan lépdelének előre, de Gringoire hosszu lábai azért kétségbe nem esének, hanem hasonló gyorsasággal mindenütt nyomban követék. Most az óváros' zigzugos tömkelegében bolygának. A' czigány leány igen jól látszék az utat tudni, mert mindig gyorsabban siete előre 's egy pillanatig sem gondolkozék: merre kellessék fordulnia. Csak most vevé észre, hogy egy férfitól mindenütt nyomban követtetik; nehányszor hátra forditá szép fejecskéjét, 's szemeiben a' félelem kétségtelen jeleivel, kettőzteté lépéseit. E' pillanatban egy szöglet mögött eltünt a' szép leányka, 's költőnk azonnal kiáltást halla. Gyorsan oda ugorván, egy kép előtt égő lámpa világánál látá, mikép küzdött Esmeralda két férfival, kik magokkal elakarták hurczolni. A' szegény kis kecske mellette állott, szarvait földhez szögezve 's keservesen bőgött.

„Megálljatok gazemberek!" kiálta költőnk 's vitézileg rohant rájuk. A' férfiak' egyike megfordult, 's Gringoire — az erejéről híres törpe ha-

rangozó villámló szemeibe nézett, — megijedt ugyan de még sem hátrált. Ezért boszankodék Quasimodo a' törpe harangozó, 's közelebb lépvén, hatalmas karja' egy lökésével négy lépésnyire dobá földhöz hősünket, 's könnyen mint pelyhet ragadá karjára Esmeraldát, czimborája némán követé; a' kis kecske pedig siralmas bőgéssel futott utánuk.

„Tolvajok! gyilkosok!“ kiálta a' szerencsétlen czigányleányka. „Megálljatok rablók! ereszszétek-el a' leányt!“ dörge egy a' tulsó szögletről feléjök vágtató lovag, a' királyi ijászok' kapitánya, főtől talpig vértezetten 's fölemelt sulyos dárdával kezében.

A' lovag kiragadá Quasimodo ijedségtől remegő kezeiből a' czigány leányt 's maga elébe nyeregkápájára ülteté. Első zavarodásából magához térvén, dühösen a' lovagra rohant az óriás erejü törpe, zsákmányát visszaveendő, de ugyan azon pillanatban tizenkét dárdás lovagtól, kik parancsnokukat nyomban követék, látá magát körülvétetve. Quasimodo általuk megkötöztetvén tajtékzó szájával dühösen harapdált mindent mit érhete; czimborája a' zaj alatt eltünt.

A' czigányleány a' tiszthez fordulva, pajkos mosolylyal néze szemébe 's szép hangzatu szavával nyájasan kérdé: „Hogy hívják csendőr urat?“ „Chateaupers-i Phöbus kapitány vagyok, kegyed' szolgálatjára, szép gyermek!“ felele a' lovag, 's mialatt fölegyenesedvén a' nyeregben bajszát jó kedvvel pödörgeté, a' czigányleány mint csík kisikamlott karjából, leugrott 's szélsebességgel eltünt a' sötétben. „Lovam sörényére esküszöm! — szóla kedvetlenül a' tiszt — inkább megtartottam volna a' szép leányt, mint e' csúf törpét. Köttözzétek szorosabban a' gazembert.“

„Ugy szokott az lenni, kapitány uram, — viszonzá egy csendőr — a' csíz elrőpült a' bőregér itt maradt.“

Ezalatt szegény Gringoire Péter még mindig földön hevert az égő lámpa előtt, hová a' törpe' erős ökle sujtá. Most eszmélkedni kezde, először álom 's ébredés közt lebegve, elméjében összezavarodtak a' czigányleány 's kecskéje karcsu alakjai a' törpe' sulyos öklével, melly irgalmatlanul küldé nyugalomra. Ezen kétes állapot hamar elmult. Teste' alsó részén érzett kellemetlen hideg által nem sokára egészen eszére hozatott, 's látta, hogy féltesttel — patakban ez utczában csergedezőben hever. Szegény költő föl akara kelni, de tagjai görcsösen meredezének. „Átkozott törpe szörnyeteg! — mormoga fogai közt. — Éhezem! szomjazom! fázom!“ — sohajta keserves hangon. —

Egy csoport azon kis félvadak közül, kik félig meztelen járnak, 's Parisban Gamin-ek név alatt még most is ismertetnek, hangos kaczaj 's kiáltással futának azon hely felé, hol szegény költőnk kinyujtózva hevert. Szalmazsákot vontattak maguk után 's egyedül faczipeik kopogása képes lett volna halottakat föltámasztani. Gringoire Péter, ki még kis életerőt érze magában, bágyadtan fölemelé fejét. „Meghalt az öreg kovács, — kiáltának tele torokkal a' kis utcza — ördögök — szalmazsákjával örömtüzet csinálunk.“ Ezen szavakkal szerencsétlen költőnkre dobák a' szalmazsákot, a' nélkül hogy őt látták volna, 's egy közülök a' kép előtt égő lámpáért siete, vele a' szalmazsákot fölgyujtandó. „Éhség, hőség, szomjuzás, fázás, — tehát a' pokol' minden kínain menjek előbb keresztül 's aztán végre tűzhalál vessen életemnek véget?“ sohajta az elrémült költő. A' halálos rettegés uj erőt önte izmaiba, dühösen fölugrott 's a' szalmazsákot a' Gamin-ek közé röpité. „Szent szűz segits! a' holt kovács föltámadt!“ — kiáltának a' fiúk 's rémülten osontak-el a' szomszéd utczákban; a' költő pedig másfelé futott, 's így a' szalmazsák maradt győztesen a' csatatér' birtokában. Másnap beszéltek a' csudáról, hogy 1482dik év' örökké nevezetes januar' hatodikáról hetedikére, a' holt Moubon kovács, kit az ördög szalmazsákjába bűvölt, abból kiszabadula.

Az elrémült költő sok utczát 's zugot mért már meg hosszu száraz lábaival; rettegés 's félelem addig üzék, mig lélekzete elállott. Most a' bölcselkedés — költőnk gyönge oldala — ismét erőt vőn a' gyáva ijedtségen 's következő dilemmát szavala: „nekem ugy tetszik, — itt meggörbitett ujjal velő-raktárára koppantott, — kedves Gringoire Péter mester, hogy kegyed ugy szaladtel mint kinek esze nincs. Azon ördöngös ficzkók bizonyosan szinte ugy féltek kegyedtől, mint kegyed tőlük. Nem hallotta kegyed faczipeik' kopogását, midőn ők keletnek futottak mig kegyed nyugat felé iramlott. — Egy e' kettő közül áll: vagy elfutottak a' Gamin-ek, 's akkor szalmazsák, mellyet ijedtükben elhagytak, épen azon kényelmes ágy, melly után kegyed már olly rég sohajt; vagy pedig nem szaladtak-el a' fiuk, 's ezen esetben meggyujtották a' szalmazsákot, 's épen ez azon tűz, mellyre kegyednek szüksége van, ruháji' megszáritására. Mind a' két esetben tehát, jó tűz vagy jó ágy, a' szalmazsákot mindig égtől

nyert ajándéknak nevezheti kegyed. Ne fusson tehát tovább mint német a' franczia elől, 's keresseföl a' szalmazsákot, 's egy szóval röviden, Gringoire Péter mester, kegyed irgalmatlan nagy" —; itt egyet prüsszente a' költő 's bátor léptekkel kezde az ohajtott szalmazsák kereséséhöz; azonban hiában tévelygett ezen utczák 's zugok összebonyolodott gombolyában. „Átkozottak legyenek a' zsákutczák 's szögletek! — kiálta boszúsan — mellyeket az ördög bonyolita össze pokolbeli piszkafájával."

Ezen pillanatban vörös fény, egy hosszu keskeny utczából jövő, ötlék Gringoire Péter szemeibe. „Hála az égnek! — kiálta örömmel, — ott ég szalmazsákom. Salve, salve!" Ezen szavakkal ujuló erővel sietett előre a' sáros utczán, melly épen nem vala elhagyatva; itt is, ott is, egész hosszában, homályos idomatlan alakok mozogtanak benne, utjokat mindnyájan a' tűz felé irányzók, melly az utcza végén látszott lobogni. Gringoire Péter száraz lábtóival csakhamar elért egy illy alakot, melly fáradtan vánszorgott a' többi után; nyomorult volt a' szegény, lábai nem levén kezein csúszott. Midőn csudálkozva meg állott hősünk, e' kérő szavakat rebegé a' nyomorult: „La buona mancia, signor! La buona mancia, signor!" — „Vigyen-el engem a' tatár, — szóla költőnk, — ha értem szavaidat." Nem sokára egy más illyen vándorló tömegre bukkant. Ez sánta volt 's félkezü, még pedig olly sánta 's olly félkezü, hogy összebonyolodott mankó-systemáját 's falábait biztosan sétáló épitő álláshoz lehete hasonlítani. Költőnk, klassikus egybehasonlitásokat igen szeretvén, gondolatiban Neptun' eleven három águ villájának nevezgeté a' nyomorékot. Ezen eleven villa kalapját költőnk' orra alá tartá 's fülébe orditá: „Sennor caballero, para comprar un pedaso de pan!" — „Ugy látszik, — dünnyöge Gringoire, — hogy ezen nyomorék is valami emberi nyelven beszél, de az ördög érti." — Most kettőzteté lépéseit 's egy vakkal találkozék, hosszu szakálluval 's szörnyü görcsös bottal előre tapogatóval, vezetője hosszu szőrü nagy kuvasz volt. „Facitote caritatem!" mekege a' vak fülsértő hangon. „Valahára — szóla költőnk — mégis találok egyet, ki becsületes keresztény nyelven beszél. Igen szánakozólag kell kinéznem, hogy erszényem' tökéletes napfogyatkozása' daczára is pénzt koldulnak tőlem. Barátom, mult héten adám-el utósó ingemet, vagy, minthogy Cicero nyelvén szólottál: vendidi hebdomade nuper transita meam ultimam chemisam." Ezen szavakkal hátat forditva a' vaknak tovább folytatá utját. De a' vak most egyszerre olly vitézül kezde talpalni, mintha legjobb szemei lettek volna, 's a' sánták is fölemelkedvén irtóztatólag csörögve mankóikkal versenyt futának vele. „Caritatem! La buona mancia! Un pedaso de pan!" harsoga rémült költőnk füleibe.

„Oh babyloni nyelvzavar!" kiálta 's futásnak eredt. A' vak és sánták gyorsan követék, 's körülte mindenfelé pezsgett a' vakok', sánták', félkezűek', púposak' 's bélpoklosak' serege, kik mindnyájan az utcza' végén pirosló tűz felé sietének. Szegény Gringoire Péter, még mindig üzetve a' három nyomoréktól, félelem 's irtózás közt folytatá utját. Vissza akart fordulni, de elállották a' keskeny utczát 's kénytelen vala előre haladni.

Végre elért az utcza végére 's egy tágas térre jutott, mellyen a' sötét éj' ködében több ezer világot láta fényleni. „Onde vas, hombre!" ordita a' sánta 's nyaka közé csapá mankóját, a' vak pedig tüzes villogó szemeket meresztett rá.

„Hol vagyok?" — szóla ijedten szegény költőnk. — „A' csudák' udvarában," — felele egy negyedik kisértet.

„Lelkemre mondom, igazad van, mert mint látom: a' sánták fölegyenesednek 's a' vakok tiszta szemmel néznek, de hol van a' bűvész, ki e' csudákat eszközli."

A' nyomorékok tele torokbul kaczagtak 's szegény költőnk bámulva tekintett körül. Valóban a' csudák' rettentő udvarában volt, mellyben ezen órában még soha nem jelent-meg becsületes ember, mellynek varázs körében a' csendőrök, ha oda menni elég vakmerők valának, örökre nyom nélkül eltüntek, ezen tolvajok' 's gyilkosok' városában, mellyből minden reggel, ocsmány bűn 's koldusfolyam özönle szerte Paris utczáiba, este forrásához ismét visszatérendő; ezen iszonyu méhkasban, mellybe minden éjjel prédával rakodtan szállongtanak az ország' emésztő heréji, hol minden nemzetek' söpredéke, spanyolok, olaszok, németek, zsidók, pogányok 's keresztények, nappal koldusok 's bicskások, éjjel rablókká 's gyilkosokká alakultak; ezen nagy öltöző szobában, hol akkor mindennemü gonoszságok' képviselőji alakjukat álruhákba burkolták.

Széles nagy tér volt ez, kővel gyéren kirakva, mint minden térei az akkori Parisnak. Egyes tüzek, mindenféle alakoktul körül csoportozva, égtek rajta egymástól majd csekély majd nagyobb távulságban. Zörgés, kiáltozás, nevetés, jövés,

menés, asszony 's férfi hangok, kimondhatlan zavarban vegyültek össze. A' pislogó tüzek' kétes világa nem engedé tisztán megkülönböztetni egymástól a' tárgyakat. Lehetett kutyát látni, csaknem emberi arczhoz hasonlót, 's viszont embert, kinek vonásai kutyáéihoz hasonlítának.

Szerencsétlen költőnk, kit a' három bicskás most is szorosan tarta, 's kire sok száz szemtelen ferde zsivány pofa vigyorga — bőgve, orditva 's ugatva, hiában törevék elméjét rendbe szedni. Gondolatfonala el volt metszve, 's már valamint a' látott tárgyak' ugy élete' valóságán is kételkedni kezdett. Most e' szavakat hallá minden felöl dörögni: „a' királyhoz vezessétek, a' királyhoz!" — 's Gringoire Péter a' király elébe hurczoltatott.

„Szent szűz! — sohajta szegény költőnk! — ezen pokolbeli országnak minden esetre csak bakkecske lehet királya." — Utközben eszmélete vissza kezde térni. A' rettentő valóság, mellyre minden lépéssel bukkant, eloszlatá azon szörnyü álomképeket, mellyeket beteg érzéki alkottanak. Világosan kezdé már látni, hogy még él 's nem a' Styx partján hanem parisi sárban sétál, hogy nem ördögök, hanem zsebelők 's gyilkosok kisérik, 's hogy nem szegény lelke, hanem élete forog veszélyben, mivel nem volt birtokában, mi egyedül képes tolvajt becsületes emberrel kibékiteni: tele erszény. — (*Vége következik.*)

Nagy Ignácz.

Javitás. Mult számunk' 170d. lapi második hasábján *Torrijos* helyett hibásan csuszott-be: *Teripos.*

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN.

Abauj vármegye' első al-jegyzője Jakabfalvay Ferencz, (Szeml. szerint) a' nagy hazafinak azon ns. megyében táblabiróul választása iránt illy inditványt tön:

Tekintetes Karok és Rendek! A' Haza' szeretetét birni 's magosan állni a' közvélemény előtt olly kincs, mellynél drágábbat egy jó hazafi nem ösmér 's nem is kiván soha.

Hitte azt már az ó világ is, hiszi a' jelenkor ma is; 's innen van az, hogy a' Hazának szent szeretete 's annak javára való élés eleitől fogva, a' legmagossabb polgári erénynek tartaték, 's midőn az egyedül csak magoknak élő önzők 's alacsony haszonlesők, vagy épen, honok' boldogságát 's szabadságát összezúzó nyomorultaknak létüket vagy néma feledékenység fedi, vagy pedig sirjuk felett még ma is az emberiség' átka kereng-ve lebeg: a' nagyszivű polgárok emlékezetük áttört a' sir gödrén, magas dízben fénylő a' hon egén.

De ha szép a' Haza' szeretetével büszkélkedni, ki tagadná, hogy — viszont boldog és szerencsés csak az a' nemzet lehet, mellynek kebele termékeny nagy hazafiakkal; a' honnét természetesen következik az, hogy az illyeket — a' honjok' dicsőségére élőket polgártársaik is illően becsülni, 's azzal a' mivel módjokba van, a' köz bizodalomnak mindennél drágább gyöngyeivel jutalmazni 's köz megösmerésre méltatni ne felejtsék.

A' régi világ a' még akkor ki nem fejlett értelem' homályában istenesité az emberiség jóltévőit, 's emlékezetükre templomokat, oltárokat, oszlopokat és képeket emele; ma már a' világosságnak villámsebességgeli elterjedésével, amazoknak helyébe a' világ' évrajzai, a' történetek' tárai 's a' közönséges jegyző könyvek léptenek.

Mellőzzük hát ts. Karok és Rendek, a' márvány és ércz szobrokat, mint a' halhatatlan érdemeknek gyenge és töredékeny emlékeit, 's használjuk hazánk 's korunk' évkönyvét, 's saját levéltárunkat, Pantheon gyanánt, — az érdemeseknek, kiknek becses emlékezetük sziveinkben a' nélkül is kitörülhetetlen betükkel bévésve diszlők. — 'S tegyük ezt ma, amaz országos hitelű, magas érzésű nagy Hazánkfiával 's koszorús iróval gróf Széchenyi Istvánnal.

Nem akarom ts. Karok és Rendeknek a' tisztelt gróf érdemeit, mint különben is mindenki által ösmérteket ez uttal hosszasan előszámlálni, csak azt említem meg rövideden, hogy a' nemes gróf az, ki a' magyar katona-iskolának, a' magyar nyelvmivelő tudományos társaságnak, — a' dunai gőzhajózásnak, a' Pest-Buda közti állandó hidnak — 's a' fővárosi nemzeti szinháznak, — Hazánknak szebb jövendőt igérő eme nagy tervein — első dolgozott, 's azokat fáradhatatlan buzgósága 's gazdag alapitványai által létre juttatni is segité; oszlott előtte az előitéletek' porfellege, eltüntek a' Duna scillái és charibdisei, 's Hazánknak eme hatalmas folyama, mellynek meghóditására annyi századok tehetetlenek valának — nem sokára rendesen szabályozva 's minden akadályoktól megtisztulva bátorságos utat nyit a' magyar kereskedésnek, messze ki, a' távol tengerekre, — félelmes háta pedig Pest-Buda közt a' bizonytalan fahid' 's töredékeny jégtáblák helyett, izmos vashiddal fékezve leend. — Elannyira, hogy már már Hazánkra illeszthető a' hajdani római nagy-

ságnak Trajan idejebeli ama hizelgő mondása: „Virtus Hungara quid non domat sub iugum ecce rapitur et Danubius.“

Egy illy Hazafi, ki hazájáért ennyit áldozik, a' tiszteltetésre nem méltó-e, fáradságos munkái a' köz megösmerést meg nem érdemlik-e? Mondjuk ki hát t. K. és Rendek, hogy gróf Széchenyi hazánknak dísze, ékessége, hogy nagy lelkét nemes szívét ösmérjük és szeretjük, és hogy vele még szorosabban egyesülni forró ohajtásunk; 's mind ezeket a' nagy hazafi magosb érdemei' örökitésére jegyző-könyveinkbe is feljegyezvén, kérjük a' megyebeli főispány urat ő excellentiáját, hogy minket e' dicső férfiuval még szorosabban összekapcsolni 's őt törvényes kivánságunkhoz képest tábla-biráink' díszes koszorújába igtatni méltóztatnék.

Hadd tudja-meg az egész Haza, hogy Abauj a' tiszta igaz hazafiságot becsülni, 's azzal a' mivel módjába van, jutalmaztatni tudja. — A' nemes gróf pedig hazafiui fáradozásiért, homlokát általunk is koszorúzva szemlélje, nemes ösztön gyanánt a' tovább haladásra.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN.

Az „allgemeine Zeitung“ rendkivüli melléklapjaiban a' nemes grófrul következőket olvashatni:

A' történetek tanitják, hogy még minden időben voltak nagy cselekvési erővel ruházott férfiak, kik születés vagy más szerencsés helyzet által nemzetjök iránt, annak betegeskedő állapotját hő kebellel fogák-fel, a' rosz szokásoknak és előitéleteknek merészen ellent álltak 's igy, az emberiség' java iránt nemes lelkesedéstől edzetve, olly akadályokat győztek-le, mellyek' eltörlésére még az illető kormányok csak gyönge próbákat tevének, minthogy a' kivihetés' lehetősége felől aggodalomban voltak. Az emberiség' illy választottjainak, kik, mint a' jóságos gondviselés' eszközei, utat törnek az ó szokások' erkölcsi elavultságain, minden esetre a' korszellem' kegye által kell vezéreltetniök, a' lelkekben a' tanitmányok és igék iránt fogékonyságot találniok, ha csak munkálkodásukat érzelmeik' forró ösztönével egyezőknek tudni akarják. Gróf Széchenyi István Magyarországra nézve e' nemben örvendetes jelenet, ő, ki először vala bátor, „mintegy másod Winkelried“ — az uralkodó előitéletek' minden tőreit keblébe felfogni, nem gondolva irígység és üldöztetéssel, mik az igazság és jogok mellett küzdőre minden éghajlat alatt várnak. Éles látása csöndes kezdettel iparkodék az ország' előkelő férfijeit egy casinóban egyesíteni, imígy a' jónak magvát társasági alakban hintendő, mint ez későbben olly munkák által történt, mellyek szerzőjöket csak akkor fogják nagyon tisztelni, midőn a' felvirágzó fiatalság őseinek adósági lajstromait forgatandja. Neki köszöni hazája egy akademia' felállitását a' tudományok' ápolására, minden eszközökkel ellátva, mihöz is ő mint alkotó a' legnagyobb áldozatot tevé, minden elménének segedelmet és lelkesitést nyujtandó. Tudomány utáni ipar és tanulás volt közvetlen következése a' fiatalságnál e' jól kiszámolt intézet mellett, miglen az ország' *tudósai* valódi ösztönt találtak benne, vizsgálataikkal napvilágra lépni. De nem elégedvén-meg, nemzete' szellemirányának tágabb mezőt nyitni, gróf Széchenyi egyik volt az elsők közül, ki diadalmas meggyőződéssel átlátta, hogy a' Duna-folyamnak ezentul — mint ez évezredekig történt — nem szabadand hullámait csak pusztitólag és senkit és semmit nem szerencséltetve hömpölyögtetni a' fekete tenger felé. A' gróf' buzgalmának, az ő utazásainak viz' hátán Konstantinápolyba, mellyeknél a' Dunán előforduló nehézségeket személyes munkálódásával és tulajdon költségein vizsgáltatá, ezekre alapított ajánlatinak a' kormányhoz, összeköttetve a' gőzhajók' behozásával, köszöni nem csak egyedül hazája, hanem egész Közép-Europa, hogy minden munkálkodások e' folyam' kutfejétől egész tengerbe szakadásaig, mintegy egy ösztönt látszanak követni. A' min e' folyam' évezredes rohanásai nem vehetének erőt — egy a' hajókázást korlátozó szikla-falon — áttört és áttör azon most Széchenyi' buzgósága. Gyakran elvonul a' gróf azon puszta tájakra, szóval, befolyásával és tettel leküzdendő az ottani partok' lakóinak' homályszülte ellenmondásaikat! Meglehet, sokan sokat tettek Magyarország' tett-teljes történeteiben, előttem, egy német előtt, egy sem ösmeretes, ki olly nagyokat, szükségeseket hiva életre ez ország' jelen és jövőkorára nézve, mint Széchenyi; ezt természetesen nagy eszközökkel, mellyekkel azonban mások sokkal nagyobb mértékben birtak. Kik azt mondják: „mind ez nálá nélkül is megtörténende“ — oda utasitom, hogy mult nyolcz századra pillantsanak vissza. Kik azt mondják: „ezt akárki megtehetendé“ — utasítom Columbus' tojására. Végtére csak azt ohajtom, hogy gróf Széchenyi, olly gazdag értelemmel levén minden

nemesitések és javitások iránt felruházva (gyámolitatva egy szelíd kormány által, melly e' részben már olly sokat tön) szép hona' milliói' számára fordítsa tulajdon és rangja' iparkodásait, hogy azok is, lassankint nemesedve, jobban müvelődjenek, erkölcsösödjenek.

A' SCHEIK ÉS PARIPÁJA.

Albaizin' törzsökében voltak gazdagabb és hatalmasabb férfiak, mint Hogen-Emi, de egy sem dicsekedheték, hogy az övéhöz hasonló lóval bir. Nem arany és drágakövekért cserélte azt, nem damaski kardokért vagy aleppoi pisztolyokért; vérével fizette ő lovát, midőn egy angoltul Tunis alatt elvevé azt 's azon véres győzedelem emlékét két homlokán keresztben futó sebhelyekben viselte. E' viadal' zsákmánya, *Daydin* kedves lova, legfőbb kincse, öröme és büszkesége volt; nappal nem bocsátá azt szemei elől 's éjjel sátorába vitte 's a' selyem sinórt, mellyen kötve volt, egy vas lánczszembe szoritá, melly nyughelye' fejénél álla. Több nagy hatalmu Scheik irígykedett Hogen-Emire e' pompás állatért; mindenek előtt azonban a' gazdag El Feri Benasteparból, ki száz sátorainak mindenikében 3—4 nevezetes paripával birt, kinek kedvencz lova *Graffir* egy órában 9 angol mérföldet futott, a' nélkül, hogy csak egyszer is szükség lett volna vele sarkantyut éreztetni — de mi volt minden gazdagsága a' minden lovak' királynéjának a' pompás Daydinnak birása mellett, mellynek dicsősége és hire minden ajkakról viszhangzott. Hogen-Eminek 100 tehenet és háromszáz juhot adogált értte, végre még 40 latnyi aranyat és más drága ajándékokat — de mind hiában. Hogen e' gazdagságokat visszautasitá 's nyájasan simitá karját a' szeretett Daydin' fényes nyaka körül 's a' drága állat' orrát homloka' sebhelyéhöz nyomá.

De a' heves arab olly kedvencz kivánsággal, melly őt egyszer fölheviti, nem könnyen hagyfel. Akkoriban egy fondor eszű rabló éle Tunis körül, kinek tettei gyakran hihetetlenek voltak. El Barcoqui, ez volt neve, egykor titkos beszélgetésre a' benastepari Scheikhez hivatott.

Néhány nappal e' titkos beszélgetés után estve egy koldus jelent-meg Israël' lenézett gyermekeinek öltözetében, 's könyörgött Hogen-Emi előtt, nem jótéteményért, hanem csak engedelemért, hogy az éjet sátorai közelében tölthesse. Hogen megengedte e' kérelmet. Midőn mély éj lön, az álom' mindenek szemeit elnyomá 's köröskörül csönd uralkodott, Barcoqui, ki a' koldus' álarcza alatt lappangott, előcsuszott a' szögletből, melyet nyugalmára engedének 's féregkint hasán csuszva egész a' Scheik' sátoráig jutott, mellyben észrevétlenül tünt-el, 's kevés perczek mulva a' nemes állatot kivezette belőle, rugalmas hátára illeszté magát 's olly vakmerő volt, hogy hangos szóval kiáltá: „Hogen-Emi! végy bucsút örökre szeretett Daydinodtul. El Barcoqui, a' rabló, az, ki őt örökre elragadja tőled!“ — 's erre mint a' villám eltünt a' sötét éjben.

E' kiáltás által álmából fölijesztve, első pillantásra észrevevé Hogen lova' ott nem létét. Dühöngve rohant-ki a' sátorból 's a' csillagok' fényénél még észrevevé a' rabló' lebegő sárga köpenyegét. Egy percz mulva sógora' paripájára ugrott fegyvert ragada 's nyilsebességgel nyargalt a' rabló után.

Midőn El Barcoqui észrevevé, hogy üzőbe vétetett, bánni kezdé helytelen hánykolódását. Nem bizván többé a' ritka állat' dicsért sebességébe, futását mindennemü czélellenes szerekkel iparkodott elősegíteni; a' ló' fejét fékénél fogva rángatá, ágyékát nyomdosá sőt sarkantyuját is érezteté. A' nemes állat, nem szokván illy bánásmódhoz, még akadályozva lön futásában 's igy történt, hogy Hogen mind inkább közeledék, ki maga részéről nem kevéssé csudálkozott felette, hogyan történhetett ez, mert ő jobban ösmerte, mint akárki, lovának szörnyü sebességét. Félelem és szégyen minden más érzetet elfojtának, melly keblében uralkodott. Daydint meggyőzetve, megfosztva lássa érdemlett dicsőségétől, hogy magához hasonlója nincs — ez rája nézve elviselhetlen gondolat volt. Inkább a' rabló mint tulajdon futására ügyelvén a' csillagfénynél megfeszitett figyelemmel iparkodott kitudni okát, melly a' nyilfutásu ló' hasonlíthatlan iramlását így volt képes akadályozni 's rettegő kebellel mindig előbbre jutott.

El Barcoqui' félelme mind inkább nőtt, minél közelebb jött az üldöző 's mind inkább hevesebben rángatá a' kantárt és sarkantyuit mindig mélyebben szurta a' tajtékozó ló' oldalaiba. Végre Hogen olly közel jöve, hogy El Barcoqui' oktalan bánásmódját észreveheté; minden mást feledve, csak kedvese' dicsőségét tartva szemei előtt, dörgött feléje: „Nyomoru! mint teszesz? Hadd szabadon futni a' nemes lovat, a' helyett, hogy őrült módon önmagad akadályozzad!“

El Barcoqui esze nélkül engedelmeskedett elbocsájtá a' zablát — 's a' nemes állat szélsebességgel nyargalt Meditja' térein.

Hogen csillámló szemekkel kisérte a' lovat és lovagot, mig a' távolban mind kettő eltünt; csak ekkor fogta-el keblét a' pótolhatlan veszteség' fájdalmas érzete. Szomoruan fordult haza, 's többé nem volt más öröme, vigasztalása, csak ez: hogy a' lovak' királya megörzé dicsőségét és győzhetlen maradt!

A' KÉT BILLET.

A' vicomte, Massé Henrik, Parisban a' szerencse' kedvenczei közé számítatott. Magas születésü és Egmont' felséges nemzetségével rokon, Massé Henrik lelki kellemei és kitünő szerencséje által híres volt a' hölgyek előtt.

Ő olly férfi volt, ki a' hölgyek iránt semmiben sem kétkedett 's egyszerre több szerelmet szőt, rettenetes férfi. — Egyébiránt személyére nézve jó termetü, sápadt és barna volt. Dicsérték lelki tehetségeit. A' német és franczia literaturában egyiránt járatos. — Díszes volta mindent felhaladott; ő vala első, ki Francziaországban spanyol köpenyeget viselt.

Midőn bálba ment e' Don Juan, zsebeit szerelmi billétekkel tömé-meg 's többeket kézhöz juttatott.

E' billétek egy átalános minta szerint készítettek 's közönségesen rövidségök által tüntek-ki.

Egyik estve egy barna lánykának, kit *imádott*, egy billétet nyujta át, mellyben rendezvous-ért esdeklett. — „Ha megegyezik kegyed, egyetlen egy szó, *igen*, a' postára adatva, kegyed becsületét nem foghatja koczkáztatni 's engem legboldogabb halandóvá tehetend.“

A' következő tánczban egy szőkének, kit hasonlókép *imádott*, ismét egy billétet nyujta, az előbbihöz egészen hasonló tartalmut.

Igen örvendve estvéjén korán haza ment; arany álmak ringaták.

Másnap reggel egy égszínü, illatos billétet kapott. Mosolygott, feltöré és olvasá. Benne csak egyetlen szó vala: „Igen.“

De Henrik nagy zavarba jöve, annyival inkább, minthogy a' rendez-vous még azon estvére volt rendelve 's az estve eljött, a' nélkül, hogy másik billét érkeznék.

Tehát csak egyik szép felelt; de mellyik?

A' barna vagy a' szőke?

Semmi jegye, semmi bélyege nem volt, e' kétség' eloszlatására.

Mellyikhöz menjen tehát? — Henrik homlókát dörzsölé és kimeritette gazdag képző-erejét. De nem talált segitséget. „Legyen tehát, mondá; a' vakszerencse vezérli a' szerelmeseket.“

Felöltözött és bérkocsiba üle.

„Hová vigyem az urat?“

„Vagy St. Dominique vagy Provence utczába, a' választást rád bízom.“

A' kocsis helyére ült és Provence utczába hajta. Itt a' barna lakott. Henrik kilépe 's a' hölgyet magányosan lelé; elragadtatva volt örömétől; de hidegen fogadtatott sőt tegnap esti billétje szemére lobbantaték. — Most vevé csak észre, de kevéssé későn, hogy a' bérkocsisba öltözött vakszerencse rútul megjátszotta.

Ez észrevételt 9 órakor tevé 's a' rendez-vous 8ra volt rendelve. — Egy elvesztett óra! Elbúcsuzott 's a' szőkéhöz siete St. Dominique utczában. Ez egy negyed előtt távozott-el hazulról.

Másnap reggel Henrik egy égszinű, illatos billétet kapott. Mosolyog, feltöri és olvassa. Tartalma csak e' négy szó: „*Ön semmire kellő ember!*“

Most már semmit sem lehetett tennie; a' szőkénél, kit megsértett, soha többé nem nyere meghallgatást. Ez elvesztett szerencse volt.

Tanuság: — Az okos férfi egyszerre mindig csak egy szerelmi billétet irjon.

TRÉFAFÜZÉR.

1.) Egy pár réf szalagot kérvén némelly uracs, a' boltos' azon kérdésére, ha valjon creditort tetszik-e parancsolni? redőkbe rántott homlokkal felele: mentsen isten, Creditorim uram elegen vannak, inkább volna szükségem nehány ezernyi — Debitorra.

2.) Leány: N. N. ur házassági gondolatban van felőlem, mi a' véleménye édes atyámnak iránta? — Atya: N. N. ur? igen jól ösmerem, sajnálnálak nékie. L.: Oh atyám hisz' ő talpig becsületes, derék ember. A.: épen azért leányom.

3.) Egy jószág-haszonbérlő a' kikötött igen mostoha évek multával sürgettetvén a' fizetésre, ezt tenni egy általában vonakodott; azt hozván-fel erősségül, hogy ő — az egyesség világos szavai szerint — nem *kár*-, de *haszon*-bérlőnek kötelezé magát.

H. Karácsonyi L.

HIR- 's DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) E' napokban Pesten egy furcsa szerelmi kaland történt. Bizonyos fiatal ember, hatalmas szerelemdühvel imádója egy kávés leányának, az örökös pipafüst daczára is, — mert hiszen, mi a' füst a' lángoló szerelemhöz?! — szünetlen a' kávéházban ült, hosszadalmas ottani veszteglése 's láng szerelme által magának mintegy amaz öröknevet kiküzdendő: „perpetuus in kávéház.“ — Reggel ő vala első a' kávéházban, valamelly szögletből, a' netalán jelenvolt szép leány után sovárgó pillanatokkal epedő, 's midőn éjjel a' lámpák eloltattak, neki a' szerelem világita haza.

Rejtve lön végre a' leány szemei elől, de vitézünk nem hagyá magát a' kávéházból egy könnyen kifüstöltetni; várt, reménlt és szenvedett! — Egy hónap' leforogta után, nehányszor ismét lehete a' szép leányt a' kávéházban látni 's vitézünk ellenséget vön a' csatatéren észre, egy másik fiatal embert, kiről azt hivé szerelmével ostromolja imádottját, 's békét szinlelve, vitézünk vágytársának furcsa hadat izent. — Egy nap tudniillik sétálásra hivá őt; megindultak a' vácziúton 's közel a' temetőhöz szerelmi bajnokunk, azon szin alatt, hogy benn egy igen szép oszlopot emelének vágytársát a' sirkertbe csalá. Alig haladtak azonban nehány lépésnyire, midőn kávéházi szerelemhősünk, két kebléhöz rejtett pisztolt elővön, 's hüledező vágytársát harczra hivá; mit volt tennie kiállott a' viadalra, de vitézünk jelszót sem várva rá sütè pisztolát, a' golyó nem talált, az elrémült vágytárs pedig tüskén bokron keresztül futásnak iramlott, 's vitézünk, egyetlenegy élő ellenét is a' csatatérről elűzve, csak maga maradt az ezernyi halottak közt győzedelmesen élve. —

2.) Mult vasárnap este, Pesten a' három dob-utczában egypár ház leégett.

3.) E' vásár alkalmával az igen megdagadott és haragos Duna több hajót süllyesztett örvényébe; egyet 400 mérő köles és egypár száz mérő gabonával, melly egészen veszendőbe maradt, másik kettőt borokkal, mellyekből azonban a' bordókat kiszedék.

KÜLHIREK.

1.) Rochelle-ben következő borzasztó gyilkosság ment véghöz. Egy altiszt az elévült pattantyusok' kaszárnyájában a' korcsmáros' leánya iránt heves szerelemmel viseltetèk, mellyet a' fiatal lányka mind egyre megvetett. Amaz azt vélte, hogy e' hidegséget valamelly vágytársának boldogitása szüli. Februar' 8dikán estve hasonlókép a' leánynál volt az altiszt, 's mint eddig is, bár hiában, unszolgatá őt, szerelme' elfogadására, 's midőn meghallgattatása iránt minden reményt elveszte, szenvedelme' bódultságában kardját döfé a' szerencsétlennek mellébe. Az életkoczkáztató sértésnek azonban nehezen lesznek rosz következései, minthogy az erős dőfés ingvállának halhéja által gyöngitetett. A' gyilkos tüstént a' tett után irtózatos kétségbeesett állapotban fogatott-el 's a' katonai törvényszéktől várja itéltetését.

2.) Amerikában 46 vasút van készen, 137 pedig most készítetik, szándékban van egyszersmind egynek épittetése, melly Baltimore-tól az Ohio-völgyig 330 angol mérföldre nyuland.

3.) A' London és Liverpool közti vas-uton a' gőzkocsik' közönséges sebessége mellett 10 óra alatt járják-meg az utat, de ha különösen gyorsaságra rendelt kocsikat készítenek, mellyek egy óra alatt 40, 50, 60 mérföldet haladnak, akkor Londonból Liverpoolba negyedfél óra alatt érkezhetni. A' két város közt naponkint 1300 személy fordul-meg, 's a' fővároS, Liverpool, Manchester és Brimingham közt évenkint 1 1/4 millió, majd annyi, mennyi London' lakóinak száma.

DIVATOK.

A' három nagy kérdés, mellyek a' parisi salonokat darab ideig foglalatoskodtaták, a' ministeriumot, Fieschit és a' *szük ujjakat* illeté. Eldöntve mind a' három. A' két elsővel itt semmi közünk: a' harmadik felől ujra hangosan kürtölhetjük, hogy a' szük ujjak győztek! A' hölgyek gyászolhatják ugyan az óriás ujjakat, azonban vigasztalásukra csak annyit mondhatunk, hogy ők a' férfiak előtt bő mint szük ujjban egyre kecsesek, kellemesek maradnak.

A' férfiakra nézve semmi ujság; kivévén ezen egyet, melly a' másikból közvetlenül ered, hogy ezentul több helyök lesz az asztaloknál, színházakban 's a' t. Sőt a' bő ujjak ezen gyászos elestével biztosan mondhatjuk, hogy már most a' férfinem egy egész lépéssel közelebb állhat a' nőnemhöz.

DIVATKÉP.

12. sz. *Parisi divatviselet.* A' hölgyé a' már emlitett szük ujju társaskori ruha; az uracs tavaszi kaputban.

FIGYELMEZTETÉS.

„A' RAJZOLATOK“RA a' még ezen hónapban, 's legfeljebb april 10dikéig érkezendő évnegyedi előfizetést 2 for. 30 krral p. p. elfogadjuk, helyben vagy az illető posta-hivatalok által.

Ezen évnegyedi becses előfizetőinknek, három finom rézmetszetüképpel, NAGY PÁLé, BALOGH JÁNOSé 's egy még e' hónapban kiadandó köztiszteletü hazafiéval, *ingyen* fogunk szolgálni; melly három igen szép nyomatu 's rézmetszetű kép' becse az előfizetési csekély dijt kétségkivül maga is feléri.

A' RAJZOLATOK' SZERKESZTŐSÉGE.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

Rajzolatok. 12.

Pest. 1836.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Martius' 23dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
24dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

RABLÓDAL.

Fönnlobog vezérlő fáklyánk —
A' fényes, égi hold!
Már a' szirtok' éji baglya
Éjfélre fölhuholt.
Föl legények! indulóra
Hiv-meg minket most az óra.

'S mintha a' sir' angyalának
Harsanna-el szova,
Fölriadva a' zsiványhad
Röpülve megy tova.
'S szép lyánykák forrón ölelnek,
Ha a' rablók utra kelnek.

Merre titkos útunk nyúlik
Dalt zeng a' csalogány,
Messze földeken csavargunk
Egy kis zsákmány után.
'S ha megtérünk éjszakára
Készen várnak vacsorára.

A' nyert gazdag martalékkal
Hiven megosztozunk,
Megterített asztaloknál
Dusan lakmározunk.
'S fönn mikint egy hős királyné —
Ül köztünk a' kapitányné.

'S mig a' fényes nap fölöttünk
Ösvényét futja-meg,
'S egy rövidke napra ébred
A' víg embertömeg,
Mig madár dall a' cserágon
'S minden él a' fölvilágon;

Addig mi leánykarokban
Álmokkal eltelünk,
És szerelmi kedvcsapongás
Vigan mulat velünk.
'S ha a' hold ismét föltünik
Hosszu álmunk is szünik.

FÖLDY.

EGY HÁZASSÁG PARISBAN.

(*Vége.*)

Hősünk egy roskadt házba viteték a' szobában, vagy inkább teremben tarka rendetlenségben állott nehány rokkant asztal, mellyről elöntött bor és ser rondán csöpöge. Körültök részegség' tüzétöl villogó ocsmány arczok tündöklének; röhögés, förtelmes dalok' zengése, czivódás, korsók' összeütése, gyermekrivás, 's kutyaugatás harsoga vad zavarban a' kandallóban égő tüz vig pattogásai közt, 's egy hordón komoly méltósággal ült keresztbe vetett lábakkal Trouillefou Clopin, a' koldusok' királya, súlyos korbácsot tartván hatalmas jobjában. „Ki ezen gazember?“ kérdé durva hangon szegény költőnket. „Nagyságos — kegyelmes — fölséges uram, megengedjen, valóban nem tudom, mi néven nevezzem,“ rebege az elrémült költő.

„Fölséges ur, vagy pajtás, mindegy, nevezz mint akarsz, — felele gorombán Clopin, — de siess; mit mondhatsz védelmedre?“

„Védelmedre? ez nekem nem tetszik,“ — gondolá Gringoire Péter, 's hebegve igy szólott: „Én vagyok a' ma eljátszott darab' szer....

„Az ördög körmeiért, hallgass, — szakasztá félbe a' koldus király, — nevedet akarom tudni gazember, egyebet semmit. Halld: három hatalmas uralkodó előtt állasz: előttem, Trouillefou Clopin, Zagyvalék-ország' királya, Spicali Hunyadi Mátyás, Aegyptus' herczege, *) 's Rousseau Vilmos, Galilea' császárja előtt. Te vakmerőn áthágtad Zagyvalék-ország' határit a' nélkül hogy jobbágya volnál, 's igy városunk szent alkotmányát erősen megsértéd. Ezért büntetést érdemelsz 's elnem fogod kerülni, hacsak hitelesen be nem bizonyitod, hogy az ugy nevezett becsületes em-

*) Ki költségére akart Hugo ur itt elménczkedni 's mi okbul? megmondhatnám, de két okbul hallgatok, Iször mert tisztelt olvasóim bizonyosan mindnyájan tudják; 2szor pedig, mivel Hugo ur e' lapokat nehezen olvasandja, 's igy a' leczkézés siker nélkül maradna. — N. I.

berek: tolvaj, koldus vagy csavargó névvel illettek. Ha valamellyikhez e' három rang közül tartozol, ugy jó barátunk lehetsz. Szólj tehát, de röviden."

„Ezerszer engedelmet kérek, — felele a' reszkető költő, — de nincs szerencsém az emlitett három rangból valamellyiket tulajdonomnak nevezhetni. Én a' mai darab' szerz."....

„Jól van, — szakasztá ismét félbe a' koldus király, — tehát föl fogsz akasztatni. Ne csudálkozzál; ti becsületes polgárok fölakasztjátok az én alattvalóimat, én pedig titeket, ha körmeim közé kerültök. Igazságtalanul cselekszem? Nem tehetek róla; — picem pro pice. Készülj barátom, oszd-el pénzedet 's ruháid' tetszésed szerint Zagyvalék-ország' érdemes lakóji közt 's készülj a' halálra.

Midőn a' dolgok illy fenyegető alakot öltének, eszmélete 's lelkeszilárdsága ismét visszatért szegény költőnkbe: „uraim, császárjaim, királyaim, — szóla hideg vérrel, — kegyetek talán nem gondolák-meg, hogy én Gringoire Péter vagyok, kinek szinműve ma eljátszatott."

„Az ördög rázkódjék-meg, igazad van, mester! — kiálta a' koldus király, — magam is jelen valék; de kedves barátom, mivel ma unalmat szerzél nekünk, azért mi most ne akasztassunk-fel? Erre nincs elég ok." Nehezen kerülendem-el a' kötelet, gondolá költőnk, azonban még is rövid gondolkozás után e' szavakra fakadt: „nem látom át, tisztelt urak, mért nem akarják kegyetek a' költőket a' csavargók közé számitani. Aesop földön futó, Homer koldus, Mercurius pedig bicskás volt."

„Elakarsz bennünket kábitani haszontalan fecsegéseddel? — szakasztá félbe boszusan a' zsebelők' királya, — ne izgágáskodjál annyit, hagyd magad' fölakasztatni 's hallgass."

„Megengedj, csavargók' hatalmas királya, — felele Gringoire Péter, — akasztás nem pofoncsapás; erre olly könnyen nem szánhatja magát az ember."

„Figyelj Péter mester, — szóla szelidebben Clopin, — mi halálodat nem ohajtjuk 's azért egy módot ajánlok, melly által tőle megmenekhetel. Akarsz Zagyvalék-ország' polgárja lenni?" — Gringoire Péter örömmel ragadá-meg a' kedvező alkalmat, 's hirtelen felelt: „Hogy akarok-e?! örömmel, ezer örömmel!"

„Tehát a' tolvaj lámpához esküszöl?"

„Igen, a' tolvaj lámpához," — felele Péter.

„Akarsz a' szabad polgárok' társa lenni?"

„A' szabad polgárok' társa," — ismétlé költőnk. —

„Zagyvalék-ország' jobbágya?"

„Zagyvalék-ország jobbágya."

„Csavargó?"

„Csavargó és kóborló."

„Testestül lelkestül?"

„Testestül lelkestül."

„Igen derekasan, — folytatá a' koldus-király, — de még is megkell jegyeznem, hogy mind e' mellett is föl fogsz akasztatni." —

„Mi a' patvar?" — kiálta hősünk ijedten hátrálva. — „Csakhogy — így folytatá Trouillefou Clopin szavait — későbben, nagyobb pompával, jó Paris város' költségén, szép kőakasztófára 's — becsületes emberek által. Ez azonban igen szép vigasztalás."

„Minden esetre," — sohajta Gringoire Péter. —

„'S e' mellett még más hasznokban is részesülendesz, mint szabad polgár nem fogsz kövezet, vám 's lámpadijt fizetni."

„Amen," — szóla költőnk, — minden vagyok, fölséges uram, mert bölcselkedő vagyok, et omnia in philosophia, omnes in philosopho continentur, mint tudni fogja kegyed."

A' koldus király' homloka redőkbe borult 's mérgesen kiálta: „Kinek tartasz, barátom, hogy nekem magyar-zsidónyelveden *) kintornázol? — Nem tudok zsidóul, 's ha valaki rabló, még abból nem következik, hogy zsidó is legyen. 'S mi több, én már nem is lopok többé, sokkal magasabban állok, én már csak gyilkolok."

„Bocsánat, fölséges király, — szóla alázatosan a' költő, — szavaimat nem zsidó, hanem diák nyelven mondám."

„Fogd be szádat, — rivalla a' koldus király dühösen, — még egyszer ismétlem, nem vagyok zsidó, 's ha nem hallgatsz, fölakasztatlak." — Gringoire Péter nagyot sohajta 's hallgatott, mire a' király csöndesebben folytatá: „Tehát valóban szándékozol országunk tagja lenni, te gazember?"

„Minden esetre," — felele költőnk.

„Az akarat egyedül nem ér semmit, tett kivántatik ide. Azért üritsd-ki mindenek előtt fabábunk zsebét."

„Az egész világét, ha parancsolod, fölséges uram," — viszonzá a' költő. — A' király intett 's egy akasztófa hozatott be. — Talán csak nem lesz velök az ördög, gondolá sápuló költőnk.

*) Hugo Victor' szavai.

Csöngetyűk' csörgési azonban hamar elüzék ijedségét, 's látá mint vonatik a' fabáb, mellyen ezer csöngetyű függött, föl a' három lábu szörnyetegre. Most egy rokkant székre mutata a' király, mondván: „Hágj-föl erre kedves barátom.“ —

„Ördög és pokol, — kiálta költőnk, — ha e' székre hágok, bizonyosan kitörik nyakam, hisz sántít mint Martial' distichonjai, 's egyik lába hexameter, a' másik pedig pentameter.“

„Hágj föl,“ — ismétlé Trouillefou Clopin. — Szegény költőnk engedelmeskedék 's nagy ügygyel bajjal föllelé a' súlyegyent. — „Most — folytatá a' király, — tekerd jobb lábadat bal térded körül, 's bal lábad hegyén ágaskodjál-föl.“

„Fölséges uram, tehát erősen akarja csakugyan hogy nyakamat kitörjem?“ — Trouillefou Clopin fejcsóválva szóla: „Barátom, te igen sokat fecsegsz, röviden megmondom, miről van a' szó. Fölágoskodol bal lábod hegyén, mint mondám, 's kinyujtván karodat a' fabáb zsebéből kihuzod az erszényt, ha a' csöngetyűk nem csöndülnek-meg, ugy tied a' győzedelem, ellenben ha csak egy találna is megszólalni, te fogsz a' fabáb helyén függni, ha pedig győzöl, tehát nyolcz napig jól elverünk.“ —

„Szép kinézés, — sohajta költőnk, — vagy fölakasztanak, vagy félig agyon vernek.“ — Minthogy azonban nem volt más mód mint engedelmeskedni, tehát fölágoskodék, de megbiczenvén a' szék elveszté a' súlyegyent, ijedtében a' fabáb után kapott, 's nagy zuhanással ezer csöngetyű hangzása közt földre hullott. „Emeljétek föl a' gazembert, — kiálta a' zsebelők' királya, — akasztófára vele.“ —

Gringoire Péter fölemelkedvén látá mint készülnek fölmagasztalásához. A' koldus király maga tevé nyakába a' kendernyaklót, barátságosan megveregeté vállát 's tréfásan szóla: „Jó éjszakát fiacskám, most már el nem kerülheted a' halált, ha mindjárt maga a' római császár volna is komád.“ — Gringoire Péter' halvány ajkain elhalt a' „kegyelem“ szó 's néma lemondással nézett Clopin vad szemeibe. „L'Etoile Bellevigne!“ — kiálta ez most egy óriás nagyságu csavargónak, — „hágj az akasztófára 's csipd-meg ezen gazembert.“ — Az óriás engedelmeskedve, mint macska, olly gyorsan mászott a' háromlábu állatra 's csakhamar remegő költőnk fölött lebegett. — „Most — szóla tovább Trouillefou Clopin — vigyázzatok, midőn egyet füttyentek, te Rouge Andry föltaszitod a' széket, te Chantre-Prune François a' szegény bűnös lábaiba csimpajkodol, te pedig L'Etoile Bellevigne, kitekered nyakát.“ —

Szegény Gringoire Péter' vére jéggé fagyott ereiben. „Készek vagytok?“ — kérdé a' koldus király. Költőnk' végső pillanata megjelent. „Készek vagytok?“ — ismétlé Clopin 's szája füttyentéshöz hegyesedék. Még egy percz 's költőnk függend. — „Megálljatok, — kiálta Clopin, — valami jutott eszembe. Nálunk szokás, mielőtt egy férfit fölakasztatnánk az asszonyokat megkérdezni, nincs-e köztük ki a' szegény bűnös' felesége kivánna lenni. Barátom, ez utósó menekhetésed' módja, vagy a' kötéllel vagy egy koldus dajnával kell párosulnod.“

Gringoire Péter nagyot sohajtott, azonban mégis uj remény tért ismét keblébe. — „Halljátok! — kiálta Trouillefou Clopin, — halljátok! asszonyok, asszonykák, van-e köztetek egy fiatal vagy vén boszorkány, ki ezen naplopó' felesége kivánna lenni? Halljátok! jertek 's nézzetek, egy férfi ingyen! kinek kell?“

Költőnk nem igen bájos alakban mutatkozék, 's valóban nem is volt nagy kelete Zagyvalékország' dámáinál. „Nem, nem, — kiáltának orrfintorgatva a' szépek, — csak akaszszátok-föl, akkor legalább közös lesz az éldelet.“ — Három dáma azonban, — furiákhoz hasonlitó, — kilépett a' csoportbul 's vizsgálgatni kezdé az olcsó vőlegényt. Az első közülök, egy vastag tenyeres talpas koldus-kofa, szemtelen négyszögletü pofával, éles tekintettel kémlelődék körülte, 's fölcsucsorítván harcsa száját igy szólítá-meg: „Rokkant szélvitorla! hol köpenyed?“

„Elvesztém,“ — válaszola siránkozó hangon szegény költőnk. — „Hát kalapod?“ — „Elvevék tőlem.“ — 'S erszényed?“ — „Üres.“ — „Ugy hát csak akasztasd-föl magad' 's köszönd-meg szépen,“ — vigyorga az asszonyi szörnyeteg 's eltávozék.

A' második, vén mint az eredendő bűn, ránczos, mint duda szélkinyomat után, füst 's piszoktul fekete, mint kéménysepről, 's olly rút, hogy még a' csudák' udvarában is minden iszonyodék tőle, macska hunyorgással kerülé meg nehányszor szegény Péter mestert, 's végre nagyot köhentvén e' szavakkal: „nem kell nekem a' görhes gebe,“ — odább czammogott.

A' harmadik, egy fiatal 's nem fölötte rút leány, kiváncsian tekintgete költőnkre, 's gondolkozni látszék. „Szabadits-meg!“ — esenge szegény Péterünk. — „Nem, nem merem, — szóla

végre a' leány, — Lonjoue Vilmos megverne," — 's visszalépett a' bámész csoportba.

„Bajtárs, — szóla vállvonítva Trouillefou Clopin, — nincs szerencséd." — Most fölemelkedék thrónján a' koldus király 's hangosan kiálta: „Kinek kell a' szegény bűnös? nincs itt senki? kinek kell? Először ... másodszor ..... és ... és .... és ..... harmadszor! — ezen szavak után meghajlott az akasztófa előtt mondván: „harmadszor 's utószor." — L'Etoile Bellevigne, Rouge Andry, és Chantre-Prune François közelitének költőnkhez. Ezen elhatározó pillanatban ezer torokbul hangzék: „Esmeralda! Esmeralda! a' szép Esmeralda jő!" —

Gringoire Péter fölemelé szemeit 's látá mint adának tisztelettel helyet, a' vad zsiványok, kecskéjével közelgő szép Esmeraldának. „Esmeralda!" — sohajta szegény kétségbesett költőnk, 's a' szép czigányleány, megösmervén benne azon férfit, ki őt rablókezekből megszabaditni törekvék, rövid gondolkozás után, komoly hangon kérdé a' koldus királyt: „Fölakarod ezen embert akasztatni?"

„Igen is, hugocskám, — felele Clopin, — kivevén, ha felesége akarsz lenni." —

„Akarok," — szóla Esmeralda. — Midőn szegény költőnk ezt hallá, álomnak hivé a' dolgot, meg nem foghatván azon nagy szerencsét, e' deli teremtménynek férje lehetni. — A' kötél levéteték nyakáról, Aegyptus' herczege, a' nélkül hogy valamit szólana, egy üres cserép korsót ada Esmeralda' ez pedig költőnk' kezébe e' szavakkal: „Csapd földhez." — Gringoire Péter engedelmeskedék 's a' korsó *négy* darabra tört. — „Öcsém, — szóla most Aegyptus' herczege, kezeit a' nászpár homlokára tevén, — ő feleséged, hugom, ő férjed: *négy* esztendőre. —

Nagy Ignácz.

A' HÁZI NEVELÉS' AKADÁLYIRÓL.

A' *házi nevelés* hibái és akadályai fájdalom! még kimerítve nincsenek, és legbelsőbb megilletődéssel kell elhitetnem magammal, hogy azok felszámlálása, bár itt toldalékim nehányat kiemelnek, még egy másik és harmadiknak is elég tintájába kerülhet. Ugy látszik valóban, mintha előhaladt időnk, valamint ujabb 's ujabb találmányokban felette termékeny, minden évtized ujultával másmás moralis hijányokat és hibákat szülne, mellyeket az emberi lélek öldöklő mirigykint beszív, 's észrevétlenül belsejében dulni enged. De más részről hasznos is rejtezik korunk ezen fattyu-szüleményeiben. Általok vigyázatra intetünk, hogy ne engedjük bennünk azon munkáló erőt elaludni, melly a' lélek mivelését, emberek idomitását tárgyazza: hanem figyelemmel nézzünk körül, 's hol valami javitandót veszünk észre, azonnal a' gyógyszer kezünknél legyen. Ne gondoljuk épen, hogy elődeink már mindent tettek, nekünk semmi teendőt nem hagyva; de ne is bizzuk el magunkat, mintha szüntelen ujat teremteni képesek volnánk, — hisz sok hiba, mint a' divat, több évtized vagy század után önmagát ismétli.

Az itt elszámlálandó hiányok és akadályok közül némellyek azok lesznek, mellyek épen csak akkor szállanak szembe fáradságunkkal, midőn az *okos nevelés rendét* leglelkiösméretesebben akarjuk. Innét fog kitetszeni, mi óriási munkába kerül, mi fáraszthatlan türelem kivántatik, mi erős és tántorithatlan akarat szükséges, ha a' hibátlan nevelés magas fokát el akarjuk foglalni.

Egy futó tekintettel járok keresztül csekély tapasztalásimon, és azokat már fennálló szabályokhoz alkalmaztatva, szabadon közlöm vélekedésemet azon reménynyel, hogy ama hijányok talán felfödöztetések után el fognak enyészni, 's így őszinteségem több hasznot szülhet mint kellemetlenséget.

1.

Mindig azt hittem, senki sem kételkedik annak igazságán, hogy az ember kifejlődése külső körülmények és esetek által is előmozdítatik, 's hogy mások segedelme nélkül felette hijányos lépcsőn maradna minden kifejlésünk. De azt is hivém, hogy mindenki az állitás' ellenkezőjét is átlátja, — hogy t. i. a' körülmények és történetek a' jó kifejlődés hátramaradását, vagy épen rosz tulajdonok kifejlését is eszközölhetik. — És még is akadtam ollyakra, kik állitták, hogy a' rosz a' természetben rejtezik, mert látjuk némelly családnak több gyermekeit ugyan egy 's ugyan azon nevelés módja alatt szintannyi féle charakterekre ágazni.

Illy különbségnek gyakran a' különböző véralkat alapja, mellyet módositani lehet, és épen a' nyert nevelés és müveltség inditó oka, 's hogy az nem az örökké változhatlan lélek lényegéből veszi származását. Azt mondám, nem kereshetni az embernél a' különböző tünemények okait *csupán* a' lélekben. — Meg kell jegyeznem, hogy én szorosabb értelemben csak moralis tüneményekről

szólok, vagy is ollyakról, mellyek az akarat szüleményi, mellyekről következésképp nem értelmi hanem erkölcsi becsökre nézve lehet kérdezni, jók-e vagy roszak? — Ezt feltevén a' különféle jó és rosz tünemények okát egy részről ugyan a' lélekben feltaláljuk, a' mennyire t. i. minden emberlelkében egyiránt fekszik elhintve a' jó' 's rosznak magva, és a' cselekvő, lelkének leghathatósb tehetségénél — akaratjánál fogva oda hajolhat, a' hová húzatik. — Igy fejthetni-meg a' habozó charaktert, melly megösmeri ugyan, tudja és óhajtja a' jót, és még is az ellenkezőt cselekszi, akarná a' jót követni, de erősebb állatisága győz feltételén; — így fejthetni-meg a' hirtelenkedő charaktert, melly sietve valami roszat követel, mi nem származott gonosz szándékából, mert elösmeri hibáját, mikor a' tett már meg van, de előbb gondolat nélküli hevessége elragadá; így magyarázható a' gyáva charakter, melly, még a' közönségesnek korláti közt mozog, semmi botránkozatosat nem mivel, de mikor rendkivülihez kellene emelkednie, mikor valami tetemes positivum jót kellene tennie, nem bír elég erővel ön elhatározására. Ebből az következik, hogy egyiránt kell az akarattal a' véralkatot müvelni, vagy is inkább közvetőleg a' lélek által szükséges emezt formálni. Ennek pedig a' csecsemő első korától kell kezdődni; egyébkint, ha a' véralkatnak vad kényét elhatalmasodni engedjük, utóbbi korban könnyen erőt veend a' legtisztább akarat erőködésein is. — Ennél fogva az emberek négy felekezetre osztatnak. Vannak, kiknek csak véralkatjok van müvelve; kik a' jót nem önmagáért kedvelik, 's tán örömest tennék a' roszat, de véröket zabolában tanulták tartani, 's így a' gondolat nem lesz tetté. Ez azonban gyakran a' külső fenyiték és kénszerités következése lehet, 's ekkor a' vélt mérséklés alattomosságá, álnoksággá fajul. Vannak mások, kiknek csak akaratjok van müvelve, 's így nem akarva is roszat tesznek, mert durva állatiságok erőszakot vesz akaratjokon. Ezek sokat tehetnek szerencsétlenné, de magukat talán leginkább. Találtatnak ismét, kiknek sem akaratjok sem véralkatjok nem nyert semmi idomitást, ezek féktelenül űzik a' gonoszat, és legveszedelmesebb tagjai a' polgári társaságnak. De vannak ollyak is, kik állatiságukon uralkodván akaratjoknak mindig a' leghelyesb irányzatot tudják adni, 's csak ezek boldogithatják embertársaikat, ezek fognak ugy élni, hogy mások is mellettök elélhessenek háboritatlan. Ennek elérésére kell törekednünk egész nevelésünkben; erre vigyázva a' különböző véralkatok elhajlásait is okos, ügyes és szorgalmas fáradság által oda birhatjuk, hogy egyik a' másiknak engedve soha szemközt ne pattanjanak, 's azon összehangzásba lehet hozni, a' rosz csirát eredetében már elfojtva, hogy mindegyik, bár külső módjuk nem egyenlő is, még is csak a' jóra, és nem másra törekedjék. Egy szóval: a' szivet kell müvelnünk. A' szív csak képes elnevezése az indulatnak, mint annak legfőbb széke; az indulat pedig azon módosítás, melly az akarat és véralkat összeforradásából következik. —

Egészen egyenlőkké nevelni akarni több nevendéket még inkább lehetetlen, mint száz, szint annyi müvésztől készült órát tökéletes egyformajárásra hozni, 's hogy az összehangzást eszközölhessük, gyakran egészen különböző módhoz kell nyulnunk. Nem vezethetem ugy a' szomorubb csendesb gyermeket mint a' virgonczot:

> Limus ut hic durescit, et haec ut cera liquescit
> Uno eodemque igni. *Virg.*

Azért mindeniknek azon irányzatot kell adnunk, hogy minden kicsapongásokat kerülve a' köz czélra, az erkölcs' utjára tartson.

De hogy azon ösvényt eltaláljuk, mellyen biztosan vezetjük nevendékünket, szükség indulatját kitanulni; azért viszás azok igyekezete, kik a' kis gyermekből mindjárt remeket akarnak képezni, csak arra figyelnek, hogy a' gyermek tudjon valamit, így némellyik nevelő abban gyönyörködik, hogy a' hét-nyolcz évü fiú mathematica geographiát tudjon, — ezek ugyan tanítani, de nem nevelni fogják nevendéköket. Hasznos lenne valóban, ama' philosophus példájára, kinél öt évig hallgatni kelle, legalább is egy esztendőt kisded nevendékünknél tölteni, semmi komolyabbal őt el nem foglalva, hanem inkább *őt tanulva*. Innét világos, milly káros a' gyermekre nézve, ha minduntalan más nevelőt kap; mert nem említve, hogy mindenik más módot követ, 's tán némelly előde alatt becsuszott hibákat kell orvosolnia irtania, nem igen ér rá nagy gondot forditani nevendéke kitanulására, 's nem is igen van talán kedve, ha elődeinek szapora egymást követésére visszatekint, 's csak azon van, hogy a' gyermeknek némi tudományos előmentével kedveskedjék a' szülőknek, nehogy őt is ügyetlennek kiáltsák. —

A' mi a' külső körülmények- 's eseteket illeti, ezeknek is nagy befolyások az ember' müvel-

tetésére. Ugyan is, valamint a' lélek gyakran a' véralkatot választja magának eszközül, melly által kifelé munkál, ugy lesz néha a' véralkat azon mediummá, melly által a' történetek és külső befolyások a' lélek elibe vezettetnek; ugy, hogy itt ismét a' kölcsönös visszahatás tünik szemünkbe, annyira, hogy tán épen a' véralkat hatása által lesz valami azzá, a' mint a' lélek előtt megjelenik. Mert tapasztaljuk, hogy ugyan egy dolog ezt hidegen hagyja, amazt csak kevéssé érdékli, holott a' harmadikat egész erőben megrázkódtatja, felheviti vagy épen lesujtja.

Már ha visszamegyünk a' véralkat első serdülésének felfödezésére, az egész az anyai méhbe fog vezetni bennünket; mert tagadhatlan, hogy az, a' mennyiben a' testi alkatásnak attributuma, már az anyai vérrel, mellyel az embryo 's utóbb a' foetus tápláltatik, a' leendő emberbe oltatik, — később a' csecsemőtől a' téjjel beszivatik, — de annak néha olly csekély nyomai maradnak, hogy könnyen egészen elenyésznek, ha továbbá nem tápláltatnak; sőt egy talán észre sem vett eset által ugy elváltozhatnak, hogy sem az anya sem az apa tulajdonihoz még messziről sem hasonlitnak 's íme, már itt van az ember alája vetve a' történet befolyásának, már születése első napján, sőt még a' méhben is a' történet kénye uralkodik rajta! — Leghathatósb befolyások azonban a' véralkat formáltatására — és annak utóbb szinte természetté váló különösségei alapitására van a' körülményeknek azon időtől kezdve, mikor a' kisded a' körülte történteket észre venni képes. Szintolly tartós pedig, mint erős ez a' benyomás, — innét van, hogy félénk lesz, kinek a' vénasszonyok kisded korában kisértetekről, boszorkányokról mesélnek 's a' t. Azért azon hibás szokásokat is, mellyeknek a' természetre tetemes befolyásuk van, mindenkép el kell mellőzni. Ha az emberevő vadembernek gyermekét mindjárt születése után elviszem, becsületes dajkára bizom, 's azután európai intézetben neveltetem, — az bizonyosan nem fog emberhússal élni akarni, a' mi még is hazájában fő charaktere lett volna. — Ha azonban az első időt elmulasztottuk, kötelességünk mennyire lehet hibánk' helyrehozásán munkálkodnunk. De ha ezt mind meg nem gondolván a' szülő tán magzatja' hallattára ollyasokat állit, „mit tehet a' gyermek róla, hogy rosz, már természete ollyan" — igy az történik, hogy a' nevendék mintegy meggyőződést nyer felőle, hogy hijában törekednék haragját zabolázni, fejességét megtörni, — annál fogva nem is igen erőteti magát, 's a' tanitónak intései, kérései, fenyitései füstbe mennek; — 's imhol egy fő akadálya a' nevelésnek, — mikor a' nevendék előtt illyes furcsa elvek minden rostálás nélkül hozatnak elő, — mikor azok, kik talán nincsenek eléggé valami dologba avatva, néha egészen hamis véleményöket, eldöntő hangon harsogtatják; — ha szerencsétlenségre ezek olly személyek, kikhöz a' gyermek bizonyos indulattal ragaszkodik, minden szavokat mély igaznak fogja tartani; — hasztalan lesz akkor, kedves kollegám, minden okoskodásod, minden argumentumod a' belérögzött bal vélemény megczáfolására, — fejtegethetsz, világosithatsz, magyarázhatsz, — sikerét nem látod, — ő szüntelen az „ipse dixit-tel" fog kikelni ellened és hajthatlan megátolkodással minden munkálódásodat megsemmisitendi.

2.

El van ösmerve, hogy a' legjobb szándék mellett is olly hibákat követnek el a' nevelésben a' szülők, mellyekért mind ők, mind gyermekeik sajnosan lakolnak; midőn t. i. nem forditanak elég figyelmet a' dolgok mivolti megösmerésére, elkülönözésére 's megválasztására, vagy talán rövidlátóságuknál fogva nem is képesek a' dolgok mélyébe hatni, vagy tulsó oldalukat megvizsgálni, vagy egymáshoz való állásukat megkülönböztetni. És ezen hibák ugy szólván észrevétlenül követtetnek el, mellyeket bizonyosan ha rájok figyelmeztetnek, helyre hozni készek lesznek. Ellenben vannak szülők, kik ugyan hasonlólag buzganak gyermekeiket jól nevelni; de ezen buzgalmuk azon erős bizakodással párosul, hogy ők legjobban nevelik magzatjaikat, — ennél fogva siketek és vakok mások' észrevételei iránt, — mihez ha még azon makacsság járul, hogy bár elösmerjék is más észrevitelinek helyes voltát, még sem akarják követni, csak azért talán, mivel az intő iránt nem legjobb indulattal viseltetnek, — ha, mondom, még illy konokság tetézi az önbizalmat, bizonyára legveszélyesb következésü leend. Tudok anyákat, kik egy gyermeköket sem nevelték föl, de a' kicsinyt, a' legkedvesbiket magok akarják nevelni, — és holmi tudós homlokkal minden rendeléseiket legjobbaknak gondolják, minden egyebeket megvetők, minden más által teendő módositást gőgösen gyűlölők; — ezt nevelni akarják, — holott más felől, haza hozván a' nevelő intézetből leányukat, ki minden tanulása mellett egy kissé fejes maradt, — nyil-

ván megvallják, hogy vele nem birnak. Már ez, nem tudom micsoda hatást tehet a' kissebbikre, — hogy jót, nagyon kétlem és valóban több efféle képtelenségeken, ha nem forogna olly fontos ügy fenn, mint a' gyermekek emberekké neveltetése, csak nevetni lehetne. — (*Folytatjuk.*)

Nev.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Martius' 15*dikén* ‚Havasi rémkirály, és az embergyülölő.' Tüneményes vigjáték énekekkel 2 felvonásban. Raimund' munkája. Muzsikáját szerzette Müller Venczel. Forditotta Telepi. Raimund az, ki a' dörgést, villámlást, menykőütést, új diszitményeket 's öltözeteket, kardalokat, nagy személyzetet, tündéreket 's több illyes külsőségeket charakter- indulat- vagy allegoriai festésekkel tud párositani; azért is mig más csupa külsőségekből keletkező spektakulomok hernyó élet után elhalnak, az övéi hoszú életet élnek. Raimund az effélékben igazán classicus, sőt itéletünk szerint első. Jelen darabjában a' psycologiai oldal legkitünőbb az embergyülölés 's annak kigyógyugyulása 's folyvást nevetséges szinekben szerencsés kivitele. Az embergyülölő miután álalakban a' rémkirály által maga magát kiparodizálva látja, neje' hivségéről, leánya' szeretetéről, a' festő' jó szivéről, 's Habakuk' együgyüségéről meggyőződik, mi természetesebb, mint hogy eszére térvén tollat változtat. Értetődik, hogy a' rémkirálynak embergyülölő szerepét tulságosan kell vinnie. Meg kell vallanunk: a' mai előadás uj szorgalomra mutatott.

Martius' 18*dikán.* Kettős világositással, a' budai asszonyi-egyesület' gondviselése alatt levő szegények' javára. ‚Vallomások.' Vigjáték 3 felvonásban. Bauernfeld' munkája. M—y Károly' forditmánya. A' szerző legjobb játékai közül egy, tudtunk szerint legszerencsésebb is. Benne a' mostani szerelem és hivség' változékonyságával játszik folyvást a' szerző, 's négy különböző charaktereken viszi-át. A' ‚hölgyrablás'ban megróttunk egy jelenést, hol egy leányka nyakába akasztja, magát egy férfinak; ma az első felvonás' végén Adolf és Julia közt annak szerencsés elmellőzését láttuk; mennyi figyelem van itt forditva az asszonyi szeméremre, gyöngédségre! Nincs ferdébb dolog, mint ha a' jelenkorbul meritett vigjátékokban, a' jelen szokások', erkölcsök', egy szóval, jelen élet' tükrében most már valódilag fel nem található képek tünnek-fel. A' jelent mindenki ösmerheti, 's ha valótlan szinekben látja valamelly költeményben, csuda-e, hogy nem hagyja magát megcsalatni? csuda-e, hogy a' költemény hatás nélkül marad? A' jelen' szebb 's meglepőbb jeleneteit megnemesitve összefűzni a' vigjáték' titka, ha nagyon prózailag holmi érdektelen mindennapisággal untatni, vagy valamelly ösmeretlen pásztori világot hozva közénk hitelt veszteni nem akar.

Martius' 19*dikén.* Először: ‚Deodata, a' menynyei jegyes; vagy: a' kisértet.' Regényes szinjáték énekekkel, kardalokkal 4 felvonásban. Kotzebue' munkája. Mi meg nem foghatjuk, mit akart jelen darabjával Kotzebue? Machbetet akarta karikaturázni, vagy az Ős anyát parodizálni? — Hogy benne Rüddikker Machbet' karikaturája a' következő vonásokból is nyilvános. Neki egy jós, esztendővel a' második felvonás előtt, azt jósolá, hogy csak apja' vejétől őrizkedjék. Ő ezt mind addig hiszi, mig a' játék' végén a' párviadal előtt kisül, hogy ellenfele, Theobald, kivel vivni fog, valóban apjának veje; ekkor aztán nem akarja hinni, egész erővel viv, de nevelő apjától, kit tömlöczbe sanyargattatott, kit utóbb éhen hagyott veszni, megijed, 's Theobald minden vérontás nélkül szépen hátulról megöli; legalább a' mai előadás szerint, hátulról. Nota bene, Rüddikker már egyszer mint kisértettől megijedt nevelő apjától, 's még is tudta, hogy nem kisértet, csak bolondozik. Már most azt kérdjük, mitől kelle inkább Rüddikernek megijednie, a' jóslat' betellyesedésétől, mellynek az egész játékban annyira bálványozója volt, hogy még a' czigány leányokét is tiszteletben tartá; vagy nevelő apjának új megjelentétől, kit ő maga több évekig nyomorgatott? az igaz, midőn először álmosan megláttá őt, megijedhetett, de ijedelme csak hamar elmult, 's legbátrabban lépett viadalra; 's im most nehány pillanat mulva ujra megijed tőle, a' nélkül, hogy lelkiösmerete furdálhatná, mert különös lelkiösmeret lehetne az, mellynek nehány percznyi emlékeztető ereje sincs! Még is, ha most pillantaná-meg először, de másodszor, miután tekintetével már jól megbarátkozott. Különben is Rüddikker valódi ördög; ő hugát megöleti, csak hogy ingyen nyert javait meg ne kelljen vele osztania, nevelő atyját, ki árvát örökösévé fogadta, ki mindenek fölött szerette, tömlöczbe taszitja 's később éhen hagyja veszni, mért? az nem sül-ki; milly ferde psycologiai ellenkép ez ismét: hugát meg meri ölni, nevelő apját pedig

kit különben sem nem szeret, sem nem tisztel, csak tömlöczbe záratja! — Ne merjen itt azonban valaki Moor Ferenczre hivatkozni, ha a' Ferencz' későbbi lelkiösmeret-furdálásira emlékezik, mert Rüddikkerben annak nyoma sincs. Az Ős anyára nézve, azt mondjuk, hogy Deodata ős anya' képében furcsa komédiát játszik.

Ezen keveset Kotzebue' vakon imádójiért közöljük, hogy lássák, a' vigjátékokban gyakran jeles Kotzebue a' komolyakban mint törpül-el. Régivár, tömlöcz, kisértet, régi fegyverek 's a' t. még nem teszik ezt: regényes!

Martius' 20dikán. „Csörgő sapka;" ismételtetett. X. et Comp.

EGYVELGEK.

1.) Persiában évenkint egyszer szántóvető emberek hivatnak a' király' asztalához, ki őket így szólitja-meg: „mi tőletek kapjuk táplálékunkat és ti védelmeztettek általunk; minthogy egymásra illy nagy szükségünk van, hadd éljünk tehát mint testvérek barátságban egymással."

2.) Londonban a' közönséges kocsikban következő törvények vannak kitéve: lábait senki se rakja az ülésekre; egy szögletet se foglaljon-el egyedül maga számára és egy ablakot se nyissonki, ha általa légvonat éri szomszédját; pénzét kiléptekor mindenik készen tartsa, mert ha a' késedelmezőnek van is vesztegetni való ideje, de másoknak nincs; üléskor rendes helyzetet foglaljon az ember, nehogy lábai 45 foknyi szögletet alkossanak, mert ekkor két személy' helyét foglalná-el; senki ne köpjön a' szalmára, mert nem istálóban, hanem egy omnibusban van 's olly országban utazik, melly csinosadással és müveltséggel dicsekszik; a' felügyelőt ne hozza azon zavarba az ember, hogy pénzt kelljen váltania, mert az omnibus nem váltó-bolt; legyen tekintettel az ember a' hölgyek iránt és védők nélküli fiatal lánykákat ne kényszerítsen pirulásra, mert ők a' tolakodókat nem tudják illőleg visszaigazítani; ha kutyája van az embernek, legalább kicsiny legyen az és zsinegre köttessék; ha valaki veszekedni vagy fecsegni akar, várjon, mig kilépett, mert a' beszélő' hangja önmaga előtt muzsika lehet, de szomszédai' füleit igen boszanthatja; ha politikáról vagy vallásról beszél valaki, igyekezzék mérsékelni magát; mindeniknek megvan a' maga' gondolkozásmódja és mindeniknek van joga kiméltetéshöz; senki ne hánya-vesse magát és emlékezzék-meg, hogy 4 pence-ért annyit utazik, mennyiért egy bérkocsiban tán 4 shillinget kellne fizetnie.

FŐ NYERŐSORSOK
A'
„TIVOLI"
sorshuzásban.

Nro 37 Serie 1023 nyerte a' Tivoli-t *lót exüst* vagy 200,000 f. b. b.

„	47	„	545	6000	értéke	30,000 — —
„	87	„	741	5000	„	25,000 — —
„	83	„	1919	4000	„	20,000 — —
„	13	„	1219	3000	„	15,000 — —

Szabadsorsok nyerése.

„	37	„	1862	nyert . . .	10,000 — —
„	47	„	1874	„ . . .	5,000 — —
„	87	„	1868	„ . . .	4,000 — —
„	83	„	1898	„ . . .	3,000 — —
„	13	„	1876	„ . . .	2,000 — —

A' fő nyerőszám küldetett Zomborba, 's így nyerték ott vagy vidékén. 25,000 f. 's 10,000 f. nyeretett Fejérvárt és Egerben.

KÁRTYA TALÁNY' MEGFEJTÉSE.
(*Lásd: 22d. számunk*' 176*d. lapját.*)

B.: *Coeur* kétszem, dáma, tizes, nyolczas.
Pique dáma, lovag, tizes, kilenczes, nyolczas, hetes, hatos, ötös, négyes.
D.: *Coeur* hatos, ötös, négyes, hármas, kettős.
Carreau lovag, tizes, kilenczes, nyolczas, hetes, hatos, ötös, négyes.

JÁTÉK.

D.: coeur hatos. A.: coeur hetes. B.: coeur nyolczas.
B.: pique dáma. D.: coeur kettős. A.: pique király.
D.: coeur ötös. A.: coueur kilenczes. B.: coeur tízes.
B.: pique lovag. D.: coeur hárm. A.: pique kétszem.
D.: coeur négyes. A.: coeur lovag. B.: coeur dáma.
B.: coeur kétsz. D.: carreau lov. A.: coeur király.
B. szabad 7 piquejét kijátsza:
C. akármit vet-el mindegy.

FIGYELMEZTETÉS.

Jövő vasárnap közkedveségü violoncellistánk *Wagner Jó'sef* ur, a' városi kis redoute-teremben nagy hangversenyt adand, mellyben jelesen *Schebest A.* kisasszony *Raics Jó'sef* urtól szerzett 's *Grill* ur által muzsikára tett búcsudalát fogja énekelni. A' versenyadó jeles hangmüvésznek, nem csak érdemlett részvétet ohajtunk, hanem arra t. közönségünket buzditni is bátorkodunk.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

PEST
Martius' 26dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
25dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' HÁZI NEVELÉS' AKADÁLYIRÓL.

(*Folytatás.* 2.)

3.

A' házi nevelés hibáiról szólván legyen szabad említenem ('s ezzel ismét nem beszélek ujságot) — hogy az emberi méltóság gyalázatjára válik, hogy némelly anyákat még a' vérszopó állat is megszégyenit, melly kölykét szorgalommal szoptatja, — azon anyákat értem, kiket sem betegség sem egyébkint gyönge testi alkatás, vagy más fontos körülállás nem hátráltat anyai édes kötelességöket teljesíteni. Ezen gondatlanság pedig szinte megvetendő önzésé és tetszvágygyá fajul, ha az anya csupán csak testi kellemei kiméllésébőll resteli magzatját tejével táplálni, — 's ez annál veszedelmesb, mennél gyakrabban későbbi évekre is megörökösül, — midőn t. i. a' gyermek már évett korra jut, a' leány már férjhez menő, — az anyós még is jobban akar tetszeni, ékesben 's ugy szólván, ingerlőbben ruházkodik 's a' t. A' csecsemő ugyan nem láthatá át, mi okból nem fekheték anyja mellén, — de a' felnőtt hajadon már érteni fogja anyja nevetséges gyöngeségeit, 's a' tisztelet szülője iránt lassan lassan hülni fog, 's félő, nehogy a' mirígy rá is ragadjon, alattomban megszokja a' pipere, tetszvágy 's hiuság többi mételyét, 's ma holnap hasonló anya legyen.

A' mi a' kisdedek engedelmességre való szoktatásokról már annyi helyen, 's olly bölcs férfiaktól mondatott, megérdemlené, — hogy minden anya asztalán a' toilette-tükör helyett aranybetűkkel érctáblába volna vésve, — ugy nem volna annyi engedetlen gyermek. Mert csakugyan eldönthetlen igazság az: hogy öt, hat egész esztendeig csaknem intés nélkül szabad akaratjára hagyni, 's még csak 6dik hetedik évben kezdeni a' gyermeket szófogadásra oktatni, nagyon késő időre van halasztva. Ha szerencsétlenségül most is csak gyönge, kiméllő és álmos a' feddés, ugy bele rozsdásúl indulatjába a' kór, hogy csaknem a' csudák közé számlálhatjuk, ha illy nevendékből valahára a' törvényeknek teljes készséggel főt hajtó polgár válik, — és csak egy felette szerencsés tünetnek lehet tulajdonítni, melly lelkében jótevő világgal deritvén fel eddigi makacssága sötétségét, vele megösmertesse viseletének hijányait, rosz szokásai káros következésit. De, tán száz közül, egyet kisér illy boldogító angyal.

4.

A' durva bánás és az elkényeztetés kétségen kivül nagy akadályai a' nevelésnek; sok jó sok igaz mondatott már ezek felett is. — A' spártaiak gyermekeik iránt szigorú kegyetlenkedő bánás módjokat ma inkább csudáljuk, mint jónak itéljük, 's mai időben czélirányosnak nevezni vagy épen követni, senki sem fogja. Vannak mindazáltal olly fenyiték módok, mellyek ha amazokat el nem érik is, legalább hozzájok nagyon közel állhatnának, — 's ennek az következménye, hogy a' testi fenyitésekhez a' gyermek hozzá szokik, megátalkodik, 's tőlünk elvadúl, — de a' mi enuél mind több, az lesz: hogy a' jó szó, intés, kérés iránt siket lesz, és még a' legcsekélyebb dologra sem lehet birni, hacsak ugy nem bánunk vele, mintha rabot vallatnánk. Legyen hasonló a' jó nevelő Claudianus' jó uralkodójához:

Sit piger ad poenas Princeps, ad proemia velox,
Quique dolet quoties cogitur esse ferox.

De mit csinálsz barátom, — ha egy vad szilaj indulatu gyermekhez állsz nevelőül, kit elődöd már ezen módon elkeményitett? ha amattól elvadulva téged is csak kinzójának tekint? ha minden rendnek ellensége mind azt, mit javára készülsz cselekedni, tanitásodat, oktatásodat 's a' t. merő kinnak nézi? ha minden tartóztatás nélkül tiranusának nevez, 's még más ocsmány nevekkel vakmerőn illet? Mit mivelsz illy vásott gyermekkel? Már ekkor tied a' baj a' vesződség, 's méltán megérdemled mások szánakozását. Győzz béketürésel, a' meddig tarthatod, 's talán jóra fordul ve-

réjtéked' foganatja. Ne is csüggedj-el, hanem teljesítsd tiszted' szent kötelességét fáradhatlanul.

Cette ame que mille défauts défigurent, dont l'ignorance ou la grossièreté vous rebute, dont l'indocilité même et les révoltes ne vous promettent aucun changement; cette ame est un champ couvert de ronces et d'épines, que Dieu vous donne à défricher; une vigne, que vous avez à cultiver; une ville, que vous avez à garder; une brebis, dont vous êtes le pasteur.

Ön tapasztalásból tudom, hogy, bár nem egészen kiirtani is, legalább nagyon meg lehet szoritani az ebbéli szilajságot az említett módon; segít oktatás, és a' rosz szokások eleven leirása is, —

Data tempore prosunt, —
Cultus habet sermo et sapiens mirabile robur,
Imperat affectus varios, animumque gubernat, —

kivált, ha néha érzékenyebb büntetés járul hozzá. — De már ez mint származott? kérdezhetné valaki. — Származásának sok is lehet kutfeje, egyik a' főbbek közül ez. A' nevendék felháborodik gyermeki haraghajlandóságánál fogva, nevelőjének valami kellemetlen rendelése miatt, — a' nevelő tekintetét nem akarván koczkáztatni, nem enged, — (néha, de nem mindig, jó engedni, 's elvárni hogy csendesedjék, — Iram colligit et ponit temere et mutatur in horas. Horat.) — a' nevendék felboszonkodva már is maga birája, valami disztelen névvel nevezi nevelőjét, — ez megpanaszolja a' szülőknek, azok egy hideg semmit jelentő „rosz fiu" vagy „többé ne tedd"-el büntetik a' gyermeket. Már sarkantyút kapott, már megpróbálta 's könnyen ütött-ki, — máskor is de mindig nagyobb 's nagyobb mértékben teszi, — a' szülők egyszer talán jól leszidták, de ezek puszta szavak, — panaszkodik többször is a' nevelő, szinte a' szülők homlokán olvashatja kedvetlenségöket. Azonban ő megsokalja, 's maga bünteti nevendékét, a' szülők ugyan nem ellenzik, de nem is hagyják jóvá hangos szóval; megütközik ezen a' gyermek, hogy szülője nem bántja, praefectusa keményen fogja, — 's ihol látod az elvadulásnak első magvát szivébe hintve, melly mindig bővebbre tenyészik, 's csaknem mondhatnám, crescit in ratione quadrata. Ezek szerint ugy vélem, senki sem tagadhatja, hogy a' foganatos nevelésnek egy óriási akadálya, ha a' szülők maguk azon vannak, hogy a' gyermek nevelője kezéből a' fenyitő vesszőt kicsavarhassák 's ők maguk soha azt nem emelik; mig végre a' nevendéket elbizottsága 's szemtelensége arra viszi, hogy tulajdon szülőinek piszkos szavakat mondani nem átalkodik, 's ekkor is az anya nehány szóval feddi, apja pedig tüzesen dorgálván virgást igér, de már elfajult szive csak neveti az ellene tett készületeket. Már valjon illy gáton keresztül törhet e' maga egyedül a' nevelő. Illyenkor szükség volna a' szülőknek is megemlékezniök arról:

Ulcera possessis alta suffusa medullis
Non leviore manu, ferro curantur et igne;
Ad vivum penetrent flammae, quo funditus humor
Defluat, et vacuis corrupto sanguine venis
Arescat fons ille mali. Claudian.

A' legszebb még az, — ha néha az illy vásott fiunak disztelensége 's visszaszólásai elnyomása végett rákiáltunk, (— csak azért, mivel szép szelid szóval tizszer és sikeretlen mondjuk, sőt ő még élesb nyelvvel kel ki ellenünk —) akkor a' szülők azt durva bánásnak nevezik, — már ki illyeseket némán tud kiállani, annak csiga vére legyen.

Világos az is, hogy a' kicsinyeknek is van az igazság és igazságtalanság felől éles érzeményök; mind e' mellett válasszuk-meg jól, ez az érzemény nincs-e megvesztegetve, nem fajult-e el? Mert ha a' nevendék itélete kedvezőleg csak oda hajol, hol ön kivánatival egyező dolgokra akad, — ha a' körülte történendőknek helyes vagy helytelen létét csak az ő tetszéséveli összehangzása szerint méri, — szóval, ha csak azt mi neki kellemes, igazságosnak, — igazságtalannak pedig mind azt tekinti, mi rá nézve kellemetlen, — ennek legalább nem lesz éles és helyes, hanem tompa és helytelen érzeménye az igazságról. Ugy is ad regulas justitiae stricte tales nem lehet mindig visszahozni a' gyermek cselekedeteit; — de ha a' nevendék olly kemény agyu, hogy az okosság és emberiség szabályait, mellyeket részint a' természet törvényéből, részint a' hittudományból meritve mennyire lehet érzékenyen elébe adunk, csak kaczagja, vagy minden illetődés nélkül némán hallgatja, ugy hogy arcz-izmai vonaglatiban a' gúnyt 's a' makacsságot olvashatni, — már ekkor nagyon kétséges, meg fog-e az iránt valaha győződni, hogy valódi javát tárgyazzuk. Tudok gyermeket, ki, midőn nevelője a' hazugságon már megfogta, bátor homlokkal tovább is tagadá, — és azt kiáltá, hogy igazságtalanság követtetik-el rajta hazugnak vádoltatván. Történt egykor, hogy egy mézes száju házi barát belépett a' tanitó szobájába, az atyát kereső, épen midőn szükség vala nem a' legszelidebb hangon a' fiuval szólani, — ez holmi nyájassággal elregélé az anyának a' hallottakat, mint bánik a' praefectus gyermekével! — megijed az asszony, 's alig várja, hogy édes gyümölcsét kebléhez zárhassa, — a' gyermek jő, az anyós csókolgatja, a' házibarát czirógatja, —

hogy a' nevelő nagyon kemény ember, 's hasonlókkal vigasztalja. Már hogy illyen környülmények közt a' nevendék az igazságról helyes világos fogatokat kapjon, alig hiszem, — 's ha nem szerezhet, nem egy tetemes akadálya-e a' nevelésnek? De azon anyának ezt hijában taglalnád, ő megmarad véleményén, hogy legjobbat tesz gyermekével.

5.

Az elkényeztetésnek háromféle hatása lehet, vagy csak a' lélekre, vagy csak a' testre, vagy pedig mind a' kettőre egyetemben, a' mint t. i. az eszköz, mellyel nevendékemre hatni akarok, vagy a' csupa moralis erőt (tágabb értelemben) — vagy inkább érzéki 's ugy szólván állati természetét illeti, vagy pedig emezen kezdve befolyását, mintegy medium által az érzékeken keresztül munkáló erejét a' lélekre visszavezeti. Ezen utósó eszközök megválasztása annál nagyobb nehézségek alá van vetve, mennél szövevényesebb következésök, 's innét van, — hogy sokan csak egyoldalulag (phisicai hatását) tekintve, a' moralis hatásról elfeledkezve czéljokat egészen elhibázzák. Igy teszem van atya, ki minden kivánságit gyermekének akarja teljesíteni, semmit tőle meg nem tagadó; 's ha azt akarjuk vele elhitetni, hogy nagyon hasznos a' kisdedet arra szoktatni, hogy tudja nélkülezni mire talán kedvének ösztöne hajtja, 's igy kiváncsiságán győzni, — ezt felette feleslegesnek állitja, azt vitató: Minek gyötörjem hijában fiamat valaminek fogyatkozásával, mikor azt megkaphatja, — ha válahára arra az esetre jő, hogy szükségkép kell valamivel szükölködnie, — ugy is átlátja a' lehetetlenséget, és engedni fog a' szükségnek. — De nem látszik ezen atya elegendőleg megfontolni, milly káros visszahatást tehet ez akkor egész indulatjára, ha rögtön kényteleníttetik valami gyönyörüségtől magát megfosztani, eddig ugy levén szokva, hogy minden kényére hajoljék. Most talán csak csemegét, nyalánkságot 's más apróságot kiván meg, 's ha néha néha megtagadom tőle, a' csekély hijány csak csekély fájdalmat támaszt a' még gyönge lélekben, 's [néhány könycsep végét szakasztja. — De évekkel a' kivánság is öregbedni fog, 's ugy fordul, képtelen nagyot kivánand-meg — ('s az tán nem mindig a' legvalódibb dolog lesz, mint azt minden századok, 's legujabb időnk' divatszédelgői bizonyitják) — ha eddig megszokott lágyságánál fogva követi ösztönét, tán rövid időre tenkre teszi létét, vagy ha józanabb elmét követő azt meggyőzi, milly iszonyu harczot fog lelke kiállani, 's hogy ez gyakran nem a' legkedvezőbb benyomást teendi egész valójára, nagyon félő, — minthogy már lelke is megerősödött, és az erősb lélek mindig erőszakosabb visszahatást szokott okozni.

Hogy a' testi elkényeztetésnek nagyon ártalmas lehet következése, világos, — és nagyon csudálva láttam, hogy tapasztalt orvos ezt számba venni nem látszott, (talán épen azért, hogy az asszonyoknak kedvezzen) — midőn a' gyermeket, ki egyébiránt már hat nap óta kis náthájából és hurutjából egészen kigyógyult, olly napon, melyen 14 fok melegünk volt, nem engedte kimenni, holott két napra rá, mikor alig volt 2 fok meleg és egy kis szél is fútt, már kibocsátotta. Ama levegői mérséklet (14 fok) bizonyosan nem ártott volna, — ellenben nagyon természetesnek látom, hogy az utósó, mellyre a' gyermek több kétheti veszteglés után rögtön kibocsátatott, ujra megártott, 's a' gyermek hurutját ujra megkapta.

A' moralis elkényeztetésre nézve azt jegyzemmeg — abból, hogy a' durva bánásmód megvetendő és kártékony, nem következik, hogy jó a' gyermeket minduntalan angyalának, lelkének, kedvesének nevezni, őt szüntelen dicsérni vagy férfiasan soha hozzá nem szólani. Nem csak az, hogy a' nevendék elhiteti magával, mintha ő valami kis remeke volna a' világnak, hanem annyira hozzá szokik füle a' hizelkedő beszédekhez, hogy mindent ellenségének fog nézni 's csak a' hizelkedőt barátjának. Ezen mérget rejtő előitélet szivébe ássa magát, 's idősb korában tán az egyenes lelkűt megveti, ki megmutathatta volna a' mélységet, mellybe hanyat homlok rohan, — és szinte szerencsének tartja a' csalfa enyelgőt barátjának nevezhetni, — mig végre ennek koholásai által a' szerencsétlenségbe bukik, — és talán egyedül illy keserű leczke gyógyithatja nyavalyáját, — de már késő, midőn napjainak szebb fele lefolyt; — lefolyt olly utálatos tévedésben!

6.

Vannak ugyan szülők, kiknek csaknem mind egy, akár engedelmesek, szelidek, akár szófogadatlanok és gorombák gyermekeik, — és ezekről itt nem szólok, mert nem csak nem értenek a' neveléshez, de *nem* is *akarják* nevelni magzatjaikat; — de ellenben vannak ollyanok is, kiknek az épen nem mindegy: — azt akarják ők, hogy a' gyermek minden emberhez illendőleg viselje

magát, nekik 's nevelőjének szót fogadjon, de ennek végrehajtását teljesen a' nevelőre bizzák, ők legcsekélyebbet sem segítenek, — egy ágot sem hordanak a' nagy rakáshoz, és még is akarnak melegedni. A' mellett pedig nem szeretik, ha a' fiu fél nevelőjétől, — ez imponalhasson neki 's az szótfogadjon, ők pedig egészen szó nélkül hagyják, ha nevelőjére azt rikitja, — „mit félek én magától, szüleim ugy sem bántanak!“ — Már épithet-e ha valaki, ha más mindig épitményének felét lerontja? Bizony pedig nincs annyi időnk mint a' jó Noáhnak volt, — belehalunk illy formán munkánkba. — Ha ezen szülők nem csak lelkikép, hanem testikép is elrestelik gyermekök javát, azonfelül olly nevelőre is kapnak, ki inkább az uraság kegyét, mintsem nevendéke egykori boldogságát tüzvén-ki fáradsága czéljául, semmiben sem mond ellent, mindent jóvá hágy, — sőt tán még azon is, mi iránt véleményét ki sem kérték, demosthenesi nyelvvel örül, csakhogy kedvöket keresse, — az a' gyermekből egy vivum mortuum-ot nevel; — kis szél, hideg érje, megmerevedik, kis hőség égesse, elsorvad, — összerogyik az elemek legkisebb befolyása alatt, mit pedig ugyan egész éltünkre el nem kerülhetünk. Azon nevelőnek pedig jósolhatom, hogy munkájának egész díja az uraság asztalánál megemésztett jó falatokban állott, — másra számot se tartson; mert azon édes megnyugtatást, azon boldog megelégedést, azon mennyei örömöt nem fogja érezhetni, hogy nevendékéből derék ember vált. Ha azonban még is várni akarná, csak azt felelhetem:

Magna petis Phaëton et quae non viribus ipsis
Munera conveniunt;

későn látandja át, mennyi roszat cselekedett tágitván még az elkényeztetés' és elpuhitás' forrását a' helyett, hogy iparkodott volna minden tőle kitelhető módon azt levini vagy legalább szükítni. Ellenben ha illyen majomi szeretettel magzatjaikon csüggő szülők házába olly nevelő kerül, ki nem vet lakatot szájára, 's a' gyermekkel férfiasan bánik, ez fentarthatja ekkép az aránysúlyt, 's ma holnap legalább azon belső vigasztalás nyugtatandja, hogy nevendékéből ember vált.

Szomoru és könyeket fakasztó állapot az, ha a' külső és belső elpuhulást minden avult mód, minden uj rendelkezés, minden bevett házi szokás által előmozdítatni 's igy napról napra inkább elhatalmasodni látjuk. Isten mentsen minden házat e' tévedéstől, mert ez a' férfiui méltóság hanyatlását és bizonyos enyésztét óriási léptekkel sietteti, 's ha az ég' haragja további terjedését engedi, majd egy elgyöngült kóros gyáva nép fog ott bolyongani, hol egy hős nemzet, a' felhők felé hőn dobogó kebellel vágtatott vitéz bátorsággal a' dicsőség szent dísztemploma felé.

Nem találom helyesnek, hogy fiut mindig leánytársaságba vigyünk, és semmi fiupajtást neki ne keressünk, ugy annyira, hogy néha 15—20 leány között csak ő maga legyen a' chevalier; kivált ha a' gyermek csendesb aluszékonyabb természetü, — ennél arra kell néznünk, hogy mennyire lehet felvidítsuk, ébresztgessük benne az elevenség szikráit, ezt pedig egy két derült indulatu fiunak társaságával inkább eszközölhetjük, mint husz leány által: minthogy azon elvnél fogva, melly szerint a' leányt mindig szelidségre gyöngédségre kell szoktatni 's ezt mintegy belsejéből kifejteni, csak a' legszerényebb 's az asszonyi lágysággal semmiben nem ütköző játékokat és mulatságokat engedhetni-meg; holott a' fiuknál valami elevenebb szökés, ugrás, némi testi gyakorlat, férfiasabb játék, a' bátorságot, erőt próbáló küzdés 's a' t. épen nem illetlen. De ha a' gyermek mind ezeknek hijával van, 's csak a' kisaszszonykák körében forog szünetlen, — rá nyomja homlokára bélyegét a' gyávaság, a' félénkség és czinczifincziság, majd idővel az asszonyosságok' legragaszkodóbb párthive leend, 's a' tökélletes bajnoknak csak szoknya kell.

Egy különös módja még az elpuhulásnak, a' mi magában ugyan csekélység, a' sok haszontalan csókolgatás. Furcsa azt nézni, mikor összejön a' kis társaság, és a' fiu ösmerős leányait köszöntésül össze meg össze csókolja. Erről lassankint észrevétlenül le kell szoktatni, sokan ezt szükségtelennek vélik, minthogy azon években, mellyekben a' két nem közt a' szemérem ébredni 's a' tartózkodás kifejlődni kezd, ugy is elmarad. Igaz, meglehet hogy elmarad; de van példa, hogy némelly pajkosabb gyermek akkor leginkább szeretné folytatni. De ha felteszem is, hogy önkényt elmarad, miért tegyem ki nevendékemet azon fürkészés izetlenségének „miért?“ mert hihető a' vele egykoru leányok korábbi érettségök következésében előbb vonulnak vissza mint ő; ha pedig még is kénytelenitetném őt ezen pont iránt inteni, bizonnyára a' rögtöni változás mélyebb tusakodást serkentene agyában, hogy „valjon miért.“ — Az pedig, hogy nevendékem csendesebb gyermek, még nem garantia, hogy ezen kérdés nem fog támadni lelkében; meg is eshetik, hogy addig nehéz el-

müsége kiderül, vagy bizonyos körülmények olly hajlandóságot fejtenek ki benne, mellynek magva eddig rejtve feküdt indulatjában, de melly most ébredtekor hatalmasan elővillámlik, és izlését csiklándozva egész létét lebilincseli; szinte, mint némelly emberben semmi kivetendőt nem lelünk, mig bizonyos körbe nem lép, hol olly hangok zengnek, mellyekre lelkének rokonszenvű hurai is egyszerre megpendülnek, 's ezen hangok mint szireni bájhang elaltatják, és az édesen mosolygó ölébe fektetik.

Nevetségeseknek látom azon asszonyokat, kik haragusznak, ha fiok megsokalva a' végnélküli nyalogatást ugy nyilatkozik, hogy ő asszonynak vagy leánynak nem ád csókot. (Én itt mindig vidékieket 's nem rokonokat értek.) De veszedelmesb lesz ez a' csekélység, ha valami sarkalatos szabály' eldöntésén munkálkodik. Sarkalatos elv a' nevelésben az engedelmesség. Már teszem ha nevendékemnek már szólottam, csak ugy kimélve a' dologról, de az ő egész magaviselete azt bizonyitá, hogy baráti tanácsomat parancskint fogja tisztelni, — és most egy pajtását megyünk látogatni; annak anyja épen a' kiskertben foglalatoskodó rózsát szakaszt 's azt nevendékemnek csókért igéri; — a' gyermek kétkedőleg kérdező pillanattal rám néz, 's tőlem barátságos tilalmat hall. Az asszony azzal biztatja őt, hogy más valaki öregebbnek is lehet szótfogadni, — a' gyermek, mindig a' csalogató rózsára kacsintó, ezen okfőtől elámítva oda szalad, 's a' rácsolaton keresztül szájával az asszony' ajkait keresi, az viszont a' szép rózsát kezébe nyomja. Ez esetben nem maradt egyéb hátra, mint őt virágától megfosztani 's azt megsemmisítni annak megmutatására: hogy az engedetlenséggel nyert jószág nem érdemel kiméllést. Megütközik az asszony, 's nem tudja megfogni, hogy nem a' csókot, hanem az engedetlenséget büntettük. Ha nem szólottam volna a' dolog felől, sőt ha itt ujra világosan nem tiltom, szót sem vesztek miatta. — Ezen asszony el sem gondolta, minő rést szakaszt eddigi fáradságosan alapitott nevelési rendszerembe. *Először*, tanitványomnak engedelmességi készségét átaljában gyöngitette; mert ő azt látá, hogy nem szükség épen minden parancsnak engedni, hisz' vannak, kik az ellenkezőre tanitanak. 'S valólag a' következő napokban némi vonakodást, bizonytalanságot és habozást tapasztaltam rendeléseim teljesítésében, mi nekem eddig ösmeretlen volt. — *Másodszor*, — különösen baráti intéseim iránt tiszteletét gyöngité, minél fogva a' gyermek tréfának kezdé hinni, ha valamit szíves szóval tiltottam vagy tanácslottam, 's igy keményebb hangon kellett parancsaimat valósítni; pedig ugyan kivánatos volna, hogy mindent inkább szíves édes szóval kivihetnénk nevedékünknél, 's minden inkább szerető tanácshoz mint szigorú parancshoz hasonlítson. *Harmadszor*, azzal, hogy mit más öregebbek mondanak is lehet teljesíteni, a' gyermek illy okoskodásra vezettethetik: Talán nem jó mind az, a' mit nevelőm mond, mások talán okosabbat javasolnak? — 's hogy igy bizodalma gyöngül, természetes. Egyébiránt isten mentse a' nevelést idegen befolyástól, — ugy is néha alig tudjuk min kezdjük, midőn a' szülők egyike ezt, másika amazt akarja. *Negyedszer*, — az asszony a' fiut abba az esetbe hozta, mint lehet kötelességünkről megfeledkezni, ha gyönge oldalunkat némi csalogató tárgy megkisérti; ezzel azonban talán nem akarva is használt, ha t. i. a' gyermek erre nagyobb példák rajza által figyelmeztetik. Nagyon korán teszük próbára a' gyermeket; — felnőtt korunkban az ifju asszony szívvel, a' vén asszony pénzzel csalogat, az kell még, hogy gyermek korunkban rózsával édesgessenek!

Hogy pedig mind a' kényeztetést és puhitást mind az eldurvitást a' gyermekben zsenge korától el kell mellőznünk, innét világos; mivel ezen fonák módok is tartoznak — (és főleg) — a' külső esetek és körülmények sorába, mellyeknek az egész ember idomitására olly nagy befolyásuk van, 's mellyekről az első szám alatt szólottam. Erre még egy példát hozok-fel. A' másfél éves gyermek látta, hogy dajkája segédlyányát pofozza, 's azóta minduntalan kész hozzája közelitő kis testvéreit arczcsapásokkal fogadni. — Innét nem lehet elég vigyázatot ajánlani mindenben mit kicsiny magzatunk körül cselekszünk. — (*Folytatjuk.*)

Ney.

EGY HÁZASSÁG PÁRISBAN.

E' hónap' 2dikán Parisban egy házasság kötteték, melly az azt kisérő mellékkörülmények által nevezetes marad. *Bothello* J. X. Alvaro, St. Mariai gróf és portugali pair, darab idő óta Parisban lakott és pedig egy, a' szép és lelkes B... kisasszony által kormányzott hôtelben. A' 67 éves gróf házassággal kinálta-meg, mellyet a' leány elfogadott. Azonban a' vőlegény, ki adósságait bizonyosan eltitkolá menyasszonyától, hitelezői'

kivánságára nem sokára az adóssági börtönben lelé magát. Ott nehány hónapig maradt, 's nemeslelkü jegyese azonban jövendő férje' minden hitelezőinek ajtain kopogtatott, kielégité a' legkérlelhetetlenebbeket 's végre megszerzé szabadságát. Illy haszon nem leső cselekvésmód nem maradhatott jutalmazatlanul. A' portugali pair ez okbul jobban mint valaha sürgeté föltételét. Szerencsétlenségére azon pillanatban, midőn az első hirdetésnek kell vala megtörténni, adósságai miatt ujra bezáraték. A' leány legszebb czéljai mellett is ez uttal nem vala képes őt a' fogságból kisegíteni. A' vádló semmi mentegetésekre nem hallgatott, 's utána hat további irgalmatlan hitelezők unszolák a' gróf' személyes elfogatását. Februar' 15dikén a' gróf egy könyörgést nyujta-be a' királyi törvényszék' elnökéhöz Parisban, hogy egy szabad napot nyerhessen és pedig, B... kisasszonyali összekelhetése végett. Az elnök erre következő rendelést tön: „Mi az 's a' t. elnöke parancsoljuk, hogy St. Mariai gróf a' Clichyi börtönt, *Encelain*, a' kereskedői törvényszék' küldöttjének és két gárdistának, B... kisasszonynyal ülendő polgári házassága végett elhagyhatja; e' czélra az említett grófnak egy órát engedünk választása szerint; 's parancsoljuk, hogy ezen óra' lefolyta után előbbi börtönébe visszavitessék.“ E' rendelés' következésében a' kereskedői törvényszék' küldöttje a' grófhoz ment, hogy őt elvezesse. Azonban a' gárdisták helyett két, közönségesen illy esetekben vele járó, törvényszolgát vön magával, kik különös figyelemből díszes öltözetben jelentek-meg, 's inkább két tanukhoz mint a' vőlegény' felügyelőihöz hasonlítának. Végre a' végzett czeremóniák után a' boldog párnak csak egy pár percze volt hátra, mert az elnök által megengedett óra már lefolyt. — Mindazáltal, 's egy csak a' franczia nyájassággal közös kiméletből *Encelain* ur magára vállalá, a' B... kisasszony által közönségesen lakott hôtelbe kisérni az ujon összekelteket, hol a' vendégekre herczegi lakoma várakozék. Az ünnepben mindenik részt vön; a' küldött, mint könnyen gondolhatni, nem igen messze fogott helyet a' férjtől, miglen a' két törvényszolga előjárójuk iránti tiszteletből kénytelennek látta magát, egy, az előszobában álló asztalhoz ülni, hol azonban a' pezsgő, valamint a' fő asztalnál, bőven folyt. Illy pompás megvendéglést *Encelain* urnak is a' maga' részéről valamivel kelle visszaszolgálni. Ebéd után mondá egyik vendég: — Nem jó volna-e, ha a' puncsot à la romaine vagy a' hűsitő sorbetet a' Café Turc-ben vennők magunkhoz? — Ez ajánlat közakarattal elfogadtatik, 's azonnal a' Café Turcbe mennek, hol is frisítők és finom nyalánkságok közt a' társaság egész estig mulat. De az elválás' szörnyü pillanatja közelgett. A' legmeginditóbb búcsu után a' küldetéséhöz hív *Encelain* a' foglyott Clichy-utczai háló-termébe vivé, mig az uj hites hotelébe visszatére. —

ASSZONYI KALENDÁRIOM.

3. MARTIUS, BÖJT' MÁSHAVA.

E' hónap a' *rómaiaknál* Numa rendeléséből neveztetett *Martius*nak, *Mars*tól a' hadistentől, kit Romulus atyjának tartott; régenten ez első holnapja volt az esztendőnek 's *Minerv*ának szentelteték. *Böjt' máshav*ának azért neveztetik, mivel a' husvéti nagy böjtben második hónap.

E' honapban előforduló asszonyi nevek:

Matrona. A' rómaiak így hívták az ollyan asszonyokat, kik nem csak férjhez mentek 's anyákká váltak, hanem egyszersmind törvény szerint élő becsületes asszonyok is voltak.

A' régi görögök és rómaiaknak e' hónapban következő ünnepeik voltak:

Dionysia- vagy Bachusünnepe. A' görögöknél egy ember egy edényt borral tele széthordozott, melly edény szöllőveszőkkel volt megkoszoruzva. Ezt követé egy kecske, egy figékkel tele kosár, azután a' *Phallus*ok, kik rúdakon bizonyos férfi tagnak formáját hordozták, a' honnan az egész Processio is *Periphallia*, vagy *Phallagogiá*nak nevezteték: ezt követték az *Ithyphallus*ok, kik asszony ruhába öltözött részeg férfiak voltak, 's kezekben szóró-lapátot hordoztak, melly azt jelenté, hogy ez ünnep tisztulásnak ünnepe. A' szent edények' hordozói után mentek azon válogatott szűzek, kiket *Kanéphorojok*nak hívtak; minthogy ők mindenféle gyümölcsökkel tele kosarakat hordoztak, és ez volt az ünnep legtitkosabb része: a' kosarakból kigyók mászkáltak-ki, mellyeket a' sokaság rettegve nézett. Illyen Dionysiák annyian voltak, hogy csaknem lehetetlen megszámlálni. A' *Dionysia arkajótera* ünnepén a' főszemélyek, kik az isteni tiszteletet vitték véghez, tizennégy asszonyból állottak, kiknek tisztaságuk mellett meg kellett esküdniök. Voltak *Dionysia Arcadica*, *Megala*, *Mikra* 's a' t.

Matronalia, a' római főasszonyok ünnepe, melly a' Rómaiak és Sabinusok között asszonyok

által eszközlött megbékéltetés' emlékezetére tartatott. Ekkor a' férfiak ajándékokat szoktak az asszonyoknak adni.

Junonália. Juno ünnepe, mellyre Italiában némelly megesett csudák' adtak alkalmat. A' menykő ugyan is beütvén Junónak Aventinus hegyen lévő templomába, a' jövendőlök azt mondák, hogy ez a' történet a' római asszonyokra céloz; azért is ők Junót ajándékokkal és áldozatokkal tartozának engesztelni. Ezt hallván az asszonyok, pénzt szedtek össze, Junónak egy arany edényt készítettek 's ajándékoztak. A' *Decemvir*ek is ezen ünnepnapra áldozatot rendeltek. Két fejér tehenet hordoztak a' városon, Junónak két képével együtt, mellyeket sok szűz követett, kik Junó' tisztességére éneket mondtak: ezeket követték a' Decemvirek borostyán koszorukkal: midőn a' templomba értek, az áldozathoz fogtak, 's Junó' Cyprus fából készült képeit a' templomba tették.

Anna perenna. Egy istenasszony a' Rómaiaknál. Belusnak leánya, Didónak nénje. A' maltai királyhoz Battushoz futott, mikor Jarbas a' Getulusok' királya Carthagót leakarta győzni. De itt nem látva magát bátorságba, Laurentumba szaladott, hol akkor Aeneas lakozék. Ki midőn a' Numicius parton sétálna, őt meglátta, magához vette, 's tisztességesen tartotta. Lavinia ezt meg irígylette; azért is veszedelmére igyekezett. De Anna álomban meginteték, és elszökött Numicius vize mellé, bele ugrott 's annak Nymphájává változott. A' Rómaiak emlékezetére (febr. 15kén) ünnepet szenteltek, 's áldoztak neki, hogy tőle hosszu életet nyerhessenek (*annare et perennare*). — Némellyek egy Bovillai öreg asszonynak tartják őt, ki a' rómaiknak, éhség' idején eleséget hordott. Mellyről azt mondja Ovidius: Anna egy öreg, de tisztaságot szerető asszony, ki egy rosz szalaggal kötötte-meg ősz haját, reszkető kezeivel pogácsákat szokott sütni, 's azokat melegében a' nép között reggelenkint elosztotta. Ezen cselekedete annyira megtetszett a' népnek, hogy a' hadakozás elmulván, néki oszlopot emelt. Innepén igen szabadon jártak 's danoltak a' leányok.

Quinquatria ünnepén bucsujárással tisztelték Minervát Rómában az ifju férfiak és asszonyok, hogy nekik bölcsességet 's tudományt adjon. Quinquatriának azért hívták, mert martius 18dikától öt napig tartott. S*** G**

EGYVELGEK.

1.) Nehány hét előtt Auxerre' vidékén egy gyermek atya' szőlejében nehány aranyat talált, mellyekkel sokáig játszott, értékét nem ösmerő, miglen az anya Auxerre-be vivé azokat, hol a' két legkisebbikért 30 franc adogáltatott neki. Ezt a' szegény család nem reménylette 's másnap a' szőlő mindenfelé felásaték. Valóban még nagy mennyiségü arany és ezüst pénzeket találtak. II. Fülöp spanyol király' képe rajtok. — A' kincs' egész értékét még bizonyosan nem tudják, azonban körül belől másfél millióra becsülik. Többnyire egy himzett 's bőrrel boritott zacskóban találtattak.

2.) Minap a' szerelem féltés egy előkelő hölgyet Saint Chamontban rettentő boszutettre ingerlett. E' hölgy előtt gyanuba esett férje, hogy egy különös szépségü varrónéval egyetért, ezt azon ürügy alatt, hogy neki munkát ad, magához hivatá 's egy pohár választó vizet öntött arczára. 'S az ocsmány tett még is kevés pénzsomma által elsimittaték.

3.) Bizonyos *Delaunay* ur Parisban egy tökéletes lókereskedő a' szó' legszorosb értelmében, mert egyetlenegy lova van, mellynek hátulsó lábát a' féreg bántja 's e' lóból egészen elél. Ő ez állatot mindig el tudja adni; de alig födezte-föl a' vevő a' hibát, a' vásárlást tüstént semmisíteni iparkodik 's a' jólelkü Delaunay kárpótlás mellett megegyezik, mellyet neki örömest megfizetnek. E' kereskedés sokáig igen jól ment, de e' napokban a' híres paripa *Noël* urhoz jutott, ki kevesebbé jólelkü levén mint az előbbi vevők, a' lókereskedőt mint csalót törvény elébe idézte. Az itélet 14 nap mulva fog kimondatni 's az ártatlan kereskedésnek alkalmasint véget vetend.

4.) A' hírlap-széthordozóinak Parisban szokásuk, jókor reggel, hogy az ajtóőröket olly igen korán föl ne rázzák, lapjaikat a' kapuk alá bedugdosni 's azzal tovább szaladni. E' körülményt most gazfik hasznukra forditják, kik őket nyomban követik 's tüstént utánok a' hírlapokat összeszedik 's azokkal elillantanak. Ha szüretjöket megtevék, a' gyorsszekerek' elutazása előtt a' hírlapárulókhoz mennek, áruikat valamennyivel csekélyebb áron adják-el 's így annyit nyernek, hogy egész nap' hosszanta semmit sem kell dolgozniok. Azon közmondás: „ki jókor kél — aranyat lél" ez uj műszorgalom' hőseinél tökéletesen beteljesedik.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) E' hó' 23dikán a' pesti szinpadon a' „báléj" ismételve adatott. — Jövő hetfütől, Schmid ur igazgatása alatt, mintegy uj pályakört kezdend a' pesti német szinház. — Volt ugyan a' régi szinészszemélyzetnek is nehány jeles tagja mint *Grill* asszonyság' (kit Schmid ur ujból is a' szinházhoz nyert), de itt is a' legtöbbnek elbizottság vala hibája. — Schmid ur uj személyzetét jelesnek mondják, miről rendelője Demmer ur egy tapasztalt és sok oldalu ismerétekkel biró szinész, igen kezeskedni látszik. Schmid ur sok ipart, fáradságot 's költséget fordít, a' mintegy lelkileg ujonnan alakitandó szinházra, mihöz mi neki szerencsét kivánunk, 's ha személyzete megfelelend a' közvárakozásnak, mind ő, mind a' közönség csak nyerni fog.

2.) Vasárnap, martius' 20dikán a' casinoi hangversenyt kevesen látogaták-meg, mert délután Taborszky ur adott hangversenyt, 's napjában kétszer nehány óráig muzsikát hallgatni igen sok. — A' fülnek is meg vannak a' maga diaetetikai szabályai, 's azt is csak ugy meg lehet terhelni, mint a' gyomrot. A' casinoban Haydn D-dur quartettje, aztán Riestől egy quintet fuvolára adattak, mellyet is Scheibl ur játszék.

Taborszky' hangversenyét Mozart' symphoniája C-durból nyitotta-meg, melly egy csuda szépségű darab, de nehány fúhangszer' korcshangjai által elcsúfíttaték. A' hangversenyadó minden közösen ösmert és méltánylott jeles tulajdonival játszott egy hegedű-concertet in modo di scena cantate Spohrtul 's egy divertissement magyar melódiák felett St. Lubintól. — Spohr' hangversenye pompás szerzeménye e' jeles, harmoniával bővelkedő mesternek. Egy recitativoval kezdődik 's egészen egy nagy ária' alakját viseli, az ének mélyen a' szivhöz hat, a' futások benne jelesek, 's a' karkiséret felette érdekes. Taborszky urnak nagyon tiszteletére válik, hogy illy klassikus szerzeményeket játszik és pedig köztetszésre játszik, mellyek nemes, minden izléstelen mesterkéléstől tiszta játszást kivánnak. Kilencz éves leánya, Gabriela, Bräuer ur' tanitványa, zongora-változatokat játszott Csernytől, tisztán és érthetőn nagy gyorsasággal 's a' legszebb reményekkel kecsegtet maga felől. Az énekben változatokat hallottunk Minkné asszonytul 's egy áriát Othelloból, mellyet bizonyos Klein ur énekle, kinek azonban jelenleg inkább a' tanulás mint nyilvános föllépés tanácsolható. — A' terem telve volt 's a' tetszés közönséges és élénk. R—ky.

KÜLHIREK.

1.) *Dupaty* ur a' franczia akademia' tagja lön és *Hugo* Viktor, ki vele együtt folyamodott, ez uttal kosarat kapott. Fölvétetési napja után *Dupaty* ur utóbbinak következő négyes-verssel küldé billétjét:

Avant vous je monte à l'autel;
Mon âge avait droit d'y prétendre.
Déjà vous êtes immortel
Et vous avez le tems d'attendre.

Mi magyarul körülbelől így hangzik:

Előtted lépek trónra én;
Engedd-meg a' korosnak ezt.
Mert halhatatlan vagy te már
'S így várni lész elég időd.

A' hírlapok azt vélik, hogy ez mind igen szép ugyan; de az illyes akademiákat nem lehet ugy tekinteni, mint a' literatura' kiszolgált embereinek gyámintézetöket.

2.) Vellenczében van egy színpad, mellyen *Nocchi* ur' bábalakjai játszanak Rómából. Itt igen sok ujság fordul-meg 's a' legujabb előadások közül való volt a' többi közt: „Attila, hunnok' királya," melly igen nagy pompával adatott-elő. —

DIVATOK.

Atlacz nyakravalók, bársony és atlacz mellények, aranynyal vagy ezüsttel hímezve, teszik mind azt, mi a' férfi divatokban jegyzésre méltó.

A' hölgyek közt ujra sok ékitményeket vehetni észre; de mind ez igen egyszerü, egy sor gyöngy vagy gyémánt teszi nem ritkán a' fejék' egész fényét.

Nyakravalók és bársony kötők ismét felette gyakran mutatkoznak, utóbbiakat közönségesen egyetlenegy egy brillant köti össze 's végeik egész a' ruháig leérnek.

Némelly hölgyek ismét puszta hajfürtökkel mutntkoznak 's egy arczvonásaikhoz illő' virágfejékkel.

DIVATKÉP.

13. sz. Parisi divatöltözet gyapotszövetből, atlacz-kalap tollal.

FIGYELMEZTETÉS.

„A' RAJZOLATOK"RA a' még ezen hónapban, 's legfeljebb april 10dikéig érkezendő évnegyedi előfizetést 2 for. 30 krral p. p. elfogadjuk, helyben vagy az illető posta-hivatalok által.

Ezen évnegyedi becses előfizetőinknek, három finom rézmetszetüképpel, Nagy Pálé, Balogh Jánosé 's egy még e' hónapban kiadandó köztiszteletü hazafiéval, *ingyen* fogunk szolgálni; melly három igen szép nyomatu 's rézmetszetű kép' becse az előfizetési csekély dijt kétségkivül maga is feléri.

A' RAJZOLATOK' SZERKESZTŐSÉGE.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰJIVEL.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Rajzolatok. 13.

Pest. 1836.

M.T.A. KÖNYV-TÁRA

PEST
Martius' 30dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1836.
26dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

KEDVESEM' LAKJA.

Egy lak felé
Vezet, vezet
A' bús komoly
Emlékezet,
Bús és komoly
Mint a' remény,
A' melly után
Bolyongok én;
A' lak fölött,
A' lak körül
Nekem sötét
Homály terül,
Korom-sötét,
A' mellyen át
A' nyílszemü
Hiúz se lát, —
És a' homály
Örök vele,
Mint a' sirok'
Vak éjjele! —

De, hah! mi az,
Mi a' sötét
Homályokat
Hasítja szét?
Egy fénysugár
Egy villanat
A' lak felől
Szememre hat;
Csillag tünelg
Utamra el,
'S a' fénysugár
Azért lövel:
A' zord lakon
Szét tündököl,
'S ragyogva kél
Egére föl, —
'S reám tekint,
Mosolyg felém,
Vezér-sugárt
Dereng elém; —

Keresni hív
Egy szép eget,
'S elérni azt
Fölinteget! — —
De ah, miért,
Miért mutat
Tündér-nyomú
Bolygó utat?
Mit ér, ha ég
Nyilik nekem
'S el azt soha
Nem érhetem? — !
Húny ah, lehúny
A' csalfa fény,
'S csalatva még
Bolyongok én, —
'S a' lak felé
Vezet, vezet
A' bús komoly
Emlékezet!

MATICS IMRE.

A' HÁZI NEVELÉS' AKADÁLYIRÓL.

(*Folytatás.* 3.)

7.

Többször fejtegettetett már az is, hogy némelly szülők magzatjaiknak nem annyira erkölcsi müveltetéséről mint külső csinosodásáról szorgoskodnak. De ezt nagy részint időnk előrehaladt szellemének köszönhetjük, — hiszen mai világban annyit ér az ember a' mennyit mutat. — Hányszor hallunk valakit dicsértetni: „derék egy ifju ember! — Ein scharmanter junger Mensch! — qu'il est gentil poli et adroit!" — egyik annyit jelentő mint a' másik, azaz sokat jelentő! — És ha szorosban megvizsgáljuk, min alapulnak ezen dicsőitések, azt találjuk — hogy jó tánczos, jó társalkodó, tud operakról beszélni, egy keringőt játszik zongorán, megtudja itélni: hová illik a' blonde, a' tülle-anglais, mi a' kropp, a' gros-de-naples, a' bécsi első divatszabó házszámát kivülről elmondja, 's valami dámát a' városon keresztül kisér sáját karján hordozva. Ezek szerint nem csudálhatni, hogy a' szülők sokat néznek gyermekeiknek ebbeli fenhéjázó tökélletesítésökre, annál is inkább, minthogy ma a' leányt azért nevelik francziául, azért tanitják rajzolni és zongorát játszani, hogy valami jó gazdag férfiu keresse őt mátkául, a' fiuk pedig azért nyargalóznak, azért növesztik bajuszokat, hogy gazdag leánynak megtessenek. — Mindazáltal, ugy gondolom, (ha már az efféléknek meg kell lenni) rá érünk p. o. az *ifjut* játékszinbe vinni, 's azzal se nézessünk *mindenféle* darabot; — a' gyermeket pedig 12—14 évig épen ne szoktassuk a' mulatság' ezen neméhez; — csak néha néha valami már ösmert moralis értelemben *jó* szinjátékkal jutalmazzuk meg nevezetes szorgalmi vagy viseleti megkülönböztetését. Mert ha a' gyermek minden áldott nap látogatja a' szinházat, — vagy rá un — ('s ekkor hála' isten!) — vagy olly elkerülhetlen szükségesnek tartja, hogy ha egyszer kétszer kimarad belőle, teljes elégedetlenséggel boszankodik. Vettem észre azt is, hogy hasznos hatást nem tesz a' gyermekre, ha büntetésül is eltiltjuk néha a' szinháztól, mert tudja, hogy holnap ugy is megint megy, ma pedig mindennemü édesgető engesztelő játékot szed anyja elő, csak hogy ne haragudjék. Ösztönül a' jobbulásra pedig épen nem szolgál a' mindennapi egyenlő öröm; holott mennél ritkább annál bizonyosabb hatásu.

Nem említem itt, a' mit egy anya szokott volt férjének szemére vetni, hogy fiát felettébb szerette katonai darabokba vinni, — mivel t. i. a' fiu más nap mindig az a' tábornok, várnagy vagy ezredes volt, kit játszatni látott, székeket állíta össze, várt ostromlott, csatázott 's a' t. 's ez az anyának nagy zörejt csinált, — ezt nem említem; sokkal fontosabb itt az ügy mint egy zajos lárma elmellőzése. — A' kicsiny 7—8 éves

gyermeket bizvástabb viheted a' komédiába, mert ennek szeme *csak* látni, füle *csak* hallani fog, de érteni semmit. Már azon éven tul haladott nevendéket nem tanácslanám ugy minden vizsgálat nélkül oda vezetni; — már ennek kezd feselni értelme, érző tehetsége tágul, az okoskodás és itélet kezd ébredni lelkében, — mindent kezd törve érteni, de épen itt a' bökkenő, hogy csak *törve*, a' mi legroszabb, legártalmasb. A' sokféle látottból charakteri ellenmondásokat ösmer-meg, fog csudálni, gyülölni, maga sem tudó, mit 's miért, — a' gyönge lélek nagyon fogékony, — mindenekből egy kis benyomás marad vissza, — és egy homályos chaos támad értelmében 's érzeteiben, melly ön charakterét is bizonytalanná, ingadozóvá, merő zavarrá teheti. Azt felelhetjük, — a' mit gyermek-korunkban látunk, azt gyakran tökéletesen elfeledjük; — igaz, magamnak is kell bizonyítnom, csak sötétben lebegnek a' multnak fellegei közt előttem a' látott képek, — de bezzeg megmarad a' benyomás, 's azt sem tudjuk, mikor, honnét, hogyan eredt az —, szintugy, mint holmi nevetséges előitéletek fészkeltek keblünkbe a' nélkül, hogy a' dajka vagy banya nevéről 's arczvonatiról megemlékeznénk, ki belénk oltotta. Innét ismét az világlik elő, hogy inkább ritkán mint gyakran vigyük magzatunkat a' szinházba; mert tapasztaljuk, hogy a' sokat látott gyermek már rövid időre semmit sem tud a' sok közül, a' kevesebbet látott fiu pedig több hónap, sőt évek után is megemlékezik. Igy a' soknak semmi haszna sincsen, a' keveset pedig haszonra fordithatom; — mert teszem a' gyermek lát egy darabot, (feltéve morálisan jót) nem érthet mindent, miért történik 's a' t. ezt otthon neki megmagyarázom, felvilágositom, az okokra következésekre, szép velős hathatós mondásokra figyelmessé teszem, és hasznos tanuságot, melly éveihez legyen mérve vonok ki belőle, 's igy a' szindarabnak olly jótékony befolyása lehet mint valami moralis elbeszélésnek gyermekemre, — ezen magyarázatokat többször ismételhetem, 's a' már kevessé gondolkozó nevendéknek iránta kétségeit, fürkésző kérdéseit megfejthetem; holott a' naponkinti szindarabokat, föltéve hogy jók, talán nehezen van kedvem vagy időm megmagyarázni, — 's igy azok csak ködkint boronganak feje körül szemei előtt, és szerencse, ha agyvelejét el nem kábitják. —

Az a' kifogás, — nem tudok mit csinálni fiammal, elmegyek játékszinbe, maga legyen itthon, — a' praefectust pedig nem akarom miatta tartoztatni, mulasson ő is, — nagyon idétlen; — mert arról jót merek állani, hogy minden nevelő, kinek mellében igazi nevelői szív dobog, inkább fejét rázza mint örül, mikor nevendékét naponkint szinházba viszik. Tud ő otthon mulatni a' gyermekkel, ha elálmosodik, lefekteti, a' mi sokkal egésségesb hatásu is, — mint a' szinházban elaludni, haza jőni, behunyt szemmel asztalhoz ülni, 's csak az étel szagára kinyitni, és hunyorgó pislogó szemmel enni. Egyébiránt tanácsosb a' kisebb gyermeket korábbi lefekvéshez szoktatni, inkább keljen is korábban fel, — mintsem 10—11kor lefeküdni és 8—9kor felkelni, nyáron!

De ha ezt nem veszük is, tegyük fel, hogy már idősb a' gyermek, megtudja a' jót választani a' rosztól, annál fogva a' látott szindarabról helyesebb itéletet hozni, nem kapkod már mindenhez, 's csak azt szedi ki hasznára, a' mi valólag követést érdemel; még sem tagadhatni, hogy csaknem minden darabban fordulván-elő valami finomabb érzékinkre ható cselekvés, érzelmeit felgerjeszti, mellyek erejöket továbbra is kinyujtók szüntelen visszahozzák szeme elibe a' látottat, 's igy megesik, hogy az elme több napig is a' kötelességi tárgyakról elvonatik, 's akarat ellen is a' szinjátszók szerepeihez lánczoltatik a' gondolat. Mikor iskolába jártam, én sem tudám megfogni, miért tilthatják-meg ez ártatlan mulatságot, — most pedig átlátom, milly ártalmas befolyásu az mind a' tanulásra mind az engedelmességre nézve.

A' bálozás szinte nem jó a' gyermeknek, — azonban senki se értsen ugy mintha a' családi tánczmulatságokat, ez ugy nevezett gyermek-bálokat ostromolnám, teljességgel nem! Mulasson a' nevendék, mozogjon, viduljon elméje, egéssége is megkivánja; — csak arra legyen gondunk, hogy felette korán, 's kivált a' serdülő évekig szenvedélyesen meg ne kedvelje a' bálokat, — mert ez esetben nem merném állítani, hogy épen ártatlan következésü volt minden keringő, kivált a' mostani ujdivatu átölelés módjánál.

Nem lesz felesleges említenem, hogy a' nevelésnek nagy akadályává válik *az* is erkölcsi tekintetben, ha a' szülők mindenfélét tartózkodás nélkül össze vissza beszélnek kicsiny magzatjaik előtt, — teszem szerelemről, születésekről, gyermekágyakról, terhes asszonyokról 's a' t. 's figyelmeztetik a' gyermek ollyasokra, mikről talán még nehány évig nem is álmodott volna. Ugyan is nagy képtelenség a' 8—9 éves gyermekkel elhitetni akarni, hogy őt a' dunában fogták, egy fa

alatt találták 's a' t., mellette meg más alkalommal szabadon beszélni — „mikor vele valék teherben, még utósó nap nagyteherben tánczoltam, más nap reggel már világra szülém“ — 's több efféle; — ha mi illyeneket nem beszélünk, nem fogja gyermekünk arczánkat pirítni, néha nagyobb társaság előtt ollyanokat böffentő, hogy a' kényes fül beéri vele. Persze illyenkor többnyire nevetéssel, hahotával palástoljuk a' pirulást, és a' gyermeken jókat kaczagunk, már ez jó-e rosz-e, kiki elitélheti; — sőt némellyeknek szokásuk a' gyermeket még csudálni, dicsérni, mivelhogy öregkint beszél, — már ezt szabadon buta dicséretnek nevezhetni.

8.

A' gyermekek vallásos neveltetésük elmulasztásáról észre kell vennem, hogy századunk' legmérgesebb mirigye. De ha felteszük is, hogy az rendén megy véghez, — maga hittudományunk oktatása olly kifejezéseket foglal magában, mellyek az embert, ha felvilágositásukra megkéretik, szinte zavarodásba hozhatják. Már a' hatodik és kilenczedik isteni parancsolat olly kényes két tárgy, hogy az ember alig lelhet eléggé gyöngéd szavakat magyarázásukra, — 's pedig a' hatodik az öreg katekizmusban ugyancsak bőven van magyarázva 's más effélék. Azt mondhatni, hogy az okos nevelő ezeket ügyesen elkerülheti; igaz, de legyen szabad kitérőleg egy pillantatot az iskolákra is vetnem, hol még is az országnak nagyobb része 's ugy szólván az egésznek ereje neveltetik, — ki fogja ott gátolhatni, hogy a' gyermek valami okoskodásba ne merüljön e' tárgyak felett, talán pajtásaival rólok pajkoskodjék, és egy vásott kölöncznek, gyakran a' többiekhez hasonlítva kamasznak vezérlése alatt holmi dolgokba avattassék, mellyekhez legkevesebbé illik, hogy a' vallás oktatása ébresztette iránt a' figyelmet. Mire nézve egy uj katekizmus' kiadása nagyon hasznos volna, — mellyben azon, 's hasonló magyarázatok, valami finomabb 's a' gyermeket nem inkább kiváncsiságra ingerlő előadással tanithatnának.

Hogy a' nagy urak ritkán jelennek-meg az isteni szolgálatra, nem legjobb befolyásu lehet magzatjaikra; 's ha mi a' miséről, isten igéjéről tanitjuk, elkiáltja magát a' nevendék „Apám, vagy anyám soha sem megy templomba.“ — Már ezt hogyan véded? Verba monent, exempla trahunt — ha a' szülők valamit tesznek, mi szavainkkal ellenkezik, legcsekélyebb legyen is, beszélhetünk egész nap, kimeríthetünk minden okokat, kiszárithatjuk tüdőnket, — a' nevendék előtt még is kétséges marad a' védett tárgy.

9.

Életünknek egyik legkomolyabb legfontosb perczét az életmód választása tulajdonítja magának, és gyakorta is megtörténik, hogy olly hivatalra szánják a' szülők gyermeköket, mellyhez sem hajlandóságuk nincs, sem tehetségük — 's hogy akkor egész életökre boldogtalanokká teszik, bizonyos. Van számos észrevétel, olly jelek' létét bizonyitó, mellyekből a' gyermekek' hajlandóságira és rendeltetésökre itélhetni, azonban e' jelek elfogadásában ne siessünk, — mert hogy a' fiu mindent összehajt, puskát, kardot keres 's a' t. még ne következtessük egykori vitézségét, ha mellesleg félékeny, 's még a' lövést sem hallhatja összerázkodtatás nélkül, vagy épen elbúvik tudván, hogy lőnek. Szintugy van másban is; — ösmerek egy valakit, — kinek hogy gyermek korában nagyon szeretett virágokat szedegetni, az orvosok azt jövendölék, hogy orvos lesz belőle, — az apát rábeszélték, az elhitette fiával orvosi hivatalrai vonzalmát, ez megerősödvén a' hiedelemben feltett szándékának vallotta gyógyászszá lenni, — de különös hogy tanuló pályáján épen a' füvészet érdeklette legkevésbé.

Nagyon keserü igazság az, hogy a' rosz választástól vagy épen kényszeritéstől van, hogy sok ember nem áll maga helyén, és ha másutt állana, sokkal hasznosb derekabb tagja volhatna a' polgári társaságnak. De itt ismét a' világ áll utunkban; a' fattyu-szégyen sokat vissza tart, hogy arra ne adja magát a' mihez hajlandósága van; — elmultak az idők, hogy a' patricius az ekevas mögött töltötte nyári napjait, 's még is jeles politicus vagy költő 's a' t. volt. Teszem némelly grófból jó képiró válhatnék, holott világi méltóságokra nem legalkalmasb, — de mivel gróf, nem lehet festő; egy másik nemesből híres énekes lehetne, — de családja nem engedi; — ama' jó predikátorból még jobb szinjátszó lett volna, de mit mondana a' világ, ha Actor volna. 'S íme itt vagyunk a' sötétségben felvilágosult századunk' közepén! — Már ma ugyan nem becstelenek a' szinjátszók, mint a' híres Molière idejében, — de még is kevés van, ki bizonyos hideg részvétlenséget vagy épen megvetést ne kapcsolna össze az ideával: Acteur. Az alsóbb seregre sőt a' közép rendre is rá ragadt az előbbi századokról az

előitélet, és van sok, ki az iszákos verekedő vargát becsületesebb embernek tartja, mint legujabb időnk remek szinészeit; ha jó tulajdonságaikat bizonyitó, előszámlálod, hogy semmi kivetni valót nem találhatni bennök, és keresed utálásuk okát, az lesz a' felelet: — hiszen komédiás! Már illy körülmények közt ritkának lesz kedve szinjátszóvá lenni csupa müvészet iránti szeretetből, — mást pedig ki azzá lesz talán a' szükség hajt, és abból ügyetlen lesz. — Ám készakarva mondám: „hogy semmi kivetendőt bennök nem találhatni" — mert ha ez igy nincs, nem is érdemelnek nagy becsülést. De ez nemcsak a' szinészszel, hanem általjában minden emberrel igy van; melly férfiut csak addig becsülhetek, mig tisztét végzi, ügyessége vagy tudománya végett, azt végezve pedig tüstént rosz szivéről, rosz charakteréről, hijányos moralis becséről vagy a' mindenre nézve megromlott *emberről* kell emlékeznem, — aziránt csak hideg lesz tiszteletem. De mig az bebizonyitva nincsen, óvakodjunk az előitélet rabjaivá lenni. — Azért nem eléggé ajánlhatni, hogy minden szülők és nevelők a' gyermeket már legkisebb korától fogva minden — de kivált azon előitéletektől tartsák távul, mellyekben emberek becsültetése lappang; semmiféle életnemet ne utáltassunk meg vele, mindeniknek meg van a' haszna, 's az egésznek épitményéhez mindenik hozza téglját; ne gyülöltessünk-meg vele semmi vallást, sem a' zsidót sem a' pogányt, — mert ugyan legesztelenebb képtelenségnek nézem valakit azért megvetni, mivel zsidó vagy más hitbeli mint keresztény, — mert a' zsidók közt is akadtam becsületes emberre; válaszszuk-meg, — 's a' becsületes pogányt ugy fogom tisztelni mint a' becsületes katholikust, — az én vallásombeli gazembert pedig ugy kerülni mint a' csaló tolvaj zsidót, — és csak *kerülni* a' személyt, gyülölni egyedül a' vétket fogom akkor is, ha igazi moralista vagyok. —

Mielőtt átmennék az okos házi nevelés rendével szembeszökő akadályokra, eszembe jut némellyek' netaláltani észrevételök —: hogy ezek 's hasonlók már több helyen többektől számláltattak-el, — de egyszersmind el nem hallgathatom, — hogy van ember, ki magát soha sem ösmerimeg valami nem épen hizelkedő rajzolatban, hacsak különösen azt nem érintjük mi őt leghatározattabban illeti, — szintugy, mint mikor valaki az irgalmatlanról, fösvényről beszédet tart, 's őket azon utálandó szinekkel festi, mint űzik-el maguktól a' szegény segédséget keresőt, mint tagadják-meg az emberiség legkisebb szikráit is, — 's maga tán e' tekintetben legbűnösb, 's még is szomszédjára vet egy alattomos pillantást magát nyugasztaló „hiszen én nem vagyok ollyan" — nem, mert nem űzi épen sensu strictissimo a' nyomorultat, — de mintha a' szerencsétlent látni, minden megindulás, minden segedelem nyujtás nélkül hagyni nem annyi volna! Ennek a' nevelésben is van helye, — példázhatunk, minden sajtót fáraszthatunk iratink nyomásával, de ha nem találjuk épen azon rosz elveket, szokásokat, 's visszaéléseket ostromolni, mellyek az olvasónál divatoznak, — minden további gondolkozás, összehasonlitás nélkül teendi félre a' könyvet felkiáltó: Hála' isten, az én nevelésemben nincsenek illyes hijányok! — És ha megösmeri is házi rendszerének hasonmását, nagy kérdés, tesz-e abban legkisebb változást az olvasott szabályok szerint. Azért ehhez tartom magamat:

Stulta est clementia — — — — —
— — — — perituraе parcere chartae. Juven.

10.

Már a' bévezetésben mondottam, hogy az *okos házi nevelés rendéről* szóló szabályok közé sok fohászokat kell elegyítni, fohászokat azért, hogy nem lehet azokat ugy végre hajtani, mint kellene 's mint szeretnők. Fáj az szükségkép szivünknek, mindazáltal el ne csüggedjünk, 's kettőztetett erővel iparkodjunk keresztül törni a' nehézségeken.

Magnum iter ascendo sed dat mihi gloria vires;
Non juvat ex facili lecta corona jugo. Propert.

Tudván azt a' nevelő, hogy jó foganatu lehet, ha a' szülők a' leczkén néha megjelennek, a' nevendéket serény tanulásra 's tisztes viseletre ösztönözők, — maga megkéri a' szülőket ebbeli szivességökre; — de ha ekkor az anya magzatját csak ölelgetni 's viszont ölelgettetni jő, — 's ha ennek épen nem tetszik vigyázni, tanulni, egy semmit jelentő „jó viseld magad"dal elhagyja azonnal a' szobát; a' nevelő' várakozása nagyon meg lesz csalatva, felette is elhibázva a' tudományos látogatásnak czélja, — 's jobb lenne soha se jőne a' szerető anya, — mert a' helyén kivüli gyöngédséggel, lágysággal, inkább akadályt mintsem előmozditványt hozott a' tanuló asztalhoz tudományos nevelésünkre nézve.

11.

Fő kötelességünk a' nevelésben mindent a' természet' rende szerint intéznünk, 's azért mind a' test mind a' lélek müvelésében hiven járjunk

a' természet nyomain. Ennél fogva nem fogjuk tiltani nevendékeink jó kedvüket, szökésüket, ugrálásukat, mert ennek nem csak a' testre hanem a' lélekre is hasznos befolyása van; 's én azt gondolom, hogy a' lélekösméretes nevelőnek kötelességében áll minden módon fölelevenïteni a' gyermeket, vele a' mulatságot megkedveltetni, kivált ha csöndesebb vérü, — mert misantropot vagy mélázó brittot nem akarunk nevelni; — de szinte mérsékelni is tudja a' kicsinyek fölötte kicsapongó kedvöket, ne hogy a' mulatás ártalmáról aggodnia kellessék. — Azt is hallottam mindig: — cum puero puer sis, — 's azért tudjunk leereszkedni a' kisdedhez, hogy hozzánk simuljon, — természetes, a' mennyire magunkat egészen le nem alacsonyítjuk; — de épen azon középut eltalálásában áll a' mesterség, hogy a' gyermek a' játék közben észre ne vegye a' különbséget tanitója és önmaga közt, — ellenben meg a' játék végével valami ne juthasson eszébe, mit nevelőjén nagyon is nevetségesnek találna. De némelly ember ezt meg nem gondolja, 's nem tetszik neki, ha a' nevelő nevendékével mulat, játszik, enyeleg, tréfál, — ellenben meg más izben sötét szemmel nézi, ha a' nevelő meg nem engedi, hogy a' fiu rajta fel 's alá ugráljon, őt ránczigálja, haját, szakállát tépje; — illykép nem valósulhat a' medium tenuere beati közmondás értelme, mit ugy mint minden másban, a' nevelésben is csak okos elrendelés által eszközölhetni; hogy t. i. egyik a' másikat, komolyság a' vidámságot, játék az oktatást felváltva mérsékelje, de túlságokra soha se kerüljünk; — ne is hidje senki, hogy egy extremum a' másikat mérsékelendi. —

A' természetes neveléshez tartozik, hogy a' gyermekek fris levegőt szíjjanak télen nyáron; azonban némellyekre nézve ez a' szabály nem látszik elég világosnak lenni; mert ugy vélik, annak elégtétetett, ha a' gyermek egész télen által tizszer megy a' levegőre, — tudok olly kényeztető szülőket, kik magzatjokat nem engedik az utezára, ha kis sár kis hó van, — ha tehát hetekig van hó sár (a' mi télen gyakran megtörténik) ugy hetekig sem szíhat fris levegőt a' nevendék, — 's még is azt akarják, erősödjék, izmosuljon — de ez soha napján lesz, ha a' bevett szokás mindig megmarad. — Quem specularia semper ab adflatu vindicarunt, cuius pedes inter fomenta subinde mutata tepuerant, cuius coenationes subditus et perietibus circumfusus calor temperavit, hunc levis aura non sine periculo striget. Seneca.

Némellyeknek fonák tanitásmódjokat csak annyiban akarom érinteni, mennyiben a' tulajdonképi nevelési rendszerre van befolyása. Vannak, kik jobbnak itélik a' földleirást Amerikán kezdeni, — 's azzal támogatják állitásukat: hogy a' gyermek a' többi négy világrészen keresztül menve előbb hogy sem Europára kerül, bizonyos általányos áttekintést nyer az egészre nézve, 's így a' különöst részenkint könnyebben felfoghatandja. Már ez az okoskodás helyes-e vagy helytelen, — 's nem inkább az egészet foghatom-e könnyebben fel, ha lépcsönkint részeit tanultam érteni 's ösmerni, nem feszegetem; — minthogy a' földleirásban saját okoskodással úgy sem találhatni semmit, hanem e' tudomány positiv ösmereteken alapúl, azon részek- 's egészről tanakodás csak annyiban illeszthető ide, a' mennyiben nevendékemmel hasztalan fáradok a' távollevő tárgyakat megösmertetni, vagy csak világos fogatot neki rólok szerezni, hacsak ösmert hazai tárgyakhoz nem mérem azokat, hogy így az ezekkeli összehasonlításra képzelő erejét elősegítsem. Igy teszem sükeretlen beszélek Chimborasso 20 ezer vagy a' Dolagiri 26 ezer lábnyi magasságáról, ha előbb honomban nem figyelmeztetem a' gyermeket valami nagyobb hegyre, melly ennyi meg ennyi lábnyi, hogy képzelhesse, mennyivel magasabbnak kell hát annak lennie. — De a' főkérdés a' körül forog: indulati müvelésre nézve hasznos-e ezen viszás mód? Az indulatban mintegy rejtve alusznak a' hajlandóságok, ezeket lassankint ébresztgetni tartozunk, természetes a' jókat, nemeseket, 's emberi állásunkhoz czéliránYosokat; a' gyermekből embert 's jó polgárt kell nevelnünk, következésképp olly hajlandoságokat benne kifejtenünk, mellyek hazája felé hajolnak. Ezt föltéve, — ha a' gyermekkel Amerikán, vagy sokak' szokásuk szerint Európában Spanyolországon kezdek tanulni, 's ugy keresztül kasúl végig járok a' külföldön, mielőtt hazámról csak említést is tennék, — holmi érdekes tárgyak' leirásánál észreveendem a' nevendéknek, (kivált ha elevenebb) kiváncsiságát, bár ezt vagy amazt láthatná, — ez vagy az nagyon szép lehet! Fel van ingerelve kiváncsisága, feszitve képzelődése, — ha majd végre hazájára kerül a' tanulás és megösmerés' sora, 's nem tudunk épen olly nagy tárgyakat elébe rakni, — kevéssé fogja őt hona érdekelni, 's ha ez utósót tehetjük is, még is már

el van vonva figyelme, érdeke meg lesz osztva. Tanácsosabb azért a' kisdedet a' körülötte fekvő dolgokra figyelmeztetni, ébreszteni benne iránt ok az érdeket, 's azokat megszerettetni; — mert bizony nem kezdhetjük elég korán honunk gyermekeivel hazájukat megkedveltetni! — De a' külföldi nevelőné ezzel nem sokat fog gondolni, 's mivel egy ugy nevezett nagyon jó könyvben olvasá azon rendszer' ajánlását, el sem is áll tőle; ez többnyire olly emberek' szokása, kik mindent további vizsgálat és ön-gondolkodás nélkül elfogadnak, mit a' könyv czimlapja jónak igér. De a' külföldi nevelőnékben még az a' veszedelmesb, hogy nyelvökkel hazájuknak szokásait 's előítéleteit is be akarják oltani gyermekeinkbe, mellyek a' mi édes hazánkban nem használhatók, — sőt néha honunki szokásokkal egyenesen szembe szállanak, vagy épen hazánk méltósága ellen kikelnek; — p. o. ha látjuk, hogy a' gyermek római történetet tanul előbb semhogy tudná, a' magyarnak királya van-e vagy császárja, 's észrevételünket előadva azt halljuk — „ej mit a' magyar történetek, — nem is érdemes azokat tanulni, — sz. István is csak a' pórnépből származott" — 's t. efféle, — csak ugyan hideg vérü legyen, kinek magyar epéje fel nem keveredik. —

12.

Országos kivánsággá vált már, hogy a' gyermekeket anyai nyelvökre jól, tisztán, grammatikai szabályok szerint tanítsuk, mind beszédben mind irásban; és ez ugy hiszem, az ember természetében legmélyebben gyökerezik, mivelhogy a' nyelv azon hatalmas eszköz, melly a' hazafit honosihoz csatolja. Mindazáltal azt vehetni észre, hogy sokaknál azon áldott kivánság a' puszta szóban áll, 's nem a' teljesülés hathatós eszközlésében; pedig kivihetlen a' szülők példájuk vagy legalább ösztönözésük nélkül. — Nincs dolgom azokkal kik olly szivüek, hogy gyermekeiknek meg is tiltják a' magyar nyelv tanulását, — csak azokhoz szólok, kik nem adnak eléggé hathatós intéseket, midőn leányaik szégyenlik hazai nyelvöket beszélni. Következésképp azok miatt sem akarok egy sort is vesztegetni, kik minden más nyelvre előbb tanítják a' kisdedet, csak a' honira utószor, ugy hogy az 5—6 éves gyermek már folyvást beszél franczíául 's a' t. holott csak midőn tizedik évére jut, esik a' szülők eszébe, hogy már csak ugyan magyarul is kellene valamit petyegnie. Igy háramlik aztán az a' szégyen hazánkra, hogy némelly urfit Olaszországban Mezzofanti *magyarul* megszólit, 's ő nem képes egy egyszerü mondást dadogni feleletül. Nézzük az angolyt, a' franczíát, ki abban helyezi büszkeségét, hogy más nyelvet nem is beszél jól, hanem csak anyanyelvét; ebből nem az következik, hogy mi se törekedjünk idegen nyelvet jól megtanulni, hanem hogy legalább kiméljük meg egymást a' gúnytól, ha valaki némi csekély hibát ejt; 's honi nyelvünkre nézve legyünk szigoruk. —

Helyén vélem itt még egy más módját említni hazai nyelvünk elhenyéltetésének, melly nem annyira, vagy tán épen nem rosz hazafiuságból mint elcsavart nézetekből származik. Némelly szülők t. i. azt akarják, hogy a' gyermek három nyelvet tanuljon meg egyszerre, 's azért már születése napjától fogva magyarul, németül és franczíául szólnak hozzá, 's mihelyt a' csecsemő csak egyes szótagokat kezd dadogni, oktatják különbféle nyelven magyarázni kivánatit, és a' körülte fekvő tárgyakat megösmerni. Ha illyenkor azt tanácsoljuk nekik: hogy sokkal jobb, ha előbb egy nyelvben és pedig hazai anyanyelvében egy kissé előhalad, mellyhez mintegy sinormértékhez szabhassa ideáit mikor más nyelvet kezd, — hogy a' sok össze-visszadarálás zavart okoz mind fogataiban mind beszédében, — ha ennek példájaul már serdülő magzatjaikat említjük, kik csak 5 és 6 éves korukban kezdték a' harmadik nyelvet 's még is gyakran egész amalgamát hordanak össze, — még sem állanak el néző pontjoktól, és azt tartják: hogy a' kisded emlékező és ösmerő tehetsége tágul, 's azon felül nyelve is szokik és hajlékony lesz 's a' t. A' mi az utósot illeti, ugy tartom, mi nekünk magyaroknak úgy sem igen vethetni szemünkre nyelvünk ridegségét és ügyetlenségét idegen szónak tanulásában, 's azért ha nehány évvel később kezdünk is a' sokféléhez, még el nem lesz mulasztva. — A' kisded' emlékező és ösmerő tehetségének tágulása tekintetében pedig ugy hiszem, épen visszás a' fölvett mód; — az egy két éves kisded elmebeli tehetségeinek még csak első csiráji, némelly gyönge szálai fejledeznek 's indulnak fejledezni, ekkor sokfélével egyszerre terhelni inkább ártalmas mint hasznos lehet. — Igy történik aztán, hogy a' kicsinyt egy kép elébe vezetve azt kérdem tőle „où est le cheval blanc? — montrez le coq" tüstént oda mutat, — ha pedig kérdezem: „hol a' fehér ló? — mutasd a' kakast" — azt sem tudja miről szólok; — „voulez-vous de la suope?" azt feleli „oui' — ha kérdem „kell-e leves?" akkor is oui-val felel. Ezen

nyelvtanitást talán akkor volna legtanácsosb kezdeni, mikor a' gyermek már annyi értelemmel bir, hogy megérti magyarázatunkat — hallod-e, ez magyar, emez német, amaz meg franczia; ezen különböztetés nélkül zavarba hozzuk őt, 's majd azt sem fogja tudni, a' sok közül mellyik anyai nyelve; 's ez nagyon lehetséges mai időnkben, hol némellyik azt sem tudja, van-e anyai nyelve! — Illyes zavaros beszéd sokszor meg is vesztegethet bennünket, 's első hallásra tán mi is delinek furának nevezzük; mint teszem: Die γυνή hat mir noch keine στολή gegeben, nagyon meg fog lepni, — de félő, ne hogy valamint a' nyelv a' szavakat, úgy az értelem az ideákat összezavarni szokjék. — Azt mondhatná valaki, az rajtunk felnőtt embereken is megtörténik néha, hogy idegen szót elegyítünk beszédünkbe. Tudom, — nem is mondom, hogy egészen ment vagyok ezen hijánytól; de épen itt a' bökkenő, hogy tán minket sem fogtak szorosan e' tekintetben, — 's ha apám mindig nyelvem tisztaságára szoktatott volna, most tán soha sem esnék meg rajtam, hogy a' gyors beszédben valami szó nem jut épen eszembe mikor kellene. Nem is következik abból, mivel mi nevelésünkben valami elmulasztatott, hogy mi ismét elmulasszuk gyermekinken, hanem inkább azon legyünk, hogy mindenre nézve tökéletesbek legyenek nálunknál: szint úgy, mint a' jószivü tanitó inkább örül mint haragszik, ha tanitványa idővel többre viszi mint önmaga.

Azonban a' honi nyelv gyökeres tanulásán kivül még szükséges, hogy nevendékünket holmi nem épen kellemesen hangzó tájéki szavaktól, lomha kiejtésektől elszoktassuk; de ez bajos lesz, ha a' gyermek nagyon erősen ragaszkodik azokhoz azon oknál fogva, hogy atyja is ugy beszél, 's ha azt hiszi, hogy a' mint az ő vármegyejében beszélnek, az legjobb, legtisztább szóejtés. — Már illy esetben nem ártana, ha a' szülők magok emlékeztetnék magzatjukat, hogy őket úgy tanitották úgy szoktatták kis korukban 's azért most bajos elszokniok, de az ifju nép az ujabbat 's jobbat követni tartozik, és a' többi; hogy pedig ezen 's hasonló vallomások a' szülők tekintetét épen nem alacsonyítják a' gyermek szeme előtt, saját tapasztalásomból 's eleven példából tudom; sőt a' gyermekre ez olly hathatós és jótékony hatást tesz, hogy átlátja a' valót, és szülői kedveért azt teljesitni is törekszik. — (*Folytatjuk.*)

Ney.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Martius' 22*dikén.* ‚Borsszem Jankó,' ismételtetett Telepi Máli' jutalmául 's a' jutalmazott kisded játékhős megkoszoruztatott.

Martius' 23*dikán.* ‚Cremonai szövétnekes ifju, vagy: a' velenczei véres menyegző.' Szinjáték 4 felvonásban. Kotzebue' munkája. Forditotta Komlósy. — Bianca, a' szövétnekes ifju, gyöngédeden szereti gróf Roderigot, de a' kegyetlen sors elszakasztá őket egymástól, 's szegény Bianca elfelejtetett, oh olly igen elfelejtetett, hogy kedvese többé arczára sem emlékezik. Ezen sokan mindjárt felakadtak, 's nem akarák hinni, 's a' mai mutatványban mi sem hittük, mert semmi sem volt, a' mi figyelmünket mintegy elbájolva megcsalhatá: más darabokban azonban sokszor meghagytuk magunkat csalatni, midőn álöltözetben egyik személy a' másiktól meg nem ösmerteték, de ott mesterkéz munkált, melly hathatós benyomásokkal egész valónkat elfoglalva olly gondolatokba és érzetekbe sülyesztett, hogy sem időnk, sem lelkünk nem lehetett illy apróságokra figyelni. A' ki ezt nem teheti, ne nyuljon az illy merényekhez. A' mai mutatványban Bianca szövétnekes ifjunak öltözik 's kedvesének, ki épen új szeretőjétől megy haza, a' sötét éjben világit. Meg lehet, Velenczében a' szövétnekes ifjak azok lehettek, mik most nálunk a' lámpásos gyermekek. 'S egy szerelmi kaland' elbeszélésén kivül az egész első felvonás' tartalma ennyiből áll. Már itt mi foglalja-el lelkünket, mi csaljon-meg, hogyan hinnők-el, hogy Roderigo valóban nem ösmert Biancára, vagy legalább semmit sem gyanitott, semmire sem emlékezett, holott Biancával természetesen hoszabb ideig kellett egykor társalkodnia? Különben is, mért alakoskodik, mért nem fedezi-fel magát, ugy szólván, férje előtt? nincs rá elegendő ok. Ő, békével nézi, mint szeretget mást, azonban még egyszer szeretne még is karjai közt lenni. A' 3dik felvonásban midőn látja, hogy kedvese megy is már a' tolvaj-barlangba, a' szerző nem segithete magán máskint, minthogy addig bolondoztassa szegényt, mig a' tolvajvezérrel elment kedvese, ekkor aztán mindjárt megjózanul, 's megmenti kedvesét. Bianca' szerepe azonban még is a' háladatosak közé számittatik, mert 1. a' szép asszonyi termet kötött szük nadrágban 's kurta öltönyben jól kitünhető. 2. több érzelgő monologja van, mellyekben az érzések minden átmenetel nélkül kalandoznak, 's igy azt csinálhatja a' szinézné velek, a' mit akar.

3. Több nevezetes ájuldozásai vannak 's hozzájok még egy kis őrültsége is; 's a' mi leghasznosabb, a' többi személyektől az illy szép adományok meg vannak tagadva, azért mellette el is enyésznek. — Roderigot a' szerző könnyen hivőnek, az emberekben nagy bizalmunak nevezné, mi pedig gyávának, együgyünek, tapasztalatlannak, mind annyi útazásai mellett is, mellyeket az író vele tétet. 's a' t.

Martius' 24dikén. ‚Gabriela.' Szinjáték 3 felvonásban. Castelli' munkája. Forditotta Kovácsóczy. Ezen darabnak előtörténete kétszerte hosszabb, mint önmaga. Egy szegény gróf bele szeret a' vak Gabrielába, kinek szemeiről semmi orvos sem tudta levenni a' hályogot, a' gróf elszánja magát, elútazik, 's egy parisi orvosnak meglopja tudományát, az alatt meggazdagodik, visszatér, 's egy kis semmit sem jelentő félreértésből támadt zavar után, leveszi a' hályogot kedvese' szeméről. 'S ez, még egy anekdotánál is silányabb tartalom, minden különös charakter vagy indulatfestés, meglepő gondolat, vagy szép mondások nélkül még is 3, az az három felvonáson hurczoltatik-által! — Hogy a' vaknak egyéb érzékei, nevezetesen hallása és tapintása finomabb, mint másoké, azt dráma nélkül tudhatja mindenki. Itt tehát a' vak' szerelmének festése volna figyelemre méltó. De e' szempontból gerjeszthet-e elegendő érdeket azzal, hogy gyöngédeden szeret; hogy visszanyervén kedvesét vaksága miatt előbb vonakodik nejévé lenni; hogy szobájába vezetteti magát, midőn megtudja, hogy kedvese, ki csak az imént neki ajánlá kezét, mást akar feleségül venni; hogy megegyezik az operatióban, miután megtudja, hogy kedvese egyedül őt szereti? Mind ezek, mondjuk, mi érdeket gerjeszthetnek? szánakozzunk rajta? miért? vakságán? akkor kórházba megyünk, nem szinházba; szerelmében csalatásán? igen de tudjuk, hogy az egész csupán egy kis félreértés, melly bizonyosan eloszlik, 's Gabriela vakon vagy ép szemmel minden esetre a' gróf' neje lesz. Vagy a' silány felfüggesztés 's meglepővel szükölködő tartalommal mulassuk magunkat? vagy felüleges egyoldalu charaktereivel? 'S így nem csuda, ha az egész nagyobb érdeket nem gerjeszthet, mint ha egy szép vakot látunk, rajta vakságáért szánakozunk, 's később szerencsés kigyógyulásán örvendünk. Leginkább szánakozhatni Stollner tanácsoson, ki Karolinában egy kaczér nőt nyer, ha akarja, szereti, ha akarja, nem szereti, a' mint jő.

Martius' 26dikán. Szentpétery 'Sigmond' jutalmául: ‚Ördög Robert', nagy daljáték' 4dik felvonása, mellyben Konti Nina kisasszony, a' társaság' uj tagja, Isabella' szerepében köz tetszéssel lépett-fel és le. Ezt követé: ‚Hazajövetel.' Dráma 1 felvonásban. Irta Houwald. Forditotta Bucsó Ferencz — prózában. Houwald mások szerint is sokkal olvadozóbb és elfogultabb, mint hogy, szoros értelemben véve, a' drámairói nevet csak meg is érdemelje. Ő önmaga szerelmes személyeiben önmaga érzi a' szerelmet, mellyet fest, önmaga leginkább meg van illetődve, és rázkódva, azért nem ő uralkodik drámáin, hanem drámái uralkodnak ő felette; innen van, hogy szép hasonlitásokban, természetleirásban többnyire az iró beszél személyei helyett; innen természetlen charakterei; innen terveinek hihetetlensége. Nála az előtörténtek (expositio) hosszadalmosak 's ujabb ujabb tekervényekbe bonyolódók, mellyeknek mennél rövidebb 's könnyebben felfoghatóknak kellene lenniök; azaz drámáiban több a' mult, mint a' jövendőbe igyekszö jelen, pedig a' dráma természeténél fogva az utósóval foglalatoskodjék.

Mai darabjának rövid tartalma ez: Johanna' férje Dorner háboruba megy, háboru után a' holtak' lajstromában találtatik neve, Johanna őt nem szűnik-meg szeretni, hanem hogy árva gyermekének atyát adjon, Wolframhoz megy férjhez. Azonban 18 évi távollét után Dorner haza kerül, ('s itt kezdődik a' dráma, a' többi amugy tekervényes uton módon csak félig meddig sül-ki) nejét másének látja, előbb Wolframot akarja méreggel elveszteni, azaz, egy pohárba mérget önt, de látván házi csendöket és boldogságukat, leginkább pedig hogy ő róla jól emlékeznek, önmaga isszameg. Ennyiből is kitetszhetik a' természetlen terv és főcharakterek. Hát a' pohárba töltött mérget szükségképen Wolframnak kellett volna-e megin-nia? a' mint valóban nem is Wolfram, hanem Johanna akarja kiinni. 'S micsoda házi boldogságot 's csendet láthatott Dorner, midőn Johanna maga megvallja előtte, hogy még most is egyedül őt szereti? Már most vegyük fontolóra, ő előbb Wolframot akarja elveszteni, aztán magát öli-meg, e' rémitő ugrást Dorner' lelke kétségkivül csak nagy okokra teheti, már pedig egyéb okot nem vehetni-ki, minthogy róla mindnyájan jól emlékeznek, mint tán a' fenntebb említett házi csend.

Johanna' szerepében Kántorné assz. hosszasabb betegsége után ma először lépett-fel, 's legnagyobb tapssal fogadtatott.

A' nagy héti szűnnapok' bekövetkezvén, április' 4dikéig a' szinház zárva lesz.

X. et Comp.

MEGVETETT KEGYELEM.

A' minap egy leány ugyan porúl jára;
Mert a' mint egy rabot az akasztófára
Fel akartak vonni: „kegyelem! így szóla,
A' kötelet hamar vegyétek-le róla;
Ha, ugymond, a' birák kegyelmezni készek,
Imhol itt a' kezem, — felesége lészek.“
De a' rab válaszolt, merőn nézvén rája:
„*Csak akaszszatok-fel — mert széles a' szája.*“

☞ Mai számunkhoz van csatolva G. Teleki Jó'sef udvari Referendarius, a' m. tud. Társaság' Elnökének arczképe.

Szerkeszti Munkácsy.

Nyomatik az Egyetem' betüivel.

G. TELEKI JÓSEF.

Nemzeti-képtár

A' Rajzolatokhoz 1836.

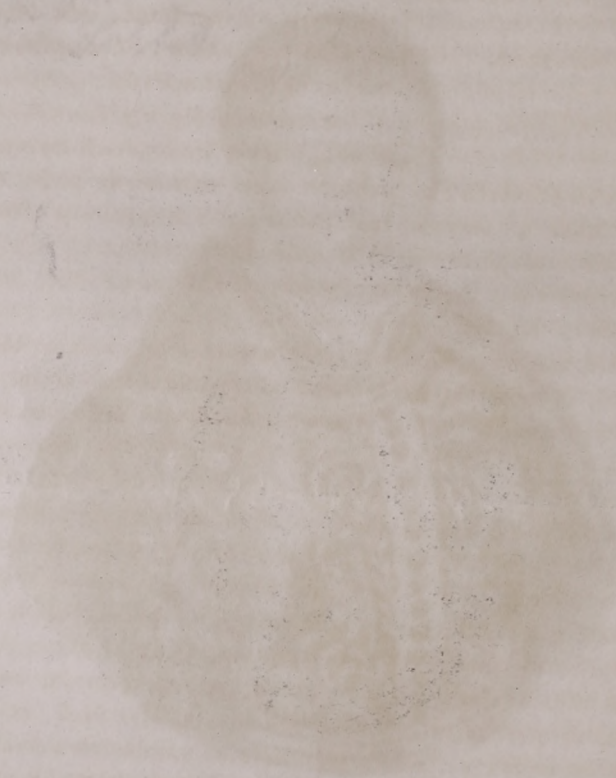

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Aprilis' 2dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
27dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' — Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. — *ELSŐ FELE.*

ALFÖLDI KÉPEK ÉS KALANDOK.

GAALTÓL.

III. LEGENDA A' SZOMJAS PALÓCZOKRÓL.

De profundis clamavi.
David. 130*dik* 'Soltár.

Ha az utas Szolnoknál a' Tiszán átkelvén Debreczen felé folytatja pályáját, akár a' folyam partjain, akár távolabb tőlök; balra meglehetős messzeségben a' Mátrát látja kékelleni, melly hegyláncz Gyöngyös és Eger tájékán terül-el, 's a' tartomány' nyiltsága miatt tővétől csucsáig minden konyulatival egyiránt nézhető, 's ugy tetszik ott állani, mintha a'természet építette volna bástyául a' nyilt alföldnek; 's valóban sokan azt is tartják, hogy azért csap olly kevés menykő az alföldre, mivel a' Mátra' hatalmas csúcsai sziják azokat magokba.

Azonban nem egyedül ezen villámokat kénytelen az agghegy az alföld miatt eltürni, ezek csak szirtjait, és csereit hasogatják; de az egész alföld' népe a' Mátra' jámbor istenfélő lakóin az ősi palóczokon köszörüli elmésségét; mert mint a' physikai világban ormok magokhoz szíják a' fellegek' mennyköveit, olly befolyással van talán a' Mátra is az alföld elme-villámaira. 'S minden alföldi legény, ki apró lován valaha a' legelőről haza ügetett, neveti a' palócz lovaglását. 'S ha éji tüzeiknél a' tanyákon összejőnek mulatások leggyakoribb tárgya a' mátraiak ellen van intézve. Főleg ha egy szegény palócz közébek vetődött, ha egészen fül volna is alig birná meghallgatni az alföldiek minden elmésségeit, mellyek rokonai' sajátságain alapulnak. Igy elbeszélik: mikénten egy mátrai lakó az alföldön ízletes káposztát evén, tudakozására ezen választ vette, hogy abban disznó hevert, (ezen kifejezés alatt a' káposzta bő megszalonázása értetik) a' példabeszédet betű értelemben vevé, 's otthon hízott ártányát heverteté káposztás hordajában. Vagy egy másik, — ki midőn egy padlásról a' másik szemben lévőnek nyilt ajtaját látná, oda által akart futni, 's az udvarba zuhant, 's meglehetősen összetörvén tagjait csak ezt sohajtá: „*Ejnye be le leeptem!*" A' harmadik pedig utjában véletlen egy pisztolyra akadt, 's azt furulyának vélvén csöve' végét a' szájába vevé, sárkányán pedig és nyomóján addig billegetett, mig a' pisztoly elsülvén halva terítéel a' boldogtalan virtuozt, 's pajtása hidegvérüen szóla hozzá: „köpd-ki Peti! hiszen csak a' magva volt."

Illy 's több efféle részint többé részint kevésbé ösmerős mondákkal mulattata kocsisom, ki Török Sz. Miklósról vitt Kisujszállás felé; mert neki is viszketni kezdett elméssége midőn a' Mátrát megpillantá; de elhallgatván a' többi eseteket csak a' következőt akarom elbeszélni, figyelmeztetvén azonban olvasóimat, hogy az nem tőlem, hanem említett kocsisomtul származik.

Egyszer hat palócz elhagyta a' Mátrát, 's vándorolni indult az alföldre. A' dolog igen régen történhetek, mert kocsisom csak közelgőleg sem tudta az azóta elfolyt évek számát megmondani, 's a' hőseinket vándorlásra indító ok is bizonytalan. Elég az hozzá, hogy ők vándoroltak, 's még pedig mint jámbor és istenfélő emberek, rendesen, és egész tisztelettel. Ezen szoros rend, mellyet mindig megtartottak könnyíti utazások rövid rajzolását. Először is *Gergely* ballagott, kit mindjárt a' legbölcsebbnek kelle közöttük tartani, mivel a' legkövérebb és legöregebb volt. Mellette, vagy inkább nem is mellette, hanem mindkét oldalán mint egy arasznyival hátrább *Palko* és *Peti* talpaltak, 's csupa tiszteletből Gergely' bölcsesége iránt tarták magokat valamivel utána. Ezek után végre egy sorban *Gyurka*, *Jankó* és *Estók* ügettek, mindhárman fiatal suhanczok, kik először hagyták-el a' Mátrát, 's már harmad nap nyakfájást kaptak a' sok keserves visszanézés miatt. Ők egyébkint igen illettek volna Pythagoras iskolá-

jába, mert az egész uton hallgattak, de talán csak azért zárák olly keményen szájokat, hogy az itt megkimélt erővel még tágosabban táthassák füleiket Gergely bátyjok' bölcs beszédeinek elfogadására. Igy sokan mai ifjaink közül, kik időnek előtte nyitják-meg szájokat emberséget tanulhatnának a' három becsületes Palócz ficzkótul.

Igy messze ballagtak, 's már a' Mátrának minden idomai és szinei egy homályos kékbe olvadtak össze, 's a' Tiszát is távol elhagyák, midőn egy magas délkor, a' nyári nap' legnagyobb forróságában egy laktalan, árnyéktalan pusztán csavargott keresztül utok. Szegények a' szabad ég alatt háltak, 's múlt este óta, midőn szomjan űríték-ki veres cserép korsójokat, mellyben azonban nem jó mátrai bor, hanem csak rosz alföldi víz volt, még egy cseppet sem ittak, 's azon egy természetes okbul, mivel a' pusztaságon kutra, vízre sehol sem akadtak. „Nem szomjazik kend?" kérdi Peti Palkót.

„Dehogy nem," felelé Palkó 's hangja csak rezegve jött-ki száraz torkán.

„Pedig nem tudom honnan igyunk, hacsak Gergely bátyánk nem segít," mondá ismét Peti, de Gergely hallgatva mereszté szemeit a' pusztába.

„Bizon csak Gergely bátyánk segíthet, mert ő már négyszer volt Egerben, háromszor a' vizimalomban, és kétszer az alföldön, ő sokat tapasztalt," folytatá Palkó. Már illy dicséretnek a' bölcs Gergely sem állhatott ellent, 's illendő is vala vigasztalni magasztalóját, visszatekinte tehát derült arczczal, és mondá:

„Még egy pipa dohányt sem szihatnátok ki már vizünk lesz."

Hogy illyes valamit mondott a' messzevándorolt palócz kocsisunk *auctoritásából* tudjuk; de hogy valóban ezen szavakkal mondta-e, már csak azért sem állíthatjuk, mert nem vagyunk bizonyosak a' dolog, a' pipázás dicsőséges föltalálása előtt vagy után történt-e. Elég az hozzá, hogy Gergely' vigasztalásán igen megörültek, és jós bölcseségén igen elbámultak valamennyi társai. Olvasóink azonban ezt cselekedni nem fogják, az elsőt ugyan azért nem; mivel nem tehetjük-föl, hogy olly szomjasok legyenek, mint szegény kóbor palóczunk, a' másodikat pedig nem; mivel megmondjuk, hogy Gergely előbbi alföldi vándorlásaiból tudott a' közelben egy kutat. Mereszté is ugyan a' táj felé szemeit, mert a' magas kutgém, melly az alföldön ugy szokott a' levegőbe kiállani, mint a' tengeren egy messze hajó' árboczа, sehogysem akará magát mutatni. Ennek természetes okát, — tudniillik hogy letört könnyen kitalálhatta volna Gergely, de még sem találta-ki, min azonban ne csudálkozzunk, mert Gergelyt társai bölcsnek tarták, a' bölcsek pedig többnyire mindenütt keresik a' dolgot, csak ott nem a' hol van.

Már kétségbe kezdett esni vándorunk jóslása teljesülésén, mert a' magasba meredt szemei semmi kutgém idomut sem láthatának, társai, kik őt mindenben hűn követék hasonlókép az égbe függeszték pillanatokat, és a' síma pusztai földön is botorkázva haladtak. Estók a' legifjabb, mint igazságos legügyetlenebb is volt mindnyájok között, így ő legnagyobbat botlott, és szinte órára hullott, de veszedelme hasznos vala az egész társaságnak, mert esése közben kénytelen volt szemeit a' földre vetni, 's oldalt kevés lépésnyire egy gémetlen kut' fakerületét pillantá-meg, mellyet a' szüntelen égben keresés miatt észre sem vettek volna.

„Itt a' kut!" kiáltá nagy örömmel, 's félig a' földön heverve Estók. Mind a' kijelelt tájra néztek, 's bámulák a' kutat, a' nékik édes enyhítést adandót.

„Nem megmondám!" szóla-fel Gergely diadalmasan.

„Gergely bátyánknak ördöge van," jegyzé-meg Peti, szegény Estók pedig, a' kut valódi fölfedezője ugy járt mint Columbus, ki Amerikát fölfedezte, mégis ezen világrész Americus nevéről nevezteték el, így fosztá-meg Gergely is Estókot dicsőségétől.

„De a' kutnak nincs géme 's így vedre sincs, hogy merítsünk vizet?" kérdé Gergely.

„Kössük össze gegeszorítójinkat," (nyakravalóinkat) tanácsolá Peti, 's javallását végre hajtani akarák, de csak akkor vevék észre, hogy Gergelyt kivevén egyiknek sincs gegeszorítója.

Igy ezen bölcs tanácsnak sem veheték hasznát, 's epedten a' szomjuságtól állák körül a' kutat, szomjokat a' víz közelléte még inkább ingerlé, a' kutba tekintének, 's irígylék belőle visszatűnt árnyékaik képét, mellyek ott lent, a' kut' fenekében fördeni látszottak azon elemben, melly után kürtő szárazságu torkaik olly epedve, 's olly hiában sovárgottak. Jankó megrázá az öblös korsót, melly gondviselésére vala bízva, nem tölt-e valjon-meg valami csuda által, de csak a' benlevő cserép golyócskák zörögtek a' száraz üregben.

Hajajaj! sohajtá Gergely bátya, 's bús fohászkodása viszhangzék társai szájából.

„Az isten' nyila simitsa-meg azt, ki a' kut' gémét elrontotta," mondá Peti de pillanatát nem az égre, hanem a' kutba szegezte, szemeivel ohajtván annak vizét fölszíni.

„Hát ha maga az isten' nyila rontotta-el," jegyzé-meg Gergely bátya.

„Hát már semmi segitség sincsen?" kérdé repesztő fájdalommal Palkó, ki mindnyájok között a' leglágyabb szívü volt, 's talán könyezett volna, de a' szomjuság minden viznemü nedvet kiszáríta testében.

„Gergely bácsi gondoljon valamit," rimánkodék Peti.

„Hiszen *kend* okos ember, Gergely bácsi!" folytatá Palkó. 'S Gergely bátya olly szánakozón nézett társaira, mint hajdan Moyzes tekinthetett a' pusztában Izrael szomjas népére. Eztán elfordítá fejét a' kuttól, hogy annak hűsitő italát nem látván szabadabban gondokozhassék, mert testük nem élhetvén a' viz' gyönyörűségeivel, lelkük merült egészen belé. Egy darabig dünnyögött magában a' bölcs palócz, alkalmasint a' gondolat forrot fejében, mint egy vulkán' kitérése előtt a' láva, aztán, mint Habakuk teheté, midőn az angyal üstökön ragadta, hirtelen fölveté fejét, 's e' vigasztaló szavakkal fordult társaihoz:

„Mindjárt iszunk most: tudjátok mit, én erősen megmarkolom a' kut' karfáját, 's testemet a' kutba eresztem, a' másik lábomba kapaszkodjék, a' harmadik ismét a' másodikéba, 's így végig az utósó csak elfogja érni a' viz színét, az tehát fél kezével az előttevalónak lábát tartsa, a' másikkal pedig meritse tele a' korsót." A' merény ugyan veszedelmes vala, de a' szomjuság' kínai nem hagyák őket visszaborzadni, hozzá fogának a' nyaktörő dologhoz, Gergely bele ragaszkodék a' karfába, Palko, Peti, Jankó és Gyurka egymás csüngő testein lemászkálva már függöttek, 's mind ízmos legények levén elég erős volt az eleven láncz. Végre Estók is leereszkedék, 's jobb kezével Gyurka jobb lábát tartá a' ballal pedig épen a' teli meritendő korsót sülyeszté a' vízbe, 's talán jól ütött volna ki a' dolog, ha Estók olly kiváncsi nem lenne, de alig érze valamit a' korsóban, már is ajkaihoz szorítá, 's hosszu kortyokban ivott, ezen késedelem miatt Gergelynek, kin az egész láncz' sulya csüngött, tenyere igen megfájult, ezen a' bölcs palócz ugy akart segíteni, mint a' favágásnál vagy egyéb nehéz munkánál szokása vala.

„Várjatok egy kicsit, nagyon fáj a' tenyerem, hadd köpjek a' markomba," mondá Gergely, 's hogy szavát teljesíthesse elereszté a' karfát, a' láncz oda volt, a' hat palócz lezuhant, 's egyszerre honnok aljáig azon elemben lelték magukat, melly után annyira sovárgottak. A' leszakadás első következése bámulás volt, eztán neki dűltek a' viznek, és végtelen kortyokkal olták szomjuságokat, kivevén Gergelyt, ki a' kut' mélyében is megakarván tartani méltóságát, elvevé Estóktul a' korsót, teli meríté és így ivott.

Most már megtelve levén a' frisítő elemmel, terhekre kezde vállni a' kénytelen fürdő, kimászni lehetetlen volt; tehát hogy a' netalán arra menőket figyelmetessé tegyék, Gergely tanácsára énekelni kezdének, 's már alkonyi szürkület volt, midőn egy ellovagló csikós meghallá szomoru danájokat, nem tudá először milly csuda hangok lövellenek a' kutból, de bele tekintvén voltaképen megösmeré az egész szerencsétlenséget. A' legközelbi tanyába vágtatott, egy lajtorját hozott, 's a' boldogtalan vándorokat kiszabadítá.

Mi pedig még egyszer kérjük olvasóinkat; ne felejtkezzenek-el arról, a' mit már felyebb is mondottunk, hogy ezen történetet csak török sz. miklósi kocsisom beszélette-el, tehát ő álljon jót hitelessége felől, mi utána híven irtuk-le, 's csak némi mellékes dolgokban czifráztuk-ki, vannak ugyan mások, kik azt mondják, hogy a' kutban igen mély volt a' viz 's a' palóczok mind bele haltak, de az nagy kegyetlenség, 's nem is igaz, mert mint kocsisom mondá azon jámborok hosszu vándorlás után szerencsésen vissza értek a' Mátrába.

A' HÁZI NEVELÉS' AKADÁLYIRÓL.

(*Folytatás.* 4.)

13.

Elhiszi talán kiki, hogy az ügyes nevelő még a' mulatságokat is tanuságosokká teheti, és a' sétálás idejét is hasznosan töltheti. De ha teszem, barátom, falun vagy, 's nevendékeddel a' kertbe mégy sétálni, — alig vagy el fél óráig, már is az anya azt üzeni, hogy ideje visszajőni, — 's a' szobába teremvén rád támad, hogy eleget futkoshat a' fiu az udvaron, nem szükség őt elvinni, hogy kimelegedjék 's a' t., 's a' t., akkor gondolom enyészik kedved az ebbeli sétálásokhoz. Valami derék dolog valóban illy bizodalommal megtiszteltetni! A' kire gyermekemnek nevelését bizom, arról tán csak föltehetem, hogy nevendékére sétálás közben, azt oktatva, tud vigyázni. Olly anyának tanácsolnám, ültesse inkább fiát varró asz-

talához, mint hogy a' nevelőt nevetséges kétkedéseivel gyötörje. Hasonló bizodalmatlanság példáit többet is számlálhatnék-el, egyet elég legyen hallani: — A' nevendék uszni tanul, mindig atyja és nevelője kiséri, — atyjának el kell utazni, akkor az anyós sugallásából egy más valaki szólíttatik-meg, ki az uszó iskolába vezesse, — nem bizzák a' nevelőre; — egyszer elmarad az ujonsült Mentor, 's kénytelen a' félénk anya a' praefectussal küldeni gyermekét. Épen ez nap történikmeg, — hogy midőn a' rugó deszkán a' vizbe szalad, azon elcsuszik, és egy kisé megüti magát; — most beteljesedett a' bús sejtés! igazságos most a' bizodalmatlanság! Az asszony háborodásának özönétől kisztetve erre fakad: ‚Már ismét nem volt senki, ki megfogta volna kezénél!' Az isten szerelméért, ösmersz-e nevetségesebb képtelenséget, mint annak kezét megfogni, kinek a' vizbe kell ugrania tanulás kedvéért, — hát ruhástul bele ugrunk vele együtt?! — De talán csak a' satyra kedvéért hordom én ezeket fel? távul légyen! és ugy vélem, említés nélkül is átlátandja kiki, milly veszedelmes befolyásu a' nevendékre, ha észreveszi, hogy nevelőjébe szülői keveset biznak, ha hallja, mint gáncsol az anya annak magaviseletében.

14.

Legfőbb kötelességünk, a' gyermek' zsenge korától fogva, mindjárt az erkölcsi nevelésre fordítni figyelmünket, és az egész nevelésnek idejében soha ezen ösvényt el nem hagyni; 's azért tartozunk a' gondviselésünkre bizott gyermekeket 's ifjakat mindennemü erkölcsi tulajdonokkal fölékesítni.

Az engedelmesség, a' szófogadás nem csak szép tulajdonsága a' gyermeki és ifjui kornak, hanem egyszersmind ezen kor' minden egyéb erkölcseinek alapja; elsőségét és szükségét emeli még az is, hogy jótékony hatása kiterjed egész életünkre, mert mindig lesz, kinek főt hajtsunk a' polgári összeköttetés akármelly helyezetében is. Rég elösmert alapmondás: hogy okosan parancsolni csak az fog tudni, ki korán tudott engedelmeskedni. Azért ugy beléjök oltsuk magzatinkba az engedelmesség édes, szent hajlandóságát, hogy az a' sirig tartós legyen, 's elmondhassák egykor: Hic ego nec rerum metas, nec tempora pono, — obsequium sine fine dedi. — Hanem erre nehezen juthatnak-el, ha mintegy beléjök engeded rozsdásodni, hogy származásuknál, születésöknél fogva felyebb fognak ugy is másoknál állani, — mert vagyon, gazdagság, czim még nem méltóság, ennek a' belső érdem az alapja, ez pedig az *emberi* szívnek nemes szülöttje. — Még roszabb az, ha minden helyes értelem nélkül nevendéked' abban büszkélkedni nem tartóztatod, mintha szükségkép azon méltóságba kellene lépnie, mellyben atyja áll, — mert láttunk már korcs fiut is származni derék atyától, — azon elbizás pedig mélyebb gyökeret verhetne, mint gondolnók. És fájdalom! erre néha csak igen kicsiny gond fordítatik; — a' gyermeknek ebbeli negédeskedéseit csak gyermeki tréfának tartjuk, — e' mellett meg észre sem veszük, hogy gyakori illetlen bánásmódját másokkal minden tilalmunk ellenére, ebben lehetne keresni.

Az egész nevelésnek ugy szólván alapja a' szeretet, — mert mindent, a' mit szeretettel teszünk, nagyobb szorgalommal, vigyázattal, iparral, mélyebb gonddal, és fáradatlanabb irányzattal a' szent czélra fogunk cselekedni, és bizonyosabb foganattal is fogjuk azt véghez vinni, mert más részről a' gyermek inkább elfogadja a' tanácsot sőt parancsot is, ha a' tanácslónak hozzá való szeretetéről meg van győződve, vagy különösen azt is tudja, hogy épen azért teszünk valamit, mivel szeretjük, mivel javát tárgyazzuk. De hogy ezen szereteti elv tökéletes legyen hatásában, szükséges, hogy a' szeretet kölcsönös viszonyban munkálkodjék; 's azért a' nevendék lelkét is törekedjünk szeretetre gyulasztani azok iránt, kik vele szoros moralis összeköttetésben vannak. — A' szeretetnek egy hatalmas segéd eszköze és foganatos rugója a' kölcsönös testvéri szeretet, — mint szinte az ellenkező esetben a' testvéri gyülölség, hidegség vagy csak egykedvüség is, másokhoz ömledezendő szeretetnek tetemes akadályává lesz; mert ha azokban, kik hozzánk legszorosabb természeti kötelékekkel vannak bilincselve, csak üldözőinkre találunk, nehezen fogjuk hihetni, hogy idegenek igazi őszinte barátsággal ragaszkodnak hozzánk. Azért soha sem kell semmit is engedni, a' mi nevendékünk szivét testvéreitől elidegenitné.

> Veux-tu mon fils, que je t'apprenne en peu d'heures
> Le beau secret du breuvage amoureux:
> Aime les tiens, tu seras aimé d'eux;
> Il n'y a point de recepte meilleure.

De néha testvérek közötti szerencsétlen viszonyoknak a' szülők gondatlanul magok rakják talpkőveit, midőn egyik gyermekök módfeletti szeretése mellett a' másikat egészen elhenyélik. Nem alap nélküli a' bibliának ama' nagy példája a' tiz test-

vér' gyülölségéről; nem angyali lény lelkünk hogy csak a' jóra hajoljon, hanem mindenfelé hajolhat, hová ragadják a' moralis befolyások, — leginkább a' gyönge, fejledező gyermeki lélek a' legsötétebb tévedésekbe merülhet, — ha irányzatait üdvösséges nevelés nem vezérli. Ha tehát a' testvér testvérét látja szülői kegyelmében 's magát szinte megvetve érzi, emberi gyarlóságunk elvénél fogva ez jó benyomást nem tehet szivébe, — testvérét mint legfőbb javának, szülői szeretetének órzóját, mint természeti jogai rablóját fogja tekinteni (mert szülői szeretetére van joga a' természettől) 's így kedvező érzések semmiképsem verhetnek gyökeret testvére iránt szivében. Ezen ellenkező érzések szikrái néha már a' zsenge években villámlanak elő, de néha hamu alatti parázskint rejteznek a' szív mélyeiben, hogy annál dühösben törjenek elő, ha majd egykoron az atyai ház szárnyai alól kiszabadult önkénynek szele lobogtatja fel lángjaikat. És pedig nagyon veszedelmes abbeli kisded korú gyülölség megülepedése, — épen mivel a' korlátolt gyermeki elme át nem láthatja, hogy testvére azon viszonyban sokszor egészen ártatlan, nagyon is mélyen áshatja magát indulatjába; meg is eshetik, hogy érettebb éveire, midőn a' dolog iránt felvilágosulhatna, már ugy beléje rögzött a' balvélemény, hogy a' felvilágosulást épen átalja. És illy esetben e' két testvéri lélek szerencsétlen állapotjának szerzői ti vagytok szülők, — a' ti korlátlan szenvedélytek alapitá ezen lelkek boldogtalan életét!

Nem is foghatom meg, mint tehetnek különséget a' szülők magzatjaik közt, holott egyik ugy mint a' másik szerelmök' gyümölcse, ez ugymint az a' mennyei gondviseléstől kezökre bizott kincs, emez ugy mint amaz boldogításuk tárgya a' természet hatalmas parancsánál fogva. Nem is találom helyén azon mentségeket szülők részéről: Ez szép, amaz csunya, ez ügyes, az élhetetlen, emez nyilt eszü, amaz meg csekély tehetségü; — sőt az sem igazolja tettöket, hogy ez roszabb viseletü 's a' t.; mert épen ha természeti hijánynyal bir, azt ápolásunkkal, szeretetünkkel feledtetni kell vele, — ha pedig hibái vannak, mellyek javithatók és változásuk müveltetése lépcsőjétől függ, annál nagyobb, szorgosabb gondoskodással legyünk iránta, hogy ő is derék emberré váljon. — A' szülői szeretet' igazságtalan megosztásának czéltalan 's ferde voltát számos tapasztalás bizonyitja, — mert gyakran ugy elrontja az idétlen kényeztetés és szerfölötti szeretet a' kedvencz gyermeket, hogy belőle semmi sem lesz, — épen az elhenyélt, gond nélkül hagyott gyermekből pedig derék férfiu válik, mert férfias charaktere el nem nyomatott, 's így saját erejében fejtődött-ki 's emelkedett az erény szent egéhez.

15.

A' gyermeki kor sajátságainak egyik legbecsesbike az őszinteség (naïveté), 's ennek kora romlásának leggyakrabban magunk vagyunk okai. Elég korán megtanulhatja a' nevendék világi helyheztetésünkben sokszor előforduló czinkos csavarásit a' szónak és cselekedetnek, hol legtöbbször a' kétszinüséget, képmutatást azon kiméllő és kellemes névvel: galanterie, bonton, convenance 's a' t. ékesitjük-fel. Siettetjük pedig őszinteségök enyésztét minden kétértelmü tettünkkel. Igy, midőn más emberek felől ollyanokat beszélünk a' mit szemökbe nem igen mondanánk — a' gyermek meghallja 's más alkalommal csevegő nyelve hangos szóval elfecsegi a' hallottat épen annak, ki előtt örökké titoknak kelle maradni. Mi pirulunk, de hogy erre többször okunk ne legyen, mindenkép megtanítjuk a' gyermeket, hogy a' mit hall, soha ki ne beszélje; ha pontosan megtartja a' szabályt, férfias viseletnek nevezzük, meg sem gondolók, milly mérget csepegtetünk szivébe. — A' mi pedig épen a' rágalmazás megtanulását illeti, — ha már némellyeknek szinte természetökké vált másokat marczangolni, — legalább azt minden házasok elkerülhetnék, hogy férjéről az asszony, hitveséről a' férj, magzatjaik hallattára, — atyjokról — anyjokról! — roszat ne beszéljen!

Non sunt haec dicenda palam — — Paling.

Az alázatosság nem igen fér meg a' hiusággal, — ezt pedig nagyra fölébresztik a' sima szájú vendégek hizelkedései és némellyeknek gyakrabbi gyermekes szeretete, midőn azt is a' mi büntetést érdemlene, kedves furaságnak nevezik, 's többnyire egy hangos „Wie er herzig ist!“ — rekeszti be a' pajkos cselekedetet.

A' gyermekek játékaiban is arra nézzünk, hogy azok az erkölcsiség ösvényéből soha ki ne vezessék őket. Semmi czivódásokat meg ne engedjünk, el ne nézzünk semmi diadalmaskodó érzést pajtásai felett, — mert ez megvesztegetheti egyenes nyiltszivüségét. — In certaminibus aequalium nec vinci illum patiamur, nec irasci. Demus operam, ut familiaris sit his cum quibus contendere

solet: ut in certamine assuescat non nocere velle sed vincere. Quoties superaverit et dignum aliquid laude fecerit, attoli, non gestire patiamur; gaudium enim exultatio, exultationem tumor et nimia aestimatio sui sequitur. Seneca. — Tapasztalni mindazáltal, hogy némelly szülők örvendő szemmel nézik, ha fiok játszó pajtásán nem épen a' legszelidebb módon erőt vesz, őt tán gorombául illeti vagy épen megsérti; ellenben, ha a' kedves gyermeknek legkisebb baja esik is, minden módot elkövetnek, hogy engeszteljék, nyugtassák, 's készek a' véletlen 's akarat nélküli sértő ellen boszusan kikelni; így a' gyermek előtt nagyítva jelen-meg a' kis szenvedés, és észre veszi, hogy ugyancsak megbántatott, a' mi ellenkező esetben és bánásmóddal talán eszébe sem fért volna; 's így lassankint kifejtődik benne saját szives pajtásai ellen bizonyos neme a' felfuvalkodásnak és boszukivánásnak. Ha még az is hozzá járul, hogy mindenben kedvét teszik szülői, pajtásoknak csak ollyanokat adnak kiket önmaga választ, kik felett apró társaságukban mintegy uralkodhatik, 's kik kényének szolgálnak, csakhogy jó kedvében megtarthassák, — ugy hozzá szokik a' dagályos parancsoláshoz, nyakasság fészkel agyába, és akaratja megridegül az egykori főhajtáshoz, mellyel a' törvényeknek tartozik. Dabimus aliquod laxamentum: in desidiam vero otiumque non resolvemus et procul a contactu deliciarum retinebimus. Nihil enim magis facit iracundos, quam educatio mollis et blanda; ideo unicis quo plus indulgetur, pupillisque quo plus licet, corruptior animus est. Non resistet offensis, cui nihil unquam negatum est, cui lacrimas solicite semper mater abstersit, cui de paedagogo satisfactum est. Seneca.

Az erkölcsiségről egy két csekély vonattal érintém, hogy annak elhenyélése bár az a' legkisebb 's figyelemre méltónak sem látszó dologban történjék is, tetemes akadályává lehet a' jó nevelésnek, 's így az elhenyélt moralitas a' hijányok legfőbbike, melly a' nevelésre nyomja mételyes bélyegét. E' szerint a' nevelést vettük czélul, mellyre az erkölcsiség eszközkint szolgál. De ezt meg is lehet forditani, melly tekintetben a' jó nevelés lesz eszközzé a' hijánytalan moralitásra. És valóban e' kettőnek összeköttetése olly szoros, hogy egyiket a' másiktól elválasztani lehetetlen: — ugyan is, jól nevelve csak az lesz, kiben az erkölcsösség a' lehető legmagasb fokra fejtődött-ki, — 's viszont erkölcsös ember csak az, ki jól van nevelve. — Ha a' dolgot e' szempontból tekintjük, 's meggondoljuk, hogy a' gyermek nevelésének legközelebbről kell a' szülőkre visszahatnia, — azon főmondatból „jó embert neveljünk", melly tulajdonkép *mindent* magában foglal, kifejthetünk egy második alapmondást „a' hála' érzetét ébreszük a' gyönge lélekben," — mert a' háladatosság voltakép minden gyermeki érzések tartalma, — ez szülőnk iránti kötelességinket, szeretetünket, tiszteletünk és buzgóságunkat egy szóval kifejezi, — vagy is, a' háladatosság, szülőnkhez álló viszonyunknak morálja. — Ez így levén csudálni fogjuk, ha hallunk szülőket panaszkodni háladatlan magzatjaik felől, — szülőket, kik mindig szárnyaik alatt őrizék gyermekeiket, kik mindent, mi ezeknek szükséges, hasznos, kellemes lehete, megtettek, kiknek gondoskodása gyermekeik egész jövendő életére kiterjedt, boldog létöket saját veréjtékökkel és gondaikkal alapítni 's biztosítni igyekeztek. De nem fogjuk csudálni, ha e' gondolat ötlik eszünkbe „te talán gyermekedet roszul nevelted" — mert nem a' mit adunk gerjeszt hálát, hanem a' lélek amaz isteni müveltségében fekszik ezen érzet, melly képesekké tesz bennünket felfogni és elösmerni, milly nagy az adottnak becse, hogy ennek atyai anyai szív a' mértéke, 's hogy ezzel a' világon semmi fel nem ér. Innét van, hogy sok, ki szülői kezéből vett kevés földi jóval dicsekedhetik, buzgóbb vonzalommal van nemzőihez csatolva, mint ki tőlök nyert bőségben fuladoz; amaz megérté 's imádá becsét a' drága csekély kincsnek; holott emez csak egy repülő gondolattal sem tekintett a' szülői szerető szívnek rejtélyibe, csak egy gondolatra sem méltánylá a' természet' szenthelyének titkait. De ennek ő nem oka, ha szülői nem illeszték keblében az égi szikrát; a' szülők magok a' háladatlanság teremtői. Szomorú példája ez annak, mint fojtja-el az elrestelt nevelés az erkölcsösséget, 's az elhenyélt erkölcsiség mint törli-el a' nevelésnek legdicsőbb czéljait! — (*Vége következik.*)

Ney.

MERCIER ÉS ROVIGO HERCZEG.

Gondolhatni, hogy a' híres Mercier függetlenség iránti szeretete és minden zsarnokság elleni gyülölsége mellett nem igen szabta magát Napoleon' uralkodásához; olly kitételekkel élt felőle, mellyek a' legcsipőbb epigrammához hasonlítának és szájról szájra jártak. A' császár' csendőrsége mindent tudott és hallgata, azonban a' merész em-

bernek egy utósó intést akartak adni. — Egykor meglehetős parancsoló hangon Rovigo herczeghöz hivatott 's el vala készülve, hogy ez uttal heves ostromot kell kiállnia. A' külső illedelmet revolutionális gondolatai mellett sem felejté 's legdíszesebb ruháiba öltözött, szépen behajporoztatá magát 's elővevé három szögü kalapját, mellyet 1781-től fogva változatlanul hagyott. Igy jöve a' csendőrmesterhöz, ki nehány rövid szavak után elkezdé: „Ön szép szavakat mond, uram.“

— „Azokat mindennap mondom, . . . régi szokás!“

„Mi leszoktatjuk önt róluk!“

— „Mindenek előtt legyen szíves megmondani ön, sokáig tartand-e beszélgetésünk; ez esetben elküldöm bérkocsisomat, kit óránkint kell fizetnem.“

„Rovigo herczeg csöngetett 's e' közben Mercier egy nagy székre ült, lábait egymásra raká és kényelmes helyzetbe tevé magát. A' belépő szolga parancsot kapott a' váró bérkocsis' kifizetésére. Ez rosz jelnek látszott, de Mercier nem tartozott a' félénkek közé 's monda: „Minister ur, reménylem, csak nem akar érttem fizetni?“

— „Csekélység! Komolyabb dolgokrul kell szólanunk.“

„Na ugy hát megengedendi ön, hogy önnek csillagászi nagy rendszeremet elküldjem, mellyben Newton *diktátort* leteszem és Galiläi' kisérőit lecsapom. Az által ismét jó rendbe jövünk.“

A' herczeg egy halomnyi papiros mögött rejté nevetését 's végre a' bevádoltnak egy hosszu vádat mutata bizonyos történet felől. „Ön tökéletesen jól van értesítve,“ szóla Mercier, „emberei megérdemlik a' pénzt.“

— „E' vád a' legcsekélyebb rosz tettek' egyikét mutatja-meg; ön még más szabadságokat is követett-el a' császár ellen.“

„Csak mint az intézet' kollegája ellen; akademikusok közt szabadok az epigrammák.“

— „Ön, hogy az *akademikust* megtámadja, ő felségét *kardfi*nak hívja?“

„Téved ön, én ő felségét *organizált kard*nak nevezt m. Ez nagy különbség — az erő az és ész.“

— „Nem azért vagyunk itt, hogy tréfálgassunk.“

„Én szeretem a' tréfát 's meg kell vallanom, hogy most épen olly órában vagyok.“

— „Tehát bizonyosan olly órájában vala ön, midőn a' senátorokat *térdhajtogatók*nak nevezte?“

„Az ugyanazon rendszer szerint történt; az erőt és észt imádni kell; az izraeliták térdhajtók voltak a' sinai hegy előtt.“

— „Uram, uram, igen roszul megy a' dolog,“ szóla a' felboszantott Rovigo. Mercier ugyanazon hangon felelt: „Uram, uram, mért teszi olly roszszá a' dolgot.“

Most már Rovigo nem tartoztatá magát; nagy léptekkel járt alá 's fel szobájában. Mercier követte példáját; mindketten ide 's tova jártak egymás mellett 's nézék egymást, egyik dühöngve, másik daczolva. De ez által Mercier még roszabbá tevé a' dolgot. Rovigo erős kiejtéseket és igen aljas szólásmódokat hallatott, ki most a' katonát kezdé láttatni. Mercierhöz ment, ki mig a' sor rá jövend, nyugottan sétált alá 's fel, frakját ragadá-meg mellén, egyenesen fentartá őt egy fordulásakor és rá kiálta: „Én önt Vicêtre-be vitetem.“

E' fenyegetésnél Merciernél is kitört a' dühösség; ő is mellben kapá a' herczeget 's jól lehordta őt. Soha sem hallott illyesmit a' tábornok, soha sem bánt a' költő ugy valamelly iróval a' tollvitában 's igy fejezé-be: „Merciert Vicêtre-be!“ Ön? Tudja ön, hogy nekem Europában zeng nevem 's hogy engem *incognito* el nem tesznek láb alól! Engem Vicêtre-be? Daczolok önnel!“

Ezzel gyorsan az ajtóhoz ment, kissé bal fülére nyomá háromszögü kalapját, aztán kimért hős léptekkel, magosan fölegyenesedve, tért visszsza 's mondá: „*És én daczolok önnel!*“

A' minister bámulva álla; menni hagyá a' merész irót 's tovább semmi sem történt.

EGYVELGEK.

1.) Egy franczia journal azon észrevételt közli, hogy a' káposzta biztos védszer a' bormámor ellen sőt azon erővel is bír, hogy a' lerészegedést gátolja; mert ha az ember asztal előtt egy kevés káposztát eszik, ihatik annyi bort a' mennyi tetszik, a' nélkül, hogy bajt érezne tőle. A' káposzta' ezen tulajdonságát a' régiek is említik, kik e' hatást a' káposzta' idegenségének a' bor ellen tulajdoniták, mert ha káposztát ültetnek valamelly szőlőtők e mellé, az eltörpül vagy egészen elvész. — — Jelen észrevétel' magyar közlője ugyan e' tulajdonságot olvasta a' káposztáról az Erdélyben kijött „ó és uj Diaetetika“ czimű munkában. Valamint egy latin költőben is, ki a' lakomázásról haza tértében nyilvános szavakkal káposztát kér hitvesétől, hogy általa mámorát és a' belőle eredő fejfájást oszlassa. A' közlő még akkor csak kis gyerkőcze volt és az egésznek semmi hasznát nem vevé; most azonban már felserdült és rövid időn megpróbálandja a' káposztának e' jeles tulajdonságát; egyébiránt szivesen venné, ha e' részben mások által megelőztetnék.

2.) Spanyolországban, nevezetesen Pampelona mellett, e' télen a' hó olly bőséggel hullott, hogy többi közt egyszer 2 lábnyi magosságban álla.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) „Mi hir Pesten?“ — „*Semmi*“; igen de azt mondják becses előfizetőink: hallja szerkesztő ur, mi a' *semmi*ért nem fizetünk! pedig lám közelebbrül tekintve, itt is nekünk van igazunk; mert midőn mult decemberben tisztelt előfizetőink divatujságunk' díját letevék, egész hónapban nem kaptak értte semmit, melly nyomtatva lett volna, 's valjon most nem szivesben nézhetik-e el, ha előfizetéseikért nyomtatva kapják a' semmit. — Aztán mit tehetünk mi róla: hogy senki magát fel nem akasztja; hogy egyetlen egy szerelmes sem akar mérget inni, csak ugy magában mérgelődik; hogy egyetlen egy külföldi sem jő hozzánk vizet tapodni, gondolván: ott ugy is elég ember van nyakig vizbe, hadd tapodják azok, — 's a' t. 's a' t.; de mit tesz ez az „*'s a' többi?*“ már ezt legjobban meg tudná mondani, ki a' kéziratot typographiába viszi, felét elveszti, 's hogy a' szerkesztő ne károsodjék, másik fele után oda teszi: 's a' többi. —

2.) Közönségünk mindinkább élénkebb részt látszik venni művészeti éldeletekben. Jelesebb művészeinktől adott hangversenyeink látogattottabbak mint csak egypár évvel is ez előtt, illy igen szép közönségtül látogatott hangversenyt ada mult vasárnap Wagner ur, mellyben Schebest Agnes kisasszony utószor lépvén-fel énekével a' pesti publicum előtt, *Raics Jó'sef* urtól, különben Mercur kereskedő-istensége' felkentje-, de a' muzsák barátja 's kedvelőjétül e' csinos búcsuversekkel tiszteltetek-meg:

AN

AGNES SCHEBEST.

Ist es wahr, was wir vernommen,
Was das Herz mit Leid erfährt?
Wirst Du wirklich uns genommen,
Du — die uns so lieb — so werth!

Jedes Ohr war Dir ergeben,
Jedes Herz Dir unterthan,
Und Du willst bei uns nicht leben,
Willig schreiten fremde Bahn?

Nein — wir können es nicht glauben,
Ja, Dich rufet and're Pflicht;
And're Willkühr kann Dich rauben,
Aber eig'ner Wille — nicht.

Alles wechselt stets hienieden
Oft mit Freude, oft in Schmerz,
Welches Loos doch Dir beschieden,
Saget Dir Dein eig'nes Herz.

Auch die Sonne kömmt — entschwindet,
Denn so heischt es ihr Beruf,
Doch die Flur noch spät verkündet,
Was sie mild bei Tage schuf.

So auch Du — wenngleich entschwunden,
Nie vergessen bist Du dort!
Töne, die das Herz gefunden —
Klingen in der Seele fort.

3.) Husvét vasárnaptól kezdve a' casinoi hangversenyek délutáni négy és fél órakor fognak tartatni.

KÜLHIREK.

1.) Egy cherbourgi hajós-gazda, ki Havre-be akart utazni, ott egy három árboczos hajót veendő, kényszerítetett nője által a' sz. irásra felfogadni, hogy szárazon fog visszajőni, minthogy minden tengeri hajókázással fel akart hagyni. Néhány nap mulva ezután a' vett háromárboczos Cherbourg láttára mindenestül elsülyedt 's a' szélvész a' partokra hányta a' romokat. A' gazda' neje, ki férjéről semmit sem búsult, minthogy szárazon várta őt vissza, a' partra ment, hogy hajója' romainak összerakásakor jelen legyen, 's midőn némelly rendeléseket tett, kis gyermeke kezén fogá őt mondván: „Mámi, lásd atyust.“ Valóban épen lábaikhoz símitá egy hullám annak holt testét. Az asszony nem tudta szeretett férje' vonásait megösmerni, 's ijedése és kétségbesése megfosztá őt eszétől. Azon férfiak közül, kik az elsülyedt hajón valának, volt egy, a' ki hitesének megigérte, hogy élve halva visszajövend hozzá 's szavát is tartotta. St. Valery-ből való volt 's nem sokára honi partain vetetett-ki holtteste.

2.) Parisban egy társaság alakult, melly czélul vevé a' halálos büntetést eltörülni. Utósó ülésökben meghatározták: hogy egy jutalomfeleletet hirdessenek 's az érkező irományoknak, mellyek a' halálos büntetés' rettentőségét és hasztalanságát legjobban megmutatják, arany és ezüst díjpénzeket adjanak, 2szor: az emberiség' minden barátait felszólítani, hogy a' társasághoz csatlakozzanak 's mindent tegyenek, a' mi a' halálos-büntetés' eltörlésére vezethet, különösen különféle országokban a' fő törvényszékekhöz folyamodásokat nyujtsanak.

DIVATOK.

Jelenleg igen kevés ékességet hordanak. Legnagyobb fényüzés azon övekben uralkodik, mellyek a' derekat ékesítik.

Az ujjak még ritkán egészen simák, 's a' sok csipkék és egyéb ékitvények, mellyekkel ellepetnek, egészen ugy el veszik azoknak valódi alakját, hogy a' bő ujjtól nehéz őket megkülönböztetni.

A' legujabb divatu kis nőkalapocskák Pouf nevet viselnek, mellyek egészen a' fejtetőn állanak; keskeny, kerek, felhajtott karomjuk van 's kellemesen oldalra hajló tollakkal ékesítetnek.

Miglen már most a' tavaszi divatokat várjuk, meg kell vallanunk, hogy a' férfi-öltözetben igen kevés a' változás. 'S a' mint a' téli divat' rendelé, többnyire most is azon szabályok szerint viselik magukat.

DIVATKÉP.

14. sz. Bécsi szükujju divatöltözetek csipkével ékitve.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

Rajzolatok. 14.

Pest. 1836.

M. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Aprilis' 6dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi díja 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
28*dik szám.*

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' KOSARAK.

EGY BORBÉLY' NAPLÓJÁBÓL.

Közli

NAGY IGNÁCZ.

Az 1836diki husvét arany betükkel van szívkamarámba vésve. — Oh napok' napja! husvétok' husvétja! oh te kedves boldogító husvétnapi nap! szemtelen hidegek valának ugyan sugárid, de kinek ugy mosolygál zsebébe mint nekem becsületes jámbor szakállmüvésznek, ki minden csikorgó gondjaimat, rongyos saruimat, szabóm árjegyzékét, — napról napra véknyabbodó fejér ruháimat, 's mi még sokkal több, egy gyötrött mélyen érző szívet, mint a' jövendő nagy feltámadásnap napjának, nyakadra toltam, — egy olly ember nevethet mégis, sőt szükség esetében földön is hengergőzhet örömében harsány, eljen! kiáltások között, 's én azt megis tevém. —

Oh Rosina, Rosina! gyakran tapintom fejemet, hogy valjon helyén áll-e még, hogy nem álom-e, midőn a' gőzkeringőkre gondolok, melyleyken veled, — — — de csitt! egy kukkot se többé, nem is merem ezen gondolatot egészen kifösteni, mert örömemből eszemet is veszthetném, pedig azért mégis csak kár volna, hisz egész szerencsémet egyedül annak köszönöm. — 'S mégis, valahányszor különös sorsom' megfoghatlansága miatt fejemet elcsóválom, mindig vélem, hogy nem áll helyén 's megvan eszem kissé zavarodva, mert sokszor hallám már, hogy ki gyakran elcsóválja fejét, könnyen elveszthetti annak lakóját. —

Oh husvétnap! ha valamelly varázsló ezen édes gyümölcseket termett napot, fényesre súrolt borbély medenczémben, mint tükörben, szemeim elébe idézi vala, örömest föláldoztam volna valamennyi háromszor, sőt négyszer egy hétben beretválkozni szokott conditióimat is. Most azonban, hogy egykor, midőn már csöndesebben folyand ifju borbélyi heves vérem, tudhassam, mikint levék olly véletlenül szerencsés, tehát leirok mindent, mint valamelly álomhozó mesét vagy ékes beszédet.

A' reggel igen hasonlíta némelly ifjainkhoz, azaz nagyon szeles volt, 's ugy átjárta öltözetem' titkos, nyilt 's valóságos szelelő lyukait, mintha egészen ki akart volna figefa leveleimből hámozni. Körmeim elkékültek, mint akármelly festőéji, mert keztyüim' egyikét az utósó tánczban a' chinézernél elvesztém, a' másik pedig — no, az nem is volt, mert mindig együtt szoktunk Béla kollégámmal kéztyüket vásarolni, övé aztán a' balkézre való, én pedig jobomat ruházom-föl, 's keztyütlen kezünket — zsebünkbe dugjuk, figét mutatva az egész világ' bajainak 's mind azon férfiaknak, kik maguk beretválkoznak. *) — Előszer is az öreg gazdag Bőrrági özvegy timárhoz sieték, mert, őt mindig pontban hét órakor kell vala beretválnom. Épen hetet ütött midőn beléptem. Az öreg timár barátságosan nyájas lereszkedéssel fogadott, 's én bátran akadozás nélkül kivántam szerencsés ünneplést. „Jó, jó, Kaczor uram, köszönöm, — szóla ő, — mi ujság?“ — Én széket hozék, dicsérém ujonan föltalálandó szappanporomat, a' csak sertéseknek való velenczei szappanport minden tekintetben ezerszer fölülmulandot.

A' timár helybehagyólag bókolt fejével, mosolygva rám nézett 's igy szólott a' beszappanozás alatt: „Kegyed alkalmasint beretvál valakit a' fejérhajó vendéglőben is, ugyan kérem, szóljon, nem ösmeri azon angyali szépségü leánykát, melly olly gyakran lenéz az ablakon?“ — Csaknem szeme közé öntém a' szappanos vizet, ugy elrémülék e' szavak hallatára, mert Rosinán kivül más szép leányt nem ösmertem az egész fejérhajóban, mellynek minden zuga ösmeretes előttem, azon helytől kezdve, hol Mécsesné asszony Spanyolviasz urral Don Carlos-t játszá Csákány Laczi garabonczás diák előtt, egészen a' sötét padlás lépcsőig, hol

*) Ezt közlő is maga beretválkozik, következőleg semmi veszélyes czélzással nem vádoltathatik. — N. I.

egykor korán reggel Rosinámat — hah édes emlékezet! — egy utas' szobájából, mellyben szobaleányi kötelességeit szokott pontossággal végzé, kijövőt, olly forrón megcsókolám, hogy fél napig viszkete bajuszom 's — homlokom; — akadozva felelék tehát: „Igenis, ösmerem Rosinát, a' szobaleányt."

„Ah, menjen azzal! — viszonza az öreg, — én egy idegen énekesnét értek, ki keresztül utaztában nehány napig itt mulat. Hallja barátocskám, igen lekötelezne engem, ha valami módon beférközhetnék a' szép Elvirához, gondoljon-ki valamit, hisz' a' borbélyok' furfangos esze ösmeretes."

„Szívesen, — felelék erős szakállát bátor vonásokkal lekarczolva, — méltóztassék parancsolni, mikép szolgáljak?"

„Mindjárt megmondom, mihelyest megleszek átkozott szakállamtól mentve." — A' timár bizonyosan Esau nemzetségéből származott, mert iszonyu szakállát mindennap kellett tisztitanom, legjobb késeim is irtóztak tőle, de hiában, ő jól fizetett, 's így késeim sohajtásai üres levegőbe enyésztek, mint más számtalan sohajtások! — Én tehát kettőztetett erővel 's gyorsasággal folytatám munkámat, mit sem gondolva azon csorbákkal, melyeket tövisdisznó' bőréhez hasonló álltarlója szegény beretváimon ejtének. Midőn, elkészülvén a' fáradságos munka, letörlém most már sima állát, így szóla rejtélyes pislogásokkal: „Ohajtanám a' szép signorát közelebbrül ösmerni, barátocskám. Vigye ezen lepecsételt levelkét hozzá, érti? Ha szerencsésen végzendi követségét, nem leszek háladatlan. Addigis vegye e' csekélységet, mint előpénzt." — Most három koronás tallér esett kezéből csörögve markomba. Azon boldog érzést, mellyet eme szokatlan csörgés borbélyi lelkemben gerjeszte, kontár hideg szavakkal leirni képtelen vagyok. Markombul könyökembe, onnan szívembe, abból pedig egészen a' lábam' kis ujjából kicsucsorodott tyukszembe szökött az örömérzés. Milly boldogtalanok a' tyukszemtelen emberek, ők nem érezhettek volna illy nagy örömet!

Pontos szolgálatomat széles bőbeszédüséggel ajánlván, távozám. Mielőtt a' signorához mennél, gondolám, jó lesz már egyuttal elvégezned többi ezen házban lakó szakállviselő uraidat is. Kopogtattam Rőfösy gazdag kereskedő ajtóján, szokás szerint hálálkodtam 's egy kegyes mosolylyal fogadtatám. Rőfösy ur mozdulatlan 's szó nélkül ült mind addig, mig elvégezvén munkámat, beretváimat vörös bársony tokjukba rejtém 's ezt egy különös, általam föltalált, leányszívet hódító, művészi fogással oldal zsebembe röpitém, ekkor vállamra ütött, 's így szólíta-meg: „Kedves Kaczor ur, látta már Figarot a' sevillai borbélyt?" — Állitásomra, hogy Budapesten Figaro nevü borbélyt nem ösmerek, 's nem hihetem, hogy Sevillából ide jőnének a' borbélyok, mivel az igen messze van, Spanyolországban, vagy Berlinben, már bizonyosan nem tudom, e' két országból melyikben; aztán, minek is jőnének ide idegen borbélyok, elegen vagyunk mi honi 's nemzeti borbélyok, 's még sok műkedvelő is beretválja gyakran a' legjobb szakállukat, — mind ezekre hangos kaczajjal felelt a' pohos kereskedő. „Nem ugy értettem én, — szóla végre, miután ingó hasa reszketni megszűnt, — a' sevillai borbély egy daljáték, mellyben Figaro figurál. Az egy furcsa eszü vig kedvü borbély, a' borbélyok' borbélya 's minden borbély társaság' 's egyesület' rendes és koszoruzott tagja, ki mindenütt van, hol lennie nem kellene, ki mindenbe avatja magát akár kell, akár nem kell, ki minden mellett vagy fogadatlan ügyvédet, vagy hivatlan birót játszik 's ki leginkább 's legörömestebb szép leányok körül keritősködik. Az illyen mellék keresmény átaljában minden borbélynak ajánlható. Ők egész nap futkosnak, sok házakban megfordulnak, sokat hallanak, látnak, 's a' mellett alkalmuk van sokat mondani 's eszközölni. Kegyed is használhatna nekem most mint Postillon d'Amour, kedves Kaczorkám, — folytatá szavait az öreg Faun 's pislogott mint a' rimóczi nyul, — szinte ugy, mint Figaro Almaviva grófnak a' daljátékban. Nézzen csak a' fejér hajóra 's nevezetesen az utósó három ablakra. Ott egy igen csinos teremtményke lakik, egy signora Elvira, ki itt keresztül utazik. Lássa barátocskám, az illyen vándor csalogányoknak többnyire pénzre van szükségük; én gazdag vagyok 's műbarát, szeretnék azon dámával megösmerkedni, 's magamnak általa valamit énekeltetni, mert honi énekesnéink' fülhasító kornikálásait már meguntam, ezt azonban ne mondja-meg kegyed senkinek, mert rosz hazafinak tarthatna a' rosz világ, a' szép énekesnék pedig kivájnák szemeimet." *)

„Mit tegyek tehát?" — kérdém alázatosan, előre sejditvén a' dolog' kimenetelét, „mindenre kész vagyok."

*) Minden félreértés' kikerülése végett megkell jegyeznem, hogy Rőfösy urat ösmerem, 's tulajdon vallomása után mondhatom: ő husz év óta nem volt magyar színházban, tehát szükségképen idegen nyelvü dalnoknékat illetnek szavai. N. I.

„Egy levelkét fog kegyed tőlem a' signorához vinni, lássa, nekem vannak ugyan emberim, de hiában, illy esetekben inkább szeretünk idegeneket használni, no de hisz az ur ért engem. Mindenek előtt, kérem, hallgasson kegyed arról, mi most közöttünk történt, mert nem szeretnék a' szép világ' rút nyelvére kerülni. Azonban, a' borbélyok fecsegők szoktak lenni, engedje tehát ez aranytapaszt szájára tennem, melly egyszersmind előpénz a' munkára; — itt egy sárga ficzkót 's szagos levelkét nyomott markomba, — vegye a' levelet is, ha ügyesen viendi véghez megbizásomat, több sárga követendi társát.“

„*Több* sárga követendi társát!“ — így hangzott az édes viszhang illyeshöz nem szokott füleimbe, midőn levelet 's aranyat egész becsülettel zsebembe dugám. „Nagyságos uram, — az arany megérdemlé e' nevezetet, hisz azért mindent lehet kapni, — én nem ösmerem ugyan a' signorát, hanem előre is megvagyok győződve nagyságod' győzedelméről, nagyságodnak olly zsebre — akarám mondani szívreható beszédmódja van, hogy lehetetlen ellent állani mindent legyőző erejének.“ —

„Siessen hát, barátocskám, siessen 's adja át a' levelet.“ — Mélyen meghajtván magamat, távozám. Kivül meg nem állhatám, hogy a' szép aranyat közelebbről meg ne tekintsem. Körmöczi születés volt a' derék ficzkó, talléraimat is megolvasám nehányszor 's egész gazdagságomat a' Honmüvész kritikai csarnokába, csak erre használhatóba, takargatám,*) mert gyönge lábon álló zsebeimnek hitelt nem adhaték. — Ezután egy padlásszobába léptem, kihez? természetesen költőhez, de nem pénz-, hanem versköltőhez, mert költő 's padlásszoba épen olly elválhatlanok, mint elválók leány 's hűség. A' költő egy rozzant karszéken ült tollát rágcsálva. „Jó reggelt, ficzkó!“ — kiálta, 's danolva ült az általam szoba közepére vitt székbe, szőke pelyhétől általam megmentendő. Minő szemtelenség engemet ficzkónak nevezni, kegyed lehet bolond, nem bánom, hisz' ugy is hallottam, hogy a' költők többnyire hóbortosak szoktak lenni, de én ficzkó nem vagyok. Hogy ezeket csak gondoltam, az természetes, mert ha illyesmit kimertem volna mondani, bizonyosan ablakon kell vala leröpülnem. Beszappanozván Légváry urat, ugyancsak rettentő tekintettel feném beretváimat, de a' költő nem is látszott dühömet észre venni; néha egyet mosolygott, de nem szólott semmit, mig állának arany bekötése' levételével foglalatoskodtam. Valahányszor őt beretváltam, mindig akaratom ellen azon gondolat ötlött eszembe, hogy arany szinü szakállán kivül, semmi egyéb aranyhoz hasonlító portékával nem bir. Ma büszkén gondoltam a' derék in natura zsebemben tanyázó körmöczire. „Akarna-e nekem egy igen igen fontos szolgálatot tenni, domine Kaczorius?“ — kérdé fölkelve 's most már sima állát szagos vizekkel törölgetve. „Miért nem,“ — felelék, mindenben, gondolám, csak a' szép signora iránt nem, mert ott csak aranyokért szolgálhatok.

Pedig mégis ugy volt, Légváry ur igen szárazan így szólott tovább: „Vegye ezen illatos rózsaszín levelkét, vigye a' fejér hajóba 's adja szép Elvirának.“ — Boszankodván ezen rövid parancsoló hangon, megbántottnak tettetém magamat 's így felelék: „Hogyan drága Légváry ur, mit gondol felőlem? én egy becsületét szerető müvész vagyok, nem pedig valami duna szélén ácsorgó kupczihér, 's illy alacsonságra koránsem szándékom vetemedni.“

„Kedves, drága jó lélek, tehát borbélyi becsületét valék szerencsétlen megsérteni? Oh higye, az szándékom nem vala! én légynek se vétek, annál kevesbbé egy borbélynak, állam' hatalmas recensensének. De bocsássa-meg hibás tettemet, domine Kaczorius, legyen nagylelkü, mint Dorner, Houwald ‚Hazajövetelében‘. Én kegyednek olly sokkal tartozom, kegyed mindig könnyü kézzel 's villogó késsel nyesé le szakállamat. Aranyom ugyan nincs, ezen fontos szolgálatokat méltóképen jutalmazható, de a' mit tehetek, szívesen teszem. Vegye ezen uj fejér kalapot, nyárra majd csak gondolkozik Apollo számomra uj kalapról, addig pedig megelégszem borostyán koszorummal, vegye 's vigye-el a' levelkét, drága szakállmüvész uram.“ — Mit lehetett cselekednem ezen szíves kérésre? — Elfogadám a' kalapot 's levelkét, és siettem annak két társával együtt eszközlendő átadására.

Lassan lépdeltem-föl a' lépcsőken, szép Elvirához vezetőken, valami illő megszólitásról gondolkozva. No de a' borbélyok hamar fölszokták magukat találni, kivált az elmés borbélyok, kik közé, minden szerénységem mellett, bátran számithatom magamat. Kopogtattam, az ajtó megnyilt 's — Rosinám előttem állott. „Nincs itt sen-

*) Bocsánat, én csak azt irom, mi a' borbély' naplójában áll. N. I.

ki, kinek beretvámra szüksége van?“ — kérdém, nehogy egyenesen kimondjam szándékomat. „Itt csak asszonyszemélyek laknak, kiknek borbélyra most nincs szükségök,“ — felele Rosina. Épen gondolkozám, mint adjam elő idejöttem' okát, midőn a' szép signora kilépett 's kérdezett, mit akarnék? — Valóban csinos teremtményecske volt, szép karcsu növésü, derekán alól két domboru bőralkat vala fölkötve, nem tudom milly neme lehet az öltözetnek, később hallám, hogy neve cul de Paris, de ezt nem értem, mert francziául nem tudok, többször lett volna ugyan alkalmam e' szép tulajdonságot magaméva tenni, de mindig, nem tudom miért, irtóztam tőle, — egyik arcza piros, másik fejér, egy lábon papucs, másikán czipő, fő 's mell is rendetlen pongyolában valának, azonban, hisz reggel volt, meglehetett tehát a' rendetlenséget bocsátani. „Én nem akarok semmit, — felelék udvarisan, lábamat összeütve, — hanem hozok valamit, mi nem lesz kellemetlen a' szép signora előtt. Ime e' három levelkét lábaihoz teszem, azonban mégis, hogy ne kellessék azokért lehajolnia, tehát inkább szép kacsócskáiba adom. Egy házból jő mind a' három. Ez Bőrrági gazdag timártól, ez Rőfösy igen gazdag kalmártól, végre a' harmadik Légváry szegény ugyan, de kellemes költőtől; az ám a' költő, Signora, mindenféle verseket csinált már 's csinál, különösen egy hosszu versneme van, melly bizonyosan megnyerendi Signoraságod' egész tetszését.“

„Költőtül? — szóla a' szép olasz hölgy, — már az gyönyörű,“ — 's először is azt olvasá, azután a' másik kettőt, nekem pedig kezével intett, hogy lássak a' reggelihez, melly chocoladeból állott, piszkos csészéből kellett ugyan innom, mert a' signora már elvégzé a' reggelizést, de azért mégis jól esett, minthogy a' körmöczin, koronásokon, 's fejér kalapon kivül még nem volt gyomromban semmi meleg. „Barátom, — szóla a' signora mig én falatoztam 's néha egy szerelmes pillantást veték szép Rosinámra, — barátom, kegyed bizonyosan szeretné ezen levelkék' foglalatját tudni?“

„Oh épen nem vagyok kiváncsi,“ — felelék alig érthetőleg, mert épen egy nagy darab kalács szétőrlésével foglalatoskodám. „Jól van, mindjárt kész leszek a' feleletekkel,“ — ezen szókkal leült a' signora 's nehány pillanat mulva, már három levelkével Bőrrági ur' ajtója előtt valék, de természetesen csak a' neki szólót adám kezeibe. „Gyönyörü, gyönyörü, este hat órakor!“ — olvasá Bőrrági, — „vegye kedves Kaczorkám ezen angyali válaszért,“ — 's ismét három koronás csúszott markomba. Aztán egy levelkét irt, 's abba két nagy aranyat tett, hogy a' signorának vigyem. Most Rőfösyhez sieték, ez még többet nyomott markomba a' jó válaszért 's azon kivül még száz pengő forintot adott kezembe, hogy azon Elviránák kendőt vegyek, sőt még pénzt is ajánlott kölcsön officinára. Innen a' költőhez menék, átadám a' választ, ő összecsókolt 's szó nélkül elsietett. Boszankodtam ugyan, mert csók helyett *mást* vártam; de mit tehettem egyebet, engednem kellett 's derülő kedvvel siettem le a' lépcsőken.

Ekkor mintegy tiz óra lehetett 's én többi conditióimra ballagtam, tisztitó 's vakaró kötelességemet teljesitendő, de mi történt? még tiz gazdag urtól kapék levelet, szép Elviránák szólót, 's mi történt még ezen kivül? a' szép signora ezeket is esti hat órára szállására rendelé, 's igy sok szép ajándék' birtokába jutott, én pedig esti öt órakor, midőn pénzemet számláltam kétszáz pengő forinttal biró Croesusnak nevezhetém magamat.

Az óra hatot ütött, 's — vércsék vijongtanak? vagy talán borzasztó szomoru hangon kondult-meg a' lélek harang? nem, ez mind nem történt, hanem — Bőrrági ur belépett Elvira' előteremébe, hol a' pinczér kéré, méltóztatnék kissé várakozni, én asztal alól kukucsáltam-ki, hova az ösmerős pinczér juttatott, — nehány percz mulva mind a' tizenkét ur jelen volt, 's bámulva nézének egymásra. Most a' pinczér megnyitá az ajtót 's mit látánk? egy asztalon tizenhárom kosarkát mézes kalácsból. — A' signora négy órakor délután elutazott Légváryval 's a' jégre vitt tizenkét ur majd megpukkadt mérgében, nekem pedig, hogy az egész kalandról híven hallgassak, mindenik tiz pengő forintot adott. Most bizonyosan minden gondolandja, hogy a' sok pénzen officinát vevék, Rosina karjai között boldogul élek 's *ezért* áldom olly igen husvét napját. Ki igy gondolkozik, nagyon csalódik, officinát fogok ugyan venni, de — a' tizenharmadik kosár nekem volt szánva, Rosina megszökött Elvirával, 's *ezért* áldom husvét napját.

A' HÁZI NEVELÉS' AKADÁLYIRÓL.

(*Vége.* 5.)

16.

Eldönthetlen az: hogy a' morálnak egyedül a' vallás szerezhet erősséget, — de más felől az

is igaz, hogy a' tiszta vallás nagyon csorbul, ha a' morál csonkul, és ha ez eloltatik, a' religio sem állhat meg a' maga valóságában és szükségkép el kell fajulnia. Egy erős a' morált oltó sugallat pedig a' gyanakodás, melly ha gyökeret ver valakiben, fontosabb következésü lehet mint első tekintetre látszhatnék. Mert teszem, ha illyes idétlen igazságtalan gyanu által valakinek nyugalmát orzom, boldogságát zavarom, megelégedését elnyomom, — vagy épen rendetlen indulatom által kisztetve szerencsétlenségének hatós rugójává leszek, tán csak nem tagadhatom, hogy minden moral, minden religió ellen cselekszem. És ime, a' gyanakodás azon tengely, melly körül némellyek nyelve gondatlanul forog! Nem törődnek azok semmivel, akár ott legyen magzatjok, akár nem, — minden ember ellen szabadon lövellik éles szavaikat, valami kétséges tettet mindjárt rosszra magyaráznak, — ha másról egy árulkodó nyelv nem épen jót regél, ők készek az el nem végzett képnek rajzvonatit fekete utálatos szinekkel fösteni; talán nem tudják Cicero szavát: Credulitas error sit magis quam culpa; sem azt mit Seneca mond: Nisi quod in oculos incurrat; azért Palingenius szavaival intem őket: Qui facilis quoque fallitur idem. Mert ha sokszor vetik ki a' veszedelmes horgot, mellyet gyanakodásnak nevezünk, magzatjaik szivébe is belekaphat, annál könnyebben, mivel többnyire a' gyanakodás rutságát azon tudós köpönyeg alá takarjuk ‚*Emberösméret!*' pedig ha egyszer hová berágta magát, egy könnyen ki nem szakaszthatni. Azért törekedjünk gyermekeinknek tiszta erkölcsi és vallási elveket adni, 's lelköket moraliter jól müveljük ki; annál is inkább, minthogy rajtok ma holnap leendő nép atyáikon fog állani, alattvalóikra vallás ereje által is hatni tudni.

A' vallásról 's erkölcsiségről szólván tán nem lesz felesleges említnem, hogy kicsiny nevendékeddel megtanulhatsz nehány erkölcsi alapmondásokat, 's vallásos világositással támogathatod. Példakép e' nehány sor verset a' kicsiny nevendék is elgyőzi tanulni:

Istent minden előtt 's ezután tisztelni szülődet
Gyönge korodba' tanuld, 's a' sirig el se feledd.
Ha ki beléd tudományt 's erkölcsöket önteni fárad:
Ő a' tiszta barát, őtet ölelve öleld.
Ha ki hizelgéssel csalogatni vakítni törekszik,
Ez veszedelmbe taszít, — rejtsed előle magad'.
Felebarátja hirét ki gyalázni merészli, kerüljed,
Hozzád síma, — ne hidj: — néked is ártani kész.
Ha kinek ön fejedelme iránt hő érzete nincsen,
Távozz, — ő készül hozni fejedre halált.
Légy jó, szorgalmas, jámbor, mindenha vigyázó,
Tudni mi szükséges, hallani látni haszon.
Ki bünedért dorgál, kedveld; mindenha szemérmes
Légy és szófogadó, 's áldni se késik az ég.
Míg a' képmutatót tanulod kitanulni, igaztól
Megválasztni, idők telleni fognak ugyan:
Kedves azonba' vigyázz, ne talán örvénybe ragadjon
Álarczás sokaság, — tudd magad' óni azért.
Senkire se' gyanakodj hamisan, 's hallj titkokat inkább;
Mintse' sietsz mással közleni titkaidat.
Jó, ha vagyon, ki velünk örömünk' hiven osztja bajunkat:
Jobb ne legyen soha, mint, hogy kiki lássa szived'.
Ha ki reád valamit biz, zárd kebeledbe, csak akkor
Bizd társadra magad, — nyelve ha kötve vagyon.
A' hazugot zárd ki te barátságodból, azonkép
Arra ügyelj, ne magad légy valahára hazug. —

17.

Minden nevelési fáradozásunknak az a' vég czélja, hogy sükere legyen, azért hathatósnak kell lenni a' nevelésnek, oktatásinkat hathatós eszközök által igyekezzünk támogatni 's foganatossoká tenni. E' végből sokat kell próbálnunk, 's még többet kell néha küzdenünk azon akadályok ellen, mellyek legszentebb szándékunkkal viadalra kelnek; vérző szivvel vagyunk néha tapasztalni kéntelenek, hogy a' legjobb szabályokat épen nem, vagy csak felényire teljesithetjük.

Igy teszem, a' tisztaságot rendet szerető és társaságban udvarias gyermeket kellene csak ottan ottan látogatóba vinni, — de ha az anya fiát, mind a' mellett, hogy rendetlen, engedetlen és goromba csaknem minden másod nap viszi látogatóba 's pedig ugy hogy azzal a' tanulás órái is elmaradnak, mit csinálsz? — Ha a' hazug nevendék azzal hogy nem hiszesz neki, még inkább elkeseredik és felháborodik, mivel szülői még védik ellened őt simogatva mint igazmondót, — mit csinálsz? — Ha nevendéked csak akkor jó, mikor igérsz neki valamit, ha megkapta, egy órára rá kétszer rosszabb mint előbb, 's ha nem adod mindjárt az nap, tizszer gonoszabb, — adhatsz-e neki? — Mikor nevendékednek becsület érzése nincsen, de szülői erősen képzelik, hogy merő jószivüség a' gyermek, — te vétségeért szigoru tekintettel, komoly hanggal akarod büntetni becsület érzőkint, és szülői már ezt is sokalják, ő pedig csak nevet, morog, mit mivelsz? Néha jó minden büntetés nélkül eleven szinekkel szeme

elébe terjeszteni, hogy a' tett rútsága keresztül rázza szive mélyét, érezze hibáját és utálja, — de igyekezzél jól megválasztani a' becsületérzőt attól ki nem az, mert ennél nagylelküségeddel megjárnád, — mindig szinlelne szelidséget, mindig a' bánkodót játszaná, többször tettetné magát hogy egyenes nyilt szivből vallja meg hibáját, csak hogy ne bántsd, — hátad mögött pedig nevetne könnyü csalódásodon.

A' rendeletink 's oktatásink végrehajtására szükséges eszközök hathatósságát az is fogja nevelni, ha valami világos ellenmondást nem csusztatunk be bánásmódunkba, — mert tudok esetet: hogy a' nevelő kisebb hibáért keményebben büntetett, nagyobb bűnért lágyabban; a' gondatlanságból ejtett vétséget keserü számadással lakoltatta-meg, a' szántszándékkal elkövetett roszaságot némán elnézte, — a' már csak nem belerögzött illetlenséget pillantással fenyíté, — holott bizonyos körülményekben 's tán csak ezekben elkövethető első meggondolatlanságot szigorú bünhődéssel bánatta-meg. — Igaz ugyan, jó a' nevendéket mások különféle szeszélye elviselésére szoktatni, mert jöhet ma holnap esetbe, hogy ahhoz magát alkalmaztatni kénytelen lesz, sőt a' szerencse szeszélyének is alája vettethetik, 's ha neki keményedett lelke, könnyebben fogja hordozni; mindazáltal a' nevelő másoktól szenvedett bajokért ne éreztessen nevendékével bajt, vagy az napi rosz kedvéért ártatlanul soha se bünhődjék a' gyermek, a' büntetés különben gyáva esztelen bosszuállásá alacsonyulna.

Továbbá oktatásunknak hathatósságot szerezhetünk néha az által is; ha magába a' nevendékbe olly bölcsességi elveket sugallunk, mellyek mint egy ránk is visszahatnak; p. o. a' becsületérző engedetlent illyennel csiklándozhatom: Sapientissimum dicunt eum esse cui quod opus sit veniat in mentem; proxime accedere illum qui alterius bene inventis obtemperet. *Cicero.*

Végre a' nevelőnek szeme mindenütt legyen, nevendéke minden cselekedetét, lépését szeme kövesse, fülét semmi elől se dugja be, halljon mindent a' mi nevendékét illethetné, egy szóval legyen sok szeme sok füle, mint Xenophon azt a' jó fejedelemről mondja; részint azért, hogy megvizsgálhassa megösmerhesse nevendéke hijányait hibáit, 's megfontolhassa, milly eszközök lehetnek rája hathatós befolyásuak, — részint azért, hogy semmi alkalmat el ne mulasszon, mikor kellessék 's lehessen azon eszközökhez nyulni, és sükerrel használni. De ebben akadályt tesznek a' szülők, ha a' nevelőt másra is szeretik használni 's belőle egészen mást mint nevelőt akarnak csinálni; essék pedig meg, hogy épen olly időben követ el a' nevendék olly bünt, melly tüsténti javitást érdemlene, de ennek hiánylásában lelkébe mélyebb gyökeret ver, 's utóbb még erősebb mértékben mutatja gyászos hatalmát a' gyermek indulatján, még is a' nevelő és csak a' nevelő oka a' szülők részrehajló szemeik előtt!

18.

Hogy javallatinknak, rendeletinknek és oktatásainknak némi tekintetet szerezzünk, következéskép hathatósságukat és foganatjukat neveljük, jó példaadás által támogassuk és diszesítsük igaz voltukat. Ezzel nézeteinknek elveinknek és egész rendszerünknek mintegy koronáját teendjük-fel. — Hogy ezen főszabály nem csak a' nevelőkhez hanem szinte a' szülőkhez is szól, természetes. De főkép a' nevelő viselete oktatásaival teljes és tökéletes öszehangzásban legyen ugy annyira, hogy nevendéke rája tekintve megláthassa rajta a' dicsért erkölcsöket mint egy szép képbe foglalva, — ő legyen azon varázstükör, melly előtt nevendékének, midőn hibázott már pirulni kell magától visszaijedten, 's mellyben csak ha tökéletesen megegyeztek tettei az erkölcsiség törvényeivel, leljen nyugodt, derült, a' jóságot magában megjutalmazó képére. Azon felül másokat is illet azon szabály, mint a' testvéreket 'stb., — mert ha a' nevelő példájával mások cselekedeti ellenkeznek, az óhajtott süker elmarad, — mint szinte a' példaadások hatását a' gyermekre gyöngíti 's erőtleníti, ha valaki a' nevelőt gúnyoló tréfákkal üldözi, minthogy a' nevendéknek abhozi tiszteletét szükségkép erötleníti. P. o. Ha egy leányka abban elbizva, hogy a' nevelő intézetben már mindent fölfalt, különbféle gúnyszavakkal kel-ki a' kis testvér nevelője ellen, — holmi hijábanvaló észrevételekben akarja elmésségét csillogtatni, nyelvének éles fulánkait öntetszéssel fitogtatni, — 's teszem azt, hogy a' nevelő soványabb ember, szakálla nem fekete, 's több illyeket vesz idétlen satyrájának többszöri tárgyául, — végre a' gyermek is meg fogja próbálni a' hasonló tréfákat. Ha azokra nem hat annak meggondolása hogy magokat nevetségesekké és gyülöletesekké teszik: legalább tartsák szemök előtt, hogy ön testvérök formáltatása akadályivá lesznek.

A' gunyolásról szólván tán nem veszi senki hibának, ha egy kissé eltérek a' guny más nemére is. Ugy hiszem senki sem hozza kétségbe, hogy a' nevelésnek fő kötelessége embert 's azután polgárt nevelni, hogy pedig jó polgárt 's nem rosszat, ugy is értetődik. Már ez hogyan történhetik, — ha azon férfiakat, kik a' haza javát mindenkép előmozditni iparkodnak és fáradnak, gunyoló és szidalmazó szavakkal marczangoljuk megbizott körünkben — nem tudom. Nagyon átlátom, hogy némellyek ezen férfiakat épen azért gyülölik, mivel nagyobb iránt tok a' köz tisztelet, de azt még sem foghatom meg, mint lehet az ő valódi érdemöket említés nélkül hagyni, 's élénk nyelvvel szünetlen nehány kevés gyöngeségeiket előhordani, azokat öregbítni, és sötét szinekkel fösteni. Valóban csudálhatni, hogy azt százszor ismételni meg nem unják némelly vigszeszü rostálók, midőn ellenben más csak egyszer hallja, 's már fülig bele unt. De ennek a' nevelésre csak *az* az alkalmaztatása, — (mert ezen tekinteten kivül nevetség volna róla csak beszélni is, minthogy azt soha senki sem fogja megakadályoztatni, hogy ne történjék) — hogy a' gyermek ámbár nem tudja valólag érteni, miről van szó, nem tud behatni a' kérdéses dolog, ügy, vagy tárgy mélyébe, de azon kérdésben forgó férfiu ellen lövelt gúnyoló és szidalmazó szavakat már jól megérti, 's épen azért mivel választást nem tud tenni, helyes vagy helytelen-e ezen ember ellen hozott itélet, tán mélyebben gyökerezik szivébe mint kellene, mert auctoritáson alapul. Ellenben ha felnő az ifju, csak e' két eset közül valósulhat egyik. Vagy elösmeri a' hibás fonák elveket melyeket szülői asztalánál bészitt, 's mellyek már mintegy vérévé váltak, — vagy nem. Ha nem — (a' mi még is sietve előre haladó korunk szellemenél fogva alig hihető, hacsak örök köd nem borítja agyát) — ha tehát, mondom, el nem ösmeri viszás hiedelmét, úgy azon szülők a' jövendő század adósivá lesznek, az emberiség fejledezésének szent bimbóját sértik, és hazánk egykori boldogsága ellen, neki egy uj akadályt nevelve, kétszeresen vétkeznek; mert ha nem látjuk is át mi magunk azon utak helyes voltát, mellyeken más valaki hona boldogitására oriási léptekkel előre halad, — még sincs igazunk másokat 's épen gyermekinket, kik nem a' miéink hanem a' világéi, a' hazáéi, a' jövő századéi, — akadályoztatni, hogy ők se juthassanak e' tárgy iránt világos ösmerethez; — ha pedig mi elösmerjük is, de nincs elég erő bennünk meggyözödéssé és hathatós munkálódássá változtatni ösmeretünket a' belénk rögzött előitéletek és fonák elvek ellenére, — (mert azok, kik elösmerik az igazságot, de *nem akarják* eszközleni, szót sem érdemlenek) — ha tehát, mint mondám, azon erő nélkül szükölködünk, még sincs semmi jogunk a' későbbi kor polgárait hátráltatni, hogy azon üdvösséges erő bennök se fejtessék ki. — Ha pedig úgy fordul, hogy a' fenn emlitett ifjú ember elösmeri a' történt helytelen hamis fogásokat ösmeretei irányzatában, — ugy nehezen hiszem, hogy igen fogja köszönni fonák itéletünket, 's tán olly forma érzelem ébredend e' pont iránt mellében szülőihez, mint az azon banyák iránt szokott bennünk támadni, kik lidérczekre, kisértetekre tanitottak bennünket, mikor már egyszer átlátjuk, hogy egy szavuk sem volt igaz. —

Más részről meg ollyas gyalázásoknak az a' nevetséges oldaluk van, hogy tán épen azzal, a' mivel ivadékomra akarom átplántálni érzetimet, az ellenkezőt hajtom véghez. Igy ha egy éves fiamnak papiros bohóczot veszek, azt madzagánál fogva fel 's alá ránczigálva a' falon tánczoltatom, és egy nekem gyülöletes férfiu nevét adom neki, az a' czélom, hogy nevetségesé tegyem azon nevet 's a' névvel magát az embert, — de a' kisded dadogni kezd, utána próbálja a' nevet mondani, 's azzal azt értem végre el, hogy fiam gyülöletes ellenségem nevét előbb tudja kiejteni, mint tulajdon családom nevét, — 's ez tudja isten, tán minő kedvező, de lehet, rám nézve épen kedvetlen benyomást tesz fiam lelkében. Mert ha felnő, 's megemlékezik a' gyakran petyeget névről, figyelme fel lesz ingerelve, tudakozódni fog, valjon mi van a' dologban, hogy e' nevet annyiszor 's olly korán hintették agyába, valami nevezetességnek kell azzal összekapcsolva lenni 'stb.; — fürkészetei között könnyen akadhat a' közös jónak egy barátjára, ki a' dolog mivolta felett szemeit felnyitja, — 's ekkint magunk adtuk kezébe a' lámpát, hogy feltalálja a' sötétségben rejtezett kincset.

De ugy látszik mintha csak a' szülőket és házi vendégeket akarnám vádolni, a' nevelőket magokat nagyon kevésben érintve tán teljeséggel hibátlanoknak akarnám állitani. Épen nem. A' nemzőket azért szükség a' becsúszott a' becsúszható balfogásokról bővebben értesiteni, mivel ők elszakaszthatlan lánczczal vannak a' természettől gyermekeikhez kötve 's azért szükségkép ezen 's

más hibák orvoslásáról kell gondoskodniok, ha magzatjaik boldogságát óhajtják. Orvosoltatnak pedig ha elhagyatnak, 's helyökbe a' józan észtől javaslott ellenkező, — de nem extremum — áll. Más, ha nem volna hajlandó vagy elég erős a' gyógyszerek végrehajtására, tovább áll, — nem ugy a' szülők; — ő nekik *kell* gyermekeik javát akarniok. — De egyszersmind emlékeztetnem kell azokat, kiknek szinte nem volna erős akaratjok és eltökélett föltételök nevendékeik boldogsága irányzására, soha se lépjenek ezen terhes hivatalba, — mert a' ki nem akarja minden tehetségét nevendéke boldogitására szentelni, ki attól tarthat, hogy midőn nevendéke javát tárgyazó némelly cselekedetekre maga feláldozása kivántatik, kétségesen vonakodni fog, szóval, ki nem bizhat eléggé magában, hogy nevendéke hasznára midőn szükség, magát meg tudja tagadni, az derék nevelő soha sem lesz, 's hivatalában csak sántikálni fog.

Senki se ütközzék meg azon hogy csak a' hijányt és hibát feszegetem, 's ne is tartsa ezt szenvedélyemnek, mivel a' helyes és jó módokról a' nevelésben hallgatok; nem vetem én el a' tollat, ha valaminek érdemét meg kell ösmerni, hanem az ezen sorok czélja ellen volna; — röviden mindazáltal itt nyilván vallom, hogy vannak atyák, kik a' nevelővel nem sajnálnak tanácskozni a' módok felől, mellyek gyermekök viseletének javitására alkalmasok lehetnek, kik azon felül a' rendeletek javallatok 's példaadások hathatosságát nagyon elősegítik azzal hogy a' nevelőt illőképen becsülik, és hangos intéssel serkentik az iránt a' nevendék bizodalmát.

Berekesztésül még egy szót a' nevelőkhez: szorgosan vigyázzanak, ne talán hasonló hijányok 's akadályok szerzőivé magok legyenek; ha pedig másoktól rakatnak efféle gátok a' nevelés helyes folyamának utjába, azokat mennyire lehet elhengerítni, 's ha ez lehetlen, legalább a' folyamnak egy kissé mellesleges arányzatot adni iparkodjanak, hogy kikerüljék az akadályt, 's részén legalább tul haladhassanak. Ney.

EGYVELGEK.

1.) Wellington herczeg Copenhagen czimü *lovát*, mellyen a' waterlooi csatában lovaglott 's azóta soha rajta nem ült, midőn nem rég meghala, *katonai* tisztelet-tételekkel temetteté-el 's különösen sirja felett lövéseket ropogtatott.

2.) Egy szegény öreg ember Parisban, ki hajdan sok híres korabeliekkel érintkezésben éle, különösen Mirabeauval 's utósótul több leveleket bír, most azokat eladogatni kezdi 's dolga mellette igen jól foly, mert tüstént a' kihirdetés után kettőt 3800 francért adott-el.

3.) A' főbb országos tisztviselők közt Parisban egyszerre egy nemes haszon megvetés mutatkozott; három az ujon kinevezett miniszterek közül, mindenik lemondott a' 12,000 francról, a' mit minden miniszter kap az országos pénztárból első kineveztetésekor, és Davillier, Francziaország' pénztárának uj igazgatója, évenkinti 60,000 francnyi jövedelmét nem fogadta-el, hanem azt rendelé, hogy ezen somma hasznos munkákra és a' gazdaságos-pénztár' számára fordítassék.

4.) Napoleon' anyjának végrendelése, melly már most nyilvánosítatott, 1832dik évi september' 22dikéről van irva és sok hagyományokon kivül olly személyekhöz, kik a' meghaltnak szolgálatjában állottak, azon parancsolatot foglalja magában, hogy Fesch kardinálnak 7000 római tallér fizettessék-ki temetésére. Nem találtak olly töméntelen kincseket, mint a' császár' anyjánál reménylettek. Minden, a' mit maga után hagy, egyformán elosztva gyermekeire szál. Az egész ingó és ingatlan vagyon, a' gyémántokat és ezüstneműket hozzá számolva, nem halad-meg egy millió római tallért.

5.) *Brassy*ban két kóborló kereskedő közt következő szerződés köttetett: „Én, Gaumont János, kötelezem magamat, Damian urnak 144,000,000 millió tojást, 12ejét tizenegy sousért, kézhöz szolgáltatni. Ez pedig mától kezdődjék 's husvét után 14 napig tartson, a' fizetés pedig 14 és 14 napok között történjék. A' tojások' átadása Brassyban megy véghöz 's azon föltétel állapítatik-meg, hogy minden tizenkét ezertől, a' mit Gaumont nem ad kézhöz, 200 francnyi kárpótlás adassék. — Felpénzül 60 francot fölvettem 's a' t.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Aprilis' 9dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1836.
29*dik szám.*

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' BÉRKOCSIS.

Tizet ütött az óra, 's gondolatokba merülve ültem Pestkülvárosa egyik csapszékében, mert tisztelt olvasóim nem minden ember azért ül csapszéken, hogy mint többen vélik bor, 's kábultság özönbe temesse nemesb érzékeit; vagynak más inditó okok is — de mellőzve a' többit, engem az emberösméret utáni sovárgás vitt csapszékbe: ti csudálkozni fogtok „embert csapszéken bor között ösmerni tanulni" ez furcsa — nem épen olly furcsa mint vélitek, régi vélemény ez, poharak között szabadok a' gondolatok, szabad a' nyelv: már pedig mi az emberösméret? — „az emberi gondolkodás, és szollásmód kitanulása," — nem azokat értem, kik poharak között hangosan kürtölik a' nemest, az illendőt, még agyok pokoli gondolatokon evődik, — a' szemesen vizsgáló józan ész azonnal fel fogja fedni, hogy ezek hizelgők, 's hogy üres poharaikat kivánják megtöltetni, — azokat értem, kiknek szivök tiszta, mint a' habokba fürdött nap, de félelem, vagy más mellékes nézetek kötve tartják nyelvöket; — hidjétek tehát érdemes olvasók, hogy egyedül ez ok vezérlett e' romlás mühelyébe. — Én, 's barátom H. elégűlve nézdeltük egy félre fekvő zugból a' vigadó kört, melly nehány pesti bérkocsisból, és soroksári németekből állott. H. barátom, kit a' költészet istene hevitett halommal irá össze rimeit, — én pedig a' bor' különböző hatásait tanulgatám; B. előtt a' második pint bor állott, 's hangosan erősité, hogy ennyi teher alatt megkell szakadni a' jobbágynak — én állitását némüleg helybe hagyám: D. rosz termést 's a' földesur fukarságát emlegeté — erről nem itélhetek: F. a' bérkocsis, kinek szeméből legalább öt icze sör pislogott-ki, városi tónnal vallá, hogy rosz a' világ, minthogy az urfiak már gyalog járnak legnagyobb sárban is: voltak kikbe vig kedvet, voltak kikbe durvaságot öntött a' bor, sőt láttam olyat is, ki nagy apját a' soha nem látottat siratta. — Lássátok érdemes olvasók, mennyi tapasztalás! nem csak tapasztaltam pedig, hanem mulattam is, mert csak a' próbált' tudja, milly öröm józan embernek más kábult' bohózatain kaczagni. Egypár individuummal szaporodott most az érdemes társaság — két vándor szabó legény volt ez — kérdeni fogjátok tán: honnét tudom, hogy szabók voltak? — ne gondoljátok, mintha városi udvariságból bókolva tudakozódtam volna nevök, rangjok, és hazájok iránt! koránsem; — vannak bélyegek, mellyek pillanatig sem hagyják ösmeretlenül a' szemesen vizsgáló előtt a' tűhőseket, — mellőzve a' partialis charakteristikai bélyeget egyedül az universalishoz kezdek, melly minden szabóban a' parisi divatostul le le a' bajmoki kontárig minden kivétel nélkül meg van. — De tán vastag is kritikám? — semmi személyes megbántás nem foly tollamból, a' kontár név sértheti tán a' bajmoki müvészt? de lám nem irom ki nevét, — nem hogy alacson termetü, konyult bajszú, — hogy télen nyáron bőr sipkát visel — csak in genere mondom: a' bajmoki kontár — ne vegye tehát magára, hanem tolja a' kollégára, mert nem minden olvasó fogja tudni, hogy bajmokon csak egyedül maga a' malum necessarium.

De hogy szavaimat egymásba ne öltsem
'S az érdemes olvasóknak is kedvöket töltsem,

vissza térek beszédem vonalára; — kezdém az universalis ösmertető jegyeket fejtegetni, 's megmutatom, hogy minden olló vitézt meg lehet ismerni e' három jegyről: sápadt arcz, fülig érő nyakló, 's kiállhatatlan büszkeség. Ime kedves olvasók azon czégér, mellyből mindjárt szerencsém volt kitalálni a' két vándor magas állását, — még több a' legelső Seitl Wein kiböffentésénél tudtam, hogy felső austriaiak vitézim. — Mig én ezen rettentő előnyomulást tettem az emberösméret körül, H. barátom fél iv papirt firkált tele vitzekkel, 's most a' musa ihletésitől lángoló szemekkel kérdé, ha van e' még nálam több, — én nem-el felelve

figyelmeztetém őt a' két vendégre, kiket eddig a' nagy enthusiasmus miatt észre sem vett, — egy mosoly vonult-el ajkai körül, 's a' ritka fogak közül e' szavakat hallám: Peregrinatio litteraria multum confert ad studia, — ő mosolygott, én hangosan kaczagtam annyira, hogy egyszerre minden szem rajtunk függött: itt láttak volna olvasóim szemeket — lángoló tarka, epedő zöld, keresztbe álló fekete szemeket, — én szepegtem, barátom pedig hideg vérrel jegyezgeté tárczájába, hogy a' pityókos ember szeme hozzá vetőleg hatvan nyolcz foknyi hajlást képez; — a' lárma és elégedetlenség azonban mind inkább nagyobb lön, 's én elővigyázatból háromszékkel közelebb ültem az ajtóhoz — 's bizonyosan a' két emberösmerő többet tapasztalt volna mint kivánt, ha egy bohózat ki nem ment a' kritikus állapotból. — Képzeljenek magoknak kedves olvasóim egy testesült Bachust; — alacsony potrohos termet, veres haj, nem a' legfinomabb poharakhoz alkotott száj, verhenyes órr 's ábrázat, — nem de remek ideál? — én magát a' valót szemléltem bortól elázottan egész pompával nyujtozni egy bükklóczán soroksári sváb alakjában: megvetve a' körülte tobzódókat, meg az egész világot minden országaival és fejedelmeivel, annak megmutatásáért hogy az ember szabad határozatu lény, ugy hortyogott, hogy hangosan recsegtek az ablak üvegek, — szóval egy tirzus kezébe, 's bármi pompás présház tetejére illett volna szüretkor Szemele fiának; — e' bor kulacs is a' közönséges zajra valamennyire feleszmélt, izgett, mozgott, utóbb elkezdett kezével hadarázni, 's csakhamar hangosan kiábálni: hogy ő többet nem iszik, — holott senki sem kinálta, de ő mind inkább lármázott, 's a' hadarázásban elvesztve a' sulyegyent ékestermete egész kiterjedésével mint lisztes zsák zuhant földre, 's egyenesen egy a' pad alatt nyujtózó kuvasz ölébe, — orditani kezde ez most, 's henteregni a' padlaton, mi pedig szemlélők csak nem szakadásig nevettünk, kivált midőn a' szemeit törlő morpheus is üres hordó kongáshoz hasonló tónon elkezdett röhögni — ő minket, mi őt kaczagtuk, — most minden békétlenségnek vége szakadt, 's én szivemből örvendettem, hogy illy vigbéfejezése lett a' történetnek, hogy ez egyszer nem mi rajtunk, hanem mi nevethettünk máson: a' rezes orru ismét elfoglalta lóczáját, 's csakhamar szerencsénk volt hallani hatalmas horkantásait. — De hadjuk őt hortyogni 's halgassuk inkább, miről foly a' beszéd. — Egyveleg volt ez, 's mind egyik bor szagu, — familiai viszonyok, házasitások, eladás, vásárlás 's a' t. sőt egy bérkocsis politikai tárgyat is érintett, 's az egész resultatum az lön, hogy a' taksa csekély. — Tizenegyet ütött most rochusi harangon a' kalapács, 's nagy része a' vendégeknek megoszolt, kalapom után nyultam én is, de egy hang menési szándékomat eloszlatá „a' kisértet nevet hallottam.“ Ez olly tárgy, mellyről való véleményét egy pórnak a' tizenkilenczedik században érdekes hallani; közelebb vonultam tehát a' beszélőkhöz; — „életem kötöm hozzá“ lármázott egy kék mellényes soroksári „hogy van kisértet“ — „mit tudtok ti ben a' városban, csak falusiak érthetik ezt, százat láttam“, „igaz igaz“ kiálta husz földi egyszerre.

„Nem hiszem!“ orditott egy váz kép, kiben csakhamar a' játékszin előtt állni szokott bérkocsisok egyikét ösmertem-meg, „nem hiszem“, 's olly hatalmas ökéllel verte az asztalt, hogy minden boros pohár üres lett, 's krákogó varju hangon kezdett énekelni:

Sechs tausend Jahre hat der Tod geschwiegen,
Kam je ein Leichnam aus der Gruft gestiegen.

Hallgass Michl, szólt egy koros sváb, nem jó illy dolgokkal tréfálni. — „Hallgassak orditott a' hős, tán gondoljátok, hogy olly buta vagyok mint ti, hogy megijjedek tulajdon árnyamtól, — négy iskolát tanultam én ki Budán.“

Elhallgattak a' többiek, de ez olly hangosan lármázott, 's hadarászott, mintha az alvilág minden lelkeivel harczot akarna kezdeni „csak egyel szeretnék találkozni, csak egyel“ kurjongott. — Eleinte nevettük, utóbb szenvedhetetlen lett lármájával. —

Valakivel bohóságot űzni nem természetem, — annyival inkább valakit jó vélekedéséből ingadozóvá tenni véteknek tartom. — Azonban megvallom kedves olvasók, hogy e' szájas vitézt kedvem jött próbára tenni. — Közlém véleményemet barátommal, ő helyben hagyá, 's egy pillanat alatt kész volt a' terv — ő B. barátunkhoz, én pedig szállásomra siettem mágusi tolvaj lámpásomért. B. barátunk csakhamar megjelent, és szándékunkról értesitetve, az említett csapszékbe ment, még mi félre vonultan a' történendőn már előre kaczagtunk; B. fontos dolgait vetvén ürügyül, felfogadta a' bérkocsist jó fizetésért őt tüstént K—ra vinni. — Féltizenkettőre készen volt minden, 's B. barátunk köpönyegébe burkolva lépett az üveges kocsiba, mig én észrevétlenül hátulról a' bakra másztam, sötét volt az éj 's csak itt ott pislogott

egy két csillag a' végetlen üregben; kocsisunk lovai közé vágott, mint villám röppentünk a' döczögős kövezeten, fogják gondolni olvasóim milly alkalmatlan volt helyzetem, de azon gondolat, hogy melly jó izűt nevetek holnap, azt képzelteté velem, mintha pompa kocsimból *Ió triumphét* kiabálnék; hátunk mögött volt Pest ezer lámpáival, hátunk mögött a' városi erdőcske. — Csöndes volt a' természet, 's háboritatlan mint a' sir' álma, — B. barátom az oktatás szerint óráját nézé, 's bár semmit sem látott, a' bérkocsistól is hallhatólag szólalt-fel: „Éjféltizenkét óra a' holtak' órája?" — Kocsisunk mélyen húzta magát öltönyébe, 's ostor csapással biztatá lovait a' sietésre, — én fürge kandisággal figyeltem mindenre, — „már ideje" gondolám 's csendesen félre hajtva köpönyegemet, ki tárám lámpámat, láng sziporkázott szét a' fehérlő országuton; — mi ez? seppegé a' német, be hajolva barátomhoz „nézze csak ég előttünk az ut." Semmit sem látok válaszolt barátom, 's mosolygva képzelé mint izzad hideg csöppeket a' didergő hős. — Eddig elég 's összevonám köpönyegemet, 's kocsisunk is lassan felüdült, de minden muló e' földön, ugy bátorsága is rövid ideig tartott — másodszor nyultam varázs lámpámhoz, 's egy óriás tigris futott kocsink előtt — döbbenve rántá-meg gyeplőit a' csaknem leszédülő, — kocsink állt, helybe maradt a' tigris is. — Mi bajod? miért általl meg? kiálta barátom. — Hát megint nem lát semmit, — e' szörnyüség! — egy tigris. — Hallgass buta, hogy lehetne tigris nálunk. „Uram! én nagyon fázom kérem engedjen beülni fele bért elengedem;" „jól van, csak jer," „szálj le" — világért sem, isten neki egypár huszast nem sajnálok az üvegestől, 's most egész positurával a' kitört üvegeken keresztül mászott a' kocsiba — eltünt a' tigris is, — ismét csöndes lön minden, barátom, 's én kaczagtunk hangosan, de a' rémült pór száz trombita riadását sem hallotta volna, — 's fenszóval imádkozott, de az alle gute Geisteren kivül egy szót sem érthettünk; — nem gondoltam, hogy a' szájast illy hamar elhagyja szive, több készületeket vittem magammal, de ezeket most mind szükségteleneknek láttam, — le szállék tehát habota közt magas residentiámból, 's barátomat szólitám; svábunk ismét kisértetet gondolván magára keresztet vetett, 's elbocsátá gyeplőit remegő kezéből; én helyét elfoglaltam, 's visszaforditám kocsinkat Pestnek — dolgot adott barátomnak a' kábult kocsist észre hozni, — utóbb felüdült ugyan, de a' nélkül, hogy magára keresztet ne vessen, nem mert rám tekinteni, még kevésbé helyére ülni. Jó darabot haladtunk már vissza felé, 's kocsisunk lassan kezdé hinni, hogy nem vagyok kisértet, ollykor ollykor már rám is mert pillantani. De fájdalom a' fris szélnek egy erősb rohanása fellebbenté köpönyegemet, 's ismét kisértetek ugrándoztak előttünk, — én semmire se ügyelve magam bé takarásával bajlodtam, midőn hátam megett kling kling! 's barátom rémitésig rekett kaczaja hangzott, megfordultam, 's csak akkor vevém észre, hogy szomszédom ismét lyukat furt magának az oldal üvegeken, 's őrülten futott mint sebes szarvas. — Meg állottunk 's hangosan kiabáltunk utána, de ő annál inkább iramlott, 's csakhamar eltünt szemeink elől. — Mit volt tenni, — nevetve, 's szánva a' butát haza hajtottunk. Hová tegyük a' kocsit? hová a' lovakat? e' volt most a' bökkenő. — Isten neki gondolám, 's egyenesen udvaromba állottam-be. — Eltikkadva csakhamar tollak közé bujtam, 's gondolják-el olvasóim, tüzes tigrissel, 's lelkekkel álmodtam. — Micsoda lovak ezek uram? e' szavakkal ébreszte-fel gazdám, 's én neki hangos kaczajjal feleltem, megtudván hogy már kilenczre jár az óra, 's a' kocsi még is itt van. — Mit tegyek? sok fejtörés után kitaláltam, hogy kidoboltatom: Igen de ha nem Pestre szaladt, hanem isten tudja hová? Ujságba teszem! Ez helyes igy valahára csak rám akad, 's ez meg lett, mint látják olvasóim; kérem tehát ha látnak történetből egy magas, góth izléssel épült kalapu német embert, igazitsák hozzám, 's győzzék-meg, hogy nem vagyok kisértet.

KATONA ANTAL.

A' ZSIDÓK' SÁTOROS-ÜNNEPE

KONSTANTINÁPOLYBAN A' JANCSÁROK' IDEJÉBEN.

A' zsidók évenkint ülnek egy ünnepet, melly sátoros-ünnepnek hivatik 's egyike az ő legnagyobb ünneplésöknek. Midőn ezt Konstantinápolyban ünneplik, egy zöld sátort építenek a' fő zsinagóga' egyik teraszán. Benne egy szűz virasztja az éjet 's attól kellne a' sz. irásban hirdetett messiásnak születni. — Szoros parancsolat, az évszak' legszebb termesztményeit áldozat és ékesség gyanánt a' sátorba hordani. Sem fáradságot sem költséget nem szabad kimélleni, hogy az istenségnek a' természet' legszebb adományai nyujtassanak. A' legcsekélyebb henyeség a' szentség' fertőztetése volna 's félni lehetne, hogy a' hódolás az urnak nem kellemes, ha valamelly ritka és tökéletes termeszt-

mény ösmeretes levén 's az áldozat' egy részét nem tenné. A' moyzesi törvénynek ezen szoros parancsolatjára egykor egy zsidó, árulója vallásának, épen olly különös mint vétkes nyerességi tervet építe.

Nehány nappal a' sátoros-ünnep előtt egy kertésznél Konstantinápolyhoz közel egy majd egészen ért gyümölcsöt vön észre, melly gyönyörű szép és a' legkisebb hibától is ment vala, ugy, hogy mihelyt annak hírét hallák, az ünnep' rendelői el nem kerülheték megvételét. A' zsidó titkon értekezett ezen kis kincs' tulajdonosával és 50,000 piasternyi nyerességet ajánla neki, azon egy föltétel alatt, hogy vele osztozzék. Az ajánlat természetesen elfogadtatott. Meg kell jegyezni, hogy a' török illy esetben embere marad szavának. —

„Holnap," ugymond a' zsidó, „azon gyümölcsöt, mellyet kertedben láttam, boltodban a' városban ugy fogod helyezni, hogy az arra menőknek szemökbe tünjék. Nem sokára árát fogják tőled kérdezni 's te nyugalommal feleled: 50,000 piaster. Azt hiendik, hogy roszul értettek. Te ugyanazon nyugalommal és hidegséggel ismétled: 50,000 piaster. Kaczagni fognak és tréfákat űzni bohó kivánatidból; maradj te csak nyugodt. Lassankint négyszer, ötször, huszszor többet fognak neked ajánlani, mint mennyit a' gyümölcs tulajdonképen ér; 's most rajtad a' kaczagás' sora, engedd csak menni a' vásárlókat. Más nap reggel más személyek fognak megjelenni 's a' gyümölcsöt szorosan vizsgálandják, mellyet azonban ne engedj érinteniök. Szépnek, jelesnek, egyetlennek fogják azt mondani 's megkérnek, hogy adnád-el nekik. Te azt feleled: szívesen, de tudják az árát? — Nem. — 50,000 piaster. Alább egy para-val sem adhatom. Ezen emberek ismét nevetni fognak 's ugy tetetik magukat, mintha nem hinnék, hogy ez valódi véleményed. Ugy tesznek, mintha elmennének, de egyszersmind olly sommát fognak neked ajánlani, melly miatt megrettennél, ha előre nem volnál betanítva. — A' legközelbi nap, mellyen a' gyümölcs' birása olly szükségökké válik, mellytől nem szabadulhatnak meg, mindegyre jöni 's menni fognak és mindig nagyobb árt ajánlani. Estve az ajánlatok igen fölemelkednek, 's ekkor hidegvérüséget kell mutatnod, örömödet titkolnod, egy szóval, magadon uralkodnod. Vigyázz, hogy át ne pillantsanak; a' legcsekélyebb hajlandóság, mintha engedni akarnál, az ellenszegülés' minden erejét semmisítené. Egy negyeddel naplemente előtt utósó próbákat teendenek: az ár, mellyet igérnek, mind egyre nőni fog 's végre eléri kivánságodat; de mutasd magadat nyugodtnak, elhatározottnak, közömbösnek. Ha erős maradsz, a' következés bizonyos, 's holnap mint jó barátok osztozunk a' sommán, mellyet veled nyeretek."

— „Ha istennek ugy tetszik!" felele a' török 's szerepéhöz készüle.

Épen ugy lön minden, mint az izraëlita előre mondá. Az igért somma immár 49,500 piasterre ment, midőn a' kertész, kit az öröm egészen körülvett, ki nem talált többé szavakat, illy csábító ajánlatok iránt tetetett ellenszegülést mutatni, előfogá a' gyümölcsöt, megmutatta vásárlóinak és felkiálta: „E' gyümölcsöt egy piasterrel sem adhatom olcsóbban." E' közben azonban eltöré szárát 's így a' gyümölcs többé nem volt tökéletes. Most felszólamlottak a' legelső rabbinusok, mert ezek magok vivék a' vásárlást, a' kertészhöz: „Boldogtalan! Elrontád az egész bűvöt. Jelen állapotjában gyümölcsöd ránk nézve csak egy parat ér." — Erre eltávoztak. 'S a' kertészt kétségbesésében hagyák.

Eddig ezen esetben csak az elégíthetetlen pénzszomj' illő büntetését látjuk, de kitünő példáját látjuk egyszersmind benne azon önkénynek is, mellyel gyakran Mahomed előtt a' Törökországban uralkodó különféle kormányok bántak. — Mint közönségesen a' fiscus' tisztjei jelentek-meg az ünneplés' végén, hogy az adókat az ünnepi tárgyaktól, virágoktól 's a' t. fölvegyék. A' köteles somma átadatott és elfogadtaték, de a' városban azon vásárlás' híre jött füleikbe. Ez okbul a' zsidókhoz visszafordultak 's szólának: „Nyomorultak! ti a' kincstárt követeléseinek egy részében meg akarátok csalni és legszentebb kötelességtek' rovására? Törvényetek parancsolá a' természet' azon remekének megvevését. Vonakodás nélkül kell vala a' kivánt árt értte lefizetnetek. Fukarságtok roszra vezeté a' szerencsétlen kertész' kezét, hogy a' természet legszebb munkáját elrontá. Bűnösök vagytok istenetek előtt; a' meg fog benneteket büntetni, a' mint neki tetszik, de azért a' szultánnak nem lehet rövidséget szenvedni" — 's megkivánták az adót az 50,000 piastertől.

Ez még nem elég; Konstantinápoly' főbirója, ki előtt a' rabbinusok panaszkodtak, büntetésre itélte a' sinagógát, mivel azon iparkodott, hogy a' császári kincstárat egy nyerességétől megfoszsza.

TALLEYRAND.

..... Talleyrand olly ágyban hál, mellyben más ember bizonyosan nem hálna. Mindnyájan, kik szobájába jőnek, láthatják, hogy az ágyban függőlegesen van. De ez még nem elég; tudva van, hogy öregsége mellett is haja igen sűrü, azonban ez nem elégséges, hogy őt a' nedvességtől és hidegtől megőrízze; ez okbul még egy háló-köpenyeget visel, minőt, ha jól emlékszem, nagyatyámnál láttam. Közönségesen tíz órakor kél-föl. Ha szép az idő (t. i. a' politikai), mindig vannak emberek öltözködésénél. Ha az idő változó, ekkor a' társaság nem olly számos; ha szélvész van, minthogy ezen a' herczeg mindig uralkodik, még mindegyre van annyi ember nála, hogy belőlök egy pompás királyi kiséret alakíthathassék. 1830tól fogva azonban az etiquette e' nemben igen egyszerü lön. Bárha Talleyrandnak igen vastag haja van, még is csak hét háló-sipkával alszik békességben. Ha az ágyat elhagyja, nem vesz-le tüstént egyet sem. Egyik lábát egy papucsba dugja, lőcslábát a' másikba 's nehányszor fel 's alá járkál a' szobában skót öltözetben, még mindig a' hét hálósipkában 's a' jelenlevőkkel beszélget. Két komornyik egy nagy mosdó-tálat hoz hozzá ezüstből, aranyzott ezüstből vagy chinai porczellánból, mindig a' hely szerint, a' hol van. Végre leül a' herczeg 's most kezdődik a' háló-sipkák' toillette-je. Valaki, a' ki látta, mikint szedi-le a' komornyik ezen gyapot háló-sipkákat három, négy, öt, hatig.., ezt mondá: „ezen férfinek valóban nevezetes feje van 's hinni kezdem, hogy végre mind ezen sipkák alatt tán fej sincsen.“

Midőn végre a' hetedikre jött a' sor, Talleyrand ur maga fogá-meg azt, egész álláig levonta megdörzsölé fejét, megrázta magát, átadá a' sipkát a' komornyiknak 's végre hajdon fővel mutatkozott. Ezután álla alá egy nagy kendőt kötnek viaszostafotából 's azon nagy ezüst mosdót elébe tartják. Ha mind ezen előkészületek megtörténtek, egy szolga egy pohár vizet nyujt neki, Talleyrand iszik, de a' vizet nem nyeli-el, hanem orrán által önti-ki. Ez egy óranegyedig tart a' nézők nagy csudálkozására, kik meg nem foghatják, mint vihetni véghöz illy operátiót megfúlás nélkül.

Ha az órröblintéseknek vége, a' komornyikok ismét elveszik a' mosdót 's a' hajékesitést kezdik. Ez a' toilette' legnehezebb része, mert Talleyrand ur minden pillanatban elbukkan közülök, hogy valakinek, a' ki jő vagy megy, egy szót mondjon, 's mind ezt a' skót pongyolában.

Eztán jő a' *nagy toilette*, de csak tizféle olajjal történt békenés után, mellyeket Talleyrand ur magára és ruháira olly bőséges mennyiségben hint, hogy a' hol csak jár, pézsma- és ambra-levegőt terjeszt maga körül. Ha mind ennek vége, a' fejékesitésnek kell végére járni, a' mi egy kalap által történik, mellyet Talleyrand ur fejére tesz, igen fejére és pedig tulajdon szobájában, mert mindig fázik 's a' légvonástól fél.

Több mint nevetséges dolog, őt délelőtt tizenegy órakor pamlagán tulajdon szobájában a' boldogtalan kalappal ülni látni, melly azonban a' hét háló-sipkának csak szerény pótlója.

A' LEÁNYOK SZESZÉLYE.

Annyi férfit hallék már életemben a' leányok szeszélye ellen panaszkodni, és a' hányszor még szépeinket védelmezni törekedtem, mindig felül haladták gyenge hangomat ellenkező lármájokkal. Milly méltatlanul és mondhatom igazságtalanul ócsárolják a' szegény leányok szeszélyét, mellyet még nagy hibának is tartanak. — Megmutatom nektek szakálos vitézek milly alaptalanul hangoztatjátok panaszitokat és bizonnyal nem fogtok le kiáltozni.

A' természet az asszonyi nemnek a' sok menynyei kecsek, szépségek és kellemek, a' sok angyaltisztaságu és szende kedvélyeikbe öntött érzemények felébe, nem kevés háborgató gondot — nem kevés terheket adott; számtalan rosz kedvet csatolt drága elsőségeikhez, de nem akart ez által felséges adományaiból valamit talán elvonni, hanem azokat még magasbitani és édesitni. Arra nem gondoltak azon férfiak: ne nedvesitse a' fris, táplaló, feliditő, és élesztő eső a' virágot? Mért megyünk egykedvüleg a' fa mellett el, mellynek gyümölcsterhes ágai lekonyulnak, és egy a' fa csucsán, nap piritotta alma magára vonja szemeinket és vágyunkat felgyulasztja? Mért ingerel minket a' természet tüskés ruhába öltözte gyümölcs éde? Ha a' szellő az illatrejtő bimbót megnyitja, nem legyengeti rózsa keblét is? — Ugy gyötri az erkölcsös leányzót is rosz szeszély ha kedvelt pillangója más rózsa édét szivja, a' leányt is a' ki már inkább hölgynek szeretne neveztetni 's t. eff. Egy ösméretes költő azt mondja: Az évekkel a' kivánatok is elhalnak; itt megforditva találom.

A' sziv egy titkos érzeménytől el van ragadtatva, a' vér hevesen buzog, egy magyarázhatlan

vágy tolong a' kebelbe, a' képzelet, felgerjesztve az ideálokat, mellyekről szépeink regényekben olvasnak — a' legszebb szinekkel képzik ezen, a' valódiságtól nagyon különböző képeket. Hogy kivánhatni illy varázs bájolta szivtől jó kedvet, főkép ha ideálját fel nem lelheti!

Másoknál megint valami más veszi üzőbe a' jó kedvet. Majd ferdén bodrozott a' hajfürt majd igen nagyon elfedik a' hattyú nyakat és gömbölyded hátat a' hajfodrász remekelte sok fürtök, a' köntös ritkán áll kivánt illesztéssel a' test remek növéséhöz, a' czipők igen keveset nyomnak, hogy kis lábok lehessen, még éjjel is más szépnek körében látják kéjelegni kedvesüket, és reggel, a' mi legrosszabb, a' tükör hazud! Nem igaz, szépeim, kinek lehetne illy környülményekben jó kedve? Igaz mind ezek a' finom érzetű nemmel történnek, de a' férfiak sokkal durvább anyagból vannak gyurva, hogy olly kicsinségekkel vesződhetnének.

De az öreg Hymen sajnálható ügyviselő volna, ha minden esedezéseknek és kéréseknek eleget akarna tenni. Tudjuk, milly jól rendeli minden haszonlesés nélkül a' férfiakat minden éghajlatról, milly messze küldözi kéz-kérőit, és milly ügyesen köti a' fejéreket barnákkal; tudjuk azt is milly nehezen segithetik az apák vejeiket elé és — még is mindig pezseg nőszvagyó leányoktól a' világ. — Hányszor számlál némelly szép csak tizenkilencz nyarat, — ha az idő két tizeddel előbbre haladt is! Mondjátok ócsárkodó férfiak lehet-e akkor az ember jó kedvü? Mindennap egy nehány órát kell a' pipere asztalnál tölteni, mindennap templomba járni, mindennap uj levegőt a' szobába hozni és még is olly lassudan telnek a' napok, de még is csak eltelnek és növitik az által a' rosz kedvet.

De nem hijában ült Lidika a' pipere asztalnál, és hangoztatta buzgó imádságát, meghallgattatott titokteljes sohajja, — itt van a' kedves, — köszönve ösmerik-el a' kisasszonykák a' leleményes Milikánál, hogy a' kölcsön-piros is győz. — A' bálba felvette egy férfi, persze nőtelen, az anya ő nagysága keztyűit a' földről, ezen nemes lelkű tett elragadja az érzékeny leányt, egy háladatos szikra felgyulasztja szivét, és az ég tudja hogy történt, elég hozzája, a' vak istenné mosolyog, az együgyű férfi kelepczében van és a' szegény viszi haza ideálját.

Azonban a' szép vagy mesterség szépitette hölgy jó kedve csak addig tart mig a' szerelem és képzelt boldogság mézhetei tartanak, mert mámorából józanulva csak ekkor veszi észre, hogy rosz kedvének inditó okai csak sokszoroztattak.

Annyi sok rosz kedv okozásoknak van a' gyöngédérzésü szépnem kitéve, mellyek igazán elébb sajnálást mint panaszt érdemelnének. Már az alkotó és fényes adományait pazarló természet öntötte mind ezt mint egy igazitandó kézzel a' szépnem kedvélyébe (Gemüth), hogy az által a' szépnek és édesnek éldeletét nehezitse.

De van még egy neme a' rosz kedvnek a' szépnemnél és ugy tetszik nekem ez okozza különösen a' férfi-panaszt. Nem szivelhetik, hogy még csak leányok vagy hosszadalmas kitétellel, hogy a' férfiak mint egy szabadalmas és illödelmes módon bátorkodnak mint a' méhek, egy virágocskáról a' másikra röpdesni. Ezt már abból is lehet látni, hogy olly kisasszonykák vagy is inkább kisasszonyok, a' kik mindig csak a' férfiak csapodárságuk és változékonyságukról beszélnek, nagy számu imádokat számláltak, de a' mint amaz ezópi eb a' vizben látott koncz után kapkodva a' szájában lévőt is elveszté, szintugy jártak ők is, mert minduntalan szépen képzelt ideáljok képmását keresték, de természetesen meg nem lelék és alig is fogják meglelni, előbbeni imádójik azonban tovább röpdestek. — Minapában fülem hallattára mondá egy szép imádójához: őrizkedjék kegyed az ingatagságtól, mert a' rózsa tüskés, mennyi szemesség szükséges, hogy az ujból folyó vér életpályáját be ne mocskitsa. Mi természetesebb azért, minthogy a' leányok rosz kedvűek látván főkép, hogy annyi tüskétlen virág van melly szur, és hogy őrizkedési mondókájokat megtartani nincs elég okunk. Azért ha a' férfiak valamelly megkülönböztetésért esengnek, éreztetik velök rosz kedvöket a' máskép kegyes szépek, és mennél többet kérnek, csusznak, másznak, annyival több szemrehányások következnek és a' szokás végre természetté válik, a' kezdetén szinlett rosz kedvből, végre igazi szeszélyesség keletkezik. Ez a' valóból van véve és igaz az alatt, hogy ti férfiak panaszkodtok, a' szépek csapodárkodástukon sohajtoznak. — De csak szenvedjetek bátorsággal — szenvedjetek, mert a' mi a' szépektől veszi eredetét csak szép lehet. Eljön azon sovárgva várt pillanat mikor bánatosan karjaitokba ömlenek és bizonnyal dusan téritik vissza elvesztett óráitokat.

Báró Apór Károly.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Aprilis' 4dikén. ‚Lumpaci vagabundus' nyitá-meg a' szinházát.

Aprilis' 5dikén. Először: ‚Garrick Bristolban.' Vigjáték 4 felvonásban. Deinhardstein' munkája. Magyarra szabadon irta Joannovics Demeter, Buda főváros' levéltárnoka. Garricket Londonban kipiszegik, ezért lemondván a' szinészetről Bristolba utazik, hol Frondham barátjával, drámai költővel találkozik. Ez elpanaszolja neki, hogy bizonyos Hild Tamás' leányába szerelmes, 's viszont szerettetik, de atyja miatt nincs reménye birhatni. Garrick közbenjárását igéri, ha a' házba juthat; de Hild a' szinészeket lelkéből gyülöli, következőleg Garricket is. Garrick csakhamar feltalálja magát, megtudván, hogy Hild egy pseudotudós, Johnsonnak, akkor Anglia' leghiresebb tudósának alakjában kiván nála megjelenni. Frondham Hildhez megy, 's tudtára adja, hogy Johnson Bristolban van, 's nála udvarolni kiván. Hild örömében magán kivül ragadtatik, aztán szép szerint ráveszi Frondham-t, hogy szinjátékának, melly nem sokára szinre kerülend, vallja ő magát szerzőjévé; erre, ugy mond, több oka van, hogy ő ne gyanittassék a' szerzőnek, mert a' szinészek ellenei, 's darabját megbuktatnák: azonban igazi szándéka ez: ha a' mű tetszészt nyerend, magát fogja szerzőnek vallani, ha megbukik, Frondhamen hagyja a' szégyent. Garrick jő mint Johnson 's a' többi közt szóba hozza az említett darabot is, dicsérni kezdi, 's azt allítja, hogy Frondham nem lehet illy felséges műnek szerzője; erre Hild' hiuságának nem állhat ellen, megvallja, hogy ő a' szerző, 's olvasás végett darabja' compositióját is átadja. Csak ez kelle Garricknek, Garrick vendégszerepet vállal benne, 's Hild előtt Frondhammel, mint a' darab' szerzőjével szinleg összeperel, 's megigéri, hogy a' darabot teljes iparral megfogja buktatni, mire is Hild szinte kétségbeesik. A' darab adatik, a' két első felvonást roszul fogadják. Hild kitántorog a' szinházból, Frondhammel találkozik, ez tudtára adja, hogy vagy leányát adja neki, vagy a' szerencsétlen szerzőt kihirleli a' világ előtt; Hild nem enged, mert, ugy mond, nem fogja bebizonyithatni. — De jő Garrick; a' Johnson' képében neki adott compositiót előmutatja, 's rá ijeszt, hogy vagy Frondhamnek adja leányát, 's ekkor a' darabot játékával megmenti a' végveszélytől; vagy még jobban megbuktatja, 's a' kézirattal bebizonyítja, hogy a' szerző senki más, mint Hild Tamás. Hild választ, 's a' házassági szerződést alá irja. — De hátra még, hogy a' szinészek' gyülölése miatt is illendően meglakoljon; erre nézve egyik inasszerepü szinészt elájultatják, 's Hildnek, ha darabját be akarja végeztetni, magának kell az inas' szerepet felválalnia, ki is bár csak nehány szót kell mondania, még is trémát érez, 's lassankint becsülni tanulja a' szinészeket.

A' játék' terve, a' mint láthatni, helyesen van kigondolva, de kivitelében nincs elegendő kerekdedség, nincsenek a' fővonások mindenütt eléggé kiemelve. Vannak, ugy szólván, több epigrammai élü jelenései, de vannak némelly keveset jelentők 's mintegy episodiumok is benne; illyenek a' többi közt a' kerti jelenések. — Az egészből, összébhuzva kerekdebbé alkotva, jeles vigjáték válhatnék; illyesmit vártunk a' czédula után e' kitételtől ‚*magyarra szabadon irta!* 's a' t.;' — de a' versekben irt németnek csak prozai forditását hallottuk.

Az előadásból hibázott az összehatóerő (ensemble) 's elevenség, elvárjuk, milly műéldeletet nyujtand a' társaság, némelly ismeretes tagok hirlelt megérkeztükkel; a' pesti szinház' ujjá 's jobbá alakultával pedig az eddiginél nagyobb ipart, szorgalmat várunk, mert századunkban, műértő 's mű-nem-értő egyiránt, örömestebb adja pénzét a' *jóért* csak a' *jóért*. — X. et Comp.

EGYVELGEK.

1.) Mindenki egyesült erővel igyekszik hatni és munkálni 's olly vállalatok, mellyek egyesekre nézve igen nagyok, részvények által valósítatnak. Parisban ennek következésében jelenleg egy társaság állott-fel, melly 500 francos részvényeket osztogat, hogy az összehordott sommával a' játékasztali szerencsét kisértgessék.

2.) Francziaország és Belgiom' határain egy uj Fra Diavolo lépett-föl, a' ki mindenütt vendéggé teszi magát, de soha sem fizet. Estve felé valamelly házba szokott térni, melly czélra azonban gondosan ollyakat választ, a' mellyekben csak asszonyok vannak, bezárja az ajtókat és szorosan megtiltja, hogy ki ne nyittassanak. Aztán fegyvereit asztalra rakja, a' legjobbakat előadatja magának, a' mik a' házban találtatnak, eszik, iszik, dohányzik és melegszik; nap' keltével eltávozik 's az eledelekből is elviszen magával, a' mennyit elbirhat.

HIR- 's DIVATLAP.

PESTI HIREK.

Tisztelet a' nőnemnek!

1.) Az utósó sorshuzás főnyertes számával a' Tivolit nyeré egy siklósi magyar kereskedő. Pesti kereskedői levelek szerint a' szerencse története ez: Zomborbul a' siklósi kereskedőnek több sorsszám küldetett eladás végett; ezekből felesége, a' nélkül, hogy férje tudná, hármat félre tön. Húzás után eléadá a' feleség a' félretett három számot, vizsgálnámég férje, ha nem nyert-e közülök vagy egy valamit, 's e' három szám között volt a' főnyerősors! — Képzelhetni az örömittas férj' boldogságát, ki eddig feleségét tán „*anynyok*'-nak hivá, de azóta „*kedves kincsé*"nek nevezi.

2.) Pest' egyik külvárosában, egy furfangos eszü szatócs azon gondolatra vetemedett, hogy mindennek, ki nála vásárol reggel egy pohár pálinkát, délután pedig egy pohár bort ad ráadásul; azóta mint mondják, szilvaléh- 's lőrére édesgetett számos vásárló járja a' szatócs' boltját, de mint minden nagynak a' földön, ugy a' szatócs óriási találmányának is vannak üldözői! — Egy szomszéd schuster, a' szatócsnak régi ellensége, tűztorkára 's a' lábszíjra megesküdött, hogy a' szatócsot esztendő alatt minden vagyonából kiiszsza! — Reggel legalább is tizenkétszer megfordul a' schuster a' szatócs' boltjában egyegy krajczáros zsemléért; délután szaporázza látogatásait, krajczáronkint ismét czérnát, tűt és szurkot vevő, annyira, hogy a' szegény szatócs, már is mint üldöző rémtül fél a' szurkos schustertül.

3.) Vasárnap, april' 3dikán a' casinoban délután ötödfél órakor volt a' hangverseny. Előadatott egy régibb quartett Haydntól Es-durban; aztán S. kisasszony, egy műbarátné és Tsukly Mihály ur' tanitványa egy concertdarabot játszott Kalkbrennertől zongorára, hat hangu kisérettel, igen szépen és sok tetszéssel. Befejezésül játszatott Onslov' quintettje H-mollból, melly hasonlókép közönségesen tetszett.

KÜLHIREK.

1.) Bizonyos Rumfort nevü asszonyság a' hires Aragonak 2,500,000 francot hagyott hátra azon nyilatkozással, hogy e' sommát *a' világ' első tudósának adja.*

2.) Egy fiatal lányka bizonyos franczia városban a' belgiomi határszélek felé készülőfélben volt férjhöz menni; egy majom, melly már régtől fogva tulajdona volt, különös ellenséges indulattal viseltetett a' vőlegény iránt; mihelyt észrevevé azt, ezerféle nyugtalan ugrásokat tön, a' kertben szaladgált 's gyakran zsebkendőket, sipkákat és más hasonló holmikat vitt-el magával, mellyeket elrejtett. Sem fenyegetés sem verés nem hozhatá régi szelidségére az állatot. A' menyegző' napján végre, azon pillanatban, midőn a' pár templomba ment, a' majom dühöngve és fogait vicsorgatva elhagyá a' házat, az erdőbe futott és többé vissza nem tért.

3.) Harmadfél esztendő' lefolyta alatt Londonban és környékén 70,000 ember fogatott-el adósság miatt, 's a' költség e' részben 755,600 tallérra ment.

4.) Peligot ur, egy fiatal nagy nevü chemikus a' philomathiai társaság' utósó ülésében egy süveg czukrot mutatott-elő, mellyet egészen egy hudfolyásban sinlődő betegnek vizelletéből készíte, a' ki jelenleg a' Charité kórházban Rayer ur' orvoslása alatt van. Ezen beteg naponkint körülbelől 12 font vizelletet ad, mellyben 5 procent czukor van, mi majd hasonló mennyiségü azzal, a' mit a' czukorrépából kaphatni.

5.) A' törvény javallatok közt, mellyek a' legközelbi ülésben a' franczia kamara elébe adattak, van egy javallat négy nagy vas-ut' készítése felől Paristól a' tengerig, Lille-ig, Orleansig és Toursig.

6.) Bizonyos ur Mühlhausenben egy uj tulajdonságot fedezett-föl a' burgonyákban, mellyek nem sokára mindenre fognak használtatni, t. i., hogy ezen gyümölcs' száraztott leveleit a' fösték-ásztatáskor sűritő-szer gyanánt használhatni, mire eddig a' buza' leveleit használák. Már több gazda vevé hasznát ezen uj fölfedezésnek 's immár 50 kilogramm burgonyalevél 35 francért adatott-el a' mühlhauseni festőknek.

7.) Lindsay ur Londonban azon felfödezést tevé, hogy a' villanyosságot világositásra használhatni. A' gondolat nem rendkivüli, de nem tudák a' szikrákat maradandókká tenni 's a' britt ezt feltalálta. A' láng, mellyet alkot, erős, világos, füst és gőzölgés nélküli 's mindenütt, főkép pedig mint veszélyelleni lámpa a' bányákban, sükerrel használható. Nagyobb helyeken több illy nemü lámpa volna szükséges.

DIVATOK.

A' mellényeket kétfélekép hordják: az ünnepélyeseket udvarlásoknál vagy előkelő társaságokban sálnemüleg; a' pongyolákat kihajtott gallérral. A' divat' különbfélesége a' nagyobb vagy kisebb szélességben vagy hosszaságban áll.

Tán soha sem volt valamelly divat állandóbb, mint az elől nyilt nadrágoké, e' részben semmi sem változik. A' nadrágokat még mindig majd szüken viselik.

A' férfiöltözet átalában már nem olly fekete, mint eddig volt; láthatni fehér nyakravalókat is. A' frakkok mindenféle színüek.

Hamarjában legszembeszökőbb divatváltozásnak mondhatni azonban, hogy *a' lábbeliek már elől nem szögletesen, hanem kereken hordatnak.*

DIVATKÉP.

15. sz. Parisi divatöltözet. Lilaszin poszományos szük ujju ruha gros-de-naplesből; fejér kiszőtt szegélyzetü casemir sál; rózsaszin selyem kalap csipkével 's tollakkal ékitve.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Rajzolatok. 15.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Április' 13dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1836.
30dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' KIHIVÁS.

(*Franczia után.*)

Nem hittem én, de már hiszem,
Hogy szerelmem búra viszen,
Búra viszen, búbánatra,
Ezer gyötrő gondolatra.

Czuczor.

„Jancsi! Jancsi!“ — „Mit parancsol?“ „Pisztolaimat.“ — Urának e' szólitására a' szegény Jancsi meütközve állott, és várt a' parancs ujitására, vélvén, hogy tán roszul hallá. — „No 's! miért állasz meredten szoborkint? nem pisztolaimat kivántam-e, vagy tán azt várod hogy kérjelek?“ —

A' megdöbbent szolga lassu léptekkel mene most urának hálószobájába, levevé a' falon függő pisztolokat, a' porral, pókhálóval födetteket 's kabátjához törülve, urának átadá. Elvevé az urfi fegyvereit, 's ismét parancsolá a' szolgának, hogy golyókkal együtt a' szükséges lőport 's fojtásokat hozza-elő. — „A' golyokat is?“ kérdé Jancsi. — „Igen, igen a' golyókat is; nincs kedvem kérdésidre válaszolni; engedelmeskedjél és hallgass, ha nem kérdeztetel. Ma senkit se bocsátasz hozzám; senkit se, értettél? Csupán Tihamér, barátom Tihamér jöhet jelentetlenül hozzám.“ —

Jancsi teljesité ura' parancsait, 's nem kis aggodalom 's csudálkozással fejcsóválva hagyá-el a' szobát.

Hősünk, kit épen most megbizott szolgájával hallánk beszélni, X** Ödön volt, egy gazdag, pazar és tetszvágytól duzzadozó fiatal földesurficska; ki minden kéjözönbe részt vön, minden társaságban látható, 's nem a' leggyalultabb viselete mellett, nyakas és önfejü volt. Jelenleg éltének épen azon pontján állott, hogy egy gazdag és gyönyörü kisasszonyt, kit szenvedélyesen szerete, nőül vegyen, mind e' mellett is, pazar szokásait vagy rendetlen életmódját legkevésbé sem változtató.

Urfink ez nap, szokása ellen, korábban jöve haza 's nem foglalatoskodék egyébbel, mint pisztolai' tisztogatása 's töltegetésével; próbálgatá az öldöklő fegyvert 's végre asztalra tevé. Arczai égtek; szemeiből hevesindulat' tüze szikrázott; érthetlen szavakat hadart össze, fogait csikorgatá; aztán mély gondolatokba merült, 's fegyvereit ismét megvizsgálá. Minden azt bizonyitá, hogy urfinkban egy hatalmas indulat' dühe viharkodik, 's hogy e' pillanatban egész élte' 's jövendője' határzó pontján áll.

Leveté dús öltözetét, egy egyszerü kabátot ölte magára, pongyolán övedzé keresztül nyakát egy veres gyapotsállal 's öltözkedését végezve kinyitá irószekrényét; egy titkos fiókot húzott-ki abból, papirosait vizsgálgatá, egy csomót közülök elégetett, egy másik csomót beboritva, lepecsételve, boritéki felülirással zsebébe rejtett. Leült aztán irószekrényéhez, gondolkozóvá lön 's végre e' levelet irá:

Kedves Ida!

E' soraim' vétele annak jeléül szolgáland, hogy én kegyedre nézve elvesztem. Csak akkor veendi kegyed ez iratom', midőn már a' szerencsétlen pillanatnak vége. Súlyos kín gyötör ugyan, hogy kegyedet el kell vesztenem, de kényszeritve vagyok e' lépésre. Éljen kegyed boldogul 's emlékezzék-meg néha néha szerencsétlen

Ödönéről.

Urfink még egyszer átolvasá a' levelkét, lepecsétlé, czimet irt rá 's inasának csöngete. Jancsi megjelent. — „Gondoskodjál, mondá hősünk, hogy pontban négy órakor bérkocsis várjon rám a' ház előtt. Ha öt óráig nem jövök haza, akkor e' levelet S*** Ida kisasszonyhoz viszed.“

..... „Mindent, mint a' ténsurfi parancsolja,“ válaszlá Jancsi, ki tekintete, nyugtalansága, 's minden parancsában urának, egy borzasztó szerencsétlenséget láta rejtezni.

..... „És Tihamér nem jő! pedig megigérte, hogy három óra előtt itt lesz. Az sem titok előtte, hogy négy óra a' határzott idő — és még sem jő.' — Mig Ödön e' gondolatokkal tépelődék, Tihamér szobájába lépe. A' barátok kölcsönösen üdvözlék egymást; Tihamér fölkapá az asztalról a' pisztolokat, szorgosan vizsgálgatá 's aztán szóla barátjához: — „meg vagyok elégedve; fegyvereid jelesek; elhibázod az első lövést, a' másodikban szerencsésebb lészesz, ha tanácsomat követed. Menjünk azalatt a' kertbe; ott nehány gyakorlatlövést teendünk, 's némi szükségesekre foglak figyelmeztetni."

..... „Barátom" — viszonzá Ödön, — „nem titkolhatom előtted szorongató félelmemet, igaz ugyan hogy ügyességembe nagyon bizom, de ha a' lövést elhibáznám, mi lesz belőlünk, mi lesz imádott jegyesemből?"

..... „Ollyasmiről képzelgened sem kell."

Ez alatt a' két jó barát a' kertbe érkezett, 's czélt tüzvén-ki, abba gyakorlatul lődöztek, mimellett Tihamér Ödön barátját majd a' sikeres czélzás, majd a' fegyvertartásra oktatá, mig kocsit hallottak a' ház elébe gördülni. Most megjelent Jancsi, reszkető hangon 's alig merve urára pillantani, jelenté, hogy a' rendelt kocsi már várja.

A' két barát megölelé egymást. Ödön a' zsebébe rejtett levelet átadá Tihamérnak, ismét átölelék egymást 's a' kocsiba pattantak. —

..... Valjon hová kocsizhatának? —

Azonban az öreg Jancsi, ki beillett volna már Jánosnak is, ki urfiát bölcsőjétől ismére, őt saját édes gyermekekint szerető, rémitő veszélytől irtózott; Ida kisasszonyhoz siete 's a' fenyegető veszélyt netalán elháritandó, ura' parancsa ellenére is, a' levelkét a' szép kisasszonynak átadá.

Az angyalszelid Ida csaknem összerogyott a' levél olvastával; párviadal jutott eszébe, 's e' rettentő merénnyel összecsatolt élet és halál; mert hiszem szerető nők és jegyesek, illy titokboritotta estben, mindig a' legborzasztóbbat képzelik.

..... De mint hárithatni-el a' szerencsétlenséget? — mihez fogni? hová folyamodni segedelmért? Az összejövet' helye nem tudaték. És a' jó Jancsi is a' helyett, hogy bár mi módon követé vala a' hintót melly urával előtte elgördült, urfia jegyeséhez siete inkább a' levelkét neki átadandó.

Az angyalédes Ida szülőivel 's rokonival, kik e' pillanatban náluk valának, Ödön lakására siettek, ott kibonyolódását e' titokteljes eseménynek, melly borzasztó veszélyt láta rejteni, aggodalmasan bevárandók.

Háromnegyed óra mult ötre, midőn Ödön barátjával visszatértek, nem is álmodók, hogy hon illy nagy számu gyülekezetet találandnak. — A' meglepetés mindkét részről nagy vala. A' gyönyörü menyasszony vőlegénye' karjai közé ájulva rogyott; szülői öröm 's ihletődéstől könyeztek; a' jó Jancsi pedig nedves szemekkel csókolgatá kedves urfia' kezét. — Milly szivható jelenet!

Csupán Ödön és Tihamér nem foghaták-meg az egész dolog' egybefüggését; e' szivható jelenet közepette megihletődés nélkül álltak, 's kérék a' rejtély' megfejtését.

..... „Mindent tudok, Ödön", szólt az angyalszelid Ida; „az ég bocsássa-meg neked azon fájdalmat, mellyet szivemnek okozál. Hanem szólj, nyugtass-meg: mi történt elleneddel?" — „Meggyőzetett, édes Idám — meggyőzetett!" — „De csak nem veszté éltét?" lön ismét az epedő kérdés.

..... „Éltét! mit mondasz? — Hát meghal az ember, ha 50,000 forint jövedelmének felét elveszti? — De én, igen én, ha meggyőzetém, elvesztem vala minden vagyonomat és kényszeritve leendék kezedről lemondani 's távol tőled nyomorultan végezni éltemet. — Hanem sem érczakaratom, sem becsületem nem engedék, hogy olly lealázó módon történt kihivatásomat el ne fogadtam volna." — „De mond-meg hát valahára" szólt ismét Ida: „mi rejtezik ez egész dologban?" —

..... „Tehát még sem tudod? kihivás volt az egész köztem és ellenem közt pisztolokra, bizonyos távolra, ki tud közülünk jobban czélba lőni, fogadtunk pedig egész esztendei jövedelmembe 25,000 forintba." — „És te győztél, Ödön?" — „Igen, győztem." — „Jól van," szólt Ida — „megnyerted ugyan a' pénzt, de értte elvesztéd mátkádat; mert sohasem egyezhetem-meg egy bőszültnek hitveséve leendni, bőszült pedig az, ki minden vagyonát *játékon* koczkáztatja." —

PARISI PANTHEON,

vagy:

SZ. GENOVEVA' TEMPLOMA.

E' nagy és pompás épület először 1757ben Soufflot' terve szerint kezdetett épitetni. September' 6dikán 1764ben tevé-le XV. Lajos annak alapkövét. Az épület négyszögü keresztet képez, négy

hajókkal, mellyek a' templom alatt összejőnek. Lapjának, az oszlopfolyósót beszámolva, 339 lábnyi hosszasága és 250 szélessége van. A' façade egy oszlopcsarnokból áll, melly a' római pantheon szerint van készítve, elől 6 és összesen 22 oszlopa van; ezek a' korinthi rendhöz tartoznak, magosságuk 58 lábnyi és 3 hüvelyk, 5 1/2 lábnyi átmérő mellett. Ennek tetejében egy frontont (fő tetőoldalt) láthatni, mellyet hajdan sugarakkal és imádó angyalokkal környezett kereszt ékesíte. A' façade bír három szárnyajtóval, mellyek 1791ig nyiltan állottak, 1805ben azonban becsukattak, 's később ismét megnyittatának. A' belső kúpfödél' átmérője 62 láb. Ezen kúpfödél már magában is egy pompás kerek templomot képez, 32 corinthi oszloppal. Ezen oszlopok közt 16 magas ablakok vannak, mellyek bőséges világot terjesztenek belsejében. Ezen templom tulajdonkép három egymásfelett álló kúpfödélből áll, vagy egy háromszoros kőboltozatból, mellyek közül a' legvégsőbb vagy legutósó a' földszíntől kezdve majd 250 lábnyi magosságra emelkedik. — Az épités a' költséges hadak miatt sokáig félben hagyva állott, 's csak 1784ben kezdődött el ismét a' munka, 's az ugy nevezett lámpa Soufflot' terve szerint az egészet megkoronázta.

April' 4dikén 1791ben Mirabeau' halála után a' rendelkező gyülés ezen épületnek uj irányt adott, t. i. hogy a' nagy férfiak' tetemeit, kik talentjeik vagy tetteik által a' haza előtt érdemesekké tevék magukat, foglalják magukban. Most tehát a' katholikai hitvallás' minden hélyegei leszedettek róla, 's a' szabadság' és nyilvános morál' jelei által pótoltattak-ki, 's az épületre ezen felirás jött Pastorettől: „A' hálás hon nagy férfiainak.“ A' frontonra is uj basrelief jött, mellynek közepében e' szavak: „A' francziák' pantheonja a' köztársaság' III esztendejében,“ valának olvashatók. —

Öt basreliefen az emberiség' jogai, a' jury, önfeláldozás a' hazáért, nyilvános oktatás 's a' törvények' uralkodása allegoriai módon adattak elő. A' lámpa' helyét egy alapzat foglalá-el, mellyre egy óriási hiralaknak kelle állítatni.

A' rendelkező gyülés azt határozá, hogy valamelly polgárnak csak 10 évvel halála után adathassék-meg a' pantheon' tisztelete, de Mirabeauval kivételt tettek, kinek mellképe tüstént diadalmasan behelyezteték, épen ugy Voltaire julius' 11dikén és J. J. Rousseau oktober' 16dikán azon évben nagy pompával és ünnepélyes szertartással helyeztettek-be. Voltaire' sirján ez vala olvasható: „Történetiró, költő és philosoph az emberi léleknek nagy világot gyujta, 's azt szabadnak lenni tanitá.“

„Ő védelmezte Calast, Färbent, de la Barre-t és Montbaillyt; leküzdötte az atheistákat és fanatikusokat, türödelmet gerjeszte, 's visszaidézte az emberek' jogait a' feudalismus szolgaisága ellen.“

„Rousseau' sirján e' szavak álltak: „Itt nyugszik a' természet' és igazság' embere.“

Napoleonnak egy decretuma által ezen templom a' katholikai isteni tiszteletnek ismét visszaadatott 's a' nem fénylő lámpa ujra rá tétetek. — A' pantheon, melly csak valódi nagy férfiak' számára, kik a' haza mellett valóban érdemesekké tevék magukat, volt rendelve, most a' gyakran nagyon kicsiny Napoleon által arra használtatott, hogy nemzetsége' többnyire csekély tagjainak hamvait őrízze, valamint udvarának fő tisztviselőiét!! Ezek közül negyvenkilencz, köztök Lannes is, ide temetteték. Béke hamvaikkal.

Egy királyi rendelmény 1822ről megparancsolá, hogy a' katholikai szertartás e' templomban tovább is folytatassék, 's azt eszközlé, hogy az ugynevezett hitrokonok, missionáriusok 's a' t., illy módon folytathaták itt szent isteni szolgálatukat. Az emlitett basrelief-ek ismét eltüntek. — Rousseau', Voltaire' és mások' tetemei' istenteleneknek kiáltattak-ki 's ismét elvitettek. A' convent' uralkodása alatt a' jakobinusok' vérszomjazó csoportja, kivivé, hogy a' valamint semmire kellő szintugy esztelen és ostoba Marat' teste a' pantheonba téteték, és Mirabeau' hamvai elvitettek belőle, de még a' II esztendő 9dik thermidora' alkalmával (julius' 27dikén 1794) az emberiség' ezen pökedelmének undok tetemei ismét kivétettek 's nem messze Montmartre utczától egy árnyékszékbe vettettek.

Ezen templom' földalatti boltai, mellyek a' régi Genoveva-egyház' alapján nyugszanak, egy roppant boltozott sírtermet képeznek, mellynek épitési módja nem kevesebbé csudálatos mint a' felsőnek.

Az egészen 60 éven tul dolgoztak 's valami 50 millióba került.

PESTRŐL KARCZAGRA

UTAZÁSI KÉPEK.

Jövés 's távozás olly két végpont, melly között zsurlódik egész létünk; — születünk azaz „*jövünk*; — de *hová?*“ — „több jövők, 's távo-

zók közé:“ „*miért?*“ „hogy kalandozásaink után távozhassunk;“ — meghalunk, azaz *távozunk*, de — „*hová?*“ — ez olly kérdés, mellyet bár ki is örömest mellőz-el válasz nélkül: „*miért?*“ erre sokkép lehet felelni, de én ezen sok feleletek' resultátumával válaszolok: „azért — mert meg kell lenni.“ — De térjünk e' szomoru tárgyról egy élénkebbre: a' szerelem is, mint tengelyen forog e' két pont körül, azaz erről is mondjuk: *Van*, 's *volt*, csak azon különbséggel, hogy a' két pont a' szerelemben más elnevezéseket kap — itt a' *jövést* botlásnak, — a' *távozást* esésnek nevezzük, — 's ha a' színész világ' képeit, a' közélet' rámáiba vonjuk, ugy a' *botlás* vig- az ésés pedig szomorujáték leend, 's mindenikben két hős viendi a' főszerepet: nem kell azonban gondolnunk, mintha a' többi személyzet hasztalan vesztegelne, — e' kezdi többnyire a' vigjátékot, 's ha a' publicum kikaczagta magát, csak akkor lépfel a' két játékhős, 's még ekkor is a' sugók, 's czédula-hordók mint annyi mozgonyok izgatják az egészet. —

E' czikkely' czime: „Pestről Karczagra“ 's még is „életre halálra, szerelemre az egészet semmit sem tárgyazó dalgokra tért“ igy fog szólni az olvasó: — Kedves olvasó! ha egyedűl olly munkát akarsz olvasni, melly a' kitűzötteket tökéletesen kimeríti, 's czimjének megfelel, — vajmi nehezen oltandod el olvasási szomjadat! de különben is a' kitéréseket annyira honositotta jelen-korunk, hogy ezek naponkint szünnek botránkoztatók lenni. — De, — hogy a' *jövésre* 's *távozásra* visszatérjek: ez előtt öt hónappal én is Pestre jöttem, mint közönségesen nevezni szoktuk: magamat mivelni, — mert mai világban neveletlennek mondjuk azt ki Pesten, ha bár egy pár hétig is nem tartózkodott, — 's igy ifjaink ha philosophiát végeztek, (végeztek mondom, mert iskolába járni, és még valamit is tudni herkulesi munka volna) minekutána kisebb iskoláinkban már ugy incognito elkezdették magokat mivelni, fel jőnek Pestre 's itt tökéletesen ki- vagy el-mivelik. — Öt holddal tehát ezelőtt mint mondám én is Pestre jövék az érintett okból. — Kerek a' pénz gördül 's hamar eltün, kivált hol kevés van, — e' nélkül élni pedig nagy városban annyit tesz, mint nem is élni: hogy tehát éljek a' második pontra, a' távozásra szorultam. — Utazni, kivált pénzzel, — igen szép — én kamatra adván Pesten az enyimet, kéntetém a' második czikkelyt kihagyni. — Utazzam! igen de, — merre, 's hogy? — azonban ez aenigmát ketté vágta Bátyám' levele, engemet Nagy-kunságba, karczagi 's több más méréseihöz hivó. — Most két dolgot tudtok érdemes olvasók: hogy mérnök vagyok, — 's Nagy-kunságba utazom. — Tagadhatatlan igazság az, hogy a' rosz gazda közönségesen, ha pénzének nagy részét elfecsérlette fösvénykedni kezd — sőt mi több: óhajt jó gazdának tartatni — igy történt velem is; meghatalmazott ugyan bátyám, erszényére kocsit fogadni, de azon tekintetből, hogy ha más nem, legalább ő tartson takarékosnak, — elhatározám szegény legényhöz illőleg utazni. — Mint tudjátok érdemes olvasók, Pesten, vásár' alkalmával, országunk' minden részeiből pezseg a' sok különböző nyelvű 's öltözetű ember, 's igy nem sok fáradságomba került egy kisujszállási fuvarost találnom, melly város határos Karczaggal; — ő kért, én igértem, az alku meg lett 's az indulás ideje, ha a' tojásos kofa, kit ide hozott, árujától megszabaduland, mi csak hamar meg is történt. —

Hármat ütött délután minden óra Budapesten 's már szekeren ültem, — szekeren szép hölgyei fővárosinknak, 's bucsut intettem felétek, — de ti ezt nem láttátok, — jobb is hogy nem láttátok, mert most is szégyenelném magamat, mivel, köztünk legyen mondva, bár nem volt olly nagy sár, csak magán az országuton egy óra negyedig tartott menés alatt, háromszor akadtunk el, 's kétszer ütköztünk idegen szekerekbe. — Tetemes szekerünknek, melly a' tojások iránti tekintetből, annyira be volt födve, hogy csak ollykor sugárzott egy kis világ a' csekély nyiláson keresztül hozzánk, legbelső zugába vonva magam', ugy pislogtam ki kocsisomra mint midőn a' pesti szinházi páholyból legelőször néztem Robert, der Teufel-t. — Hátra maradt nagy nehezen Pest — de mikorra az első csárdába értünk, mint kitűzött pontra, akkor bizonyosan már a' pestiek is szunnyadtak; — el éhezve 's fázva, inkább könyörgő, mint parancshangon kértem szobát a' felköltött csaplárostul. „Nincs“ lön a' felelet, „engedjen tehát egy kis helyet tulajdon szobájában“ „nincs e' világon olly utas, ki miatt ő magát regulázza“ válaszolt a' vice-bachus, 's nékem hallgatnom — 's a' kocsin kellett hálnom. Süvöltve zugott a' budai hegyek felől a' vihar, nyikorogtak felettem az árbocz — nem — a' sátor-fák: eleinte csöndes volt körülem minden, de utóbb banyám is, kit ködmenéből hamar kiszelelt a' hűs szél elkezde nyugtalankodni, 's e' szavakat hallám: tiz ezer

tojás — egy forintért ötvenöt — olcsó, — kocsibér harmincz forint — drága, — három icze pálinka; bár mi kedvetlen körülményekkel kelle is küzdenem, nem tarthatám magamat e' vallomásoknál a' nevetéstől; — a' banya észrevéve ébrenlétemet, megszólitott, 's igy hideg beszélgetéssel huztuk-át a' hideg éjszakát. — A' reggelt pálinkával üdvözlé kocsisunk, 's utnak indulánk, de a' szerencsétlenség görbe lábaival szüntelen kocsink mellett gyaloglott: Conductorunk, ki a' vizet békák italának tartotta, minden okoskodásunk ellenire is, annak megmutatásáért, hogy a' magyar szabad kéjen borral, pálinkával élhet, annyira lecsípte magát, hogy lovai nevét is elfelejté — hatalmasan csapva félre karimás kalapját, rekedésig emelt hangon éneklé: „Addig iszom, mig a' fogam ki nem ázik.“ — Én banyámmal ki a' világ' fajultsága ellen gyakran kikelt, épen kunságról beszélgetve, nem is ügyeltem a' külvilági dolgokra, midőn egy hatalmas zökkenés fölébreszte mély elmélkedésünkből, — ki tekintettem, 's e' pillanatban szált egy kemény ostor-sujtás kántorunk válai közé, s' csak ekkor tudtam meg, hogy szekerünk, egy másikkal összeakadt 's mint erősebb annak tengelyét ketté törte. Semmi jót nem reméllve, szükségesnek látám a' dolog' birói elintézését kimásztam a' belső cabinetből, — de — csak ugyan jókor is, — mert egy torzonborz bajszú szolnoki ember fölemelt fejszével siete, hogy kerekünket kárpótlásul agyonszelje; de mihelyt meg pillantott, azonnal lebocsátá gyilkos fegyverét 's barátságos hangon szólt hozzám: Ah! kigyelmed van itt Jászapáthi borbély uram? — Én földi! én feleltem, használni akaró tévedését — azonban csakhamar vissza vonultam ad interiora nehogy megösmerjen, 's agyon üsse kerekünket. — A' tojások' királynéja, ki már bizonyosnak tartá az emberhalált egy mi-atyánkot imádkozott, én pedig oktatva kunomat, kit ijedsége, 's az egy pár ütlek meglehetősen ki-józanitottak, hatalmasan nógattan sietésre. — Rákkint mozgott négy kerekünk a' sivatag homoksikon, 's elmerülve nézdeltem a' Karacsunk által metszett: Magyar hon földképet — egy renden akadt meg szemem: „Vedres ur által javallott csatorna“ fájdalom! csak javallott, mint nálunk többnyire minden nagy mű. — „Be átkozott rossz út ez“ seppegé banyánk sajnálkodva tekintő görcsös lovainkra, — „Biz átkozott homok ez“ viszonzá kocsisom „ollyan mint az asszonyok' szeme, csak akkor jó, ha nedves“ — én mosolygva — de melly mosoly alatt egy mély és szent fohász ült, biztatám hogy nem sokára *vas-uton* fog járhatni. — Mit vas-uton? — ne hidje kigyelmed ifjuram, több esze van az országnak sem hogy illyesekre pazalná a' vasat. — Isten mentsmeg ugy is husz forintba került kocsim vasaltatása. — Tudva, hogy holdak kivántatnának ezeknek megértetésére, hallgattam — hallgattak utitársaim is — „Amoda van Szólnok, — ott megyünk át a' tiszai hidon, van-e uram passusa?“ — Nincs, nem is volt soha, csupán cholera idejekor — csak azt mondom. „Nemes“ minden ut minden vám szabad előttem. — Mélyen huztam magamat köpönyegembe, 's Török Sz. Miklosig meg sem mozdultam. [Midőn a' török sz. miklósi fogadó' udvarán, hasonlóan Soroksári János parodiájában előforduló hordó-hősekhez, buvtam ki a' gyékény közül, már messziről köszöntém a' rajtam bámuló fogadóst és fogadósnét kiket most láttam éltemben először — Klimius miklós alig csudálkozott jobban, mikor az alvilág' erdejit mozogni, sikoltani hallotta, mint én midőn a' rövid dereku csaplárosné e' szavakkal döczögött elömbe: Ah, isten hozta Inzsellér urat, — isten hozta! — különösen örvendek, — ritka szerencse. — Hogy van édes ténsur? — hogy van? vága közbe férje a' zöld sapkás, „ugy van mint fiatal legény szokott lenni, ha minden órán meny-asszonyt vár“ — Ismét tévedés, gondolám még utóbb e' rettenetes emberek meg is házasitják árva fejemet.

„Hová tetszik utazni ténsur? 's különösen igy incognito — hanem nagyon megváltozott Inzsellér ur, mióta szerencsém volt — szörnyüség még szakállát is levágatta, de csak illyen a' szerelem!“

Ez ismét olly tévedés, mellyből legkevesebbet sem volt érteni szerencsém, — reméllek idővel mindent meg tudhatni, 's nem fogom elmulatni tudositni olvasóimat. —

Egy óra multával ismét kocsin ültem magamat olly jól érező mint ki közel esik törekvése czéljához. — „A' hires fégyverneki puszta ez“ szólt a' kocsis, „hol hajdan Zöld Marczi uralkodott; tőlem is kért egy izben pipájába tüzet, egy szép sallangos kostököt adott értte, 's ugy tünt el villámparipájával a' pusztasikon, hogy a' szél sem érte nyomát; az volt ám a' derék haramia, ha valaha hallotta hirét nevét, lovának meg' hetedhét országon nem vala párja.“ — Amoda csillámlik a' kisujszállási rezes torony szólt ismét

hozzám a' merően szemeim közé néző kocsis, 's várni látszék hogy dicsérjem uj tornyát. — Szép torony, mikor épült atyafi? kérdém a' bajszát pedrőt. — 1830ban uram! szép torony az de sokba is került, nem dicsekvésből mondom, hogy bár csak 5 forintos váltott földem van, de még is 25 forintot adtam rá; — de miért is ne tenne az ember jót? — szabad a' *kun* mindenével, nemes itt minden ki becsületes és tárva előtte az út magát megkülönböztetni. — Igy okoskodott a' vastag nyakú kun. — Csak hamar elértünk Kisujszállására, futólag megtekintém a' várost, egyenesen Karczagra rándulék bátyám' karja közé, hol atyafiságos szeretet 's vidorság koszorúzzák kalandaimat.

Katona Antal.

A' SZÍVLOPÓ.

B**x Julius, kereskedő-legény és piperőcz a' maga módja szerint, mutatókat vitt M.. tábornok' hitveséhöz Parisban. A' hölgy nem volt otthon és Brigitta, a' kellemes szobaleány, várakozásra kérte őt. Ő vár; erről is arról is csacsognak 's csakhamar kitudódik, hogy a' lánykának, 12,000 franc van birtokában. Az ifju e' kincsre tüstént terveket épit. Apró rendez-vouk adatnak és fogadtatnak, de a' szobaleány csak komoly szövetségről akar hallani, semmit a' szerelmeskedésről. „Igy hát írok szülőimhez.“ Az ifju irt vagy nem irt, de nehány nap mulva bélyeges papíron hozza a' kedves szerető atyja' 's anyja' egyezését a' szándékban levő házasságra. „Épen van egy eladandó kereskedés,“ ugymond; „20,000 francot kérnek értte, ez semmi, de én jelenleg csak 5000 franc felett rendelkezhetem és 15,000 francot ki kell fizetni.“ Brigitta, ki már egy szép boltban ülni képzeli magát, ajánlja 12,000 francját. Az ifju vonakodik, a' lányka sürgeti, kifizetteti magának a' 12,000 francot és vőlegényének adja azt. Két, három nap elmul és a' kedvesről semmi hir; a' gazember 48 óra óta elhagyá Parist. A' szökő után akartak indulni: „azt csak ne tegyétek,“ szóla a' szegény leány, „vagy én a' vízbe ugrom.“ Megtudá, hogy Juliusnak van egy öreg pap nagybátyja, ki az ifjunak rendelé vagyonát. Ezen nagybátyához megy és zokogva elbeszéli neki a' történtet. Az öreg megindul, vigasztalja a' leányt 's igy szól hozzá: „Holnap elküldöm kegyednek a' 12,000 francot, 's ha öcsém nem akarja nőül venni, *kegyedet* teszem örökösömmé.“ — Brigitta most ugyan ismét birja pénzét, de nem szivét, ez a' kedves után vigasztalhatatlan.

MERINO A' GUERILLAVEZÉR.

Bizonyos Henningsen nevü kapitány nem rég adá-ki Londonban kalandjait és történeteit. Don Carlos' szolgálatában 's abban az elhíresedett Merinot igy rajzolja: „Merino valódi előképe egy guerillavezérnek. Kicsiny, de vaserős egésségü levén, a' legnagyobb fáradságokat képes kiállani 's minden harczi gyakorlatokban felette jártas. Öltözete inkább papos mint katonás. Hosszu fekete öltönyt, kerek kalapot és görbe kardot visel. Egyetlen fényüzés, mellyet magának engedni látszik, egy jó ló. Két pompás fekete paripája van, mellyek nem csak rendkivüli gyorsaságuk miatt híresek, hanem szirtek és hegyek közt kecskék gyanánt mászkálnak. Mind kettő folyvást nyergelve és szerszámolva van 's mindig szorosan egymás mellett járnak. Ha Merino észreveszi, hogy azon ló, mellyen lovagol, fáradt, a' nyargalás közepette egyik nyeregből a' másikba veti magát. Oldalán mindig egy roppant nagyságu puska függ, melly egy maroknyi porral és számos golyóval töltetik-meg, 's mellynek hangja ágyu' dörgéséhöz hasonlít 's melly vállát szétzuzná, ha azt közönséges módon sütné-el. Ez okbul ágyát hónja alá veszi 's másik kezével a' csőt erősen tartja. Utósó alkalommal Moyas nevü ezredes iparkodott őt elfogni, ki maga is hasonlóan Merinohoz pártvezér vala. Ezen óriás alkatu férfi jól ösmeré az országot és rettenhetetlen bátorságu volt; de az első csatában halálát lelé, bizonyosan a' harczos pap' rettentő csöve által. Ennek csak egy öreg szolgája van, a' ki már negyven éve szolgál nála. Minden estve, ha embereinek álláspontjokat kimutatta, ellovagol és senki, hű szolgáján kivül, nem tudja, hová megy. Ez adott okot azon hírre, hogy ő a' nap' 24 óráiban soha sem alszik nehány percznél tovább; a' kasztiliaiak ezt erősen hiszik 's egy olly férfiről bizonyosan mindent képesek hinni, a' ki sem bort nem iszik, sem nem dohányzik. Ő a' maga életmódjában felette egyszerü sőt patriarchai módra él; de győzedelmek, mellyeket kivívott, mindig kegyetlenség által voltak mocskosítva. Ő hív és fáradhatatlan párthive azon ügynek, mellyet magáévá tön, de mindenkor keseredett és irgalmatlan ellenség; az ő sötét és változhatlan itélete a' foglyok felett mind örökké — „halál.“

SZERELMI KALAND.

Az angol színház' egyik jó játszója, Elliston, nagy képmutató volt, ki magát mindig jobbnak teteté, mint tulajdonkép vala. Már az iskolában fiatal krokodilusnak nevezék őt pajtásai, mivel a' könyek mindig készen álltak szolgálatjára, ha sükert kelle okozniok. Az ő szerelmi kalandai igen számosak valának, de a' választásban nem mindig a' legjobb izlést mutata. Többek közt szerelmeskedése volt egy szolgálóval Wapping czímű fogadóban. Egyik nap, midőn érzelmei' tárgyával komoly beszélgetésben vala (akkor 18 éves volt), lármát és zörejt hallottak; Elliston tüstént egy ott álló ládába záratott, 's a' leány helyére visszasietett a' vendégszobába. Öt percz folyt-el a' lárma mindig tartott sőt nevekedett; a' fogoly a' láda' tetejét fölemelni igyekezett, de a' leány figyelemből beakasztá a' csukó-vasat 's a' ládát e' szerint belülről lehetlen volt kinyitni. Elliston figyelmezett. Az egész házban legnagyobb zavar és nyugtalanság látszott uralkodni; hallá, mint járnak ide 's tova a' szobában. Tán valakit kerestek? Nem. Tán szerencsétlenség történt? gondolá a' fogoly a' ládában. Valóban nem sokára hallá e' kiáltást: tűz! tűz! 's a' vízipuskák' vizét ládájára hallá föcskendeztetni. Mi lesz belőle? Még csak egy gondolatja volt, személyes szabadsága felől tudniillik 's ujra iparkodott ládájából kijőni, hiában; a' zár erősen állott. Megkettőzteté erejét, de csakhamar elgyöngülve esett vissza a' láda' fenekére. Iszonyu állapot. „Végre," így beszélte ő maga, „átláttam, hogy mást nincs mit tennem, mint mindenre készen állnom és imádkoznom. Imádkoztam tehát és könyörögtem." — „Uram, helyzetében legelőször a' megbánásra gondolt volna ön." — „Hisz nem is imádkoztam egyenesen *magamért*," felelé, „hanem csak azért imádkoztam, hogy az ég azokat, kik a' tüzet legyőzni iparkodtak, azon gondolatra birja, hogy a' *bútorokat mentsék-meg*." A' tüz szerencsére eloltatott, de Elliston' szivében egyszersmind a' szerelem' lángja is elaludt. Midőn kedvese eljött, hogy megmentse őt, azon pillanatban elhagyá a' házat 's megesküvék, hogy illy veszélynek — azon helyen többé nem teszi-ki magát.

HANGVERSENYEK.

Heinefetter Sabina. — Bárha kellemes dolog egy jövő örömre előre örvendeni, még is valami különös fekszik a' meglepetés' örömében. — Midőn tudniillik jelenleg egészen az uj szinházigazgatás' jeleneteire feszitjük figyelmünket, megjelen Heinefetter Sabina k. a. és testvére Klára Bécsből 's april' 8dikára hangversenyt hirdetnek a' nagy redout-teremben 's pedig az itt szokatlan 1 for. 20 kr. áron p. p. — De a' jót jol is kell jutalmazni, és H. Sabina nem csak jót nyujta, hanem a' legjobbat, a' mit e' tekintetben itt sok év óta hallánk. Egy áriában Donizettitől egészen kifejté pompás hangjának erejét, csengőségét és olvadékonyságát, 's a' változatokban Rode-tól olly bravourt és toroküggyességet mutatott, melly annál inkább csudálkozásra ragad, minthogy az énekesné a' legnehezebb meneteket nem csak *mezza voce*, hanem ezüst hangja' teljes erejével vitte-ki. Éneke megragadja a' hallgató' érzéseit, 's ekkor önkénytelen váltogatják egymást bennünk vidorság, aggódás és elragadott csudálkozás, mint a' müvészné akarja. Rövideden a' ki Heinefetter Sabina kisasszonyt még nem hallotta, az el ne mulaszsza magát ez éldeletben részleltetni 's ki őt egyszer hallotta, bizonyosan minden alkalmat, őt ismét hallhatni, örömmel megragadand. — Reményljük is, hogy még nehány concerteket fog adni, mert a' rendkivüli tetszés, mellyel fogadtatott 's mellyet kitünő elméje által szerze magának, sokkalta jobban el fogja érdemét az itteni közönségben terjeszteni, mint eddig hírlapok és hírszárnyalások tevék. — H. Klára kisasszony is, ki itt tavalyi vendégszerepeiről igen jó oldalról ösmeretes, nagyon szépen énekelt egy áriát Bellinitől 's egy duettet Mercadante-től testvérével. — A' zongora-concert Riestől, egy mükedvelőtül játszva 's a' változatok Tulon-tól fuvolára, előadva Kundt ur által, méltán tölték-be az énekközöket.

A' nagy terem félig tömve volt.

Casinoi hangverseny. — Vasárnap, e' hónap' 10dikén a' nemzeti casinoban Taborszky ur kellemetes szép hangjával és előadásával játszotta Mayseder' brillant quartettjét G-durban. Aztán Lendvay ur Kölcsey Ferenczcnek „Dobozi" czimü balladáját szavalta el. — A' közönség részvevő kimélettel viseltetve a' gyöngébb előadás iránt tapsokkal jutalmazá őt. — Eztán Thausz Alajos Bécsből, *Boklet* ur' tanitványa Herz Henrik' legujabb változatait játszotta egy thema felett a' „Puritánusok" daljátékból, nagy sebességgel. Befejzésül Mozart' quintettje játszatott D-durból.

Carl kisasszony, a' híres concert-éneklő is itt van, és hangversenyeket adand. R—ky.

NYILT LEVÉL.

A' „Rajzolatok“ eddigi törekvése, — menynyire fenálló szokások, minden polgárt kötelező törvények 's a' józanság' tiszta szabályi engedék, — nyilvánosság vala. Csak ki az idő szentelte szokásokat, ki azt, hogy ‚szent a' törvény', ki végre a' józan ész' szentségét sérti, vagy sérteni törekszik, csak az keresi az undok denevér lakta homályt, csak illy utálatos söpredéke a' köztársaságnak, képes, a' civilisatio', az emberség' szabályit alattomosan sérteni.

Értésünkre esett, a' budai színész társaság' Igazgatója által, hogy X. et Comp. jegyalatt, olly levél játszatott kezébe, melly tele alacsony fenyegetések- 's ocsmány ijesztgetésekkel az esetre, ha az Igazgató ur a' levélben kijegyzett, az ég tudja hol kóborló hires magyar színészeket a' budai társasághoz nem fogadandja. —

Kik azon bitangok, kiknek a' köztársaságban, keresztség, vagy szülőik után nyert nevök nincsen, kik másnak neve vagy névjegye alatt felbőszültek, a' tisztes rendet büntetlenül háboritandani, nem tudjuk, érje őket utól a' nyomozó törvény' hatalma, de szent kötelességünknek érezzük, itt nyilvánitni, hogy mi a' nevezett névjegy alatt a' budai társaságot érdeklő minden dolgokat, annak hasznát czélzó jó vagy hibás minden nézeteket a' „Rajzolatokban“ palástolatlanul kimondtunk, 's ezután is egyedül csak ott fogjuk nyilván kimondani. X. et Comp.

EGYVELGEK.

1.) A' jurynek, melly a' festvények' fölvételéről a' parisi mükirakásba itéletet hoz, nehány nap előtt egy tájfestést hoztak, mellyben a' napfény olly csudálatosan hatott, hogy a' rajta függő tekintet azt nem viselheté-el. Egyik biró végre, minthogy mindnyájan bámulák, hogyan lehet illy rendkivüli hatást eszközölni, futtatott szemüveggel közeledett a' képhöz, szorosabban megvizsgálta azt 's látá, hogy a' festő a' nap' helyébe egy fényes fejü réz szeget vere. Ezen elmés ötlet azonban nem veheté rá a' juryt, hogy a' képet kitétetni megengedje.

2.) Riomban jelenleg per alatt van egy férfi, ki azzal vádoltaték, hogy tulajdon fiát ölte-meg. Az ifju egy paraszt leánynyal álla szerelemben 's bárha az atya ellenszegzé is magát 's fia ellen a' leghevesebb elkeseredettséget mutatta, a' menyegző' napja még is meghatároztatott, midőn egy estve, a' mint a' vőlegény jövendőbeliének lakát elhagyá, egy lövés megölte őt. Fájdalom, igen is hihető, hogy a' szerencsétlen atyát boszuja vitte e' gonosztetre.

TRÉFAFÜZÉR.

1.) Egy a' munkáját igen dicsérő könyvszerző 's vevője közti cserebeszéd: A. Mi ezen könyvnek ára? B. Csak 2 pengő forint. — A. Be méreg drága ezen csekélységért. B. Sőt inkább, hisz a' tiszta papirosa majd érne annyit. A. Ugy ám a' tiszta papiros.

2.) Conjugista fiát kérdezvén ki egy atya, az az „ego sum“-ot hiba nélkül tudta hajtogatni, ellenben az „ego amo“-t épen nem. Miért is korholván atyja, ő magát ekkint mentegeté: „Hisz Pál bátyám mondta — a' ki pedig tanult és tapasztalt ember, — hogy az „ego sum“ a' fő dolog, 's hogy ezzel a' philosophusok is legtöbbet vesződtek; ellenben az „ego amo“ — magától is megjön.“

3.) Két ifju kimenvén vadászni, egyike — ki szemüveget viselt — két-három puskalövésnyire lődözött a' vadra. Miért is a' másiktól szólítatván, ekkint igazítá magát: jól tudhatod, barátom, az opticából hogy a' féle szerek a' tárgyat az emberhöz jóval közelebb hozzák.

4.) Egy könyvnek illy czimjét olvasván valaki: Taxa medicamentorum; ahá! most tudom már, ugymond rá, ezen szólás-módnak értelmét: „valakit taxálni.“

5.) Perillustris dominus Kupay előtt a' görög egyház' szigoruságát emlegetvén valaki a' böjtre nézve, viszonzá: „mit, hushagyó, vajhagyó? már ha mégis ‚borhagyót' rendelt volna.“

H. Karácsonyi L.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Aprilis' 16dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1836.
31dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' SZERELEM' BIRÓSZAVA.

BULWER UTÁN.

Soha sem volt két ember szenvedélyesebben kapcsolva egymáshoz, mint Adolf és Coelestina. Szerelmök közmondás vala. Következéskép ez boldogtalan kötés volt — mert soha sem szeret valaki szivéből a' nélkül, hogy az emberek ne iparkodnának, e' szerelmet akadályoztatni. Az ellenmondás' szelleme csudálatos erejű a' maga munkálatiban.

Adolf gazdag volt és nemes születésü — Coelestina nemes születésü és szegény. Mind kettőnek nemzetsége rosz szemmel néze egymásra. Adolfé módfelett becsületre vágyó volt; Coelestináé módfelett gőgös. Ha mind kettőnek atyja a' világon leghívebb barátok voltak volna is, még sem hagyhaták jóvá gyermekök' szerelmét — Adolf' atyja nem, mert fia' számára gazdag leányt lesett; Coelestina' atyja sem, mert sokkal gőgösebb volt, mintsem valakinek lekötelezettje lehessen, 's mivel ezenfelül eléggé világfi vala 's tudta, hogy az ember le van kötelezve, ha vagyontalan leányát gazdag nemes veszi-el. Coelestina' atyja örömest oda engedte volna leányát egy gazdag polgárnak, hogy pénzt kölcsönözhessen tőle, mig tulajdon leereszkedésével dicsekszik. Mert az előkelő világban azon elv uralkodik, hogy illyes ember nem vihet véghöz valamelly kegyelmet. Köszönettel kell vennie, ha szolgálatai elfogadtatnak.

Alig vevék tehát az atyák észre a' kötés' hajnalát a' szerelmesek közt, tüstént szükségesnek tarták, rettentően felboszantottaknak mutatni magukat. Kétség kivül van, hogy szülők tökéletes joggal birnak gyermekeik' szemeire, idegeire és szivére. Gyermekek ne merészeljenek boldogok lenni, ha csak nem egyenesen azon uton történik, melly a' szülők előtt kellemetes. Ezen önmagoktul bebizonyuló igazságok azonban Adolf és Coelestina' szemei előtt épen nem voltak olly világosak. Bárha utóbbi bezáratott és előbbi szorosan őrizteték, még is gyakran irtak egymáshoz, sőt néha beszéltek is egymással. Szerelmök nem mulékony kedvcsapongás volt — minden nehézségek, minden akadályok és veszélyek mellett is az év' lefolyta mulva még erősebb volt az, mint valaha. Coelestina hősileg elutasitott két fiatal, szép és tüzes kereskedőt — 's egy mankós öreg pénzzsákot, ki őt kevés hónap mulva özvegyen hagyta volna. Adolf — a' vidám és szép Adolf — minden szerelmeskedéssel és hódoltatással felhagyott — valamennyi hölgy semmi vala szemei előtt, mióta Coelestinát látta. De bárha mind kettőnek szenvedelme az idő által megerősüle is, mindazáltal reményeik idő' folytával gyöngültek — kétségeskedni és kétségbe esni kezdettek. A' rózsák hanyatlottak Coelestina' arczairól — a' leány elbusulta magát, ajkai nem mosolyogtak többé, termete elveszté kellemes gömbölyegségét, minduntalan könyek voltak szemeiben, 's olly mélyen sohajtott, hogy atyai háza' szolgáinak szivét egészen áthatotta. Végre megbetegedett — szegény leány! — majd meghalt szerelmében. Adolf' hevesebb szenvedelme hasonlókép nem mulatá-el, neki betegséget szülni. Ütere láz módra vert, beszédei gyakran függetlenek voltak — szépapja eszelősségben halt-meg — Adolf egészen ugy mutatá magát, mintha ezen őse' példáját követni akarná.

Nyugtalankodva, de véleményét nem változtatva szóla szerelmesünk' atyja komolyan fiához: „Mondj-le e' roszul kötött szerelemről — hacsak darab időre is. Restelkedés legközelbi rokona ezen ifjui bohóságnak. Fél birtokomat teszem rá, hogy az udvarnál azon tisztséget eszközöljem-ki számodra, mellyet olly gyakran nagyravágyásod' legfőbb czélja gyanánt tekintél. Fiam, te fiatal, bátor, előre törekvő vagy; a' te előmeneteled, dicsőséged annyi mint biztos lábon állnak. Kész szívvel teszem neked ez áldozatot, mihelyt Coelestináról lemondasz.“

Adolf megszoritá atyja' kezét: „Lehetetlen!“ mormogá; „egyetlen pillanat tőle a' nagyravágyás' minden álmaival fölér.“ E' szavakkal elhagyá a' szobát.

Midőn a' szerelmesek végre átlátták, hogy egymással nem fognak élhetni, azon szörnyü határozatra jövének, melly azon hazában, hol én születtem, kedvencz-cselekvény, hogy egymástól válva ne éljenek; rövideden, készek voltak az öngyilkolásra.

Szeretném, ha képes volnék, mind azon leveleket megszerezni számomra, mellyeket e' melancholiai tárgy felett egymásnak küldöztek. Egyet olvasék közülök — semmi nem lehet egyszerübb és meginditóbb; ugy hogy a' világon a' legvilágosabb állításnak lehetett volna tartani, két szerelmes tulajdonkép soha se járjon jó mennyiségü kéksavany nélkül — ki tudhatja, milly eset választhatja-el hirtelen az illy szeretőket; 's elválva lenni! — mennyivel kellemesebb halva lenni!

Adolf és Coelestina tehát megegyeztek, magukat ugyanazon estve méreggel megölni. Utósó leveleik egymáshoz bizonyosan olvashatlanok voltak a' könyek miatt, mellyekkel azt megáztaták. Tizenegy óra volt. Adolf szobájába vonult — kezébe vevé a' mérget — eszmélve tekinté azt. — „Holnap,“ mondá magában — „holnap!“ — 's a' dugót kivoná az üvegből — „holnap — igen kellemetlen szagu — holnap nyugodni fogok. E' szív“ — megrázta az üvegecskét — „mint habzik! — e' szív megszünt majd verni, — és kegyetlen atyáink nem tilthatnak-meg egy köz sirüreget számunkra.“ Midőn igy beszélt, mélyen sohajta, Coelestina' nevét mormogá, és elnyelte a' szörnyü italt.

E' közben Adolf' atyja és anyja még estebédnél ültek. Az öreg komornyik, ki szemeit törülte, midőn Adolf a' szobából kiment, ide 's tova járkált olly arczczal, mellyből kilátszott, hogy valami szivén fekszik. Minthogy ura iszonyún éhes és asszonya iszonyún fáradt volt, a' jó öreget egyikőjök sem vevé észre. Végre, midőn a' többi szolgák visszavonultak, amaz még a' szobában vesztegelett, háromszor helyre rakta az üvegeket, háromszor máshová csusztatá a' tálat —

„Ugy jól van már — jól van már. — Eredj és tedd-be utánad az ajtót.“

„Igen, Sir. — Látta kegyed, Sir —“

„Mit?“

„Az én ifju uramat, Sir — igen, Sir —“

„Na 's, mi lesz vele?“

„Ah, Sir, félek, nem igen jól van dolga. Látta kegyed, milly pillanatokat vetett, midőn elhagyá a' szobát?“

„*Ma foi*, én a' tyúkczombbal foglalatoskodtam.“

„És kegyed, madame — ő kegyednek igen szenvedelmesen csókolt kezet.“

„Ah igen,“ viszonyzá álmosan a' nagyságos — „neki derék szíve van — *le cher enfant!*“

„És, madame — én nem örömest fecsegem-ki — de — de — az én ifju uram nehány nap óta olly különös dolgokat mormogott, 's ma reggel, mint mondá, próbául három kutyát étetett-meg.“

„Megétetett?“ szóla az anya, ki most egészen fölébredt. — „Hát van neki mérge?“

„Ah van, nagyságod, egész zsebbel.“

„Egek!“ szólt az atya — „ez nem lehet — ha kétségbeesésben — ő szörnyü ifju! Szépapja eszelősködésben halt-meg. — Tüstént szobájába megyek.“

„Én is megyek!“ kiálta az anya.

A' kedves házaspár Adolf' szobájába sietett; ott, midőn az ajtót kinyitották, nyögést hallottak, 's az ifjut sápadtan és meredt tekintettel ágyán keresztben fekve találták. Az asztalon egy üres üveg álla, rá papiros ragasztva, mellyen „méreg“ volt irva.

„Fiam, fiam! Tán csak nem voltál olly istentelen? Tán csak nem —? Szólj, szólj!“

„Oh, pokolkínokat szenvedek! Oh, oh! meghalok! Hagyjanak-el engem! — Coelestina hasonlókép mérget vön — nekünk nem volt szabad együtt élnünk — Kegyetlen szülék! kigúnyolunk titeket — meghalunk!“

„Jöjj magadhoz, fiam, jöjj magadhoz! és legyen tiéd Coelestina!“ mondá az anya, félig görcsök közt.

Az atya már orvosi segitség után futott. Az orvos Coelestinához közel lakott. Mig ez ellenszereit előkereste, látogatója olly szivességgel volt, hogy Coelestina' atyjának házához fusson 's ott gyorsan előadja azon hirt, mellyet fiától hallott. A' szegény öreg nemes-ember felvánszorgott Coelestina' szobájába. Szerencsére hitvesét leányánál találta. Az anya a' *kisded*nek jó tanácsokat osztogatott, 's illyesmi sokáig szok tartani. Coelestina nyugtalansággal várta az anya' elmenetelét; majd meghalt hálni kivántában! Ekkor berohant atyja. — „Gyermek, gyermek! milly hirek! — Élsz, Coelestina? — Mérget vettél? Az istentelen ifju már —“

„Már?“ szóla Coelestina, kezeit összeütve: — „ugy hát vár engem! Na, ezen összejövetel végre nem fog háborgattatni!“ — Ágya felé szökött és vánkosa alól egy üvegecskét vön-elő; de az atya tüstént kéznél volt — elragadta leányától az üveget, 's Coelestina görcsöket kapott, mellyek nem kevesebbé fenyegeték halállal mint a' méreg.

Bár milly nagy volt legyen is szerelmeseink feszültsége, ők még is valóban, szivből, haszonlesés nélkül, egész lélekkel szereték egymást. Tíz ezer közt sem könnyen volt illy hatalmas szerelem, vagy nem igére illy tartós erősséget.

Adolf nem halt-meg — az ellenméreg elég jókor nyujtatott — ő meggyógyult. Coelestina' betegsége veszedelmesebb volt — a' leány forró-lázban szenvedett 's több hét mult-el, mielőtt élete és eszmélete biztos lábon álla.

Szülők illyen dolgokat nem állhatnak-ki. Közönséges akaratoskodásnak lehet ellenszegülni; de ha a' fiatal emberek méreghöz és forró-lázhoz nyulnak, ekkor: „*il faut céder!*“ Azonfelül illyes történetek által a' kényelem és jól-élés félbeszakasztatik. — Az ember mindig örömest csinál egyezéseket, mihelyt általa valamelly tehertől megszabadul. Az öreg urasságok tehát megegyeztek, 's az ifjak egymásé lőnek. Minthogy menyasszony és vőlegény meg voltak győződve, hogy egyedüli életczéljok viszonos társalkodásban áll, tehát siettek, az édes magányosságot falun keresni. Egy gyönyörüséges mezei lakjok — egy szép kertjök volt — mindketten müveltek — szeretetre méltók — fiatalok — és szerelmesek voltak. Hogy volt volna lehetséges, hogy az unatkozás közébök férjen? Nem viselhették-el, hogy egymást valaha elveszítsék szemeik elől.

„Hah! Adolf — áruló! hol voltál?“

„Csak a' berekben egy kevéssé lődöztem, angyalom!“

„Mit? 's nálam nélkül? Pfuj! igérd-meg, hogy ez többé soha sem fog történni.“

„Kedvesem, milly igen is örömest megigérem azt.“

Máskor ismét:

„Hogyan, Coelestina? Három óráig kerestelek! Hová rejtéd magad?“

„Ne nézz olly boszusan, Adolfom. Csak a' kertésznek adtam utasitást, hogy számodra egy kis erkélyt készitsen, mellyben majd olvasni fognál. Meglepetés volt eszemben.“

„Egyetlen Coelestinám! de három óra — ez egész örökség nélküled! Igérd-meg, hogy többé nem hagysz-el a' nélkül, hogy előbb meg ne mond, hol találhatlak.“

„Édes, édes Adolfom! Oh mint szeretlek téged — bár mindig olly becses lenne előtted társaságom!“

A' társalkodás' e' neme sokakra nézve nehány napig módfelett kedves. De Adolf és Coelestina olly igen szereték egymást, hogy az illy társalkodás nehány hónapig tartott. A' mi eleinte szenvedély volt, most szokás vala; 's egyik a' másikat szerelme' hiánylása miatt gyalázta, mihelyt ez vagy amaz valamelly más foglalatosság' ujságának ingerei által elhagyá magát foglaltatni.

Minthogy semmi más dolguk nem volt, mint azon arczokat bámulni, mellyeket olly szépeknek tartának, néha néha nehéz volt, nem ásítniok; 's legujabban illy apró beszélgetések, mint például a' következők, támadtak köztök:

„Adolf, kedves, te nem beszélsz velem — tedd-el azt a' csúf könyvet, mellyből minduntalan olvasasz.“ —

„Coelestina, angyalom, hisz te nem hallgatsz rám. Én utazásaimról beszélek neked 's te szemembe ásitasz.“ —

„Kedves Adolfom, módfelett alhatnám.“

Egy reggel, midőn Adolf ébren volt 's az ágyban megfordult, pillantata hitvesén nyugvék, ki még aludott. „Milly igaz hogy élek!“ gondolá — „ezt még soha sem vettem észre — hadd nézzek oda még egyszer — igen, valóban — egy — szümölcs van állán.“

Adolf fölkelt és felöltözött — Adolf komoly és gondolkozó volt. A' házasok a' reggelinél összejöttek. Coelestina vidám és jó kedvü vála; Adolf komor és levert.

„Lovagoljunk-ki ma,“ mond Coelestina.

„Kedvesem, főfájásom van.“

„Szegény gyermek! na, ugy hát azon uj költeményt olvasom-fel neked.“

„Te ugy kiáltasz mellette.“

„Én?“ és Coelestina, ki férjét megvetőleg tekinté, először vön észre valamit szemeiben, mi által meglepetve lön. Még egyszer pillanta e' szemekbe. — „Egek' ura!“ szóla aztán magában, „Adolf kancsal; valóban.“

Más oldalról mormogá Adolf magában: „A' szümölcs ma reggel óta tetemesen megnagyobbodott.“ — (*Vége következik.*)

VÁZLATOK MAGYARORSZÁGBÓL. *)

Magyarország a' nyugat-europai tartományok' nagy részére nézve valódi *terra incognita*. Ez ösmeretlenség annyira megy, hogy sokan, kik magukat a' müvelt osztályok közé számlálják, alig tudják, milly nyelven beszélnek ott. Nevezetesen a' magyar nyelvről olly keveset tudnak, hogy sokan azt vélik, mintha az a' tótnak egy dialektusa volna, bárha ettől épen annyira különbözik mint a' némettől. Azon nehány képzetek, mellyekkel külföldön Magyarországról birnak, abból állanak, hogy azt a' természeti termesztményekre nézve igen gazdag országnak tartják; hogy az ottani magnások' gazdagsága felől itt ott valamit hallottak; hogy a' földmivelőt a' rabszolgaság' igája alatt hiszik 's mellette még azt vélik, hogy az idegenek az egész országban nem igen jól érezhetik magukat, minthogy a' legtöbb vidék telve van haramia-csoportokkal 's a' fogadók olly roszak, hogy müveltebb ember alig maradhat bennök.

Mind ez azonban nagy részint egészen másképen van. Igaz, hogy a' termesztmények minden neme bőségben van 's hogy a' földnek még nagy mennyisége majd egészen használatlan; de csak részint igaz, mit az ottani magnások' roppant gazdagságáról mesélnek; mert némellyik közülök vagy tulajdon vagy a' körülmények' vétsége miatt igen elszegényedett; tulságos és nagy részint hamis azon képzelet, mellyel az ottani földmüvesek' rabszolgai állapotja iránt viseltetnek, 's majd nem hazug azon hír, melly a' nyilvános biztosság' veszélyes volta felől szárnyal: mert Magyarországon aligha nem olly biztosan utazik az ember mint Német- és Franczia-országban. A' fogadókról is sokkal jobbakat lehet mondani, mint mit az előadott vélemény tart felőlök.

Ha valaki helyes itéletet akar Magyarországról mondani, az az egész országot soha sem foglalhatja magában. Mert a' felföldön egészen másképen van a' dolog mint az alföldön. Amaz, Német- és Lengyelországgal levén határos, e' két tartománytól több szokásokat fogadott-el, mellyek már a' földdel és a' néppel annyira össze vannak olvadva, hogy annak alakját egészen megváltoztaták 's más tekintetet adtak neki, mint minő az alföldön maig is létezik. Azonfelül a' felföldön olly sok népág telepedett és honosodott-meg, hogy az által majd minden vidék más népcharaktert és más nyilvános alakot mutat. Máskép van ellenben az alföldön. Ott a' végtelen síkságokon a' magyar majd még egyedül honos, 's az ő éghajlata de jelesen vizének minősége boldog távolságban tartja tőle az idegeneket főkép a' németeket. A' sok salétrom, melly a' földben rejtezik, összevegyül a' forrás-vizzel 's kelletlen, lágy izüvé teszi azt 's ártalmassá minden idegen' egésségére. Ez okbul szerencsétlenül ütöttek-ki a' németek által itt alapitott minden gyarmatok 's a' ki meg nem halt, honába visszavonta magát. Némelly tájakon azonban még is fentarták magukat 's lassankint megszokták az itteni levegőt és vizet. Az itt szülötteknek mind kettő jól esik, mert az ollyas gyarmatok is, ha már második emberkort értek, virágzottak 's most már nagyon népesekké lettek. Majd mindnyájan, kik itt valamivel birnak, gazdagok lettek, a' mi természetes és könnyü, minthogy itt olly termékenység uralkodik, mellyről Németország' vidékein álmodni sem tudnak.

Az alföld, mellyben a' tulajdonképi magyarság uralkodik, csak a' Tisza' tájain kezdődik. Ámbár Pest alatt mindjárt, mihelyt e' várost elhagytuk, tetemes különséget veszünk észre a' felső vidékektől. Mert a' müveltség és pallérozottság csökken, 's már találkozunk a' müveletlen földek' azon roppant kiterjedtségeivel, mellyeket itt pusztáknak neveznek. Mindazáltal még itt sok német lakik 's egy kevéssé éjszak felé tót is. De a' földnek itt, csekély népessége miatt még sokkal kevesebb becse van, mintsem hogy azt a' müvelésre méltónak tartanák, mihelyt nem olly termékeny, hogy rosz bánásmód mellett is nyolcztízszeresen fizessen. Puszta (Haide) név alatt mi Németországban olly földeket értünk, mellyek a' müvelést nem jutalmazzák, mellyek legfeljebb nyomorú legelőt nyujtanak 's mellyeken csakhamar megterem a' gyom és dudva. Magyarországon e' szóval más értelmet kell egybekapcsolni. Itt minden tájakat, mellyeknek müvelőjök nincs, mivel az emberkezek hiánylanak 's mellyek ez okbul csak marhalegelőül használtatnak, pusztáknak neveznek, ha mindjárt a' leggazdagabb föld van is rajtok. Igy a' Tisza' partjain, 's főkép e' folyam és a' Körös' vize közt ollyan pusztákat találtam, mellyek felszántatásuk után minden trágyázás nélkül kétszeres gazdag repczearatást és ez után több gabonaaratást szolgáltattak. Az itteni

*) E' czím alatt jelennek-meg most az „Ausland“ lapjaiban közlések honunk felől, némelly igazat és némelly nem igazat foglalók magokban. Mi a' német szerző (Elsner J. G.) vázlatait híven közöljük; hol szükséges, rövid jegyzetekben hozzájok adván tulajdon észrevételeinket.

A' szerk.

föld' nagy része az előtt posványság volt 's csak idő' haladtával és nagy részint magától száradtki. Mert a' segedelem, mellyet az emberi kéz vízcsapolások által nyujta, csak csekély volt. A' föld' száradása itt bizonyos rendes lépcsőnkint látszik menni, és a' mit utósó század óta az alföldön lehete észrevenni, bizonyitja azon állitást, hogy egykor déli Oroszország' nagy része is, valamint Moldva- és Oláhországoké, víz alatt álla 's csak idő' haladtával száradt-meg. Ez hihetőleg a' föld' szinének lassankinti emelkedése által történt.

A' Tiszától Szolnok mellett kezdve egész Nagy-Váradig egy nagy síkság terjed-el, mellyen csak az említett folyam' közelében emelkednek nehány dombocskák. Ezekhöz számolandók még nehány rendesen domborított halmok, mellyek az innét Mező-túrig vonuló lapályt koronázzák. Ezek bizonyosan emberi kezek' művei 's az előkor' harczaiból származnak. Azon állitás, hogy nagy része e' síkságoknak, mellyekről itt beszélek, csak nehány század óta száradt-ki, nem nyomja-le e' véleményt, mivel azon rész, mellyen e' halmok vannak, az egész kiterjedtségen legemelkedettebb 's ez okbul a' többinél sokkal hamarább megszáradhatott. A' nevezett halmok bizonyos tábort képeznek, mellynek határpontjai látszanak lenni.

Pestről Szolnokig még nem épen olly távol vannak egymástól a' vidékek, mint tova alább. Mert az ember majd minden mérföld után talál egy falut, sőt e' távolságban sokszor kettőt is. Azonfelül még itt nehány mezővárost is lelhetni, mellyekben meglehetős fogadók vannak. Sőt a' fogadók a' falukban is ugy vannak elrendelve, hogy egyes szobákat kaphatni 's mindenütt türhetőleg meghálhatni. De mihelyt Szolnokot tulhaladja az ember, ez megszűnik 's innét egész Mező-túrig csak két magányosan álló szegény csapszéket találni. A' magányos csapszékekről már Ausztriában sincsenek jó véleménynyel, mellyeknek következőleg Magyarországban még roszabbaknak kell lenni. Közönségesen hiszik, hogy a' tolvajok' tanyái, mire nem kevéssé alkalmatosak, minthogy a' helységek' távolsága miatt semmi felügyelés alá nem rendeltethetnek. Mi engem illet, itt világos nappal utaztam, de még is, hogy az illy kaliba' belsejével megösmerkedjem, mindenikbe befordulék. Bennök, aljas, ihatatlan boron kivül semmi mást nem találtam egy darab rosz tengeri- (kukuricza-) kenyérnél. *) A' gazdák minden esetre elég gyanusan néztek-ki; azonban a' szegénység, melly mindenütt uralkodott, azon következésre nyujta okot, hogy a' ragadmányokban nem vesznek részt, különben több vagyonnal kellne birniok. Csak egy merész eltökélés vagy a' vas szükség vehetnek rá valami utazót, hogy itt (a' csárdában) háljon. Utóbbi azonban könnyen megeshető. Mert tartós rosz idő mellett vagy tavaszkor is, midőn enged, az utak olly módfelett megromlanak, hogy a' szekér a' szó' valódi értelmében a' sárba sülyed 's az utas, ha az éj ott éri, végre örül, ha csak födél alá jöhet. Kit azonban végszükség nem kényszerít, illy időben nem utazik e' tájakon.

A' végtelen síkságon, mellyről itt szóltam, ugyanazon tapasztalást tehetni, mint a' tengeren, azaz: szüntelen a' legmélyebb helyen hiszi magát az ember 's körül emelkedni látja a' földet. Elejénte azt hivém, hogy utam mindig fölfelé megy, mig hátra néztem 's most azt véltem, hogy lefelé jövök. E' lapály olly egyenes, hogy a' nivelállásnál sok helyen egész mérföldnyire egy lábnyi esést sem mutat.

Beszéltem a' rosz borrul az itteni csapszékekben. E' panaszt majd egész Magyarországban hangoztathatni, a' mi nem egyezik azon nagy hírrel, mellyben a' magyar bor külföldön van. De a' dolognak oka következő. Mint mindenütt csak a' legjobb termesztmények választatnak kivitelre, így van Magyarországon is a' borral. De ez országban némelly rosz fajuak is teremnek, mellyek rosz bánásmód által még roszabbá lesznek. Azonfelül a' fogadósok majd mindig a' legroszabbat veszik, mivel azt legolcsóbban kapják 's vendégeik által jó gyanánt fizettetik magoknak. *) Midőn a' cholera

*) Pesttől Nagy-Váradig, Elsner ur akármelly általa ugy nevezett magányos csapszékben, — vagy tulajdonkép a' legnyomorultabb csárdában is, nehezen kapott 's nehezen kapna, a' legszebb körmöczi aranyokért is kukuricza-kenyeret, mert a' csárdai fogadósok csak hirébül de még alakját sem ismerik a' tengeri-kenyérnek. — E' tévedése az utazónak hihetőleg onnan eredhete, hogy Nagy-Várad közelében, némelly helységekben, árulgatnak a' lakosok, kukoriczalisztből, kisded lepény formára csinált ugy nevezett *málét*, mellyel azonban hasonlólag a' *kakas* vagy *pattogtatott-kukuriczához*, inkább csemege gyanánt élnek. Tulajdonkép csak Nagy-Váradon túl, Erdély felé, az oláh helységekben él a' nép kukuricza-kenyérrel, de itt sem mindenkor nyomasztó szükségből, hanem jobban szereti azt a' búzakenyérnél.

*) A' magyarországi borokat az alföldi csapszékekben vagy csárdákban árultakról épen nem itélhetni-meg; mert azon felül, hogy e' helyeken szüretutántól tavaszig jobbadán kerti borokat árulnak, a' legjobb borok tartása is (hacsak üvegekbe nem szoritattnak, mi magát ki nem fizetné), csaknem lehetetlen, mert a' tengernyi pusztasikra olly pinczéket épiteni, mellyek a' borokat az idő befolyásától oltalmazzák, eddigi tapasztalások szerint még mindig sükeretlen munka volt.

először ütött Magyarországba, azt hivék, nem fog nagyon elterjedni, mivel a' jó és erős bor gátolandja. Ki e' jó bort, minő nagy részint legalább az alföldön van, előbb közelebbről megösmerte, az természetesen más véleményben volt, mit utóbb a' tapasztalás borzasztóan bebizonyíta. A' cholera Magyaroszágban közel egy millió embert elragadott, 's ez által ezen különben is csekély népességü országnak olly kárt tön, mellyet több évtized nem hozhat helyre. — (*Vége következik.*)

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Aprilis' 7dikén. ‚Őrző angyal.' Szinjáték 3 felvonásban. Pixerecourt' munkája. Forditotta Deáky Fülöp Sámuel. Őrültek' háza, Coelina 's t. efféle nagy száju velőtlen és idomtalan franczia szülemények' társa.

Aprilis' 9dikén. ‚Messinai hölgy' ismételtetett. Schlegel Vilmos ezt mondja felőle: „Legkevésbé egyezhetem-meg azon elvekkel, mellyek Schillert a' *messinai hölgy*ben vezették, 's mellyeket az előbeszédben önmaga tudtunkra ad. De nyomozata mélyen bevezetne a' theoria' határiba. Ez egy szomorujáték volna antik alakban, de regényes tartalommal. Az egészen költött történet olly bizonytalan 's minden belső lehetség nélküli ruházatba öltöztetett, hogy az előadás igazán sem képzeleti, sem természetes, sem mythologiai, sem történeti. — A' regényes poezis az ellenkezőket is össze akarja olvasztani, de azért az összeférhetlen dolgokat fel nem veheti magába: az előtüntetett személyek' gondolkozása egyszersmind nem lehet keresztény is, eretnek is. A' nyilvános kölcsönvételeket emliteni sem akarom: az egész két főalkotórészből van összetéve, Eteokles' és Polynices' képeiből, kik anyjokra Jokastera nem hallgatva, az egyedül uralkodásra törekszenek, 's a' két szerelemféltésből testvérgyilkossá vetemedett testvérekéből a' Klinger' Ikreiben 's Tarenti Juliusban. A' chorusok' behozatalában is, bár sok szép lyrai helyekkel birnak, a' régiek' értelme el van vétve: midőn az elleneskedő testvérek' mindenikének különszakadott chorusa van, mellyek egymás közt veszekszenek, 's igy megszünnek valódi chorus azaz minden személyességen felül emelkedett részvét' és vizsgálat' hangja lenni.“

Aprilis' 10dikén. ‚Ördög Robert' nagy daljáték' 4dik felvonása ismételtetett, mellyben a' már emlitett Konti Nina mint Isabella köztetszést nyert. Ezt megelőzte ‚777 szám' több furfangos fordulatu mulatságos vigjáték 1 felvonásban. Lebrün' munkája.

Aprilis' 12dikén. ‚Boszuló lelkiösmeret.' Szomorujáték 4 felvonásban. Kotzebue' munkája. Forditotta Dudok Pál. Itt ismét uj bizonyság mutatkozik a' komikumban jeles Kotzebue mint ficzamodik-ki a' tragikumban. A' ki Cynthio apródot figyelemmel kiséri, a' természetesség' eltörülhetlen bélyegét látja rajta: ellenben a' többi siránkozó személyekben az affectált sőt többnyire nevetséges pathostól lehetetlen, hogy el ne undorodjék, hozzá járul még az egésznek irgalmatlan hoszusága.

Aprilis' 13dikén. ‚Az aszhorni bányaöböl.' Melodrama 3 felvonásban. Muzsikáját irta Roser Ferencz. Forditotta Szerdahelyi József. E' német darab az akkoriban még borzasztóan divatozott vérengző franczia melodramák' kaptájára volt csinálva, ha nem csalódunk, Treuhold, néhai pesti színésztől. Czélja volt pedig a' kérges lelkü nézőket Richard Gottfried' szörnyü halálával először megrázni, aztán szenvedett testével gyomrukat felkavarni, hogy játék után a' vacsora annál jobban essék. Benne a' sok következetlenség a' gomb' meglepő historiájának, ezen egyetlen egy jó gondolatnak is nyakát szeli. X. et Comp.

EGYVELGEK.

1.) A' *vol au pot* vagy angolul *state-trick*, nyelvünkre nem könnyen fordítható kitétel. E' gaz tolvajkodás Londonban számtalan változatok közt üzetik.

James Gray, egy földmüvelő Orsett-ből, Essex grófságban, Londonban juhait adá-el 's iparkodott, hogy pénzét egy öt font sterlinges banknotába és huszonkét souverainsd'or-ba váltsa által. E' summát egy bőr tárczában, lelakatolva, oldalzsebében hordozta.

A' mint egy templom mellett elmegy, két, parasztosan öltözött, személy által szólítatott-meg, kiknek beszédmódjok az ő vidékén uralkodóhoz hasonlíta. E' kettőnek nem sok fáradságába kerül, a' mi földmüvelőnket rá beszélni, hogy neki atyafiai 's őt ebédre híják. A' könnyen hivő James Gray követi őket a' *Coq et de la Tie* fogadóba, hol gazdag ebédet tesznek elébök. Midőn fizetésre kerül a' dolog, a' mi orsetti emberünk előveszi erszényét 's e' közben a' banknótába takart aranyait fényelteti. „Ne tréfálj,“ szól a' két rokon, „mi hittunk-meg téged 's nekünk kell a'

lakomát fizetnünk; de ha innét elmegyünk egy más fogadóba befordulhatunk 's ott bennünket ez estve egy pohár puncscsal megkinálhatsz." James Gray elfogadja az ajánlást. „De pajtás," szól a' vélt atyafiak' egyike, „az nagy vigyáztalanság tőled, hogy illy teli erszényt nyilt zsebben hordasz. Te még alkalmasint nem ösmered a' londoni zsebelők' fogásait? Rendőrségünk büntethet, a' mennyit akar, mindig uj tolvajságok történnek 's mindegyre ugyanazon módon: e' londoni népség olly könnyenhivő! — Oh, nekem gombom van zsebemen, viszonozza James megelégedett mosolylyal, attól én nem félek. — „A' gomb nem sokat használ, felel az atyafi, frakgallérát megfogva, lásd, mint jutok zsebedbe és kiveszem erszényedet; ha ez más volna, már pénzed nem a' tiéd; csak egy óvó-szer van e' gaz zsebelők ellen, 's ez abban áll, hogy az ember zsebnyillását gombos-tővel beakaszsza; lásd, így kell tenni."

A' jó James Gray igen örvend, hogy helyette gondot viselnek erszénye' biztosságára, megegyezik a' zsebbegombolásban és elmegy barátjaival, föltevén magában, hogy a' jó tanácsért háladatos lesz. De alig tett nehány lépést az utczán, midőn kisérőitől elhagyatva látja magát; gyanu támad benne; kiveszi gombostüjét, melly kincsét őrizé; de tárczája helyett egy másikat, majd hasonló nagyságut, talál zsebében, mellyben csak nehány sous és egy darabka papiros volt.

2.) Minap a' de la Renaissance kávéházban egyike az ujságvágyóknak, kik még mindig omolnak oda, hogy Lassave Ninát láthassák, ennek egy findzsát csapott arczához. A' szolgálatot tevő őrök ezen embert tüstént elfogák 's az őrházba vivék.

Másnap e' történet után L. Nina sokkal korábban kelt-föl mint máskor. Midőn a' ház' ajtónállója szobáját reggel hat órakor már nyitva látta, bátorkodott belépni 's mondá: „Mit! Nina kisasszony, kegyed már fen van?" — „Igen, viszonzá Nina, egy kis menőkém van; de semmit se szóljon kegyed róla: nyolcz órakor ismét itt vagyok."

Eztán föltevé fehér kalapját, előfogta török zsálját 's a' lépcsőkön lement. Minthogy lent két napszámost láta állani, kik egymással csevegtek, megállott és várt, mig azok eltávoztak, mielőtt ő a' házból kilépe. Nehány lépésre egy bérkocsiba ült 's nem tudni, mi lön belőle. Vagyonaiból semmit sem vett-el. Egyebet semmit sem tudnak, mint hogy két vagy három nappal előbb egy levelet kapott testvérétől, ki őt kérte, hogy hozzá jőne, azon igéret mellett, hogy vele minden vagyonát megosztandja. E' levél egy dáma által adatott kezéhöz, ki meg volt bizva, hogy őt magával vigye.

Nina' testvére, mint látszik, becsületes és munkás fiatal ember, ki magán kivül van azon szomoru híresség miatt, mellyre húga Fieschi iránti viszonyai által juta.

3.) Marie Blanche Alziary de Roquefort, egyike azon két szinésznéknek, kik St. Val név alatt a' franczia szinháznak dicsőséget szereztek, nem rég 85 éves korában Draguignan-ban elhalt. Nem sokára követé nénjét, ki Párisban szokatlan öregségben halt-meg. Ez 300,000 francnyi ingatlan vagyont hagya maga után, miglen a' másik nem sokat aggódott azon, hogy vagyonát ingatlanná tegye; azonban miután Lerina, ma már St. Honorat, szigetének, Cannes-val átellenben, birtokosa lön, elejénte oda vonta magát vissza 's ott darab ideig trónjáról lelépett királyné gyanánt éle, a' francziák' legrégibb apátságának csöndes boltozati alatt, mellyből nagy szentek és híres egyházi férfiak léptek-elő, 's ott philosophiájába merült. De midőn azon korba jutott, mellyben a' mult költeményei az emberi léleknek már csak kevés táplálékot nyujtanak, elhagyá szigetjét a' nemes szinésznő és, nemzetsége' kivánságának eleget tevén, Draguignan-ban vevé lakhelyét, hol fájdalom nélkül egy kedvelt unoka' karjai közt költözött egy más jobb létre. E' két szinésznék St. Paul du Var kis városban születtek.

4.) Egy híres ügyvéd Londonban egész vagyonát az őrültek' házának hagyá. E' felett így szól végrendelményében: „E' vagyont egyedül bolondoknak köszönhetem, kik éltöket végtelen pörlekedésekben folytaták; illő tehát, hogy számukra, minthogy pénzre többé nincs szükségem, jó ápoltatásról gondoskodjam. Csak azt fizetem vissza, a' mit tőlök vevék."

5.) Franciaországban egy helyett egy koporsót leltek, mellynek hasadékin keresztül egy, több mint negyven év előtt kimult, asszony' holttestének haja áttolult. Azon észrevétel, hogy a' haj halál után is nő, elég régi ugyan; azonban illy hosszu idő után a' dolog még is egy kissé hihetetlennek látszik.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Tegnapelőtt (14d.) „Pannonia“ a' nádor ő herczegsége' hitvesével 's herczegi családjával Pozsonybul reggeli 7 órakor indulva, alkonyati 7 órára Pesten horgonyt vetett. Mind a' mellett is hogy az idő feltte kellemetlen vala 's csaknem naphoszanta szakadatlan esett, már délutáni öt órától a' herczegnő megérkeztéig tengersokaság lepte-el a' dunapartot a' nemzeti casinotul, Pannonia kikötőhelyétűl, a' hidon keresztűl, Budán fel a' várba, egész a' királyi lakig. A' hidon felül épen kikötőjében horgonyzott „Zrinyi“ már távolrul durrogatásival köszönté a' nádori herczegnővel érkező Pannoniát, mire Pannonia taraczkai viszhangoztak. Kiszáltakor a' herczegnőt nemes Pest városa' tanácsa üdvözlé 's pesti lovag őrpolgárok kiséretében a' tengersokaság harsány éljen-ei közt, Budán a' nemes tanács és polgárságtól épen illy ünnepélyesen fogadtatva, családjával együtt a' nép' zajos örömkiáltozásai közt szált a' herczegnő fejdelmi lakába.

2.) Egy meglett koru fejérnép, ki a' magyar nyelven kivűl a' németet tudja, 's különösen az asszonyi munkákban gyakorlott, Pesten nevelőnéül kerestetik, igen kedvező feltételek mellett. Bővebb értesitést ad a' tudakozó-intézet.

3.) Egy aranyhimzőhez, 12 és 14 év közti két leányzó, e' kézműhez alkalmazható kerestetik 's olly módon vétetikfel, hogy ha árvák, fogadott gyermekekkint élelem 's ruházattal ellátatva oktatást nyernének különösen a' himvarás- 's egyébb asszonyi munkákban. Olly leányzók azonban, kiknek szülői élnek, élelmet 's oktatást nyerendhetnek ugyan, de tartoznának magukat ruházni. Bővebb értesitést vehetni a' tudakozó-intézetben.

KÜLHIREK.

1.) *Lennock*ban Angolországban minap ujonnan egy példája került-elő a' nőeladási gyalázatos visszaélésnek, hol egy férj hitvesét, garasos kötéllel nyakában, a' piaczra hurczolá, a' hol őt hat pence-ért 's egy negyed cyder-ért eladta. Egy, a' müveltségben olly magasan álló nemzet még is gondoskodhatnék arról, hogy a' századot becstelenitő illyes alacsonyságok megakadályoztassanak.

2.) *Párisban* a' követek' kamarájának egy tanácskozásában minap azon inditvány tétetett, hogy egy tiszteleti őrség küldessék Sz. Helenába Napoleon' sirjának őrzésére, mivel azon inditvány, hogy hamvai a' vendome-oszlop alatt tartassanak, nem kapott lábra. A' szóváltás e' tárgy felett meglehetős élénkségü volt; de midőn egyike a' jelenlévőknek azon észrevételt tevé, hogy, ha Napoleon Francziaország' szabadsága iránt tekintettel viseltetett volna, még tán most is uralkodnék, napi rendre került a' dolog.

3.) Mult év' utósó hónapjaiban *Tarnapol*ban zsidó szüléktől egy gyermek született, ki fürdő után és később is erős kipárolgása közben testének több részein fényes, aranyhoz hasonló nyolczszögü pontocskákat mutatott. Ezeket el lehete testétől választani, azonban nem lehete bennök ércz nemü tulajdonságot észrevenni, hanem villó-nemü anyagnak látszottak. Idővel e' tünemény elenyészett, melly a' maga' nemében ide 's tova példa nélküli.

4.) Cairoban egy szagos kenőcs találtatott-fel a' szakál' bekenésére, mellyet az által sokkal könnyebben lekéselhetni. A' feltaláló egy zsidó orvos, ki az europaiakra nézve érdemet akara magának szerezni, kiknek — fájdalom — olly sok bajuk van szakálukkal.

A' veneták hajdan igen ohajtották Curzola' szigetét birni, melly Ragusa' köztársaságé volt, 's annak közelében fekűdt. Hogy e' czélt érjék, különös fogáshoz folyamodtak. Éjjel egy kis kőszirton vastag papirosból közel Ragusához várt állitottak, azt téglavörösre föstették, 's faágyukkal megrakák. Midőn másnap a' ragusaiak olly közel veszélyben látták magokat, alkudozásra léptek a' venetákkal, 's a' nyomorult kis szirtért, mellyen alig vala egy meglehetős háznak helye, Curzola' szigetét átengedék.

DIVATOK.

E' nyáron rózsa- és őzhasszinű keztyűk igen kedvesek lesznek; a' sötét színek kiküszöböltettek 's e' szerint előkelő hölgyek kétszer annyi keztyűket fognak elnyűni, mint eddig.

A' zsebkendők nagyon kicsinyek, de igen széles, ránczos csipkékkel ellátva, ezek 's a' drága csipkézet által valódi fényüzési czikkelylyé lesznek.

Látni ruhákat gyöngyszinű gyapotatlaczból, zöld vagy violaszinű bársonynyal szegve, vagy szürke reps-ből, fekete bársony szegélylyel; ez az átmenetel a' tavaszi divatokra.

Organtin, selyembe hímezve, mindig gyakoribb lesz, hasonlókép az atlacz, kazimir, selyemszövetek mint tavaszi öltözetek kézről kézre járnak.

Utóbbiak közt a' *poult de soie* méltó említésre, melly is kék, fehér szinű nyomtatott vad rózsákkal, a' derék és ujak selyemcsipkékkel szegélyezve. Ehhöz a' hajban fehér virágágacskák kivántatók fejékül.

Legkedvesebb színek a' szalmaszin, fehér, pisztáczzöld és violaszín, mind színes sinórokkal. Ide tartozik még a' szürke, melly, hasonlókép színes sinórokkal, reggeli öltönyökre igen szokottá kezd lenni.

DIVATKÉP.

16. sz. Az álló hölgy bécsi divatöltözetben: selyemmel himzett 's bélelt indiai muselin ruha; strucztollal ékitett kalap. — Az ülő hölgy párisi: selyem felruhában, atlacz kalappal.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

Rajzolatok. 16.

Pest. *1836.*

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Aprilis' 20dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
32dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' — Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. — *ELSŐ FELE.*

A' SZERELEM' BIRÓSZAVA.

(*Vége.*)

Lehetetlen megmondani, milly hatást tön Adolfnál ezen rosz felfödezés. Minduntalan arról gondolkozott. Épen semmi felől sem panaszkodott, mint azon szümölcs felől — de szümölcsök az állon még is valami ocsmányság!

Coelestina férjhöz mente óta tetemesen nyert szépségében. Mindenik látta ezt; de Adolf semmit sem látott csak a' szümölcsöt az állon. Coelestina' arczszíne frisebb volt, mint valaha, termete habzóbb, járása méltóságosabb; de mi mind ez, mihelyt az embernek egy szümölcs van állán? 'S e' szümölcs éjjel-nappal mind nagyobb nagyobbá látszott lenni — sőt Adolf' szemeiben az egész arczot rövid időn ellepni fenyegeté! Tökéletes oka volt attól félni, hogy Coelestina darab idő mulva egészen egy szümölcscsé fog változni! Titkolta fájdalmát, a' mint tudá, mivel természeténél fogva finom érzésü és jó nevelésü volt; 's egy hölgy sem hallja örömest apróbb hibáit felhordatni, melyek iránt ő maga közönségesen vak. Adolf titkolá fájdalmát, de gondolkozni kezde, hogy igen jó volna, ha elválasztott szobákban laknának.

E' közben — csudálatos dolog — Adolf' kancsalsága napról napra világosabb és bizonyosabb lön. „Bizonyosan nem nézett ugy egybekelésünk előtt," gondolá Coelestina — „felette kellemetlen az, — általa olly irtózatosan tekint az emberre — 's Adolfnak a' nélkül is olly meredt pillantata van! Ugy vélem, egy intést kellene erről neki adnom — természetesen barátságosan és gyöngéden — hisz a' rosz szokás csak nem lön még orvosolhatlanná?"

Minthogy az asszonyok mindig elsők, ha a' házassági hibák' felfödezése iránti vetélkedés kerül-elő, Coelestina elhatározá, hogy az intést megpróbálja. Első kedvező alkalommal előhozza azt.

„Lásd, Coelestina, itt hozom hozzád kutyámat, hadd nézd-meg egyszer őt," mondá Adolf egy reggel.

„Hah! el! el! Kérlek, üzd-ki! Lásd lábnyomait. — Nem szenvedhetem a' kutyákat, Adolf."

„Szegény állatocska!" mondá Adolf, és simogatá megsértett kedvenczét.

„Nekem szól ez vagy kutyádnak?" kérdé a' nő.

„Ejh, a' kutyának! kinek másnak?"

„Bocsánatot kérek, kedvesem; de nekem ugy tetszett, *engem* néztél, midőn azt mondtad. Valóban, Adolf, hogy igazat mondjak: te darab idő óta egy rosz szokást vevél-föl — olly csudálatosan forgatod szemeidet, hogy — —"

„Madame!" mondá Adolf, rútul meggyaláztatva, mi közben a' tükörhöz futott.

„Ne haragudjál, kedvesem," folytatá Coelestina, „nem emlitettem volna, ha napról napra roszabbul nem menne a' dolog. Most még leszoktathatod magad róla — a' rosz kancsalságról. Ragasz csak egy ostyát orrod' hegyére 's nem sokára ismét egyenesen fogsz nézni."

„Én ostyát orrom' hegyére?" szóla Adolf, — „sokkal jobb volna biz az, ha te ragasztanál egyet állod' hegyére, Coelestina."

„Állomra? mi baj az én állommal? Mit jelentsen az Sir?" viszonzá Coelestina, 's hasonlóképen tükör elébe szaladt.

„Na, mivel egy nagy szümölcsöd van ott, mellyet elrejteni sokkal kellemesebb volna."

„Sir!"

„Madame!"

„Nekem szümölcs államon. — Ön szörnyeteg!"

„Nekem kancsalság a' szememben — ön eszeveszett!"

„Hah! hogyan szeretheték valaha olly férfit, a' ki kancsal!"

„Hogyan szeretheték valaha asszonyt, kinek állán szümölcs van!"

„Sir, én nem ereszkedem-le, ön rágalmaira figyelmet fordítani. Nem csuda — hisz ön nem láthat! Sajnálom ön' hibáját."

„Madame, megvetem önnek emlékeztetését szemeimre. De ön tulajdon tükre' bizonyitó-erejét tagadja-el. Engedje-meg ön, hogy egy orvost hivathassak. Ha az önnek hibáját meggyógyithatja, annál jobb önre nézve.“

„Igen, küldjön orvosért; az meg fogja önnek mondani, kancsal-e vagy nem. — Szegény Adolf, én nem vagyok boszus; nem, sajnálkozom illy szomoru természeti hibán.“

Coelestina könyekre fakadt. Adolf boszujában kalapja után nyult, paripájára ůle és maga lovaglott az orvoshoz.

X* doktor mind philosophus mind orvos vala — lovára kanyarodott 's Adolffal annak lakára igyekszett. Utközben az ifjuból könnyedén kitanulta az egész történetet; mert szenvedélytől nyomott embereket könnyü fecsegésre birni.

„A' hűtelen asszony!“ szavalt Adolf — „képzelheti kegyed? Mi egymásért mindennel daczoltunk — soha két személy egymást olly szívből nem szerette — sőt, mi öngyilkolásra is vetemültünk, hogy tovább az irtózatos elválást ne türjük. Én Coelestina' kedvéért a' legfényesebb házasságokkal felhagytam — milly boldog, hogy enyém lehete menyajándék nélkül — 's most azt nyilatkoztatja, hogy kancsal vagyok. De neki — neki, oh! ollyan szümölcs van állán!“

Az orvos nem veheté jól észre, valjon kancsal volt-e Adolf, mert ez kalapját mélyen szemébe nyomá; azonfelül tanácsosabbnak tartá, a' betegséget annak idejében orvosolni.

„A' mi a' szümölcsöt illeti, Sir“ szóla bele az orvos, „azt nem nehéz elirtani —“

„De ha nőm nem vallja-meg, hogy szümölcse van, akkor nem is fogja azt elirtani engedni. Én nem is sokat gondolnék a' szümölcscsel, hacsak nőm azt megvallaná. Oh, az asszonyok' hiusága!“

„Bizonyosan darab ideig távol volt kegyed, 's visszajöttekor észre — —“

„Távol? Mi egy napig sem valánk elválva, mióta összekeltünk.“

„Ahá!“ képzelé az orvos, és gondolkozásba merült. — Mondám, X* orvos philosophus vala; de nem igen nagy szükség volt a' philosophiára azt megtudni, hogy olly emberkék, kik nehány hónap előtt egymásért meghaltak volna, nemcsak egy szümölcs vagy kancsalság által lönnek idegenek egymáshoz.

Adolf' mezei lakára érkeztek; a' társasági szobába léptek. Coelestina már nem sirt; legszebb főkötője volt fején, 's egy megsértett, mindazáltal nem panaszló asszony' arczát mutatá!

„Valld-meg a' szümölcsöt,“ mondá Adolf, „'s mindent megbocsájtok.“

„Mért vagy te olly makacs kancsalságodra nézve? — én téged (bár mit tegyenek mások) azért nem foglak kevesebbé szépnek találni, mihelyt nem vagy olly hiú, hogy kancsalságodat tagadd.“

„Elég madame! — X* doktor ur, tekintse kegyed e' hölgyet — nem utálatos azon szümölcs? — meg lehet azt gyógyitani?“

„Ejh, doktor ur,“ szólt zokogva Coelestina, „nézze inkább szegény férjemnek kancsalságát. Szemei olly szépek valának, mielőtt egybekelénk.“

Az orvos föltevé szemüvegét 's megtekinté először az asszonyt aztán az urat.

„Sir,“ ugymond gondolkozva, „ezen hölgynek valoban van álla' baloldalán egy kis csekély pattanása, melly igen jóval apróbb egy tű' gombjánál. És, madame, kegyed férjének jobb szemében a' szemvilág, mint illyes mi tíz személy közt kilencznél található, egy hüvely' század részével orrához közelebb van, mint bal szemében. Igy mutatkoznak előttem ezen esetek, miután azokat először láttam. Azonban nem csudálkozom, Sir, hogy kegyed a' kis pattanást szümölcsnek, 's hogy kegyed, madame, a' szemet kancsalnak láták, minthogy egymást naponkint látják.“

A' házaspárt titkos és közös meggyőződés lepé-meg, midőn egy követ érkezett 's az ifju urat lélegszakadva haldokló atyjához hítta. Két hónap' lefolyta után visszatért Adolf. Coelistina' szümölcse egészen el vala enyészve, és Coelestina olly kellemeseknek találta férje' szemeit, mint valaha.

Tapasztalás által tanitva, most már általláták, hogy szümölcsök teremnek olly állakon és kancsalság olly szemeken — mellyeket mindegyre látunk; 's hogy két emberkére nézve könnyü egymásért örömest halni, mig csupán szerelmes emberkék; de hogy rendkivül nehéz lesz, folyvásti együttlét mellett kényelmesen élni egymással, mihelyt házasság által vannak összekötve.

VÁZLATOK MAGYARORSZÁGBÓL.

(*Vége.*)

A' földmüvelök azon tájakon, mellyekről itt beszélek, többnyire jól birják magukat. Mindennel bővelkednek, mi szükségeik' kielégitésre megkivántató, 's csakhamar meg kellene gazdagodniok,

hacsak egy kissé gazdálkodni tudnának. Sertések és szarvas-marhák teszik legtöbb baromi birtokukat. Ezekből ugyan némelly forintot nyernek, de sokkal többet nyerhetnének, hacsak egy kevéssé a' hízlaló-növények' termesztéséről gondoskodnának, 's azon csordákon kivül nemesített juhokat is akarnának tartani. Itt ott ugyan elkezdé már némellyik az utóbbit tenni, de hízlaló takarmányokat p. o. lóhert vetni mezejére, senkinek sem jut eszébe. Sőt itt a' burgonya is majd nem ösmeretlen gyümölcs. Tengeri 's az ösmeretes gabonanemek termesztése teszik mind azt, a' mivel foglalatoskodnak. Előbbi különösen sertés-hizlalásra használtatik. Itt közönségesen az alacsony, rövid lábu és finom sertéjü fajt tartják (hasonlót a' chinaihoz), 's ezeket is ritkán tartják két esztendőn túl. E' faj különösen hajlandó a' hizlalásra 's rendkivül gyöngéd húsa van. Illy sertések' szalonája olly finom szövetű 's olly kevéssé rostos, hogy egyenesen elolvad a' nyelven 's nem csekély nyalánksági tárgy. Ez fűszerezi a' földmüvelő' ebédjét 's kiséri őt utazásaiban. Késő őszszel vannak a' fő sertésölések. Ekkor, ha az ember korán egy helységen keresztül utazik, az utcza' közepette sok tüzet láthatni, mellyek körül egész családok tanyáznak 's tetszéssel nézdelik a' serték' lenyesését. Itt tudniillik a' sertéseket nem meleg vízzel forrázzák-le, mint Németországban, hanem a' mondott módon pörzselik. — Ha már a' hús megmerevedett, elválasztják tőle a' szalonát, melly az egésznek nagyobb részét teszi 's minden besózás nélkül a' levegőben száraztják-meg azt. 'S még is évekig tart az 's nem csekély kereskedési tárgyat teszen, melly főkép a' debreczeni vásárokon nagy szerepet játszik. *) Tán mértékül szolgálhat több más honi termesztmények' árára nézve, ha itt megjegyzem, hogy az illy jeles szalonának fontja az emlitett vásáron közönségesen 10—12 váltó krajczár.

Ha a' földmüvelő uton van, ebédje többnyire egy darab illy szalonából 's tengeri- vagy búza- és rozs-keverékből készült kenyérből áll. **) Ehhöz megissza itcze borát 's ad értte legfeljebb hat váltó krajczárt. Illy módon, minthogy lovai számára is minden szükségeseket magával hord, több napokig lehet uton a' nélkül, hogy körül-belől 30 krajczárnál többet költene. Felette érdekes, egy illy parasztokból álló társaságot a' fogadóban vagy csapszékben látni. Nagy önelégedéssel viselik magukat mindenben, 's ebben sok tiszteletre méltó van. Ehhöz járul még valamennyire kemény de még is nagyságos nyelvök. Ezzel ugy van a' dolog mint a' legtöbb tót dialektussal, azaz: a' közember rendszerint tisztábban és jobb hangoztatással beszéli azt, mint a' müvelt. *) Nekem gyakran órákig tartó gyönyört szerze, ha ezen emberek' életmódját és főkép egymás közti mulatását vizsgálhatám.

Előbb azon tüzekről beszéltem, mellyeket disznó-ölés' idejében a' falusi utczákon gerjesztenek. Nálunk azt hinnék, hogy ezáltal gyakor tüzek okoztatnak; sőt ezt elkerülhetetlennek mondanák, ha a' fogadók' istállóiban fenlobogó tüzeket látnának. **) Az alföldön ez valami igen közönséges, a' parasztok éjelenkint illy tüzek körül feküsznek, 's még is azon megjegyzést tevém, hogy itt sokkal ritkábban történnek égések, mint Németországban. A' dolgot következő módon fejthetni-meg. Először az emlitett istálóknak nincsenek deszkapadolatjaik, hanem üresek egészen föl a' födélig. Igy tehát bármilly magosan lobogjon a' láng, még sem ér gyulékony tárgyat. Másodszor az emberek szüntelen a' tüz körül vannak 's őrzik és korlátozzák azt. Ha ez nem volna, minden pillanatban faluknak kellne lángban állani, mivel minden épület szalmával és náddal van födve.

Most már tovább folytatom utamat. Bárha a' nagy sikságon, mellyről itt beszélek, csak kevés faluk, és városok vannak 's alig találhatni két mérföldnyire egy helységet; mindazáltal a' vidék nem egészen puszta minden épülettől. A' parasztok tudniillik távol levő földjeiken kis udvarokat (szálásokat) alkottak, mellyeken a' tél' és nyár' egy részét töltik. Télen ezekben marháik tanyáz-

*) Elsner ur füstölt szalonát láthatott ugyan, de nehezen a' levegőben és pedig sózatlanul száritottat. Kereskednek ugyan a' debreczeniek és pedig nagy mennyiségben a' pesti sokadalmakon is szalonával, de nem sózatlannal, mert a' füstön kivül, ez egyetlen fűszer, mi a' szalonát a' levegő' kártékonyságától megőrzi.

A' szerk.

**) Az alföldi tengeri-kenyérről lásd előbbi számunkban 245d. lapon jegyzetünket.

*) Hogy a' tót nyelvnek némelly leánya mint a' horváth, rácz 's a' t. jobban hangzik az anyatótnál, nem tagadhatni; de hogy a' magyar közember tisztábban beszéli nyelvét, mint a' müvelt, (felteszük t. i. olly müvelt magyar ember, ki tud magyarul), azt Elsner ur nehezen fogja hinni, vagy lehet hogy müvelt magyart nem hallott (!) magyarul beszélni.

**) Itt Elsner ur hihetőleg az alföldi fogadókban álló szineket 's nem istálókat akarta érteni, olly szineket, mellyek körül vannak ugyan lovak' étetéséhöz szükséges jászolokkal véve, de azért teljességgel nem istállók, 's elég tágasok ahhoz, hogy közepén a' földnépe tűz mellett tanyázhassék.

nak, hogy az ott nyert takarmányt emészszék 's a' mellett a' gabonát nyomtassák 's nyáron a' birtokosok addig maradnak ott, mig a' vetés, aratás tart. De mint megjegyzém, itt a' gabona lovak által nyomattatik-ki. Mert a' magyar sokkal kényelmesebb, mintsem a' csépelőt kezébe vegye. Ezt csak a' német telepedők teszik, de kevés vagy épen semmi követőkre nem találnak.*) Ezen szálások valamennyire kisebbítik a' táj' szenvedhetetlen egyformaságát. Többnyire valami ezer lépésnyi távolságra fekszenek egymástól 's körülbelől hatvan ölnyire az országuttól vonulnak el e' mellett. Őszkor, midőn a' széna és minden mezei vetés be van hordva, jobban kiterjednek ezen szálások, mivel körültök nagy mennyiségü asztagok és boglyák vannak.

E' szálásokon kivül még nehol nem kis magányos udvarokat találni, mellyekben folytonfolyvást laknak a' birtokosok. Ezeket nagyrészint nemesek birják. Ez osztály tudniillik nem kis részét teszi a' népességnek Magyarországban. Mi Németországban e' nevezettel: nemesember, mindig a' fő rend' és müveltség' fogalmát teszszük össze, 's ha egyes kivételek vannak is, azok igen ritkák. Ez Magyarországban máskép van 's ezen rend a' különféle néposztály' minden nemein átvonul. Ha a' mágnásra gondolunk, egy félig országló fejedelemmel van dolgunk; ha tőle a' közép nemességre lépünk-le, még ezek közt sok gazdagokat és müvelteket találunk; de ha végre a' *dii minorum gentium*-ig jövünk, minden erőnkből függenünk kell e' képzeten: nemes, mert az ezen osztály' láttára minden pillanatban kisikamlik elméukből.

A' régibb történetek Magyarországban 's e' föld' nemzeteinek különféle esetei olly neműek voltak, hogy igen gyakran egy-egy ember egészen magára volt hagyatva 's más oldalról a' hatalombirókra 's azokra nézve, kik hatalom után törekvének, a' legnagyobb fontosságu dolog volt, minél több férfiakat vonni érdekeikbe. Igy ezek rakásra nemesítettek, mivel harczolóknak állottak a' nagyok mellé. A' nemesek' száma most már halomnyi 's vannak helységek, hol a' népség' legnagyobb része ezekből áll. Természetesen ezek közül nagy rész nem bír annyi vagyonnal, hogy magát a' nemesség' fényében mutassa, sőt soknak szolgálattal kell élelmöket keresniök, 's épen nem valami ritkaság, hogy egy földes ur' cselédeinek fele része nemességből áll. Ez sulyosbítja is a' viszonyokat, mert e' személyekben is tekintettel kell lenni állapotjok' elsőségei iránt. Nem sokára lesz alkalmam, egy vázlatot adni az illyes nemesekről.

Az épités az alföldön drága, mivel a' fa igen ritka. Ez vagy a' tiszán jő-le a' karpáti hegyekről vagy Erdélyből. Természetesen a' lovak' és takarmány' ócsósága mellett a' hordás nem jő annyiba, mint Németországban, de még is eléggé nehezíti az az épitést. Az által iparkodnak magukon segíteni, hogy a' házakat és épületeket csak földszint épitik 's a' födelet erre teszik. Illyenekhöz a' falakat vályogból készitik. Erre az itteni föld különösen alkalmas, minthogy módfelett ragadós és száradva erős mint a' kő.

A' házak' külrészének közönségesen szokásban levő felállitása abból áll, hogy az előrész' egész hosszában egy folyosót' épitenek, mellyen a' szobákba, istálókba és más helyekre száraz lábbal juthatni. Az épités' e' német városokban és falukban találhatni. Előbbiekben is a' házak többnyire csak földszint épitetnek. Erre tán, az épités' egyszerüsége és könnyüsége mellett, régibb időkben az is szolgálhatott okul, hogy azok földingások alatt tartósak maradjanak, mellyek, mint tudva van, Magyarországban nem tartóztak a' ritkaságok közé. Most nem látszanak ettől tartani. Legalább uj épületekben a' nagy városokban nem nagy tekintettel vannak iránta. Ha p. o. az ember Pesten az ujon épülő palotákat látja 's a' földingás eszébe jut, igen igen borsódzik a' háta.

A' házak' belsejében az elrendelés néha igen kényelmes, bárha nem ritkán magasabb miveltséghöz szokott emberre nézve nem igen kellemes hatásu. Hol azt dicsérem, ott az ember egy tágas, tiszta rendbeszedett lakszobát talál, mellyben egy kerek, téglákból épitett pyramis alakú kemencze áll, melly fehérre van meszelve 's körüle pad van. A' bútorok csekélyek ugyan és egyszerűk: de minthogy rend és egyformaság találtatik bennök, bizonyos kényelem és kedvesség uralkodik az illy szobákban. Rendszerint jól átmelegítve találja az ember ezeket, bárha tüzelésre nagy nagy részint csak szalmát és nádat használnak. E' fütés valami különös dolog. Mert mig azt véghöz viszik,

*) A' német kevés gabonáját könnyen csépelheti-ki, de az alföldi magyar, dús aratását, tömérdek emberkézzel is alig volna képes kicsépelhetni, bátor nem ritkaság már az alföldön is jól elrendelt gazdaságoknál a' cséplés, de közönségessé a' gabona bőség miatt nehezen válhatand. Az okos gazda csépeltet, hogy legyen zsupja, és ennyiben a' földnépe is használhatná a' cséplést. — Nyomtatunk is cséplünk is, a' mint lehet, valami csak válik majd mi belőlünk is. —

egy ember mindig a' kemencze mellett ül, szüntelen piszkál benne 's mindig tömi azt. Igen mulatságos volt előttem, az illy fütögetést nézni 's a' komoly nyugalmat, mellyet e' közben a' hetes — calefactor — mutat, vizsgálgatni.

Valamint egész Magyarországban, ugy azon részben is, mellyről itt beszélek, nagy türelmesség uralkodik. Valakivel vallása miatt bizodalmatlansággal bánni vagy őt épen gyülölni és üldözni, e' népnél hallatlan dolog 's legfeljebb egy ábrándozó babonáshitünél jöhet elő, kiben a' valódi magyar szellem nem fejlik-ki.

Akartam még képét előadni egy legalsóbb rendü magyar nemes-embernek. Képzeljünk magunknak egy kinyomásteli ábrázatot fekete bajuszszal, 's vadon zavart hajjal árnyalva. Néha ugyan utóbbi símává van fésülve 's olajjal *) kenve. Testállása erős és közép magasságu. Testét bunda födi, mellynek gyapja kifelé van fordítva. — Testét közvetlenül egy bőr vagy durva vászon mellény borítja, nadrágja hasonnemű. Lábait csizma takarja, mellyekről azonban a' sarkantyúk, a' nemesség' bélyege, soha nem hibázhatnak. — Többnyire a' nevezett ruha neműek kevéssé mind kopottak 's e' mellett lakókkal bővelkedők **), mi okbul azok' viselője szüntelen hányja veti magát, mintha hősi tüz lángolna benne. De legyen az illy nemes-ember még annál szegényebb és rongyosabb, még is joga van a' magyar nemesi kar' minden elsőségeire, 's a' legnyomasztóbb szükségben is megtartja kevély érzetét, melly e' jogokon alapul. Azok e' nemesi karból, kik nem nagy szegénységben vannak, mindenféle mesterségeket üznek, mészárosok, pálinkaégetők, fogadósok és sokan mezei gazdák. E' végre mezei birtokokat bérlenek-ki, ha vagyonjuk nem terjed annyira, hogy azt megvegyék, 's meglehetős szorgalmas gazdák. Eddig ebben azon hasznuk volt, hogy nemesi szabadságaik' következésében, a' nyilvános adóktól mentek voltak, de az utósó magyar országgyülés ezt elvoná tőlök 's azt rendelte, hogy, hasonlóan a' parasztbirtokosokhoz, a' földeken fekvő minden terheket viseljenek és adót fizessenek.

A' földmülvelés az alföldön még gyermekségében van. Ennek oka a' termesztmények' eladásának nehézsége 's az ebből következő ócsóság, mihöz még a' magyarnak kényelmessége járul. Ha a' föld ugy müveltetnék, mint Németország' legtöbb vidékein történik, az által olly termékenységet lehetne előidézni, melly annyi bőséget nyujtana, hogy azt a' mostani népség semmiképen el nem pusztithatná. Az ország háromszor annyi népességgel birhatna, mint a' mostani, 's még is nagy részét termesztményeinek kihordhatná. Azt lehetne ugyan kérdezni, mért nem vonul most is, mint régibb időkben a' német kivándorlók' nagy része Magyarországba; ha egy részről, mint már emlitém, a' német a' magyar sikságokon könnyen el nem veszne, 's más oldalról Amerikában kedvezőbb sorsot nem reménylenének. Mind a' kettőhöz járul még azonban, hogy az illyes kivándorlók már nehányszor nagyszáju tervkoholók által rútul rászedettek, ide csábittattak 's végre a' legnyomorubb állapotban ismét haza bocsátattak. Ha ez nem volna 's az alapitandó gyarmatok olly bölcsességgel mint emberszeretettel intéztetnének; ha a' telepedőket előre azon állapotba helyeznék, hogy kenyérkeresetök legyen, a' mi itt épen semmi nehézséggel nem járulna; ugy azok jól táplálhatnák magukat, 's a' viz' rosz hatását jó ser, a' mit itt olly könnyen lehetne előállítani, és iható bor által meggátolni. Mi lehetne akkor Magyarországból, ha csak egy fél század által telepednének és gyarapodnának benne a' munkás gyarmatosok, 's ha a' mostani lakóknak példát és ösztönt nyujtanának, hogy bőséges természeti gazdagságukat ugy tárják-fel és használják, mint azt a' tömött és munkás népség máshol teszi. De ezek mostanság csak jámbor kivánatok maradnak, minthogy, mi előtt ez történnék, még a' botránkozás' némelly tárgyának el kell távoztatni.

Befejzésül még csak nehány szót a' felől, mint fogadtatik az idegen az alföldön 's mint érzi ott magát.

A' magyar egyenes, becsületes, nyájas és vendégszerető. Az idegent sem bámulva sem bizodalmatlankodva nem tekinti, 's bár milly barátságosan előzi-meg őt, még sem alázza-meg magát előtte. Ha segedelmét kérjük, bizton számolhatunk annak nyujtására. Ha vele mulathat az ember, már az által barátjává lesz. Örömest hall

*) Az alföldi magyarnak, nagyobb kisebb mértékben, kétség kivül pomádéja a' zsir, az olajat pedig olly kevésbé használja hajkenésre, mint milly kevéssé képes azt enni, mert böjtölni is vajjal böjtöl.

**) Megszokott dolog az alföldön, olly nyomorultról, kinek ruhája lakókkal bővelkedik, azt mondani, hogy, ‚nemes ember', 's igy ha történetből Elsner ur épen illy szerencsétlenről kérdezé: ki légyen? nagyon természetes hogy azt válaszlák neki: uram az nemes ember. — Azonban hogy Elsner ur mai időben akár a' szegény nemesről, akár a' földnépéről e' tapasztalást tette légyen az alföldön, igen hihetetlen, mert az alföldi népnek, ha uton nincs, minden vasárnap első dolga, hogy tisztát vált, második hogy templomba megyen.

valami ujat a' távolból, de csak nagyon nehezen lehetne őt meggyőzni, hogy más valahol jobban mehet a' dolog mint nála. A' fogadókban néha sokkal jobb elrendelést találni, mint külső látásra várnánk, 's az ember kétség kivül sokkal jobban érzi ott magát, mint Németországban képzelik. Én legalább e' tapasztalást tevém. Mert, mind azon leirások szerint, mellyeket eddig olvasék ez országról, sőt személyes bizonyitások után is olly emberektől, kik azt álliták, hogy voltak ott, minden alkalmatlanságokra készen tartám magam, sőt a' legnagyobb személyes veszélyektől is tarték. De mindent sokkal másképp és jobban találtam 's nyiltan vallhatom, hogy Németország' némelly vidékein a' mondott tekintetben az utazást nem ritkán sokkal alkalmatlanabbnak találtam, mint az alföldön.

JUSSUF-BEY.

Jussuf-Bey jelenleg a' honi katonaság' kormányzója és franczia főnök chef egy lovag századnál, 25 éves, közép nagyságu, de termete' díszes' egyirányusága által kitünő. Arcza rendes szépségü; arczulatja erőt és kevélységet fejez-ki. Jussuf-Bey a' maga lovát az arabok közt is ritka ügyességgel igazgatja. Mondják, rendkivüli erővel bir; de azon tulajdonság, melly nála minden egyebek' felett uralkodik, a' bátorság. Jussuf született franczia; még gyönge fiatalkorában ellopatott Provence' tengerpartjain afrikai tengeri-rablók által. Bárha sem szülő-földjére sem nemzetségére nem emlékezik (akkor csak 5 éves volt) még is maradt eszében egy sötét emlékezet azon erőszakra, mellynek áldozatja lön, 's a' jó bánásmódra, melly azt nem sokára követé, mihelyt a' rablóhajón a' jó fogást észrevevék, mellyet tevének, mert Jussuf derék gyermek volt.

Nehány napra a' rabló-hajó a' tunisi pompás öbölben szált-meg, 's a' gyermek a' hajóból észrevevé a' szép várat, melly a' várost kormányozza. A' rablók mondák neki, hogy ott leend lakása, de a' gyermek nem hivé. 'S még is ugy történt. A' gyermeket a' Bey' részére megvevék 's palotájába vitték. A' Bey barátságosan fogadta őt 's a' serailba küldé, hol az asszonyok közt neveltetett-föl. Igy folytak-el fogolysága' első évei. E' közben Jussuf felnőtt 's a' Bey megkedvelé; szorgalmasan neveltetett, irni tanult, kitünteté magát minden testi gyakorlatokban 's csakhamar mély benyomást tön a' tunisi odaliskákra. A' Bey kincstárnoka' titoknokává nevezé őt, 's nem sokára mamelukjai közé fogadta. E' katonaság, mint tudva van, az afrikai Bey' testőrségét teszi; nagy részint szabadon bocsátott rabszolgákból, árvákból és rablott gyermekekből áll, kik egyedül állnak a' földön 's csábithatlanul ragaszkodnak urokhoz.

Jussuf már betanulta magát helyzetébe; mint Mameluk egy szép lóval birt, a' Beyvel ebédelt, 's e' felett leányába *Cabura* herczegkisasszonyba szeretett, ki őt viszonszerelemmel jutalmazá. Még akkor igen fiatal volt 's olly merész és gondatlan, hogy egy, születésére nézve görög, palotai szolga által a' herczegleány' szobáiban engedé magát meglepetni. A' görög elhalmozá a' szép Caburát szemrehányásokkal és mocskokkal, Jussufot a' Bey' egész haragjával fenyegette, 's épen el akará hagyni a' szobát, hogy őt feladja, midőn Jussuf visszahivá őt és pénzt igért neki, ha hallgat. A' summában megegyeztek; biztositásul a' herczegkisasszony oda adá gyémántjait, mellyeket a' görög magához vett. Nehány nap' lefolyta mulva a' Bey azon szerencsétlen gondolatra jött, hogy egy ünnepet tartson. Caburának gyémántjaival kelle itt megjelenni. Iparkodni kellett, azokat minél előbb kiváltani. Jussuf a' gyémántok' birtokosát szobájába rendelé, hol ez aranyait remélte kézhöz veendeni: e' helyett tőrszurást kapott szivébe. Jussuf felszaggatá szobája' kő-padolatját, oda sülyeszté a' holttestet 's ismét bezárta felette a' sírt. Tüstént elküldé a' herczegkisasszonynak az olly igen várt gyémántokat, 's azonfelül egy jól elcsukott csomót; ebben a' görögnek egyik keze, egyik szeme és nyelve volt e' szavakkal: „Küldöm neked a' kezet, melly érinte, a' nyelvet, melly mocskolt, a' szemet, melly látta, a' mit halandónak látni nem volt szabad.“ Jussuf megboszulta magát és Cabura jelenlehetett az ünnepen.

Jussuf' gyilkolása nem sült-ki. Ha megbüntettetet, az által történt az, hogy több hónapig kelle a' görögnek, ki nyughelye alá volt temetve, rothadási büzét lélegzeni; de arra senki sem gondolt, hogy őt a' rabszolga' eltüntével vádolja.

Nehány hónap folyt-el. Jussuf részt vön némelly gyors és fényes táborzásokban a' constantinai Bey ellen, 's dicsőséggel halmozva jött viszsza, mi által még többre ment Cabura herczegkisasszony' szerelmében. Már azzal hizelge magának, hogy egykor kezét nyerendi a' Bey' bizodalma által, melly leánya' szerelmével együtt nevekedett, midőn a' Bey hirtelen tudosítatott a'

viszonyról, melly mamelukja 's a' herczegkisasszony közt álla. Mihelyt a' vád' valóságáról meggyőződék, nagy haragra lobbant 's megparancsolá, hogy Jussuf fogassék-el. De ez még annak idejében értesítetett nehány hozzá szító társai által 's ezekkel együtt megszökött. Egy franczia brigg, Adonis, a' révben nyugvott 's épen egy csónakot külde a' part felé; Jussuf ide folyamodott, de a' Bey' katonái csakhamar utól érték őt. A' parton viadalra kelt a' dolog, Jussuf' kisérői megöltettek; ő maga, egész a' tengerbe üzetve, vitézül védelmezte magát, de uszni nem tudott, 's a' csónak még igen messze volt. Mindazáltal a' vízben is folytatá a' viaskodást, mig a' csónak elérkezett 's őt fölvevé.

Adonis azon hajó-sereghöz tartozott, melly 1830ban a' franczia expeditiót Afrikába vitte. Jussuf vitézül viselte magát 's nem sokára kitünt. A' franczia seregekkel Algier' partjain kiszállott, a' táborzásban részt vön 's nem keveset segité annak jó kimenetelét. Jeles bátorsága, melly minden alkalommal kimutatá magát, csudálkozásra birta a' francziákat.

Nehány hónappal később lovas-kapitánynak nevezteték-ki Jussuf 's egy század honiak vezérévé tétetett. E' helyzetben vala, midőn Algierban megtudák, hogy a' bonai fellegvár, mellyben nehány franczia volt, a' törökök által ismét elfoglaltatott, 's hogy Ibrahim Bey, miután a' franczia őrsereget kardra hányta, készületeket tesz, őt magát védelmezni. Serege 7—800 törökből és arabból állott. E' hírre Jussuf a' franczia főtábornokhoz ment 's ettől engedelmet kapott, hogy *Darmandy* biztossal és 16 legénynyel egy hajón Bonába menjen. A' fellegvárhoz érve, egy beszélgetést kiván Ibrahimmal 's kisérőivel együtt a' fellegvár' sánczára vitetett. A' föltételek, mellyeket Ibrahimnak adott, nem kevesebbé merészek voltak, mint eddigi viselete: Jussuf azt kivánta, hogy a' fellegvárat adja vissza a' francziáknak 's egy lövés nélkül, mindazáltal minden hadi tiszteletekkel, pusztuljon-ki belőle. Ibrahim akkor igen rosz állapotban volt, mert mig őt Jussuf illy módon szolítá fel egy oldalról a' távozásra, más oldalról *Ahmed*, constantinai Bey, ostromolta a' várost; ez okbul nehány napnyi időt kivánt gondolkozásra. Jussuf ezt nem vesztegeté használatlanul: ostromolta a' törökök' lelkét 's iparkodott Ibrahimot megutáltatni velök, félelmet igyekezvén bennök az arabok ellen Ahmed alatt gerjeszteni; hasonlóképp iparkodott a' francziák' iszonyu boszujával fenyegetéssel rettenteni őket, miglen más oldalról arany hegyeket igére 's mindent előkészíte a' lázadásra, ha tán az egyezkedés véghöz nem mehetne. E' közben lefolyt a' kirendelt idő; előtti nap Ibrahim az egész őrséget összegyüjté a' fellegvár fegyverpiaczán 's következő szavakat monda hozzá: „Mit érdemel két férfi, kiket a' parlamenti zászló alatt e' várba bocsájték, 's kik bizodalmammal embereim' csábitására visszaéltek?“ — „Halált!“ kiálta több hang. — „Jó, hát bnszuljatok engem,“ szóla Ibrahim, kardot vonva. Jussuf, Darmandy által segítetve, karddal kezében fentartá a' rá rohantakat, mig a' vonakodókat nagy igéretekkel részére birni iparkodott. Ezeknek magasabb hivatalt, amazoknak szép fegyvereket igért, mindnyájoknak kétszeres fizetést. Igy a' törököket részére hóditotta; az arabok hívek maradtak Ib ahimhoz. Erős verekedés kezdődék, melly több napig tartott. Ahmed e' közben élénken folytatá az ostromot, ugy hogy Ibrahim két tüz közt látá magát. Végre megegyezett 's szabad távozást kére, melly neki megengedteték. Illy módon Jussuf Darmandy biztossal 's a' hozzá csatlakozott törökökkel a' fellegvár' ura maradt.

De még most is mind kettőnek felette veszedelmes volt helyzete, minthogy a' törökök a' tett igéretek' teljesitését követelték. Jussuf az okbul arra ösztönzé a' franczia hajó' kormányzóját, hogy valamennyi embert nélkülözhet, a' fellegvárba küldje. Ez által 12 emberrel erősité magát; erre a' három színű zászlót felüté a' sánczon, mellynek láttára a' constantinai Bey Bona' ostromával felhagyott 's visszavoná magát.

Jussuf Darmandy biztost a' franczia matrózokkal a' fellegvárban hagyá 's a' törökökkel a' várost szállotta-meg. „Ha engem megölnek, a' fellegvár még is mentve van,“ mondá kisérőihez, Meg nem ölték ugyan, de hogy életét mentse, kénytelen volt, nehányat közülök megöletni. Nem sokára egy csapat franczia katonaság érkezett Bonába Uzer tábornok alatt, 's elfoglalá a' várost és fellegvárt. Jussuf a' franczia főtábornok által megerősítetett a' vezérségben azon csapatok felett, mellyeket illy merész módon hozott Franczia-ország' szolgálatjába, egy lovagszázad' főnökévé 's a' becsületrend' vitézévé nevezteték 's Bona városa' kormányzásá keze alatt maradt a' franczia tábornok' főparancsnoksága alatt. Még akkor itt volt, midőn utósó napokban az orleansi herczeg őt Mascaraba a' főhadi szállásra hítta.

Jussuf' vonzódása a' francziák' ügye iránt határtalan. Az arabok jól tudják ezt, ez okbul egész lelkökből gyülölik 's minden lehető cseleket vetnek neki. Még nem sok idő előtt a' constantinai Bey megtudta Jussufnak egy katonáját veszteget-ni. Ez egy napon annak sátorába rontott. Mit akarsz? kérdé őt Jussuf, az elhatározottság' azon hangjával, melly neki tulajdona. A' katona nem adott feleletet és zavartnak látszék. „Vizsgáltassék-meg“ parancsolá Jussuf, miután őrjét előhítta. A' katona befogatott, Ahmed Beynek egy levelét találák nála, mellyben ez neki előre köszönetét adá a' gonosztettért és gazdag jutalmat igére neki. Jussuf az árulónak 500 talpütleget adatott, „hogy, ugymond, ha Uzer tábornok életét megajándékozza is, e' büntetést még is vette legyen.“ De Uzer tábornok igen is jól látta, milly fontos Jussufra 's ő magára nézve, ha illy gazságok, mikre az afrikánusok' természete igen hajlandó, szorosan büntettetnek. Jussuf szabad ég alatt haditanácsot tarta

tisztjeivel, mellyben a' vétkes egy akarattal halálra itéltetett; negyedóra mulva feje vétetek.

Azonban Jussufot helytelenül itélné, ki őt kegyetlennek tartja. Charaktere teli nemességgel és nagylelkűséggel. Az iránta mutatott jótettnek emléke soha sem megy-ki elméjéből; barátaihoz hűséggel ragaszkodik, 's a' szerelemben olly állhatatosságot mutat, melly a' lovagisággal határos. Egy napon *** ezredes, ki éltének e' közelbi vonásait közli, Jussuf' sátorában volt. A' török egy kis kutyát mutatott neki, mellyet számára Cabura herczegkisasszony külde, 's mellyet ez okbul igen szeretett. A' mulatság' folytában az ezredes a' kutyával mulatott, 's elszóródottságában Cabura nevet adott neki. Azon pillanatban felugrott Jussuf 's boszankodástól égve nyult tőréhöz e' szavakkal: „Ezredes ur, ön az egyetlen ember, kinek illy tréfát megbocsájtok sátorom alatt!“

LENDVAYNÉ' JUTALOMJÁTÉKA.

Budán sz. György-hava' 18dik estéjén 1836. „Angelo, Padua zsarnoka.“ Dráma 4 felvonásban. Irta Hugo Victor. Francziából forditotta Csató Pál. — Ma láthatta Lendvaynénk, mennyire ismeri, mennyire becsüli publicumunk az érdemet, hol azt találja, legyen az német, legyen magyar színpadon. A' ma jutalmaztatott színjátszónérul csak egy a' szó, hogy ő nemcsak a' budai társaság nőneme közt első (mert Kántorné más szerepek hőse), hanem valóban magában tekintve 's más ajku színművésznőkkel egybehasonlítva is igen jeles tag. Hogy felőle a' publicum így itél, azt mondom ma világosan láthatta; mert ellenére mind azon, mai jutalomjátékára nézve mostoha környülállásoknak, hogy t. i. a' pesti német csak nem egészen uj társaság még mindig feszítve tartja a' két város lakosinak kiváncsiságát, hogy ez a' legválogatottabb darabokat, a' darabok közt is a' legszebb operákat adja, ezen operákban a' nagy hírű Ernstné hallatja magát, hogy jelesen a' mai napon egy legfőbb nézővendég sokszorozott erővel vonta a' sokaságot a' pesti színházba, hogy mind ezen felül egy ugyan ezen estére tudott fényes esti mutatvány a' rakpiaczon Pesten tartoztatta az ujságszeretőket —, még is olly szépen telve látta színházának minden helyeit, kivált a' páholyokat, hogy nem csupán erszényi, hanem szellemi tekintetből is nem lehetett nem a' legnagyobb örömet éreznie. És ez nem, hogy magát elbízza, hanem hogy haladásában maga is tessék magának, és örömtül ösztönöztetve mindig előbbre haladni, 's a' publicum' tetszését mintegy hatalma alá hajtani igyekezzék, legyen neki mint okos asszonynak mondva. — Játéka, ma is minden jelenvoltaknak nagy megelégedést szerze. — El nem mulaszthatni azon derék hazafiak' érdemüket is emliteni, kik illy jeles darabokkal, millyen a' mai volt, magyar színdarabjaink számát szaporítjak, nyelvünket gazdagítják. Ellenben azt sem hallgathatni el, hogy az idegen darabok forditói nyelvünk természete ellen nem ritkán vétenek; de a' miből nem mindjárt az következik, mintha a' forditó, nyelvét nem magyar anyától tanulta volna, hanem csak az, hogy az illyetén tévedéseket mások közönségesen jobban észreveszik, mint maga az, ki a' darabot dolgozta. Hogy példával éljek, tudva van: a' magyar nyelv természete sokban különbözik az europai nemzetekéitől; így valamint nem szenvedi, hogy számok után a' neveket is többes-számba tegyük, mint azt más nyelvek teszik p. o. hogy 10 forint, 100 katona helyett 10 forintokat, 100 katonákat mondjunk: ugy azt sem kivánja-meg, hogy a' szóhatározókat és névmásokat, mellyeket nevezetesen a' német ki nem hagy, mi is mindenütt kitegyük. Nem jobb lett volna, tehát ha Tiszbe a' mai darabban „*én egy* színjátszóné vagyok“ helyett, ez *egy* kules „ az udvari: „talán nagyságodnak *egy* rokona“, Katalin: „*én* nem vagyok kész a' halálra; *én* sírok, mert félek a' haláltól“ helyett, pusztán színjátszónőt, kulcsot, rokont, 's a' t. mondtak volna?

László Gy.

HANGVERSENYEK.

Carl Henrietta kisasszony e' hónap' 15dikén adá első hangversenyét a' kisebbik redout-teremben délután fél ötkor. — Háromszor énekelt, tudniillik egy scenát és ariát Sigismundo-ból Rossinitól; aztán egy Rondot Nicolinitől 's végre alla Gioja et al Piacera Bellinitől. Benne egy az olasz iskolának kitünő jeles énekesnéjét tanultuk ösmerni, a' köz tetszés mind egyre nevekedett 's az utósó aria' végét, mellyet rendkivül szépen énekelt, ismételnie kellett. — Azonkivül hallottuk az ouverturt a' „báléj“ daljátékból, egy concertdarabot zongorára, mellyet szerzett 's játszott Winkler ur, — változatokat violoncellre előadva Perlasca ur által, ki önmaga 's a' közönség' kedvéért végre felhagyhatna a' nyilvános magányjátszással. Herzenskron-nak költeményét „Mir recht“ egy igen affektáló leányka szavalá. — A' kar, melly többnyire mükedvelőkbül álla, igen jó volt 's többet nyujta, mint mennyit várni merénk.

Casinoi hangverseny. — Vasárnap e' hónap' 17dikén következők adattak: 1ször quartett Romberg Bernardtól G-durban. 2szor „Bandi“ népi Romance, Kisfaludy Károlytól, különben tetszésre de rendkivül sebeskedve elszavalá Lendvayné assz. 3szor Adagio és Rondo Hummel As-dur concertjéből, zongorára köztetszésre eljátszva Ufer kisasszonytól, Csukly Mihály' tanitványától. 4szer quintett E-mollból Onslovtól. — A' terem nagyon tömve volt.

R—ky.

Szerkeszti Munkácsy.

Nyomatik az Egyetem' betüivel.

PEST
Aprilis' 23dik.

Megjelen e' divatujság betenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
33dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

NÉPDAL.

A' halmokon, a' völgyeken
Ezer himes virág terem;
De még virág, az ég alatt,
Kedvesemnél szebb nem fakadt.

Homlokán liljomot visel,
Hollóhajak szegélyivel;
Arcza rózsasátorában
A' kellemek hazája van.

Sok szem bámul e' virágra,
Mint igéző ritkaságra;
És minél tovább csudálja,
Annál szebb-szebbnek találja.

E' szép virág nekem nyilik;
'S minthogy olly sokan irígylik,
Mig meg nem fosztanak tőle:
Menyegzőre! menyegzőre!

BÚSTAVI.

AZ ÖZVEGY ÉS FIA.

WASHINGTON IRVING UTÁN.

Szánakozzatok az öregkoron, melly mindig becsülettel hordá ezüst hajfürteit.
Marlove' Tamerlanja.

Falun tartozkodásom alatt gyakran szoktam a' régi falusi templomot meglátogatni. Annak komor oldalfolyosói, mostani szellemü emlékoszlopai, sötét tölgy padolatja, melly lefolyt évek' komorsága által még tiszteletesbé lön, ugy látszottak, mintha komoly eszmélykedés' lakává alkották volna azt. Azonfelül falukon a' vasárnap olly szent a' maga nyugalma által; olly gondolkozó csend uralkodik a' természet felett, hogy minden nyugtalan szenvedély messze bűvöltetik, 's mi a' lélek' egész természeti religióját lassankint föléledni érezzük magunkban.

„Kedves nap, oh, olly fényes, tiszta, csöndes,
Az ég' 's a' földnek szép nászünnepe."

Nem dicsekedhetem azon érdemmel, hogy ájtatos ember vagyok; de vannak érzetek, mellyek egy falusi templomban, a' természet' szép vidorságának közepette, elhatalmaznak rajtam, 's melyeket máshoz nem érzek: és ha vasárnap nem vagyok is vallásosabb ember, mint a' többi hétköznapokon, de minden esetre jobb vagyok.

E' templomban azonban a' körültem levő szegény férgek' hidegsége és pompája által szüntelen a' világba visszalöketve érzém magam. Egyetlen lény, melly egy valódi keresztény' alázatos ájtatosságát mélyen érzeni látszék, egy szegény, töredékeny, öreg asszony volt, ki az évek' és betegség' terhe alatt meggörbüle. Küljese valami jobbat árula-el, mint tökéletes szegénységet. — Azon egy illödelmes kevélység' nyomai valának láthatók. Öltözete bárha végtelenül egyszerü, aggodalmas tisztaságot mutatott. Azonfelül bizonyos tisztetet is mutattatott iránta, mert nem ült a' többi falusi szegények közt, hanem egyedül az oltár' lépcsőin. Ugy látszék, mintha minden szerelmet, minden barátságot, minden társalkodást túlélt volna és semmit sem tarta-meg, mint reményét a' mennyre. Midőn őt fáradságosan felállani és koros testét imádságra meghajtani látám, mikép mondá-el gépely módjára könyörgését imádságos-könyvéből, mellyet gyöngült kezei nem tarthatának és romlott szemei olvasni nem tudtak: akkor érezém azon meggyőződést, hogy a' szegény asszony' tört hangja, jóval megelőzve az egyházfi' feleleteit, az orgona' hangjait vagy a' kar' énekét, emelkedett-föl ég felé.

Én örömest csavargok falusi templomok körül, 's ez olly felséges fekvésü volt, hogy engem gyakran vona magához. Egy dombon álla az, melly körül egy kis folyam egy szép kanyarodást tön, 's aztán egy messze terjedő szelíd mezőségen tovább folydogált. A' templom terepély fákkal volt környezve, mellyek majd olly régieknek látszottak, mint az maga. Magas, góth tornya könnyedén

emelkedett-föl ezek közül és varjuk és csókák környezék azt közönségesen. Ott ültem egy csöndes, napfényes reggel 's két sírásót néztem, kik munkájokhoz láttak. A' temetőnek egy legtávolabb, elhagyatott részét választák, hol a' névtelen sírok után itélve, ugy látszott, a' szegények és rokontalanok ásattak földbe. Azt mondák, az uj sír egy szegény özvegy' egyetlen fiának számára van. Miglen azon különbségekről gondolkoztam, mellyeket a' rang tesz itt alant 's mellyek ennyire le még a' porig kiterjednek, a' harang' hangja a' temetési kiséret' érkezését jelenté. A' szegénység' eltakaritása volt ez, mellyhöz a' kevélységnek semmi köze. Egy koporsó a' legegyszerübb fából, szemfödél és egyéb takaró nélkül, hozatott-elő nehány falusi lakó által. A' harangozó hideg arczczal elől ment. Nem következtek nevetséges gyászolók szinlett fájdalom' öltönyeiben; de látni lehete ott egy igazi gyászolót, ki erőtlenül ballagott a' koporsó után. Ez a' megholtnak elévült anyja volt — a' szegény öreg asszony, kit az oltár' lépcsőin ülni láttam. Egy szegény barátnéja gyámolitá őt és vigasztalásán iparkodék. Nehány kevés szükölködő kapcsolá magát a' kiséréthöz a' szomszédságból 's nehány gyermek a' faluból, kézen fogva futkosott hátul 's majd gondtalan vidorsággal ujhongattak, majd megállottak, gyermeki kivánczisággal a' gyászoló' fájdalmát vizsgálók.

Midőn a' kiséret a' sírhoz közeledék, kilépe a' pap a' templomajtóbul, imádságos-könyv kezében 's az egyházfitól kisértetve. A' temetési szertartás azonban csupán könyörületesség' munkája volt. A' meghalt vagyontalan volt 's az életben maradott egészen szegény. . . . . .

Közeledtem a' sirhoz. A' koporsó a' földön álla. Rajta a' megholtnak neve és kora irva — „Somers György, 26 esztendős.“ A' szegény anya mások' segedelmével annak fejéhöz térdele. Száraz kezei imádságra látszottak összekulcsolva; de a' test' gyönge ingásán 's az ajkak görcsös mozgásán láthatám, hogy egy anya' szétszaggatott szivével nézett fiának utósó maradványira.

Most készülni kezdettek, a' koporsót lebocsátani. Azon munkás forgolódás támadt, melly a' fájdalom' és szeretet' érzéseit olly durván szakasztja-meg; parancsolatok adattak hideg hivatalos hangon; az ásók a' homokba és kövecsekbe vágattak, mi, azok' sirjánál, kiket szeretünk, minden hangok közt a' legmegrázóbb. Ugy látszott, mintha a' zörej körülte fölébresztette volna az anyát szomoru eszmélkedéséből. Fölemelé üvegült szemeit és erővesztett vadsággal tekinte maga körül. Midőn a' dolgosok kötelekkel előjöttek, hogy a' koporsót a' sírba lebocsássák, kezeit tördelé 's a' legnagyobb fájdalomnak engedé magát. A' szegény asszony, ki mellette volt, karán fogá őt, iparkodott a' földrül fölemelni 's nehány enyhitő szókat mondani vigasztalására — „oh nem — hiszen — ne vedd annyira szivedre.“ — Amaz azonban csak fejét csóválhatá és kezeit tördelé, mint ollyas valaki, a' ki vigasztalhatlan.

Midőn a' testet lebocsáták, a' kötelek' surlódása kétségb'esésbe látszott hozni a' szerencsétlent; de midőn, egy véletlen akadályra, a' koporsó inogni kezdett, az egész anyai szeretet kitünt; mintha azt, ki messze túl volt minden földi szenvedéseken, valami baj érhetné.

Tovább nem nézhetém — szivem feldagadott — szemeim könyekkel teltek — ugy éreztem magam, mintha egy kegyetlen szerepet játszanám, mivel az anyai búbánat' e' jeleneténél állok és azt bámulom. A' temető, más tájára mentem, hol mind addig maradtam, mig a' temetési kiséret eloszlott.

Midőn az anyát lassan és fáradságosan a' sirtól távozni láttam, mint hagyá-el mind annak maradványait, a' mi előtte e' földön drága volt, 's a' csöndbe és nyomoruságba visszatére, aggódott értte szivem. Mik, gondolám, a' gazdagok' szerencsétlenségei! nekik barátaik vannak, kik őket vigasztalják — mulatságaik, mellyek bújokat oszlatják — egy világuk, melly őket mulatja 's szenvedéseiket felejteti. Mi a' fiatal emberek' szomorusága! előre igyekszö lelkök hamar meggyógyitja a' sebet — nagyra törekvő szellemök csakhamar fölemelkedik a' nyomás alól — fris és simuló hajlandóságaik nem sokára uj tárgyakat ölelnek. De a' szegénység' bája, mellynek nincsenek külső vigasztaló szerei — az öregség' bája, mellyre nézve az élet legfeljebb egy téli nap, 's melly jövendő örömöket nem reménylhet — egy özvegy' bája, öregen, magányosan, nyomoruságban, egyetlen egy fiát, öregsége' véggyámolát, kesergőé; ez valóban olly bú, melly bennünk azon érzetet gerjeszti, hogy további vigasztalás lehetetlen.

Jó darab idő folyt-el, mielőtt a' temetőt elhagyám. Haza mentemben azon asszonynyal találkozám, ki a' vigasztaló barátné vala; épen a' magányos lakból érkezett vissza, hová az anyát kisérte, 's tőle némelly közelebbi tudósitásokat hal-

lék azon megindító jelenet felett, mellynek tanuja voltam.

A' megholt' szülői gyermekségétől fogva a' faluban laktak. Egyikét a' legcsinosabb parasztházaknak birták, magukat, különféle mezei foglalatosságok által és egy kis kert' segedelmével illendően és kényelmesen táplálák 's szerencsés és fedhetetlen életet éltek. Egy fiok volt, a' ki felnöve, hogy öregségök' gyámola és kevélysége legyen. „Oh uram!“ mondá a' jó asszony, „olly derék fi volt az, olly szelíd, olly barátságos minden iránt, ki őt ösmeré, olly engedelmes szülői iránt! Jól esett az ember' szivének, ha őt vasárnap legjobb ruhájában, olly karcsún, olly egyenesen, olly vidámul érkezni látta, miképen vezeté öreg anyját a' templomba — mert ez mindig örömestebb támaszkodott György' karjára, mint férjére, 's a' szegény asszonynak volt oka vele kevélykedni, mert nem volt szebb fiu körül-belől a' vidéken.

Szerencsétlenségre fia, egy rosz 's a' földmüvelőre nézve igen bajos év alatt, arra hagyá magát birni, hogy egy kis hajóra szegödjék, melly egy szomszéd folyamon jára. Még nem soká volt e' foglalatosság mellett, midőn egy fogdosó-csapat által elcsábitatott, 's a' tengerre viteték. Szülői hírül vevék elfogatását, de aztán semmit sem hallottak felőle. Fő gyámoluk oda volt. Az atya, ki már beteges vala, kedvetlen 's keseredett lön és sirba hanyatlott. Az özvegy, ki öreg korában és gyöngeségében egyedül maradt, tovább nem tarthatá-fel magát 's a' megye' szegényeinek lajstromába jutott. Azonban az egész faluban mindig jóakarás és bizonyos tisztelet mutatkozott iránta mint a' legöregebb lakosok' egyike iránt. Minthogy senki sem jelenté magát azon házra, mellyben ő olly némelly boldog napot tölte-el, szabad volt benne maradnia 's egyedül és majd nem gyámoltalanul laká azt. A' kevés legszükségesebb eledeleket nagy részint kis kertje' csekély termesztményeiből nyeré, mellyet a' szomszédok néha számára müveltek. Csak kevés nappal az előtt, midőn nekem e' történetek elbeszéltettek, nehány konyhai veteményeket szedett abból ebédjére, midőn az ajtót, melly a' kalibából a' kertbe vitt, hirtelen megnyilni hallotta. Egy idegen lépe-ki, 's zavartan és vadul látszott körültekinteni. Matrózöltözetet viselt ez, sovány és elszáradt volt 's egészen ugy nézett-ki, mint ki betegségek és terhes munkák által végkép megrongáltatott. Meglátta az öreg asszonyt és feléje sietett, de lépései gyöngék és bizonytalanok voltak; térdeire omlott előtte 's gyermek gyanánt zokogott. A' szegény asszony semmit jelentő, tétovázó szemmel néze rá. „Oh édes, édes anyám! hát nem ösmered fiadat, szegény gyermekedet Györgyöt? Valóban csak romja volt az egykor nemes legénynek, ki, sebekkel boritva, betegség és fogság által a' távolban félig elemésztve, gyönge tagjait végre haza hurczolta, hogy gyermeksége' színhelyén kinyugodjék.

Nem iparkodom továbbá lefösteni egy olly találkozást, mellyben öröm és fájdalom olly valódian váltogaták egymást; — fia még életben volt! honába visszatért! öregségében még is vigasztalója lehetett neki 's gyámolhatá őt! Azonban ereje kimeritve volt, 's ha még valami hiánylott volna, hogy a' bal sors' munkája tökéletes legyen, elégséges volt erre a' szomoru állapotnak, mellyben hazai kalibáját lelé, megpillantása. A' szalmaágyra veté magát, mellyen elhagyott anyja olly némelly álomtalan éjet tölte, és soha többé róla föl nem kelt.

A' falusi lakók, hallván Somers György' visszaérkeztét, siettek látni őt 's minden vigasztalást és ápolást iparkodtak neki nyujtani, a' mire csak csekély tehetségök képes volt. — Azonban György sokkal gyöngébb vala, mintsem beszélhetett volna — köszönetét csak pillantások által nyilatkoztathatta! Anyja szüntelen mellette volt 's ugy látszott, mintha senki más által nem akarná magát szolgáltatni.

Van valami a' betegségi állapotban, mi a' férfi' kevélységet megtöri, szivét meglágyitja 's a' gyermekkor' érzeteit ujra fölébreszti benne. Ki az, a' ki, még korosabb éveiben is, ha nyavalyáskodón betegágyában idegen földön elhagyatva és magányosan sinlődött, nem emlékezék anyjáról, „ki gyermekéveiről gondoskodott,“ párnáját simitgatta és gyámoltalanságában segedelmére volt? Ah, türedelmes nyájasság uralkodik egy anya' szeretetében fiához, melly a' szív' minden egyéb hajlandóságit meghaladja. Ez sem önszeretet által meg nem hülhet, sem veszély által el nem ijeszthető, sem értéktelenség által nem gyöngíthető, sem hálátlanság által el nem fojtható. Övéinek minden kényelmességét feláldozza ez, lemond minden örömrül, kevély annak hirére, örül szerencséjén — 's ha a' szerencsétlenség elhalmozza őt, a' szerencsétlenség által még drágább lesz előtte; ha gyalázat mocskosítja nevét, szereti és ápolja őt, daczára a' gyalázatnak; 's ha az egész

világ eltaszitja őt magától, az anya az egész világot ki fogja neki pótolni.

A' szegény Somers György tapasztalta, mit tesz betegnek lenni és senkit sem birni, ki bennünket ápoljon — egyedül, fogságban sinlődni a' nélkül, hogy valaki meglátogasson bennünket. Egy pillanatig sem lehetett anyja nélkül; ha az eltávozott, szemeivel kisérte őt. Órákig ült anyja ágyánál és mellette virasztott, ha aluvék. Néha lázálomból rettent-föl a' fiu és aggodalmasan pillanta széljel, mig anyját látta, mint hajlék fölébe; aztán kezét fogá neki, mellére nyomta azt, 's gyermeki nyugalommal aludt. Igy hala-meg.“

Legelső, mire vonatva érzém magam, midőn ez egyszerű gyászesetet hallottam, az volt, a' szomorkodónak kalibájához menni, hogy neki segedelmet nyujtsak, 's őt, ha lehet, vigasztaljam. De szorosabb tudakolás után ugy találtam, hogy a' falusi lakók' jólelküsége már mindent megtett, a' mire itt szükség volt, 's minthogy a' szegények legjobban tudják szenvedéseikben egymást vigasztalni, nem akarám rá tolni magamat.

Legközelbi vasárnap a' falusi templomban valék; ott láttam, csudálkozásomra, a' szegény öreg asszonyt, mint vánszorgott az oldalfolyosón szokott helyére az oltár' lépcsőin.

Nemű gyászöltözetet vett-föl fia után, és semmi sem lehete meginditóbb, mint e' küzdés a' jámbor szeretet és tökéletes szegénység közt. Egy fekete szalag vagy illyes valami — egy kopott fekete nyakkendő, 's még egy vagy két illy nemű jelek mutaták a' fájdalmat, mellyet semmi külső bizonyság nem tehet nyilvánossá. Midőn a' történeti emlékekre pillanték, a' díszes czímereket, a' hideg márványdíszitményeket, mellyekkel a' nagyság az elenyészett gőgöt pompásan gyászolja, megtekintém 's e' szegény özvegyhöz fordulék, mint veszteglett istenének oltárán, öregség és bú által meggörnyesztve 's egy jámbor, bárha megtört szivnek imádságát és áldozatját bemutatá, éreztem, hogy a' valódi fájdalom' ezen élő emlékoszlopa mind amazokat felmulja.

Elbeszéltem történetét a' község' némelly gazdag tagjainak 's ők meginditva lönnek általa. Iparkodtak az özvegy' helyzetét kényelmesebbé tenni és szomoruságát enyhiteni. Azon csak az utat egyenesithették-ki nehány lépései előtt a' sírba. Egy vagy két vasárnap után nem láttam őt közönséges helyén a' templomban, 's mi előtt a' tájat elhagyám, megtudtam, és pedig öröm' érzetével, hogy végleheletét nyugodalmasan elélte és átköltözött azokhoz, kiket szeretett, olly világba, hol többé bút nem ösmernek és rokonlelkek egymástól el nem választatnak.

CHARAKTER-VONÁS.

(Szemlélő szerint.)

Bihar vármegye Rendei — Beöthy Ödön országgyülési követük' képe élet-nagyságu másának — gyüléseik' nagyobb teremébe való felfüggesztését határozván, a' tisztelt követ urtól következő levelet vettek:

Tekintetes Karok és Rendek!

Az elenyészett év' december' 4dikén tartatott 's első alispány ur által közlött közgyülési végzésből elérzékenyedett hálával értettem-meg azon határozást, mi szerint a' t. Rendek — képem életnagyságu másának — gyüléseik' nagyobb teremébe való felfüggesztését kegyesen elrendelni méltóztattak. Ezen kegyesség lelkem' mélyére hatott, és keblemet bármilly fáradozásra és türésre edzve, mennyei érzéssel tölti-el. A' t. KK. atyai kegyességének és hazafiui lelkesedésöknek érzem nagyságát, de érzem egyszersmind ön tetteim' parányi voltát is. *A' jutalmak' legdicsőbbike az, mit hazafiak adnak;* mert ezt nem egyesek' önkénye veti kegyelemkint oda az azért sovárgóknak; mert ezt szabad férfiak' szabad akaratja adja 's nemzet szenteli nagygyá; de épen mivel ez a' jutalmak' legdicsőbbike, azért tárgyai is csak dicsők lehetnek. Hol a' szigoru kötelesség végződik, ott van kezdete az erény-szülte érdemnek. Mi marad ennek, ha amaz nyeri már el azon pálya-díjt, melly csak a' küzdés edzette erényt, csak a' kötelességen túl, és felülhaladó áldozatokat illetheti? Fen és magasan kell a' nemzeti jutalom dicső koszorujának függeni, hogy csak fáradság, küzdés, legelszántabb feszültes törekvés érhesse azt el; becsét veszti, ha mindennapi pályán haladók is kényelmesen juthatnak-fel ahhoz. Én három évhaladtán, a' t. RR. bizodalmával megtisztelve, kötelességem' teljesítésére fordítám minden igyekezetem', és ezen kötelesség' teljesítése az, — de csak is az, — mit, ha erőm akaratomnak hív segédje tehete, tettem. Illy tett, minek ellenkezője szoros büntetést érdemelne, nem érdemelhet kitüntető jutalmazást, és a' szük körü tettért a' t. RR. helyhenhagyása bő jutalom vala. Engedjék t. RR. hogy e' szép jutalmat, nyugtató önérzésemmel együtt, mint legdrágább kincsemet, de igaz keresményemet

met tarthassam-meg keblemben, és ne legyek kénytelen meg nem érdemlett jutalomért pirulni. Valaki képének közgyülések teremében történő helyhezése olly fény, olly dicsősség, minél több, polgárt, hazafit, bajosan sugározhat körül. Nem példátlan ez ugyan hazánkban, de azon tisztes férfinak ez osztály része, ki nyolcz országgyülésen volt a' haza ügyének felszentelt bajnoka, ki a' fenyegető 's incselkedő próbákat kiállja egy hosszura terjedt munkás élet' számos évein keresztül szerezhetett és szerzett érdemeket. Nekem engedjék-meg a' t. RR. azon őszinte 's elhatározott nyilatkozást tennem, hogy szeméremokozta keserüséggel epésítené keblemet azon fényes megtiszteltetés. Mert nem szégyenít, nem gyaláz semmi annyira, mint a' nem érdemlett megtiszteltetés és jutalom. Reménylem, nem fogják a' t. RR. rám mérni azt, mi alatt roskadnom kellene, 's nem fognak illetni olly fénynyel, mellynek tündöklése 's melege isteni, de engem emésztve égetne. Hogy tehát képem a' megye teremébe függesztessék, azt kénytelen vagyok mély tisztelettel, de elhatározottan *el nem fogadni;* de ha a' t. RR., ha szeretett polgártársaim és rokonim keblökbe méltányolják képemet egy helyre, az édes örömet fog rám árasztani; mert létemmel van azon tisztelet összeolvadva, mellyel öröklök a' t. KK. és RR. kegyes és jó uraimnak alázatos szolgája

Beöthy Ödön.

ÉJI-SZÁLÁSOK ÉS JÁTÉKHELYEK LONDONBAN.

A' legalsóbb néposztályok' szurtos éji-szálásai és a' játékhelyek Londonban, e' kelepczék, mellyekben szép nők és leányok teszik a' csábító-szert, 's mellyekben a' játékcsalók minden alakban állanak lesen; hol éjfélkor, midőn már a' szinházak csukvák, kezdődik a' játék 's gyakran szomorubban végződik, mint ott, két Londonban megjelent kis könyvecskékben igen helyesen rajzoltatnak. Az első a' kettő közül jeleneteket ad az éji-szálásokból 's a' játékhelyek' legaljasabbjaiból.

„A' közönséges szálások (lodging house) mint mondják, minden osztályoknak, bármilly tekintetüek vagy charakterüek legyenek, nyujtanak szálást, mihelyt csak a' megkivántató fizetést adni képesek. Az ország' minden nevezetes falujában van illy ház, neve „koldusszálás" 's illyeseket minden városban, nagysága és népessége szerint többet vagy kevesebbet, láthatni. Londonban száz-zával és ezrével vannak illy nemű tanyák, egy szobának vagy pinczének, két három összetett ágygyal, birtokosától kezdve egész a' dús fogadósig, tíz husz házzal 's két háromszáz ágygyal. Itt a' szegény vándorlók egy pennyért, harmadfél, két, három, négy, öt pence-ért éjelre szálást kapnak vas, fa, szalma, vagy még függő-ágyakban is. Némellyeknek, 's ezek természetesen csak egy pennyt fizetnek, nincs más ágyuk, mint a' puszta föld."

„Illyes szállás' tartása nagyon jövedelmes, mert csak csekély tőkepénzt kiván; a' legrongáltabb ház is, mellyen eső és szél áthat, egy félrelevő utczában, elég jó e' végre, mert minél nyomorultabb a' szomszédság, annál jobb, 's régi ányneműek, rosz nyoszolyák, nyomorult lepedők, egy asztal vagy illyes valami a' konyha' számára, 's nehány karatlan fapad teszi mind azt, mi a' bútorozásra szükséges. Az előszoba, közönségesen látogató-szoba (*parlour*) nevű, közönségesen bolttá van fordítva, hol következő eleségek árultatnak: szalona, vaj, sajt, kenyér, thea, kávé, nádméz, dohány, burgonya, füstölt és besózott heringek, pálinka és asztali-ser: azon szállásoknál, hol e' tárgyak nem találtatnak, a' szomszédságban árulják azokat. Nehány szálásgazdák ezen kofáskodás mellett még szakácskodnak is 's vendégeik elé sült és főtt marha-, disznó-, és berbécshust, főzelékeket 's a' t. tálalnak. Mind ez, mint könnyen gondolhatni, nem legjobb tulajdonságu 's a' vendégeknek nagy nyerességgel 's a' legkisebb szeletekben, mint p. o. szalona, vaj 's a' t. egy fél pennyért, adatnak-el, 's egy pennyt tevő kis summáért a' szegény Epikuräus egy harapás marhahussal 's egyéb illyessel is enyhítheti éhhét. E' szálásokon csak keveset adnak hitelben 's ezt is csak jó ösmerősöknek; azok, kik e' szerencsével nem birnak, gyakran kénytelenek nyakkendőiket levenni, vagy kabátjokat sőt tán ingöket is ott hagyni 's a' gazdának zálog gyanánt oda adni, mi előtt éji-szálást vagy egy falat ételt kapnak."

'S mind e' mellett illy nyomorult szálások néha egyszersmind játékhelyek is, mint egy előadásból kitetszik.

„A' kártya," ugymond a' rajzoló, „szüntelen mozgásban volt; kettő, három és több is a' jelenlevők közül egész estve szüntelen játékkal foglalatoskodott. Lassankint a' játszótársaság 16—18 személyre nevekedék, mind olly emberek, kik közül egyik sem dicsekedhetett egy inggel, a' gazdát kivéve, ki most mint fő mester elnökséget vi-

selt 's e' tisztében minden tekintettel bántak vele. Két és négy penny volt a' summa, mellyet mindenik tett egyszerre 's csudálatos volt látni, milly hirtelen vándorlott a' pénz egy zsebből másikba. „Isten verje," mondá egy tapló-áros, „tizennyolcz pencet elvitt az ördög; két schillinget hoztam magammal 's nem marad pénzem vasárnapi ebédemre." Ezen a' legjobb kedvvel ejtett szavakkal ismét betett. Átalában az egész társaság igen jó kedvében volt, 's vesztett és nyert legnagyobb egykedvüséggel. Többeket láttunk, kik miután az utósó pennyt elveszték, kiverék pipájokat, 's dünnyögve elmentek."

Most a' második könyvecskéhöz jövünk, mellynek igért másik két számai, fájdalom, még nem jöttek-ki. Vannak, mond a' szerző, igen rontó és kártékony nemű clubok, tudniillik közönséges játékházak, mellyek birtokosaik által clubnak neveztetnek 's egyéb nagyot jelentő nevekkel illetetnek, hogy tulajdonképi mivoltuk palástoltassék 's mocsoktalan tekintetet kapjanak. E' csal-clubokkal (*Sham Clubs*) foglalatoskodik különösen a' jelen könyvecske.

„Crockford' clubja, ugymond, minden esetre első a' St. Jamesi csal-clubok közt. E' pokoli szövetség' tagjai a' rendszeresen alapított társaságoknál uralkodó szokások' egész rendén átmennek, azaz: ajánltatják magokat, vetekednek a' fölvétel felett 's a' t. Crockford' clubja nem több 's nem kevesebb mint egy zárt játszó-társaság, minő Londonban 53 van, azon házakat nem számítva, mellyek csak időrül időre nyitatnak-meg 's ismét elzáratnak, a' mi, különféle okok miatt, gyakran a' többivel is megtörténik.

„Megmutatott dolog, hogy e' házak' játszóasztalainál tetemes summák nyeretnek, de még is roppant nyereség marad gazdáikra. Mindig nyerni, igen ritka példákat kivéve, egy pointeurezőnek az angol játékházakban egyenesen lehetetlen, mert olly finom és jól rejtett, minden felfödezéssel daczoló, *dogs* nevű, csalások fordulnak-meg a' játékban, hogy a' pointeurezőnek nem marad reménye nyereségre. Ez különösen azon házakban történik, mellyek igen helyesen „zárt" vagy mészárlóházaknak neveztetnek, 's hol azon vannak, hogy a' tapasztalatlanokat a' legszemtelenebbül fosztogassák. A' zsebelők' száma, kik illy nemü intézetekben foglalatoskodnak, azok' nagysága és pompája szerint különféle, de közönségesen két vagy több tulajdonosból avagy banktartókból áll, kik bankot adnak 's a' nyereség övék, öt, hat csaljátékos, kik a' különféle játékoknál felvigyáznak; hat vagy több asszonyi csábitókbul, kik ékitvény gyanánt ülnek az asztaloknál a' pointeurezők mellett látszanak tartani, de tulajdonkép a' csaljátékosok' tolvajfogásaikat iparkodnak takarni; két ügyes férfiból, kik szolgákat játszanak 's végre két haramiaforma vas gyuróból, kik az ajtónállókat teszik. Mind ezen emberek tökéletesen mesterek foglalatosságokban, minthogy mindegyik különösen választatik a' maga' helyére 's hosszu gyakorlás által egyre jobban tökéletesíti magát.

„A' csal-clubok' tulajdonosai vagy banktartói, kik játékból vagy fogadásokból élnek, a' zsebelők' technicai nyelvén görögöknek vagy *leg*seknek neveztetnek. Sokan e' görögök közül olly jó szerencsét csináltak, hogy részvényekkel birnak több csal-cluboknál 's pompás lovakat és hintókat tarthatnak, mig az általok megfosztottak közül sokan nyomoruságban vesznek-el."

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Aprilis' 14dikén. ‚Félbeszakadt hangverseny' ismételtetett.

Aprilis' 16dikán. ‚Borzasztó éj a' paluzzi kastélyban.' Szinjáték 3 felvonásban. Mellesvillestől.

Aprilis' 17dikén. Ismét ‚Csörgő sapka.'

Aprilis' 18dikán. Lendvayné' jutalomjátékául először: ‚Angelo, Padua' zsarnoka.' Dráma 4 felvonásban. Irta Hugo Victor. Francziából forditotta Csató Pál. Töredékeinket 2d. előadásra halasztjuk. Lendvayné asszony két koszorut aratott, 's a' szinház nagyjából tele volt, bár Pesten a' felséges nádori család előtt ‚Norma' adaték.

Aprilis' 19dikén kettős kivilágitással ő felsége V. Ferdinand', dicsőségesen uralkodó királyunk' születésnapjának ünnepére: először egy a' mai ünnephez alkalmazott némaábrázolat hódolati népdal' zengése közt, mellyhez az uj diszitményt, egy fán országunk' 's minden vármegyék' czimeit ábrázolót Telepi ur igen igen ügyes kézzel készité, az uj magyar öltözeteket pedig, mellyekben a' szini személyzet megjelent, tek. Soprony vármegye ajándékozá. Másodszor kettős magyartáncz Wirdisch Katalin és Kaczér ur, a' pesti szinház tagjai által eljárva. Harmadszor ‚Béla' futása.' Szinjáték 2 felvonásban. Kotzebue' eredeti munkája szerint. Forditotta Cseri Péter. Az egész ünnepet diszesiték nádor ő herczegsége hivese, Hermina 's István főherczegi testvérek jelenlétükkel.

A' kurjongató karzat (!) legalább már ma, illendőbben viselheté magát. — X. et Comp.

LÁSZLÓ GY. URHOZ.

Suum cuique.

Minden birálat kimeritő 's okokkal támogatott legyen, ha akarjuk, hogy használjon. Okatlan ócsárlás 's dicséret mindig ártalmas; hasonlitgatás pedig épen czéltalan, a' szinészek között elégületlenséget és ellenségeskedést szülő 's ez által honunk' ezen zsenge intézetére káros befolyásu. — Birálatnak nem nevezhetni ugyan a' folyó évi Rajzolatok' 32dik számában Lendvayné asszony jutalomjátékáról kijött tudósitást, 's azért nem is követelhetni tőle, hogy a' birálat elveinek megfeleljen, de még is minden esetre kivánható, hogy puszta üres panegyricon létére ne sértsen senkit 's ne ártson. Sérté pedig ezen dicsérő beszéd: 1ször Honunk' első szinésznéjét, Kántorné asszonyt, ezen szavakkal: „A' ma jutalmaztatott színjátszónérul csak egy a' szó, hogy ő nemcsak a' budai társaság' nőneme közt első (mert Kántorné más szerepek hőse), hanem valóban magában tekintve 's más ajku színmüvésznőkkel egybe hasonlítva is igen jeles tag.“ — Hogy Lendvaynénk valóban igen jeles tag, azt L. Gy. ur nélkül is tudjuk; de, hogy a' budai társaság' nőneme közt első, ezt valóban nem olly könnyen fogja velünk 's honunkkal elhitethetni a' dicsérő ur. Hogy Kántorné más szerepek hőse, ez kissé kétértelmü; vagy azt akará L. Gy. ur mondani, hogy Kántorné nem volt helyén Tiszbe szerepében, vagy hogy Katalin szerepét nem tudta volna olly igen helyesen vinni mint Lendvayné. E' két állitást kereken tagadnom kell. Valamint igaz az, hogy Kántorné szokott jelességgel játszá Tiszbét, ugy szinte minden valódi műértő, ki ezen még honi szinésznéinktől utól nem ért müvészné' tökélyeit ismeri, egy értelemben leend velem, hogy Katalin szerepének is müvészsége' magas álláspontjához illőleg megtudott volna felelni; mert egy bizonyos balvélemény, melly fájdalom sokkal közös, ki nem rekeszthetí őt illyes szerepek' játszásától, — Mars franczia szinmüvészné már tul volt 80dik évén, midőn Gurli szerepét még mindig zajos tapsok közt játszá! — Ezenkivül kiki tudja, hogy Lendvaynéra, Katalin szerepét — bármilly remekül — játszóra, inkább illenek e' szavak: mert ő *más* (naiv) szerepek hőse. De 2szor megsértetett Lendvayné asszony is; — minden, ki ezen igen jeles tehetségü, szorgalmas és fényes reményekkel kecsegtető szinésznét ismeri, tudni fogja, hogy legszebb tulajdonainak egyike a' — szerénység 's *háladatosság*; ő nem tulajdonitja magának az *első* helyet, sőt örömmel engedi azt át Kántornénak, mint ifjusága' szép tehetségeinek *első* kipallérozójának 's jelenleg is törekvései' magas példaképének. Tudom bizonyosan, pirulva olvasá L. Gy. ur' tudósitását a' szerény fiatal müvésznő 's örvendni fog jelen sorok' olvasásakor, maga is kétségkivül még szigorubb szavakkal elutasítandó a' sértő dicséretet, ha őt meg nem előztem volna. — 3szor Csató Pál is, mint forditó, meg van sértve, mennyire t. i. L. Gy. urtól sértethetik. Nem akarom ugyan védni ezen honunkban már ismeretes irót, ő maga helyesebben tehetvén azt, ha épen érdemesnek tartaná, mit alig hiszek; annyit azonban még is mondok: hogy nem mindig az iró vagy forditó oka, ha hibák történnek a' grammatikai szabályok ellen. Szinészink el vannak árasztva silány forditásokkal (mellyeknek minden *díjkövetelés nélküli* kijavitására, sőt uj forditásokra is, az illető helyen — nem szinészeknél — ajánlkozott ugyan valaki, de ajánlata, miért nem tudom, tekintetbe nem vétetett, sőt válaszra sem méltaték!) nem csuda tehát, ha nyelvük, neki szokván a' sok rosz kiejtéseknek, néha a' jobb izlésü forditásban is megbotlik. Ez a' csekély számu 's még is gyakran játszó személyzetnek megbocsátható. — Gondoljameg tehát L. Gy. ur ezentul mindig elébb jól, mit 's miről akar irni, és .... quid valeant humeri quid ferre recusent! —

Nagy Ignácz.

GONDOLATOK.

1.

Az okos ha beszél, vet; a' józan hallgató e' vetést aratja.

2.

Titkod, mig rejteni tudod, rabszolgád; ha szabadon bocsátod, uralkodni fog fölötted.

3.

Ha az okos egyszer egy bolond tettet követel, száz ezer bolond örömünnepet ül fölötte.

4.

Hiu hirnek virága van, de nincs gyümölcse.

5.

A' philosophia, tudomány: melly boldoggá tehet, de nem szerencséssé.

6.

A' gonosz ember szénhez hasonló; ha nem éget, befeketít.

HIR- 'S DIVATLAP.

HONI HIREK.

1.) Jelenleg Kanizsa' táján egy számos haramiacsoport tartozkodik — így szól egy német lap — melly körülbelől 120 tagból áll 's egy nyugalmazott katonaviselt férfitől vezéreltetik. E' csoport nem rég egy Zampa' tetteire emlékeztető fogást vitt véghez. Egy előkelő hölgy tudniillik, gazdag urodalom' birtokosa, egy névtelen felszólítást kapott, hogy nyolczvan személyre pompás ebédet készítsen, ellenkező esetben kastélya fel fog gyujtatni. E' fenyegetés által rá szedetve, mint csak lehetett, olly jól fogadá a' rosz vendégeket, kik, miután annak módja szerint étellel és itallal bőségesen elláták gyomrukat, a' nélkül, hogy legkisebb tolvajságot tennének, eltávoztak. Hiában czirkálták-be katonacsapatok a' környéket, hogy a' haramiákat elfogják; a' rablások mindegyre folynak 's a' környék' nagy erdői biztos védhelyet nyujtanak számukra.

* * *

Mult hónap' 31dikéről a' „Petit Courrier des Dames, Journal des Modes," e' czím alatt „*Les Brigands du XIX-e Siècle*" épen ezen haramiák' vendégeskedését az itt említésbe hozott dámánál röviden rajzolja, hogy nyolczvanon megjelentek az ebédre: „vezérök (a' Courrier' szavai) egy büszke, fejedelmi tekintetű férfi, ki bemutatá barátait azon háznál, hol vendégszeretőleg fogadtattak. . . . . Ebéd után a' dáma néhány magánydalt énekle a' legujabb operákból, mig a' haramiák aranyokkal ajándékozva a' lovaikra ügyelő szolgákat, megköszönék a' dáma' vendéglését 's utnak eredtek, ismétli látogatást igérvén neki."

Jegyzet. Mind ez magában holmi kis mondának nem épen érdek nélküli; de hogy hazánkban itt vagy amott haramiacsapatok magokat bármilly nemesül viselők, fészkelnének, azon regék közé tartozik, mellyeket Magyarországról a' külföld, itt amott, olly bőven mesélget.

2.) Selmecz, april' 18d. 1836. Ha méltó valami köztudatra, ugy bizonnyal az, ama' követésre méltó törekvés: szegénységtől nyomott rokonembertársaink nyomorjain testvérileg könyörülni.

Ezen tekintetből említést érdemel itteni tánczmester Ehrenstein ur' emberszeretete, ki is az idevaló városi szegények' számára, f. h. 17dikén estvéjén, a' városi tánczteremben, ön jó izlete szerint, egy fényes táncz-mulatságot ada. — Városunk karmestere Pellér János ur hangászkarával dij nélkül segéllé az egész vállalat sikerét; a' nemzeti körtáncz és minden a' legszebb összehangzásban a' mai estvét egy fényes ünneppé varázslák, mellyet még azon belérzet „a' szenvedőkön segíteni" szellemiképen is ékíte.

Sokszoros hála 's köszönet a' szenvedő emberiség' nevében városunk emberbaráti érzetéről ösméretes lakóinak, kik minden olly alkalommal, hol a' nyomorgó 's szükölködő emberiség segéd karokra vár, azt szives készséggel ápolni nem mulasztja 's ez alkalommal is a' nemes czélt, kitűnő buzgalommal elősegíteni törekvék!!

V—L.

3.) Petrovich Fridrik, kit t. olvasóink lapjainkból is ösmernek, a' m. tudós társaság' r. tagja, külföldi utazásaiból haza tértében meghalt.

KÜLHIREK.

1.) Beszélik párisi társas körökben, hogy a' két összenőtt siamiakat Franczia-országból számüzték, mivel egyikőjök halálosan bele szeretett egy híres színésznébe. Féltek, hogy szerelemből és féltésből gyilkosságot követend-el 's nem tudák, mint büntethetik-meg a' bünöst a' nélkül, hogy az ártatlant ne sértsék; minthogy összenőtt emberekre nincs törvény, inkább kiküldék a' párt az országból. — Egyébiránt nem tudni, az ezen — bizonyosan költött — hirt közlő külföldi lap, valjon a' francziákat akarja-e gúnynyal illetni, vagy az olvasókat mystifikálni? 'S az ezen ikrekről közlött orvosi hírek után még az is kérdés, lehet-e egyike 's csupán egyike e' testvéreknek szerelmes? —

2.) Parisban nem sokára harczjátékot tartandanak. Franczia-ország' legelőkelőbbei meg fognak itt jelenni 's e' ritka ünnep' jövedelme a' régi polgárlajstrom' nyugpénzeseinek van ajánlva.

3.) Jelenleg mindennap reggeli tíz órától délután háromig láthatni Parisban *a' szabadságot*, azaz a' *szabadság' szobrát*, melly a' juliusi oszlopra fog állítatni.

DIVATOK.

Asszonyi divatokban a' fekete selyem-szövetből készült övek igen kellemes ujság; pótlék gyanánt tekinthetni őket a' hasonszínű mantelet-ek helyett, mellyek tavaly olly kedvesek voltak. Készítésük igen egyszerü 's két rőf fekete selyemszövetből állnak, mellyet redősön széles fekete csipkékkel raknak-meg.

Szürke színek uralkodók a' selyem öltözetekben; csíkos ruháknak is, szürke szürkébe, van kedvességök. Ehhöz fehér selyem kalapok egy fehér tollal különösen állnak.

Már láthatni sok szalmakalapot, azonban kevesebbet virággal mint tollal ékesítettet; a' risszalmához leginkább fehér tollak illenek 's ezt a' legjobb izlésü hölgyeknél látni.

A' férfi kabátok rövidek, széles hajtókákkal; a' gombok nagyobbak mint tavaly; az ujjak szorosan a' kézfejhöz szorítvák, mi három gomb által történik. Reggeli öltönyökön közönségesen egy sor gomb 's a' bal oldalon egy zseb van.

Világos kék ércz és bronz-zöld selyem gombokkal legdivatosabb szineknek látszanak. Egyébiránt ércz gombokat csak a' kék szín szenved.

DIVATKÉP.

17. sz. Parisi divatöltözetek: a' hölgyé, tüll ruha menyasszonyi köntösül csipkepártával; az uracs posztó kabát- 's casimirnadrágban, gyapotszövetü mellénynyel.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Rajzolatok. 17.

Pest. 1836.

M.T. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

PEST
Aprilis' 27dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
34*dik szám.*

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

VÉLETLEN TALÁLKOZÁSOK.

Most még kevesbbé tudtam, mint az előtt, mit gondoljak ezen megfejthetlen személy felől.
A' vastag ur. Washington Irvingtől.

Szendősiné asszonyság egyetlen leányával, a' gyönyörűséges Vilmával, Pesten mulatozott egy pár nyári hónapig — hazánknak e' fő városában, melly annyi kellemmel bír minden vidékinek szeme előtt, 's mellyben Szendősiné annyival örvendetesben tölté idejét, minthogy most először, és számolása szerint alkalmasint utószor is, volt e' mulatságos város' falai közt, 's a' lefolyt időt nehány ide telepedett kedves rokoninak és barátinak társaságában tölté.

Szendősiné egyébiránt egy mindennapi asszonyság, annyival mindennapibb előttem, e' sorok' irója előtt, mivel az elbeszélendő történetbe semmi vagy csak igen kevés befolyása. De a' szép Vilma, ő igen is érdemes, hogy személyessége körül bővebb szószaporitással mulatozzunk. Vilma a' leggyönyörűségesebb teremtés azok közül, kiknek valaha férfiak kézcsókok és hizelgések közt hódolának. Magasacska sugár termetének egész valóján olly tündéri bájhatalom ömlikel, mellynek körében lehetetlen egy érző férfiszívnek forró hálára nem kelni a' jótevő természet iránt, melly illy lényeket teremte a' ridegebb férfikeblek' lángoztatására; bárha a' hálálkodás' ezen neme már nem egynek szájában vált panaszhangokká elvesztett szívnyugalma felett. Arczán a' legegyszerübb vonásokban annyi szelídség, annyi méltóság űl, szemeiből olly valódi lelkesedés néz-ki, mellyek egészen fölemelik őt azon társnéi felett, kiknek külkecseikről a' szépséget legfőbb dicséret gyanánt hozhatjuk-fel. Társalkodása olly asszonyilag gyöngéd, szavaiban annyi gyönyör, apró itélethozásiban annyi izlés uralkodik, hogy e' tulajdoni mellett lelkesebbek előtt félig elenyészni látszanak egyéb kecsei 's végtére is kétséges, valjon ezek emelik-e előttünk annyira társalkodását, vagy amazok még csak ez által lépnek illő tündöklő fényjökbe. Ám több dicséretet felőle elmondani nem akarok, nehogy ha a' történet' folyamában gyöngébb oldalai is mutatkoznának, tömjénzésem felett kérdőre vonattassam, 's tán részrehajlásról vádoltassam.

Ez idő tájban terjedt-el hazánk több vidékein a' cholera 's Pest város' kapui is, a' nyavalya' terjedhetésének gátlására, egy pár nap mulva jövők 's menők előtt be valának csukandók; a' mi Szendősiné asszonyságot azon határozatra birta, hogy a' bezárattatás elől még annak idejében elvonuljon, mire nézve elindulási napja meghatároztatott. Haza mentők' napján azonban 's nehány órával az indulás előtt még egy barátnéja' látogatására indula Szendősiné, kit még itt léte alatt hasztalan vágya látni, minthogy eddig mezei jószágán mulatott 's mármár fel is hagyott a' reménynyel, hogy a' kedvelttel mulathasson, midőn házához tudakozódni küldött cselédjétől legnagyobb örömmel hallá, hogy egy pár óra előtt megérkeztek.

Szendősiné fiatal korától fogva szoros összeköttetésben élt Kérdeiné asszonysággal, bárha barátságukat öregségük' nevekedésével az idő' folyta gyöngébbé tevé; mert a' sors a' hajdan egy városban lakottakat és egymás' társaságával mindennap élőket már jó ideje messze veté egymástól. — Vígan lejte a' szép Vilma anyja' oldala mellett, mert ő is szivének egy régi, egy legkedveltebb barátját vala látandó, kivel gyermekéveit legnagyobb részint együtt élte. A' gyöngéd szíveket már akkor szoros vonzalom köté egymáshoz 's ők a' tanulástól szabad óráknak nagyobb részét egymással tölték. Viszonos szeretetük ösmeretes vala szülőik előtt, ösmeretes a' nevelőintézet' előjárói előtt, kik őket barátkozásukban legkevesebbé sem gátolák szokott módjuk szerint némelly előjáróknak, kik minden lágyabb vonza-

lombul eredt szövetkezéseket lázadásnak, pártütésnek néznek a' felsőbbségi szabályok ellen; tanuló-társaik pedig tiszteletet érzettek iránttok, mert a' két leány a' jó viseletnek, asszonyi lágyságnak, finomságnak, valamint a' szorgalomnak és munkásságnak is dicséretes példánya volt a' nevelő-intézetben. Egymás' társaságában tanulgaták leczkéiket, és ha egyiknek közülök vagy gyöngélkedő egésség vagy más mellékes apró foglalatosságok — egy édes atyának vagy szeretett rokonnak titkon készitendő születési vagy névnapi ajándék — elfogák idejét, a' másik örömest ůle-fen fél éjszakákat pislogó gyertyavilág mellett, hogy barátnéjának a' feladott varrási vagy himzési munkában segítsen 's a' nyilvános próbatételekre rendelt himvarrásokban egy sem volt a' Vilmáéi közül, mellyben Nina nehányat nem ölte, és egy sem a' Ninéi közül, mellynek készitésében Vilma is részt nem vön.

E' szövetséghöz azonban még egy harmadik személy is járult, egyiránt osztozó mind a' két lányka' szíves vonzalmában, 's ez Gyula, Ninának testvére vala. Kiki öntapasztalásból tudhatja, mennyire képes a' szíveket gyermeki korban a' puszta szokás és hosszu együttlét is viszonos vonzalomra gerjeszteni, 's az illy vonzalomból érzékeny keblüeknél, ha egymásban tiszteletre és szeretetre méltó tulajdonságokat födeznek-fel, bárha lassu haladással is könnyen szenvedélyes szeretet keletkezik — így vala a' dolog e' három fiatal közt: Gyula egyiránt részes volt testvérhugának, Vilmának, valamint ennek testi-lelki barátnéjának szeretetében. Ő a' két leánykának mulatozásaiban szüntelen osztakozott, a' mit nagyon elősegitett azon körülmény is, hogy némelly szépmüvészeti tárgyakat, u. m. a' hangászatot és rajzolást egy mester' vezérlése alatt 's gyakran együtt tanulgaták.

Mindeddig boldogságban élték együtt idejöket, miglen azon kor elérkezett, mellyben a' serdülő lánykák már kezdék gyermeki játékaikról más tárgyakra is fordítani figyelmöket; midőn eddigi apró mulatozásaik nem voltak elégségesek a' szivökben keletkező uj vágyakat és érzelmeket lecsillapítani; midőn fölserdült ifjak' láttára rózsapirosság futá-el arczukat; midőn együtt játszások közben is a' két lányka minduntalan fülébe sugdosott egymásnak 's apránkint több több titkokkal kezdtek birni, mellyeknek elintézésekor Gyulától — nem ugy mind eddig — tanács nem kéretett, sőt ez azoknak részesévé sem engedteték.

Ekkor történt, hogy Kérdeiék, hivatalbeli előmozditás' következésében, Pestre jövének lakni 's a' fiatalokra nézve az elválás' bús órája közeledett. Azon órától fogva, mellyben ezt megtudák, számtalanszor lehete őket egymás' társaságában buslakodva látni 's főkép az ártatlan kis lánykák a' távollét' keserüségeit hetekkel előre érzett kesergésekkel sulyositák magoknak. De az egészben sokkal figyelemre méltóbb az, hogy ezen elválás által egészen kitünt, milly mély gyökeret vert Vilma' és Gyula' szíveikben az egymás iránti gyermeki vonzalom, annyira, hogy azt bizvást szerelemnek lehete nevezni. Igaz ugyan, hogy ők ezt magok sem tudák, kivévén Gyulát, ki egy pár regényes történettel Vilmánál többet átolvasván sejteni kezdé, mi légyen az, a' mi őt annyira köti Vilmához; azonban Vilma' részéről is bizonyos volt a' dolog, mert bár szomoruságát és néha könyeit csak barátnéja iránt mutatá, kinek azt ugy kelle fogadnia, mint értte érzettet, mint egyedül értte folyókat, azonban szive' rejtekében megvallá magának, hogy — bármint szeresse is barátnéját — de buslakodása sokkal nagyobb részben illeti Gyulát, a' kedves gyermeket. A' lánykák' tisztelendő előjárói azon szokott előitélettel, melly a' magányos és elzárt életet viselőkbe olly könnyen befurja magát, ha a' lelket e' gyáva előitéletektől fentebb müveltség nem igyekszik tisztítani, már rosz jeleket kezdének jósolni a' fiatal szívek' buslakodásából, 's szerintök annak, hogy a' két lányka olly nehezen válik egymástól, vagy valamellyike' közel halálát vagy legalább sulyos betegségét kelle jelenteni; mi által azoknak még több but okoztak, minthogy azon szokás szerint, mellynek következésében ezerszer fejökbe rágatott, a' mit előjáróiktól hallanak, igaznak tartani, bizonyosnak hivék ide 's tova, hogy az elválás után egyikőjök tüstént halál' gyermeke. Azonban, hála istennek, nem ugy történt; mert az elválás után, melly bármi nehezen, bármi lágykeserű könyek közt, de még is véghöz ment, mind ez ideig legviritóbb egésségben éltek mindnyájan 's ha éltök' folyamát illyes jóslatokon kivül semmi más nem akadályoztatandja, alkalmasint még jó darabig fognak virulni.

Egy esti együtt mulatozás' alkalmával meghatároztatott az elválandók közt, egymásnak emlékeztetőket nyujtani. E' percztől fogva Gyulának minden figyelmét ezen gond fogá-el. Előszedé legkedvesebb jószágait, hosszu sorban maga elébe rakta és figyelmes szemlét tartott felettök; de bár

mennyiszer vizsgálta legyen is azokat, egyet sem talált méltónak, mellyet a' kedves szeretett Vilmának emlékül nyujthatna; sőt ha hármat négyet együvé rakott is, csekélynek látszott egész ajándéka — a' tapasztalatlan, nem tudá, hogy ilylyes ajándékok' legfőbb becse maga az adás, annál kevesebbé volt képes azt sejteni, hogy apró holmiainak legcsekélyebbike is roppant becsű lesz a' szerető Vilma előtt. Végre egy gyűrüt választa, mellyet egykor nagybátyjától névnapi ajándékul kapott, 's a' választásban habzó lelke ezen állapodott-meg. De ez magában még sem volt elég, 's valaminek kelle még hozzá járulni, a' miből Vilma bőven megtudhassa, hogy emlékeztetője parányi részét teszi mind azoknak, miket érette feláldozni kész. 'S ezen érzelmét keblének mi lehete képesebb kinyilatkoztatni, mint az élő szó? minthogy azonban, élő szóval még sem volt elég bátorsága annyit mondani Vilma előtt, mennyit forró gyönge lelke ohajtott, eltökélte, hogy emlékajándékát egy levélke' kiséretében adja kedvelt Vilmája' kezébe, mellyben vele világosan tudassa, hogy őt nagyon, rendkivül szereti, nem csak ugy szereti, mint barátnéját, mint testvérét, mint önmagát, hanem még ennél is jobban, egy szóval ugy szereti, mint az embernek szeretőjét szokás szeretni. A' levélke e' szerint finom papirra, tőle kitelhető legszebb caligraphiai vonásokkal megiratott 's elkészülte után negyed napra kézhöz adaték, midőn már a' dolog felette sürgetős volt, mert a' bátortalan Gyula nyolcz alkalmat szalasztott-el használatlanul, mellyekkel ajándokát négy szem közt kézhöz adhatta volna.

Vilma megdöbbent a' levél olvastára, de csakhamar örömmosoly vonula ajkaira 's ezennel felfödezte ő is nevét a' titkos érzetnek, melly szivét nyugtalanitá 's ugy vevé észre, mintha enyhülne szomorusága e' szóra: szerelem; 's mintha százszorta nyugodtabban válhatnék-el Gyulától, ha előbb ezt mondotta neki: szeretlek! Ez okbul a' másnapi összejövetelnél Gyula, ujján látá Vilmának a' gyürüt, mit szerelme' elfogadásának jeléül kért tőle levelében 's az örömrepeső fiu alig várta, hogy huga valamerre eltávozzék, azonnal gyermeki vigsággal ugrott Vilma' nyakába, és sok és forró csókjaival iparkodott meggyőzni őt, milly boldoggá tevé szerelmének elfogadása.

Szerelem — szerelem! így játszik a' gyermek e' nagy hatalmu igével, mig annak csupán felszinét ösmeri, hol természetesen az egésznek csak java, csak édessége szokott összegyülni; de az idő' forgása mohón halmoz éveket évekre 's a' miben üdvét lelé a' gyermek, feledékenységbe megy az a' férfi előtt, 's a' nagy örökkévalóságnak, mellyet amaz álmodott, ez nehány rövid év' lefolyta alatt végét éri!

Vilma és Gyula még gyermekek valának, köztök tetetés nem uralkodott 's így — bár tessék vagy ne olvasóimnak a' gyermekek' forró vonzalmukat szerelemnek mondani — azonnal viszonozva lönnek Gyula' csókjai, viszonozva örök-hüségfogadásai 's a' két szív boldogul dobogott egymásért; bárha én tulajdonkép nem tudom, mind ezeket azért tevék-e, mivel azon egy pár regényes történetben, mellyeket olvastak, így volt megirva, vagy tán mivel az érzelem annyira buzdulva volt már keblökben, hogy magoktul megtudák, miképen az a' szerelmesek közt mindenkor így szokott történni. Vilma is egy gyűrüt dugott emlékül Gyulának ujára, 's mind ketten esküvel fogadák, hogy azt egymás' szerelmének zálogául híven viselni fogják mindaddig — meddig? — oh a' gyermekek! — mig azt köztök oltár előtt a' pap' keze vissza nem cserélendi.

Az elutazás' napja megérkezett 's az elváló szerelmesek ugy intézék dolgukat, hogy a' Vilma és Nina közt folytatandó levelezés nekiek minduntalan alkalmat adjon egymással irásban szólhatni a' nélkül, hogy titkuk — mert a' szerelem mindig titok — elárultassék. A' levelezés a' két leányka közt elejénte sűrü volt, mert gyermekkorunkban bármit irkáljunk is össze, elküldjük azt annak, a' kinek kell; de a' haladó korral lassankint szégyelni kezdjük magunkat mindenfélét összeirni, 's így a' mi szép lánykáinknak is minduntalan több idejökbe került egy egy levél' irása, mig végre, elválásuk óta a' hetedik esztendővel, majd nem megszünt az egész, — az magától értődik, hogy a' szerelmi üzenetek jó ideje kimaradtak belőle; — nemű tisztes mentésökre legyen azonban mondva, hogy nem épen ritkán megemlékezének egymásra egy egy repülő gondolattal 's a' vigkedvű Nina nem egyszer ohajtá régi barátnéját birhatni mulatozásaiban, 's az ábrándozó Vilma is fel fel sohajta néha magányos merengéseiben a' szeretett gyermeki társak után.

Mind ezekből igen természetesen következik, hogy most Vilma a' legnagyobb örömmel sietett barátnéja' látogatására; ellenben öröme mellett is nem csekély nyugtalanság tölté-el keblét, ha Gyulára gondolt — Gyulára, kinek hajdan esküvel fogadá, hogy a' tőle kapott gyűrüt emlékére örökké fogja

viselni, holott az, a' lányka' tizenhat éves korában, uj kedvesének, báró Nyertesi Opornak, ujára szála által.

Mind e' gyermekkori eseteket történetem' folyamának megértésére helyesnek véltem előadni, 's ezek szerint tudva van, milly viszonyban állnak a' látogatók a' látogatottakkal, minek következésében Szendősinével és Vilmával együtt biztosan várhatjuk, hogy legalább is Nina, minthogy érkeztük a' híradó cseléd által előre tudtokra esett, örömrepeső szívvel fog az ablakon jöttükre leskelődni és a' lépcsőkön fürge őzikekint elébök ugrándozni; de mind ebből semmi sem lön. Bementek az udvaron, föllépdeltek az első emeletbe; de elébök egy víg arcz sem röpült. Kopogatnak az ajtón, egy leányhang búsan viszonzá: szabad — 's Vilma elragadtatva rohan-be, rég nem látott szeretett barátnéjának nyakába simulandó. De emennek örök derületű arczán az örömnek semmi jele, egy fájdalmas mosoly volt csak, melly ajkain elvillana, mellyben az öröm' egész kitörése a' lágy jó szívből látható volt; de e' mosoly egy pillanat alatt elenyészett, és helyébe bús tekintetü arcz, keseredetten összevont ajkak és könyező szemek fogadák az érkezőket. Ah, pedig milly öröm rég elvált lágy érzetü szíveknek évek mulva ismét találkozniok, főkép olly lágy érzetü, szelíd szíveknek, mint e' két leánykebelben dobogott. Búsan hajlék Nina Szendősiné' keze után és hosszu forró csókot nyomott arra, mintha a' lelket tépő bút azon csókban akarta volna kilehelni az érzéketlen külvilágba. „Ah kedvesem, barátném!“ rebegé szelid, fájdalmas hangon és Vilmának nyakába borult és zokogva hullatá könyeit, 's a' gyöngéd Vilma, ki barátnéja' látogatására örülni 's multakról és jövendőrül vigan csevegni jöve, ellágyulva e' néma keserv által, melly egy rég látni ohajtott hőn kedvelt barátnéból törtki, könyeit osztá a' siránkozóval. — Kérdeiné is belépe a' mellékszobából, honnét a' megnyilt ajtón gyönge suttogás és lassu léptek hallattak utána, 's ő is könyes szemekkel borúla Szendősinére.

Igy álla a' két pár darab ideig, feledve a' szokás alkotta üdvözlő igéket 's néma búval tekintve egymásra. Kérdeinének és leányának egy párszor vonultak gyönge rövid mosolyra ajkaik, mintegy vigasztalást és segedelmet könyörögve a' szívesen látott vendégektől, hogy e' mosolyt hosszabb ideig fentartani igyekezzenek. Szendősiné' gyöngéd szíve felt e' szomoruság' okát tudakolni, mig barátnéja magától kezde annak elbeszélésébe.

Harmadik napja, hogy uton voltak Pest felé. Az első két nap legkisebb baj nélkül folyt-le. Vele valának fia és leánya 's mindnyájan örömmel várták az órát, mellyben Pestre meg fognak érkezni. Azonban harmad nap Gyula hirtelen roszul lön, többször meg kelle miatta utközben álláni 's gyakor ájuldozásiból csak a' legerősebb szeszek serkenték uj életre. Könnyen gondolhatni, milly nagy volt az aggódó anyának ijedése, ki férjétől már nehány év előtt megfosztatván, egyedül fiában várta hanyatló korának gyámolát nyerni, ki is a' legszebb reményekkel kecsegteté őt, minthogy szép tudományával és bő ösmeretségével ügyvédi foglalatosságiban eddig is tágas munkakörre talált. Mivel Pesttől már nem messze voltak, gyorsan iparkodtak haza jutni, hol a' beteget jobban ápoltathatni reménylék. Megérkeztükkor tüstént orvosokért küldöttek 's az óta négy óra alatt öt fordula-meg mellette; baját némellyek hamar mulandó csekély változásnak, mások valóságos cholerának nyilatkoztaták 's fürdőt, hevitő, csillapitó szereket egymásra rendeltek, 's abban az egyben egyezének-meg mindnyájan, hogy mindegyik fejcsóválva vizsgálgatá őt megérkeztekor, távoztakor mindegyik hamar gyógyulást igért, ha rendelései pontosan megtartatnak. — Gyula azonban mindegyik' távoztával roszabbul lön 's minden orvosi tanácsok' daczára is másfél óra előtt kiadá lelkét.

A' könyező anya a' gyászterembe vezeté látogatóit 's anyák' szokásakint hosszu dicséretekben ömledezett fia' jeles tulajdoni felett. — Oh, mit nem tud egy anyai szív! mennyire mehet ékesszólásával! — Bizvást hiszem, ha a' halál' befagyott csontfülei emberi hangokat felfogni képesek volnának, szörnyü jéghidegsége mellett is csak minden betegeskedő mellé, kit magának martalékul néze-ki, egy anyát kellene állítani, és ez ékesszólásával annyira vinné a' dolgot, hogy a' halál vagy elérzékenyülve könyekre fokadna és kifordulna az ajtón, többé vissza nem térendő; vagy legalább csupa részvételből az emberiség iránt még egy pár évtizedet engedne élni a' betegnek 's nem fosztaná-meg azt az anya által felhordott jeles tulajdonságokkal díszeskedő életétől; — azon esetben győznének az anyának könyörgései, ebben diadalmaskodnék dicsőitő ékesszólása.

A' sirásba merült anyát ösmerősi elvonák a' gyászlátványtól. Szendősiné követé őt és vigasztaló szavakat iparkodott a' szomorkodónak lelkébe ömledeztetni, — de fáradsága hasztalan volt. —

A' gyászterem kipusztult, benne Nina és Vilma, a' két szívrokon, a' két hű barátné, egyedül maradtak. — (*Folytatása következik.*)

JEGYZETEK

A' „HÁZI NEVELÉS' AKADÁLYAI" *czimü értekezésre.*

E' nagyon olvasott lapok' 24—28 számaiban egy értekezés áll „A' házi nevelés' akadályairól," melly terjedtségével számos mind két nembeli olvasót' fáraszthata-ki. 'S valóban nem is lehet ezt vétkül tulajdonitani azoknak, kik a' komoly czim, 's a' társaságra nézve olly fontos és nagy befolyásu tárgy miatt, annyi lap' halmozatán, lehető legnagyobb figyelemmel 's buzgósággal keresztül vergődtek, 's az egészben egyetlen egy realis uj gondolatot, egyetlen egy tapasztaláson alapuló, uj maximát nem találtak, melly a' nevelés' nagy fontosságu ügyére uj világosságot vetve, fáradozásukat némileg jutalmazta volna. *)

Igen, ez az értekezés csudálatos vegyület. A' paedagogia elösmert szabályai mellett, ugy mint azokat Basedow, Campe, Engel, Herder, Fellenberg, Jung, Niemayer, Pestalozzi 's többek' munkái 's rendszerei alapszabályok gyanánt felállitották, példa végett furcsa gyermeki pajkosságokat ad elő, 's ezen felül ollyan valami chronique scandaleuset is foglal magában, mellyben szülők, nevelők, nevelőnék, bátyák és nénikék csipkedtetnek.

Ezen össze nem illő tárgyakat egy panasz kapcsolja össze az értekezés' kezdetétől végig, mellynek mindig ez a' sommázatja: „a' szülők nem viseltetnek elegendő bizodalommal a' nevelők iránt, 's ez a' fő akadálya a' házi nevelésnek."

Minthogy az egész értekezésből bizonyos személyeskedés tünik ki, 's a' szerző ur mind az öt lapot „Ney" névvel jegyzi alá: el nem mulaszthatám ezen uj divat-szerinti Mentor' kiléte felől tudakozódni. 'S fáradozásom nem lőn sikeretlen, mert csakhamar megtudám, hogy Ney ur mintegy 22—23 éves fiatal ember, 's 18 hónap óta egy fő házbeli 8 éves fiu mellett nevelő; előbb pedig hasonló minőségben talán szint annyi ideig egy más nagy tekintetü házban foglalatoskodott.

Tehát illy rövid idő alatt, 's illy fiatal korban volt a' szerzőnek szerencséje a' nevelés' terhes pályáján annyi tapasztalást, annyi kincset gyüjteni, hogy azt — rajta és társain elkövetett igaztalanságokkal fölpiperézve — a' közönség' elibe terjeszteni kötelességének tartotta!

Olly fönséges tudomány' fészkéből, mint a' nevelés, illy gyenge szárnyakkal kireppenni sokkal nagyobb bátorság, sem mint fényes sikerre vezethetne, 's a' társaság' köszönetét megérdemleni képes volna.

Szabad legyen tehát kivánnunk, hogy Ney ur későbben időkben közölje velünk paedagogikai törekvésének gyümölcseit; 's reményljük, hogy akkor jeles esze, buzgósága 's olvasottsága kedvezőbb sikert 's több elösmertetést aratand, kivált ha a' szerző ur jó eleve lemond hibájáról „Mindent csak saját módja szerint nézni, 's másokat is ollyatén nézésre kényszeriteni akarni," és ha előre szerez magának annyi hidegvért és béketürést, a' mennyi minden jó nevelőben okvetetlenül megkivántatik.

Ebből fog azután kiviláglani, ha Ney ur, midőn értekezése' 9dik száma alatt elhibázott életmód-választásról ad példát, nem magára mondotte itéletet!

Béketürés volt és lesz mind örökké fő erénye azon embernek, a' ki ifjabb polgártársai' képezésével foglalatoskadik. Béketürés a' nevelőben olly mellőzhetlenül szükséges, mint a' bajnokság katonában. Hanem ezen erényt — ugy látszik — sem Ney ur sem társai, kik az ő tapasztalásait a' többször emlitett értekezés' körében bővitették, nem nagy mértékben birják; 's épen ez a' hijány lehet fő oka azon szüntelen ismételt panasznak „A' szülők nem viseltetnek elegendő bizodalommal a' nevelők iránt."

Az a' fiatal nevelő, a' ki noha véralkata heves, még is elég erős a' benne megkivántató béketürést és komolyságot sajátjává tenni: az bizonyosan megmarad körében; kötelességeit szünet nélkül szemei előtt tartja; személye' becsét semmiben nem csorbitja; és soha nem lép ki azon illődelmes viseletből, mellyel a' társaságnak tartozik: — hanem meg is szerzi ám ez által magának nevendékei' szülőinek vagy gyámatyjának teljes bizodalmát.

Hogy pedig Ney ur is hijjával van a' megfontolás és béketürésnek, annak ő maga igen vi-

*) Kérdés marad, valjon minden nevelési uj gondolattól, minden uj maximától üres volt-e Ney ur' értekezése (?) annyi bizonyos, hogy e' fontos tárgyban, melly még olly kevéssé foglalatoskodtatá hazánkban a' sajtót, ha Ney ur semmi ujat nem mondott is, de egy két régi jó elvet terjeszte értekezésével, nem lehet azt minden becsétől megfosztani, nem különösen olly tárgyban, mellyről főkép hazánkban nem lehet eleget nem irni, mellyet nem lehet eléggé nem vitatni 's fejtegetni.

A' szerk. jegyz.

lágos bizonyságát adja értekezése' 6ik szakában, a' hol egy történetet, mellyben rózsa 's engedelmesség játszák a' fő szerepet, hosszasan beszél el.

A' ki ezt elfogultság nélkül olvassa, könnyen kiösmeri a' szerző ur' elfogultságát, 's átlátja, hogy ha a' nevendék' szivébe valamelly moralis hibának magva hintetett el — azt bizonyosan nem másnak, mint a' nevelő Don Quixote szellemü módjának kell tulajdonitani.

Nem rosszaljuk mi it Ney ur' felállitott elvét; csupán a' módot, mellyel ő kiadott viseleti szabályainak teljesitését sürgeti, tartjuk igen igen napkeleti stylusúnak. Más nyugodtabb elméjü 's komolyabb nevelő először is arról gondoskodott volna, hogy a' gyermek körül levők mindnyájan értesitve legyenek azon szabály felől, mellyet követni eltökélt akaratja. Mi által azt is elérte volna, hogy még az ő távolléte alatt se kisértessékmeg a' nevendék a' kiadott parancsot áthágni. Illyen tanitó a' jelen esetben mindjárt közbe vetette volna magát, 's komoly de egyszersmind illendő szavakkal értesitette volna a' háznak — mellyben voltak — asszonyságát, a' kiadott parancs' visszavehetlensége felől, 's megkérte volna azt, hogy az ő rendelése' megszegésére alkalmat ne nyujtson. Igy az egész dolog minden jelen voltak' teljes megelégedésére intéztetett volna el, 's kivált nevelőre azon legalább is udvariatlanság' czime nem száradt volna.

Azonban még sokkal többet lehetne megjegyezni a' 6dik szakban fejtegetett alapideára 's azon panaszra, hogy az érzékiség némelly gyermekeknél, a' nevelés' következésében, korán ébresztetik fel 's gerjedt állapotban tartatik és táplálttatik. De csak azt legyen szabad kijelentenünk, hogy ezen — minden tekintetben rosz — következést nem annyira a' fiunak vele egy koru leánykákkal társalkodása, vagy más nembeli korosabb személyek által való csókoltatása, mint inkább azon szabadságok szülik, mellyeket a' nevelő az asszony-cselédekkel, meggondolattan kérdések- és beszélgetésekben, 's kézzel fogható társalkodásban, nevendékének szeme' láttára, enged meg magának.

Szerző ur azért is dorgálja a' szülőket, hogy a' tanitónak a' reá bizott nevendéket büntetni meg nem engedik, sőt azt sem örömest látják, ha vele férfiasan beszél.

Meglehet, hogy az illy szülők ekképen okoskodnak: „Ezen fiatal ember, kinek felvigyázata alá csak ideiglen adtuk gyermekünket, még maga is jöhet néha olly helyzetbe, hogy magaviseletéért büntetést érdemlene, 's épen azért nem akarjuk őt más ellen büntető hatalommal felruházni, nehogy gyakran veszélyeztessék az erkölcstudomány' ezen alaptörvénye: „Nemo sit judex in propria causa.“ Egyébiránt magában értődik, hogy illyen korlátolás csak kezdő nevelőnél állhat; ellenben ha a' tanító tapasztalt ember, ki elegendő bizonyságát adta nem csak ösmereteinek, hanem annak is, hogy azokat jó sikerrel tudja alkalmazni, 's megmutatta a' világnak, hogy pályáját hajlandóságból választotta 's még most is kedveli: akkor az okos szülők önkényt és örömmel lemondanak minden korlátolásról.

Mi a' férfias beszédet illeti, mivel az különféle körülményekben nagyon különböző hatásu lehet: az olvasó közönség' engedelmével valamivel hosszabban fogunk róla szólni.

Tagadhatatlan igazság, hogy a' nevelő csak ugy munkálódhatik biztosan és kedvező sikerrel, ha elegendő psychologiai ösmerettel bír, 's egyszersmind nevendéke' charakterét józanul 's hideg megfontolással széttagolni tudja; mert ha a' gyermek' hajlandóságát, indulatját kitanulni nem képes, félő, nehogy fonák nézetekből eredt helytelen rendeletei által annak egész jövendőjét megrontsa. Ennek előrebocsátása után vegyünk fel egy gyermeket, kinek véralkata hidegebb 's felfogó tehetsége sem a' gyorsabbak közül való.

Illy gyermek kevés részvétet mutat a' körüle előforduló esetek 's az őt környező személyek iránt; az elibe adott tudományokat nem különös tüzzel tanulja; nem fejt ki különös szorgalmat 's emlékező tehetsége sem éles. Ellenben mély érzelem 's bizonyos kedélyesség (Gemüthlichkeit) nem tagadható meg tőle, mellyet azonban kimutatni nincs mindig hatalmában. Épen azért az illy gyermek kevésbé figyelmes emberektől, még éretebb korában is, könnyen félre ösmertethetik. Már az a' nevelő, ki az illy indulatu gyermeket heveskedés, rá-kiáltás és lárma által (melly még a' harmadik szobában levő személyeket is bámulásra birja, 's a' betegen fekvő szülőket az ágyból fölriasztja) elkedvetleniti, elbátortalanitja: az a' nevelő — mondom — ne képzelje, hogy magaviseletének nevendéke' részéről nagyobb hajlandóság és szeretet, szülőkéről pedig nevekedő bizodalom és becsülés legyen a' következése. Sőt igenis megbocsátható az utóbbiaknak, ha illy „férfias beszédet,“ mint azt a' szerző urnak nevezni tetszik, házoknál eltiltanak, tudván, hogy az nem

deríti 's éleszti magzatjokat, hanem bátortalanná, bizodalmatlanná, 's végre egykedvüvé és magába zárkozottá teszi. Illyen fiatal keblekben becsületvágyot kell ébreszteni 's buzdítani, melly a' charakter' átalányos apathiáját legyőzze. Ezt pedig csak mindig egyenlő, nyugodt, szigoruan szabályos és komoly vezetés által érjük el, melly egyedül képes a' nevendék' teljes bizodalmát megnyerni. Ámde nagy béketürés és éles ész kivántatik ahhoz, hogy a' gyermek a' hibázástól csupa józan beszéd és intés által visszatartóztassék, ha pedig már hibázott, oda vezettessék, hogy hibáját átlássa, megbánja, és szégyenelje. Ez a' szégyen-érzet, ha már egyszer felébresztetett 's okosan tápláltatik, a' legszebb következéseket, a' nemes becsületvágyot szüli, 's ennek megszerzésére a' nevendéknek legnagyobb ösztönül szolgál. 'S épen ezért óvakodjék a' tanitó ezen érzetet parancsoló 's részvétlen viselet által tompítani; vagy illetlen rákiáltás által gyöngíteni; vagy végre nyilván 's kivált idegen háznál 's idegenek előtt való pirongatás és lehordás által teljesen elfojtani. Ha ezt cselekszi, olly rablást követ el a' társaságon, mellyért nem könnyen fog felelni; mert egykedvüséget, részvétlenséget 's hálátlanságot oltott a' fiatal kebelbe, melly hibák ott — illy vezetés alatt — csak hamar dúsan fognak kamatozni.

Szerző ur, értekezése 7dik szakában, kikel a' gyermekek' időnek előtte való játékszinbe vezettetése ellen, a' miben mi is kezet fogunk vele, 's azt kivánja, hogy a' nevendék inkább korán feküdjék le, 's kora felkeléshez szokjék tanitója' védelme 's felvigyázása alatt. „A' jó tanitó — így vélekedik Ney ur — mindennek, kivált pedig a' mulatságnak — elébe teszi kötelességét.“ Ez ugyan igen szép volna, 's az illy tanitó valóban megérdemlené a' szülők' teljes bizodalmát. Ugy de hány nevelőben van illy szigoru kötelességérzet és erős charakter? Én legalább ösmerek egy fiatal nevelőt, a' ki heves véralkata mellett is erősen feltevé magában ugyan ezen elveket követni, 's ki a' mult carneval' kezdetén annyira kötelességének élt, hogy végre nevendékének szülőji magok kérték, ne tagadjon meg magától minden — korához illő — örömöt, 's menjen néha tudtokkal nyilvános és házi mulatságokba. Ez elejénte ritkábban 's csak a' szülők' tudtával történt; de utóbb annyira bele izlett a' fiatal ember a' mulatságokba, hogy már maga is szégyenlette mindennapi kijárását a' szülőkkel tudatni, hanem vacsora után nevendékét lefekteté, 's mikor elaludt, rá zárá az ajtót, maga pedig kisompolygott a' házból, csak éjfél után térendő vissza. Végre véletlenül esett a' szülők' tudtára ezen nevelői kötelesség sértés.

Szerző ur, gyakran emlitett értekezésének 18dik szakában méltán állítja, hogy a' gyermekek' erkölcsisége sokat szenved, ha előttök 's velök nem törődve, szeretetet vagy gyülölséget nyilvánitunk egy harmadik, jelen nem levő, tiszteletre méltó, 's a' közönség' becsületét születése 's magas helyezete által nagy mértékben biró személy iránt; mert a' gyakorta ismételt beszédek képesek a' gyermek' szivében az ember-becsülés' és háladatosság' csiráját elfojtani. Ez ugyan mind igaz; de hogy a' gyermek ember-becsülő legyen, tanitója tartozik neki jó példát mutatni; nevendéke' szülőji iránt mindenkor illő tisztelettel viseltetve. Mert ha ellenkezőleg cselekszik, csökkenti a' gyermekben a' fiui tiszteletet; pedig a' szülők állnak ám legközelebb gyermekikhez 's az ő tisztelésöket rendelő parancs legelső azon parancsok közt, mellyek felebarátink iránti kötelességeinket magokban foglalják: 's a' ki szülőjit nem tiszteli, az bizonyosan még kevesbé becsüli embertársait. Igyekezzék tehát a' nevelő e' fontos parancsot, mint a' földi boldogság' alapját, a' gyöngéd gyermekszivbe mélyen bevésni. De mit mondhatunk ollyan tanitóról, a' ki nem átall nevendéke' láttára, olly tárgyat, mellyet annak anyja különösen kedvel, p. o. élő fát, rongálva mutogatni, 's midőn ezért egy időközben oda érkező asszonyság gyöngéd szavakkal inti, bosszankodva így felel „mit gondolok én a' Gr...né asszonynyal.“

Ki ártott itt többet a' gyermek' erkölcsösségének? az e ki egy jelen nem lévőrül, kit a' gyermek talán nem is ösmer, meggondolatlanul 's helytelenül szól? vagy pedig a' tanitó, ki nevendéke jelenlétében ennek anyja iránt, illy illeten kifejezéssel él?

Ugy véljük, elég lesz ennyi, a' szerző ur és társai előtt annak bebizonyitására, hogy a' házi nevelés akadályait nem csupán a' szülők, hanem gyakran, sőt talán legtöbbnyire magok a' tanitók okozzák.

Komor Bencze.

NYILT LEVÉL.

Ha semmi más tulajdonsága nincs is egy levélnek, de igen szép tulajdona az: ha el tudjuk olvasni; valóban nem csak a' szedőre, ki a' tintával irottat ólombetü-sorba rakja, hanem akár-

kire a' világon kellemetlenül hathat, ha levelet bont-föl 's a' kibontott papiroson ugy állnak a' betük, mintha rajta tintába mártott trücskök ugrándoztak volna.

Nem csudálkozhatik hát azon levél' irója ki e' czim alatt: „*Valami a' kassai színészetről*," egy czikkelyt külde hozzánk, mellyet csak azért sem adhatánk-ki, mert e' ‚valamiből' szinte „*semmit sem*" tudtunk elolvasni.

Egy másik iratot, mellyben szerzője a' redactiónak „csak azt akarja értésére adni, hogy intő levele a' publicum' szine elébe jöjön," mivel a' szerkesztőség nagy becsü előfizetőit sokkal jobban tiszteli, sem hogy gorombaságok' 's durvaságok' olvasásával akárná terhelni, nagyon természetes, hogy közre nem bocsáthatá.

Vettünk még egy levelet, rettenetes nagyot, mellyért rettenetes sokat fizettünk. Senki sem örvend jobban mint mi, ha fiatal iró társaink erővel munkát párositva, igyekeznek a' jótékony hatásu sajtó által a' hazának szolgálni, vagy tettleg szolgálnak is neki; de bú epeszti lelkünket ha viszás vagy idétlen irányt vesz a' szép ipar, 's a' nélkül hogy az erő magát kifejtené, hogy készülve lépne-föl a' küzdendő pályára, érettnek tartja magát akármit, 's még a' nyelv' tekintetében is akárhogyan, összeirni, valamelly redactionak beküldeni, hogy az vele a' sajtót fáraszsza. Miért nem igyekeznek illy ifjak, hazánk' nem kis számu jeles ifju iróinak példáit követni? 's ha nem tökéletesen kifejlett értelmi erővel, de nem egészen készületlenül is a' haza előtt fellépni akarni. Mert ha irói pályán marad az illy jóért buzgó ifju, mit mondand, ha valaha e' sorait olvasandja:

Térdem buzogva hajtom
Szép imádómért!
'S csak egyedül téged vallnak,
Néma fohászim.

Most tán neheztelni fog azon ujságszerkesztőre, ki verseit nem nyomatta lapjaiba, de majdan, ha erejét kifejti, ha szép reménynyel biztató névvel lép-föl a' haza előtt, köszönni foghatja csak, hogy akkor az az ármányos redactor verseit ki nem adá. —

E' nyilt levelünk' folytában szükségesnek tartjuk azon figyelmeztetést, hogy *bérmentetlen* leveleket csupán azoktól fogadunk-el, kik velünk irói vagy barátságos összeköttetésben állnak; másokat pedig bizodalmasan kérünk, ha közleményeikkel megtisztelnek, ne sajnálják azt bérmentett leveleikkel eszközölni.

SEMMISÉGEK.

0.

A' világ' történetének két lapja van: egyiken áll *semmi*, másikon *valami*. Eddig a' semmiből lön valami, a' valamiből pedig semmi; most a' világ azon igyekszik, hogy a' semmi semminek maradjon, a' valamiből pedig legyen mindig nagyobb valami.

1.

Mig a' világ semmi sem volt, akkor könnyen mondhaták az emberek egymásnak: „nekem az ur nem adott semmit; én önnek nem tartozom semmivel; én kegyedet semmibe sem veszem; nekem az egész világ semmi;" — mióta pedig a' világ semmiből létre jött, azt gondolná az ember, hogy ez mind megváltozott; pedig most is csak ugy van, mint akkor; most is a' vétkes azt mondja: „én nem csináltam semmit;" a' fukar apa vejének: „én nem adok leányommal semmit;" a' gazdag feleség férjének: „csitt! nem hoztál a' házhoz semmit;" a' felbőszült szerető kedvesének: „én kegyedet vagy önt semmibe sem veszem!"

2.

Azon ember' élete, ki évei' folytában nem volt semmi, a' halál által csak második kiadását nyeré.

3.

Ha valamelly mathematicus összeszámolná azon tengernyi semmit, mellyet ekkorig az emberek a' világon tettek és nem tettek, kisülne: hogy a' semmit össze lehet adni, hogy a' semmi a' világon sokszorozott, hogy a' semmit a' világon el lehet osztani, 's ezen mathematicus egyedül csak ott akadna-fel: „hogy lehet a' semmit a' világból kivonni." —

☞ Mai számunkhoz van csatolva: báró Jósika Miklós' arczképe.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

B.

JÓSIKA MIKLÓS.

A. AKADÉMIA
K. KÖNYV-
TÁRA

PEST
Aprilis' 30dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
35dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

VÉLETLEN TALÁLKOZÁSOK.

(*Folytatás.*)

Kiteritve feküdt a' halott a' gyászasztal' közepén, fekete posztóval borítva minden körülte, és a' búsan égő viaszgyertyák megannyi csillagokkint lobogtak e' fekete éjben, és a' halottnak arcza mint fogyatkozást szenvedő hold tünt-ki e' bágyadt fények közül — — fogyatkozást szenvede ő, életének örök fogyatkozását! Csukva voltak zavart szemei, becsukva azon testvér, azon anya által, kik azok' fényében annyi boldogságot lelének, kik azt örökre fényleltetni szerették volna. Fekete szalaggal felkötve az áll, összeszoritva azon ajkak, mellyekből egy pár nap előtt vidám beszédek folydogáltak. Oh, az emberi ajkak! az emberi száj! ez egy leghatalmasabb gépely a' természetben, melly ha mozgásba jő, ront és alkot, dúl és teremt, poklot és mennyet osztogathat — sokat tehető gépely ez a' világon, kár neki örökre elnémulnia!

Bús sohajjal álla Nina a' gyászalkotmányhoz, mellyen szeretett testvére' tetemei nyugvának és zokogva nyomá utósó váló csókját elhidegült ajkaira, hogy mintegy vele repülni vágyó lelkének zálogául vigye azt magával oda, honnét minden ered, hová minden visszatér — a' föld' gyomrába. Ellágyulva nézte Vilma a' testvéri szeretet' kitörését 's fájdalmas részvétének jeléül csókot nyomott a' buslakodónak homlokára. Nina a' halottal töltött gyermekévekre emlékezteté őt, boldog idők' emléke vala ez! azóta sok máskép fordult-meg a' világon, mint azt a' két lányka akkori ábrándozásiban elrendelgeté. Nevelőik' jóslata jutott eszökbe, ez némükép teljesülni látszott: bús vala elválásuk, bús hét év mulvai találkozásuk is — a' két lányka egymás' karjába dült — szárnyas gondolatok fordultak-meg elméjökben, szemeikből könyeket sajtolók. — Vilma a' halott mellé lépe, arczára tekinte annak: a' gyermek' kellemes vonásait férfias deli ábrázattá látta átváltozva, közepded szigoru homlokáról fölfelé simitva álltanak hajai, mintegy utját kimutatva az emberi nemes agyból a' csillagok felé törekvő gondolatoknak. Arcza még a' halotti ágyon is nagyságot és kellemet árula-el, 's Vilma meglepetve nézé az ösmert és lelkében régtől élő képnek eredetijét 's a' legnagyobb megindulással, legmélyebb sajnálkozással tudta azt maga előtt halva fekvőnek.

„Nem reméltem, hogy illy szomoru körülmények közt legyen találkozásunk, nem akkor, midőn gyermekkorunkban elváltunk egymástól," szólt Vilma barátnéjához.

„Csak illy hirtelen ne jött volna bús halála," keserge Nina, „bármilly sajnálkozással, de még is azt kivánom, inkább sinlődött volna darabig beteg ágyában, hogy testvéri szeretetemet egész mértékében kimutathattam volna iránta — oh, milly készséggel, millyen fáradhatlan szorgalommal ápoltam volna őt, milly örömest virasztottam volna éjeket ágya mellett; de elhalt a' nélkül, hogy örömmel nyujtott szolgálatomban legkevesebbé is részt venne; a' nélkül, hogy gyászoló hugának legalább a' vigasztalás' e' nemét hagyná hátra."

„Eléggé lelkem előtt van keserved' nagysága" szólt Vilma, „elégge képzelem, milly keservés érzet lehet egy olly testvér után siránkozni, mint ő vala."

„Oh, te még legkevesebb részét ösmered jeles tulajdoninak; midőn te láttad őt, csak gyermekek voltunk: a' gyermek' kedvességét nem lehet próbájául venni a' férfi' derékségének. De ha tudnád, ha tapasztaltad volna, milly dicső virágokká nyiltanak akkori jelességei!"

„Kedves volt ő mint gyermek is," mondá bús sohajjal Vilma, „'s emlékezetemben örökké fog élni az ő képe, mindig mint a' szeretetre méltó gyermek Gyuláé."

„És mi az, a' mi téged csak tized részbnyi vonzalommal kötne is hozzá, mint engem," viszonzá Nina, „ő neked csak ösmerősöd, — régi,

gyermekkori ösmerősöd volt, nekem pedig egyetlen testvérem, — oh, pedig olly sok felé lánczoltatik-le szivünk e' világon, hogy azon kötelek, mellyek régibb ösmeretségeink iránt vonzanak bennünket, lassankint könnyen megtágulnak és elszakadoznak.“

Vilma szemrehányólag pillanta Ninára, de feddő szavakra nem tört-ki; tudta, hogy fájdalom beszél belőle 's hogy barátnéja azon vonzalmat nem sejtheti, mellyel a' halott iránt viseltetik. De az ábrándozónak lelkébe mennyet föste képzete, mellyet Gyula' halála által vélt semmisítettnek. Régi szerelme iránta ujra helyt foga keblében, bárha azt a' keserv csak rövid időre ébreszthető is föl benne; mert ő azt hivé, hogy azon egy, kit a' szerelem e' földön boldogitójának rendele, Gyulában mult-ki e' világból. Nem mély fájdalom' kifejezése nélkül folytatá szavait:

„Igaz, én nem vagyok olly boldog, hogy egy kedves testvért birhatnék; de mélyen érzem szivemben, milly kimondhatlan gyöngédséggel szeretném őt, érzem, onnét, mivel barátném' testvérét is annyira tudtam — —“

„Szeretni?“ hozzá tevé félig kérdő hangon Nina, „oh, mond-ki a' szót, ha az érzet megvan kebledben; hisz rája nézve már az mindegy, mert ő egy boldogabb hazában van; az én szívemet pedig a' barátság' lehető legmagasabb fokára kötöd általa magad iránt.“

„Igen,“ folytatá Vilma 's könycsep gördültle arczain, „szerettem őt, mint gyermek a' gyermeket, gyermeki szerelemmel 's most érzem, hogy e' szerelmi indulat iránta csak meglankadt a' hosszu távollét által, de soha el nem aludt 's ha ő élne! — —“

„Oh, akkor én a' legboldogabb testvér volnék a' világon!“ szakasztá félbe Nina barátnéja' szavait 's megölelé őt.

„És én a' világon tán a' legboldogabb — — —“ többi szavait egy forró csókban fojtá-el Vilma, mellyet barátnéja' ajkaira nyomott. A' halott mellé lépett ismét 's bús tekintettel pillanta rajta végig, szemei keresztbe csukott kezein állapodtak-meg.

„'S a' gyűrü, mellyet egykor tőlem kapott, még ujján!“ felkiálta megütközve Vilma 's hirtelen visszakapta feléje nyuló jobját, mintha a' halott képes volna meglátni vagy észrevenni, hogy az ő ujairól ez emlékjel hibázik.

„Oh, e' gyűrüt ő haldoklása közben ajánlotta gondviselésembe; mindig becses volt az előtte; de még eszembe sem jött, hogy azt levonjam kezéről.“

„Add e' gyűrüt emlékéül nekem; te birsz és birhatsz tőle egyebeket: nekem jól fog esni, ha, a' mit tőlem kapott és emlékemre viselt, azt birhatom.“

A' testvér megegyezett Vilma' kérelmébe 's az emlékgyűrü ennek ujára szálott által.

Hideg és kellemetlen foglalatosság szakasztá félbe az érzelgőket. Minden emberi testnek véglakhelyét — a' koporsót hozák-el, hogy a' halottat bele helyeztessék. A' két szomorkodó eltávozott e' bús látványtól — mert legkeservesebb látvány mindenek felett kedveltjeink' koporsója.

Szendősiné és leánya végre elbúcsuztak a' gyászosoktól 's vigasztalást ohajtva nekik szivökben haza siettek, elutazásukra készületeket tevők, hogy még ma kimehessenek a' városból, bárha más esetben legnagyobb készséggel vesztegeltek volna még egy napot, hogy Gyula' temetésén, mint a' baráti szomoru kötelesség megkivánta volna, jelen lehessenek.....

Azonban ugyan azon ok, melly utasainkat Pestről olly hirtelen eltávoztatta, vagy legalább annak következése, nem engedé őket szülőföldjökre egyenesen visszamenni. Egy utközben fekvő kisvárosban vevék hirét, hogyan azon megyékben, mellyeken utjok ment, a' pórnép fellázadt, minthogy holmi csábitó vélemények keltek agyukban.

Utasainknak e' szörnyü hírek minden kedvöket elvevék a' tovább menetelre; az asszonyi gyönge szív a' nélkül is százszorta rémitőbb alakban szokja a' legkisebb veszélyt is fösteni. Erre nézve igen is örömest vevék egy ottani távol rokonjok' meghivását, hogy addig, mig a' zavar' lecsillapodtával biztosabban haza utazhatnak, nála vesztegeljenek.

Az embernek természetében fekszik, miért is a' teremtőnek nem csekély halával tartozunk, legkönnyebben a' bút felejteni. Tapasztalhatjuk ezt majd minduntalan a' közéletben: a' legszomorubb, legmegrázóbb jelenetek rövid időn elenyésznek emlékezetünkből, mig egy vig történeten, egy csekély tréfán évek mulva is sokszor jókat nevetünk. Ezt onnét gondolom megfejthetni, mivel az emberi lélek nem igen örömest mulat olly tárgyak körül, mellyek rá kellemetlen benyomással birnak 's mindig örömestebb foglalatoskodik ollyakkal, mellyek őt földerítik, mint a' mellyek sulyjok által elnyomják. 'S ezt vétkül senkinek sem tulajdoníthatni, sőt merném állítani: minél kedvesebb volt előttem valaki, annál inkább tartozom őt felejteni, ha emléke szomoruságomra válik. Vagy tán azért

volt ő kedves előttem, hogy most miatta magamat epeszszem? Maga azon kötelesség, melly a' barátságból vagy szeretetből ered, megkivánja ezt; különben a' barátság vagy szeretet kinzásommá válik, mellynek engem boldogítani kellene. — Vilma nem felejté még ugyan Gyulát; azonban e' szomoru eszmélkedési tárgynak iparkodott vídorabb oldalát megnyerni 's valahányszor az eszébe juta, nem busongott utána mint holt után, hanem mint az egykori gyermek mulató-társat képzelte őt magának; bárha nem tagadhatni, hogy illyes vidorabb elmeképei közé a' halál mindig szomorítólag tolta-be magát, 's illyenkor iparkodott más irányt adni képzeleteinek.

Kis-városokban akárminek hamar híre futamodik: jelenleg minden nyelv egy köz kedvességben levő ifju' halálával foglalatoskodék, ki épen ezen közkedvességnek lön áldozatja. A' farsangot e' városban töltvén, bálból bálba járt 's nála nélkül egy mulatság sem eshetett-meg 's így szerencsésen halálos beteggé tánczolta magát. Falura vonult, hogy ott frisebb levegővel élhetve hamarább visszanyerje régi egésségét; azonban nehány hónap mulva, szüntelen roszabbul levén, behozattaték a' városba gondosabb gyógyitás végett, hol már nehány nap mulva örök búcsut vön a' mulatságos világtól; legnagyobb szomoruságára minden tánczos kisasszonyoknak, kik e' bús eset miatt szörnyü aggódásban voltak, ki fog a' jövő farsangon előtánczosuk lenni 's ki alkotand számukra uj cotillioni fordulatokat. — Fekete szélü, nyiratlan gyászczédulák hívták-meg a' város' legutósó emberét is, kire csak e' név: *ur*, valamikép rá tolható vala. Szendősi Vilma kiváncsian vevé a' meghivást kezébe, — báró Nyertesi Opor volt a' halott, épen az, kinek egy pár év előtt szerelmi mámorában azon emlékgyűrüt ajándékozá, mellyet gyermekkori szerelmesétől kapott. Nem kis megütközés nélkül látta Vilma e' második halottat fiatalkori ösmerősi közül, 's mondhatni, hogy viritó egéssége mellett is eszébe jutott nem épen különös vigasztalására, milly könnyü lábon áll az embernek élete, halála. Mindenfelé zugó harangszó jelenté a' népnek a' temetési óra' megérkeztét. Tolongott is a' sokaság a' kis-városban ritkán látható nagy pompa' bámulására. Alkonyatkor indult a' menet, gyászkürtök' és trombiták és siralmas énekek' kisérete mellett. Temetkezési helyül a' városbeli szerzetesek' sírterme volt rendelve, melly azon háztól, hol Vilma lakott, csak nehány lépésnyi távolságra volt, 's így ez némelly barátnéival elhatározá magát a' ház előtt elvonuló temetési kiséret közé elegyedni, részint hogy a' kedves emlékü ifjunak a' végtiszteletet megadják, részint hogy a' pompás temetésről, mellyen a' tömérdek népsokaság' közt a' város' legelőkelőbbei megjelentek, ők se maradjanak-ki.

Nem akarom a' temetési pompát szélte-hosszában itt előadni — illyesmit láthatának olvasóim eleget, vagy ha nem: akaratjok ellen is tudom eljövend az idő, mellyben azt — bárha nem illy pompával is — tapasztalni fogják. Végre a' sírboltnál voltak. Egyik leánykának egy boldog emlékezetü kedveltje fekvék itt 's kedvéért mindnyájan alászáltanak, annak sirkövét megtekinteni. — Az egész szertartásnak vége lön már 's a' korán halt ifju végnyughelyén fekvék. A' letolongott nép közül egyedül egy pár kőmüves legény maradt még a' sírboltban, kik a' koporsó' elfalazásával foglalatoskodtak, 's nehány idegen személy, kik itt ott ácsorogva v. ujságkiváncsilag vizsgálgaták a' nyugvók' neveit, vagy búsabb kötelességektől intetve egy pár ájtatos fohászt és buzgó könyörgést nyujtának ég felé. Ezek közt volt Vilma barátnéival egy egészen félrelevő boltkanyarodásban, hol egyike barátnéinak imádkozásba merülve térdelt a' hideg kövön ott fekvő atyja' tetemei előtt. Ez is elmult már 's a' három leány visszaindult a' borzasztó helyről, ohajtva várván a' felvilágra juthatni, hogy a' fojtó levegőben elszorult tüdejöket szabadon pihegtessék. — Egy sötét szögletben mozdulatlanul áll egy magas férfi-alak. Midőn a' lánykák mellette elmennek, bús sohaj repül-el ajkain, melly tompán és sírilag viszhangzott a' földalatti gyászboltban. A' lánykák rá tekintenek — a' látvány villámkint sujtja Vilma' szivét 's egy félbeszakadt sikoltással rogyott földre. (*Vége következik.*)

A' SZORGALOM' ÉS KERESKEDÉS'

LEGUJABB ELŐLÉPÉSEI HAZÁNKBAN.

..... Azon igazság, hogy a' mind két világrészben olly átalánosan elterjedt iparkodás mellett, a' szaporodott szükségérzetek' előhaladó kielégitésére a' veszteglés tulajdonkép visszalépés, Magyarországban is mindig élénkebben éreztetik. A' dunai gőzhajózási társaságnak mind inkább europai fontosságra emelkedő vállalatáról, már többször lehete körülményes híreket hallani, ezekhöz nehány toldalékok nem lesznek fölöslegesek. Fő érdemű alapitói' fáradhatlan buzgalmának és figyelmességének köszönheti a' társaság azon szép

munkálatit, mellyekkel hat év' lefolyta alatt csekély eszközökkel mind az elemek' mind a' politikai viszonyok' olly nehézségeit győzte-le, mellyeknek korlátolt lelkek előtt legyőzhetleneknek kelle látszani, 's annál dicsőbb ama' szerénység, mellyel legfőkép azon munkálkodik, mi még kivánni 's cselekedni valója van.

Csak 1835ben vevé tulajdon kormánya alá valamennyi hajóit a' társaság, mellyek' száma csak 700,000 ezüst forint tőkepénz mellett hétre megy, mind jelesen épitve, a' legdrágább de egyszersmind legjelesebb angol gépelyekkel. A' legujabb száz-lóerejü, martzius' 15dikén Triestből kiindult I. Ferdinánddal, e' nyár' folytában a' közvetlen összeköttetés fog Konstantinápolylyal eszközöltetni, melly város és Smyrna közt Mária Dorothea tevé eddig a' szolgálatot. Az Al-Dunán, túl a' vaskapun, a' bal parton, Argo szolgáland, mig I. Ferencznek az a' rendeltetése, mire épen most készítik a' budai hajóműhelyben, hogy ugyanazon szolgálatot a' nevezetesb helységekben gazdagabb job török parton fogja végezni, hol I. Ferdinándnak elébe járand. Igy a' veszteglő-intézet' eddig sulyosan érzett akadályai, mellyek mult évben Milosch herczeg' szándékozott gőzhajó-utjának is ellent állottak, szerencsésen mellőztetni fognak, mivel az által, hogy e' két hajó mindig a' török partok felé fog tartani, az utazók ezentúl akadéktalanul haladhatnak Konstantinápolytól az orsovai veszteglő-intézetig.

Ezen és más czélszerü rendelések által nem sokára minden panasz el fog törültetni 's a' kellemetlen benyomás elenyészend, mellyel Queen angol' föstéseinek a' maga utjáról a' Duna' e' részén azokra hatni kellett, kik meg nem gondolhaták, hogy ezen minden elővigyázatban szükölködő utas' könnyelmü gondatlansága az emberemlék óta legszárazabb 1834dik esztendő' őszutóját választá e' tapasztalási utazásra. Egyébiránt az 1835dik év is nem volt minden rendkivüli elemi történetek nélkül 's ez okbul annál kevesebbé képes, hogy 400 órányi terjedtségen Pozsony és Gallacz közt, főkép túl a' hazai határokon, minden szükséges rendeletek megtétessenek, mi szerint minden gátok' daczára is a' hajók' egymás közti összeköttetése, az utasok' és holmik' gyors tovább vitele, a' velök való különös bánásmód a' hajókon és kikötőkben, végre a' tárak' ellátása a' szükséges tűzanyaggal, annak rendje szerint végh̄z vitethessen. Azon honbarát' jó kivánati azonban, e' szinte olly sulyos, valamint érdemteljes iparok' sükere iránt, még az Al-Duna' szolgálatjára nézve is közel látszanak teljesedésekhöz, minthogy az Argo' szolgálatjai, mellyek 1834ben 18,745 for. 56 kr. veszteséget okoztak, 1835ben már 5871 for. 50 kr. nyereséget adának.

Annál kedvezőbbek voltak már eddig a' gőzhajózás' munkálati a' Fel-Dunán, hol csak mult septemberben csatlá magát Zrinyi Pannoniához 's ugyanazon czélra már a' legujabb gőzhajó is, *Nádor*, elkezdé pályáját. — A' Fel-Duna' e' szolgálatját egy ujon épitendő nyolczadik hajó fogja tökéletesíteni, mellynek szerzésére valamint az ügy' bővebb kiterjedtségére 's még több gőzhajók' felállitására uj 700 részvény' alkotása fog szolgálni, mellyek az eddigi 1400nak birtokosai közt, mindenkire fél ujat számolva, fognak elosztatni, mi által a' tőke 1,050,000 pengő forintra emeltetendő. E' részvények, bárha eddig az évenkinti 5 procenten kivül semmi több nem osztaték-el köztök, (minthogy okosan jobbnak találták az idei 44,074 forintra 15 krajczárra e. p. menő tiszta nyereséget is nagyobb részint a' tartaléktőkéhöz kapcsolni) nehány nap előtt már 650 forintra, tehát 30 procentnyi nyereségre mentek, méltó elösmerésére egy tökéletes bizodalmat gerjesztő ügyviselésnek. Bárha Zrinyi csak september' 22dikén tevé első utját 's Mária Dorothea javittatási veszteglése miatt szenvedett, 1835ben még is az akkori öt hajó által 17,727 utas mozdítatott helyből.

A' dunai hajók' védelmére a' jégzaj ellen tökéletesen alkalmas kikötőnek ajánlását Buda mellett, mellynek mélyítésén jelenleg Vidra dolgozik, a' társaság fönséges pártfogójának, a' Nádornak, köszöni. Itt most egy közel szigeten alapított hajó-épitési műhelynek azon derék épitő vezérlője, ki eddig a' társaság' hajóinak épitését Triestben kormányozta, 's ez iskolában lassankint belföldiek fogják magokat a' gőzhajói szolgálatra képezni, mellyeken most majd Babylon' nyelveit találni keverve. Minthogy eddig az Argo által a' fekete tenger felé vitt portékáknak Odessában hosszas veszteglést kelle kitartani, most másodszor próbálják diplomatiai uton, a' veszteglőben heverő jószágokra nézve azon kedvezést nyerni, hogy azokat az orosz törvényhatóságnak Bécsben pecsétje és bizonyitmánya alatt a' fekete tenger' orosz kikötőibe veszteglés nélkül be lehessen vinni, mint a' középtenger' kikötőiben történik, mit a' császári orosz udvar' barátságos viszonyaitól várhatni is; valamint a' török részről is a' tavaly az ottani alattvalókhoz bocsájtott tilalom, hogy ausztriai és

angol gőzhajókkal ne utazzanak, nem rég visszavétetett. —

Azon már történt kérdések felett, ha az ausztriai gőzhajói társaság hajlandó-e, a' Würtembergben és Bajorországban e' czélra alapitottakkal egyesülni, hogy Ulmtól lefelé elkezdjék a' gőzhajózást, 's szomszédilag megegyezni, az igazgatóság a' viszonyos haszont tárgyazó egyezkedéseknek végzésére felhatalmaztaték, fentartván a' cs. k. kormányszék' helybehagyását.

Minthogy illy módon közép Europa' a' kelettel való legrövidebb kereskedési egybekötésének tíz év előtt alig lehetőnek hitt kivitelére az ut törve van, 's a' Lajos-csatorna által a' Dunának a' Rénussali összeköttetésére közel kinézések vannak, a' már szóba jött tervnek is, egy vasut' készitése felől Sopronyon keresztül Győrbe és Gönyőbe, nagy csudálatot kellett gerjeszteni, az abban nyilvánosított czél miatt, melly szerint a' dunai hajózás' akadályait Gönyőtül Bécsig a' gabonakereskedésre nézve Ausztria felé elkerülhessék. Nem sokkal egyszerübb és olcsóbb volna-e ezen czélt a' Gönyő és Bécs között számtalan sziget közt iszaposodó Dunának valahára rendbeszedése által elérni? vagy az ugy nevezett ujvárosi szakadást néhány átmetszések által mindenkor hajózható csatornává tenni, mi felett főkép a' pozsonyi Dunára nézve olly kártékony áradások után 1813ban annyit vitatkoztak, de mikor ezen szép idea létre nem jöhetett. Most azon gondolatot ismét föl kellne fogni 's igy vagy más a' vizmérési tudománynyal egyező módon azon elkerülhetlen föltételt betölteni, mellyhöz e' nagy nemü europai tervek' kivitele kötve van.

Mivel tehát alig hihetni, hogy ezen első magyar vasut, melly felől tulajdonkép még semmi hivatalos nem közölteték, csak azon szük czélra iparkodik, egy másik feladat sokkal több hitelre látszik találni, melly szerint ezen vasut egész Győrig, a' rövid mellékuttal Gönyőre, mostanság csak mint első fele hozatott szóba azon vasutnak, melly Bécset Pesttel 's utóbb Szolnokon keresztül Debreczennel legrövidebb vonalban egyesítendi; — egy nagy, korunk' munkáló szelleméhez méltó idea, mellynek kivitelét kevés birtoki akadályok látszanak gátolni, minthogy csupán Győrtül Pestig, a' mostani mészáros-uttal egyirányban, hová Győrtül szünteleni sikságon legegyenesebb vonal vezet, egyetlen egy vízrekesz tészen akadályokat, mellynek átlépése vagy ásása után a' Moor-urodalom' erdővölgyébe lehet törni 's aztán az ut Zitzke és Bia mellett Promontorium és Buda közt a' Dunához vihető volna.

Ezen vasutnak minden illy nemü tulajdonságok' kivánatait egyesitni kellene magában, tudniillik a' legnagyobb népmennyiséget két végpontján, 's egész esztendőn át akadéktalan használhatását, miglen a' csupán Gönyőig vitt vasut csak a' győri közönségre 's egy pár élteunt vándorra számolhatna, kinek tán azon gondolat villant agyába, hogy a' gönyői vendégháznál ugorjék Dunába.

A' használhatás' tekintetében ez ut a' hajózás' azon egyetlen károsodásában osztakoznék, hogy legalább négy téli hónap alatt volna foglalatossága, miglen épen ez ellenkező haszon adja a' vasutaknak gyakran az elsőséget a' gőzhajózás felett, 's főleg e' jelen esetben egy olly vasut, mellyen akármikor egy kényelmes reggelizés után Pesten, Bécsbe érhetne az ember színházba, a' gőzhajózás mellett is még haszonnal fenállhatna. Egyébiránt mind ezekre pénz és értelem mellett idő is kell 's a' mint tudjuk, a' kisajátitási törvény, hogy hasonló akadályok, mint az emlitett Dunaszabályozás, mellett elkerültessenek. Ez a' jelen országgyülésének ő felségével való egyezkedésétől függ. Ez azonban legalább a' Győrig terjedendő vasutra nem hatna akadályozólag, minthogy vállalkozója Károly fő herczeg, Eszterházy herczeg 's más nagy urodalmak' részéről, melyeken az ut menni fogna, már a' legszabadelmübb lemondásokról minden kárpótlás iránt biztositva van 's a' többiekkel is reméll egyezhetni. — (*Vége következik.*)

A' TEMETŐK NÁPOLYBAN.

Annyiszor hallottam a' nápolyiak' temetkezésökről beszélni, hogy magam iparkodtam felőle meggyőzni magamat. Ez okbul a' temetőbe mentem. Egy ősz egy vas ajtót nyita-meg előttem 's egy tiszta, nagy kövekkel kirakott, tágas helyre bocsájtott, mellyeken nagy vas karikák voltak. Az ősz a' legtávolabbi szögletbe ment, rúdat dugott egy illy karikába 's egy nagy követ fölemele, melly egy sirt borított. Tanácslá, hogy egy pillanatra elforduljak, hogy a' kigőzölgéseket elvonulni engedjem 's aztán kalapom' szememre vonjam, hogy jobban láthassak. Van itt 366 sír, mint nap az esztendőben (gondoskodtak a' szökő-évről is) 's egy sír mindennap megnyittatik a' holtak elfogadására; a' holttestek egymásra hányatnak; estvére a' sír ismét egy egész évre betétetik. Mindenike e' síroknak 30—40 lábnyi mélységü és képes 200

holttestet magába foglalni. Nem soká tartott, hogy a' sír' mélyére láttam. Elejénte csak felűlegesen ösmertem-meg egy test' környületét, de minél inkább megszokák szemeim a' sötétet, annál nyilvánosabban ösmertem-meg e' látvány' egész borzasztóságát. Nyolcz test fekvék ott egymásra hányva, mind csak e' napon löketett-be. Az utósó egy fehér haju ősz volt; hátán fekvék, job keze szivén, balja egy asszony' arczán. Erős tagjai, széles melle és czombjai' barna színe szerint itélve sejtém, hogy lazzaroni lesz, kit a' halál hirtelen talált. Job sarka egy ifju' homlokán fekvék, ki olly sovány volt, mint egy bőrrel bevont csontváz. Jobra 's egészen elválva a' többi csoporttól feküdt, történetből illödelmesen, egy szép fiatal leány, tán 19—20 esztendős. Hosszu fekete haja födezé vállait és mellét; karjai szívén voltak keresztbe vetve 's ha anyja fektette volna is alvásra, szemérmesebb helyzetbe nem teheté őt; feje kevéssé job oldalra hajlott 's még leánynak is igen kis lábai szorosan voltak egymásra nyomva. A' sírőr mondá, hogy egy ifju kisérte e' fiatal lányka' testét 's elájult, midőn azt a' sírba bocsátották. — Kérdém, minden ember így temettetik-e el. — „Majd minden nápolyi," felelé; „legalább azok, kik nem gazdagok; akkor maguk és nemzetségük' számára különös sírboltot csinálnak. Néha egy-egy test betakarva érkezik ide; de mihelyt sírban van az, a' takaró elvétetik, mert ez egyedüli keresetünk."

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

April' 21*dikán.* ‚Két nap falun.' Vigjáték 1 felvonásban. Kurländer után forditotta Hugó. Ezt követte: ‚Eleven holt házaspár.' Vigjáték (inkább bohózat) 1 felvonásban. Végzetül: ‚Kalandos óra Tyrolban, vagy: A' quacker.' Ballet 1 felvonásban Uhlich Jó'seftől. Mu'sikáját szerzette Wollanm. Gyermekekhez alkalmazva. Jól sükerült, kivált Uhlich Honorius, a' quacker, bohózatival nagyon meglepett.

April' 23*dikán.* Az asszonyi egyesület' gondviselése alatt levő kórház' javára: ‚Enzio király.' Dráma 5 felvonásban. Raupach' munkája. Fáncsy' forditmánya prózában. Ezen szindarabnak eredetileg legfőbb érdeme csinos és virágos nyelvében és jó verseiben áll, már illyesminek prózai forditása sohasem kielégitő. Nézők földszint alig valának harminczan, a' páholyok, nehányat kivéve, üresek.

April' 24*dikén.* ‚Lassu víz partot mos.' Forditotta Meslényi Molnár Sándor. Az egész darab egy özvegynek jövendő férje feletti uralkodásra vágyásán alapul. A' szerző tudniillik azt vélte, hogy az illyes uralkodás-vágy, melly olly számtalan szomorujátékot szül az életben, tán egy vigjátékra is jó tárgyat adhatna. De megfogni igen bajos, hogyan engedhete magán egy illy uralkodásra vágyó asszony annyira uralkodni nemzetségét, hogy annak rendelésére függetlenségét feláldozza és férjhöz menjen; holott semmi bővebb inditó-okra nem akadhatánk a' darabban, melly kemény lelkét illy engedékenységre törte volna. Egyébiránt ezen egész asszonynak (báró Patakfalviné ösvegy) charaktere a' darab' lefolytában igen tulságosítva van. Báró Szeredi' személye (ez tudniillik azon víz, melly a' darabban a' partot mossa) az előadót könnyen túlságokra ragadhatja. A' kifejlés erőszakosnak látszik, legalább a' darabnak eddigi hangnemétől annyira elcsap, hogy a' hallgatónak lehetetlen mellette magát olly kellemetlenül nem érezni, mint ha valamelly hangász minden átmenetel nélkül a' D-durból p. o. Ges-mollba ugranék által. ——— Felvonások közt 1ször Schwelle Betti járt egy magányos angoltánczot, igen csinosan és tetszésre. 2szor Uhlich Honorius, Pepi és Adolf hármas magyar tánczot. Midőn a' lelkes magyar tánczot illy kis gyermekek járják, szinte ollyan az, akár egy pár bábot tánczoltatnánk. Más lágyabb tánczmemek még ideálisabbakká lesznek előttünk, ha gyermekek járják azokat és jól; ellenben ugy látszik, a' magyar tánez tán megkivánja, hogy azt ollyanoktul lássuk, kiknek egész testökön kifejlett erő mutatkozik. 3szor Schwelle Betti, Götzer Theréz, Uhlich Honorius és Pepi négyes lengyeltánczczal mulattatának, köztapsra és megelégedésre. —

April' 26*dikán.* ‚Embergyülölés és megbánás.' Kotzebue csinálta, az isten nyugoszsza-meg; forditotta pedig Kóré Zsigmond. Benne az embergyülölő és Eulália igen sok kopott érzelgő sententiákat mondanak-el az emberi szívről, jóságról, gonoszságról, háladatlanságról, jótevésről 's egyéb más illyesekről. E' darab szörnyen elkínozza az embert érzelgő jeleneteivel 's ha különös szerencsénkre egy pár jó kedvű bohócz meg nem fordulna benne, veszedelmes volna végig hallgatni. Az erkölcsi tanitmány belőle tán ez volna: a' szép asszony 's a' szerelem még az embergyülölőt is megengesztelik. — És különös még is, 's az izlés' furcsaságainak tükre gyanánt tekinthet-

ni, hogy némelly darabok, számtalan gyönge oldalaik mellett is, annyira kedvencz darabjaivá lesznek a' közönségnek, mint ezen embergyülölő, 's nem egy két pár szemekből facsarnak-ki könyeket, mint azt ma is bőven tapasztalhattuk. Azonban hogy valaki egy hálátlan asszony iránti szerelemből embergyülölővé váljék, oda vagy az kivántatik, hogy fejében egy kicsinyt roszul legyen a' dolog, vagy legalább, hogy az illy embergyülölő tökéletesen bebizonyítsa *angol* születését. — A' darabnak több gyöngeségeit feszegetni időnk itt nincs, hanem azon egyet biztosan mondhatjuk, hogy ha — mint az embergyülölő' inasa mondja — urának csak fejében de nem szivében volna az embergyülölés, bizonyosan nem válnék olly igen tetszésére a' közönség' egy részét fanyar könyekre fakasztani, 's a' másikát elnyomott ásitások által az unalom' legfőbb lépcsőjére csigázni; — — kellemetlen dolog is az valóban, hogy az embernek tiltja az illedelem közönséges helyen az ásitozást, holott ugyanazon közönséges helyen nyujtatik rá a' legbőségesebb alkalom.

X. et Comp.

EGYVELGEK.

1.) Dumas Sándor minap a' párisi rendőrségi törvényszék előtt jelent-meg, mivel a' nemzetigárdának a' szolgálatot megtagadta. Minthogy nem tudta magát menteni, a' költő öt napi fogságra és öt franknyi pénzbüntetésre itélteték.

2.) A' régi franczia nemesség' váraiban és palotáiban gyakran láthatni emlékeztetéseket a' nemzetség' régiségébe helyzett kevélységre. C** herczeg palotájában egy szoba' szőnyegein a' vízözön van előadva 's látni egy embert, ki Noé után siet és felkiált: „édes barátom, ugyan mentsd-meg a' C** nemzetség' archivumát.“

3.) A' híres felfödezések a' holdban, mellyekről külföldi lapok után Rajzolataink is hirt adtak, bizonyosan csak mystifikátió. Ez különben nagyon kár, azonban minden esetre az egészet szép anekdotának tekinthetni à la *ezer egy éjszaka*. G. ur, angol és Herschel' barátja, ki Nantesban lakik, egy angol lapban irja, hogy híreket kapott az angol csillagásztól. John Herschel a' jó-reményfokon van ugyan, de azon egyetlen tudósitások, mellyeket maga felől nyujta, csak abból állanak, hogy felfödezései reményeinek megfeleltek 's még hosszabb ideig fog ott maradni. Herschel soha sem csinált nagyobb telescopot, mint nagynevü atyjának híres látcsöve, sőt még ollyat sem.

4.) Berlinben, mint hirlelik, egy asszonyi társaság jött létre, melly az irgalmas nénék' szerzetét követve, de kolostori törvények nélkül, betegek' ápolásával 's kis lánykáknak e' czélra nevelésével akar foglalatoskodni.

5.) Párisban 1835dik esztendőben 3144 égés volt; 1337szer kéményekben, 207szer a' szobákban és nagyon, 's csak 1600 égés volt tetemesebb. A' szerencsétlenségek' nagyobb része természetesen a' restség' és vigyáztalanság' okozatja, csak négy volt gonoszság' következése: 107 ezen égések közül olly kárt okozott, mellyet 2,529,300 frankra becsülnek.

6.) Egy mérnök Paduában, Japelli ur, nem rég a' franczia akademiának egy általa feltalált uj gépelyt, a' posványok' kiszáritására, külde által: ezen elmés készülettel, melly egyszerübb és erősebb minden eddig használtaknál, igen kiterjedt posványságokban már tökéletesen sükerült próbákat tettek.

EREDETI EPIGRAMMÁK.

I. A' fölötte-engedemes nő.

Férje' kivánságát — mondod — soha sem teszi X.? — Sőt
Többet is annál, mit férje akarna, tesz X.

II. A' keresztyén bálványimádó.

Czidli fejér képét, piros arczát, rózsaszin ajkát,
És liliom keblét bár ha imádja Misi:
Hidd-el, még se' pogány Misi, mert ő a' faragatlan
Czidlibe' föstött lényt, 's nem faragottat imád.

III. Egy féltékeny' magamentsége.

O lyányka! mért panaszlod,
Hogy olly gyanús szerelmem,
'S hogy féltlek mindenektől?
Ne hidd, megengedem lám:
Bátran szerelmeskedhetsz,
'S szeretheted miattam
Egész világ' — leányát.

H. Karácsony L.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) A' budai „*Spiegel für Kunst, Eleganz und Mode*“ ezeket irja: *Pest, april'* 26*d.* E' hó' 18dikán ő császári kir. magassága Maria Dorothea főherczegasszony fönséges családjával, ujonnan diszitett szinházunkat boldogitó jelenlétével tisztelé-meg. A' tündöklőn kivilágitott kül szinterem, az ünnepélyesen ékitett, drágaságoktul csillogó dámák a' páholyok' első rendeiben, olly szivemelő látványul szolgáltak, melly tökéletes összhangzásban állott azon élénk örömmel, mellyet ritka jelenléte a' magas Uraknak a' nagy tömegben összegyült közönségnél éleszte. — Adaték „Norma“ daljáték, mellyben a' tisztelt énekesné madame Ernst harmadszor jeleskedett a' czimszerepben. A' párdal a' 2dik felvonásban madame D. Szegattával (ki szerepét — ‚Adalgisa‘ — hasonlóul jelesen játszá) ujból a' legnagyobb hatást szülé 's ismétlése kivántatott. — Legfőbb névnapi ünnepére ő császári királyi Fölségének, a' kül szinterem' kivilágitása mellett, Weidmanntól „Aubigny Clementina“ adaték, 's a' t.

2.) Mult vasárnap (24d.) a' casinoi teremben Haydn' quartettje D-dur- 's Mozart' quintettje G-mollbul adatott. — Ezek után Czuczor' költeményét „Hunyadi“ köztetszéssel szavalta Megyeri.

3.) Clair Ignácz gymnastika-iskoláját majus' 1sejétől september' végeig ismét megnyitandja. Gyakorlat-óra 6tól 8ig és pedig a' kisasszonyoké: hetfőn, szerdán és pénteken; a' férfiaké pedig kedden, csütörtökön és szombaton. Előfizetés a' tanulás' egész idejére 14 frt. p., hónaponkint vivás nélkül 3 frt. 12 krj., vivoktatással 4 frt. p. Iskolája van: Theresia külváros sip-utcza 359dik szám alatti ház' kertjében.

KÜLHIREK.

1.) Nehány év előtt egy férfi utonállásról vádoltatott 's a' vádló megesküvék, hogy a' rabló' arczát világosan látta, minthogy fényes holdvilágos éj volt. A' fogoly' ügyvédje keringő kérdésekkel ostromlá a' vádlót, ugy hogy azon állitást ismételnie 's a' mellett maradnia kellett. Aztán előadta, hogy ez igen nyomos körülmény és igen szerencsés a' bevádlottra nézve, minthogy azon éjjel, mellyben a' mondott utonállásnak kellett történni, a' hold nem világithatott, mivel akkor ujság volt. Bizonyitásul egy kalendáriumot nyujta a' bíróknak, 's a' fogoly ez okra nézve szabadon bocsátatott. A' vádló azonban még is igazat mondott, 's későbben kisült, hogy a' kalendárium, melly a' felszabaditást eszközlé, e' czélra nyamattaték.

2.) Egy berni hirlap bizonyos történetet beszél, melly a' halálos büntetés' eltörlésére igen kedvező. Huszonkét év előtt egy leány gyermekölés miatt halálra itéltetett, ez azonban megszökött; azóta semmit sem hallának felőle. Nem rég Bernben egy tanitónő' rokonait iparkodtak kifudakolni, ki Párisban halt-meg, 's elméje, erényei és jámborsága miatt minden őt ösmerő által csudáltaték; végre napfényre jött, hogy ama' halálra itélt gyermekgyilkos és azon derék nevelőnő ugyanazon egy személy volt.

3.) Rossini ismét kivergődött kényelmes heverésébőL, levetközte vonzalmát a' *dolce far niente* iránt, Mayerbeer' szerencséje iránti féltékenysége' következésében; megeskűdött, hogy ismét egy uj operát ir 's a' világnak megmutatja, hogy a' „Pesaroi fülemile“ még tud énekelni.

DIVATOK.

Az ujjak' sorsa jelenleg legterhesebb kérdés a' párisi divatvilágban, 's a' nagy ügy még most sincs egészen eldöntve; a' longchampsi sétákon legalább minden kigondolható alaku ujj látható, szük, bő, rövid, hosszu, mindennemű ékitvényekkel. Azon egy bizonyosnak látszik, hogy a' roppant óriási ujjak még is kénytelenek lelépni a' divat' színhelyéről. — Szürke és gesztenyeszín legkedvesebbek.

Szalmakalapokat nagy számmal láthatni; a' karam alatt közönségesen szalagékitvények, rózsaszínü vagy fehér virágok láthatók.

CSELFOGÁSOK.

1.

Egy ur 32 üveg tokajit kapott, mellyet szolgájába nem bizva pinczéjében négyszögüleg ugy rakott-el, hogy minden szögön 9czet lehete olvasni:

1	7	1
7	32	7
1	7	1

Mind e' mellett is a' szolga, háromszorra, négyével 12 üveg tokajt sikkasztott-el, a' nélkül, hogy ura észrevehetné, mivel a' négyszögön mindig kilenczet olvashata. Cselfogását a' szolga ekkép intézé:

2	5	2	3	3	3	4	1	4
5	28	5	3	24	3	1	20	1
2	5	2	3	3	3	4	1	4

2.

12től̈ben hatszor 13mat találni.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12ből mindig az első szám az utósóval vétetik, illy módon:

1 és 12 tesz 13. 4 és 9 tesz 13.
2 „ 11 „ 13. 5 „ 8 „ 13.
3 „ 10 „ 13. 6 „ 7 „ 13.

DIVATKÉP.

18. sz. Bécsi divatöltözet: csipkével ékitett ruha; rizszalmakalap tollakkal.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

Rajzolatok. 18.

Pest. 1836.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Majus' 4dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
36dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'
Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.
ELSŐ FELE.

A' KESERGŐ LEÁNY.

Anyám! lehúnyt nekem
'S gyülölt már a' világ,
Ha benne sziv-remény
És vágy nem czélra hág.

Fölöttem szép napom
Sötét borúra kel;
Bú bennem érzemény
'S nehéz sohajt emel.

Álmim 's reményeim
Szétdulva lengenek,
'S bennem csak kínokat,
'S fájdalmat költenek. —

De nem sokára majd
Eljő bús éjszakám,
'S elszáll kín, fájdalom
Az élet' végszakán

Mert a' sovár kebel
A' melly ledulva van —
Erőtlen, 's benne már
A' lélek hontalan.

'S anyám, ha eljövend
Majdan bús éjszakám,
'S befogván szemeim'
Éltem' virág szakán:

Tekintsd fájdalmimat,
'S keblemnek kínait,
Mint csalfa hitszegés'
Kemény *hatásait.*

BEÖTHY ZSIGMOND.

VÉLETLEN TALÁLKOZÁSOK.
(*Vége.*)

Azon alak álla ott, sápadt arczczal, merőn tekintve a' leányra, mellyet Pesten halva látott — — Nina' testvérének vonásai ugyanazon síri szinben tüntek elébe e' halottak' lakában.

Segedelmére futának a' hirtelen eset' okát meg nem fejthető barátnéi 's a' fojtott légről gyorsan szabadba vivék őt, hol több ápoló kezek alatt valamennyire visszatért eszmélete. Hintóba emelék 's otthon is, megrettent anyjának nem kevés aggodalmára, csak sokára tért magához, midőn az egész történet' okát töredezve előadhatá, melly még csudálatosabbnak, még rémitőbbnek tetszett a' hallgatók előtt, mint természetes ok' következésének tulajdonitott elájulása.

Vilma' szivében bús sejtések kezdének ébredezni. Gyermekkorában dajkája bőven csepegteté fogékony lelkébe a' kisértetes meséket és ijesztő mondákat a' kóborló lelkekről, kik a' sirból feljártak azok' nyugalmát zavarni, kiken életökben bűnt követtek-el, vagy kiktől ők szenvedtek méltatlanságokat. Hiában igyekszett ezek' maradványait később időkben a' nevelés 's a' világadó elme kitörleni; hitt ő a' megczáfolhatatlan okoknak, de szivében örökös félelem maradt-meg, melly szerint rettegett késő estve soká magányosan maradni egy szobában vagy elmenni egy magányosan álló kápolna mellett, vagy csak gondolni is arra, milly keserves volna a' hold' fénye által gyászosan világitott temető mellett egy esti sétát tennie. Mert az emberi szív nem viasz, mint az erkölcstanitók mondják, melly minduntalan képes más benyomásokat elfogadni: ollyan az, mint a' csalékony gipsz, melly darab ideig minden alakba önthető, de ha mig ideje, a' kivánt formát meg nem adjuk neki, megkeményedik 's a' rajta javitani vágyó kéz vagy kemény, meghajthatatlan anyagra talál benne, vagy törnie és rontania kell, a' nélkül, hogy a' megtörtént roszat jóvá változtathatná. — Nem vesztegelhetett többé Vilma a' városban, hol minden szögletben egyegy kisértetes arczot vélt látni, mire nézve unszoló kéréseire engednie kellett anyjának, hogy vele minél előbb nem igen messze fekvő szülő-városába siessen; mire Szendősiné, minthogy a' beközelgő ősz a' ragadványos cholerának gátot kezde vetni, könnyen rá vehető vala.

..... Holdvilágos est volt, midőn Szendősiné leányával haza utazván 's a' fő czéltól tán óra járatnyira egy magasacska hegy' hosszában kocsiztak. A' hold teljes pompájában sugárzék jobról a' hosszas hegyre, melly mintegy elterülve fütőzni látszott amannak sugárinál; tövében tükörkint terült-el egy nagy tó, — messziről egy pár falu' csillogó mécsei látszottak, 's az ebek' ugatása szakasztá-félbe az éji nagy csöndet, mellyek a' magosságos holdnak tiszteletes éji concertjöket tevék. Most egyet kanyarodott azt ut a' hegy körül

's annak más oldalára jutván, az ohajtott szülőváros' fehér kőfalai tüntek-elő. Fendobogott Vilma' szíve, mert megzavart nyugalma ott reménylé kivánt csillapodását nyerhetni; de egyszersmind döbbenve vette észre, hogy a' hegy' árnyékában a' városi temető' sirkövei láthatók — felháborodott lelke merő kisérteteknek nézé ezeket és szorosabban voná magát anyjához a' kocsiszögletbe, ne tán valamelly fojtogató éji lélek a' kocsi megől utána nyujtsa ragadozó kezeit. Szendősiné észrevevé lánya' zavarodását, mert anyai kimélettel elmederitő tárgyakra iparkodott vonni a' beszédet; de Vilma' szemei előtt szüntelen a' sirboltban látott arcz lebegett, füleiben egyre az ott hallott tompa sohaj zúga. Most épen a' temető' irányában mentek: Vilma keresztet vete és imádságba akart kezdeni; de hirtelen nesz hallatszott a' sírok felől. Rettenve pillantott arra 's már égtek szemei, már minden vére szivére tolult, már magán kivül volt ijedtében — azonban a' temetőben szokott nyugalomban volt minden 's a' kőoszlopok, távol légyen hogy kisérteni akarnák, egész nyugalommal bámultak feléje. Egy lovag baktatott nehány lépésre a' kocsi előtt, 's tán ez okozá az ijesztő zörejt. Vilma magához kezde térni 's örvendve láta idegen embert maga körül, mert a' félelem mindig egy irányban kevesbül az azt megosztók' többségével: e' pillanatban a' rettegő lányka tán a' rabló csoportnak is megőrült volna, melly utjokat állani akarná; bárha midőn másodszor a' lovag felé pillantott, öröme egy kevéssé alább szála, mert a' hófehérségü ló 's szintollyan köpönyeg, melly lovagot 's paripát elborita, nem a' legkellemesebb látvány volt e' jelen körülmények közt szemei előtt, kivált ha az éjfélre gondola, mellyhöz az idő ide 's tova közel járt. A' kocsi sebesen ment, a' lovag előtte csak léptetve 's így egy pár percz alatt elérték azt — Vilma kiváncsian pillanta felé a' kocsi' belsejéből, látni vágyván az éji vándor' arczvonásait, 's midőn egymás mellett menének, amaz is hátra fordult, az utasokra tekintendő: — a' teli hold arczára rezgé sárga fényét 's ezt halálsápadtságban mutatá Vilmának — Gyula volt az, kit Pesten halva látott; fonyadt keze a' kantárszáron csüggött 's rémült lelke a' legnagyobb ijedtséggel ösmeré-meg ujján azon rubinos gyűrüt, mellyet hajdan ugyancsak tőle kapott, 's melly már az eltemetett Opornak ujján is megfordula. — Jaj hangzott-el ajkain 's szemeit becsukva fordult-el a' rém elől, reszketve simulván anyjához. A' lovag még egy fagylaló pillanatot vetett rá, melly jéggé dermeszte minden vért ereiben 's némán tére-ki a' szokott utból, a' temetőnek tartott 's ennek sírkövei közt tünt-el.

Nem könnyü előadhatni azon érzéseket és különféle véleményeket, miket e' rejtvényes ember' megjelente a' kocsin levő különféle személyekben gerjeszte; mert mondhatni, az anyának sem álltak olly erős lábon philosophiai elvei, hogy ez eset őt zavarba ne hozta volna. Legalább gyanakodni kezdett és kétségeket hoza-fel magában a' lovag' kiléte felől, leginkább rémité őt, hogy az egyenesen a' temetőbe ment 's ott tünt-el szemeiből. De a' legnagyobb rémültség az, mellyet a' szegény Vilma érzett, a' ki tökéletesen meg vala győződve, hogy Gyulának lelke kisérti őt, kinek hajdan adott hűségesküjét megszegte. Ám miként is lehetne másképen, hisz tulajdon szemeivel látta ujján azon gyűrüt, mellyet egykor tőle örökre híven őrzendő emlékül vett, 's mellyet esküszegve másnak ajándékozott. — Ugy van ugy: a' két halott, Gyula és Opor, minden bizonnyal összetalálkoztak a' más világon, elbeszélték egymásnak szerelmi történeteiket, 's Gyula a' végre nyerte az ösmert gyűrüt Oportól, hogy Vilmát, a' hűtlen szeretőt, vele annál inkább rémítse. — A' kisértet szó villám gyanánt sujtá Agnest, a' szobaleányt 's midőn már ijedése valamennyire oszolni kezdett, bizodalmas csacskasággal vonult Jancsihoz, az előbakon dohányzó inashoz, és hosszu hosszu borzasztóságokat kezde beszélni mindazon rémalakokról, mellyeket édes-, nagy-, szép- és ős-anyjának volt szerencséje látni, 's minthogy e' részben Jancsi sem akart tapasztalatlanabbnak látszani, minden mondát egy másik még ijesztőbbel fizetett vissza.

„Hallgassatok már," szóla rájok Szendősiné, leányába is bátorságot akarván csepegtetni, „hisz az illy mesék merő hazudságból állanak — kisértet nincs."

„Nincs?" felszólalt csudálkozva e' merész szó felett Agnes, „hát az mi volt azon a' fehér paripán? Megtestesült kisértet volt biz az. Millyen szikrákat vetett minden lépten a' föld, lova' lábai alatt!"

„Pedig uj mellényembe mernék fogadni," hozzá tevé Jancsi, „hogy patkó sincs a' lován."

„Aztán meg olly kénkő-szagot hagyott maga után," mondá a' kocsis, „hogy majd leszédültem ülő-helyemről."

„És mikor eltért, kék láng omlott-ki lova' száján," bizonyitá Jancsi.

„'S mikor a' temetőbe ért, hirtelen még egy másik hasonló lovag álla mellette," szólt a' kocsis, „a' kivel kezett fogott 's ugy száltak-le mind ketten a' sirba, melly megnyilott előttök."

„Aztán háromszor csapott-fel veres láng utánok, — igen, jól láttam tulajdon szemeimmel." Mondá Jancsi 's egyszersmind lesütötte szemét, nehogy észrevegyék, mint pirúl igazmondásán.

Szendősiné még egyszer hallgatást rendele mindnyájoknak 's a' kocsis parancsot vön, gyorsan ügetni a' város felé, mit emez örömest teljesíte, mert nem nagy kedve volt éjszakának idején sokáig azon szekér uton vesztegelni, mellyen olly rémitő kisértettel találkozott. Az egész uti társaság csak akkor vön valamennyire nyugalmasabban lélegzetet, midőn tökéletesen otthon volt.

Az utazási törődöttség után mindnyájan örömmel veték magukat az édes nyugalomnak karjai közé 's csakhamar boldog álom szállott mindenfelé a' szemekre — Vilmát, a' szegény leányt, kivéve, ki nem nyugodhatott, nem alhaték. Alig csuká-be egy pár perczre szemeit, tüstént ezer rémképek riaszták-fel szendergéséből. Felháborodása nagy volt 's jóval késő éjfél után lehete, midőn végre a' testi fáradság győzött a' lelket ébren tartó aggodalmokon 's álomba szenderedett.

— Mély sohajok és keserves nyögés' hangjai ébreszték-föl Szendősinét álmából. Vilma' hálószobájából jöttek ezek, 's az aggódó anya gyorsan háló-köntösébe veté magát, 's a' szobalány által világot parancsolván, lánya' ágyához sietett. Nagy szenvedésben találta ezt: arczán a' legkinzóbb fájdalom' vonásai, kezei védőleg kiterjesztve, izzadság' csepjei fakadoztak homlokáról, melle mindegyre pihegett és nyögései belső rettegését árulákel. Szemei csukva voltak, ollykor-ollykor nagy erőködéssel fölemelé pilláit, de azonnal nehéz ónkint visszaestek azok. Szendősiné nehányszor nevén szólitá őt, mire végtére magához tért 's mintegy mély álomból ébredve először megrettent a' körülállók láttára, csudálkozva tekinté anyját 's fölemelt feje ismét a' vánkosra hullott és csöndesebb álomba merült, mellyből azonban nem egyszer rettent-föl, egész teste meg-megrándulván, 's illyenkor mindig aggódva keresé anyja jobját 's bizodalmasan szoritá azt erősen dobogó kebléhöz. Az aggódó anya viradtig Vilma' mellett űle 's szüntelen arczvonásait lesé és örült, ha egy pár perczig nyugalmat látott azokon elterülni.

Reggelre orvos érkezett a' beteghöz. A' nap' világa által kevéssé magához tért Vilma rettegve beszélte-el iszonyu álomlátását. Gyula megjelent álmában, szemrehányásokat és feddéseket szórt fonyadt ajkai közül a' reszkető leányra ..... gyermekkori viszonyait Gyulával bizodalmasan elbeszelte a' megrémült ..... sokáig álla ágya' labánál, hol merőn tekinte beesett szemeivel, — ujra kezdett szemrehányásaival ostorozván őt. Végre ágyfejéhöz lépe, feddőleg tartá a' gyűrüt szemei elébe, tanuját hűségtelenségének, jobja után nyujtá hideg kezét, erősen megszoritotta azt és ajkaihoz vivé, égető lángcsókot lehelvén rája. „Leány!" ugymond síri mély hangon, „két világon vonul át az ember' élete. E' világok' egyikében rövid időn egyesülünk. Te jegyesem vagy és sírom tul is élő hüségem kényszerit enyimmé lenned!" 'S ezzel lesülyedt ágya mellett 's a' szegény leányt iszonyu lelki kínokban hagyá hátra, melylyekből anyja' érkezte hozta valamennyire magához.

Hiában voltak az orvos' okoskodásai 's az anya' rábeszélései; bármilly okokat hordtak-fel a' kisértetek ellen, Vilma nem hitt nekik; mert háromszori találkozás egy ollyannal, kit maga előtt halva feküdni látott, kinek vonásai mélyen voltak szivébe vésve, nem kis nyomosságu ok vala minden ellenbizonyitások' eltörlésére. Sőt az orvos által rendelt vércsillapitó poroknak hatását is, melylyek már jótevőleg kezdtek munkálni, nem kis mértékben megakadályoztatta egy, az anya' távollétében a' szobalány által előadott, ujdon-uj kisértetes történet, melly, mint erősen bizonyitá, csak tavaly történt egy jó barátnéjával, kit szeretője nehányszor látogatott-meg, hol éjel hol nappal, a' más virágról, 's végre a' szegény leányt egy éjféli órában magával síri lakába ragadta. Mi több, maga az orvosság is majd nem kártékonynyá lön. Mert midőn délután a' szobalány egy üveg dekoktummal a' gyógyszertárból haza tére, lélegszakadva rohant a' szobába 's esküvel bizonyitotta, hogy az éjjel látott kisértetet az aranynap vendégfogadóban az ablakon látta kikönyökölni, és pedig ugyanazon szobából, mellyről rég azon hír szárnyal, hogy benne annak idejében kisértetek szoktak megjelenni.

Alkonyat felé nagy társaság gyülekezett Szendősiékhöz, — rokonok és ösmerősök voltak ezek, kik a' hosszu utról haza terteknek üdvözléseket tenni jövének, bárha némellyeket inkább a' kiváncsiság vont ide, hogy a' cselédek által az egész városban sebesen elterjesztett kisértetes tüneményről holmi közelebbi adatokat halljanak. Vilma ágyban fekvék 's körüle fogának helyet a' sajnál-

kozók. Mi természetesebb, mint hogy beszélgetésök' tárgya többnyire a' pesti halott volt, kiről olly rémitő dolgokat hallottak. Egyre tanácskoztak, természeti vagy természet feletti okokat hordván-fel, a' dolog' lehetősége vagy lehetlensége felől. Végre egy élemedett tisztes urnak autoritása arra birta a' nagy részint asszonyságokból álló társaságot, hogy ebben egyezzenek-meg: kisértetek ugyan már nincsenek; azonban őket nem hinni még is veszedelmes. Kivált e' jelen eset — megjegyzé egy öreg asszonyság — alkalmasint valami rendkivűli kivétel lesz, 's minden esetre van a' dologban mitől tartani.

Hintó rombolt a' ház elébe 's a' cseléd uj vendégek' érkeztét jelenté és egy pár hölgy' társaságában belépe a' — pesti halott. A' különben is gyöngült idegű Vilma ujra elrémült, szemei csak őt látták az érkező csoportban, 's kezeit távozásra intőleg kiterjesztve dugta fejét paplanya alá. Anyja ijedten kiáltá. „jaj — halott!" 's e' szóra az egész tanácskozó társaság rettenve vonult a' szögletek felé; ki ágy, ki asztal megé huzta magát, 's a' belépők csudálkozva látták, milly nagy rémülést okoz mindenfelé érkezésök.

Most egy ösmeretes szelíd, egy kedvelt hang szólitá nevén Vilmát; de a' szólitást kétszer háromszor kellett ismételni, mig ez bátorkodott egyik szemével remegve kipillantani a' paplany alól. Nina volt ez 's ölelésére ment szeretett barátnéjának. Rövid baráti csók és szíves üdvözlés után örömrepeső szívvel mutatá-be testvérbátyját — Gyulát. Vilma félve pillantott feléje; de ez a' paplanyon végig simuló kéz után nyula, 's a' rá nyomott hő csók ide 's tova képes volt Vilmát meggyőzni, hogy nem halottat lát. Lassankint a' többiek is felbátorodtak 's ujra helyet foglalt a' társaság, Kérdeinével 's ennek leányával és fiával gyarapítva.

Minden szájból ugyanazon egy kérdés irányoztatott az érkezettekhöz, melly a' mystikus Gyulát illeté. Mind e' kérdésre Kérdeinének rövid felelete vala: hogy fija tetszhalott volt. Szendősiék' távozta után három óráig sirattatott még, midőn életjelei mutatkozni kezdének. Rövid időn történt tökéletes felgyógyulása után tüstént Vilma után kivánt indulni, kinek minden szavait hallotta, kinek óriási kínnal érezé meleg kezét homlokára simulni, lelkében az elevenen eltemettetésnek elképzelt iszonyú kinjai mellett még azon gondolattal is tépelődve, mi szépet, mi jót kénytelen e' világban elhagyni, midőn testvérétől és Vilmától vál-meg.

A' sirboltban történt jelenet természetesen volt megfejthető, mert Kérdeiék is azon városon jöttek által, 's Gyula a' fiatal bárónak, mint egykori barátjának, temetésén jelen volt.

Hogy a' temető mellett, Gyulával egyedül találkoztak, annak oka csupán utóbbinak nyugtalansága volt, ki ége minél előbb egy városban lehetni a' kedvelt lelkü leánynyal, 's igy, mig anyja és húga az éjt az utósó státión tölték, ő belovagla a' városba.

A' temetőnél egy ut tér-el a' gyalogok' számára, melly sokkal rövidebben visz a' városba 's ő ezt választá, — innét eltünte a' síroszlopok közt.

Lova' lábnyomai után igen természetes okból pattogtak szikrák a' kővel bőven behányt töltésen. A' kénkőszag, kék láng, veres láng 's egyéb illyesek, magától értődik, hogy a' káprázó szemű cselédek' koholmányai voltak.

„És e' gyűrü?" kérdé Vilma pirulva és lesütött szemekkel.

„E' gyűrüt, fájdalom, Opor barátom' ujján láttam, kit azon városban betegségében meglátogaték, 's elbeszélvén a' vele összefüggő történetet, ő örömmel átengedé azt nekem, régi birtokosának," felelé szelíd szemrehányó pillanattal Gyula.

Vilma ujra elpirult, Gyulára villantá szemeit és ismét lesüté azokat és hallgatott.

Gyulának öröme leirhatlan volt, látván, hogy a' lányka' kifejlett külkecsei igen méltók lakhelyül szolgálni olly szelíd léleknek, minőt beszédjéből halotti ágyán ösmert-meg. Vilma' szíve is fendobogott, midőn hallá, hogy Gyula annyira vágyakodott őt láthatni, 's hogy e' hosszu utat anyjával és testvérével egyedül érette tevé.

..... Ha e' két fiatalból egy pár lesz, mit a' dolgok' mostani állapotja igen hihetővé teszen, ugy az a' házaspárok' legboldogabbainak egyike leend; — hogy pedig igy lesz, azt alkalmasint jósolhatom, mivel e' jelen pillanatban, mellynél elbeszélésemmel tovább haladni nem szándékom, mind a' kettőnek legfőbb vágya egymást birni és egymásé lehetni. Hazucha.

A' SZORGALOM' ÉS KERESKEDÉS'
LEGUJABB ELŐLÉPÉSEI HAZÁNKBAN.
(Vége.)

A' buzgó vitakozások alkalmával, mellyeket ezen vasút-tervek okoznak, hében-korban a' leg-

különösebb itéleteket hallhatni. Igy egyik rész legalább módfelett különösnek találja, hogy nálunk a' közlekedési eszközök' legnagyobb fényüzésével akarják a' dolgot kezdeni, mig a' legszegényebbeknek' hijával vagyunk; ez p. o. Pest' utjait hozza-fel, mellyeken több oldalról mindig mélyebben sülyed az ember, minél közelebb ér az ország' kereskedésének, müiparjának 's legnagyobb nevezetességeinek, fő helyéhöz; e' közben azon tréfás rajzolatot említik, melly a' gróf Széchenyi' hidtervét más a' leghatalmasabb alakokban mutatja létesülve, miglen jobra és balra sárba sülyedt terhes kocsik hiában iparkodnak, a' kivánt czélra juthatni. Mások ellenben e' dolgot egészen illőnek állitják a' körülményekhöz, 's azon herczegné' együgyű tanácsát nálunk tökéletesen teljesítettnek mondják, ki a' kenyér' szűkét érező szegényeknek tanácslá, hogy kalácsot vegyenek.

„Először legyenek itt a' vasútak gőzkocsikkal," mondja az ellenfél, útaink magoktól eljőnek. Az előbbieket minden akadály nélkül megkaphatjuk, minthogy most, midőn a' statuspapirosok' kereskedési játéka nem igen halad előre, Európában nem tudnak a' pénzzel mit tenni, 's végre csak rá jövünk, hogy hozzánk is adnak egy keveset. Ha pedig pénz van, lehet értelmiséget venni és vasútakat épiteni, ellenkezés vagy akadály nélkül, nálunk mint máshol, minthogy vasutakon nem kell nemesi jogokat sértő vámot fizetni, különben pedig még nemeseink közül egyiknek sem jutott eszébe, bérkocsiban, gyorsszekérben vagy gőzhajón az illendő fizetést megtagadni, ezt tehát bizonyosan a' vasútakon sem fogja tenni. Más az a' töltéseken, hidokon, réveken; ezek bár milly elkerülhetlenek legyenek, vagy legnagyobb költségekkel épitessenek és tartassanakfel, itt nyilván szól a' törvény: hogy a' nemes, jogai' következésében épen semmit sem köteles ahhoz adni vagy értte fizetni; ezen ut- és hídszabadság egy része jól szerzett vagyonunknak, mellyet, hogy a' 800 évnél korosabb épület' lerogyását megakadályoztassuk, testtel lélekkel védenünk kell."

Minthogy ez ellen bizonyos tekintetben nem lehet sokat felhozni, akármikor épithetnek részvénytársaságok vasutakat és csatornákat, hogy először a' jóhoz szoktassanak bennünket, — miután majd valódiabban fogunk a' jobbitásról gondolkodni, a' mi jelen körülményeink mellett igen jól véghez vihető, minthogy a' mindennapi tapasztalás bizonyitja, hogy p. o. azon megyékben, hol vonzalommal vannak a' dolog iránt, a' *mostani* állapot mellett is türhetős utakat lehet épiteni. — Mi egyébiránt a' gyakran érintett állóhidat illeti Buda és Pest között az eddigi feszült várakozást eloszlatá ő Fölségének eddig hihetőleg törvény erőre emelt kegyelmes királyi válasza. Ez által egy igen nagy országos szükségen volna segitve; 's midőn ezen valódi nemzeti emlék alapitóinak, gróf Széchenyi Istvánnak és Andrássy Györgynek, kik e' czélra ismételt utazásokat tettek Angolországba, 's felőle egy különös nyomtatványt adtak-ki, elmulhatlan dicsőségére egykor pompásan fog fenállani 's a' két ország-felet, daczolva vészszel és tornyosult jégtorlatokkal, jótevőleg egyesítendi, igen ide illő volna, annak felállitása' történetét valamint czélját is fő oszlopán ez egy pár szóba összevonni: *contra torrentem!* —

Ugyan azon, előképekint a' legbuzgóbb hazaszeretettől lelkesített gróf Andrássy György, egy egyesületet alapitott magyar bortermesztőkből azon czélra, hogy az előttünk alig ösmert sok jeles nemeit a' magyar asztali és csemegeboroknak a' belés külfölddel jobban megösmertesse 's a' vevőknek az eddig gyakran hiánylott biztositással szolgáljanak, hogy első kézből nem hamisított borokat kapnak.

Ez egyesületnek már nyomtatásban megjelent alapjai szerint az jelenleg csak próbaképen három évre állott össze, kizárólag üvegekre vont bortárja azonban a' legközelbi juniusi lóversenyre készítetik-elő, Appiano urnak, a' pesti nagykereskedőnek, közvetlen felvigyázása alatt, ki magára vállalá, a' levelezés' vitele mellett, minden egyesületi taggal különösen kereskedőileg számolni, miáltal azon szirtok, mellyeken a' casinoi borok' hasonló intézete törést szenvedett, elkerültethetnek.

Ez mostanság csak csekély kezdetnek látszik, melly azonban nagyobb következéseket szülhet. Ez tán az egyetlen mód, melly szerint borárulás társaságban üzhető. 'S az által, hogy minden termesztő' neve, az üvegeken fog lenni, a' becsületérzés inkább fog érdekeltetni és vetélkedés támadand. Ezen egyesület' az üveggyárok' jobbitására is jótevőleg fog hatni, minthogy azon nehézség, hogy jó üvegeket és dugókat lehessen szerezni, egy fő akadály lehetne, melly ezen idea' kivitelének ellene áll, a' melly is annál érdemesebb, minthogy az összeköttetések' nem kedvezése

által, jelenleg semmi gazdasági termesztmény nincs ugy elnyomva, mint a' bortermesztés.

A' mezei gazdaság' értelmi üzésére felette örvendetes, hogy az eddig a' marhatenyésztésre fenállott egyesület, melly már mult gyülésében, gróf Károlyi Lajos' elnöksége alatt, elhatározá munkakörét bővebbre kiterjeszteni, 's küldöttséget nevezett-ki egy magyar gazdasági társaság' alapszabályinak szerkesztésére, a' legközelbi lóversenykor 's a' vele járó marhamutatáskor ismét összegyülend, 's azon alapszabályok, mellyek nyomtatásban már meg is jelentek, törvényesitése után munkásabb életbe lépend, mihöz csak azt kivánhatni, hogy valódi gyakorlati irány mellett a' hasonló intézetek' megszokott tudós pompája elkerültessék. —

Még két intézetről kell emlitést tennünk, mellyek' egyikét nem sokára munkásságban reménylik látni, miglen a' másik még csak ideában él. Már négy éve, hogy a' pallérozottságban és dologösmerésben jártas férfiakkal gazdag pesti kereskedői kor egy magyar kereskedői bank' tervét elkészité, 's a' nádor főherczeg' magas pártfogása alatt az ország' nagyai által legfensőbb jóváhagyás alá terjeszté. Az alapszabályok' tartalmáról 's az e' felett tartott vitakozásokról végső berekesztésig itt csak annyit lehet mondani, hogy minden ellene mondott kifogásokat a' rájok következett fölvilágosítások által mint eltörölteket lehet tekinteni, 's így legközelebb végső határozatot várhatni.

Felette dicséretre méltó vala e' mellett az ausztriai nemzeti banknak 's átalában a' bécsi nagykereskedői karnak magaviselete, melly távol minden mellékes tekintettől a' legnyomosabb elősegitésére ezen az egymásiránti kereskedői viszonyok' megerősitésére czélzó társaságnak, részint bőséges részvényvételek, részint *három millió* pengő forintnyi hitel felőli biztositás által, csak 3 1/2 *kamatjával százától*, késznek nyilatkoztatá magát — melly ajánlat annál inkább érdemel méltánylást minthogy még mindig hat procent teszi a' törvényesen rendelt kamatot. —

Egy épen most sajtó alól szabadult nyomtatott iv, gr. Sztáray Alberttől mint kézirat kiosztogatva, szoros logikai előadással a' honbarátok' figyelmét a' főkép földmivelő Magyarországra nézve igen nevezetes tárgyra, tudniillik az eladhatás' hiányában mind inkább nyomott gabonatermesztésre vezeti. Magyarország' nem kedvező fekvése mellett a' gabonakereskedésre, melly a' gallicziai vas-ut' kivitele után Ausztria felé még roszabbá vállhatnék, legsükeresebb szer gyanánt uj kivitelt nyithatni 's a' gabonaár' még nagyobb csüggedését megakadályoztatni, az ajánltatik, különösen idegen gazdagokat híni-meg részvevőkül a' gőzmalmok' épitésére és egy kereskedői tőke' alapitására, hogy egy a' Tisza' és Duna' összefolyásához közel fekvő helyen, mire Ujvidék városa legalkalmasabb lehetne, a' jó gabonák' megmaradott részét, Amerika' példája szerint, lisztté változtassák, 's ezen nemesedett, kisebb mennyiségbe szoritott termesztményt, mellynek hulladékai még marhahízlalásra használhatók, fiumei kikötőnkbe, 's innét a' gabonát vevő országokba vigyék, melly módon egyedül volna lehetséges, Odessával, Egyiptussal, Siciliával 's más gabonatermesztő parti tartományokkal mérközhetnünk.

Szivből lehetne kivánni, hogy ezen valódi hazafiui, eddig csak nagy vázlatban előadott terv részvevőkre találjon, melly mellett azonban a' kivitel' legnagyobb nehézsége abban látszik lenni, hogy a' részvevőknek nem csak az első években minden kamati hasznokról, hanem a' vállalat' folytával is kedvező összeköttetések' várakozása mellett, gyakran hosszabb ideig minden felüleges nyereségről le kellene mondaniok, mi által ezen részvények a' börsei nyerekedést 's a' játékdühet, melly korunkat charakterizálja, 's most ujonnan ismét a' lotteriák által annyira megcsapoltatik, nehezen fogják különösen érdekelni.

AZ OTHOMITÁK' NYELVE.

Minden ethnographiai kérdések közül tán egy sem érdemel szorosabb vizsgálatot, mint Amerika' különféle néptörzsökeinek eredete, különösen a' Mexico- és Peru-belieké, kik a' felfödezés' idejében előlépéseket tettek a' müveltségben. A' mi tudományainkat e' nemzet felett bövitheti, érdekes hozzáadás azon anyagokhoz, mellyeket már bírunk, 's örvendetes dolog, hogy azon országok' szülöttei is elősegitik e' vizsgálatokat. Don Mansel Naxera egy részét, mint látszik számüzetése által nyert üres idejének arra használta, hogy azon nyelvet világosabbá tegye, melly a' Mexikoban uralkodó 35 és gyökeresen különböző nyelvek közül a' legkülönösebb, 's mint látszik, a' legrégibb. A' törzsök, melly azt beszéli, *hyang-hyung*-nak nevezi azt vagy az ülepedők' nyelvének, mig maga magát *othomi*-nak vagy nyugtalanoknak mondja, mintha azt akarnák jelenteni,

hogy nyelvök csak akkor érdemlett nevet, midőn népök' egy része megülepedett, vagy más szavakkal a' müveltség' azon lépcsőjére jutott, melly a' pallérozott élet' müvészeteinek 's még a' nyelv' csinosulásának előmozditására is szükséges.

E' nemzet' fő telepedései az anahausi Plateaus' északi részében 's a' közel hegyekben találtatnak, hol egy terjedséget foglalnak-el, melly Mexikotól 6—7 geographiai mérföldre terjed. Legnevezetesebb városaik hajdan Tollan (Tolyan) és Xilotepec (Khilotepec) voltak, melly utóbbi még most is fő városuk. Az othomiták' más része a' tolreoni termékeny völgyet birta, Mexikótól délnyugatra, közösen a' Mathesinches-ekkel, egy egészen különböző törzsökkel; 's a' többiek, kik soha sem hagytak-fel vándor-életökkel, a' cziczimeches' vándor nemzetségeikkel éltek, északra és északnyugatra a' mexikoi völgytől, a' vadászat' zsákmányaiból. Masahwakan' tartományában a' hegyekben keletre Mexikotul a' Mafohwiták, e' törzsöknek egy más felekezete, laktak.

Nyelvökben semmi egyformaság a' szomszédokéival, kivéve az igék' hajtogatását, a' mit mint a' szerző véli, a' mexikoiaktól vagy hwástekoktól vettek. A' nyelv valóságában egy szótagu, minthogy majd valamennyi több szótagu szavak szembetünőleg össze téve vannak, magán hangzóik gyakran orr- és torokhangok, 's hosszabbitás vagy hangoztatás által vannak különböztetve.

F és *L* mással hangzóik nincsenek, de *Ch* és *W* előjönek 's a' *K* és *G*, mint a' sanskritban, különös aspirátio által különböztetnek-meg, nem egybeolvasztás által, mint az europai nyelvekben. Némelly torok- és lehelleti betűket majd egyedül csak a' honiak tudnak kiejteni, 's különös betűk nélkül nem lehet őket helyesen előadni. A' mássalhangzók, mellyeknek hangjai előfordulnak: *P, B; T, D; K, G; M, N; S, Z; R, I, W;* a' magán hangzók: *A, E, I, O, U.* A' kemény torokhang: *KH* vagy *CH*, spanyol kiejtés szerint, gyakran előkerül, valamint *N'H*, *P'H* és *K'H*, melly utósót *CC Castanvelas*nak nevezték, mivel olly zörejt csinál, mint a' dió' törésekor. A' regényes nyelvek' lágy *NY*-je nem ritka e' nyelvben. Egy különös orrhang, a' szó' elején, közepén végén, melly semmi betű által ki nem jelelhető *), felette gyakran előfordul.

*) A' különféle irók e' kimondhatatlan nyelv felett, majd *H*, majd *MM, NN, NNG* és *NG* betüket tesznek e' hangra.

Grammatikai szerkezetében az othomiták' nyelve még a' Chinainál is egyszerübb. Ejtegetési nincsenek 's csak 15 vagy 16 keveset jelentő részecskéi, mellyek közül *sa* a' többes számot jelenti. A' számszó *na* (egy) szómellék és igehatárzó gyanánt használtatik. A' helyzet és egybefüggés mutatja-meg, valjon valamelly szót igének, magánálló-, mellék- vagy más szónak kell-e tekinteni, de ha *na* van elől, meghatárzott magánállót, *sa* nemnélküli melléknevet jelent; más megkülönböztetés nincs. Igy *sa n'ho*, annyi mint: jó, *na n'ho*: jóság, és na *n'ho jeng'h*, jó ember. A' melléknév mindig előzi a' magánállót. Az ige' alkatja tekervényesebb. Az idő és személyek' változásai 14 szó részecskék által fejeztetik-ki:

di te', teszek.	*ksta te'*, tettem.
di te' hmang, tevék.	*ksta te' hmang*, tettem vala.
gi te', teszesz.	*ga te'*, teendek.
i te' tesz.	*ga ksta te'*, tettem lesz.

Ugyanazon előszócskák használtatnak a' többes számban is, e' függelékekkel: 1.) *wi*, 2.) *ki, wi, hung*, 3.) *jung*. Mult számban az előszócskák egyes és többes számban 1.) *da*, 2.) *ga*, 3.) *bi*; 1.) *he*, 2.) *wi* és *hung*, 3.) *jung* csak többesben. *Ksta, ksa, sta, ksa* vagy *sa* gyakran állnak az első helyett 's a' *hmang* szótag a' régen- és féligmult időt jelenti. *Ga*, *gi* és *da* előszócskák a' jövő, 's *ga, ksta ksa* vagy *a* a' mult jövő időre. A' parancsoló-mód mindig összetett szolás, mint: *te' te'*, tedd, tedd, vagy inkább „hadd tenni" *hyung-tsi* „hozd hogy helyezd"; de tulajdonkép mindenik csak annyit tesz: „tedd, helyezd." Az előragok: *ni, ma* vagy *mi* és *na* azon igerészecskéknek látszanak, mellyek hajdan egyedül voltak szokásban az othomitáknál. A' jövő, mint az ujgörögben, a' határozatlan-módot is kitölti. Az ige' hajtogatásának e' módja mellett csak a' rendszert lehet a' hwstekok' és mexikoiak' befolyásának tulajdonitani, minthogy az elő- és utóragok e' két nyelvben az othomitákéitól egészen különböznek. Az igében csak cselekvő van; szenvedő, ismeltető, közép 's más illyesek egészen ösmeretlenek; a' *verbum substantivum* előttök ösmeretlen. *Di n'ho*, én jó (vagyok); a' *we* utórag tán parancsoló-módot jelent: *n'ho we*, légy (te) jó. E' szó *te'*, tenni, meghatárzott magánállóval köttetik össze, hogy cselekvő magánállót alkosson: p. o. *mang*, szeretem, *mang te'*, szerelmet tenni, vagy szerető. *Toö*, a' melly, a' nyelv' egyetlen relativumának látszik.

Bármilly rövid és futólagos legyen ez áttekintés, még is minden lényeges elemeit magában

foglalja az othomitai nyelvnek, 's belőle azon világos következés ered, hogy ezen és a' chinai nyelv közt sok hasonlatosság van, melly minden mivelt nyelvek közt legmesterkéltlenebb. Don Manoel Naxera e' pontot sem szalasztá-el szemei elől, hanem értekezése' második részét a' chinai grammatika' vizsgálására szentelé, hogy megmutassa, mint találtatnak-meg annak minden fő tulajdonságai tökéletesen az othamiták' nyelvében.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Április' 28*dikán.* ‚Korzikaiak Magyarországban.' Szinjáték négy felvonásban. Egyike Kotzebue' mulatságos családi rajzolatainak.

Április' 30*dikán.* ‚Tancred.' Hős daljáték két felvonásban. Rossini' kellemes muzsikájával. A' két uj énekesné a' darabban gyakor méltó tapsokkal jutalmaztatott. — Igen különös, hogy Orbassano fő vezér után Syracusa' falai közt Magyar-, Bozsnyák-, Oláh-, Moldva- 's ki tudja még mi országok' czímereit hordozták kiséröi.

* * *

'S e' hónap' megszüntével eltüntek a' tél' kellemetlenségei; minden fejledező virágkehelyben minden madártorok' zengésében egy egy hirnökét látjuk ezen anyatermészetnek, melly a' szabadba hí bennünket fentebb éldeletekre, lelkesebb mulatságokra. — Ohajtjuk tiszta szivünkből mindenkinek, — siessen a' lelki örömök' éldeletére, mellyeket egy virágokkal hintett mező', egy csalogányokkal teli berek', a' gyönge szellő által ingadoztatott kalászok' látványa, a' fölkelő, a' leáldozó nap' gyönyörű képe nyujthatnak. Társaságunknak egy részét illyes mezei mulatságok Budapest' vidékén, másokat még távolabb környékeken foglalván-el, kénytelenek vagyunk eddigi töredékeinkkel felhagyni; 's egyik hő kivánatul azok közül, mellyek keblünket a' budai színész társaság és minden iránt, a' mi nemzeti, lelkesítették, ezt hagyjuk hátra: adja isten, hogy azoknak, kik ezen ujon nyilt játékszín iránt, mellynek előleple tavaszkor vonatik-föl 's őszkor bocsájtatik-le, kedvet és vonzalmat nem éreznek, adja isten, hogy azok' számos tagjai közül mindig bő számmal térjenek-be a' naponkint előbbre haladandó budai színészek' előadásaira.

X. et Comp.

ERKÖLCSI VONÁS.

Mult hónap' 26dikán félhétre *Perrault* Eugenia, egy hét éves kis lányka, karján kosarával, az iskolából haza ment: az idő egész nap rút volt. Ekkor egy közel ház' omladéki közül egy másik leányka valami 8 éves, hidegtől és ázástól reszketve, lépett Eugeniához. „Ah!" zokogá az idegen gyermek, „nincs egy darakba kenyere, igen ehetném?" — „„Van, istenem; — itt van, fogja; — de milly ázott! mi lelte?"" — „Már több órája állok itt. Atyám faluról hozott-be, egy boráros' ajtajánál parancsolá, hogy várjam-meg 's egy másik ajton elment, a' nélkül, hogy engem elvinne." — „„Hát nincs anyja?"" — „Meghalt." — „„De testvérei?"" — „Heten vagyunk; ezt atyám tán sokallotta!" — „„Ugy hát jöjön velöm; nekem jó anyám van, ő fog ennie adni 's maga az én kedves testvérem lesz."" — 'S a' kis angyal kézen fogá az idegen leányt, anyjához vitte 's mondá: „Ime anyám, itt egy szegény gyermek, kit atyja elhagyott: ugy-e magadnál tartod őt? hisz tudod, hogy a' mesében az elhagyott gyermekről a' jó isten azt mondja, hogy megfogja azokat áldani, kik róla gondoskodnak; a' jó isten téged is meg fog áldani!" — E' gyöngéd ajánlásra az árva tüstént átöltözteték, ápoltatott 's mint házi gyermek tekintetett, 's ott is maradt. 'S valjon ki atyja Eugeniának, a' ki illy gyöngéd korában illyen jótevőnek és érzékenynek mutatkozik? — Ezen derék ember egy betüöntőlegény. Egy előkelő dáma, ki e' ritka vonást hallá, a' családnak segedelmet nyujta.

PESTI HIR.

Tegnap (3d.) a' közszeret' legélénkebb jeleivel váratott a' nádor ő herczegsége a' két főváros' minden rendü 's rangu lakóitul. Az egész hidhosza zöldágakkal rakatott-ki, karfái nemzeti szinekkel föstettek 's a' hidhajók' mindkét oldalróli csúcsain nemzeti lobogók lengenek, hasonló lobogók lengettek a' fel-duna-soron több ablakból, 's estve az egész duna-sor fényesen ki vala világitva. A' nádori főherczegnő főherczegi családjával esteli 10 óráig várakozott a' gőzhajó kikötőjénél fönséges férjére. A' főherczeg ma érkezend-meg 's a' közszeretet' legünnepélyesebb jeleivel fog fogadtatni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

PEST
Majus' 7dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET

ÉS

DIVATVILÁGBÓL.

1836.
37dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' BAJOK' HEGYE.

ADDISON UTÁN. *)

1.

Qui fit maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors objecerit illa
Contentus vivat: laudet diversa sequentes? etc.
Hor. Sat. I. 1. v. 1.

Nevezetes gondolatja Socratesnek, hogy ha az emberek' minden szerencsétlensége együvé vegyítetnék olly czéllal, hogy az, az egész faj közt egyenlő arányban kiosztassék; azok, kik most magokat leg-boldogtalanabbaknak gondolják, inkább választanák jelenleg birt részöket, mint a' melly ez uj elosztás szerint jutna nekiek. Horátz még bővebben kifejtegette e' gondolatot e' sorok' mottojában, mellyből az tetszik ki, hogy azon terhek 's bajok, mik alatt nyögünk, könnyebbek nekünk, mint akármelly más személyéi volnának, ha azokkal elcserélhetnők sorsunkat. — Midőn e' két megjegyzés fölött rágódtam, kényelmes karszékemben űlve, mielőtt észrevettem volna, elszunnyadék.

'S ugy tetszett: egyszerre fölszólalt Jupiter, hogy minden halandó hozza elő bajait 's nyomorjait, 's vesse azokat össze egy halomba. Egy téres síkmező volt e' czélra kimutatva. Én annak középpontján állottam-meg, 's nem csekély gyönyörrel láttam az egész emberi nemet egymás után előjőni, 's egyenkint lerakni minden terhét, melly egy percz alatt bámulatos hegygyé nevekedett, a' föllegekig érni látszóvá. —

Volt ott egy bizonyos vékony 's ködalaku asszonyság, ki nagy szorgalmat mutatott ez ünnepnél. Egyik kezében nagyitó üveget viselt, 's hullámzó, bő, hosszu köntösbe volt öltözve, kisértetek' és rémek' többnemü képeivel, mellyek ezerféle torzalakban fejlettek-ki, a' mint ruhája a' szélben lebegett. Valami vad 's őrjöngő vala tekintetében. Neve képzelődés volt. Ő minden halandót elvezetett a' kitüzött helyre, miután gondosan segité terhét összeszedni 's vállaira emelni. — Szivem olvadott keblemben, midőn látám embertársaimat nyögni illető terheik alatt, 's szemlélém az emberi nyomor' előttem fekvő csuda-nagyságu torlasztékát.

De volt ott sok ember, ki engem igen jól mulattatott ez alkalommal. — Láttam egyet, ki ócska foltozott köpönyege alatt gondosan rejtegetve hozta be kötegét, mellyet, miután a' halomba veté, megismértem hogy: szegénység. Egy másik nagy lihegés közt dobta le batuját, mellyet, vizsgálat után, ugy találtam, hogy: édes neje.

Egész sereggel voltak ott a' szerelmesek, tőrökből 's lángokból álló furcsa terheikkel megrakottan; de, a' mi igen különös volt, noha ugy sohajtoztak ezen bajok terhe alatt, mintha sziveik akartak volna megrepedni, még sem vehették rá magukat, hogy azokat a' halomba vessék, midőn arra fölértek; hanem némi gyönge próbatét után megrázák fejeiket, 's eltávoztak szintolly nyomasztó teherrel, mint jöttökben. Láttam egész sereg vén asszonyt, mint hányá le ránczait, 's elég fiatalt is, ki sárga bőrét vetkezé-le. Nagy rakás kerekedett veres órrokból, vastag ajkakból, rózsdás fogakból is. Hogy igazat mondjak, meg valék lepetve, midőn látám, hogy a' hegy nagyobb része testi rutságokból emelkedett. Észrevevén, hogy egy valaki érkezik a' halom felé, rendesnél nagyobb teherrel a' hátán, csak közelebb járultakor láttam, hogy az nem egyéb egy természeti pupnál, mellyet ő, szive' nagy örömével, dobott-le az emberi bajok' ezen gyüjteményébe. Voltak hasonlóképp mindenféle betegségek is, noha én azt vevém észre, hogy sokkal több képzeltek mint valódiak.

*) Addison Jó'sef Esquire szül. Milstonban (Wiltshireben) 1672ben; megh. 1719ben. Irományai nemes izlés' és nemes gondolkodásmód' örökös példányi maradnak, 's őt az angol prozaisták legjelesbei közé emelik. Kiadója volt a' híres ‚Spectator' czimü folyóirásnak, (1711 's köv. években) 's abban Steek, Tickell, Pope és Parnell valának legjelesb dolgozótársai; 's ott jelent-meg „a' bajok' hegye" is; VIII. kötet; 558. — 1714; jun. 23kán.

Meg nem állhatám, hogy egy kis nyalábot meg ne nézzek, melly az emberi természettel járó minden betegség foglalatja, 's igen sok uri nép kezében volt: ennek neve komorkórság (lép vész). De a' mi legjobban meglepett, azon megjegyzésem volt, hogy csak egyetlen egy bűn vagy bolondság sem vettetett az egész halomba; a' min én felette megdöbbentem, mert magamban ugy gondolám, hogy mindenki megragadja ez alkalmat, szenvedélyeitől, előítéleteitől 's gyöngeségeitől megmenekhetni.

Különösen megjelöltem magamnak egy elvetemült ficzkót, ki, mint kétségbe sem vonhatám, bűneivel terhelve jött, de megvizsgálván kötegét, ugy találtam, hogy bűnei elvetése helyett csupán emlékezetét hányta-el magától. Őt egy másik nemtelen gazember követé, ki szerénységét hajitá-el tudatlansága helyett.

Mig az egész emberi-nem ekkint rázta-le terheit, a' tündéralak, melly olly szorgalmas vala ez alkalommal, látván hogy a' történteknek részvétlen nézője vagyok, közelgete felém. Jelenléte nyugtalanná tett, midőn nagyitó üvegét hirtelen szemem elébe tartotta. Nyomban látám abban saját arczomat, de elijedtem annak tökéletlenségén, melly most legnagyobb mértékben tűnt előmbe. Az arczvonások iszonyu szélessége nagyon elvette minden kedvemet tulajdon ábrázatomhoz, 's ledobtam azt magamról, mint egy álarczot. Szerencsémre, egy másik ember, ki mellettem állott, épen akkor hányta-el megunt arczát, melly, ugy tetszék, neki igen hosszu volt. Az igaz, hogy képtelen hosszuságra terjenge; ugy hiszem, hogy csupán az álla, szerényűl mondva, olly hosszu volt, mint egész ábrázatom. Mind kettőnknek alkalma lön magunkat kijavítani; 's most, miután mindenki lerakta, a' mit akart, szabadság adatott kinek kinek saját szerencsétlenségét más emberével cserélni-el.

2.

Quid causae est, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet, neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
Hor. Sat. I. 1. v. 20.

Előbbi czikkemben átnézetét adám, azon sokféle nyomoruságból emelkedett, baj-halomnak, melly az emberek' lelkét nyomasztja. — Kimondhatlan gyönyörrel látám az igy, gondjaitól megszabadult emberi nemet: 's ugyan ekkor, a' mint a' domb körül állánk 's átnézők a' különböző anyagokat, mikből alkotva volt, alig vala ott egy halandó, e' tömérdek sokaság közt, ki olly dolgokat ne födezett volna föl a' halomban, miket ő az élet' gyönyöreinek 's áldásainak vélt; 's ne csudálkozott volna, hogy azok' előbbi tulajdonosai terheknek 's bajoknak tarthaták azokat.

Midőn igy szemlélgetők a' bajok' e' zagyvá-ját, a' nyomoruság' e' chaoszát teljes figyelemmel: Jupiter másodszor is megszólamlott, hogy most már mindenkinek szabad kicserélni bajait, 's a' kiválasztott nyalábbal haza térni.

Erre, a' képzelődés ismét munkás lön, 's hihetlen gyorsasággal osztogatván ki az egész halmot, kinek kinek egy saját nyalábot ajánla. A' kapkodás és zűrzavar leirhatlan lön. Némelly jegyzésimet, mellyek ez alkalommal nekem különösen felötlének, közölni kivánom olvasóimmal. Egy tiszteletes őszfürtü férfiu, ki a' gyomorgörcsöt tevé le, 's kinek, mint látám, örökösre vala szüksége, fölkapott egy korcs fiút, kit a' halomba lökött haragos nemzője. A' hálátlan gyermek, kevesebb mint egy fertályóra alatt, szakállát kezdé tépni a' tisztes öreg urnak, 's kevésbe mult, hogy agyvelejét is ki nem rázta: ugy hogy ez, találkozván a' fiu igazi atyjával, ki egy csomó gyomorgörcscsel jött felé, esdekelve kéré azt, hogy vegye vissza fiacskáját 's adja vissza görcseit; de nem volt szabad nekiek visszalépni a' cserétől, mellyet egyszer elfogadtak. Egy szegény gályarab, ki elvetette lánczait, podagrát nyert azok helyett, de olly keserves képeket kezde metszeni, hogy könnyen észre lehete venni a' cserével nem nagy megelégültét. Elég mulatságos vala látni a' végbement sokféle cserét, betegséget szegénységért, éhséget étvágy-hijányért, gondot fájdalomért.

A' nővilág is igen sürgölődött, hogy arczvonásit egymás közt elcserélje; egyik őszülő hajfürtjét cserélte-el egy persenésért, a' másik hibás testalkatán adott tul egy pár gömbölyeg vállért, harmadik rut ábrázatját bocsátá áruba egy elvesztett becsületért, de csak egy sem volt köztük, ki az uj bélyeget, mihelyt azt birtokába vevé, kellemetlenebbnek ne találta volna, mint a' régit. Hasonló megjegyzést tettem minden egyéb szerencsétlenségre 's nyomorra nézve, mellyet a' gyülekezetben jelenvoltak magokra vállalának előbbi részeik helyébe; már azért-e, hogy a' ránk eső bajok némi, erőnkhöz arányzott 's alkalmazott mértékben látogatnak bennünket, vagy hogy minden baj türhetőbb lesz a' megszokás által, nem akarom elhatározni.

Nem tagadhatám-meg szánakozásomat azon szegény puposhátu uri embertől, kit előbbi czikkemben emliték, 's ki egy sovány, köves hólyagu

urfivá vált; sem a' csínos urfitól, ki kötegét vele fölcserélte, 's egy egész sereg, őt eddig csudálni szokott dáma közt, fején is tul emelkedő pupjaival sántikált.

Nem akarom elhallgatni saját nevezetes kalandomat is. Hosszu arczu barátom, alig hogy magára vevé rövid-széles ábrázatomat, olly furcsa alakká változott, hogy nevetésemet el nem fojthatám, midőn rá néztem, a' mennyiben tudniillik ön ábrázatomat tekintetbe nem vevém. A' szegény uri ember annyira megilletődött nevetésem által, hogy elszégyenlé magát cseréje miatt; azonban más részről nekem sem volt több okom örülni, mert midőn homlokomhoz akartam nyulni, nem találám azt, 's felső ajkamat érintém ujjammal. E' fölött, mivel órrom is szembetünőleg előre nyult arczom' közepéből, két vagy három szerencsétlen ütleggel busítám azt, midőn kezemmel ábrázatomon játszottam 's orromat annak egészen más részén gyanitottam lenni. — — Két más urat is láték mellettem, kik hasonló nevetséges körülmények közt valának; ezek bohó cserét csináltak egy pár vastag görbe, 's két hosszu gólyaláb közt, melly utóbbiaknál a' lábikra teljesen hijányzott. Egyik közülök falábon járó emberhez hasonlított, 's olly magasan szökdelt a' légben rendes megszokott nagysága fölött, hogy a' feje is szédelgett belé, mig a' másik, lépdelni szándékozván, olly idomtalan 's fonák kanyargásokat tett görbe lábaival, hogy alig tudta mint mozduljon előbbre uj emeltyűin. Látván, hogy jó szeszélyű egy uracs, földbe szurtam pálczámat, 's egy üveg jó borban akartam vele fogadni, hogy ahhoz egy fertály óra alatt sem ér el azon vonalon, mellyet elébe huztam.

Végre a' halom egészen ki lön osztva a' két nem közt, kik a' legsiralmasb ábrázatot mutattak különféle terheik' nyomása alatt föl 's alá járkálva. Egész mezőtér tele volt morgással és panaszszal, sohajtással és siránkozással. Jupiter végre, megszánván a' szegény halandókat, most már másodszor parancsolá nekiek, hogy vessék le uj terheiket 's vegyék vissza a' régieket. Nagy örömmel engedének mindnyájan; miután a' tündéralak, melly őket illy tetemes csalódásokra vezeté, eltávozni parancsoltatott. Helyébe egy egészen különböző alaku istenné küldetett, kinek mozdulati mérséklettek és illödelmesek valának, tekintete komoly de vidám. Gyakran fölemelé szemeit az ég felé 's Jupiteren nyugtatá azokat: neve *Béketürés* vala. Alig űlt a' bajok hegye mellé, a' mi nekem igen feltünő volt, már is annyira leapadt a' halom, hogy harmadrésznyire sem látszék olly magasnak, mint előbb. Azután mindenkinek visszaadá tulajdon baját 's megtanitván, mint kell azt lehető legnagyobb kényelemmel viselnie, az ember egyenkint elégülten távozott-el, 's nagyon örült hogy magára nem bizták azon baj neme kiválasztását, mellyet sorsa rá mért.

Az erkölcsiség' több szép tanja közt, mellyet e' látományból meriték, megtanulám azt is, hogy soha se zugolodjam saját bajom miatt, sem ne irígyeljem más boldogságát, mert lehetetlen helyesen itélnünk szomszédink szenvedéseiről; 's ez okból föltettem magamban, hogy sohasem gondolkozzam igen könnyeden más emberek bajairól, hanem embertársaim' gondjait emberiség' és szánakozás' szelid érzelmeivel tekintsem.

T. L.

ASSZONYI KALENDÁRIOM.

4. APRILIS, SZENT GYÖRGYHAVA.

E' hónapot a' régi Rómaiak, Numa idejétől fogva, *Aprilis*nek nevezték, ezen diák szótul *aperio*, megnyitom; mivel a' tél, hóvíz, fagy elridegitvén mindeneket, e' hónap megnyitja és megujitja a' természet' rendét. Egy ideig Néróról *Neroneus*nak hívták; akarták Venusról is, kinek oltalma alatt volt e' hónap, *Apherilis*nek is (*aphros* görögül *hab* habos) nevezni. *Szent Györghavá*nak mondatik sz. György vitézről, kinek napja a' magyar kalendáriom szerint mindenkor e' hó' 24dik a' göttingai kalendáriom szerint pedig 23dik napján esik.

Az e' hónapban előforduló görög és római ünnepek közül nevezetesek:

Hybristica. Egy ünnep Argisban, mellyet *Telesilla'* emlékezetére szenteltek, ki, midőn a' lacedaemoni király Cleomenes a' várost megszállotta, azt ellene erősen oltalmazá, 's az asszonyokból álló sereget vezérlette. Ez ünnepen az asszonyok férfi, a' férfiak pedig asszony ruhába öltöztek, 's Venusnak és Lunának áldozatokat tönnek.

Canephoria. Régi ünnep a' görögöknél, mellyet *Diana* tisztességére szenteltek 's mellyen a' leányok egy aranyos kosárban varrásaikat Dianának bemutatták; jelentvén ezzel, hogy eddigi állapotjokat már házassággal akarják fölváltani. Igy hívták azon ünnepet is, mellyet az Athenebeliek *Bachus*nak szenteltek: nevét onnan vette, mert a' szűzek aranyos kosarat mindenféle gyümölcscsel megraktak és azt Bachusnak szentelék; a' leányok pedig *Canephorák*nak hivatának.

Cerealia. Ceres istenasszonynak ez ünnepét olly nagy szentséggel vitték a' pogányok végbe, hogy mig tartott, addig feleségeiket még csak nem is illeték.

A' római főasszonyok e' hónapnak első napján *Venus* istenasszony képét szokták megmosni 's neki virágokkal áldozni. Ekkor a' *férfi szerencsének.* *) Ancus Martius római király által a' Tiberis partján épitett templománál is myrtussal koszoruzva áldoztak és mosdottak az asszonyok.

E' hó' 23dikán a' fajtalan asszonyok *Venus Erycinának* ünnepet szenteltek, kinek igen pompás és gazdag temploma a' Collina kapunál volt.

Floralia. Aprilis' 28dik napjától fogva majus elejéig tartott 's Flora tisztességére rendelt játékok' ünnepe volt, a' mikor Róma mellett Mars' mezején az Aedilisek babot, borsót 's más veteményeket szórtak a' nép közé.

Polilia. Pales istenasszonyt hívták a' római pásztorok segitségül, hogy barmokat tegye tenyészőkké, adjon jó legelőt barmaikat a' farkasoktól 's veszedelemtől őrizze. Ez ünnepet aprilis' 21dikén sok ceremoniával szentelték. A' városban a' nép megtisztitotta 's füstölte magát egy porral, melly lóvérből, gyönge borju hamvából és bablisztből volt elegyitve. A' mezei nép megfüstölte az istálokat, borostyán ágokból, rosmarinból és kénykőből csinált füsttel, a' juhokat pedig vízzel locsolta-meg. Aztán áldoztak Palesnek téjjel, kölessel, főt musttal, mellyet *Sapának* hívtak. Estve szalmából rakásokat csináltak, azokat meggyujtották 's körül ugrálták. A' pásztorok Pales' képét fából szokták csináltatni és tartani. — Ekkor tartattak, három nap és három éjjel a' *századévi játékok*' is (Ludi Seculares): a' midőn az asszonyok processióval a' Capitoliumba mentek, hol Jupiternek éneket mondának. Az utósó napon huszonhét ifiu és ugyanannyi szűz görög és diák énekeket énekeltek az *Apollo Palatinus* templomában, hogy mind azon istenek' kegyelmüket megnyerjék, valakiknek áldoztak. Horatiusnál van egy illyen ének, mellyet ő Augustus császár parancsára irt.

S*** G**

*) Sokféle neveket adtak a' romaiak a' szerencsének 's templomot is sokfélét épitettek neki. Ösmeretesebb nevei ezek voltak: *Bona Fortuna. Fortuna virilis — muliebris — obsequens — aurea — augusta — barbata — publica* 's a' t.

A' TITKOS PÁR MADRIDBAN.

Nehány hét előtt, irják Madridból, egy utikocsi érkezett ide Valencia felől 's egy vendégház előtt megállott a' királyutczában. Egy fiatal pár lépett-ki a' kocsiból, melly a' társaság' legfőbb osztályához látszott tartozni; az ifju szép volt, 's a' hölgy még szebb. Egy szép angolnő' érkezte, mert ez csak angolnő lehetett, nagyon szemet szurt 's mindenki akará tudni, ki légyen ő, annyival inkább, minthogy bizonyos titkolózás uralkodott körülte és sem a' szép utazó férfi sem szolgái nem akarák nevöket megmondani, vagy útilevelöket megmutatni. Midőn az első pinczér a' rendőrség' nevében e' miatt hozzájok folyamodék, ezt felelék: „mi nem gondolunk rendőrségtökkel; a' rendőrség nem számunkra van!"

A' köz kiváncsiság még feljebb emelkedék, midőn megtudák, hogy Mendizabal kétszer ment a' vendégfogadóba 's hosszu beszélgetés után a' fiatal párral két sebes-követet külde a' királynéhoz a' Pradoba. Én ugyanazon vendégházban laktam 's a' szolgáktól tudám-meg a' szárnyaló híreket; férj és nő, szerelmes ifju és leány, bátya és húg voltak-e az utazók? Nem háltak egy szobában; a' hölgynél szobaleány, a' férfinál komornyik hált.

Mindenütt, a' hol mutaták magukat, minden pillanatok kisérék őket; csudálák az ifjut, az ő 26 évét, termetét, nyájas arczát sőt még haját is, melly kevessé veresnek látszott. De az őt kisérő hölgy.....! Őt csak angyallal hasonliták, olly szépek voltak kék szemei, szőke haja és tiszta, fejér arcza. Három napig rejtve maradt a' nagy titok, de végre történetből napvilágra jött, hogy e' pár nem egyéb, mint Károly nápolyi herczeg, és Smith Penelope kisasszony, kiknek szökésök felett a' hírlapokban annyit beszéltek.

Penelope kisasszony egy fiatal irlandi, ki darab idő óta nagy háboruságot okozott a' hon' piperőczei közt, Waterford grófságban. Emlékszem, hogy egykor láttam őt, szép tollakkal czifrázva és egy csoport imádó' kiséretében. Aztán Dublinbe ment, hogy ott hódolatokat fogadjon-el, szép vágytársnéinak egyetlen egy szivet sem hagyott hátra, de egy magához méltó férjet sem talált.

Dublinből Francziaországba utazott 's Párisban nem hiánylottak imádói. Párisból fél Europán keresztül repült, mint egy szép üstökös, Helvecziában ezt irá az idegenek' névkönyvébe: „Smith Penelope ‚a' *szivrablónő*,'" 's nehány napig az örök városban tartozkodék, hol a' férfiak azt hivék, hogy Venus a' földre szállott, templomait ujra elfoglalandó. Tán egyetlen egy római herczeg sem volt, ki szivét és birtokát lábaihoz nem rakta volna.

A' nápolyi határokon miatta párviadal történt egy angol és egy olasz gróf közt. Emez agyon löveték 's minthogy a' capuai herczeg kölcsönzé a' győzelmesnek a' pisztolyokat, látni kivánta a' szép irlandi hölgyet, és halálosan bele szeretett.

Nehányan Madridban azt mondják, hogy ezen házasság Mendizabal' nagy titka 's a' herczeg különösen azért jött ide, hogy azt a' corteseknek felfödezze. Bár mint legyen a' dolog, annyi bizonyos, hogy a' herczeg igen szép ifju, Penelope kisasszony pedig olly szép leány, hogy bizonyosan megérdemli a' férjhöz menetelt egy királyfihoz.

TALÁLT IROMÁNY.

Igen tisztelt szerkesztő ur! Tegnap a' Dunapartján sétálván az ide mellékelt irást találám. Látni fogja ön, hogy, a' kiadott parancs szerint, egy becsületes polgár jelentést tesz benne a' városnak, hozzá hosszasb időre beszállott vendégekről. Nekem nincs időm a' jámbor kárvallottat fölkeresni, ön szinte igen el van foglalva, tehát jó volna talán a' kérdéses iratot a' „Rajzolatokban" közölni, hogy az illető tulajdonos elmehessen értte. Következő az irat tartalma.

JELENTÉS.

A' most érkezett, vagy már itt volt személyekről. Vendégfogadós: Húzdmegi János, a' kréta' és serfogyasztó társaság' *valóságos* tagja, lakik a' *belső* város' *külső* részében az eczet-utczában „vizes kancsó" czím alatt.

A' beszállott vendég neve: Semmiházi Bendeguz.

Társai: Éhség, nyomoruság, szemtelenség 's egy kötet vers.

Szolgái: A' csendőrök, kiktől mindenütt nyomban követtetik.

Esztendős: Évei' számát tetszés szerint változtatja, most azonban 89 esztendősnek vallja magát, hallván hogy itt csak *elérett*, érett ész, akarám mondani, tartatik becsben.

Nőtelen, házas, vagy özvegy: a' hajdani nagy Velencze' hatalmas Dogei a' tengert vevék nőül, ez — a' bort.

Vallása: Ma czigány, ha pénzre van szüksége, holnap görögbül zsidó lesz.

Születése' helye és hazája: Az első bizonytalan, az utóbbi nem tudatik.

Rangja vagy mestersége: Legfőbb rangu, mert egy pennavonással királyokat 's országokat teremt, vagy sirba temet. Mester a' semmit nem tudásban, egyébiránt pedig — alkalmi költő, vagyis: verskohács.

Lakott ezelőtt: Költők' szokása szerint egy magas padlásszobában, mellyet egy polgárdáma' ebecskéje' fésülgetéseért nyert.

Itt szándékozik maradni: Míg hitelezőinek alkalmatlankodása megengedi.

Különös tulajdonságai: Tud virágokat oltani, kukorikolni mint a' kakas, szavalni, fogat húzni, czigánykereket hányni, szerelmes szerepeket játszani, pecsenyét forgatni, ha szükséges rágalmazni, kutyákat nyirni 's gyermekeket nevelni. Azon kivül kész mindenkinek utmutatást adni, mikép kellesék jövedelem nélkül pompásan élni.

Van bizonyság levele: Volt, de mellényt szabott magának belőle. — NAGY IGNÁCZ.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Szerkesztő ur! Idők, emberek 's mindkettőben gyakran elvek váltogatják egymást; az idő mindnyájokat megrostálja, kiszemeli 's a' hulladékot perje gyanánt a' szelek' semmisitő szárnyai sodorják-el. Lehet, nemzeti játékszinünk körül teendő munkálatinkat is így fogja az idő megrostálni, kiszemelni; de nem is mivelhet üdvösségesbet, mintha mindenhonnan, a' buján szaporodó gyomot irtja, a' tiszta légben boru gyanánt szállongó perjét elsodorja.

Fogadja szerkesztő ur, azon nyilatkozás után, hogy X. et Comp. urak eddigi jótékony hatásu kritikai töredékeikkel felhagynak, buzgó hazafi ajánlatunkat, mi szerint a' magyar szini mutatványok' birálatit a' Rajzolatokban közölni czélunk. Sajnáljuk, hogy e' szives indulatból ajánlott munkálatunkat mindjárt egy elkopott darabon, mellynek czime „Montalban Klára" 's mellyet szinészink e' hó' 5dikén adának elő, kénytelenittetünk kezdeni. — — Ugy látszik szinészinknek két ládájuk van, mellyekből előadandó darabjaikat szedegetik-ki; egyik uj mellynek zárai ritkán nyittatnak-föl, hogy a' benne heverő kincset közönségünknek mutogatnák; másik ladájuk ócska, Pandora szelenczéjéhöz hasonló, mellynek sem zárai sem lakatja, mellyből Montalban Klára 's a' hasonló kopott darabok legkényelmesebben vonatnak elő.

Részünkről meg nem foghatjuk, az illy csinálmányokban elárasztott idétlen érzelgések- 's indulatoskodásokra miért vesztegetik testi 's lelki erejüket, mig az ujabb drámák, az idétlenségre nem feszitett érzelmek korláti közt, jó szinészinket felényire sem csigáznák. Sirás, dühödési ordi-

tás, sületlen érzelgés a' hasonló mutatványok bélyege, 's mennél nagyobb illy előadásokban az ipar, annál szanaudóbb, hogy czélszerübben nem használtaték. A.B.Á.R.

EGYVELGEK.

1.) Egy híres tudós — O*** ur Straszburgban — azon elszóródott lelkek' számába tartozik, kik semmit sem látnak, a' mi körültök történik, ha fejöket valami uralkodó gondolat foglalta-el. Egykor egy könyvre volt szüksége, mellyet könyvtárában hitt lenni; hiában kereste azt, 's a' nélkül hogy meggondolná, hogy hajdon fővel és papucsban van, az esőben a' városba mentegy barátjához, kinél azt hivé, hogy a' könyvet megtalálja; de a' könyv itt sem volt: innét a' város' könyvtárába ment, hol annál kevesebbé találta, a' mit keresett. Itt azon megjegyzést tevék neki, hogy tán egy igen gazdag, a' városon kivül levő könyvtárban megtalálja, a' mit keres, 's ő oda ment, még mindig hajdon fővel és papucsban 's így végre, minthogy a' könyvet itt sem kapta-meg, bérkocsiba ült, Párisba ment, megszerzé a' szükséges könyvet, 's tüstént, még mindig hajdon fővel és papucsban visszatért Straszburgba 's munkájához üle.

2.) Pope szinész illy foglalmu meghivást kapott „Jőj régi barátom, egyél nálom, de gastronomiai szigoruságod ne kivánjon sokat. Egy átalában nem lesz egyebünk, mint laracz 's tehénhus.“ Pope megjelent 's igen jónak találá a' laraczt 's a' tehénhust, 's gyomra majd nem vonakodott többet magába venni. Ekkor szemei előtt egy olly pompás 's étvágyra ingerlő vadhus sült tünt elé, hogy a' jollakott nagyevő kisértetbe jött, ebből is enni, de nehányszori probálat után letevé a' kést, villát, könyes szemeit vendéglőjére függeszté és zokogott.

„Ezt csak ugyan még is nem reménylém husz évü barátomtól!“

3.) Az egyesült statusok' tengeri ereje nem oly félelmes, miként az leiratott, és tengerpartjainak ótalomszerei még ugy szólván igen gyengék. Itt egy példát közlünk ezen állitás' támogatásául. Midőn nehány hónappal ezelőtt Ossas nevü hajó New York előtt megjelent, hogy Serrurier-t, a' franczia követet, elvigye, a' kapitány, mielőtt a' szokott üdvezletet ellőné, megakart győződni vallyon viszonoztatik-e. Kiszált tehát a' száraz földre, 's az erősség' kormányzójával beszédbe ereszkedett. A' franczia kapitány nyilatkozására az amerikai tiszt igen elzavarodott. „Kétség kivül — mondá — az üdvezlet viszonoztatnék, de a' révpart e' részén nincs ágyu, és ezért a' más oldalon fog viszonoztatni“ — A' kapitány megérté e' szerint a' zavart „ez ne szolgáljon okul — válaszolá — mi kölcsönözünk ágyut a' hajórúl, hogy a' dolog rendében menjen.“ Valójában a' hajoból ágyu tétetett át a' száraz földre 's ezzel válaszoltak a' franczia hajó' üdvezlőlövésére.

4.) 1549ben beutazá II. *Fülöp* spanyol király az alföldet, 's a' városok, mellyeken keresztül ment, ünneplésekkel akartak V. *Károly*' fiának kedveskedni; de ez minden mulatás között komor maradt, mi a' lakóknak nem tetszék. Végre *Brüssel*-ben kisimult *Fülöp*' ránczos homloka, mit a' városiak nagy diadal gyanánt vettek. Itt tudnillik, ájtatos menet' alkalmával egy alakos állati hangával lépe föl. A' négylábu hagászok nagy taligán ültek, mellynek közepében egy kecses termetü medve méltóságosan üle, 's valami orgona félét játszott, mellynek 20 kis nyomantyúja (Taste) volt, 's mindenik alatt egy macska ült, mellynek farka a' nyomantyúhoz volt kötözve. Midőn a' medve játszani kezde, a' macskák kemény nyomást kaptak farkukon, 's nyávogtak. Ezen nyávogás különféle hangokban történt, 's minden olly szorosan volt kiszámolva 's betanitva, hogy a' melodiák meglehetős macskahangát képeztek. Ezen hangverseny mellett jeles tánczmulatság 's alakoskodás tartatott, különféle majom, medve, farkas által előadva. — E' tréfás alakoskodás végre Fülöp' sötét arczát nevetésre birta.

5.) Milly ártalmas az állati testek' rothadása által okozott dögleletes levegő, annak ismét egy uj példája. Évek előtt egy vagyonos férfi Narbonne-ban egy épületet vön, melly előbb boncztudományi előadásokra használtaték. Az uj birtokos pinczét ásatott a' ház alá, 's az itt dolgozó három férfi végre egy befalazott boltra akadt, mellybe régibb időkben a' felbonczolt testeket hányták. Alig törtdeltek-ki nehány követ, olly dögleletes levegő jött-ki, hogy a' dolgozók élet nélkül rogytak-le. Nem sokára lejött a' házi ur, hogy munkásait megtekintse, 's azonnal halva dült össze; sőt még hat személy lelte itt halálát, kik közeledni bátorkodtak, ha lehet, a' szegény áldozatokat megmentendők. Azonfelül még többen megbetegedtek és elhaltak a' szomszédságban az el-

terjedt romlott levegő miatt, 's mielőtt a' felsőbbség a' boltot ismét befalaztathatá és bezárathatta, e' rosz nemü kigőzölgések az egész városon pestist árasztának-el.

JÁTÉKSZINI ANECDOTÁK.

1.) K*ban Schiller Haramjáit adák. Jól ment a' darab, 's a' könyek mindenfelé ömlő félben valának, midőn azon jelenésre jött a' sor, hol a' haramják az erdőben ez ismert dalt éneklik: „Szabad a' mi életünk" (ein freies Leben führen wir). Kevesen levén azonban az éneklő kar' tagjai, a' társaság' igazgatója is, ki az öreg Móórt játszá, kéntelen volt az éneket basszusával tódítani, hogy az illendő hatással legyen a' szivekre. Azonban tévedésből néhány perczczel előbb kezdé, 's az egész sirásra készülő közönség hangos kaczajra tört ki, midőn a' fogoly öreg, vidám hangon kezdé énekelni: „szabad a' mi életünk!"

2.) Egy vándortársaság' igazgatója, 's az első hős összevesztek, 's az igazgató, elsőbbsége foganatos bizonyságaul, ökörnek bátorkodott nevezni a' hőst. Az elkeseredett hős, ki szerepe' betanulásában fáradván ön érdemét nagyon is érzette, bús lön e' becses czimadásra 's nagy indulattal kiálta föl: „egész nap' dolgozom, mint a' marha, 's most még épen ökör legyek!" — Az igazgató, kinek e' szavak szivére hatottak, kemény kifejezését szeliditendő, igy vigasztalá a' megszomorodottat: hiszen csak jobb, hogy ökörnek neveztem az urat, mintha szamárnak neveztem volna.

3.) Ugyan e' hőssel történt talán, hogy Scheridan' Pizarrója, azon jelenésben, midőn a' holtat koporsójában fekve a' szinen átviszik, annyira ügyetlenül fogák föl a' koporsót, hogy a' holttest súlyirányt vesztve, zuhanással földre esett. Dühre gyulván e' méltatlanságon, melly még holta után is éri, mérges körmökkel rohant a' vivők' izmosbikának, 's miután annak haját ugyancsak megtépte, egész phlegmával feküdt vissza nyugalma' helyére.

TRÉFAFÜZÉR.

1.) Ijeszteni akarván egy vén fukar inasát, azzal fenyegeté, hogy bezáratja. „Nem bánom uram — felele az inas, csak aztán a' *pénzes ládába* ne, mert onnét soha sem szabadulnék ki."

2.) Egy könyváros kérdeztetvén, micsoda különbséget tudna a' világi tudományos, és ájtatos könyvek közt, felelé, hogy azokat *kevesen* veszik, de sokan olvassák, 's ellenben ezeket *sokan* veszik, de kevesen olvassák. Beőthy Zsigmond.

EPIGRAMMA (*Haug után.*)

BOLDOG HÁZASSÁG.

Hála, oh hála néked Hymen
Hogy megindulván kérésimen
Egy határ-nélkül boldog párt
Mutatál, melly bú 's bánat nélkül
Közös szerelmet birt örökül!
És kezed rózsalánczba zárt.

Egy akarat vitt itt két lelket.
Mit egyik akart, másik már tett,
'S közösen nem — akartanak.
Semmi bút ők nem esmertenek;
Csak kellemit a' szerelemnek —
'S még nevét sem a' bajoknak.

Önkény a' férjt el nem csábitván,
Sem hiu gőg a' nőt nem bántván:
Egyike sem uralkodott.
Uralkodtak, de csak kéréssel.
Pőröltek, de e' pörölléssel
A' béke még nagyobbodott.

Olly édes volt végső napjukon
Az utósó csók méz ajkukon,
Mintha az első volt volna.
Megholtak. Mikor? még kérded tán?
Egy héttel lakodalmuk után,
Különben ez mese volna.

EREDETI EPIGRAMMA.

CONTRARIA JUXTA SE POSITA MAGIS ELUCESCUNT.

Szőke — sovány nőjét jobban hogy Bérczy szeresse,
E' végből tart, két — barna kövér szobalányt.

H. Kabáczony L.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) A' nádor ő herczegsége 4d., esti hat óra tájban, főnséges méltósága' nevét viselő gőzhajón fővárosunkba érkezett 's a' már előbbi lapunkban emlitett ünnepélyes tisztelkedésekkel fogadtaték. Tegnapelőtt (5d.) ő főherczegsége főnséges hitvesével, Hermina 's István főherczegi magzatival az ezen estveli mutatványon („Montalban Klára") nemzeti játékszinünket jelenlétével örvendezteté-meg, hol örömzajjal fogadtatott 's honnan játékutáni kimentekor a' közönség ujitot ‚éljen'ei kisérék-ki.

2.) Martius hónapban Pesten született 134 fiu, 125 leány, házasultak 3. Ez év első negyedében, martius' utójáig Pesten a' halottak száma tön 1178. Ezek közül katholika hiten: 921, helv. vallásu 53, reformatus 36, görög n. e. hitü 10, rácz 21, görög 10, israëlita 68, végre nem tudott hiten levő 59.

KÜLHIREK.

1.) Brunoy marquis a' természettől nem vala épen regényes, mind azáltal egy kicsapongó dorbézolás utáni reggelen, egy pohár tej ivás kivánata szálta-meg. E' végett vára udvárába ment fel 's harsogó hangon tejesasszony után kiálta. Csak a' kocsis volt ott 's ennek kiáltá „menyj, hozz tejet."

„Engedelmet kérek marquis ur, nekem dolgom van; kiki maga dolga után lát."

„'S mi dolgod van?"

„A' lovakat étetni, takaritni, felszerszámozni 's hajtani kell."

„Ki dolga az, nekem pohár tejet hozni, ha kivánom."

„Kétségkivül a' szolgálóé."

„No jó, menyj, fogj be hirtelen hat lovat legszebb kocsimba, ültesd bele az első szolgálót, kivel találkozol, vidd őt oda, hol nekem pohár tejet vehet; kiki maga dolga után lásson."

Mint mondá, ugy lön. Ezőtától Brunoy marquis szolgálói hat lovas hintóba járnak mindig vásárra.

2.) Brunoy marquisnak volt egy kádára, kit igen becsült. Midőn ez lányát férjhőz adná, ő a' menyasszonynak menyajándékot akart adni. E' végett őt magához ültteté a' kocsiba, Parisba utazott, 's Böhmernél, az udvari ékművesnél, szála le. „Egy ékességet e' lánynak" — mondá. Böhmer egy ékességet gyémántból, egyet rubinból, egyet amethistből, negyediket opálból, ötödiket gyöngyökből rakott elébe. Az ifju lány nem volt képes mind ezeket eléggé bámulni „no hirtelen Julis, válaszsz hirtelen." Julis mind egyre vonakodott. „No valóban te igen késesz; vedd mind az ötöt, igy leghamarább készek leszünk 's jöj. Ezen öt ék 50,000 tallér becsü volt.

DIVATOK.

Következő szövetek jelenleg leginkább divatoznak:

Pongyola-öltözetek. Billautine, gyapju szövet selyemmel koczkázva, reggeli 's házi öltözetül. — Nyomtatott muslin 's jaconnet egészen uj különnemü mintákkal, csupán házi öltözetül — fejér muslin, virágosan köntösökre, pongyolaviganokra és sétákra, csíkokkal, koczkákkal 's a' t. — Himzett organtin, virágbokrokkal, fejér fejérre, vagy tarka fejér alapra.

Féldisz-öltözetek. Peau de Poule, igen szép virágos selyem szövetek. — Foulard Baziné, mint az előbbi. — Armure Danoise, szövet kasimir gyapotból és selyemből, szépen beszegve. — Hindostan, egy szegélyzett és koczkázott szövet, virágokkal, lágy, pompás és jó izlésü anyag. — Memphis, kasimir és selyem, sima, különféle alapu, nyomtatott mintákkal. — Danaë, selyem és gyapot, bordázva és nyomtatva. — Amalthea, könnyü kecskeszörből, nyomtatva, olly szövet, melly *nem gyürődik össze.* — Smyrnaszövet, kecskeszörből és selyemből, koczkázva, olly lágy, mint az előbbi, ámbár erősb. — Gyöngyszövet, gyapot, koczkázva, selyemmel szegve, puha és erős. — Zultánné-patyolát, nyomtatott könnyed és szép ékességi szer, nyári estvélyekre.

Sima kasimirmuslin. Gyapotmuslin. — Islandi muslin. — Scott gyapotmuslin.

Tizzta selyemszövetek. Csikos fántásia (Fantaise rayée). — Argentin. — Gros de Naples. — Csikos koczkás szövetek. — Koczkás Poux de Soie. — Maskarine. — Sidonienne. —

Drága anyagok, diszöltözetek, Rayure chinoise. — R. persane. — R. cachemire. — R. gothique. — Gros du vatican, szegélyezve. — Velouté Amanda — különféle mellékneveekkel.

DIVATKÉP.

19. sz. A' jobrul alló hölgy párisi divatöltözetben: angol muselin ruha, rizs-szalmakalap tollakkal; a' baloldali hölgy bécsi divatköntösben: selyemszövetü ruha, tibet sállal, kalapja búzavirággal ékitve.

SESZTÁK JÓ'SEF,

magyar szabó-mester

Pesten, a' kigyó-utczában,

ajánlja magát a' tisztelt Közönségnek mindenféle magyar diszöltözetek 's legujabb divatu ruhák rövid idő alatti jutalmas készitésére. Kéri a' nagy érdemü Közönségnek szives bizodalmát, mellynek megnyerhetésére, minden őt megbizandó munkákban, a' legnagyobb iparral 's pontossággal fog szorgalmaskodni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

Rajzolatok. 19.

Pest. 1836.

K. AKADEMIA

PEST
Majus' 11dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. 40 kr. 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
38dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

SÁPADT TOM' SÜVEGE.

ÉJKÉP.

He spends his time with eating, drinking and sleeping.

Félek, hogy a' tisztelt olvasó kedvetlenül félre teendi szegény sápadt Tom süvege' történetét, az előre bocsátott nehány angol szó' értelme után egy olly ember' kalandjait vélvén következni, ki egész életét étellel, itallal 's alvással tölti, millyet tán maga is eleget ösmer. Bocsánat, tisztelt olvasó, de most az egyszer az illendőséget mellőzve, kereken ki kell mondanom, hogy hibáz kegyed. Az emlitett szavak nem hősemet illetik 's annál kevesbé süvegét, hanem azon jó, 's mondhatom, ha a' külszín nem csal, igen derék uri embert, kitől sápadt Tom' süvege történetét hallám 's kinek személyét ezennel lerajzolandom. Előbb azonban kérem a' félénkebb szépeket, nap' lemente után ne olvassák ez ‚éjképet', mert könnyen álmatlanul 's rémülés között tölthetnék az éjt 's én vigasztalhatlan lennék, ha meggondolatlanságom miatt szép olvasónéim' egyike nehéz álmak vagy épen rémletes álmatlanság által gyötörtetnék; azért tevém e' szót ‚éjkép' a' czim alá, hogy előre elrezzentsem a' félénkebbeket, mert, még egyszer mondom, nem evés, ivás és alvás közt tölté életét szegény sápadt Tom, hanem olly iszonyu, borzasztó, 's rémitő ..... de: ordo est anima rerum, azaz: előbb a' levest azután a' sültet. Rendre tehát.

Az igen tisztelt olvasók' egy része talán tudja a' folyó évi Társalkodó' lapjaiban közlött ‚uti jegyzetimből', hogy a' közelebb mult januar' elején Bánságnak Erdélylyel határos részéről Budapestre utaztam 's azon alkalommal Aradon is egy éjt töltek, — azonban ha már elfelejté is, nem tesz semmit, elmondom még egyszer. Aradon valék, az est tiszta de csikorgó hideg volt, a' ház födeleken számithatlan varju sereg ült, szünet nélkül kiabálva rekedt hangon jelszavunkat: cras! cras! — A' fekete madarak kiáltó ellentétben állottak a' tiszta holdfényben legtisztább gyémánttal vetélkedőleg ragyogó hóval, a' csörgős szának ropogva sikamlottak a' dermedt föld' tükörsima hóleplén, bundába 's köpönyegbe burkolt férfiak, nők 's leánykák vigság 's öröm lepte arczczal surrantakel egymás mellett, azok kávéházakba sietők, ezek látogatásikból, mellyekben kétségkivül első tánczmulatság' alkalmakor használandó piperéről állott a' tanácskozás, morgó férjeikhöz, vagy imádságos könyvek mellett dünnyögő nénikékhöz, gyors léptekkel visszatérők, 's én olly megelégedéssel nézék az előttem hullámzó néptömeg' tarka vegyületébe, mintha melegitő kandalló előtt állottam volna, pedig dideregve hidegtől támaszkodám a' bárányka fogadó' rozzant kapufélfájához, mert szobám még az esti zuzmarás levegőnél is hidegebb volt; hol egyik, hol ismét másik lábamra állék, néha össze is ütém, talán tánczra? igen, ugy vélem, de a' rosz világ mondja, hogy azért, mert — fáztam, 's mi tagadás, a' rosz világnak csakugyan igaza van, én fáztam 's minthogy színházba menni még korán volt, szobám' hidegségétől pedig irtóztam, tehát kávéházba indulék. Nem tudtam ugyan, merre irányozzam lépteimét, de csak orromra bizám a' kalauzi hivatalt, 's valóban kevés lépések után már megcsapott a' pipafüst 's még egy *más bizonyos* bűz, melly minden kávéház előtt kisebb vagy nagyobb mértékben, kivált este felé, érezhető, 's czélnál valék. Már kilincs után nyult kezem, midőn lassu köhécselés 's pisszegés hata füleimbe. Megfordulék 's ime egy olly derék magyar legény tünt szemembe, mellynél delibb soha nem szedett csigát Balaton' partján, 's mellynél eredetibb bizonyosan nem uszott át Volga vizén, puffadozó tömlőn ülve, kaczagányos őseinkkel. Szöghaja vállát veré, széles magas homloka alatt bátor kányarlatu ívben futának össze keskeny szemöldei, sas orra alatt daczosan nyilt barna bajusz' árnyékában ajkai' bíbora; fejét

széles karamu fejér, zöld 's vörös szinü szalaggal ékesitett kalap födé, nyakát habzó fekete selyem kendő aranynyal hímzett szélekkel szoritá, vörös szegélyü kék mellénye' gombjáról tarka kendő lengett, bő patyolat ing 's gatya födé izmos tagjait, markában pedig olly tiszteletet gerjesztő réz fokos csillogott, millyen csak valaha a' debreczeni pusztákon ütlegeket oszthatott, könnyedén vállára vetett dolmánya nem enyhitheté a' dermesztő hideget 's ő még sem fázott, pedig milly erősen köhögött szegény! most az átellenbeni ház' kapujából is köhécselést hallék, egy leányfőt láték 's legényem villám sebességgel a' kapuban eltünt, melly azonnal betétetett, hihetőleg mivel mindketten köhögvén féltek a' léghuzam' ártalmas hatásától.

Hová vezérlé gondolatimat e' sokat jelentő néma jelenet, elhallgatom, nem levén annak semmi befolyása sápadt Tom süvege' történetére, ellenben minden tartalék nélkül megmondom, hogy lábaim a' kávéház' belsőjébe vezérlének. Szeretném lefösteni tartalmát, 's mondhatom nem rosz *genre*-kép válnék belőle, de föstéshöz még, őszintén megvallom, nem igen értek, kénytelen lesz tehát a' szíves olvasó ezuttal egy kis vázlattal, csak rajzónnal készitettel, megelégedni. A' négyszög alaku terem — lámpafénytől ragyogott? nem, — pipafüst föllegeken keresztül, vén szerelmesek' hunyorgásakint, pislogott nehány gőzterjesztő lámpa, küzdve az éj' hatalmával 's kétes homálylyal barátilag határos világot árasztva a' terem' közepén, a' falak melletti asztalkák' világitását nehány Pharao' sovány teheneihez hasonlitó szükmellü gyertyácskák' tüzére, tartosságát tekintve némelly 's a' t., 's a' t., — sulyegyenben állóra, bizván. A' teremben ülő, álló 's járó vendégeket lerajzolni fáradalmas munka volna, mert ünnep levén, igen nagy számmal jelentenek-meg minden koru, rangu 's agyu férfiak, 's ezenkivül a' sötétség nehány lépésnyire is alig engedé a' tárgyakat megkülönböztetni. Egy üres széket lelvén, rá telepedém, a' gyertya' hosszu kanóczát megröviditém, a' Rajzolatok' első számát kezembe vevém 's olvasni kezdém Gaal' ‚Szerelem 's gyülölség' ezimü szép novelláját; nem csekély boszuságomra minduntalan megzavartatott figyelmem, majd fidibussal piszkálta valaki gyertyámat, más ismét pipáját tartá a' lánghoz, egy harmadik lábamra hágott 's pardont kért, noha jól látá, hogy katona nem vagyok, 's nem csatatéren, hanem kávéházban vagyunk, leginkább pedig egy sipító kappanhang, bal oldalomról jövő, háborgata „Carlos győzni fog, neki kell győznie!“ ezek valának az unatkozásig ismételt botránkoztató szavak. A' fülsértő hang felé fordulván, egy asztalkánál két öreg urat láték ülni, előttük az Ofner Zeitung fekvék kitárva, kezeik ..... de minek fáraszszam a' tisztelt olvasó' képzelődését a' két érintett ur' leirásával, vegye kezébe az 1835diki Aurorát 's a' két politikusban föllelendi hőseim' hív képmását. „Carlos győzni fog, — szóla ismét az egyik öklével nem igen nyájasan illetvén az asztalt, — Bécsbe hajtandó szép sőrémet teszem egy görhes kiszolgált bikára, Carlos győzni fog, nem levegőből veszem én szavaimat, vannak levelezőim, szolgálhatok adatokkal, állitásomat világosan bizonyitókkal, hallja csak kegyed.“ Itt közelebb vonult egymáshoz a' két politikus, kezeikkel állukat föltámaszták 's a' gyertyát félre tolván suttogni kezdének, már örvendék, hogy békével olvasandhatom tovább az elkezdett novellát, azonban

Nulla calamitas sola,
Pogány Cicero ur szóla; —

alig szünt-meg csevegni a' két politikus, midőn hangos kaczaj 's tetszés-kiáltások, jobrul jövők, még sértőbben háboritának; kedvetlenül forditám arra arczomat, 's egy kerek asztal körül négy széken három férfit 's egy — kalapot láték, ez utóbbi bizonyosan azért tétetett oda, hogy senki a' helyet el ne foglalhassa, melly minden esetre kedves vendégre várakozott, mert a' három férfi mindig élénken fordult az ajtó felé, valahányszor uj vendég jött vagy ment azon. A' felém legközelebb ülő, egy csinos külsejü fiatal ember, vivé a' szót, csak ő beszélt, két társa pedig, minden szavára nevetett, az egyik éltes nyugalmazott katonatiszt, a' másik pedig közép idejü vagyonos polgár volt, 's mint gyanitám az emlitettem fiatal ember' atyja, mert ő különösen örvende az ifju' elmésségeinek, már előre kaczaga rajtuk 's szinte hízni látszott örömében, valahányszor az öreg tiszt jó izűt kaczagott.

„Még ez semmi, tisztelt kapitány ur, — szóla az ifju egy nyolczadrészre hajtott iv papirt huzván ki zsebéből, — most fog kegyed még igazán furcsa dolgokat hallani. Mult évben valamennyi e' városban található hirlapokból a' rövid 's furcsa ujságokat kiirtam magamnak, most már meglehetős gyüjteményke van birtokomban 's ha nem leszek unalmas, olvasok belőle nehány sort.“ — „De minek ez? — szóland némelly olvasó, — nem kell nekünk egy ösmeretlen ifjunak külföldi la-

pokból összeszedett jegyzéke, mi sápadt Tom' süvegéről akarunk valamit hallani, elég soká várakozunk már ugyis rá.“ — Bocsánat, tisztelt olvasó, 's szeretett olvasóné, én hosszas várakozásuknak oka nem vagyok, nekem is várnom kellett, mind addig mig a' kalap' helyét azon érdemes uri ember el nem foglalá, ki Tom' süvegét ösmeré; hogy tehát addig is el ne unják kegyetek magukat, hagyjuk az ifjut olvasni kéziratából, talán legalább elálmosodunk mellette, 's ez nem kis nyereség, mert a' mostani rosz világban sokszor ollyasmit is olvasunk, hogy a' méltó boszuság két három éjre is elűzi álmunkat.

Az ifju így kezdé olvasni jegyzékeit: „A...ba egy chinai Mandarin érkezett a' fürdőket használandó, este a' város ki vala világitva. C..ben egy olly kocsi találtatott-fel, melly minden órában husz mérföldet befut. D...ben egy pör tizenöt esztendő alatt nagy nehezen annyira haladt, hogy a' törvényszék, melly előtt el kell vala döntetnie, megtaláltatott. E...ben egy hosszu szőrü ürü pellengérre itélteték, mivel nem hagyá magát türelmesen megnyiratni. F...ben egy szegény uszkár vízbe fulasztatott, mivel elég vakmerő volt egy híres külföldi énekesnét megugatni. G...ben Lumpacivagabundus' szerzőjét megkoszoruzák. H...ban nem akarnak Schillernek emléket emelni. I.... lakosi három pompás színházat épitettek. K...ban a' kórházak pénzhiány miatt becsukattak. L..ben egy tudós tulajdon munkái' vizében megfuladt; az idő megakará ugyan szegényt menteni, de fájdalom! ő is elveszett. M...ben következő sorokat lehete a' játékszinczédula' alján olvasni: Alulirt minden történhető rágalom' kikerülése okáért alázatosan bátorkodom a' nagy érdemü közönségnek jelenteni, hogy azon tricot, mellyet ma este a' második felvonásban viselendek, nincsen sehol megbélelve. Kéjoszty Jolán, tánczosné. N...ben egy agglegényt meglátogatván a' köszvény, azon tanácsot adák neki orvosai, hogy utazzék Leányvárra. O...ban .... „Ah Péter mester!“ — szóla az öreg kapitány, félbeszakasztva az olvasót, ez hátra tekinte, fölugrék, elvevé kalapját a' székről 's udvarisan siete Péter mester elébe.

„Jó estét, barátim, jó estét, elkéstem kissé, rég itt vannak már kegyetek?“ igy szóla Péter mester nagy robajjal foglalván el székét 's tömni kezdé hatalmas tajtpipáját. Ősz haja tömött fürtökben körzé magas homlokát 's széles vállait, szemeiből sötét tüz égett, mint kitörni készülő vulkán' nyilásából, 's bizonysága volt annak, hogy heves szenvedelmek emészték hajdan ifjusága' napjait; ajkainak egykedvü 's csaknem gúnyos mosolygása párosulva tömött fényes piros arczával azonban nyilvánosan mutatták, hogy kényelem váltá föl a' szenvedélyt, mit hordó-domborzatu hasa is eléggé bizonyitott. „Mikép mulatá magát kegyed ma?“ — Kérdé a' kapitány. „Mikép? — felele Péter mester, — csak ugy mint tegnap, tegnap pedig ugy mint tegnapelőtt, azaz: ettem, ittam, aludtam 's holnap, ha isten éltet, ismét azt teendem. Hej boldog idők hová lettetek! barátim, most csak ugy élek mint valami szikla közé szorult tengeri csiga, mióta születésem' helyén horgonyt veték. Bezzeg barátim, az volt ám az élet, midőn még, il conte Zrinyi triesti Brigantin, kereskedő hajó' kapitánya voltam; negyven matróz szolgált alattam, válogatott fiuk barátim, ollyanok, hogy a' fél világot meghódithattam volna velük, 's olly hívek, hogy együl egyig készek lettek volna érettem meghalni. Sok veszélyes de sok víg napokat is töltöttünk-el együtt. De hiában, vége annak, a' szép idők elmultak. Az évek' szélvésze rútul megrongálá vitorláimat, árboczom mint gyönge nádszál, vagy vén asszonyok' foga, inog, hajóm pedig minden perczben sülyedni készül a' föld' gyomrába a' biztósitás' daczára; azonban mig vizen lebeg, addig csakugyan nem búsulok; elébb vagy utóbb minden hajó zátonyra ül 's széttöretik a' tajtékzó hullámoktól, a' vezérlésemre bizott Brigantin is többször közel volt a' végveszélyhöz, nekem is halált hozandóhoz, kivált midőn sápadt Tom födezetemen szolgált. Szegény Tom! szegény Tom!“ —

„Ki volt azon sápadt Tom, kiről már olly gyakran emlékezék kegyed?“ — Kérdé Péter mestert az ifju. — „Ki volt sápadt Tom? megmondom, elbeszélem, megérdemli a' szerencsétlen de derék ficzkó, hogy megemlékezzem róla. Halljak kegyetek tehát.“

A' most következendő történet, mennyire emlékezetem engedé, ugy folyt tollambul, miként azt füleim hallák; minden dicséret vagy ócsarlás tehát csak annyiban hathat rám, mennyiben tárgyát szerencsésen vagy balul választám, mert mindenben hív maradtam Péter mester szavaihoz. Azt is emlitendőnek tartom még, hogy azon történetek, mellyek csudák' köréből származtak 's borzadályt gerjesztők, nagyobb hatást eszközölnek, midőn elbeszélni halljuk, mint ha olvassuk. Könyv, mellyet fényes nappal kezünkbe veszünk,

ha bár ugyan azon történeteket foglalja is magában, nem képes bennünket annyira megindítani, mint az elbeszélő' szava. Ez hallgatóitól körül vetetve, minden csekély mellékességekkel beszéli-el történetét, 's ezáltal az igazsághoz közelebb viszi; most erős hangon szaval, most ismét titkolózó suttogásra mérsékli szavát 's alig hallhatólag mondja története' rémitőbb részét. Én ezen kedvező körülményt nem használhatom, szép olvasóéim távol vannak tőlem, tehát kénytelen vagyok *leirni* sápadt Tom süvege' történetét, bár milly igen ohajtanám is azt csöndes szobácskában *téte à tête elbeszélni*. — (*Vége következik.*)

VÁZLATOK ERDÉLYBŐL.

ELSNER J. G. UTÁN.

Mint tudva van, Erdély' népessége három fő nemzetből áll, tudniillik magyarokból, németekből és oláhokból. Utóbbiak az északnyugati, oláhbiek a' közép és délnyugati 's a' németek a' délkeleti részen laknak. Azonban nincsenek olly szigoruan elválasztva és elkülönözve egymástól, hogy mindenik nemzetből egyes nemzetségek, sőt egész helységek a' másikba keverve nem volnának.

Az oláhok azok, kikről itt különösen szólani akarok. Képem azonban csupán vázlat leszen, minthogy utazásom mult őszkor Erdélybe csak rövid volt, 's nem is hatott mélyen ez országba. Jövő évben ismétlendem azt, 's mivel ez nyáron fog esni, holott a' mult, télen ment véghöz, a' mondott néptörzsököt tehát ugy fogom előadni, mint azt télen találtam, 's legközelebb, azaz még ez év' folytában, bevégzendem a' képet, 's azt nyári öltönyében és nyári szokásaiban rajzolandom.

Mihelyt az ember Nagy-Váradot elhagyja, az oláhok teszik a' népesség' nagyobb részét. (Erdélyfelé t. i.) Legelőször is e' nép' mindkét nemét ugy fogom fösteni, miként első pillanatra külsejökben mutatkoznak. A' férfiak fekete juhködmönbe vannak öltözve, mellynek gyapját kivül hordják, 's mellyekben némü távolságról medvékhöz hasonlóan néznek-ki *). E' ködmönök alatt van mellényök, melly többnyire juhbörből van csinálva, 's nadrágjok durva gyapju szövetből. Ingről a' legkevesebbeknél lehet szó **). Fejökön széles és felhajtott karamu' kalapot viselnek, gyakran kucsmát is fehér vagy fekete juhbörből.

Az asszonyok majd mindenütt csizmákban járnak, rövid rokolyákat viselnek durva gyapjuszövetből, egy hosszu szárnyakkal ellátott dolmányt, 's fejükön turbánmódra tekert kendőt vagy sipkát is.

A' mi az alak' és vonások' szépségét illeti, a' férfiaké minden esetre az elsőség a' nők felett. Én legalább mindig hamarább láttam három szép férfit, mielőtt csak egy türhető asszonyra találék *). E' nép' testi nagysága csak középszerű, 's nehezen lehetne sok férfira akadni, kik 4—5 lábot haladnak. — Arczulatjok azonban nemes, 's ha nem dicsérhetni is azokat mindenütt szépségök miatt, még is rendkivül sok kifejezés van bennök. Láttam egy rakás arczokat, mellyek a' legderekabb előképeket nyujthatának nagy mennyiségü kincsekre a' régi korból. Többek közt volt alkalmam Bárod' helységében ezt egy törvényes gyülésben észrevenni.**) A' szolgabiró ***) tudnillik megjelent, hogy vizsgálatot tartson, 's a' hely' birái és vénei összegyültek elfogadására. A' komolyság és méltóság, mellyel ezen emberek magokat viselék, érdemes volt volna egy régi római senátorokból álló gyülésbe. Többek közt két arcz tünt szemembe. Egyik megtestesült személyesitése volt egy görög hősnek, kinek mellképét a' müncheni glyptothekában láttam 's a' másiknak szembetünő hasonlósága volt nagy Sándor' képével, mint ezt más valahol látám. Ezen komolysághoz és méltó magatartáshoz még szép hangu nyelvök járult, mellyet különös rhytmussal tudtak használni. E' gyülekezetben egy pillanatra felejtém a' jelent, valamint e' nép' külső körülményeinek nyomoruságát 's egy két száz év előtt lefolyt időbe álmodám vissza magamat.

E' népág' charaktere felől tulajdon tapasztalásomból és idegenek' közleményeiből következőket közölhetek.

---

*) Ahhoz valóban jókora távolság 's mellé nem igen jó szemek kellenek, hogy a' nem átalján fekete hanem feketével kevert ködmönöst valaki medvének nézze! — A' szerk. jegyz.

**) Az oláh csak nem térdig érő ingét nadrágán felül hordja 's igy Elsner ur Erdélyben főkép télen, ing nélkül, még csak czigányt sem láthatott.

*) A' szerkesztő mondhatná, hogy tán egy kissé jobban ösméri Erdélyt mint Elsner ur; az esztendő minden részében 's az ország' csaknem minden tájában utazott benne, de hogy csak imitt amott lehetne egy türhető oláh asszonyt látni, azt épen nem merné állitani, főkép mivel köztük, (mi a' magyar paraszt menyecskéknél példátlan), igen divatos, hogy magukat fösték 's igy a' természet' hiányit mesterséggel födezik; annyi bizonyos hogy korán elvirulnak, mert fölötte korán mennek férjhöz.

**) Bárod, Magyarországon Bihar vármegye' szélén levén, itt Elsner ur a' magyarországi oláhokat össze látszik kevern az erdélyiekkel, kik közt azonban még nyelvök' tekintetében is észrehető a' különbség.

***) Hadnagyot vagy kapitányt akart itt Elsner ur érteni, mert a' bárodsági nemes nép ezek által kormányoztatik.

Az oláh átalában jó lelkü, de e' mellett igen felpattanó; ő becsületes és hív, ha bizodalmát meg tudjuk nyerni, de egy kis csalást könnyen enged magának, ha azt hiszi, hogy büntetlenül végezheti; becsületérzése nem felette érzékeny 's ez okbul nagy mértékben alázatos a' felsőbbek iránt. E' pontban a' rabszolgához nagyon hasonlít. Restség fő vonás charakterében, mi annyira megy, hogy inkább koplal és fázik, mintsem több termesztményekről gondoskodnék szükségei' pótlására. *) Lelki müveltsége csekély, bárha tehetségei megvannak; egyszersmint nagy mértékben babonáskodó. Ő vallásos, de nem vakbuzgó, azonban vallásról és isteni lényről bárdolatlanok képzeletei. Fogalmai a' hazáról homályosak és zavartak 's kevés valódi honszeretet lakik benne: de ez főkép onnan ered, mivel csak idegen ez országban, 's mivel annak szerkezete, sem nyilvános előtte, sem érdekét nem ébreszti. Mind e' mellett is gyermek módra csügg hazáján. Restségével tisztátalansága is összefügg, melly annyira megy, hogy a' köz oláhnál nemű ékességnek látszik, ha évekig nem mosdik. Ez okbul gyakran megtörténik, hogy más viz nem érinti fejét és arczát, mint melly a' keresztségkor folyt keresztül rajta, vagy mellyet néha az eső önt rá. Az ez által okozott sárgás-barna börszín szépségnek tekintetik **). Minthogy szük lakásaikban, mellyekben a' szó legszorosb értelmében minden kényelmesség hiánylik, a' tisztaság szinte olly kevéssé gyakoroltatik, igy könnyen megfogható, hogy némelly apró állatocskák lakoznak azokban, 's hogy müvelt emberre nézve nem csekély kín volna, darab ideig illy kalikában lakhatni. Egyébiránt bár milly türelmes is ezen nép, szintolly felpattanónak és hirtelen haragunak mutatja nem ritkán magát, 's dühösség és harag ekkor határt nem ösmerők. Könnyenhivősége mellett könnyen engedi magát azok által vezettetni, kik ezt használni tudják, 's igen veszedelmessé válhatik, ha valamikor egy elégedetlen vagy rosz lelkü csalárd azt czéljai' kivitelére akarná használni. *)

Minden, a' mit itten e' nép' charakteristikájára mondottam, bizonyitását lelendi következő közlésekben.

A' fekete-tói vendégfogadóban, Magyarország és Erdély közt, egy hétköznapon telve találtam a' vendégszobát parasztokkal. Azt hivém, ennek valami különös inditó-oka van, de a' fogadóstul hallám, hogy ez nem ritkaság, 's hogy jó és bő aratás után, minő az idei volt, illyesek közönségesen történnek. Mert, ugymond, oláh parasztjaink azon hitben vannak, a' jó isten csupán azért áldá őket bőséggel, mivel azt akarja, hogy nyugalomban költsék-el azt. Hálátlanságnak tartják, megjegyzé továbbá, a' gondviselés ellen, — ha a'-hoz, a' mi véleményök szerint jó-létöket majd egy egész évre biztosítja, még többet akarnának keresni.**)

Kérdém, mint áll vallásosságuk körül a' dolog, 's azt nyertem feleletül, hogy templomba járnak ugyan és papjok' prédikálását látszatos ájtatossággal hallgatják, de csak azon részre figyelnek, melly őket vallási fogalmakkal oktatja, bármilly kevéssé képesek is azt felfogni, 's hogy a' morált épen nem a' templomba valónak tekintik. E' felett életökben különös szabályokat alapitottak magoknak. Igy p. o. becsületesek 's egy durva tolvajság vagy rablói megtámodás az utfélen valami szokatlan dolog. De valamit titkon eltulajdonitani, mihöz nemü fortélyosság kivántatik, nem igen tartják büntetésre méltónak.

Csudálkozásomat jelentém ezen emberek' rosz és nyomorult kalibái felett, minthogy a' jobb lakhelyekre kivántató épitési szerek olly közel vannak kezökhöz, 's mind azt csekélységért megkaphatnák, ugy hogy csak nemü ipar volna szükséges, hogy csinos és alkalmas házaik legyenek. A' fogadós e' részben egészen velem tartott; de azt felelé, hogy egészen uj ivadéknak kellene e' népben támadni, ha azt akarnánk, hogy kalibáikat lakható házakká alakitsák. A' mostani már megszokta állapotját 's attól el nem lehetne azt szoktatni. Ugy látszik, mintha azon kedvtöltésnek, mellyet a' férfiak érzenek, midőn kalibáikból,

*) Ha Elsner ur az erdélyi oláhokról beszél 's restséggel vádolja, nem tudjuk, mit lehessen Erdély' nagy részében azon oláhokról tartani, kik a' havasok alatt, természetesen a' legnagyobb szorgalommal, a' legszebb buzát termesztik és Sz. Mihály napkor, vagy még azután aratják.

**) Olly állitások vannak Elsner urnak ezen vázlatában, mellynek csak nem minden sora czáfolást érdemelne, 's melly fölötte felületes vizsgálatát láttatja mindennek, mi körülötte mutatkozott. Az erdélyi oláh közönségesen barna, egészséges, pirosszinü, kivevén a' bányászokat, kik csaknem mind oláhok, 's kiken a' sárgás-barna szin látható ugyan, de nem a' mosdatlanság, hanem a' sulyos földüregi munkák miatt.

*) Mind ez olly felületesen van mondva, melly a' legvaskosabb népösmeretlenséget árulja-el. Azon népet melly alázatos és engedelmes a' felsőbbek iránt, a' rosz lelkü csalárd békenyugalmából nem fogná fölzavarni.

**) Ez és jobbadán mi ezután következik, egy korcsmáros' auctoritására épitve, mennyi hitelt érdemel, a' józan közönség itélje-el.

mellyekben egyenesen nem állhatnak, a' csapszékbe mennek, nem kis része volna a' régi szokás' fentartásában, 's minthogy még csapszék-látogatásaikban azon köztök megbecsülhetlen örömmel is élhetnek, hogy egymásnak valamit beszéljenek. Azonfelül, ha lakhelyeiket-föl akarnák építeni, restségükből ki kellne vetkőzniök, mi rájok nézve roppant megerőtetés volna.

Babonáskodásukról e' fogadós víg dolgokat beszélt nekem. Ha valami idegen jő, kinek eszéről és belátásáról nagy véleményben vannak 's a' legcsudálatosabb és esztelenebb dolgokat beszéli, minden kivétel nélkül hiszik azt 's az elbeszélést valódi ájtatossággal hallgatják. Ha most hozzájok mennék, mondá, 's azt bizonyitanám, hogy ön beszélte nekem: azon országban, honnét ön ered, a' szamaraknak madár- 's a' lovaknak hal-szárnyuk van, hogy ott a' halakat eke 's a' madarakat kocsi elébe fogják 's egyéb illy nemű otrombaságokat, a' parasztok ezt egy pillanatig sem vonnák kétségbe: mert, mondanák, a' fogadós okos ember, 's nem beszélné-el azt nekünk, ha igaz nem volna.*) Boszorkányságban mint evangeliomban hisznek, 's az álommagyarázás nálok közönséges. Az előjelenségekről ugy meg vannak győződve, hogy a' legszükségesebb és legfontosabb munkákat abba hagyják, ha valamit álmodtak, a' mi szerencsétlenségre magyarázható. Hasonlókép, ha foglalatosságaik előtt valamelly szerencsétlen előjel mutatkozik, millyenekkel igen bővelkednek.

Kérdeztem a' fogadóstul, mit müvelnek otthon az asszonyok, kik csak ritkán jőnek a' csapszékbe, 's feleletül kapám, hogy a' semmittevést ezek is ugy értik és szeretik mint férjeik; de hogy télen lent és gyapjut fonnak, mikből öltözetök' egy részét szövik; hogy e' mellett egymást szorgalmasan látogatják 's az időt rémes történetek' elbeszéléseivel töltik.**) Itt többnyire egy öreg az elöllülő és elbeszélő. Babonáskodásban felmulják férjeiket is.

Ha az ember mindent szorosan megfontol, e' nép átalában boldog életet él. Ösmeretlenek levén azon szükségérzetekkel, mellyek a' növekedő pallérozódással gyarapodnak, mindenök megvan, a' mi nekik kell, 's tulajdonképi szükségszenvedést kevesebbet találunk nálok, mint müvelt országokban, bárha ugy látszik, mintha a' legnyomasztóbb szükség itt mindenütt otthon volna. Köz-adók nem igen terhelik őket, 's a' robotok Erdélyben sokkal csekélyebbek, mint a' tót nép lakta országokban.

Azonban átalános észrevételimet végtére kell tartanom, 's előbb nehány vonásokat elbeszélnem, mellyek fentebbi charakterföstésem' bebizonyitására szolgálnak.

Kolozsváron egy jelenésnek voltam tanuja, melly hajaimat borzogotta. Számos oláh parasztok, tán harmincz vagy több szekér, a' város mellett mentek-el. Mindenik szekérbe négy vagy hat ökör volt fogva 's mindeniknél két ember. Melleslegesen meg kell jegyeznem, hogy itt az ökrök kettős járomban járnak, 's hogy mind a' három pár függelékek által meghosszabbitott rúdon huzza a' szekeret. Vezető-kötélre itt gondolni sem kell, hanem az állatok csupán kiabálások és jelek által kormányoztatnak, egy roppant ostor' segedelmével jobra és balra. Illy ostor valóságos halálos portéka; mert legalább nyolcz rőfnyi hosszu 's felvégén olly vastag, mint egy gyermekkar. Illy kormányeszköz' hiánylásában többnek a' parasztok közül hosszu botjaik voltak, alól vasba foglalva. Midőn így lármázva tovább haladtak (nb. majd mindnyájan ittasok valának), egy kolozsvári teherhordozó elébök jött, ki tüstént veszekedésbe eredt velök. Azon pillanatban mind együtt termettek a' parasztok 's a' teherhordozót hatalmasan verék ostoraikkal és botaikkal. Ez, mintha teste vasból vagy fából volna, ügyesen kikerült több ütlegeket, de többet kapott is, tetemesen kongókat, mint mikor a' bőrzsákot botozzák. De végre futásnak eredt, 's a' parasztok a' város' faláig üzték. E' pillanatban egy hajdu ment arra, a' parasztokat kérdőre vonó. Minthogy az, ki az első ütlegeket osztá, megmutattatott neki, el akará őt fogni. Most az egész csoport körülfogta a' hajdut, 's rárohanni készült, sőt karját is lefogák, midőn kardját kivonni akará. E' mellett vonásaikban olly dühöt és elhatározottságot mutattak, hogy amaz semmi mást nem tehete, mint eltávozott. Mert igen is világos volt, hogy, ha hivatala' gyakorlatában tovább megy, ő sem jár különben mint a' teherhordozó. Még élénken képzelem a' felbőszült csoport' arczait,

*) Lehet, hogy szemközt tán azt mondanák a' fogadós okos ember, de e' nép, melly józan természeti észszel csakugyan bir, de melly felette magába zárkózó, hát mögött alig ha erdélyi beszéd szerint azt nem mondaná: a' fogadós az utazó urral együtt, *fuszujkát beszélt.*

**) Csudálni lehet, hogy Elsner ur munkás oláh asszonyt nem látott, holott főkép az erdélyi oláh asszonyoknak nfon utfélen látható szokásuk, hogy csak az alatt is mig a' szomszédba mennek, honuk alatt a' fonórúd 's kezeikben orsó pereg.

melly bizonyosan halálig és agyonverésig vitte volna dolgát. Milly veszélyesek lehetnek illy emberek, könnyü megfogni, ha tapasztaljuk, milly hideg halálmegvetést mutatnak verekedéseikben.

Hogy azonban valaki e' nép' bizodalmát meg nyerje, egészen szükséges, a' nép' nyelvét érteni. Ezt azonban több tekintetben álló emberek nem tudják. Hihetetlen, milly szivesen fogadja az oláh paraszt, ha egy illy férfi anyanyelvén szól vele. Ekkor egész arcza felvilágosul 's kitüntetés' jeléül veszi azt; mert azt véli, hogy mind azok, kik azt nem teszik, tehetnék, de megvetésből hagyják-el. *) — (*Vége következik.*)

*) Erdélyben épen a' tekintetben álló emberek, sőt még a' Dámák is csaknem közönségesen beszélik az oláh nyelvet.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Majus' 8dikán. ‚Angelo, Padua' zsarnoka.' Dráma 4 felvonásban. Franciából fordította Csató Pál. — Tekintve azon nagy lármát, mellyet e' darab nálunk is okozott, minek legcsekélyebb bizonysága legyen az, hogy majd nem egyszerre két fordító neki esett, mig más nagyobb elmék' érdemesebb szüleményei mellőztetnek, mivel nem az utósó évtized hozta létre őket, — azon nagy lármát tekintvén, én részemről biztosan mondhatom *), hogy egészen elégedetlenül hagyám-el a' színházat. — Nehogy azonban az elhírelt darabról tüstént kurholásokkal kezdjem referádámat, annyit biztosan mondhatok, ösmerve tudniillik tapasztalásból valamennyire a' köznség' izlését, hogy Angelo olly színdarab, melly bár mint borzogassa is az olly izlésü nézőt, minő én vagyok, mindenütt és sokáig fog tetszéssel fogadtatni a' színpadokon; mert van benne elég a' mi borzasztja a' lelket — pedig az emberi léleknek tulajdonsága örömmel, tárt kebellel fogadni félelmet, rettegést, iszonyatot 's egyéb illy keserű érzelmeket, mihelyt öntudatunknak egy belső rejtekében homályosan följegyezve van: ‚ez csak csalódás.' — A' mi legátalánosabb nézpontaimat illeti Angeloról, — mindenki józanul tudhatja pedig, hogy illy hírlapi referádákban eleget tettünk, ha a' darab' átalános hibáit és jelességeit kimutattuk; — charaktereire nézve, ez igen természetes a' játékot ösmerők előtt, sokkal inkább jóvá hagyom azt, mint szerkezetére nézve. Ez utósó telve a' legkínosabban előcsavart helyzetekkel, 's biztosan mondhatni: hogy, ha a' darab' történetét, meséjét, nézzük, legfőbb szerepet játszanak benne egy kulcs, egy pár titkos ajtó, feszület 's még egy nem tudom micsoda, mi által tudniillik Hugo egyik vagy másik e' czélra kiszemelt személyével a' többieknek lelkébe beláttat, de ide sem egészen, — hanem beláttat annyira, a' mennyit tudatni szükségesnek tart, 's ismét azon dolgokat nem tudatja vele, mellyeket tudni káros volna, 's mellyek okoznák, hogy a' drámának tán az első felvonásban vége szakadna. — Ha ellenben a' charaktereket nézzük, itt legfőbb szerepeket azok játszanak, kiket a' költő választott. Angelonak, Padua' zsarnokának, szelleme azonban, az egész játszó személyzeten — tán a' sugót kivéve — elömleni [illegible] a többek közül mindegyik egy egy kis zsarnok à la Angelo a' maga' körében, 's ha kedvök fortyan, vagy ha jónak látják, azonnal készek, egymást halálkelepczébe lökdösni, tőrt, kardot, mérget 's minden öldöklő szereket használni egymás ellen. — Tiszbet leginkább kedvelem. Engedése a' podesta' szerelme iránt és valódi, hő, lángoló szerelme Rodolfóhoz ellenkezésben látszanak lenni egymással, — azonban nem kell felejtenünk, hogy Tiszbe nem ideál, hogy Tiszbe életből meritett kép; bárha tulajdonkép nem fogtam-fel jól, miért hogy illy lángszerelem mellett nem hagyja oda a' podestát és nem költözik messze a' kedvelt Rodolfo' karjain? hisz — azt mondják — a' szerelem mindenható, 's győz a' félelmen, győz a' kincsvágyon, ha tán e' kettő közül valamellyik volna azon láncz, melly őt jelen maradni kényszeritné. Hasonló ellentállásban látszik lenni, hogy Tiszbe, ki elég boszús és elég alacsony gondolkozásu arra, hogy szeretettjének kedvesét a' csupa gyanura kész férjének elárulni és a' halál' kínos torkába vezetni, utóbb nem csak amazt de azt is ő maga menti-meg. Igaz ugyan, hogy e' gáncs' elháritására egy keresztet alkotott Hugo, melly kereszt a' háladatosságot buzditá Tiszbeben. De nagy kérdés marad, valjon a' hála' érzelme, mellynek magva a' kis lányka' szivébe hintetett, képes-e elölni a' forró szerelemnek, a' dühöngő szerelemféltésnek már gyümölcsözésig nevekedett magvait? Én azt vélem nem, 's itéletem szerint Hugonak a' kereszt-motiválás itt nem nagy szolgálatot tön. Rám nézve legnagyobb hatásu volt azon jelenés,

*) Szükségesnek tartjuk tisztelt olvasóinkat figyelmeztetni, hogy mi kritikáinkat sem együtt, sem egymás' felügyelése alatt nem irjuk, 's ez okbul, bár aláirásunk mutatja, hogy társaságban vagyunk, a' vélemény — itt előadva — mindig egynek véleménye lesz.

A. B. Á. R.

mellyben Tiszbe, az iránta hidegségét föstegető Rodolfo előtt, hirtelen megjelen 's ez egy pár szót mondja neki: „csak megmondani jöttem kedvesem, hogy — szeretlek!“ És ez egy pár szót Kántorné egészen helyesen, egészen szerelmeshöz illőleg adta, beleszámítva a' legcsekélyebb mozdulatot is, p. o. testének, megjelentekori ingadozó hullámzását.

Egyébiránt, hogy a' darabban sok jó, nagy ember- és lélekösmeret van, az bizonyos, hogy benne sok rendkivüléség fordul-elő, a' mi lelket ráz és szivet indít, ez is kétségkivül van; — a' rendkivüliségnek magam ugyan nagy barátja vagyok, 's ez okbul nem szünöm-meg Schiller' haramjáit' bámulni legalább harmincz-negyven éves koromig, midőn majd a' vér lassabban fog keringeni ereimben, 's a' mindennapiságokkal is meg fogok elégedni; 's még is — nem tudom mi okra — [illegible] érdektelenül hagyott. Vizsgálni kezdém, mennyire az idő legszükebb szűke engedé, miért nem lelém benne gyönyörömet, 's a' feltalált okok' nehányait itt közlém az olvasókkal; mennyire az egyszer látott darabot inkább szív mint ész szerint megitélhetém.

Az is igen furcsa, hogy Tiszbe olly nyugalommal engedi magát Rodolfo által megöletni. Csupa hő szerelemből? 's a' hő szerelem, melly már kezdett is féltéssé alakulni, képes illy áldozatra? főkép midőn vágytársát tudja maga után boldogulandónak? Ide egy jó psychologus kellene, a' ki a' háladatosság', szerelem' és szerelemféltés' legfinomabb szövedékeit fejtenémeg, 's elébünk állitaná, mellyiknek kell a' három közül győztesnek maradni; — én nehezen hiszem, hogy a' szerelemféltés, mellynek a' szerelem is kezére dolgoznék, jóval föl ne mulná a' háladatosságot. Kivéve ha Tiszbe eredetileg nagylelkü volna; illyennek pedig nem mutatja magát, illyen az nem lehet, ki már egyszer a' boszuállás' dühétől annyira engedé magát ragadtatni, hogy szeretőjét 's annak kedvesét elárulja.

A' mi az előadást illeti, az budai színpadunkon olly szorgalommal történt, hogy ha színészeink minden harmadik — nem! minden tizenharmadik darabot illy kitünő szorgalommal adnának elő, akkor magam is azon véleményen volnék: vegyük tekintetbe színészeink előmenhetésének eddigi és mostani akadályait, kiméljük őket és kritikáink vagy referádáink soha se mutassanak csipősséget irántok.

Majus' 9dikén. Uhlich Honorius' és Pepi' jutalmára egy német vigjáték (Das war ich) és egy némajáték (Arlequin's Geburt) adattak. Közöttök magyarul: „Elevenholt házaspár“, vigjáték egy felvonásban. A' két elsőt nem értettük — az utóbbiról már volt szó e' lapokban. A. B. Á. R.

EGYVELGEK.

1.) Sok példáját beszélik, hogy az állatok rászedettek az ecset' mestersége által; legujabban egy hasonló történt. A' híres angol festő, Knight, egy falusi pap' gyermekeit festé-le, kik iskolákra mentek, mielőtt az arczképek fölfüggesztetének. Midőn végre ez megtörtént, azonnal megösmeré őket egy uszkár, a' gyermekek' játszótársa. A' hü állat szeretetének minden jeleit mutogatá, hogy régi barátjainak figyelmét magára vonja 's csak fáradsággal lehetett őt tartoztatni, ne hogy a' képekre ugorjék. E' jelenés több perczig tartott 's a' következő két nap ismételteték, miglen a' kutya egészen szomorkodva távozott-el, hogy játszótársai épen semmit sem figyelnek rá. De folyvást a' jól ösmert arczokra függeszté szemeit 's csak kedvetlenül látszott magát azon hiedelemnek átengedni, hogy az árnyékot valóságnak tartotta.

2.) Nem rég egy vargát igen különös módon szedtek rá. Estve felé egy csinosan öltözött férfi a' varga' boltjába jött 's egy pár csizmát kivánt próbálni. Többet raktak elébe, egy párt jónak talált. A' vevő, vagy inkább a' csaló, lábaira vonja azokat 's az ajtóhoz áll velők, hogy jobban megvizsgálhassa. Nehány észrevételt mond a' portéka felől 's a' varga lebajlik megmutatni, hogy csizmáinak semmi hibája. E' pillanatban a' csalónak egy társa által hatalmas arczcsapást kap, ugy hogy boltjába hátra bukott. „Szegény ember!“ szól az álvevő; „tartsátok-fel a' gazembert! Fussatok utána! Várjatok, majd elfogom én.“ 'S a' csaló uj csizmáiban barátja után szalad látszatólag üldözve őt, — pedig dehogy üldözte! az utczákon egy párt kanyarodtak 's egy mellékutczácskába térve, kezet fogva 's az olcsó vásárlást nevetve, tértek haza.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

PEST
Majus' 14dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
39dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

SÁPADT TOM' SÜVEGE.

(*Vége.*)

„1826dik év' fogyta felé — így kezdé Péter mester az igért történetet — Brestben, hova szélvész miatt kénytelen valék kikötni, egy matrózom hirtelen horgonyt vete a' más világ' partjain, azaz meghalt, vagy szebben mondván, megszünt élni, 's kényteleníttetém helyére másról gondoskodni, mi nem könnyü föladás vala, minthogy épen akkor szedett a' kormány ujonczokat a' középtengeri hajóhad' számára. Egy ismerősöm Boxer' pinczéjébe utasitott, kit leghíresebb lélekárulónak magasztalt. Ezen lélekárulók valóban igen hasznos emberek; összecsődítik a' kenyértelen szolgálat nélküli matrózokat, szállást, ételt és italt adnak szegényeknek, 's ha kapitány jő, legényeket kereső, megválasztja embereit, rovásukat lefizeti a' lélekárulónak, 's bérükből kielégíti magát. Némileg rabszolga-kereskedéshöz lehetne talán e' szokást hasonlítani. Azonban, szükségben valék, 's rövid gondolkozás után Boxerhöz sieték a' patkány utczába, hol fogadója — így szereté pinczéjét nevezgetni — állott; a' patkány utcza ronda, szük, és sötét; tizenkét lépcsőn kellett lemennem a' pincze' teremébe, melly olly sötét volt, hogy a' közelgő dél 's négy égő lámpa' daczára is alig különböztethetém egymástól a' körülöttemi tárgyakat. Alig léptem-be, midőn egy zömök termetü rőt haju 's félkezü pimasz, kancsal szemeivel ördögileg pislogva, durva meghittséggel így szólíta-meg: „Matrózokat keres kegyed, kapitány uram? igen? jó, csak tessék velem jőni," — 's megfogván kezemet sötét folyosókon keresztül egy kis terembe vezetett; „kapipitány, — így folytatá szavait, — nézzen keresztül ezen hasadékon, mellyet itt a' deszkafalban lát 's figyeljen jól. Öt derék kátrános ficzkóm van még, ott horgonyoznak a' seres kancsók mögött, mig valami derék kapitány vontató kötelét árboczukhoz nem köti. Itt jól kikémlelheti kegyed őket, mert nehány percz mulva olly részegek lesznek, mint akármelly gentlemen a' lordmayor' lakomáján, illy állapotban pedig, hisz' kegyed is tudni fogja, minden ember kiszokta mellényét gombolni 's megmutatja minő szél puffasztja vitorláit. Válaszszon tehát kegyed tetszése szerint, becsületes ember vagyok én, könnyen meg fogunk egyezni. Itt hagyom kegyedet, kapitány, jól kiszemelje emberét."

Szememet a' mutatott hasadékra illesztvén, látám a' magasztalt öt matrózt egy zsirtól 's egyéb piszoktól fekete asztal körül ülni, a' szük szobát egy rozsdás vas lámpa' kétes pislogása akará világitani, de olly keveset örvendhete akaratja' sikerültének, mint mi itt azon kivánatunkénak, hogy olly közel levén hozzánk Ménes és Magyarát, igazi nedvekkel szolgáljon drágás Eczetesi fogadósunk. De lassan, mert ha meghallja, még roszabb bort hoz asztalunkra. Két tüzesült arczu asszony, részegségtől ragyogó szemekkel, lefüggő hajjal 's rekedt hangon kiáltozva, tölté a' sert nagy kancsóbul kisebbekbe, zsiros ötletekkel unszolván az öt vizi borjut ivásra, pedig már is ugy el valának árpalétől ázva, hogy a' csillagokat is bőgőhegedűnek nezték volna. Öt percz mulva kettő eszmélet nélkül az asztal alatt hevert. A' többi három ülve maradt; egyik mintegy husz éves szőke piros arczu suhancz volt; a' másik nap' sugáritól barnult erős, izmos, 's mintegy negyven évet számlálható; a' harmadiknak arczát nem láthatám, mert kezeivel befödve tartá. „Vén besózott bőrü tengeri kutyák, 's még is milly átkozott rosz vitorlázók, szóla a' suhancz, megvető tekintettel rugván odább a' két részeg czimborát, — szaporán, falábu denevér, tölts; tölts mikor mondom, ezer szurkos ördög fésülje tüzes gereblyével vörös sörtéidet, tölts, viszket gégém." E' szavakat egyik asszonyhoz intézé, melly valóban falábu volt. Ezután hosszu kortyokkal kiürítvén korsóját, száját ingujjával megtörlé, 's így szóla barna társához:

„Te is elmerültél már Péter, hej vén patkány, nem szégyenled magadat, olly hamar kitűzöd a' fejér zászlót?“

„Nem, nem, fiatal vitorlarúd, nem, — felele ez a' mellette ülő asszony' arczát ollyan czuppanással megcsókolva, hogy minden, ki nem látta, pofoncsapásnak hitte volna, — de ugyancsak pogányul tekerjük-föl horgonyunk' kötelét, ember' fia, ha hajóra jutunk 's kapitányunk kifizeti Boxer' rovását, nem marad félévi béréinkből még olly kis pénz sem, hogy egy tengeri malacz' szemét befödhetnők vele.“

„Eh mit, az első kikötőben megszökünk, más hajóra szegődünk, 's jó utat kapitány uram. Hisz Cadixban is így cselekedtünk, talán csak nem felejtéd még el?“

„Dehogy felejtém, sőt igen jól tudom, hogy huszonöt derék guineet nyertünk cselünk által. Kapitányunk kénytelen volt helyettünk két szerecsent fogadni 's ezeknek ügyetlensége miatt az első szélvész eltemeté az egész hajósnépet kapitányostul.“

„Ezer kátrános ördög' fülére mondom, igazad van, vizbe vesztek mindnyájan, mint úszni nem tudó haszontalan kutyák; 's millyen igaz, hogy ma 13dik october van 's hogy utósó aranyomat anyámnak adám, ollyan igaz, hogy kapitányunk megérdemlé a' halált.“

Ti nem jöttök soha hajómba, gondolám, 's már menni akarék, boszankodva hogy hiában vesztegetém időmet, midőn a' harmadik matróz, ki eddig még egy szót sem szóla, fejét fölemelé 's különös szívemet megrázó hangon e' szavakat ejté: „Ki merészlé october' 13dik napját 's az anyát említeni?“ — Szavait egyhangu dörgő hurráh követé, 's az egész szoba vad kaczajtól hangzott. „Valahára még is csak föltekeré a' kötelet, mellyen nyelve horgonyzott,“ — kiálta a' fiatal hajóslegény. „Talán nem fogja már tovább pittyeszteni ajkát mint valami lóversenyben nyertes mylord; aztán, hisz mi sem vagyunk épen olly rongyosak, hogy egy derék kátránszagu ficzkó' szeme meg ne akadhatna rajtunk,“ — dünnyöge a' féllábu denevér, nyakkendőjét redőzgetve. „Kell egy korty ser? — kérdé Péter, poharat nyujtva, — vagy talán rhum után sohajt májad' apálya?“ — „Egésségedre, Tom, egésségedre!“ — kiálta a' másik pinczedáma, erős kortyokkal üritvén rhumos poharát. Most mindnyájan orditni kezdének kancsóikat asztalhoz verve: „Egésségedre, féleszü Tom, egésségedre!“ Tom meredt megvető tekintettel méréőket főtől talpig. Egyébiránt közönséges hajóslegény köntösben volt, csak tisztaság által társaiétól különbözőben. Mintegy harmincz éves, arcza szép de halvány volt; buja fekete hajfürtei egyesülve koromszinü tömött barkójával rámakint foglalák be komoly arczvonatit, 's mélyen fekvő szemei tüzet lövelének szerte, terhes föllegekből omló villámhoz hasonlót. „Egésségedre, egésségedre!“ — kiáltának amazok nevekedő kaczajjal 's lármával. „Nem hallod, redves tengeri kutya? igyál sápadt kalóz!“ — kiálta bor zavarta tekintettel, kékülő ajkakkal 's nehéz lélegzettel az ifju hajóslegény. „Egésségedért iszunk, Tom, igyál, beszélj, vagy ismét zátonyra fenekült nyelved?“ — kérdé a' falábu denevér. „Igyál, igyál, különben ugy meglapátolunk, hogy kínodban még a' vitorlarudakat is tánczolni látandod,“ — hebegé Péter, már egészen ittasultan 's poharát Tom' ajkira nyomva. Most többé nem láthaték semmit; mert az első ütlegnél, mellyet a' sápadt hajóslegény' hatalmas ökle osztott, kialudt a' lámpa; hallék azonban pokolbeli lármát, szitkokat, jajgatást, 's mind ezek fölött uralkodva a' sápadt' dörgő szavát: „Átkozott kutyák, nyomorult patkányok, october' 13dik napját 's az anyát merészeltétek emlegetni? utoljára tevétek azt most semmirekellők!.....“

Elnémulván a' jajgatások, ki akarék futni segitséget keresendő, de Boxer maga jött hozzám. „Gyorsan, gyorsan, — kiálték—, megölik egymást.“

„Tréfa, kapitány, tréfa, csak játszanak, ne tartson semmitől.“

„De késeket láttam villogni,“ — szólék aggodalmasan. „Nem árt semmit, kapitány, sápadt Tom erős mint a' vízi ló, nehány kék folt lesz a' csata' következménye, egyéb semmi. Választott már kegyed?“

„Kettő már részegen asztal alatt hevert, midőn beléptem.“

„Fogadni mernék, hogy John 's a' harcsa száju William.“

„Meglehet; a' másik pedig inkább tengeri rablóhoz hasonló, 's világért sem fogadnám hajómra.“

„Nem is kegyednek valók azok, kapitány. Csak egy emberem van, kit ajánlhatok 's az sápadt Tom; — erős, dolgos ficzkó, de mord, 's ha bántják, kegyetlen mint az ördög.“

„Jól van, küld holnap hajómra,“ — szólék indulva. „Igen helyes, kapitány, de én is eljövök vele, reméllem, megfogja kegyed fizetni Tom rovását?“ Igenlő válasz után távozám 's másnap

reggel födezetemen állott Boxer sápadt Tommal. „Akarsz hajómon szolgálni?“ — kérdém ez utóbbit. „Ha épen akarja kegyed, de nem tanácslom.“

„Hogyan?“

„Tanácslom, kapitány ne fogadjon meg, jelenlétem nem szokott sehol szerencsét hozó lenni.“ — Most Boxer szólalt-meg, boszusan mondván: „Ne hallgasson kegyed a' különczre, ki egyébiránt már két hónap óta eszik iszik nálam rovásra, 's ha még tovább is különczködik, utczára dobom, tartozkodjék aztán a' pokolban, nekem mindegy.“

„Ám legyen hát, kapitány, fogadjon föl kegyed, de tudom meg fogja bánni.....“

„Meg vagy fogadva. Boxer, küldje ide Tom' ládáját, adósságát kifizetendem. Te pedig Tom láss a' munkához, itt a' horgonypénz, igyál uj pajtásiddal egésségemért.“ — Meg kell vallanom, hogy leginkább különös magaviseleteért fogadám hajómra. Egyébiránt, bár nem tetszett is komor sötét tekintete, azért roszat még sem jóslék belőle. Nyolcz nap mulva már kormányosommá nevezém őt, mert soha ügyesb, szorgalmatosabb 's józanabb hajóslegényt még nem ismerék. Szárazra nem ment soha, ha dolgait végzé, futva a' legénységet az árboczkosárba ült 's némán legelteté szemeit a' tenger' kék hullámain. A' legénység rettegett tőle 's egymásközt *halálfej* névvel szólitá. Végre megrakván hajómat a' szükségesekkel elindulánk. Fris szél duzzasztá vitorláinkat 's a' legénység vigan végzé kötelességét, csak Tom volt százszorta komorabb mint eddig, mindig körülöttem járt, mintha mondani akart volna valamit. „No 's Tom, jó szelünk van, mit gondolsz?“ — így szólitám-meg. „Mondám, — felele ő, — hogy nem hoz jelenlétem áldást, kapitány, huzassa-be kegyed a' vitorlákat, mert mindjárt kiomlik a' szélvész' dühe.“ — Tom igazat szólott, alig parancsolám tanácsa' teljesitését, 's már szörnyü szélvész kezde dühöngni. Kénytelenek valánk kikötni az alig elhagyott révbe. „Kapitány, éljen boldogul, én megyek,“ így szóla hozzám Tom, midőn partra akarék szállani. „Nem eresztlek, — felelék neki, — itt kell maradnod.“ — „Elfogok szökni.“ — „Megkötöztetlek.“ — „Jó, én tehát maradok, de megbánja kegyed.“ — Ezen szavainál különös vadsággal forogtanak szemei. Legénynyim között mindenféle babonás hirek kezdének szárnyalni. „Átkozott kutya ezen *halálfej*, halálra viszen mindnyájunkat;“ — mondák némellyek. „Vizben marad fogunk, ha vele kell vitorláznunk,“ — sohajta a' legénység' másik része. Félvén ezen mondáknak rosz következményitől, a' zugolódók' két kolomposát kötélvéggel jól eldöngettetém, 's ujra kiindulék a' kikötőbül. A' sik tengeren hozzám lépett Tom 's igy szólíta-meg: „Kapitány, kár volt miattam a' kötelet 's azzal pajtásim' ruháját rontani.“ — „Nem ártott nekik, — felelék, — azt mondák, hogy te gerjesztéd a' szélvészt, 's hogy lehelleted szaggatá szét vitorláinkat 's zúzta össze árboczinkat.“ — „Talán igazuk van,“ — sohajta Tom 's én vállvonitva távozám töle, azon hiedelemmel, hogy tébolyodott.

Másnap a' legborzasztóbb zivatar támadt 's mielőtt még jól hozzá készültünk volna, már födözeten hevert árboczunk. „Tengerbe az átkozott *halálfejjel!*“ — kiálta a' rémült legénység, — ő oka mindennek!“ — Tom mosolygott, de istenem, minő mosoly volt az! „Rejtsd magadat szobámba, — kiálték, 's legényimhez fordulva, — vissza eszeveszettek, hideg vérrel akartok embert gyilkolni?“ — Ezen pillanatban hátulról földhöz rántattam 's megkötöztettem, Tom pedig a' végső karzatra ugorván ezen szavakat dörgé hajóslegényimhez: „Nyomorultak, ha megölnétek, mindnyájan elvesznétek, mert a' sors kivánja hogy önkényt haljak-meg, 's azt meg is teszem, nem érettetek, nem, hanem kapitányomért, kinek még van anyja, oh anyám! — anyám! — anyám! — —“ Barátim, ha még száz évig élnék is, soha el nem felejthetném azon hangot, mellyen szegény Tom anyját emlegeté. „Élj boldogul kapitány!“ — kiálta, 's a' hullámokba veté magát; — legényim pedig udvarisan föloldák bilincseimet. A' szélvész azonban mindig nevekedett. „Látjátok szörnyetegek, — kiálték legényimhez, — nem használ Tom halála semmit.“ — Embereim' egy része szégyenülve tekinte a' dühöngő tengerbe, midőn a' vitorlamester Tom' ládájával a' födözeten termett. — „Menj, — szóla tengerbe dobva terhét, — uraddal egy sirba temetkezzél, — 's most már deritsdki eged' jó isten!“ — De hiában, a' förgeteg kétszerezte dühét, 's minden pillanatban halálunkat vártuk. „Átkozott kutyák, — mondám ismét, — az ég igazságos, fél óra mulva Tom mellett leendünk.“ — „Még van valami hajónkon, mi az átkozott *halálfej* tulajdona volt, — szóla a' rendithetlen vitorlamester, 's az inashoz fordulva, — szaporán fiu, keress ki mindent, jaj bőrödnek, ha nem találsz semmit.“ — Néhány pillanat mulva egy vörös *háló süveggel* jelent-meg a' fiu. „Le vele, — kiálta a' vitorlamester, — most meg vagyunk mentve.“ — 'S gondolják barátim, a' szö-

vész azonnal megszünt, 's kezdett utamat szerencsésen végzém. Vak történet volt-e ez vagy *más?* elhatározni nem merem. — Most figyeljenek, el fogom mondani, miért kiáltá Tom olly szívrázó hangon: anyám, anyám, anyám! 's miért reszketett egész teste, midőn october' 13dik napját hallá említeni. Ez sokkal borzasztóbb történet, mint az mellyet most elmondék 's jóval hosszabb is. De mit látok? az óra már félhetet mutat, menjünk a' színházba, holnap elmondom, mi történt october' tizenharmadikán Tommal 's anyjával." —

Ezen szavakkal eltávozék barátival Péter mester, én pedig másnap este Apátfalván töltém az éjt, következőleg, bár mint sajnálom is, nem hallhatám a' Péter mester igérte történetet, erősen reméllem azonban, hogy *többen* hallották azt, 's elbeszélték más városokban is, 's hihető, hogy *többen* fogják tudni: mi történt october' 13dik napján Tommal 's anyjával, mellyet ha e' helyen közölnének, hálás köszönettel fogadná

Nagy Ignácz.

VÁZLATOK ERDÉLYBŐL.

(*Vége.*)

E' nép' becsületességének példáját következő történet' elbeszélésével gondolom előtüntethetni. Egykor késő éjjel kénytelenitettem utazni. (Ez Bánfi-Hunyad' táján volt, melly nem épen legjobb hírben áll). A' jó fogadók, hol különszobát is kaphatni, igen ritkák, 's ez okbul gyakran akaratunk ellen éjjel is utaznunk kell. Ez történt velem is. A' hó kevés fényt adott, de a' tárgyakat mind kétséges világban tünteté elő, mi azon völgyekben, mellyek közt az ut a' Körös' folytában megy, néha valódi rémalakokat alkotott. Kisérőm, ki különben sok bátorságot mutatott e' nép iránt, szép csöndesen tevé a' megjegyzést: „most még is jó volna, ha puskám magammal volna." Hogy ez nem nagy mértékben emelé bizodalmamat, képzelhetni. Szekeresünk oláh legény volt; lovai aprók és meghajtottak; minthogy tompán voltak vasalva, 's az ut nagyon megfagyott, mind egyre ide oda sikamlottak. A' fogadók, mellyekbe térni akart, távol állottak a' helységektől 's egyedülesen a' szük völgyekben csavargó utfélen. Hunyadig, hol meg hálni szándékozám, még két mérföld volt, 's az éj már leszála. Még nyugtalanabb lettem 's tán maradásra határozom magam, ha a' fekete-tói fogadós' bizonyitására nem épitek, hogy utonállástól semmit sem kell félni.

Csak léptetve haladtunk előre. Minden oldalra irányoztam szemeimet 's minden szokatlan hangra füleltem. Több fénynyel lobogó lángokat, mellyek előttünk láthatók valának, Hunyadnak tartottam, de közelebb jutván csalódva láttam magamat, mert az csak oláh parasztok' éji tanyája volt. Valami 20 szekér két csapatban volt egymás mellett 's köztök fényes tüzek égtek, mellyek körül a' parasztok heverésztek. Képzeljék olvasóim az alakokat, mikint előbb leirám, mikint részint a' tűz mellé telepedtek, részint körülte futkostak 's azt lobogtaták; gondolják hozzá még a' lovak' és ökrök' csudálatos seregét, mellyek e' világositás mellett egészen máskép néztek-ki, mint nappal, 's most képzeljék érzésemet, midőn boszankodó szekeresem megálla 's földieihöz kiáltott. Ezek ujjongva feleltek, 's azonnal valami nyolcz vagy tíz közülök felénk jöve, 's szekeret és lovat körülfogának. Én meglehetősen készülve valék mindenre. Kisérőm megszólitá a' parasztokat, egy kis tüzet kért tőlök, a' mit kocsisunk is tett. Mindkettő azonnal megkapá azt. Most hozzánk fordultak egy kis dohányt kérve, 's azonnal adánk is nekik. Egyike a' leggyanusabbnak kérdezé lassu hangon kocsisomat, azonban ugy, hogy megérthetém, ki legyek én és sok van-e nálam. Ez nyugalommal 's bizonyos kevélységgel felelt: én előkelő férfi vagyok, Kolozsváron a' főherczegnél van dolgom 's igen kell sietnem, hogy oda érjek. Mindnyájan levevék sipkájokat, tisztelettel köszöntöttek és szerencsés utat kivántak.

Minthogy épen Bánfy-Hunyadról beszéltem, mint tárgyamhoz tartozót, azt is el fogom beszélni, hogy e' mezővárosról azon hír szárnyal, mintha népsége a' hunnusok' maradványaiból állna, kik Attila' csoportaiból, mellyekkel Magyarországon és Erdélyen átvándorolt, megmaradtak 's ide telepedének. Valóban az itteni népség' nagyobb része tulajdon bélyegű, melly az oláhokétól lényegesen különbözik. Azon szemrehányást is teszik nekik, hogy charakterökben rosz oldalról különböztetik magukat amazoktól. Ha tatároknak nevezik őket, módfelett felboszankodnak, 's e' gunynév miatt gyakran a' legvéresebb tusák történnek. Egyébiránt e' városkában számos különnemzetü embereket találni; oláht és magyart, németet és tótot, valamint több zsidót is.

Most már háziasságukat említem. Hogy ez nagy mértékben egyszerű, már azon leirásból is kitetszik, mellyet lakásaikról tevék. A' házak nagy

részint majd minden idegen segedelem nélkül egyes emberek által épitetnek-föl. A' falak fűzágfonatakból állnak, mi agyaggal mázoltatik-ki. Ezek közönségesen csak öt lábnyi magosak 's a' tető erre tétetik. Padlásról és külön szobákról itt gondolni sem lehet. A' tető egyszerűen összealkatott és pyramis módra felállitott rudakból áll. Ezekre léczek erősítetnek szalmával vagy fűzvesszőkkel, 's ezt aztán szalmával födik, mit azonban nem kötnek zsupokra, mint Németországban, hanem minden további munka nélkül egymásra tömik. Tüzet középen raknak, mellynek füstje a' tetőn szivárog-ki. Vannak azonban jobb illy nemű kunyhók is, mellyekben már annyi müveltség uralkodik, hogy a' tűz' számára patkát vagy kandalót csinálnak. Kéményről azonban szó sincs.

Az egész házi butor kevés edényekből áll, mellyek tán táplálék' számára vagy az állatok' tartására szükségesek. Ha egy illy kunyhót minden hozzátartozóival együtt meg akarnánk becsülni, alig érne az 20 pengő forintot.

A' lakhelyek mellett sem szin sem pajta nincs. Minden, a' mit a' kunyhóba nem vihetni, szabad ég alatt marad. Gabonát és az állatok' tápszereit kerek, kúpforma rakásba rakják 's e' rakások alakjokra és színökre nézve keveset különböznek a' kunyhóktól.

Ha tán a' házok' leirása tulságosnak látszik, még nyomorultabbakat hozhatok-fel. Mert ut közben több helyeken láttam csupa faágakból összerakott kunyhókat, mellyek felül fűvel és földdel voltak berakva. Sőt fogadókat is láttam illy nemüeket, mellyekbe természetesen be nem fordulék. Milly hirtelen elkészül egy illy lakhely, példáját láttam Báródon túl, a' hegyormokon. Midőn arra utaztam, egy család, hideg' és hó' daczára, a' szükséges szereket hordá össze ezen épitésre, 's midőn tíz napmulva visszatértem, a' kunyhó már kész volt és laktak benne.

Ráadásul ahhoz, a' mit fentebb az oláhok' vallásosságáról szóltam, még itt némelly dolgokat kell előadnom.

Ők a' görög egyházat követik és pedig ennek mind két ágazatját, az egyesültet és nem egyesültet. Papságok' dicséretökre lehet mondani, hogy nagy számu tisztes tagokat számlál. Fájdalom azonban ezek ritkán érhetik-el, hogy tanitás és példa által a' népet erkölcsiségében előbbre vezessék 's a' tudatlanságot és babonáskodást kiirtsák. A' templomot szorgalmasan látogatják, de nem tehetik-e ezt gyakran puszta szokásból vagy tán azért is, mivel abban jobban érzik magukat, mint nyomorult kunyhóikban. A' papság átalában roszul fizettetik, ugy hogy annak sok tagjai szükséggel és gondokkal küzdenek.

Valjon e' néptől nagy nemű gondolkozásmódot és személyes bátorságot megtagadhatni-e, azt a' szerint lehet megitélni, hogy, bárha bosszuálló, még is akkor bocsát-meg leghamarább ellenségének és segit rajta, ha szerencsétlenség éri azt, 's hogy a' férfiak egyedül és rosz fegyverekkel ellátva, csavarogják-be az erdőket, 's ollykor farkasokat és medvéket küzdenek-le. Előbbieket leginkább és legörömestebb leshelyből döntik-el, mit annál inkább tehetnek, mivel e' vadállatok téli éjeken a' falukba jőnek 's az istállókba törnek. Illy vadászatokban az oláhok épen annyi fondorságot mint rettenhetlenséget mutatnak.

Bátorságukról már az egész erdélyi nemzet a' legfényesebb próbákat látta, mint a' történetek bizonyitják. Mint a' magyar, az oláh is könnyen tanul lovagolni, minthogy — mikint amaz — lovai mellett nő-fel 's könnyüséggel bánik velök. Az oláh ember és ló háboruban különösen tartós, ugy hogy egyik sem vész-el, ha bár, táplálékot sem véve magukhoz, egész nap kelljen utazniok. Mert bármilly kicsinyek is e' lovak, nagyságuk iránti viszonyban még is sok erővel birnak és olly tartósságot mutatnak, mellyet nem lehet eléggé becsülni és csudálni. Nagy fogékonysága mellett a' müvelődés iránt és vele született lelki tehetségei mellett az oláh, mint katona, hamar ki van tanítva, 's fáradságba kerül, egy illyen ügyes harczfi' képzetét egy durva oláh póréval egyezésbe hozni.

Mint már megjegyeztem, e' népnél különősen az által ajánlja magát az ember, ha annak nyelvét tudja. De méltó is ez arra, hogy megtanultassék, mert az olaszt kivéve, legnagyobb lágysággal és jó-hangzással bír. Ha az ember e' népet egymás közt hallja beszélni, vagy szép énekeit hallja, a' legkellemesebben lepetik-meg. De valóban a' legcsudálatosabb ellenkezés, e' jóhangzást hallani olly emberektől, kiknek külsejök olly durva és visszalökő. E' nyelvben nagy mennyiségü olasz szerint képzett szók vannak 's különösen a' számszavak majd mind olaszok. Azonfelül sok tót kiejtések fordulnak-elő 's ezekből majd egyedül csak a' jó hangzásuak. Ha egy oláht egy magyar mellett hallunk beszélni, a' nagy különség e' két nyelv közt épen olly erősen kitűnik, mint az el-

sőnek charaktere különbözik a' másikétól. Meglehetős sebességgel és folyvást pereg az oláh' beszéde, mig a' magyaré komolyan, kevéssé keményen, de méltósággal hangzik. Arra nézve is, ki e' két nyelvet épen nem ösmeri, szembetünő lesz e' különség 's ez által is azonnal észreveheti, mellyik szól oláhul, mellyik magyarul.

Hogy az utazást azon tájokba, hol oláhok laknak, ugy félik, 's hogy e' nép' veszedelmességéről, főkép a' nyilvános biztosságra nézve, olly irtózatos fogalmak uralkodnak, az bizonyosan főkép annak külső tekintetétől ered. Mert az igaz, hogy ha egyszer Németországban egy csoport parasztot olly éji tanyában látnának, minőt én láttam Hunyad mellett, bizonyosan nem csekély félelmet éreznének 's kifosztatásra, ha más roszabbra nem, lennének készen. Midőn erdélyi utamból egyenesen Bécsbe jöttem, még élénken előttem lebegett az oláh helységek' képe. Milly különösen érezné magát egy bécsi, gondolám, ha egyszerre egy oláh faluba tétetnék által; de még is nagy kérdés volna, valjon nem kevesebbé érezné magát roszul, mint egy oláh, ha egyszerre Bécsbe hozatnék. Igy végre minden csak a' szokástól függ, 's a' vad-ember olly szépnek és kényelmesnek találja kunyhóját, mint a' pallérozott gazdag és előkelő a' maga' palotáját. Egyébiránt itt azon vallomást tehetem, hogy én, midőn csak valamenynyire megösmerkedém azon emberekkel 's hozzájok simitám magam', épen nem éreztem olly mértékben roszul magamat, mint elejénte rettegém. Sőt azt is megfejthetém magamnak, hogyan maradhat egy pallérozott ember, mint amaz angol, ha a' vadak közé jut 's velök egyességbe hozá magát, közöttök, és nem kivánkozik többé hazájába. Az élet a' természettel, benne és szerinte, csakhamar tulajdon kellemet nyer 's abban olly szabadnak érzi magát az ember, olly korlátozatlannak és békótlannak, hogy az által a' mulatozások és éldeletek, mellyeket magosabb müveltség hoz magával, elhomályosítatnak.

Utazások külföldre az oláhoknál nagy ritkaság 's ezekre csak egészen különös és elkerülhetlen körülmények birhatják őket. Ki közülök leghamarább szánja magát erre, a' szekeres. Ezeknek szokásuk 3, 5 vagy 7 lovat fogni kocsijok elébe; de mindig páratlan számmal. Valjon csupán szokásból vagy babonáskodásból történik-e ez, azt nem tudtam kipuhatolni.

A' mit még e' nép felől mondhatnék, akkorra hagyom, midőn életmódjában és erkölcseiben még bővebben megvizsgáltam azt, mire e' nyáron lesz alkalmam.

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

Kevés kezekben fordulván meg az akademia' évkönyvei, hol a' társaság' játékszíni küldöttségének első évi munkálatai rövideden érdekeltettek; jónak találta a' kis gyülés annak eleitől mostanig folyt dolgairól szóló hivatalos jelentését köztudomásra hozni.

A' m. t. t.' játékszíni küldöttségének munkálati 1833. nov.' végétől, 1836. april' végéig. —

A' m. t. t.' alaprendszabásinak 5dik pontjához képest, melly szerint gondjára bizatott, hogy a' nemzeti játékszín, egyik segéde a' hazai nyelv' kimiveltetésének, jó darabokban szükséget ne szenvedjen, mint már 1831diki majus' 16dikán olaszból, angolból, francziából, németből, spanyolból 71 színjátékot jelelt ki fordítás végett, 's ezeknek jutalomért áttételére tagot, nem tagot egyiránt felszólított; utóbb pedig eredeti, szomoru és vigjátékokra száz darab arany jutalmat rendelt: ugy 1833ki nov.' 9kén, miután ns. Pest vármegye Budán magyar színész-társaságot vön közpártfogás alá, 30 darab arany jutalom mellett nem csak ezen pályakérdést: „miképen lehetne a' magyar játékszint Budapesten állandóan megalapítani?“ tevé fel megfejtésül, hanem a' hazai nyelvnek a' színművészség által minél nagyobb sikerrel emelésére még közelebbről munkálni ohajtván, egy nyolcz tagból álló bíztosságot nevezett ki kebléből, melly az előadandó színjátékokat stilistikai és ízlési tekintetben kijavítgatná, ennek munkálkodására 500 ezüst forintot határozott, 's egyszersmind számára a' budai színházban páholyt bérlett.

E' küldöttség 1833diki nov.' 27én kezde munkálkodásához, 's 1834diki oct.' 29ig Jakab István' jegyzősége mellett tizenhárom ülést tartván, a' színészek' könyvtárából kijavított 70 régibb 's elfogadott 5 ujdon fordított különnemü színdarabot; melly munkálatért az említett summából öszvesen 270 ezüst forintot adott ki.

Ekkor a' t. társaságnak bekövetkezett 5dik nagy gyülésére addigi munkálatinak sikeréről jelentést tevén, a' nagy gyülés a' fenmaradt 230 ezüst forintot azontúl inkább fordításokra, 's mennyiben eszközölhető, eredeti darabok jutalmazására adatni határozta; sőt azon esetben, ha

a' budai színjátszó társaság még 1835diki husvét után is együtt maradna, az említett summán felől még 200 ezüst forintot rendelt ki. Minek következésében 1835diki junius' 22ig szinte Jakab István viselvén a' jegyzőséget, ismét 15 ülést tarta a' küldöttség, 's ez idő alatt 4 eredeti és 24 fordított darabot, jelesen pedig az elsőbbek' egyikéhöz muzsikát is eszközlött, 's mind ezekért együtt 320 pengő forintot adott ki, minél fogva 1835/6ra még 110 pengő forint maradt rendelkezése alatt.

Az 1835ki 6ik nagy gyülés nem csak meghagyá munkálkodásában e' küldöttséget, hanem a' jövő 1836diki 7dik nagy gyülésig újabb 200 pengő forintot szabott rendelkezése alá. A' küldöttség tehát 1835beli dec.' 26án ismét megkezdé üléseit, 's a' folyó 1836. aprilise' végéig 8 ülésben, Csató Pál' jegyzősége mellett, bemutatott öt színdarab közül elfogadtatott 3, mind öszve 70 pengő forint tisztelet-díj mellett, elmellőztetett 1, javítás végett visszaadott 1; két másnak fordítatása meghagyatott. Marad aprilis' végével a' küldöttségi pénztárban 40 pengő forint, újabb 100 pengő forintnak az elnökség által kirendeltetése váratik.

Imigyen e' küldöttség a' fennevezett időszaktól mostanig az akademia' költségein áltnézetett, és stilistikai tekintetben kijavítatott a' budai magyar színház' könyvtárából mindössze 70 színdarabot; új, eredeti vagy fordított színmüvet pedig ugyan azon színész társaságnak használat végett áltadott mindöszse 36-ot, és egy hangszerzeményt; melly utóbbiaknak czímsora ekkép' következik: I. *Eredeti darabok:* 1.) Lidérczek, tünem. vigj. 3 felv. Szigligetitől. 2.) Mátrai rabló, dráma 3 felv. Nagy Ignácztól. 3.) Megjátszott cselek, dráma 5 felv. Szigligetitől. 4.) Szerelem elvet győz, vigj. 5 felv. Karacs Teréztől. 5.) Vasorru bába (muzsikával), tünem. vigj. 3 felv. Nagy Ignácztól, muzsikáját Faller Miklós. — II. *Fordított darabok:* 6.) Angelo, dráma 5 felv. Hugo Victor után Csató. 7.) Asszonygyülölség, vigj. 1 felv. Scribe után ****. 8.) Áltöltözködések, vigj. 3 felv. Immermann után Szabó Dávid. 9.) Atya és leánya, színj. 5 felv. Raupach után Jakab István. 10.) Belisar, szom.ját. 5 felv. Schenk után Kiss. 11.) Domonkos, 3 felv. ford. Garay. 12.) Első behatás, vígj. 1 felv. Scribe után Jakab István. 13.) Elvek, vigj. 1 felv. Scribe után Jakab István. 14.) Fiatal férj, vigj. 3 felv. Mazéres után Jakab Istv. 15.) Fiatal keresztanya, vigj. 1 felv. Scribe után Jabab István. 16.) Filep, dráma 1 felv. Bayard után Jakab Istv. 17.) Gyámatya és gyámleány, színj. 5 felv. Raupach után Jakab Istv. 18.) Hölgyrablás, vigj. 3 felv. Jünger után Jakab Istv. 19.) Huszárok és dámák, vigj. 3 felv. Fredro után Kiss. 20.) Hogy lehet ócsón élni? vigj. 3 felv. Jakab Istv. 21.) Hogy teheti az ember szerencséjét? vigj. 1 felv. Maziéres után Jakab Istv. 22.) Így változik a' világ, vigj. 2 felv. Schneider után Baranyi. 23.) Jótevő és árva, színj. 3 felv. Nota Alb. után Jakab Istv. 24.) Juan Murillo; dráma 3 felv. Merville után Jakab. István. 25.) Kétalaku, vigj. 4 felv. Holbein után Jakab Istv. 26.) Korona és vérpad, szom.ját. 5 felv. Jermann után Jakab Istv. 27.) Maximilian, dráma 5 felv. Deinhardstein után ****. 28.) Neslei torony, szom.ját. 5 felv. Gaillardet és Dumas után Csató. 29.) Örökké, vigj. 3 felv. Scribe után Csató. 30.) Quäcker és tánczosnő, vigj. 1 felv. Scribe és Duport után Jakab Istv. 31.) Sírhölgy. 32.) Vas álarcz, 5 felv. ford. Garay. 33.) Váló per, vigj. 3 felv. Mellesville után Jakab Istv. 34.) Visszapótlás, vigj. 1 felv. Flórián után Jakab Istv. 35.) Közbiró, vigj. 2 felv. Kiss. 36.) Fogadósné, vigj. 3 felv. Goldoni után Jakab Istv.

Mind ezen szindarabok, eredeti kézirat-példányaikban, Megyeri Károly és Szentpéteri 'Sigmond mostani rendelők' e' f. évi april' 22dikén térítvényök' értelmekint, az egy Neslei torony czímüt, mellyet a' censura a' második adatás után magához vett, 's még vissza nem adott, kivéve a' budai magyar színész-társaság' könyvtárában mind és valósággal megvannak, honnan azok, t. i. az eredeti kézirat-példányok, a' nevezett színész-társaság' költségein teendő lemásoltatás után az akademiai levéltárba fognak visszatérni, 's abban őriztetni.

A' küldöttség munkálata' mostani folyamáról és formáiról a' következőket tartja szükségeseknek köztudomásra hozatni: 1.) Mostani tagjai e' küldöttségnek: Bajza József, Csató Pál, egyszer'smind mostani küldöttségi jegyző, gr. Dessewffy Aurél, Döbrentei Gábor, Fáy András, (most Pozsonyban) Jakab István, Róthkrepf Gábor, Tessedik Ferencz, (most Bécsben), Vörösmarty Mihály. 2.) Üléseket tart a' küldöttség most minden második szombaton, délután 5 órakor az akademia' teremében. 3.) Elnöke az ülésnek a' jelenlévő legidősb küldöttségi tag, kit akkor az ülés' vezetése 's a' nyugtatványok aláírása 's a' pénztárnokhoz utasítása illetnek. 4.) Színdarabokat, 's a' küldöttség' munkálkodása' körébe tartozó bár minemü közleményeket a' küldöttségnek, akármellyik tagja elfogadhat, 's azokat a' küldöttség' legközelebbi ülésében köteles bemutatni. 5.) Eredeti színdarab csak két szózatok' többségével kijelelt küldöttségi tag' egyező ajánlatára fogadtathatik el. 6.) Fordított darab eredetiének, mint jeles készületünek, vagy színi hatásunak, legalább két küldöttségi tag által kell ajánltatnia, 's csak akkor adatik ki a' fordítás vélemény végett *egy* küldöttségi tagnak. 7.) Elfogadott eredeti színmüvek felvonásától 4, 6, 8; fordítások felvonásonkint 3, 4, 5 pengő forinttal tiszteltetnek meg a' küldöttségtől. 8.) E' díjon azonban csak a' színdarabnak beadott kézirat-példányát, 's annak színi használat végett akármelly magyar színész-társasággal közölhetése' jogát nyerte meg a' társaság. A' színdarab' kinyomtatási joga folyvást az iróé marad, ki azt névszerint, mint akármelly nem honorált más kéziratot, kinyomatás végett a' m. t. társaságnak is benyújthatja. 9.) Alkalmas színi hangszerzeményeknek tiszteletdíja iránt pénztára' erejéhez képest a' szerzővel külön egyezkedik a' küldöttség. 10.) Minden kétes tárgyat az ülésben jelen (legalább három) tagnak titkos szavazati egyszerü többsége dönt el. — Költ a' küldöttségnek f. évi april. 25én tartott üléséből. Vörösmarty Mihály, mint a' mai ülés' elnöke. Bajza József. Csató Pál. Gr. Dessewffy Aurél. Róthkrepf Gábor."

Ohajtatik, hogy minél több iró kapcsolja össze munkálkodását a' küldöttségével; színészt-társaságok pedig, mellyek az említett darabok közül egyet vagy mást le kivánnának költségükön másoltatni, e' tárgyban a' titoknoki hivatalhoz folyamodhatnak bérmentes levelekben. Pesten a' m. t. társaság' kis gyüléséből, majus 2dik 1836.

D. Schedel Ferencz,
titoknok.

HIR- 's DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Pesten a' három-korona-utczában, Leopold külvárosban, jelenleg egy vendégház létesült a' „paripáknál", hol dél- és estebédre mindenféle étkekkel szolgálnak 's minden étel' ára *három garas;* leves, sült, saláta, kenyér, vagy akármi más ugy egy icze italnak is ára *csak* 3 garas. E' három garasos vállolat süleménye 's főzeménye naponkint igen sok fogyasztó vendégeket számol.

2.) Mennyi idegentől duzzadozott 's még most is mennyitől pözsög Pest városa, az ország-gyülés bevégezte után, szolgáljon például, hogy egy pár nap alatt a' látogatottabb vendégfogadókban mint a' „fejér hajó" 's „vadász kürt vagy Árkádiában" 188 vendég fordult-meg.

KÜLHIREK.

1.) Poroszországban egy embert fogtak-el, ki arról vádoltaték, hogy egy év előtt egy csordást ölt-meg, kinek gyilkosát mind eddig nem födezheték-föl. E' gonosz-tét' inditóoka iránt kihallgattatva, megvallá, hogy czélja csak az volt, emberfagygyut szerezni magának, mellyből olly gyertyákat lehet önteni, a' mellyek láthatlanná tesznek. — Borzasztó! hogy illy irtózatos nemű babonáskodás még mostani századunkban is uralkodik!

2.) A' tengeri ügy' ministere Párisban egy rendszabást terjeszte a' király elébe, melly szerint minden rabszolga egy nemzetségi nevet kapjon felszabadulásakor. Eddig csak az volt nevök, mellyet a' felszabaditás előtt viseltek, 's ebből az kerekedék, hogy p. o. egyetlen egy megyében 500 *Jean-Marie* nevűek voltak, mi természetesen némelly zavart és félreértést okozott. Többnyire a' rabszolgáknak valamelly gúnynevök is van; de ez is olly bizonytalan, hogy nem elégséges a' zürzavarban igazitásul szolgálni.

3.) Minap *Villefranchei* uton három kőműves legény találkozott egymással 's összebeszéltek hogy megpróbálják, mellyikőjök bír legtöbb pálinkát inni. A' szerencsétlenek valóban nagy mennyiséget elbirtak; de a' következések sem maradtak-el, mert kevés óra mulva mind a' három legkínosabb halállal mult-ki. — Egy katona a' *la fèrei* őrseregből ugyanaz idő tájban hasonló mértékletlenség' áldozatja lön.

4.) *Pompeji*ban ismét igen érdekes felfödezések történtek. A' tudós lovag, *Sant-angelo*, minap Narcissusnak ez előtt felfödett házában ásatott 's egy szekrényt talált, arany pénzekkel és pompás ezüst eszközökkel. Aztán egy rabszolgát találtak egy nyalábbal kezeiben, mellyben mindennemü arany ékszerek és egy kulcs volt; miután terhétől megmenték, porrá hullott. Végre egy leányra is akadtak ülőhelyzetben, ki mindennemü drága ékitvényeket rejte, többi közt egy pompásan dolgozott arany tollat is, hihetőleg fejékül szolgálandót. — A' legujabb találmányok' számára különös museumot akarnak épiteni.

5.) Fiers és Stanawald urak Quedlinburgban egy uj bánásmódot találtak-fel, melly szerint a' czéklák' husából tizenkét óra alatt annyi czukrot kaphatni, hogy egy mázsa czékláből tizenkét fontnyi legyen. Egy Brockhoff nevü ur e' titkot 20,000 francért maga számára vásárlotta-meg azon kivétellel, hogy annak gyakorlását egyedül a' rhénusi tartományokban szabad üznie. Az illy módon készitett czukor igen gazdagnak és jóneműnek tartatik.

6.) Francziaország' valamennyi színházainak személyzete, szinjátszókat, énekeseket és tánczosokat összevéve, nem megy többre 4000 főnél, és pedig beszámolva mind a' két nemet. Ha még azon tagokat, kik a' szinház' egészéhöz tartoznak, ide számoljuk, ugymint: válalkozókat, igazgatókat, rendelőket, pénztárnokokat, sugókat, hangászokat, kardalosokat, néma személyeket, felügyelőket, átolvasókat, billetszedőket, ellenöröket, hivatalosokat, diszitőket, napszámosokat 's a' t.; 10—11000 ezernyi somma kerekedik belőle.

DIVATOK.

Ugy látszik, hogy a' fejér szín az asszonyi disz-öltözetekben idén is uralkodni fog.

A' szalmakalapok közt a' rizsszalma első helyet foglal; átlátszón fejér szinü szalagokkal ékesitik őket 's két fejér tollal; alrésze selyemcsipkéből áll; egyik oldalán három cseresznye-pirosságu rózsa, másikon ugyanazon szinü szalaghurok. Az illy kalap' karamja egytől egyig selyemmel vagy színes kreppel van bélelve.

Reggel és estve még örömest viselik a' sált; legkedvesebbek a' phoeniciaik 's a' Jamparaës- és Himalaya-sálok, mellyeknek szövete igen finom és könnyü.

A' fekete selyemszövetből készült sálok, köpenyek és sálocskák, fekete csipkékkel szegve, mind a' divat mind pedig könnyüségök által igen ajanlják magukat.

DIVATKÉP.

20. d. Mind a' három uracs séta öltözetben casimir és posztó szövetüben; kisded tetejü széles karamu kalappal.

FIGYELMEZTETÉS.

Márkosfalvi Barabás Miklós tágasabb müteremre levén szüksége szállását a' Nákó' háztól megváltoztatta — az Almásy házhoz Jó'sefpiacz 160. sz. alatt a' második emeletbe.

☞ Mai számunkhoz csatolva divatujságunkról szóló jelentésünk, mellynek olvasását t. Pártfogóink' figyelmükbe ajánljuk.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Rajzolatok. 20.

Pest. 1835.

PEST
Majus' 18dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
40dik szám.

Előfizethetni helyben a kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' CSALATKOZOTT.

Csüggtem én is
Lányajkakon,
Szende, ifju
Korányokon,
'S a' tűz — forrón
Melly hevíte —
Szép Ida, csak
Értted ége.

Keblem' szelíd
Lángzatának,
Hó-arczaid
Kéj valának,
'S szép szerelmed —
Melly bájola —
Hő szivemben
Föllángola.

De letünve
Most hajnalom,
Volt szerelmem'
Csak gyászolom.
'S szebb érzeti
E' kebelnek,
Mély bú alatt
Szenderegnek.

Kökény szemed'
Csába fénye,
A' lángkebel'
Érzeménye,
'S mért varázsla
Szűd' szózata,
Ha szerelmet
Nem adhata.

BÉRCZHAVI.

NÉPDAL.
HUSZÁR' SZERELME.

Dőre lennék,
Ha szeretnék
Csupán egyet:
Mikor lehet
Tiznél többet
Szépnél szebbet
Itt rá szedni —
'S odább menni.

Leányt csókkal
Édes szókkal
Szelidítek,
'S ez nem vétek! —
Hamar győzök,
Midőn jövök;
Alkudozás —
Gyáva szokás!

'S ma mit tettem
Elfelejtem,
Gondot soká
Mért tartnék rá?
Tudja talán
Minden leány:
Ki hogyan kér
És mit igér.

PUM JÁNOS.

UT A' GŐZHAJÓN
BUDAPESTTŐL POZSONYIG.

Kora tavaszi reggel volt, a' hideg még kevéssé csípős, mintha küzdésében az éledni kezdő meleggel megboszankodva még utójára erejét akarná az emberekkel éreztetni. A' part lepve néppel, melly részint elutazandó, részint barátjait kiserte a' hajóig; mindenfelé bucsu hang hallatszék, itt vidám, ott szomoru mint az elválás hosszabb vagy rövidebb időre, 's az elválók érzelmei könnyebbek, vagy nehezebbek valának; egy pár szem könnyezett, mások szívszakadtából sírtak. „Ez jó, — jegyzé-meg Pannonia kormányosa „legalább nem lesz esőnk," 's jóslata be is teljesedék. A' födezeten tolongtak az utazók, alig engedve helyt a' fürge matrózoknak pógyászaik elrakására. A' lég tiszta volt, csak az éjszakai gőz szürkité távolabb a' láthatárt, 's a' Duna zavartalan simaságban terült-el, 's olly nyugodtan hogy folyása alig vala észrevehető. Végre megcsendült hajónkon a' harang, mint jel az indulásra, 's a' tolongás még nagyobb lőn, mert kik csak barátaikat kisérték ide, hirtelen futottak-el, 's a' még a' parton mulató utasok épen olly sebességgel rohantak a' hajóra, az eddig csöndes bucsuzás zajossá 's hangos isten hozzádokká vált, mellybe hamar a' gépely tova ágyuzáshoz hasonló tompa nesze, 's a' lapátkerekek' zörgő zugása vegyíté magát. A' hajó elfordult a' parttól 's mi vele, kendők lobogtak még jó ideig utánunk, 's mi is vissza lengetők a' mieinket, de épen innen tetszett-ki: milly hamar felejtheti-el a' távozó ember ösmerőseit, mert mig a' parton maradtak merően feszíték szemeiket az eluszó hajón vándorlókra, ezek nagyobb részt rájok sem gondoltak már, többnyire a' hajó menetelére fordítván figyelmöket. Érdekes is látni ezen nagy testet, mint uszik csupán saját erejéből, a' hatalmas folyó, az elemek' erőszaka ellen; illyen az el nem csüggedő férfilélek, melly annyi nagyot,

melly e' gépelyt is alkotá. 'S azon derék férfi, ki annyi sok jón kivül a' gőzhajókat is Dunánkra hozta, egy mély értelmü emléket alkotott magának általok; mert ugy kelle neki küzdeni számtalan balitéletek árja ellen, mint gőzhajója küzd a' Duna' hullámaival, 's hogy a' köz jóra czélozó elvei szabadon folyhassanak szét Arpád' hazájában, ki kellett neki tisztitania lelkünkből, a' tudatlanság iszapát; elirtania azon zátonyokat, melylyekben minden józanabb gondolatok fenakadtak, 's szét repeszteni azon szirtokat, mellyek eddig ösméreteink chinai fala, non plus ultrája voltak; épen ugy mint a' Dunát ki kelle tisztitani, hogy biztos pálya legyen az emberi lélek' nagy müvének, 's így még messze lehetne vinni a' hasonlitást, de elég legyen ez.

Mi tehát usztunk 's még pedig elég sebesen a' viz' folyama ellen 's a' bájos Margit szigete maradt el szemeink elől a' tavasz első meghasadásában, azon felüdülő zöldet mutogatván berkei, melly a' viánykornak inkább gyanitatja mint igéri pompáját. Ezen szigetecske azon kevés helyei közé tartozik hazánknak, mellyek régi történeti vagy regényes hirökkel mai nevezetességet vagy épen költői szépséget is egyesitenek, klastromai ugyan elpusztultak, csak itt ott sejtet egy omladozó fal valamit felölök, templomaiban nem hangzik jámbor barátok és apáczák' áhitatos éneke, 's a' királyi szüztől csak neve maradt-fen, de a' homályos tompa levegőjü góth csarnokok helyett magas fák ivezik össze sürü koronájikat, a' kanyargó utak felett hüves árnyékot borítva, 's közülök a' fülemilék szivolvasztó dala zeng, 's rózsa berkek illatába fürödten kell hangja az ég felé, 's az egésznek szép elrendelése élénk dicsérete a' magos elrendelőnek.

Illy költői ömledezések azonban nem gőzhajóra valók, mert bármilly érdekes 's szép legyen is egy utazás a' gőzhajón, mostani állapotja szerint, még mindig prózai, 's inkább mechanicusnak való mint a' költőnek. Itt minden a' gépely' kiszámolt, szabályozott járása szerint rendesen megy, 's epizódot legfeljebb egy kis romlása vagy törése a' gepély' részeinek tehet, ez pedig épen nem költői, 's a' poezis minden egyéb vízi decoratiója, ugy mint ár, hullám, szél, vitorla, evező 's más effélék egészen elmaradnak, mert a' hajó mindezek nélkül sőt ezek daczára is megy viz és szél ellen, mint egy Washington Irvingtől elbeszélt mondában a' hires Hudson' hajója, vagy a' repülő hollandus a' tengeri mondákban; 's ha a' gőzhajó régi találmány volna, Vörösmartynk sem kezdheté szép balladáját így:

„Vitorla szárnyakon
A' sajka elrepült.“

De mig ez' 's e' félékről gondolkoztam már jó darabra elusztunk, 's a' jobb parton egy csapat torony emelkedék-föl; ez Sz. Endre volt. A' házakat kerestem, mellyeknek lakói elegendők volnának ennyi templomot megtölteni, de nagy bámulásomra alig akadtak szemeim egy két emberi lak forma épületre, mig hegyen völgyön 's hegyoldalban hét vagy nyolcz templom emelkedék. Azon franczia jutott eszembe, ki Madridban az egészen kiszikkadt Manzanares' pompás hídját meglátván fölkiálta: „a' madridiak bizonyosan vizőket adták-el, hogy hidat épithessenek.“ — Igy a' sz. endreiek is alkalmasint eladták a' várost, hogy templomokat épithessenek, azonban az idevaló lakosok hirlelt bortermesztők, azért talán lakaikat a' föld alatt kell keresni, tudniillik a' pinczékben. Szembe a' nagy sz. endrei sziget fekszik több helyeségekkel, mellyek közül Tótfalu boráról nevezetes. Ha a' sz. endreieknek jót kellene kivánnom, csak azt mondanám, hogy városuk templomaikhoz képest nevekedjék.

Nem sokára a' bal parton Vácz mutatá magát székegyháza' kupjával, 's tul rajta meredek még majd egészen veres hegyek, de mind ezt csak tavolrul tekinthettük, mert a' hajó és város között a' széles sz. endrei sziget terült-el. Feljebb majd nem egy irányban a' sziget' csucsával fekszik egy kastély minden különös izlés nélkül épitésében, de fekvése egy nagy folyó partján, egy erdő szélen, kies és szép vidéken igen kellemes nyári lakká tehetik. Itten a' Duna már kanyarogni kezd, 's kivevén talán Esztergomtól Komáromig alig foly egy félorányira is egyenesen, ez egy régi mondára emlékeztet, mellyel a' gőzhajó kormányosa egy pozsonyi német nevettete-meg bennünket. Egykor egy sváb gyarmat utazott a' Dunán le hazánkba, nem messze Visegrád felett egyszerre elveszték a' Dunát. Itt tudniillik a' folyó két hegy között megszorulván hirtelen kanyarodik, 's a' két ellenkező hegy' konyulatai még nem nagy távolságról is egy dombot látszanak képezni, mig a' köztök hirtelen beforduló folyam egészen eltünik az utas szemei elől. A' vándor svábok tehát a' Duna végén gondolván magukat, kikötöttek, hajójokat a' körüllakó parasztoknak eladták, magok pedig gyalog mentek által a' hegyeken, mig Vácznál nagy csudálkozásukra a' Dunát ismét meglelték.

Mostan Visegrád felé közeledénk, 's már Bogdánnál uj mozgásba eredt a' hajó egész népsége, egyik a' másikat kérdezé; messze van e' még Visegrád? 's a' hajósok alig birtak a' sok tudakozásra felelni, a' tájék folyvást szépült, mintha a' természet egy bájos lepelbe akarná boritani a' királyi omladékot, vagy örök ifjuságban virulni az emberi nagyság' dült falai körül.

„Erős vár lehetett e' az a' Visegrád?" kérdé egy duzzadt képü katonatiszt.

„Inbább pompás volt, mert benne a' legnagyobb magyar királyok laktak — jegyzé-meg egy édes uracs a' legutósó pesti divatöltözetben, 's igen figyelmesen gondorított hajjal, de egész valóján valami komornyik forma feküdt, 's mig valami büszke nyájasságot akart mutatni, bizott szolgai viseletet árult-el. — „Szerettem volna látni milly czifra öltözetekben jelentek-meg az akkori urfiak királyok udvaránál."

„Inkább kivántam volna én a' szép magyar leányokat látni, azok tündökölhettek Visegrádon, hallottam valamit hogy egy lengyel királynak is igen megtetszett egy," mondá egy magos, tömött alaku, teli képü sötét szőke férfi, kinek német beszédéből már az előtt sejtém hazáját, a' hajdani szent római birodalom sváb kerületét. Az ember egész alakja ollyan volt, mint én régtől fogva egy német *burschot* képzelék: mindig vidám, sőt néha a' mások boszontásáig bátor, 's bár mindig a' legsűrübb csapatokhoz csatolta magát, még is ollyan feszetlen vala viselete mintha egyedül volna. Az idegen nekem megtetszett 's most kényelmesebb alkalom akadván vele beszédbe erednem hozzája fordulék.

„Önnek a' magyar lyánkák igen megtetszhettek, hogy egy nevezetes omladéknál is legelőbb rájok gondol."

„Uram, sokat utaztam már; de Fridrik császár veres szakállára mondom, hogy még az idén vagy ismét Magyarországban kell lennem, vagy a' Neckar fenekén. — Ah, Pest! — Pest! csak az a' város! — felelé a' német. — Két hónapot töltöttem ott, de az többet ért mint másott ugyan annyi esztendő."

„'S miért hagyja-el olly hamar hazánkat, holott illy nagyon megtetszett?"

„Kell uram, kell. Pesten egy gyönyörü leányba szerettem, el fogom venni, 's most dolgaim rendbe szedése végett utazom haza Stuttgárdba, de az őszig ismét Pesten leszek," vala az idegen válasza.

„Ön szerelmes hazánkban, azért kedveltemeg", folytatám én a' beszédet.

„Nem uram, mig kedvesemet nem is ösmertem, 's már hazámnak óhajtottam Magyarországot. A' külföldön minden rosz hirt terjesztenek ezen derék ország felől, minden bokorba egy zsiványt, 's az egész földre egy durva nemzetet hazudnak, de a' mivelődés is nagyobb mint azok gondolnák, magyar haramiát pedig csak föstve láttam, e' felett a' vendégszeretet, jószivüség, barátság, szives elfogadása minden becsületes idegennek, ugy divatozik nálatok, mint sehol sem. Eh, örökké jó kedv, mindig egy pohár bor, 's Magyarország és kedvesem! — Pinczér bort!

Igy ömledezett elragadtatásában a' würtembergi, a' pinczér, ki minden lomhasága mellett is már első megszólamlásakor nagy tiszteletet nyert az épen nem nagy türelmü vendég előtt, hamar hozá a' kivánt italt, 's az idegen igy folytatá beszédét:

„Uram! ön magyar én sváb; de hidje-el ön sem lehet nagyobb barátja nemzetének mint én vagyok, igyunk tehát! — Éljenek a' magyarok!"

„Éljenek! — viszonzám én — 's velök minden idegen, ki hibájiknak nem hizelkedik, de dicséretes tulajdonságaikat is megösmeri."

„Barátom! — folytatá az idegen, — ha viszsza jövök Németországba, Fridrik császár veres szakállára esküszöm, betöröm mindenkinek fejét, ki előttem Magyarországot gyalázni meri."

Tovább folyt beszédem az idegennel, 's mindig a' leirt tónban, ő többször erősité beszéde folytában állitásait a' boldogult Fridrik császár veres szakállával, 's többször nyilatkoztatá ki életszabályát: „örökké vigan, mindig egy pohár bor!" néha hozzá téve „és Magyarország és kedvesem!" Mind ezeken még inkább őrültem volna, ha uj ösmerősöm hazánk és nemzetünk, — haj még olly csekély! — jobb oldalait mélyebben kiösmervén, honunkról a' külföldön nem csak kedvező, de egy nagy országhoz méltó fogalmakat is terjesztene, 's szünetlen fáradozásom volt a' menynyire az alkalom és erőm engedék, őt minden ide tartózórul fölvilágositani.

E' féle beszédek között pillantottuk-meg Visegrádot is. Visegrádot, mellynek neve a' magyar kebelbe az utósó itéleti angyal tárogatójakint harsog, egy eltünt dicső századot, riasztva-föl a' multnak éjjeléből, de az csak az emlékezetben virul-föl, 's körüle a' hon puszta marad, 's mig lelkünk a' fényes Visegrádon mereng:

„Honnan a' hír fölszáll 's arczulatja
Lángsugárit távol ragyogtatja
'S fényt a' késő századokra vét;"

addig alig törnek a' jelen homályán egyes sugarak által, csak messze még is bizonytalanul igérve egy jobb egy szebb jövendőt, 's maga a' vár, melly dicsőséges emlékezetre lelkesít, lakatlan 's vészdulta romladék, és

Völgyben űl a' gyáva kor, 's határa
Szűk köréből őse saslakára,
Szédeleg, ha néha fölpilant.

(*Vége következik.*)

G. SZÉCHENY ISTVÁN

LEVELE BIHAR VÁRMEGYE RENDEIHÖZ.

(*Erd. Hirad. szerint.*)

Tekintetes Rendek! Tetteim olly csekélyek, honosimnak személyem iránti vonzódása ellenben annyi esetben olly érdemem feletti, hogy igen igen érzem: a' tek. Rendek kivánata is képmásomat birni, nem lehet annyira jutalom; — *mert erre legkisebb ok sincs,* — mint inkább egyik példája: mennyire méltatja a' magyar a' becsületes tiszta honi szándékot is, és így mi édes bérre tarthat az igaz érdem számot. — Azonban tek. Rendek! tán czélirányosabb volna valamelly más hazafinak választani személyét, ki magasb polczon áll mint én, 's nem engem, kiben — egyenesen megvallva — csak az a' kis lélek ér tán valamit, melyet fösteni nem lehet; de kinek sárgás ránczteli képe, és sovánka törődött teste képnek sehogy sem való. — Határon túl finnyás lenni egyébiránt nem akarok, 's ha a' tek. Rendek okvetetlen le kívánnak másoltatni, ám legyen! ellenzeni nem fogom; sőt mi több, a' dolog gyakorlati részéről is bátor vagyok itt tenni nehány szót; mire, — ha jól értem a' tek. Rendek hozzám intézett kegyes sorait, fel is vagyok némileg hiva. — Ugyan is az országgyülés lefolyta után, — mi előtt időm semmi uj tárgyra nincs, — Pesten leszek egy darabig, még ismét Orsova tájékán szándékozom felütni sátoromat. Pest volna tehát az a' hely, hol a' föstés végbemehetne. Mi az által lesz teljesithető, hogy valami, mondhatni igen szerencsés véletlen körülmény, csak kevéssel ezelőtt hozott egy igen derék 's ügyes festőt e' hazai központba. Neve Barabás Miklós, szülő földje Erdély, mintája Olaszország remekei, mellyekkel lelkesen 's gyakorlatilag jól összebarátkozott. Ajánlhatom 's jót merek állani, hogy a' tek. Rendek, — parancsoljanak csak vele minden esetre — ha nem is egy, különös, 's szép testü embernek fogják birni mássát; e' festő munkája a' tek. Rendek palotáját, mint kép elrutitni nem fogja. E' tekintethöz járul még, hogy midőn a' tek. Rendek Széchenyi Istvánt megbecsülik, 's ha lehet a' hűségnek még erősb lánczaival kötik magukhoz, Barabás Miklós képíró hazánkfiát is gyámolitják, elősegitik. Az érintett igen becses 's ritka ügyességgel biró festőnek lakja Pesten *Nákó*-ház, rakpiacz. *) Most tek. Rendek! alázattal kérem: vegyék nyájas leereszkedéssel e' nehány öszinte soraimat; légyenek meggyőződve, hogy soha nem szünendek-meg kegyességök leszolgálásáért fáradozni törekedni. Maradjanak ezentul is jó uraim, engedékeny bíráim; ki mély tisztelettel vagyok a' tek. Rendeknek leghivebb szolgája *gr. Széchenhi István.*

VÁZLATOK MAGYARORSZÁGBÓL.

ELSNER UTÁN.

A' VÁSÁROK HAZÁNKBAN.

Magyarországban meg van azon különös jó, hogy magában véve csekély népesége mellett, még is számos igen népes helységei vannak. Természetesen tehát ezek mindig igen messze feküsznek egymástól, és — főkép az alföldön — nagy ritkaság, ha egy német mérföldnyi téren két helységet érünk; mert ezek közönségesen két három mérföldnyire vannak egymástól. Ha tehát ezek érintkezésbe akarnak jőni egymással, hozzá kell szokniok, nehány mérföldnyi távolságot ugy tekinteni, mint mi Németországban egy mérföldnyit. De valóban így is van a' dolog. Hanem e' részben segedelmökre vannak lovaik, mellyekkel iránylag jóval bővelkedőbbek, mint mi Németországban. Marháik' tartása igen kevesökbe kerül, minthogy anyagi becsök igen csekély, 's a' kitartás igen könnyen véghöz vihető. Mert nyáron által nagy részint a' mindenütt található téres legelőkön táplálják magukat, és télen szénával és szalmával. Zab a' magyar paraszt lovakra nézve igen ritka eledel. Ha a' tengeri jól ereszt, ezt adnak nekik, főkép úton.

Minthogy majd mind azok, kik valamelly más helységet, ha bár legközelbi szomszédságukban is, meg akarnak látogatni, kocsin mennek oda, könnyen átlátható, hogy a' vásárokon, hol annyi

---

*) Lásd eziránt előbbi számunk utósó lapját.

ember jő össze, számtalan kocsi gyül rakásra. Mellesleg mondom, illy körülmények közt könnyen képzelhetni azon nagy sarat is, melly az utczákon és piaczokon ezerszer összegyúratik, 's melly Magyarország' legtöbb vidékén otthonos. Itt az ötödik elemet, mellyet Napoleon Lengyelországban talált, legrosszabb értelemben ösmerni tanuljuk.

Minden valamennyire tetemesebb városnak ez országban megvannak országos és heti vásárai 's majd mindenik nagy néptömeg által látogattatik-meg. Itt csak kettőrül fogok valamicskét közleni, és pedig egy pesti országos, 's egy nagy-váradi heti vásárt adandok-elő.

1. PESTI VÁSÁR.

Évenkint négyszer tartatik e' fővárosban vásár, melly nyomosságára, valamint az eladásra rendelt termesztmények' sokságára nézve a' világ' első vásárai közé tartozik. A' városnak több igen tágas piaczai vannak, mellyek vásár' alkalmával egytől egyig sátorokkal és portékákkal rakottak. De majd még több halmoztatik össze e' nagy város' boltjaiban pinczéiben és raktáraiban. Illy rakhelyeknek itt száma sincs, 's többnyire olly tágasok, hogy egyetlen egyben annyi minden fér-el, mennyit egy csekély vidéki város' nagyvására foglal magában. A' ki fogalmat akar magának alkotni az eladásra ide hozott termesztményekről, valamint az egész vásár' nagynemüségéről, annak csak egy termesztményt, tudnillik a' gyapjut, kell megneveznem. Ebből — körülbelől számolva — Józsefnapi vásárra 60,000 mázsa hozatik-fel, milly mennyiséget az europai szárazföld' egyetlen vásárja sem mutathat. Más honi termesztményeknek ide hordott sokasága ezzel egy irányban áll. Hosszu jegyzéket kellene felhoznom, ha mind ezt megnevezni akarnám. Elég az hozzá, a' hihetlenséggel határos az 's annak minden képzeletét felmulja, ki soha sem látott illy vásárt.

De a' mesterség' és szorgalom' művei is hason mennyiségben árultatnak itt. Nem csak Magyarország hanem a' szomszéd keleti tartományok is e' vásárról látják-el magukat mindennel, mire az illy portékákból szükségök van. Igy olly járás kelés támad ottan, mellyet csak a' lipcsei vásárral hasonlíthatni, de a' melly sokkal eredetibb. Pest illy módon keletet nyugattal köti össze, 's itt mind kettőnek népessége egy tömegben állítatik-elő. Azt hiszem, még keveset mondana az ember, ha az év' mind négy vásárját összevéve 50 millio pengő forintnyi tőkepénzre becsülné. Gondoljuk-meg már most, mi kivántatik ahhoz, hogy illy sok száz mázsányi portékák ide hozassanak, 's ha eladattak, ujra tovább vitessenek. Harmadát lehet ugyan a' Dunára vetni, 's ez még szaporodni fog, ha a' gőzhajózás eddigi elömentében marad 's mindig előhaladand.

E' vásárok alatt, ugy szólván, az egész ország mozgásban van, minden úton 's minden irányban számtalan szekér halad a' város felé 's az útak a' fő tájakon a' szó' betüszerinti értelmében el vannak lepve velök. Mert e' mellett azt is gondolóra kell venni, hogy a' magyar parasztok nem sokat raknak-fel, mivel minden eledelöket, magok' és marháik' számára, magukkal viszik, 's hogy egy szekérre, egyet másra számolva, nem számolhatni többet tizenkét mázsánál. Ha e' szekeresek meg nem szokták volna, az éjt szabad ég alatt tölteni, ez időben nagy baj volna szálást kapni. Pesten magában a' fogadók nem hiánylanak 's a' külvárosokban majd minden harmadik ház az.

Idegenek vásár' idejében az utat Pestre minden más utmutatás és jel nélkül csupán a' szekerek' irányzatából megtalálhatják. Azonfelül utjelül szolgálhatnának nekiek az utfélen fekvő elhullott és el nem ásott sok lovak. Az illy nemü sok nyomorult állat, a' rosz ápolás és gondviselés, 's a' rettentő erőképesség, mellyel azokat birni gondolják, mindig nagy számmal teszik tönkre e' szerencsétlen állatokat.

Mint a' lipcsei vásáron, a' legnagyobb vásárlások itt is a' házakban és rakhelyeken történnek 's többnyire a' vásár' első napjaiban sőt néha előtte is véghöz mennek. A' kiskereskedés a' vásár' majd minden utczáján és piaczán üzetik. Ez a' legtarkább látványt mutatja, minthogy minden osztályu és éghajlatu embereket összevegyít.

Mint mindenütt, e' vásár' alkalmával sem hiánylanak látvágyat ébresztő tárgyak. Vannak itt ekkor lovagmivészek, panoramák, kutyakomédiák, kötéltánczosok 's más illyenek. De még sincsenek mind ezen dolgok olly nagy mértékben, mint azokat várni lehetne. Igazán véve a' dolgot minden ez időben itt veszteglő kereskedők nem sok lézengéssel birnak, illy időtöltéseket keresni, minthogy a' vásár, tömöttségére nézve, tulajdonkép csak rövid ideig tart. A' nagy tömeg azonban többnyire kiméli a' belépti árt, 's egy pár krajczárján inkább valami inni valót vesz magának.

A' mi csudálatos, de nagy mértékben dicséretet érdemlő, az, — hogy az embertömérdekség, a' durva és müveletlen nép' sokasága mellett, kik minden éghajlatból ide csoportoznak, 's a' nem épen szoros rendőrség alatt is, nem épen sok kicsapongás történik. Sőt tolvajságok is kisebb mértékben követetnek-el, mint más helyeken illy alkalomkor. Valjon szorosabb felvigyázat alatt és közelebb érő büntetés mellett nem támadna-e föl a' *nitimur in vetitum?* Itt nagyobb szabad mozgás uralkodik 's mindenki inkább ön állónak érzi magát 's ez okbul jobban ügyel magára, 's önszemélyének felvigyázójává lesz. Tán csalódóm következtetésemben, de ezt azon tünemény' legközelbi okának tartom.

2. NAGY-VÁRADI HETIVÁSÁR.

A' kiterjedt síkság határán levén helyezve, melly Pestről Erdélynek hegyes széléig terjed, Nagy-Várad mint egy kulcs e' hegyhöz 's a' síkság' és hegyes táj' népségének egyesitő pontja. A' város maga meglehetős terjedtségü, bárha nem hason mértékben népes is; minthogy egy német mérföldnyi terjedtsége mellett nincs több 20,000 lakosnál benne, melly számnál nem sokkal kevesebbet az alföld' némelly faluiban is találhatni. Nagy külkereskedésről itt szó sincs, 's e' helyet csak a' belső kereskedés teszi élénkké. Magára nézve a' város némelly különösségeket mutat, minthogy minden vallásu, hitü és nemzetségü lakói vannak. De ez teszi azt is, hogy mindnyájok közt nagy és dicséretes türelmesség uralkodik.

A' fogadónak mellybe tértem, gazdája barátságos és megelőző férfi, ajánlá magát, hogy velem a' vásárt bejárja. Mihelyt a' hidon, melly itt a' Körös' vizén visz által, túl valánk, beléptünk a' vásártömegbe. Itt az adás-vevés több nyelveken történik. A' nép' nagyobb része oláhokból áll, mert a' város' vidékét északkellettől, délkeletig e' nép lakja. Valójuknak a' beszédben és tevésben élénkségére nézve ide 's tova középen állnak a' magyar és tót közt. Az oláhok után szám szerint a' magyarok következnek, aztán a' tótok, továbbá a' ráczok, utóbb a' zsidók 's végre a' németek. Mindenike e' népágoknak tulajdon bélyeget visel öltözetében és külső valójában, mi természetesen nagy tarkaságot okoz közöttük. E' tarkaság' emeléséhöz még a' czigányok is járulnak, kiket Magyarországban mindenütt 's itt is roppant számmal találunk.

A' vásár téres, de egyenetlen és sáros helyen tartatik. Ennek egyik oldalán hosszu sor bódék vannak, hol semmi más nem árultatik, mint szilvapálinka. Először ezek mellett vonultunk-el. Az árulók itt majd csupa asszonyok szónoki nyelvvel dicsérgetik árujokat 's minden mellettök menőnek, a' ki kivánja, adnak izlelőt. E' mellett italukat többnyire szomszédaikénak rovására iparkodnak emelni. Az izlelgetés e' német némelly pálinkaivók 's többek közt a' katonák, igen használják, hogy minden költség nélkül tele igyák magukat, 's nem ritkán ugyan csak részegen mennek-el onnan. Gyakran azonban senki se ismételje e' lakomázást, mert könnyen megösmerik 's a' felharagitott asszonyok boszut állnak rajta.

Mindjárt e' bódék mellett számos parasztkocsik állnak, szénát, szalmát és fát árulók. A' két első termesztmény itt hihetlen olcsóért árultatik 's bő esztendőkben egy mázsa gyakran nem kerül egy ezüst huszasba. De drágább a' fa, mivel három — öt mérföldnyi távolságról hozatik, 's mivel az egész nyugati és déli oldalon több mint harmincz mérföldre erdő nem található.

E' szekerekhöz a' gabonavásár csatlódik. Ha a' hegyes Erdélyben szük aratás volt (mi nem ritkán történik) akkor e' vásár nem kis fontosságu. Ez azonban mult évben nem történt, 's inkább azon országból hoztak ide, mint innét oda gabonát.

Érdekes a' baromvásár, melly az egész piaczot félkörben övezi. E' dús földön, hol a' természetet csak olly kevéssé kell segiteni, hogy a' legbőségesebb termést fejtse-ki, e' vásáron majd csupa elrongált és nagy mértékben nyomorultan táplált barmokat láthatni. 'S ez majd minden nemről és fajról való. Különösen nevetségre gerjesztő apró és korcs alkatu lovak vannak itt. Természetesen illy állatok' ára, a' portéka' minőségéhöz illő. Gyakran az árulók, hogy ezen állatoktól megszabaduljanak, kótyavetyére eresztik a' dolgot. Egy illyesnek tanuja valék. Egy árverő, tarka huszárköntösben, nyomorult lován ülve, előtte dob, sürü oláh parasztcsoport közt volt, kik mindnyájan nagy figyelemmel feszitek rá tekintetöket. Az eladandó lovak mellette álltak, 's a' mellyre a' sor került, mindig középre viteték. Csüngő fülekkel és bús tekintettel foglalá ez el helyét 's azonnal körülvéteték a' parasztoktul. Az árverő most felkiáltá a' ló' árát, melly közönségesen 1 bankó forinton kezdődék. E' közben vitzeit szóragatta, melly nem volt mindig íz nélkül. A' ló valamennyi erényeit előszámlálta, habár a' nyomoru gacsos állat minden szavát meghazudtolá is.

Hangos kaczaj kisérte az árverő' észrevételeit. A' legtöbb ló 5 bankó forinton költ-el, némellyik alább, 's felljebb csak egynehány.

Elhagytuk e' helyet, 's most a' gyümölcskofákhoz jöttünk. Szőlővel rakott kosarakból ömlött az édes lé, mivel a' kora hideg miatt a' szemek megfagytak, 's most lágyabb időben majd elolvadtak. A' vevők lakomáztak, 's a' must szakálukon folyt-le. Mellettök csoportozatok voltak, apró tüzeknél kolbászt és gesztenyét sütők. Nehány garasért itt egész családok tarták ebédjöket, miből a' szilvapálinka természetesen nem hibázhatott.

Csudálni lehet, hogy a' tolongás és lökdözés mellett, melly minduntalan tart az illy vásárban, gyakran nem történnek sértések és szerencsétlenségek. Mert kocsik és lovagok a' legsürübb néptömegen tolulnak által a' nélkül, hogy ezen valaki felakadna vagy épen akadályozni törekednék. De az itteni lovak ugy hozzájok szoktak az emberekhöz, hogy különös ügyességgel kikerülik őt, 's ha mindjárt épen mellette lépnek is le, ritkán sértik. Ez onnét ered, mivel otthon gyakran egy födél alatt laknak gazdájukkal.

Bár milly bajjal hatottam is által e' sürü csoportokon és a' nagy sáron, még is elégedve hagyám-el a' piaczot, mert annyi mulatságom volt benne, hogy ama' kedvetlenségeket föl sem vevém. — (*Vége következik.*)

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

A' mult hónapban *egy* borzasztó éjt a' paluzzi kastélyban láttunk 's illőleg boszankodtunk is; de — jó szinészink — ezzel még nem elégedtek-meg, hanem május' 10kén egyszerre *két* siklósi borzasztó éjszakával leptenek-meg bennünket. — *Egy* este *két* borzasztó éjszakát keresztül élni vagy átunni, valóban nem csekélység 's épen nem csudálhatjuk, hogy félénkebb szépeink meg nem jelentek 's csak nehány bátor szivü 's elszánt akaratu férfiu vala látható. Félelmünk alaptalan volt, nem *borzadtunk*, hanem hatalmasan *boszankodtunk*, ezenkivül némelly melettünk állók még azt is mondják, hogy igen sokszor ásitoztunk; nem akarván az udvariság ellen véteni, *nem* tagadjuk ezen állítást, védelmünkre azonban mégis nehány komoly szót ejtendünk. — Ezen valóban igen igen *szomoru*játékot b. Treitske után Komlósy magyarositotta, tartalmáról nem szólunk, mert azt minden érzelgő lovag darabban föltalálhatni. Van ezen darabban egy Gara János és Bubek Mária, van egy Pech Orbán 's Ludányi Imre, ezeket a' nélkül hogy a' darab' értelme vesztene, legalább száz német lovag névvel föl lehetne cserélni, Salamon királyban 's Gara Miklós nádorban pedig minden figyelmünk mellett sem láthatánk egyebet, mint valamelly elkongott kopott középkori környékgrófot — Gaugraf — lovászával. A' sok sipítás, sohajtás 's elavult üres mondások között váltogatva a' toronyőr' kürtölése mulattatá a' közönséget. — Mi az előadást illeti, az ellen keveset lehet szólani; szinészink az *illyes* darabokban igen tetszeni látszatnak maguknak 's azért *előadásukra* szorgalmat szoktak fordítani, de nem a' — *betanulásra*, 's ez nagy irgalmatlanság tőlük, mert az óriási türelmü nézők *kétszer* kénytelenek a' rakásra halmozott silányságokat hallani, a' szegény sugó pedig készületlenségüknek idő előtt áldozatja lesz. Egyébiránt Kántorné assz. (Bubek Mária), Szentpéteri (Gara János), Megyeri (Pech Orbán) 's Lendvay (Ludányi) iparkodtak az egésznek némi érdeket adni, de minden szorgalmuk mellett sem valának képesek hatást gerjeszteni. Kiméljék azonban mellüket jó szinészink 's rosz darabokban is kerüljék a' tulságoskodást, a' gyakori hangos piszszegetésektől pedig, mellyeket haragos tekintettel némellyik közülök a' színfalak felé irányoz, szokjanak-el; az ügyelő' — inspiciens — kötelessége a' színfalak közt csöndet eszközölni, nem a' színpadon álló személyzeté. — Bubek Mária játék végén megbocsátott gyilkosának, mi nem vagyunk olly jó keresztények 's nehezen békülendünk-meg olly könnyen azzal, ki e' *szomoru*játékot színpadra hozta. Hogy nagyitás nélkül szólunk, bizonyitá a' közönségnek itt csaknem példátlan részvétlen hidegsége, mellynek következésében, midőn Salamon királynak ezen szavai után: „Vigyázzatok, hogy *kisértetbe* ne essetek," — a' függöny utószor legördült, egy kéz sem esett *kisértetbe*, azaz: nem tapsolt *senki*, 's kihivatott — *senki*.

Majus' 12*dikén* adatott: ‚Hogy' lehet ócsón élni?' Vigjáték 3 felvonásban. Hogy' lehet ócsón élni? kérdések' kérdése, mellynek üres zsebből nehéz megfejtése, gondolám, 's már hét óra előtt helyt foglalék a' színházban, félvén hogy különben helyet nem kapok, mert hisz minden panaszkodik drágaság 's pénzapályról; de nagyon hibáztam, a' szinterem — üres volt, 's később is csak igen kevés néző jelent-meg, noha ünnep 's hideg idő volt, ez utóbbi pedig szinészetünk' pártolásával karöltve szokott járni. Mi okból voltak

tehát olly kevés nézők? megmondom: a' gazdagok vélték: hogy nincs szükségük azt tudni: miképen lehet ócsón élni, a' szegények pedig — szeretnének vagyonosaknak tartatni 's azért maradtak-el. Vigasztalásukra mondhatni, hogy nem vesztettek semmit, mert valóban nem tanitattak volna meg ezen megbocsülhetlen mesterségre: ‚Hogy lehet ócsón élni?' — Az előadás aluszékonyan menvén, nem emelheté a' gyönge műv' érdekét, egyedül Kovácsné assz. (Czili) 's Telepy ur (Sommer) szerzének szorgalmas játékukkal némi kárpótlást; Barthánéasszonynak (Karolina) szorgalma dicséretes, azonban tanácsoljuk iparkodjék minden erőtetés nélkül természetesen szavalni, akkor azután érthetőbbek leendnek szavai; Lendvay ur (báró Ilmen) pedig — ki ma igen hidegen játszék — igyekezzék többet jelentő mimikát tulajdonává tenni 's ne csak feje' ide 's oda mozgatásával pótolja az actiók' hiányát. — Készületlenséggel ma is lehet vádolni az egész játszó személyzetet, annyival is inkább, minthogy — ha maga a' darab nem is — a' csinos gördülékeny forditás, Jakab Istvántól, 's a' közönség iránt tartozó figyelem több szorgalmat érdemelt volna. Azonban azon szép reménynyel, hogy szinészink valahára a' nyelvet mellyen játszanak megtanulják, ugy látszik, egy szebb jövendőig fel kell hagynunk; részünkről e' részben többé legkisebb reményt sem táplálunk, mert bár mi fájdalmas is a' tapasztalás, de az bizonyos, hogy mind a' két hazában, három szinésznél több nincs ki a' nyelvet tisztán tudja 's ezek: Fáncsy, Szigligeti és Kiss János.

Majus' 13*dikán* szinpadunkon *Smolik Vilmos* (5 éves fiucska) hangversenye, mellyben madame *Ernst*, cs. kir. udvari énekesné 's *Kalis* ur, a' pesti szinház tagja, első énekével, utóbbi szavalásával részt vettek. Ezt megelőzé „777 szám" vigjáték.

Megösmerjük a' hangversenyadó fiucskának talentumát a' muzsikához, de azt hiszszük, atyja igen korán lépteté-föl e' kis szorgalmas tanulót, mert nem kelle felednie, hogy a' budapesti Közönség' figyelmét, a' gyermekkorbul, nagy mértékben vonta magára, a' zongora' hőse az ifju *Fáy Gustáv*, és hogy kevéssel utána közbámulatot gerjesztett a' kis *Taborszky Gabriela*, és *Székely Imre*.

Majus' 14*dikén* Raupach' „Molnár és gyermeke," szomorujáték 5 felvonásban vonult ismét keresztül szinpadunkon. Mellyben *Fáncsy* mint a' társaság' uj tagja először lépe-föl. — Raupach ezen művét először „Karácson-éj" czim alatt novella alakban adá-ki, 's ez által követé az elmés Malticz' azon tanácsát, mellyben javalja az irónak: hogy egy novellát irván, azt adja-ki 1ször hirlapban vagy zsebkönyvben; azután 2szor külön nyomatva; 3szor valamelly novella gyüjteményben; 4szer minden munkái között; 5ször csináljon a' novellából szomorujátékot 's küldje szét kéziratban minden szinpadra; 6szor nyomattasa-ki valamelly játékszini zsebkönyvben; 7szer adja-ki külön; 8szor nyomattassa-ki szindarabjai' gyüjteményében; 9szer sorozza minden munkái közé, 's végre 10szer irjon belőle daljátékot 's ebből ismét egy balládot; ekkép aztan tizszer huzhat jövedelmet egy munkából. — A' darab' részletes birálatába nem ereszkedem, minthogy arról e' lapokban már szó volt; annyit azonban mégis mondok: hogy benne életből meritett kép csak a' sirásó, a' többi mind tulságos, legelmésebb ötlet pedig az, midőn a' sirásó ónt tevén a' korcsmában asztalra, mondja, hogy a' szolgálóknak öntés végett hozá, ellenben legszerencsétlenebb az, hogy a' negyedik felvonás *nem* utósó, mert valóban szükségtelen a' nézőket annak látásával gyötreni, mikint költözik-ki Mária' lelke egész kényelemmel fuvola hang mellett. — Az előadásról szólván, először is Megyeri urat (Reinhold) kell megdicsérni, ő elejétül végig remekül játszott 's tanulhattak szinészink tőle mimikát. Ezen szó, remekül igen sokat jelent, 's azért nem is fogunk vele visszaélni, itt azonban kötelességünk vala azt Megyeri ur játékáról mondani, mert birálatink valamint mindenkor kimélés 's részrehajlás nélkül feddendik a' hibát, ugy szinte méltánylani fogják az érdemet. Lendvayné assz. (Mária) ezen szerepet con amore szokta játszani mindig, 's ma is sok szemből könyűt sajtoltak szívrázó kesergei, én azonban még sem találhatám játékát egészen helyesnek, mert már első megjelenésekor olly nagy tragikai pathossal játszott, hogy a' szükséges fokonkinti emelkedésnek helye épen nem lehete, miáltal játéka igen egyhangu (monoton) 's csaknem untató lőn. Jobban felfogá szerepét Fáncsy ur (Konrád), ki ma lépvén fel először mint az intézet' uj tagja, zajos éljennel 's tartós tapsokkal fogadtatott, ő a' nélkül is mód fölött érzelgő szerepét értelmesen mérsékelvén igen szerencsésen eltalálá a' közép utat 's érdemlett tetszéssel, játék végén pedig kihivással jutalmaztaték. Egressyné assz. (Kunigunda) mélyen érezteté velünk, milly nagy szükségünk van egy vagy két jó szinésznére. Barthánéassz. (korcsmárosné) szeret öltözködni, mi magában jó, de mai öltözete 's haja ollyan volt, millyet a' mult század' elején Sziléziában nem lehete látni. Szentpéteri urról (John sirásó) mondhatni: Hogarth ecsetére méltó jelenet volt. A' nézők' egy része sirt, másika — kaczagott a' legszivrázóbb jelenetekben is!! —

A. B. Á. R.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

PEST
Majus' 21dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
41dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' — Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. — *ELSŐ FELE.*

ÖRÖMDAL.

Fuss előlem! fuss, gyülöllek
Én víg kedv' fia.
Éjféllel rokon sötét rém,
Melancholia!

Hol szentségtelen fohászt visz
A' szél, szárnyain,
'S bú hullámzik tompa jajjal
A' styx' árjain,

Hol nehéz ónlábakon jár
Néma borzalom,
'S halvány árnyaktól ijedten
Fut a' vígalom,

Menj ez átkos éj' ölébe
'S rejtsd-el kormain
Gyászos arczod', vagy temesd-el
Léted' álmain.

Olly szép, olly kies világ ez,
Itf a' föld' szinén,
Láng kebellel hadd öleljem
Kedv' barátja én.

És ha rám néz a' derült ég
'S lánykám' kék szeme,
Rám mosolyg a' völgy' virága
'S lánykám' kelleme,

Rózsafényben leng körülem
Jó kedv' angyala,
'S az busít csak, hogy tünendő
Éltem' hajnala.

Olly tünékeny, bár ne volna —
Mint a' lenge szél,
Élek hát a' szép röviddel,
Boldog, a' ki él!

T. L.

UT A' GŐZHAJÓN
BUDAPESTTŐL POZSONYIG.
(Vége.)

Egy hires 's nagy esetekkel összefüggő omladék hasonló a' rothadt fához, melly maga az enyészet fokán 's minden élettől megfosztva levén mégis fényt és világot terjeszt-el maga körül. Igy Visegrád, mig falai düledeznek a' felettek elviharzott századok terhe alatt, 's maga csak gyászroma a' hajdannak, a' mult időket nimbuszként ragyogtatja vissza maga körül. A' vár egy hegyfokon fekszik épen a' Duna' jobb partján, 's a' viz felé igen meredek, de másik részén összefügg a' hegységgel. A' vár alólról sokkal kisebbnek látszik, mint sem kényelmes lak lehetett volna egy fényes és nagy királyi udvarnak; a' folyam felé egy fal vonul-le, mellynek alsó részén az ugynevezett Salamon' tornya emelkedik, egy három vagy négy emeletes négyszögü épület három oldalon még eléggé ép, de a' negyediken bedült falakkal.

A' vélemény, melly ezen várról a' nép nagy részében ural bizonyitása legnagyobb királyunk Hunyady Mátyás' népszerüségének, mert mint már másott is gyakran hallottam, hajónkon is leginkább őt nevezék Visegrád lakójának, bár alatta a' vár' már hanyatlott, de a' nép, még annyi századok után minden hirest és dicsőt szeret nagy fejedelmére ruházni.

A' mi a' vár tájékát illeti, ez sok tekintetben megérdemli a' rá halmozott dicséreteket: mert, egy szép nagy folyam mindenik partján hegy hegy felett emelkedik változó alakokban, legnagyobb részt sürü erdőkkel boritatva, csak a' várhegy maga kopár; de egy hijával van a' tökéletes vidék szépségnek, tudniilik a' kilátás igen szük 's a' közel hegyek által elzárt, 's igy semmi távolban kékellő hegyeket, semmi messzeséget nem mutat, minélkül tájék nagynemü nem lehet. A'

vár alatt Visegrád és szemben a' tul parton Nagy-Maros közönséges kis mezővárosok.

Visegrád felett egy kis a' viz felé függő sziklán egy egyszerű kereszt tünt szemembe. Ezen helyen egy földesur és neje' hintaját négy tüzes lovak elragadák, a' szerencsétlen férj összezúzatott, 's meghalt, de a' nő megmenekedék, 's a' keresztet a' gyászos eset emlékeül állitatá föl. Ide közel van Dömös, hol első Béla király thrónjáról, vagy mint mások akarják lováról leesvén éltét végezte. A' bal parton elhagytuk Szob és Hellenbach falukat egy alacsony dombokkal takart vidéken, itt foly valahol az Ipoly a' Dunába, de hasztalan kerestük torkolatát, mert a' folyócska talán szégyenkedve a' Duna nagysága előtt épen nem akará magát mutatni. A' közönséges dunai hajók nem valának illy szerények, bár elég okok lett volna lomha épitésük és lassu csiga menésük miatt elbujni a' sebes gőzhajó elől. Terhök miatt görnyedtek a' vonó-lovak, 's a' hajó még is lassan ment. Nem sokára Esztergom és Párkány között valánk, a' párkányi oldalon a' repülő hid mellett kevés perczekig megállván egynehány utazót bevenni. Az esztergomi vár egy nem igen magos hegyen fekszik; de hadi tekintetben sokkal alkalmasabb helyen mint a' visegrádi, mert a' domb egészen elkülönözve, 's a' legközelebb hegyektől meglehetős távolságban fekszik. Bástyái már majd egészen el vannak rontva, és felettek a' káptalan' lakai és kertei terülnek a' most félbehagyott basilica nagy és nagynemü épületet gyanitat ha valaha készen leend, de mostani állapotjában távolról igen hasonló egy magtárhoz. 'S ha készen lesz is, — roppantsága olly viszonyban fog állani a' kis és nem igen szép Esztergomhoz, mint Mindosz nagy kapui a' régi Görögországban a' csekély városhoz, mellyeket látván Biasz, egyik Graecia hét bölcsei közül ezt mondá: „Mindöszi férfiak, zárjátok be a' kapukat, hogy a' város ki ne menjen. Mindazonáltal igen nagy kár, hogy a' szép épület elhagyatva áll 's hazánk így egy nevezetességtől megfosztatik. Esztergom maga egy rendetlen 's tekintetlen város, külső részeiben a' házak még nagy részt szalmával fedvék. A' város kivül az érseknek egy mulatóháza szép és saját nemü izlésben épülve már tavolról kedvesen tünik az utazó szemébe. Itt a' hegyek lassankint lapulni kezdenek, 's a' városon felül már mélyebben a' tartományba vonulnak 's a' Duna két partján sikság terül, melly azonban tágabb a' bal mint a' jobb parton. Ennél Almás és Neszmély előtt usztunk-el, mind a' kettő de kivált az utósó boráról nevezetes, 's e' felett Neszmélyen halt-meg Albert királyunk, mint mondják mérséketlen dinye evés miatt, tovább Szőnyhöz értünk, melly hajdan római colonia volt, 's egy barátomtól tudom, hogy Csokonai' Lilája ide ment férjhez, 's még egy két év előtt élt. A' másik parton Mocs helységét 's közel hozzá épen a' viz mellett a' nagy hadi élettárakat hagytuk-el és Izsát, Komárom alatt, mellyet földindulások már több ízben kegyetlenül látogattak-meg.

Már sötét vala midőn Komárom alá értünk, így hát a' város leirásánál máskori tapasztalásomhoz kell folyamodnom. Ezen várost lakói „szűz Komárom várának“ szeretik nevezni, mivel még elfoglalás által semmi ellenség sem szeplősité-meg, mit talán hazánk egy erőségéről sem lehet állítani. De alkalmasint Komárom hire is, mint sok más erkölcse' csak azon alapul, hogy még kemény próbára soha sem tétetett, 's valóban történetünk semmi nehéz ostromról sem emlékezik, mellyet Komárom kiállott volna. A' komáromi erőség azonban most Europa első rendü várai közé tartozik; de fekvése csak a' Dunát nézve fontos, mert ezt tökélletesen uralja. A' mit a' történet Komáromon jót tett, az által, hogy még soha sem foglaltaték el, a' természet egy más rosszal akarta kipótolni, és azért gyakor földindulásokkal látogatja-meg a' várost, mellynek épületjei ezen kártékony vendég alkalmasabb elfogadása miatt alacsonyak, sőt templomainak tornyai is igen csekély magosságuak, mi ollyan formán áll, mint egy igen nagy ló hátán egy igen kis lovag. A' Duna' két partját délre a' várostól bástyák és földsánczok fedik, 's belőlök a' várüregek apró ablakai pislognak-ki, 's az alacsony védfalak igen megcsalják az idegent, ki egy mai vár alatt azon régi szédelgő magosságu falakat és tornyokat képzeli magának. A' németek egy különös etimologia szerint fejtik-meg Komárom nevét: azt mondják tudniillik, hogy a' vár kapunál nem tudom állott vagy még is áll egy kőből faragott szűz (a' várnak czíme) 's mutató újja alá tett hüvelyét mutatja az ellenségnek, ezen fölirással: *Komm' morgen* (jer holnap), 's innen származik Komárom, e' dolog hitelességéhöz csak könnyen hivő emberek hibáznak. Egyébiránt hazánkban csudálkozni nem lehet, mikint juthatott egy magyar vár kapuja felé egy szűz, melly onnan az ellenséget németül ijeszsze vissza.

Komáromtól kezdve Pozsonyig a' Duna egészen uj arczot mutat, mert Csalóköz hires szigete

hosszában számtalan apróbb és nagyobb szigetekkel van beszorva, mellyek közül némellyeken faluk is vannak, de legnagyobb részőket sűrü erdőség boritja, olly fa nemekből, mellyek nyirkos földet kedvellenek. A' számos zátonyokon és fövenypadokon gyakran aranymosókra akadtunk. Ezek környékbeli parasztok, a' Duna által ujra fölhányt fövényt előbb átrostálják, aztán többször kimossák, és végre az aranyat kényesővel a' homoktól elválasztják. Sok illy homokrakások mutaták, milly erős divatban légyen a' leirt munka ezen tájakon. Itt az utas egy két tova fekvő csalóközi tornyot kivevén helységeknek nyomát sem látja, annyira elzárják a' temérdek erdős ligetek kinézését, de a' Dunának számtalan ágai, kanyargásai, és szigetei, mellyek mindig érdekesebb szépségü facsoportokkal díszlenek kielégitik az e' féléhöz nem szokott szemet. Részemről mondhatom, hogy annál inkább függtem a' szép természeten, minél kevésbé vontak-el vizsgálatától az emberi ipar' tárgyai. Egy illy természeti jelenet igen meglepett, valósitván egy kedves költőm élénk festéseit. Egy sziget csucsán egy vadkörtefa tünt szemünkbe, minden ágai sűrüen varju fészkekkel rakvák, megolvasám, és számra harminczkét fészek volt.

Washington Irving Bracebridge-Hallja jutott eszembe, hol az olly élénken élesen és szeszélyesen rajzoló költő hív leirása által igen érdekessé tesz egy hasonló varju gyarmatot. A' madarok nagy része a' fészkek' javitásával vagy ujak' épitésével foglalatoskodék, mások károgva repülék körül a' fát, 's ismét mások komolyan és tunyán ültek a' galyakon, csak néha tisztogatva tollaikat orrmányaikkal, ezek, mint Washington Irving mondaná, egész megvetéssel tekintének egynéhány emberre, kik a' szomszéd fát levágván most hasábokra darabolták, és alkalmasint saját bölcsességük felől igen meggyőződve nem is gyaníták, hogy azon vész melly szomszédukat földre teríté, saját országukat is elpusztithatja.

Igy vonult tovább hajónk folyvást az említett ligetek között, csak rövid ideig állva-meg Gönyőnél, hol a' Győrbe szándékozó utasok kiléptek. Később a' hajó elején állva egy eddig észre nem vett ember leve szomszédom, egy magas sovány alak, sápadt arczain elzárt komoly büszkeség ült, 's gyerén függöttek-le világos szög fürtei mélyen hátra nyomott kalapja alól. Beszédbe eredtem vele, melly azonban jó darabig csak nem igen 's illy törött szavakból állott.

„Arra fekszik Hédervár," mondá mellettünk egy hajós.

„Hédervár!" ismételém én. Fölállottam és szemem és lelkem délkelet felé feszültek, merre a' hajós mutatott.

„Hédervár, mi az?" kérdé most először az idegen alkalmasint fölingereltetve részvétem által. Én röviden említem a' nagy Kontot, és hős társait, elbeszélék minden nevezetest rólok.

„Illy vérengzés nálunk Angolhonban nem fogna történhetni," felelé az idegen, kiről most tudám meg, hogy angol.

„De megtörtént, — viszonzám én, — hát a' derék Algernon Sidney a' nemes lord William Roussel és Essex miért vérzettek."

„Vérzettek de nem bosszulatlanul, — felelé hirtelen az angol, 's mintha kellemetlen tárgytól elfordulni akarna, másra fordità a' beszédet, így hamar a' gőzhajó gépelyére, 's innen általányosan a' gőzmüvekre jöttünk. Én magasztalám minden tekintetben Brittaniát, 's bár ez az angolnak tetszett, de alig mutatá tetszése jeleit máskép, mint hogy beszédesebb lön. Neki csak hazája, hová most vissza utazott volt a' földön, 's a' föld' egyéb részei csak ugy látszottak tengeni, mintha Brittania' alamizsnájából élnének, mosolygva vevé és feleletre sem méltatá észrevételemet, midőn Brittania egykor még is megtörténhető hanyatlásáról szólék. 'S midőn elváltunk sokkal nyájasabban mint eddig fordult felém, 's egy angol népdal következő verseit mondá el:

„Ó Angolhon egy nemeskő
Tengernek közepében,
'S a' napfény nem olly tündöklő
A' mennynek kék ivében."

Bár erős véleményem hogy a' külföldről minden jót elfogadjunk, de csak ugy sikerülhet az nálunk, ha az idegent czélirányos alkalmaztatással hazaivá tudjuk tenni, 's olly sajáttá mint ön szokásainkat vagy találmányainkat, mellettek nemzetiségünket a' lehetőségig megtartva. Ezen elvet gyakorlá a' régi Róma, 's az ujabb Brittania, 's ezen elvek tevék a' világ' óriásává Rómát, 's az uj kor legnagyobb népévé az angol nemzetet.

A' második nap még jóval Pozsony alatt alkonyodék ránk, 's midőn a' sötétség sűrübb lett, a' hajó kénytelen volt megállani, nehogy a' homályban valami zátonyba akadjon, a' várostól még mintegy félóránnyira lehettünk, kiszállottunk tehát, 's gyalog folytattuk utunkat Pozsony kellemteli vidékén egy szép tavaszi este szende leve-

gőjében, a' nem egészen teli hold csak homályos világot önte a' ligetekre, kiemelve inkább mint világitva fáik barnaságát, a' csillámló vizekben itt ott egy béka hallatá kora koáxát, és zaján kivül mély csönd uralt, melly által majdnem ünnepélyes, de mégis lágy érzelmekre gerjesztetve értük-el Pozsonyt. Gaal.

VÁZLATOK MAGYARORSZÁGBÓL.

(*Vége.*)

A' VONTATÓ.

Olly országok, mellyekben a' lótenyésztés virágzik, az által tüntetik-ki magukat, hogy bennök hamar utazhatni. Itt mellőzöm a' vasutakat és gőzkocsikat. A' magyar lovak ismeretesek futékonyságuk és tartósságuk felől, és tulajdonosaik olly kevéssé kimélik őket, hogy épen nem vonatkoznak, 4—6 óráig egy huzomban űzni őket. Gyors haladásra a' posta különösen alkalmatos. Ez azonban Magyarországon nem épen dicséretes szerkezetben van. Ez okbul a' legtöbb utazó vontatókkal utazik. Ez kétféle: kényszerített és önkéntes. Előbbivel a' parasztok mind azoknak kötelesek szolgálni, kiknek joguk van azt megkivánni. De hogy e' vontatót, mindenütt megkapja az ember, levelének kell lenni az országbiztosságtól. Az előtt nem igen kérdezősködtek a' helység' birái illy utilevél után, hanem oda lehete nekik akárminemü papirt mutatni és megelégedtek vele. A' gyakori visszaélések, mellyeket azonban felfödeztek, létre hozák, hogy most szorosabban bánnak a' dologgal 's a' birák meglehetős szigorusággal kipuhatolják, valjon a' vontatót kivánó joggal kéri-e azt. De ha már utazófélben van az ember, akkor nem háborgattatik, mivel, mint a' különpostán, minden következők fölteszik, hogy a' megkivántató levéllel birnunk kell, mert nélküle kezdettől fogva nem kaptunk volna vontatót.

A' törvényes díj e' mellett két magyar mérföldre egy lóért 15 ezüst krajczár. Mindig négy 's csak igen könnyü teher mellett vétetik három ló. Négy lóért tehát egy státióig egy pengő forint fizettetik. Ha ezen felül borravalót is adunk, az illy haladás még is hihetlenül olcsó; minthogy azonfelül, ha a' borravaló nem igen csekély, vagy nem épen vetés' avagy aratás' idején utazunk, felette gyorsan haladunk.

Mielőtt e' kényszeritett vontató felől többet mondanék, még az önkénytest is megemlítem, ez csak a' felföldön van szokásban és jó renden áll. Az alföldön hamar kikopik ebből az ember 's lássa, mint halad tovább, ha különpostára nem ül. De a' hol jól rendelve van, nagy jótéteménynek nézhetni azt az utasra nézve. Közönségesen négy lóért egy státióra 2 pengő forintot kell fizetni, mellé még borravalót, 's igy gyorsan utaztatik. Olly utazók, kiknek tulajdon szekerök van, 's kik ketten vagy többen összeállnak illy módon rendkivül olcsón és hamar jutnak rendeltetésök' helyére. E' kocsipénz hihetlen olcsónak látszik ugyan, 's azt kellne hinnünk, hogy egy paraszt sem szánja rá magát, illy dijért négy lóval két mérföldet bejárni. De gondolóra kell vennünk az olcsóságot, melly Magyarországon minden mezei termesztményekben uralkodik, 's fontoljuk-meg, hogy illy körülmények közt a' földmüvelő előtt igen nagy a' pénz' becse. Mert nem ritkán két pozsonyi mérő tengerit kell eladnia, hogy két pengő forintot kapjon. Mint a' kényszerített, ugy az önkénytes vontatóra is a' birák ügyelnek 's utóbbinál még gyorsabban és pontosabban szolgálnak az embernek, mint amannál. A' rendelt díj csak ritka esetekben emeltetik-föl 's csak akkor, midőn igen sok kocsik járnak, mint p. o. pesti vásárkor, vagy ha az utiszekér rendkivül nehéz és terhes, vagy ha az ut, mint tavasz és őszkor, nagyon rosz. Hogy igen gyorsan vitetik az ember, onnét kitetszik, mivel egyik státiórul a' másikra csak ritkán megy két óráig, 's ez utat közönségesen más fél alatt meghaladja. Pedig két magyar mérföld jó harmadfél németet tesz.

Most már visszafordulok a' kényszerített vontatóhoz. A' fő panasz, mellyet ellene felhoznak, az, hogy többnyire igen rosz lovakat 's még roszabb kocsikat kapni. Rajtam gyakran megtörtént, hogy, midőn a' négy ló megjött és egy sorban befogatott, azokat, oldalról nézve, kettőnek tartám. Azonban bármilly aprók' és nyomoruknak látszók is ezen lovak, mindazáltal hamar futnak, mert lábaik' hajlékonysága és gyorsasága csudálatra méltó. Ha a' hajtó jól tud sarkantyujával és ostorával bánni, e' gyorsaság megkettőztetik. Ezt jó borravaló eszközölheti. De különösek ezen parasztok abban, hogy, ha egy itcze bort adatunk még felül rá nekik, mi gyakran csak 6 réz krajczárba kerül, ez nálok többet tesz, mintha kész pénzben még annyit nyujtanánk nekik.

Ha megérkezik az ember 's a' helységházn elébe áll, közönségesen egy vagy két törvényszolga által fogadtatik, kik itt kisbiróknak neveztetnek 's ezek megkérdik, hová kiván vitetni. Mig

a' felföldön utazik az ember, elhaladhat a' német nyelvvel, mert majd mindenütt van valaki, a' ki azt érti. De az alföldön nem így van a' dolog, 's legalább annyit kell magyarul tudnunk, hogy érthetővé tegyük magunkat. Ha e' kisbiróknak mindjárt előre jó borravalót adogálunk, vagy azonnal oda is adjuk nekik, mielőtt a' rájok bizott dolgot, a' lovak' előkeritését, véghöz viszik, bizonyosak lehetünk benne, hogy nem csak gyorsan de jól fognak szolgálni.

Ezen vontató nem csupán Magyarországra terjed-ki, hanem a' hozzá tartozó tartományokra is, Erdélyre tudniillik, Kroátiára és Dalmátiára. Nemű különségre találunk, ha Magyarországot elhagyjuk és Erdélybe jutunk. Mindazáltal ezt sem veszi észre az ember tüstént a' határon, hanem csak a' második státión Nagy-Váradtól. Mert innét kezdve csak igen ritkán talál magyart az ember, ellenben az egész népség oláhokbul áll. Ezek háztartásukban, valamint öltözködésökben körülbelől mélyen állnak a' magyarok alatt. A' lovak, mellyeket itt kapni, már erdélyi fajuak, termetökre aprók, de hajlékonyak és élénkek 's a' mellett rendkivül tartósak.

E' vontató' használása mellett némelly veszedelemnek van az ember kitéve. Az erős és vad hajtás néha minden képzetet felmul, 's intések ez ellen keveset használnak. Ha Erdély' egyenetlen és hegyes' völgyes földjét meggondoljuk 's látjuk, milly nyomoru állapotban vannak a' lószerszámok, már előre roszul érezzük magunkat. Ehhöz járul még többnyire a' kocsis, a' ki még csak gyermek, 's kiről alig tenné-föl az ember, hogy két lóval tudna biztosan járni. Egyedül az apró lovak' rendkivüli ügyességének tulajdoníthatni, hogy majd minden vontatónál valamellyik, nyakát nem töri. Mert hegyen lefelé közönségesen nyargalva mennek, 's a' kerekeket sem kötik-meg. Illy kocsis mellett kétszer éltem olly jelenést, mellyre hajszálaim borzadtak. Midőn a' hosszu hegyen, Kolozsváron túl, lebocsátkoztam, egy két ökrös taliga jött elébünk. Minthogy egész nyargalásban valánk, amaz nem tudott elég gyorsan kitérni. Ez okbul a' lovak és ökrök ugy összebonyolódtak, hogy a' gyermek kihullott nyergéből 's az állatok' lábai közé esett. Már széttapositottnak képzeltem őt, midőn macskaképen előcsúszott a' lovak közül 's egy kevessé sántitva ugyan nyergébe űle. Most, gondolám, megtanult lassan hajtani. Távol légyen! Ujra suhogatá ostorát, ütlegeit hangos kiabálásokkal kisérte 's lovai azonnal a' régi futásban voltak. Minden beszéd és fenyegetés részemről hasztalan volt: mert becsülete forgott-fen, mivel a' fenakadás alatt egyik pajtása, ki hasonlókép vontatón volt, megelőzé. Nem sokára ismét utól érte őt 's minthogy amannak baja történt, melly miatt meg kellett állnia, az én kicsinyem diadalmasan nyargalt-el mellette.

Tordán túl az utat igen sikosnak találtam 's ez okbul ajánlám kocsisomnak, ki ismét alig 15 éves gyermek volt, hogy lassan menjen. De ezt becsülete ismét nem engedé. Több kocsi és szán, mellyek, a' tordai vásárról jövők, mellettünk elnyargaltak, becsületérzését módfelett fölingerelték, 's többé semmikép nem engedé magát tartóztatni. Kiáltozás és ostorcsapdozás kezdődött 's az apró állatok gyors futásnak eredtek. Egyszerre lerogyott a' rudas, magával ragadá a' nyergest is 's kocsisom utóbbinak feje felett olly gyorsasággal csusszant-le, hogy azon pillanatban az első és hátulsó lovak közt feküdt 's az akasztékfelhérczen és rudon tovább hurczoltatott. Szerencsére a' türelmes állatok csakhamar megállottak. A' gyermek fölvánszorgott, meghuzta teste' nehány részeit, mellyeken megüté magát 's jó kedvvel ismét lovára ült. Diadalmasan pillantott vissza rám nehányszor, ujra suhogatá ostorát 's azonnal nyargaltunk ismét, bárha a' lovak mindegyre jobra balra sikamlottak 's minden pillanatban leroskadó félben voltak.

Az országnagyok' részéről már szóba vették a' vontató körül előforduló némelly garázdaságokat, 's e' végre már rendeletek is történtek, mellyek azonban kevés sükerűek voltak.

Bármilly jótékony legyen is az a' vele élhetőkre nézve, még is megvannak nagy hibái és alkalmatlanságai, mert a' fenmondott veszélyen kivül még nagy halogatásnak is ki van az ember téve, ha vetés' vagy aratás' idején utazik. Ekkor nem ritkán több órákba kerül, mielőtt lovakat kaphatni 's ha megkapjuk is végre, annyira fáradtak és meghajtottak azok, hogy csak igen lassan utazhatni velök.

Néha annyira megszaporodnak az utazók, hogy várni kell, mig ismét lovak jőnek vissza. Igy találtam p. o. Tordán, hogy egy időben harmincznál több vontatóló kéretett 's ha a' városhajduhoz, ki itt magát biztos ur névvel engedi gunyoltatni, nem fordulok 's neki valamit kezébe nem nyomok, sokáig kellett volna várnom, mielőtt tovább mehetnék.

Erdély' azon faluiban, mellyek a' szűk völgyekben feküsznek 's mellyeknek földmüvelése igen kevésre terjedő, kevés lovakat tartanak, 's nem ritkán megtörténik, hogy ökröket kapunk vontatóba. Ezen állatok itten gyors léptüek ugyan, sőt elég gyakran szaladnak is, de az út még is illy módon nem igen gyorsan megy.

Mennyire nyeri-meg az ember mindenütt a' nép' bizodalmát, ha nyelvét tudja, 's magát hozzá alázza, ez tudva van. Magyarországban és Erdélyben ez különösen bebizonyúl. Mindenhol a' legbarátságosabb elfogadást találtam 's gyakran nem volt szükség, korcsmába mennem, mert a' falubirák azonnal készek voltak, étellel 's itallal ellátni. Illy módon rendkivül olcsón lakomázhatik az ember. Igy egykor egy pompás rostélyost kaptam és olly bőséggel, hogy háromnak elég lehete, 's mellé egy pint jó bort 32 réz krajczárért.

Ha az ember a' jókat, mellyekkel a' magyar vontató bír az utasra nézve, az alkalmatlanságokkal egybe veti, mindig győzni fog az előbbiek' mennyisége. Az utazás' olcsó és mellette gyors módja felmul némelly előforduló kellemetlenséget. Mert valóban Europa' egyéb részein sehol sem haladhat olly jól az ember, mint itt, hol, mint az alföldön többször tapasztalám, két óra alatt három mérföldet 's ezt harmincz ezüst garasért haladhatni. A' szörnyü nyargalást a' vele járó bajakkal leszámolva, ezen parasztok módfelett biztosan szekereznek, 's igen ritkán történik, hogy — a' legroszabb utakon is — felforduljanak.

A' DUNA' NYILÁSAI ÉS SZIGETEI.

MUSZKA MUNKA UTÁN.

1. ÁTALÁNOS ÁTTEKINTÉSE A' DUNA' NYILÁSAINAK 'S AZOK' KERESKEDÉSI NYOMOSSÁGA.

A' Duna' nyilásai a' kereskedésre nézve a' fekete tengeren különös nyomossággal birnak; ezek teszik a' főutat a' portékák' szálitására déli Bessarábiába, valamint Oláh- és Moldvaországi fejdelemségekre nézve. Galacz', Brailow', Ismail' és Reni' sorsa e' városok' közösködésének, a' fekete tenger' török és orosz kikötőivel, nagyobb vagy kisebb könnyüségétől függ: e' városok' műszorgalma és kereskedése még eddig nincsenek azon állapotban, melly csak távolról is lekötné a' körülfekvő vidékek' természeti gazdaságát 's megfelelne azon nyomos kifejlettségnek, mellyre a' kereskedési ipar szomszéd-országokban feljutott: ennek okát könnyen átláthatni.

A' Duna' nyilásinál fekvő városok 's a' közel fekvő tartományok nem juthattak tartós jóléthöz, mig e' folyam' partjai színhelyül szolgáltak a' Muszka- és Törökország közt gyakran megujuló háborunak. Sem a' földmüvelő, sem a' kézmüves, sem a' kereskedő nem akarák müszorgalmukat és tőkéiket olly országra fordítani, melly színhelyül 's egyszersmind áldozatul volt rendelve a' kereszténység és az izlám közti utósó háborunak, olly országra, mellynek jövendője még olly ingadozó és bizonytalan volt, mint azon szorosak, mellyek a' pompás Dunát a' fekete tengerrel összekötik, változékonyak. 'S mint a' fekete tenger' éjszaki partjainak sivatagai száz év előtt még puszták valának 's bőséges csatatérül szolgáltak a' kozákoknak, 's a' török és tatár megtámadásoknak, de lassankint megnépesedtek, kereskedői városok által lönnek födetve 's a' pallérozott tartományok' sorába jutottak, ugy most a' Duna' nyilásainak partjai egy majd lakatlan és egészen ösmeretlen földet mutatnak, mellynek egyetlen lakói nehány halászok.

Utósó időben a' Duna' nyilásainak nyomossága kereskedői tekintetben még emelkedék az ausztriai kormánytól tett rendeletek által a' dunai hajózás' előmozditására, 's a' gőzhajózás' behozása által Pozsonytól Galaczig 's innét Konstantinápolyig. Ez által a' Duna egyik főutjává lesz a' cserekedésnek, kelet és közép Europa közt. 'S még azon gondolat, hogy a' Dunát a' Rajnával 's ez által a' német tengert a' feketével összekössék, e' nyilásokat végpontjává teheti egy olly vízi utnak, mellynek másik vége Amsterdamban, Rotterdamban és Antwerpenben lesz, 's mellyen Hollandia', nyugati Franczia-, Német-, Török- és déli Oroszország' termesztményei kicseréltethetnek, a' nélkül, hogy szükség volna e' miatt a' Gibraltárt körülhajózni. Akkor a' Duna' nyilásainak most puszta és lakostalan partjai a' déleuropai kereskedésnek fontos főhelyeivé fognak változni. E' jövendölés épen nem látszik tulságosnak, ha rá emlékezünk, hogy a' nyomorult Hadschibei 40 év alatt a' mostani Odessává változott 's az uj Oroszországot azzal egybehasonlítjuk, minőnek azt Potemkin találta. Odessára nézve a' Duna' nyilásainak népesedése azért is fontos volna, mivel az e' kikötő és a' Bosporus közt úszó hajóknak menedéket nyujt, mert ezek most szélvész' vagy más szerencsétlenség' esetében sehol sem találnak biztos menedéket a' fekete tenger' egész éjszakkeleti partján.

A' bukaresti egyezés 1814ről, melly Bessarábiát Oroszországgal egyesité, 's az (orosz) ország' határait a' Duna' nyilásainak éjszaki vagy kiliai ágáig terjeszté, a' pallérozódásnak első alapját veté-meg Bessarábiában. De ezen egyezés' határozati, melly szerint a' Dunanyilások' szigeteinek neutráloknak és lakatlanoknak kelle maradni, megsemmisiték az e' szigeteken eddig fenállott telepedéseket. A' számos török lakosok elköltöztek, ez időtül fogva e' szigetek egészen elpusztultak, 's még csak orosz vagy török kóborlók' menedékhelyéül szolgáltak, kik a' törvényhatóságok' üldözései elől az erdőkbe és bokrokba rejték magukat.

Az 1817dik évi augusztus' 21diki egyezkedés szerint, melly 1826ban Ackermann által megerősíteték, az orosz határ a' közép vagy sulini nyilásig tolatott előre. Ezen egyezés még nem vitetett véghöz, midőn 1828ban ismét kiütött a' háboru Török- és Oroszország közt. Az adrianopoli egyezés által végre a' georgievi ágozat állapítatott-meg mint Oroszország' határa 's minden szigetek a' kiliai és georgievi ágozat közt Oroszországnak engedtettek által. A' harmadik czikkelyben az határoztaték, hogy a' Duna' a' job partja, azon ponttul kezdve, hol a' georgievi ágozat a' sulinitől elvál, két óra járásnyira lakatlan maradjon 's hogy az Oroszország' hatalma alá kerülendő szigeteken is épületek vagy erősségek ne emeltessenek, kivéve a' veszteglésre megkivántatókat. Az adrianopoli egyezés' idejétől kezdve Oroszország kiterjeszthető befolyását a' Duna' nyilásainak szigeteire 's azokat az europai kereskedés és pallérozódás' részvétének azon fokáról biztosíthatta, mire physikai fekvésök által rendelve vannak. A' kormány' részéről már az első és elkerülhetlen rendeletekhöz léptek, hogy a' szigeteken a' különféle kézmüveket megalapítsák 's mindnyájokból azon hasznot huzzák, mellyet az országnak nyujthatnak.

Szándékunk a' lehetőségig szoros leirását adni a' Dunanyilásai' szigeteinek és a' Dunának, földképekre és olly tisztviselők' hivatalos tudósitásaira alapítottat, kik Ujoroszország' kormányának rendeléseiből küldettek a' Duna' nyilásaihoz, hogy azokat mostani állapotjokban megtekintsék és lerajzolják. Az itt közlött hirek' ujsága és kevessé ösmerős volta mentse-ki a' leirás' szárazságát. —

EGYVELGEK.

1.) *Roncherolles*ban Francziaországban minap egy paripa elragadta lovagát, kit levetett és 400 lépésnyire hurczola; csak egy szántott földön lehete a' lovat felfogni. A' szerencsétlennek szája teli volt földdel, homokkal 's a' t. 's igen megtörődött; azonban hihetőleg még meglehetett volna őt menteni, ha ott azon előitélet nem uralkodnék, hogy egy véletlenül szerencsétlenségbe esőnek csak akkor nyujtsanak segedelmet, midőn a' törvényhatóság a' dolgot már fölvette. De ez hosszas ideig halasztatott 's midőn végre az életébresztő próbákhoz fogtak, hiában fáradozának. A' földmivelő nép' czélirányos oktatása legalább jövőre gátot vethetne illy szörnyü tévedéseknek.

2.) Európának 170 millió lakosai vannak, ezek közt 18 millió szegény, kik közül Dán- és Franciaországban 5, Angolországban 10, Hollandiában 14, Oroszországban 1 jut 100-ra. Meg kell azonban jegyezni, hogy Angolországban olly emberek számítatnak a' szegények' sorába, kik a' mindennapi eledelt megszerezhetik ugyan, kiknek azonban segédpénzt nyujtanak ruházatra, házbérre, tüzelésre 's más illyesekre; itt ott a' segedelmek' lajstromán adakozásokat is olvashatni theára, czukorra 's a' t., mellyek a' község' költségére mennek, mivel a' csupa ellátás kenyérrel és főzelékekkel hasonlókép a' legnagyobb nyomoruság' sorába számítatik.

3.) A' legujabb franczia románok közt szokatlanul sok fordul-elő a' hölgyektől, p. o. „Antonio Giovanni," Souvestre Anna, és „Une femme prodigne" Lemercier Louise asszonyoktól.

4.) Hogyan érhetünk hosszu életkort, annak egy angol igen jó példáját adá, a' ki 93 esztendeig élt 's Londonban sok évig mindennapos volt egy csapszékben, hol mint az öt palaczk' hőse volt ösmeretes. Felszámolák, hogy az utósó husz év alatt csupán e' házban *harminczötezer hatszáz kilencz üveg* bort ivott-meg.

GEOMETRIAI FELADÁS.

Bizonyos házban egy nagy szép terem volt táblákkal kirakva; e' táblázat rendes nyolczszegekből állott, mellyek közül négy mindenkor egy négyszöget képze. A' birtokos ebben változtatást ohajtott 's ez okbul asztalost hivata 's kérdé: nem vagdalhatná-e ugy fel a' táblázat darabjait, hogy ugyan-azon minta csak fél annyi legyen? — „Oh igen," felelt amaz rövid gondolkozás után, „ha minden nyolczszöget nyolcz és minden négy szöget négy részre osztok, meglesz az egész!" — Mint érté ezt a' kézmüves?

HIR- 's DIVATLAP.

HONI HIR.

DEBRECZENBŐL.

A' debreczeni színésztársaság — miután május' 1sső napján Hugo Victornak Kiss János fordítása szerint „Angelo“ czimű szomorujátékát eljátszá, további előadásaitól ezuttal megszünt, — 's szét bomlott. — Kedves színészünk „Fáncsy“ ki valamint a' szinipályán szorgalmas jártassága, és észlegestudománya által, társai felett az érdemlett pályadíjt magának kivivta; — ugy a' társasélti körben kitüntetett szerény maga viseletével mindnyájunk' bizodalmát, szeretetét, 's mindenkori szives emlékezetünket megnyerte a' budai színész társasághoz utazott. — „László“ mint dicséretes szorgalmu színész „Éder Aloyziával“ Miskolczra menekvék, honnét vissza térendő-e vagy sem, nem tudhatni. — „Hubay“ az ujonczokból egy kisded társaságot alakita, 's Nagy-Károlyban nyita templomot Thaliának, de mint értesitetünk ottani előadásai nem nagy sikert nyernek. — Az „Éder család“ maradványai, ngy „Baranyi“ és „Szákfy“ — „Pálinak“ Nagy-Váradon létező társaságával egyesültek, a' nyári hónapokat ottan töltendők, 's igéretük szerint egy jól alakitott társasággal majdan a' jövő országos vásárra visszatérendők. —

Igy zuzatott szét szép reményünk a' már csak volt kedvességü társaságot évekig kebelünkbe birhatni, — 's kecsegtető kilátásunk álomkint így tünt-el — sok jók pártolása által annak hatási körét nevelhetni, 's fenmaradhatását örökithetni. — 'S midőn egy részről e' veszteséget már szivelni kénytetünk, — nem mellőzhetjük más részről a' most N. Váradon lévő, 's városunkba augustus elején eljövendő társaságnak, mellynek feje az „Éder család“ jó eleve tudtára adni, hogy az eltávoztak helyét ösmeretes érdemü színészekkel potólja-ki, 's ollyanokat ha találand, — szende 's kedveltető bánás móddal igyekezzék meg is tartani, — mindnyájunk által tisztelve becsült színésznénket „Parázsné“'t megengesztelve, bár mi áldozattal is maradásra birni törekedjék, — különben jó előre kimondjuk képzelt bájos jövendője' tőnkre silányulását. ****

KÜLHIREK.

1.) Bugeand tábornok minap egy beszédet tartott a' franczia követek' kamarájában, melly nagy nevetést gerjeszte. Tudniillik ezen hyperbolai kitétellel élt: „Francziaország' jövendője a' répaczukorban fekszik; a' répaczukor a' nagy közbe járó dél és éjszak között!“

2.) Épen az utósó lóverseny' alkalmával Cbantillyban az elisaeumi mezőkön olly jelenés történt, melly a' ló' sorsát épen nem futtatásra rendeltettnek mutatá. Egy kocsis tudniillik egy szegény, elkoplalt, nyomorult lovat vett 25 francon 's azt tüstént használni akarta. A' szerencsétlen állat alig tudott menni, 's a' legény még is teljes erejéből sarkantyuzta és ostorozta azt, hogy tovább haladjon. Minthogy minden hiában volt, végre egy csomó szalmát hozott, a' ló' farkára kötötte azt és meggyujtá. Ezen eszköz használt, a' fájdalom örültté tevé az állatot; nyargalni kezdett, de kevés percz mulva eltikkadtan földre hullott 's itt agyon kellett veretnie. Valami ötven személy bámulta e' szörnyü jelenést, 's egy sem volt, ki a' kocsis barbárságát akadályoztatná.

DIVATOK.

Szalagokat hordani a' nyak körül kis kendők helyett Párisban igen divatos; a' keblen tővel tüzetnek-meg, melly olly nagy mint egy emlékpénz 's e' szalagok derékig érnek.

Nyári zsálok chinai kreppből, fejér fejérre csíkolva, a' legfőbb ékességhöz tartoznak; egy kecses czifraság ezekben, ha a' széleik aranynyal himzettek.

A' férfiak' reggeli kabátai szembetünő rövidek, az ujjak szükek, hajtókák és gallér finomul dolgozott szegélylyel boritva; ehhöz egy sor selyem gomb kivántatik.

A' mellény nyári kazimirből vagy angol kiscsíku piquetből van.

Világos szürke igen szük bugyogók talpalókkal legszokottabbak, a' csizmáknak igen magas sarkai vannak.

A' keztyüknek egészen feketéknek kell lenni. A' nyakravalók sötét szinüek egy hatalmas bokorral a' nyak és mellény közt. —

Az atlaczkalapok egészen eltüntek az előkelő világból; helyöket szalma, krepp és poult de soie foglalák-el.

Otthon *à la Dubarry* czimű fejkötők hordatnak, mellyek igen kellemesek.

DIVATKÉP.

21. sz. Bécsi divatöltözet: a' hölgyé himzett selyem szövetü, virágokkal ékitett rizszalma kalap; az uracs fecskeszinü (kékes-fekete) posztó kaputban, nadrága fejér nyári szövet.

FIGYELMEZTETÉS.

Jövő csütörtökön, e' hó' 26dik. fog *Kovácsné* asszony' jutalom-játékául előadatni: „*Arany király*“, tüneményes vigjáték, énekekkel kardalokkal. Az egésznek diszitményeit, gépelyzeteit rendeli *Telepy* ur. — Mindenki tudja, hogy a' fennevezett jutalmazandó egyike budai színházunk' legszorgalmasabb tagjainak; e' választott darabban különös alkalma levén tehetségei' kitüntetésére, a' tiszt. közönség minden esetre egy mulatságos estére tarthat számot, mire nézve meg vagyunk győződve, hogy a' színház' minden helyei, pótlásul az eddig jutalmaiban időviszontagságok miatt majd mindig megcsalatottnak, most bizonyosan tömve lesznek.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Rajzolatok. 21.

Pest. 1836.

ACADEMIA
TARA

PEST
Majus' 25dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
42dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' — Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. — *ELSŐ FELE.*

AZ ORVOS.

LUKÁCS LAJOSTÓL.

Késő éjszakán óltá-el Fénylaki orvos égő lámpáját, mellynek magasan lobogó világa mellett romlékony testünk' nyavalyáit kutatá, azok ellen idővel segéd kezet nyujtandó. Az emberiség' szelid 's jó érzete vön előséget keblének mélyében; forron szereté azt, ki vele testben 's lélekben rokon vala, forron szereté az embert. Fénylaki két évvel ezelőtt nyeré-el az orvos tanári disz-koszorut, 's e' két évből még csak egy hónap vala hátra, melly után haza költözendő, a' szeretett szülőföldre, tudományát, isméretit azoknak szentelendő, kiket a' gyermek- és a' serdülő ifjukor előtte olly kedvesekké teve.

Még az olvasott tárgyak és képek foglalák-el elméjét, 's az álom küzde velök, megadni a' testnek a' munkában elvesztett nyugalmat, megadni az erőt, a' jövő napi munkálatra megkivántatót; lassankint tünedezének agyából a' tárgyak, a' képek közt elszakadt a' fonal, és egy lágy szendergés szálta meg őt; a' házkapuján erős dörömbölés, hosszu csengetés 's lábkopogás a' csarnokban felzavarák e' csöndes nyugalmából is. Alól felnyilt a' kapu, 's a' lábkopogás mind inkább közelebb közelebb vala hallható, 's közéjök emberi hang vegyült. Fénylaki felült ágyában 's ajtaján az első zörrenésre meggyujtá a' még meg sem hidegült lámpát, magára ölté hálóköntösét, és képén semmi harag, semmi boszuság, semmi megelégületlenség nem látszatva nyitá-föl az ajtót; szeliden fogadá a' belépőt, kinek arczain zavar és kétségbeesés, ruháin rendetlenség mutatkozék „az istenért, kedves orvos ur, siessen, nőm élet 's halál között" mondá Fénylakit karon ragadva, mintha maga után akarná vonni. Az orvos végig tekinte az idegenen, a' multból egy kép tüne-fel lelkében, és a' nem épen piros arcz kevéssé elhalványult 's karja az idegen kezében reszketett: „kérem önt — mondá lassan 's félig hallhatón — elébb még fel kell öltöznöm" és akaratlan kikapá kezéből karját. Az emberiség' szeretete, ennek egyik tagján segithetése elosztatá a' multból feltünt nem épen kedves képet; „hol a' beteg?" kérdé ismét lágyan sietve az öltözéssel. „A' szomszéd vendéglőben — volt a' válasz — ezelőtt két órával érkezénk-meg, a' téli napokból nehányat itten töltendők." És az idegen hosszasan kezdé leirni nője' baját és sietésre sürgeté az orvost. „Mindjárt! mindjárt!" lön tizszer is a' biztató válasz 's a' leirt betegséghöz képest kisded házi gyógyszertárából magához véve némelly szereket késznek jelenté magát az idegen által a' beteghöz vezetetni. — Az orvos erősen magára burkolá köpönyegét, a' csipős hideg szél átjárá tagjait, ajkai halványulni 's testében remegni kezde. „Én nem tudom mi lelt, — mondá az orvos, — de nem jól érzem magam."

Elérék a' czélt. „Nemde édes anyám — mondá az idegen beléptekor — sokáig késtünk, bár magam sieték orvosért" — Fénylaki, mintha szemrehányást érzene az idegen beszédében — arczaiban elpirult, 's mentegetőzve hajtá-meg magát az anya előtt „valóban, ha valakinek, bizonnyal az orvosnak volna szüksége szárnyakra" — mondá 's a' beteg után kérdezőskedék. —

Felnyilt a' szomszéd szoba 's Fénylaki szent borzalommal lépett beléje 's e' perczben kétkedés szálta-meg, tudománya iránti kétkedés. A' beteg félig hunyt szemekkel feküdt ágyában, arczai halványak, kezei mellén keresztbe téve voltanak. Az orvos döbbenve ált-meg az ágy előtt, szemei a' betegre meredtek, akaratlan nyujtá-ki kezét a' beteg keze után, de ez sikoltva kapá vissza „mi ez" aggodék az anya, „semmi — felelé Fénylaki komolyan — kezem hideg, az övé pedig forró." — A' beteg felnyitá nagy kék szemeit, mellyekben most is még fény ragyoga: „istenem! hol vagyok! — nyögé 's hirtelen, mint az orvosra tekinte, ar-

czát két kezével elfödé és keservesen sirni kezde. Az anya' aggodalma nőttön nőtt, képvonatiban az aggodó anyai érzelem hiven fösté magát; az orvos még egyszer nyult a' beteg' keze után és a' nő vonakodás nélkül, ellágyulva engedett, Fénylaki homloka ránczba vonult, elészedé a' magával hozott szereket, átada az anyának belőle a' beteg' számára, megrendelé a' velebánást 's reggelre látogatását igérve eltávozott. — Az utczán még egyszer föltekinte az ablakra, melly világitva vala, hol a' nő feküdt, egy sohaj szált-föl melléből, és szive szokatlanabbul dobogott „mi lelt engem — mondá elkomorodva — e' helytől nem tudok távozni." És félóra mult-el, mielőtt az orvos vissza téré lakába. Legelsőbb is szekrényét vevé elő, felnyitá azt, 's a' levelek közt keresgéle.

Fénylaki 7 éve nem vala szülőföldén 's emlékül szivét hagyá zálogba a' szép Emmáé helyett; a' kölcsönös ismeretség nem volt ugyan a' szülők előtt isméretlen, de ezek erre nem sokat ügyelének, jól tudák, a' távollét milly hamar meghűti az illy kora szerelmet. Fénylaki orvosi pályára lépett, a' tudományok' fürkészetében elmerülve, magába vonulva élt a' nagy város' pesgő népe közt; ha munka közt testben 's lélekben fáradt vala, rá gondola szép Emmájára, őt tüzte-ki czélja' jutalmául; regényes levén a' természettől is, elvonultsága mind inkább és inkább Emmához köté, leveliben őt hiven tudositá sorsa' és lelke' álapotáról; levelei nem maradtak válasz nélkül, 's köztök egy szakadatlan levelezés folyt, mit Fénylaki egész szenvedelemmel űze, mi szivének uj eledel vala.

És ezen hét évi levelezés' tömkelegét vevé elő, béketürőleg 's lelki csönddel olvasá át a' feleletet a' feleletre, a' választ a' válaszra egész a' legutósóig és ez Emmáé volt, a' leghevültebb költői tollal irva, minden szóbul szerelem ömledezett, teli költői virágokkal, teli a' sziv' érzelmiből meritett mondásokkal, és e' levél két hétnél idősb nem vala, Fénylakinak legszentebb ereklyéje. Kétszer 's harmadszor olvasá át e' levelet. „Nem — felkiálta — nem, lehetetlen!" 'S könnyü kebellel, mintegy meggyőződve, szemeiben örömköny fénylett, ajkain örömmosoly lebegett, és illy édes lelki álapottal rekeszté-be a' hosszu éjjelezést.

Reggel már a' nap bevilágita a' téli ablakon, midőn Fénylaki fölébrede rövid de csöndes álmából, a' tennapi éj képeivel együtt mint egy képzet tüne-föl előtte. Szemeiben az álmatlanság' jele mutatkozék, arczai kevéssé halványabbak 's az egészre nézve érdékesbek valának. Rá emlékezés a' tennapi idegenre, a' tennapi beteg nőre, nem engedék őt tovább alunni; eszébe juta igérete 's fölkele ágyából. Felöltözék 's még egyszer végig tekinté magát a' nagy fali tükörben; haja kevéssé rendetlenül függött homlokán, és a' szőke haj, a' szőke bajusz, a' szőke barkó, a' fekete frak, fekete nyakkendő, fekete mellény 's fekete nadrág közt némünemi ellentét vala. — Hét évvel ezelőtt a' gyermek Fénylaki majd nem minden érdek nélkül, 's most a' férfivá lett Fénylaki áll előttünk, szelidség tükrözé arczaiban magát, és a' mosolyra nyiló ajkak lágyság' jeléül szolgáltanak, termete magas, 's jól kinőtt vállain a' férfiság egész erőben mutatkozék, bár a' mell kevéssé beesett, mi az irás' 's tanulás' szüleménye volt; az egész termeten méltóság 's mondhatatlan vonzó erő ömlött-el. — Kalap kezében álla ő még egyszer gondolatiban vissza menve a' multakra, nem teli ez sötét képekkel, nyugalommal tekinthete ő vissza, semmi mocsok nem rutitá-el azt, 's lelke ismérete tiszta vala; Emma volt azon középpont, melly körül képzete 's gondolata foglalatoskodék.

Legelőször is a' beteg nőnél tevé a' látogatást. Az anya örvendve fogadá őt, hálát rebegve. A' beteg nő pedig a' kályhánál ült felső házi köntösben, fején csinos hálófőkötő: betegsége hirtelen vala, mint a' zápor 's hamar eltünő, mint a' zápor, 's midőn az orvos feléje lépett, hirtelen a' köntös alá akará rejteni kezét, mintha ujjain valamit nem igen szeretne látatni; Fénylaki lelkében gondolatok keletkezének 's a' nő előtt zavar és félelem közt álla 's hogy ezt elrejtené, enyelgeni kezde a' beteggel, kora fölkelését veté szemére. „Kedves orvos ur — mondá az anya szeliden — önnek nagy hálával tartozom, lányomat vagy is menyemet a' haláltól szabaditá-meg." — Az orvos szorongva tekinte maga körül, 's e' nyilatkozás még inkább zavarba sülyeszté. „Én is legmélyebb hálával köszönöm irántami fáradságát" — mondá a' beteg nő, szemeit a' földre sütve és halvány arczain gyönge pirosság ömlött-el, keble mind inkább feszültebbé lön, mintha ben indulat vína indulattal, tagjain némünemi remegés látszatott, végre erőt vön magán, alig hallható hangon rebegé „kedves orvos ur, kit tisztelhetek éltem' megmentőjében?" 's e' szavak után elfojtott kebellel, mélyen az orvosra pillanta, mintegy kérőleg, hogy a' válasz rá nézve kedvező lenne. És az orvos' homloka ránczba vonult, 's hirtelen felelé „Fénylaki, szolgája nagyságtoknak." A' beteg nő szinte felugrott ültéből, öröm sugárzott az arczokon, öröm

a' szemben. Az orvos szivében pedig kinos sejtések dulának, komolyan, a' végső csapásra készülve 's merészen, bár jóra vagy roszra forduland, közelebb lépe a' nőhöz, kezébe fogá a' hó gyönge kézt „'s nekem, kit vagyon szerencsém tisztelni?" mondá; „Csajkási Emma, fiam', Bodor Pál hitvese" — felelé megelőzve az anya. És az orvos akaratlan bocsátá-ki kezéből a' gyönge kézt, baljával a' kemenczére támaszkodék, mert lábai reszketni kezdének, szemei elsötétültek, szólni akart, de elfojtódott a' hang, összeszedve minden erejét férfiu elszántsággal köpönyege után nyult, egy rövid „alázatos szolgájok"kal eltávozék, később visszatérendő.

Kün bármilly csikorgó hideg vala, Fénylaki' arczai még is égtek, és szemében olthatatlan tüz lángola; minden érzeménye 's gondolata egy keserves némaságba egyesült, némaságba, melly a' fájdalmak' legsulyosbika. Megfeledkezék ő most betegeiről, önmaga vala beteg, beteg lelkében. Erősen megrázá lelkét a' sulyos csapás. — Külsőleg nyugodtnak láttatott, de ben víttak az érzelmek; némán 's ugy szólván eszméletlenül jára alá 's fel szobájában, feje rettentően zugott, mintha gátlani akarná hallhatását a' sziv' csöndes panaszinak. Tompaság szálta még érzékeit, lankadság a' testet, 's ennyi kinnak nem állhatva ellent, hangokba tört-ki végre a' fájdalmak' sulya. „Emma — mondá lassu, rebegő hangon — és fohász szála-fel lelkéből — „két hete hogy irt, 's melly nap nekem ir legforróbb szerelmet, 's hűséget eszküszik, azon nap másnak nyujtja kezét, másnak adja szivét, szerelmem' birtokát!" — Itt elcsöndesült, keresztbe kucsolt kezekkel merőn a' földre szegzé szemeit. — „Mi lehet ennek oka? mért titkolá tőlem azt? így kell-e visszaélni a' szent érzelemmel? Mennyivel szebb ő, elválásunk óta, menynyire megváltozék lelkében! Nem ismért rám, nevemet sem ismeré; nevem, az igaz, uj, csupa 's tiszta hazafiságból őseim' német nevét szebb magyarral cserélém-föl! de nem irtam-e ezt meg neki? nem emlékézem; már másfél hava, hogy élek ez uj névvel, 's eddig még mindig a' régi életet, de mostantól fogva ujat 's kinosat fogok élni!" — elhallgatott, egész testében reszketni kezde, egy gondolat villant-föl agyában, 's e' gondolattól visszaszörnyedett. „Igy megcsalatni, így kijátszatni, sok, valóban, sok! tudhatok-e nélküle élni, bár ne láttam volna őt, bár későn érkeztem volna tennap hozzá, mint nem élőnek megbocsáthatnám vétkes tettét." Sűrü veriték-csöppek lepék-el arczait, a' forróság kiállhatatlan vala, felszaggatá mellényét 's nyakkendőjét, szabaddá tevé a' szorongó kebelt. — „'S annak leve hitvesévé, ki két évvel ezelőtt utálat' 's gyülölet' tárgyává akart tenni Emmánál, csak egyszer láttam őt, akkor is futólag, de ocsmány képe nem hal ki képzetemből" alig halának-el e' szavak ajkain, lassu kopogás után az ajtó csöndesen fölnyilt, 's tárt karokkal siete a' tennapi idegen, Bodor Pál, Fénylaki elébe, hevesen ragadá-meg ennek kezét: „Felette sajnálom — mondá síma hangon, — hogy nálunk nem lehete szerencsém, mondhatom a' gyógyszer foganatos vala, és igen örvendek, hogy kegyedben Emma' földiét tisztelhetem, csak épen most beszélék némelly ismerősömmel, kik Fénylaki urnak igen nagy tisztelői, kegyedet nem győzték eléggé dicsérni." — És az orvos meredten hallgatá Bodor' beszédét 's mennyire az illödelem engedé, kezét ügyekezék kiszabaditni kezéből „kérem önt, ujjaim igen fájnak", szóla 's egy megvető mosoly lebegett ajkaira, — „oh! százszoros engedelem, de hálás érzetemtől elragadtatva, akaratlanul kevéssé hevültebben szoritám-meg; 's ugyan kérem kegyedet, mi baja kezének" — simulva ujra a' kéz után nyult. „Csekélység, a' minap megfagyott" és Bodor ujra Fénylaki' orvosi talentomát, és a' szorgalmat, melylyel betegei iránt viseltetik kezdé dicsérgetni. „Igen csudálom, hogy a' Fénylaki név tennap estétől annyira hiressé leve" — mondá az orvos 's képével az ablakhoz fordult. „Oh nem — felelé hirtelen Bodor, — kegyed a' Fénylaki nevet később vevé magára, tiszta hazafiaságból, engedje kegyed hazafi társaim' nevökben ezért kijelentni forró hálámat." — „És ön tudja, hogy nevem megváltoztatám?" — „Igen." — „'S Emma tudja azt?" — „Nem. — „Neki nem is szabad tudnia!" Bodor két lépésre visszalépett, kalapját kezébe véve. „Egyébiránt egész fájdalommal mondhatom, hogy félóra mulva tovább utazandunk, azért kegyed' emlékébe ajánlom magam, nőm nevében is", 's hirtelen zsebéből egy kis tekercset vont elő 's az orvos' kezébe nyomá, nem várva feleletet elsiete. Fénylaki bámulva tekinte az elmenő után, állóhelyére szegezve hosszu némaságba merült; később felbontá a' tekercset 's lélek-háborodottan dobá a' földre, 's lábával erősen rája tapoda, ujjai ökölre huzodtak, eszméletlenül futa alá 's fel szobájában; köpönyegét ragadá 's nyitott nyakkal 's nyitott mellel, futott mintsem ment-ki szobájából. Léptei a' szomszéd

vendéglőbe vezeték őt, egyenesen a' beteg nő' ajtójának tartott, de ez csukva volt kopogását ismétlé, ben semmi emberi hang nem válaszola, mennydörgő hangon a' szobaszolgát kiáltá elő, az idegenek felült őle kérdezendő. „Nagyságos uram, a' kik e' szobákba voltanak szálva, egy pár perczczel utazának-el.“ — „Elutazának tehát!“ kiáltá kétségbeesett hangon, 's összekucsolt kezeit az égre emelé-föl, „elutazának tehát“ — ismétlé elkeseredve, feje lecsüggedett, némán 's öntudatlanul tére vissza lakába.

Sulyos vala az orvos' lelki állapota, melly alatt, ha teste nem olly ép nem olly erős, el kell vala györnyedni. Legelsőbb a' tekercs tüne szemébe, fölvevé 's asztalára tette; három arany volt benne, 's azon gyűrü, mellyet elváltakor Emmának ada örök emlékül. Meredten tekinte rájok „három arany tehát e' gyürü' váltságbére!“ — mondá 's keservesen kezde zokogni, 's elnehezült feje az asztalra hanyatlott. Illy állapotban találák őt barátai egy óra mulva, — ágyba fekteték, mit másfél hónapig kelle örzenie, 's a' forróláznak majdnem áldozata lön.

Barátai, kik az orvos' szálását betegségére nézve veszedelmesnek találák, kevessé jobban létekor általok fogadott szálásra költözteték át, melly a' város' elvonult részén, csinos utczára nyilt. — Fénylaki' kebléből e' betegség sem tudhatá kiölni szerelmét, azon gyermeki érzelemmel esüggött ő Emmán, melly elválásakor volt tulajdona, mellyet hét évi távollét alatt táplálgatott. — Már szabad volt fölkelnie néhanéha beteg ágyából, de ki nem néznie az ablakon, mert az élénk képzet az elmenő nőszemélyek és Emma közt némi hasonlót találna, mi a' lábbadozóra nézve igen káros hatásu volna. 'S Fénylaki nem tudá valóban élénk képzetének tulajdonitsa-e vagy valóságnak? mert midőn egyszer az orvos' tilalma ellen kinézne az utczára, az általelleni ház ablakából Emmához egészen hason alak tüne fel, 's e' látás rája nézve egész más hatásu vala mintsem az, mit az orvosok jövendőlének. 'S e' nap szokatlanabbul vidámabb, frisebb vala, min orvosa nem győze csudálkozni, kinek mit sem szóla látványáról, 's hogy még gyanut se gerjeszszen, örömét is ha nem is elrejteni, de korlátolni ügyekszett. —

A' szomszédház emeletes vala, igen csinos külsővel; Fénylaki inasától hiven tudakozá annak lakosát, de az inasnak meg levén tiltva az orvos által, minden olly tárgyról, melly köréhöz nem tartozik, szólani, Fénylaki' kérdésére „nem tudom“mal felelt. — Fénylakit édes aggodalom 's nyugtalanság lepte-meg, vágyott tudni a' szomszéd nőt; Emmát ő lelkében egészen ártatlannak képzelé, 's hogy Bodornak nyujtá kezét, erőszak 's hatalomnak tulajdonitá, csak az fájt még is szivének, hogy legutósó levelében, Emma őt erről nem tudositá. Kit szivünk szeret, azt mentnek akarjuk tudni vétkeitől.

Másnap Fénylaki ujra kinézett az utczára 's a' tennapi alak a' tennapi ablakból ismét elétünt. A' kettős üveg táblán keresztül a' beteg nem lön észrevétetve, de ő világosan láthatá a' fürtökben lecsüngő szöghaját, a' sötét kék szemet, 's az arczokon elömlő bánatot, melly bánat a' szép szomszéd nőt, elhiteté magával, egyedül csak értte epeszti. Lelkében öröm fakadt, 's a' mosolygó ajkak levének az öröm' tolmácsi, a' hamvadó szemben uj tüz 's élet ébrede, 's egész testében könnyebbülést és jóllétet érezett.

Naponkint ismétlé Fénylaki a' szokott órában szemléjét, de többé az alak nem tüne elé, csukva voltak az ablakok, — 's a' titkos bu, melly e' miatt keblében rágodott, előbbi állapotának visszaidézésével fenyegeté. A' senkivel nem közölt bánat, végre is azon kebelt, mellyből keletkezik, emészti-meg.

De a' hetedik nap Fénylaki' örömnapja lön; már majd nem negyed oráig üle halóköntösében ablakánál, midőn az általelleni ház' szokott ablakának belső táblája felnyilott. — Egész pompában álla ott Emma, tagjain diszes öltözett, fején bodros főkötő, magas lobogó tollakkal ékitve, ujjai tele gyűrükkel, arczain öröm 's remény sugarozának; Fénylaki reszketett székében, szive hatalmasan vert „közelebb kell őt látnom“ — mondá 's felálla a' reszkető lábakra 's kinyitá a' belső táblát — „istenem — mondá lelkesülten — milly szép jutalom lett volna nekem Emma hét évi hűségemért“ — és szeme szemével összeütközék; a' nő pirulva süté le fejét „oh nem — mondá elfogulva — tovább ki nem állhatom, enynyi gyönyörrül soha le nem mondhatok“ feje erősen zugni kezde, és szivéből a' vér erősen tolatott felfelé — „átkozott legyen az, ki ajkom elől elragadá ez örömkelyhet“ — 's kocsi zörgött az utcza' végén és az általelleni ház külső ablaka fölpattant, a' nő mosolyogva nyujtogatá fejét a' kocsi felé és szemeiben örömkönyek csillogtanak; Fénylaki csupa szem leve; a' kocsi a' szomszédház előtt állapodék meg, Bodor ugrott ki be-

lőle 's a' nő nyájasan felé integetve kezével eltávozott az ablaktól 's a' kocsi elrobogott, Fénylaki sápadttá lön mint a' fal, minden vére szivébe lökődött, lelke hatalmasan felzúdult, erőt éreze karaiban, erőt a' gyönge lábakban, egy gondolat sem volt agyában tiszta, érzelmei föl levének magasítatva; kábultan ugrott föl székéből, eszméletlenül ragadá a' falon függő pistolyt, reszkető kézzel nyitá föl az ajtót, ki az utczára boszut 's vért lihegve; még egyszer föltekinte az ablakra, ott látá Emmát Bodor' karaiban, tőlök nem látatva; minden ereje egy pontba gyült, berohana a' szomszédházba, előre kinyujtva tartá a' felvont öldöklő eszközt, és senkitől sem gátoltatva feltántorga a' lépcsökön, vonagló kézzel neki dölt az ajtónak 's egész terhével betolá azt, lábait 's kezét vonagló görcs lepé meg 's ujjainak izmai erősen öszvevonattak; mennydörgő ropogás közt sült el az öldöklő eszköz 's az orvos aléltan 's lélegtelen rogyott a' földre. A' lövés, melly Bodornak vala szánva, Emma' szivét találá, mint a' ledult virág férje' karjaiba hanyatlott, arczain halálsápadtság terjedt-el, 's lelke mély fohász közt hagyá el a' kellemmel viritó szép lakot, alig ha szebb lakra találandó.

Minden szép tulajdona mellett, Emmában egy hiba vala, 's ez okozá kora halálát: a' szerelemmel, e' szent indulattal, játszani mert! Elváltakor ugyan szereté ő Fénylakit, 's első levelei szivéből valának meritve, de a' halt levelek később nem voltak képesek kielégitni a' forró érzelmet 's mégis szerelmet hazudik, szokotságból-e? vagy nem akarva az ifju' képzelt mennyét ledulni? vagy visszonyosságot gondola, hogy üz? végtére midőn Bodorral a' szerelem' csalkertébe merült, nem volt elég lelke a' levelezést félbeszakasztani 's azon nap, melyen oltár elébe járult, Fénylakinak lángoló szerelmü levelet irt, föltétele szerint az utósót, igen, a' Bodor iránti szerelmet Fénylakinak hazudá.

Bodor mindennapi hizelgő emberek' sorába tartozott, kik képesek mások' kárán magok boldogságukat eszközleni; jól tudá ő a' viszonyt, mely Emmához Fénylakit köté; Pestre jövetele kénytelenség vala, 's a' vendéglőből hirteleni elköltözésével a' ne tán elétörhető kedvetlenségeket szándékozott elkerülni. Nem tudá Fénylakinak hozzája olly közellakkát, azon nap, melyben Fénylaki uj szálására költözék, ő Bécsbe utazott. Emma szorongó kebellel vára jöttére, a' szomszédság neki nem vala kedves.

Félhaltan vivék a' beteg orvost lakába, az élet' jelei csekély mértékben mutatkozának rajta; az orvosok' segedelme még sem lön gyümölcstelen; éjfél tájban kevéssé eszmélni kezde, 's az egész tárgy, mint álom tűne föl lelke előtt; körülállóktól kérdezésködék, ezek ne őt ujra felzavarnák, a' dolgot elsimiták előtte, eltitkolák Emma' halálát 's a' lövést kár nélkülinek mondák. És ez a' beteget megnyugtatá, magába erős vallást tön, soha vissza nem emlékezni szerelmére, kiirtani azt végkép agyából.

Az orvosok' fáradhatlan szorgalma uj életet önte a' betegbe, a' vigyázat körülte igen nagy vala, és soha magára nem hagyatott.

Emma' temetése harmad nap délután 5 órakor vala végbe menendő, az egész városban majd minden torony' harangjai már négykor meghuzattak, mi a' betegben szokatlan benyomást tön, 's a' melléje rendelt felvigyázótól ismételve kérdezé kit illessen a' gyászharang? és „egy előkelő férfit" kapá ettől válaszul.

A' temetésre nagy sokaság gyülöngött összve, és a' zaj mind inkább nagyobb 's nagyobbá leve. A' beteg szorongva tekinte az ablakra egy kinos elősejdités hatalmasan dulá kebelét, hiában mondatott a' zaj vásári zajnak, ez keblét le nem csillapithatá. — 'S midőn a' nép által a' végső bucsuztató énekeltetnék, erőszakkal föl akart kelni ágyából, de a' felvigyázótól béketürésre intetett. Lecsöndesülni látszatott, szemeit félig behunyá 's midőn a' felvigyázó gondatlanságból az ablakhoz vonult, kiváncsiságának eleget teendő, a' beteg összeszedé utósó erejét, felvánszorgott az ágyból, 's a' mint megpillantá a' koporsót 's rajta Csajkási Emma' nevét, elsikoltva magát a' közel székre rogyott „oh Emma meghalt, én ölém meg őt" nyögé siró hangon 's feje a' segedelmére futó felvigyázó' kezére hajolt, szemei elhunyadtak, soha többé a' nap' drága fényét nem látandók. —

AZ IDEGENEK' JUSA

FRANCZIA-ORSZÁGBAN.

Az idegen ugyanazon jusokkal bir Franczia-országban és pedig ugyanazon kiterjedtségben, minők a' franczia'knak engedtetnek azon nemzetnél, mellyhöz az idegen tartozik. Igy a' helveta a' polgári jogok' hasznait nagyobb mértékben birja, mint akármelly külföldi, a' viszonyos egyezésnél

fogva, melly e' felett mind a' két nemzetnél uralkodik. Hogy p. o. az angol egy franczia' polgári jusaival élhessen, telepedési oklevelet (acte de domicilie) kell kapnia, melly a' törvényminiszter által aláirva, a' királytól helybehagyva 's a' törvénykönyvben kihirdetve van. Ez oklevél által fel van hatalmazva, hogy Francziaországban lakást vegyen, 's a' francziáknak minden polgári, de nem politikai, jogait gyakorolja, mig ott marad. Ennek hasznai különösen mind azokra nézve tetemesek, kiknek bármi nemű pénzbeli ügyben kell eljárniok, mert a' franczia polgárok' és idegenek' jogai név szerint az adóssági panaszok' 's az ez okbóli elfogatások' tekintetében igen különbözők.

Egy Franczia-országban lakó idegen felhagyhat telepedési jogával, mikor akar, de ezután, mint magától értődik, nem élhet a' franczia polgárok' jogaival. Mig telepedési oklevele megvan, adósságok miatt csak akkor lehet őt elfogni, ha már itélet mondatott rá, 's nem szabad provisorilag szabadságától megfosztani. Valamint közte és egy franczia közt keletkezett pörlekedési esetekben nem lehet kényszeríteni, hogy a' hihetőleg gyarapodandó törvényköltségek iránt biztositó pénzt tegyen-le. Továbbá francziák és idegenek iránt, legyenek bár ezek telepedettek vagy nem, vihet adóssági panaszokat, a' mit egy nem telepedett idegen csupa kereskedői vagy kézmüvesi szabadságlevelére nem tehet.

Közönségesen azon igen helytelen nézet uralkodik, hogy hosszabb tartozkodás Francziaországban 's bizonyos jószág' birása az idegent a' polgári jogok' éldeletére segítik; de ez nem így van: egy 1812ről szóló rendelmény hirdeti, hogy az idegennek a' törvényminisztertől aláirt telepedési oklevelet kell kapnia, hogy a' polgári jogok' éldeletéhöz juthasson. Más épen olly helytelen nézet az, hogy az idegen, ki telepedési oklevelet nyert, elveszti jogait, ha darab ideig külföldön vesztegel; csupán az szükséges, hogy közönséges lakhelye Francziaországban legyen, 's hogy minden törvényes iratokban, mellyeket aláirnia kell, Francziaország' valamelly helysége, mint közönséges lakhelye, legyen megnevezve.

A' telepedési oklevél a' király' rendelete által visszavehető, de az inditó-okoknak erre megnevezve kell lenniök, hogy az illy módon polgári jogaitól megfosztott idegen a' törvényminisztert, kinek a' rendeletet alá kell irnia, törvénybe idézhesse.

Ha két idegen, — egy férfi és nő, — Francziaországban összekelnek a' nélkül, hogy házassági egyezést csinálnának, ugy azon esetben, ha a' felek' egyike Francziaországban honos, büntetést érdemlők, ellenkező esetben pedig a' törvényszék semmit sem gondol velök.

Minthogy a' telepedési oklevél' fő haszna abban áll, hogy az idegen a' kereskedésben egy másik idegent vagy francziát is adósságok miatt befogathasson, következőleg e' jog mindig törvényes vizsgálat alá kerül, ez okbul elkerülhetlenül szükséges, hogy mellette minden megrendelt szertartások szorosan megtétessenek. Az idegen ez okbul az emlitett lakhely' törvényszékén. Párisban, vagy a' kerületnél köteles magát jelenteni és kivánatát a' törvényszék' könyveibe iktatatni. Aztán keresztlevelét kell előmutatnia, bebizonyítás végett, hogy 21 éves korát elérte, mert Francziaországban e' koron alól senki sem irhat alá törvényesen valamelly oklevelet, 's az is föltétetik, hogy az ember kereskedés' gyakorolhatása végett keresi a' telepedhetést, a' mit azonfelül a' benyujtásban meg kell jegyezni. E' benyujtásnak egy a' törvénybiró által aláirt másolatja a' törvényminiszterhöz küldetik, ki, ha a' város' vagy kerület' több tisztes lakója által aláirt bizonyságlevél jó charakteréről nincs hozzá mellékelve, a' szomszédság' rendőrsége által vizsgálatokat tetet, mellyek' következménye elhatározó a' kedvező vagy tagadó felelet felett. Az idegen jog azonban még némelly kétségeket szenved, a' törvényhatóságok' több itélethozási jobban megvilágositák e' törvényt, 's minapi történetek egy nevezetes törvénytudóst, *Legat* nevűt, arra birtak, hogy egy különös *Code des étrangers*-t adjon-ki.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Majus' 15dikén Rossini' Tancredje ismételteték kevés nézők előtt, még a' páholyok is, mi daljátékban máskor nem szokott történni, többnyire üresen valának. „Mert *rosz* idő volt," — fogja valaki ellenvetni, jól van, de hát máskor miért üres a' színház? mert *jó* az idő?! — Mi az előadást illeti, az, tekintetbe vevén a' dalszemélyzet' helyzetét, sikerültnek mondathatik, 's buzgóbb pártolást érdemelne; Konti Nina kisasszony (Tancred) 's Nyiriné assz. (Amenaide) szép reményekkel kecsegtetnek, az előbbi háromszor hivatott-ki.

Kedden majus' 17dikén. Telepy ur' jutalomjátékául először adatott: „Arany király, a' ma-

darász és az uszkárnyiró.“ Regényes tündér vigjáték 2 felvonásban, énekekkel, kardalokkal. Irta Hopp A. E. Magyarositá Fáncsy Lajos. Muzsikáját szerzette Müller Adolf. Az uj függönyöket, diszitményeket, erőműveket 's a' játékot bevégző arany 's ezüst esőt készitette 's elrendeli Telepy György.“ — Hogy egy *illy* hirdetés czélját eléré 's a' szinházat jó formán megtölté, előre igen természetesen vala következtethető a' jelenleg uralkodó ízlésből, 's mi valóban őszintén örvendénk, hogy fáradhatlan szorgalmu jeles díszmesterünk' iparja, miután már többször méltánylás nélkül maradt, ezen este végre érdemlett jutalmát elnyeré, 's csak azt ohajtottuk: hogy bár minden hely elfoglalva 's a' színház legalább még háromszor olly nagy lett volna. A' darab' tartalma röviden ez: Haris, szabadalmas madarász Budán, 's neje Babette, ez pipere amaz iszákosság által, adósságokba verik magukat, mellyeket természetesen kifizetni nem tudnak 's azért természetfölötti eszközökhez nyulnak. Haris t. i. tudván, hogy minden évben Bruno napján Leopold mezejében egy vaskapu látható, mellyet ha valaki zárfű gyökér' segedelmével fölnyit, tömérdek kincsek' birtokába juthat, mindenütt kereste a' varázs erejü gyökeret de nem lelheté; végre még is egy könyvből, mellyet kanári madárért egy kis gyermektől kapott, megtudja, miként lehet azt megszerezni, 's innen származott örömében, unokaöcscsével, Márton uszkárnyiróval, összecsődíti az utczáról a' gyermekeket 's minden madarait nekik ajándékozza. Hogy szándékát kivihesse, a' könyv' tanitása szerint, egy vörös köpönyegre van szüksége, mellyet Pinczecsiga Zebeodeustól, ki neje' kedvese, 's a' Zoologia mestere és különféle ösmeretlen tudományok' rendkivüli professora, egy elmés eset által eltulajdonitván siet a' kijelelelt helyre; azonban czélját első nejétőli leányának Paulinának kedvese, Vidor Henrik, képiró, az óratokból, hová rejtezett, meghallá 's azonnal hasznára fordítja, hogy meggazdagodván kedvese' birtokába juthasson. Ezután a' leopoldmezői vaskapunál látjuk Harist 's Vidort, hol csak hamar bemennek együtt a' zárfű gyökér' segedelmével a' barlangba, hol az arany király rendeléséből az elemekkel küzdniök kell. Vidor szerencsésen megvív, de Haris a' tüztől elrettenvén az arany lelkektől jól elpáholtatik, Vidor pedig elmulasztván az időt jégcsappá változik. A' második fölvonás egy év után történik. Haris álmából, melly egész évig tartott, fölébred 's korcsmába megy, hol épen akkor tartja neje menyekzőjét a' professorral, itt Paulinának megmondja Vidor' szerencsétlenségét, 's hogy csak ugy menekhetik meg, ha valaki aranynál becsesb kincset visz ki az arany király' palotájából. Paulina azonnal siet a' barlangba, 's Vidort arany targonczán kitolja az aranykirály' lakából, ki az egész násznép' jelenlétében egyesíti őket, 's most Haris is megbocsát rosz nejének, arany 's ezüst zápor esik és a' darabnak vége. — A' diszitmények minden néző' kivánczsiságát teljes mértékben kielégitheték, 's az előadás akadály nélkül ment véghez. Mi a' darab belső érdekét — ha van — illeti, azt a' tisztelt olvasó könnyen megitélheti közlött tartalmából. Az illyes darabok, bár milly silányak is, annyira szükségesekké váltak, hogy egészen kiküszöbölni mind addig az intézet' kára nélkül nem lehet, míg erre valamennyi játékszin-igazgató kezet nem fog, ez pedig nem olly hamar fog megtörténni. Nehány kaczagtató nem rosz mondást hallottunk ugyan, de sok nem kétértelmü, hanem kézzel fogható kiejtéseket is. Mi a' fordítást illeti, az magában nem rosz, de a' *magyarositás* helytelen, Pinczecsiga professor ludasi (Krähwinkler) alakban jelent meg, e' helyett lehetett volna más életből meritett budai képet adni, valamint Haris madarász helyett is, 's igy a' darab bizonyosan több érdeket nyerend vala. Ezen még lehetne segíteni 's a' rossz muzsika helyett épen nem ártana legalább egy vagy két népdalt alkalmazni. — Megyeri (Haris), Lendvay (Vidor), Telepy (Uszkárnyiró) 's Udvarhelyi (Pinczecsiga) urak mulattattak szeszélyes játékukkal, ugy szinte Lendvayné assz. (Paulina) is kedves jelenet volt ma, mit Barthéné (Babette) asszonyrul is igen örömest mondanánk, mert játéka által megérdemlé, de fájdalom, szavait ismét nem érthettük, ettől pedig elszokhatnék 's tapasztalt szorgalmától erősen reméljük, hogy sikerrel követendi tanácsunkat. Kovácsné assz. (aranylélek) olly hibát követett ma el, millyet tőle nem szoktunk meg, t. i. szerepét nem tudá, noha könyvből olvasá, nem jobb volna-e inkább az olvasandó sorokat leirni, a' könyvbe tenni 's aztán akadozás nékül olvasni? — A' dalok 's karénekek jobban is betanultathattak volna. — A' második felvonásban Konti Nina egy olasz dalt: — „alla gioja e dal piacere“ — énekelt Bellinitől 's jeles tehetségeinek ujabb bizonyitványát adá; végezvén dalát kihivatott. Egy valaki, — nevét elhallgatom, mert hisz' az *illy* embernek nem is lehet neve, — mondá, hogy

csak a' varju magyar madár; csak állandó *biztos* kalitot készitsünk uram, bizonyosan magyar csalogányink is lesznek! — A' játékot arany 's ezüst zápor rekeszté be, a' jutalmazott Telepy ur föltartá kalapját 's mi őszintén ohajtottuk: bár valódi arany 's ezüst hullott volna bele fáradozásai' méltó jutalmául.

Majus' 19dikén. Schiller' „Haramjái" adattak, 's Bartha ur ma lépett fel először mint az intézet' uj tagja Moor Károly' szerepében. Játékárol csak jót mondhatunk, ő helyesen felfogá Schiller' ezen lángképét; azonban sajnosan tapasztaltuk, hogy noha szerepét jól tudá, még is valamint ez előtt, szavalás közben most is a' beszédet nem a' tagolás szerint, hanem midőn lélegzete kifogy, ketté szakítja 's ezáltal mondásinak sokszor egészen ellenkező értelmet ad, ettől szorgalmas ipar által el lehet szokni. Helyes játékáért többszeri kihivatással jutalmaztatott. Egressi (Moor Ferencz) ur által ma valóban igen kellemesen meglepettünk 's még nagyobb szorgalommra serkentésül mondhatjuk: hogy még illy Moor Ferenczet magyar színpadon nem láttunk. Ha ezen színészünk magát az elbizottságból mindig óvni fogja 's tanulmányit eddigi szorgalmával folytatandja, ugy valóban a' müvészetnek magas fakára juthat. A' közönség méltánylá igyekezetét, 's az ötödik felvonás folytában egymásután kétszer kihivással tisztelé meg. Kántorné assz. (Amalia) ma szerepe' szellemét hibásan fogá fel, mi benne nem Schiller' ártatlan rajongó 's gyöngéden szerető Amaliáját, hanem egy hódító hős Amazont láttunk. Parancsoló hangja, mellyen Herrmant kérdi ismételve: mellyek valának a' haldokló Károly' utósó szavai, igen helytelen volt, szerelemtől elragadtatott ömledezést kiván ott a' nagy költő. Lendvay ur (Roller) utósó jelenetében minden esetre igen tulságos volt, 's inkább Zöld Marczihoz hasonlitott minden tekintetben, mint német diákból lett haramjához. Megyery ur (Spiegelberg) minden ügyekezete mellett sem gerjeszthete szerepe iránt érdeket, mert az irgalmatlanul meg volt szabdalva, valamint egyátaljában az egész darab több tekintetben egészen eltér az eredetitől. A' fordítás módfelett rosz, 's igy nincs azon 70 darab között, mellyek kijavitattak, pedig Schiller talán csak megérdemelné, hogy egy kis figyelem fordittassék munkáira. —

Majus' 21dikén. „Korona és vérpad, vagy: álomital. Drama öt felvonásban. Dumas munkája. Jermann után forditotta Jakab István. — Ismételteték igen csekély számu nézők előtt, szomszédom mondá: „*rút* az idő, azért vagyunk olly kevesen," 's midőn kérdém, mért valánk a' mult napokban olly kevesen, igy felelt: „mert akkor *szép* idő volt!" — Az előadás kissé aluszékonyan ment. Egressy ur (VIIIdik Henrik), helyén ma nem volt, 's a' hirtelen haragra gyúló, méltóságát csaknem gyermekileg kitüntetni szerető, szenvedélyes Henriket, — miként a' történetirók fóstik, — kevesebb tüzzel 's méltósággal játszá, mint kellett volna; e' szerepben Szentpétery urat ohajtanók látni. Fáncsy ur (Ethelwood) a' két első felvonásban hidegen játszék, a' három utóbbiban azonban ezen hibáját kipótolá jeles kiszámolt játékával, csak utolsó előtti jelenetében kellett volna több gúnyt mutatnia, melly nélkül képzelni sem lehet hogy valaki magát kedvese' hóhérjának ajánlhatná. Lendvayné assz. (Howard Katalin) ügyekezve vivé szerepét, kérjük azonban, hogy máskor utósó jelenetében, midőn t. i. Krammer hozzá belép, ne olly könnyen engedjen helyt a' reménynek, 's ne adja magát egészen át az örömnek, hanem engedje mindig derülő lelkén is a' haláltóli rettegést keresztül sugárzani, játéka igy nagyobb hatást szülend, kivált ha az egész jelenet gyorsabban 's több hévvel fog adatni. Egyébiránt még arra is figyelmeztetjük: iparkodjék egyéb jeles tulajdonaival több mimikát párositni, különösen pedig ne csak szavai jelentsék indulatát, hanem *arczvonalmin* is olvasható legyen az mindig. — Játék után nem hivatott ki senki, noha nehányan, kik már játék előtt elszokták határozni: kit fognak kihíni, nem játékszinbe illő zajt csináltak.

A. B. Á. R.

EPIGRAMMA.

BOTORDIRA.

Mondsza Botordi nekem: min tűnődsz olly gyakor ízben?
Tán hogy eszed tévelyg? vesznie hadd! buta volt.

PUM JÁNOS.

MEGFEJTÉSE

A' MULT SZÁMI GEOM. FELADÁSNAK.

E' feladás' következésében egy nyolczszögnek nyolcz darabba kell metszetni, mellyeket két hasonló nyolczszögbe alakíthatni, vagy megfordítva: két hasonló nyolczszögből mindenik négy darabra metszessék, ugy hogy mind a' nyolcz darab' egyesitése egyetlen egy nyolczszöget képezzen. Ezt különféleképen vihetni véghöz; p. o.

1. Mindenik nyolczszög két egymást átmetsző 's két szomszéd oldallal párhuzamos vágvonallal (l. diagonalis) metszessék által.

2. Mindenik nyolczszögben két átellenben álló oldalok, mint leghosszabb vonalok, felett épitessék két hasonszáru, egyenesszögü háromszög 's a' két egyenes-szögek köttessenek össze egy vonal által.

☞ Mai számunkhoz csatolva divatujságunkról szóló jelentésünk, mellynek olvasását t. Pártfogóink' figyelmükbe ajánljuk.

Mai számunkhoz van csatolva: b. MISKE JÓ'SEF Erdély' kanczellárjának arczképe.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

B. MISKE JÓSEF,

Erdély' Kanczellárja.

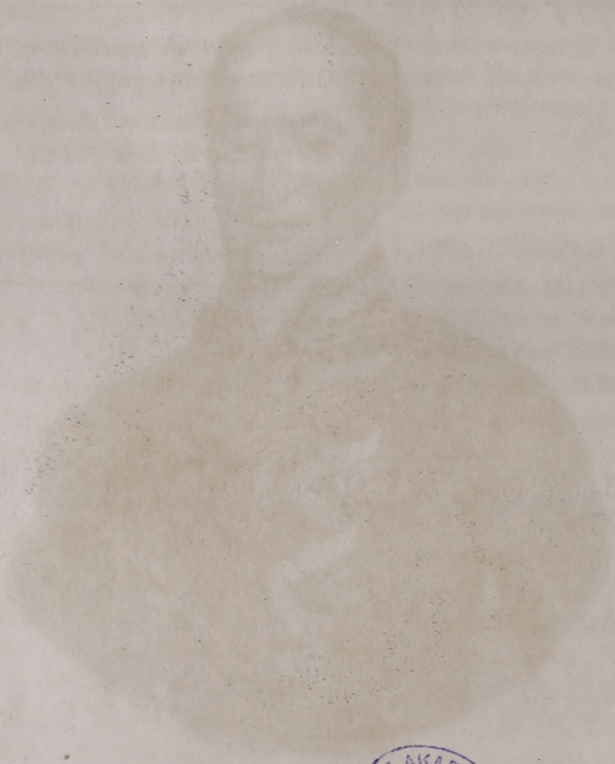

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

PEST
Majus' 28dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi díja 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
43dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

FI-HO-TI,
vagy:
A' DICSŐSÉG' ÁLDÁSAI.
Chinai történet.
BULWER UTÁN.

Fi-ho-ti nagy eszű ifjunak tartatott; ő Pekingben kényelmes és szerencsés életet éle. Az ifjuság' virágában, igen előkelő nemzetségből 's a' leggazdagabb jövedelem' birtokában, nagyon kedves vala az uraknál, kik asztalánál lakomáztak, és a' hölgyeknél, kik azt vélték, hogy tőle meg fognak kéretni.

Bárha a' chinaiak nem nagyon szeretik a' társaságot, Fi-ho-ti mégis bátorkodott divatba hozni, hogy olly lakomákat adjon, mellyektől a' feszesség távol volt, 's a' vidámsag vala fő helyen. Az élet' minden örömei szolgálatjára állottak: ivott, de mértékkel, az éldelet' kelyhéből; — evett, kaczagott, és szeretett tetszése szerint. Egy ember sem volt Pekingben nappal éberebb, egy sem részesült éjjel nyugodtabb álomban, mint Fi-ho-ti.

Egy rosz órában történt, hogy Fi-ho-ti felfödezé, miképen ő azon elmetulajdonokkal bir, mellyeket említettünk. Egy philosophus — ki, minthogy egyszersmind Fi-ho-ti' nagybátya volt, kettős joggal birt, tudniillik a' bölcsével és a' közel rokonéval, hogy ifjunknak mindenféle kellemetlenséget mondjon — fejébe veré magának, igen boszusnak lenni azon szerencsés életpálya felett, mellyen Fi-ho-ti olly békével vándorla.

Ennek következésében egy szép reggel fiatal chinai epikuraeistánknak látogatást tön. Nyárimulatójában találta őt, hullámzó vánkosokon heverőt. Fi-ho-ti izletes theáját hörbölgeté, 's még mellé a' legcsinosabb és legfinomabb porczellánfindzsákból, mellyeket képzelhetni, közben egy chinai novellát olvasott, 's időrül időre, éldeleteit emelendő, enyelgő szavakat vált egy fiatal hölggyel, ki hozzá látogatóba jött.

Philosophusunk módfelett megbotránkozott illy sok kényelem' láttára. Semmi bölcstelenebb nem lehete; mert minthogy a' philosophiának kötelessége az élet felett gyönyörrel tölteni-el bennünket, minden esetre első gondjának kell lenni, azt velünk teher gyanánt nézetni. Az istennő vak tisztelője a' türelemnek, de a' gyönyör által felháborítatik.

A' mi bölcsünk olly ember volt, kit tulajdonkép senki sem állhatott-ki, ki iránt azonban még is minden ember tiszteletet mutatott. Fi-ho-ti ez okbul fölemelkedék párnáiról, egy kissé szégyelte magát, hogy illy kellemes veszteglésben találtatott, 's először emlékezett a' chinai erkölcstanitmány' elvére, melly módfelett illetlennek tartja, ha egy chinai ur beszélgetésben találtatik valamelly hölgygyel. Fi-ho-ti kezeiből kihullott a' novella; 's a' fiatal hölgy, megrettenve a' bölcsnek hosszu szakálán 's nem kevesbé hosszu körmein, örömest megfutamlik, ha csak lábacskái szolgálatjára állnak; ugy hogy, a' mint már a' dolgok állottak, szolgálóját szólitá, haza vitette magát, barátnéit összegyüjté, 's ezeknek panaszkodék, miképen jutnak tönkre a' legbájosabb szerelmeskedések, mihelyt fiatal uracsok olly szerencsétlenek, hogy philosophus nagybátyjok van.

A' mandarin — mert Fi-ho-ti jelen látogatója nem csekélyebb országos hivatalt viselt, ugy hogy joga volt, fejtakaróján egy kék gömböt viselni *) — alig látta magát öcscsével egyedül, azonnal háromszor torkot köszörült 's elkezdé nagybátyai intéseit.

„Nem szégyeled magadat, ifju," így szóla, „azon élet fölött, mellyet viselsz? — nem szégyeled magad, illy munkátlan és illy boldog lenni?

*) A' harmad és negyed osztálybeli mandarinok' ösmertető jele. A' szerző' jegyz.

Neked vannak elmetehetségeid, fiatalkorod' virágában állsz, immár a' keu-jing' *) rangját megnyerted — süket vagy-e a' becsületvágy' nemes felszólitása iránt? Honod erőkifejtésre hí-föl — iparkodjál kitüntetni nevedet, emlékezz' Confucius' példájára — áldozd a' tanulásnak magadat — légy bölcs, légy nagy!"

Még sokkal több illyest összebeszélt e' czélre a' mandarin; mert igen örömest hallá magát beszélni; 's hasonlóan mind azon emberekhöz, kik joggal birnak másoknak tanácsokat osztogatni, azt képzelé, hogy csudálatos ékesen-szóló. Jelen esetben nem csalá őt hiusága; mert egy másiknak hiusága volt, a' mellyhöz szavait intézte, Fi-ho-ti megindulva lön; érzé, hogy bolond vala, illy sokáig szerencsésen élve. Nyugtalanság' és dicsőség' tüneményei lebegtek előtte; figyelemmel hallgatott a' philosophus' intéseire, 's aztán elhatározá, hogy magát kitüntetendi és bölcscsé fog lenni.

A' mandarin magán kivül volt örömében látogatásának foganatja felett Fi-ho-tinál; nagy diadalnak látszék előtte, hogy illy sok éldeleti boldogságot feldulhatott. Haza ment 's egy értekezést kezde; „a' bölcselkedés' hasznairól."

Egész világ tudja, hogy Chinában a' tudományok egyedüles szabadságlevelek országos hivatalokra. A' mit más tartományokban rang és vagyon tesznek, azt a' mennyei országban tudomány viszi véghöz. Egy magányos barlangba vonta vissza magát, melly Kai-fon-gutól nem messze feküdt; megtölté elzárkódásának helyét könyvekkel és tudományi eszközökkel; lemondott minden emberi társaságról; a' sikság' füveit 's a' forrás' vizét eléglé annak nyelve, ki eddig Peking' legszemeltebb étkeihöz volt szokva. Elidegenülve a' szerelemtől és örömtül hármat legszebb életévei közül szakadatlan tanulásnak szentelt. Oktatá magát — 's aztán azt képzelte, hogy másokat oktathat.

Egyre növekedő hírvágytól lelkesítetve, Pekingbe visszatért a' kitanult ifju. Egy munkát szerze, melly bárha könnyed és elmés volt arra, hogy a' vidort örömre birja, még is egy uj philosophiai iskola' forrásául szolgált. A' munka egyszersmind merész és síma volt; 's valamint a' legkorosabb mandarin, ugy Peking' legfiatalabb szépe egyformán becsülheték azt és gyönyörködhetének benne. Egy szóval: Fi-ho-ti' könyve zajos tapssal fogadtaték, — Fi-ho-ti a' kor' kedvenczirója volt.

*) Egy iskolai osztály, melly azokat, kik azt megnyerék, alkalmasoknak nyilatkoztatja az országos hivatalok' viselésére. *A' szerző' jegyzéke.*

Elragadtatva a' literaturai tetszés' ujsága által, fiatal tudósunk jobban, mint valaha, tudományos iparkodásra szentelte magát. Tovább irt és szerencsét csinált; egész világ kinyilatkoztatá, hogy Fi-ho-ti dicsőségét megalapitotta; és részesült a' bin-sze' vagy koszoruzott szerző' tiszteletében.

Szerencsésebb lön Fi-ho-ti e' nagy dicsőség' megnyerése által? Meglátjuk.

Beszólott nagybátyához, a' mandarinhoz. Azt képzelé, hogy a' mandarin módfelett örvendezni fog, előbbi intéseinek áldott sükerét rajta észrevéve; de a' philosophus fagyos zavarral fogadá a' fiatal irót. A' nagybátya az időrül és a' császár' jóllétéről csevegett — és az utósó pagodáról és a' legujabb theafindzsákról; de szót sem szóla unokája' könyveiről. Fi-ho-ti boszankodott; maga hozta szóba a' tárgyat.

„Igen, ugy," viszonzá szárazon a' philosophus, „hallom, irtál valamit, a' mi az asszonyoknak tetszik; kétségkivül valódibb gondolkozásu leszesz, mihelyt itélő-erőd növekedik. De visszatérvén az uj divatu findzsákra — —"

Fi-ho-ti aggodalmas lön: tudos nagybátya' vonzalmát örökre elvesztette; mert most tudósabbnak tekintetett, mint maga nagybátyja. A' közönséges szenvedés, mellyet érzünk, ha szerencsénk van a' világban, abban áll, hogy ezért tulajdon nemzetségi tagjainktól gyülöltetünk. „Nagybátyám nem szeret többé," gondolá Fi-ho-ti, midőn ismét palankingjába lépett: „ez szerencsétlenség." — Ah! a' *dicsőség*' következése volt az.

Fi-ho-ti természeténél fogva jószivü és kedveskedő volt. Bárha az örömek utáni szomj elaludt is benne, még is táplála vágyat barátságos társalkodásra. — Ujonnan összegyüjté fiatalkora' társait: azt képzelte, legalább magukon kivül ragadtatnak, látván barátjokat vonzalmukra nem méltatlannak. Nyilt karokkal fogadá őket; de ezek félénken és suta barátságszinléssel viszonzák köszöntéseit; mulatozásaiknak nem volt szabad, könnyü folyama többé — társai féltek olly nagy-tudományu férfi előtt kibeszélni magukat; érzették, hogy többé nem hozzá hasonlók, 's mégis ellenszegült belsejök, hogy őt valami magosabbnak ösmerjék, mint ők maguk. Leirhatlan búval födezé-föl Fi-ho-ti, hogy közte és korábbi életéveinek társai közt válaszfal vonult; czéljaik, érzeményeik nem voltak többé a' régiek. Barátai nem voltak *kevélyek* az általa ért dicsőségre — *irígykedők* valának rá; fiatalság' barátai birálói lettek férfikorának.

„Ismét szerencsétlenség," gondolá Fi-ho-ti, midőn estve fekhelyére dült. Bizonyosan az vala — a' *dicsőség*' következése volt az!

„Ha a' régi barátok oda vannak, ujakat fogok keresni," gondolá tudósunk. „Olly férfiak, kik velem hason czélokat keresnek, hason vonzalommal lesznek hozzám. Én bölcs akarok lenni — így hát a' bölcsek' barátságát keresem."

Ez Fi-ho-tinak nevezetes gondolatja volt! — Körébe gyüjtötte Peking' szerzőit, elméncz és bölcs férfiait. Ezek jól lakomáztak asztalánál — olvastaták vele kéziratikat ('s egy rosz kézirat a' chinai nyelvben valóban nem csekélység!) — mondák neki, hogy ő csudateljes lángész — 's e' mellett névtelenül minden héten ugyancsak lemocskolák a' pekingi hirlapokban; mert China tán egyedül azon despotai ország, hol tökéletes sajtószabadság uralkodik.

Bár mennyire sovárgott is Fi-ho-ti' szíve a' barátság után, még is lehetlennek találta, China' literátori közt csak egyetlen barátra is akadni; mert egytől egyig mindnyájan sokkal elbizottabbak voltak magukban, sem hogy más iránti vonzalomról csak álmodni is tudtak volna. Nem volt beszédjök, nem gondolatjok, nem érzelmök, mihelyt az által szeretet tulajdon munkájokhoz, 's irígység és boszu és harag az ő korabeliek' adományihoz nem fejezteték-ki.

Egykor olly szerencsétlen volt Fi-ho-ti, hogy bal lábát eltöré. Legbizalmasbika literaturai barátainak fekhelyén nyujtózva találta őt, midőn kevéssel előbb a' helyre-rugtatás' fájdalmit állotta-ki, mellyet egy franczia sebész szeretettel vitt rajta véghöz.

„Ah," mondá az iró, „milly szerencsétlen, módfelett szomoru eset!"

„Ön felette lekötelez," viszonzá Fi-ho-ti, ki a' látogatónak kitünő megindulása által nem kevessé elérzékenyült.

„Igen," kezdé emez, „különösen szomoru dolog, hogy önt épen most érte e' rosz csapás; mert igen szerettem volna egy hely felől uj munkámhoz irt előbeszédemben önnek tanácsát kérni, mielőtt azt holnap közre bocsájtom."

Barátjának eltört lába tehát az iró előtt csak azon öröm' zavarásának látszott, hogy uj munkáját más nap nem jelentetheti-meg!

De mindenek fölött lehetlennek találta Fi-ho-ti olly férfiakban bízni, kik közül egyik a' másik' háta mögé leggonoszabbakat beszélt. Ha a' pekingi literátoroknak hitelt lehete adni, ugy nem volt gonoszabb, irígyebb és méltatlanabb embercsoport, mint épen ezen pekingi literátorok! Minden uj ösmerős, kit Fi-ho-ti köztök kapott, egy anekdotát beszélt neki valamelly másik tudósról, mellyre a' hallgató' hajai felborzadtak. Fi-ho-ti nyugtalankodni kezdett. Társasága' körét mindig szükebbre szabta, 's elhatározá, hogy hivatásabeli férfiaknak barátságáról ezentul egészen le fog mondani.

A' mennyei ország' legtávolabb tartományaiban is legnagyobb tetszéssel fogadtattak Fi-ho-ti' irományai. Az urak őt idézgeték thea mellett, 's a' hölgyek kincseket adtak volna, ha megtudhaták, valjon szépen néz-e ki; de e' tetszés, e' részvét, mellyet gerjeszte, soha sem érték-el Fi-ho-tink' fülét és szemét. Nem látta ő a' mosolyt, mellyet elméssége ébresztett, nem a' könyeket, mellyeket lelkesedése sajtola: minden, a' mit dicsősége' munkálatiból érzett, a' pekingi hírlapok' gúnybirálataiból állott róla és munkáiról; ott olvasá minden hónapban, sőt minden héten, hogy ő csak egy igen nyomoru teremtés. Egyik időszaki irat bolondnak bélyegzé őt, másik jajongónak; harmadik egész komolysággal hirdeté, hogy irásaiban olly szükségtelen kinövések vannak, mint hátán, 's a' negyedik azt kürtölé, hogy Fi-ho-ti' firkálásiban egyetlen gondolat sincs, melly Confuciussal legkevesbé is egyeznék.

Az eredetiség' legcsekélyebb nyoma is Pekingben megbocsáthatlan bűnnek tartatik! Természetesen voltak olly lapok is, mellyek őt nem annyira gyalázták, mint félre-magyarázták és elkorcsosították. Mondásai minden lehetséges módon szétszaggatattak. Védni nem tudá magát — mert nem válhatik az embernek becsületére, ha az ország' minden hírlapjaival összevissza veszekedik: mindazáltal hizelkedői bizonyiták neki, hogy az igazság végre győzend, 's ha nem a' „jelenkor," de az „utóvilág" bizonyosan igazságot fog neki szolgáltatni. „Ah!" gondolá Fi-ho-ti, „arra legyek kárhoztatott, hogy éltem' fogytáig gazembernek tartassam, csupán azon tiszteletért, hogy halálom után illy igazságtalanságtól felszabadítassam? Nincs előbb számomra igazság, mint mig a' gonoszság' hatalmából kimenekedtem? Valóban, ez szerencsétlenség!" — Ejh természetesen; — de a' *dicsőség*' elválhatlan következése volt az! — (*Vége következik.*)

A' MAGYAR NEMZET.

EGY NÉMET UTAZÓ UTÁN.

Regibb időben Magyarország egy részét tevé a' téres Pannoniának, több ázsiai 's europai népágak' gyülhelye volt, miglen 886d. évben a' magyarok Árpád vezérük alatt, ez országot elfoglalák, 's ön nevükről Magyarországnak nevezék. Bővebb történeti előadásba nem bocsátkozva, csak azt emlitem, hogy ez országot jelenleg *negyed-fél millió* magyaron kivül, még e' népek lakják: mintegy két millió sláv vagy tót, orosz (359,000) cseh, lengyel, horváth, szerb, félmillió — itt svábоknak hivatott — *német*, (u. m. szász, sváb, elsassi, türingiai, tirol, austriai 's a' t.), egy millió számnyi oláh. E' nagyobb tömegü népeken kivül lakják még e' hazát: uj görögök, czinczárok, örmények, francziák, olaszok, zsidók, czigányok (30,000), és törökök.

E' külön népek között, a' nyelv különség természetesen módkivül nagy. Ez ország' szünteleni közlekedése, de még inkább politikai összeköttetése az austriai német tartományokkal, a' német nyelvet benne igen elszivárogtatá, noha az utóbbi ország-gyülés a' nemzeti nyelv' emelésére sokat tön.

Magyarország' minden népei között a' született *magyarok* legkitünőbbek 's magukat a' társaságban, még a' magyar parasztok is, testi 's lelki erejükkel, bizonyos parancsolói 's uralkodói állásba helyezék. A' magyar' testi alkatása rendszerint magas és jól idomzott, izmai erősek, arczvonata ázsiai, nemes, mint márványból idomitott, szemei nagyok, feketék és tüzesek, mint a' szomszéd ozmánokéi; tömött szemöldökök keletileg ivezik azokat, vastag fekete bajusz ékeskedik ajkai körül, és ajkai alatt hófejér fogak csillognak. Legszebb alkatásu embereket láthatni a' nép között, és csudálatos! a' jobb-ágiak és birtokosbak közt e' faj a' helyett hogy nemesednék, gyakran a' nevetségig elfajul.

A' magyarnak mellőzhetlen ékessége a' *bajusz*. Ki bajuszát leborotválja igaz magyarnak nem is tartatik. Bajuszára a' magyar leggondosabb figyelmét forditja 's ez nemzeti büszkeségével olly szoros kapcsolatban áll, hogy népromlásnak vélné, ha valaha a' bajuszoknak el kellene tünniök. A' bajusztalan idegen nem ritkán gúny' tárgya, (!) ellenben idegenben a' magyar bajuszához bizonyos előjogot tart. Magam hallám gyakran Bécsben, pedig a' legmiveltebb magyaroktól is (!) ha egy bajuszos austriait láttanak, e' szavakat: *mikép mehet részel ez ember bajuszt hordani, holott nem magyar?* Egy magyar hölgy pedig sohasem határozhatná-el magát bajusztalan férfiuval összekelni.

Testi ereje a' magyarnak nem olly nagy ugyan mint a' tirolé, de mind a' mellett is jóval felülmulja az éjszaki németekét. Nevezetes a' magyar éghajlat alatti hirtelen fejlődés. A' lányok nem ritkán már 14d. évökben férjhöz mennek, 's a' déli tájakban még korábban érettek.

Az asszonyi nem szabály szerint nem a' legszebb faju 's minél mélyebben ágazott-el az aljas népnél, annál rutabb szokott lenni. A' magasb rendüek közt szép nemesasszonyokat találhatni, de ezek is osztakoznak aljas rendü társnéikkal a' kora elviritás- és kora elöregedésben. Az arcz korán elapad, a' viritó szin elsárgul és sápadt lesz, a' lelkes nagy szemek bágyadtakká 's ránczoktul környezettekké lohadnak. — Turocz vármegye' lányai 's asszonyai e' szabálytól nevezetes kivételt szenvednek. Mind e' mellett is e' hölgyek a' magyarok' izlése szerintiek, mert kövérek 's vaskosakká válnak. (!) A' férfiak' sugár termete, nem mindig közös a' lányoknál is. Fűzött hölgyeinkre nézve, érdekes vizsgálatu a' magyar parasztlányoknak fűzésnélküli gyönyörün domboritott mellük.

A' magyar nemzeti charakter csaknem az egész föld' népekéi közül kiválik. A' magyar' *büszkesége* hasonló a' spanyoléhoz, melly őt gyakran vérengzésre kényteti, noha ez természetileg nem lelki bélyege. — A' magyar vendégszerető, nagylelkü, vidám és bátor. Pazar vendégszeretetét a' világnak egy népe sem mulja felül, mit részint a' minden termesztmények nagy bőségének tulajdonithatni. — Nyiltsága 's bizalma olly nagy, hogy ritkán vonakodik egy magyar, annak kit első tekintetre megkedvel 's ki vele egy pohár bort iszik, egész élte' történetét 's szive' legnagyobb titkait felfödezni.

Heves véralkata 's ingerlékeny tüzes természete olly könnyen ragadja néha vétkes tettre, mint nagylelkü önfeláldozásra. Itt a' vérengzések nem olly ritkák mint éjszakon, de nem ritkák a' nemes cselekedetek is, az erényes szenvedélyek, háladatosság, honszeretet. Az élet itt ugy forr és viharzik, mint orkánjában az Oczean, mig éjszakon mocsárkint töspedez. E' hon' kék mennyezetében derült ege' napsugarinál édes égi szerelempanasz lengedez, és isteni derengés terül szét a' viruló természeten. (*Folytatjuk.*)

ASSZONYI KALENDÁRIOM.

5. MAJUS, PÜNKÖST-HAVA.

Romulus két rendre osztván a' népet *vének*re 's *ifjak*ra (in majores et juniores), hogy a' vének tanácscsal, az ifjak erővel oltalmaznák a' várost: e' hónapot a' vének — a' következőt az ifjak tisztességökre nevezte ama' vers szerint:

Hinc sua majores tribuere vocabula Majo.
Junius a juvenum nomine dictus adest.

E' hónap Apollónak vala szentelve. A' magyarok pünkösd-havának azért nevezték, mert pünkösd ünnepe többnyire ebben esik; noha sokszor juniusban eshetik annak 13dik napjáig, de azontul sohasem. Pünkösd pedig a' *Pentekoste* görög szótól származik, melly *ötvenedik*et tészen, mivel husvét után 50 nappal esik.

A' régi pogányoknál e' hónapban esett a' Bona Dea ünnepe.

Bona Dea. Egy volt a' görögök Cybeléjekkel, vagy a' Terrával és azért nevezték Bona Deanak, mert minden jó tőle származik. Neve a' Romaiaknál volt *Ops, Fauna, Fatua.* A' Phrygiaiak Midás' anyjának, mások Dryas nymphának, az Aboriginesek királyuk' Faunus' feleségének, mások Proserpinának, mások Macának, a' Boeotiaiak pedig Semelének tartják őt. Ez olly asszony volt, hogy férjén kivül soha más férfit nem láta, házából soha ki nem ment, 's őt semmi férfi nem ismerte. Azért is az asszonyok ünnepét éjjel szentelték 's templomába férfinak nem volt szabad menni. Minthogy a' Myrtus Venusnak vala szentelve, azzal az ő oltárát tiltatott ékesíteni. Mások azon okát adják, hogy egyszer a' *Bona Dea* igen leitta magát, mellyért őt Faunus myrtus pálczával halálra verette; 's e' tettét megbánva, oltárt épittete neki, mellyre myrtusfa helyett egy borral tölt edényt tétetett. Cicero' idejében ezen istenasszony' ünnepét P. Clodius megundokitotta, mert asszony ruhába öltözötten Julius Caesar házába lopózott, ki akkor Pontifex Maximus volt, 's feleségét elcsábitva, ez istenasszony' ünnepét is megundokitá. — A' görögök is áldoztak egy Bona Deanak, kit ők valamint a' romaiak, asszonyok' istenének 's Bachus' dajkájának tartának, kit tulajdon nevén nevezni tilalmasnak mondottak. Ez isten asszony tiszteletét neveti egy Satyrájában Juvenalis; mellyből világos, hogy nem egyéb volt, tisztátalanságra való alkalmatosságnál.

Lemuria. A' Romaiak' ünnepe, mellyen engesztelék holtak' lelkeit az általok *Lemures*eknek hívattakat, 's az élőket éjjel gyötrőket. Éjfélkor az áldozó személy, ujjait összegörbítvén, jelt adott, mellyel a' rosz lelkeket akarta tartoztatni: azután kezeit forrásvizben megmosta, szájába fekete babot vön, mellyet háta mögé dobott, 's így szóla: Ezen bab által magamat és hozzám tartozóimat szabadságba helyheztetem. Azonban vasfazakakkal nagy zörgést csinált, 's kilenczszer parancsolá a' lelkeknek, hogy az ő házától távozzanak. Ezzel vége lön a' ceremoniának. Ezen ünnep' eredetét Romulustól származtatják, ki azért rendelé, hogy testvére' Remus' árnyékától, melly őt nyugtalanitá, megszabadulhasson; mellyért ez ünnepet *Remuriá*nak is hivták. Ezen ünnepen a' templomokat bézárák, 's lakadalmat tartani tiltva volt.

S*** G**

A' DUNA' NYILÁSAI ÉS SZIGETEI.

2. LEIRÁSA A' DUNANYILÁST KÉPEZŐ ÁGAKNAK.

A' Duna hasonlóan minden más nagy folyamokhoz nem egyetlen torkolaton folyik a' tengerbe, hanem számos ágakra oszlik, 's részint állandó, részint ideigleni folyamágyaktól áthasgatott szigetcsoportot képez. Ez ágak' száma és iránya hihetőleg gyakran változott. Strabo hetet számlál; későbbi földirók csak ötöt fogadnak-el; most csak négy fő ágat számolnak, ugymint: a' kiliait, sulinait, georgiewit és portizit. *)

A' fő csatorna' felosztása. Az eloszlás 69 orosz mérfölddel alább kezdődik azon helynél, hol Galacz és Reni közt a' Prat beleszakad, a' Duna' Ororszország' határává lesz, és Besszarábiát elválasztja a' török birtokoktul; 7 2/5 (orosz) mérföldre Tultscha város felett, valami 70 or. mérföldre egyenes vonalban a' fekete tengertől, a' Duna két ágra szakad *Tschetal* nevű csekély földemelkedés által, melly egy szigetnek legnyugatibb pontját képezi, a' melly is mintegy a' tengeroldalról fut a' Dunába. E' két ágak, mellyek közül egyik eleinte éjszak felé, másik délkeleti irányban foly a' tengerbe, nyugati határait képezik a' dunai szigetcsoportnak, 's nevök: a' *kiliai*, és *sulini* Duna. **)

A' kiliai Duna osztatlan folyamban halad, melly éjszaknyugat felé egy nagy ívet képez, Is-

*) Fő ágaknak kell nevezni, mert a' kiliai még több alágokra szakad.

**) Az adrianopoli egyezés' nyelvében és némelly földabroszokon ez az utóső a' *georgiewi* Dunának neveztetik, de minthogy a' két alágokból a' sulini sokkal előbbvaló a' georgiewinél, igen természetes e' fő agát nevezni a' sulininak, annál inkább, minthogy azt a' partlakók is inkább e' név alatt (*Sunie Bógasi*) ösmerik.

mail orosz vár és Tutschkow város mellett, melyek balparton a' kanyarodáson belül feküsznek, elhaladva egész Nekrassawka faluig. E' falu' tőszomszédságában a' kiliai Duna több ágakra fakad, némelly apró szigeteket: Kiszlizki, Kofo vagy Stepowoi, Kapta-Drak, Daler, Soloncz és Iwaneschti, képezőkre, 's aztán, hasonlóan a' bal parton fekvő Kilia vár és város mellett, ismét egy folyamba jövőkre; átellenben a' job parton hajdan Ó-Kilia török vár feküdt. Nehány or. mérföldel alább ismét több ágra szakad és Szalmanow, Otnoshina, Jermakow, Musylkow és Tscherni (fekete) kis szigeteket alkotja, 's megint egy ágyba egyesül Basardschuk régi veszteglő-intézetnél; 's kevés távolságra, Wilkowo falunál, történik harmadik és utósó eloszlása több ágakra, mellyek aztán a' fekete tengerbe szakadnak. Wilkow falut a' bal parton azon hely gyanánt tekinthetni, hol a' tulajdonképi kiliai Duna végződik; az itt elváló ágak gyakran változtatják irányukat és mélységüket, 's *Girlo*nak hivatnak, mellyek közül legnevezetesbek éjszak felé a' bielgorodi és otschakowi, délre pedig a' stambuli vagy tulajdonkép kiliai Girlo; ez utósótul, melly délkelet felé folyik, még nehány keskenyebb girlok vagy csatornák szakadnak-el, az ankudi, krimi, közép és uj vagy déli; a' nyilásnál a' stambuli ág ismét egy sekélyt képez, melly azt két Girlora osztja. A' szigeteknek vagy inkább zátonyoknak, mellyek illy módon alakulnak, nagy sokasága, rendkivül nehezítik a' behajózást a' kiliai Dunába, mit most csak apró hajók tehetnek a' legdélibb Girloban. Azon szigetek is, mellyek a' két fenemlitett szakadás által képeztetnek, a' hajózást ezen ágon olly fáradságossá teszik, hogy kereskedő-hajók nem is járhatnak ott. Más oldalon az aljas partok 's a' torkolatok' csekély mélysége e' tájon szoros és szigoru veszteglő-intézetet soha nem engedtek létezni, 's a' veszteglő-intézet' áttétele a' sulini ágra Besszarabia' biztosságára jótevő lesz. A' kiliai ág' hosszasága kezdetétől fogva Ismailig 20 1/4 or. mérföldet tesz, Ismailtól a' Girlok' végeig 84-et, tehát összesen 105 orosz vagy körülbelől 15 német mérföldet. Mélysége, nevezetesen a' Besszarábiához legközelebb folyó ágban, meglehetős, nem kevesebb 21 or. lábnál; de nyilásánál nem nagyobb hat vagy hétnél, ugy hogy — mint feljebb megjegyezve — kereskedői hajókra nézve haszonvehetlen.

Sokkal nyomosabb a' hajózásra nézve a' második fő ág, a' *sulini*; ezen ág megoszlatlan folyamban megy a' job parton fekvő török vár, Tultscha, mellett 16 1/2 or. mérföldnyire; e' rész a' törököknél Tultscha-Tawlassy, vagy tultschai deszka avagy lapság nevet visel; a' job partot itt az erdőkkel födött bulgári hegyek' hanyatlékai kisérik. Eztán a' sulini Duna két egészen elválasztott ágra oszlik, mellyek közül a' legéjszakibb majd egyenesen kelet felé, bárha sok kanyargás közt, foly a' tengerbe, 's a' sulini Duna nevet megtartja; a' másik, délkelet felé folyó ág georgiewinek neveztetik; a' két ágat egy hegycsúcs, georgiewi Tschetal nevű, választja-el. A' sulini Duna a' szigetcsoportot majd két félre osztja, 's kezdetétől 95 3/4 or. mérföldnyi hosszaságu, szélessége 100—150 saschenre terjed, partjai általában elég magosak, némelly helyeken hét lábnyiak, de négynél soha sem alacsonyabbak; mélysége a' nyilás' közelében körülbelől 20 lábnyi, kevessé feljebb 40 és Tultscha' közelében 60 körül; itt ott találkoznak apró, még kevessé ösmeretes zátonyok. A' sulini ágnak egy igen nyomos haszna abban áll, hogy nem oszlik, mint a' kiliai, tengerbe szakadásakor, számos nyilásokra, hanem oszlatlan folyamban, a' sulini Girlo név alatt ösmeretesben, ömlik-ki; nevét bizonyosan onnét vevé, hogy hajdan a' job parton, azon ponttal szemben, hol most az őrség van, egy Sula vagy Sulina nevü török falu állott. Mind két parton jó vonó-ut van, mellynek csak kevés tisztitásra volna szüksége, hogy a' hajók rajta könnyen vonassanak, különösen a' job parton. A' hajózható viz a' nyilásnál 11 1/2 or. mérföldnyire terjed, mélysége 10—12 1/2 vagy 13 láb közt változik, éjszak felől egy zátony által van megszűkitve, de dél oldali mélytelensége gyakran áttöretik, minthogy a' folyam uj időközi átmenetelt alkot magának. A' nyilás' job partján még láthatók hajdani gátok' nyomai, melly a' hajózható vizet az uszadékföld ellen védje, de most részint régiségök, részint felügyelési hiány miatt elromlanak: valóban kivánatos volna, hogy ezek megujítatnának, mert a' vízárok' szükitése által annak mélysége nyerne. A' nyilás' mind két partján fa-fénytornyok is voltak, mellyeket a' török' kormány 1802ben csináltatott, mellyek azonban már rég nem világositatnak-meg; a' bal régen összerogyott, de a' job partit négy év előtt még lehete látni, 's nappal jelül szolgált a' bemenetre a' Girloban, de 1833b. ez is összerogyott. A' bal parton láthatók még egy kaszárnya' düledékei, mellyet az orosz kormány 1807ben épitetett, bele egy csapat katonaságot helyezendő.

A' *georgiewi ág* a' sulinitőli elválása után elgörbülve, de fő irányban foly délkelet felé, 98 or. mérföldnyi messzeségre, 's egy torkolatban ömlik a' tengerbe; a' nyilásnál azonban egy sziget alakult 's mögette egy zátony, melly 6 or. mérföldnyire fut a' tengerbe 's a' bejutást ezen ágba nehezíti, melly a' georgiewi girlo név alatt ösmeretes; szélesebb mint a' sulini, tudniillik 150—200 saschen-nyi 's mélysége 30 lábnyi; de ez a' tenger felé nagyon megkisebbül, ugy hogy a' hajózható víz nem mélyebb 4 1/2 lábnyinál. Ez okbul ezen ágon épen nem hajóznak, 's csak halászok juthatnak rajta síma alju kis csónakokon a' tengerbe. Öreg emberek' mondásai szerint ezen ágon régibb időkben sem hajóztak, mi az által bebizonyul, hogy hosszában sem vonó-utak sem más ösvények nincsenek. Job partja kezdetétől fogva Beschtepe hegyig bolgár hegyektől kerittetik, átalában magas és erdőkkel lepett, de a' nevezett ponttól fogva mind két oldalán alacsony, nem magosabb három lábnyinál, bokrokkal benőve, 's a' folyam' dagadásakor elöntetik, miáltal a' hajózás' behozása ez ágra még nehezebb. A' georgiewi ág az adrianopoli egyezés szerint egy részét teszi Oroszország' legdélibb határinak.

A' portizi ág a' georgiewitől 35 or. mérföldnyire válik-el ennek kezdetétől, valamivel Beschtepe hegy alatt; egyszersmind Dunawez nevet visel, 40 or. mérföldnyire foly egyenesen dél felé, a' bolgár hegyek' egyike mellett 's a' nagy Raselm tóba megy, melly egy igen széles de sekélyes nyilás által egyesül a' fekete tengerrel; ez utósó nyilást a' negyedik és utósó Dunagirlonak tartják éjszakról számolva, 's a' portizi Girlonak hivatik. Felőle keveset tudunk, mélységét csak 3 lábra becsülik, ugy hogy a' hajózásra használhatlan: Raselm tónak körülete valami 85 or. mérföld, mélysége 6—7 lábnyi. Az egész portizi ág az adrianopoli egyezés szerint a' törökökre maradt, 's a' georgiewi ág és Raselm tó közti térségen az előbbi' job partjának hosszában azon országrész' határvonala huzatott, mellynek az egyezés szerint közönösnek kell maradnia, 's mellyen túl a' török faluk kezdődnek. (*Vége következik.*)

EGYVELGEK.

1.) Egy belgiomi journal szerint, bizonyos merész levegői utas eltökélte magát, hogy egy léggolyóban *de Grace*' csúcsáról *Honfleur* felett fölemelkedik és szél' szárnyára engedi magát, ha bár golyója a' tengerbe esnék is. Ha épen tér vissza Angolországba, 500,000 francnyi díjt nyerend, mellyet több britt annak számára tett össze, ki az utat a' tenger felett egy léggolyóban először teendi.

2.) Bizonyos Blancheton nevű ur nem rég 1200 francot vivén erszényében vásárra utazott; erszénye párnazsákában volt 's ez hátul a' lovon felcsatolva; kutyája követé. Ut közben darab idő mulva észrevevé, hogy a' párnazsák a' pénzzel együtt hibázott. Kérdezé az utána jövőket, de nem kapott kielégitő feleletet. Visszalovaglott 's két óra mulva látta kutyáját az ut melletti árokbul előjőni 's szokatlanul ugrálni körülte. Leszállott 's szólitá kutyáját, melly ismét az árokba ment és ott összekuporodék. Blanchetonnak ez szemébe tünt, a' kutyához ment 's a' párnazsákot egyszerre az ut' közepén pillantá-meg. De fájdalom, öröme csak rövid volt, mert pénzes erszénye már nem vala a' párnazsákban. Ujra boszankodva szólitá a' kutyát, de ez nem jött 's ugatással hitta őt magához. Oda ment; 's milly meglepetés! Látta, hogy közeledtekor kutyája feláll, egy csomó falevelet félre kapar, miután szemébe tünt erszénye.

3.) Egy franczia faluban bizonyos asszony meggyujtotta házát, miután férjét, ki iránt féltékenység kínzá, a' pinczébe zárta. Midőn a' férfi a' tüzlármát hallá, felszaladt a' lépcsőkön 's nejét kiáltotta, zárva lelvén az ajtót. „Nem," viszonzá az asszony, „nem bocsátlak-ki, el fogsz égni 's pedig velem." A' férfi ezen meg nem nyugyék; fáradsággal kifeszité az ajtót, 's nejét nyugodtan guzsaly mellett találta, mig fonás közben torka' szakadtából kiálta: „sülj, sülj, hűtelen!" 's az égő födezet minden pillanatban lerohanással fenyegetett. Az asszony hihetőleg szerelemféltésből veszté-el eszét.

4.) Minap egy szegény ördög nagy étvággyal sompolygott egy füstölthúsárus' boltja körül, mig emez egy hátulsó szobában volt. Miután az idegen mindenütt figyelemmel körülnézett, ügyesen és szerencsésen elsikasztott egy elől csüngő sódort 's kosarába rejtette. Az árus mindent észre vett, tüstént a' tolvaj után siete, mások is hozzá csatlakoztak 's a' vétkest hamar utólérték. De milly nagy lön a' tolvaj' boszankodása és a' körülállók' nevetése, midőn a' meglopott kivevé a' kosárból a' sódort 's megmutatta az embereknek, melly is csak gipszből készített czégérsódor vala, 's a' leghivebben bemázolva.

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) Minap M**ben egy asszony engedelmet kért az elválhatásra, mivel férje meg akará őt ölni, *Hufeland*' élethosszabbitási mesterségét fejébe vervén.

2.) A' törökök és mahomedánusok, mint tudva van, annál szebbnek tartanak valamelly asszonyt, mennél vastagabb és testesebb az. Hogy valamelly leányt e' tekintetben széppé csináljanak, Tunisban különös módot követnek. Ha a' leány menyasszony, egy kis szobába záratik 's kéz- es lábhajlásira arany és ezüst lánczokat tesznek. Ha olly férfivel kell összekelnie, kinek már egy neje van, akkor az uj menyasszonyra azon lánczokat adják, mellyeket az első nő hordott menyasszony korában, 's így mindaddig hízlalják őt, mig az illő vastagságot eléri. Az étel, a' mellyel tartják, egy mag, melly *drough*nak hívatik és rendkivül tápláló. Ezzel 's a' nemzeti étellel, a' kuskusúval, a' leány valóságos értelemben tömetik, 's némellyek, mint állitják, a' kanál alatt halnak-el.

3.) Egyiptom' vize — ugy mond Masezier apát — olly kellemes, hogy senki sem ohajtja az ottani forróság' kisebbültét 's így a' szomjuság' érzetöli szabadulását; a' törökök olly rendkivülileg kellemesnek találják azt, hogy só által gerjesztenek szomjuságot magokban. Köz szólásmód köztök, ha Mahomed e' vizet itta volna, minden esetre arra kérte volna az istent, ne vegye-el soha életét, csakhogy mindig e' vizet ihassa. Ha az egyiptomiak Meccába vándorolnak vagy akármikint elhagyják hazájukat, semmi másról nem szólanak, mint azon gyönyörüségről, melly rájok visszatértükkor várakozik — a' nilus' vizének ihatásáról. E' kéjhöz semmi sem hasonlítható; előttök még azon örömöt is meghaladja az, hogy rokonaikat és barátaikat fogják láthatni. Mind azok, kik e' vizet izlelék, megvallják, hogy hozzá hasonlót sehol sem találtak. Ha valaki először iszik belőle, mesterségesen készitett víznek tarthatja azt. Valami olly édes és kellemes van benne, hogy a' vizek közt azon helyet foglalja-el, mellyet borok közt a' tokaji. De még drágább lesz az által, hogy módfelett egésséges. Soha sem árt-meg, bármilly bőségben igyuk 's némellyek valóban, egy nap három cseberrel is elköltenek belőle. De dicséretes tulajdonsággal egyedül a' nilusi víz bír; a' kutvíz Egyiptomban ocsmány és egésségtelen; a' források ellenben olly ritkák, hogy az országban csudakép tekintetnek, — 's esővizet tartani, hasztalan gondolat volna, minthogy Egyiptusban módfelett kevés eső esik.

4.) S* K* asszonyság minap vett rabszolganői közt egy rendkivüli szépségü és kellemü fiatal szerecsen nőt vön észre, 's olly kegyetlen vala, hogy a' fiatal leánykának egy vörösre tüzesített vas által homlokát, ajkait, mellét és lábait megcsonkitatta. A' szörnyü ocsmány tettnek egyetlen czélja volt, jó előre mell őzni minden okot a' szerelemfél tésre, mellyet férje támasztott volna.

Ajánlat egy viszonyos könyvcserére Europa' könyvtárai közt. — Vattemare ur nem rég egy kérelmet nyujta a' franczia kamarához, mellyben azon rendszer ajánltatik, mi szerint az ország' gyüjteményeiben, muzeumaiban, könyvtáraiban előforduló könyvek' és műtárgyak' példányai az europai egyéb országok' hasonló intézeteivel kicseréltessenek. Minden a' tudomány' érdekében alapitott nagy intézetek, mint muzeumok, gyüjtemények, csarnokok, könyvtárak a' kirakott gazdagságokon kivül még nagy mennyiségü más nemüekkel birnak, mellyek, minthogy feleslegesek, hasztalanul hevernek: ezek a' kettős példányok, drága feleslegességeket, mellyeket a' tudós' kezei csak sajnálkozással temetnek porba és feledékenységbe. Egy nagy város sincs Europában, mellyben illy kettős példányok tetemes számmal nem volnának; így a' müncheni könyvtár 20,000; a' jenai 12,000; a' pétervári 54,000, a' bécsi 30,000 illy felesleges darabokkal bír; mik közt halomnyi drága munkák hevernek, mellyek 1457től 1530-ig nyomattak 's csak hasztalanul hevernek a' raktárokban. Viszonyos kicserélgetés mellett a' feleslegesnek föláldozása által a' hiánylókra szert lehetne tenni.

DIVATOK.

Az angolszalma kalapot pongyolára hordják, 's testszinü és fehér szalagokkal szegik. — E' kalapok' karama nagy és igen széles.

Némelly hölgyek szép, fehér muslinruha felett felköntöst viselnek sötét poux de soie-ból, melly mélyen ki van vágva 's az övtül kezdve nyiltan áll.

— A' talpolók a' csizma alatt gomboltatnak-be, 's ez okbul a' sarknak magosnak kell lenni.

DIVATKÉP.

22. sz. A' hölgy keleti szövetü uszályos (Schleppe) lovagruhában; az uracs posztó kaput- 's nyári fejérnadrágban.

FIGYELMEZTETÉS.

GAAL' két kötetnyi románja: **SZIRMAY ILONA**, még e' pesti Medárd-napi vásár' folytában meg fog jelenni. E' nagy talentomu lelkes irónk' jelen románjára, kit tisztelt Közönségünk lapjainkból is sok jeles munkáiról ismer, figyelmeztetjük Pártfogóinkat 's olvasó Közönségünket, hogy e' mind külső alakjára a' legszebb 's legcsinosabb zsebkönyv formában, mind belső értékére, a' mint erősen hiszszük, viritó gyönyörü nyelvvel 's bő ismeretekkel elhalmozott románt, megszerezni és sajátjává tenni el ne mulaszsza. Megszerezhetendő a' kiadónál: *Heckenast Gustáv* könyvárusnál.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Rajzolatok. 22.

Pest. 1836.

PEST
Junius' 1sőjén.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
44dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

FI-HO-TI,
vagy:
A' DICSŐSÉG' ÁLDÁSAI.
(*Vége.*)

Fi-ho-ti most át kezdé látni, hogy tartós dicsőség utáni törekvése korabelieinek szemei előtt képtelenség. Még is elég könnyenhivő volt, egy másik, épen olly csalékony képtelenségen csüggeni. Igy szóla magához: „Valami nevetséges és aprószágos vala az bennem, hogy fényleni kivántam. Emelkedjél, oh szívem, nemesebb hírvágyra! — Csak azon fogok igyekezni, hogy másokat tanítsak.“

E' merész határozattól elfoglalva, Fi-ho-ti komolyabb és állandóbb lelkezetet tulajdonított magának, szorosan lelki-ösméretesnek mutatta magát munkáinak szerzésében. Nem törődék többé azon, hogy pompásan írjon, hanem hogy az igazságot kifürkészsze. Irgalom nélkül a' legszebb képeket, a' legtündöklőbb aphorismákat kitörülte irásaiból, mihelyt legkisebb kétség szált fejébe azoknak erkölcsi hasznuk felől. Ismét két évet pazarlott-el földi élete' szép nyarából, 's aztán a' legmélyebb fürkészet' szüleményét terjesztette egy könyvben világ elébe, azon egyetlen tárgyat, melly által földiei felvilágosíthatók valának. „E' munkát,“ gondolá, midőn annak utósó sorát megirta — „e' munkát lehetlen hogy a' hírlapok lemocskolják!“ — Ah, mennyire tévedt!

Kétségkivül más országokban a' közönség nagyon kitünőleg háladatos egy olly iró iránt, ki annak előitéleteit irtogatja és gyöngeségeit leküzdi; de a' ki Chinában egy rég beszitt ostobaságot támad-meg, a' népnek mutatja mint kivánja azt nemesíteni, fölemelni — az mondjon-le élete' egész hátralevő részére minden nyugalomról, minden boldogságról!

Fi-ho-ti' legujabb könyve leghidegebb megvetéssel fogadtatott a' philosophusoktul: először mert a' pekingi philosophusok nagy látók, és Fi-ho-ti' könyve egy rendszert sem alapított látomásra, — 's másodszor, mivel a' pekingi philosophusok magára Fi-ho-tira a' legnagyobb mértékben irígykedtek. 'S régi barátaitól, a' pekingi hirlapoktól, — o fo! — milly okoskodó rágalmakkal és gyalázásokkal nem tiszteltelték-meg! Ő azon iparkodék, hogy kortársainak barátja legyen — 's mint ellenségeinek legelvetemedettebbike gyaláztatott. Mindennemű titkos czélokról vádolák őt; a' mandarinok' torka papucsai veszélyben forogtak, 's valóságosan azon volt, hogy a' nagy pagoda' minden harangjainak ütőjét kivegye! Ah, senkit se száljon-meg azon kivánat, hogy szent legyen, ha arra nincs elkészülve, hogy martyr is legyen!

„'S valjon most igaztalanság-e ez vagy nem?“ szóla Fi-ho-ti hizelgőinek. „Nem,“ mondának ezek mintegy egy szájból, „nem, Fi-ho-ti, — a' dicsőség' következése!“

Lelke' mélyéig megundorodván hírvágyától, most elhatározá Fi-ho-ti, hogy még egyszer fogja magát a' mulatságra szentelni. Megint muzsikát hallgatott, lakomázott, még egyszer a' szerelemnek éle. Hiában! — Az inger ehhöz — a' tetszés iránta oda volt! A' komolyabb fürkészetek által, mellyekre legközelebb lefolyt években adá magát, képtelen lön lelke, a' könnyelmüség' és mindennapos élet' kéjét becsülni. Egy mélységet erősíte-meg maga és fiatalkora közt — szíve nem lehetett többé ifju.

„Egyetlen egy hű kebel nyujtson vigasztalást mind ezek felett,“ gondolá Fi-ho-ti. „Yang-y-se szép és tetszően mosolyg rám; megkérem őt és nőmül veszem.“

Fi-ho-ti egész lelkéből átengedé magát ezen uj szenvedélynek. Yang-y-se hajlandósággal hallá őt. Nem panaszkodhatott kegyetlenségről, 's az okbul azt képzelé, hogy szerettetik. Minden nagylelkü és haszonmegvető buzgósággal, melly előbbi

charakteréhöz tartozék, 's melly Chinában olly különösen szokatlan, további éveit szerelme' tárgyának akará szentelni, 's rá pazarlani hajlandósága' kincseit. Nehány hétig elragadtatva álmodozék — de csak nagyon is hamar fölébredt. — Egy szép vágytársné hajlandó volt, a' gazdag és bőkezű Fi-ho-tit maga' számára elhalászni. „Miért," így szóla ehhöz egy napon „miért pazarolja ön magát Yong-y-sere? — Azt képzeli ön, hogy szerettetik általa? Igen téved, neki nincs szíve; csak hivsága által határoztatik arra, hogy önt rabszolgájakint türje." Fi-ho-ti hitetlennek és boszusnak mutatta magát. „Olvassa ön e' levelet," mondá a' szép vágytársné. „Yong-y-se nehány nap előtt irta azt hozzám."

És Fi-ho-ti következőt olvasott:

„Tegnap estve egy pompás ebédünk volt a' víg irónál, 's igen ohajtottunk téged. Épen nincs szükséged iránti hajlandóságom miatt csúfolódni; én nem szeretem őt; de kedvem telik benne, hódolásainak parancsolhatni: egy szóval, ez által hízelegve van hiuságomnak, hogy Peking' legjelesebb férfiainak egyikéhöz tudom kötve magamat; de szerelem — oh! ez egészen más ———"

Most Fi-ho-tinknak egészen fölnyiltak szemei. Ezer apró körülmények jutottak eszébe, mellyek által eléggé meg volt mutatva, hogy Yang-y-se egyedül csak dicsőségébe vala szerelmes.

Fi-ho-ti most már egészen megösmeré e' hiresség' átkait. A' ki híres, soha sem fog tulajdon maga miatt szerettetni, valamint őt nem gonosztette hanem kitünése miatt gyülöljük; ugy nem jelességei hanem kitünése miatt szeretjük. Olly férfi, ki nagy hirt' szerze magának, egy toronyhoz hasonlít, mellynek magasságát árnyéka' hosszа szerint mérjük.

Fi-ho-ti' érzékeny és magasra iparkodó lelke bús elcsüggedésnek adta magát. Minthogy félreértve, rágalmazva és elárulva látta magát, 's érzé, hogy senki sem szereti őt máskép mint hiuságból, hogy egyedül és ellenségektől környezve állott a' világban, ekkor az embergyülölés' zsákmánya lön, 's szünetlen gyanakodás emésztette. Bizodalmatlankodék mások' mosolyában. Az emberek' arczai álarczoknak látszottak előtte; mindenütt érzé a' csalás' közellétét. 'S ez indulatok nem tevék egy részét előbbi charakterének, melly természettől nyilt, vidám és bizodalmas volt. Szerencsétlenség volt e' változás? Az meglehet; de bizonyosan a' *dicsőség*' következése volt az! —

Ehhöz járult, hogy Fi-ho-ti ez időtájban érezni is kezdette tartós tanulása' következéseit. Egésége hanyatlott; idegei meg voltak rázkódtatva; azon irtózatos revolutióban lelé magát, mellyben a' lélek — azon boszús áskálódó — haragját tölti gyöngült alattvalóján, a' testen. Ollyan vala, mint régi magának árnyéka.

Egy napon Fi-ho-ti eszmélkedve állott azon patakok' egyikénél, mellyek Peking' kertjeit öntözik, 's keserű álmodozásokat morgott maga elébe, mig a' habokba pillantgatott. „Ah!" gondolá, „miért voltam valaha elégedetlen előbbi boldogságommal. Fiatal valék, gazdag, víg kedvü, 's az élet mindig tartó ünnepnek látszott előttem; barátaim nyájaskodtak nekem; szerelmesem önmagamért szeretett; senki sem gyülölt, senki nem üldözött, senki nem sérte, senki nem vala irígyem. Mint egy levélke a' habokban vigan szökdelt lelkem létem' hullámain. — De bátorság, szívem! legalább valami jót tettem; jótettnek háladatosságot kell aratnia: itt van p. o. fiatal Psi-ching! Azon örömem megmarad, hogy azt gondoljam, ő legalább szeret engem, kell szeretnie; szerencséjét alapitottam-meg, a' sötétségből tiszteletre és hirre emeltem őt; mert régtől fogva charakterem volt; semmi ember iránt féltékeny nem lenni!"

Psi-ching egy fiatal költő 's Fi-ho-tinak irója volt. A' tudós e' fiatal emberben lángészt 's egy kielégithetlen hírvágyat födezett-föl; vezérlette és igazgatta tanulmányait, birtokhoz és tekintetbe segitette őt, képessé tevé, hogy szíve' kedveltjét nőül vegye — Psi-ching a' mi Fi-ho-tink iránt örök hálával tartozott.

Mig Fi-ho-ti illy módon vigasztalá magát, ugy történt, hogy Psi-ching 's egyike a' kor' philosophusainak, — kit a' közvélemény Fi-ho-tival egybehasonlított, a' patak' partján sétálgattak. Fi-ho-tit egy fa eltakará a' két sétáló' látásától; mind kettő élénk beszélgetésbe volt merülve, 's Fi-ho-ti több mint egyszer hallá nevét kimondatni.

„Igen," mondá Psi-ching, „a' szegény Fi-ho-ti nem élhet már soká; egéssége tönkre jutott. Ön, mihelyt ő meghal, egy félelmes vágytársat veszt-el."

A' philosophus mosolygott. „Na igen, az ő halála által minden bizonnyal egy nagy kő hárul-el utamból. Ön állandóan mellette van, mint gondolom —"

„Ugy van. Ő a' legkedvesebb ember; de tulajdonkép csak azért forgok mindig körülötte, hogy — mivel látom végét közeledni — naplót folyta-

tok utósó életévei fölött — egy szóval: nekem czélom azonnal dicső barátom' kimulása után annak életirását kiadni, 's hizelgek magamnak, hogy az illy munka tekintetet nyer és roppant jövedelmet hozand."

A' sétálók eltávoztak.

Fi-ho-ti nem halt-el olly hamar, mint várhaták, 's Psi-ching soha sem jutott életirásának kiadásához, mellytől olly nagy nyereséget reménylett; de Fi-ho-ti megszünt szívjóság és emberszeretet által kitünő lenni. Sokkal ösmeretesebb lön most zúgolódó temperamentuma és satirájának keserüsége által.

Fi-ho-ti mindig előbb haladt a' nyilványos véleményben, 's midőn egy uj császár lépett a' kormányra, Fi-ho-tinak — megösmert jeles volta miatt — szabad volt tőle valamelly kegyelmet kérni. A' gazdag Tse-kiang tartománybeli Tsung-tsui vagy alkormányzó' hivatala épen üres volt. Az udvaronczok visszatartott lélegzettel várták Fi-ho-ti' kérelmét azon alkormányzói tisztség iránt; a' császár nyájasan mosolygott, — mert titokban e' helyet a' híres Fi-ho-tinak szánta. „A' menny' fia és myriádnyi évek' ura," mondá a' kegyencz, „engedd-meg tehát a' te szolgádnak, hogy Kaifon-qu' kolostorainak egyikébe visszavonja magát és *más nevet vehessen-föl!*"

Utósó remény a' békére, mellyet Fi-ho-tink még kaphatott, az volt — hogy *kivívott nagy dicsősége elől megszökjék!*

A' DUNA' NYILÁSAI ÉS SZIGETEI.

(*Vége.*)

A' dunai szigetcsoport. Ezen átnézetéből a' Duna' karjainak és Girloinak kilátszik, hogy a' Duna' nyilásai egy széles szigetcsoportot zárnakbe, melly délnyugatra a' bolgári hegyek, mellyek közt a' Beschtepe (öt csúcs) különösen kitűnik, 's éjszakra a' besszarabiai pusztaság által környeztetik. E' háromszög' éjszaki határit a' kiliai Duna teszi, mellynek bal partján Kilia, Ismail vagy Tutschkow, 's valamivel fentebb a' Dunánál Reni orosz városok, és Galacz a' moldvai kereskedői város, fekszenek. A' déli vagy helyesben a' délnyugati határt teszik a' sulini vagy georgiewi ág' eleje, a' portizi ág és Raselm tó a' maga' Girlojával. Ezen ágaknak 's a' tó' jobb partján Tultscha és Babadagh török városok állnak, 's fentebb a' Dunán maga Isaktscha. A' háromszög' alapvonalát a' fekete-tenger' partjai teszik 87 or. mérföldnyi terjedtségben, tudniillik a' kiliai Duna' nyilásától Wilkowo falunál a' sulini Girloig 30 or. mfd., a' sulinitól a' georgiewiig 22, a' georgiewitől a' portiziig 35. A' szigetcsoport' csúcsát nyugaton a' sulini Tschetal nevű csekély földdomborodás teszi, 70 or. mérföldnyire egyenes vonalban a' tengertől, 's így az egész dunai szigetcsoport' felületét 2500 □ or. mérföldre becsülhetni. Ennek legnagyobb része most Oroszországé, 's csak egy csekély darab dél felé a' georgiewi és portizi ág közt maradt részint közönös, részint a' török hatalom alatt.

Hajózás a' sulini Dunán. A' Duna' különféle ágainak felülálló leirása mutatja, hogy a' sulini a' hajózásra legalkalmasabb, részint partjainak magassága miatt, mellyek majd soha nem öntetnek-el egészen, részint az elegendő mélység és az alkalmas bejuthatás miatt a' tengerből. Ezen elsőségek, millyekkel sem a' kiliai sem a' georgiewi Duna nem bír, okozzák azt, hogy a' kereskedők kizárólag ez utóbbi utat választják Ismail, Reni, Galacz, Isakcsa, Brailow, Macsin és más dunai kikötők felé. Az utósó öt év' folytában e' kikötőkbe a' sulini Girlon által következő hajók futottak-be: 1830=408, 1831=404, 1832=412, 1833=456, 1834=416, átalában tehát évenkint 420 hajó. De a' dolgok' jelen állapotja mellett a' sulini Girlo is nagy károkat okoz, mik nevezetesen partainak lakótlanságából erednek. Tengerihajóknak most gyakran egy hónapnál többre van szükségök, hogy a' nyilástól Ismaelig jussanak, mert minden kanyarodásnál kedvező szélt várnak, vagy vonatják magukat, de az is lassan és fáradsággal megy; a' terhet a' nyilásnál könnyebbíteni azoknak kisebb hajókhoz adása által, hogy a' hajózható-vizen áthassanak, melly gyakran csekélyebb mélységü mint maga a' Duna-ág, hasonlókép fáradságos, mivel a' nyilásnál most nincs alkalmas hely a' megszálásra. A' hajózás a' víz' folyamában ugyanazon kellemetlenségekkel járul. Minthogy lehetetlen, a' megterhelt tengeri hajókon kijutni, ez okbul a' torkolatoknál gyakran könnyíteni kell terhökön; — de nem ritkán megtörténik, hogy azon hajó, melly, pillanatra leszálitott terhére vár, vagy a' fával — a' moldvai és oláhországi kereskedés' fő czikkelyével — megrakott tutajok is, szél által a' tengerbe üzetnek, mielőtt az apróbb hajók vagy csónakok közelebb érhetnének hozzá; sőt néha a' hajó elűzetik a' parttól, a' nélkül hogy egész legénysége rajta volna. Az illy körülményekből kitetszik a' bizto-

sitó-adók' vagy vitelbér' nagy ára a' dunai hajózásra nézve; a' folyami hajóknak a' sulini Girlótól Ismailig utósó években két rubel vitelbért fizettek egy tschetwert gabonáért, mig Konstantinápolytól Odessaig 1833ban a' közép vitelbér csak 1 rup. 40 kop., 1835ben csak 1 rup. 10 kop. menynyiséget tön. A' nevekedő népesség a' sulini Duna' partjain és nyilásain lassankint eltávoztatja e' roszakat, 's talán a' dunai gőzhajózás' további kifejlésével a' fekete tengeren, tán azoknak haszt náltatását is behozatva láthatandjuk a' hajók' vontatására Galaczig és Ismailig; ez megbecsülhetlen haszon lenne nem csak e' kikötőkre, hanem az egész körülfekvő tartományra. A' kormány (az orosz) immár rendeleteket tön, hogy egy másik nyomos hiányt is mellőzzön a' sulini Girlon, tudniillik a' tengerből behajózás' kijelelését kő fénytorony által azon árbocz helyett, melly most egyetlen jel gyanánt áll e' Girlo' job partján; már az ajánlatok és számitások előadattak, 's rövid időn a' fénytorony' épitéséhez kezdenek.

A' veszteglő-intézet' áttétele a' sulini Dunára. Ugyanazon okok, mellyek miatt a' sulini ág kizáró utazási úggá lön, kényszerité a' kormányt, annak bal partjára tenni a' veszteglő-intézetet, különösen a' georgiewi ág előtt, mellynek partai igen alacsonyak 's a' kiöntéseknek ki vannak téve. Ez áttétel véghöz vitetett, 's felszabadítja a' szigetcsoport' egész éjszaki részét a' kiliai és sulini ágon, melly a' müvelésre is módfelett hajló, a' veszteglő-intézeti tehertől. E' rendelet kétség kivül rövid időn műipart csaland oda, 's a' kereskedést mind déli Besszarábiában, mind a' Dunanyilások' minden partjain bővitendi, minthogy ez által a' tengerreli összeköttetés könnyítetik. A' veszteglő-intézet' áttétele a' sulini Dunára a' dunai szigetcsoportnak délfelé Oroszországhoz tartozó részét a' sulini és georgiewi ág közt veszteglő-intézeti állapotban hagyja; ha mindjárt ez által lehetlen is, az országra nézve tetemes hasznot vonni e' földből, de e' helyett déli Besszarábia nincs többé azon veszélynek kitéve, melly rá nézve a' sulini ágon való hajózásból eredhetett, ha a' veszteglő-intézeti vonal a' georgiewi ágra tétetett volna, mivel, mint feljebb emlitettük, a' sulini Duna azon egyetlen ág, mellyen tengeri hajók járhatnak.

3. Áttekintése a' dunanyilásai' szigeteinek.

A' dunai szigetcsoport a' rajta keresztül folyó ágok, tudniillik a' sulini és georgiewi által három nagy szakaszra osztatik, az északira, középre és délire. A' szigetcsoport északi részének a' kiliai és sulini ág közt, nincs közneve; nehány apróbb szigetre osztatik-fel a' kiliai ág' fen-emlitett elágazása által, mellyek azonban mindnyájan azon egy ággal összekapcsolódnak. A' lakók előtt közönségesen tudva van 's a' hivatalos tudosításokba fölvétetett a' dunai szigetcsoportnak két fő szigetre osztása, mellyek közt *Schonda* vagy *Pontisch* nevü folyam szolgál határvonalul. E' folyócska a' kiliai Dunából jő annak egy kanyarodásában Ismail város és Nekrassowka falu közt, nem sokkal feljebb az első felosztás felett két ágra, 's a' Sz. Miklós görög kolostornak átellenében, délnyugat felé foly 's a' sulini Dunába esik, annak majd közepében egy kanyarodásnál, melly az orosz abroszokon kis ivnek (*malaja kriwusch*) hivatik. A' szigetcsoport' azon része, melly a' Schonda' job partján fekszik, *Tschetal* szigetnek hivatik, a' másik annak bal partján egész a' tengerig Leti-nek, mellyhöz egyszersmint mind azon apró szigetek számitatnak, mellyek a' kiliai Duna' számos ágai által képeztetnek.

A' dunai szigetcsoport' közép része, mellyet a' sulini és georgiewi ág környez, a' georgiewi vagy *Monsch* sziget név alatt ösmeretes; némelly abroszkon a' *nagy Tschetal*-nak is hivatik. E' nevezet „georgiewi sziget" mutatja, mellyek határai, északra a' sulini Duna onnét kezdve, hol a' georgiewitől elvál egész a' tengerbe szakadásáig, a' georgiewi ág egész hosszában 's nyugat felől a' fekete tenger.

A' dunai szigetcsoport' legdélibb részének, mennyire tudjuk, nincs közönségesen elfogadott neve, de minthogy a' parti föld' török részétől a' Duna' portizi ága által elválasztatik, ez okbul a' Duna' többi szigetektőli megkülönböztetése végett *Portizi*nak nevezzük azt. Határai északnyugat felé a' georgiewi Duna, onnét kezdve, hol a' portizi ágtól elvál egész a' tengerbe szakadásáig, keletre a' portizi ág vagy Dunawez, délre Raselm tó' északi partja a' portizi Girlovval együtt, délnyugatra a' fekete tenger.

E' szerint az egész dunai szigetcsoport négy szigetre oszlik: Tschetal, Leti, Monsch és Portiz. A' konstantinápolyi egyezés szerint a' három első Oroszországhoz tartozik; ezek közül Tschetal és Leti a' veszteglő-intézet' áttétele által a' sulini ág' bal partjára épen ugy használhatók, mint Besszarábia' déli része, Monsch sziget kétséges állapotban van, és Portiz török uralkodás

alatt áll 's Dabridsche tartománynak legészakibb szögletét teszi. Északi részének mint a' hozzá kaposolódó Monsch sziget déli partjának közönösnek és lakótlannak kell maradnia, 's ezen közönös földdarab képezi jelenleg az orosz és török birodalmak' határát.

PARLAMENTI VÁZLATOK.

WELLINGTON HERCZEG.

A' nemes herczeg' tudományai sem sok nemüek, sem mélyek, mind az által csak ritkán tesz nagy botlást beszédeiben. Minden nyomos kérdés iránt, melly a' ház elébe jő, a' legfeszültebb figyelemmel van, mielőtt száját a' beszédre fölnyitja, 's csak kevesen lehetnének olly képesek mint ő, valamelly kérdés' vezető egyes pontait olly gyorsan felfogni. Lelke élénk és átható, ugy hogy arra nézve, a' miről beszél, legtöbbnyire jobb oldaláról tűn elő. Nem ritkán hallani őt egy sor elmés okoskodásokat felhozni nézete' támogatására, a' nélkül hogy tovább mulatna mellettök. Ő mindig világos; nem kételkedhetni olly mondáson, mellyet ő mond-ki, sem észrevételeinek közvetlen összefüggését ugyan arra kétségbe nem hozhatni. Ha szónoksága és beszédmódja jó volna, akkor a' nemes herczeg magosan állna mint szónok, de mind kettő rosz. Nyelve akadozó és összve nem függő — néha egészen hibás — de mindig erős és kinyomásteljes. Beszédmódja még előadásán is alól áll; rosz, krákogó nyelve van, mellynek kellemetlen benyomása még a' szók' összefüzésének rosz módja által emeltetik. A' nemes herczeg' kimondása több fogak hiánya miatt olly rosz, hogy igen gyakran, ha hangja' egész erejéből beszél, az egyes szavakat nem lehet megválasztani, 's máskor ismét heves kézmozgások közt olly csöndesen 's olly tulajdon hangon beszél, hogy beszédének egész szakaszai elvesznek. A' herczeg nagyon élénken érzi a' politikai kérdéseket, mi okbul erőteljes módon szokta magát kifejezni. Karjainak, főleg a' jobnak, közönségesen igen szabadon veszi hasznát, 's testével ugy fordul, hogy barátainak a' ház' különféle részeiben szemébe néz. Heves indulatikor közönségesen abba esik, mi a' parlament' nyelvén „expectoratio" szóval mondatik-ki. Egészen tárgyában él és mozog, 's világosan látszik, hogy nem kivánja a' szónokot játszani. Soha sem használ egy szóval is többet, mint szükséges, és megvet minden szónoki czifrálkodást. Beszédei telve érzéssel és lélekkel, 's ha az elsőnek hevességét látjuk az ellenszegülés' alkalmával valamelly rendelet ellen, csak azon csudálkozunk, hogy a' házat a' tárgy miatt szakadásra nem hozza.

ABERDEEN GRÓF.

Aberdeen gróf' beszédmódja, valamint beszédeinek tartalma egyenes ellentétben áll túlságosan toryi gondolkozásával. Minden beszédjében a' házhoz nyugott és csöndes ő egész az élénktelenségig. Ki őt hallja, a' nélkül hogy tudná kicsoda, ezt fogja magában mondani: ezen férfi csak azért beszél, hogy beszéljen, a' nélkül hogy az elvekkel gondolna, mellyeket követ. Szavának hideg egyforma hangja tökéletesen illik tagmozgásához, ha tudniillik a' jobb kéz' néha történt fölemelése e' nevet érdemli. Hangja tiszta és nem kellemetlen, de beszédeit mindig ugyanazon hangon kezdi és végzi; de azon érdeme megvan, hogy mindent, a' mit mond, tökéletesen érthetni. Hangoztatása jó; physikai erejét jól kiméli; soha nem beszél nagyon hamar, inkább valamennyire lassan; nyelve mindig csinos, 's nem tudom, valjon dicsekedhetik-e valamellyik tag a' két házban az előadásra nézve olly szabályos nyelvvel. Hevenyében beszél 's mindig folytonosan. Ha bár nem vagyunk is meglepetve nézeteinek tömöttsége, gondolatinak eredetisége és bizonyitó-okainak élessége által, de még sem vádolhatni őt gyöngeségről vagy helytelenségről. Ő mindig világos és érthető, 's a' legbonyoltabb és nehezen felfogható előadásait is külpolitikák felett (majd azon egyetlen tárgy, melly felől beszélni szokott) mindig erőtetés nélkül követhetni. Bizonyitó-okai magokban véve inkább dicsérhetők, mint erővel vagy életelmüleg előállitottak. A' legtöbb tárgyakban, mellyek a' ház elébe jőnek, nagyon jártas, de legjártasabb a' külpolitikában.

Aberdeen gróf igen gondtalanul öltözködik. Egy ember sem fogja hinni, hogy azon kabát, mellyet visel, neki van csinálva, vagy hogy a' szabó mértéket vön róla. — Nevezetes öltönyeinek bősége, melly által az ember képes azt hinni, hogy szabója, midőn az ollót mozgásba hozá, valamelly elhizott heverőre gondolt. E' restség az öltözködésben azt teszi, hogy a' grófot legalább 60 évesnek tartják, holott legalább 8 évvel fiatalabb.

Személyére nézve közép nagyságu és iránylag erős. Vonásai rendesek és kellemesek, 's ar-

cza középen áll a' kerek és hosszas közt. Arczszíne sötét, haja fekete; magatartásában és arczulatában semmi kitünő; ezen különösen a' lelki nyugalom' látszik az elszóródottság' nyomaival.

ANGLESEY MARQUIS.

Ujabb időkben a' nemes marquis nem beszélt gyakran, de az előtt annál gyakrabban, 's a' mit minden oldalról megvallanak, nagyon dicséretesen. Szép elmetehetségei vannak; itélete helyes, 's fogalmai világosak és nyomosak. Nézeteit valamelly nyilvános kérdés felől igen tisztes módon tudja előadni. Hangja még mindig szép; teljes, mély 's egyszersmind kellemes. De ékesszólása gyakran illetlen hevesség által hátráltatik, ha épen olly tárgy felöl beszél, melly érzelmét nagyon ébreszti. Illy alkalommal sok szót elnyel, 's tagmozgatásai kellemetlen módon elhalmozottak, mi bizonyitó-okainak hatását inkább gyöngíti mint erősítné.

Utósó évek óta nem látogatja olly rendesen a' házat, mint az előtt, mit nem a' pártja' elvei iránti buzgóság' csüggedése, hanem az öregség' gyarapodó töredékenysége okoz azon szenvedésekkel együtt, mellyekkel azon betegség terheli, melly rajta van. Minden párt nagyon becsüli őt azon szolgálatok miatt, mellyeket hazájának a' csatamezőn tett, 's mellyek felől fa lába beszélő bizonyság. Ő egy, azon nemesek közül, kik tudományosoknak tarthatják magukat, bárha nincs tudva, hogy e' részben valamelly nyilvános próbát adott volna. — — Brougham lord az első volt, a' ki, mint vélem, a' nemes marquis' tudományaival a' világot megösmerteté, midőn az 1834diki ülésben mondta, hogy egymással gyakorta közleményeket váltanak tudós, nevezetesen philologiai, tárgyak felett, ha hivatalos kötelességeik erre időt engednek.

KOMOR BENCZE URHOZ. *)

Hidegebb vérrel olvasván-át a' Rajzolatok' 34dik számában álló „Jegyzeteket", azt érzém, hogy minden személyességet mellőzve szükséges egy két szóval válaszolnom, 's azért az „uj divatszerinti Mentort" és a' „Don Quixot-ot" nem fogom hasonló sértésekkel visszatorolni.

Ugyan is, a' mi magát a' munka' rostálását illeti, arról egy szót sem szólok, mert hiszem minden olvasó maga is megtudja itélni belső becsét; 's ámbár ez talán igen csekély vagy semmi volna is, még is tiszta szándékomat belőle mindenki láthatja, 's hogy ezen szándékomat gunyolja Komor ur, a' közönségre bizom az itéletet, jól tett-e vagy rosszul.

De a' mi becsületemet személyesen sérti, azt kötelességem volna ugyan megczáfolni, ám csak azért is, mivel a' taglalás minden kritikai elv ellen személyességgé fajult, de nem tartom méltónak az illy rágalmazó gyalázásokra felelni, és a' közönséget nem akarom személyességekkel fárasztani. Csak annyit legyen szabad mondanom: hogy mind azoknak miket ellenem mond a' taglaló, *hamis* alapjuk, 's hogy én mindennek az ellenkezőjét, az „asszonycselédektől a' „sompolygás-" ig, a' „beteg szülők' felirasztása"tól az „illetlen szavak"ig 's „a' tapasztalásimon alapult kétkedéstől, egész a' társak" iránti vádig, hogy mind ezeknek, mondom ellenkezőjét *be tudom bizonyitni*. Erről itélhet az olvasó a' többire; 's felhivom bizodalmasan az egész tisztelt Közönséget segitségül olly rágalmazás ellen, melly személyes becsületemben gázolódik, melly eddig mindenek előtt, kik ösmernek, szenny nélkül fenállott.

Ney.

*) Ugyancsak *Komor* urhoz, *Kertlaky Csongor*tul Kecskemétről kaptunk még egy feleletet, mellyet azonban nem adhatunk-ki; különben is Komor ur, minden komorsága mellett, Ney urnak a' nevelésről irt czikkelyét legkisebb homályba sem burkolhatá.

A' szerk.' jegyz.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Május' 23*dikán* ismét Lumpácivagabundus tántorgott színpadunkon keresztül. Bartha ur (Lábszij) igen derekasan játszék, magánydalát a' harmadik felvonásban ismételnie kellett; a' közönség iránt tartozó figyelem kivánta volna, hogy hagyván Schreyer' majmait valami ujabb elmés bohózattal lepte volna meg az őt kegyelő publikumot. —

Majus' 24*dikén* „Zsarnok apa" eredeti drama 5 felvonásban. Irta Jakab István, — jött szinpadra. Tartalma: Szunyogh Ida 's Forgách Ferencz szeretik egymást 's szerelmükről a' kertben szép szavakat váltanak. Ida' anyja, Bánffy Susanna, véletlenül közelitvén, Forgách kénytelen a' falon kimászni; az anya feddi leányát, ez kivall mindent, az anya panaszokat ejt férje ellen, — gyermeke előtt!! — ekkor bejő Réthy, a' várnagy, 's nagy rémüléssel — miért, nem tudhatni, — jelenti a' várur' megérkeztét, — 's az első felvonásnak vége. Ida' atyja, Szunyogh Gáspár, Budetinvár' örökös ura 's nógrádi főispán, Jakus-

sich ősz bajtársát akarja vejének, mert Forgáchot gyülöli, miért? azt nem mondá-meg. Hall. ván leánya' tilos szerelmét, Jakussichali gyürüváltása után toronyba záratja 's Réthy várnagya' őrizetére bizza, — ez a' második felvonás. Az öreg bőcsületes várnagy sajnálja Idát 's Forgáchot éjfélkor kötélhágcsón beereszti kedveséhöz. Épen legjobban mulat a' szerelmes pár, midőn a' gyanakodó apa közelg, a' két szerelmes, hosszu vita után, melly alatt az apa háromszor is megkerülhette volna az egész várat, végre távozik, Ida a' börtönbe, Forgách, ki erővel itt akart maradni, le az ablakon. Most Szunyogh berohan, a' kötélhágcsót kardjával elvágja 's Forgách jajgatva mélységbe zuhan, ezután Réthyt akarja utána dobatni, mivel nem vallja meg: ki volt Idánál, — jól tudván hogy Ida Forgáchot szereti, könnyen elgondolhatta volna hogy csak az lehetett nála, — minthogy Réthy nem akar semmit vallani, tehát a' zsarnok apa bőszülten kiránczigálja leányát a' toronybul 's földhez csapja, szegény Ida megakarván az agg várnagyot menteni kivall mindent, 's most az apa mit sem gondolva a' kétségbeső anya' sikoltásival, tajtékozva megragadja leányát, fülhasitó 's mellrepesztő borzasztó üvöltések között egy vakablakhoz hurczolja, mint zsúpkévét bele dobja 's téglákkal — mellyek bizonyosan már előre a' terem' ajtójához valának készitve — berakatja. A' negyedik felvonásban Réthy beereszti Forgáchot egy csapat fegyveressel a' nagy ajtón, — miként jöhetett a' várba illy sok ember észrevétetlenül, holott a' harmadik felvonásban az egy Forgachnak is ablakon kellett halálos veszély között bemászni??! — az ifju hosszu okoskodó monologot tart — tán jobb 's természetesb volna, ha kedvesét segitené megmenteni? — 's Ida megszabadittatik, ezért most Borka, komorna, ki tanuja volt az egész történetnek, Forgáchot jól ismeré 's Ida' megszabadulását forrón ohajtá, egyszerre lármát csap 's leányrablást emleget!!! — A' zsarnok apa berohan 's nehány szó után ismét elrohan leányát üldözni. — Változás. Jakussich egy erdőben hosszasan monologizál 's mondja hogy Ida' megszabaditására siet, kire minden percz halál, — 's még is csak beszéddel vesztegeti a' drága időt! — mert *mindent* megtudott már anyjától; most jő Forgách megmentett kedvesével, Jakussich hallgatózik 's midőn hallja, hogy a' leány bizalmasan köszöni megmentetését, elő rohan 's Forgáchot *ezért* megöli mint leányrablót!!! Ida pedig ezt hidegen elnézi 's nem veti magát közbe!! — Az ötödik felvonás Jakussich várában történik, Ida kesereg, Jakussich vigasztalja 's kéri: lenne legalább csak a' világ előtt neje, hogy igy atyja' dühét kikerülhesse, de hijában, Ida nem tágít 's holt kedveséhöz hű marad, most anyjától levelet kap, ki kéri hogy engedjen a' szükségnek, de ő erre sem hajol 's távozik, mert szunyog a' várba döbörög, az anya is megérkezik 's már most a' zsarnok apa mindent ölni akar 's játék' végeig birkozik majd Jakusichal, majd a' cselédekkel, leányát pedig már nem akarja bajtársának adni, csak ölni kivánja, ez már neki passiója, — most bejő — Forgách, kinek igen kemény természete van, mert sem midőn a' mélységbe zuhant, sem az utósó összeütközésben Jakusichal életét nem vesztè; Szunyogh ujra dühöng már egészen elrekedve 's ölni akar, de méltó büntetésül kardjára esik 's akaratja ellen a' guta üti-meg, Jakussich pedig a' két szerelmes' kezét összeadja 's az egész darabnak vége. — A' drama virágos nyelvvel iratott, de el van halmozva ékitményekkel. — Shakespeare, a' dramairók' királya, valamennyi szindarabjaiba összesen nem szőtt ennyi ékitményt, — mennyi ezen egyben található. Szunyogh' charaktere nem természetes, mert leánya' befalaztatása után 24 óra mulva már szánni kezdi tettét, ellenben játék' végén hallani sem akar leánya' ártatlanságáról 's inkább megakarja ölni, mint barátjának nőül adni, előbb tehát azért akará megölni mert nem akart Jakussich' neje lenni, most pedig azért, mivel kész volt parancsát teljesiteni: — Igy nem zsarnok, hanem még dühös, őrült, vagy ittas apa sem cselekhetik. A' többi' charaktere mind alárendelt szerepeket játszik, a' szerző az atyára forditá minden figyelmét, 's igy azután nála természetelleni tulságot teremtett, a' többit pedig ehhöz képest alacsonabb helyzetben hagyá. A' mi az egésznek technikáját illeti, azt helyesleni nem lehet, mert egy dramában *tizennégy* monolog valóban igen sok; a' jelenések nincsenek eléggé motiválva, igy például a' második felvonásban Szunyogh kiosztván parancsit, elmegy, 's a' várnagy kényelmesen monologot tart, elvégezvén azt, távozik, 's Szunyogh ismét monologgal lép fel, — ezenkivül az egész két első felvonás igen vontató, azokat czélszerüen lehetne egybe olvasztani, a' harmadik felvonás pedig ollyan, hogy épen nem színpadra való, mert annyi ránczigálás, dühösködés, ördítás 's hóhérolás valóban semmi nemesebb érzelmekhöz szokott ke-

belben viszhangra nem fognak találhatni, eziránt csak egy szó uralkodott az egész szinházban 's ez nagy mértéken kárhoztató vala, ennyi iszonyuság valamennyi franczia uj divatu dramákban sem található. A' karzatra az illyesek nagy benyomást szoktak ugyan szülni, de annak azért nem tanácsos hódolni, mert abban az is hatást gerjesztend, ha színpadon valamelly szegény bűnöst elevenen kerékbe töretünk vagy épen nyársra huzatunk! — Az előadás kereken 's nagy szorgalommal ment véghöz, noha néha kissé kellemetlenül pattogtak a' versek. Megyeri ur (Szunyogh) Kántorné assz. (neje, Bánffy Susanna) Lendvay ur (Forgach Ferencz) Lendvayné assz. (Ida) 's Szentpétery ur (Jakussich) kitünő iparral 's jelesen játszottak, ezen óriási érczmellet kivánó darabban, 's mindnyájan kihivásban részesülének.

A. B. Á. R.

EGYVELGEK.

1.) Lord Turlow egykor Dunninggal négy szem közt kivána beszélni, ki maga idejében Angolország' legjelesebb ügyvéde volt. Otthon soha sem találhatá őt, mivel mindig jókor elment hazulról, de egy kávéházban estve mindig biztosan föllelheté, mellyet rendesen meglátogatott. Ez okbul oda ment 's kérdezé a' pinczért, valjon ott van-e Dunning ur. A' pinczér még nem rég volt a' háznál 's azt felelé, hogy azon urat nem ösmeri. „Menjen hát fel az első emeleti terembe 's ha egy embert lát, ki a' makfilkóhoz hasonlít, mondja-meg neki, hogy valaki akar vele beszélni: „A' pinczér elment 's csakhamar visszatért Dunninggal.“

2.) Az utósó három hangversenyben igen sokan voltak jelen, főkép majus' 15dikén, melly napon Carl kisasszony egy áriettát énekelt Nicolinitól, 's mire a' köz taps olly zajos lön, hogy még egy áriát adott-elő magyar, 's egy másikat lengyel nyelven. Wagner ur egy cavatinát játszott Rombergtől, mellyet a' szerző ezen derék művésznek ajánlott, egyszersmind Spohr' igen szép G-dur quintettje is játszatott; de sajnos, nem nyert méltó figyelmet.

22dikén egy quintettet hallottunk Es-durban Haenseltől, melly igen kellemes; aztán egy fantáziát Don Juanból vett themák felett Thalbergtől, mellyet nagyon szépen és tetszéssel játszott Zöllner ur, egy dicséretes műkedvelő.

Végre 29dikén kezdetül és befejezésül két szakaszban egy quintett Kromertől adatott-elő fuvolára és négy vonhangszerre; — aztán kettős verseny változatok zongorára és hegedűre, előadva Erkel és Taborszky uraktól; — két szavalás Megyeri ur és Lendvayné assz. által; — aztán egy párdal Hakeltől, énekelve Oberhoffer és Kaler uraktól. —

Legközelbi hangverseny november' 1sőjén lesz.

R—ky.

FIGYELMEZTETÉS.

Lapjaink' lelkes Pártfogóit kérelmesen figyelmeztetjük, hogy divatujságunk' következő második félesztendei folyamatja iránt rendeléseit, hová hamarább megtenni méltoztassék; mert igéretünk szerint, a' FILLÉRTÁR' pótlásául, lapjaink' ezentuli közhasznu czikkelyeihöz adandó rajzolatokból 's magokból lapjainkból *felesleges számokat* a' jövő félesztendőben is *egyátaljában nyomatni nem fogunk.*

Azon tisztelt Pártfogóinknak, kik intézetünket mint uj előfizetők gyámolitandják, a' „nemzeti-képtár“ folyó félévi hat finom rézmetszetü 's nagy negyedrét alaku képével, ingyen szolgálandunk. Egygyel az e' folyó hónapban megjelenendővel, 's az eddig kiadottakkal: Balogh János, Nagy Pál, G. Teleky Jó'sef, B. Jósika Miklós, B. Miske Jó'sef' Erdély' kanczellárja arczképeivel.

A' „RAJZOLATOK“ jutalmasára, hetenkint két tömött nyomatu negyedrét iven, mellyre sokkal több nyomatik mint kisebb rétüekre, postán félivnyi boritékban 5 f. p., helyben pedig 4 pengő forint.

Előfizethetni helyben: Dorottya-utczában 11d. sz. a., Cziglerházban a' szerkesztőségnél; egyebütt minden kir. postahivatalnál.

Pesten, junius' 1sőjén 1836.

A' RAJZOLATOK'
SZERKESZTŐSÉGE.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Junius' 4dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
45dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' — Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. — *ELSŐ FELE.*

RÓZSA ÉS RÓZA.

Forró dél' tüzében
Rózsa hervadoz
'S gyilkos lángja néki
Majd halált okoz.

Hervadoz; de híves
Hajnal' gyöngye hull
'S rózsa ujra éled
Langy fuvalmitul.

Éled — 's játszi csókra
Hija a' lepét
'S illatot terítve
Fejti kellemét.

Hő szerelm' hevében
Róza hervadoz!
'S gyilkos lángja néki
Majd halált okoz.

Ah! ha én lehetnék
Hajnal' hűs szele,
Tőlem nyerne enyhet
Forró kebele.

Vagy harmat lehetnék
'S tiszta szűz ölén
Vidáman peregnék
Boldog harmat én.

T. V. L.

AZ UTAS' HONTÉRTE.

NEYTŐL.

I.

ELSŐ NAP A' HAZÁBAN.

— — Ich liebe dich, mein Vaterland!
— — — — — — — — —
Und sinne dem edlen schreckenden Gedanken nach,
Deiner werth zu seyn, mein Vaterland.
Klopstock.

Kifáradt a' viadalban a' mind inkább közeledő napsugarai ellen az éji sötét — és kezdett visszavonulni, az égi csatatért a' reggel' követjének, a' szürkületnek engedendő. — Tivadar fen a' hegyen haladott, háta mögött a' még nyugalom' karjain szendergő Pozsony városa, hová tegnap késő estve érkezék. Jobról, balról illatozó berkek gyöngén susogó keleti szellőtül ringatva viszonolták szive' üdvözlését, 's minden bokor mögül az édes emlékezetnek egy bájoló tüneménye suhant-el, és fuvalata uj boldogitó érzelmeket lehelt az ifju' mellébe. Vissza-vissza tekintett a' csöndes városra, 's egy kitünő magasabb házra, mellyet a' hajnal' első sugara rőt világgal borita, merőn függeszté szemeit, és sohajokban oltá hevét. Fölért a' békes kalibához, 's ez sétálása' czélja.

Az egyszerü lak' gazdája épen az ajtón kilépő egy kisé kertészkedni indult; Tivadar a' csinos kis udvarba beköszönte. Lenézett a' néma völgybe, és a' még álomárnynyal födött zöld sik' láttára csöndes varázs fogá-el kebelét, önelégülten vallá-meg magának: hogy bár a' külföld' csudálatos sziklamélységei gyakran szent borzalommal rázák keresztül ereit, még is olly gyönyörrel nézheti hona' kellemes vidékeit, mint akkor, midőn gyermek éveiben hazájánál mást még nem ösmert.

De csakhamar fölsietett a' kertiház' erkélyes tetejére. Itt akará hontérte' nagy ünnepének reggelét az égnek szentelni, itt kivána az istennek áldozni, itt hol egykor fohászai szeretettjének reményivel egybeolvadva lengtek-el a' szellő szárnyain a' felhők' nagy körébe!

A' nehéz sötét föllegek mind inkább a' láthatár' mélyére vonultak össze, hogy a' fölséges égi vándor első sugara hódoló körük közül annál dicsőbben mutatkozzék a' bámuló világnak. A' ritkább felhőboruk rózsaszin aranynyal himezve hirdeték az isteni tüneményt. Tivadar ájtatos arczczal várá a' pompás kifejlést. Most fölemelkedék a' nap, és magasan dobog az ifju' szive! Mint mikor a' teremtő szavára világ lön, ugy lön az ő lelkében: — ő itt egyedül, közelebb a' fellegekhöz mint ott a' város' szendergő népe, — őt éré először a' szent sugar! A' hódolat' érzete rázá keresztül vérét, 's a' reggeli fényeget üdvözlé. „Te isten erejének remeke 's a' mennyek' tüzének hatalmas szikrája dicső nap! — halld keblem' buzgó fohászait! Ébreszd ama' város' álmát, és lövelj szent világot azok' fejére, kiktől milliók' sorsa függ, hogy áldás terjedjen a' hazára. És te világ atyja vezesd őket fényes pályájukon: hogy a' nap' minden sugara áldó szemedből lássék leszállani édes honomra!“ —

Most felálla 's a' legszebb majusi reggelnek szomjan itta balzsamit; az azur boltozat ünnepileg nyult-el feje fölött; a' körülfekvő hegyeknek hul-

lámkint egymásba olvadó csúcsosb és domborubb ormai; a' völgyek' és cserék' meglepő árnyékozati; az előtte kinyuló végetlen tér, mellyre mint egy fellegvárból néze-le; lábainál a' fölséges Duna csöndes tükre; és partján az ébredő város, — mind ez igéző bájjal hatott szivére, és melle mélyében hangzott „én hon vagyok!“ — E' gyönyör fölragadá lelkét az égiekhöz; a' legboldogabb illetődés' ömledezéseit csak angyalok láták, és csak angyalok értheték.

A' mint leszökdel a' karzatos mennyezetről, leborul, 's a' tápláló anyát, hona földjét háladó csókkal szenteli beléptei alatt; 's a' mint fölegyenesedik, egy fát pillant-meg, melly mint egy tündér világból tünik-fel szebb napjai' mult korából, mosolygó szellemek lebegnek körülte, 's versenyt intik őt a' közeledésre; az emlékezet' varázs tüneményei valának e' légi alakok. Tivadar oda lép, és a' fába vésett *E* betü ötlik szemébe: egy lassu sohaj ‚Etelka' titka' árulójává lön, — e' drága betüt egykor ön-keze metszé. Az ég felé emelkedett szeme szent fogadást tön, hogy valamint a' kedves jegy összeforradt a' fa' állományával, 's csak annak végromlásával mulandó, ugy a' szeretett kép összeolvad szivével, 's csak ennek vesztével enyészik.

Mig ezen merengésbe olvada 's földre sütött szemei kedvesének egykori nyomdokit keresék, majd meg az ég felé sovárgók felleg habokon nyilt karokkal intőn képzelék lebegni az angyali alakot: egy bokor mögül valaki hősünk felé siet, ki őt édes ábrándozásiból fölserkentse; — ama' fényes áltüneménynyel összeállítva a' görög ezt kakodaimonnak nevezné, mert a' hir mellyet hoz, hősünket az érzelgés' egéből a' keserv' poklára taszitja. — Szánakozólag nézé már egy ideig Tivadart benne egy ösmerős személyt gyanitó, 's midőn a' felől bizonyos lett, nehéz szivvel 's elfogult kebellel sietett üdvözleni barátját. Ez épen induló félben megfordula, 's magát kedvelt Sándora karjai közt lelvén egy második hajnalt képzelt az egeken feltünni: hisz' kedveséről most vehet bővebb tudósitást! — Szegény reménycsalott! csak kevés percz alatt is villámok váltják-fel álmodott hajnalod' biborát.

Sándor Etelkának rokona volt; szülői' halála után több ideig ennek anyjánál élt, mig tanulásait végzé. — Midőn két barát egymást több évek után viszontlátja, 's egyikök külföldről tér haza, a' sok kérdés egymást szokta űzni, — nem igy mi két barátunknál; — az első kérdést mint egy lecsapó mennykő sujtá-le a' felelet, és csönd követé a' vihart. — Tivadar mint gondolhatni, első szavával Etelka' sorsát akará tudni, 's arra e' választ vevé: „Ő anyjával három éve innét Pozsonyból elköltözött magát egy messzi vidéknek magányába vonandó, hogy elszigetelve a' zajos világtól annak örömei soha többé meg ne kisértsék, — 's nyelvemet esküvel köté-meg, ne hogy barátságom gyöngeségre birjon, 's holléte' árulójává legyek.“ — Tivadar szólni akart, de a' hang ajkán megfagyott, ugy megmerevité a' rémülés' jege minden izmait; arcza sáppadozott, 's mintha a' teremtő valami tavaszi virányt hirtelen téli hóvidékké változtatna, ugy ellenkezett előbbi tekintetével; csak szeme szikrázott mint két bús csillag az éji homályban, — de merőn függött az egen.

Hősünk jobban ösmeré barátja' charakterét, hogy sem gyanuba vehetné őt, hogy illy esetben tréfát üzzön nyelve, 's azért valónak tarthatá a' keserü igazságot. Most látá át, miért nem felelt három év óta leveleire a' lány; sötét rémalakkint nyult-el előtte a' megvetett szerelem' és megszegett hűség' árnyéka, — hosszu némaság után egy hosszu de alig hallható remegő sohaj tört elő érzelmei' sirjából, szorongott melléből: ‚Ő többé nem szeret!‘ — De mint egy eliszonyodva saját szavától, magába fojtá kétségb'eső gondolatit, 's hallgatva követé barátját. Ekkor ismét fölébredt lelkében a' remény édesen gyötrő sugalma, 's ingerkedő kétkedéssel ostromlá erős hiedelmét; önmagát igyekezett megcsalni az ifju, biztatón nyugasztalá magát, hogy csak tréfát üz vele barátja, — sőt azt érzé, hogy őt az igazság' dicső erényének hijával talán még inkább szerethetné, minthogy épen ezen tulajdona szólá a' végitéletet szive' édes világára. Vesztve vala most az aránysuly a' két harczoló lelki erő közt; a' szerelem erőt vett hitén, 's hatalmában előtörve magával ragadá a' szenvedő szivet: Tivadar rohanva borult barátja mellére, 's kérőleg riadá: „Sándor valdmeg, hazudtál, 's áldom értte szivedet!“ — De ez komolyan szögezé rája bámuló szemét, 's fájdalmas pillanta eléggé kifejezé szive' válaszát.

Most teljesen meggyőződék a' dolog' valójáról, 's csillapodva magába szált; — ez volt az ellene torolt 's bajnoki erőködéseit kisértő hullámok' utósója, melly őt a' férfias erő sziklaormához vetette, — ehhöz ragaszkodó bátran nézé lábai alatt a' zúgó elemnek vad csapkodásait 's nyugodt lélekkel várá a' fölötte üvöltő zivataros vész' oszoltát, és szent vigasztalásit a' derülendő égnek.

A' mint a' két barát lefele ballagna a' szőlők szélein, mögöttök vig hazai hangok kezdének zengeni, mind inkább közeledők. Nem sokára eléré őket a' hat utazó eleven hangszer, 's a' csoportot ama' barna nemzetségnek ösmerék, mellyet csak muzsikájával szoktunk körünk' közelében megszenvedni. A' hindu' elfajzott ivadéki a' város felé talpaltak, hihetőleg még az nap délután húraikat a' hidligetben penditendők. — Sándor kapott az alkalman barátja' figyelmét más tárgyra vonhatni, 's kérdé őt, mint egyeznék füle ezen hangokkal, miután az olasz bájdalok' kellemeihöz szokott? — Erre Tivadar' melle szaporábban kezde dobogni 's így felelt: „Minden kornak megvan saját láthatára érzetiben, 's a' bővebb müvelődés azt mindig tágabbra szokta huzni; de boldogtalan ember az, kinek láthatára annyira tágul, hogy már azon kis körre, mellyen előbb függöttek szemei, visszanézni szégyenel. A' hangászat' egész hatása képzelődésünkre munkál, — csak olly gyönyört ébreszt a' hang lelkünkben, millyet képzelésünk vele egybekapcsol, — a' müveltség pedig mintegy kézen vezeti képzeletinket. Igy kis koromban semmi jobbat ezen hangánál nem ösmertem. De vannak bizonyos hangok, mellyek az érzelemmel összeolvadók szivünkbe rejteznek, 's első zengésökkel azon bájos képet vezetik szemünk elébe, mellyet lelkünkbe zártak midőn őket először hallottuk. Igy ezen hangokkal gyermekségem' boldog időszaka áll világosan lelkem előtt; milly édes arra emlékezni! Illy pillanatban nincs helye az összehasonlitásnak, ekkor nem gondolunk, csak érzünk; 's ha annak történni kellene, a' legfölségesb szerzeménynyel is kiállja e' muzsika a' versenyt: ha ott fellengzőn és bájosan olvadoznak a' hangok, — itt minden hurnak rezgése azt énekli ‚Földim!' — oh édes édes zengések ezek fülemnek!" — illetődve hallgatott nehány perczig, 's így folytatá, — „kik ennél szebbet nem foghatnak-fel szivökbe, sajnálom, de megvetem azt, ki mivel jobbat érteni fejlődött, minden hazai hang' rokonszenvü hurát kiszakasztja melléből, kire nem hat többé a' honi indulat' szava, — holott külföldiekre is hathatós benyomást tesz muzsikánk' eredeti férfias charaktere."

E' beszéd közt már jót haladtak le a' hegy töve felé; — Tivadar felüté szemét 's megpillantva a' házat, mellyben egykor Etelkája lakott, hol tegnap hasztalan tudakozódék utána, — mint a' villám' nyila röpült agyán keresztül mind azoknak képe, miket e' perczig képzelt, érzett, hallott és szenvede; 's nyelvét ujolag a' halál' bilincse nyomá. Csak azt érté-meg nehány szóból Sándor, hogy Tivadar már holnap gőzhajón Pestre megy. — Igy értek a' városba a' barátok; elválásuk néma volt.

II.

GŐZHAJÓI UTAZÁS.

Picciolo è il duol, quando permette il pianto.
Metastasio.

Ötöt elütötte. Nehány késedelmes uracs és álmos asszony tolakodott a' gőzhajó felé, 's a' deszkán átsietők maguk után inték holmi nyalábot czipelő szolgáikat. — Durrant a' taraczk; a' füst és gőz sürübben szált a' levegőbe, — megoldva a' parttól mozogni kezde a' csuda életü gépely, 's mintegy bucsuzón a' vendégszerető várostól mindenfelé fordulva fölségesen kanyarultel, 's a' habok tiszteletadólag vonultak-el utjából. — A' parton hosszu sorban állának a' nézők, — sok nyájos jeladás sok szives pillantás kiséri a' távozókat; 's ha rá érnénk őket rendre vizsgálni, — találnánk egy szerelmest, kinek mellében szaporább az ütés mint a' felzavart viz' hullámzása; — látnánk egy költőt, ki azt sajnálja, hogy még nem találtak-fel gőzszárnyu Pegasust, mellyen 9 ezüst forinton a' Parnassusra lehetne utazni; — látnánk egy tudóst, ki mosolygó önelégedéssel a' fölemelkedő gőzben már jelképét látja azon gőznek, mellyet a' most sajtó alá Pestre viendő munkája a' világ' elébe terjesztend. — De hagyjuk ezeket 's vegyüljünk az utazók közé, — sietnünk kell máskint eltünnek előlünk 's utól nem érjük őket, hacsak valami zátonyon föl nem akadnak.

Az utazók nem fölötte nagy számmal valának, — de még is annyian, hogy ösmeretlenség' feszessége, melly illy gyülekezetet eleinte mindig nyomni szokott, lassankint enyészvén, a' személyek' bizodalmas közelitésével kevés időn több apró kör alakult, mellyeknek mindegyike egy kis köztársaságot képezve az egész bizonyos eleven tekintetet nyert, ugy — hogy Voltaire' Micromegasi Saturnus' embere, ha szeme előtt szegény apróságunk nem olly szörnyü semmivé lesz, ezt valami vándorló szigetnek nézhetné, mellyen nemzetek a' föld' sorsáért koczkáznak. Némellyek kártyázni ültek össze; mások a' Duna' regulatioját feszegették; — több kereskedő országunk' termesztményit osztályozá, mellyik hoz-be több, mellyik bizonyosb, mellyik szaporább percentumot; — egy két gazda azon okoskodott, mint le-

hetne a' végetlen sivatag puszták' homokjait művelni 's olly termőkké tenni mint a' Csalóköz; — egy orvos azzal mulata nehány kisasszonyt, hogy sokkal egészségesb Magyar- mint Angolhonban gőzhajón utazni, mert ott a' kőszénfüst sulyosban száll a' mellre mint itt; — két kritikus egy könyv' soronkinti taglalásán összeveszett: — mások a' konyha körül szagláltak. Tivadar egyedül álla a' kormányos közelében, — sötét tekintete az eltünő vidéken függött, — a' rónatar 's a' tiszta ég szabad játékot engede képzelő erejének, semmi kitünőbb tárgy nem voná-el figyelmét. Igy majd a' pozsonyi tájak emelkedtek-föl előtte, hol szeretettje' képét látá, majd mint egy végetlen tengerből láta feltünni egy istenséget, melly habkocsiján közeledve Etelkáját vezeti karjai közé.

De nem csak Tivadar egyedül vala néma a' zsibongó födözeten. Egy ifju, hasonlólag elvonulva az embertömegtől vigyázva látszék hősünket vizsgálni, 's valóban illy sorban állának gondolati: Egészen megegyez Sándor barátom' leirásával: magas, sugár, erős termet, naptól barnult komoly arcz, görög orr, domboru de nem dagadt ajak, melly zárva is szólani látszik, kerek de nem lapos áll, nagy kék szem mellynek tüze búval küzd, erős szög szemöldökkel, arczán kijelelt nemes vonások, szög bajusz és barkó, sötét barna haj, magatartása nem erőtetett. Miután ezen mértéknek egészen megfelelni találta volna Tivadart, bizodalmasan hozzá lép 's barátságos hangon megszólitja. Ez nem kevéssé volt meglepetve, mert épen megint bálványa' lábainál álmodá magát, 's Metastasio' szavait susogá:

„Crudele in che t'offendo
Se resta a questo petto
Il misero diletto
Di sospirar per te?"

Az idegen, Odor, (igy hivjuk uj barátunkat) mondá, hogy őt Sándor ajánlja kellemes társaságába, 's hogy ez rája nézve annál érdekesb, mivel egy hontérő utazónak mulatásából uj éldeletet igér.

Igy közelébb csatalakozva egymáshoz Tivadar a' helyett, hogy külföldi dolgokrul beszélne, hazai tárgyakról tudakozódék. —

„Nem rajzolom, igy kezdé Odor, édes hazánk haladó állapotját, nem számlálom-fel, mik történtek javára, diszére, sem azon tervek' magasztalásába nem ereszkedem, mellyek további fejlődését tárgyazzák; mert ezeknek híre külföldön is szárnyal, 's hiszem, hogy a' hőn emlékező fiu ott is tudakozódék anyja' hogylétéről, ha módját ejtheté. Csak azt akarom nehány vonattal érinteni, mit gyönge szemem itt magam körül észrevön: milly oldalról tekintik még némellyek azon üdvösséges lépéseket, milly elfogódott kebellel vizsgálják a' dolgok' mivoltát, mint görbednek sokan még az előitélet' járma alatt, milly véghetetlen különbség uralkodik az elvek' elfogadására 's inneni következtetésre nézve. —

Ez becsmérli a' lóversenyt, mivel lova soha sem nyert díjt, amaz egy arczképet azért tép összve mivel senkinek sem juta eszébe az ő finnyás képét lemásoltatni; amaz gunyol valakit széles kalapjáért, 's nem veszi észre, hogy épen azzal figyelmezteti a' világot, hogy az ő kalapjának nagyon keskeny karimája, melly alig födözi tetemes füleit, — az pedig haszontalannak állitja a' gőzhajót, mivel fészkéből soha sem szándékozik kimenni, 's mivel a' homok-tengeren még sem vehetné hasznát; — más valaki, ki egyszer volt életében Pestről Soroksárig, minduntalan rosz utainkat hozza példaul kereskedési 's müvelődési akadályinknak, holott meg' ha vasutról szót hall, háta is borsódzik bele, mivel ugymond, Angolok' majmozása; igy mindenkinek meg van bálványa."

E' közben reggelizés után megtölt a' födözet rajzó csapatokkal. — Két barátunkhoz egy lányka szökdelt-fel a' hajószobából, ki miután őt Odor mint hugát (Vilmának hivjuk) Tivadarnak bemutatá, testvérét nehány perczre elhivá. Távoztuk után hősünk ismét a' végetlen térben egyedül érzé magát. Semmi rokonlélek sem hajlott feléje, 's igy ismét szivébe kelle szálnia, ezen csudálatos üregbe, hol az élet' legfőbb kincsei 's legkeserübb mérgei rejteznek. De itt sem találá szerencsét; két főhatalmu tüz világitá-ki ennek mélyeit, a' szerelem 's a' hazafiui buzgalom. Amannak lobogása csak boldogtalanságát érezteté vele, — emez pedig a' legutóbb hallottakra nem éghete vidor lángokkal, midőn őt csak korlátolt tehetlen erejére emlékezteté. —

A' kettős fájdalom' ezen gyászos özönétől elborítva találá őt visszatérő barátja, 's csak ennek láttával tért eszméletébe a' figyelem, hogy más élők is környezik őt, hogy előbb egy hajadont láta tündérkint elillanni, 's hogy azon tünemény egy titkos eret rázkódtata-meg mellében, minek hatása neki magyarázhatlan vala, — mind ez mint egy álom' szürkületéből hajnallott feléje.

Épen Esztergom és Párkány között röpülének-el, midőn jobról a' negédes hegyet pillanták, melly századokig hordozá homlokán a' haza egyik

védpajzsát a' kemény falakat, — és most romaiból fényes oszlopok sarjadnak; — hol a' polgári erény dicsősége vérét áldozá a' hazáért, ott a' vallás épiti tronját; az ontott vér' minden csöppe ujra ébred, felszál az egekhöz, 's mint isteni védelem' áldása harmatozik az agg honra. Balról a' szerény róna tartja ölében az egyszerü helységet, — a' régiség' vas keze nem halmozott ide sziklatornyokat, a' jelenkor nem ékiti sima márványnyal: de a' tavasz minden évben ifju élet' zománczival önti el téreit, uj diszben kél-ki évenkint az örök idő' tengeréből.

A' gondolatok föllege nyomá épen agyát, midőn Vilma barátinkhoz lépe. A' táj mindig érdekesb mindig szebb és föstőibb lön. Ott a' messze nyuló hegyláncz' sötét kékjéből egy fehér épület tekinte az utazókra, amott összefutának a' Duna partjain a' bérczek 's tövük a' kanyaruló folyamot elnyelni látszék; majd tágabbra nyilik lassankint a' hegyek zárt kapuja, a' sovárgó szem gyönyörködve hat-ki a' lég' és viz' mélymagas kék egébe, 's két felől a' meredek zöld falak a' Duna' agg őrei üdvözölve fogadják a' hajót hüves árnyaik alá. Itt egy hang hallatik ‚ez rajnai táj!' — amott ‚ez elragadó!' — egy harmadik ‚szép Magyarország!' — 's mindnyájan feledik a' délelőtti untató partokat. — De megvisszavonulnak a' bérczsorok a' folyótól és szerényebb távolságban követik az utasokat, meg közelebb lépnek, 's vetélkednek a' szem' figyelméért. Vilma Tivadarhoz fordulva kérdi őt: „Minő óriási kőszál az ott előttünk?" — „Azon kőszál — mond Tivadar, a' hajdan századok' világrázó erejének hirnöke, — Visegrád. Borongó tekintettel néz vissza a' multkor' szebb egébe, — szánakozólag nézi a' jelennek pezsgő hangyáit lábainál, mellyek szirteken akarnak keresztül rontani öklükkel, 's bátran várja a' jövendő viharok' csapkodásait, mig egészen le nem dől a' semmi' örvényébe, — mint az erős lelkü hős, ki csöndes gyönyörrel emlékezik a' mellette elesett vitéz társakra, 's nem is maga életét csak gyáva testvéreit szánva homlokával fogadja a' végcsapást. — Ezen rom alatt vala egy király' tömlöcze, azon kapu királyokat fogada pompás belsőjébe, — e' falak közt létezett az europai fénynek középpontja, e' szent alapköveken nyugodt egykor az egyeség' és béke' temploma, innét löveltek szét három tengerig a' hatalom' hóditó sugari! Most baglyok fészkelnek falüregeiben, 's a' lelkek' órájában azt huhogják-le a' haza' borzadozó fiaira, hogy az mind nincsen többé!!" — Midőn a' várhegy alatt sietnel hajójuk, Tivadar nem állhata ellen vágyának e' tájat emlék rajzkönyvébe nehány serény vonallal fölvenni. Vilma ohajtá a' könyvet átvizsgálhatni. Számos olasz, svajcz és rajnai tájföstések váltá-fel egymást, 's minden lap fordításával nőtt gyönyörűsége, mellyet Odor hiven oszta vele, és Tivadar' eleven magyarázata még inkább emele. De főkép egy olasz tájrajzon akadt-meg Vilma' szeme, melly egyszersmind lelkét látszék lekötni. Tivadar észrevevé, 's ezen megfejtéssel koronázá a' képet: „Ezt egy magyar müvésznek remek ecsete teremté, kivel Romában ösmerkedém-meg; — ezen rajzban lelkét látjuk lefőstve, mert ezt tökéletesen annak mélyeiből merité, 's csak egyedül képzelő erejének lángjai olvasztá rá a' szineket. — Ezen isteni lángok uralkodnak egész müvészetén, ezek vezetik mindenben vonalit, 's olly hathatósan ragadják-meg saját érzetit, hogy minden külső tárgy eltünik előle; innét többnyire ha leül valami tájat lemásolandó, teljességgel különböző lesz rajza a' valóságtól; a' képzemények' egész világa terül-el ollyankor szemei előtt, 's ő mindig azon tüneményt szokta ecsetével papirjára ömleszteni, melly közelebb áll az egekhöz. Őt már is Claude Lorrain-nal egy lépcsőre tehetni. A' müvészet' ihletése inté őt Romába, 's annak szentelé életét, szegénységgel küzdő és szükséggel. Más nemzetek illy emberért vetekednének, de mi elfeledtük őt, 's nevéről is alig ösmerjük. *) — Ezen rajzot nekem adá emlékül, 's fogom is őrizni mint nemzetem' diszének egy ereklyéjét. Lemásoltam ugyan magam is, de azt Firenzaban hagyám ———." Ekkor hirtelen elnémult; Vilma pedig őt kérve, hogy e' könyvet beteg rokonának is megmutathassa, vele lesiętett a' dámaszobába.

Tivadar és Odor némán haladtak-el Vácz mellett; a' béke áldásában láták azt virágozni, 's e' csöndes sorsot kivánák édes hazájuknak is, kivált most, hol egy tőhegyen áll a' század' egyensulya. Nem sokára elmaradt Vácz, 's mind inkább közeledett Pest, mig végre a' habok' látkörén kék ködkint uszni látszék. A' ködből lassankint kifejlődtek a' tárgyak. Buda' várhegyén előtüntek az épületek, és a' csillagokat mérő sz. Gellért Pest' vidékéről, hová a' szemet csalni szökött, lassankint át esék saját földje' ölébe. Az ösmerőt is bájolón lepi-meg a' két város e' szempontról te-

*) Ezen müvésznek neve Márkó.

kintve, az e' vidékeken járatlan előtt pedig épen uj eget nyit lassu pompás megjelenésök. — A' hajó sietve futott kikötőjébe 's horgonyt vete.

Vilma felhozá az emlék rajzkönyvet, 's nyájasan búcsut vön hősünktől, — ez pedig Odornak igéré látogatását. Partot érve Tivadar az elsők' egyike, kik kiszálnak. — (*Folytatása következik.*)

LEVÉLTÖREDÉK.

Gyöngyös Mellékéről majus' 30. 1836. — Levelem küszöbén a' szokott ‚kedves barátom' czimmel akartam nálad beköszönni; de ugy kimegyen divatból a' czimnek levélbeni előrebocsátása, mint a' ‚D. a' J. K.!' Tudod pedig milly megsérthetetlen istenség a' divat! E' divatot kezdették a' barátok, gondolom, hogy levelüket olly üres szóval, mint a' ‚barátom!' ne kezdjék. 'S így e' divat igen igen helyes: ambár félni lehet, hogy valamint az atyájink leveleiben divatozott ‚dicsértessék' ujabb korban számkivetteték, 's csak a' szegények ajkain szenvedtetik-meg: ugy a' ‚kedves barát!' után az egész levél el fog hagyatni, és csak üres papirt fognak levelek helyett hordani a' posták. Ehhöz már közel is járunk; mert már valóban sok üres levél küldetik szét, 's ím illyen a' jelen levél is.

Mi körülünk még folyvást tél van. Ugy látszik april csak azért vala enyhe, hogy kicsábitsa a' növényeket, azután fagyával elemészsze. Vagy mivel april majus' meleg és tündöklő napjait elhasználta, emennek april' hideg és zordon napjaival kellett beérnie. A' mint tapasztalom, barátom! a' csere igen divatba lép. Erre legalább kivált leány és menyecske olly rögtön cserélik-el kedveseik szerelmét is, mint a' czipőt. A' szegény férfiak már nem is mernek szeretni, annál inkább nőt venni. De hogy az időre térjek vissza: ennek nyomai igen szomoruk. ‚Oda vannak kerteink diszei! oda mezőjink gyönge vetései igen sok helyt.' Hasztalan uralkodik az égen a' meleg természetű Venus! ő többé nem meleg; meghűlt tüzszerelme! Nem csuda! ő sem menyecske már: én azonban egy kicsit csudálom; mert nem láttam még öreg nőt tüzetlent! — Ugy tetszik, hogy az egész természet hülni kezd, 's nem meleg anya többé: talán vissza akarja torlani gyermekeinek iránti hidegségüket. Jaj lesz nekünk ekkor! ha az ég olly jéghidegen fog lenézni ránk, mint mi fel rá! — Az emberek, kivált az öregek, morognak a' hideg ellen, hogy bundájikat a' kéményből le kell szedetni, 's a' mi több be is fűtetni, kivált hol nincs szerelem. Különös az emberben, hogy legkedvetlenebbül az veszi a' méltatlanságot mástól, ki legjobban szeret méltatlanságot követni-el máson. Ezen emberek is nem emlékezvén, melly hidegek voltak ők gyakran vagy melly hidegek most is a' természet, 's ennek törvényei iránt, melly hidegek ők mondom, isten, felebarát, hon, hit, erkölcs iránt, panaszolkodni mernek saját vétkük — a' hidegség — ellen. — Barátom! nagyon változik minden, talán közelget a' végső catastroph! Siessünk azért élni, hogy ne legyünk kénytelenek panaszolkodni, ha talán nem is élhetünk! Kivált mi magyarok igen megjárnók, ha nem soká a' hideg áldozatai lennénk, kiknek csak most kezd reggelleni! — Egyébkint alkalmasint melegebbre fog az idő változni; minthogy a' ‚Jelenkor' 42d. száma szerint a' ‚Journal du Commerce' az éjszaki hatalmakat keletre tevén, mi is — austriaiak — e' melegebb ég alá jutottunk. Eddig azonban még nem igen érezzük, hogy keleten volnánk; folyvást hidegebb van mint meleg vidékünkön.

E' téli hidegben menénk folyó hó 10dikén Erdőtelekre egy bálba, mellyet gróf Buttler ur ada a' vidék szépei' 's férfiainak, kik az idő zordonsága miatt is (a' kis Tarna folyam, mellyen keresztül jövénk, másnap reggel be vala fagyva) mintegy másfél százan gyültenek-fel az ékes készületü teremekbe, hol a' szives és egyszerű de diszes magyaröltözetü lelkes házur nyájas fogadása várakozék rájok. Szép volt a' muzsika (a' gyöngyösi dzsidás-banda); élénk a' táncz, vidor a' gazdag éjebéd, 's a' vigalomnak csak a' derülő regg vete véget. A' társalkodás magyar volt, nemzeti a' táncz' nagy része is. Számos pohár ürült a' nagylelkű grófért, kivált azon érdemének dijában, hogy magát a' ludoviceára tett nagy áldozattal halhatatlanította, — továbbá több érdemesekért, millyenek e' bált valóban számosan ékesiték. Nem felesleges talán megjegyeznem, hogy a' tisztelt nagylelkű magyar mágnás' képe említett áldozatáért most életnagyságban vármegyénk tereme falán méltán diszeleg:

Sok illy honfit e' hazának!
Rosz fiai már valának!

VALKÓ.

Y...I KALAND.

X. megye lelkes rendei tánczmulatságot hirdettek, a' haszonból tébolyodottak' számára lak-'s gyógyhelyet épitendők, felszólíták szépeinket

kézműveikkel sorsok által kijátszandókkal ez intézetet gyámolítani. — Bár más megyék, városok is Y..a példájára tettleg bizonyítanák müvelődési haladásukat!

Pozsonybul ország-gyüléséről három év után szülőim' körébe visszatérő, a' birka-usztatást, — Gunkl' remek ruháit össze föcsögtetve, — megunt, ültem kocsira, nőt választandó, hogy így anyám kivánatának, ki kandúrja simogatása mellett, a' csöndes házaságra naponkint inteni el nem mulaszt, eleget tehessek.

Y...ra értem után első volt J. barátomhoz sietni, — a' 11 órai misére mentünk, padok tömve férjért sovárgó szívekkel, — egy kék kalapos szépecske feledvén templom hüs falait, nap-ernyőjét fentartva kért átkot a' csapodár lepkékre! 's a' t. — Vége a' misének, meresztett szemmel vártam a' kijőendőket, — jöttek barnák, szőkék, de anyám reményeit még messze látám. — Ezután a' megye házához mentünk, kijátszandó munkákat nézendők, — mi tagadás benne, sok szép mű volt, alkalmasint a' természetet, melly őket alkotá, ugy akarák szégyeníteni szépeink, hogy maguknál szebbeket készítének, — egy jeles — — honfi száz éves kottákat adott a' müvek közé, annyit, hogy 72 nyerő sors szerencsétlenítéték nyerésükkel, de a' művek őrje olly igazság-szerető, hogy a' kottákat, érdemhelyre, az asztal alá rejté, részint azért is, hogy sors vevőket ne idegenítsen. Innen elmentem ebédre, egy eleven eszű fiatal szép asszonynyal jól mulatám magam', — este 9 1/2 órakor bementem tánczterembe, szokás szerint a' szépeket sorba biráló-szem alá vettem, — mennyire a' tolongás engedé, — még egy zug volt hátra, midőn válba ütöttek, hátra néztem, 's pozsonyi legjobb barátomat J—t látom, — kar-öltve jártunk, végre eszembe jut, hogy én szenvedelmes tánczos is voltam, kérém J. barátomat itt nálamnál honiabbat, mutasson egy jó tánczosnét, vezetett egy csinos lyánykához, — karomra öltve lejténk, a' lyány tüzes szemei, kegygyel teljes arcz, gömbölyded puha kacsók, idomok illedelmes egyeteme, pár nélküli könnyü táncz, annyira tetszettek, hogy szerettem volna egész éltemet így át-tánczolhatni, de csak párszor futhatám a' teremet körül, mert még egész keringőt eggyel lejteni Y..án divatba 10 év mulva jövend. Elindultam barátomat keresni, hogy megtudjam a' lyányka nevét, lakát, — a' többit nem is kérdezém, — azon választ nyertem; hogy: neve Bözske de egyebet róla nem tud, állítá, — bolyongtam a' teremben, sokakat kérdező, — végre megtudám — a' lyányka J. barátom húga, — siettem J—nek szemre-hányásokkal mondani, hogy bár ő titkolá, de én a' kedves titkot kifürkésztem, azonban magyar zendült a' teremben, középre nagy tolongás után juték — egy uracs magányt lejtett, de ugy látszék, hogy fel sem vette a' nézőket, mert hányva-vetve alig 8 perczi ugrálása után meghajtá magát, — becsületből — mert magyart lejtett, — egypár taps, 's éljen követé, de Zs. ur méltán jegyzé, hogy e' bizony *balétos!* — Örültem, hogy keringő követendi a' nemzetit, B. kisasszonynyal lejthetek, de lepke keringő (cotillon) hangzott mindünnen, mert magyar ősi szokás tiszt-ujitáskor is szájjal jelenteni akaratunkat, a' csöndes sorozás nem ér semmit! — a' lepke keringőre tánczosném már tegnap volt, irígy szemmel látám más karján ideálomat, oda húzám tánczosném', hogy legalább közel a' kedvelthez lehessek, mert az ő körében az üröm is méz, — nagy zavar volt, az elő-tánczos nem tudott rendet tartani, csakhamar vége lön a' lepke keringőnek, mellyet a' sors huzás követe, 's ujra keringők kezdettek, ha B. kisasszonynyal nem tánczolhaték, némán jártam a' teremben; hallottam A. Tóni kisasszonynak biztatásait, hogyha bárkinek sarkantyús csizmája nincs, biz én nem is tánczolok vele, — így tegyetek lyánykák, mondjátok: angazsírozva vagytok! — láttam, mikor H. Tóni kisasszonynak magas tánczosa, keble' hevültében izzadt tapadt keztyűjén egérfejnyi lyukacskát czuppantott, — mennyire Lavater titkaiba avatott vagyok, vas-árusnak néztem e' hőst; 's ha egész valóm B.....e kisasszonnyal nincs elfoglalva, még tán többet is lettem volna szerencsés tapasztalni. — 3 1/2-t ütött, B. kisasszony mamája parancsára a' tánczmulatságot elhagyá, én is haza mentem, más nap honomba térendő, — csak az vigasztal, 's enyhíti szívem sérveit, hogy véle az utósót én valék szerencsés tánczolhatni.

Holnap Pestre megyek vásárra, haza jöttem után ideálomnál tiszteletem' teendő. — Az egész közönségnek vagyok bátor tudtára adni, hogy anyám reményeihöz közelebb állok. Y.—S.

EPIGRAMMA.

AZ ÉRZÉKETLEN.

Bú vagy öröm mindegy megfásult jég kebelűnek;
Szíve nem érzi emezt, lelke nem ismeri azt.

Pum János.

HIR- 's DIVATLAP.

HONI HIR.

Érdemkoszorukkal babérzott hazánk' főkanczellárja, gróf REVICZKY ÁDÁM, kit tündöklő erényei fokonkint emeltek a' status' főméltóságára, mult majus hónap' 24dikén, SZUMLANSZKA SZIDONIA kisasszonynyal, Bécsben, herczeg Hohenloe Apátur és Nagy-Váradi kanonok' egyházi áldása mellett, összekelt. Fény, öröm és boldogság derüljön a' magas erényü ur' grófi házára!

PESTI HIREK.

1.) Tegnap (3d.) délutáni 4 órakor, a' pesti gyepen, pályaküzdésre szállott az idei lóversenyzés.

2.) A' hétválasztó hôtel' vendégbérlője *Hauer* ur, Pesten egy uj német kezdé az esti mulatságoknak. Mult vasárnap tánczestvélyt (soirée-dansante) ada; teremét igen csinosan készité-el e' tánczestvélyhöz, közepe fejérleples karzattal volt elkülönözve a' két oldalruli teritett asztaloktul; a' tánczkedvelőknek elég tág a' mulató kör, mig a' többi vendégek egész kényelemmel lakmározhatnak.

3.) Egy ó budai kapás gazdag szüretet reméllve, borait olcsón eladá; azonban a' majusi hideg szöllőjét elvevé, mire a' szerencsétlen gazda öngyilkosá lön 's a' Dunába ugrott.

KÜLHIREK.

1.) Londonban minap egy dáma meghalálozván macskájának 10 font sterl. nyugpénzt hagyott, azonban a' végintézet' némi hiányai miatt, a' dolog törvényszékre került, a' birák elébe hozatott a' macska is, 's pöre kedvezőleg végződvén a' törvény neki gyámatyát rendelt.

Néhány évvel ezelőtt nálunk is Pesten egy asszonyság, Cs—zyné, kedvelt kutyájának végintézetében 400 ftot hagyott, azonban gyámatyja a' kutyának nem akadt 's a' szegény ölebet az örökösödésből kitudák. —

2.) Minap egy különös eset történt a' sokaság' közepette, melly Párisban a' Heloisa' és Abaelard számára emelt sír körül sétála. Egy ifju 's egy fiatal leány, a' szobalányok' sorába tartozó, a' híres szeretők' sirja mellett letérdeltek; sok ideig voltak mintegy imádságba merülve, midőn hirtelen a' leány karját nyujtá által az ifjunak, ki egy kis késsel kevéssé bele vágott; aztán azon eszközt maga kezébe vevé, a' férfi' karjába szurt vele, ugy hogy a' vér kiszökellett. Midőn ez megtörtént mind két karukat szorosan egymáshoz nyomák, hogy vérök összekeveredjék, 's e' helyzetben ujra imádságukhoz kezdtek. Egy negyed mulva egy bérkocsis vivé-el őket a' bámuló csoport' szemei elől.

3.) Puteauxban egy napszámosnak meghalt felesége 's egy neveletlen gyermeket hagyott hátra; a' védő törvényszék tüstént előállott a' kisdednek gyámolására; a' család bútorai eladattak. A' bekapott pénz 508 francra ment; a' költség fölemészte 438at, ugy hogy az atyának és fiunak még csak 70 franc maradt uj bútorozat' szerzésére. Milly csudálatra méltó gondoskodása a' törvénynek! De még csudálatosabb marad annak gyakorlása!

DIVATOK.

A' kalapkaramok napról napra nagyobbodnak. A' gyapotmuslin nagyon közönséges. A' füllengők igen kicsinyek. Valamennyire még a' hosszuk is hordatnak, de a' nyak' felerészén alól nem szabad csügniök.

DIVATKÉP.

23. sz. Bécsi divatöltözet indiai muslinből, szalagos szalmakalap.

FIGYELMEZTETÉS.

Lapjaink' lelkes Pártfogóit kérelmesen figyelmeztetjük, hogy divatujságunk' következő második félesztendei folyamatja iránt rendeléseit, hová hamarább megtenni méltoztassék; mert igéretünk szerint, a' FILLÉRTÁR' pótlásául, lapjaink' ezentuli közhasznu czikkelyeihöz adandó rajzolatokból 's magokból lapjainkból *felesleges számokat* a' jövő félesztendőben is *egyátaljában nyomatni nem fogunk.*

Azon tisztelt Pártfogóinknak, kik intézetünket mint uj előfizetők gyámolitandják, a' „nemzeti-képtár" folyó félévi hat finom rézmetszetü 's nagy negyedrét alaku képével, ingyen szolgálandunk. Egygyel az e' folyó hónapban megjelenendővel, 's az eddig kiadottakkal: BALOGH JÁNOS, NAGY PÁL, G. TELEKY JÓ'SEF, B. JÓSIKA MIKLÓS, B. MISKE JÓ'SEF' Erdély' kanczellárja arczképeivel.

A' „RAJZOLATOK" jutalmasára, hetenkint két tömött nyomatu negyedrét iven, mellyre sokkal több nyomatik mint kisebb rétüekre, postán félivnyi boritékban 5 f. p., helyben pedig 4 pengő forint.

Előfizethetni helyben: Dorottya-utczában 11d. sz. a., Cziglerházban a' szerkesztőségnél; egyebütt minden kir. postahivatalnál.

PESTEN, junius' 1sőjén 1836.

A' RAJZOLATOK'
SZERKESZTŐSÉGE.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

Rajzolatok. 23.

Pest. 1836.

PEST
Junius' 8dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
46dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

AZ UTAS' HONTÉRTE.

(*Folytatás.*)

III.

EGY ÉJ PESTEN.

Souffrir est son destin, bénir est son partage.
Voltaire.

Nyolcz óra. Pesten a' hűség' kis utczája' egy házában Nro. ritkaság alatt egy család' öt tagja űl asztalnál az estellit végezve, kiket részint már ösmerünk. Etelka anyjával, Vilma, Odor, és ezek' atyja Hullámvári, Etelka' anyjának testvére, a' család' feje. A' sirbolti csöndet ez utóbbi szakasztá félbe, kedves vendégét, nénjét vigasztalni akaró: „Ne engedd, fejedet a' túlvilági gondolatok' martalékául, — a' bécsi orvosok sem olvasnak a' jövendő' könyvében; — az utazás' terheit nehány napi nyugvás után feledni fogod, 's uj erőre kapsz. Aztán, ha fájdalmak nyomnak is, tekints ez angyalra, édes leányodra, és benne ismét föléledsz.“ — Itt egy mély sohaj fojtá-el a' szólni készülő anya' hangját, 's mellét magzatja' könyei áztaták.

Az olvasó talán már gyanitja is, hogy *ezen* beteges dáma jött leányával a' gőzhajón, mivel már ott látá Vilmát olly buzgón hozzá ragaszkodni; és valólag ugy van. Derdői asszonyság egy birtokos nemesnek özvegye, kit számos baleset üldöze, 's a' többi közül egy szerencsétlen pör tönkre tön, mert gőge készebb volt férjétől rámaradt *vélt* jogáért mindenét áldozni, mint a' jelen hasznaival saját 's gyermeke boldogságát biztositni. — Több év óta egy rögzött kór tetézi bajait, mellynek mérges kénye élete' hunytával fenyegeté. Ez okból Bécsben gyógyittatá magát, — de vigasztalás nélkül.

Éji nyugalom boritott mindent, — — csak Etelka viraszta könyeivel. — Két szerelmesinkben áldozatját látjuk két szülő' elcsavart terveinek. Etelka elszegényedt családból, de nemes vérből származván hasonló ősnemes családi rokonságba szánatott; Tivadar gazdag kereskedő' fia volt. — Ezen elvnél fogva, mihelyt észrevevé Derdőiné az ifjak' kölcsönös vonzalmát, Tivadar iránt, ki ezelőtt kedves vendég vala, hideg kezde lenni, 's csak elutazása menté, hogy házától el nem tiltá; mert csak azon gondolat is görcsöket okozott az asszonynak, hogy nemzetség fáján egy hervadt levél függjön; — pedig talán a' legszebb virágok egyike volna rajta olly ifju mint Tivadar. — Fenyves ur pedig, kinek csak elutaztával vallá-meg Tivadar szerelme' titkát, ugy nyilatkozék, hogy kiörökíti 's eltaszitja magától ha szövetségét el nem szakasztja. — Etelka lemondott reményiről 's a' világról; már három éve életét magányba temeté. — Másnap anyjával falusi jószágukra távoztak.

IV.

BUDAI SÉTA.

La félicité de l'homme ici-bas n'est — qu'un état négatif, on doit la mesurer par la moindre quantité de maux qu'il souffre.
Rousseau.

Tivadart nem ugy fogadá atyja, mint azt négy esztendői távollét után a' gyermek várhatná szülőjétől; de miután vérző szivvel legszentebb vágyai' megsemmisitéséről őt tudósitná, — ugy tetszék neki, mintha csak e' szavak adnák vissza fiát; csak most zárá valódi atyai szeretettel keblébőz szebb napjai' gyümölcsét, szeretete legbizonyosb jeléül, kiterjedt nagykereskedése' társának ösmeré, 's a' legfontosb ügyeket kezeire biza.

Az ifju, kinek szivén azon gondolattal is, hogy szerencsétlen szövetsége által atyja' haragját megérdemlé, egy egész világ' sulya feküdt, derültebb lélekkel foga dolgaihoz, 's látván, hogy minden fáradság szenvedélye boldogitására vesztve volna, titkon emészté búja' keserü gyümölcseit.

Hősünk nem feledkezék-meg Odornak tett igéretéről, 's nem sokára meglátogatá őt. Baráti összeköttetésöknél fogva, melly napról napra érdekesb és nyiltszivübb lőn, nem maradhata a' házi

atya' neve titokban. — Hogy mind eddig nem aggódék azt megtudni, valaki előtt tán különösnek tetszhetik; de mi őt egészen megértettük. Ő neveté azon barátságokat, mellyek egyedül a' családi vagy polgári állapot' tekintetein alapulnak, ellenben azokat méltatlanoknak tartá e' szent nevezetre, mellyek gyakran minden egyéb vizsgálat nélkül a' pohárnál, — legyen az akár puncs, akár bordeaux-i, akár badacsonyi — vagy épen mámorban köttetnek. A' barátság' lelkének sem a' szeszt sem a' szellemet, hanem egyedül magát az emberi lelket ösmerheté; a' léleknek kelle kölcsönös összehangzásra olvadni, ennek kelle szive' vérét melegítni, hogy egész valóját a' rokon lényhez ragadhassa, — 's a' léleknek nincs neve, nincsen családja. — Hullámvári név' hallására valami homályos emlékezet döbbenté-meg, mintha azt egykor Derdőiné mint rokonát említette volna, de mélyebb fürkészésbe nem ereszkedék. — A' két ifju abban egyezett, hogy többször teendnek sétákat a' budai hegyek közt.

Egy nap a' kedves tájakba nagyobb társasággal indultak, mellynek fele dámákból álla. A' Lászlovszky majornál leszálván kocsikról gyalog folytaták utjokat a' zugligetbe.

Végre kiértek a' szabadra — a' hegy' kopár oldalára, — a' kősziklánál az egész nyáj megállapodott, — (nyájnak nevezhetni, mert holmi rendetlen tolongással mindig a' kolompos után száguldott, ki nagy szájjal már előre szokta hirdetni mit fognának látni, 's így a' meglepő' érdekét jóval gyöngité). — Miután körülnéztek, és egyik azt emlegetné, hány vajaskenyér szeletet evett meg Leopold-mezején, másik meg azt sajnálná, hogy miért nincs Ferencz-dombján is inkább tánczterem kápolna helyett, ismét elsiettek. Ám a' három testvérlélek hősünk, Odor és Vilma csak most akará még felfogni belsőjébe háboritlanul a' szép képet. Jobról hol a' szomszédhegy a' látkört elvágja, a' város és a' felséges Gellért kötik-le a' figyelmet, onnét a' hullámos hegysoron tova röpül a' szem, és az ellenében fekvő távolabb vörös sziklafalak közül vidámon előpillantó tornyocskán kedvesen mulat, innét meg a' láthatárt balról övedző hegyekre terjed, 's az alatta szerényen emelkedő Ferencz-dombján akad-meg, mig nagy körben egyszerre átjárja a' szivinditó tért, 's végre társa felé fordul mint egy kérdezőleg: valjon látja és érti-e ő is a' természet' ezen dús fényüzését? — Tivadar végre a' kőszál' szélére lépett, 's a' meredek mélységbe lenéző, a' szédítő magasnak borzasztó bájait rajzolá, — midőn Vilma semmit sem akarván veszteni a' gyönyörüségből hirtelen oda szökik; — de a' meggondolatlan sietésben lába elsikamlik, és csaknem az iszonyu sirba zuhan, ha Tivadar e' perczben jobb kezével a' sziklát megragadva bal karjával át nem öleli, 's meg nem menti. Vilma ájultan rogyott az ifju' mellére, 's ott egy villámot gyújt, melly égetve futjaát a' rémülésben jéggé fagyottnak ereit.

Hősünk Odor segedelmével a' kábult hajadont karján fel a' szikla-lépcsőkön a' hegy tulsó térére vivé. Az ijedés a' nőnép — 's a' részvét a' fiatalok' részéről közönséges vala; a' férfiak rajozva forgolódtak a' szép halaványy körül, 's alkalmas helyet keresének nyugvására; — az asszonyok felélesztésében szorgoskodtak. — Vilma felemelé szemeit, 's első pillantása Tivadarra esett, 's egy görcsös vonaglás rántá kezét szivére; — Tivadar szemében olvasá lelke' állapotját. Kevés perczre a' leánynak arczát ismét kezdé vére gyöngén fösteni, nyugtabban függeszté tekintetét az ifjura ki mint egy szeraf jelene-meg előtte, 's gyönge hangon rebegé — „nemde ez az ég?“ — A' körülállás menté őt, nehogy tébolyodtnak higyjék, mert valóban azon hegyboltozatot, mellyen a' társaság álla, égnek nevezi a' vidék; sőt ezen kérdés, mellyet a' tárgyak' világos megösmerésének tulajdonítnak, teljes helyreállásáról meggyőzé a' jelenlévőket 's azért is diadalmi pompával kisérék őt vissza a' majorba.

Az alatt felhők vonultak az égre, közel zivatarral fenyegetőzők, a' kocsikhoz siettek, hogy még idején a' szárazon legyenek. De mint a' völgy' mélyébe nyomultak, egy rögtön támadt szélvész a' terhes felhők társa, hirtelen fejökre hozá az égi háborut, a' csattogó dörgés százszorozva harsogott-le a' hegyek' tetejéről, 's az üvöltő szelek tompa bömbölését a' völgy' mélységei nyelék-el. Milly tünemény ez Tivadarnak! ki most kettős förgeteg' kényétől hányattaték, mert lelkének ereji is szörnyü harczra keltek. Most egy villám' fénye világitá-ki a' völgyet, és hősünk észrevevé a' kősziklát, — Vilma' szeméből édes tüz szólt hozzája, — de ő fogadást tön magában hogy szive mint ama' kőszál mozdulatlan kiállja a' viadalt.

Sürü csöppek áztaták az utasokat, mig le az alsó majorba értek, hol is az elemharcz' megszüntéig veszteglettek. — Haza érvén hősünk visszanéze e' nap' eseteinek sorára, 's boldog megelégedést érze mellében azon gondolatra hogy egy emberéletet tarta-meg a' világnak, — de más rész-

ről az érzelemnek azon nyila, melly kebelét átszögé, midőn azon deli életmentett alak mellén fekvék, kegyetlenül ölé-el önelégedését, — keserü panaszszal kelt ki az eset ellen, melly a' nyugodt szenvedő állapotot uj viharokkal zavarja.

V.

ESTI TÁRSASÁG.

Aucupor infelix incertae murmura famae:
Speque timor dubia, spesque timore cadit.
Ovidius.

Vilma nem olly könnyen esett át a' történeten, mint az olvasó azt talán az akkori serény eszméletből várja; mélyebb visszahatást tön belsőjére mint azt a' külső jelek gyanítatták. Hozzá járult a' zivatar és eső általi meghülése, minek következkezésében nem csekély nyavalyába esett, melly több hétig a' házban fogva tartá őt. Betegsége alatt többször meglátogatá életmentője, 's a' mély részvét még szorosabban csatolá lelkét az ifjuhoz.

Odor hugának tökéletes felgyógyulta után rávevé az atyát, hogy a' leány' mulatására több barátnéit 's nehány ösmerős ifjakat hivjon össze. Illyenkor az öregnek baráti sem maradhatának-el. Ezek szokás szerint dohányozni és kártyázni ültek össze, az ifju nép pedig külön mulatott. A' tánczban egy kissé kimelegedvén ülő játék javasoltaték 's közös tapssal fogadtatott. De itt is, mint többnyire, olly játékok hordattak elő, mellyek a' finomabb izlést csakhamar unalommal gyötrötték, — azért is Odor inditványt tön, hogy zálogjátékot kezdjenek, mellyben előre határoztassék-meg, hogy csak literaturai feladást, leginkább szavalást, elbeszélést lehessen a' kiváltóra büntetésül szabni. Az egyezés némellyek' részéről egy kissé vonakodón ugyan, de még is megtörtént. Az első kiváltó, egy müvelt tüzes ifju szavalásra itélteték, 's azért is Kisfaludy Sándor' három legkedvesb dalát elszavalá azon mély érzéssel és igazsággal, melly azt mutatá, hogy ő tökéletesen érti a' nagy költő' szivét. Hangjában azon szerencsés idomitás hullámzott, melly egyenesen a' lélekre hat 's a' rokon-szenvet fölindítja, ugy hogy a' költői szellemet a' legdicsőbb diadallal koronázá, mert a' szépeket annyira elfogá a' bájolat, hogy a' beszéd' légszárnyain *magukat* képzelék a' szólóval az égkörbe emelkedni. Csak Vilma látszék figyelmét megosztani, füle a' szavalóé volt ugyan, de egyszersmind ugy látszék neki, mintha a' hangok Tivadar' ajakiról lengenének feléje. — A' második büntetettől — ez Vilma volt — elbeszélést kivánt a' társaság, — 's ő a' szokottnál sugárzóbb vidámsággal igy kezdé:

„Az életnek egy szomoru példáját rajzolom halgatóimnak, de épen derült homlokom bizonysága annak, hogy semmi valón nem alapul történetem' költése. — Ösmerek egy anyát, ki leányát dagályos terveinek áldozá. Jelszava ez volt „gazdag férj" — 's ezt gyermeke' véleményébe is át akará oltani. Azonban fáradozásai' foganatját sem várva anyai hatalmánál fogva a' hajadonnak egy férfit eljegyzett. — Ő azon özvegyek' egyike volt, kik piperék' segedelmével még magok is szeretnék kivetni az arany horgot, de midőn látják, hogy már nem igen akarnak rajta kapkodni a' halak, minden módon segítik magzatjokat a' horgonyozásban, sőt haragusznak, ha ezen gazdaságos müvészetet illendőleg nem értik gyermekeik. Igy történt, hogy ezen pontok iránt gyakori szócsaták estek a' szülő és magzat közt. Az asszony elakará hitetni leányjával, hogy eljegyzetténeк érdemei vannak, az pedig meg nem foghatá, mint lehessen azt érdemnek nevezni, hogy atyjáról maradt kincseivel pazar életet él 's a' fukar' sirja felett kaczag; — az anya kétségbesve azon hogy könnyebb az aggteleki barlangba mint leánya' ágyába napot lövelni, szerecsennel hasonlítá össze a' jegyest ki drága köveket hord ölében, 's kit majd a' kincs' elfoglalása után könnyen rabbá tehetni, a' leány ellenben csak varjuhoz vélé hasonlónak, melly aranyozott szárnyakkal sem válik más madárrá; — a' szülő azt állítá, hogy az asszony' végczélja levén békókat hordani, kellemesb ha arany bilincsek' ragyogása kecsegteti, — a' kisasszony pedig szünetlen Bajazeth' arany lánczai — és kalitkája' vasrácsairól beszéle. Többször oktatá a' gyermeket, hogy nem kell az életet pokolnak hinni ugynevezett vonzalmak nélkül, hogy negéddel párosult hidegvérüség emeli az asszony' trónját 's jobban biztosítja országlását a' tárház' minden ágyuinál, — 's ezzel szokta támogatni tanitását: „Én férjemet soha sem szeretém, 's ki merészel vádolni, hogy sorsom gyülöletes vala. Mindjárt az első órában — igy folytatá — fogd erős karral a' kormányt, 's mindig oda irányozhatod hajódat hová kivánatod vonz. A' férj csak matróz. A' mérő ón soha se kerüljön kezébe, soha se merje tudakozni, éjszak vagy délfelé röpül-e vitorlád: a' magnestőt elzárd előle gondosan. Elég jókor veheti észre a' körülfekvő viránypartok' eltüntén, hogy a' jeges tengerre vivé ügyességed." — Midőn meg a' leány félelmet mutata

a' világ' itéletéről, melly a' *rosz* asszonyokat annyira üldözi, — azzal biztatá anyja, hogy a' világ' szava ez esetben is nem őt, hanem férjét éri: Xantippe nem hajitá hajadon korában senki után a' csuprot, dobásának iránypontja *csak férje'* feje volt. (Több ifju mereszte sülthal-szemeket e' szavaknál, 's egyikök, két hét alatt házasulandó, hirtelen fejéhöz kapott, már szinte érezvén koponyáján Xantippe' mennykövét), illy maximák' tanitása nem a' legkedvezőbb benyomást teheté a' gyermek' indulatjára, 's így esett, hogy ő mindenben inkább, mint szülője iránti tiszteletben gyarapodott; mindazáltal el nem olthatá e' körülmény egészen gyermeki engedelmességét, mert ő végre engede a' szülői akaratnak és béketürőn nyujtá nyakát a' sors bárdja alá. El is hervadt nem sokára, hamuvá fonnyadt a' gyönge virág, — elhervadt, mivel szíve szerint nem élhete." —

Ezt mélyebb érzéssel mondá, hogy sem Tivadar előtt titok maradna, hogy e' szavak nem költése' hanem ön érzelme' bimbóji valának. De tüstént szeszélyes vidorsággal így rekeszté-be elbeszélését: „E' gyászos esetet azért föstém ez oldalról barátnéimnak, hogy, ha őket ma holnap az ég' végzése az anyák' szent tisztére meghivja, arról megemlékezzenek, 's a' század' fonák elveit irtani törekedjenek, mert a' nőkezek' ápolására van bizva zsenge csirája a' föld' sorsának." —

Közös tapsok köszönék a' szólottnak müvészetét. Tivadar nem tapsolt, de megelégedt mosolygása bizonyitá váratlan éldeletét. Ez elbeszélést leánytól hallani, — azon gyöngéd szelidség és finom érzés, e' mellett meg az asszonyi gyöngeségek' eleven ösmerete és utálata, mint azt meséjéből láthatni, és lelkének hő emelkedése egy fellengző czél felé, e' nemes nő szív és erős férfias elme, mind ez igéző erővel hatott az ifju' képzelésére, 's azt hivé, ha valaha két testvér égi lény szált földünkre, az csak Etelka és Vilma lehet. Már is szigorubb összehasonlitásra akara lépni a' két nőlény közt, már is egy sötét angyal csábitón azt sziszegé fülébe, hogy égi lelkek nem jelenhetnek-meg a' gyarló ember' gyötrelmére, 's Etelka — — — Ekkor fölébreszté tusakodásiból egy kisasszony' szava, kit a' közvélemény nagyon jó szavalónak hitt, 's azért azt is szavalásra itélte. A' leány kezdé, Goethe' halászát' elmondani, de sokkal korlátosabb volt értelemköre, hogy sem e' remek ideát méltóképen felfoghatná, 's remek vonatit illőleg kifőstené az élő hang' erejével. Ne ütközzünk-meg azon, hogy német nyelven oldá-föl feladását, mert csak ő tevé azt a' mai társaságban, — ugyan pedig meg nem botránkoznám, ha a' hazai közélet társaságiban *csak egy* csevegne németül, — de még nagyon örülnék, ha *csak* egy is szavalna magyarul.

Ezután Odór váltá-ki zálogát, hasonlón elbeszéléssel, 's ez itéletet némellyek egy kissé gunyoló pillanatokkal kisérék azt hivők, hogy ő hugával tán már hetek óta betanulta légyen mondóját. — Odor komoly hangon ekkép kezdé: „Egy történetet, annak mit hugom regéle, némi tekintetben ellenképét, fogom a' tisztelt társasággal közleni, mellyet magam is a' napokban parisi levelezőmtől vevék. — Élt Toulouseban, — ezek a' levél' szavai, — három ifju' személy, kik egymásnak ásák sirukat, meggondolatlanul engedők szenvedélyöknek. Egy ifju imádott tárgyának viszonszerelmében lelé élete' boldogságát, 's a' jövendő' minden reményeit a' jelen boldogságra épité. Azonban atyja' akaratjából Amerikába kell utaznia fontos dolgokat végzendő. Mig ő ott van, kedvesét kegyetlen körülmények arra birják, hogy magát örökre számüzze élete' gyönyörétől, a' szeretett ifjutól. Ez a' visszatérő' szivén mély sebet üt, 's egész kedvére veszélyes befolyásu. De csak hamar vigasztalást nyer egy más lénynek édességéből és lassankint feledni kezdi veszteségét. Végre a' szent áldás egybeköti vágyaikat és csöndes örömben élnek. De kevés évek' folytával a' dolgok más alakot öltenek. A' kénszeritő állapot ón sulya nem fekszik többé a' szüz' akaratján, — ő siet tudosítni szive' barátját a' boldog változásról, 's azt egy régi barátnéjához kötve találja, azt, ki neki gyönyöröráikban örök hüséget fogada; — ő eltünik, 's a' sirba döl kevés idő után. A' férfiban az egykori szerelem' egész hatalma ébred, — ő érzi, hogy nem valódi érzelmen épült vonzalma hitveséhöz hanem azon tévelygésen, hogy kedvese többé nem szereti, 's hogy, ha illy fordulatnak csak egy szikra lehetősségét láthatta volna, magát nem köti második szerelméhöz, — ezen öntudat fojtá el napjai' hajnalát 's élten halva volt. Az asszony férje' örömivel önnönéit is feldulva látá, azonfelül meg lélekösmérete' vádjai elől sem menekedheték, mert tulajdonkép ő rá volt bizva szerencsétlen barátnéjától az ifju' fájdalminak enyhitése, de ő olly szépen sáfárkodék, és saját érdekei' ölelésére édesgeté a' fájdalom alatt szendergő gyöngébb érzelmeket. Bújának 's bánatának mérges foga gyilkolón rágódék most léte' gyökerén 's az eltikkadt

töredékeny növénynek, mellyet már csak saját könyei aztatának, csak hamar elemészté életnedveit. — Milly boldogok lehettek volna ezen szegények, — ha az ifjut el nem vakitja a' lehetlenség' réme, ha a' leány nem enged gondatlanúl hizelgő képzeletének, 's ez ismét tévelygése csalfa sugallására hajló nem neveli az öncsalta hajadonnak érzelmit 's reményeit! — Őszinte illetödéssel olvasám ezen tudosítást, 's némi tanuságot vontam-ki belőle, mellyből, ha egyszer azon szomoru tapasztalást kellene tennem barátim' körében, szivesen meritek intő tanácsot.“ —

Nyomos előadása senkire sem volt hatás nélkül, de leginkább Vilmát 's Tivadart rázá-meg. Amaz ugyan az allegoria' egész értelmét felfogta, ez pedig félig érté, félig gyanitá czélzását. Mind ketten zavart kedvvel várák végét a' mulató gyülekezetnek. Azon pillanatban, hogy Odor szavát végzé, az öreg Hullámvári lépe-be a' mellékszobából, és szinte haragudva hogy annyi ideig nem hallja a' zongorát, azon emberekkint, kik az ifju népet csak tánczczal vélik mulathatni, ismét a' keringőre sürgeté vendégeit, 's hogy e' javallásnak némi fontosságot adjon, Vilmát a' zongorához inté, 's egy tizenhét éves lánykával, kinek kökény szemébe még az öreg ur is szerete kacsingatni, ő maga nyitá meg a' körtánczot. — A' társaság tizig együtt volt, — és hiteles kutfőből tudjuk, hogy senki sem hagyá-el a' házat olly nehéz 's olly meleg fővel, mint hősünk. — Álmatlan éje azon kétség' kinaiban mult el, valjon reméllhet-e Odortul fölvilágositást, reméllhet e' kegyesétől jutalmazást eddigi szenvedéseiért, — mert azt hogy Hullámvári' családja amazzal, és szükségkép összeköttetésben áll, nyugodtabb megfontolás után most bebizonyitva látá. Azalatt is kecsegtető képzeményei' ölébe veté magát; ezek játszadoztak fürgén kerülötte, — néha néha egy iszonyu kép is tolódott közükbe, hogy az angyalt még is tán el kell örökre veszteni, — 's ezen aggodalmak közt pillantá-meg a' hajnal' első sugarit. — (*Vége következik.*)

GONDOLATOK A' GŐZHAJÓN,
vagy:
GŐZGONDOLATOK HAJÓ NÉLKÜL.

Illi robur et aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, ...

Szörnyüség! mikép merészelte rá fogni a' dalnok, hogy „érczszivü volt, ki legelőször hullámzó vizre bocsátá töredékeny hajóját;“ — én azt tartom édes szép olvasónéink, a' legjobb szivü ember lehetett — 's bizonyosan magyar ember volt, kit legelőször vizre vittek. —

Ha valóban igaz az édes szép olvasónéink, hogy Ádám magyar ember volt, mit nagyon is könnyü elhinni, mert csak mi, szegény Ádám apánk' fiai álmadozunk örökké paradicsomrul; — midőn apáink, az elvesztett paradicsom után, e' boldog földet elfoglalták, aligha azt nem hivék, hogy a' Tisza-Dunában jó fojtott léhbe uszkálnak a' rántott halak, a' sült madarakat meg' kucsmájával veri-le az ember a' levegőbül. Apáink talpig becsületes, tiszteséges, derék emberek voltak, hanem látják édes szép olvasónéink ők azt hivék, hogy Éva asszony rontotta-el a' dolgot, 's midőn az Ur Ádámot a' paradicsomban keresné 's kérdezé: „Ádám, hol vagy?“ Éva asszony mosolygott 's gondolá magában: biz azt szegényt én a' vizre vittem 's ugy tette-ki az Ur aztán Ádámot, a' nyakig vizbe merültet, a' szárazra.

Bölcs volt az Ur' gondolatja, mert hiszem szegény Ádám uszni sem tudott, hajója sem volt, irgalom nélkül a' vizbe fulott volna; hanem az Ur gondolá: maradj csak fiam Ádám unokáiddal béketürelemben a' szárazon, idővel majd megtanitlak gőzhajót csinálni, 's akkor aztán uszkálhatsz a' vizen is. Mint az Ur bölcsen gondolá, ugy lön édes szép olvasónéink, 's ki kegyetek közül soha gőzhajón nem utazott, az nem tudja madár' utját a' levegőben; az soha éltében ülve vagy sétálva nem röpült!

Ha a' gőzhajók édes szép olvasónéink, jövendőben is olly szaporán gyarapulnak mint korunkban, könnyen megeshetik majd, hogy ez vagy amaz ország, ha jó kedve kerekedik, vagy magát otthon megunja, gőzhajóra ül 's elmegy egy másik országot látogatni. Egy nap egész Európát becsavarogja. Angliában példáúl jól lakik; Franciaországban, mivel ott hires fodrászok vannak, parókát csináltat magának; Németországban leveszi parókáját 's kiszelelteti fejét, 's megeshetik édes szép olvasónéink, hogy nekünk is mond egy jó napot; vagy ha tán későn találna érkezni hozzánk, azt mondja majd: — jó éjszakát nektek! —

Az illy ország édes szép olvasónéink ha gőzhajóra ül, sokba mernék fogadni, egész etiquettel fog utazni; nem pökdös, másnak órra alá nem füstöl, 's egész etiquettel fogja a' másik országot

meglátogatni, 's ha otthon nem kapja, látogatójegyet hagy nála, mellyen példának okáért irva lesz: „*Angolország családjával együtt.*“ —

Vagy pedig, ha majd az országok így látogatóba járnak, megtörténhetik édes szép olvasónéink, hogy gőzhajóra űl egyik ország, 's elmegy a' másikba magát pénzért mutatni. Ha a' vásáron aztán több illy országok gyülnek össze, kezdik majd a' mutogatók lármázni: „Nagy-Brittania! — egy font sterling! — kinek tetszik?“ ..... „Francziaország! öt franc! — tessék uraim, tessék!“ — „Németország! egy tallér! — ide jőjenek az urak!“ — — .....

Ez lesz ám még a' gyönyörü spectaculum, édes szép olvasónéink! Én azt hiszem, a' szegény embernek nálunk, akkor sem lesz pénze országokat láthatni, a' gazdag meg' majd azt mondja: én bizony Magyarországot nem nézem-meg, — hanem elmegyek Franczia-, Német- Angolországba 's ha megéhezem, megnézem majd Magyarországot is, jól eszem, iszom és alszom benne. —

Látják édes szép olvasónéink minő föllengző ‚gőzgondolatokat' lehet összefirkálni ‚hajó nélkül.' A' világ azt mondja, hogy mit az emberek *aszszonyhűségnek* neveznek, az mind csupa gőz. — Minő rágalom! édes szép olvasónéink; — azért is mi, a' világ' nyilvános megszégyenitésére, im itt nyilván megvaljuk, hogy kegyetek hozzánk másfél év óta szakadatlanul hivek, 's a' nélkül, hogy valaha láttak volna bennünket, még tán igazán szeretnek is; — bizonyitsák-be kegyetek a' világ' rosz nyelvének daczára, hogy hozzánk, a' jövő félesztendőben is hivek fognak maradni, mi örök hűséget esküszünk kegyeteknek 's mennél öregebb korra jutandunk, annál jobban fogjuk kegyeteket szeretni, tisztelni, becsülni; köztünk soha se legyenek *mézes hetek*, hanem *mézes esztendők* 's ki e' tiszta fenálló hűséget csak csupa gőznek merné állitani, az jőjön hozzánk 's megmutatjuk neki, hogy kegyetek nekünk minden félesztendőben örökemlékül egy öt forintos banknottát küldenek, és hogy e' banknota nem egyéb mint egy szép „nefelejts“ mellyért is mi kegyeteket hiv emlekezetünkbe tartjuk.

Mi képesek vagyunk édes szép olvasónéink, kegyetek közül *ezereket szeretni*, a' nélkül, hogy csak egyet is elfejtenénk, vagy hogy csak egyetlen egyhöz is hűtelenekké válnánk; kegyetek viszont, hozzánk mutatandó szives indulatjukkal, nyilván bebizonyithatják, hogy mit a' világ aszszonyhűségnek nevez, az nem csupa gőz.

De hát mi szegény férfiak, mint állunk mi a' gőzhűséggel? — Kik nőtlenek, többnyire gazdag tűzhelyet szoktak nézni, akár özvegynél, akár kisasszonynál, 's ha szerencséjük akad, mondhatom édes szép olvasónéink, a' legszebb arany és ezüstpénzből csupa gőzt, szelet és füstöt csinálnak; — kik házasok, többnyire azt ohajtnák: bár csak hazassági kötésük füstté válnék. Higyjék-el édes szép olvasónéink, nincs boldogabb ember egy aggfinál. — Egy illy aggfi, édes szép olvasónéink, harmincz esztendős korában a' szép lányok után csúszkál, negyven esztendős korában házasság után szaladgál, ötven esztendős korában a' házasságot elszalasztja, hatvan esztendős korában pedig szép csöndesen otthon űl, mert már sem csúszni sem szaladni nem tud. Ekkor előveszi az ó-testamentumot, és nagy vigasztalására olvassa, hogy Sárának 70 esztendős korában fia született; keble tüzet kap, 's tán meg is házasodik, de az ő Sárájának 70 esztendős korában fia nem lesz, és az ő testamentumán hitetlenek fognak pörlekedni. —

Kegyetek, édes szép olvasónéink, tán nem is hiszik, minő gyönyörü gőzgondolatokká válnak a' szerelmes levelek. — Abban az időben édes szép olvasónéink, midőn még magam is, most már kopaszulni kezdő szegény fejemet, szerelemre adám, jöve egy prophéta és mondá: hogy az imádott angyali lélek, kinek isteni mosolylyal andalgó szemeiben üdvözségemet lelém, szerelmes levelimet egytől egyig elégeti. — Nem volt elég édes szép olvasónéink, hogy szivem égett, hanem mit e' szegény sziv szerelmi hullámzásában, a' tinta' tengerviharból erős tollszárnyakkal megmentett, még az is tűzre kárhoztaték! — Irtam tehát, elkeseredett lélekkel irtam ismét:

„Itt küldök nagyságodnak ismét egy csomó gondolatot, nagyságod' tüzére kárhoztatottat; — o, nehigye nagyságod! mintha jól nem tudnám, hogy ezek csupa égetni való gondolatok; de azt se higye nagyságod, hogy e' gondolatokban ömledező hő szerelem, hogy e' gondolatok nagyságod' tüze által örökre el fognak veszni; — koránsem, — midőn nagyságod e' levelet elégetendi, belőle a' gondolatok, az érzetek füstté fognak válni, ezen füstből gőz lesz, a' gőzből felhő, a' felhőből eső, az elsőből pedig víz; és igy én, erősen hiszem, hogy e' vizből még egy kedves madárka, egy fülmile ihatik, és ez fogja nagyságodnak rózsaber-

kek közül, hő szerelmem' érzetit ismét visszacsattogni."

Valóban édes szép olvasónéink, ha az ember egy madárka olvadozó dalát hallja, nem tudhatni, minő elégetett, füstté, gőzzé, felhővé 's vizzé vált, 's általa megivott hő szerelmet zengedez; ne is kárhoztassák kegyetek soha a' gőzgondolatokat szerelem és barátság felett, tiszta forrásá válnak e' felhőbe röpülendő gőzgondolatok 's e' tiszta forrást ívező lombok közt, a' szerelem zengi majd édes dalát, és e' szerelmet megeshetik, hogy e' czim alatt: „Gondolatok az erdőben, vagy: erdő nélküli gondolatok a' szobában," leirandja majd ismét kegyetek leghivebb tisztelője

Aggfi.

PESTI VERSENY,

pénteken, junius 3. délután, kezdődött 4 órakor.

1. *Pest városi díj.* 100 darab arany ezüst serlegben; mellyen e' vers van vésve: *Nemzeti ünnep adott 's Rákos siktére jutalmul. Kocsi György.* — 1 1/2 ang. mf.

Futhat minden ló. — Teher: 3e. 68 ft. 4e. 94 ft., 5e. 101 ft., 6e 106 ft., idősb 109 ft. lovak, mellyeknek apjok, vagy anyjok és nagyanyjok ausztriai birodalmon kivül született 5 fonttal többet; ausztriai birodalmon kivül született ló még 6 fonttal többet; a' pesti, simmeringi, vagy parndorfi térek valamellyikén dijt nyert ló 3 fonttal többet; k. és paripa 2 ft. kevesbet.

Széchenyi Ist. gr. 5e. p. m. *Lionel*, ap. Lionel Lincoln, an. Maria 110 ft. — *Fejér test, veres uj és sap.* 1ső 's igy nyertes (Lovasa E. Jackson.)

Nádasdy Tam. gr. 4e br. k. *Tamajandry*, ap. Privateer, an. Thamar 101 ft. — *Vil. kék test, kékkel csikos fejér uj, fejér sap.* 2ik.

Sahlender Tam. nevezte 3e. p. m. *Sledmere*, félv. ap. Sledmere, 74 ft. — *Vil. kék test és sap., veres uj* 3ik.

Festetics Mik. gr. 7e. sg. m. *Gildroy*, ap. Ariel, an. Arethusa és Hunyady Józs. gr. 5e. p. m. *Figaro*, ap. Sharpshoter, an. Starch. visszahuzattak. Sledmere 81 fontot vitt 's igy többet a' kiszabott tehernél. A' nyertes a' pályát meghaladta 2' 55'' alatt.

2. *Nemzeti díj.* 1. ang. mf. 200 ar. egy 30 aranyat érő és Magyarország czimerével ékesített serlegben az első lóe; 50 ar. a' másodiké. Tétel 16 ar. fele bánat; a' tét-összeség fele az első, fele a' második lóé.

Futhat magyaror. minden m. és k. melly sem Pesten sem Parndorfon sem Simmeringen díjért nem futott. — Teher 89 ft., k. 2 fonttal kevesbet. Belföldi lovas 4 fonttal kevesbet.

Hunyady Jozs. gr. sg. k. *Everilda*, ap. Murphy, an. Starch. 1ső 's igy nyertes. (Lovasa Manning.)

Széchenyi Ist. gr. p. m. *Báthory*, ap. Grimalkin, an. Jessamine. 2ik.

Nádasdy Tam. gr. p. k. *Eglantine*, ap. Manfred an. Miss Fanny 3ik.

Eszterházy Mih. gr. br. m, Y. *Hydra* ap. Hydra an. Bessy. — *Kék test, sárga uj és sap.* 4ik.

Festetics Mik. gr. bánatot fizetett, szintugy Hunyady J. gr. is egy másik lováért. Eglantine 88 — Báthory (mellynek lovasa magyar volt) 90 fontot vitt 's igy többet a' kiszabott tehernél. — Pálya-meghaladás ideje 1' 55''

3. *Festetics-Nákó díj.* 100 ar. és 10 ar. tétel, *fuss, vagy fizess.* 2 ang. mf. Futhat ausztriai birodalmi és 6e. nem idősb mén.

Eszterházy Mih. gr. fentebbi m. Y *Hydra* visszahuzatott. — Pálya-meghaladás ideje 3' 15''

Hunyady Józs. gr. fentebbi m. *Figaro* 119 ft. — 1ső 's igy nyertes (Lovasa Stone.)

Nádasdy Tam. gr. 6e. fk. m. *Childe Harold*, ap. Manchester, an. Thamar. 123 ft. 2ik.

Sahlender Tam. 5e. br. m. *Chance*, félv. ap. Lionel Lincoln. 119 ft. — *Söt. kék test és uj, fejér sap.* 3ik messze elmaradván a' pálya közepén lovassa feltartóztatta.

4. *Hazafi-díj.* 100 ar. 2. ang. mf. ismételve. Futhat magyaror. minden k. — Teher: 3e 68—4e. 94—5e. 101—6e. 106—idősb 109 font; telivér 5 fonttal többet; simmeringi dij' ugyanazon évi nyertesei 3 fonttal többet.

Esterházy Mih. gr. 5e. vil. p. k. *Queen*, félv. ap. Whitewall. 101 ft. első (Lovasa J. Perry.)

Festetics Mik. gr. 7e. sg. k. *Sarah*, ap. Hydra, an Sade. 114 ft. *Zöld test, piros uj, fek. sap.* 2.

Nádasdy Tam. gr. 6e. p. k. *Fair Duchess*, ap. Tiamond, an. Miss Fanny. 111 ft. — 3ik.

Pejacsevich Pét. gr. 3e. p. k. *Bornyu.* félv. ap. Frolic. 68 ft. — *Veres test, kék uj és sap.* 4ik.

Sahlender Tam. 5. sz. k. *Clevelandina*, félv. ap. Cleveland. 101 ft. — 5ik.

5. *Hazafi-díj. Második iz.* A' többi 4 visszahuzatván *Queen* egyedül járta végig ezen izt, 's igy nyertes lőn. — *Bornyu* első izben 77 fontot vitt, 's igy többet a' kiszabott tehernél: — Pálya-meghaladás ideje első izben 4' 6''.

6. *Paraszt próbaverseny.* 1370 öl. 10 ló. Ezek közül 7 mint jobb futó a' junius 5ki paraszt-versenyekben részt vehet, a' többi három részint kitört részint kimaradt. A' három első e' következő volt: Hoffer János czeglédi lakos 5e. fek. m. (Lovasa Horváth János, kapott 3 ezüst tallért). 1só — Tót András öcsödi lakos 6e. egérszőrü par. *Betyár* 2ik (kapott 2 tallért.) — Tasnády Károly köncsögi lakos 6e. fek. par. *Judás.* 3ik (kapott 1 tallért). Idő kedvező volt, néző szép számmal.

Az állatmutatás hétfőn junius 6ikán délután folytattatni fog. Ugyan-akkor lesz a' paraszt kanczacsikók jutalmazása is a' köztelken (üllői utcza). Lóárverés junius 9ikén ugyanott 's ha lesz még ló, 10ikén is. J—r.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Majus' 26*dikán* Kovácsné assz. külön jutalmára az „Arany király" ismételteték, 28dikán pedig „Borgia Lukréczia" adatott szorgalommal ugyan, de némelly tagok többször akadoztak 's ujabban bebizonyiták, hogy szerepeik' nem tudása már csakugyan természetükké kezd válni. Az első jelenés különösen hidegen ment, az ifju lángkeblü velenczeiek helyett jégvérü skot lairdokat véltünk látni. —

Majus' 29*dikén* a' „Bársony czipő" szép számu közönség előtt, 31dikén pedig Lendvay ur' jutalomjátékául, a' „Büvös vadász" daljáték, került szinpadra. —

Junius' 1*sőjén* „Foster testvérekkel" nyittaték-meg a' bérlet 's a' nézők elégülten hagyák-el a' szinteremet, ámbár majd fél tizenegyig tartott az előadás. Több régi bérletesek kimaradtak, ujakat pedig nem láttunk! legfőbb ideje már, hogy a' rendelők minden tekintetben, de különösen a' darabok' választásában, nagyobb szorgalmat fejtsenek ki, különben vég veszély érendi az egész intézetet, melly ugy is már csaknem egész hitelét elveszté! —

Junius' 4*dikén* Fáy András' 5 felvonásos vigjátéka: „Régi pénzek" adatott kedvező sikerrel. Az igen elmés *'s igaz* czélzásokat megérté a' szépszámu közönség 's többszeri tapsokra fakadt. Ujabb tanuja annak, hogy a' *jó* eredeti darabok méltánylás nélkül nem maradnak. Szinészink iparkodtak, de szinésznéink kedvetlenül játszának, Kovácsné assz. (Orsolya) pedig torzkép (carricatura) volt. A' tulságoskodástul mindenkor 's mindenütt őrizkedni kell. Itt még azt is szükségesnek tartjuk említeni, hogy máskor midőn valamelly darabban csipős czélzások 's igazságok fordulnak elő, azokat szinészink ne irányozzák tekintettel 's mozdulattal a' közönségre, mert az illyes: először sértő, sérteni pedig a' szinésznek — ki ugy is legnagyobb tisztelést 's kiméletet szokott mindig követelni — nincs joga; másodszor czéltalan 's hatást-rontó, mert szomoru komikus az, ki maga kaczag bohózatin első 's ezen kivül a' játékszini csalatást — illusio — is csonkítja, mert a' közönség kénytelen illykor elfelejteni hogy *Kardos* (Megyeri ur) beszél a' bárónéval 's azt véli, hogy a' *szinész* őt korholja, mivel minden hibáinak vakon hódolni nem akar! —

Vásár levén mindennek pénzre van szüksége, azért is szinészink e' hó' 5dikén arany 's ezüst esőt hullattak, az az: ismételték az „Arany királyt, madarászt és uszkárnyirót;" nem mondjuk — mint *bizonyos* helyen többször lehetett olvasni, — hogy *tömött nézők* valának a' szinházban, mert ha láttunk is nehány *kövér* urat 's asszonyságot, még abbol nem következtethetjük, hogy *tömetik* magukat, elég legyen tehát igy szólnunk: a' játékszin' pénztárába, ha nem arany is, de legalább jó ezüst zápor hullott, minek őszintén örvendénk; tanácsoljuk azonban, hogy most már lehetne e' darabot *kissé* pihentetni. Konti kisasszony ismét az olasz: „alla gioja" 's a' t. dalt éneklé 's iparja tetszéssel fogadtatott. Véleményünk szerint magyar dalok' éneklésével jobban meg lehetne szép nyelvünket kedveltetni, melly ugy is annyi rágalomnak van kitétetve 's mellyről csaknem közönséges azon bal vélemény, hogy énekre nem alkalmatos; már ha delnoknéink sürün ismétlik magyar szinpadunkon az olasz éneklést, valjon nem nevelik-e ez által ama káros balvéleményt? —

Junius' 6*dikán* „A' bűvös vadász" daljáték 4 felvonasban vala adandó, de Konti kisasszony *véletlen* változása miatt csak az első 's harmadik felvonás adathaték. A' színfalak közé tekinteni nem akarunk 's ha véletlenül némellykor valóban belátunk is, azért titkairol szólni még sem fogunk, annyit azonban mégis szükségesnek tartunk mondani, hogy, ha Konti kisasszony a' szinészi pályán akar maradni 's azon *haladni* ohajt; *egésségére* vigyázzon, nehogy ismét *illyen* változásai legyenek! — A' daljáték' első felvonása után Kotzebue' mulattató aprósága: „A' két feledékeny" adatott 's némi kárpótlást szerzett, a' nem igen sikerült daljátékért. Jól cselekednének szinészink, ha erejüknek megfelelő *jó* darabok' *jó* betanulásával foglalatoskodnának inkább, mint hogy erejüket meghaladókkal vesződnek. — Azonban annyit még is nyertünk a' büvös vadász' harmadik felvonásától, hogy büszkén elmondhatjuk a' békesség' 's ülőpontunk' daczára: mi is szagoltunk puskabűzt. —

Jövő szombaton, junius' 11dikén bérletszünéssel először fog adatni: ‚TUDOR MÁRIA.' Dráma 4 felfonásban. Irta Hugo Victor. Francziából forditotta Nagy Ignácz. A. B. Á. R.

FIGYELMEZTETÉS.

Elhagyta a' sajtót 's *Heckenast* és ifj. *Kilian* urak könyvboltjában találtatik ezen uj munka: SZERB NÉPDALOK ÉS HŐSREGÉK az eredetiből fordítá Székács Jó'sef kiadá Kunoss Endre. Megszerezhető a' munka, a' kiadónál is. Lakik a' M. Dorottya-utczai Rupp-házban. A' könyv' ára, színes boritékba füzve 1 for. 20 kr. ezüst pénzben.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

PEST
Junius' 11dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
47*dik szám.*

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

FELSZÓLITÁS.

Valahányszor lapjaink' terjesztése' ügyében felszólalunk, vezérszavul szeretnők tűzni mindig korunk' nagy fiának, a' mindnyájunk tisztelte lelkes grófnak ama' gyakran hallott mondását: „mi Magyarok, mi csekély számuak tartsunk-össze!" — 's valjon teljesithetjük-e e' lelkes tanácsot czélszerübben, mintha a' nemzeti fejlődés' hévmérőjét, a' szép és hasznos ösméreteket terjesztő, a' sziv és lélekképző lapokat fenállni 's gyarapulni segéljük? — Im e' nagy czélra, melly nem ön-ügyünket, hanem a' nemzetét érleli, felszólitjuk a' két Hazát, hogy a' „RAJZOLATOK"at azon szives pártfogására méltassa, mellyel minden közhaszonra czélzó vállolatot gyámolitani, minden lelkes hazafinak, a' hon' minden lelkes lányának tán legszentebb kötelessége.

Magyarország' hölgyeinek legszebb csillagával, gróf Széchenyi Istvánné mindeddig rajzolatban ki nem adott arczképével, fogjuk a' jövő félesztendei pályára indulandó lapjainkat ékesiteni. Kezeskedjék a' nagy hazafi hitvesének arczképe arról, hogy a' „RAJZOLATOK" által, jövő félesztendőben minden szépet, minden lelkest terjeszteni hazafiui legbuzgóbb törekvésünk lesz. És mennyire ügyekszendünk lapjainkat közérdekuvé tenni, bebizonyitandja az, hogy a' FILLÉRTÁR' megszüntével, a' vele eltünt közhasznu czikkelyeket 's képeket, ha a' két hazában elegendő pártfogást nyerhetendünk, — uj életre deriteni szándekunk.

Mind e' mellett is a' „RAJZOLATOK" jutalmas ára, hetenkint két tömött nyomatu negyedrét iven, mellyre sokkal több nyomatik, mint kisebb rétüekre, „nemzeti-képtárral" 's „divatképekkel" az eddigi marad: postán, félivnyi boritékban, 5 f. p., helyben pedig 4 pengő forint.

E' felett:

Azon tisztelt Pártfogóinknak, kik intézetünket mint uj előfizetők gyámolitandják, a' „nemzeti-képtár" folyó félévi hat finom rézmetszetü 's nagy negyedrét alaku képével, ingyen szolgálandunk. Egygyel az e' folyó hónapban megjelenendővel, 's az eddig kiadottakkal: Balogh János, Nagy Pál, G. Teleky Jó'sef, B. Jósika Miklós, *az iró;* B. Miske Jó'sef' Erdély' kanczellárja arczképeivel.

A' „RAJZOLATOK"ra előfizetni helyben: Dorottya-utczában 11d. sz. a., Czigler-házban a' szerkesztőségnél; egyebütt minden kir. postahivatalnál.

Pesten, junius' 11dikén 1836.

A' RAJZOLATOK' SZERKESZTŐSÉGE.

AZ UTAS' HONTÉRTE.

(*Vége.*)

VI.

AZ EMLÉKKÖNYV.

Halb ist schon mein Werk vollbracht;
Sterne leuchten mir wie Sonnen,
Nur dem Feigen ist es Nacht.

Göthe.

„Ez tehát díjja hüségemnek, szerelmemnek, melly kivüle a' földön nem gyült senkiért? Igy szigetelé-el magát a' világtól, igy monda-le a' világ' örömiről? Oh asszonyi érzelmek, ti hazátok nem a' sziv; — a' lég' egész körében lengtek széljel, 's kit a' szerencsés baleset oda vet hol röpdöstek, az enyhitő fuvalmat fog forró mellén érezni, 's istenítve hiszi magát, — de már a' legközelebb perczben egy másikat látand térden, kinek arcza gyönyörben uszik: — már ekkor őt illeti az édes szellő. — Milly igazak szavaid, koszorus költő:

L'onda che mormora
Tra sponda e sponda,
L'aura che tremola
Tra fronda e fronda,
E meno instabile
De vostro cor.

Pur l'alme semplici
De' folli amanti
Sol per voi spargono
Sospiri e pianti,
E da voi sperano
Fede in amor.

Tivadar más nap barátjához ment, őt a' kinzó talány' megfejtésére kérő. Ez nem titkolá a' rege' czélzását, hogy t. i. Tivadart figyelmessé tegye a'

dolgok' jelen állására, 's megóvja őt a' netaláltai botlástól. Ekkor ostromolá hősünk, födözné-fel Etelka' hollétét. ‚Ezt tennem nem szabad, szent igéretem köti-le szavaimat — felele Odor — mindent mit mondhatok az, hogy az anya nagyon akarja férjhöz adni Etelkát, 's hogy már is egy derék ember kéri őt hitvesül, — 's nagyon meglehet, hogy a' lány anyja' nyugalmáért enged a' kényszeritő körülménynek! — Felhevülésében nem csöndesitheté-le semmi okoskodás háborgását, képzelete nem látott egyebet mint a' hűtelent, másnak karjai közt. —

Fenyves ur fiának nyugtalan állapotját észrevevő attól tartott, hogy ismét szerelmi kalandba keveredék, mellyet atyja előtt titkol, — ezért fontos járátban küldé őt az alföldre. — Összefüggését nem láthatá ugyan át a' kétszinü szavaknak, de a' titok' bélyegét rajtok világosan megösmeré. Miért is kelle Odornak őt — a' toulouse-i mesével simogatni, ha ama' hirrel leakarná teljesen sujtani? De miért keserité őt az életemésztő ujsággal, ha azon intést gyámolul akárá adni roskadt reményinek? — Illy tünődés közt éré-el utja' czélpontját. —

Másnap dolgát végezve a' földesurral kikocsizott az urodalom' határát megösmerni. Több szép pont voná magára Tivadar' figyelmét, 's midőn a' legtöbben már gyönyörködött volna, egy árnyékos sürühöz közeledtek. Egy csinos kis kerti lak állott előttök, mellynek oldalán ezt olvasá „Emlékkönyv“ — 's valóban az egész deszkaház felállitott könyv alaku volt. Belsője csinos szobátképzett, benne nehány kép, egy szék, egy asztalka, rajta egy könyv és iróeszköz. Dénesfi megkéré vendégét, hogy irná-be nevét a' könyvbe, a' mit minden utazó tenni szokott. Tivadar felnyitá a' könyvet, 's némelly lapon csupa neveket, némellyen helyes mondásokat és verseket talált. De rögtön észrevevé a' házur, hogy vendége kőszállá meredt. E' sorokon függének szemei: „Szép vagy nyilt természet, de dús öledben nem virul gyógyfü árva lelkemnek; — kellemes zölded nekem nem a' remény' szine, játszi virágid nem az örömök' képei szememnek: az ég' kéke jövendőm vigasztalója, 's az éji csillagok gyönyöröm' tüzei. Lelkem elhagyá a' földet, és sovárgón emelkedik örök lakja felé. Derdői Etelka.“ — A' nap' számáról látá, hogy csak ezelőtt három nappal utazott itt kegyese keresztül, — 's feszült tudásvágya egyszerre nyelvére lobbant. Dénesfi értesité, hogy a' szerencsétlen hajadonnak anyjával, ki kevés hét előtt meghalt, még atyjáról öröklött szoros barátságban álla, — hogy a' leány anyja' halála után ismét a' felföldre költözött egy nénjének gondviselése alá. Tivadar tovább tudakozódék, mire amaz ugy válaszolt: „Ő felette boldogtalan, legtisztább vágyai' czélját el nem érheté.“ — Mindazáltal hollétét határozattabban ki nem tudhatá.

Az ifju' a' felfödözésben vezető csillagot vélt találni, melly eddigi sükeretlen nyomozásai' tömkelegében pályáját kijelelje. Föltevé magában most minden erejét megfeszítni az ohajtott boldogság' megérdemlésére, 's már szinte kezében érzé a' diadalt. Előre számlálá az örömperczeket, mellyek keble' boruját kideritendik, előre éldelé a' bocsánatkérésnek égi gyönyörét, mellyet szeretettje' lábainál fog rebegni. Semmi nehézség el nem ijeszthetté őt, — az éji sötét, melly ezelőtt környezé őt, a' terhek' legszörnyebbe, eloszlott, — az egy gondolat ‚tán még szeret' napot teremte, — minden kis fellegből egy angyal' mosolyát vélte látni, 's a' körülte röpkedő lepkék mind annyi szerencse követnek tetszének, mellyek udvarolva a' pálya-díj felé hivák őt. — Vidám arczczal kocsizott el haza felé, 's utjában szünetlen hizelkedő reményképek lengének előtte.

VII.

A' SIRBOLTOK.

La vergine tra 'l vulgo usci soletta.
Non copri sue bellezze e non l'espose:
Raccelse gli occhi, ando nel vel ristretta
Con ischive maniere e generose.

Tasso.

Haza ért hősünknek megváltozása nagyon kedvesen lepé-meg atyját, — 's ez látván a' gyógyszer' hathatós munkálását, 's a' netaláltai visszaesést kórjába akadályoztatni akaró, még egy járatban küldé őt Esztergomba azon föltét alatt, hogy majd ott veendi további utasitását.

E' városban több napig kelle maradnia. Ez idő alatt el nem mulaszthatá a' remek épitményt megnézni. Csudálás tölté-el kebelét. Milly magas, milly fenségesnek ösmeré most az épités mesterségét! melly legmagasabban nyul-fel az egekhöz, melly a' világok' uránk hajlékot alkot, melly az emberiségnek védhelyet ad, hol menten a' világ' nyilaitól küldheti fohászit a' mindenhatóhoz! Már örült lelke a' gondolatnak, hogy a' vallás hazájában Rómát teremt, 's magasabban dagadt melle e' képzeletre. — Végre a' sirboltokba lemene, 's itt e' földalatti templomban, e' holtak' néma világában megmagyarázhatlan édes borzalom fogá-

el egész valóját. Az élő ember bajjal épiti lakját, a' holté bizonyos. „Örök nyugalom!“ hangzék lelkében, térdre rogyott az oltár' lépcsőin, 's életnyugalomért kéré istenét. — 'S imádsága meglön hallgatva; mert e' pillanatban egy sötét szögletben — egy árnyékot láta mozogni, melly magasabbra nyúlva fölegyenesedett emberi termetnek látszék, — az árnyék közelebb lebegett, 's egy fátyolos asszonyi gyászalak suhant-ki az ajtón. E' pillanat a' nyugtalanság' habzó tengerére veté indulatját, — de ezen keresztül akará őt előbb angyala vinni, hogy szenvedésit a' kért lelki nyugalommal jutalmazhassa, csak ezen fölzavart hullámokon juthata a' csend' partjaira. — A' világsugár, melly az eltünőnek arczába esett, Tivadarral a' fátyol alatt ösmert édes vonásokat láttata-meg, — öntudat nélkül sohajták ajkai „Etelka!“ 's utána sietett a' távozottnak. Fölérve a' sirtboltbul, szeme a' hajadont kiséré, mig a' felügyelőtől iránta futólag tudakozódék, 's miután megtudá, hogy egy hét óta minden nap több órát tölt a' sirboltban a' gyászoló, utána indult.

A' hegy' lábánál több kisebb csoportok gyültek össze, részint utazók, részint városiak, kik a' hüvesb esti órákat sétálásban éldelni akarák. A' szűz lassu lépéssel haladott, Tivadar dobogó mellel követé 's belépett a' házba, hová a' gyászolót eltünni látá. — A' közös örömöt ez órában semmi sem zavará, 's Tivadar az elragadtatás' özönében mindent monda kedvesének mit ömledező keble sugalhata vigasztalására, reménye' serkentésére, — és boldog lelkesedéssel szóla a' sirboltokról, — mert ő a' sirban született második életre, — a' holtak' magányában jelent-meg neki a' gyönyörnek angyala, — ő a' sirból vonáfel a' világra élete legszentebb örömit! —

VIII.

ÖRÖMNAP.

Forgassunk nagy poharakat,
Igyunk Te Deum borokat.
Nékem is töltsetek!
Faludi.

Etelka azon nap után is, melly uj időszakot kezde életében, folytatá a' sirboltok' látogatását: ám sokkal különböző érzetekkel lépe most a' holtak' templomába, mint ezelőtt. — Azalatt Tivadarnak Bécsbe kelle utazni. Onnét megfordulva mindenkép ügyekszett atyja kegyét megnyerni. — Két nemes lélek félre nem értheti egymást. Az atya meggyőződten Tivadar' nemes szivéről 's összekelését egyetlen módnak látván földi boldogságára, végre engede, de esztendő alatti teljesültére kérésinek.

Az év lehunyt, 's a' következő is már tavaszi diszszel ékesité magát. — A' menyegzőre nagy készületek tétettek. Tivadar ugyan lelkéből gyülölé az efféle zajos pompákat, mivel véleménye szerint azon fontos lépéssel, azon szent órával meg nem fér a' földi tobzódás, — de atyjának kelle engedni, ki e' külső fényre sokat tartott 's leginkább most, nem tudjuk, azért-e, hogy a' világnak hangosan megmutassa fia' választásában atyai megegyezését, melly előbbi nyilatkozása után kétséges maradhatna, vagy hogy fukarnak ne kiáltassék olly emberektől, kik azt vélik, hogy más módon nem lehet pénzt forgásba hozni.

Az örömnapról csak annyit jegyzünk-meg, hogy a' jelenlevő rokonak közt Sándor is itt volt, ki tulajdonkép az esetek' mozgonyának első karikáját indítá-meg; 's hogy Vilma' szeméből a' közös öröm 's kivált az ifju pár' boldogsága bánatkönyeket sajtola, 's a' mennyit a' pohár-csörgésből kiveheténk, az, hogy az első pohár 's utóbb is több a' Hon jávára üritetett; mivel pedig Tivadar volt a' szónok, semmi okunk sincs hinni, hogy talán ott is, mint gyakran, csak a' hangban fekvék egész érzése a' hazafiui szavaknak.

NEY.

PARLAMENTI VÁZLATOK.

RICHMOND HERCZEG.

Richmond herczeg tetemes nyomosságu férfi a' házban, és pedig nem szónoki vagy észbeli elsősége miatt, hanem mint Angolország' egyik legrégibb és legtekintetesb családjának képviselője, és jeles charaktere miatt. Értelmi jelességei nem emelkednek-föl a' középszerüségen, és tőle soha sem hallani olly beszédet, melly nagy talentomot mutatna. Lelkétől hiánylik az erő és eredetiség; bizonyitó-okai mindig olly nyiltak és mindennapiak, hogy azokat vak is átláthatja. Nyelve egyformaságban van képzeletivel; nem lehet azt ugyan egyenesen helytelennek mondani, de hiánylik tőle az erő és csin. Ő soha sem ejt-ki valamelly ékes és hatalmas szófordulatot, de meg van azon értelme, hogy mindenben a' mit mond, igen érthető. Azt, a' mit ő előad, soha sem lehet félre érteni, 's épen ugy csak egy pillanatig is kétségeskedni azon bizonyitó-okok' természete felett, melylyekkel nézeteit gyámolítja. Egy iskolai gyermek is követhetné képzeteinek folyamát a' leghosszabb

beszédben elejétől végig. Ha semmi fénylőt nem mond is, de soha sem jő-ki száján valami együgyű vagy ízetlen mondás. Beszédei mindig józan értelem által ajánlkoznak. Gyakran beszél, de csak ritkán sokáig, és leghosszabb beszédet is minden bevezetés nélkül kezdi. A' mint száját kinyitja, tüstént derékon fogja tárgyát, 's mindig ugy fogjuk találni, hogy utósó kerekbeszéde az egésznek legjobb bizonyitó okát foglalja magában. Ha azt mondom, hogy az utósó kerekbeszéd, természetsen kiveszem a' figyelemérti köszönést, mellyel a' ház olly kegyes volt őt meghallgatni, 's minővel minden negyedik és ötödik osztályu beszélők szokták befejezni beszédöket. A' herczeg nem szó dús, 's bárha képzeti nem tartoznak is magasabb körbe, még is minden beszédeiben számos illyesek találtatnak. A' háznak csak kevés tagjai szorítnak annyi gondolatot olly szűk korlátok közé. Őt mindenkor figyelemmel hallgatják 's a' pairek' nagyobb száma sokat hajt arra, a' mit ő mond.

LORD HOLLAND.

Lord Holland olly név, melly egykor gyakran megfordult a' közönség' szeme előtt, mi most hasonlítólag ritkábban történik. A' franczia revolutio' kezdete óta 's már tíz vagy tizenkét évvel előbb, lord Holland egyre a' liberalismus' legelső hősei közt küzde, 's a' lordok' házában gyakran majd csak egyedül állott. Radnor grófot kivéve ő tán a' legterjedelmesb ujitó volt a' törvényhozás' azon nemében. Fox K. János' unokája levén és politikai gondolkozásmódjának kifejlésében ezen kitünő férfi által vezéreltetvén, lord Holland, ki Fox' elmetehetségeinek egy részével birt, annak minden vezérelveit elfogadá 's egész buzgalmában osztakozék a' szabadságos ügy' előmozditására nézve. Neve Fox' visszalépte óta bizonyos jelszó volt a' reformálók közt, 's háza nemüleg mind a' két ház ujitó tagjainak gyülhelye. — Ott tétettek minden rendszabások 's a' tervek a' torik elleni harczra ott koholtattak. Lord Holland' buzgalma a' szabadsági ügy mellett most egy csöppet sem hült, mikint haladó kor és betegeskedés szokta magával hozni. Még gyakran áttör a' physikai és véletlen akadályok' minden korlátain 's meglepő módon mutatja magát. Lord Melbourne-t igazi reformálónak tekinti 's az ő kormányzásának folytatása iránt bensőbb részvétet mutatott, mint maga lord Greyé iránt. A' reformbill' átmente után legélénkebb érdekkel viselteték azon két nagy rendszabás: a' helybeli testület' és az egyház' reformálása iránt. Az elsőt még nagy kiterjedtségben kivitettnek látta, 's a' másik' hasonló sükerének is tanuja reméll lenni halála előtt. Buzgalma a' helybelireform' kivitele iránt utósó ülés alatt olly nagy volt, hogy nem csak olly hatalmas tetszéshangokat rikkantott lord Melbourne és más tagoknak, kik az ügy mellett szóltak, hogy a' hallgatok torkát szakadandni vélték; hanem, bárha csak mankón állhatott, majd fél óráig beszéle nagy hatalommal és észszel a' rendszabás mellett. Kevéssel előbb, mint a' helybelitestület' reformbillje a' felső házba vitetett, lord Melbourne, ha jól emlékszem, Radnor grófnak egy inditványára egy felette szabadságos beszédet tartott az ellenvallásnak' bebocsátatása felett az egyetemekre. Lord Holland, mintha sejtette volna, miről leend beszéd, miután lord Melbourne felálla, egyik gyapjuzsákra űle, honnét az első ministernek egyenest szemébe nézhetett. Alig juta utóbbi beszédjének negyedik vagy ötödik szakaszához, midőn lord Holland, elragadtatva az előadás' szabad hangja felett, hangos és szívből eredt fölkiáltással könnyitett örömérzetén. Lord Melbourne a' beszéd' folytában mindig forróbb lön, 's ha lehet, még szabadabb, 's ugyanazon irányban nőtt lord Holland' tetszésjelentgetése is, ugy hogy alig zengett-el egyik örömhang, azonnal másik még hathatósb követé azt. Lord Melbourne aligha nem érzette, hogy itt a' jóbul nagyon sok történik, mert hangja ezen stentori örömkiáltások által gyakran egészen elnyomatott. Minthogy, főleg illy nemű, örömkiáltások a' felsőházban nincsenek szokásban, 's lord Hollandnak ez alkalommal mintegy kirekesztő szabadalma volt tüdeje' gyakorolhatására, ezen közbekiáltgatás igen komikai hatást tön a' házban, mi az által még inkább emelteték, hogy a' nemes lord a' szónoknak egyenest szemébe nézett, 's aztán ismét fejét nevetve gyakran elforditotta, 's örömének egyéb illyes jeleit nyilvánositá lord Melbourne' előadásán. (*Vége következik.*)

HÁZASSÁGI ÜGYÉSZKEDÉS PÁRISBAN.

Egyike a' legkedveltebb párisi hírlapoknak következő, szórul szóra forditott jelentést foglal magában:

„Foy és Comp., első rendű házassági ügyészek, mostan házasságszerzői munkásságuknak bővebb kiterjedést adtak. Házasodható személyekkel eléggé sőt tetemes számban el vannak látva; 's hitelesen be is tudják bizonyítani, hogy felügyelésök alatt nagy számu szerencsés házasságok keletkeztek. Több házasítások most vannak munkában 's közel a' befejezéshöz. Ők főkép a' hölgyek' gyöngédségét kimélő módon munkálnak, 's olly segédutakon járnak, minőkre előttök még más illy nemű ügyészek nem léptek. Olly személyek tehát, kik házasodni kivánnak, jelenthetik nálok magukat délelőtti nyolcz és tizenkét óra közt. Képesek bebizonyítani, hogy a' legtöbb általok létre hozott házasságok merő lelki elvekből eredtek, 's földi viszonyok nem voltak rá befolyással. Csupán azért kell alázatosan könyörögniök, hogy a' magokat jelentendő személyek jegyző és tanuk által aláirt keresztlevelőket elhozzák, minthogy már gyakran megcsalódtak és kellemetlen érintkezésekbe jöttek; özvegyektől kivánniok kell a' szükséges halott-bizonyitványt. Ágytól és asztaltól elválasztott házasok nem nyernek nálok meghallgattatást, mit ezennel ünnepélyesen kinyilatkoztatnak. Az ügyészek szoros hallgatásról biztosítják a' gondviselésökre jutott személyeket, a' rájok bizott ügyeket legnagyobb finomsággal fogják végezni 's kivánat szerint gyorsan elősegíteni. A' költségek tekintetbe sem vétethetnek, minthogy azok a' tárgyat nézve felette csekélyek. Több öreg urak a' „Messager"ben elégedetlenségről panaszkodtak ugyan; de maguk okai, hogy olly soká elzárkoztak a' házasság' örömei elől, mig köszvény 's más idült nyavalyák kikerülhetlen gátokat alkottak. Az ügyészek még is gyakran olly szerencsések voltak, hogyha kedvező körülmények a' dolgot elősegiték, illy tagoknak is kellemes házassági életet szerezhettek, 's őket az agglegények' sorából kitörlötték. — Első belépti díj 6 franc. — Hónaponkinti tudositás 3 fr. — Beirási bizonyitvány 1 fr. — Az ügy' sükeres kivitele illően 's a' viszonyok' minősége szerint."

SZÉNGŐZ MUNKÁLATA.

Bizonyos *Deal* nevü férfi, kit az életunalom öngyilkosságra birt, széngőz által ölte-meg magát, 's a' mellett azon bátorsága volt, hogy jegyzőkönyvet vigyen a' széngőz' munkálati felett:

„Többször megzavartak. Ördög hordja-el azokat az alkalmatlankodókat, kik az embert nem is engedik nyugalomban kimulni! Meggyujtom szenemet a' tálban, lámpámat az asztalra teszem 's gyertyámat órám mellé, és kezdem a' czeremoniát. Most 10 óra 15 percz. A' szén nem akar égni.

„10 óra 20 p. A' szén még mindig nem akar jól égni. Üterem nyugodt 's nem vér sebesebben, mint közönségesen.

„10 óra 30 p. Lassankint sürü gőz terjed-el a' szobában. Gyertyám ugy látszik, el akar alunni; a' lámpa jobban ég. Erős fejfájások jőnek rám; szemeim könyekkel telnek. Roszul vagyok, 's nemű könnyebbséget érzek, ha orromat fuvom. Üterem gyors.

„10 óra 40 p. Gyertyám elaludt; a' lámpa ég. Vakszemeim duzadoznak, mintha ereim megrepedni akarnának. Alhatnám. Szörnyen szenvedek gyomromban. Üterem nyolczvanszor ver egy perczben.

„10 óra 50 p. Megfulok; különös képzetek támadnak bennem. Már alig lélegzhetem. Innét el nem megyek többé. Elmezavar' nyomai mutatkoznak rajtam.

(Itt átnézi az órát).

„10 óra 60 p. Már alig-alig irhatok; láterőm meg van gyöngítve. Lámpám elalszik. Nem hivém, hogy annyit kell szenvedni, ha meghalni akarok.

„10 óra 62 p....." — Itt nehány olvashatlan betük vannak, mellyeket Deal irni akart; hihetőleg a' szerencsétlennek élete egyszerre aludtel lámpája' világával.

TERMÉSZETI NEVEZETESSÉGEK.

A' párisi tudományok' akademiájának utósó ülésében *Blainville* ur egy *Sumatra*ból érkezett orang-utangról értekezett, mellyet a' kormány' részéről a' növénykert' állattárának számára kiván megvenni. Ez állat még csak három hónapos 's nem magasb két lábnál és hat hüvelynél; nincs olly hosszu bajusza mint más majmoknak, arcza kevesebbé szögletes 's ez által hasonlóbb az emberihöz; haja egészen parókához hasonlít. A' nevezet vizsgáló különösen e' majom' komoly magatartását csudálta, mellynek viselete a' hasonnemüekétől nagyon különbözik. Mozdulatai kimértek, mintegy meggondoltak; az okbul rendkivülinek mutatkozik értelmi ereje is. Igy p. o. urától meglehetős távolságra egy szögletben ült; ez némelly csemegéket mutatott neki, 's a' helyett,

hogy hevesen oda rohant volna, mint más majmok tesznek, oda vitte a' széket, rá ült 's csak így emészté-meg a' csemegéket egész rátartással. — Máskor egy ajtót kellett kinyitni. Az orang-utáng, melly még kisebb, semhogy a' kilincset elérhetné, az ajtóhoz vitte székét, felmászott rá 's aztán egész hidegvérüséggel és nyugalommal fordította-meg a' kulcsot. — Ezen majom, melly jó magas fajból van, hihetőleg olly ritkaság lesz, ha az állattárba jő, mint egykor a' giraff vala.

A' franczia akademia' ülésében ez évi april' 25dikéről egy Barie de la Haye nevű ur' levele közöltetett, mellyben következő nevezetes elbeszélés van: Mult évi julius hónapban egy nyárfába ütött a' mennykő, nehány ág a' tetőn letört, a' villanyfolyadék a' törzsökön az éjszaki oldalon szállott-le, a' nélkül hogy a' héjat megsértené, 's a' fa' aljánál a' földbe ütött, hol két nagy földdarabot, mindenik valami egy négyszög lábnyi, feszitett-föl. E' nyárfának akkor egy láb volt körülete, de most kettő, mig a' szomszédfák előbbi vastagságukat megtarták.

Ugyanazon ülésben *Magendie* ur egy fiatal tisztet mutatott-be az akademiának, kit egy közelében elrepülő ágyugolyó' szele érvén, azonnal földre rogyott, 's fél óráig eszméletlenül fekve maradt. Midőn fölemelteték, süketnéma volt 's az ízlést, mellynek helye a' nyelve, elveszté. Kénytelen levén honát elhagyni, hol az először használt ellenszerek sükeretlenül maradtak, Németországba és Triestbe ment; az orvosok hasztalanul iparkodtak rajta segíteni, 's Párisba ugyanazon állapotban jutott, minőben Lengyelországot elhagyá. *Magendie* ur, kihöz itt folyamodott, villanyfolyamot (fluid. electr.) bocsátott füldobidegeire; az első müködés alatt fűldöngés 's kimondhatlan nyugtalanság mutatkozék; azonban folytaták az orvoslást, 's a' harmadik ismétléskor izlése visszakerült; a' tizedik után visszakapta a' beteg hallását, ugy hogy most, ha meg akarnak általa értetni, nem szükség a' hangot erősíteni. *Magendie* ur még iparkodni fog a' villanyfolyadéknak a' beszédre, szükséges idegekre vezetése által némaságának is véget vetni.

Kevés madár ragaszkodik inkább az emberhöz 's tanithatóbb és okosabb szelidült állapotjában, mint az agami, vagy hasszavu korgó (Trompetenvogel) Guianában. Ez neműleg ollyan a' madarak közt, mint a' kutya a' négylábuak közt. Mint utóbbi, az is engedelmeskedik ura' szavára, követi őt utjában vagy előtte megy, csak kedvetlenül hagyja-el, 's visszatértét örömmel üdvözli. Némelly kerületekben rá bizzák a' felvigyázást a' házi szárnyas állatok sőt a' juhok felett is, mellyeket minden estve az istállóba hajt.

Ki van számítva, hogy a' napraforgó 4000 's a' dohány 40,320 magot termeszt, — bámulatos termékenysége a' növényeknek.

Egy volt itélőmester Nyugat-Indiában Angolországba térte után beszélte, — hogy a' veszedelmes *cobra de capello* kigyó különösen szeret csizmákba bujni 's ő maga is gyakran találta a' hivatlan vendéget lábbeliében. Ha lábát visszavonta 's a' kigyót a' csizmából kirázta, bizonyosan megharaptatott volna; egyetlen mentségi szer ezen esetben, egész lélekjelenséggel a' lábbal erősen az állatra tapodni, mig meghalt. — Még eddig nem tudatik gyógyszer e' kigyó' rettentő mérge ellen; de a' mangouse, a' menyét vagy petymeg, halálos ellensége e' kigyónak 's megtámadja azt, a' hol csak találja. Ha harapást kap, azonnal elszalad 's kevés perczek mulva visszajő épen és egésségesen. Bizonyosan valami ellenszerrel segít magám, 's mindig megtalálja azt, ha szabadban van; de mi légyen ez, a' legszorgosabb figyelem sem tudhatá felfödezni.

PESTI VERSENY.

Vasárnap, junius 5. délután, 4 órakor.

1. *Paraszt-verseny.* 2000 öl. 75 pengő for. az első, — 25 p. for. a' második lóé. Az első ló kapta a' t. Szalbek Jak. ur adta egy aranyat is. — Futhattak mezei gazdák saját lovai. Indult 10 ló. Egy kimaradt. 1ső volt, és így nyertes, Hoffer János czeglédi lakos' 5e. fek. ménje Bársony. — 2dik Tóth András öcsödi lakos 6e. paripája Fakó.

2. *Károlyi-tétverseny,* 2 1/4 ang. mf. 1000 ar. ezüst serlegben e' verssel: (*Rajta Magyar, pályázva szakassz koszorunkba virágot. Vedres Istv.*) Tétel 50 ar. egyegy lótul, fele bánat. A' második ló 100 aranyat kapott. Első 's így nyertes: Sza-

páry Ant. gr. 6e. p. m. Twatty, ap. Caton, an. Twatty, 113 font teherrel. Lovasa: Andrews.

3. *Elegy-verseny* (máskint 8 évü díj) 280 ar. kis ezüst serlegben (illy fölirással: *Gyors légy 's állhatatos, ha akarsz czélt érve ragyogni. Balajthy József.*) Adta 14 aláiró 2 1/4 ang. mf. — Aláiró 10 ar. — nem aláiró 40 ar. tételt fizet, fele bánat. Az így egybe gyülő summa 60ig a' második lóé, azon felül az első és második közt oszlik-fel. Első 's így nyertes: Hunyady Józs. gr. (aláiró) 4e. deres m. Osman, ap. Privateer, an. Mizar. 101 ft. Lovasa Stone.

4. *Paraszt-verseny*, 2000 öl. 30 p. for. az első — 20 p. for. a' második lóé, mezei gazdák 's egyéb adózók saját lovai számára. Indult 8 ló. Több kimaradt. Első lett: Tasnády Kár. 6e. fek. par. Judás.

5. *Batthány-Hunyady-díj*, 100 ar. 2 ang. mf. Futhat minden kancza. Tétel 20 ar. fele bánat. — Nyertes Széchenyi Istv. gr. 4e. p. k. Dőre, ap. Catton, an. Amadis-kancza. Lovasa: E. Jakson. —

6. *Asszonyságok pályadíja.* 150 ar. értékü billikom (illy verssel: *Küzdve lehet nagygyá az erő és férfi tehetség. Kisfaludy Károly*), az első, — a' díjból fenmaradt aranyok 50ig a' második lóé, azon felül ismét az elsőé. Futhat angolt kivéve m. és k. — 1600 öl ismételve (azaz a' nyertes lónak két ízben kell elsőnek lennie). Széchenyi István gr. 5e. p. m. Lionel, 98 ft. Lovasa: E. Jackson. Lionel két ízt nyervén diadalmas lön.

Kedvező idő mellett néző e' versenyen felette számos volt; ő cs. k. főhgsége, országunk nádora is azt jelenlétével tisztelé-meg.

Ma junius 11dikén délelőtti 11 órakor lesz az idei utósó verseny.

FURCSASÁGOK AZ ÉLETBŐL.

A' csillagjósok gyakran kisegíték magukat egy elmés felelet által a' zavarból; de azon egy még sem igen okosan cselekvék, ki egykor feszesen néze a' mailandi herczegre 's mondá: — „nagyságos ur, hozd rendbe ügyeidet, mert még nem soká fogsz élni.“ — „Honnét tudod ezt?“ kérdé a' herczeg. — „Csillagtudományomból,“ viszonzá a' jós. — „'S meddig fogsz te élni?“ — „Az én csillagom hosszu életet igér nekem.“ — „Na 's, tüstént tapasztalni fogod, hogy a' csillagok hazudnak,“ 's a' csillagjóst azon pillanatban felakasztatá. —

Hasonlókép járt egy másik, kitől Heggiages, egy arab hadvezér, halálos ágyán tanácsot kére, 's ki neki halált jövendőlt. „Annyira bízom tudományodban,“ viszonzá Heggiages, „hogy a' más világon is szeretném velem létedet, 's ez okbul előre küldlek, hogy oda érkeztemmel tüstént élhessek szolgálatoddal.“ 'S megparancsolá, hogy a' csillagjósnak feje vétessék. —

Egy jeles ügyvéd Ohio tartományban Éjszakamerikában nagy pathoszszal egy Juryhoz tartott beszédét következőleg fejezte-bé: „És midőn az éj' árnyszellemei a' földet sötét lepelbe boriták, 's az egész természet ünnepélyes csöndben nyugvék, lerohantak a' vádlott gonosztevők hasonlóan egy ragadozó folyamárhoz a' hegyekről a' béke' és boldogság' lakába, feltörék a' panaszló ajtaját, elválaszták a' jajgató anyát síró gyermekétől, és elragadták védenczem' puskáját, mellyet kimélve csak 15 dollárra becsülünk.“

Devonshire-ban egy orvos, neve Vial, szenvedelmes whistjátszó vala 's egy estve kártyaosztás alatt székén elájult. A' játszótársaság nagyon megrettent. Meghalt-e vagy nem? Mit tegyenek? Tettek, mit tudtak; egy koros asszonyság szarvasszaru-szeszt tölte torkába, másik sajnálkozva égő tollat tartott orra alá, végre az orvos ismét élet' jeleit adá. Utósó kedvencz gondolatja még nem hagyá-el őt, mert mihelyt szemeit fölnyitotta, azonnal azt kérdezé: „mi a' tromf?“

A' rabszolgák' felszabaditásának egyik legbuzgóbb védelmezője az Egyesült-országokban Tappan, egyike e' földön a' leggazdagabb franczia kereskedőknek. Roppant raktárai voltak Uj-Yorkban, de tűzkármentesíteni senki sem akará azokat, mert minden illyes intézetek féltek, hogy a' rabszolgák' felszabadításának ellenzői egyszer tüzet vethetnek birtokaiba. Ez okbul kényszerítve látta magát a' bostoni biztositó társasághoz folyamodni, melly nem volt olly félénk. Az uj-yorki nagy égéskor, december' 15dikén 1835, az ottani biztositó társaságok megbuktak, 's mindnyáján, kik azokban biztak, tönkre jutának, mig Tappan tökéletesen kármentesíteték.

EREDETI EPIGRAMMA.

A' SZÁMADÓ COMME IL FAUT.

Kétszer kettő hét, az enyim = 7; hat meg öt is hét,
A' tied is = 7. Jó hát, ugy-e, calculusunk?

H. KARÁCSONY L.

HIR- 's DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Hogy nálunk is sok máskép megy már, mint eddig, annak legujabb bizonysága a' következő szerelmi levél, melyet Pest' környékéről egy ösmeretlen leányka küldött postán egy pesti ifjunak. Az egésznek megértésére szükséges tudni, hogy az ifju tán valamelly társas körben, mellyből a' hír egész az emlitett ösmeretlen kisasszony' fülеihöz csapdosott, a' fekete szín' 's átalában a' fekete öltönyös hölgyek' nagy tisztelőjének vallotta magát.

„..... Többi közt az vonta leginkább magára figyelmemet, midőn a' fekete szint 's az azt viselőt annyira megkülönböztetteknek mondá kegyed, én ..... 's ki csudálhatja, ha azóta mindig feketében járok 's még legalább kilencz hónapig fogom ezt tenni, 's ha tán kegyednek ugy tetszenék, sokkal tovább is..... Meglehet azonban, hogy ott Pesten is öltözködik valaki feketén kegyed' kedvéért — ez szörnyű gondolat!..... Ha pedig örömömre ellenkezőleg volna a' dolog, ugy már vágynék boldogítani 's boldogíttatni..... Végre, szép arczczal nem dicsekedhetem, mert olly kártékony hümlőim voltak, mellyek előbbi szép vonásimból kivetköztettek, de azért maradt még rajtam is uemű kellem ..... 's e' mellett *harmincz ezer* forintot kap velem, a' ki kezemet nyeri, 's ezzel van szerencsém magamat kegyednek fekete színes kegyeibe ajánlani. Nevemet ugyan ki nem írom, ne tán kaczaj' tárgya legyek; tudósitását azonban elvárom, 's ha nem vagyok is olly szép, az ezrek tudom tesznek egy kis benyomást kegyedre, — mert férfi.“ *** **

Az ifju azonban, illő sajnálkozással jelenti, hogy azok a' kártékony hümlők mindent elrontottak! —

2.) E' hó' 6dikán több casinoi részvényesek a' nemzeti casino teremében fényes bált adának; a' gyülekezet nem volt ugyan nagy, de jobbadán magas rangbuli, 's így a' hölgyek elég csillogón öltözködve, ez esti mulatságot tündöklő fény és szépséggel elárasztani.

KÜLHIR.

Coigny herczegné, született Hamilton herczegkisasszony, a' tőle születendő fiura a' legnagyobb angol pairséget hagyhatja, de hogy azt egykor birhassa, a' gyermeknek Nagy-Brittaniában kell világra jönie. A' herczegné Francziaországban él, 's immár háromszor vándorlott-által jó remény' fejében a' csatornán, de Angolországban mindenkor leánygyermeket szült. Nem rég negyedszer akart ugyan a' czélból oda utazni, de szerencsétlenségére olly soká tartának előkészületei, hogy Párisban betegedék-le 's ez uttal fiut szüle, ki — mint külföldi — nem birhatja az anyai nagy örökséget. Azt mondják, a' herczegné az elválasztó perczben a' Párisbani angol követség' lakára viteté magát, hogy így fia angol lehessen.

DIVATOK.

Gyakran panaszkodnak, hogy a' gyöngyök színöket vesztik és elsárgulnak az idő 's más egyéb által, 's tán nincs közönségesen tudva, hogy ha a' gyöngyök száraz közönséges magnéziában tartatnak gyapot helyett, mint közönségesen történik, ugy fényöket soha sem vesztik-el. —

A' fejékek közül ujsága és kelleme miatt leginkább tetszenek az *à la Maria Stuart* kalapok.

A' fekete gros d'été nagy kedvességben van; ezt az időzet' változékonysága előmozdítja 's azonfelül a' fekete olly jól áll!

A' legujabb szalagok, mellyeket különösen a' kalapok' ékitésére használnak, reczések és rojtosok.

Legujabb párisi tudósitások szerint a' szük és bő ujak közti viadalban egy híres divatárusnénak az előbbiekhöz szegődése által, a' szükek győztek.

DIVATKÉP.

24. sz. Uszályos hölgyi lovag öltözetek szines patyolatbul paszományos mellel.

FIGYELMEZTETÉS.

A' Szemlélő 's Literaturai Lapok julius elejével második félévi pályájukat megkezdik ugyan azon alakban, mint eddig. Nem tagadja az alólirtt szerkesztőség, hogy akaratján kivül némelly hijányok mutatkoznak lapjaiban, de mind azok előtt, kik tudják, mennyi bajjal jár egy illy tömött lapnak kisebb városban kiadása, hol majd egy majd más akadály emelkedik véletlenül a' legszebb ipar elébe, mentve lész; törekvése lész azonban most, miután az ösvény megtöretett, körülményeihez képest a' tökélyesüléshez közelíteni.

A' testvérlap' ára ugyan az marad, mint eddig volt, t. i. postán 4, helyben 3 forint pengő pénzben. Egyedül arra kérem tisztelt előfizetőimet, méltoztassanak rendeléseiket junius közepéig megtenni. Az első félévi folyamatból még szolgálhatok nehány példánynyal.

Kassán, május' 24kén 1836.

Kovacsóczy M.,
a' Szemlelő tulajdonosa.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

Rajzolatok. 24.

Pest. 1836.

ACADEMIA
REPUBLICII
TARA

PEST
Junius' 15dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
48dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

MARY.

Szegény fiu vagyok
És árva gyermek én,
Egy életem van csak —
A' csalfa, szép remény.

Inség ví 's küzd velem,
Gyakorta éhezem;
De fájdalom miatt
Belül nem vérezem.

Mert bírok egy kincset,
Melly dussá fölemel
'S felér e' nagy világ'
Sok, minden kincsivel.

'S kivánnátok tudni —
De én eltikolom:
Hogy lyánykám' kis szive
E' drága birtokom.

Eltitkolom, nehogy
Ő is meghallaná,
Hogy így magasztalám
'S majd büszke lenne rá.

EMMIHÖZ.

(*Németből.*)

Ködsötétes messzeségben
Huny-le a' szép menny nekem,
Egy csillag vagyon csak ébren,
Mellyen andalg még e' szem.
De melly mint az esti ég,
Csak kevés világgal ég.

A' halálnak hosszu álma
Hogyha ülne szemeden,
Inségem még birna téged,
Te fekünnél szívemen.
De te fényben fogsz helyet,
'S nem szeretsz, ah, engemet.

Emmi, a' lángszerelemnek
Lehet-e megszünnie?
'S a' mi megszünik, nevezni
Szerelemnek lehet-e?
Emmi, égi láng' heve
Múló földi birtok-e?

BÉRCZHAVI.

REGÖL-VÁR.

KATONA ANTALTÓL.

Nincs istenitőbb, nincs mélyebb érzelem, mint azon meglepetés, melly egy omlott vár', egy düledezett ősi lak' láttára borong a' szemlélő' kebelén: mintegy megvetve a' keskeny korlátok közé bilincselt *jelent*, a' messze időn, az év-századok' homályos rejtekein andalog a' kebel, 's ki van emelve egész valójából az épbalu vándor — könyüket hullat: a' mult örömeit, a' mult boruit észrevétlenül könyezi; boldog vándor! ha a' mult örömein hullnak könnyeid — édesek azok: de, — boldogtalan ha semmi örömet, semmi vigasztalást nem nyujt a' mult' emléke: ha minden sziklarepedés egy bús képet, — ha minden mohos romdarab egy véres emlékű történetet igéz minden szörnyeivel lelked' elébe: ugy véresek könyűid — ugy agymarczangolók, még akkor is, ha a' jelen rózsákkal mosolyg körüled, — kivánod ekkor hogy: nincs szív — nincs érzelem, 's busan kiáltasz-fel a' költővel:

Jaj nekem, 's jaj annak,
— — — — — — — —
Ki fáklyát gyujta képzetimnek
'S lágy szivembe fuvalt gerjedelmet
A' kegyetlen!

— félve lépdelsz a' kor emésztette romok között — félve, — nehogy vigyázatlan eltaposs egy vérpipacsot, egy feslő nefelejtset, melly tán közel rokonod' porában vert gyökeret: ihlettel telve ülsz a' leszakadt boltozat' márványán, hol egykor tán utósót vonaglott a' közügy mellett elvérzett hős: — csöndesen lebben-el fürtid körül a' lenge szellő,

mint sohaja a' síri lakoknak — ajkaidról egy fohász kél, — kebled emelkedik — 's valód e' szavakba olvad-össze: „Ah! elmult minden.“ —

Talál váromladékokat, szomoru tanuit a' letünt egykori fénynek, honában a' magyar is, — de, — fájdalom! mind véres emlékűek ezek, 's nagy részint ösméretlenül porlanak, — 's csak itt ott a' környék' ajkain szállong egy két vándorrege, 's ez is jobbadán elkorcsosult, 's más alakba öltözött; — pedig tudjuk melly hálás szivvel áldoz a' magyar elhunyt ősei' emlékének, 's búskomoly lelke mint szeret a' mult' érdek-tele képein merengeni: — nem leendek tehát untató, — hozzátok szólok szép hölgyei a' két magyar földnek! nem leendek untató, ha egy szomoru vonást a' magyar-világ' gyermekkorából nyujtok kezeitekbe, — néktek legyen ajánlva Regöl-vár: mert mélyen érezni csak ti tudtok, — 's tetszéstek nékem több, mint a' világ' minden redőzött homloku tudósáé, — 's Kölcseynkkel:

Kettő szerelme kebelemnek
A' hon, és a' leány.
Azt vérző szivvel, ezt epedve,
Azt lángolón, — ezt mosolyogva
Tekintvén ölelem.

— . — . — . — . — . —

Geiza fejedelem volt az első, kinek kormánya alatt kezdett a' Jaik 's Volga vizektől elszakadt erős nép' durva, 's vérengező természete simulni; lassan béke' honává lön az előbb háborgó *Hunnia* 's nemcsak honvédővé, hanem honfivá is a' büszke magyar; örömmel látta ezt Első Otto német császár, ki a' magyarban jó szomszédot, 's védet talált, — örömmel VII. Benedek római atya, ki egy hatalmas nagy népet gondolt a' Krisztusnak megváltani. — A' nagy mű hatalmas eszközöket talált; — térítő atyák, 's külföldi müveltebb nép lepé-el a' hazát; — de csak elhintett mag volt ez, könnyen veszendő; — a' buja csirák egyedül István alatt kezdettek feselni — ő alatta épültek oltárok a' vallásnak 's tudományoknak, az általa alkotott törvények boldogiták a' nemzetet:

Merre zugnak habjai
Tiszának Dunának
Árpád' hős magzatjai
Fel virágozának — —

Hasonlita honunk egy virágos kerthöz, mellyben tündérbájjal virulnak a' gondos kezek által tenyészett rózsák, 's violák, — mellyben hő iparral ápol 's véd minden gyöngébb csemetét a' gondos művelő, a' dél' égető heve, 's az éjszak zivatarjai ellen; — István volt a' kertész, 's virult gondjai alatt a' Scytha sarjadék. — De gyakran fakad ártalmas gyom a' jól müvelt földben — gyakran emészti ölő féreg a' hímes rózsagyököt, — támadnak szörnyek, ostorozó pribékek a' köztársaságban is; — kik a' személyes érdeknek, nem rettennek feláldozni a' közcsöndet, 's a' nemzeti jólétet; — kik biboros lepelbe burkolva a' nemtelen szándékot, mesterkélt álutakon éjtik-meg a' könnyen hivőt, 's ördögileg kaczagják az örvények közt hánykódót. — Egyet emlitek előttetek szép olvasónék! csak egyet, — mert vajmi rémitő csak egy emberiségről, 's a' természet' törvényeiről megfelejtkezett szörnyeteg is; — ezerek 's miliárdok siratják a' természetnek ezen botlását, (mert a' nemember a' mindent jól alkotó természet feletti tünemény) — *Konrád* volt ez. — Geiza alatt bevándorlott atyja terjedt birtokot 's czímet nyert az idegeneket kedvellő fejedelemtől; — husz falu függött tőle az erdős Somogyban, — de alattvalói, 's a' környék gyülőlé a' zsarnokot, — a' drága vérén vásárlott földet bitangolót; — könyezetlen hamuhodtak porai. — Fia, a' mézes ajku, de rózsa alatt kigyót rejtő Konrád a' lármás Bécsben elég müvelést nyert fekete lelkét palástolhatni: — ajánló külseje — a' fényes birtok, — 's azon dicsőség hogy német, hamar megszerzék részére a' 18 évü *István* kegyét; mert emberek vagyunk, mindent tett, mindent külszin után itélünk: pedig vajmi sok tett siklik-el észrevétlenül tőlünk, vagy az észrevett is mi gyakran nyer más alakot, más irányt az elcsavarás a' módositás után: így nem csuda, ha senki nem tudá, 's csak kevesen sejditék a' Konrád beljében loppangó viperát. —

A' szent kereszt' feltalálását ünnepelé Veszprémben István: fényes volt a' szertartás, — illő magyar fejedelemhöz — egy tömegbe gyült a' magyar nemesség dicsőitni a' nagy napot, olly érdekest, olly szentet az egész kereszténységre nézve; — öröm hála-könyeket hullata a' nagy fejedelem, — illy nagy népnek fejedelme 's apostola. — Nincs egy szebb látvány, mint midőn a' lelkes fejedelem, körében az őt tisztelve szeretőknek, boldogitva 's boldogulva munkálódik a' haza 's az emberiség' javán; — midőn nagy szive a' parányit szintugy mint az óriást, a' gyöngét ugy mint az erőset héven öleli — térdre ejtő e' látvány, 's a' fejedelem egyedül ekkor érezheti magas állását, mint ki legfőbb, — leghatalmasabb, jót tehetni. — Jelen volt az ünnep' pompáján Somogy hatalmas fejedelme Kupa is, kellemes jegyesével Jolántával a' gazdag tolnai Tuba leányával: — fényes

lakomák, 's daliás játékok követék az isteni tiszteletet, mert még ekkor erős volt e' nép — erős mint a' kaukazusi keselyű, 's erőt mutatott még mulatozása is: — Kupa lön a' nap' hőse, 's Jolánta az ünnep királynéja. — Büszke örömmel legeltek a' jó fejedelem' 's a' hon' szemei a' derék páron; — éljent zengett a' hős, a' hatalmas hősnek, — 's tapsolt Hunnia' leánya a' legszebb társnénak: Kéj olvadva füzé fejére hősének Jolánta a' győzelmi babért, — istenülve hajta térdet jegyesének Kupa a' hon' szemei előtt, — 's ez örömmel látta a' jó, de heves Kupát a' szerelem' szeliditő karjain; — nincs is hatalmasabb eszköz a' szilaj kebel, a' duzzadó érzemények' fékezésére mint a' szerelem; — lealáz ez minden dagályt, 's fojtva minden kitöréseket nem földi kéjjel tölti el a' kebelt. — De mind a' szerelem' boldogitó egét, mind a' haza édes reményeit pusztitó viharral dulá-fel Konrád; — szentségtelenül ölé-el a' rokon lelkeket, 's vért árasztott a' haza virányin. — Elbájolva Jolánta' kellemeitől, de rettegve Kupa erejétől határozott lön nemtelen utakon érni-el, a' nemtelenebb szándékot; — barátságot szinlett, — barátot, egyenes barátot talált ellenében, 's kevés idő alatt ki tanulta fedezetlen részeit, 's tudá őket mesterkélt fogásokkal ostromolni. — Felébreszté, mind benne, mind Tubában a' szunyadó nagyra vágyást, 's hizelgett a' szikrázónak — szóval — egy rettentő tervnek lön alapitója: — fegyver villogott egyszerre a' két pártos kezében — sem ész, sem szerelem, sem a' legszentebb szó *haza* nem volt többé képes zabolázni a' fellobbant dagályt, — vér, láng dulongott a' békes telkeken, 's Veszprémig nyomult a' pártos sereg. — Itt állott-meg István is segéd népével, 's itt vont először kardot magyarra a' magyar; — Konrád árulása által, esett a' pártos nép, 's a' két vezér halva maradt; — birtokuk mint lázzadóké, megszünt törvényes lenni, 's István esztendei désmáját a' Pannonhalmi kolostornak ajándékozá. — Jolánlát, az árva, az elhagyott Jolántát, büntelennek nyilatkoztatá ki 's szabadnak jelenté a' kegyes fejedelem, — de erőtelen levén a' gyöngéd nő Konrád alattomos leseit kikerülni, hatalmába esett, 's a' Koppán 's Kapos vizek összefolyasánál fekvő, 's Istvántól a' pártosok' bukása után nyert Regöl-várába vitetett. — Szivet ajánlott itt neki durva rablója, — de büszkén veté azt meg a' hölgy mint nemtelent, — kezet, — de iszonyodott ettől Jolánta, mint kedvese' 's attya vérével mocskolttul; — rendültelen állott-ki minden csábitó ostromot, minden édesgetést. — Sükert nem látva Konrád vadságot öltözött, 's börtönbe zárá a' nemes leányt. — Kinzó gyötrelem minden rabság, 's epesztő a' fogoly' élete, — de mennyire nehezül a' láncz, ha ott sorvaszt bennünket, hol egykor parancsolók valánk, hol egykor mennyei öröm volt ránk várandó; — atyja egykori várában volt martalék a' szép gyermek, — ott gyötré zsarnoka, hol egykor tőle függött minden; de ennyi szenvedés közt is változatlan maradt, 's békével türé lánczait. — Szánta őt a' környék, mellynek egykor jóltevőnéje volt, 's észrevétlenül hullatá könyüit, mert rettegett mindenki a' pribéktől. — Évek folytak-le; — idegen szerelmek' karjaiban töspedett Konrád; — de rab volt Jolánta, mint megvetője a' rettenetesnek, mint áldozatja egy nemtelen indulatnak. — Nem volt többé a' szép, a' kellemes Jolánta, egy agg nő méregeté busan bilincseit. — Elhatott e' történet' hire később a' királyi udvarba is — 's Gizela, a' jó a' kegyes asszony szabadnak hirdeté őt, 's parancsolá elbocsátását. — Jolánta az ártatlanul kinzott Jolánta, személyesen hálálta ezt meg a' nagy királynénak, 's kéré a' Tormovai szüzek közé felvétetését; — itt tölté-el hátralevő kevés napjait, 's megbékülve a' világgal szenderült egy boldogabb életre. — Az ostorozó igazság eléré később Konrádot is, 's mint feje a' király ellen történt esküvésnek, meglakolt gaztetteiért.

Hamuhodnak ők, 's gyászfüzágak inganak a' más világ lakói felett; — vas fogakkal vágá az *enyészet* bús képét a' mulandóságnak Regöl-vár ormaira is, de, — az *emlék* fenmarad a' késő unokánál is, és szánó könyekkel nedvesíti a' síri virágokat.

PARLAMENTI VÁZLATOK.

LORD HOLLAND.

(*Vége.*)

Hogy lord Holland' neve a' parlamenti vitakozások feletti hiradásokban már alig neveztetik, onnét jő, mivel öreg és beteges. Ugyanazon ok meghuzta lelke' erejét is és beszédeinek hatását, mindazáltal, ha otthon beszél, olly jó móddal terjeszti elő tárgyát, mellyet tőle némelly lord, ki még korának virágában áll, irígyelhetne, 's melly bizonyítja, milly lelki erővel és szónoki tehetséggel kellett fiatalkorában birnia. Akkoriban világosság, megfoghatóság 's nézeteinek meggyőző és ékeszszólásu széttagolása által tünteté-ki magát.

Fölötte hatalmasan tudá az ellenfelek' sophismáit felfödözni és visszatorlani, mellyeket más némelyik észre sem vett volna. Átható pillanattal nézte keresztül ellenfelének beszédében a' gyöngéket, 's szigorú és ható észrevételei után ítélve majd kész volt az ember azt hinni, hogy az ellenfél' legnyomosabb ellenvetéseit előre tudnia 's azokra készülnie kellett. Még most is észrevehetni e' tehetséget beszédeiben. A' nemes lordnak már említett beszéde a' helybelireform mellett, felelet volt lord Lyndhurstnak egy nagyon lelkes beszédére, ki azon rendszabás ellen szólott, 's az ítélet' szigorusága és az ékesszólás által, mellyeket itten egy a' korban annyira haladt 's vénség' bajaival küzdő férfi fejte-ki, közönséges bámulást okozott.

Lord Holland' legkitünőbb charaktervonásainak egyike a' rettenhetlenség volt, mellyel a' házban elveit vitatá, bár ki küzdött legyen is azok ellen, bátor tudá, mennyire gyülöletesek voltak azok a' paireknek legalább kilencz tizedrésze előtt. Beszédében a' csin olly módon volt erővel párosítva, mellynek csak kevés példáit birjuk. Hangja tiszta volt, erős és némelly hangoztatásokban módfelett kellemes. Mindig hangosan beszélt, 's ha tüzbe jött, gyakorta nagyon is hangosan, de mindig folyvást 's olly módon, melly mindent meggyőze arról, hogy ő tárgyának tökéletesen ura. Mozdulatiban erő uralkodott, de néha nemű tulság is, de a' mi azon belső érzet mellett, mellyel nagy politikai kérdéseket felfogott, nem lehete másképp. — Ezen érzet gyakran olly hatalmas lön, hogy beszéde' folyamát akadályozá. A' nemes lordot mindig feszült figyelemmel hallgaták, mit az emlitett beszédnél is tettek, melly, mint gondolom, egyetlen volt két év óta.

Lord Holland 63 éves. Haja fehér 's feje' felrésze kopasz. Előfeje igen jól kifejlett, azonban vonásain nincs különös lelkes kifejezés. Szemei kicsinyek, világosak, és tekintése nyájas. Egy physiognom őt vidor mindig jó kedvü embernek tartaná, 's ezen észrevétel' valóságát már 15 perczny együttlét után igazolva találná. Arczszíne fehér kevés pirossal keverve, 's vonásai finomak és rendesek. Arcza kerek. Nem nevezhetni ugyan őt testesnek, de testi alkata inkább a' köpczösséghöz mint soványsághoz szít. Kevéssel magasb a' középtermetnél.

LONDONDERRY MARQUIS.

A' marquis mind a' házban mind a' házon kivül szembetünővé tette magát azon szokatlan buzgalom által, mellyet a' toryi elvek mellett mutatott. Ő minden kérdésen kivül legügyetlenebb védszónok ezen elvek mellett az egész felső házban. Azon meggondolatlan buzgalom, mellyet a' reformbill ellen mutatott, midőn a' felső ház ezen rendszabás felett vitakozék, életét több mint egyszer nyilvános veszedelembe hozá. A' dühöngő nép azon időben kétszer rohanta-meg őt az utcza' közepén, 's csak nagy nehezen menthette életét. Pártfelének számtalanszor tetemesen ártott oktalan politikai magaviselete által, 's alig mentémeg az magát végtelen gátok' legyőzése után azon bal helyzetből, mellybe általa tétetett, ő nem ritkán még roszabba taszitja azt vissza. Ha ő fölemelkedik, valamelly gyöngéd és nyomos kérdés felett a' házhoz szólandó, gyakran megesik, hogy pártjának szemesebbei nyomosan egymásra pillantanak, mintegy veszélytől félve ügyök iránt. Mig ő beszél, rettegő figyelemmel fülelnek minden szóra, melly szájából jő, könnyebben lehelve, ha nem épen olly nagy bakot lő, de mindig kinzó félelem közt inogva, hogy a' közelebbi mondásban valamelly oktalanság 's az ügynek ártó szavak fordulandnak-elő.

Nagy hiba a' marquis' politikai charakterében az itélő-tehetség' hiánya. Nem lehetne olly országos férfit mondani, kinek ebből kevesebb jutott volna. Olly esetekben, mellyekben a' legközönségesebb elme elégséges volna, az utat kitalálni, mellyet az okosság javal, ő azt bizonyosan elvéti, 's ha a' jó és rosz ösvény közt kell választania, minden bizonynyal az utósón indul.

Charaktere azonban az által tünteti-ki magát, hogy mindenkor becsülettel és tisztességesen cselekszik. Nincs ember, a' ki, bármilly nagy legyen is a' kisértés, képes volna, elveit koczkáztatni vagy eltörleni, 's épen olly kevessé fogja ő azokat valamelly körülmény vagy tekintet miatt elpalástolni vagy megtagadni. Kirakja ő azokat, nézésre teszi-ki egész meztelenségökben, ha bár az egész világ undorodnék is tőlök. Pártjának már követői még is tudják legalább elveiket néha valamelly gyöngéd engesztelő beszédmódba burkolni — nem igy a' marquis; ez egészen megveti elveinek az illyes takargatását. A' lengyeleket mások is tekinthetik lázadóknak az oroszok ellen, de még sem mondják-ki azt egyenesen; de a' marquis nem árul zsákban macskát, hanem röviden „egész nemzetnyi lázadóknak" mondja őket. Viseletének ezen rendkivüli nyiltsága az egész

országnak olly világos belátást enged a' marquis' belsejébe, minőt csak maga birhat.

Esze épen egy csőp sincs. Ő nem képes valamelly kérdést csak türhető módon is kifejteni, bár milly szorgalmasan megfontolá otthon a' tárgyat. Gondolatai mindig rosz renden állanak 's a' szegény marquis-val örökké „buvocskát" látszanak játszani. Egészen meghajthatlan természetűek azok 's majd olly lázadók mint a' lengyelek. Ha leült, ezerben egy ellen fogadhatunk szomszédunkkal, hogy nem lesz képes, a' marquis-tól hallott jegyzetek felöl világos sugalmat adni. Ha annyira mehetünk, hogy kettőt fő gondolati közül eszünkbe tartánk, 's ezek után találgatjuk a' többit, a' mit nagy buzgósággal de módfelett tökéletlenül előadagatott, akkor teljes okunk van figyelmezésünkkel elégülve lenni.

Nyelve legszorosabb egy irányban van gondolatival; darabos az és összefüggés nélküli. Még soha sem történt-meg rajta, hogy csak egy nyomoruságosan alkotott kerekbeszédet hallatott volna, 's ékesszólására nézve, ha lehetséges, még rosszabbul áll a' dolog, mint minden másra. Hangja a' legkellemetlenebb és dadogóbb mindenek közt, mellyeket valaha hallottam, 's épen ugy zeng, mintha valamelly hatalmas nyomás által préseltetnék-ki beszélő eszközeiből. Valjon a' marquisnak nehezen esik-e a' beszéd, nem tudom, de igen hajlandó vagyok hinni; de annyi bizonyos, hogy mindenkinek fölötte kellemetlen őt hallgatni. Lassan beszél 's ollykor dadog, de nem sokszor. Soha sem tart hosszu beszédet, de majd minden tárgy felett szól a' házhoz. Kedvencz tárgya a' félsziget' ügyei. Egy alkalmat sem szalaszt-el, a' nélkül hogy don Miguelt, don Carlost 's a' zsarnokság' egyéb donjait mint az erény' és szeretetre méltóság' előképeit, 's az ő kormányaikat mint a' legszelidebbeket és legjobbakat a' nap alatt ne állitná-fel. A' milly kevessé nem hagyja magát barátaitól azon vonzalmáról, hogy beszédeket tartson, lebeszéltetni, épen olly kevessé rezzentik őt attól vissza ellenségeinek csufolásai. Némelly keserü gúnyban részesül a' szabad gondolkozásuak részeről 's némelly csufolást kell bohó heszédei miatt a' félsziget' ügyei felett hallania, de mind ez nincs benyomással rá; ő rendíthetlen marad. Még lord Brougham, kitől különben mindenik fél, sem ijeszti őt; ő átláthatlanul vassal van borítva minden ellen, a' mit a' nemes lord mondhat. Ő az illy bánásmódhoz valóban olly rég hozzá szokott, hogy ellenben csudalkozni kellene, ha benyomással volna az rá. A' marquis tagmozgási felett keveset mondhatni; azok nem módfelett hevesek, bárha látszatos buzgalma elvei és pártja mellett azt sejtetnék, hogy azoknak kellne lenniök. Jobját 's ollykor testét is mérsékelve mozdítja, ugy hogy legközelebb ülő barátaira egy pillanatot lövellhet; de tovább nem megy actiója. Azon barátinak mindenkor sok boszuságot szerez, kik a' lordokhoz a' ház' azon oldaláról szólnak, mellyen ő ül. Ha ezek közül valamellyik feláll, hogy szóljon, ő azonnal elébe ül, fejét job kezére támasztja 's a' szónoknak elejétől végig folyvást szemébe néz, ugy hogy nagy türelem kivántatik hozzá, nehogy zavarba jöjön. A' marquisnak azonban megvan azon érdeme, hogy barátai iránt gyakran mutat tetszést, melly nála mindig szivből ered.

Londonderry marquis szép férfi. Közép nagyságu és jó termetü. Arczán nincs szigoruság' kifejzése, hanem inkább valami kellemetesség. Vonásai rendesek és arczulata kerekded. Arczán valami virágzó van és haja világos barna színü. Igen jó egésségünek látszik, 's nem tünik-ki rajta, hogy 58-dik évét már elérte.

LEVÉL-TÖREDÉK.

Jákóhalma Junius' 10dikén 1830.

Tollat érint ismét a' barát, 's gyönge vonásain ömledezteti érzelmeit: gyönge vonásokon, mert rokon vonzalom rajzán kontárrá lesz a' Demosztheni toll is, 's idétlen vázolattá a' remek szülemény. — Mellőzve tehát érzéseim ecsetelését, ösmerősbet előtted mint papirra tehetném, egy vonatot nyujtok kezeidbe — egy véleményem szerint néked nem kellemtelen vonatot; — szemléld benne lelkemet az előtted annyiszor föstettet, — szemléld körülményimet, a' téged érdeklőket, — de, nem foly enyelgés tollamból, bár szomorú ritkán vagyok — nem pedant szigoruság mert baráthoz irok, — 's egy lelkes baráthoz. —

Mint közelebbi levelemben érintém Jászságba készültem: akkor szép álmokat teremték magamnak Jászság felől 's a' szép álom, már szép valóvá lön, — embereket véltem találni — embereket találtam; többet mondanom tilt a' szerénység, nehogy az érező Jász hizelgésnek tartsa szavaimat. — Sorsommal olly elégült vagyok mint ember lehet; csekélyre sovárgó lelkem elégitő éldeletet talál Jákóhalmán; ösmersz engem, — tudod vonzalmaimat, — ritkán mulat a' társus

élet zsibaja — a' csöndes magány, — egy csöndes elvonult gunyhó — a' természet' szépsége: ezek rúgoi keblemnek; egy édes *elmerülés*, egy háboritatlan *andalgás* boldogithat, — mind ezt megadja Jákohalma. — Széppé tette e' kis helyet barátom! a' gazdag természet: lelsz itt terhelt kalászszal hullámzó völgyeket, — viruló kilátást nyujtó emelkedtebb halmokat; — lelsz virággal himzett rétek közt kigyózó folyót, — árnyas ligeteket: mennyi kellem, mennyi báj, mennyi éldelet. Nem fösthető örömöm midőn foglalatosságtól üres óráimban elvonultan érezhetem azt, a' mi idegen, a' lármát, a' zajló kicsapongásokat kedvellők előtt; midőn leterülve a' zöld fü bársonyán, meredt pillanattal nézek a' távol Mátra' kékjébe, honnét Dobó 's a' köz-ügy mellet elvérzett ezer hősök' képei intenek felém — ekkor ah! ekkor még az eltüntek' véres emlékét is mosolygóvá varázsolja az édes jelen: Midőn ünnepélyes morajjal susog mellettem a' csöndes vizü *Tarna* 's igézően remegnek ezüst habjaiban a' büszke tölgyek' árnyai, — midőn a' zugó zsilip álom hozó zaja, vegyülve a' réti fürj' tompa ba-ba-ó-jával 's a' pár kereső rigó énekével kiemelnek magamból, — ekkor ah! ekkor kiáltok én fel lelkesülve: „Isten de szép ez élet!“ midőn ambrozia illatot lehell körülem a' rét tarka virága, 's én mindenikben egy remek művet, egy utánozhatlan diszt szemlélek: midőn döngécselve szállong föl 's alá a' munkás méh, 's határozott czélt követ, — szóval: mindenütt egy egy Istent látok; szent buzgalom röppen keresztül lelkemen, 's kiemel a' föld' porából — fen érzem hogy ember vagyok. — Midőn gyenge pirral bukik-le napunk a' mérhetlen üregbe — arany fény biborozza az ősz Mátra szirtjait, — ihletön kondul meg a' berényi harang, 's kalap emelve ballag a' munkás nép nyugalomra; — örömmel vetem ekkor szemeimet Berény felé, 's — egy jól rendezett társaság — egy szives és emelkedett lelkü tagokbol álló gyülekezet lebeg képzetim előtt; — nincs toll e' néhány oráim gyönyöreit illően fösteni — telve szivem, — tün minden kincs, minden földi dicsőség keblemből; — nincs fejedelem — nincs ország, nincs gúnyoló — nincs megvető, nincs semmi csak boldogitó ábrándozás; — föndobog balom 's hőn kiáltok Kölcseynkkel:

Istenülő! földi szellemében
Gunyol a' gőg téged álnokúl.
Vesd meg ötet lelked' szép hevében
Álragyogvány fénye, melly kimúl.

Katona Antal.

PESTI VERSENY,

szerdán, junius 8. délelőtt, 11 órakor.

1. Károlyi-Széchenyi billikom, e' fölirással: *Emlékül a' jó vérnek.* Kisfaludy Károly; ér 100 aranyat. 1600 öl ismételve. Futhat minden mén és kancza. — Hunyady Józs. gr. 5e. sg. m. *Charivari* csak maga futott, 's igy nyertes lön, lovasa Gilbert.

2. Somogy vármegyei díj. 110 ar. 3 ang. mf. Futhat ausztriai birodalomban nemzett és született bármi nevü mén és k. Tétel egyegy lótul 10 ar. a' tételösszeség is a' nyertesé. Hunyady József gr. 4e. deres m. *Osman*, első, lovasa Stone.

3. Tíz esztendei díj. 104 ar. 2000 öl. Futhat Magyarhonban csikózott és nevelt m. és k., mellynek akármi származatu 's országbeli legyen is apja, de anyja 's ezen ágon nagyanyja is már honunkban született 's neveltetett. — Nádasdy Tam. gróf 4e. br. k. *Tamajandry* T. 1sö. lovasa: Gilbert.

4. Erdélyi díj. 100 ar. 1600 öl. Futhat Magyarhonban született 's nevelt akármi származatu m. és k. Tétel egyegy lóért 50 ar. fele bánat; a' tételösszeség is a' nyertesé. Aláirhatni a' futás' órájaig. Ha 6 aláiró nem találkozik, azon évben nem lesz elnyerhető e' díj, hanem mind addig a' következő esztendeihöz csatoltatik, mig csak az aláirók száma hatra nem telik. Jelentve volt hét ló: hat visszahuzatott, és csak Pejácsevich Pét. gr. 4e. sg. m. *Blackwood*, futott, 's igy nyertes.

5. Elegyverseny. Fél angol mérföld. Urlovasok. *Nádasdy Tam.* gr. *Lady* 1' 35" első; *Wenkheim László* gr. *Julietta*, második; *Forray Iván* b. *Pepi*, harmadik.

Az e' napra hirdetve volt Különverseny Festetits M. gr. *Bogát* és Széchenyi Istv. gr. *Báthory* ménje közt, (200 ar. mindenik) nem ment véghöz, a' felek kölcsönösen megegyezvén.

FURCSASÁGOK AZ ÉLETBŐL.

Haydn egyike volt a' legnyugodtabb és csöndesebb szerzőknek; neki nem volt szükséges képző erejét tokajival buzdítani, de e' végre bizonyos taliszmannal birt, 's ez egy gyűrü vala, mellyet második Fridriktől ajándékban kapott. Ha dolgozék 's képzeti nem akarának szokott lángszárnyakon röpdesni, e' gyűrüt dugá ujára 's a' gyémánt' fénye lelkesítni látszott őt. *Gluck* egy nagy mező' közepére tételé zongoráját, mellette egy üveg pezsgő, 's igy irá daljátékait, belül bor kivül napsu-

gárok által tüzesítve. *Sarti* egészen ellenkező rendszert követett: egy nagy sötét terembe zárta magát, melly egy más által szűken világitott sirbolthoz volt hasonló. Éjjel, komor csöndben szerzé életteljes áriáit. *Zingarelli* más eszközt használt, hogy magát lelkesítse: mindenkor, mielőtt munkához üle, valamelly sz. atya' munkáját olvasá. *Salieri* kerülte magányos lakát 's a' tolongó sokaság közé elegyedék. A' legtömöttebb utczákon vonula által, mi közben csemegét evett; aztán dolgozó-szobájába tért, hogy a' szerzett gondolatokat papírra tegye. *Pär* ‚Sargines' és ‚Achill' daljátékait a' közben irta, mig barátival tréfálkozott, cselédit szitta, ebével játszott és nőjével veszekedék. *Paisiello* végre több daljátékait az ágyban szerzé.

Egy faluban nehány év előtt egy szegény ember lakott. — Egy utazásáról visszatértekor a' híd alatt akart a' folyamon keresztül lovagolni. — De minthogy épen azon nap a' folyam hirtelen megáradt, a' mi hegyes tartományokban gyakran megtörténik, az ember igen nagy veszedelemben forgott. Miután az árral sokáig küzdött, egy kiálló szirtdarabra ugrott lováról 's ott hangosan segitségért kiabált, bárha szava a' szél' és víz' zugása miatt alig volt hallható.

Nehány ott elmenő személyek egy kötelet hoztak 's azt a' szirten állóhoz iparkodtak vetni, de meggyőződvén, hogy ez további segedelem nélkül meg nem történhető, nehány embereket előhittak a' faluból és kérték, legyenek segitségökre az idegen férfi' kiszabaditásában. Egyike az előhivottaknak kényelmesen körültekinté a' szerencsétlent, aztán mondá: „hisz az nem idegen, hiszen a' mi falunkból való." 'S aztán a' többiekkel együtt nyugodtan haza ment, 's a' szegény ember a' vízbe fuladt.

Egy férfi, ki csak németül tudott 's az angol törvénykezés' minemüségeivel egészen ösmeretlen vala, gyilkolásról vadoltatván, Sierra Leoneban a' törvényszék elébe vonatott, 's az elnök megparancsolá, hogy az ügyvitakozások előtt az igazság' kardja az asztalra tétessék.

Két szolga azonban sokáig hiában küzdött, hogy a' kardot hüvelyéből kivonhassa, mellybe egészen be vala rozsdásodva. Ezen előkészületek nagyon megszeppenték a' vádlottat, ki szemeit a' kardról el nem forditotta. Végre kirohant az hüvelyéből; 's amaz tüstént felkiálta: „kegyelem! kegyelem!" 's megfutamodott. Azt hivé, hogy azonnal le fog fejeztetni, és sok fáradságba került, mig arról meggyőzheték, hogy azon kard csak czeremónia miatt fekszik ott, 's nincs mit félnie tőle, mert ő épen nem fog *le*fejeztetni, hanem — *fel*akasztatni.

Minap egy gyomortisztelő ur, ki nagyon hires volt azon vitézségéről, melly szerint a' legizletesebb borokat szokta kiválogatni, igen bús pillanatokat vetett három előtte álló tokajis üvegre, mellyeknek tartalmán már kiadott. Egy látogatója csudálkozva tekintett rá 's végre kérdezé: „Hogyan, uram? — 's mind ezt ön tette, a' nélkül hogy más által segitetnék?" — „Épen nem" — felelé amaz, — „egy üveg magyar pezsgő által segítetém magamat."

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Junius' 7*dikén* ismét a' „Zsarnok apa." Dráma 5 felvonásban. Jakab István' munkája, a' játékszinczédula szerint: „*czélszerü változtatásokkal*" jött szinpadunkra.

Azért nem csekély kiváncsisággal sieténk a' szinházba e' *czélszerü* változtatásokat látni vágyók. Nézők, ha méltó tekintetbe vesszük a' most különösen népes pesti vásárt, lóversenyt 's kedvező időt, valóban *igen* kevesen valának 's ez tanitásul szolgálhat a' rendelő uraknak, hogy máskor legalább *illy* alkalomra jobb darabokat válasszanak. — A' függöny felgördült és a' monolog 's szép beszédek kezdődének, — véghöz jutának, — most ugy, valamint első előadáskor, azon különbséggel, hogy most egy sértő hibával többet vettünk észre mint akkor; Borka t. i. mindjárt Ida után ki jő 's Forgáchot gyors futásra inti, az anya' közelgését jelentvén 's azzal vissza megy, a' két szerelmes pedig majd fél óráig kényelmesen beszélget! valóban Szunyoghné igen lassan jár! — Továbbá, mért kellett Forgáchnak veszély közt a' falon ki 's be mászni, holott a' várnagy 's komorna az ő részén valának, Szunyogh pedig távul volt? Jakussich ismét csakugyan megöli Forgáchot mint leányrablót, 's Ida még sem mondja-meg, hogy kedvese nem az, hanem inkább szabaditója. Az ötödik felvonásban végre azon változtatás történt csak, hogy Szunyogh nem birkozik 's dühönczködik a' színpadon, hanem kivül a' csatázásban egy hajdu által megsebesítetik 's aztán a' színen átkozódva 's szitkot szórva kiadja fekete lelkét. — A' már ezen 's előbbi bi-

rálatunkban elmondott hibákon kivül, ma még egy kétértelmüséget is vettünk észre a' második felvonásban, melly némelly arczra mosolyt sokra pedig pirulatot vont. — Alkalmasint még több hibát is fogunk lelni gondos figyelem mellett, ha majd e' darab harmadszor fog adatni, mi azonban — biztosan reméljük — nem történend meg addig mig a' darab *egészen ujonan* át nem lesz dolgozva. — Az előadást ma is, ha némelly elkéséseket 's akadozásokat kimélettel elmellőzünk, sikerültnek mondhatjuk. A. B. Á. R.

EGYVELGEK.

1.) Egy ur St. Omer-ben estve levetkezéskor egy kis arany nyaktűt, mellynek gombja legyet képezett, a' kandallóra tön. Másnap, midőn a tűt ujra használni akarta, nem lelheté azt. Egy szolgáló, ki csak nehány nap óta volt a' háznál 's csupán egyedül fordult-meg a' szobában, mint tolvaj elküldeték. Kevés idő mulva azon ur' húga szőnyegeket rakott az ablakra, 's e' foglalatosság közben az elvesztett nyaktűt a' szoba' felső padolatján egy pókhálóban pillantá-meg. Bizonyosan a' légy' képe által rászedeté magát a' pók 's így vonta a' tűt magához. —

2.) Most ismét uj mozgony-erőt találtak-fel, melly a' gőzét nemcsak kipótolja, hanem sokkal fel fogja mulni, tudniillik a' galvani folyadékot (fluid. galv.); ezt ugyan szén helyett érczek' fölemésztése által lehetne kifejteni, de hatása olly ellenállhatlan is volna, hogy vele ide 's tova egy örök mozgonyt lehetne létrehozni. Egy német tudos, mint hire van, az uj tárgygyal különféle próbákat tön, mellyek minden várakozást felmultak 's a' találmány' sükeres voltát kétségen kivül bebizonyiták.

3.) A' chinai császár megtiltá a' gőzhajók' bevitelét országába; az egész „mennyei tartományban" közhirré tételték, hogy minden illy nemű hajót, melly a' hon' folyamin mutatkoznék, el kell süllyeszteni.

4.) Az orosz udvari szinház-igazgatóság Párisban ezer testszinü selyem bugyogót rendelt-meg, mellyeket a' pétervári és moskaui balletszemélyek használandanak. A' válalkozónak még ez évi augusztus' vége előtt kézhöz kell adnia munkáját, különben tetemes bánpénzt fizet.

5.) A' roueni törvényszék előtt egy atyának pöre dönteték-el, ki legöregbik fiát, egy 30 éves férfit, agyon lövé, mivel ez egy hozzá nem illő leányt akara nőül venni. A' gyilkost az esküttbirók két órai tanácskozás után „büntelennek" nyilatkoztaták.

ORTHOPAEDI-GYMNASTIKAI,
GYÓGY-INTÉZET.

Ezen intézet, melly az alapító' családjának körében e' f. e. máj elején létre 's munkásságba lépett, mindenféle testi éktelenségeket, elgörbüléseket, félrenövéseket stb. fölvesz, 's a' test lehetséges kifejtése 's erősitése mellett a' nevezett bajok' gyógyítását egy tulajdon szelíd módon, legujabb orvosi-tudományi elvek szerint eszközli.

Az orthopaedi és testkifejtési gymnastika' gyakorlására (az első elgörbültek 's félre-nőttek, a' második scrofulás, gyöngédes, ép individuumok' számára) az intézet tágos kertje számos masinákkal 's készületekkel föl van ruházva.

Mind *a' két nemnek* (első gyermekkortól fölserdült ifjuságig), lak, orvoslás 's gondviselésen kivül minden kivánható, felső rendeknek is megfelelő finomabb nevelésről 's oktatásról gondoskodik az intézet.

Ezen uj 's első efféle intézetről bő tudosítást ád az alapitónak e' czimü kis irása:

„Népszerü intések a' scrofula, csontsenyv, testi elgörbülések stb. iránt."

Irta Schoepf August,
orv. seb. Dr. és rendk. Professor, Pesten. —
Ára 24 p. x. minden könyvárosnál megszerezhető.

Az intézet' 's alapitónak adresse-je, (kivel franc. levél által is e' tárgyról bővebben lehet értekezni): *Pest, Dohány-utcza, Somogyi' háza*, 328.

ÉBREDŐ' FOHÁSZA.

Istenalak tünt-föl szép álmimon, Emmim' alakja
'S rózsás arczairól csalfa öröm nevetett.
Tündérálom! eredj 's tüntesd víg lelke elébe
Égő keblemet és hervatag arczaimat;
Lágy susogó hangon mondd-meg neki: szenvedek érte,
'S keblén szánakozás gerjedez, és — szerelem!

Tóth Lőrincz.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

PEST
Junius' 18dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK

A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
49dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

FELSZÓLITÁS.

Valahányszor lapjaink' terjesztése' ügyében felszólalunk, vezérszavul szeretnők tűzni mindig korunk' nagy fiának, a' mindnyájunk tisztelte lelkes grófnak ama' gyakran hallott mondását: „mi Magyarok, mi csekély számuak tartsunk-össze!" — 's valjon teljesithetjük-e e' lelkes tanácsot czélszerübben, mintha a' nemzeti fejlődés' hévmérőjét, a' szép és hasznos ösméreteket terjesztő, a' sziv és lélekképző lapokat fenállni 's gyarapulni segéljük? — Im e' nagy czélra, melly nem ön-ügyünket, hanem a' nemzetét érleli, felszólitjuk a' két Hazát, hogy a' „RAJZOLATOK"at azon szives pártfogására méltassa, mellyel minden közhaszonra czélzó vállolatot gyámolitani, minden lelkes hazafinak, a' hon' minden lelkes lányának tán legszentebb kötelessége.

Magyarország' hölgyeinek legszebb csillagával, gróf Széchenyi Istvánné mindeddig rajzolatban ki nem adott arczképével, fogjuk a' jövő-félesztendei pályára indulandó lapjainkat ékesiteni. Kezeskedjék a' nagy hazafi hitvesének arczképe arról, hogy a' „RAJZOLATOK" által, jövő félesztendőben minden szépet, minden lelkest terjeszteni hazafiui legbuzgóbb törekvésünk lesz. És mennyire ügyekszendünk lapjainkat közérdeküvé tenni, bebizonyitandja az, hogy a' FILLÉRTÁR' megszüntével, a' vele eltünt közhasznu czikkelyeket 's képeket, ha a' két hazában elegendő pártfogást nyerhetendünk, — uj életre deriteni szándékunk.

Mind e' mellett is a' „RAJZOLATOK" jutalmas ára, hetenkint két tömött nyomatu negyedrét iven, mellyre sokkal több nyomatik, mint kisebb rétüekre, „nemzeti-képtárral" 's „divatképekkel" az eddigi marad: postán, félivnyi boritékban, 5 f. p., helyben pedig 4 pengő forint.

E' felett:

Azon tisztelt Pártfogóinknak, kik intézetünket mint uj előfizetők gyámolitandják, a' „nemzeti-képtár" folyó félévi hat finom rézmetszetü 's nagy negyedrét alaku képével, ingyen szolgálandunk. Egygyel az e' folyó hónapban megjelenendővel, 's az eddig kiadottakkal: Balogh János, Nagy Pál, G. Teleky Jó'sef, B. Jósika Miklós, *az iró;* B. Miske Jó'sef' Erdély' kanczellárja arczképeivel.

A' „RAJZOLATOK"ra előfizetni helyben: Dorottya-utczában 11d. sz. a., Czigler-házban a' szerkesztőségnél; egyebütt minden kir. postahivatalnál.

Pesten, junius' 18dikán 1836.

A' RAJZOLATOK'
SZERKESZTŐSÉGE.

HÁROM ÉJ.

Közli
NAGY IGNÁCZ.

Nem csak nálunk, hanem egész Europa' literaturájában igen felkapott a' franczia uj iskola, mellynek feje Hugo Victor. Regényekben, szindarabokban, költeményekben mindenütt iszonyu hóhérolások' rakhelye található 's mind ezekben többnyire borzasztó éjszakák játszák a' fő szerepeket. Ha ezek, mint költemények, hatást szülnek, ugy, csekély véleményem szerint, valósággal történt rémitő esetek még inkább gerjeszthetnek figyelmet 's ez okbul három éj' borzasztó történetét nyujtom a' Rajzolatok' becses olvasóinak azon megjegyzéssel; hogy mind a' három valósággal 's minden nagyitás nélkül ugy ment véghöz, mikint *ezennel* elbeszélendem.

ELSŐ ÉJ,
VARSÓBAN.
Lenau után.

„Szaporán, bűvész, szaporán, rakd sorba kártyáidat 's forralj kávéaljat! e' fátyolos hölgy, mellyet oldalomon látsz, 's mellyet szeretek, tisztelek, mikint a' lengyel honát imádja, e' fiatal hölgy, mondom, jóslatod akarja hallani. Akarja megtudni, hogy szeretem-e őt igazán, mert a' kegyet-

len még mindig kétkedik bennem. Szaporán tehát bűvész, szaporán, rakd rendbe kártyáidat 's forralj kávéaljat, hogy e' szép hölgynek jól felelhess. Ne kimélj semmit, törekedjél megelégedését mindenkép elnyerni; olly mértékben fogsz általam megjutalmaztatni, millyben őt szeretem.“ —

E' szavakat egy fiatal karcsu férfi mondá, miután egy fátyolba burkolt hölgy' kiséretében egy varsói szegény polgár' alacsony és szurtos lakába lépett. A' magas deli alakok alig állhatának egyenesen 's mellüket kellemetlenül szoritá a' pislogó mécs' avas gőzölgése. Egy ronda lengyel' vén alakja fehér szakállal 's mélyen fekvő kis folyó szemekkel, nyomoru estebédje' eltakaritásával foglalatoskodott, melly halból 's nyers vörös-hagymából állott; mit szorgos gyorsasággal végezvén, ingujjával fölváltva majd az asztalt, majd ismét szakállát törölgeté, ezután méltóságos komoly ábrázattal egy játék igen elhasznált zsíros kártyát, nehány darabka viaszgyertyát 's egy fekete botocskát az asztalra tön, a' szenet, melly a' szoba' egyik zugában nehány tégladarabon pislogott, hasra fekve fuvással fölélesztè 's valamelly barna port kis vaskondérban tüzhöz állitott, melly mihelyest forrni kezde kellemes illatot terjesztett a' büszhödt légü szobában; kávé volt az, 's e' czélra már többször is használtatott.

Mig az agg lengyel zugában kuczorga, az ifju kéjelgve legelteté örömtül sugárzó szemeit a' gyönyörü hölgy' szép arczán, mellyet édes szemérem biborzott. Tekintetében férfiui elszántság 's legszebb reményei' teljesülte mutatkozék, a' kedves nőalak pedig csak néha emelé-föl félve szép ibolya-szemeit az egyenetlen göröngyös padlózatról. — Most az öreg elvégzé előkészületeit 's a' kávéaljat lapos tányérban asztalra tevé. Egy szó sem váltaték mindeddig 's rémletes hatást szülének az agg bűvész' mély de remegő hangon ejtett e' szavai: „Halld fiatal pár, mit tanulandok a' nagy játékbul.“ — Ezután fölkeveré kártyáit, szokott rendben elraká asztalán 's látogatóit sötét tekintettel sokáig mérvén egyenkint fölemelé a' kártyákat.

„A' bűvész szemei elől minden lepel elvonul. Ezen fiatal hölgy' fátyola alá is látok, ő Sarloff ezredesnek, a' varsói katonarendőrség parancsnokának neje. Ezen fris illatozó gyönyörü virágot Francziaországból hozá az agg ezredes, 's mégis az éjszak' dermesztő fagya sem vala képes a' dél szülöttje' ékeit kevesítni.“ — A' fátyolos hölgy borzada 's reszketni kezdett. — „A' bűvész szemei előtt nincsen titok. Ezen moszka formaruha 's föstékkel álzott arcz alatt is megösmerem Deviszky lengyel grófot, a' varsói egyesület' fejét, melly az utósó összeesküvést a' moszka hatalom ellen vezérlé; ugyanazon Deviszky grófot, ki halálra itélteték, kinek fejére 500 rubelnyi jutalom tétetett 's ki most itt lappang, rövid idő mulva Francziaországba menekvendő.“ —

A' fiatal férfi' arcza halálszínt válta és szemei tétovázva függének a' jósló' gúnymosoly körzette ajkain, 's csak következő szavai után kezde vidulni: „Mit eddig mondék, kártyáimból olvasám. Hallják most, mire tanitatom a' kávéálja által. Ezen alj, mellyet e' vízbe öntök, negyvenkilencz, azaz hétszer hét varázs jegyet képez, mellyekből a' bűvész következő hét szavat olvas: *kegyetek szerelme ollyan, melly fölette magasra vezet.* — Gondolkozzanak szavaimról 's magyarázzák tetszésük szerint.“

„Nem elég világos e' szavak' értelme, szép barátném? kérdésünk meg van fejtve, szerelmünk nemes erővel nemesítő 's nem aljasitó mikint a' közönséges vak szenvedély; érzelmink égből, nem pokolbul származók. Nem fogod tehát többé tervemet ellenzeni 's teljesitended kivánatimat, enyim leszesz egészen? Éjfélkor várni foglak a' nagy tölgyfa alatt az erdőcske' végén, tőled bucsut veendő. Az idő szép, 's az éj sötét. E' két körülmény könnyíti szökésemet: el fogsz jőni édesem!“

A' fiatal hölgy igen föl vala indulva, keble' hullámai zajongva emelék fátyolát 's keze görcsösen szoritá kisérője' jobját. Rövid szünet után szemérem' lángtengerében uszó arczát a' lengyel ifju' fülére hajtá 's alig hallhatólag susogá: „Eljövök!“ —

Deviszky gróf a' bűvész' asztalára veté erszényét, 's csöndesen távozék az imádott hölgygyel a' kőkeritések mellett, bizván a' sötét éj' kiterjesztett titokrejtő fátyolában. A' jósló agg lengyel kiürité az erszényt 's megszámlálván tartalmát, ördögi gúnynyal dünnyögé e' szavakat: „Husz rubel! Sátánra esküszöm, reggelig még ötszázat kell kapnom!“ —

* * *

A' sötétség annyira nevekedék, hogy a' legközelebbi tárgyakat sem lehetett megösmerni, 's erős szél keletkezett a' széles ut' fövényét magasra zavaró, 's a' terebélyes tölgyek' ágait ropogva csapkodá össze. Az egész erdő elevenültnek látszott, csak ott, hol a' Blonieba vezető országut keskeny

ösvénynyé válik, vala mély csönd, mert a' szük uton nem hathatott egész erővel a' szél 's csak suhogása hallatszott. Egy fiatal férfi köpönyegbe burkoltan álla dobogó kebellel az erdő' végén emelkedő hatalmas tölgyfa alatt, 's vágyó szemei villogva törekvének leviní a' koromfekete éj' vastag fátyolát. Rövid szünet után egy más sötét alak csatlakozék melléje. A' várt kedves volt ez, 's már most az agg tölgy alatti gyepről, hol a' két szerelmes kebellel keblen 's ajkkal ajkon ült, sohajok' 's szavuk' gyönge moraja röppent a' széltől lengő lombos ágak közé. A' varsói tornyokrul tompa óraütés hallatszék. „Éjfél hangzik a' városból, — szólt az ifju, — lovaim várakoznak rám, az üldözött honfira, a' határon tul biztos menedékre viendők őt. Élj boldogul, létem' angyala! — Később ismét meglátandok mindent, mi kedves előttem, honomat 's téged —"

„Sem egyiket sem másikat!" — dörge egy ember' ajka, ki rögtön, mintha földbül nőtt volna ki, a' szeretők előtt állott.

* * *

Valida' férje volt ez, a' varsói katonarendőrség' parancsnoka, Sarloff moszka ezredes. Deviszky kardot akart rántani, de most több katona tört ki a' sürüből, kik által hirtelen lefegyverkezteték, kezei 's lábai pedig megköttetének. Valida ájultan rogyott földre. „Előbb a' megbántott férjet boszuljuk-meg," — ordíta a' vad Sarloff 's adott jelére kisérői az alélt hölgyre rohantanak, hószin nyakára durva kötelet hurkolának 's fölhuzák az óriási tölgy' ágai közé, melly nehány percz előtt édes szerelmök' néma tanuja vala. Mig rémitő vonaglások között lelke porlékony hüvelyét elhagyá, ördögi kaczajjal gúnyolá Sarloff az ifju lengyelt. „Most elégitsük ki a' rendőrségi parancsnok' boszuját is," — dörge az ezredes' dühtől kékült ajka 's jeladására az ügyes hóhérok csakhamar Deviszky' nyakába veték a' kötelet. „Megálljatok! — kiálta Sarloff 's a' szerencsétlen ifjuhoz lépve, hideg gúnynyal kérdé; — akarsz még valamit fölfedezni halálod előtt?"

„Átkunk reátok! — lön Deviszky' válasza, — csak egyet még, — sohajta, midőn már felhuzni kezdék, ki árulóm? — Ekkor egy durva ösmeretes hang csapá-meg füleit: „Nem mondám, hogy *kegyetek szerelme ollyan, melly fölette magasra vezet?*" — Deviszky' végső tekintete a' vén bűvész' rút arczára esék, ki ördögi hahotával hurkolá a' kötel' végét a' tölgy' legvastagabb ágához.

MÁSODIK ÉJ.

VALENCZIÁBAN.

Auffenberg báró után. *)

Komor föllegterhes nap követé a' derült husvétot. Én 's barátom Carlos a' számtalan templomok' 's kolostorok' látogatásával töltöttük az időt délig, 's bámulva szemléltük a' rakásra halmozott tömérdek kincseket. Az ég 's vele lelkem is mindig komorabb lön, mennél tovább menénk, végre megkondult a' déli harang 's kedvetlen érzetektől kínzott kebellel sieték barátommal a' fundai table d'hôte mellett helyet foglalni, hol mindjárt beléptemkor egy csak akkor érkezett franczia kereskedő különösen szemembe tünt. Hosszu sovány alakja, fekete öltözete, ugyan illy szinü erős szakála 's szomoru halálhalvány arcza, mindent távul tarta tőle. Beszédje szünet nélkül háboru, földrengés, görcsmirigy 's öngyilkosok körül forgott. Egyébiránt kiállhatlan kánforbűzt terjeszte maga körül 's minthogy vele senki szóba nem állott, tehát hozzám fordula 's kérdé: láttam-e már a' váras' minden ritkaságait. Rövid feleletimre így kiálta-fel: „Hogyan? kegyed még nem volt a' kórházban? hisz' ennél nagyobb ritkaság nincs Valencziában." —

„Jól van, — felelék a' hallottat zsebkönyvembe jegyezve, — holnap délelőtt meg fogom tekinteni." — Ezután ujra sipítni kezdett a' halovány franczia, minden étkek ellen kikelt, majd rosz majd egésségtelen mellékczimmel tisztelvén-meg azokat, végre azonban mégis elhallgatott. Midőn a' csemegék fölhordattak, elhagyá ülhelyét, ablakhoz lépett 's föltekintvén az égre gúnyéles hangon szóla: „Ki derék szélvészt 's zivatart akar látni, az menjen ma a' tenger' partjára. Jaj a' sik tengeren uszó hajóknak! majd hallunk ismét ujabb híreket nagy kereskedő' házak' bukásiról." — E' szavak után köszöntés nélkül távozék, 's „*Valgate Satanas!*" — vigyen-el az ördög, — mormoga utána egy epesárga ó-castiliai spanyol. — Mi — tudniillik én 's Carlos — még nem láttunk soha szélvészt dühöngni a' tengeren, azért tehát, hogy tapasztalásinkat e' nagyszerü látványnyal is gazdagitsuk, egy agg fákkal beültetett szép árnyas uton *Villa nueva de Santa Maria* — így nevezetik a' Valencziához félórányira fekvő partfalu — felé sieténk. Esti hat órakor értünk a' faluba, melly *El grao* név alatt is ösmeretes. Valenczia' révpartja mindig háborog, mindenfelől ki van a'

*) Humoristische Pilgerfahrt nach Granada und Cordova. Leipzig 1836.

szél' erejének tétetve, most pedig valóságos *Burrasca.* — Szél emelkedék. A' tenger földszínt ölte; — időrül időre háznagyságra tornyosulva görgének, mikint hóval födett óriási gátak, a' hullámhegyek partra 's mindig dühösebben harczolt a' keleti szél e' fönséges elemmel. A' mélység' minden dörgő szavai szabadon bocsátottaknak látszottak. Egy távulban czikázó hadi hajó, mint valamelly sötét tengeri rém, minden pillanatban vesztét várva küzde a' mindig nevekedő vihar' dühével. Csak a' fölvillanó lőpor gyanítatá, hogy segitségre van szüksége 's azt kér a' szerencsétlen hajósnép, mert az ágyúk' dörgése, mint tengeri fecske' szárnycsattogása enyészett-el a' szélvész' bőszült zúgásában. Nem csuda, hogy e' rémletes és mégis lélekemelő látvány mindent felejtete velünk. Én Byronbul szavalék, Carlos pedig ugyanazon lángagyu költőnek tengeri rablók' dalát éneklé 's csigákat szedett, mellyeket ezrenkint csapdosa partra a' hánykodó tenger. Sötétülni kezdett 's a' förgeteg' dühe minden perczben magasb fokra hágott, az elemek' szörnyü haraga végromlással ijeszté a' tájt 's hullám hullámot érve hószin tajtékával borzasztó kétes világot terjeszte az iszony' szinhelyére. *El grao* elhagyatva mint néma sir állott az elemek' dühének közepette, csak nehány parttüz lobogott ki a' haragos tengeréjbe a' közelgő hajósoknak jelentő, hogy már parthoz közelítnek, az uton pedig egy két a' városba sietö lovason 's kocsin kivül semmit egyebet nem lehetett látni. Mintegy kilencz óra lehete, midőn a' tengeri kapuhoz értünk 's azt nem kis boszuságunkra csukva leltük. — Midőn beeresztetni könyörgénk, egykedvüleg kiáltá egy rekedt szózat, hogy csak menjünk balra, ott talán még be fogunk eresztetni, de itt semmi esetre sem, mert szoros parancs tiltja az esti harangszó után a' kapu' kinyitását. E' szavak némileg gondolkozóvá tevének minket, azonban kénytelenek valánk az adott tanácsot követni 's a' *Puerta réal* felé irányzók lépésinket: „Ne busulj Carlos, — szólék barátomat vigasztalva, — legfölebb is csak a' Fandagot mulasztjuk-el ma este 's ha mindjárt a' szabadban kell is hálnunk, még az sem igen nagy baj." — Alig mondám ki e' szavakat, midőn valakit olálkodni hallék hátunk mögött, — vissza tekintvén egy széles vállu zömök suhancot láték előttem állani, vad regényes öltözete egészen hasonlíta a' rettentő *Labradores*ekéihöz. „*Sennores Caballéros*, — szóla a' sátán' szülötte különös alázattal számtalan hajlongások között, — kegyetek elkéstek, én is, én is. De semmi, ösmerem én a' kapuőrt, beszélni fogok vele, ki kell neki a' kaput nyitni. *Chi! Chi! Vamos juntos.*" — Menjünk együtt. — Carlos kedvetlenül dünnyöge: „Oh az átkozott tenger! — Tőlem még távul volt minden gyanu, mert tudtam, hogy Spanyolországban *egy* ember nem szokott *kettőt* megtámadni. Most a' *Puerta réal* előtt állottunk, — közepén egy hosszu két hüvelknyi szélességü nyilás volt, hihetőleg cigarro csempezésre. E' nyiláson keresztül alkudozék a' *Labrador* az őrrel. „Két *Caballéros* van itt, — így szóla, — be akarnak menni, fő rangu urak ám, — *Chi! He! Centilena!* — őr! — nyissaki kegyed a' kaput, az uraságok idegenek 's igen háladatosak!" — „Két *Duros* — piaster — a' tied, — sugá Carlos közbejárónknak, — ha kinyilik a' kapu." — Ekkor hirtelen megváltozék a' Labrador' egész tekintete 's valója, az alkudozást pedig hidegen kezdé folytatni; világosan kitetszett, hogy nem volna inyére, ha kinyilnék a' kapu. Végre tanácslá: adjam ki magamat a' rév' kapitányának, akkor aztán kénytelen leendne az őr beereszteni. Észrevevém azonnal a' cselt, melly szerint bebocsátatásom után mint álnok csaló fogságba menendő lettem volna, ha az őrrel egyet értő Labradornak váltságdíjt nem adok; azonban még nem is felelheték, midőn Carlos kiálta: „Átkozott történet!" — 's fölkiáltása után rögtön e' szavak hangzának mellettünk: „*Buenos tardes Caballéros!*" — jó estét urak! — 's két más gazember az előbbiéhöz hasonló öltözetben, szemközt állott velünk; az egyik óriási nagyságu volt, a' másik kisebb 's ez egy üveg bort tartott bezében. „El vagyunk veszve, — sohajta Carlos, — oh átkozott tenger!" — A' sokáig elnyomott gyanu végre rajtam is rémitő erőt vön 's reszketve mondám barátomnak: „Be kell mennünk minden áron, Carlos, különben igen igen hosszu éj száland reánk;" — e' jósló szavaimat igazlá a' három gyilkos' lassu titkos beszéde, mellyet legvigabb röhögéssel tartának, mintha táncz, bor 's leányról állott volna a' tanácskozás; — Carlos kétségbeesetten szoritá kezemet 's alig érthetőleg sugá: „Most halálunkról tanakodnak, *siamo perduti!* — elvesztünk, — o Fiametta, Fiametta, kedves hölgyem!" — Ezen pillanatban a' kis Labrador boros üvegét egy közel a' kapuhoz fekvő kőrakásra ejté, átkozá színleg szerencsétlenségét 's lehajolván, gyorsan több sulyos követ rejtett sötét vörös köpenye alá, az óriás pedig a' tulsó oldalon foglalt helyet; alkalmasint gondolák, hogy

futásban fogunk menekvést keresni. Az, kivel előszer találkozánk, ismét beszédbe eredt az őrrel, de ez mindig csak durva „nem“mel felelt. Most féltizet ütött az óra, az első Labrador mélyen lélegzett, nagyot nyujtózott 's vígan szóla: „Hiában fáradunk *Sennores*, most a' parancsnok kezeibe adatnak a' kapuk' kulcsai; azonban reggeli négy órakor a' posta indul 's akkor majd kegyetek is bemehetnek. Menjünk, *Sennores*, menjünk!“ — „*Tengo una buena casa*,“ — jó házam van, — susoga hyena-hangon a' legkisebb 's már hivém, hogy a' külvárosba vezetendnek lakásukra, hol nagyobb bátorsággal lehet gyilkos szándékukat kivinniök.

A' szíves olvasók 's szép olvasónék képzelhetik iszonyu helyzetünket. Minden fegyver nélkül valánk, még ónnal borított utazó-botomat is szállásomon hagyám, csak egy kis késecske, mintegy két hüvelknyi hosszaságu, találkozék zsebemben. Testemen egy bőr övben ötszáz aranyat hordozék, erszényemben pedig madridi uti költségem volt szinte aranyban, melly körül belől kétszáz pengő forintot tehetett, mert a' fundában, — vendégfogadó, — szekrény nem volt 's szobám' ajtaját sem zárhatám jól be. Ezen kivül még egy arany óra is 's ennek lefüggő láncza, igen magukra vonák a' három Labrador' szemeit, kivált a' kis törpe igen barátságosan kacsingatott rájuk. Most boszusan kiálta belőlrül az őr: „Takarodjatok, az ördög nevében, nem nyithatom-meg a' kaput!“ — „*Vamos juntos!*“ — menjünk együtt, — szólának gyilkosaink, 's indulánk. Megfoghatlan előttem még most is, melly iszonyu varázs erő kiszthete bennünket menésre, 's hogy miért nem maradánk inkább a' kapu előtt, hol az őr' káromlásain kivül egyéb rosz semmi esetre nem érhetett volna. — Azonban, ezt tenni részint szégyeltük, nem akarván gyáva félénkeknek látszani, részint pedig azzal vigasztalók magunkat, hogy ravasz csel által elillanhatunk majd a' gyilkosok' házából, 's ezen kivül még a' másik kaput megnyittathatni reméltük. Az őr mindig jobban szitkozódott 's mi gyors léptekkel távozánk. — Kétes homályt terjeszte a' föllegterhes ég, rettentőn dörgött a' bőszült tenger 's éltem' minden rémképei uj iszonyatosságban lebegtenek lelkem előtt. — Borzasztó előérzetimet egész rettentőségükben leirni képtelen vagyok. Jobban szenvedék alatta, mintha tizszeres halál ért volna. Én elől menék az óriással, az, kivel előszer találkozánk, utánam, Carlos pedig hátul ment a' törpével. — „*Vamos! Vamos!* kiáltának egyre a' sátán' szülöttei 's nehány percz mulva már a' nagy hidhoz közelitének. Békesen emelkedének a' tul parton egy kolostor' magas falai 's uj menekvési gondolat viditá gyötrött lelkemet, eltökélém t. i. magamat félre ugrani 's a' kolostor' kapujánál segélyért kiáltani. Most Carlos kereken kimondá, hogy egy lépést sem menend tovább; erre az első kalóz megváltoztatá eddigi szelid viseletét 's parancsoló hangon kiálta: „*Sennores*, kiknek tartanak kegyetek minket? Mi jó emberek vagyunk 's átkozott legyen az, ki becsületünkben kétkedni merészel!“ — Ijedten fordulék vissza, barátomnak a' kolostort mutatám néma intéssel 's hogy a' gazembereket lecsöndesítsem, vígan mondám: „Menjünk bátran e' derék férfiakkal, becsületes valenciaiak ezek, víg éjt töltendünk lakukban. Derék spanyolokkal van dolgunk, 's holnap a' fundában dúsan meg fogjuk őket vendégelni szíves viszonzásul a' jó éji szállásért, mert ma nem jutalmazhatjuk meg e' barátságos urakat, minthogy pénz nincs nálunk. *Vamos!* énekelni, inni 's vigadni fogunk egész éjjel a' derék spanyolok' társaságában. Nem vagyunk mi francziák, hanem békeszerető németek, kik mindig baráti viszonyokban éltek a' derék spanyolokkal. *Vamos! Vamos!* e' jó Caballérosokkal.“

Kimondhatlan szorongatással vevém észre, hogy szavaim semmi hatást nem gerjesztének 's vezetőm' ajkai gúnymosolyra vonaglának. A' spanyolok most kettőzteték lépteiket, a' *Guadalaviar* zajosan hullámzott alattunk, még nehány lépést tevénk 's a' folyam' tulsó partján állánk; ekkor a' kétségbeesés' végső reményével ragadám kis késemet 's oldalvást a' kolostor felé közeliték egész erőmből énekelve: „*Amis! la matinée est belle!*“ — Ekkor háromszoros kigyóéhoz hasonló sziszegés csapá fülemet, három hosszu széles tört láték villogné 's az óriás Labrador tompa hangon dörgé: „*Aura pezetas pour la pobreza!*“ — pénzt ide most a' szegénységnek. — Borzasztón ragyogott az éles tőr a' barna ökölben. Alig ötven lépésre tőlünk fekvék a' kolostor 's én a' düh' 's kétségbeesés' legmagasb fokára jutván, mikint bősz vad bika rohanék megtámadómra, szemeit kiszurni akaró, de mintha villám sujtott volna le, ugy rogyám földre a' törpének egy kődobásától 's érzékim elhagytak, de csakhamar ismét visszatértenek, midőn a' hideg kések testembe merültek. Szurásra szurás következék. Ezen ördögi mészárlás a' kétségbeesés' 's dühösség' legvadabb ki-

törésére ingerelt; ordíték 's harapdosék, mikint dühös vad állat, magam körül. Most mind a' három gyilkos rám veté magát 's Carlos használván a' kedvező pillanatot elfutott 's szerencsésen megmenekvék. Ő nekem ugy sem segithetett volna, mert még csak kés sem volt nála. (*Vége következik.*)

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Junius' 9dikén Töpfer' „Világ' divatja" czimü vigjátékában lépett-föl először Világosváryné' szerepében Széppataky Johanna, mint vendég vagy intézetünk' uj tagja? nem tudjuk, azonban ez utóbbit ohajtanók. Játékáról ez uttal nem szólunk, mert 1ször Kántornénk' egyik fényszerepében lépett-föl 's igy igen igen nehéz álláspontja volt; 2szor pedig, mivel első föllépéskor igen természetes az elfogultság 's itéletünket elhamarkodni, vagy igazságtalanok lenni nem szeretnénk.

Junius' 11dikén Megyeri ur' jutalomjátékaul először jött színpadra nagy számu közönség előtt: „Tudor Mária", dráma 3 napban. Hugo Victor' munkája. Forditotta Nagy Ignácz. Tartalma röviden: Anglia' nemessége 's London' polgárai szörnyen föl vannak indulva királynéjuk Tudor Mária 's ennek kedvese Fabiani ellen. Renard Simon, a' római császár' követje 's a' spanyol infantnak, Mária jegyesének, személyviselője Londonban, neveli az elégületlenséget 's a' kegyencz' megsemmisitésére törekszik; — czélja' kivitelét segíti egy szegény kézmíves, Gilbert. Ez tudniillik megtudja egy zsidótul, hogy kedvese, Johanna, Talbot lordnak, VIIIdik Henrik király alatt lefejeztetettnek, leánya 's örököse, megtudja továbbá Fabianitól, hogy Johanna általa elcsábitaték 's hozzá hűtlen lön, ezért kétségbesve életét ajánlja Renard Simonnak 's értte nem kiván egyebet mint Fabianin boszut állhatni. E' szándékával Renard által a' királynéhoz vezettetik 's magával viszi azon okleveleket is, mellyeket a' zsidótul meggyilkolása' vég órájában kapott 's melyek kétségtelenül bebizonyitják Johanna' magas származását. A' zsidót Fabiani gyilkolá-meg, mivel ez az emlitett okleveleket, Fabianira mint Talbot javai' mostani birtokosára nézve, igen nagy becsüeket, neki csak egy nála levő a' királynétul nyert carta bianca-ért szándékozik kiadni. Ez az első nap' történik. A' másodikban a' szerető 's szerelemféltő királyné, miután Gilbertet kedvese' vétkességéről meggyőzi 's igy föltett szándékában erősíti, bevádolja Fabianit udvara előtt, hogy ő Gilbertet a' királyné' meggyilkolására bérlelé; bizonyitják ezen állitását Fabiani' tőrje, mellyel a' zsidót meggyilkolá, mert ez Gilbert' kezeibe jutott a' gyilkolás után 's erszénye, mellyet ugyan akkor Gilbertnek ajándékozott 's végre Gilbert' esküje, ki mindent bizonyitott, csakhogy boszut állhasson. A' királyné tehát 's utána a' lordok' kamarája kimondják a' halálos itéletet Fabianora 's Gilbertre, Johannát pedig nyilvánosan Talbot leányának 's örökösének megösmeri. Azonban, a' harmadik napban már látjuk, hogy a' királyné határozatát megbánta, Fabianit most is szereti 's kivégeztetését egy napról másikra halasztja, sőt a' tover' tömlöcztartójának meg is parancsolja Fabiani' elszöktetését 's annak kivitelét Johannára bízza, mert véli, hogy ez most is csábitójáért ég. A' királyné távozván Johanna Gilbertet, kivel kibékül, szökteti-el, a' tömlöcztartó megegyezik ugyan ebben de a' hajósnak még is parancsot ad, hogy késlelje a' szabaditást. Ezalatt Renard, mivel a' királyné teljességgel nem akará Fabianit kivégeztetni, a' népet föllázasztá 's most ijedten a' királyné a' toverbe menekedett, mire Renard fölkelt nemzetet megnyugtatja 's a' kivégzést még azon este megtörténendőnek nyilatkoztatja. Most a' királyné egyedül maradván a' tömlöcztartóval, fenyegetésekkel rá birja ezt, hogy Gilbertet fogassa-meg 's fátyolba burkoltan végeztesse ki Fabiani helyett; azonban terve nem sikerül, mert Renard megtudván a' cselt, csakugyan Fabianit fejezteti-le 's Gilbertet Johanna' karjai közé vezeti, mire a' királyné kétségbe esik, Johanna pedig, ki már holtnak vélé kedvesét, uj életre 's örömre hevül.

Junius' 12dikén Kotzebue' „Sokattudó"ja adaték, 13dikán pedig Barthàné assz.' jutalomjátékaul „Tudor Mária" ismételtetett, most is szép számu közönség előtt 's még zajosabb tetszéssel mint első előadáskor.

Hugonak jelen darabjáról itt a' közvélemény csak egy volt: a' darab rendkivüli tetszést nyert. Ha Hugo a' müvészet' követelési ellen némelly botlásokat tesz is, azokat a' néző mindenesetre, a' műbarát pedig örömest el fogja türni.

Illyesek közé tartoznak a' minden darabjában előforduló 's gyakor birálók által megrótt mindentudók, kik közé tán az e' darab' első szakaszában előforduló zsidót is számolhatni, kik aztán némelly rég történteket beszélnekel a' hallgatók' számára, mellyek különben többnyire titkok; a' többi játszó személyek csudálkozásukat jelentik e' felett, 's a' hallgatók sem ke-

vesebbé csudálkoznak; és épen ezen csudálkozás az, melly a' tán különben érdektelenné leendő elbeszélést érdekesíti; minthogy a' hallgató nem annyira magán az elbeszélésen mint azon álmélkodik, miképen juthatott az az elbeszélőnek birtokába. — A' mi itt e' jelen darab' első szakaszában történik, hogy a' zsidó olly könnyü módon meggyilkoltatik Fabiani által, a' költői szabadságok' körébe számolható; mert valóban nem könnyen lehet megfogni, miként felejti-el magát annyira egy mindentudó 's a' mellett igen szemfüles ember, kinek töméntelen oka van Fabianitól tartani, hogy magát olly könnyen orgyilkoltatni engedje; — de a' zsidó' meggyilkoltatása lényeges dolog, 's e' szerint bármiként meg kellett halnia, 's ezt Hugo okkal móddal véghöz is vivé. — Gilbert', a' kézmüves' szerelme, olly szerelem, melly aligha nem inkább a' lyra' mint a' dráma' körébe tartozik; — azonban meg lehet, hogy illy rendkivüli szerelmesek is vannak a' világon, kik ma készek mindent, még életöket is, áldozni megsértett érzésökért, 's holnap még is örömreszketve kulcsolják a' meggyalázott leányt karaikba; de a' darabban az illy módu szerelem is lényeges dolog, 's így a' többi jó mellett, azt is eltürhetjük. — Ugy tetszik mintha a' darab első szakaszában, — mellynek különczíme: „a' nép' embere", — épen ezen népembert nem olly könnyen találhatná-meg az ember. — Meg kell említeni, mi szépen van az első jelenésben ugy szólván, az egész darabnak tárgya kifejtve; bárha Hugonak az is szokásai közé látszik tartozni, hogy drámáit illy jelenésekkel kezdje, mellyekben néhány személyek összeállnak, 's mintegy véletlenül beszélgetve vezetik-be a' hallgatókat a' dolog' folyamába. — A' felvonások' végei e' darabban is igen kiszámoltak, erősek és hatók.

Az előadást a' mi illeti, színészeink mind kétszer szorgalmasabbak valának, 's közmegelégedésre adák a' darabot. — Kántorné a' második felvonás után mind a' két ízben kétszer kitapsoltatott, — 's valóban Kántorné' játszása egészen képes megnyerni a' közönség' tetszését. Mi azonban — mit mások is tettek — hangos kiáltásiról szeretnők őt leszoktatni. Mert felette sokszor olly fülhasogató és kellemetlen hangokat ejte' közben, hogy a' jámbor hallgatá nem a' legjobban érzi magát, — de kiáltozás közt nem is lehet másképen. Kiváltkép e' mai darabban eszében tarthatta volna az első felvonásban megjelenő zsidónak ezen szavait: „a' királyné beteges, tán ma holnap meg fog halni," — a' kiről illyeket beszélnek, az bizonyosan lelki kínok közt is nem fogja kiabálással kiönteni páthoszát. — Lendvayné' szavalásában felette rosz monorhoz szoktatta magát. Ő a' szónak utósó tagát nemcsak megvonja és megnyomintja mindig az utó-előtti helyett, hanem föl is emeli ott hangját, 's így minden mondásában meg annyi kérdéseket ejt-ki. A' szónak utó-előtti tagát kell megnyomni 's a' hangot ott emelni 's az utósót csöndesebben hozzá olvasztani, ezt tanitják az ékesszólás' szabályai, ezt maga a' hangászat. Lendvayné soha vagy csak felette ritkán végzi mondását az alaphangon, hanem helyébe a' hanglétra' többi hangain állapodik-meg; — milly nehezen esik pedig ez az illyes monorosságokhoz nem szokott fülnek, maga az érintett, különben magyar színésznéink közt nagy dicséreteket érdemlő, színészné látni fogja, ha megkisértendi, milly benyomással lesz rá, ha valamelly hangászati darabot például a' sept-akkorddal rekesztenének-be? — Nevetséges volt azon nagy és ünnepélyes pathos, mellyel Bartha az első előadás' alkalmával ezt mondá: „korom' és a' sötétség' daczára is még jól látok." Ezt — mit második előadással meg is tön — egész társalkodási hangon kell vala ejtenie, — az illyesek azt jelentik, hogy a' színész a' darabbal, vagy legalább azon helyével, hol illyeneket mond, nem ösmeretes. —

Felvonások közt ugyancsak soká kellett várakoznunk. Az igaz, ott vannak a' hangászok üzni unalmunkat; de ők nem sokat segítnek bajunkon; — van nekik többi ó darabjaik közt egy menuette-jök is ‚allegro assai' tempoval. Ez a' menuett már bennünket ugy elkinzott, hogy, főkép én jelen sorok' irója, életemben menuette-re jobban nem haragudtam, mint erre; ezt sokszor egy estve kétszer is meg kell hallgatnunk. Illő volna a' közönséget hében-korban felvonások közt is jelesebb hangadarabokkal mulatatni. —

— — — Az sem igen illő azonfelül, hogy, midőn tudniillik színészeink nagy felvonásközöket tartanak, a' szegény óra' mutatóját ránczigálják hátra 's így a' közönséget mintegy elámítani (ez a' legszelidebb kitétel) iparkodnak. Az óra nem oka semminek, azt szegényt nem kell bántani, — 's azonfelül ha már alhatnék az ember, ha valamennyi óramutatót hátra ránczigálnak is, csak ásít ő akkor.

A. B. Á. R.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) E' napokban (15d.) egy kővel terhelt hajó a' Dunába süllyedt, mellynek csúcsa azonban még tegnap látható vala 's így hihetőleg tartalma nélkül végelmerülésétől megmentetik. —

2.) *** N. kisasszony' neve napja közelgetvén, szülői a' kedves lánykát valamelly váratlan ajándékkal ohajták meglepni. Sokáig tanadokodott *** ur hitvesével a' kedvelt magzatnak névnapjára titkon szerzendő örömrül; végre abban állapodtak-meg: mivel N. gitárja mellett rég szeretne már klavirozni is tudni, megkérik N** urat, hogy a' kisaszszonykát névnapjára titkon tanitsa-meg klavirozni.

3.) A' szétbomlott Israël és Judának egy ivadéka, philosophiát végezve, *handlirozni* szégyenelt, doctor teljességgel nem akart lenni, 's így atyjával tanakodva, nagy kedvét nyilatkoztatá arra, hogy *ujságiró* vágyna lenni; a' szakálos atya azonban megjegyzé, az nem eshetnék-meg, mert szombaton az előfizetési pénzt el nem fogadhatná; „hiszen dadele", felelé a' philosophus zsidó fiu, — „azt a' pénzt, mellyet szombaton hoznak, pénteken vehetném-be."

4.) Az utósó pesti lóversenyen junius' 11dikén délelőtti 11 órakor pályáztak. Az álat-mutatáson három ökröt lehete látni, 's ezek egyenkint 15—16 mázsára becsültettek; egyik gróf Győry, kettő herczeg Grassalkovics hizlalásából.

5.) Milly különös ellentételben van e' szegény világon a' külső a' belsővel, a' tárgy' czíme annak értékével, következő furcsaságból is láthatjuk: Pest' egyik külvárosában egy háznak czíme ez: „Víg Ferdihöz" 's e' vig czímzetü ház' belsejében egy — kórház van.

KÜLHIREK.

1.) Egy ujabb utazó mondja, hogy midőn Sierra Leoneban vala, ott csupán egyetlen férjtelen leányt talált.

2.) Whitchurch-ban Angolországban még negyven év előtt szokás volt, hogy husvétkor minden férjnél levő asszony, kinek soha sem volt gyermeke, a' temetőbe ment, oda tizenkét fehér és tizenkét fekete bőrbül varrott labdát vitt 's azokat a' templomon keresztül lökdösé. Az ellenkező oldalon a' helység' legtöbb lakói össze voltak gyülve 's az átröpülő lapdákat iparkodtak elfogdosni. E' szokás olly szorosan fentartatott, hogy sem rang sem kor nem szabadítá-fel alóla az asszonyokat, mig szülés által meg nem menekedtek ez évenkinti büntetéstől.

3.) Egy Harel nevü ur, egyik párisi színház' bérlője, 24 órai fogságra és öt franknyi pénzbüntetésre itélteték, mivel a' közönséget ismételve drámai előadásaival éjfélig a' színházban tartotta.

4.) A' müvelődés Persiában tetemesen halad előre. Teheran-ból érkezett levelek jelentik, hogy az uj sach elhatározá magát, háreme' ajtait kinyitni 's a' nőknek tökéletes szabadságot engedni. E' példát az ország' nagyai azonnal követék.

5.) Az éjszaki régiségekre ügyelő királyi társaság Koppenhágában kinyilatkoztatá szándékát, egy *Antiquitates brittanicae et hybernicae* czímü munkát kiadni; azonfelül egy más könyvet is: *Antiquitates Americanae*, azaz: izlandi és skandináviai régi kéziratokbul vett hírek' gyüjteményét azon felfödezési utazásokrul, mellyeket a' skandináviaik a' 10dik és következő századokban tettek Éjszak-Amerika felé. Utóbbi munka iránt megjegyeztetik: „Azon hír, mellyek régi litteraturai emlékeinkben Amerika' felfödezésére nézve a' skandináviaik által 's az ő oda utazásukról jóval Columbus előtt szólanak, eddig nem nyere érdemlett figyelmet. Igen ritkán keresnek Europa' éjszaki részén illy nemü híreket. Azonban kétség kivül van, hogy ezen emlékek megczáfolhatlanul bebizonyítják, hogy Éjszak-Amerika valóban felfödözteték a' 10dik század' vége felé a' normannusok által, 's a' 11dik és 12dik alatt, midőn nehányok oda is telepedtek, meglátogaták azt. A' 13dik század' vége felé ismét felfödezék azt 's a' 14dikben ujra meglátogaták. — A' mi e' régi iratok' becsét emeli, azon majd bizonyosságig emelt hihetőség, hogy e' körülmények' tudása okozá Columbus' utazását is, minthogy e' nagy tengeri utazó 1477ben Izlandot meglátogatta 's ez alkalommal annak lakóitól, nevezetesen a' papságtól, híreket hallott eldődeik' utazásai felől e' földtájakra.

6.) Heis Katalin, egy varróleány Hamburgban mult évvel hirtelen módfelett nagy fájdalmat érzett bal karjában, mintha erősen rá ütöttek volna. E' megrázkodtatás után a' balkéz' kis-ujját kék láng lepé-el; orvos hivatott-elő; a' leányt kórházba vivék 's csak három hónap mulva gyógyult-ki.

DIVATOK.

A' hölgyi öltözetek' szöveteiben némelly különösségek jöttek elő.

Észrevehetni, hogy a' nagy mouselin-gallérok mindegyre inkább tűnedeznek, mivel a' zsálokkal és zsálkendőkkel, mellyek most a' legkülönfélébb módon nagyon divatoznak, nem igen illenek-össze.

Virágzó tengeri gyakran tétetik a' kalapra ékességül, mellyeknek karamjai napról napra szélesebbek lesznek.

A' nőnem' ékességei közt csak két tárgy van, mellyek a' divatváltózásainak nincsenek alávetve, mellyek mindig megtartják szépségöket, 's változatlanul és állhatatosan megmaradnak, mint minden, a' mi valóban szép, 's e' két tárgy: a' gyémánt és kazimirzsál.

DIVATKÉP.

25. sz. Himzett muselinruha, virágokkal ékitett gros de naples kalap.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETÜIVEL.

Rajzolatok. 25.

Pest. *1836.*

ACADEMIA
REPUBLICII
TARA

ACADEMIA
REPUBLICII
TARA

PEST
Junius' 22dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
50*dik szám.*

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

HÁROM ÉJ.

MÁSODIK ÉJ, VALENCZIÁBAN.

(*Vége.*)

Nem fogom elfelejteni soha azon ördögi képeket, mellyek fölöttem emelék vértől párolgó késeiket, 's olly borzasztó ellentétben álltanak a' barátságosan ragyogó csillagokkal! Legrettentőbb volt a' törpe' gunyos udvarisága, ki egész alázatossággal mondá: „*Callese, mire la santa pobreza!*“ — (hallgasson, nézze a' szent szegénységet!) — „Kérem szépen, kedves ur, hallgasson! csak pénzét akarjuk, kedves ur, lássa, a' szent szegénységnek szüksége van arra; azért kérem szépen, hallgasson!“ — minden mondást egy szurás követé. Természeti ösztönt követve, bal oldalomra fekvém, szivemet mig lehet óvni szándékozó. Jobb karom 's lábommal több szurást, mellemre irányzottat, valék szerencsés elháritni. Gyilkosim' minden mozdulatiból világosan kitetszék, hogy minél hamarább szándékuk éltemet végezni, félvén az elszabadult Carlos által hozható segélytől. Az, kivel először találkozánk, magosra emelé most kését 's rekedten kiálta: „*Las unzas, Demonio! Las unzas, Ladron! El dinero paur la pobreza!*“*) — Az óriás kiráutá zsebemből órámat 's én végső erőmet összeszedve, erszényemet az ördögök' lábaihoz vetém e' szavakkal: „*Aqui, aqui! mi todo!* (itt! itt! mindenem!) „*O santa Virgen!*“ — Az arany' látása-e, vagy a' szent szűz' emlitése hatott gyilkosimra, nem tudom, de egy pillanatig megszüntek öldöklő fegyvereik belsőmben dulni 's vad örömmel osztozának erszényem' tartalmában; ekkor a' törpe job kezem' kis ujján gyürüt pillantván-meg, azonnal levonásához kezdett; azonban a' gyürü nem engedett olly könnyen 's a' szörnyeteg már ujamat akará levágni, midőn csakugyan mégis lejött a' gyürü, de vele egy darab hus is. Most a' haldokló' végső dühével kiálték: „*Maldito seas con padre, madre y hyos, punnatero!*“ — Átkozott légy atyád, anyáddal 's gyermekiddel együtt! — Ez legnagyobb átok a' spanyoloknál 's ördögi bűverőt tulajdonitnak neki: *punnatero!* olly nemzeti szitok, mellyet más nyelvre forditani lehetlen. E' szavaimat uj mély szurás követé 's érzékim elhagyának, — idegeim görcsösen feszültek 's az utósó: „*Maldito!*“ — hörögve röppenvén-ki vonagló ajkimon, halálra nyujtózva, ájultan hátra rogytam! —

Mintegy tiz perczig leheték ezen állapotban, midőn ismét eszmélni kezdék. Első pillanatban nem is tudám mi történt velem. Fejemben iszonyu zúgást érzék, mintha a' Guadalaviar' dagadt árjai hullámzottak volna keresztül agyvelőmön; még egy tagomat sem mozdithatám 's ha hasonlitással szabad élnem, tehát mondhatom, hogy lelkem azon pillanatban lábhegyen állott testemen 's épen akkor készült azt elhagyni. Megfoghatlan előttem még jelenleg is, hogy azon pillanatban, mellyben nevemre is alig emlékezém, midőn már *énem* a' láthatlan halálsarló által félig ketté volt metszve, tisztán lebegett előttem azon szoba, mellyben születém 's mellyben gyermekkorom' víg éveit töltém. Ugy rémzett előttem, mintha most is benne fekünném 's hosszasb idő mult-el, mig eszméletem ismét egészen visszatért. Lassan lassan ismét előttem állottak szerencsétlenségem' minden szomoru következményi. Világosan 's békét hirdetőleg tekinte rám a' közel kolostor, de nem nyilt-meg ajtója számomra. Itt feküvém rózsa bokrok között, — paradicsomban leggyalázatosabb ördögök által fölkonczoltatva, 's a' süket kolostor hidegen állott mellettem, hallá orditásimat és kínomat 's még sem mozdula. Leirni sem akarom, miket gondolék azon iszonyu pillanatban, mert még most is borzadok ha eszembe jutnak! — Végre lelkemet égnek, 's gyilkosimat pokolnak ajánlván, görcsös vonaglá-

*) Unza, nagy spanyol arany.

sok között kinyujtám tagjaimat 's — halálomat vártam.

Nem sokára azután neszt hallék előttem mintegy 30—40 lépésnyire 's ujabb borzalommal látám a' keresztény kannibalokat felém közelítni. Alkalmasint el valának eddig rejtőzve, kikémlelők, hogy csöndesen marad-e minden, 's most már temetéshöz akarának látni, mert érthetőleg hallám a' törpe hyenát dünnyögni: „*L' echarmos nel aïgue!*“ — (dobjuk vizbe.) Legiszonyubb erőködéssel ragadám-meg ismét félig eloltott éltemet 's a' legyőzhetlen természeti ösztön megmenteni kisztete azt. Menni nem, csak mászni tudék; csusztam tehát mikint kigyó — hideg gyilkosimtól nyomban követve. Csak azon egy szörnyü gondolat foglala helyet lelkemben, hogy megtaláltatván, végkép kiraboltatom, 's a' folyam' zúgó hullámi között lelendem halálomat. Az átkozott fenevadak alig valának még 20 lépésre tőlem 's alig valék már képes magamat a' hid' karzatán föltartani. Nem szándékom magamat erősebbnek vagy okosabbnak mondani, mint millyen valóban vagyok; hol a' bölcselkedő' elméje 's elvei, a' politikusok' cselszövényei 's a' keresztények' hite is elmulik, ott az állati megtartás' ösztöne még mindig nyujthat segélyt; akkor egy ösztönvillanat világositja-föl a' lelket, 's ez mentett meg engem is, ez sugallá hogy kiáltsak: „Ide őrök, ide! ide derék férfiak; itt jőnek gyilkosim! ide barátom, Carlos, az őrökkel, ide! szaporán, itt vannak a' gyilkosok, ragadjátok-meg a' gazembereket! — *Ayuda al Rey! Ayuda!*“ — Iszonyu félelmem sem vala képes a' gúnyt elnyomni, melly ajkimra vonult, midőn a' kegyetlen gyilkosok futásnak eredtek mint gyáva ebek, vélvén, hogy az igazság végre fölébredt. Csalatkoztak a' nyomorultak, az igazság most is mély álomban szendergett, mint mindenkor, 's csak azon természeti ösztön lön megmentőm, melly az üldöző szarvast tanitja, hogy futását többször változtassa, midőn űzetik vadászok 's kutyák által; — melly erőt ad a' rókának arra, hogy tulajdon lábát harapja-el, midőn tőrbe akad az; — melly a' sebesült halak' királyának tanácsolja: „Bukjál víz alá!“ — 's a' vadásztól czélba vett sasnak: „Légbe röpülj!“ —

Most végig csúsztam a' hidon egyik karfától a' másikig tapogatózva 's csaknem érzéketlenül tántorgék a' kő szentek között, kik közelökben megszenvedék a' gyilkolást. A' hidon tul két nagy kutya, fölriasztalva kiáltásim által, dühösen rohant rám, de mégis ezek könyörületesebbek valának mint a' gyilkos keresztény emberek 's csak véremet nyalták csizmáimról. Most halál haloványan 's reszketve jött felém Carlos barátom. Még most is hallom zokogva ejtett e' szavait: „*O povero Giuseppe!*“ — Mind a' két kapunál siker nélkül kopogott. Vállára támaszkodva nagy fáradsággal még egyszer a' *Puerta réal* elébe menék. Carlos engem egy kőre leültetvén, az isten irgalmáért könyörge, hogy nyissák-meg a' kaput egy haldoklónak. Még eddig fájdalmat nem érzék, de növekedő szomj 's gyöngülés annál élénkebben gyötrének. Barátom benyujtá a' kapusnak utlevelemet, de hasztalan, a' kapu zárva maradt. Közel a' kapuhoz a' városban egy palota előtt éji hanga zengett! — Most bekiálta Carlos, hogy a' város parancsnokának tétessék jelentés a' dologrul. „Az alszik!“ — lőn a' kétségbe ejtő felelet. „Tehát az egész város' gyalázatára itt kaputok előtt fogok meghalni!“ — sohajték mindinkább gyöngülve; — ekkor fölránta Carlos, mert a' folyam' tulsó partján egy házban gyertyát látott. Oda hurczolt tehát 's az ablaknál menedéket kért egy *haldokló* számára; azonban e' szóra: „*Moribundo*“ a' gyertya azonnal eloltaték 's minden ismét néma csöndbe borult. Kénytelen valék tehát ujra a' kapuhoz vánszorogni, barátom ismétlé kiáltásait, de hijában, a' kapu nem nyilt-meg. Kétségkivül segély nélkül kellett volna a' kapu előtt meghalnom, de szerencsére két fegyveres őrt — *hombres de armos* — talált Carlos a' hidon, kik a' zaj' okát jövének tudakozni. Ezek által *Ruzzaffoh* külvárosba 's ott egy malomba vitettetém. A' molnár' neje csaknem elájult, midőn véres alakomat meglátá. Rövid tanácskozás után egy értelemmel határozák hogy sehészhöz viendnek. Ezalatt én a' szoba' egyik zugában egy palaczk bort pillantékmeg; égő szomjamat le nem győzhetvén, oda csusztam 's hosszu kortyokkal töltém magamba tartalmát. Le nem irhatom azon kéjjel vegyes szörnyü fájdalmat, mellyet ivás alatt érezék. Az őrök látván tettemet igen dorgáltak értte, de én dühösen kiálték: „Quiero morir!“ — (megakarok halni.) Gyöngeségem' ellenére vad tűz lángola most ereimben, az őrök elveszettnek hivének de mégis gyöngéd kimélettel vittek a' sebészhöz, hol egy nagy fakarszékbe ültetének. Levetköztetvén megvizsgála a' sebész *'s huszonhárom* sebet olvasott testemen. Husznak forradásai még most is láthatók. Valóságos pokolbeli éjt tölték a' széken 's másnap iszonyu kinok között vitettem a' városi kórházba, hol, miután három hónapig küzdék a'

halállal, végre csakugyan szerencsésen kigyógyultam. Gyilkosim' nyomára nem akadt a' büntető igazság soha. —

HARMADIK ÉJ, VELENCZÉBEN. *)

Una barghetta in mar
Soclando va,
Vi suon due Sposi. . . . . .

„Sajkás, hallod sajkás! éj lesz, ide sajkádat!“ — „Lehetlen, uram, már ki van bérelve.“ — „Sajkádat add ide, mondom, vagy nem ösmersz már?“ — A' férfi ki e' szavakat mondá, kitárá most bő köpönyegét 's széles karamu kalapját kissé fölbillenté homlokárul. „*Corpo di bacco!* nem tudám, hogy kegyed az, *Eccellenza!*“ — „Itt két arany 's most lódulj!“ — „*Eccellenza!* nem lehet. Azon fiatal idegen, kit tennap kegyed maga vitt sajkámban Muranoba 's onnan ide ismét visszahozott, mára is megfogadott. Ma ujra oda akar menni.“ — „Tudom.“ — „'S ugy vélem ma kedvesét is elakarja hozni Velenczébe, mert —“

„Kitől tudod azt?“ — „Senkitől, csak ugy gondolom; mert ma kérdé tőlem, hogy ülhetne-e kivüle még egy személy sajkámban.“ — „*Ezt* kérdé tőled, jól van, itt még két arany, de most lódulj.“ — „De uram kegyed nem kitanult sajkás, ha valami történnék, minden baj csak engem érne.“ — „Légy nyugott 's menj.“ — „Megyek, de jól vigyázzon, *Eccellenza!*“ —

Most a' köpönyegbe burkolt férfi hevesen a' sajkába ugrék, köpönyegét kalapját ledobá, ingét pedig mint sajkások szokták fölgyüré 's hálósüveget még szemöldeit is fedőt tön-fel. Ezután még nehány változtatást vitt véghöz külsején 's lefeküdt a' sajka padlatára mintha alunni akart volna, pedig jól lehetett látni, hogy csak mélyen, igen mélyen gondolkozik. Csak e' nevet: ‚Nanna!‘ 's ezen szavakat: ‚átkozott idegen!‘ mormolá szünet nélkül fogai között. — „Sajkás, nem hallod a' harangot San Marcorul hangzani? — szóla egy vastag hang, — késő az idő, rajta, siessünk Muranoba!“ — „Jól van, uram, kész vagyok már!“ — Az álsajkás rémitő tekintetet vetett az ifju idegenre, ki e' pillanatban sajkájába lépett. Karcsu, szőke haju 's kék szemü fiatal ember volt ez, buja fürteit könnyü sapka födé, 's beléptekor lehete látni, hogy köpönyege alatt hószin nadrágot 's fekete frakot viselt. „Meglesz-e már valahára, mozdulj rest sajkás.“ — „Tüstént uram, tüstént,“ — válaszolá a' dühös olasz 's' hatalmas lökéssel messze taszitá sajkáját a' parttól. „Az éj igen szép,“ — szóla vig kedvvel az ifju. „Igen, uram. Ott éji hanga zeng. Milly szép szavak, milly gyönyörü hangszerek! Látja kegyed, ama' nagy sajkában ülnek a' hangászok. Hisz tudja kegyed, hogy ma álarczos mulatság van a' színházakban?“ — „Én is oda megyek.“ — „Igen, de Muranoban nincs,“ — veté közbe a' sajkás nevetve. „Onnan nem sokára visszatérendünk Velenczébe.“ — „Vagy igaz, emlékezem már, hisz mondá kegyed ma midőn fogadott. Tehát kedvesével jövend kegyed vissza?“ — „Szemtelen!“ —

Az álsajkás gyorsabban evezett 's elfojtá haragját. Szemeiből villámok löveltek. Végre ismét nyugottabb hangon folytatá beszédét: „Uram, mi sajkások az illyes kalandokat 's történeteket már megszoktuk. Csak ugy szólunk mi effélékről mint a' legközönségesebb 's rég megszokott dolgokrul. Ezért azonban sem szemtelenek sem kiváncsiak nem vagyunk, mert önjavunk is kivánja, hogy mindenről hallgassunk, mit látunk. Csacska sajkást bizonyosan senki sem fog kétszer kibérelni. Az illyen rövid idő mulva kénytetnék más mesterséget választani vagy éhenhalni.“ — „Ördög rázzon-meg, sajkás, te derék bölcselkedő vagy, beillenél a' göttingai egyetembe pedellusnak.“ — „Uram, kegyed igen kegyes.“ — Az eddigi beszélgetést néma csönd váltá-föl, melly csak akkor szakadt ismét félbe, midőn a' sajka Murano alatt kikötött. „Uram, itt vagyunk, — szóla mélyen sohajtva az álsajkás. „Jól van. Tehát bizhatom benned, hogy sajkádban minden veszély nélkül még egy személy —“

„Hisz maga látta kegyed, milly gyorsan röpült sajkám, négyen is bele férünk.“ — „Várakozzál tehát rám, de egy pillanatra se távozzál sehova, mert nem szeretnék várakozni, késni soká nem fogok.“ — „Jól van, uram, jól van.“ — Az ifju könnyü szökéssel a' partra 's onnan egy közel emelkedő palotába suhant. A' kapunál kétszer zörgetett 's az vigyázattal megnyittaték. A' sajkás is partra szállott 's villogó szemekkel kiséré az ifjut. A' csöndes éji szellő e' szavakat vivé füleihöz: „Csak jöjön uram, a' Signora már várakozik,“ — 's az ajtó belölrül bezáraték. A' sajkás terhes gondokba merülten sétált föl 's alá a' palota előtt, melly ösmeretesnek látszott előtte lenni. 'S valóban a' gazdag gróf C..... palotája volt az, mellyben szép neje nyáron át lakni szokott, mig a' gróf maga velenczei ősi palotájában tartoz-

*) Egy olasz *novelletto* után.

kodék. A' sajkás' szemei mozdulatlanul függének a' palota' egyik ablakán, mellyből gyertyafény sugárzék le; a' grófné' alvó tereme volt az.

E' gyertyát a' grófné' erényőrének tartá. Babonás vélemény volt ez, mellytől senki sem ment egészen ollykor bizonyos körülmények között: ha e' gyertya égni megszünik, — így gondolá, — akkor a' grófné megszegendi hűségét, mellyel férjének tartozik. Két óra mulva két árnyékot látott a' szőnyegzet mögött mozogni, most az egyik árnyék a' gyertyákhoz közelite 's — mély sötétség váltá-föl a' grófné' alvó szobájában az eddig uralkodott világosságot. — A' sajkás borzadott. E' gyertya' eloltásával el lőn határozva a' szép fiatal grófné' sorsa. Nagy léptekkel méré a' partot a' sajkás; nyilván lehetett látni, hogy vad gondolatok' tábora dulong égő agyában. E' szavak: gyilok — tűz — kulcs — tenger haragtól fojtott hangon törének ki vonagló ajkai közül, végre tompa hidegséggel 's elhatározottan szóla: „Velenczébe viszem őket.“ — „Jer Nanna, jer, ne félj,“ — szóla az ifju idegen egy fekete fátyolba burkolt nőalakhoz, kit karon fogva vezetett sajkába a' palotából. „*O mio caro!*“ — suttoga ez, kisérője' karját szivéhez szoritva. „Jer kedves, jer, sajkásunk derék ember, ő nem fogja szerelmünket elárulni, nemde sajkás?“ — „Igen igen, *Eccellenza!*“ — 'S a' sajka elhagyá Muranot.

„Nézd kedves Nanna, milly gyönyörü a' csillagos éji ég, nézd milly sima a' tenger; hah milly égi kéj! Velencze, csak Velencze a' szerelmesek' városa. Soha nem éldelék még édesebb örömeket. De te nem felelsz szavaimra, lelkem' élete? Nanna, te rettegsz?“ —

„Nem nem, kedvesem, mitől retteghetnék oldalodon? hisz csak értted élek, szívem' minden dobogása tied, nehány pillanat előtt egészen, egészen tied levék, mi háborithatná tehát boldogságomat?“ —

Itt a' sajka megállapodék, 's a' hajós' háló süvege alól két haragos szem emésztő villámokat szórt a' szeretőkre. „Tehát ezen éjben olták-el először a' gyertyát?“ — sohajta feszült kebelből a' sajkás. „Elfáradtál sajkás?“ — kérdé az ifju. — „Nem, nem!“ — 's a' sajka ismét indult. „Vigyázz, most vagyunk épen az ut' közepén, következőleg mind a' két parttól távul. El lennék veszve, ha szerencsétlenség történik, mert nem tudok uszni.“ —

„Tehát nem tudsz uszni!“ — kiálta vad kaczajjal a' sajkás, 's mint boszu' ördöge állott a' szerelmesek előtt. — „Tehát nem tudsz uszni idegen?!“ — itt süvegét tengerbe vetvén szikrázó szemekkel kiálta nejére: — „ösmersz gyalázatos kigyó? ne félj, ne rettegj, puha ágyat nyerendsz tőlem csábitóddal együtt.“ —

Az ifju tőrt rántott, de gróf C..... e' pillanatban fölforditá a' sajkát 's mind a' hárman tengerbe zuhantak. A' gróf jó uszó volt, hamar rendbe hozá ismét a' sajkát, bele ült 's ördögi guny hahotával nézé boszuja áldozatinak küzdéseit a' hullámokkal. Végre midőn mindketten halva eltüntek a' viz' felületéről, e' hideg szavakkal: „Meg vagyok boszulva!“ — Velenczébe evezett 's nyugottan, mintha nem történt volna semmi, palotájába sietett.

Közli
Nagy Ignacz.

ASSZONYI KALENDÁRIOM.

6. junius, szent iván-hava.

E' hónapot némellyek az ifjaktól (*a juniоribus*) — némellyek *Junius Brutus*tól — némellyek pedig *Juno*tól tartják nevezettnek. Dicsekszik is Juno ezzel e' versben:

Ne tamen ignores vulgique errore traharis,
Junius a nostro nomine nomen habet.

E' hónap *Mercurius* oltalmába volt ajánlva.

Szentiván havának, Keresztelő Szent Jánosról, kinek napja ebben esik, neveztetik; mert a' Magyarok Jánost régen *Joan*nak vagy *Iván*nak hívták.

E' hónapban elő forduló nevek:

Lucretia. Nehány nagy tudományu asszony' neve.

Margit. Skotziai királyné, meghalt 1093dik esztendőben.

Justina. Velentinianus császár felesége.

Anna. Béla' unokája.

A' régieknél e' hónapban tartattak:

Az *Olympiai játékok.* Az asszonyoknak e' játékban nem volt szabad megjelenniök, és ha valaki közülök az Alpheus vizén, melly mellett a' játék tartaték, által ment, azt egy magas köszikláról dobták-le.

Herája. Ez ünnepet régen Juno' tisztességére szentelték az Argos-Aegina- és Samosbeliek. Ekkor kettős processióval mentek a' templomba. A' férfiak fegyveresen Juno Papasszonya pedig egy kétökrű szekeren 's a' templomhoz érvén száz ökröt áldoztak. Más hasonló innepet szenteltek Elisben minden ötödik esztendőben, hol tizenhat főasszony Junonak egy ruhát szőtt; az ifju asszo-

nyok és leányok pedig pályáztak; a' győzedelmesnek jutalma volt egy olajág koszorú, az áldozatból egy darab hus, 's képét közönséges helyekre szabad volt felfüggeszteni. Sok más helyen is tartották ez ünnepet, nevezetesen Corinthusban, Medea gyermekeinek emlékezetére, kik *Here* vagy Junó' templomában feküdtek eltemetve.

Vestalia. Ez ünnep a' rómaiaknál, Vestának a' tüz istenasszonyának tisztességére, jelesen annak emlékezetére szentelteték, hogy egykor Vesta megszabadult Priapus leselkedésitől. E' ceremoniát a' rómaiak házaik előtt az utczákon vitték végbe: Vesta' szüzeinek eledelt küldöztek, melyet azok az istenasszonynak áldoztak, a' városon koszorús szamarakat hordoztak, mellyek' nyakáról pogácsák függének: a' malmokat virágokkal felékesítették, 's e' napon senki semmit nem dolgozott. A' Főasszonyok meztelen lábbal mentek Vesta' templomába 's a' Capitoliumba, hol Jupiter *Pistor*nak egy oltára volt. Brutus e' napon győzte-meg Spanyolországot. M. Crassust is e' napon verték-meg a' Parthusok. Ez ünnep esett junius 9dikén.

Matralia vagy is *Matuta* innepe. Matuta volt egy istenasszony a' rómaiaknál, kinek neve alatt Inót, a' thebei király Athamás feleségét, Calmus' és Hermoniának leányát, Bachus' dajkáját értették, ki, mint a' poëták irják, egy tengeri istenasszonynyá vált, kit a' Görögök *Leucothea*nak neveztek. Mások Matuta alatt Aurorát, vagy a' hajnalt értik. Mások azt mondják, hogy Matuta a' régi római nyelven jót tett. A' római asszonyok nem annyira magok, mint attyokfiai gyermekeiért könyörögtek Matutának, mellynek oka az; mert Ino tulajdon gyermekeivel szerencsétlen volt, bátyjának fiját pedig szerencsésen fölnevelte. Servius Tullius király építete legelőször templomot Rómában Matutának, mellyet Camillus consul és dictátor, a' Vejenteseken vett győzedelme után, megujított. E' templomba semmi rabszolgálónak nem volt szabad menni; mert Ino Athamást, ki egy szolgálóját szereté, igen féltette. Matutának a' Volscusok' városában Satricumban is volt temploma Italiában. Midőn a' latinusok Rómának 377-dik esztendejében e' várost bevevék: az említett templom történet szerint a' tüztől megmaradt. Ezen történetből azt költötték, hogy a' templomból egy szót hallottak, mellytől az ellenség, melly a' várost felégette, igen megrettent. Matealia vagy is Matuta' ünnepe esett junius 10dikén.

E' napon kenetvén-fel *Fortuna* istenasszony' azon temploma, mellyet Servius Tullius római király épitete, Fortuna ünnepnapja is ekkor volt.

S *** G**

BABIN KÖZTÁRSASÁG.

Vannak mai nap tudósok, kik az országszerkezeteket, Sesostris királytól egész oroszországi Miklósig, tökéletesen ösmerik; vannak utazók, kik mind a' négy világrészt Misisippitől a' Kaukazusig meglátogaták, 's a' jegestenger' hideg tájait valamint Afrika' égető forró homokát tulajdon szemeikkel látták; de, bizonyosan hiszem, egyik sem tudna kielégitő feleletet adni, ha e' kérdést terjesztenők elébe: Mit értünk Babin köztársaság alatt? hol virágzik vagy inkább virágozék Babin köztársaság? Minthogy hihetőleg felelet helyett ugyanazon kérdést irányoznák hozzánk. Minden további halogatás nélkül elkezdjük tehát történetünket beszélni, mellyet egy lengyel krónikából meritettünk.

A' lublini kerületben fekszik négy mérföldnyire a' fővárostul egy kis falu, neve Babin. E' falut 1560-ban bizonyos Pszuka, egy tanult 's az akkori időre nézve nagyon müvelt férfi birta, kit mint polgárt és családatyát becsültek kortársai; honát és a' vig társaságot mindenek fölött szerette. Ekkor azon gondolatra jött, hogy egy köztársaságot alakítson; ne higyjük azonban, hogy dücsvágyból vagy ujitási vonzalombul; semmi sem egyezett kevesebbé charakterével, mint fejedelemárulói fogások Zsigmond királyának thrónja ellen. Miben állott tehát köztársasága? Tisztes, a' tréfát és víg mulatozást kedvelő emberek' társaságából, kik föltevék magukban, hogy polgártársaik' viseletét egyedül az elménczség' és tréfa' fegyvereivel ostorozandják. A' köztársaság' alapitójának nem vala nehéz, tagokat találni egyesületére, Babin köztársaság nem sokára tulajdon alapitványi oklevelet nyert, szerencsés előmenetele volt és alapitóját túlélte.

Minden polgári szerkezetnek megvan a' maga czélja; a' most nevezettnek czélja arra törekedék, hogy Lengyelország' minden lakóinak, kik valami nevetséges, viszás cselekvés módrul vádoltathattak, czímeket, hivatalokat és méltóságokat nyujtson; sem a' büntetést érdemlő gonosztét sem az ügyetlen félszegüség a' privát vagy közéletben nem kerülék-el gúnyos megjutalmaztatásukat. Ha p. o. valamelly követnek az volt megbizattatása, hogy az országgyülésen egy hirt mond-

jon -el, vagy a' gyülekezethöz beszédet tartson, jaj neki, ha sem szónoki sem irásbeli tehetséggel nem birt; mert azonnal diploma küldeték hozzá, mellyben Babin köztársaságnak szónokává és hirnökévé szentelteték. Az, ki a' rá bizott titkot nem tudta megőrzeni 's idétlenül kikotyogta, bizonyosan számolhatott rá, hogy Babin köztársaság titoknokává teendi.

Semmi nyomos vagy csekély tett ki nem kerülte a' köztársasági egyesületnek Babin faluban vizsga szemeit. A' ki lórul esett-le, lovagmester lön; azon tiszt, ki a' háboruban ügyetlensége által valamelly jól elrendelt csatát semmivé tön 's a' megveretésnek oka volt, fővezérnek nevezteték; a' pörlekedőnek, ki minden szomszédjával ellenségeskedett, békebiró' czimét nyujták, 's ha valaki valamelly gyülekezetben olly zavarodást okoza, hogy minden dolog össze vissza ment, Babin köztársaságnak elnökévé választaték. Röviden, Babin köztársaság csudálatos tagokat számolt tisztei közt: kormányszolgák, kik közpénzeket eltékozlottak, kincstárnokai voltak; részegesek a' nyilvános pinczékre ügyeltek-föl; kicsapongók a' nyilvános erkölcsiséget tarták szemmel, 's minden költőcskék, kik az embereket szakadatlanul kinzák munkáik' felolvasásával, korlátozatlanul uralkodtak a' parnaszuson; egy szóval, ez valódi téritői intézet vala, melly büntetett, kinzás nélkül, 's ártatlan tréfákkal csudákat tön.

Midőn Zsigmond király ezen egészen uj és tulajdon nemü köztársaság' fenállásáról hirt vön, 's e' kis egyesület' mindegyre tovább terjedése ujságvágyát ingerlé, ösmerni akarta azon társaság' tagjait, melly Horácz' *Castigat ridendo mores* mondását vezér elvül választá. Belépett a' gyülési terembe, midőn a' fő tagok jelen voltak, kik a' többi ottlevőknek uj tagokat ajánlottak, 's a' kik nagy komolysággal és méltósággal vizsgálgaták elfogadhatási érdemöket 's a' nekik illő czímeket. A' királynak ez nagyon tetszeni látszék, 's kérdezé, „van-e e' köztársaságban egy király, mint Lengyelországban?" Mentse isten, viszonyzá az, kihöz a' kérdés intézteték, hogy felséged' életében uj királyt válaszszunk. Uralkodjék felséged Babin köztársaság felett is azon szerencsével, melly Lengyelország' thronján kisérője. Zsigmond épen nem érzé magát ez ajánlás által megsértve, 's a' gyülési termet egészen megelégedve Babin köztársaságot vidám és kedves szabadlelkűségével hagyá-el. Szaniavszki kanonok igen alapos vizsgálatokat tön Babin köztársaság felől 's megmutatá, hogy az egész 1677-ig fenállott; az ő értekezése a' felől, mellyet több év előtt a' tudományok' akademiájában Varsóban felolvasott, többször gerjeszté-föl a' hallgatók' köz kaczagásit.

EGY RECENSENS KÍNAI.

A' *Gazette musicale* szerint.

A' ***i szinházban egy uj daljátékot adtak. Első próbája volt ez egy fiatal költőnek és egy fiatal hangszerzőnek, ezt tudtam 's ez okbul türelemmel és kimélettel ruháztam-fel magam. A' pénztárhoz léptem, hogy a' daljáték' könyvét megvegyem, 's ekkor fülembe sugá egyik barátom: „Ajánlom önnek a' költőt, egy fiatal szerény férfi; operája nem mesterműugyan, sőt ellenben kevessé gyönge lábon áll; de bátoritást érdemel, fiatalsága menti őt, 's én pártfogásomat igérém neki. — Várja-meg ön második próbáját, 's látni fogja, hogy tehetsége van; bánjon tehát kiméllettel vele — barátsági szolgálat gyanánt kivánom ezt, mellyet ön iránt mutathat." — Barátomnak igenlést intve nyomintám kezét, de nehány lépés után egy közel rokonom állja utamat 's kinyilatkoztatja, hogy forrón érdekli őt a' hangászat' szerzője: „fiatal ember," ugymond, „ki legnagyobb reményekre nyujt alkalmat, ki legjelesb tehetségekkel bír, de még csak fejlésben van. Nézze által ön a' kezdő' hibáit 's emelje-ki illőleg a' szépségeket. Egy szóval beszéljen ön ugy felőle, mint érdemli, azaz: dicsérje munkáját." — „Ön' kedvéért behunyom fél szememet," felelém, 's föltevém magamban, hogy legalább az énekesekkel meggyőződésem szerint fogok bánni, minthogy a' költővel és hangszerzővel ez megtiltaték; de alig léptem a' földszinre, midőn egyik ügytársam félrevezetett 's megsugá, hogy az első bassista megkérte őt, ne sajnálná jószivüségembe ajánlani, minthogy csak most épült-föl betegségéből 's még nincs hangjának teljes birtokában. — Alig hagyott-el ez engem, a' prima dona' egyik barátja ragadott karon 's elbeszélé, hogy az ártatlan reszket mint nyárfalevél, mivel mai szerepe nem hangjához van irva 's csak szivességből vállalá-fel. — Tüstént rá az első tenor' atyja jött, megindulva szorongatá kezem 's nem szünt-meg, jó fiának gyermeki szeretetéről beszélni, ki vénségének egyetlen gyámola; 's azon bizonyitással végzé beszédét, hogy a' mai szerep' sükerétől fog függeni további megtartása. — Nagy ügygyel-bajjal elszakadtam a' beszéddús öregtől, 's ekkor a'

festő csukott karjai közé, 's nyomos szavakkal idézte eszembe ama' vidám időket, midőn közösen ****ban utazgattunk. — Nagy nehezen elértem zárszékemet, egy rosz daljátékot hallottam középszerü dalnokoktul előadva, láttam rosz diszitményeket 's — dicsérnem kelle, bárha a' közönség nagy részint pisszegetett. Szerencsétlenségemre kimentemkor a' szinház-igazgatónak juték kezei közé, ki a' rosz bevételek 's a' közönség' részvétlensége felől panaszkodék, 's ugy vélte, kötelességem volna, utóbbinak szemeit fölnyitnom. — Mit teheték? — Bőszülten dicsértem mindent; — 's mi lön a' következés? — A' dicsérttek részrehajlónak neveztek, 's a' közönség azt vélte, kritikáim többé nem érdemlik az olvasást!

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Junius' 14*dikén* „Két Péter, vagy: a' Saardami polgármester", vígjáték 3 felvonásban; — Lebrun után forditotta Telepy György. Ma Bartha ur (Péter czár) annyira nem tudá szerepét, hogy több helyen még csak gyanitni sem lehetett, mit akart mondani. Már épen nem csudáljuk, ha sok nézőt így hallunk beszélni: „Csak hijában, nem eléggé pallérozott még a' magyar nyelv hogy szinpadról sikerrel hathasson; — mi jól tudunk magyarul, a' szinészek is magyarok 's még sem értjük, mit mondanak." — Elhiszük, de ennek nem a' nyelv, hanem némelly szinészek' tunyasága az oka, kik nemcsak hogy tanulni nem akarnak, de még a' próbákra is gyéren jelennek-meg, 's szerepeiket nem próbálják rendesen, gondolkozással, hanem csak immel ámmal elhadarják, hogy annál hamarább ismét *szokott* foglalatosságaik után futhassanak. Erősebb fenyitéket a' hibázóknak, különben még bimbójában hervad-el az intézet.

Junius' 16*dikán* Weissenthurn Johanna' 5 felvonásos szinjátékában: — „János, finnlandi herczeg, forditotta Kossuth Lajos" — lépett föl másodszor Széppataky Johanna, Mária királyné' szerepében. Szavalásában meg van szinészink legnagyobb részének hibája: az egyhanguság 's nagy pathos ott hol épen nem kell, mimikája nincsen, mozgásai pedig sem kiszámoltak, sem kimértek, annyira, hogy a' müvészet' kivánatitól minden tekintetben távul vannak. Ezen szögletességeket azonban, mellyek kis városokban ragadtak rá, könnyen lesimithatandja, ha gyakran meglátogatja a' pesti színházat.

Junius' 18*dikán* Töpfer' vígjátéka: „Leánykérés szabály szerint, vagy: ha parancsolja," — vala adandó, de Bartha urnak hirtelen történt változása miatt, Kotzebue' nyolcz garasos atyafiát láttuk. A' czímszerepben e' napon Fáncsy ur játszott, máskor pedig mások szinészink közül; de meg kell vallanunk, hogy jól adatva e' szerepet még magyar színpadon nem láttuk soha, — nem kellene azt olly igen feszes komolysággal játszani, mert nem lehet megegyeztetni a' természet' változhatlan szabályival, hogy Krone Bianka, a' vidám szende leányka, egy feszes pedantba mindjárt első látáskor szerelmes legyen, 's ezen kivül, ha már Benjamin korhelynek adja-ki magát 's annak akar tartatni, viselje magát ugy, mikint egy derék vásott pazardihoz, nem pedig mint valamelly szivszorulásba szenvedő holdvilági lovaghoz illő.

Junius' 19*dikén* Holbein' vígjátéka: „Kétalaku" — forditotta Jakab István; — ma is mint máskor, — jól mulattatá a' nézőket. Egressy ur (Zonau báró) eleven egybevágó játékáért többszöri kihivatással jutalmaztaték. Udvarhelyi ur (Doleman gróf) nehányszor igen igen akadozott, a' rendelők pedig hibáztak, hogy Molnár urnak olly szerepet adának, mellyben beszélnie kellett.

* * *

Ha gondos figyelemmel áttekintjük szinészink' pályakörét, mellyet a' haza' szivében töltének, csekély erővel vergődtek ide, de csekély erejüket buzgósággal pótolák 's buzgóságot éreztek a' közönség részéről is. Utóbb a' nemes megye vevé őket pártfogó szárnyai alá, a' tudós társaság figyelmet forditott rájok. Most már emelkedni, tanulni kezdtek a' vándor élethöz szokott fiai a' müvészetnek, szép ipart, szép buzgóságot látott a' Megye, a' közönség szivesen nézett-át egyes gyönge hibákat, mert fejlődésében volt az intézet 's szép reményekkel biztatá. Kiszemelé végre a' nemes Megye mind a' két hazából a' legjelesebb tagokat; az intézet uj erőt nyert, és kivevén az operákat, méltán vetekedék a' még akkoriban szellemileg gyönge lábon tengett pesti német szinházzal.

Itt állott tehát a' magyar szini világ, bujdoklásban töltött minden viszontagságival, mennyire practicus szinészektől várni lehete, még eddig nem látott fénypontján. A' legfőbb fénypontruli visszaesés sok nagynak vala e' világi forgandóságok közt sorsa; de, fájdalom! szinészetünk épen midőn e' fénypont ösvényére lépett, midőn megnyillott előtte a' sorompó, hogy férfias küzdéssel előhaladjon, hanyathomlok kezde előbbi apathiá-

jába visszabukdosni. Mi szülte e' férfias törekvő erő naponkénti bukását, vizsgálatába nem bocsátkozunk, a' jelent tekintjük csak 's a' jövendőt.

Jelenleg: hetek, hónapok, évnegyedek mulnak, 's a' magyar fővárosi színészet szellemileg tösped; tán borostyánaikon nyugosznak már a' magoknak némi hirt 's hozzá tán elég dicsőséget nyert színészink? avagy tán az ur adá nekünk e' henyészetet — Deus nobis haec ocia fecit? — Mind a' kettőt fájdalmas hinni; mert amaz a' földi törekvések' dicsőségében, ép erő mellett, nem nagy tiszteletet gerjesztő nyugvás, emezt a' hálátlanságnak nem legszebb bélyege ferditné. — Nem ügyekszünk, mert a' nemes Megye megadja a' színésznek mi a' színészé; ezt feltenni polgárról, ki naponkint az erkölcs tanulásában fáradozik — ha csakugyan fáradozik, — teljes lehetetlen; de lehetetlen azt is hinni, hogy olly elvetemült gondolkozásu volna egy magyar színész, ki maga felől azt tarthatná, hogy műveszi fáradsággal szerzett borostyáni közt már most nyughatik; — mi hát oka, hogy színészink haladás helyet vesztteglenek, 's jól meg kell jegyezni: ki a' felette sietö időben ma elő nem halad, az tökéletesen vissza felé megy; — mert ma még csak egy dologban járatlan, de holnap, holnapután már hármat nem fog tudni. A' rend mindennek lelke, 's főkép olly dologban mindennek lelke, hol léleknek, testnek, mint a' színésznél, a' legegybehangzóbb rendszerbe kell lenni. Valjon nem e' rendhiány okozza-e színészetünknek jelen töspedő állapotját, holott most sokkal nagyobb mezejük van tanulhatni is, a' pesti szinháznak valóban nem csekély számu jeles tagjaitól. — E' rendnek részletes taglalásába nem bocsátkozunk, de kérdjük már most, bár mi legyen is oka, hogy színészetünk elő nem halad, mikép kivánja jövendőjét Pesten, az épülő kis szinházban elintézni? művészi tanulmány, szorgalom, ipar, rend nélkül? ugy szünteleni atyáskodására fog szorulni a' nemes Megyének, 's mig a' műveszet csak atyai szárnyak alatt élhet, gyermekkorában van az, és erős lábra nem fog állhatni.

Nem akarunk mi itt színészinknek leczkét tartani, hanem azon szempontbul tekintjük a' dolgot, melly azt a' haza' ügyévé tette; 's ugyan kérdjük már most, a' hazának, 's a' haza egyes testületének, mint nemes Pest vármegye, annyi ezernyi áldozatok után, nincs-e teljes joga megkivánni, hogy a' színész müvészi tudományának tökéletes kifejtésére, a' legnagyobb szorgalmat, a' legnagyobb ipart forditsa? — 's valjon azon kezdjük-e ez ipart, hogy még leczkénket sem tudjuk, 's a' helyet hogy naponkint haladnánk, mindig mélyebre sülyedünk?.....

A' pesti szinház sok tekintetben iskolája lehetne színészinknek 's mit itt practice tán nem volnának képesek megtanulni, mi áll ellent, hogy azt theoretice is tanulni ne ügyekezzenek? magok színészink közt van egy pár olly tag, ki nem csekély theoretikai szini ösmeretekkel bir, valjon szégyen volna-e ezektől tanulni, vagy a' hetenkinti szünnapokat lehetne-e szebb foglalatossággal tölteni? — Im a' szó' legszorosabb értelmében nyakunkra nevekedett az idő. Még alig félév előtt, dicséretesen versenyghettek színészink pesti pályatársaikkal; — változtak az emberek, sietett az idő 's most már mikép mérkőzhetnének versenytársaikkal ott, hol kevéssel ezelőtt, egy kis hirt, egy kis dicsőséget arattak. —

Fáj ez a' hazafi érzésekkel buzgó kebelnek, de e' fájdalom az ingadozó ügyen nem segit, hanem segithet a' vasszorgalom. — Mi gátolja, hogy színészink önmaguk közt is kisded tanuló iskolát ne alakitsanak? — Kik a' nyelvet alaposan tudják, adjanak leczkét az abban járatlanoknak; kik szini theoretikai ösmeretekkel birnak, oktassák az abban szűkölködőket; próbájuk ne legyen csupán memorizáló óra, melly alatt a' sugó játsza a' főszerepet, hanem a' mutatványok így vagy amugy sükerülhetésének valóságos iskolája.

Nem mondjuk mi, hogy csak ez az egyetlen mód a' fővárosi magyar színészet emelésére, de hogy jobbá alakitására valamit csakugyan kell tennünk, pedig haladék nélkül nélkül tennünk, ez olly józan kivánat, mellytől színészetünknek Pesten kezdendő jövendője is nagy részint függ.

ABÁR.

EPIGRAMMÁK (*Haug után.*)

CYNTHIÁHOZ.

Cynthia látálak, de ne bár! mert téged az ember
Vagy lásson mindig, — angyal! — avagy soha se.

NAP ÉS IDŐ.

A' nap gyors, az idő még gyorsabb: mert ugy-e a' nap
Egykoron állt is már, 's még az idő soha sem.

H. KARÁCSONY L.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

MAGYAR

PEST
Junius' 25dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
51dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV'

Szebb jövendőt a' Hazának,
Bús idői már valának.

ELSŐ FELE.

A' VILÁG A' MINT VAN.

BULWER UTÁN.

Mi drága egy portéka a' világ? — A' bál lady Lennoxnál tegnap — milly elragadó vala az! Mindnyájan ott olly nyájasok voltak és Charlotte olly kellemesen nézett-ki — ő a' legderekabb leány, kit valaha láttam! — De most föl kell öltöznöm. Balfour itt lesz tizenkettőkor a' lóval, mellyet nekem el akar adni. Milly boldog vagyok én, ollyan barátot birva, minő Balfour! — ő olly mulatságos — olly jószivű — 's a' mellet olly ördöngös ügyességü — 's még az ő derék lelke! — Lám, milly szerencsétlenség! egy kicsinyt esik; de semmi, majd kitisztul; 's ha ez nem történik, ejh, hiszen lehet billiardot játszani. — Mi drága egy portéka a' világ!"

Illy magánybeszédet tartott. — „Nugent Károly" egy huszonnégy éves ifju — emberbarát — optimista. Urfink árva volt, jó házból eredő és nagy birtoku, derék, nemeslelkü, bizodalmas és nyiltszivü. Elmetehetségi a' közönségesen túlhaladtak 's valódi szeretettel viselteték a' tudományokhoz, mellyek iránt tiszta izlést mutatott. Még a' philosophiának is térdet hajta, de a' nyugodt és hideg kellem, mellyel ez istenné szolgáit fogadni szokta, nem sokára idegenné tette iránta a' fiatal tisztelőt. „El!" felszólala egy reggel, midőn Rochefoucault' egyik kötetét, mellyet érteni képzelt, elveté magától — „el e' különködő és alacsonyitó könyvvel! Az emberek nem azon aljas teremtések, mint itt ábrázoltatnak — kötelességem, jól gondolkozni magamhoz hasonlókrul!"

„Hah! drága Nugentem, mint vagy?" — E' szavakkal lépett Balfour kapitány a' szobába. Balfour szép, sötét fürtös ifju volt, nemű kérkedéssel és sok nyiltsággal valójában. „A' ház előtt tartja lovászom a' lovat. Jőj az ablakhoz. Nem pompásan lép e' paripa? Milly nyaktartás! Veszed észre előlábát? Lásd, mint hordja farkát! Ezer villám, mindent jól meggondolva, még sem fogom azt neked átengedni."

„Igen, igen, pajtás, roszul eshetik, tőle megválnod. Pompás! — Egészen ép — — hogyan?"

„Vizsgáltasd-meg."

„Azt véled, nem fogom szavadra annak tartani? — Az ára?"

„Határozd-meg magad. Pál herczeg száznyolczvanat igért érte; de te —"

„Legyen tiéd a' pénz."

„Oh nem, Nugent — mond százötven."

„Nem engedem magamat felhaladni. Itt egy váltó száznyolczvan guineara."

„Lelkemre, meg vagyok szégyenitve; de hiszen te olly gazdag legény vagy. John, vezesd azt a' lovat Nugent ur' istálójába. — Hol fogsz ma délben enni? — A' kakaofánál?"

„Tiszta szivvel."

Az ifjak együtt lovagoltak. Nugent magán kivül volt az ujon kötött vevésre. A' kakaofánál ebédeltek. Balfour nehány érett baraczkot hozatott-fel — Nugent fizeté a' lakomát. Estve mindketten színházba mentek.

„Látod azon statistánét, Florinát?" kérdé Balfour — „Módfelett derék külsejű? heh?"

„Oh igen — comme ça — de ügyetlenül tánczol, épen nem szépen."

„Mit? nem szépen? Jer és csevegj vele. Ő inkább csudáltatik, mint bár mellyik a' balletjátszók közül."

Mind kettő a' színfalak közé ment, és Balfour meggyőzte barátját, hogy Florinának ót magán kivül kell ragadnia. Egy hét nem folyt-el, 's már a' statistánénak meg volt a' maga equipageja, 's ennek megköszönéséül Nugent hetenkint kétszer nála estebédelt.

Nugent egy elbeszélést irt a' „Muzéum" számára; első irói próbája volt az — meglehetős munka 's módfelett népszerű.

Nugent egy reggel reggitala mellett üle, midőn egy hosszu, sovány, feketén öltözött ur hozzá lépe, ki Gilpin ur név alatt jelentetett-bé.

Gilpin ur igen-igen alázatos bókolatot csinált, 's egy vaskos sohajt röpite-ki száján. Nugent azon pillanatban élénk részvétet érze az idegen iránt.

„Sir, a' legnagyobb sajnálkozással —" dadogá Gilpin ur — „keresem-föl önt. Én — én — én —." Csöndes száraz köhögés akadályozá beszédét. Nugent egy findzsa theával kinalta-meg őt, az nyájasan megköszönteték 's a' történet tovább folyt.

Gilpin ur' történetét hamar el lehet beszélni, mihelyt nem ő maga a' beszélő. Szerencsétlen író — egykor fényes körülmények közt — kezeskedés egy áruló barátért — e' barát elillan — elő nem látott esetek' — angyali nő és négy kherubi gyermek — legközelbi vásárra egy könyv jelenne-meg tőle — jelenleg a' legszorongatóbb szükség — irtózás azon megszorulástól, hogy segedelmért könyörögjön — hatalmasan megindulva azon nagylelkü gondolkozásmódtól, melly a' Nugent ur által irt elbeszélésben mutatkozik — reménysugár, melly lelkét földeríti — 's íme Gilpin ur' lejártságának és Gilpin ur' látogatásának okai. Soha sem volt érdekesebb megtestesülése egy búbánatos tudósnak, mint Gilpin Gergely. Sápadtan, szenvedőleg és tiszteletesen nézett-ki; gyakran köhögött 's mély gyászba öltözötten járt. Nugent' szíve dagadozott — egy banknottát nyoma Gilpin ur' kezébe — hatalmasb segedelmet igére; 's Gilpin ur fölemelkedék, elárasztva tulajdon hálaérzetétől 's Nugent ur' eléggé nem becsülhető könyörületessége által.

„Milly szerencséssé tesz az engem, hogy gazdag vagyok!" mondá a' nemesszivű fiatal emberbarát, mellényet e' közben felgombolván.

Nugent egy házi mulatságba ment lady Lennoxhoz. A' lady özvegy volt 's gyönyörü egy hölgy. Egy kevessé a' tudálékosokhoz, kevessé a' müveltekhöz, kevessé a' szépekhöz, kevessé a' tetszvágyasokhoz, 's jókora mértékben az érzelgőkhöz tartozék. Lady Lennoxnak volt egy leánya minden vagyon nélkül; ez nagy érdeket gerjeszte egy ifjuban, ki Nugent Károly' nevezetes elméjével és ritka kedveltetőségével bíra. Az ifju mellette üle — a' világ' szívtelenségéről csocsogtak; mert ez olly tárgy, melly felett huszonegy éves ifjak és negyvenes éves hölgyek különös ékesen szólókká lesznek. Lady Lennox panaszkodott. Nugent ur védelme alá vette őt.

„Nem beszél az ember sokat az ártatlanságról, a' nélkül hogy maga nagyon romlott ne volna," így vagy legalább körülbelől illy formán szólnak madame d'Epinay' memoire-jai; 's tulajdon jószivűségink semmit sem okozhat olly könnyen, mint panaszokat mások' szívtelensége felől.

„Derék egy asszony!" gondolá Nugent — „milly valódi érzetei vannak! 's milly szép a' leánya! Oh szeretetre méltó család!"

Lennox Charlotte egy szívinditó dalt játszék; Nugent a' pianora hajolt; beszélgettek hangászat, költészet, fürdői utazás, érzemény 's az uj füvészkert felől. Egy sétakocsizást rendelének. Nugent a' következő éjjel nem aludt nyugalmasan; hihetőleg szerelmes vala.

Midőn másnap fölkelt, az idő vidám és szép vala; Balfour, minden barátok' legjobbika, egy óra alatt hozzá igérkezék; Balfour paripája, minden paripák legjobbika, viendé őt az uj kertbe; 's az uj kertben lady Lennox-xal, minden anyák' legkellemesbikével, — és Lennox Charlotte-al, minden lányok' legigézőbbikével, fog találkozni. A' statistáné már rég terhére volt — elfelejtetett. „Valóban, ez valami gyönyörü világ!" ismétlé Nugent, miközben nyakravalóját felköté.

Darab idő mulva volt — nem akarom megmondani, milly sokára — e' szerencsés nap' leélte után. Nugent egyedül vala szobájában, mellyben keresztbe öltött karokkal és redőzött homlokkal jára alá 's fel. „A' gazfi! az alávaló ember! — 's a' ló sánta volt, midőn azt nekem eladá — tiz fontot sem ért — 's én olly bizodalmas — átkozott legyen ostobaságom! Ezt még mind nem számolnám; de elunt kedveltjét rám tolni! — engem a' világ' kaczajtárgyává tenni! — Az egekre, ezért lakoljon! Először pénzt kölcsönöz tőlem 's aztán gunyt üz jószivüségemből! — társaságába bevezet, hogy kipusztithasson! — de, hála istennek, én jó lövész vagyok! — Mondja ön, ezredes ur, barátilag van ez téve?"

Nelmore ezredes, egy öregke férfi, a' finom társaságban igen ösmertes, szép homlokkal, hamisan és fürkészve tekintő szemmel és kellemes mulattató tehetséggel, a' szobába lépett. Ő hozzá tartotta Nugent szenvedett szégyenének hosszu lajstromát, 's most azon kéréssel végzé azt, hogy egy kihivást juttasson a' barátok' legjobbikának, Balfour kapitánynak, kezeibe. Az ezredes megvonitá szemöldét.

„De — drága sír — ezen ur valójában nem jól viselte magát ön iránt, megvallom azt — de milly tetemes sértésért akarja őt tulajdonkép kihíni?“

„Viseletéért átalában.“

Az ezredes nevetett.

„Na tehát, azért, mivel tegnap azt nyilatkoztatá, hogy én átkozottan terhére vagyok, 's ezentul nem fog velem társalkodni. Ezt While-nél mondá, midőn Selwynnel az ívablakon könyökölt.“

Az ezredes egy szippanat tubákot vön.

„Jó fiatal barátom,“ ugymond, „látom, ön nem ösmeri a' világot. Jöjön 's ebédeljen nálam — pont hét órakor. Akkor beszélni fogunk e' tárgyakról. Azonközben semmi férfit nem hihat-ki ön csupán azért, mivel önt unalmasnak találja.“

„Nem híhatok-ki? Hát mit tegyek?“

„Nevessen — fejét csóválja 's mondja: „Balfour, Balfour, te gonosz ficzkó vagy!“

Az ezredes eltudá a' kihivást simítni; azonban Nugent' boszusága a' legjobb barát iránt olly heves lön, mint az előtt. Leköszönt az ezredes' meghivásáról; ebédre lady és misz Lennoxhoz volt hiva. E' közben a' Kensingtonkertek' árnyas részeiben csavargott, eszmélkedésit folytatandó.

Egy lugasba ült 's moralizálva tekintgeté a' betűket, adatokat és elmés ötleteket, mellyek rég porhadó kezek által hagyattak az utóvilág' bámulására.

Egy víg társaság ment közel rejthelye mellett — az ő kaczagása 's az ő hangja hallattak előtte. „Igen,“ szóla egy hasgató, száraz hang, mellyet Nugent a' nap' elménczei' egyikének ösmert. — „Igen, igen, láttam önt, lady Lennox, mint beszélt gyöngéd érzelemről Nugenttel — hujh! hogyan vesztegetheté olly hasztalanul idejét?“

„Ah, a' szegény ifju,“ ez viszonoztaték, — persze hogy ő bien bête a' maga szép szólásmódaiban 's hasonlókban; de átalában még is jó szivü teremtés, 's módfelett használható.“

„Használható?“

„Igen. Ő betölt egy üres helyet az asztalnál; kölcsönzi nekem lovait, ha az enyimek náthásak; jótéteményeket ir alá nevemben, 's látogató-szobámat ellátja virágokkal. Egy szóval, ha érzőbb volna, nem lenne olly kellemes; egyedüli kellősége gyöngéiből származik.“

Milly leirás a' legérzékenyebb anyának 's a' legeszesebb és érdekesebb ifjunak szájában! Nugent mint egy villámtól sujtva volt. A' társaság tovább ballagott — ő felfödözetlen maradt.

Haragudott, káromkodott, dühöngött. Ma Lennox-éknál egyék? Sohasem! Levelet irand a' ladynek — huh! egy levelet — minden szó benne tőrszurás! De a' leány? — Charlotte nem volt azon társaságnál. Charlotte — oh! Charlotte egészen más teremtés volt mint anyja — legtermészetesb, legegyszerűbb minden emberi lények közt — 's őt szerette — ez világos volt! E' pontban nem hibázhaték. Igen, Charlotte' kedvéért oda fog menni és méltó haragját leküzdeni.

Lady Lennoxhoz ment ebédre. Nagy társaság vala ott. A' fiatal Austerly marquis épen utazásáról tért haza. A' minden lányok' legkecsesbike mellett űle — Nugent feledve volt.

Asztal után alkalmat kapott Károly a' drága Charlottenak nehány szót fülébe sugni. Gyöngéd szemrehányást mutatott 's kéré őt, hogy e' dalt: „Találkozánk a' nagy világ' zajában,“ énekelné. De Charlotte rekedt volt — ugy meghűtötte magát! Charlotte nem énekelhetett. Nugent elhagyá a' termet 's a' házat. Midőn az utcza' végét elhagyá, észrevette, hogy nádpálczáját ott felejté. — Visszafordult azt elhozandó, örülvén — mert valóban szeretett — alkalmat kaphatni, hogy még egy boszankodó] pillanatot vessen a' minden emberi lények' legtermészetesebb és legegyszerübbikére — egy olly pillanatot, melly e' lénynek legalább egy álmatlan éjt okozzon. Föllépdelt, a' társasági terembe ment és — Charlotte Austerly marquist, ki széke fölé hajolt, „Találkozánk a' nagy világ' zajában“ szép dallal gyönyörködteté.

Lennox Charlotte fiatal volt, kedves és hamis. Austerly lord fiatal volt, tapasztalatlan és hiú. Egy hónap alatt férjül ajánlá magát, 's elfogadtatott.

„Hm, hm!“ mondá szegény Nugent egy reggel, midőn álmodozásiból fölébredt — „elárulva barátságomban, megcsalatva szerelmemben — még is megmaradt számomra a' jótevés' gyönyöre. A' barátság elhagy bennünket világba léptünkkor; a' szerelem, mihelyt második lépést teszünk benne; — a' jótét halálig megmarad! Szegény Gilpin! milly háladatosnak nyilatkozik! Még is iparkodni fogok, hogy azon helyet megszerezzem számára, melly külföldön — —“ (*Vége következik.*)

A' HARANGJÁTSZÓK ANGOLORSZÁGBAN.

A' harangjátszás' szép-müvészete, melly a' szárazföldön a' legtöbb ember előtt ösmeretlen, Angolországban különös szorgalommal és valódi

kedveléssel üzeték. Fogadások és csődülések hirdetettek, mellyek következésében gyakran halálos ellenségeskedések támadtak a' vetekedő harangjátszók közt. Angolország nem bír ugyan olly harangjátszókkal, kik a' delftiekkel vagy legdenieekkel Hollandiában mérkőzhetnének, de bír még is az oxfordi „*nagy Tamással*," ki egymásután Anson' megérkezését, a' dettingeni ütközetet, Quebek' bevételét, III. György' trónra léptét és menyegzőjét 's végre IV. György' koronáztatását megharangozta. A' londoni tornyok' harangjátékiban nincs azon változatosság, mint a' hollandiakban; azok igen egyhanguak 's mindig ugyanazt ismétlik, mi azonban a' híres Viattit nem akadályoztatá, hogy e' themát igen szép violinconcertébe föl ne vegye, hol az igen szép hatásu.

A' harangozás', mesterségének megvannak titkai, mellyeket az angolországi és hollandiai harangjátszással nem kell elcserélni. A' harangjátszás mechanikai mesterség, de hogy a' szabad levegőben függő harangok kongjanak, erős karra és nagy ügyességre van szükség. A' mit Angolországban „harangok' változásának" neveznek, abban áll, hogy azokat változtatva különféle renddel hangoztatják 's ez nagy nyomosságu. Ha két harang két különféle módon hangoztathatik, ez háromnál hatra négynél 24re meg. E' számolás' geometriai sorozatát követve kitűnik, hogy 12 harang' minden kombinátióinak ütésére 80 év kivántatnék, egy másod perczre két ütést számolva. Még tudósok is foglalatoskodtak e' számolásokkal, mellyek a' végtelenig mennek, 's Norwichban egész kötet jött-ki felőlök, mellyben olvoshatni, hogy 80 harang' minden kombinatióinak elverésére (két ütést számolva egy másod perczre) 117 billio esztendő kivántatnék.

A' harangütés' különféle módjai különös kifejezésekkel jeleltetnek-ki. A' harangnyelvvel tett ütés *bob* nevet visel. A' *bob maximus* az, mit mi összeharangozásnak mondunk. A' *háromszoros bob* abban áll, hogy a' harang kétszer üttetik-meg, 's a' hang az első rezgés után visszaesni hagyatik. Azonfelül van még egy nagy atyai bob-cator, egy bob-maior, kettős bob-maior és viszás bob-maior. 1809ben a' norwichi színházban egy híres harangjátszó, Samuel, adá mutatványát, melly czélra nyolcz harang volt felakasztva. A' hírlapok a' művésznek teljes dicséretet nyujtának 's magasztalák azon ügyességet, mellyel (mint mondók) harmadfél percz alatt háromszoros bobjának egész körét 's öt percz alatt a' nagy-atyai bob-catort előadá. „De, mond egyik journalista, ez alkalommal, mik e' kis csöngetyücskék ama' roppant ércz harangok mellett, mellyek' döngő hangja messze terjed-el a' levegőben? Egy konczert illy csöngetyűkön olly irányban van a' harangkonczerthöz, mint a' tábori szemle az ütközethöz."

1796ban sok történt a' harangjátszásban. Ez év' augustusában a' westmorelandi ifjak 3 óra 20 perczig a' Mária-egyház' tornyain hét harangon minden lehető kombinátiókat, számra 5040et, elhúztak. Ez minden harangjátszókat követésre ösztönzött, és Hill István, kinek neve még tisztes emlékben van, Kidminsterben egy nagy 4984 kombinátióbul vagy 1,267,453 ütésből álló konczertet adott-elő. A' cambridgei ifjak nem akartak hátramaradni 's a' Mária-egyházbeli harangokon 6600 különféle kombinátiókat huztak-el. A' kedvelők elősiettek, órákkal kezökben, az előadás' rendességét birálandók, 's itéletök kedvező vala a' harangozókra nézve; a' taktusban alig késtek egy percz' hatod részével, 's az utósó ezer ütés nem került több időbe mint az első.

Nyolcz birminghami ifju, lelkesedéstől tüzeltetve a' nemes müvészet iránt, 15,180 bob-maiornyi összeharangozást akartak előadni; de erejök nem volt megfelelő a' várakozásnak, 's 14,220 harangozás után, a' mi nyolcz órába 's 45 perczbe került, meg kellett szünniök.

A' hangászat' e' különös nemének kitünő kedvelői Norwichban és Kumberlandban éltek. Az angol harangozás' patriarchája 's a' kumberlandi ifjak' elnöke, Patrick ur, ki a' norwichi társaság által hirdetett 50 font sterlinget a' legjobb harangkonczerti szerzeményre megnyerte, nem rég haltmeg. Az elhunytnak halotti kisérete csupán a' nemes müvészet' kedvelőibül állott, kik közül mindeniknek egy csöngetyű volt kezében, mellynek ütője fátyollal volt betekerve; a' harangozás e' fojtott hangu harangokkal egészen különös hatásu volt. Ugyanazon czeremonia ment véghöz Asthonban Ogden János harangozó' temetésekor, ki hivatalát 50 évig viselte. Ő 828 hónapig élt és 828 harangozás tisztelé emlékét.

SOKRATES ÉS XANTIPPA.

Nehéz megfejteni, mint jöhetett e' két név, mellyek' mindenike közmondás, mindenike ellentétele lön a' másiknak, több mint 2000 év után olly kitünő színekkel föstve korunkig. Mért van Sokrates példájául állitva a' férji türelemnek, Xantippa pedig a' rosz és veszekedő asszony' elő-

képe gyanánt? Valjon nem igen is felülegesen hittek a' philosophus' erényeiben és feleségének hibáiban? —

A' régi kor meghagyá nekünk a' philosophus' képét. Ő kicsiny rút ember volt, pisze-orru, igen élénk de szürke szemű, 's minden kinyomás nélküli termetű; érzette rútságát 's mint philosophus nevetett felette. Xantippa' képéről semmit sem tudunk.

Nem lehet róla kétkedni, hogy Xantippának férjhöz menetele előtt igen szép leánynak kellett lennie; mert hiszen még mai nap is látjuk, hogy rút férfiak a' legszebb lányokat veszik nőül. Heves és tüzes charakterü, 's lelke rendkivül élénk levén nem igen értette a' tréfát 's könnyen volt ellenszegülésre ingerelhető. Illyen volt hihetőleg azon leány, kinek sorsa az öreg rút philosophushoz vala kötve.

Sokrates megvetette a' világ' vélekedését 's annak szokásait kigúnyolta. Xantippa tökéletesen meg volt az istenek' és emberek' hatalmáról győződve. Sokrates csak haladott életpályáján 's keveset tekintgetett maga körül, Xantippa látni és látatni akart. Az öreg philosophus nője' nyájaskodásit hihetőleg nem különös kellemeztetéssel fogadá. Hihetőleg szavainak okoskodásokat, szerelmeskedésinek bölcselkedéseket tön ellenébe, 's szélte-hosszában beszélt egy csók felől, a' helyett hogy egyet adna neki. Már illyes valami is elég, egy asszonyt fölingerelni.

Sokrates nem kapott vagyont nőjével, annak kelleme és lelke egyedüli menyajándéki valának. Ezek bizonyosan szereztek számára már Sokrates előtt is több kérőket. Hogyan ha ezek közt egy ollyan is volt, kit ő is szerete, 's ki aztán (mert az athénai szeretők sem voltak jobbak a' maiaknál) hozzá hűtelen lön 's egy gazdag leányt vett-el, ugy hogy Xantippa csak boszuságában nyujtá kezét a' piszeorru kis philosophusnak. Nem volna ez egyedül elégséges mindennek fölvilágositására? Ez természetesen csak hypothesis de nem valószínűtlen.

Sokrates megveté a' pénzt. Milly nagyon lehetséges már most az, hogy feleségével nem könnyen egyezheték a' házi kiadásokon, 's hogy e részben tán roszul folyt a' dolog és Xantippának joga volt kivánni, a' mit megtagadni Sokratesnek nem vala szabad. Ő nagy észszel birt, ezt tudta felesége, de mit használt az, ha semmit sem nyert általa, 's vele nem fizetheté-ki a' sütőt és mészárost. Nője gyakran megleczkézte őt, hogy bölcsességét így vesztegeti, de Szokrates nevetett és hallgata 's a' dolog a' régi lábon maradt.

Csudálkozhatunk-e már most, ha a' szegény Xantippa megharaguvék férjére 's mindegyre haragosabb lön, minél több nyugalmas hidegvériséget szegzett haragjának ellenébe? Mellyik asszony nem fogja neki megbocsájtani, ha a' legelső edényt elővevé, 's a' pisze-orrú kis philosophusnak fejéhöz vágta?

Mindig illy háboruságok történnek, ha a' leány philosophushoz megy férjhöz.

SALAMON ÉS SZABA.

Salamon király nem csak pompájával és bölcseségével tevé magát hiressé, hanem éles-elméje által is. Az ő itélete azon két asszony' ügyében, kiknek mindenike magáénak követelé ugyanazon gyermeket, 's ez is amaz is anyjának adta-ki magát, több költőnek érdekes tárgyat adott eposzi és drámai munkálatra. Kevesebbé ösmeretes lesz a' következő hét monda, mellyek a' Talmudban mondatnak-el:

Szaba, a' keleti királyné, kit *Calderon* szép drámájának: „A' kelet' látónéja" 's legujabban *Dumas* hasonlókép egy drámának hősévé tön, égett a' kivánságtól, hogy a' nagy Salamont, kinek híre minden országokon elterjedt, nemcsak személyesen megösmerje, hanem csudált éles elméjét is próbára tegye.

Meglátogatá a' hatalmas fejdelmet, 's mindenik kezében egy-egy koszorút tartva lépe trónjának elébe. Egyike e' koszorúknak természeti virágokbul volt, másika mesterségesekből, 's olly módfelett hasonlók alakjokra és színökre nézve, hogy alig látszott lehetőnek, a' természet' és mesterség' e' remekeit egymástól különböztetni. — Szaba távolabb állott-meg a' tróntul, 's kérte a' királyt, mondaná-meg neki, mellyik virág van természeti mellyik mesterséges virágokbul. Salamon mind a' két koszorút sokáig nézte, a' nélkül hogy itéletet hozhatna; minél tovább tartá rajta szemeit, annál nagyobbnak látszott a' hasonlatosság 's annál nehezebbnek a' megkülönböztethetés. — A' bölcs király kinos zavarba jött. Azon gondolat, hogy egy asszony által illy csekély dologban rá szedessék és éles-elméje' hirét így bemocskolva lássa, sérté büszkeségét. — Szaba diadalmasan mosolygott.

Miglen Salamon komoran és roszkedvüleg tekintgetett körül a' teremben, pillanati egy ablakra esének, melly a' kertbe nyilott. Az ablak

küloldalán egy méhraj volt. Örömsugár deritette a' király' képét. Az ablakot kinyittatá. A' méhek, mint jótevő szellemei a' terembe röpültek, észrevevék a' két koszorút, 's azonnal a' természetes virágokra csaptak; a' csináltak mellőzve lönnek. — Salamon mosolygott 's Szaba zavartan és szégyenkedve süté-le szemeit.

Más alkalommal ugyanazon Szaba hat fiú- és hat leánygyermeket vitt Salamonhoz, egyformán öltözötteket és egyforma kinézésüeket, ugy hogy arczvonásaikról vagy külsejökrül épen nem lehete őket nemök szerint megkülönböztetni, a' megszólamlás mindeniknek tiltva volt; — Szaba kérdezé Salamont, mondaná-meg, mellyek a' fiu-, mellyek leánygyermekek.

Salamon tizenkét kád hidegvizet parancsola, a' gyermekeket a' vízbe tétette, 's a' lánykák valamennyien feledkezve a' tilalomról, elsikolták magukat a' hideg viztől irtózván, mig a' figyermekek állhatatosan hallgattak, 's a' bölcs király a' sikoltókat azonnal leányoknak nyilatkoztatá.

TERMÉSZETI JELESSÉGEK.

Bizonyos *Lefevre* majus' 23dikán Versaillesből Párisba ment, hol egy kereskedőháznál szolgálatban álla. Passy' közelében förgeteg érte, melly elől vigyáztalanul a' közel erdő' fái alá vonult. Nem sokára egy villám sujtott-le 's a' szerencsétlent földre terité; ez hétfőn történt. Később sok ember ment-el mellette, kik őt fekve láták, 's a' nap' minden szakában mindenkor ugyanazon helyzetben, de senki sem gondolt vele, vagy nem iparkodék megtekinteni, mi baja lehet azon férfinak. Végre pénteken magához tért, próbát tön fölkelni; de bénulás és erőtlenség, minthogy olly sokáig táplálék nélkül maradt, annyira elnyomák őt, hogy, alig vánszoroghatván nehány lépésnyire, ájultan lerogyott. Most végre szemébe tünt egy helybeli lakónak, hogy tán valami szerencsétlenség ment rajta véghöz; de az elővigyázó ember nem győződék-meg erről tulajdon szemeivel, hanem csak hírül adá a' rendőrségnek a' mit sejtett. Szombaton, tehát hat nap mulva, segedelmet nyujtának a' szerencsétlennek. Ez a' legnyomorultabb állapotban 's olly gyöngeségben volt, melly alig engedé, hogy tovább vitessék. Alig van remény, hogy ujra helyre állhasson.

A' *keleti hírnök* az outa-kigyórul, melly fejét kivéve egészen fehér, 's igen ritka állat és különös tulajdonságai vannak, következőket beszél: „Ezen állatok mindig párosan járnak, 's nevezetes, hogy, ha egyik — ember vagy állat által — megöletik, a' felülélő követi a' gyilkost, mig végre megboszulta magát, vagy ő is megöleték. Vannak példák, hogy üldözését legtürelmesebb fáradhatlansággal, 300 angol mérföldre is, folytatja. Azon kis állatot, mellynek társát egyik hajósunk megölé, miután a' parttól elhaladtunk, annak hosszában egyenes vonalban hajónkkal láttuk uszkálni, 's midőn Cawaparba értünk, kész volt, társa' gyilkosán boszút állani. De megöleték, mielőtt szándékát teljesítheté.“ — Tehát az állatok közt is vérboszu! —

Marseilleben minap az angol consul' házába ütött a' mennykő 's elégette a' hírlapot, mellyet ezen ur kezeiben tartott, a' nélkül hogy őt magát megsértené.

A' SPANYOL KÖLTÉSZET' DAGÁLYOSSÁGA.

A' brittek' gondolatdús költészetétől messze távozik a' púffaszkodás, de a' spanyolban az otthonos. Egy britt iró azon fáradságra tökélte magát, hogy többeket e' furcsa és nevetséges csucsorodásokbul összeszedjen. Itt következnek nehány próbák.

1.) A' híres *Lopez de Vega* ezt énekli egy a' tengerparton síró pásztorlánykáról: „A' tenger, irígyelvén e' könyeket a' földtül, a' partra jő, azokat fölszedendő, csigateknőbe zárja őket és gyöngyökké változtatja.“

2.) *Villegas* a' lyrikus költő ezt mondja egy folyamhoz: „oh te, ki ezüst saruban haladsz arany homok felett.“

Kedveséről így énekel ugyan e' költő: „Kétkedsz Lydia' szemeinek hatalmában? érintsd csak keblemet! Meglátod, hogy hamuvá váltózék az.“

3.) *Gongra* azt állitá egy fülemiléről, hogy annak mellében százezer fülemile van, mellyek versenygve dalolnak torkából. Egy igen fiatal és szép leányról ezt mondá: „kevés éveket számol, de szépségére nézve több századokat.“

4.) *Manzaneres'* folyama Madridban bizonyos időkben bővelkedik ugyan vízzel, de néha olly vízszegény, hogy majd nem kiszárad. II. Fülöp király tizenegyszáz lábnyi hosszaságu hidat épitetett e' folyamon. Egy spanyol, ki rajta olly időben ment keresztül, midőn a' folyamágy alig volt nedves, így szóla: „Igen czélirányos volna a' hídat

eladni 's a' nyert pénzen vizet venni.“ — *Gongora* mind a' mellett is Manzanerest a' folyók' fejdelmének 's minden folyamok' vicomtejének nevezi.

NAPOLEON' ITÉLETE A' FRANCZIA TRAGÖDIÁRÓL.

„Én a' franczia tragödiában,“ mondá egykor Napoleon Talmához, „nagy hiányt találok; kevés kivétellel római és görög az, de nem nemzeti; hibázik belőle egy nagy drámai alapidea, egy titkos rugó, melly mindent mozgásba hoz. A' régieknek a' fátumjok vala, mellynek még isteneik is alá voltak vetve, mert drámáik a' vallással kézfogva mentek. Nekünk ez okbul e' hiányt más módon kell kipótolni iparkodnunk. Mi a' tárgyat történetünkben keressük sőt azon történetekben, mellyeket magunk éltünk — csak így lehet a' tragödia nemzeti, 's szivünk' minden rostáit így rázhatja-meg.“

EGYVELGEK.

1.) Indiában már a' kilenczedik században olly gyapotszövetek készítettek, mellyek majd egészen átlátszók valának, 's olly finomak, hogy egész felköntöst át lehete egy közönséges tágasságu gyűrün vonni.

2.) Darab idő előtt egy franczia egyházban az igen régi madonnát ujjal akarák kicserélni, de e' hírre tompa nyugtalanság terjedt-el a' lakók közt; a' pap alig veté-le egyházi öltönyét 's a' templomból ki akart menni, midőn a' sokaság utját állotta. „Nem szabad mennie,“ szóltanak hozzá; „mit tett ön jó szűzünkkel?“ — „Igen,“ mondák az asszonyok, „adja-elő ön a' mi jó szűzünket; csak ő tesz csudákat, 's ennek bizonysága, hogy a' moj nem rágta szét.“ Mások még tovább mentek mondván: „Ön eladá őt, jó szűzünket 40,000 frankért más templomnak árulta-el.“ A' pap megmenekheték a' fölindult sokaságtól, de szerencsétlenebb segéde sokáig szenvede köztök. A' törvényhatóság hiában iparkodék, a' csöndet ismét helyre állítni 's még a' katonaság is visszavonult. Most a' vezetők ismét elővonák a' régi madonnát a' szögletből, hová száműzetett, 's nagy diadallal, ének és gyertyavilág közt régi polczára helyezék.

3.) Ha az ember a' drurylane-színházba lép 's az előcsarnokba bemegy, pillanata Kean' és Garrick' szobrai közt Shakespeare' szobrárá esik. De hogyan áll ott a' nagy férfi! A' szobor' talpazata egy kandalló, mellyben hatalmas szénkőtüz ég, ez angolosan annyi, mint a' hasznost a' széppel összekötni. A' nagy költő mintegy kürtőjét teszi a' kéménynek, 's ugy látszik, mintha a' háladatos nemzet, mellyet egykor ő melegíte; most őt akarná melegítni. A' jó emberek nem gondolják-meg, hogy elég sok színpadokon a' nélkül is ugyancsak jókora forróságba jöhet Shakespeare, midőn előadatik.

4.) Nem rég Ryan János, egy irlandi hóhér, önkezeivel vetett véget életének, 's a' nélkül hogy a' feltámodást megvárná, halála után kétszer jelent-meg e' föld' hátán, és pedig két egymásután következő napon. Ugy látszik sok ellensége volt életében vagy az irlandi fanatismus nem örömest látta a' közönséges temetőben nyugodni az öngyilkost. Elég az hozzá, nagy népcsoport gyülekezett a' temetőbe, felnyitá a' sirt 's széttörte a' koporsót. Aztán kötelet hurkoltak a' test' nyakára, meztelen átvonák azt a' mezőn és szántóföldeken 's egy csapat katonaság' közeledtekor egy gödörbe veték. Nagy nehezen találtak egy embert a' megyében, ki tudott ásót forgatni 's megegyezék, hogy Ryannak sírt ásand. De a' halott még sem maradt sokáig nyugalomban; következő nap ismét napvilágra vonattak szétzúzott és rothadásnak indult tetemei. A' rendőrség végre hatalmába kerité azt 's a' temetőnek egy félrelevő helyén ásta-el, hol éjjel nappal őrök állnak mellette. Most már hihetőleg nyugodalomban lesz szegény Ryan.

5.) Mindig sokat beszélnek az emberi nem' előhaladása felől lelki és értelmi tekintetben, 's nem is lehet tagadni, hogy az emberek müvészetben és tudományban mind inkább tökéletesbülnek, de az erkölcsiségről nem lehet mondani, hogy ez egy irányban állna lelki müveltségökkel. Tekintsük p. o. az uj-yorki nagy égést, melly — mint mondják — egy dühöngő, a' rabszolgafelszabaditást ellenző bandának volt munkája, 's borzadni fogunk illy szükkeblüség, önzés és elvetemültség felett; vagy vegyük szemünkbe azon Sierra Leona-nál elfogott rabszolgahajót, mellynek kapitánya, hogy megtámadói elől elillanhasson, más teher mellett, 59 szerencsétlen rabszolgát is kivetett 's a' habhalálnak áldoza. Lehet-e ennél borzasztóbb? — 'S így találhatunk akárhol legcsalhatlanabb tanuságokra, hogy az emberiség csak értelmi de nem erkölcsi müvelődésben halad előre.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Egy előkelő pesti kereskedőné nemi pénzbeli pörlekedésekbe jutván férjével, azon szerencsétlen gondolatra bukkant, hogy életét veszítse, e' szándékát egy pár nap előtt vitte véghöz, reggelijében egérkövet emésztvén-meg. —

2.) Hire van, hogy egy fiatal ember, ki vagy nyolcz nap előtt temetteték-el, másnapra életre tért, 's szerencsésen meg is szabadíttaték. — 'S mig ez megszabadult, hány veszhetett-el borzasztóan mellette! valóban minden illyes példának erős munkásságra kellene buzdítni, hogy a' halottak' vizsgálása körüli gondosságra szigorú figyelemmel legyenek.

3.) Napokban a' budai sétán egy dajka a' bástya' szélére helyezvén a' gondviselésére bizott kis gyermeket, — bárha illyesmi a' gondos város által meg vagyon is tiltva, — mig maga egy pár lépésre eltávoznék, a' gyermek szokott virgoncczsággal mozgani kezdett 's csakhamar nyakrafőre zuhant alá, hol a' halál szoritá karai közé.

4.) (Intésül a' szerelmesekhöz). Folyó hónap' 10dikén N. N., egy 17 éves leányka, tizenöt hónap óta távul volt kedvesét megérkezni látván, repeső örömmel, tárkarokkal siete a' rég vártnak elejébe, 's kétség kivül e' szavakban akará örömét kimondani, „beh jó, hogy megérkeztél,“ — de nyakára borúlva, láncsókok közt csak ezeket rebegheté: Józsi! beh jó — beh jó — beh jó — 's ezzel az érzékeny lányka földre rogyik 's a' viszonlátás' édes örömei közt lelkét kiadá.

E' halálhírekkel íme egy egészen ellenkező mulattató:

Az Értesitőben (junius' 22dikéről) következők vannak hirdetve:

Elhagyá a' sajtót 's következő helyeken ('s a' t. 's a' t.) megszerezhető:

KRITIKAI LAPOK' VII. FŰZETE.

Tartalma: Birálatok, I. Az ember' kiformáltatása esmérő erejére nézve, vagy is a' közhasznu Metaphysika. Irta Fejér György. — Szamosy. — II. Turandot. — Tragicomoedia Gozzi után Schiller. — Ford. Gáthy János. Csató Pál.

DRAMATURGIAI ÉS LOGIKAI LECZKÉK magyar színbirálók' számára. — I. Szükséges magyarázatok a' Rajzolatok' színbiráló compániájának. Tartalma: Általános nézetek. A' Rajz. kritikusainak ön magokkali ellenkezése. Észrevételek a' szójtés, recitatio, declamatio, testtartás, chironomia, arczbeszéd, charakter-felfogás 's kifejezés iránt. Okatlan birálatok, hatalomszavak. X. et comp. Kritikái megérdemlik, hogy szinészeink megvessék. Az elcsóvált és könnyü 's a' mereven és nehéz fejekről. Igazlása a' Társalkodóban történt felszólalásnak. Idétlen magasztalók és ócsárlók. „A' jó emberség“ és barátság' határai. Humiliate capita. Ékes beszéd és intráda. A' nem illedelmes Kritika. Munkácsy mint logikus és különböztető. A' magyar humorról. Munkácsy igen nagy humorista. Az unalmas gyüjteményről. A' Rajzolatok' charaktere. Reformator, Mozes és próféta. Budai szinházba — járás. Az X. et comp. firma. Szinészet' ellenőre. A' maniáról és felbőszült gulyárul. Lendvainé és Müller Sophie. Budai szinészek' segedelme. A' vak Kritika. A' budai szinészek nem jól igazgattatnak. Uj és régi dolgok feszegetése. Plagium Schillerből. Elfogultság, privát szenvedély. Fogadatlan prókátorkodás. X. et comp. a' dramai Kritikában is gyenge. Dramaturgusok. A' Rajz. szerkesztetője és Kritikusai, vagy a' ló és nyereg. — Ára fejér posta papiroson 50 pengő krajczár.

Ezennel hallja és olvassa a' tisztelt közönség, hogy Bajza egy könyvet íra össze ellenünk, 's hogy e' könyv junius' 22dikén Pest' első könyvárosinál megkapható. Mi, az X. et comp. Budapesten lakó tagjai, azonnal készek valánk, mindent, a' mi a' fennevezett könyvben bennünket érinteni iparkodnék, tüstént illően visszatorlani; de sajnálkozással tapasztaltuk, hogy ama' könyv sem azon nap, sem másnap, sem harmadnap nem vala az emlitett könyvárosoknál található, 's ha ez még nehány napig igy lesz, nem fogunk ugyan épen olly gyanakodók lenni, hogy az irónak első szavát is, tudniillik a' sajtóelhagyást, kétségbe hozzuk, miután a' másikban — a' megszerezhetőségben — csalatkozánk; hanem csak értesiteni akarjuk a' tisztelt közönséget, hogy, ha visszatorlásunk késik, annak nem mi, hanem a' könyv' meg nem szerezhetősége lesz oka. X. et COMP.

DIVATOK.

Az ujjak' felső része bő, 's a' könyöktül kezdve a' kar egészen szabad.

A' pelerinek helyett, mellyekkel egészen felhagytak, kis síma gallérokat csinálnak, mellyek a' vállokat csak félig födik és zsálneműleg feküsznek a' mellre.

Az árnyalók idén rendkivül kicsinyek 's gyakran fehérek; nyelök rózsafából van ezüsttel czifrázva.

Legyezőket mindenütt hordanak, a' sétán, szinházban, otthon, 's mindennemüeket is készitenek, a' papirlegyezőtül kezdve, melly két garasba kerül, egész a' csudaszépen befösteltekig, mellyeknek ára 125 tallérig fölmegy.

Fiatal lánykák igen nagyon hordják a' hosszu kesztyüket ujjak nélkül filetből, mellyeket magok csinálnak.

DIVATKÉP.

26. sz. Menyegzői öltözetek csipkés pártával. — E' félév végén búcsuszavul becses szép olvasónéinknak szivünkből ohajtjuk, hogy e' menyasszonyi köntösöket boldog összekelésre használhassák.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

Rajzolatok. 26.

Pest. 1836.

АКАДЕМИЯ
НАУК
СССР

PEST
Junius' 29dik.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer, esztendő alatt legalább 64 képpel. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 f. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1836.
52dik szám.

Előfizethetni helyben a' kiadónál Dorottya utczában Czigler házban 11dik szám alatt. — Pesten kivül pedig minden cs. kir. Posta-hivatalnál.

MÁSODIK ÉV' Szebb jövendőt a' Hazának, Bús idői már valának. *ELSŐ FELE.*

A' VILÁG A' MINT VAN.

(*Vége.*)

Időtöltés végett Nugent egy ujon megjelent hírlapot vön kezébe. A' lap egy heves megtámodással kezdődék ő rá magára — az ő szép elbeszélésére a' Muzárionban. A' satyra nem csak a' munkára terjedt-ki, a' szerző' személyét is megtámodá az. Benne eszelősnek, piperőcznek, lelki törpének, nyomorult teremtésnek, hiábanvalónak mondaték! Ezek módfelett kellemes olvasmányok egy boszus emberre nézve, főkép ha nincs hozzájok szokva. Nugent épen a' szoba' másik szögletébe veté a' journált, midőn ügyésze belépett, egy pénzfölvétel' rendbehozása végett, mellyhöz a' bökezű Nugent egyik mezei jószágának zálogositása mellett volt kénytelen folyamodni. Az ügyész víg, mulató világfi volt 's ifjak' társaságához szokott, mert tudta az ifjak' szükségeit, 's értett hozzá, hogy azokon legjobb mértékkel segítsen. Észrevevé Nugent' boszuságát. Természetesen a' záloglásnak tulajdonitá e' harag' okát, 's hogy az ifju' gondolatit arról elvonja, egy közönséges beszédet kezde.

„Milly gaz lelkek vannak a' világon!“ mondá. Nugent sohajtott.

„Ma reggel, például,“ folytatá az ügyész, „mielőtt önhöz jövék, egy igen különös ügygyel foglalatoskodtam. Egy nemes-ember egy drága oklevelet bizott védére, ez elnyomá azt, 's így ipáját tetemes pénzveszteségbe hozta, évenkint több mint háromszáz fontnyiba. Tegnap egy csalfa megbukás ellen ügyészkedém — egy hosszas, meggondolt, hidegszivü, gonoszul kidolgozott csalás ellen! 'S mihelyt önt elhagyandom, utána kell néznem, mit lehet egy literátori gőzfejjel kezdeni, ki aszkóri köhögés és fekete öltözet' segedelmével két év óta egész becsülettel él mások' könyörületességéből.“

Nugent feszülten figyelmezett.

„Most épen a' legalábbvaló gazságot vitte véghez; tulajdon nagybátyát megcsalá, ki már kétszer dönté magát szomoru állapotba, hogy korúely unokáját megmentse, kit most, ha többet nem akar veszteni, törvényesen és ellenségesen kell üldöznie. Az unoka elég ravaszul védenczem' jólelküségében bizott; 's így kell egy becsületes embernek valódi szeretetre méltósága által szégyenkőre kerülni.

„'S neve azon unokának nem Gil — Gil — Gilpin?“ dadogá Nugent.

„Épen az. Oho! Ön is megmaraték általa, Nugent ur?“

Mielőtt hősünk felelni tudott, egy irás hozaték hozzá, Nugent feltörte a' pecsétet; azon hírlap' kiadójától jött az, mellyben előbb kárhozati ítéletét olvasá. A' levél következőleg hangzott:

„Minthogy egy kikerülhetlen ügy miatt a' közelebb mult hónapban Londonból el kellett távoznom, 's így a' ** hírlap fölötti felügyelést *** urra biztam, most veszem észre, hogy az roszul járt-el tisztében. Meglepetésemre és szomoruságomra, ugy találom ma, visszaérkezésem' napján, hogy egy kimenthetlen, személyes megtámodás közöltetett ön felől az e' hónapi számban. Nem vagyok képes, sajnálkozásomat e' felett kimondani, annál inkább, mivel ugy találom, hogy az emlitett közlemény egy mindig vásárolható tolbul eredett. Hogy önt valódi részvétemről igaz boszonkodása iránt 's elhatározásomról, illyes méltatlan bánásmódok ellen ezentul figyelemmel lennem, meggyőzzem, egy második és még hevesebb közlést melléklek e' levélbe kéziratban, melly hozzánk a' jövő számba iktatás végett küldeték, 's mellyért, mint szomorkodva kell vallanom, az elvtelen szerző már jutalomdíját vevé a' kiadóktul. Van szerencsém, Sir, 's a' t., 's a' t.“

Nugent a' mellékletre veté pillanatát — Gilpin Györgynek — minden literátorok' leghálodatosbikának és szerencsétlenebbikének — kézirása volt az.

„Ön már igen levertnek látszik, érdemes Nugent ur,“ mondá Nelmore ezredes, midőn fiatal barátjával találkozék, ki lesütött szemekkel egy nyilvános kert sötét lugasában sétálgatott.

„Én szerencsétlen, én rosz kedvü vagyok; az életben minden elveszett rám nézve,“ felelé sohajtva Nugent.

„Örömest vagyok gondolatdús ember' körében,“ mond az ezredes, „hadd kisérjem önt, költsük együtt tête a tête az ebédet — az én agglegényi asztalomnál. Minap leköszönt ön meghivásomrul — most szerencsésebb leszek?“

„Nyomorult társalkodó leendek,“ felelé Nugent, még is igen lekötelezve vagyok ön iránt, 's örömmel fogadom meghivását.“

Nelmore ezredes olly férfi volt, ki ötven 's nehány éven tul esett. A' maga idejében tőle sem volt távol a' balsors, 's a' kellemetlen valódiságból sokat látott az életben. De élete valamint szenvedése nem volt hasztalan. Ő nem volt theoretikus 's nem hirlelé magát philosophusnak; azonban csekély jövedelemmel elégedék, szerette a' megvonultságot, kedvelé a' tudományokat, és — a' mi több volt mint mindez — sok jót tön átalában, épen azért, mivel semmi különös rendszerhöz nem ragaszkodék.

„Igen,“ mondá Nugent, midőn asztal után mind kettő együtt ült, 's az ifjabbik az öregbiknek, ki megbizott barátja vala Nugent' atyjának, mind azt elpanaszlá, a' mi előtte példátlan balsors' csapásinak látszott — miután Balfour' hűtlenségét, Charlotte' szerelemfeledését és Gilpin' gazságait ujra előszámolta: „Igen,“ mondá, „megösmerem tévedésemet, többé nem szeretem a' magamhoz hasonlót — többé nem bízom a' szerelemben, barátságban, nyiltságban vagy erényben e' világon; e' gaz csoport iránt soha többé nem mutatom nyiltnak magamat; nem fogom kerülni az emberiséget, de megvetem.“

Nelmore mosolygott: „Ön kalapját veszi, ifju barátom,“ ugymond, „'s velem egy kis látogatást teend — semmit se! semmi mentegetés! Csak egy öreg asszonysághoz megyünk, kitől engedelmet kaptam, hogy nála egy findzsa theát ihassam.“

Nugent morgott, de engede. A' két ur egy kis házba ment 's ott egy látogató szobába vezettettek, mellyben egy öreg vak azszonyságot, vidám arczut és kellemes valójut, találtak.

„'S hogyan van ön' fia?“ kérdé az ezredes, miután az első nyájassági nyilatkozások megtétettek. „Szólt ön vele mostanában?“

„Mostanában?“ szóla az asszonyság: „Ejh, ön tudja, hogy ritkán mul-el egy nap, mellyen engem meg nem látogatna, vagy legalább hozzám nem irna. Mióta szemnyavalyám van, inkább mint valaha kell terhére esnem, minthogy özvegyi birtokom nem elég számomra, 's neki magának csak csekély jövedelme van 's még is kénytelennek látja magát, a' nagy világban mozogni. 'S még is, ha Angolországban leggazdagabb anya volnék, minden birtokomban volna, 's fiam a' leggazdagabb örökséget remélhetné tőlem, még sem lehetne figyelmesebb, kedvezőbb irántam. Örömest kerüli a' legvidámabb társaságot 's hozzám jő, hogy nekem olvasson, mihelyt legkevesbé roszul érzem magam vagy busongó vagyok. Eladja lovait, hogy misz Blandlyt megfizethesse, minthogy tulajdon pénzemből nem adhatám-meg neki azon évi dijt, mellyet egy olly jeles hangásznő, minőt fiam társalkodómmá adott, érdemel. Tudja ön, a' hangászat legdrágább mulatságim közé tartozik. Oh! ő egy remek fiu — a' világ könnyelmünek és szívtelennek tartja őt, de oh! ha látná, milly szíves iránt am!“ így szólt az anya 's összecsapá kezeit, miközben könyek pörgettek szeméből.

Nugent magán kivül volt: az ezredes folytatásra biztatá az asszonyságot, 's Nugent azt vélte, hogy soha sem élt kellemesb órát, mint az volt, mellyben egy szeretetteljes fiúnak anyai magasztalásit hallotta.

„Ah, Nelmore! mondá, midőn ezzel a' házat elhagyta, „mennyivel bölcsebb lehetett ön, mint én, mivel olly figyelemmel választotta barátait. Mennyit adnék értte, ha egy olly barátom volna, minő e' jó fiú lehet! — — De ön nem mondá-meg nekem ez asszonyság' nevét?“

„Türödelem,“ viszonzá az ezredes, egy szippanat tubákot vön 's hozzá tevé: „Még egy látogotást kell tennem!“

Nelmore egy kis sétasoron ment által 's aztán egy kis kalibába bekopogtatott. Egy asszony, csecsemővel mellén, megnyitá azt 's Nugent a' vidám szegénység egyik azon lakhelyébe lépett, mellyet áttekintni olly jól esik a' gazdag' kényelmének.

„Aha!“ szóla Nelmore, körültekintve, „ugy látszik, most jól megy önnek dolga; jótevője nem tette csak félig munkáját.“

„Áldás rá! nem! Ah, Sir, ha meggondolom, mennyire szenved gyakran ő maga is pénzszükséget, mint rágalmazza őt a' világ, nem mondhatom-ki, milly hálás vagyok, milly háladónak

kellne lennem! Önmagát megfosztá, hogy bennünket tápláljon, 's ezt csupán, mivel fiatalabb években ösmerte férjemet.“

Nelmore ugy forditá a' beszédet, hogy az asszony sokat szólhasson. Nugent szemeit törlé 's ott hagyta erszényét.

„Ki e' csudálatra méltó, ez öntagadó fiatal férfi?“ kérdezé, midőn kisérőjével ismét utczán volt. „Ő maga szükséget szenved — szeretném, ha segíthetnék rajta! Nelmore, ön ismét kibékéltetni kezd engem a' világgal. Most átlátom czélját, miért vezetett ide; van mind jó mind rosz ember. Nem mind Balfour és Gilpin! — De neve — neve e' szegény emberek' jótevőjének?“

„Csitt!“ mondá Nelmore, midőn épen az oxfordi utczába léptek — „ez szerencsésen megy! itt egy becsületes asszonyt látok, kit meg kell szólitnom. — „Na 's misztresz Johnson?“ folytatá, egy közép korú 's tisztes külsejü, szilárd, derék asszonysághoz fordulván, ki egy kósárral hónja alatt a' boltbul jött-ki. — „Mindig olly szorgalmas hivatalában? Vásárlásokat tön a' ház' szükségeire? 's hogyan van a' fiatal lady?“

„Tökéletesen jól, Sir; örvendek, hogy ezt mondhatom,“ felelé az öreg magameghajtással. „Ön is bizonyosan jól van, Sir, remélhetem?“

„Meglehetősen; köszönöm szépen,“ volt Nelmore' felelete: — „De ugy vélem, ifju parancsnoknéja most is olly víg és szivtelen, mint máskor — csupán egy divathölgy? nem igaz?“

„Sir,“ viszonzá az asszony, tekintetet adván magának — „nincs jobb hölgy a' világon, mint fiatal ladym. Én ösmerem őt, mióta felnőtt.“

„Tehát jólelkü?“ kérdé gunynevetve Nelmore.

„Jólelkü? ugy hiszem, lehetlen neki, valamelly embernek egy kemény szót mondani. Soha sem volt a' világon illy szelíd, illy magához mindig hasonló lélek!“

„Hogyan? Nem is szívtelen? Hisz akkor nagyon is jó!“

„Szívtelen? Ő maga ápolt engem, midőn a' lépcsőkön lábomat törém; 's minden estve, mielőtt valamelly társaságba ment, kamrámba jött édes mosolyával, 's körülnéze, valjon nem szenvedek-e valamiben szükséget?“

„'S ön azt hiszi tehát, misztresz Johnson; hogy ő jó nő? Hisz azt mondják, s nem vonzalombul ment férjhöz.“

„Valjon tette-e azt vagy nem, nem tudom; de tudom, hogy szüntelen azon iparkodik, hogy mylord' kivánatinak eleget tegyen, 's még ma reggel hallám, mint mondá az testvéréhöz: „Arthur, ha tudnád, milly kincset bírok!“

„Igaza van önnek,“ mondá Nelmore, ki természetes arczát ujra fölvevé — „csak azért kérdeztem, hogy örömöm legyen láthatni, milly jól és igazsággal tudja parancsnoknéját védelmezni. Ő valóban derék hölgy. — Szerencsés jó estvét!“

„Már régebben láttam valahol ezen asszonyt,“ mondá Nugent — „de a' helyre nem emlékezhetem. Ugy látszik valamelly háznál gondviselőné.“

„Ugy van,“ volt Nelmore' felelete.

„Milly kellemes dolog, asszonyi jóságról hallani a' nagy világban!“ folytatá sohajtva Nugent. „Világos volt, hogy e' jó asszony szivéből dicsért. Boldog férj! bár ki legyen az!“

Ismét Nelmore' lakán voltak.

„Hadd olvassam-el csak önnek e' helyet,“ mondá Nelmore, miközben egy franczia philosophus' munkáját felüté, „'s minthogy a' franczia nyelvet nem ejtem-ki jól, olvasva fordítni fogom“ 's Nelmore olvasott:

„Hogy az embereket szeressük, keveset várjunk tőlök: hogy hibáikat keserüség nélkül áttekintsük, meg kell *szoknunk*, azokat megbocsátni, 's megösmerni, hogy a' türödelem olly jog, melylyet a' gyönge emberiség követelhet a' bölcsességtől. De semmi sem képesebb arra, hogy türödelemre vezéreljen bennünket, 's szivünket a' gyülölség elől elzárja 's egy emberszerető és gyöngéd morál' elveinek feltárja, mint az emberi szív' szoros ösmerete. Innét ered, hogy a' legbölcsebbek mindenkor legtürelmesbek voltak, 's a' t.“

„'S most,“ szóla Nelmore, „készüljön egy meglepetésre. Azon jó fiu, kit ön ugy csudált, kit barátjának kivána, — Balfour kapitány — ama' nagylelkü, öntagadó férfi, kit ön olly igen szeretne segítni, Gilpin ur — ama' fiatal lady, ki az egésség' és szépség' virágában, 's az előkelő világ' mulatozási közt, házigondviselőnéje' kórápolójává lesz, 's kiben férje kincset födözett-föl, — Lennox Charlotte!“

„Egek' ura!“ fölkiálta Nugent, „mit higyjek már most? Valami szemfényvesztés bóditá-el érzékimet? Balfour, Gilpin és misz Lennox végre még a' tökéletesség' előképei?“

„Nem, valóban! az épen nem; Balfour kicsapongó, gondatlan ember — ingó erkölcsiségü és csekély becsületérzésü. Látta önt arra rendeltettnek, hogy tapasztalást szerezzen — látta önt arra rendeltettnek, hogy valaki által megkopasztassék, 's azt gondolá, mind ezt ő épen ugy hasznára for-

dithatja, mint más. Hát mögett kaczagott ön' rovására; nem mivel megveté önt, — sőt ellenben, hiszem, hogy az ő módja szerint igen szerette; hanem mivel azon világban, mellyben ő él, mindenki örül, ha más' rovására nevethet. — Lennox Charlotte önben ugy nevezett jó partiet látott; sőt, ugy hiszem, nemű vonzalommal volt ön iránt; de egész életében arra tanítatott, hogy gazdagságot, fő-rangot és nagy szolgálatot szerelemnél többre becsüljön. Nem állhatott ellent azon kisértésnek, hogy Austerly marquisné legyen — ezt alig tehetné, bármilly leány husz éven alól! Mindazáltal ő nem kevesbé a' jólelkü, jótevő asszony, 's nem kevesbé hihetőleg jó parancsnokné és türhetőleg jó nő. Gilpin legroszabb példány a' három közt. Gilpin nyilvános gazfi, de Gilpin nyilvános szükségben is van. Minden bizonynyal sajnálta, hogy önt meg kell támadnia, ki vele olly bőkezüleg jót tön; de minthogy ő tán egy harapozó kutyához hasonlít, a' journal csak egy gúnyiratot akart venni tőle. Azt ne higyje, hogy roszaságból, vagy gőgbül, vagy hálátlanságból gyalázta önt — gyalázta, mivel tíz guineát kapott értte. 'S még is Gilpin ollyan ember, a' ki, ha az egyiket tíz, a' másikat száz guineáig megcsalta, a' pillanat' hevültségében egy koldusnak öt guineát adna. Ez esetben egy jobb érzettől ösztönözteték: egy ifjukori barátjának szolgált; mert kevés ember feledi a' gyermekkor' kötelékeit, bár minő egyéb kötéseket szaggasson is fel. Ön tévedése azonban nem csak azon egyszerü tévedés volt, hogy a' legroszabb embereket legjobbaknak tartá — hanem azon kettős tévedés vala az, hogy mindennapi embereket majd legjobbaknak majd legroszabbaknak nézett; midőn azt, ki kellemes ösmerős lehete, bizodalmas baráttá tevé; azt vélvén, hogy a' szükségben levő embernek azonnal érdemes férfinek kell lenni, 's azt hivén, hogy egy jószivü, csinos leány az emberi természet' kiválasztott példánya. Aztán az ellenkező tulságba esett ön — épen olly fontoló volt gyanujában, mint könnyenhivőségében vala. Hizeleghetek magamnak, hogy ez utósótul, mint legveszélyesebbtől, megmentém önt!"

„Azt megtette, drága Nelmore! 'S most kölcsönözze nekem philosophusa' munkáját!"

„Örömmel; de még is van egy kis elv, melly tökéletesen olly jó, minőt minden philosophusok összevéve alkothatnak, mert ezt a' philosophusok csak kifonhatják. Egyszerü az, 's igy hangzik: ,*Vedd ugy a' világot a' mint van!*" —"

NAPOLEON' CSIZMÁJA.

Párisban egy szegény ember halt-meg, kinek végrendelményében következőt lehete olvasni:

„Gazdag lehettem volna, de nyomorultan halok-meg. V* urnak, szomszédomnak, kit arra kérek, temettessen-el engem, hagyom legdrágább jószágomat, mellyel e' világon bírok: egy pár csizmát. Tudom, hogy ennél nagyobb örömet nem szerezhetek neki, 's csak ő tudhatja, milly drágák voltak azok előttem."

Következő e' különös hagyomány' története:

Toulonból visszatértekor, midőn Napoleon még csak pattantyus ezredes volt, a' kormány' neheztelését vonta magára. Az ifju tiszt' önszeretete meg vala sértve 's boszankodásában szabadságát kérte. Azonban mig késtek kivánatának eleget tenni, jelenté neki Freron, hogy számára a' hollandi sereg' kormányzását kinyerte, 's hogy 14 nap engedtetik neki, mig rendelt helyére menne.

Az igaztalanság, mellyet rajta tevének, ez által megösmerve és jóvá téve volt, 's Bonaparte sietett, készületeket tenni utjára. Egyéb szükséges dolgok közt egy pár csizmára is volt szüksége, mert akkoriban még nem tarthatott csupán a' végből egy szolgát, — ki vele egészen egyforma lábu volt 's számára az uj csizmákat és czipőket ki kelle járnia. Egy párt rendelt magának azon vargánál, kinek a' törvénypalotával szemközt van boltja. A' mester azonnal dologhoz látott 's meghatárzott elutazása előtti napra elkészité. De midőn a' csizmákat hozá, elhozta az árjegyzéket is, 's minthogy Bonapartenak azon időben épen olly kevessé volt pénze mint csizmája, a' vargának kész pénz helyett egy utasitást ajánlott a' haddminiszteriumra. A' kifizetésen kétkedve, a' varga vonatkozott, az ajánlást elfogadni, 's Bonaparte is vonatkozott, a' csizmákat megvenni. A' varga elment csizmáival, 's Bonaparte egy másik vargánál más párt rendele magának.

E' késleltetés eszközlé, hogy Bonaparte kénytelen volt elutazását nehány nappal hátráltatni. Ez időközben irá neki *Barras*, hogy várjon, mert a' vendemiaires' 13dikán revolutio készül. Bonaparte maradt, 's mivel e' pár csizmát nem tudta kifizetne, lön — *Napoleon.*

A' csizmákat V* ur öröklötte. — A' bamupiőke' czipőihöz hasonlók azok, csak az ő lábára illenek.

SZÍNI ÖLTÖZETEK.

Talma előtt a' franczia színpadokon az öltözetek kiállhatlanok voltak. XIV. Lajos óta a' színészek Corneille', Racine' és Voltaire' szomorujátékait udvari-köntösökben játszották. Agamemnon egy *à la roi* kabátban jelent-meg, Iphigenia *à la Maintenon* köntösben 's a' többi.

A' theatre français-nél volt egy színész, neve *Vanhove*, ki közönségesen a' királyok' szerepét játszá 's nagy gondviseléssel volt öltözetei iránt. Ha Augustust, Mahometet vagy Mithridatest adáelő, majd mindig zöld bársony pánczélt viselt, mellyen ezüstből ágyuk voltak hímezve, ehhöz hajporzott parókát tön fejére, 's azt hivé, hogy így legjobban van felöltözve.

Szerencsétlenségére megjelent Talma, 's ujitásival Vanhovet kétségbe ejté. Képzeljük a' zöldbársony pánczélos férfi' csudálkozását, midőn látta, mint adá Talma Proculust ‚Brutus' szomorujátékban egy piros tunikában. Vanhove azt hivé, álmodik 's kérdezé, valjon azon ifju őrült e? De az ifju megjelent a' színpadon, 's a' közönség, meglepetve a' valódi antik termet által, egy akarattal megtapsolá. Vanhove elbocsáttatását akarta kérni.

Végre még is engedett a' közönség' szeszélyének, mint mondá, elhivatta Talma' szabóját 's egy öltözetet rendele Agamemnonhoz. — Nyolcz nap mulva jöve a' szabó 's hozott egy gyapju köpönyeget.

„Mi ez?" kérdé Vanhove visszaijedve, „uram bocsáss! biz azt hiszem, tán épen gyapju?"

„Igen uram, gyapju; a' görögök' köpönyegei mind gyapjuból voltak; kérdezze csak ön Talmát."

„Igen, a' közönséges görögök' köpönyege, ez meglehet, de Agamemnonnak, a' királyok' királyának, köpönyege legalább is genuai bársonyról lehetett."

„A' görögök nem ösmerék a' genuai bársonyt."

„Tehát lyoni selyemből."

„A' görögök nem ösmerék a' lyoni selymet; kérdje csak ön Talmát."

„Ugy látszik, Talma többet tud, mint a' görögök mind össze. 'S a' zsebek, hol vannak a' zsebek?"

„A' görögök nem viseltek zsebeket; kérdezze csak ön Talmát."

„Nem, ez nagyon sok! Hát hol tartá Agamemnon tubákszelenczéjét?"

„Agamemnon nem tubákolt; kérdje csak ön Talmát."

„Hadj fel Talmáddal, görcsöket kapok. A' legnagyobb ostor, mellyel isten bennünket a' revolutio után meglátogatott, ezen Talma."

Midőn Vanhove ez öltözetben a' szinpadon megjelent, dühöngött és magán kivül volt. Nem tudta, mit tegyen kezeivel, fültövét vakarta, 's midőn először lelépett, a' szinfalak közt egy székre rogyott, 's majd sirva kére egy szippanatot egyik lámpagyujtogatótul.

FURCSASÁGOK AZ ÉLETBŐL.

Marryet kapitány, a' románokban olly gazdag angol litteratura' egyik legeredetibb irója azt állitja uj románjában (*The Kings'own*), hogy igen is gyakran méltatlanul bánnak az utazókkal, kik, miután mindennemü veszélyekkel és küzdésekkel szembe szálottak azon sértést kénytelenek tapasztalni, hogy hálátlansággal jutalmaztatnak. Bárha az embernek őrizkednie kell a' könnyenhivőségtől, de még sincs nagyobb bizonysága a' tudatlanságnak, mit ha valaki megtagadja hivését valamelly dologtul, mivel az tán nem egyezik-meg tulajdon gondolkodásmódjával. Minél szükebb ez hibás nevelés' vagy tudománybeli szegénység' következésében, annál hajlóbb az ember, hittelen lenni. „*Le vrai n'est pas toujours vraisemblable*," — (a' való nem mindig valószinű) ugymond, 's állitásának bizonyitásául következő mulatságos történetet beszél-el: egy legény, ki nehány évig tengeren utazott, haza tért koros nagy-anyjához. Ez nagyon kiváncsi volt, kalandait hallhatni 's így szóla egykor hozzá: „Na, Misi, beszélj már most, mit láttál mindent, de a' legcsudálatosabb dolgokat legelőször." „Jól van, nagymámi. Tehát, midőn a' vörös tengeren valánk, közel a' parthoz horgonyt vetettünk, 's midőn azt ismét fölvontuk, egy szekérkerék volt rajta." „Oh, Misi! hisz Pharao és egész serege a' vörös tengerbe fuladtak. Na 's, Misi, mit láttal még?" „Igen, nagymámi, midőn Nyugatindiában valék, egész hegyeket láttam czukorbul, 's köztök a' folyamok csupa rumból voltak." — „Igaz, igaz," — mondá az öreg, ajakit szopogatva. — „Hiszen tudod, minden czukort és rumot onnét kapunk. Mond-meg csak Misi, láttál-e valaha tengeri lányt?" „Nem, nagyanyám, de tengeri férfit láttam." „Hadd halljuk tehát, Misi." „Midőn sz. Katalintól nyugatfelé horgonyon pihentünk, egy vasárnap reggel egy idegen hang a' hajóoldalban hivott bennünket. Lenéztünk a' pártázaton, 's ott látánk egy tengeri férfit, ki épen most szála a' viz' szinére. Simává egyengeté

hajját, üdvözlé a' kapitányt, kezét fejére tevén, épen mint mi szoktunk cselekedni. Aztán szóla a' kapitányhoz, legyen olly szíves, vonassa egy kissé félre horgonyát a' tengerfenéken, minthogy épen háza' ajtaja előtt van lebocsátva. Ez okbul az ajtót nem nyithatja-fel, 's neje elkésend a' templomba menéstől." „Oh, boldog idő!" felszólala az öreg, „hisz azok keresztények, valóban! — Na, beszélj még valamit Misi." Eztán elbeszélte Misi, kinek találóssága hihetőleg már ki volt merítve, hogy százezerrel láta röpülő-halalakat. „Ugyan hallgass, Misi," szóla az öreg, „most valamit el akarsz velem vaktában hitetni. — Illyesmit nem illik öreg nagy-anyádra mázolnod. A' szekérkerék igaz lehet, mert valószinű. Hogy a' czukor és rum igaz, azt tudom; 's a' tengeri férfi is, mert láttam azoknak képeit. De röpülő halak, Misi, ez hazugság!" — Tehát az egyetlen egy igazság híradásában hazugságnak látszott az öreg előtt, mig mindazon rettentő hazugságokat, mellyeket amaz elébe talált, elhivé. — A' való nem mindig valószinű.

Nem akarjuk mondani hol, van egy férfi, korára nézve 43 éves, ki a' legutósó divat szerint öltözik, 's 25 esztendős ifju gyanánt tekintetik; hála a' parókáknak, mellyeket visel.

De hogyan teszi ezt? Oh, ez igen finomul megy véghöz! Hallgassák tisztelt olvasóink figyelemmel 's vigyázanak az elmés fogásra.

A' mi hősünknek három vendéghaja van. Az elsőnek rövid haja van, 's a' legujabb divat szerint van felgöndörve. Ha ezt darab ideig viselte, a' másikat teszi-föl, mellynek valamivel hoszabb haja van. Ismét nehány nap mulva harmadik vendég hajját használja, mellynek fürtei még hosszabbak és sürűbbek, mint a' két elsőjéi, 's e' mellett elmondja menet közben barátinak, hogy haja rendkivül gyorsan nő, 's hogy ismét kénytelen, azokat elvágatni. Aztán ismét első vendéghaját teszi föl, 's mindenki csudálja hajának növését, színét és divatos vágását.

Valóban csudálatos, minő balgaságokra jőnek most az emberek, hogy az idő' kedvencz ideáját: a' lehető legnagyobb gyorsaságot, legnagyobb olcsoságot és legnagyobb terjedtséget minden módon előmozdítsák. — Edinburgban p. o. egy értekezés jelent-meg e' czím alatt: „Ajánlatok, hasznos ösmeretek' terjesztésére az olvasó' minden költsége nélkül." — Ezen elmés ajánlat ebbe áll, minden tudományos munkákat az által fölöslegesekké tenni, hogy a' kereskedők' és kézmüvesek' számadásira és árjegyzékire minden följegyeztessék, a' mi tudásra méltó; a' gyolcsárus és kalapos, a' varga és szabó, mindenik rövid értekezést nyomatván azon tárgyra, mellyet árul, annak eredetéről, miveletéről 's a' t., — ez már valóban annyi, mint lopva adni-be valakinek a' tudományokat; csak az kár, hogy sokan — nemü egyéb okokbul — nem igen olvassák az illy számadásokat.

KRITIKAI TÖREDÉKEK.

Junius' 21*dikén*. Hugó Angeloja Csató' forditása szerint adatott. Rudolfó szerepe, mellyben máskor Lendvay urat láttuk, ma Bartha ur' kezében volt, miért történt ez, nem tudhatjuk; mert szinészink még eddig nem kegyeskedtek a' játékszin czédulán jelenteni, hogy mi lett Lendvay urbol, vagy hol van? Bartha ur ma is azon hibákat követé el, mellyeket már megszoktunk tőle 's mellyeknek elhagyására már intetett. Bartha ur nem csak roszul szavalt, hanem az utósó jelenetben extemporisált is, azzal akarván elkeseredettségét mutatni — hogy kalapját földhez, egy zsebkendőt pedig Tisbe' (Kántorné assz.) *fejéhöz* csapott, minek volt ez? mi Angelot olvastuk egy franczia, két német 's egy magyar kiadásban, de ezen földhöz- 's fejhöz-csapásnak nem akadtunk sehol nyomába.

Junius' 23*dikán* Nyiriné' jutalmául „Eliza és Claudio" nagy daljáték adatott igen kevés nézők előtt. Az előadás annyira sikerült, mennyire szinészetünk ezen ágának állapotja engedé, azért szoros birálatába nem is ereszkedünk, Nyiriné asszonyrul azonban, ki Elizát éneklé, meg kell vallanunk, hogy pályáján szépen halad 's a' müvészetnek magasb fokára is eljuthat, ha iparja csüggedhetlen marad. Rötzer ur, a' pesti német szinház' tagja 's Bauer ur, ugyan Pestről, a' gróf' 's Claudio' szerepében léptek föl. Az első már német hirlapokbul is ösmeretes szép tehetségiről; mai énekét 's játékát minden esetre dicséretesnek kell mondanunk 's ohajtanók őt többször is hallhatni; de nem Bauer urat, ki meg levén gyöngeségéről győződve, még is idegen színpadra lépett.

Junius' 25*dikén* elhunyt Kisfaludy Károlyunk' Stibor vajdája került színpadra. Egressy (Rajnáld), Szentpétery (Beczkó) 's Fáncsy (Demeter) uu: akartak iparjuk által e' darabon segíteni, de szorgalmuk nem vala képes a' mód-

fölett gyönge szüleményt fölemelni. Stibort Bartha ur nem roszul, söt ha szavalási hibáját elnézzük, jól szokta játszani, miért alkalmazták tehát ma e' szerepre Udvarhelyi urat? Széppataky Johanna csinos de nem gonosz Dobrochna volt, Barthánė assz. (Gunda) iparkodott, de szinte nem volt helyén; Molnár urral (Stibor szolgája) pedig talán készakarva gyötörtetik a' közönség.

Junius' 26*dikán* két egy felvonásos vígjáték jött először színpadra. Az elsőnek czíme: „Quäker és tánczsosnő.“ Szerzői Scribe és Duport. Forditotta Jakab István. — A' játékszini czédula iró talán elfelejté oda tenni: „C. Stavinszky' német kidolgozása után,“ — mert a' darab nincsen franczióból forditva, — mi ösmerjük a' franczia darabot is, 's az ettől lényegesen különbözik, — a' tudós forditó urról pedig föl nem tehetjük, hogy illyes fogásokkal kivánna ösmert érdemeire homályt vonni. E' vigjáték Scribe' számtalan darabjainak leggyöngébbikéi közé tartozik 's igen hidegen fogadtatott.

Az előadást sem mondhatni sikerültnek, Bartha ur megmutatá hogy bajszos 's barkós quäkerek is vannak Londonban 's hogy ezen városban már nem a' Temze hanem a' — Duna folydogál, pedig szegény sugó kétszer kiálta tele torokkal: „Temze;“ Telepy ur (Darsie lord) az angol fashionable' szerepéből franczia bonvivan-t csinált; Lendvayné assz. pedig az ingatag czimszerepben — ingadozott.

A' második darabban, czíme: „Ligeti Kastély,“ forditotta Csató Pál, — Megyeri ur (házügyelő) ujabb fényes bizonyságit adá sokoldaluságának, Telepy ur (Kóró) pedig igen kellemetes részeg kertész volt.

Abár.

HONI HIR.

N. Várad, junius' 25*d.* 1836.

Tekintetes ur!

Sokak, — köztük én is — ohajtják becses lapjai által az alább közlött czikkelyt hazánkkal tudatni, 's ez okbul bátor vagyok tisztelettel megkérni: hogy azt a' Rajzolatok legközelebbi számába be iktatni méltóztassék.

* * *

„Folyó hó' 19., 20. és 21dik napjain olly rémletes pusztulás dulá szerte N. Várad legnagyobb részét, mellyhez hasonló a' török iga' korától hazánk egy városát sem éré, 's a' juniusi napok' e' nép előtt hosszu évtizedek sorain keresztül borzasztón emlékezetesek leendnek. — A' mondott napokon t. i. három izben gyúladás ütött-ki, 's bár a' két elsőbbek is szivrázó jeleneteket szülének: az utósó irtózatos látványt a' jelennek, feledhetlen veszélyt okozott a' jövőnek. Ivekre terjedhető részletes leirással fájdalmat ébreszteni nem kivánok, csak részvétet tudatás által, értvén különben is: bár mi irtózat papirosra öntve, milly gyönge árnya a' való rettenetjének. Az omladékában heverő város' dult képe szól itten keresett szavak helyett, 's sokkal szivrehatóbban mint minden történetek könyvei. — Dühöngő vész terjeszte felette szét ólthatlan tüzözönt, melly szinte ugy borzasztó következésiben, mint vala pusztitásában. Hamuvá lett a' főpiacz hat nagyobb utczával, két templommal, egy szerzeteskolostorral, és a' sóházzal; majd a' boszus diadalmában növekedő vész üszköket szóra egy utcza menetelén az ugy nevezett katona városnak is. Leégett a' vár templomával, roppant épületeivel, 's a' körülte feküdt egész város nevét létével elvesztette. Két szerencsétlen leány; sok ezer köblökre menő külön nemű gabonák, tömérdek ölfa, gazdasági eszközök, kereskedési raktárak, mesterség' kész művei, élelemkamarák, házi bútorok, drágaságok, készpénz, 's veszendőség alá eshető minden czikkelyek levének semmivé. — Az emilett szél, a' láng' villám-terjedése, a' szárazság miatt könyen gyuladó tetők elzárának minden segélyt, 's bár több egyesek, — köztük Angyalffi András könyváros ur ki tetszőleg — elszántan fáradozának: a' veszély csak akkor mula-el, midőn a' város széléhöz jutva tárgyat nem talált. Népetlen omladék, barnúlt kémények rémerdeje, füstölgő rom felett könyező kóldusok, ruhátlan szülék, éhező gyermekek, mezőre hurczolt bútorok, remegő nép, lakatlan hagyott házak némű vonásai N. Varád mostani vázrajzának, 's nagyon alkalmazhatók rá a' világköltőjének ama szavai:

„Haec facies Troiae, dum caperetur erat.“

Többire, midőn kérelmem teljesültét, 's nevemnek a' czikkely alá — felelhetés tekintetitől — tételét bizton elvárnám: tisztelettel maradok 's a' t.

Kúthy Lajos.

KÜLHIREK.

1.) Néhány hónap előtt egy férfi halt-meg Dublinban, ki nélkülezése miatt legszegényebb-

nek tartaték. — Azonban 10,000 font sterlingnyi vagyont hagyott hátra, 's e' sommát a' testamentom' szava szerint e' város' azon szegényeinek hagyá, kik nyomorultságuk miatt már egyszer kétségbeeső félben valának. Végrendelményében többek közt e' nevezetes szavak találtattak: „Gazdagságom' tudatában a' mellőzések nem voltak terhemre. Az önkényes szükölködés nekem nem okozott keserü órákat, mert az eszközök kezemben voltak, kivánatimnak és szükségérzetimnek minden pillanatban eleget tenni. A' valódi szegénység' öntudata azonban kínos érzemény 's azon bizonyosság, hogy e' nyomorultságban kell maradnia, a' szenvedőt gyakran kétségbe ejtheti. Én a' fájdalom' ezen iskolájában szoros rostálatot álltam-ki, 's ez okbul tapasztalásból ítélhetek. Az ég ezután javakkal álda engem. Örömmel türtem minden mellőzést, mivel azon öntudat, hogy gazdag vagyok, erőt adott. Most egész vagyonomat azon szegényeknek hagyom, kiket a' nyomoruság' érzete földhöz sujt, 's kik, mint velem történt, kétségbeséssel küzdenek.

2.) Bostonban nehány furcsa fejek által egy házassági ügyészkedés jött ajánlatba. A' rendeletek szerint egy állandó képmás-kirakás' megállapitása fő dolga volna e' hivatalnak. A' házasodni vágyók, kik ez intézetből akarnak jövendőjükre hasznot húzni, kötelesek, személyességöknek lehetőleg hű másolatát beküldeni, származásuknak koruknak, birtoki körülményeiknek 's lelki és testi elsőségüknek leirásával együtt. A' beküldött arczmások egy tulajdon csarnokban lesznek nyilvános nézésre kirakva. A' nézni vágyók mérsékelt belépti dijt fizetnek. Ha a' néző különös tetszést talál valamellyik képmáson, a' protokollban illőleg mérsékes jutalomért átnézheti a' látott személy' charakteristikáját. Illy módon többé nem a' vaksors fogná az ösmeretségeket 's az azokbul eredő házassági kötéseket intézni, hanem a' házasulandóknak alkalmuk volna, sok száz személyből egyet választani, ki kivánataikkal és követeléseikkel leglehetőbb irányosságban állna. E' közmondás: „a' házasság mennyben köttetik," illy intézetek által kétségkivül visszakapja régi becsületét.

Mai számunkhoz van csatolva: Gr. Keglevich Gábor' koronaőr arczképe.

Mai számunkkal küldjük félévi boritékunkat is.

FELSZÓLITÁS.

Valahányszor lapjaink' terjesztése' ügyében felszólalunk, vezérszavul szeretnők tűzni mindig korunk' nagy fiának, a' mindnyájunk tisztelte lelkes grófnak ama' gyakran hallott mondását: „mi Magyarok, mi csekély számuak tartsunk-össze!" — 's valjon teljesithetjük-e e' lelkes tanácsot czélszerübben, mintha a' nemzeti fejlődés' hévmérőjét, a' szép és hasznos ösméreteket terjesztő, a' sziv és lélekképző lapokat fenállni 's gyarapulni segéljük? — Im e' nagy czélra, melly nem ön-ügyünket, hanem a' nemzetét érleli, felszólitjuk a' két Hazát, hogy a' „RAJZOLATOK"at azon szives pártfogására méltassa, mellyel minden közhaszonra czélzó vállolatot gyámolitani, minden lelkes hazafinak, a' hon' minden lelkes lányának tán legszentebb kötelessége.

Magyarország' hölgyeinek legszebb csillagával, gróf Széchenyi Istvánné mindeddig rajzolatban ki nem adott arczképével, fogjuk a' jövő félesztendei pályára indulandó lapjainkat ékesiteni. Kezeskedjék a' nagy hazafi hitvesének arczképe arról, hogy a' „RAJZOLATOK" által, jövő félesztendőben minden szépet, minden lelkest terjeszteni hazafiui legbuzgóbb törekvésünk lesz. És mennyire ügyekszendünk lapjainkat közérdekűvé tenni, bebizonyitandja az, hogy a' FILLÉRTÁR' megszüntével, a' vele eltünt közhasznu czikkelyeket 's képeket, ha a' két hazában elegendő pártfogást nyerhetendünk, — uj életre deriteni szándékunk.

Mind e' mellett is a' „RAJZOLATOK" jutalmas ára, hetenkint két tömött nyomatu negyedrét iven, mellyre sokkal több nyomatik, mint kisebb rétüekre, „nemzeti-képtárral" 's „divatképekkel" az eddigi marad: postán, félivnyi boritékban, 5 f. p., helyben pedig 4 pengő forint.

E' felett:

Azon tisztelt Pártfogóinknak, kik intézetünket mint uj előfizetők gyámolitandják, a' „nemzeti-képtár" folyó félévi hat finom rézmetszetü 's nagy negyedrét alaku képével, ingyen szolgálandunk. Egygyel az e' folyó hónapban megjelenendővel, 's az eddig kiadottakkal: Balogh János, Nagy Pál, G. Teleky Jó'sef, B. Jósika Miklós, *az iró;* B. Miske Jó'sef' Erdély' kanczellárja arczképeivel.

A' „RAJZOLATOK"ra előfizetni helyben: Dorottya-utczában 11d. sz. a., Czigler-házban a' szerkesztőségnél; egyebütt minden kir. postahivatalnál.

Pesten, junius' 29dikén 1836.

A' RAJZOLATOK'
SZERKESZTŐSÉGE.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK AZ EGYETEM' BETŰIVEL.

G. KEGLEVICH GÁBOR,

Korona-Őr.

Nemzeti-képtár. A' Rajzolatokhoz. 1836.

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

FÜZÉRKE.

A'

RAJZOLATOKBAN HASZNÁLT

UJ VAGY

SZOKATLAN SZAVAKBÓL.

KIADÁ

MUNKÁCSY JÁNOS.

BUDÁN,

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

1835.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Ág; Ast.
Ábránd; Fanatismus.
Ábrándos; Fanatisch.
Alak; Form, Gebild, Maske.
Alakít; Formiren.
Alaktalan; Formlos.
Alap; Grund.
Alaphang; Grundton.
Alapszin; Grundfarbe.
Alapvonal; Grundlinie.
Álgyöngy; Falsche Perle.
Alsó-ruha; Unterrock, Unterkleid.
Anyag; Materia.
Aprózott; Gestückelt.
Apród; Page.
Aranyszövet; Goldstoff.
Asszonyság; Frau, Dame.
Asszonyruha, l. nőruha; Frauenkleid.
Asszonyi pipere, l. nőpipere; Frauenputz.
Asszonyi ékességek, drágaságok, l. nőékesség; Frauenschmuck.
Asszonyok helye, l. nőhely; Frauenplatz.
Asztalruha; Tischzeug.
Atlacz; Atlass.
Atlaczozott, atlaczos; Satinirt.
Atlaczszövet; Atlasszeug.

Báb; Puppe.
Bábáru; Puppenkram.
Bábáros; Puppenkrämer.
Bál; Ball.
Bálöltözet; Ballanzug.
Bálruha; Ballkleid.
Barna (szín), szögszin; Braun.
Barnasárga, sötétsárga; Braungelb.
Barnaveres, téglaszínű; Braunroth.
Bársony; Sammt.
Becses; Werthvoll.
Bekes; Pelz.
Bekesgallér; Pelzkragen.
Bekesköpönyeg; Pelzmantel.
Bélelni; Füttern.
Bélés, jobb: bélet; Futter.
Benyiló, páhoj; Loge.
Boa; Boa.
Bodor, fodor; Masche, Krause.
Boglár; Agraffe.
Bokor, bokréta; Strauss.
Boriték; Besetzung.
Brillant; Brillant.
Bútor; Meuble.
Bútorozat; Meublirung.

Csaptató; Claque.
Csésze; Schale.
Csík, csíkos; Streif, gestreift.
Csillagzott; Brillantirt.
Csillámzott; Damascirt.
Csín; Niedlichkeit, Nettigkeit, Eleganz.
Csínos; niedlich.
Csipke; Spitzen.
Csipkeáros; Spitzenhändler.
Csipkehim, csipkemustra; Spitzenmuster.
Csipkézet; Spitzenwerk.
Csomó; Knoten.
Csúcs; Zipfel.
Csuklya; Kaputze.
Czimszerep; Titelrolle.
Czipő, czipelő; Schuh.

Damaszt; Damast.
Deli; Elegant, artig, höflich.
Deliség; Eleganz, Artigkeit, Höflichkeit.
Derék; Leib, Taille.
Dísz; Zierde.
Díszáru; Galanteriewaare.

Díszes; Zierlich, prächtig.
Díszmű; Galanteriearbeit.
Díszitmény; Decoration.
Díszruha, gála; Galla.
Divat; Mode.
Divatáros; Modehändler.
Divatarosné; Modehändlerin.
Divatczikk; Modeartikel.
Divatszellem; Modegeist.
Divatszin; Modefarbe.
Divatkép; Modebild.
Divatszó; Modeausdruck.
Divatos; Modern, in Mode.
Divatujság, divatlap; Modezeitung, Modeblatt.
Divatvágy; Modesucht.
Dolmány; Dolman.
Drágakő; Edelstein.
Drágaság; Kostbarkeiten.

Égszín; Himmelblau.
Egyszerű; Einfach.
Egy színben; Farbe in Farbe.
Egyszinű; Einfärbig.
Ék; Schmuck.
Ékesség; Putz, Schmuck.
Ékíteni; Putzen, garniren.
Ékítmény; Garniture.
Elefántcsont; Elfenbein.
Eleje, (a' ruhának); Vordertheil.
Előing; Vorhemdchen.
Elől; Vorne.
Emelkedett; Erhaben.
Elmélet; Theoria.
Érdek; Interesse.
Érdekes; Interessant.
Ernyő; Schirm.
Esernyő; Regenschirm.
Estvély, l. Soirée.
Étasztal; Speisetisch.
Etiquette; Etiquette.
Étszoba; Speisezimmer.
Étterem; Speisesaal.

Falbala, l. Röpke.
Fátyol; Voile, Flor.
Fátyolfejkötő; Florhaube.
Fátyolkendő; Flortuch.
Fátyolkötény; Florschürze.
Fátyolruha; Florgewand.
Fátyolselyem; Floretseide.
Fátyolszövő; Florweber.
Fedetlen; Unbedeckt.
Fehér, (fejér); Weiss.
Fejkötő (főkötő); Haube.
Fejkötőbáb; Haubenstock.
Fektetni; Legen.
Félkézüveg; Lorgnette.
Felsőruha; Oberrock, Oberkleid.
Félszűk; Demi-collé.
Fenék; Boden.
Fény; Glanz.
Fényes, fénylő; Glänzend.
Fénymáz; Lack.
Fényüzés; Luxus.
Festemény; Malerei.
Feszes; Steif.
Finom; Fein.
Fodrász; Haarkünstler, Friseur.
Fonal; Faden.
Fonat; Flechte, Zopf.
Frak; Frack.
Fúhangszer; Blasinstrument.
Függöny; Vorhang.
Fül, fülecske; Patte.
Füllengő; Ohrgehänge.
Fülgyűrü; Ohrringel.
Fürt; Locke.
Füzér; Guirlande.
Füzni; Schnüren.
Füző; Corsette, Mieder.
Füzőgyöngy; Schnurperle.
Füzőtű; Schnürnadel.
Füzőzsinor; Schnürband.

Gála, l. Diszruha.
Gallér; Kragen.
Gaze; Gaze.
Gomblap; Knopfplatte.
Gömbölyeg; rouleau.
Gyász; Trauer.

Gyászruha; Trauerkleid.
Gyászöltözet; Traueranzug.
Gyapjuatlacz; Satin-laine; — ugyan így: gyapjudamaszt, gyapjumuselin 's t. i.
Gyapjuszövet; Wollenstoff.
Gyapot, gyapat; Baumwolle, Watta.
Gyapotozni, gyapatozni; watiren.
Gyémánt; Diamant.
Gyógyirat; Recipe.
Gyolcs-nemű, gyolcs-ruha; Weisszeug, feine Wäsche.
Gyöngy; Perle.
Gyöngyház; Perlmutter.

Habos (selyem); Moiré.
Hajék, hajpipere; Kopfputz.
Hajtóka; Aufschlag.
Hálómentécske; Camisole.
Hálózni; Netzen.
Hálózott; Durchbrochen.
Hanga; Musik.
Hangolni; Stimmen.
Hangverseny: Concert.
Harisnya; Strumpf.
Hasiték; Schlitz.
Hattyuprém; Schwanenpelz.
Hézagos, (ruha); Ausgehülst.
Hímező; Sticker.
Hímvarrás; Stickerei.
Hímzeni; Sticken.
Hímtű; Sticknadel.
Hímzett, (kivarrott); Gestickt.
Hintó; Caléche.
Hirharangolni; Ausposaunen.
Hölgy; Dame.
Hurok; Schleife.

Ibrik, csupor; Kanne.
Ingerlékeny; Reizbar.
Ingujjfodor; Manchette.
Irószer; Schreibzeug.
Irószerek; Schreibmaterialien.
Izletes; Geschmackvoll.
Jegyruházat; Ausstaffirung.

Kabát; Männerüberrok.
Kalapfejkötő; Tocque.
Kallatlan; Roh.
Kallatlan szövet; Rohes Zeug.
Kalmáráru; Kaufmannswaare.
Kalpag; Kalpag.
Kapós; Gesucht.
Kaput; Gehrock.
Karam; Krempe.
Kardal; Chorgesang.
Karmantyu; Muff.
Karmester; Kappelmeister.
Karperecz; Armband, Armring.
Kárpit; Tapet.
Kárpitos; Tapetzierer.
Kas, kasocska; Ruche.
Kecses; Reizend.
Kecstelen; Reizlos.
Kecsteli; Reizvoll.
Kegypénz; Gnadengehalt.
Kellemes; Graziös, anmuthig, gefällig.
Kelyh, kehely; Kelch.
Képezni; Bilden.
Képláb; Bildergestell.
Képmű; Bilderwerk.
Képmüvész, szobrász; Bildner.
Képtár; Bildergallerie.
Kezkenő, l. kendő.
Kirakott; Besetzt.
Kiszőni; Brochiren.
Kiszőtt; Brochirt.
Kóczfürt, bontott fürt; Chiffons.
Koczka; Würfel.
Koczkás; Gewürfelt.
Kolcsagtoll; Reiher.
Ködmön, ködmönke; Douilette.
Köntös; Frauenüberrock.
Kötény; Schürze.
Kötélöv; Cordelière.
Kötszalag; Band zum binden.
Kösöntyü; Metallplatte, Schnalle u. änliche Zierathen.

Láncz; Kette.
Lap; Fläche, Blatt.
Legyező; Fächer.
Lenbársony; Pluche (mond plüs).
Lila, lilaszín; Lilas.
Lobog; Flattert.
Lomb; Laub.
Lorgnette l. félkézüveg.

Magánydal; Sologesang.
Magyarka; Zrínyi vagy Attila dolmány.
Megtört; Gebrochen.
Mell, kebel; Brust, Busen.
Mellény; Weste.
Mellhajtoka; Klappe.
Merino; Merino.
Metszés, jobb *metszeny*; Einschnitt.
Minta; Muster.
Muselin; Muselin.
Mű; Werk, Kunstwerk.

Napernyő; Sonnenschirm.
Narancsszín; pomeranzengelb.
Nefelejts, emlény; Vergissmeinnicht.
Nőék, nőékesség; Frauenschmuck.
Nőhely; Frauenplatz, Damenplatz.
Nőpipere; Frauenputz.
Nőruha; Frauenkleid.
Nyakkendő; Halstuch.
Nyak-csatló; Halsbinde, Binde.
Nyalka; Stutzer.
Nyest; Marder.
Nyugpénz; Pension.
Nyuszt, czoboly; Zobel.

Opál; Opal.
Organtin; Organtin.
Öltözet; Anzug.
Övszalag, Öv; Binde.

Palota; Hôtel.
Pantalon, (Biharban *bugyogó*); Pantalons.
Pántlika, l. szalag.
Párdal; Gesangs-Duett.
Patyolat; Batist.
Pelerin; Pelerine.
Pelyh, pöhöly, Flaum.
Perkál; Perkal.
Pipere; Putz, Putzsachen.
Piperárosnő; Putzhändlerin.
Piperasztal; Putztisch.
Piperkőcz; Putznarr.
Pipervágy; Putzsucht.
Piros; hochroth.
Pompa; Pracht.
Pompás; Prächtig.
Pondichery, (atlacz-kesemir); Pondichery.
Pongyola; Negligée.
Pót; Zwickel.
Prém; Pelzwerk.

Rajzolt; gezeichnet.
Ráncz, l. redő.
Ratin; Ratin.
Redő; Falte.
Redőzet; Draperie.
Redőzött, redőzve; gefältelt.
Részlet; Détail.
Ripsz; Rips.
Rojt; Franze.
Röpke; Volant.
Rubin; Rubin.
Ruha; Kleid.
Ruhatár; Garderobe.

Sál; Schawl.
Sálocska; Schärpe.
Sapka, (asszonyi); Capot.
Saru; Stiefel.
Selyemcsipke; Blonde.
Selyemposztó; Seidentuch, drap de soie.
Sétaöltözet; Promenadeanzug.

Scarron - atlacz ; Scarron-atlas ; — igy Luxor - atlacz 's t. illy.
Sima ; glatt.
Simúl ; schmiegt sich.
Sinor ; Schnur.
Slepp , l. uszály.
Smaragd ; Smaragd.
Sodor ; Draht , Metalfaden.
Sodorhúr ; Drathsaite.
Sodormű,(filigrammű); Dratharbeit.
Sodorrács ; Drathgitter.
Soirée, estvély ; Soirée, Abendgesellschaft.
Stola ; Stola.
Suhogó ; Reitpeitsche.
Süveg ; Mütze.
Szabás ; Schnitt.
Szalag ; Band.
Szalagköpű ; Bandpuff.
Szalmaszín ; Strohgelb.
Szárny ; Schoss.
Szegély ; Bordure , Saum.
Szeglet ; Ecke.
Szegni ; Säumen.
Szekrény : Kasten.
Szekrényke ; Kästchen.
Szelencze ; Dose.
Szél ; Rand.
Szeszély ; Laune , Caprice.
Szilke , hajszilke ; Nest in den Haaren.
Szobalány ; Soubrette.
Szög ; kastanienbraun , lichtbraun.
Szőke ; Blond.
Szőnyeg ; Teppich.
Szövet , szer ; Stoff.
Szürke ; Grau.

Tafota ; Taffet.
Talaj ; Fussbaden.
Talajszőnyeg ; Fusstepich.
Talpaló ; Struppe.
Tarka ; bunt.
Társaság ; Gesellschaft , Assamblée.
Terem ; Saal , grosses Zimmer.
Toilette ; Toilette.
Tömkeleg ; Labyrint.
Tüll ; Tull.
Tüzni ; Steppen.
Tüzött ; gestept.

Uj ; neu.
Ujj ; Ärmel.
Uszály ; Schleppe.
Uszályruha ; Schleppenkleid.
Uszályvivő ; Schleppenträger.
Úri ; noble.
Ülnök , Táblabiró ; Assessor.

Váll ; Schulter.
Viganó ; Frauenkleid.
Virágos ; façonnirt , geblümt.
Virágszál ; Blumenzweig.
Volán , l. Röpke.
Vonal ; Linie.
Vonhangszer ; Streichinstrument.

Zafir ; Saphir.
Zománcz ; Email.
Zongora ; Klavier.
Zsámol ; Schemel.
Zsebkendő ; Sacktuch , Schnupftuch.
Zugliget ; Auwinkel , (hibásan Sauwinkel).

M. T. AKADEMIA KÖNYV-TÁRA